

РѢЧНИКЪ

НА

СВЯТО-ТО ПИСАНІЕ.

ЦАРИГРАДЪ

Въ Книгопечатницѣ-тѣ на А. Х. Бояджіана

Американъ-Ханъ

1884.

ПРѢДИСЛОВІЕ.

Тази книга е назначена да служи като едно помагало при изучаваніе-то на Слово-то Божіе. Тя дава по азбученъ редъ сжцность-тъ на това щото е извѣстно за лица-та и мѣста-та споменжты въ Библиѣ-тъ, както и за учрежденія-та и обычаи-тъ записаны въ ней. Тя дава заключеніе-то на много изслѣдованія въ разны отдѣленія на знаніе-то, и ный смы увѣрени че ще бжде полезна на много читатели които нѣматъ врѣме или срѣдство да търсятъ свѣдѣнія въ по-гольми книги по Библейскѣ-тъ Книжнинѣ, Исторіѣ, Біографіѣ, Географіѣ и Древность.

Колкото за това, какъ да ся употребява, ный быхмы прѣпоржчили да ся чете и изучава главно като другаръ на Библиѣ-тъ, и всѣкога съ Библиѣ-тъ въ рѣкѣ; и всѣка вратка до священный текстъ изведнѣжъ да ся намира, и стихове-тъ, или смыслъ-тъ имъ, вѣрно да ся запечатватъ въ память-тъ. По този пѣтъ, читатель-тъ постепенно ще придобыва много библейскы познанія, и умъ-тъ му, като сравнява по този начинъ факты-тъ съ источники-тъ имъ, все повече и повече ще ся обучава и усилва, и ще ся научи 'всичко да испытва и добро-то да държи.'

Ный много ще ся радваме ако тази книга принесе очакванѣ-тъ ползѣ на читатели-тъ си като имъ помогне да ся запознаѣтъ по-обширно съ онѣзи святѣ книгѣ, която съдържа словеса на вѣченъ животъ и съкровища неисчерпаемы.

РЪЧНИКЪ

на

СВЯТО-ТО ПИСАНІЕ.

А.

А, първа-та буква почти въ всякой единъ азбукъ. Въ Еврейскъ-тъ, тя ся нарича *алефъ*; въ Гръцкъ-тъ, първа-та буква ся нарича *алфа*, а послѣдняя-та — *омега*. И Еврей-тъ и Гръцъ-тъ сж употрѣбавали буквы-тъ си за числителны имена; и отгукъ *а* (*алефъ* или *алфа*) е означавала *единъ*, или *первый*. За това и Спаситель-тъ нашъ казва: “Азъ съмъ *Алфа* и *Омега*, начало и конецъ, первый и послѣдній.” Съ това той е обявилъ вѣчность-тъ си, и че отъ него произлизать и чрѣзъ него сществувають вси-чкы-тъ нѣща, Отк. 1; 8, 11. 21; 6. 22; 13. Сравни Пса. 44; 6. 48; 12. Кол. 1; 13—18.

Аава, единъ градъ въ Халдеѣ, който даде име на рѣкъ-тъ върху брѣгове-тъ на който заточени-тъ Евреи събрахъ второй-тъ си керванъ подъ Ездръ, когато ся завръщахъ въ Иерусалимъ, Ездр. 8; 15, 21, 31. Той вѣроятно е нынѣшный-тъ *Хитъ* на Евфратъ, точно кмѣ истокъ отъ Дамаскъ.

Аароновци, потомци на великаго священника Аарона, тѣй наречени въ 1 Лѣт. 12; 27. 27; 17. Тринадесетъ Иудини и Веніаминови градове бѣхъ назначени за тѣхъ, Ис. Нав. 21; 43—49. 1 Лѣт. 6; 57—60.

Ааронъ, сынъ Амрамовъ и Іо-хавединъ, отъ племе-то Левіино, и братъ Моисеевъ и Маріаминъ, Исх. 6; 20, роденъ около 2430 год. слѣдъ създаване міра и 1574 г. прѣди Р. Х. Той бѣше три години постаръ отъ Моисея, Исх. 7; 7, и станъ тълкователь и помощникъ на послѣднія въ извождане-то на Израиля изъ Египетъ, Исх. 4; 16. Жена му бѣше Елисавета, дѣщеря Аминадавова, и сынове-тъ му — Надавъ, Авигудъ, Елеазаръ и Неамаръ. Той бѣше на възраст 83 год. когато Богъ го призва да ся съедини съ Моисея въ пустынь-тъ при горъ-тъ Хоривъ. Той съдѣйствува съ брата си въ исходъ-тъ на Израиляны-тъ изъ Египетъ, Исх. 4 до 16 гл.; той му подпираше ржкъ-тъ въ бой-тъ противъ Амаліка, Исх. гл. 17; и възлѣзе на Синайскъ-тъ горъ съ него за да види славъ-тъ Божіѣ, Исх. 24; 1, 2, 9—11.

Ааронъ ся отличи най-много по това че той и негово-то мжжко потомство ся избра за священство. Той быде посвятенъ за пръвъ великъ священникъ по Божіе повелѣніе, Исх. гл. 28 и 29. Лев. гл. 8; и быде отпослѣ подтвержденъ въ службъ-тъ си чрѣзъ погубване-то на Корея и на дружинъ-тъ му, чрѣзъ спирање-то на язвъ-тъ по негово посредничество, и чрѣзъ прозябаніе-то на жезлъ-тъ му,

вать за Бога между идолопоклон-
цы-тъ, както и избавленіе-то имъ
отъ огненнѣ-тъ печь, довели мно-
зина да припознають истиннаго
Бога, и ги прославило като па-
мятници на безопасность на въ-
рж-тъ въ Него, Дан. гл. 3. Евр. 11;
34. Виж. Пещь.

Авдія, І. Главный-тъ чиновникъ
и домостроитель на царь Ахаава;
той избави животъ-тъ на сто про-
роцы отъ гонителѣ-тъ Іезавеля,
като ги скры въ двѣ пещеры и ги
хранеше съ хлѣбъ и водѣ, 3 Цар.
18; 4.

II. Четвъртый-тъ отъ по-малы-
тъ пророцы, който ся прѣдполага
да е пророкувалъ около 587 лѣто
прѣдъ Р. X. Не може наистинѣ да
ся опрѣдѣли точно кога е живѣлъ
той, но вѣроятно е че той е былъ
сѣврѣмѣнникъ на Іереміѣ и Іезе-
кійля, който прѣдказа сжщж-тъ
ужаснѣ прѣсждѣ върху Едомцы-
тъ, като наказаніе за тѣхнѣ-тъ
гордость, насиліе и жестокы до-
каченія противъ Еврей-тъ слѣдъ
разореніе-то на града имъ. Проро-
чество-то ся исполни около цѣтъ
години слѣдъ разореніе-то на Іе-
русалимъ.

III. Осмъ или десеть други че-
ловѣци съ това име ся спомену-
вать въ 1 Лѣт. 3; 24. 7; 3. 8; 38.
9; 46 и 44. 12; 9. 27; 49. 2 Лѣт.
47; 7. 34; 12. Ездр. 8; 9. Неем.
10; 5.

Авдонъ, І. Единъ отъ Сжди-тъ
Израилевы, Сжд. 12; 13—15, може
бы сжщій-тъ, който въ 1 Цар. 12;
44 ся именува Веданъ.

II. Единъ градъ въ Асирово-то
племе, назначенъ за Гирсоновцы-
тъ, Ис. Нав. 24; 30.

Авейци, потомци на Ханаана,
който населявахъ една часть отъ
приморіе-то на Палестинѣ, отъ Га-
зѣ-тъ рѣкѣ-тъ Египетскѣ, но
быдохъ изгонени и почти истреб-
лены отъ Филистимцы-тъ или Ка-
еорцы-тъ, прѣдъ врѣме-то на Моисея,
Втор. 2; 23. Нѣкои отъ тѣхъ,
обаче, останхѣ до врѣме-то на

Иисуса Навина, Ис. Нав. 13; 3. За
тѣхъ ся мысли да сж были сжщ-
тъ Евейци, отъ които нѣкои слѣды
сж ся намѣрили въ Ханаанскѣ-тъ
земѣхъ, Быт. 34; 2. Ис. Нав. 9; 7.
11; 3.

Авелъ (Евр. *авел*) стои въ нача-
ло-то на имена-та на нѣколко гра-
дове. Въ такъвъ случай тапъ дума
значи *лисадж*. Само въ Быт. 50; 11
зема значеніе-то на Евр. *евел*, и
значи *рыданіе*.

Авелъ-веоъ-Мааха (*лисада на*
домъ-то Мааховъ), градъ на племе-
то Непталимово, на сѣверѣ отъ
езеро Меромъ. Той быде обсаденъ
прѣзъ бунтъ-тъ отъ Савея, 2 Цар.
20; 13—22; осмдесеть години по-
напоконъ той быде прѣзвѣтъ отъ
Венадада, 3 Цар. 15; 20, и пакъ,
слѣдъ двѣсти години отъ Огелая-
Феласара, 4 Цар. 15; 29. Сжщій-тъ
градъ ся нарича Авелъ-маимъ въ
2 Лѣт. 16; 4. Виж. и 3 Цар. 15; 20.
Той ся нарича и просто Авелъ, 2
Цар. 20; 18.

Авелъ-керамимъ (*лисада на ло-
зѣ-та*), едно селце на Аммонцы-тъ,
шестъ мили пакъ отъ Раввѣ Ам-
монскѣ, Сжд. 14; 33.

Авелъ-маимъ, Виж. Авелъ-
веоъ-Мааха.

Авелъ-меола, или Авелмеола,
градъ Иссахаровъ, близо до Іор-
данъ, десеть мили на югъ отъ Ве-
санъ. Близо до него Гедеонъ порази
Мадіамцы-тъ, Сжд. 7; 22; и тамъ
ся роди Елассей, 3 Цар. 19; 16.

Авелъ-мисраимъ (*рыданіе Египетско*),
така нареченъ отъ седм-
дневно-то рыданіе Іосифово и на
другари-тъ му, когато донесохъ
тѣло-то Іаковово отъ Египетъ за
погребеніе, Быт. 50; 10, 11. Авелъ-
мисраимъ е былъ положенъ въ Іе-
рихонско-то поле, между Іерихонъ
и Іорданъ.

Авелъ-ситтимъ, въ Моавско-то
поле, на истокъ отъ Іорданъ, и
близо до горъ Фегорь. Това бѣ
одно отъ послѣднѣ-тъ мѣста, дѣ-
то Еврей-тъ расположихъ станъ
прѣдъ смръть-тъ Моисеевъ, Числ.

33; 49; называемо и Ситтимъ, Ис.
Нав. 2; 1. Тука Израилѣ-тъ пад-
нхѣхъ въ примкы-тъ на Моавскѣ-
тъ и Мадіамскѣ-тъ жены, и зехѣ
да служатъ Ваалфегору, вслѣдствіе
на което 24,000 отъ тѣхъ измрѣхъ
отъ чумѣ, Числ. гл. 25.

Авелъ (Евр. *Хевелъ*), второй-тъ
Адамовъ и Евинъ сынъ. Той бѣше
овчаръ, и веднѣжъ като принесе
Богу приношеніе отъ стадо-то си,
въ сжщо-то врѣме когато братъ му
Каинъ принесе плодове отъ земѣ-
тъ, Богъ почете Авелево-то прино-
шеніе, а не почете Каиново-то; за
това Каинъ разсѣрденъ утрепа бра-
та си Авеля, Быт. гл. 4. Авелева-та
жертва быде пріета отъ Господа
благодарно поради "вѣрж-тъ"
му, сир. защото негово-то сѣрдце
бѣ право прѣдъ Бога, и той му
служеше съ по-гоल्мо повиновеніе
и повѣреніе. Това ся подтверждало
и въ Евр., дѣто четемиъ че "Богъ
даде свидѣтельство за дарове-тъ
му," може бы съ огонь отъ небе-
то, чрѣзъ което той "быде засви-
дѣтелствованъ че е праведенъ."
Евр. 11; 4. "Авелева-та кръвь" выка
отъ земѣ-тъ за отмщеніе, Быт.
4; 10; но кръвь-та Христова выка
за прощеніе и спасеніе на люде-
тъ му, Евр. 12; 24. 1 Іоан. 1; 7.

Авениръ, сынъ на Нира, Сау-
ловъ-тъ стрѣла, и военачальникъ-тъ
на Сауловы-тъ войска, 1 Цар. 14;
50. Слѣдъ смръть-тъ Сауловъ, той
помогаше седмъ години на Исво-
сеея; но когато послѣднѣ-тъ го
нахока за поведеніе-то му спрямо
Ресѣжъ, той зарязъ Исвосеея и ся
нае да съедини цѣло-то царство
подъ власть-тъ на Давида. Той
обаче, бѣ измѣнически умир-
твенъ отъ Іоавъ, или за кръвь-тъ
на Асаила, Іоавовъ-тъ братъ, кого-
то Авениръ по-прѣдъ уби въ е-
динъ бой, или по-вѣроятно отъ за-
вистъ. Давидъ погледнѣ съ от-
връщеніе на тѣхъ вѣроломнѣ Іоа-
вовѣ постѣпкѣ, и съчини елегій
(жалнѣ пѣснь) върху смръть-тъ
Авенировъ, 2 Цар. 2; 8; 33. Той

още натовари сына си Соломона
да накаже съ смръть това прѣ-
стѣпленіе, 3 Цар. 2; 5, 6.

Авентъ, виж. Иліополь.

Авессаломъ, единичный-тъ сынъ
Давидовъ отъ Маахъ, 2 Цар. 3; 3.
Той бѣше забѣлѣжителенъ по кра-
сотѣ-тъ си и по хубавѣ-тъ си
косѣ, 2 Цар. 14; 25, която, като
острижеше, тежеше 200 сикли спо-
редъ царскѣ-тъ тегиликѣ, т. е.
близо 2½ оки, една необыкновенна
но не невѣроятна тяжесть. Ам-
монъ, другъ единъ отъ сынове-тъ
на царъ-тъ, като насили сестрѣ
си Оамаръ, быде убитъ по запо-
вѣдъ на Авессалома. Този послѣд-
нѣ-тъ тогава побѣднѣ въ Гессуръ,
дѣто Оалмай, дѣдо му, бѣше царъ.
Слѣдъ 3 години, по посрѣдиче-
ство-то Іоавово, Давидъ му по-
зволи да ся върне въ Іерусалимъ,
и най-сетѣ го пріе пакъ благо-
склонно, 2 Цар. гл. 14. Авесса-
ломъ, обаче, злоупотрѣби прѣ-
многъ башинѣ-тъ си добринѣ, и
чрѣзъ разны лукавы средства при-
влече сѣрдце-то на народа къмъ
себе си и сполучи да ся провъз-
гласи за царъ въ Хевронъ. Давидъ
ся оттегли отъ Іерусалимъ; Авес-
саломъ го прислѣдѣ; и въ сра-
женіе-то което станѣ отпослѣ, вой-
ска-тъ на послѣднѣ-тъ быдохъ
разбиты, и той самъ си, като ти-
чаше съ мѣскѣ-тъ си, хванѣ ся
за косѣ-тъ о едно дѣрво, дѣто
Іоавъ го намѣри и го уби. Давидъ
ся нажали за смръть-тъ му, и пла-
ка горко за него, 2 Цар. 18; 33.

Исторія-та на Авессалома дава
поучительны уроцы на млды-тъ за
да ся пазятъ отъ грѣхове-тъ на
който тѣ бывають наклонни, осо-
бенно отъ тщеславіе-то, властолю-
біе-то, развратны-тъ страсти и сы-
новнѣ-тъ непокорность.

Ави-алвонъ. Виж. Авииль, II.

Авивъ, первый-тъ мѣсецъ на
церковнѣ-тъ Еврейскѣ години;
нареченъ и Нисанъ. Той съотвѣт-
ствува съ послѣднѣ-тъ дни на Мартъ
и первы-тъ дни на Априль. Авивъ

значы зелены житны класове. Той быде нареченъ тѣй, зашто жита-та, и особенно ечимыкъ-тъ, бѣхъ на класове въ това време. На 10-ия день на този мѣсець агне-то за насъж-тъ быде изжжено; то быде заклано на 14-ия день кждѣ захождание-то на слѣнце-то, и изжжено въ сѣжж-тъ нощь слѣдъ почнување-то на 15-ия. Седмь-тъ дни отъ 15-ия до 21-ия бѣхъ " праздникъ-тъ на бесквасны-тъ хлѣбове," който ся свършва съ едно свято съзване (тѣржественно свѣкване), Исх. гл. 12 и 13.

Авигей, 1, испърво жена на Навала Кармилецъ-тъ, а отпослѣ на Давида. Когато ся извѣсти за не-благодарность-тъ на Навала къмъ Давида, 1 Цар. 25; 44, тя натовари много ослы съ хранъ, и придруже-на съ нѣколко отъ слугы-тъ си излѣзе да посрѣщне послѣдній-тъ. Съ поведение-то си и съ разговоръ-тъ си, тя придобы негово-то благово-леніе, и щомъ ся прѣмнижъ дни-тъ на сѣтованіе-то за Наваловъ-тъ смърть, която ся случи наскоро, той (Давидъ) ѣхъ зѣ за женѣ. Отъ тѣзи женѣ той имаше единъ сынъ на-именованъ Хилеавъ, 2 Цар. 3; 3, и Данилъ, 1 Лѣт. 3; 4.

II. Сестра Давидова, и майка на Амасъ, 1 Лѣт. 2; 46, 47.

Авилінія, име-то на едно окру-жие върху источниж-тъ урвѣ на Срѣщо-Ливанскы-тъ горы, отъ 42 до 20 мили на сѣверо-западъ отъ Дамаскъ, къмъ Иліополь, или Ваал-бекъ; тѣй наречено отъ градъ-тъ Авіла, и още — Лисаніева Авилі-нія. Тази областъ, въ 15-тъ го-динѣ на царуваніе-то на Тиверія Кесаря Римскаго, ся управляваше като четверовластіе отъ нѣкого си Лисанія, Лук. 3; 4.

Авимелехъ, 1, Герарскый царь на Филистимяны-тъ, който зѣ Сар-рѣ въ харемъ-тъ си; но като ся извѣсти отъ Бога за неѣхъ на-сѣнъ, той ѣхъ повържъ на Авраама. Той послѣ направи съюзъ съ Авраама, Быт. гл. 20.

II. Другъ Герарскый царь, вѣ-роятно сынъ на първыя и сѣврѣ-менникъ Исааковъ. Той изболчи Исаака за дѣто скры прѣдъ на-родъ-тъ че Ревекка му е жена, и послѣ направи съюзъ съ него въ Вирсавѣ, Быт. гл. 26.

III. Сынъ Гедеоновъ отъ едикъ наложницѣ. Той ся провѣзгдаси за царь Сихемскый слѣдъ баци-нѣж-тъ си смърть, и изби седме-сетъ-тъ си братія върху единъ ка-мыкъ. Отъ тѣхъ само Іооамъ най-младый-тъ, който бѣше ся скрылъ, останж живъ. Іооамъ укори Си-хемцы-тъ за поведение-то имъ въ прочутъ тѣхъ си баснѣжъ за дървета-та. Три години насетнѣ, тѣ ся по-дигнѣхъ противъ Авимелеха; той ги разби, и сѣсыпа градъ-тъ имъ, но въ врѣме-то когато той напа-даше на Февеъ, една жена хвърли кжъ отъ воденичнѣ камыкъ на главъ-тъ му, и толкова го повре-ди щото той заповѣда на орже-носеца си да го убіе, Сжд. гл. 9.

Авинадавъ, 1. Сынъ Іессеевъ и единъ отъ трима-та които послѣ-дувахъ Саула въ бой-тъ съ Фи-листимцы-тъ, 1 Цар. 16; 8, 47; 43.

II. Сынъ Сауловъ, убитъ въ бит-вѣж-тъ на Гелгуѣ, 1 Цар. 31; 2.

III. Левитинъ отъ Кыриаѣларимъ, въ чийто домъ ковчегъ-тъ Госпо-день, слѣдъ като ся прѣвзе назадъ отъ Филистимцы-тъ, ся пазы много години, 1 Цар. 7; 4. 1 Лѣт. 13; 7.

Авиронъ, князь отъ Рувимово-то племе, който заедно съ Корей, Даана и др. направи съзаклятіе за да унищожы власть-тъ Моисее-въ и Аароновъ въ пустынь-тъ, Числ. гл. 16.

Ависагъ, една краснотична дѣ-вица отъ Сунамяны-тъ, отъ Ис-сахарово-то племе, която быде из-брана да прѣдстоява прѣдъ Давида и да го стоплюва когато той бѣ прѣ-минѣлъ вече на възрѣсть. Подиръ смърть-тъ му, Адонія пожела прѣвѣ-неѣхъ да извърши измѣническо-то си прѣдначертаніе, и быде наказанъ съ смърть, 3 Цар. гл. 1 и 2.

Ависей, сынъ на Саруїжъ, Дави-довъж-тъ сестрѣжъ, братъ Іоавовъ и Асанловъ, единъ отъ най-храбры-тъ Давидовы витязы, 1 Лѣт. 2; 46, който всѣкога останж вѣренъ на уикъ си. Той отиде съ него самъ прѣзъ нощь въ станъ-тъ Сауловъ, 1 Цар. 26; 7—14, и станж войво-да въ битвѣж-тъ съ Исвосея, 2 Цар. 2; 48, 24, въ бой-тъ съ Едом-цы-тъ, 1 Лѣт. 18; 42, 43, и съ Си-рийцы-тъ и Аммонцы-тъ, 2 Цар. 10; 40. Въ едно сраженіе съ Фи-листимцы-тъ, той избави Давида и уби исполина Исви-венова, 2 Цар. 21; 46, 47. Той подигнѣ копіе-то си срѣщо триста души, и уби ги, 2 Цар. 23; 48; и зѣ странж-тъ на Давида въ борбы-тъ му съ Авес-салома и Савей, 2 Цар. 16; 9, 48; 2, 20; 6, 7.

Ависей, сынъ Финеесовъ, и че-твъртый первосвященникъ, 1 Лѣт. 6; 50. Той вѣроятно бѣ сѣврѣм-никъ на Еглона и Аода, Сжд. гл. 3.

Авиханла, жена на Ровоама, царъ-тъ Іудинъ, 2 Лѣт. 14; 48, "дѣ-щера" — т. е. потомка — на Е-ліава, Давидовъ-тъ братъ.

Авиханлъ, отецъ Есеиринъ и стрыка Мардохея, Есѣ. 2; 45.

Авіааръ, сынъ Ахымелеховъ, и десетый первосвященникъ на Еврей-тъ. Когато Саулъ испрати скороходцы въ Нобъ за да умърт-вѣтъ всѣхъ-тъ Нобскы священ-ницы, Авіааръ, който бѣ младъ, побѣгнѣ при Давида въ пустынь-тъ, 1 Цар. 22; 41—23, и стоя при него като священникъ, 1 Цар. 23; 9, 30; 7. При всѣшествіе-то Дави-дова на прѣстолъ-тъ, той бѣ под-твърденъ на первосвященническѣ-тъ службѣхъ и спомогнѣ за да ся възведе ковчегъ-тъ Господень въ Іерусалимъ, 1 Лѣт. 45; 44, 42. Прѣзъ въстаніе-то на Авессалома, той останж вѣренъ Давиду, 2 Цар. 15; 35, но напokonъ той ся пове-де вслѣдъ Адоніжъ и така станж прѣдатель на царскыя си пріа-тели въ старость-тъ му. Щомъ ся качи на прѣстолъ-тъ, Соломонъ

отмѣтижъ Авіаара отъ священ-ство-то и го прати въ Анаѣотъ, 3 Цар. 2; 26, 27; така ся испълни слово-то Господне, което говорѣ за Іліевъ-тъ домъ прѣди 450 го-динъ, 1 Цар. 2; 27—36. Саулъ ви-ди ся да е прѣхвърлилъ санъ-тъ первосвященническый отъ Іоама-ровыя родъ, отъ който бѣ Ілій, на Елеазаровы, като поставилъ Садока за первосвященникъ. И та-ка въ Израїля имаше сѣщеврѣ-менно двама первосвященники: Авіааръ, первосвященникъ при Давида, и Садокъ, первосвящен-никъ при Саула. Това двойно пер-восвященство трая отъ смърть-тъ на Ахымелеха до царствіе-то Соломоново, слѣдъ което на тѣ-зи службѣхъ останж само Садокъ и сѣтнѣ онѣзи които бѣхъ отъ неговыя родъ.

Мжнотія ся испрѣчва дѣто въ 3 Цар. 2; 27, ся казва че Соломонъ отмѣтна Авіаара отъ священниче-скѣж-тъ службѣхъ, когато въ 2 Цар. 8; 47. 1 Лѣт. 18; 46, 24; 3, 6, 31 е ка-зано че Ахымелехъ Авіааровъ-тъ сынъ е первосвященникъ ведно съ Садока. Най-вѣроятно-то разрѣ-шеніе на тѣзи разнижъ е, че и баща-та и сынъ-тъ сѣхъ ся выкали Ахымелехъ и Авіааръ, нѣщо кое-то не бѣ съвсѣмъ необыкновенно между Еврей-тъ. Вижъ. Авигей. По този начинъ тоже можемъ изравни мжнотіжъ-тъ, която ся явява въ Мар. 2; 26, дѣто ся казва че Авіааръ далъ Давиду хлѣбъ-тъ за приношеніе, въ намѣканіе на 1 Цар. 21; 4—6, дѣто е писано Ахымелехъ.

Авіезеръ, прѣвнукъ Манассіевъ, Числ. 26; 29, 30, и основатель на домородіе-то на което Гедеоъ принадлежаше, Ис. Нав. 17; 2. Сжд. 6; 34, 8; 2. Въ този послѣдній-тъ стихъ, "гроздоберъ-тъ на Авіезера" значы перво-то пораженіе на Ма-діамцы-тъ отъ 300 души, повечето Авіезерцы; и "набирѣкъ-тъ на Е-врема" значы улавяніе-то и убива-ніе-то Орива и Зива, и други-тъ

плодове отъ побѣдъ-тѣ, събраны чрѣзъ Ефремы-тѣ.

Авиѣль, І. Баща на Кыса, Сауловъ-тъ-башѣ, и на Нира, Авенировъ-тъ-башѣ, 1 Цар. 9; 1. 14; 31.

II. Единъ отъ Давидовы-тѣ крѣпкы войницы, 1 Лѣт. 11; 32. Въ 2 Цар. 23; 31, ся нарича Ави-алвонъ.

Авиудъ, второй-тъ сынъ Аароновъ, посвященъ въ священство-то съ трима-та си братія, Исх. 28; 1, но пояденъ наскоро съ огнь отъ Господа, съ брата си Надава, за дѣто запалихъ темянь съобыкновенъ огнь на мѣсто съ огнь-тъ, който ся държеше вынхъ върху олтара-тъ на всесъжженіе-то, Лев. 10; 1, 2. 16; 12. Числ. 16; 46. Понеже слѣдъ това веднага ся запрети вино-то на священники-тъ когато служатъ въ скиніѣ-тѣ, то твърдъ е вѣрно че Надавъ и Авиудъ сж ся опили и съ това сж съгрѣшили. Тѣхна-та смърть е едно свято прѣдизвѣстіе за да не дързама да ся кланяма на Бога, освѣнъ по начинъ-тъ опрѣдѣленъ отъ Него. Опасно нѣщо е, въ службѣ-тѣ на Бога, да ся уклонявама отъ неговы-тъ собственны учрежденія. Богъ е мѣдръ да прѣдпише начинъ-тъ по който трѣба да му ся кланяма, праведенъ да изыска онова което е прѣдписалъ, и силенъ да ся отмъсти за онова което не е прѣдписалъ.

Авіа, І. Второй сынъ Самуиловъ, когото заедно съ брата му Самуилъ назначи сѣди въ Израіля. Тѣхный-тъ развратъ и несправедливость даде причинъ на Израіля да поище царя, 1 Цар. 8; 1—5.

II. Начальникъ-тъ на осмо-то отъ двадесетъ и четири-тѣ отдѣленія на священники-тѣ въ дни-тѣ Давидовы, 1 Лѣт. 24; 10. На това отдѣленіе принадлежаше Захарія, отецъ-тъ Іоаннъ Крестителевъ, Лук. 1; 5.

III. Сынъ Героваомовъ, който умръ въ дѣтство, и го оплака всичкий Израіль, защото само "въ

него ся намѣри нѣщо добро прѣдъ Господа въ домъ-тъ на Героваома," 3 Цар. 14; 1—18.

IV. Царь Іудинъ, сынъ и наслѣдникъ на Ровоама, Соломоновъ-тъ сынъ. Въ 3 Цар. 15; 2 майка му ся казва дѣщеря Авессаломова, а въ 2 Лѣт. 13; 2 — дѣщеря Урилово. Отъ това можемъ да заключимъ че тя бѣше внука Авессаломова, както и по други мѣста на Писаніе-то рѣчь-та дѣщеря ся употребява за внучъ, подобно и сынъ за внучъ. Сравни 2 Лѣт. 11; 20.

V. Майка-та на царь Езекийъ, 4 Цар. 18; 2. 2 Лѣт. 29; 1.

Аворъ, единъ градъ въ Мидіѣ, въ околность-тѣ на който ѳеглавъ-Феласаръ, и по-послѣ Салманасаръ, насели Израилскы плѣнники. За Аворъ ся прѣдполага че е былъ положенъ на мѣсто-то на днешній-тъ градъ Абхаръ, при единъ рѣкъ отъ рѣкъ Гозанъ, 4 Цар. 17; 6. 18; 14.

Авооъ-Іаиръ (Іаировы паланки), една околія въ Галаадъ, която е имала тридесетъ паланки, които принадлежали на тридесетъ-тѣ Іаировы сынове, сѣди на Израіля, Числ. 32; 41. Сѣд. 40; 3, 4.

Авраамъ (отецъ высокъ), отпослѣ нареченъ Авраамъ (отецъ на множество), Быт. 17; 4, 5; великий-тъ основатель на Еврейскій-тъ народъ. Той бѣше сынъ Թаровъ, потомецъ Симовъ, и роденъ въ Урѣ, Халдейскій градъ, 2008 год. слѣдъ сѣздание міра, 1996 год. прѣди Р. Х., Быт. 11; 27, 28. Тука той живѣлъ 70 години, когато по Божіе повелѣніе той напуснхъ идолослужащія си родъ, и ся засели въ Харранъ, въ Месопотаміѣ, Дѣян. 7; 2—4, придруженъ отъ башѣ си, женѣ си Саррѣ, брата си Нахора, и братанеца си Лота. Нѣколко години насетнѣ, слѣдъ като погребѣ башѣ си, той ся прѣмѣсти пакъ по Божіе повелѣніе, съ женѣ си и братанеца си, и влѣзе въ обѣтованнѣ-тѣ земѣхъ като скытникъ-овчаръ. Като прѣманихъ нѣколко

врѣме въ Сихемъ, той съгради тука, споредъ както имаше обычай, единъ олтара на Господа, който му ся яви и му обща тѣзи земѣхъ на сѣме-то му. Като ся мѣсташе отъ мѣсто на мѣсто за леснотѣхъ отѣхъ водѣхъ и пашѣхъ, той быде най-послѣ принуденъ да отидѣ въ Египетъ, дѣто ся притвори та нарече женѣ си своѣхъ сестрѣхъ, Быт. гл. 12. Като ся върнѣхъ въ Ханаанъ, богатъ съ стада и съ добытъхъ, той остави Лота да живѣе въ плодороднѣ-тѣ долинохъ на долині-тъ Іорданъ, и расположи свои-тѣ си шатры при Мамвріевы-тѣ дѣбове въ Хевронъ, Быт. гл. 13. Слѣдъ нѣколко години, той избави Лота и пріатели-тъ му отъ плѣнъ, и пріе благословеніе-то Мелхиседеково, Быт. гл. 14. Богъ му ся яви пакъ, обща му че сѣме-то му ще бѣде на число колкото звѣзды-тѣ, и му прѣдрече притѣсненіе-то имъ въ Египетъ за 400 години, и завръщаніе-то имъ въ обѣтованнѣ-тѣ земѣхъ, Быт. гл. 15. Но понеже общаніе-то за единъ сынъ не бѣше ся исполнило още, Сара му даде Агаръ, служниж-тѣ си, да му бѣде като женѣ, отъ който то му ся роди Исмаиль, Быт. гл. 16. Слѣдъ 13 години, Богъ му ся яви пакъ, и го увѣри че обѣщанный-тъ му наслѣдникъ ще да му ся роди отъ женѣхъ му, на който име-то ся измѣни тогава отъ Сарѣ на Саррѣ. Той постави още завѣтъ-тъ на обрѣзаніе-то, Быт. гл. 17. Тука ся случи посвѣщеніе-то на трима-та ангелы, и достопамятно-то ходатайство прѣдъ Господа за жители-тѣ Содомскы, Быт. гл. 18. Слѣдъ това, Авраамъ пактува кѣмъ югъ на Гераръ, дѣто той пакъ каза за Саррѣ че му е сестра. Въ тѣзи странѣхъ Исаакъ ся роди; и наскоро Агаръ и Исмаиль бѣхъ принудени да търсятъ ново жилище, Быт. гл. 21. Около 25 години насетнѣ, Богъ испыта вѣрѣхъ-тѣ Авраамовѣхъ, като му заповѣда да принесе въ жертвѣхъ Исаака, сына

си и наслѣдника на общаніе-то, на горѣхъ-тѣ Морія, Быт. гл. 22. Слѣдъ 12 години Сарра умръ, и пещера-та Махпеллахъ быде купена за гробъ, Быт. гл. 23. Авраамъ прати настояника си да земе женѣхъ за Исаака отъ благочестивы-тъ му родъ въ Месопотаміѣхъ, Быт. гл. 24. Той самъ си ся ожени за Хеттурѣхъ, и имаше 6 сынове отъ неѣхъ, отъ които всякой единъ станхъ основатель на особенъ народъ въ Арабіѣхъ. Той умръ на възростъ на 175 год., пълнолѣтенъ и почитенъ, и быде погребенъ отъ сыновѣ-тѣ си въ сѣщій-тъ гробъ съ Саррѣхъ, Быт. гл. 25.

Авраамъ е едно отъ най-збѣлжителны-тъ лица въ Св. Писаніе. Той бѣше единъ истинскій вѣсточенъ патриархъ и князь; и-мать-тъ му бѣше голѣмъ, домашны-тѣ му многочисленны, и той ся почиташе и уважаваше отъ ближны-тѣ народы; при всичко туй, той бѣше наистинѣхъ единъ чужденецъ и пришлецъ, понеже единичка-та земля, който той притязаваше, бѣше купено-то му мѣсто за гробъ. Отличенъ по честность-тѣ си, великодушіе-то си и гостолубіе-то си, той бѣше най-вече збѣлжителенъ по простодушнѣ-тѣхъ и непоколебимѣхъ-тѣхъ си вѣрѣхъ. Негова-та вѣра бѣше толкови силна щото той ся покоряваше безъ двоуміе или забавѣхъ, и не отстъпываше отъ най-ужасно-то искушеніе което человекъ бы можалъ да опыта, тѣй щото той праведно е нареченъ "отецъ на вѣрующы-тѣ," т. е. на тѣзи които вѣрватъ. Като прѣдѣдъ Христовъ, въ когото вси-тѣ народы сж благословени, и като отецъ на вси-тѣхъ вѣрующы, завѣтъ-тъ е напълно исполненъ кѣмъ него: сѣме-то му е колкото звѣзды-тѣ на небе-то, и съ него заедно той ще наслѣди небесный-тъ Ханаанъ.

Авраамово лоно. Въ Лук. 16; 22, ся казва за Лазаря да е былъ занесенъ въ лоно-то Авраамово, т. е.

въ блаженно-то състояние въ рай-тъ въ което отецъ-тъ на върующы-тъ ся наслаждаваше. То ся прѣдставлява често чрѣзъ единъ пиръ, или угощеніе, Мат. 8; 11. Лук. 13; 29. *Леганіе въ лоно-то или въ обятіа-та на нѣкого* ся относя на ветхыи-тъ обычай да ся облегатъ на грѣпезъ, Іоан. 13; 23. Виж. **Яденіе**.

Авъ. Петый-тъ мѣсець отъ священнъ-тъ и единадесетый-тъ отъ гражданскъ-тъ годинъ у Еврей-тъ. Той е почвалъ съ новолуніе-то на Іулій или на Августъ. Този е былъ печаленъ мѣсець въ Еврейскый-тъ календаръ. Въ первый-тъ день на този мѣсець Еврей-тъ държали постъ за смъртъ-тъ на Аарона, Числ. 33; 38, а въ деветый-тъ день на сщій-тъ мѣсець, другъ постъ ся държало въ память на божественно-то рѣшеніе, споредъ което быдохъ исключени отъ да влѣзжъ въ обитаніи-тъ земнѣ множество отъ онѣзи които трѣгнжжъ отъ Египетъ, както и въ память на съмысливаніе-то на първый-тъ и на второй-тъ храмъ.

Агавъ, пророкъ на апостолско-то врѣме. Той прѣдсказалъ глѣдъ-тъ, за който историкъ-тъ Суетоній и други пишати, въ дни-тъ на Клавдія Кесаря, 44 год. слѣдъ Р. Х. Тойзи глѣдъ бѣше твърдъ силенъ въ Іудеѣ; и помощь ся испрати на Церквѣ-тъ въ Іерусалимъ отъ Антиохійскъ, Дѣян. 11; 27. Слѣдъ нѣколко години, Агавъ прѣдсказалъ страданія-та на Апостола Павла отъ странъ-тъ на Іудей-тъ, Дѣян. 21; 40.

Агагъ, общо име на царіе-тъ на Амаличанъ-тъ, както Фараонъ на Египетскы-тъ царіе, Числ. 24; 7. 1 Цар. 15; 8. Последній-тъ отъ тѣхъ за който ся споменува въ Писаніе-то быде насѣченъ на части отъ Самуила, прѣдъ Господа, понеже Саулъ бѣше грѣшно пожалилъ него, и по-добры-тъ отъ стада-та и отъ говеда-та когато нему бѣ заповѣдано да ги истрѣби съврѣ-

шенно. Агагъ ся види да е прѣтърпѣлъ едно необыкновенно наказаніе, по причинъ на гнусны-тъ му жестокости, 1 Цар. гл. 15.

Агагенъ, въ Есѣ. 3; 1, 10. 8; 3, 5, ся употрѣблява да означи народъ-тъ отъ който Аманъ произлѣзе. Споредъ изясненіе-то на Иосифа (Еврейскый Историкъ) тази дума значи *Амаличанинъ*.

Агаръ, една Египтянка, робыня въ домъ-тъ на Саррж, Быт. 16; 1. Сарра, като бѣ бездѣтна, споредъ тогавашный-тъ обычай, позволи Аврааму да има като своиъ женѣ Агаръ, за да си добые чрѣзъ неѣхъ челядь. Жизнеописаніе-то на Агаръ е дадено въ Быт. гл. 16, 17 и 21. Иносказателно, Ап. Павелъ прѣдстави Еврейскъ-тъ Церквѣ поробенъ на обряднъ-тъ законы чрѣзъ Агаръ, робыни-тъ Авраамовжъ, а Христовжъ-тъ Церквѣ свободнъ отъ това робство чрѣзъ Саррж, непонуденъ-тъ женѣ Авраамовжъ, Гал. 4; 24. Агаръ много ся почита отъ Арабы-тъ, които ся иматъ за нейны потомцы.

Агаряни, 4 Лѣт. 5; 10, 20, потомци на Агаръ и Исмаила. Въ Пса. 83; 6, мысли ся че име-то е дадено на нѣкое особенно племе отъ Исмаилчаны-тъ.

Аггей, единъ отъ малы-тъ пророцы, който, може-бы, придружи Зоровавеля въ първо-то връщаніе на Іудей-тъ отъ Вавилонъ, 536 год. прѣди Р. Х. Той започнжъ да пророкува въ вторжъ-тъ годинъ на Дарія Истаспа, 520 год. прѣди Р. Х.; и пророкуваше съ цѣль да убѣди съотечественницъ-тъ си да прѣдприемжъ изново съграждане-то на храмъ-тъ, което отдавна быде прѣкъснжто. Въ дѣло-то си той сполучи, защото Дарій издаде повелѣніе да ся възидне пакъ Божій-тъ домъ въ Іерусалимъ, Езд. 6. Аггей прѣдрече за по-голтмжъ-тъ славъ на послѣдній-тъ Божій домъ, като искаше да каже че Христосъ ще дойде за да го прослави, Агг. 2; 7—9.

Агне, или **Агнецъ**. Христосъ е Агнецъ-тъ Божій, Іоан. 1; 29, защото станж жертва за человѣческы-тъ грѣхове. Старо-завѣтны-тъ жертвы, освѣнъ дѣто прѣдизображаважъ тѣзи жертвы, но прѣдставяжъ и святость-тъ и кротость-тъ ѣ, Пса. 53; 4—9. Въ Отк. 5; 6. 12; 14, Христосъ ся описва като Агнецъ закланъ въ самото небе. Виж. **Пасха** и **Жертвы**.

Агрина, виж. **Продъ** III, IV. **Агуръ**, единъ богодѣхновенъ Евреинъ, съчинитель на тридесетъ-тъ главъ на Притчы-тъ, притуренъ на Соломоновы-тъ Притчы.

Ада, I. Една отъ жены-тъ Ламеховы. Виж. **Ламехъ** I.

II. Една отъ жены-тъ Исавовы, дѣщеря на Елона Хеттеинъ-тъ. Быт. 36; 2. Въ Быт. 26; 34, тя ся именува **Васемаа**.

Ададзеръ, единъ силенъ Сирійскый царь, който царуваше въ Со-важ и въ съседны-тъ окрѣжия, и власть-та на когото ся простираше дори до Евфратъ, 3 Цар. 11; 23. Той быде три пѣти поразенъ и власть-та му бѣ унищожена отъ Давида, 2 Цар. 8; 3, 4. 40; 6—14, 16—19. 1 Лѣт. 18; 3. 19; 6.

Ададриммонъ, едно мѣсто въ поле-то Магеддонъ, дѣто Іосія, единъ добръ Израилскый царь, изгуби животь-тъ си въ единъ битвъ съ Фараона Нехао, 4 Цар. 23; 29. 2 Лѣт. 35; 20—25. Това събытіе ся оплакваше горчиво отъ народъ-тъ, Зах. 12; 11.

Ададъ, I, единъ Едомскый царь, който порази Мадиамцы-тъ на Моавско-то поле, Быт. 36; 35. 1 Лѣт. 4; 46.

II. Другъ единъ Едомскый царь, за когото ся споменува въ 1 Лѣт. 4; 31.

III. Другъ Едомецъ отъ царско семейство, който побѣгнжъ въ Египтъ при завоеваніе-то на Едомъ отъ Давида, 2 Цар. 8; 14, дѣто го приехъ съ почести, и го оженижъ за паричинъ-тъ сестрѣ. Слѣдъ смъртъ-тъ на Давида въ Іо-

ава, той ся върнжъ въ Едомъ и напраздно ся помжчи да отхвърли иго-то на Соломона, 3 Цар. 11; 14—22. 2 Лѣт. 8; 17.

Адамантъ (алмазъ), драгоценъ камень, най-твърдый-тъ отъ всички-тъ минералы (руды). Той ся употрѣблява за рѣзаніе на стекла (джамове) или за писаніе върху него и върху други твърды вещества, Іер. 17; 1. Тази дума ся употрѣблява още и въ прѣносенъ смѣслъ, Іез. 3; 9. Зах. 7; 12.

Адамъ, прародитель и прѣдставитель на человѣчскый-тъ родъ; създаенъ отъ перстъ, и направенъ жива душа чрѣзъ вдѣхнуваніе-то на Създателя. Той бѣ послѣдне-то дѣло на създаваніе-то, и пріе власть надъ всичко що обемаше земля-та. За да не бѣде самъ, Богъ му даде Евжъ като помощницъ, и тя му станж жена. И така женитба-та е едно божественно учреждение, първо, както по врѣме-то тѣй сщщо и по важность-тъ за благополучіе-то на человѣчскый-тъ родъ. Адамъ бѣ сътворенъ съвършенъ человекъ — надаренъ съ всички-тъ тѣлесны, умственны и духовны дарбы, и поставенъ въ Едемскъ-тъ градинъ за да го опита Богъ, святъ и блаженъ но пакъ той можаше да съгрѣши. Отъ това си състояніе той паднжъ чрѣзъ прѣстѣпленіе-то на нарочнъ-тъ заповѣдъ Божію, чрѣзъ искушенія-та на Сатанъ и съгласіе-то на Евжъ съ Сатанъ; и съ това той нанесе проклѣтіе на себе си и на потомство-то си. Богъ обаче ся умилистови къмъ него; единъ Спаситель му ся откры, и пълно-то исполненіе на проклѣтіе-то ся спрѣ; но Адамъ ся испаднжъ отъ Едемъ и отъ животн-то му дърво, и ся подчини на единъ труденъ животъ. Негово-то състояніе станж още по-горчиво когато той видѣ слѣдствія-та на свое-то паденіе въ потомство-то си. Каинъ, първороденный-тъ му сынъ, и **Авѣ** второй-тъ, родени по по

добіе-то на падіжлы-тѣ си родителі, быдохъ наскоро изгубени за тѣхъ — единый-тѣ убить, а другий-тѣ бѣжанецъ. Тѣ вѣроятно имахъ много други сынове и дѣщери, но само име-то на Снеа е споминано. Адамъ достигъ да живѣе до 930 години, и да види земѣ-тѣ скоро населенъ отъ потомцы-тѣ си; но злина-та на человека ся умножавше по земѣ-тѣ. Въ врѣме-то на смърть-тѣ му, Ламехъ, баща-та Ноевъ, бѣше на възраст на 56 години; и понеже бѣ отъ родъ-тѣ на онѣзи които “ходяхъ по Бога,” вѣроятно е че той е чулъ първоначалнѣ-тѣ исторіи на рода человеческий отъ устны-тѣ на кающаго сѣ Адама. Проклѣтіе-то произнесено върху человека заключава не само тѣлесенъ трудъ и мѣжъ върху бесплоднѣ-тѣ и трывивѣ-тѣ земѣ, и растопяваніе-то на тѣло-то, но още и излаганіе-то на душѣ-тѣ на “вѣчнѣ смърть.” Въ този сѣщій-тѣ день въ който той прѣстѣпи Божій-тѣ заповѣдь той бѣ изгубилъ нравственный-тѣ образъ на Създателя си, и бѣ ся подчинилъ не само на тѣлеснѣ смърть, но още и на Божій-тѣ вѣчнѣ гнѣвъ и проклѣтіе, което е смърть въ най-высокий-тѣ смыслъ на думѣ-тѣ, и туй осѣжденіе е паднѣло върху всякий-тѣ неговъ родъ. Такъвои е изложеніе-то на Апостола Павла, който всякъдѣ противопоставя *смерть-тѣ*, въведенъ въ свѣтъ-тѣ чрѣзъ Адама, съ *живота-тѣ* който е придобитъ за нашъ-тѣ родъ чрѣзъ Иисуса Христа, Рим. гл. 5. Тойзи животъ е духовенъ, и смърть-та, въ най-высокий-тѣ си смыслъ, е така сѣщо духовна. Колѣкото за приврѣщеніе-то и тѣлесно наказаніе, никой человекъ не може да бѣде освобожденъ отъ него; но за отдалеченіе-то на духовно-то и вѣчно-то наказаніе, Христосъ е умрѣлъ; и тойзи който отъгна при него съ покаяніе и вѣрѣ ще избѣгне отъ заплашител-

нѣ-тѣ смърть, и ще влѣзе въ вѣчнѣ-тѣ животъ, и тѣломъ и духомъ.

Спаситель-тѣ е нареченъ “последній-тѣ Адамъ,” 1 Кор. 15; 45, понеже той е глава на духовно-то му сѣме, и источникъ на правдѣ-тѣ и животъ-тѣ за всякий-тѣ вѣрующы, както първый-тѣ Адамъ бѣше источникъ на грѣхъ-тѣ и на смърть-тѣ за всяко-то си сѣме.

II. Единъ градъ близо до Иорданъ, кѣмъ Тиверіадско-то море, не далечъ отъ което вода-та на Иорданъ ся бѣше възвысила въ единъ купъ за прѣминуваніе-то на Еврей-тѣ, Ис. Нав. 3; 46.

Адаръ, дванадесетый-тѣ мѣсець на Еврейскѣ-тѣ церковнѣ години, и шестый-тѣ на гражданскѣ-тѣ. Въ този мѣсець е знаменитый-тѣ празникъ Фуримъ. Понеже лунна-та година, коѣжто Еврей-тѣ слѣдватъ, е единадесетъ дни по-къса отъ слѣднѣ-тѣ, то слѣдъ 3 години тѣзи 11 дни правятъ около 1 мѣсець, който тѣ вмѣстятъ като тринадесетый-тѣ мѣсець, и го наричатъ Ве-Адаръ, или второй Адаръ. Виж. Мѣсець.

Адма, единъ отъ четыри-тѣ градове въ поле-то Сиддимъ, разоренъ съ огнь отъ небе-то и вѣроятно покрывъ отъ Мъртво-то море, Быт. 14; 2. 19; 21, 25. Ос. 11; 8.

Адонивезекъ (*владѣтель на Везекъ*), единъ Ханаанскый тиранъ на Везекъ, на истоку отъ Сихемъ. Като хванъ 70 отъ близосѣдны-тѣ начальницы, отсѣче палцы-тѣ на рѣцѣ-тѣ имъ и на крака-та имъ, и ги храни като кучета. Сѣща-та варварска постѣпка ся въздаде и нему, когато ся разби съ войска-тѣ си, събранъ отъ Ханаанцы и Ферезейцы, отъ Иудѣ и Симеона, Сѣд. 1; 4—7.

Адомирамъ, събиратель на данцы-тѣ подъ Давида и Соломона, и управитель на 30,000 души пратены въ Ливанъ да отсѣкѣтъ дървета (кедры), 3 Цар. 5; 14. Сѣщо-то лице ся нарича и Адорамъ, 2

Цар. 20; 24. 3 Цар. 12; 48. Той быде убить съ камѣне отъ подигнѣ-тѣ десетъ племена, понеже бѣше пратенъ до тѣхъ отъ Ровоама, или да ги прѣдума да ся покорятъ, или да ги испита чрѣзъ събираніе-то на данцы-тѣ.

Адониседекъ, царъ Иерусалимскый който направи съюзъ съ четыри други царіе противъ Иисуса Навина. Една голѣма битва станъ при Гаваонъ, дѣто Господъ помогъ на Израіля чрѣзъ единъ ужаснѣ градущкѣ и чрѣзъ едно чудесно продѣженіе на день-тѣ. Петъ-тѣ царіе ся разбихъ съврѣшено, и ся скрыхъ въ единъ пещеръ въ Маккыдѣ; но тѣ ся хванѣхъ отъ Иисуса Навина, и ся умрѣвшихъ, Ис. Нав. гл. 10.

Адонія, четвъртый-тѣ сынъ Давидовъ, отъ Агнѣхъ, 2 Цар. 3; 4. Слѣдъ смърть-тѣ на Амнона и на Авессалома, той имаше желаніе за прѣстолъ-тѣ, ако и да бѣше обѣщанъ на Соломона, по-младый-тѣ му братъ. Като спечели Иоава и Авиаеара и други приверженицы на своѣхъ странахъ, той най-послѣ явно ся подинѣ и поиска коронѣ-тѣ додѣ Давидъ още бѣше живъ. Последній-тѣ, като ся извѣсти за това подиганіе, заповѣда тутакси да ся вѣнчѣ Соломонъ за царъ; тогава прѣатели-тѣ на Адоніѣ ся распрѣснѣхъ, а той прибѣгъ въ рогове-тѣ на олтартѣ. Соломонъ го отпусти самъ съ едно посѣвтуваніе. Но наскоро слѣдъ смърть-тѣ Давидовъ, той поиска да ся ожени за Ависагъ, и съ това поднови притязаніе-та си за прѣстолъ-тѣ за което быде и умрѣвенъ, 3 Цар. гл. 1 и 2.

Адоирамъ, градъ въ южнѣ-тѣ часть на Иудѣ, укрѣпенъ отъ Ровоама, 2 Лѣт. 11; 9. Робинсонъ го мысли да е сѣщій-тѣ нынѣшнѣйшій *Ара*, едно голѣмо село, около 2 часа на западъ отъ южнѣ-тѣ часть на Хевронъ.

Адорамъ, виж. Адоирамъ. Адрамитъ, крайморскый градъ

въ Мизіѣ, въ Малѣ-Азіѣ, срѣщю островъ Лезбосъ (Митилинѣ), Дѣян. 27; 2.

Адраммелехъ, I, сынъ на Ассирийскый-тѣ царъ Сеннахирима, Иса. 37; 38. 4 Цар. 19; 37, който, като ся върнѣ въ Ниневіѣ слѣдъ злочестный-тѣ си походъ противъ Езекиѣ, быде убить отъ двамата си сынове, Адраммелеха и Сарасара, които ся бояхъ, споредъ едно Еврейско прѣданіе, да не бы да бѣдѣтъ принесени въ жертвѣ на идолъ-тѣ му Нисроха. Тѣ тогава побѣдихъ въ горы-тѣ на Арменіѣ (Араатскѣ-тѣ земѣ).

II. Единъ отъ богове-тѣ на които ся кланяхъ жители-тѣ на Сѣфаримъ, които ся заселихъ въ Самаріѣ, въ мѣсто-то на онѣзи Израіляны, прѣмѣстены отъ Еврафатъ. Тѣ карахъ дѣца-та си да минуватъ прѣзъ огнь, въ честь на това лѣжливо божество и на друго-одно наречено Анаммелехъ, 4 Цар. 17; 31. Нѣкои си мыслятъ че Адраммелехъ е прѣдставялъ слѣдѣ-то, а Анаммелехъ мѣсець-тѣ. Адрахъ, една страна въ Сиріѣ, Зах. 9; 1, 2; мысли ся да е была около Дамаскъ.

Адриатическо море, Дѣян. 27; 27. Адриатическо-то море сега означава само Венеціанскый-тѣ Заливъ; но въ врѣме-то на Ап. Павла то заключаваше цѣло-то море което лежи между Италиѣ и Гръціѣ, и което ся простира отъ Критъ до Сицилиѣ, като обема островъ Малѣ. Така го описуватъ землеописатели-тѣ Птоломей и Страбонъ.

Адрилъ, сынъ Верзеллаевъ, ожененъ за Меравъ, дѣщерѣ-тѣ Сауловъ, която бѣ обѣщана на Давида, 1 Цар. 18; 19. Адрилъ имаше петъ сына отъ неѣ, които быдохъ прѣдани на Гаваонцы-тѣ, за да ги умрѣятъ прѣдъ Господомъ, и съ това да си отмѣстятъ за жестокость-тѣ на Саула, дѣдо имъ, противъ тѣхъ (т. е. противъ Гаваонцы-тѣ). Въ 2 Цар. 21; 8, за тѣхъ ся казва да сѣ сынове на

Михалж, които тя роди на Адриала; но ако това не е погрѣшка на прѣписвача, Михала е усновила двѣца-та на сестрѣ си Меравж, които може да е била умрѣла.

Адумимъ, градъ при прѣдѣлы-тъ на Вениамина и Иудж, не далечъ отъ Иерихонъ на пѣтъ-тъ за Иерусалимъ. Този пѣтъ нареченъ "въсходъ на Адумимъ," Ис. Нав. 15; 7, възлѣзва прѣзъ единъ пустъ и каменливъ странж, Ис. Нав. 18; 17, и по него ся намиратъ много скриты мѣста за разбойници, и за тѣзи странж Исусъ говори въ притчѣ-тъ за добрый-тъ Самарянинъ, Лук. гл. 10.

Адъ. Еврейска-та дума *Шеолъ*, която въ Св. Писаніе е прѣведена *ада*, поѣткога значи "мѣсто-то на духове-тъ на усопшы-тъ," Псал. 16; 10. Иса. 14; 9. Іез. 31; 16. Много мѣста въ Св. Писаніе показватъ колко праздно е мнѣніе-то че Евреи-тъ не знаели нищо за бжжій животъ.

Дума-та адъ, въобще ся употрѣбавя за мѣсто-то на наказаніе-то въ онзи свѣтъ, което ся нарича и прѣисподняя. (Виж. 2 Пет. 2; 4, дѣто ся говори за ангелы-тъ, които съгрѣшиха, че Богъ ги хвърлилъ въ прѣисподнякъ). Ужаси-тъ на ада сж прѣдставени въ Писаніе-то и друго-яче. Адъ-тъ още ся нарича: външна тъмнина, пещъ огненна, огнь вѣчный, мрачна тъмнина, езеро огненно, и пр. Мат. 8; 12. 13; 42. 22; 13. 25; 30, 41. Мар. 9; 43—48. Отк. 20; 14. Душы-тъ, които отиджтъ въ ада, не ще можжтъ да гледатъ Бога и да ся наслаждаватъ съ неговж-тъ любовъ, ще бжджтъ исключени отъ всѣко блаженство, ще гнѣжтъ въ всегдашенъ грѣхъ, ще ги грызе съвѣсть-та като смислятъ прѣминжло-то си, ще чувствуватъ правотж-тъ на Божій-тъ гнѣвъ, и още ще ся мжчатъ съ всякакви мжжы опрѣдѣлены отъ Божій-тъ законъ. Мжжы-тъ въ ада ще бжджтъ по-тежкы или по-леку споредъ виновность-тъ на законо-

прѣстѣпници-тъ, Мат. 10; 15. 23; 44. Лук. 12; 47, 48. Наказанія-та обаче ще продължаватъ до вѣка, както ще трае до вѣка небесно-то блаженство.

Азаилъ, единъ чиновникъ на Сирійскій-тъ царь Венадада, за когото бѣ ся открыло на пророка Иліѣж че ще ся въскачи на прѣстолъ-тъ, 3 Цар. 19; 15. Слѣдъ много години той ся испрати отъ Венадада да отиде при Елисея, който тогася ся намираще въ Дамаскъ, за да го попыта ще оздравѣ ли царь-тъ, който тогава боледуваше отъ нѣкожъ си болестъ, но на другий-тъ день той одушилъ господарь-тъ си и ся въцарилъ, 4 Цар. 8; 7—15, прѣди Р. Х. 885. Смущеніе-то на Азаила прѣдъ пророкъ-тъ показва че той още тогава си ималъ на умъ да убие царь-тъ. Азаилъ царува четиридесетъ години, и съ жестокы-тъ си войны искара правы прѣдвѣщанія-та на Елисея, 4 Цар. 8; 28. 10; 32. 12; 17. 13; 3, 7. 2 Лѣт. 22; 5.

Азарія, единъ Іудинъ царь, 4 Цар. 15; 1—7. Въ 2 Лѣт. гл. 26, и другагъ, той е нареченъ *Озіа*. Той ся въцари на 16-годишенъ възраст, 810 прѣди Р. Х. Първата часть на царуваніе-то му бѣ благоденствена и честита; но отпослѣ, като ся осмѣли да принесе темянъ въ храмъ-тъ, той бѣ поразенъ съ проказж, и продължаваше да бжде прокаженъ до смъртъ-тъ си, 2 Лѣт. 26; 16—23. Това име бѣ твърдѣ обыкновенно между Евреи-тъ, и ся носяше отъ мнозина за които ся споменува накратко въ Писаніе-то.

Азика, единъ градъ въ земѣж-тъ на племе-то Іудино, около 15 мили кѣмъ юго-западъ отъ Иерусалимъ; споменжтъ въ Ис. Нав. 10; 10 и 1 Цар. 17; 1; прѣвзетъ отъ Навуходоносора, Іер. 34; 7, но отпослѣ населенъ пакъ отъ Еврей-тъ, Неем. 11; 30.

Азія, за кождо ся говори въ Новый-тъ Завѣтъ не е нито голѣ-

мо-то отдѣленіе на источный-тъ материкъ, което лежи кѣмъ истокъ отъ Европж, нито даже цѣла-та Мала-Азія, т. е. полуостровъ-тъ който лежи между Черно-то море и источна-та часть на Срѣдиземно-то, и който нѣкога е обемалъ слѣдующы-тъ области: Фригійж, Кылыкійж, Памфилійж, Карійж, Ликійж, Лидійж, Мизійж, Вигинійж, Памфлагонійж, Каппадокійж, Галатійж, Ликаонійж и Писидійж; но само западна-та часть отъ тойзи полуостровъ, която обемала области-тъ Мизійскж, Лидійскж, и Карійскж. Много Евреи сж были распрѣснжти изъ тѣзи страны, както ся види отъ исторіѣж-тъ въ Дѣяния-та, и отъ Іосифа (историкъ-тъ), Дѣян. 2; 9. 6; 9. 16; 6. 19; 10, 22, 26, 27. 20; 4, 16, 18. 4 Пет. 1; 4. Отк. 1; 4. Цицеронъ говори за проконсулскж-тъ Азіѣж като че е съдържавала области-тъ Фригійскж, Мизійскж, Карійскж, и Лидійскж; и Страбонъ землеописатель-тъ споменува сжщж-тъ странж подъ име-то Азія. Ефесъ е былъ столица-та ѳ.

Азотъ, единъ отъ 5-тъ главны градове Филистимскы, назначены за племе-то Іудино, но никога не завоеваны отъ тѣхъ, Ис. Нав. 13; 3. 15; 47. 1 Цар. 5; 1. 6; 17. Неем. 4; 7. Тука е былъ храмъ-тъ на Дагона, и тука ковчегъ-тъ ся донесе за пръвъ пѣтъ слѣдъ нещастный-тъ бой при Евель-езеръ, 1 Цар. 5; 1. Азотъ е принадлежалъ на Іудеѣж въ врѣме-то на Христа. Тука Филиппъ е проповѣдвалъ Евангеліе-то, Дѣян. 8; 40. Днесъ, той е едно бѣдно село, наричано и до сега *Ездудъ*.

Аниъ (источникъ), І. Едно мѣсто при источный-тъ прѣдѣлъ на Ханаанскж-тъ земѣж, Числ. 34; 11. Види ся да е сжщій-тъ изворъ който днесъ ся казва Аниъ-ел-Ази, и е главный-тъ источникъ на рѣкж Оронтъ.

ІІ. Единъ градъ въ южнж-тъ странж на Іудино-то племе, Ис.

Нав. 15; 32, послѣ опрѣдѣленъ на Симеоново-то племе, гл. 19; 7, а пакъ отпослѣ на Левиты-тъ, гл. 21; 46. Види ся да е сжщій градъ който въ 1 Лѣт. 6; 59 ся казва Асанъ, и въ Неем. 11; 29 Ень-риммонъ.

Аіелеотъ Шахаръ (селенъ-тъ на зорж-тъж). Тази дума ся срѣща само въ надписъ-тъ на 22-ья Псаломъ. Нѣкои си ѳж мыслятъ за название на единъ видъ свиркж; но повечето тълкователи ѳж считаютъ за наглавие на единъ пѣснь по гласъ-тъ на кождо ся пѣлъ Псаломъ-тъ.

Акедама (кръвна нива), една малка нива кѣмъ югъ отъ Иерусалимъ, кождо свящѣнникъ-тъ купихъ съ тридесетъ-тъ сребреницы които Іуда бѣше пріелъ като заплатж за кръвъ-тъ на Спасителя нашего, Мат. 27; 8. Дѣян. 1; 49. Като мысляжж че не бѣше законно нѣщо да употрѣбаватъ това сребро за святы работы, понеже то бѣше цѣна на кръвъ, тѣ купихъ съ него едно мѣсто наречено грънчарекж нивж за погребаваніе-то на странники. За Іудж ся казва, Дѣян. 1; 18, той да е купилъ нивж-тъ, понеже тя ся е купила съ негово сребро. Споредъ прѣданіе-то, тази нива е върху стрѣмжж-тъ странж на хѣлмъ-тъ нареченъ Зѣлхъ Свѣтъ, който е надвесенъ върху долиньж-тъ Ениномъ откъмъ югъ. Тя ся види да ся е употрѣбавала, отъ врѣме-то на крѣстоносцы-тъ, като гробницж за поклонники. Сега тя не ся употрѣбавя вече за погребеніе.

Акила, единъ Евреинъ роденъ въ Понтъ, на когото занятіе-то бѣ да прави шатъры; станж Христіанинъ въ Римъ заедно съ женж си Прискиллж. Когато Еврей-тъ бидохж изгонени отъ тойзи градъ отъ императоръ-тъ Клавдія, Акила заедно съ женж си ся оттегли въ Коринѣж. Тѣ отпослѣ станжжж сътрудници на Павла, и ся споменуватъ отъ него съ голѣмж похвалж, Дѣян. 18; 2, 3, 21—26. Рим. 16; 3, 4. 1 Кор. 16; 19. 2 Тим. 4; 19.

Аккадъ, единъ отъ четыри-тъ градове съградени въ поле-то Сенааръ отъ Нимрода, основатель-тъ на Ассирийско-то царство, Быт. 10; 10. За мѣстоположеніе-то му ся мысли отъ пѣкои пѣтници да е сжщо-то на развалины-тъ които отстоятъ отъ 6 до 9 мили кѣмъ западъ отъ Багдадъ. Тука има една развалена сграда наречена Тел-и-Нимрудъ, т. е. Хѣлмъ Нимродовъ. Тя е направена отъ кирпичи и е 400 нозѣ околорѣстъ при основъ-тъ, и 125 нозѣ висока, и е положена върху единъ моголъ отъ развалины. Други сж мыслили че мѣстоположеніе-то на Аккадъ е было на едно мѣсто което сега ся нарича Никѣръ, между блата-та на Южнѣ Вавилоніѣ. Но Иеронимъ казва че, споредъ мнѣніе-то на Иудей-тъ, Аккадъ е былъ сжщій градъ съ Насибинъ.

Аккаронъ, най-сѣверный-тъ градъ на Филистимцы-тъ, опрѣдѣленъ отъ Иисуса Навина за наслѣдіе на Иудино-то племе. Този градъ быде даденъ отпослѣ на Даново-то племе, но види ся че Еврей-тъ никога не сж го владѣли дълго врѣме. Той е достопамятенъ за вносиваніе-то въ него на ковчегъ-тъ Господень, 1 Цар. 5; 10. Разореніе-то на Аккаронъ бѣ прѣдказано отъ пророцы-тъ, Амос. 4; 8. Зах. 9; 5, 7. Соф. 2; 4. Пѣтешественици-тъ сж открыли мѣстоположеніе-то му въ село-то *Акиръ*, десетъ мили на сѣверо-истокъ отъ Азотъ. Останки отъ него не сж останали.

Акравимъ (*скорпиѣ*), едно мѣсто при границъ-тъ на обѣтованнѣ-тъ земіѣ, Сжд. 1; 36, и въ единъ странѣ дѣто имаше много змій и скорпиѣ, Втор. 8; 15. То ся намира вѣроятно въ горы-тъ до Мертво-то море, на югозападнѣ-тъ му странѣ. Въ Ис. Нав. 13; 3, вмѣсто това име стоятъ думы-тъ "всходъ-тъ на Акравимъ."

Акхо, градъ назначенъ на Асирово-то племе, който обаче то не

зѣ отъ Ханаанцы-тъ, Сжд. 1; 31. Въ Новыя Завѣтъ, Акхо е нареченъ Птолемаида, Дѣян. 21; 7, отъ одного отъ Птоломейцы-тъ, който го расшири и украси. Крѣстоносци-тъ му дадохъ име-то Акръ, или Сен-Жан-д'Акръ. Той и до днесъ ся нарича Аккя отъ Турцы-тъ. Той ся обсажда нѣколко пѣти въ врѣме-то на крѣстоносны-тъ походы, и бѣше послѣднѣ-то укрѣпено мѣсто което Турцы-тъ истръгнѣхъ изъ рѣцѣ-тъ на Христианы-тъ.

Градъ-тъ е положенъ върху брѣгъ-тъ на Срѣдиземно-то море, 30 мили кѣмъ югъ отъ Тиръ, на сѣверный-тъ край на единъ заливъ който носи име-то му, и който ся простира въ единъ полукругъ отъ 3 часа, дори до горѣ-тъ Кармилъ, кѣмъ юго-западъ отъ Акръ. Слѣдъ достопамятнѣ-тъ му обсадж отъ Наполеона, когато той ся отбѣснѣ отъ Сжръ Сидней Смиѣ, въ 1799 г., Акхо ся уллучи и укрѣпи доета, и населеніе-то му ся исчисляваше отъ 18,000 до 20,000 души. Отъ тогава насетнѣ той е прѣтърпѣлъ много, като ся държа въ обсадж 6 мѣсеца отъ Ибрахимъ пашѣ въ 1832 г., и ся бомбардира отъ Англійскѣ флотѣ въ 1840. Настояще-то му населеніе е около 12,000.

Алавастръ, единъ видъ камыкъ, отъ добръ строй, или отъ естество-то на бѣлый-тъ гипсъ (алчія), или отъ естество-то на мрамора, но не кристализиранъ. Понеже този камень въобще ся е употребявалъ за направѣ-тъ на сждове, въ които да държатъ масти и благовонны жидкости, много сждове сж были наречени алавастрѣ, ако и направени отъ различно вещество, като отъ злато, сребро, стекло, и пр. Въ Мат. 26; 6, 7, нѣй четемъ че Марія, сестра-та Лазарова, Иоан. 12; 3, излѣла отъ единъ алавастрѣ сждъ сжщноцѣнно миро върху главѣ-тъ на Иисуса. Марко казва, "тя разби сждъ-тъ," което значи вѣ-

роятно, че печать-тъ върху сждъ-тъ, за да пазѣ благовоніе-то (миризмъ-тъ), отъ извѣтрѣваніе не е былъ отиененъ никога; той быде върху тойзи случай за прѣвъ пѣтъ отворенъ. Виж. Нардово миро.

Алакъ, Гора-та (*гладка-та* или *гола-та гора*), Ис. Нав. 11; 47, названіе-то на единъ планинѣ въ прѣдѣлъ-тъ на земѣ-тъ завоеваны отъ Иисуса Навина. Едини прѣдполагатъ да е горскы-тъ цѣпъ успорѣденъ съ Вирсавее, днешный-тъ Джебель-ел-Мукре, 60 мили на югъ отъ Мертво море, или цѣпъ-тъ бѣли хѣлмища 8 мили южно отъ Мертво море.

Аламоотъ, една музикална дума, която вѣроятно означава музикѣ за женскы гласове, Псал. 46 (въ заглавіе-то), 1 Лѣт. 15; 20.

Александрія, е прочутъ градъ въ долині Египетъ, положенъ между Срѣдиземно море и езеро Маріутъ, не далечъ отъ най-западно-то устіе на Нилъ. Той быде основанъ отъ Александра Великаго, 332 год. прѣди Р. Х., и населенъ отъ Гръцкы и Еврейскы поселенія. Александрія достигнѣ скоро до едно цвѣтуще сѣстояніе, като срѣдоточіе на търговскы-тъ сношенія между Истокъ и Западъ, и слѣдъ врѣме, той станѣ и по голѣминѣ и по богатство, второй градъ слѣдъ Римъ. Старый-тъ градъ, около 15 мили околорѣстъ, населяваше ся отъ 300,000 свободны гражданы и отъ сжщо-то число рабы. Отъ портѣ-тъ на море-то до портѣ-тъ на Канопъ, прѣвъ цѣлый-тъ градъ, прѣминува една великолѣпна улица, 2,000 крака широка, и доставя единъ изгледъ на кораби-тъ въ пристанище-то, было на сѣверъ въ Срѣдиземно-то море, было на югъ въ Маріутско-то езеро.

По смъртъ-тъ на Александра, на когото тѣло-то быде погребено въ този новъ градъ, Александрія станѣ столица на Египетъ подъ Птоломѣевцы-тъ, и достигнѣ до най-высокий-тъ си блескъ. Прѣвъ ца-

руваніе-то на първы-тъ три князове подъ това име, негова-та слава бѣше на най-высокѣ степенѣ. Най-зnamenити-тъ философи както отъ Истокъ, тѣй сжщо и отъ Грѣцкѣ и отъ Римъ, стичахъ ся тамъ за знаніе; и отлични мѣжѣ, въ всякой отдѣлъ на наукѣ-тъ, ся намирахъ въ него. Птоломей Сотиръ, первый-тъ отъ този редъ царѣ, състави музей-тъ, библиотекѣ-тъ отъ 700,000 тома, и други подобны заведенія. При смъртъ-тъ на Клеопатрѣ, 26 год. прѣди Р. Х., Александрія паднѣ въ рѣцѣ-тъ на Римляны-тъ; и слѣдъ като ся ползува съ най-высокѣ-тъ славѣ прѣвъ повече отъ хылядо години, тя ся подчини на Халифъ Омара, 646 год. слѣдъ Р. Х.

Гръцкый-тъ прѣводъ на Ветхыя Завѣтъ, който ся казва и Александрийскый-тъ, ся изврши тука отъ 72-ма учены Еврей, и оттова той ся нарича прѣводъ-тъ на Седемдесетъ-тъ. Много Еврей ся заселихъ въ този градъ твърдѣ скоро слѣдъ основаніе-то му. Иосифъ (историкъ-тъ) казва че Александръ самъ имъ назначилъ единъ особенѣ махалѣ въ градъ-тъ, и имъ далъ равны права и привилегіи съ Гръцкы-тъ. Филонъ, който самси живѣлъ тамъ въ врѣме-то на Христа, подтвърдява че, отъ петъ-тъ части на градъ-тъ, Еврей-тъ сж населявали двѣ-тъ. Споредъ изложеніе-то му, въ негово врѣме сж живѣли въ Александріѣ и въ други Египетскы градове не по-малко отъ единъ миллионъ Еврей; но това число ся види да е прѣувеличено.

Александръ, I. Великый-тъ, славный-тъ сынъ и наслѣдникъ Филипповъ, царъ Македонскый. За него ся споменува въ Дан. 7; 6, 8; 4—7, подъ образы-тъ на четверокрылатъ рысь, и на еднорогъ ярець, които прѣдставятъ скорость-тъ на завоеванія-та му и голѣмѣ-тъ му силѣ. Той бѣ опрѣдѣленъ отъ Бога да разори Персійскѣ-тъ държавѣ и на мѣсто-то

й да установи Грьцкж-тж. Въ о-бразъ-тъ който Навуходоносорт видѣ на-сѣтъ, Дан. 2; 39, мѣднѣ-тъ коремъ бѣше знакъ на Александрово-то царство. Той наслѣди ба-щж си въ 336 год. прѣди Р. Х., и въ растоѣніе на 42 години за-владѣ Сиріѣ, Палестинѣ и Египетъ, основа Александріѣ, покори Персіѣ-тъ и проникъ дору въ Индіѣ. Той умрѣ на 32 годишнѣ възраст отъ невѣздържаніе и оста-ви широкъ-тж си имперіѣ да ся раздѣли между четырма-та му под-ководцы.

II. Сынъ на Симона Кыриней-тъ, Мар. 15; 21, вѣроятно единъ отъ по-отличны-тъ пьрвы Хри-стіанѣ.

III. Единъ отъ съборъ-тъ който осжди Петра и Іоанна, Дѣян. 4; 6.

IV. Единъ Евреинъ отъ Ефесъ, който ся помъжи напраздно да смири народно-то вълненіе за Па-вла, Дѣян. 19; 33.

V. Единъ ковачъ и отетъжникъ отъ Христіанство-то, I Тим. 1; 20. 2 Тим. 4; 14.

Алемеотъ. Виж. Алмонъ.

Аллилуйя. значи *Хвалите Іевж.* Тази дума ся срѣща въ начало-то и въ свѣршѣ-тъ на нѣкои псал-мы и въ Откровеніе-то на св. Іо-анна, Отк. 19; 1, 3, 4, 6.

Алмонъ. градъ въ наслѣдіе-то на племе-то Вениаминово опрѣдѣ-ленъ за священники-тъ, Ис. Нав. 21; 18. Въ I Лѣт. 6; 60 той ся на-рича Алемеотъ.

Алмонъ-двѣлаанъ. единъ отъ станове-тъ (лагеры-тъ) на Из-раиляны-тъ на пѣтъ-тъ имъ отъ горъ-тж Оръ за полета-та Моаво-вы; това мѣсто е сега неизвѣстно. Числ. 33; 46.

Алмугъ. единъ видъ скъпоцѣн-но дърво (вѣроятно червено-то сан-талово дърво, което Хирамъ до-несе отъ Офиръ за направъ-тж на перила (подпоры) въ храмъ-тъ Соломоновъ и въ домъ-тъ му, и още за направъ-тж на музикалны оръди, 3 Цар. 10; 11. 2 Лѣт. 2; 8.

Алой. едно Источно-Индійско дърво, което расте около 8 или 40 крака на высочинѣ и дава е-динъ изобилентъ ароматъ, Псал. 45; 8. Прит. 7; 17. Пѣсн. 4; 14. Това дърво ся е наричало отъ Грьцы-тъ Агалохонтъ, и е познато на нынѣ-шній-тъ свѣтъ подъ имена-та алое-во дърво, райско дърво, орлево дърво, и пр. За алоево-то дърво ся казва отъ Иродота да ся е у-потрѣблявало отъ Египтяны-тъ за балсамосуваніе на мъртвы-тъ тѣла, и Никодимъ го донесе, смѣсено съ смирихъ, за да балсамоса тѣло-то на Господа нашего, Іоан. 19; 39. Тойзи ароматъ е нѣщо различно отъ алой-тъ, който е една горчива смола, издадена отъ единъ долникъ тревж, и ся продава по лѣкарни-цы-тъ (специаріи-тъ).

Алфа. виж. буквж-тж А.

Алфей. I., баща на Іакова Ма-лый, Мат. 10; 3. Лук. 6; 15, и съ-пругъ на Маріѣ, която обыкно-венно ся считаше за сестрж на майкж-тж Христовж, Іоан. 19; 25. Виж. Маріа I и III. Като сра-внимъ Іоан. 19; 25 съ Лук. 24; 48 и Мат. 10; 3, излиза че Алфей е сжщій-тъ Клеопа; понеже Алфей е Грьцко-то му име, а Клеопа е Еврейско-то или Сирійско-то.

II. Баща на Матвея, или Левія, евангелистъ-тъ, Мар. 2; 14.

Амаликъ. сынъ Елифазовъ, и внукъ Исавовъ, Быт. 36; 12. Не е извѣстно да ли ся споменува от-лично въ Библиѣ-тж за негово-то потомство, понеже народъ-тъ на-реченъ Амаличани е сжществувалъ дълго врѣме прѣди него, Быт. 14; 7. Числ. 24; 20.

Амаличани. единъ силентъ на-родъ, който е живѣлъ въ Каме-нистж Арабіѣ, между Мъртво и Червено море. Ный не можемъ да опрѣдѣлимъ мѣстообиталище-то имъ, само въобще е явно че тѣ сж живѣли кѣмъ югъ отъ Пале-стинѣ, между горъ-тж Сиръ и границъ-тж на Египетъ; и не ся види тѣ да сж владѣли много гра-

дове, ако и да ся споменува за единъ градъ въ I Цар. 15; 5. Тѣ живѣли въобще като скытницы, въ пещеры или въ шатъры, както живѣхъ-тъ днесъ Бедуины-тъ. Из-раиляни тѣ едвамъ бѣхж минжли Червено-то море, и Амаличани-тъ ги нападнахж въ пустыни-тж Рафидимъ и избихж онѣзи отъ тѣхъ, които отъ слабость бѣхж останжли назадъ; и за това напа-деніе безъ причинъ върху народъ-тъ Божій, тѣ быдохж осждени на истребленіе, Исх. 17; 8—16. Тѣ пакъ ударихж единъ часть отъ Из-раиляны-тъ на границъ-тж на объ-тованихъ-тж земѣхъ, Числ. 14; 45; но слѣдъ 400 години, Саулъ ги нападна и ги разби по повелѣніе-то Господне, I Цар. гл. 15. Нѣкои отъ тѣхъ, обаче, които избѣгнхж, Давидъ порази въ много случаи, I Цар. 27; 8. 30; I. 2 Цар. 8; 42; и най-послѣ тѣ быдохж поразени отъ Симеоновы-тъ сынове въ врѣ-ме-то на Езекиѣ, I Лѣт. 4; 43, и така ся испълни Валаамо-то про-рочество, Числ. 24; 20. Аманъ, по-слѣдній-тъ отъ това поколѣніе за-когого ся споменува въ Писаніе-то, загынж както отци-тъ си, като ся стараше да съсыне цѣлый-тъ Еврейскій народъ. Виж. книгж-тж **Есфирь**.

Амана, южна-та страна или върхъ-тъ на Срѣщо-Ливанъ, бли-женъ на Ермонъ и кѣмъ сѣверъ-отъ него, отъ който рѣка-та Ама-на или Авана тече кѣмъ Дамаскъ, Пѣсн. 4; 8.

Аманъ. Той былъ любимецъ-тъ на Ассира, Персіѣ-скій царь. За-да си отмъсти на Мардохея Іу-дейнъ-тъ, Аманъ намыслилъ да истрѣби и искорени вси-тъ Іу-деи по Персіѣ-скы-тъ области; но по Божіе провидѣніе вмѣсто да опростаи Іудейскы-тъ народъ той самъ паднжлъ въ пропасть-тж, и съ негово-то паденіе ся въз-высили и възвеличили Іудей-тъ. Аманъ ся нарича Агагъ, Есф. 3; 1, и понеже Агагъ е было об-

що-то име на Амалікянскы-тъ ца-ріе, Іудей-тъ вѣрватъ че той былъ отъ онова племе. Съ това ся объ-снява и негова-та злоба противъ Іудей-тъ. Смерть-та намѣрила А-мана около 473 г. прѣди Р. Х. Жи-вотоописаніе-то му показва че гор-достъ-та прѣдшествова погубель-тж; че Божіе-то провидѣніе упра-влява всичко; че людіе-то Му ще ся спасжтъ отъ опасность; и че неприѣтели-тъ му ще погынжтъ.

Амарія. I., сынъ Мераіоовъ, потомецъ Аароновъ по родъ-тъ на Елеазара. Той бѣ бѣща на Ахито-ва (II.) и дѣдо на Садока, въ ли-це-то на когого прѣвосвященство-то ся повѣриж на тойзи родъ, I Лѣт. 6; 7.

II. Прѣвосвященникъ въ по-слѣдніе врѣме, сынъ Азаріевъ, и баща на другъ единъ Ахитовъ, I Лѣт. 6; 11. По сжщій-тъ начинъ, и въ сжщій-тъ расписъ има 3 лица на име Азарія.

Амарфалъ, царь Сенаарскый въ врѣме-то Авраамово. Съ трима дру-гы царіе той направи бой противъ племена-та около Мъртво-то море, и противъ градове-тъ на поле-то, Быт. 14; 4.

Амаса, I., сынъ на Авигеѣж (Да-видовж сестрж) и на Иерж, единъ Исмаилянинъ. Негово-то родство може да е накарало Давида да ся покаже кѣмъ него по-малко бла-госклоненъ отъ колкото кѣмъ дру-гы-тъ си роднины, и за това А-маса ся приклони да влѣзе въ въ-станіе-то Авессаломово. Той бѣ началникъ-тъ на Авессаломовж-тж войскж, и ся порази отъ бра-товчеда си Іоава, 2 Цар. гл. 17, 48. Давидъ отпослѣ го опрости и го постави военачалникъ вмѣсто Іоа-ва, на когого горделиво-то пове-деніе той не можѣ да търпи вече, 2 Цар. 19; 13. Но въ смущеніе-то на Савеево-то въстаніе, Амаса бы-де съ измамж убитъ отъ сильный-тъ си сѣперникъ Іоава, 2 Цар. 20; 4—10, 1023 год. прѣди Р. Х.

II. Единъ князь отъ Ефремовы-

тъ сынове, който ся въспротиви да ся задржати като робы чело-вѣци-тъ Іудини които быдохъ зети въ плѣнъ въ единъ бой съ Факея царь-тъ Израилевъ, 2 Лѣт. 28; 12.

Амасай, единъ Левитинъ, който ся присѣдини съ Давида съ 30 храбры мѣжѣ, въ врѣме-то когато той бѣгаше отъ Саула въ пустыни-тъ, 1 Лѣт. 6; 25. 12; 16—18.

Амасія, І., осмый-тъ Іудинъ царь, сынъ Іосавовъ, който ся вѣцари въ 839 г. прѣди Р. Х., и царува 29 години въ Іерусалимъ. Той направи добро прѣдъ лице-то Господне, но не отъ все сердце. Като ся възстанови на прѣстоль-тъ си и изби убійцы-тъ на бащъ си, той събра едиж войска отъ 300,000 мѣжѣ Іудины, и зѣ съ наемъ 100,000 мѣжѣ Израиляны, за единъ бой противъ Едомъ. Той отпусна тѣзи наемницы противъ волѣ-тъ ся по повелѣніе-то на Бога, който му даде побѣдъ безъ тѣхнѣ-тъ помощъ. Но това не го прѣдпази отъ да занесе въ дома си съ себе ся Едомскы-тъ идолы и да ги постави тамъ за свои богове. За това прѣзрѣніе на Іеовъ, единъ Господень пророкъ го заплаши съ погубленіе; и наскоро слѣдъ това, той отиде набързо на бой съ Израиля, въ който быде пораженъ и униженъ. Петнадесетъ години посетнѣ, той быде убитъ отъ съзаклѣтницы, слѣдъ като ся помѣжи да избѣгне отъ тѣхъ въ Лахисъ, 4 Цар. 14; 1—20. 2 Лѣт. гл. 25.

П. Единъ священникъ на златно-то теле въ Веилъ, който обвѣсти пророка Амоса прѣдъ Іеровама, и поиска да го заточи въ Іудъ за вѣрность-тъ му, Амос. 7; 40—47.

Амеонитъ, единъ скжпоцѣненъ камыкъ съ едиж теменугинъ синѣ краскѣ. Той е нарѣдко еднообразенъ по краскѣ, и въобще е облаковиденъ и напыстренъ съ кривы рѣски. Най-хубави-тъ амеонити ся намиратъ въ Цейлонъ, Индіѣ, Си-

бирѣ, и Саксоніѣ. Той има цѣнжъ твърдѣ скжпж, Исх. 28; 19. Отк. 21; 20.

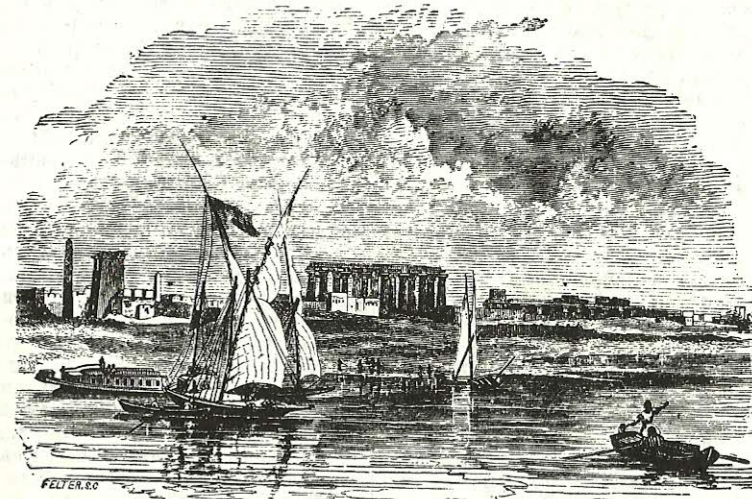
Аминадавъ, І., сынъ Арамовъ, отъ племе-то Іудино, и баща Наасоновъ. Той бѣ единъ отъ прѣдѣды-тъ Христовы; и дѣщеря му Елисавета бѣ жена Ааронова, Исх. 6; 23. Рув. 4; 20. Мат. 1; 4. "Колесницы-тъ на Аминадава," Пѣсн. 6; 12, сж были твърдѣ легки и бѣзры, които ся споменувать може-бы спореде името на нѣкой отличенъ колесничникъ въ онова врѣме.

П. Сынъ Кааовъ, 1 Лѣт. 6; 22.

Аминъ, е точно едно прилагателно име, което значи твърдъ, и прѣносно — вѣренъ. По тойзи начинъ въ Отк. 3; 14; Господъ нашъ ся нарича "Аминъ, Свидѣтель-тъ вѣрный и истинный," дѣто послѣдний-тъ думы изясняватъ прѣдиду-ще-то название. Като нарѣче, то значи извѣстно, наистинж, навѣрно. Спаситель-тъ нашъ го употрѣбыва често въ начало-то на слова-та си за да даде важность на онова което казува, и тамъ е обыкновенно прѣведено Истинж. Въ Іоанново-то евангеліе то ся употрѣбыва двойно, Истинж, Истинж. Въ край-тъ на едиж фразж (изреченіе), то често ся употрѣбыва, веднѣжъ или повтѣрено, особенно на край-тъ на пѣсни (церковны) и молитвы; като, "Аминъ и Аминъ." Псал. 41; 43. 72; 49. 89; 52. Собственно-то му значеніе тука е, да подтверди прѣжде-речены-тъ думы, да утвърди искренность-тъ на молителъ-тъ и проси исполненіе-то на молитвѣ-тъ му, и е равно съ думы-тъ: така е, така да бѣде, нека бѣде извършено. Оттова, при клѣтвы-тъ, священникъ-тъ слѣдъ като повтори думы-тъ на стговоръ-тъ или проклинаніе-то, всякы-тъ оиѣзи които произносятъ думж-тъ Аминъ задѣлжывать ся чрѣзъ клѣтвж-тъ, Числ. 5; 22. Втор. 27; 15, и пр. Неем. 5; 43. 8; 6. 1 Лѣт. 46; 36. Виж. и Псал. 106; 48.

Амиталя (роднина на росж-тъ), дѣщеря на Іереміѣ отъ Ливнѣ, жена на царь Іосіѣ, и майка Іоахазова и Седекьева, 4 Цар. 23; 31. 24; 18. Іер. 52; 1.

Аммонъ, или Но-Аммонъ, или Но, единъ Египетскій градъ. Еврейско-то име на градъ-тъ е собственно Но-Аммонъ, т. е., мѣсто-то или жилище-то на бога Аммона, Наум. 3; 8. Подобно е Грыцко-то му име Диосполисъ, градъ на Юпитера-Аммона. Въ Іез. 30; 14, 15, 16 и въ Іер. 46; 23, той ся нарича просто Но. Това име явно означава градъ-тъ Фивы, древнѣ-тъ и прочутѣ-тъ столицѣ на Горнія Египетъ.

ЛУКСОРЪ (ЧАСТЬ ОТЪ ФИВЫ) И РѢКА НИЛЪ.

Грамадны-тъ развалины на храмовѣ-тъ на Луксоръ и Карнакъ и до днесъ показватъ величіе-то и великолѣпіе-то съ които поклоніе-то на Юпитера-Аммона е ставало. Развалины-тъ на древній-тъ градъ Фивы учудватъ нынѣшны-тъ пѣтешественники съ своѣ-тъ голѣмниж и съ свое-то печально и уединено величіе. Тѣ сж покрыты

съ стары іероглифы и исторически извайкы, отъ които една часть ся мысли да прѣдставя подвизы-тъ на Сисака противъ Іерусалимъ въ петѣ-тъ годинѣ на царуваніе-то Ровоамово, 3 Цар. 14; 25. Виж. Спсакъ.

Аммоняни, потомци на Аммона, или Вентъ-Амми, сынъ Лотовъ. Тѣ истребижъ едно древно поколѣніе отъ исполины наречены Замзуммины, и зехъ земѣ-тъ имъ която лежи кѣмъ истоцъ отъ Іудейѣ, Втор. 2; 19—21. Тѣхна-та земия ся простираше отъ Арнонъ до Іавокъ, и отъ Іорданъ до едно рас-стояніе въ Арабіѣ. Тѣхный-тъ столиченъ градъ бѣ Равва (отпо-

слѣ нареченъ Филадельфія), който стояше край потокъ-тъ Іавокъ. Още въ врѣме-то на Моисея тѣ сж были изгонени отъ тѣзи страна, кѣмъ истоцъ, отъ Амореи-цы-тъ, Числ. 21; 21—35. 32; 33. На Моисея бѣ запрѣтено да ги нападне, Втор. 2; 19. Тѣ бѣхъ дебели идолопоклонники; за тѣхный-тъ главенъ идолъ Мелхотъ или Мо-

дохъ, мысли ся да е былъ Латинскій-тъ Сатурнъ, 3 Цар. 11; 5—7. 4 Цар. 23; 13. Тѣ притѣснявахъ Израиля въ врѣме-то на Іефая, и быдохъ пораженъ отъ него съ голѣмо крѣвопролитіе, Сжд. гл. 44. Сынове-тъ Аммонови отпослѣ, въ разны врѣмена, беспокоявахъ Израиляны-тъ, за което пророци-тъ ги заплашвахъ съ осужденія отъ Бога, Іер. 49; 4—6. Іез. 25; 2—10; и тѣ быдохъ най-послѣ съвършено подчинени отъ Іудж Макнавея, 4 Мак. 5; 6—44.

Аммонъ, най-старый-тъ сынъ Давидовъ, отъ Ахиноама Ізраелскъ-тъ. Той е познатъ само отъ прѣстѣпление-то си за дѣто е насидилъ сестрѣ си; за което Авесаломъ, двѣ години насетнѣ, накара слугы-тъ си да го убійтъ, 2 Цар. гл. 13.

Амонъ, четринадесетый-тъ царь на Іудж, сынъ Манассіевъ, който ся вѣцари въ 642 год. прѣди Р. Х., на 22 годишень възраст, и царува само двѣ години въ Іерусалимъ. Той стори зло прѣдъ Господа, както баща му Манассія бѣше сторилъ, чрѣзъ оставаніе-то Іеовж и поклонаніе-то на идолы-тъ. Слугы-тъ му направихъ заговоръ противъ него и го убихъ въ домъ-тъ му; но народъ-тъ изби всички-тъ съзаклятници, и направъ Іосіѣ сына му царь. Той быде погребенъ въ градинѣ-тъ на Озж, 4 Цар. 24; 18—26. 2 Лѣт. 33, 24—25.

Аморейци, единъ народъ който е произлѣзълъ отъ Аморъ, четвъртый-тъ сынъ Ханаановъ, Быт. 10; 16. Тѣ испърво населявахъ горы-тъ кѣмъ западъ отъ Мъртво море, близо до Хевронъ; но отпослѣ расширихъ границы-тъ си, и завладѣхъ най-хубавы-тъ области Моавовы и Аммоновы, кѣмъ истокъ между потоцы-тъ Явокъ и Арнонъ, Числ. 43; 29. 24; 24—34. Іис. Нав. 5; 4. Сжд. 44; 43. Моисей зѣ тѣзи земѣхъ отъ царя имъ Снона. Земи-тъ, които Амореици-тъ владѣвахъ на западѣ-тъ

странѣ на Іорданъ, ся дадохъ на племе-то на Іудж, а онѣзи на источнѣ-тъ странѣ на Іорданъ на племена-та на Рувима и Гада. Име-то Амореецъ ся зема често въ Писаніе-то за Ханаанецъ въобще, Быт. 45; 16. Амос. 2; 9. Виж. Ханаанци.

Съ израженіе-то, “Баща ти бѣ Амореецъ, а майка ти Хеттейка,” Іез. 16; 3, Богъ напомня на Еврей-тъ че тѣ естествоно не сж достойни за божественнѣ-тъ милость отколкото най-лоши-тъ отъ язычически-тъ Ханаанцы.

Амосъ, единъ отъ пророцы-тъ, който испърво бѣ говедаръ на Ѳекоѣ, градецъ въ Іудино-то царство около 42 мили кѣмъ югъ отъ Іерусалимъ, но отпослѣ быде призванъ отъ Бога. Той пророкува, обаче, за Израилево-то царство въ Вевиль, въ дни-тъ на Озіѣ, Іудинъ-тъ царь, и на Іеровоама II, Израилевъ-тъ царь, около 793 г. прѣди Р. Х., и така той бѣ свѣршеникъ на Осіѣ и на Іоила. Първы-тъ двѣ главы съдържатъ прѣдсказанія противъ околны-тъ народы, неприятели на народъ-тъ Божій. Но десетъ-тъ племена Израилевы бѣхъ главни-тъ прѣдмѣти на неговы-тъ пророчества. Тѣхно-то приврѣменно благоденствіе подъ Іеровоама ги доведе до дебело и долопоклонство, неправосудіе и развращеніе; за които грѣхове той имъ изяви наказанія-та Божіи; но той свѣршва пророчество-то си съ утѣшителны думы. Негова-та свѣта смѣлость въ осужденіе-то на грѣхове-тъ народны нанесе върху него гнѣвъ-тъ на священници-тъ и тѣ ся трудихъ да ся прати на заточеніе, Амосъ. 7; 10—17. Колкото за языкъ-тъ му, Амосъ ся отлпчва между пророцы-тъ. Пророчества-та му сж пълны съ изображенія, и языкъ-тъ му е краткъ, но при всичко това простъ и ясень.

II. Единъ отъ праотцы-тъ на Господа нашего, Лук. 3; 25.

III. Баща на Исайѣж, 4 Цар. 19; 2. Иса. 4; 1.

Амраамъ, баща Аароновъ, Маріаминъ, и Моисеевъ. Той умрѣ въ Египетъ, на 137 годишень възраст, Исх. 6; 18, 20.

Амріѣ бѣше военачалникъ на войскѣ-тъ на Ілж царь-тъ на Израиляны-тъ; но като бѣше на обсадж-тъ на Гиввееонъ, и като чу че господарь-тъ му Іла ся уби отъ Зимріѣ, който бѣше отнелъ царство-то му, дигнѣ обсадж-тъ, и като ся избра за царь отъ войнство-то си, потегли срѣщо Зимріѣ, напади го при Ѳерсѣ, и го принуди да ся изгори заедно съ всичко-то си семейство въ палатъ-тъ въ който бѣше ся затворилъ. Слѣдъ смъртъ-тъ му половина-та отъ Израилевыя народъ припознахъ Амріѣ за свой царь, а друга-та половина ся прилѣпи до Ѳивніѣ, Гынаеовъ-тъ сынъ, и това раздѣленіе трая четири години. Когато Ѳивній умрѣ народъ-тъ ся съедини и призна Амріѣ за царь на цѣлыя Израиль. Слѣдъ това Амріѣ царува дванадесетъ години, шесть години въ Ѳерсѣ, и шесть въ Самаріѣж, 3 Цар. 16; 8—28.

Ѳерса по-напрѣдъ бѣше главно-то сѣдалище на Израилскы-тъ царѣ; но когато Амріѣ купи хѣлмъ-тъ отъ Семера, 3 Цар. 16; 24, той съгради на него единъ новъ градъ, и го нарече Самаріѣ, споредъ името на Семера, прѣждній-тъ господарь на хѣлма, и тамъ той си устрои царско-то си сѣдалище. Отъ тогава Самаріѣ станѣ столица на царство-то на десетъ-тъ племена. Тя ся прѣдставляла подъ името Веѣ Амріѣ на плочы-тъ наскоро ископаны отъ Лейярда между развалины-тъ на Ниневіѣж.

Амфинолъ (около-градъ) градъ въ Македоніѣж, положенъ не далечъ отъ устіе-то на рѣкѣж Струмѣж, която тече “около градъ-тъ,” и това дало поводъ да ся нарече така. Село-то което сега стои на мѣсто-то на старый-тъ градъ ся нарича

Емполи или Ямболи, дума испорчена отъ Амфинолъ. Той бѣ посътенъ отъ Павла и Силѣж, Дѣян. 17; 4.

Ана, баща на Оливемъж, еднѣж отъ Исавовы-тъ жены. Когато пасяше бацины-тъ си ослы въ пустыниѣ-тъж, за него ся казва да е намѣрилъ “горѣщы-тъ воды,” Быт. 36; 24; и таквызи воды ся намирахъ върху источный-тъ брѣгъ на Мъртво-то море, който не бѣ далечъ отъ жилища-та на Сировы-тъ сынове, отъ които Ана происхождаше. Въ тѣзи странѣ имаше едно мѣсто отпослѣ прочуто между Грѣцы-тъ и Римляны-тъ по свои-тъ топлы изворы, наречены отъ тѣхъ Каллирой.

Анамениъ, роднина на пророкъ Іереміѣж, отъ когото пророкъ-тъ купилъ еднѣж часть земѣж прѣди плѣненіе-то, и іѣхъ узакони прѣдъ правителство-то върху себе си, като искаше съ това да увѣри народъ-тъ че той ще ся завърне отъ плѣненіе-то и пакъ ще усвои земѣж-тъ си. Іер. 32; 6.

Анаммелехъ, виж. Адрамме-лехъ.

Ананій, I, гледачъ въ царуваніе-то на царь Асѣж, 956—914 год. прѣди Р. Х. Тогова Ананія затворихъ въ тъмницѣ за вѣрность-тъж му. Той бѣ баща на пророка Інуѣж. 3 Цар. 16; 1—7. 2 Лѣт. 16; 7—40. 19; 2. 20; 34.

II. Братъ Нееміевъ, който занесе въ Вавилонъ извѣстіе за окаянно-то състояніе на Іудей-тъ, които бѣхъ останжи въ Іерусалимъ слѣдъ плѣненіе-то. На тогова Ананія бѣ повѣрено пазаніе-то на градскы-тъ врата въ Іерусалимъ.

Ананія, I. Нѣкой си лѣзливъ пророкъ отъ Гаваонъ, когото за нечестивѣ-тъж му смѣлость го сполетѣ смъртъ-та, споредъ Божіе-то слово, Іер. 28; 15—17.

II. Іудейско-то име вмѣсто Садрахъ.

III. Благочестивъ и вѣренъ началникъ подъ власть-тъж на Нееміѣж, Неем. 7; 2.

IV. Единъ Евреинъ отъ Иерусалимъ, мѣжъ-тъ на Сафѣрж, кой-то ся съедини съ Христѣианъ-тъ, и увѣряваше че имъ бѣ дати ужъ всякъ-тъ стойности на нивъ-тъ ся, но умръ изведи-тъ когато ся изобличи за тѣзи лѣжъ отъ Петра, Дѣян. 5; 4—10.

V. Единъ Христѣинъ отъ Дамаскъ, кой-то тури рѣжъ-тъ си на Павла за да прогледне, слѣдъ като му ся яви Спаситель-тъ въ видѣниѣ, Дѣян. 9; 40—17. 22; 42.

VI. Единъ первосвященникъ на Еврен-тъ, сынъ Неведеевъ. Той быде пратенъ като затворникъ въ Римъ отъ Кократа, управитель-тъ Сирийскій, а Ионаанъ быде опрѣдѣленъ на негово мѣсто; но като го пуснѣ императоръ Клавдій, той ся вържъ въ Палестинѣ, и понеже Ионаанъ быде убитъ чрѣзъ измамъ-тъ на Феликса, види ся Ананія да е извършвалъ службъ-тъ первосвященническѣ до дѣто Исмаилъ быде опрѣдѣленъ отъ Агриппѣ. Той бѣ кой-то заедно съ съборище-то Еврейско повика Павла на сѣдъ, при Феликса, и кой-то бѣше заповѣдалъ на едного отъ прѣдстоящъ-тъ да го удари по уста-та. Пророческо-то обявление въ отговоръ на апостолъ-тъ ся види да ся е изпълнило когато, въ начало-то на обсаджъ-тъ на Иерусалимъ, убийци-тъ изгорихъ кжъ-тъ на Ананіѣ и отпослѣ го открьхъ въ единъ водоводъ дѣто бѣше ся скрълъ, и го убихъ. Дѣян. 23; 2. 24; 4.

Анаеама, т. е. проклѣтиѣ, значи, собствено, нѣщо турено на стра-нѣ, отдѣлено, обречено. Тази рѣчъ ся разумѣва главно да означава непрѣмѣнно-то, невъзврати-мо-то, и съвършено-то отдѣленіе или отчужденіе на едно лице отъ общество-то на вѣрны-тъ, или отъ число-то на живы-тъ, или отъ прав-дини-тъ на общество-то; или обри-чаніе-то на нѣкой чловѣкъ, жи-вотно, градъ, или друго нѣщо, да ся искорени, да ся истреби, да ся

изгори, и да ся унищожи съвѣтъ, Лев. гл. 27. По този начинъ Иерихонъ, Ис. Нав. 6; 17—21, и Аханъ быдохъ проклѣти, Ис. Нав. гл. 7.

Другъ единъ видъ анаеама, по единъ особенъ начинъ изразена, ся прѣдстави въ 1 Кор. 16; 22: “Кой-то не любѣ Господа Исуса Христа, да бжде анаеама, маранъ аеа.” Последни-тъ двѣ думы — “маранъ аеа — сѣ двѣ Сирийскѣ думы, и значатъ, “Господъ иде,” т. е. Господъ непрѣмѣнно ще дойде, и ще изпълни това проклѣтиѣ, чрѣзъ осажданіе-то на онѣзи които не го любѣтъ.

Анаеама, единъ отъ градове-тъ дадени на священники-тъ, въ Вениамина; споредъ Робинсона той е нинѣшно-то село Аната, около четири мили кѣмъ сѣвероизтокъ отъ Иерусалимъ, Ис. Нав. 21; 48. 1 Лѣт. 6; 60. Той бѣ мѣсторожденіе-то на пророка Иереміѣ, Иер. 1; 1. 32; 7. Народъ-тъ му, обаче, отхвърли думы-тъ му, и искаше да го убіе, Иер. 11; 21.

Ангелъ. Первообразна-та дума, и на Еврейскы и на Гръцкы, значи вѣститель, и така е прѣведена, Мат. 11; 10, и пр. Тя ся употребява за единъ обыкновенъ вѣститель, за священники, Екк. 5; 6, и даже за неодушевленны прѣдмѣты, Псал. 78; 49. 104; 4. 2 Кор. 12; 7. Подъ общій-тъ смыслъ на вѣститель, дума-та ангелъ ся употребява собствено и за Христа, като великъ Ангелъ или Вѣститель на завѣтъ-тъ, Мал. 3; 1, и за служители-тъ на евангеліе-то му, надзиратели-тъ или ангелы-тъ на церкви-тъ, Отк. 2; 1, 8, 12, и пр. Най-добри-тъ тълкователи мыслятъ че дума-та “ангелы” въ 1 Кор. 11; 10, значи святы-тъ ангелы, които присѣствувахъ въ една особена смысль въ Христѣанскы-тъ събрания; и отъ почитаніе кѣмъ тѣхъ прилично бѣ щото жены-тъ да иматъ на главы-тъ ся бѣлѣтъ на властъ (покрывало като знакъ за дѣто тѣ сѣ подчинены на еднѣ по-высокъ властъ). Виж. Покривало.

Но въобще въ Библиѣ-тъ дума-та ангелъ ся употребява за единъ родъ разумны сѣщества, отъ единъ по-высокъ чинъ отъ чловѣка, които окружаватъ Божество-то, и които той употребява като свои вѣстители или служители въ управленіе-то на работы-тъ на свѣтъ-тъ, и за благосостояніе-то както на частны лица тѣ сѣщо и на цѣлый-тъ чловѣческый родъ, Мат. 4; 20. 22; 30.

Бестѣлесни духове были тѣ, Дѣян. 7; 30, и пр., или имали духовны тѣла, тѣ нѣматъ тѣлесенъ съставъ както нашъ-тъ, и не ся различатъ по полъ, мѣжкый и женскый, Мат. 22; 30. Тѣ сѣ были безъ сѣмѣніѣ създани много врѣме прѣди тойзи свѣтъ да е былъ направенъ, Иов. 38; 7. Библиѣ-та ги прѣдстави като безбройны, Дан. 7; 10. Мат. 26; 53. Лук. 2; 13. Евр. 12; 22, 23; като забѣлжителны по силѣ и крѣпость, Псал. 103; 20. 2 Пет. 2; 11. Отк. 5; 2. 18; 21. 49; 17; и по дѣятельность, Сѣд. 13; 20. Иса. 6; 2—6. Дан. 9; 21—23. Мат. 13; 49. 26; 53. Дѣян. 27; 23. Отк. 8; 13. Тѣ ся видѣтъ да сѣ отъ разны чинове, Иса. 6; 2—6. Иез. 40; 4. Кол. 1; 16. Отк. 12; 7. Тѣхно-то име показва службу-тъ имъ въ грыжы-тъ въ Провидѣніе-то Божіе за чловѣцы-тъ, и Библиѣ-та избилува въ повѣствованіе-то на приключенія въ които тѣ видимо сѣ участвовали. Въ тѣзи своѣ службы тѣ дѣйствуватъ като просты орждія Божіи, и исполнители на повелѣнія-та му, Псал. 91; 11. 103; 20. Евр. 1; 14. Нѣй не трѣба прочее да ся надѣваемы на тѣхъ, да имъ ся кланямы или да имъ ся молимъ, Отк. 19; 10. 22; 8, 9. Ако и да нѣмамы право да заключимъ отъ Свято-то Писаніе че всяко лице има свой частенъ ангелъ хранитель, то учи твърдѣ ясно че ангелы-тъ служатъ на всякой истиненъ Христѣинъ, Мат. 18; 10. Лук. 16; 22. Евр. 1; 14. Тѣ ся грыжатъ твърдѣ много

за спасеніе-то на чловѣцы-тъ, Лук. 2; 40—42. 15; 7, 40. 1 Пет. 1; 12; и ще участвуватъ съ святыи-тъ въ небесно-то блаженство во вѣкы, Евр. 12; 22.

Онѣзи ангелы, “които не уважихъ свое-то достоинство,” Иуд. ст. 6, паднѣхъ въ грѣхъ и ся подигахъ противъ Бога, наричатъ ся ангелы на Сатанѣ или на дяволѣ-тъ, Мат. 25; 41. Отк. 12; 9. Тѣ сѣ прѣдставени като да сѣ “хвърлени въ прѣисподниѣ, и вardenъ за сѣдѣ.” 2 Пет. 2; 4. Виж. Съборище и Архангелъ.

На нѣкои мѣста въ Вѣтхыи Завѣтъ подъ названіе-то Ангелъ Господень можемъ да разумѣмъ Христа, кой-то сѣшчоврѣменно е и вѣститель отъ Отца и Богъ. Виж. Быт. 16; 7—13. 22; 11—18. 31; 11—13. 32; 24—30. Исх. 3; 2—6, 14. 23; 20. Сѣд. гл. 2. 13; 16—22. Дѣян. 7; 30—38. Така Христосъ ся явава като сѣщій Богъ и открытель на Отца и въ Вѣтхыи-тъ както и въ Новый-тъ Завѣтъ. Виж. и Иса. 63; 9.

Андрей, братъ Петровъ, единъ отъ дванадесетъ-тъ апостолы, бѣ отъ Висаидѣ, Иоан. 1; 40, 44. Той бѣше ученикъ на Иоанна Крестителя, и го разумѣ когато нарече Исуса Агнецъ Божій, и отъ апостолы-тъ той бѣ первый-тъ послѣдователь на Исуса, Иоан. 1; 35—40, и най-напрѣдъ повѣрва че Исусъ бѣше Мессія. Виж. и Іак. 4; 8. Той быде отпослѣ повиканъ да бжде апостолъ, върху брѣгъ-тъ на Галилейско-то море, Мат. 4; 18, и отъ тогава послѣдува Христа до край, Мар. 13; 3. Иоан. 6; 8. 12; 22. За по-последнѣ-тъ му исторіѣ нищо не ся знае навѣрно. Види ся като вѣроятно, обаче, че слѣдъ като е проповѣдвалъ евангеліе-то въ Гръціѣ, може бы и въ Тракіѣ и въ Скъѣѣ, той е прѣтърпѣлъ распятіе въ Патрѣ, въ Ахайѣ, на единъ крѣсть отъ особенъ видъ (като буквѣ-тъ Х) кой-то въобще е извѣстенъ подъ име-то “Св. Андреевъ крѣсть.”

Андроникъ, единъ Еврейскій Христіанинъ, и другаръ Павловъ въ затворъ-тъ, Рим. 16; 7.

Анеръ, I., единъ отъ съюзни-цы-тъ Авраамовы въ прѣслѣдваніе-то на Ходоллогомора и въ из-бавленіе-то на Лота, Быт. 14; 13.

II. Единъ Левитскій градъ, въ Манассіѣ, 1 Лѣт. 6; 70.

Анна, I., благочестива-та жена на Елканъ, единъ Левитинъ отъ Рамааимъ-софимъ, и майка-та на Самуила, прѣди Р. Х. 1155 год. Тя усърдно ся молеше Богу да ѝ даде чадо, което послѣ доброволно посвяти споредъ оброкъ-тъ си на Божіѣ-тъ службѣ. Подырь Самуила тя по Божіѣ-тъ благословіѣ си doby трима други сынове и двѣ дщери, 1 Цар. 1; 1—2; 21.

II. Дъщеря Фануилева, отъ пле-ме-то Асирово, която бѣ оженена млада, но оставена вдовица слѣдъ 7 години, и оттогава насетѣ посвятена на службѣ-тъ Божіѣ. Тя присѣтствуваше постоянно на утрѣнны-тъ и вечерны-тъ жертво-приношенія въ храмъ-тъ; и тамъ, въ дълбока старость, тя быде чести-та да види Спаситель-тъ като бѣше отроче и да извѣсти по Бо-жіе вдѣхновеніе дохожданіе-то на обѣщанный-тъ Мессіѣ на мнозина които желаяхъ да го видятъ, Лук. 2; 36—38.

III. Первосвященникъ Еврей-скій, Лук. 3; 2. Іоан. 18; 13, 24. Дѣян. 4; 6. За него ся споменува въ Лукъ като да е былъ архіерей заедно съ Каіафъ, зетъ му. Той бѣ отъ първо опредѣленъ на тѣзи службѣ отъ Кыринія, управи-тель-тъ Сирійскій, около 7 или 8 год. слѣдъ Р. Х., но быде отпо-слѣ лишенъ отъ неѣхъ. Слѣдъ раз-ны промѣненія, служба-та ся да-де на Іосифа, нареченъ още Каіа-фа, зетъ-тъ на Аннъ, около 25 год. слѣдъ Р. Х., който слѣдува да ѣхъ извѣрива до 33 или 36 год. слѣдъ Р. Х. Отъ горѣпоменжты-тъ сти-хове въ Новый-тъ Завѣтъ, е яв-но че Каіафа бѣ самый-тъ дѣй-

ствителенъ и собственъ архіерей; но Анна като неговъ тестъ и мо-же бы и като неговъ намѣстникъ, и понеже той самъ (Анна) по прѣ-ди былъ архіерей, ималъ е голѣмо вліяніе и власть, и за това той е можалъ прилично да ся нарича още архіерей заедно съ Каіафъ. Христосъ быде доведенъ най-на-прѣдъ прѣдъ него прѣзъ ношъ-тъ когато быде хванатъ. Той още участвуваше съ Каіафъ въ прѣд-сѣдательство-то на Санхедринъ-тъ (Іудейскій-тъ народенъ съвѣтъ) който сѣди Петра и Іоанна. Дѣян. 4; 6.

Антипа. I. Виж. Продъ Ан-типа.

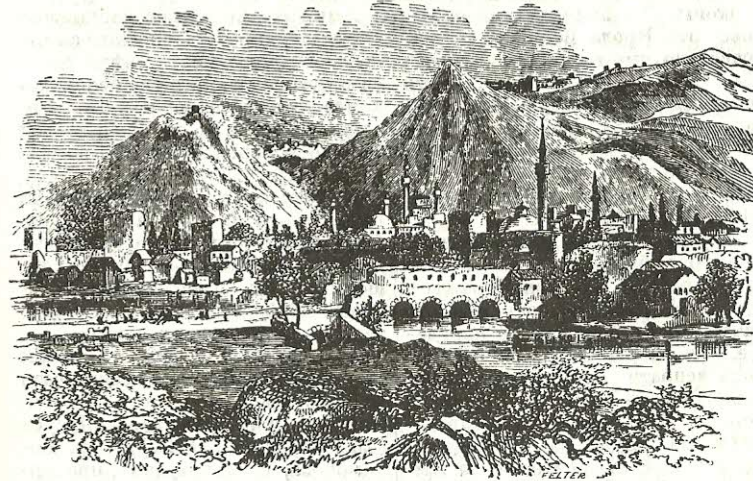
II. Единъ вѣренъ мученикъ, въ Пергамъ, Отк. 2; 13.

Антипатрида, име-то на единъ градъ въ Палестинѣ, положенъ 7 или 8 мили далечъ отъ приморіе-то, въ едно плодородно и добръ напоено поле между Кесаріѣ и Іерусалимъ, върху мѣстоположе-ніе-то на прѣжній-тъ градъ Ка-фаръ-Саба. Той бѣ основанъ отъ Ирода Великаго, и нареченъ Ан-типатрида въ честь на бащъ му Антипатра. Това мѣсто быде по-сѣтено отъ Павла, Дѣян. 23; 34. Едно Арабско село, наречено Ке-аръ-Саба, е сега на мѣстоположе-ніе-то му.

Антихристъ, точно значи про-тивникъ Христовъ. Въ тойзи смислъ, Іоаннъ казва че е имало още въ негово врѣме мнозина анти-христи, мнозина които сѣ имали антихристовъ духъ, сир. невѣрни-ци, еретици, и гонители, 1 Іоан. 2; 18. 4; 3. Тѣ бѣхъ познати отъ отричаніе-то си на Отца и Сына и на Христово-то дохожданіе въ плоть, 1 Іоан. 2; 22. 4; 3. Но апо-столи-тъ и първи-тъ Христіани ся видятъ да сѣ очаквали за нѣкой голѣмъ антихристъ, който щѣше да прѣдшествува второ-то дохо-жданіе на Господа нашего, и ко-гото Павелъ нарича "человѣкъ-тъ на грѣхъ-тъ, сынъ-тъ на погнѣбъ-

тъ," 2 Сол. 2; 3. На тойзи стихъ Іоаннъ ся отнеса въ 1 Іоан. 2; 18. Нѣкои способни тълкователи ся съгласуватъ че антихристъ озна-

чава едно тѣло человекъ, подно-вено отъ врѣме на врѣме, проти-вно на Христа, което той ще по-губи. Отк. гл. 11. 13. 17.

АНТІОХІЯ СІРІЙСКА.

Антиохія, бѣ име-то на два гра-да споменжты въ Новый-тъ За-вѣтъ. Първый-тъ бѣ положенъ на рѣкѣ-тъ Оронтъ, 20 мили отъ у-стие-то ѣ, и бѣ столица-та на цѣ-лѣ Сиріѣ. Той бѣ основанъ отъ Селевкія Никатора, и нареченъ отъ него по име-то на бащъ му Ан-тиоха. Този градъ ся слави отъ Цицерона, като да е былъ богатъ и образованъ. Той ся е считалъ нѣкога като третій градъ въ Рим-скѣ-тъ държавѣ. Мѣстоположе-ніе-то му, посрѣдъ много-то лѣ-сове и малкы-тъ потоци, бѣше много красно и здраво; още, по-неже ся намираше на половинѣ-тъ на пѣть-тъ между Алексан-дріѣ и Цариградъ, то бѣ твърдъ важно за търговіѣ-тъ. Антиохія бѣ още голѣмо прибижище за Е-вреѣ-тъ, и отпослѣ за Христіани-тъ, които бѣхъ призвани и на-сѣрдчени отъ Селевкія Никатора да ся населятъ тамъ. Отлично-то

име Христіани ся приложи тука първъ пѣтъ на послѣдователи-тъ Іисусовы, Дѣян. 11; 19, 26. 13; 4. Гал. 2; 11. Римскы-тъ царіе, Ве-спасіянъ и Титъ ся показажъ мно-го благоприятни къмъ този градъ, и послѣ той станъ прочутъ по ра-скошность-тъ и по пороци-тъ си. Малко градове сѣ пострадали по-голѣмы бѣдствія отъ него. Много пѣти той е былъ почти съсѣпанъ отъ землетресенія, едно отъ които на 1822 год., погуби четвъртъ-тъ часть отъ населеніе-то му, което тогава броеше около 20,000 души. Сега този градъ ся нарича Антакія.

Другый-тъ градъ, подобно осно-ванъ отъ Селевкія Никатора, на-ричаше ся Антиохія Писидійска, защото той бѣ привязанъ на тѣзи область, ако и да ся намираше въ Фригіѣ, Дѣян. 13; 14. 14; 19, 21. 2 Тим. 3; 11.

Антонія, една крѣпость на исто-чнѣ-тъ странѣ на Іерусалимъ,

къмъ сѣверъ отъ храмъ-тъ, отъ който имаше до ней единъ покрытъ прѣходъ. Тя имаше по единъ стѣплъ на всякой жгль, и бѣ отдѣлена съ высокы стѣны и окопы. Тя быде направена изново отъ Ирода Великаго, и наречена по име-то на Марка Антонія. Иосифъ (историкъ-тъ) често говори за ней. Тази бѣ "крѣпость-та" отъ коѣто воины-тъ слѣзохъ въ храмъ-тъ да избавятъ Павла отъ Еврей-тъ; и отъ нейны-тъ стѣнапа та той говори на народъ-тъ, Дѣян. 21; 31—40.

Анунъ, царь на Аммоняны-тъ, на когото баща му Наасъ съ показа пріятель на Давида въ смущенія-та които ся породихъ въ начало-то на Давидово-то царуваніе. По смърть-тъ на Нааса, Давидъ испрати пратеницы да съжалуватъ съ сына му. Обида-та, коѣто тѣзи посланници прѣтърпѣхъ отъ Ануна, даде поводъ на единъ войнъ съсипителнъ за Аммоняны-тъ, 2 Цар. гл. 10. 1 Лѣт. гл. 19.

Анхусъ, царь на Геѣ, градъ Филистимскій, въ който Давидъ побѣдихъ два жхты за покровительство отъ Саула. При первый-тъ случай, като ся опозна отъ чиновницы-тъ на царя, и като мысляше че животъ-тъ му е въ опасность, той ся прѣстори на лудъ, и чрѣзъ това срѣдетво избѣгнъ, 1 Цар. 21; 10. Слѣдъ нѣколко години, той ся върнх съ единъ пѣлкъ отъ 600 души, и ся посрѣдихъ до брѣ отъ Анхуса като го имаше за непріятель Сауловъ и Израилевъ. Анхусъ му даде Сиклагъ за мѣстопрѣбываніе. Той очакваше неговъ-тъ помощъ въ бой-тъ съ Израиля, но като ся убѣди отъ чиновницы-тъ си че той е излѣганъ въ онова което мысляше за него, той го проводи назадъ въ Сиклагъ, 1 Цар. гл. 27. 28. 29.

Аодъ, Вениаминовъ племенникъ, който избави Израиляны-тъ отъ Моавцы-тъ. Той умъртви Еглона

Моавскій-тъ царь, и послѣ събра единъ войсхъ та разби народъ-тъ му. Той сѣдише, Израиля справедливо много години, Сѣд. 3; 12—31. 4; 1.

Апокрифы, значи собственно скрыты, покрыты; и когато ся относя за книги, значи онѣзи които ся прѣдставятъ като священные, но които дѣйствительно не сѣ боговдохновенны и не сѣ были пріеты изобщо за канонически. Тѣ сѣ два вида, именно:

1. Тѣзи които сѣ съществували въ врѣме-то на Христа, но не сѣ были пріеты отъ Еврей-тъ въ канонъ-тъ на Вѣтхый-тъ Заветъ, защото не сѣ были писаны на Еврейскій языкъ и не сѣ ся считали като боговдохновенны.

Тѣзи апокрифически съчиненія сѣ тринадесеть или петнадесеть на брой, именно, Варухъ, Екклесиастикъ (или Прѣмудрость Исуса Сына Сирахова), Прѣмудрость Соломонова, Товитъ, Иудеѣ, притурка на книгъ-тъ Есеиръ, двѣ (и въ нѣкои изданія три) книги Маккавейскы, втора (и въ нѣкои изданія третя) книга на Ездри, Псень на три-тъ отроцы (притурена на Дан. 3 гл.), Сусанна, и Виль и Змѣй (притурка като 13 и 14 гл. на книгъ-тъ Даниилова). Гръцкый-тъ языкъ на тѣзи книги, размѣсенъ съ Еврейскы идиомы, доказва че тѣ сѣ были писаны въ Александрійскъ въ продълженіе на 300 години прѣди Христа; и понеже Гръцкый-тъ прѣводъ на Еврейскъ-тъ Библиѣ отъ Седмдесятъ-тъ станъ въ сѣщо-то мѣсто и отъ сѣщій-тъ видъ чловѣцы, той былъ често придруженъ отъ тѣзи небогдохновенны Гръцкы съчиненія, и по тойзи начинъ тѣ придобыхъ едно общо распространіе. Иосифъ Филонъ, отъ первый-тъ вѣкъ слѣдъ Р. Х., исключватъ ги отъ канонъ-тъ. Талмудъ-тъ не споменува нищо за тѣхъ; и отъ разны-тъ расписы на писанія-та отъ Вѣтхыя Заветъ въ първы-тъ вѣкове, става

явно че тогава както и сега тѣ не сѣ съставляли часть отъ Еврейскы канонъ. Никое отъ тѣхъ не ся споменува отъ Христа или отъ апостолы-тъ; тѣ не сѣ ся припознавали отъ Христіанскы-тъ отцы; и собственны-тъ имъ съдержанія ги осжидатъ, като изобилуватъ съ погрѣшкы и неумѣстности. Нѣкои отъ тѣхъ, обаче, сѣ важны по историческо-то си съдержаніе, по нравственны-тъ и благоразумны-тъ си правила, и по изясненія-та които доставятъ за древны-тъ врѣмена.

2. Тѣзи които сѣ были писаны слѣдъ врѣме-то на Христа, но не сѣ были пріеты отъ церквъ-тъ за боговдохновенны; както Евангеліе-то на Дѣтинство-то Исусово, и др. Тѣ имать повечето свойство-то на баснословны приказкы.

Аполліонъ, виж. Аваддонъ.

Аполлонія, единъ градъ въ Македоніѣ, лежащъ между Амфиполь и Солунъ, около единъ день пжтуваніе пѣшъ далечъ отъ първото мѣсто, Дѣян. 17; 1.

Аполлосъ, Евреинъ отъ Александрійскъ, ученъ и краснорѣчивъ чловѣкъ, който чрѣзъ Писанія-та и проповѣданіе-то на Иоанна Крстителя станъ Христіанинъ. Той посѣти Ефесъ около 54 год. слѣдъ Р. Х., и явно провъзгласи вѣрованіе-то си въ Христа; слѣдъ това той быде още повече наученъ въ евангелскъ-тъ истинъ. Като прѣминъхъ оттамъ за въ Ахайѣ, той проповѣдваше съ голѣмъ силъ и сполукъ, особенно между Еврей-тъ, Дѣян. 18; 24—28. Въ Коринѣ, той за нѣколко врѣме напои онова което Павелъ бѣше насадилъ, Дѣян. 19; 1. 4 Кор. 3; 6. Неговъ-тъ характеръ приличаше на Павловый-тъ; тѣ и двама-та быдохъ равно наскърбени при раздоры-тъ на Коринѣяны-тъ, и при онѣзи личны пристрастія които отдалечихъ мнозина отъ Христа, 1 Кор. 3; 4—22. 16; 12. Тѣзи двама работници съдѣйствувахъ до край-тъ въ слу-

женіе-то Христово, Тит. 3; 13. Иеронимъ е на мнѣніе че Аполлосъ отпослѣ ся върнх въ Коринѣ отъ Критъ.

Апостолъ, *въстипелъ* или *посланникъ*. Дума-та ся отдава на Исуса Христа, който бѣ посланикъ Божій да спасе свѣтъ-тъ, Евр. 3; 1; но по-обыкновенно, названіе-то ся дава на лица-та, които сѣ были назначени и испроводени отъ самого Спасителя.

Апостоли-тъ на Исуса Христа бѣхъ главни-тъ му ученицы, 12 на брой, като съотвѣтствувахъ на 12-тъ племена Израилевы, Мат. 19; 28, и бѣхъ неучени чловѣцы избрани отъ простой-тъ народъ. Исусъ имъ даде власть, испълни ги съ Духъ-тъ си, повѣри имъ особенно ученія-та си и службы-тъ си, и избра ги да основатъ Церквъ-тъ му. Слѣдъ като быдохъ призвани, Мат. 10; 5—42, тѣ послѣдвахъ божественный-тъ си Учитель, на когото гледахъ дѣлата, напоявахъ ся съ духъ-тъ му, и постепенно изучавахъ събытія-та и ученія-та на евангеліе-то. Слѣдъ въскрєсеніе-то си, той ги распрати по цѣлый-тъ свѣтъ, поржча имъ да проповѣдватъ, да крышаватъ, да правятъ чудеса, и пр. Виждъ Иоан. 15; 27. 4 Кор. 9; 1. 15; 8. 2 Кор. 12; 12. 1 Сол. 2; 13. Имена-та на 12-тъ сѣ, Симонъ Петръ; Андрей, братъ неговъ; Іаковъ, сынъ-тъ Зеведеевъ, нареченъ още и по-голѣмъ; Иоаннъ, братъ неговъ; Филиппъ; Вареоломей; Оума; Матей, или Левій; Симонъ Кананитъ; Леввей, нариченъ и Ѡадей, още нареченъ и Іуда; Іаковъ, малкый-тъ, сынъ-тъ Алѣевъ; и Іуда Искариотскый, Мат. 10; 2—4. Мар. 3; 16. Лук. 6; 14. Последній-тъ прѣдаде Учителя си, и послѣ ся обѣси самъ, и Матей быде избранъ на негово мѣсто, Дѣян. 1; 15—26. Въ Дѣянія-та на Апостолы-тъ ея расказватъ самопожертвованіе-то, трудове-тъ и страданія-та на тѣзи Христоподобны

хора, които направиха онова което беше "праведно предъ Бога," отъ любовь къмъ тѣхныи-тъ си Господаръ; и прѣдадохъ себе си съвършено на дѣло-то си, съ ревность, любовь, и вѣрж, и за това Христосъ ги благослови и даде имъ голѣмъ сполукъ. Чрѣзъ тѣхныи-тъ ся учимъ че апостолскы-тъ сполукумогъ да ся придобѣятъ само чрѣзъ апостолскы-тъ вѣрность.

Аппиево тѣржище, единъ малѣкъ градъ съ пазаръ, основанъ отъ Аппія Клавдія на голѣмъ-тъ пѣтъ който той направи отъ Римъ за Капуа. Мѣстоположеніе-то му вѣроятно бѣ 40 мили далечъ отъ Римъ, на брѣгове-тъ на Понтинскы-тъ блатъ, дѣто ся намирають остатки-тъ на единъ старъ градъ. Три-тъ Крѣпны бѣ едно село около 10 мили по-близо до Римъ, Дѣян. 28; 13.

Апфія, Филим, 2, вѣроятно бѣ жена-та на Филимона.

Ара, 1 Лѣт. 3; 26, може да е была нѣкоя планинска стража въ сѣвернѣхъ Мидіяхъ.

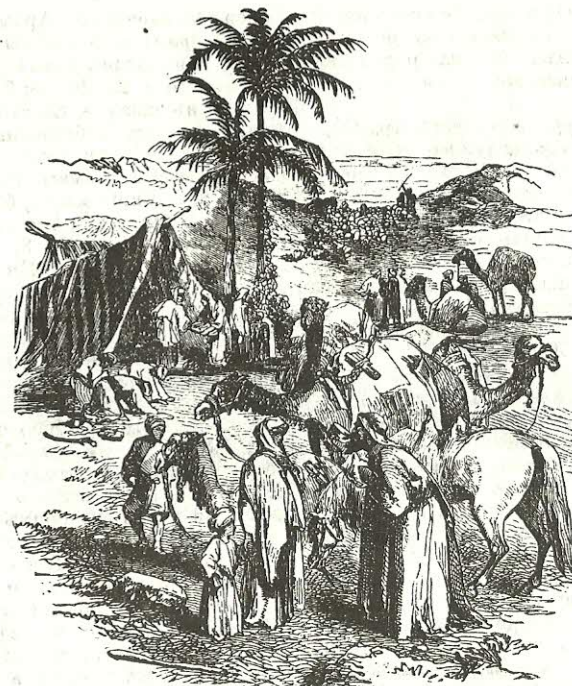
Арабія, лежи на западнѣ-тъ странѣхъ на Азіяхъ къмъ юго-истокъ отъ Іудеяхъ. Тя ся простира 1500 мили отъ сѣверъ къмъ югъ, и 1200 мили отъ истокъ къмъ западъ. На сѣверъ тя ся ограничава отъ еднѣ часть на Сиріяхъ, на истокъ отъ Персійскыи-тъ заливъ и рѣкж-тъ Евфратъ, на югъ отъ Арабско-то море и Вабелманделскыи-тъ проливы, и на западъ отъ Червено-то море, Египетъ, и Палестина. Арабія ся раздѣля отъ землеописатели-тъ на 3 части: Пустыня, Камениста, и Честита.

Пустыня Арабія е една широка степъ или издигнато пространство отъ пѣськъ, съ случайны хѣлмове и рѣдкы растенія. На западъ тя има за прѣдѣлъ Галаадскыи-тъ горы, а на истокъ рѣкж-тъ Евфратъ и ся простира къмъ югъ. Тя обема странж-тъ на Итурейны-тъ, на Исмаилины-тъ, на Ки-

дарскыи-тъ народъ, и на другы, които не сж имали градове, кѣщи, или постоянны жилища, но сж живѣли само въ шатры; на сегашный-тъ Арабскыи-тъ языкъ, таквизи скитници ся наричатъ Бедуины. Когато Павелъ казва че "отидешъ въ Арабіяхъ и ся върнешъ пакъ въ Дамаскъ," той означава сѣвернѣ-тъ странж на Пустынихъ Арабіяхъ, която лежи близо до владѣнія-та на Дамаскъ, Гал. 1; 17.

Камениста Арабія лежи къмъ югъ отъ Палестинѣхъ, и е имала Петръ за своѣхъ столицѣхъ. Виж Села. Тази страна е обемала южны-тъ Едомцы, Амаличаны-тъ, и пр., народы които сега сж познати подъ общо-то име Аравійци. Въ тѣхзи странѣхъ сж были Кадисъ-варни, Гераръ, Виръ-савее, Фаранъ, Арадъ, Деданъ, и пр., още полуостровъ-тъ на Синайскѣ-тъ горѣхъ и Мадіамска-та земя. Тази часть отъ Арабіяхъ, ако и по-малка отъ другы-тъ, е забѣлжителна по исторически-тъ си събитія. Патріархъ-тъ Іовъ е былъ запознатъ съ мѣста-та и. При Хоривъ Моисей видѣ горящъ-тъ кѣшникъ, и Ілія чу "тихъ и тынѣкъ гласъ." Въ тѣхзи "голѣмъ и страшнѣхъ пустынихъ," отъ горѣ-тъ Синай до обѣтованнѣхъ-тъ земѣхъ, Еврей-тъ прѣминухъхъ 40-тъ си години въ скитаніе.

Честита Арабія лежи още по къмъ юго-истокъ, като ся ограничава на истокъ отъ Персійскыи-тъ Заливъ, на югъ отъ океанъ-тъ между Африкѣхъ и Индіяхъ, и на западъ отъ Червено-то море. Понеже тази страна не бѣ съединена направо съ Палестинѣхъ, тя не ся споменува въ Библиихъ-тъ толкова често колкото по-първы-тъ. Савеската царица, която посети Соломона, 3 Цар. 10; 4, бѣ вѣроятно царица на еднѣ часть отъ Честитѣхъ Арабіяхъ. Тази страна избилваше съ богатство, и особенно съ мирзливѣхъ нѣща, и сега ся нарича Хе-

ЗРѢЛИЩЕ ВЪ АРАБІИ.

джасть, Еменъ, и пр. Тя ся славна много въ днешны-тъ врѣмена по причинѣхъ че градове-тъ Мекка и Медина ся намирають въ неѣхъ.

Споредъ туземны-тъ историцы, има двѣ Арабскы поколѣнія: онѣзи които имать происхождение-то ся отъ первобытны-тъ жители на земѣхъ-тъ, и онѣзи които считатъ Исмаила за тѣхенъ прадѣдъ. Южна Арабія бѣ населена отчасти отъ Хуса и сынове-тъ му, потомцы Хамовы, които населявахъ още ближне-то приморіе на Африкѣхъ, и отчасти отъ потомцы-тъ Симовы, особенно Іоктанъ, Быт. 10; 25, 26. Исмаилъ, Быт. 25; 13—15, и шесть-тъ сынове Авраамовы отъ Хеттуржъ, Быт. 25; 2, заедно съ сѣмѣ-то на Исавъ и на Лота, населявахъ онѣзи страны отъ Ара-

біяхъ които бѣхъ по-близо до Іудеяхъ. По причинѣхъ на промѣненія-та които сж станжили прѣзъ четыридесетъ вѣкове, невъзможно е да ся издирять главны-тъ источници на многочисленны-тъ Арабскы племена, които произлѣзохъ отъ тѣхъ. Тѣзи племена имать свои-тъ си прѣданія и особености, и непрѣстанны вражды; при всячко туй, тѣ сж отъ едно поколѣніе и сж единъ народъ, различенъ отъ всякы-тъ другы. Единичко-то общо раздѣленіе е между онѣзи които живѣхъ въ градове-тъ, както въ Южнѣхъ Арабіяхъ, и онѣзи които живѣхъ на полета-та и въ пустыни-тъ. Последни-тъ выпаты ся прѣселяватъ, живѣхъ въ шатры, и отивать тамъ дѣтс намѣрять водѣхъ и пашѣхъ, и тѣ сж

често разбойници. Всяко племе е раздѣлено на малки общества, на които единъ шейхъ или родоначальникъ е главатаръ. Таквизи сж *Бедуини-тъ*.

Въ стары-тъ врѣмена Аравійци-тъ бѣхж идолослужители и звѣздопоклонници. Тѣ сега ся именува-тъ Мохаммеданци, но не държатъ вѣрж-тъ си здраво. Уединени отъ други-тъ народы, и съ малки исключенія, свободни отъ всяко чуждестранно вліяніе, тѣ пазятъ ветхы-тъ си обычаи съ чудеснж вѣрность; и изучаваніе-то на тѣзи обычаи помага много за изясненіе-то на Библейскж-тъ исторіи. Тѣхний-тъ языкъ ся говори и до днесъ съ голѣмж чистотж, и понеже е твърдѣ ближе-тъ до Еврейскій-тъ, той достава неопѣнимж помощь въ изучаваніе-то на Ветхій-тъ Завѣтъ.

Арадъ, единъ Ханаанскій градъ въ най-южнж-тъ часть на Іудеж, жители-тъ на който направихж бой противъ Евреи-тъ когато послѣдні-тъ ся опитахж да влѣзжтъ въ обѣтованнж-тъ земѣ прѣзъ Кадисъ, Числ. 21; 1; той быде отпослѣтъ подчиненъ, Ис. Нав. 10; 41. 12; 14. Сжд. 1; 16. Робинсонъ намѣри мѣстоположеніе-то му върху единъ хълмъ около 13 мили кѣмъ югъ отъ Хевронъ.

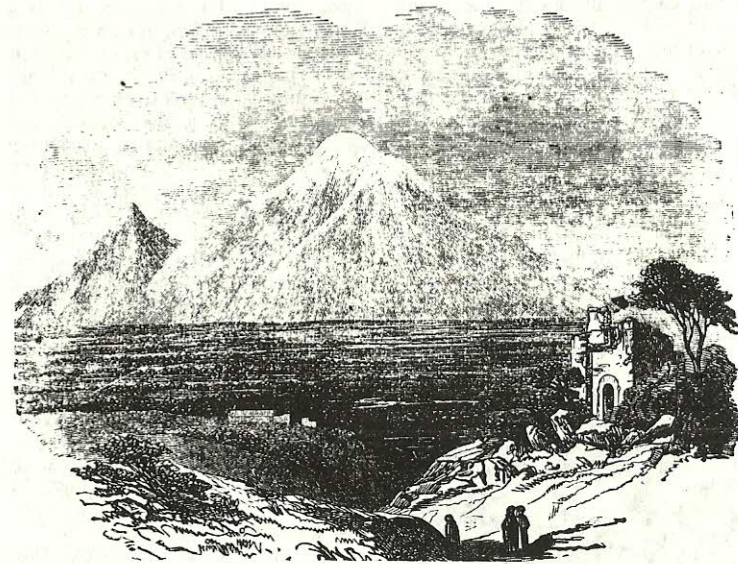
Арамъ, I, име-то на трима чело-вѣцы въ Библіи-тъ: единый-тъ бѣ сынъ Симовъ, Быт. 10; 22, и единый-тъ бѣ внукъ Нахоровъ, Быт. 22; 21, и другій-тъ праотецъ на Господа нашего, Руо. 4; 19. I Лѣт. 2; 40. Мат. 1; 3. Лук. 3; 33.

II. Еврейско-то име на цѣлж-тъ странж кѣмъ сѣвероистокъ отъ Палестинж, която ся простира отъ Тигръ кѣмъ истокъ близо до Средиземно-то море кѣмъ западъ, и до планинж-тъ Тавръ кѣмъ сѣверъ и е почти тезоименито съ Сиріи. Тази страна ся нарече на име-то на Арама, сынъ-тъ Симовъ. Опрѣдѣлена по тойзи начинъ, тя заключава и Месопотаміи, който

Евреи-тъ нарекохж Арамъ-наха-раимъ, *Арамъ на двѣ-тъ рѣкы*, Быт. 24; 10, или Паданъ-арамъ, *поле-то Арамово*, Быт. 25; 20. 48; 7. Разни градове въ западнж-тъ странж на Арамъ дадохж собственны-тъ си имена на земь-тъ около тѣхъ; както Дамаскъ (Дамаскова Сирія), 2 Цар. 8; 6; Сирія-мааха, близо до Васанъ, I Лѣт. 19; 6; Гессуръ, Ис. Нав. 12; 5. 2 Цар. 15; 8; Сова и Реовъ, 2 Цар. 10; 6, 8. Много отъ тѣзи малки държавы бѣхж силны, и често правяхж бой противъ Израиля. Давидъ ты подчини и ты направи подданицы, и Соломонъ упаци върховенство-то си надъ тѣхъ. Слѣдъ него то ся изгуби, освѣтъ може-бы подъ Іеровоама II. Виж. **Сирія, Паданъ-Арамъ**. Араміи-тъ языкъ, подобенъ на Еврейскій-тъ, постепенно замѣни послѣдній-тъ като говоримъ языкъ и ся употребяваше въ Іудеж въ врѣме-то на Христа. Той ся употребява и до днесъ отъ Сирійскы-тъ Христіаны около Мосулъ.

Араратъ, име-то на еднж область въ срѣднж-тъ на Арменіи, между рѣкж-тъ Араксъ и езерета-та Ванъ и Урмій, 4 Цар. 19; 37. Иса. 37; 38, и нѣкой пжтъ ся употребява да означава цѣлж-тъ странж, Іер. 51; 27. Върху планинж-тъ Араратъ ковчегъ-тъ Ноевъ сѣдиж, Быт. 8; 4. Единъ Американскій пжтникъ, който въ годъ 1831 посѣти тѣзи планинж, описва ѣхъ както слѣдва:

“Ный минжхмы близо до полы-тъ на тѣзи великж планинж, която ся нарича отъ Арменцы-тъ Массисъ, а отъ Европейцы-тъ вобще Араратъ. Тя състои отъ два върха, отъ които единъ-тъ е доста по-высокъ отъ другій-тъ, и е съединена съ едно бърдо планины който ся простиратъ кѣмъ сѣверо-западъ. Отъ Нахчеванъ, на отстояніе най-малко отъ 100 мили кѣмъ юго-истокъ, тя ся види като единъ безмѣренъ уединенъ конусъ, твърдѣ правиленъ, който ся въздига

ГОРА-ТА АРАРАТЪ.

отъ долиниж-тъ на Араксъ. За высочинж-тъ ѣ ся казва да е 16,000 крака. Вынагышнж-тъ снѣгове на върхъ-тъ ѣ нѣкога образуватъ грамады валцы, които ся събарятъ по неѣхъ съ единъ шумъ подобенъ на землетресеніе. Когато ный ѣхъ влѣдѣхмы, тя бѣ побѣляла отъ снѣгъ до само-то си подножіе. И навѣрно нито между планины-тъ Араратскы или Арменскы, вобще, нито между вѣщы-тъ други които съмъ виждалъ има друга подостойна по величіе-то си за да приеме ковчегъ-тъ Ноевъ.”

Планина-та Араратъ быде посѣтена въ 1829 отъ одного пжтника, който слѣдъ много опытанія достигнж до върхъ-тъ ѣ, който е повече отъ 17,200 крака надъ морско-то равнище. Въ неѣхъ има слѣды отъ вулканическо дѣйствіе, и въ 1840 бѣ потрясена отъ едно злосластно землетресеніе.

Арва, прадѣдъ Енаковъ, и основатель-тъ на Хевронъ, на който

старо-то име бѣ градъ-тъ на Арвж, Ис. Нав. 13; 13.

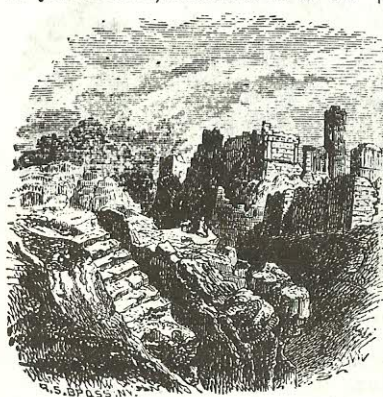
Арвадъ, единъ Финикійскій градъ, върху едно канаристо островче при устїе-то на рѣкж-тъ Елевѣръ, 22 мили кѣмъ сѣверъ отъ Триполисъ. Той сега ся нарича Руадъ, и е само една развалина. Арвадци-тъ сж държали и ближно-то приморіе. Тѣ бѣхж потомци Ханаанови, Быт. 10; 18. I Лѣт. 1; 16; и бѣхж отлични мореплаватели, Іез. 27; 8, 11.

Арговъ, единъ градъ въ Васанъ, въ наслѣдіе-то на Манассіево-то племе, кѣмъ истокъ отъ Іорданъ; такожде и страна-та около него. Тази послѣднж-та бѣше твърдѣ плодоносна, и съдържаваше нѣкога 60 града заобыколены съ стѣны, които быдохж прѣвзѣти отъ Іаира сынъ-тъ Манассіинъ, и наречени по негово-то име, Втор. 3; 4, 13, 14. 3 Цар. 4; 13.

Арсонагъ, (*халмъ Марсовъ*), мѣстото на старо-то и почтенно-то вър-

ховно сжидище въ Аѳинѣхъ, Дѣян. 17; 19—34. Това сжидище быде съставено отъ почтенны и беспорочны бывши градоначальницы, и тѣхны-тѣ умны и праведны прѣсѣды го направихъ да ся слави и отвѣдъ границы-тѣ на Гръціѣхъ. Число-то и власть-та на сжидицы-тѣ ся промѣняваше много отъ врѣмена врѣме. Тѣ държахъ засѣданія-та си ношя; сѣдяхъ виновны-тѣ за убійства-та, печестія-та и без-

АРЕОПАГЪ И АКРОПОЛИСЪ ВЪ АѢНИИ.

правилъ-та; наказвахъ за всякакви пороцы, въ които ся вчисляваше и лѣность-та; награждавахъ или спомагахъ на добродѣтели-тѣ; и бывахъ особенно внимателни къмъ хулы-тѣ противъ боговъ-тѣ, и къмъ извръщаніе-то на священи-тѣ тайнства. Дѣло-то на Павла, прочее, трѣбваше да ся яви прѣдъ тѣхъ, защото той искаше да истрѣби идолопоклонство-то имъ. и да възстанови Христіанство-то. Библейски-та исторія, обаче, описва едно беспорядно движеніе отъ народъ-тѣ. Като слушахъ Павла че проповѣдва изъ день въ день на тържище-то, любомудри-тѣ и любопытни-тѣ Аѳинейци го заведохъ единъ день на близкій-тѣ хълмъ, за да чуятъ по-нагълно и по-тихо ученіе-то му. Положеніе-то на Павла въ този случай бѣше наистинѣхъ

извънредно. Въ дворъ-тѣ стояхъ Епикурейци-тѣ, Стоици-тѣ и другы философи; около тѣхъ ся простираше градъ-тѣ, пълненъ съ идолопоклонници и тѣхны-тѣ храмове; и малко нѣщо къмъ юго-истокъ ся издигаше стрѣмна-та выеочина на Акрополь, върху равный-тѣ върхъ на който е имало много великолѣпны зданія. Верѣдъ Ареопагъ-тѣ, Павелъ изложи грѣхъ-тѣ и глупость-тѣ на идолопоклонство-то съ такъвзи смѣлость и силъ, цѣло никой нѣщо не може да му отговори, и нѣкои си быдохъ прѣобърижати въ Христіанскъ-тѣхъ вѣрѣхъ.

Арега, име-то на много царѣ на сѣверо-западѣхъ Арабіѣхъ. Единъ-чкий-тѣ за когото ся споменува въ Писаніе-то ожени дъщерѣхъ си за Ирода Антипѣхъ; но понеже тя быде напустихъ отъ Ирода, Арега направи бой противъ него и разби войскъ-тѣхъ му. Велѣдствіе на това, императоръ-тѣ Тиверій заповѣда на Вителія, тогавашный-тѣ Сирийскый проконсулъ, да направи брань противъ Арабекый-тѣ царь, и да го докара живъ или мъртъвъ въ Римъ. Но додѣ Вителій да ся приготви за бой, той ся извѣсти за смъртъ-тѣхъ на Тиверія, 37 год. слѣдъ Р. Х.; слѣдъ това той тутакси повыка назадъ войскъ-тѣхъ си, распрати ги въ зимны-тѣ жилища и тогава напустихъ область-тѣхъ. Арега ся воспользувалъ отъ тойзи случай, направилъ едно нападеніе и завладѣлъ Дамаскъ, върху който опрѣдѣлилъ единъ управитель или областона-чальникъ, който на 39 г. слѣдъ Р. Х. чрѣзъ побужденіе-то на Еврей-тѣ, ся опыта да тури Павла въ тѣмни-ца, 2 Кор. 11: 32. Сравни Дѣян. 9; 24, 25.

Аримавей, или Рама (двойственно, Рамааваймъ), единъ градъ отъ който дойде Іосифъ свѣтъ-никъ-тѣ, въ новый-тѣ гробъ на когото тѣло-то Іисусово быде положено, Мат. 27; 57. Іоан. 19; 38.

Ный ся учимъ отъ Евсевія и Іеронима че тойзи градъ е былъ близо до Лиддѣхъ, единъ градець 24 мили къмъ сѣверо-западъ отъ Іерусалимъ. Той вообще ся мыслилъ че е былъ положенъ при сегашный-тѣ Рамла, единъ градець близо до Лиддѣхъ съ 3,000 жители, въ който градець пѣтъ-тѣ отъ Египетъ за Сирийскъ крѣстосува пѣтъ-тѣ отъ Іерусалимъ за Іоннійскъ. Но вѣроятно мѣстоположеніе-то му трѣба да ся търси нѣколко мили къмъ истокъ отъ Лиддѣхъ, по хълмове-тѣ които окружаватъ поле-то на Саронъ. Първа-та книга Маккавейска, 11; 34, говори за него като прѣнесенъ заедно съ Лиддѣхъ, отъ Самарійскъ въ Іудейскъ, и за това може Лука да го нарича Іудейскый градъ, Лук. 23; 51. Нѣкои сж мыслили да е былъ на сѣщо-то мѣсто на което е Рама, на горѣхъ-тѣхъ Ефремъ, мѣсторожденіе-то и жилище-то на пророкъ Самуила. То ся е наричало още Рамааваймъ-софимъ, 1 Цар. 1; 1, 19, отъ което име дума-та Аримавей лесно ся произвожда. Виж. Рама.

Аристархъ, единъ Солунянинъ, вѣренъ сътрудникъ на Павла, Дѣян. 20; 4. 27; 2. Филим. ст. 24. Животъ-тѣхъ му бѣ въ опасность въ мятежъ-тѣхъ въ Ефесъ, побуденъ отъ златари-тѣхъ, Дѣян. 19; 29; но като избѣгнъ отъ тамъ, той продължаваше да ходи съ Павла, и бѣ затворенъ съ него въ Римъ, Кол. 4; 10.

Ариль (левъ Божій), единъ отъ главны-тѣ челоуѣцы на Ездра, Езд. 8; 16. Тази дума ся употребява въ 2 Цар. 23; 20. 1 Лѣт. 11; 22, като едно описаніе или може-быть като едно домородно име на двама Моавцы подобны на левъ. Въ другъ единъ смыслъ, Іезекіиль ѣхъ отдава на олтарь-тѣхъ Божій дѣло дума-та Ариль е прѣведена *жертвенникъ*, Іез. 43; 15, и Исаія ѣхъ отдава на Іерусалимъ, като огнище върху което и всесѣжженія-та и непріатели-тѣ Божіи ще

бѣдѣть изгорени, Иса. 29; 1, 2, 7. Вижъ още Быт. 49; 9.

Аріохъ, І., царь Елласарскый, и сюзинокъ Ходоллогоморовъ, Быт. 14; 1.

ІІ. Единъ начальникъ на тѣло-хранители-тѣ на Навуходоносора, Дан. 2; 14.

Армагеддонъ (планина на Магеддонъ), едно мѣсто споменато въ Отк. 16; 16. Магеддонъ е единъ градъ на поле-то при полы-тѣхъ на горѣхъ-тѣхъ Кармилъ, който е былъ мѣсто на много крѣвопролитія. Отъ това мѣсто-то, дѣто Богъ ще събере свои-тѣ непріатели за погубленіе, ся нарича въ горный-тѣхъ стихъ Армагеддонъ.

Арнонъ, една рѣка която истича изъ планины-тѣхъ къмъ истокъ отъ Мертво-то море, въ което ся втича. Тя сега ся нарича Моджебъ, и въ старо врѣме е раздѣляла земли-тѣхъ на Моавцы-тѣхъ отъ земли-тѣхъ на Аммонцы-тѣхъ, Амореицы-тѣхъ, и Рувимцы-тѣхъ, Числ. 21; 13. Ис. Нав. 13; 16. Тя тече чрѣзъ единъ дѣлбокъ долъ съ сѣщо-то име. Единъ пѣтникъ, като пристигнѣлъ до развалины-тѣхъ на Ароиръ, които лежатъ при край-тѣхъ на стрѣмни-цъхъ-тѣхъ покрай който Арнонъ тече, казва: "Оттука една пѣтека води на доло до рѣкъ-тѣхъ. Изгледъ-тѣхъ който Моджебъ прѣдстави е твърдъ забѣлѣжителенъ. Отъ тѣсный-тѣхъ долъ, прѣзъ който тече рѣка-та, стрѣмни-тѣхъ брѣгове ся издигатъ до единъ голѣмъ высочинъ, тѣхъ цѣло, когато ся гледа отгорѣ, долъ-тѣхъ ся види като единъ дѣлбокъ безднъ, станѣла отъ нѣкое ужасно землетресеніе, въ който ся види че е невъзможно да ся слѣзе до дѣно-то. Разстояніе-то отъ край-тѣхъ на единъ-тѣхъ стрѣмнинъхъ право до край-тѣхъ на противоположнъхъ-тѣхъ е около двѣ мили.

Рѣка-та лѣтъ почти прѣсѣхнува; но въ дъждовны-тѣхъ врѣмена. тя има много водъхъ.

Ародъ, единъ источникъ при

Израель въ горѣ-тѣ Гелвуѣ, Сжд. 7; 1. 2 Цар. 23; 25.

Ароиръ, 1., единъ старъ градъ на сѣвернѣ-тѣ странѣ на Арнонѣ, въ южнѣ-тѣ границѣ на племе-то Рувимово, Втор. 2; 36. 4; 48. Ис. Нав. 13; 9. Той бѣ въ владѣніе-то на Амореицы-тѣ, Ис. Нав. 12; 2, но ся види да е паднѣлъ по-сетнѣ въ рѣцѣ-тѣ на Моавцы-тѣ, Іер. 48; 49. Виж. Арнонъ.

II. Единъ градъ въ земѣ-тѣ на племе-то Гадово, вѣроятно къмъ истокъ отъ Раввѣ-Аммонъ, Ис. Нав. 13; 25, и може да е былъ на потокъ-тѣ Явокъ, 2 Цар. 24; 5. Той ся споменува въ Сжд. 11; 33.

III. Единъ Іудинъ градъ, на който Давидъ прати подароци, 1 Цар. 30; 28. 1 Лѣт. 11; 44. Останки отъ него сѣ ся намѣрили около 16 мили къмъ югозападъ отъ Хевронъ.

Аромати. Употрѣбленіе-го на ароматы бѣше общо между Еврей-тѣ и источнѣ-тѣ народы въобще, прѣди още Грьци-тѣ и Римляни-тѣ да знаяхъ за тѣхъ. Моисей тоже говори за художество-то на мировареца и описва съставъ-тѣ на два вида ароматы, отъ които единъ-тѣ трѣбваше да ся принася на Бога въ златныя олтарь, Исх. 30; 34—38, и другъ-тѣ да ся употрѣблява за помазваніе на прѣвосвященника и сынове-тѣ му, на скъпѣ-тѣ и на сѣдове-тѣ употрѣбляваны за божественнѣ службѣ, Исх. 30; 23—33. Еврей-тѣ употрѣблявахъ тоже ароматы за балсамосваніе на умрѣлы-тѣ. Не ся знае точно какви сѣ были тѣзи ароматы; въ Іоан. 19; 39 ся споменувать само смирна и алой като вещества съ какъвто балсамосали тѣло-то на Іисуса Христа. Виж. **Балсамосваніе** и **Помазаніе**.

Аросекъ на Язычници-тѣ, единъ градъ на сѣверѣ въ Ханаанѣ, дѣто прѣбывавалъ войвода Сисера, Сжд. 4; 2, 13, 16. Развалины-тѣ на този градъ ся намѣрили сега на единъ высокъ хълмъ при рѣкѣ-тѣ Кишонъ.

Арранъ. Арранъ, най-старый-тѣ сынъ на Фаръ, братъ-тѣ на Авраама, и родитель-тѣ на Лота, Мелхъ и Іесхъ. Арранъ умрѣлъ прѣди башъ си Фаръ, Быт. 11; 26—31.

Артаксерксъ (*великъ царь*), името или названіе-то на нѣколко Персійскы царіе. I. То ся дава въ Езд. 4; 7—24, на Смердиса Вълхвъ-тѣ, който похити прѣстолъ-тѣ слѣдъ смъртъ-тѣ на Камбиза, 522 прѣди Р. Х., като показваше себе си че е Смердисъ, сынъ Кыровъ, когото Камбизъ бѣше умрѣвилъ. Той, побуденъ отъ Реума употрѣби власть-тѣ си да спре съзиданіе-то изново на храмъ-тѣ. Той быде убитъ, слѣдъ осмѣсечно царуваніе, и наследенъ отъ Дарія, сынъ-тѣ Истасповъ.

II. Царъ-тѣ съ това име споменѣтъ въ Езд. гл. 7, е по-вѣроятно Артаксерксъ Дългорѣкый, сынъ и наследникъ Ксерксовъ, който ся въцари 464 прѣди Р. Х., и умрѣ 425 прѣди Р. Х., слѣдъ 39 годишно тихо царуваніе. Въ седмъ-тѣ годинъ на царуваніе-то му, Ездра заведе вторъ дружинъ отъ Еврейскы плѣнници въ Іерусалимъ. Въ двадесетъ-тѣ годинъ на Артаксеркса Дългорѣкый-тѣ, Неемъ быде пратенъ въ Іерусалимъ като управитель, Неем. 2; 1. 5; 14, и пр.

Артема, или **Артемъ**, единъ сътрудникъ Павловъ, Тит. 3; 12. Едно старо прѣданіе казва че той послѣ станалъ епископъ въ Листра.

Артемидѣ, или **Діана**, една прочута богиня у Римляни-тѣ и Грьци-тѣ, и едно отъ тѣхны-тѣ дванадесетъ върховны божества. На небе-то тя ся именува Луна (мѣсець), на земѣ-тѣ Діана. Староврѣмни-тѣ сѣ прѣдставлявали тѣзи богинѣ съ полумѣсець на главѣ-тѣ ѣ, съ лѣкъ въ рѣкѣ, и облѣчена въ ловечкѣ дрехѣ, защото тѣ вѣрвали че тя владѣе горы-тѣ и ловъ-тѣ. За Діанѣ сѣ казвали че тя была дѣщеря на Юпитера отъ Латонѣ, и близначна

сестра на Аполлона. Ефесска-та Артемидѣ, подобно на Сидонскѣ-тѣ богинѣ Астарѣ, ся види да ся е славила отъ поклонници-тѣ си съ нечисты обряды и съ вълшебны таинства, Дѣян. 19; 19. Нейнъ-тѣ образъ, за който прѣданіе-то казвало че Юпитеръ го спуснѣлъ отъ небе-то, ся види да е былъ единъ дървенъ остръ въ дѣно-то пѣнь, съ женскы грѣди вдѣлбаны върху него и покрыты съ множе-ство щикъ, съ единъ коронѣ въ видѣ на огражденіе на главѣ-тѣ, и съ двѣ тѣ и рѣцѣ опрѣны на жезлы. Този образъ ся е спазвалъ отъ най-стары-тѣ врѣмена, и народъ-тѣ е гледалъ на него съ страхопочитаніе.

Храмъ-тѣ на тѣзи богинѣ е былъ слава-та на Ефесъ. Той е былъ 425 крака на дължинѣ, 220 на ширинѣ, съ 127 стѣпна отъ бѣлъ мраморъ, отъ които всѣкой е былъ 60 крака высокъ. Той е былъ съграденъ въ 220 години. Съкровища-та му сѣ были безмѣрны. Този храмъ е былъ едно отъ седмъ тѣ чудеса на свѣтъ-тѣ. Въ сѣкѣ-тѣ годинъ когато ся родилъ Александръ Великій, 356 г. прѣди Р. Х., нѣкой си Простратъ за да обезсмърти името ся изгорилъ храмъ-тѣ до само-то му основаніе, но той е былъ въздигнѣтъ изново и даже много по-великолѣпно Онѣзи “сребърны храмчета на Артемидѣ,” които Димитрій и други-тѣ златари сѣ правили, може бы да сѣ были малкы храмчета за домашно употрѣбленіе, и за проданъ на пѣтници и посѣтители. Стары-тѣ Ефесскы монеты прѣдставяють храмъ-тѣ и статуѣ-тѣ на Артемидѣ, съ единъ Грьцкый надписъ, който значи “На Ефесчанъ-тѣ,” Дѣян. 19; 28, 34, 35.

Арукееви, потомци на Ханаана, отъ Сидонскый-тѣ клонъ, който насели единъ градъ нареченъ Арка, при сѣверозападнѣ-тѣ полѣ на горѣ-тѣ Ливанъ, Быт. 10; 17. 1 Лѣт. 1; 15. Развалины-тѣ на

Аркѣ сѣ были открыты отъ Буркхардта и други около 14 мили на сѣвероистокъ отъ Триполисъ.

Арфадъ, единъ Сирійскый градъ споменѣтъ заедно съ Емаѣ, 4 Цар. 18; 31. 19. Иса. 10; 9 36; 19, и съ Дамаскъ, Іер. 49; 23. Мѣстоположеніе-то му е неизвѣстно.

Арфаксатъ, сынъ Симовъ, роденъ двѣ години слѣдъ потоппъ-тѣ, Быт. 10; 22. 11; 10. Седмъ рода го послѣдвахъ прѣди Авраама; той обаче живѣ до слѣдъ прѣселеніе-то Авраамово въ обитованиѣ-тѣ земѣ и освобожденіе-то на Лота отъ четыри-тѣ царіе. Той умрѣ въ 1908-тѣ год. прѣди Р. Х., на възраст 438 години.

Архангелъ. Тази дума е употрѣбена само два пѣти въ Библиѣ-тѣ, 1 Сол. 4; 16. Іуд. ст. 9. Въ тойзи послѣднѣ-тѣ стихъ, тя ся отдава на Михаила, който, въ Дан. 10; 13, 21. 12; 1, ся описва като да е ималъ особени грѣхъ-за Еврейскый-тѣ народъ, и въ Отк. 12; 7—9, като прѣдводител на единъ ангелскъ войскъ. Чинъ-тѣ и службы-тѣ които ся отдавать на Михаила до толкова сѣ прѣвъзнесенни, щото мнозина мыслять подъ това име да ся разумѣва Мессія.

Архелай, сынъ на Ирода Великаго, отъ женѣ му Малеежѣ, Самарянкѣ-тѣ. Той бѣ въспитанъ съ брата си Антипѣ въ Римѣ, и слѣдъ бащинѣ-тѣ си смъртъ быде поставенъ *областоначальникъ* или *цесаровластникъ* надъ Іудеѣж, Идумеѣж, и Самаріѣж, освѣнъ градове-тѣ Газъ, Гадарѣ, и Хиппо; оттова ся казва за него да е *царувалъ*, Мат. 2; 22. Въ тойзи стихъ ся подразбира че той е наследилъ мѣстичелско-то и жестоко-то расположеніе на бащъ си; и исторія-та ни казва че като ся е наслаждавалъ съ власть-тѣ си 40 години, той е былъ обвиненъ прѣдъ императоръ-тѣ по причинѣ на жестокости-тѣ си, и заточенъ въ Віеннѣ градъ при рѣкѣ-тѣ Рона, въ Галліѣж, дѣто е умрѣлъ.

Архиппъ, поздравенъ отъ Пала като неговъ "сподвижникъ" Филимъ. 2, и пріелъ наставленія отъ него да испълни службѣ-тъ си въ Колоссѣ, Кол. 4; 17.

Аръ, нареченъ още Равва, столица-та на Моавъ, Числ. 21; 28. Втор. гл. 2 Иса. 15; 1. Мѣстоположеніе-то му, и до сега наречено Равва, ся намира върху единъ хълмъ около 15 мили къмъ истокъ отъ Мъртво-то море, и къмъ югъ отъ Арнонъ, на попожъ отъ между него и Кыръ Моавскій.

Аса, третій царь Іудинъ слѣдъ Соломона, сынъ и наслѣдникъ Авіевъ, 3 Цар. 15; 8. Той ся въцари 956 прѣди Р. Х., и царува 41 години въ Іерусалимъ. Първы-тъ години на царуваніе-то му бѣхъ доста мирны и благоденственны. Той установи пакъ чисто-то поклоненіе на Бога; той изгони онѣзи които обесчестявахъ себе си за въ честь на дѣжливѣ-тъ си богове; той очисти Іерусалимъ отъ срамотны-тъ обычаи въ поклоненіе-то на идолѣ-тъ; и лиши майкѣ-тъ си отъ службѣ-тъ и достоинство-то ѣ като царицѣ, защото тя въздигна единъ идолъ на Астартѣ. Въ единадесетъ-тъ години на царуваніе-то му, Богъ му даде побѣдѣ надъ голѣмѣ-тъ войскѣ на Заръ Еѳіопянинъ-тъ; и пророкъ Азарія го насърди да продължава дѣло-то си на прѣобразование-то. И при всичко това, когато Вааса, царь-тъ Израилевъ, ся въспротиви на само-то това дѣло, той потърси помощъ не отъ Бога, но отъ языническѣ-тъ Сиріѣ. Въ послѣдні-тъ години на животъ-тъ му, болестъ го хвана въ нозѣ-тъ му, и Писаніе-то го укорява за дѣло въ болестъ-тъ си той не потърси Господа на лѣкарѣ-тъ, 2 Лѣт. 16; 12. При всичко това, царуваніе-то му бѣ, въобще, едно отъ най-благополучны-тъ за Іудѣ, и Библията повторително прѣпоръчва благочестіе-то му като единъ добръ примѣръ, 3 Цар. 22; 43. 2 Лѣт. 20;

32. 21; 42. Обрядъ-тъ на погребеніе-то му ся тържествува съ особено великолѣпіе. Между Асѣ и Ваасѣ е имало вражда и борба прѣзъ всѣйскы-тъ имъ животъ, както между Ровоама и Израилѣ, 3 Цар. 15; 6, 16.

Асанлъ, сынъ на Давидовъ-тъ сестрѣ Саруїѣ, и братъ Іоавовъ; единъ отъ Давидовы-тъ 30 юнацы, и бѣ твърдъ лѣкъ на тичаніе; той быде убитъ отъ Авенира, въ бой-тъ на Гаваонъ, 2 Цар. 2; 18, 23.

Асаренанъ (*село-то на кладенецъ*), прѣдѣлъ на обѣтованнѣ-тъ земѣ, Числ. 34; 9, 10. Іез. 47; 17. 48; 1. Едни мыслятъ да е мѣсто-то *Курвешинъ*, 60 мили къмъ истокъ-севѣроистокъ отъ Дамаскъ, дѣто ся намиратъ голѣми кладенци, испочупени стѣлпове, и други развали; други казватъ че е *Аиунъ-ед-Дара*, кладенецъ въ сѣвдо-точіе-то на сѣвѣднѣ-тъ веригѣ на Сѣвѣ-Диванскы-тъ планины.

Асаръ-Аддаръ (*село на величіе*), Числ. 34; 4, Ис. Нав. 15; 3; Аддаръ, на западъ отъ Кадисъ-варни, и възъ единъ рѣкъ между Ханаанъ и пустынѣ-тъ; днесъ *Аино-елъ-Кудейратъ*.

Асаръ-Уаль (*село или ограда на чакалы-тъ*), градъ въ южнѣ Іудѣ; по-напоконъ даденъ въ наслѣдіе на Симеона, Ис. Нав. 15; 28. 19; 3. 4 Лѣт. 4; 28, и изново населенъ слѣдъ плѣненіе-то, Неом. 11; 27. Повечето старинари мыслятъ че той захващалъ мѣсто-то на днешныя "*Савесъ*," между Виръ-Савесъ и Молада. Развалины-тъ сѣ на една высокѣ скалѣ; една стѣна огражда това мѣсто и оправдава име-то му Асаръ (*ограда*).

Асаръ-Суса, или **Асаръ-Сусимъ** (*село на коніе-тъ*), Симеоновъ градъ, въ южнѣ-тъ прѣдѣлъ на Іудѣ, Ис. Нав. 19; 5. 4 Лѣт. 4; 31.

Асафъ, 1. (*сборитель*), единъ знаменитъ пѣвецъ и свирецъ въ врѣме-то на Давида, и единъ отъ водители-тъ на музикѣ-тъ въ храмъ-тъ, 4 Лѣт. 16; 5. 25; 1, 2.

Тази служба ся види да е была наслѣдственна въ домородіе-то му, Неом. 7; 44. 11; 22. Той ся нарича още гледачъ въ 2 Лѣт. 29; 30; и негово-то име ся намира въ заглавіе-то на 12 Псалмы, сир. 50, 73—83; Виж. **Музыка**.

II. Памятописецъ-тъ на царь Езекиѣ, 4 Цар. 18; 18. Иса. 36; 3.

III. Стражъ-тъ на царско-то бранище (куріѣ) подъ Артаксеркса, Неом. 2; 8.

Асенафаръ, когото Ездра нарича "великъ и славенъ," и подъ повѣдѣ-тъ на когото владѣнія-та на десетъ-тъ племена ся населихъ отъ прѣселенцы доведени изотвѣдъ рѣкъ-тъ Евфратъ, 4 Цар. 17; 24. Езд. 4; 10. Нѣкои мыслятъ че той е былъ ежщій-тъ Есарадонъ, а други Салманасаръ; вѣроятно той не е былъ царь, но единъ министръ проводенъ отъ Ассирійскы-тъ царь за тѣзи службѣ.

Асенийи, едно Ханаанско племе, което вѣроятно е обитавало не далечъ отъ Ливанскы-тъ горы, Быт. 10; 17. 4 Лѣт. 4; 15.

Асенеоа, дъщеря на Потифера, Іліополскы-тъ жрецъ или князь; дадена отъ Фараона на Іосифа за женѣ, за да увеличи честь-тъ и силѣ-тъ на высокѣ-тъ му службѣ. Тя бѣ майка на Ефрема и на Манассія, Быт. 41; 45. 46; 20.

Асима, едно божество обожавано отъ Емаескы-тъ мажіе, които бѣхъ ся населили въ Самаріѣ, 4 Цар. 17; 30.

Аспироеъ, станомѣще на Израилѣ-тъ, далечъ около петъ дни пѣтъ отъ Синайскѣ-тъ горѣ, Числ. 41; 35. Тамо тѣ останѣли повече отъ една седмицѣ, Числ. 12; послѣ отишли и расположили станъ въ пустынѣ-тъ Фаранъ, близо до Ханаанскы-тъ прѣдѣлы, Числ. 42; 46. 43; 26. Втор. 1; 19—21.

Асиръ, осмый-тъ сынъ на Іакова и второй-тъ на Зедѣ, Быт. 30; 13. 35; 26. Когато влѣзохъ Израилѣ-тъ въ Ханаанъ, племе-то Асироеъ бѣ пето-то по редъ-тъ,

което имаше 33,400 душѣ. Асирое-то наслѣдіе бѣ покрый приморіе-то, като имаше Ливанъ и Сидонъ на сѣверъ, Кармилъ и племе-то Иссахароеъ на югъ, и Завулоново-то и Нефалимово-то на истокъ. То бѣ изобилно съ жито, вино, дървено масло, и съ руды, Быт. 49; 20. Втор. 33; 24, 25. Колко е обемало отъ Финикійско-то приморіе е неизвѣстно, Ис. Нав. 19; 25, 28; но Асирое-тъ сынове не бѣхъ възможни да изгонятъ Ханаанцы-тъ, и живѣхъ отчасти измежду тѣхъ, Сжд. 4; 31, 32. За тѣхъ ся споменува честно въ исторіѣ-тъ на Давида, 4 Лѣт. 12; 36, и на Езекиѣ, 2 Лѣт. 30; 41.

Аскалонъ, единъ градъ въ земѣ-тъ на Филистимцы-тъ, между Азотъ и Газѣ, върху брѣгъ-тъ на Сѣвѣдиземно-то море. Слѣдъ смъртъ-тъ на Іисуса Навина, племе-то Іудино прѣвзе Аскалонъ; по той послѣ станѣ едно отъ 5-тъ войводства принадлежащи на Филистимцы-тъ, Сжд. 4; 18. 4 Цар. 6; 17. Единъ пѣтникъ описва така настоящее-то му състояніе: "Аскалонъ бѣ една отъ най-горделивы-тъ области Филистимскы; но сега нѣма ни единъ житель отвѣтрѣ стѣны-тъ му; и пророчество-то на Захарія е испълнено: 'Царь-тъ ще погыне отъ Газѣ, и Аскалонъ нѣма да ся насели,' Зах. 9; 5.

Асоръ, 1. Единъ главенъ градъ на сѣверъ въ Ханаанъ, на който царь-тъ Іавинъ съ сѣюзѣ-тъ си войскѣ ся порази отъ Іисуса Навина, Ис. Нав. 41; 4—13. Асоръ пакъ ся въздигна и до едно врѣме управители-тъ му угнетявахъ Израилѣ-тъ, но послѣ ся покори отъ Варака, укрьши ся отъ Соломона, и останѣ подъ Израилскѣ-тъ властъ до нашествіе-то на Огелъ-Феласара, Ис. Нав. 19; 36. Сжд. 4; 2. 3 Цар. 9; 15. 4 Цар. 15; 29. Асоръ не бѣ далечъ отъ езеро Меромъ.

II. Една область въ Арабіѣ, който опустоши Навоходоносоръ,

Иер. 49; 28—33. Тази област сега е неизвестна.

III. Градове на Иудино-то и Вениаминово-то потомство, Ис. Нав. 15; 23. Неем. 11; 13.

Аспидъ (Евр. *Левен*) единъ видъ змия, на който отрова-та действува толкова силно щото произвожда смъртъ въ нѣколко минути, безъ да може да ся исцѣли. За него ся казва че е твърдъ малъкъ, не повече отъ единъ кракъ на длъжинъ. Той ся споменува често отъ древни-тъ писатели; но по такъвъ единъ неопредѣленъ начинъ, щото е невъзможно да ся докаже точно видъ-тъ му. Той ся споменува въ Втор. 32; 33. Иов. 20; 14; 16. Псал. 58; 4. 94; 13. Иса. 11; 8. Рим. 3; 13. Единъ пѣтникъ описва пустыни-тъ къмъ югъ отъ Иудж като изобилие и до днесъ съ аспиды и други змии.

Единъ видъ змия, споменуванъ въ Быт. 49; 17 подъ име аспидъ (Евр. *шефифон*), вѣроятно е *рогата-та змия*.

Ассирия, една знаменита земя и държава, която е зѣла име-то ся отъ Ассура, второй-тъ сынъ Симовъ, който ся засели въ неѣ, Быт. 10; 22. Въ Библиѣ-тъ име-то Ассирия ся употрѣблява съ три различни значенія; именно:

I. Ассирия *древна* и *собствена* е была къмъ истокъ отъ Тигръ, между Арменіѣ, Сусіанъ, и Мидіѣ, и види ся да е обемала шесть-тъ области споменати отъ Итоломей. Тя е страна-та която повечето обема сегашный-тъ Кюрдистанъ и Мосулскій-тъ пашалкъ. Ниневія, столица-та ѣ, е была положена въ най-плодоноснѣ-тъ отъ тѣзи области; и дума-та Ассирия, въ най-тѣсний-тъ ѣ смыслъ, е означавала нѣкога само тѣзи области.

2. Но общо, Ассирия значи Ассирийско-то царство, което е заключавало Вавилоніѣ и Месопотаміѣ, и което ся е просирило до Евфратъ. И за това Исаія упо-

трѣбыва тѣзи рѣкѣ като да прѣдставя тѣзи държавѣ, Иса. 7; 20. 8; 7.

3. Слѣдъ съсипване-то на Ассирийскѣ-тъ държавѣ, име-то ся продължаваше да ся отдава на онѣзи земи които сѣ были по-прѣди подъ нейно-то владѣніе, именно, на Вавилоніѣ, 4 Цар. 23; 29. Иер. 2; 18, и на Персіѣ, Езд. 6; 22, дѣто Даріѣй такожде е нареченъ Ассирийскій царь.

Древня-та исторія на Ассириѣ е много тъмна. Нѣй знаемъ, обаче, отъ священнѣ-тъ исторіѣ че тя е была силна държава. Израилъ е былъ подчиненъ отъ одного отъ нейны-тъ царѣ въ врѣме-то на Сждѣн-тъ, и прѣзъ царуваніе-то на царѣ-тъ му. Той ся е страхувалъ непрѣстанно отъ Ассирийскѣ-тъ силѣ. Фулъ, Ассирийскій царь, нападна на Израилъ въ царуваніе-то на Манаимъ. Огглаго-феласаръ помогна на Ахаза противъ еднѣ съюзниѣ войскѣ събранѣ отъ Сиріѣ и отъ 10-тъ племена. Салманасаръ нападна на Израилъ, побѣди Осіѣ и го принуди да му плаща годишенъ данъкъ. Осіѣ обаче, като желаше да отхвърли иго-то, опита ся да направи съюзъ съ Египетъ, и отказа да плати данъкъ-тъ. Като ся извѣсти за това тайно намѣреніе на Израилскій-тъ князь, Салманасаръ пакъ нападна на Израилъ, подчини Самаріѣ, турри царь-тъ ѣ въ оковы, и прѣсели жители-тъ ѣ въ Мидіѣ, и съ това унищожѣ отдѣлно-то царство на 10-тъ племена. Три-тъ племена, заселени на истокъ отъ Иорданъ, бѣхъ вече заведени въ Мидіѣ отъ Огглаго-феласара, когато той опустоши Израилъ за да избави Ахаза и Иудино-то царство. Сеннахиримъ, Ассирийскій-тъ царь дойде въ Иудж съ еднѣ силнѣ войскѣ въ царуваніе-то на Езекиѣ, но быде чудесно поразенъ. Есараддонъ, опустоши Иудж въ врѣме-то на Манасіѣ, и закара побѣденый-тъ

владѣтель въ вериги въ Вавилонъ. Слѣдъ това врѣме Ассирийска-та държава изведнѣжъ отпадна, и послѣдній-тъ ѣ царь бѣ изнеженый-тъ Сарданпалъ, Числ. 24; 22. Столица-та ѣ бѣ една отъ най-прочуты-тъ на источный-тъ свѣтъ. Виж. **Ниневія**. Но царство-то падна най-послѣ въ рѣцѣ-тъ на Мидяны-тъ, които го раздѣлихъ съ Вавилоняны-тъ.

Ассиръ, проходъ-тъ на близо до Египта-дѣ, прѣзъ койго Моавяни-тъ и Аммонци-тъ вѣзлѣзохъ отъ къмъ брѣгове-тъ на Мртво-то море, 2 Лѣт. 20; 16. Още Аравяни-тъ прѣмниуватъ прѣзъ този пѣтъ.

Ассонъ, морско пристанище въ Мизіѣ, сръщо островъ Лезбосъ на сѣверъ. Тука Навель отплува за Матилинъ, Дѣян. 20; 13. Той сега е едно бѣдно село, наречено Бейрамъ.

Ассуиръ, една царека титла (название), обща на много Мидійскы и Персіѣскы царѣ споменати въ Писаніе-то.

I. Баща-та на Даріѣ Мидянинъ-тъ, Дан. 9; 1. Най-вѣроятно-то мнѣніе е, че име-то тука означава Астиага, дѣдо на Кыра. Виж. по-до, и **Даріѣ** I.

II. Споменатъ въ Езд. 4; 6, сынъ-тъ и наслѣдникъ-тъ на Кыра; вѣроятно Камбизъ, който царува 7 1/2 години отъ 529 прѣди Р. X.

III. Спируть-тъ на Есиръ, твърдъ вѣроятно Кееркъс. Други-тъ Персіѣскы царѣ сѣ вси-тъ споменати въ Писаніе-то съ собствены-тъ имъ имена, или поне точно означени; но Кееркъс не ся споменува, освѣнъ подъ това име. Осѣнъ това, новы-тъ издирванія показватъ че Еврейска-та дума за Ассуиръ лесно ся образува отъ Персіѣско-то име Кееркъс, понеже това послѣдне-то е изсдорчено въ Гръцкый-тъ языкъ. Виж. **Естиръ**.

Астароо-карнаимъ (*двоерогата Астарта*), Быт. 14; 5, или просто Астароо, Втор. 1; 4, единъ градъ на Ога, царь-тъ Васанскій, задъ

Иорданъ. Туй име е произведено отъ богынѣ-тъ Астартъ, на кой-то кумири-тъ сѣ ся обожавали тамъ подъ образъ-тъ на еднѣ женѣ украсенѣ съ полумѣсецъ, или съ рога. Той бѣ въ прѣдѣлы-тъ на половинѣ-тъ отъ племе-то Манасіино. Ис. Нав. 13; 31; и бѣ единъ Левитскій градъ, 1 Лѣт. 6; 71. Той ся нарича още Веесеръ, Ис. Нав. 21; 27.

АСТАРТА. ОТЪ ЕДНѢ МОДЕЛЪ ТИРСКО.

Астартъ, една Финикійска богыня, 4 Цар. 23; 13, на кой-то поклонение-то ся въведе между Израиляны-тъ и Филистимяны-тъ, 3 Цар. 11; 5, 33. 1 Цар. 7; 31; 10. Тя ся споменува общо заедно съ Ваала, Сжд. 2; 13. 10; 6. 1 Цар. 7; 4. 12; 40. Друго едно Еврейско име за сѣщѣ-тъ богынѣ е Ашера. Виж. **Ашера**.

И двѣ-тъ тѣзи Еврейскы имена когато сѣ употрѣбени въ множ. число, често означаватъ изображения или истуканы-тъ на Астартъ, за които ся казва че сѣ были въздигнати, послѣ съборени, разсыпани, и пр. При поклонение-то на Астартъ е имало твърдъ безсрамна развратность; и общи-тъ блудницы и отъ два-та пола сѣ ся считали като посвятены на неѣ. Виж. 4 Цар. 23; 7. Сравни Лев. 19; 29. Втор. 23; 48.

Както Ваалъ или Вилъ означава, въ звѣздочетно-то (астрологическо) баснословіе на Истокъ, мѣжкѣ-тъ звѣзждъ на щастіе-то, сир планетѣ-тъ Юпитеръ; тѣй сѣщо и Астартъ означава женскѣ-тъ

звѣздъ на щастіе-то, сир. плане-тѣ-тѣ Венерѣ. Кolkото за миѣ-ніе-то че Ваалъ означава стѣнце-то, и Астартѣ дунѣ-тѣ, виж. Ваалѣ. Сравни Іер. 7; 18. 41; 43. 44; 17, 18. Іез. 14. 16.

Астинѣ, Персійска-та царица, която бѣ напустѣла отъ мъжа и Ассиура (Ксеркса) защото бѣ отръкла да ся яви разбулена прѣдъ пирующѣ-тѣ дружинѣ, Есѣ. 1.

Асфеназѣ, начальникъ-тѣ надъ скопцы-тѣ на царя Навуходоносо-ра, който имаше грѣхъ за Дані-ла и за трима-та му млади дру-гари, и който ся склонилъ, не безъ опасность, да имѣ стори милость, Дан. 1; 3—18.

Асханазѣ, сынъ Гомеровъ и внукъ Іафеевъ, Быт. 10; 3. Земя-та която ся е населявала отъ по-томцы-тѣ му ся споменува въ Іер. 51; 27 съ Минни и Араратѣ, обла-сти въ Арменіѣ.

Атадѣ, единъ Хананеецъ, при-гумно-то (харманъ-тѣ) на когото едно тѣжестенно оплакваніе ста-на върху мъртво-то тѣло на Іа-кова, като го носили отъ Египетъ за Хевронъ, Быт. 50; 10, 11. Виж. Авель-мисраимѣ.

Атарофѣ. Нѣколко мѣста съ то-ва име ся срѣщатъ въ Писаніе-то; едно въ племе-то Іудино, 1 Лѣт. 2; 54; едно или двѣ въ Ефремѣ, Ис. Нав. 16; 5, 7. 18; 43, и едно или двѣ въ Гадѣ, Числ. 32; 3, 34, 35. Робинсонъ намѣри дири на едно отъ онѣзи въ Ефремѣ, върху единъ высокъ хълмъ около 6 ми-ли на сѣверо-западъ отъ Веилѣ.

Атталіѣ, морско пристанище въ Памфиліѣ, при устіе-то на рѣкѣ-тѣ Катарактѣ, посѣтено отъ Па-вла и Варнава като отивахъ отъ Пергіѣ на Антиохіѣ, Дѣян. 14; 25. И до днесъ още ся намѣрватъ мно-го развалины въ околностъ-тѣ на Атталіѣ.

Ауранѣ, Іез. 47; 16. Така ся наричало едно окръжіе, което първо ся простирало на югъ отъ Дамаскъ и на истокъ отъ Тиве-

риадско-то езеро, а послѣ ся раз-ширило още по кѣмъ югъ и кѣмъ истокъ, и въ Римско врѣме ся на-рѣкло Ауранитисъ. Развалины-тѣ на много градове, съ Гръцки над-писи, сѣхъ разпръснати сега по А-уранскѣ-тѣ земѣ.

Афарсахци, и пр. Езд. 4; 9. 5; 6., споменати между язычиче-скы-тѣ подданицы на Ассирій-скый-тѣ царь, прѣселены въ Са-маріѣ. Афарсани-тѣ, такожде спо-менати въ Езд. 4; 9, ся считатъ отъ нѣкои тѣлкователи като Пер-сіяны.

Афекъ (сѣла), 1; единъ градъ въ Ливанѣ, назначенъ за племе-то Асирова, Ис. Нав. 13; 4. 49; 30, но не подчиненъ, Сѣд. 1; 31. Мѣ-стоположеніе-то му ся намира и сега въ горѣ-тѣ Ливанѣ, наречено Аѣка.

II. Единъ градъ на племе-то Ис-сахарово, въ долъ-тѣ на Іезраель, забѣлженъ въ боеве-тѣ съ Фи-листимцы-тѣ, 1 Цар. 4; 1. 29; 1.

III. Единъ градъ 5 мили кѣмъ истокъ отъ Галилейско-то море, стѣны-тѣ на който надихахъ върхъ 27,000 Сирійцы подъ Венадада, слѣдъ поражение-то му отъ Изра-илянъ-тѣ, 3 Цар. 20; 26—34.

Ахаавъ, I., седмый-тѣ царь на десетъ-тѣ племена Израилевы, кой-то наслѣди баща си Амріа 918 г. прѣди Р. Х., и царува 22 години. Жена му бѣше Іезавель, дъщеря на Еоваала, Тирскый-тѣ царь, е-дна властолюбива и пристрастна идолопоклонница, чрѣзъ вліяніе-то на който поклоненіе-то на Ваала и на Астартѣ ся введе въ Изра-иля. Ахаавъ съгради въ Самаріѣ единъ храмъ на Ваала, и въздигнахъ идоли на Ваала и на Астартѣ; идолопоклонство-то и злина-та страшно ся усилихъ, и царь-тѣ “направи повече за да прогнѣва Господа отколкото всички-тѣ ца-ріе които бдохъ прѣди него.” Въ това отстъпленіе, Богъ прати три-годишнѣ суши и гладъ; и по-слѣ, на горѣ-тѣ Кармилѣ, осажда

идолопоклонство-то чрѣзъ огнь отъ небе-то, и чрѣзъ погубваніе-то на 450 пророци Вааловы. Около 6 го-дины по-насетѣ, Венададъ, Си-рійскый-тѣ царь, напади на Из-раиля съ едикъ голѣмъ войскъ, но быде безчестно разбитъ; и още по-злополучно въ слѣдую-щѣ-тѣ годинѣ, когато Ахаавъ го зѣ плѣнникъ, но наскоро той го отпусти, и съ това нанесе на себе си гнѣвъ-тѣ Божій. Безъ да гледа на съвѣты-тѣ и на милости-тѣ на Божій-тѣ промыслъ, Ахаавъ про-дължаваше да прави грѣхове; и най-послѣ, слѣдъ убиваніе-то на Навуея, неговъ-тѣ прѣстѣпленія и гнусны идолослуженія бдохъ таквызи щото Богъ проводи Іліѣхъ да объяви наказаніа-та върху него и върху сѣме-то му. Тѣзи наказа-нія, обаче, ся отложихъ отчасти, по причинѣ на негово-то за очи сми-ряваніе. Наскоро слѣдъ това, като отиде съ Іосафата, Іудинъ-тѣ царь, да прѣвземе пакъ Рамоу-Галаадъ отъ Сиріаны-тѣ, срази ся съ тѣхъ безъ да гледа на запрещеніе-то на Іеовѣ, но быде убитъ, и кучета-та олизахъ кръвъ-тѣ му при во-доемъ-тѣ на Самаріѣ, 3 Цар. 16; 29 до 22; 40.

II. Единъ лъжливъ пророкъ, кой-то прѣлсти Израилянъ-тѣ въ Ва-вилонъ, и когото Вавилонскый-тѣ царь умъртви като го хвърли въ огнь. Това негово страшно нака-заніе Богъ прорече чрѣзъ Іереміѣ, Іер. 29; 21, 22.

Ахазъ, сынъ Іоаамовъ, и еди-надесетый царь Іудинъ. Той ся въскачи на прѣтоль-тѣ на въз-растъ на 20 години, и царува 16 години, 4 Цар. 16; 2, 20, 742 год. прѣди Р. Х. Той ся отличаваше по идолопоклонство-то си и по прѣзрѣніе-то си на истиннаго Бога; и противъ него много отъ проро-чества-та Ісаіевы сѣхъ изречены, Иса. гл. 7. Той прѣведе свои-тѣ си дѣца прѣзъ огнь-тѣ на идоли-тѣ; той въведе Сирійскы-тѣ бо-гове въ Іерусалимъ, измѣни храмъ-

тѣ споредъ Сирійскый-тѣ обра-зецъ (юрнекъ) и даже го затвори съсѣмъ. Съ това като ся лиши отъ помощь-тѣ на Іеовѣ, той по-срѣщнахъ разны отбѣсванія въ бой-тѣ съ Факеемъ и Расина; Едом-ци-тѣ ся подигнахъ, и Филисти-мци-тѣ безпокояхъ границы-тѣ му. Той ся отвърни още повече отъ Бога въ бѣдствіе-то си, и потърси помощь отъ Ѳеглаѣ-Феласара, Ас-сирійскый-тѣ царь. Тази злочестна постѣпка го направи подданикъ на Ѳеглаѣ-Феласара. Ахазъ дости-гнѣ до въ крайни нужды, въ ис-купуваніе-то си отъ Ассирійцы-тѣ; но той ся прѣдаде още повече на идолопоклонство, и когато умрѣ въ нечестіе-то си на 36 години, народъ-тѣ не пріе да ся погребе той при царѣ-тѣ, праотцы-тѣ му, 2 Лѣт. гл. 28.

Ахаія; употребява ся въ Но-выи Завѣтъ за цѣлѣ-тѣ странѣ на Гръціѣ кѣмъ югъ отъ Маке-доніѣ, въ който ся включава Пе-лопонесъ, или Морѣя, и едикъ часть кѣмъ сѣверъ отъ Коринескый-тѣ заливъ, Дѣян. 18; 12. 19; 21. 2 Кор. 11; 10. Собственна Ахаія обаче е была една Гръцка область, на който Коринѣ е былъ столица-та, и е обемала сѣвернѣ-тѣ часть на Пелопонесъ. Виж. Гръція.

Аханъ, сынъ Хармиевъ, който непослуша строго-то повелѣніе Го-сподне, и откраднѣ нѣкои нѣща отъ плячкѣ-тѣ на Іерихонъ, коя-то бѣше осаждена на истрѣбленіе. Това нанесе проклѣтїѣхъ и пора-женіе на народъ-тѣ. Аханъ быде открытъ чрѣзъ жребіе, и убитъ съ каменіе съ всичко-то си домо-родіе въ долъ-тѣ Ахоръ, кѣмъ сѣверъ отъ Іерихонъ, Ис. Нав. 6; 18. 7; 1—26. Той е нареченъ А-харъ въ 1 Лѣт. 2; 7.

Ахаръ. Виж. Аханъ.
Ахатъ, или Агатъ, единъ дра-гоцѣненъ камыкъ, за който ся каз-ва да е зель име-то си отъ рѣкѣ-тѣ Ахатъ въ Сициліѣ, дѣто той е изобилвалъ. Отъ него има много

видове, които ся намиратъ и въ Индіѣ, въ разны страны на Европѣ, и въ мысъ на Добръ Надеждѣ. Тѣ сѣ полупрозрачни, и често бывають прѣкрасно покрыти съ жилкы и облачета, и прѣдставяють въ прѣкрасенъ малтъ видъ изображеніе-то на много естественныяща. Ахатъ-тѣ бѣше второй-тѣ камыкъ въ третій-тѣ редъ на нагрѣдникъ-тѣ на великій-тѣ священникъ, Исх. 28; 19. 39; 42.

Ахзивъ, градъ Асировъ, отъ който, обаче, Евреи-тѣ неможахъ да испадятъ Ханаанцы-тѣ, Сжд. 1; 31. Относѣ той ся нарече отъ Грыцы-тѣ Екдиша, и сега ся именува Зивъ; той лежи върху краморіе-то, 10 мили кѣмъ сѣверъ отъ Акрь.

Ахмеоа, Езд. 6; 2, мысли ся да значи Екватана, единъ градъ Мидекый, който не е былъ подолень отъ никой градъ на Истокъ, освѣтъ отъ Вавилонъ и Ниневіѣ. Той е былъ заобыколенъ отъ 7 стѣны, отъ разны высочины и краскы, и лѣтно-то жилище на Персійскы-тѣ царіе слѣдъ Кыра. Пѣтици мыслятъ че Ахмеоа е дневный-тѣ градъ Хамаданъ, въ който много Евреи живѣють и до днесъ, и дѣто тѣ казвать че ся намѣрува гробъ-тѣ на Мардохея и на Есфирь.

Ахоръ (смущеніе), долъ кѣмъ сѣверъ отъ Иерихонъ; тѣй нареченъ, може-бы, отъ смущенія-та причинены отъ грѣхъ-тѣ на Ахана, которого убихъ тука, Ис. Нав. 7; 26. Пророци-тѣ споменувать за Ахоръ, съ обѣщанія за надежда и радость въ врѣме-то на Спаситель-тѣ, Псал. 65; 10. Ос. 2; 15.

Ахеа, дщери Халевова, оженона съ голѣмъ прикж за братовчеда си Гоооніла, като наградъ за дѣто прѣвзѣ градъ-тѣ Девиръ, Ис. Нав. 15; 15—17. Сжд. 1; 12, 13.

Ахсафъ, царскый градъ на Ханаанцы-тѣ, Ис. Нав. 11; 1, завоеванъ отъ Исуса Навина, и назна-

ченъ испослѣ за племе-то Асирово, Ис. Нав. 12; 20. 19; 25.

Ахыкамъ, пратень отъ Іосіѣ до Олдж пророчицъ-тѣ, когато книга-та на законъ-тѣ ся намѣри въ храмъ-тѣ, 4 Цар. 22; 12. Той отпослѣ благородно ся обходи съ пророка Іереміѣ, Іер. 26; 24. 39; 44.

Ахымаасъ, сынъ и наследникъ Садоковъ, станъ великъ священникъ въ царованіе-то на Соломона. Прѣзъ царованіе-то на Давида, той му откры тайны-тѣ намѣренія на Авессалома и на съвѣтницы тѣ му за възстаніе, 2 Цар. 17; 15—21; той му обяви за поражение-то и смърть-тѣ на Авессалома, 2 Цар. гл. 18.

Ахыманъ, 1. Единъ исполнитъ, сынъ Енаковъ въ Хевронъ по врѣме-то на исходъ-тѣ, Числ. 13; 22. Халевъ испаднъ него и братія-та му отъ Хевронъ, Ис. Нав. 15; 44.

II. Единъ Левитинъ, вратаръ въ храмъ-тѣ, 1 Лѣт. 9; 17.

Ахымелехъ, 1. сынъ Ахытовъ, и братъ Ахивъ, которого той наследнъ въ первосвященство-то. Нѣкои си мыслятъ, обаче, че и двѣ-тѣ имена принадлежахъ на сжщо-то лице. Прѣзъ негово-то священствованіе скинія-та бѣше въ Нобъ, дѣто Ахымелехъ живѣяше, съ много священники. Тука той пріе Давида когато бѣгаше отъ Саула, и му даде хлѣбове-тѣ на прѣдложеніе-то и мечъ-тѣ на Голиава. Саулъ, когато чу за това, отъ Доика Едоманинъ-тѣ, помысли че е прѣдательство; и чрѣзъ ржжъ-тѣ на този идолопоклонническый и злобенъ странникъ, той умъртви Ахымелеха и 85 други священники на Іеовж, 1 Цар. гл. 22, — едно прѣстѣпленіе достаточно да го направи да изгуби прѣстоль-тѣ си и милость-тѣ Божіѣ.

II. нареченъ и Авимелехъ, 1 Лѣт. 18; 46, вѣроятно сжщо както Авивааръ, 1 Лѣт. 24; 3, 6, 31.

Ахыноамъ, 1. (или Ахыноама), дщери Ахымаасова, и жена Саулова, 4 Цар. 44; 50.

II. Іезраелинка, жена Давидова и майка Аммонова. Тя быде плѣнена отъ Амаличаны-тѣ въ Сиклагъ, 1 Цар. 30; 5; но Давидъ ѿ освободи отъ ржцъ-тѣ имъ, и ти го придружи въ Хевронъ, 2 Цар. 2; 3; 2.

Ахыо, сынъ Авинадавовъ, който отиваше прѣдъ ковчегъ-тѣ Божій по пѣть-тѣ за Іерусалимъ отъ башинъ-тѣ си домъ, 2 Цар. 6; 3—7. Виж Оза.

Ахытовъ, 1. внукъ Иліевъ, и сынъ Финеесовъ, на мѣсто-то на которого той наследнъ первосвященство-то по смърть-тѣ на Ілія, понеже Финеесъ бѣше умъртвенъ въ бой-тѣ, 1116 г. прѣди Р. Х., 1 Цар. 4; 41.

II. Сынъ Амаріевъ, и баща Садоковъ, 2 Цар. 8; 17. 1 Лѣт. 6; 8.

Ахытофелъ, Гилонецъ-тѣ, отъ начало единъ отъ най-искренны-тѣ и ближнѣ-тѣ пріятели на Давида; но въ възстаніе-то на Авессалома, той зѣ странъ-тѣ на тойзи князь, и станъ едйнъ отъ най-лошы-тѣ непріятели на Давида. Като останъ излѣганъ за дѣто Авессаломъ не послѣдува умный-тѣ му съвѣтъ, и като прѣвдѣлъ сетнижъ-тѣ на възстаніе-то, той ся обѣси, 2 Цар. 15; 42. гл. 17. Псал. 55; 42—44. Ахытофелъ ся види да е былъ дѣдо на Висеявѣ, 2 Цар. 23; 34, сравнено съ 2 Цар. 41; 3.

Ахыя, 1. сынъ Ахытвовъ, и великъ священникъ въ царованіе-то на Саула, 1 Цар. 14; 3. Той бѣ вѣроятно братъ-тѣ на наследника му Ахымелеха, убитъ отъ Саула, 1 Цар. 22; 9. Но може бы да е сжщій Ахымелехъ, защото тѣзи двѣ имена иматъ подобно значеніе.

II. Единъ пророкъ и лѣтописецъ въ врѣме-то на Соломона и на Іеровоама, 3 Цар. 41; 29. 2 Лѣт. 9; 29. За него ся мысли да е говорилъ въ име-то Божіе на Соломона когато съграждаше храмъ-тѣ, 3 Цар. 6; 41, и пакъ слѣдъ като паднѣ въ грѣхъ, 3 Цар. 41; 41. Той извѣсти на Іеровоама за от-

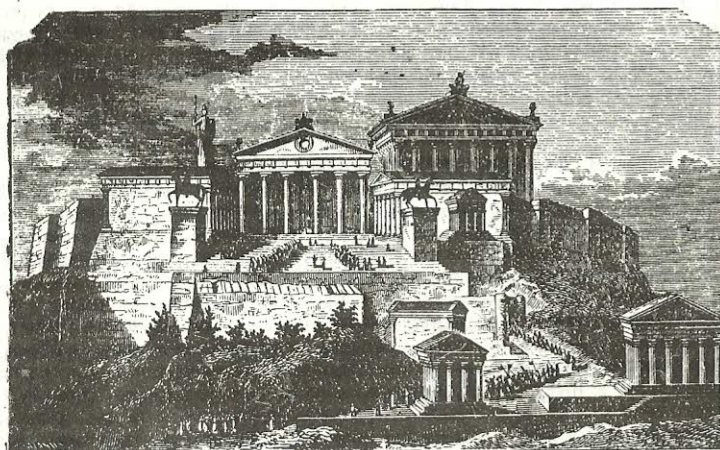
дѣленіе-то на Израіля отъ Іудж, и за основаніе-то на неговый-тѣ домъ разореніе-то на който той отпослѣ прѣдсказа, 3 Цар. 14; 4—14.

Ашера, име-то на еднѣ Финикійскѣ богыни, която ся прѣдполага да е или богыня-та *Фортуна* (богыня-та на щастіе-то), тѣй като име-то ѿ е произведено отъ думжъ-тѣ *ашера* (щастливъ) или сжща-та *Астартъ*; виж. *Астартъ*. Име-то често ся случва въ мн. ч. и показва различни-тѣ образы на Ашера, или разны-тѣ видове които-та е прѣмала въ разны мѣста. Ашера и Астартъ ся упоменувать въ свръскъ съ Ваала, Сжд. 3; 7. 6; 25. 3 Цар. 18; 48, 49. Сравни Сжд. 2; 13. 40; 6. Виж. *Вааль*. Нечестивый-тѣ царъ Манассія постави ваино на Ашера въ Іерусалимскыя храмъ, 4 Цар. 21; 7, което благочестивый-тѣ му внукъ Іосія вдигна, 4 Цар. 23; 6.

Идоли-тѣ на Ашера види ся сж были дървени. Ето защо въ Сжд. 6; 25; 30. 4 Цар. 23; 44, ся срѣща дума-та *избѣе*.

Аѳина (градъ Минервинъ), главный-тѣ градъ на Атикж въ Гръціѣ, положенъ върху Саронитскый-тѣ заливъ, 46 мили на истокъ отъ Коринѣтъ, и около 5 мили далечъ отъ приморіе-то. Градъ-тѣ бѣ на едно поле което ся простираше до море-то кѣмъ юго-западъ, дѣто той имаше 3 пристанища, входъ-тѣ на които бѣ запазенъ съ дългыи широки стѣны. Много скалисти хълмове ся издигахъ на поле-то, отъ които най-голѣмый-тѣ бѣ твърдыня-та *Акрополисъ*. Около него градъ-тѣ бѣ съграденъ, и повечето отъ зданія-та ся простирахъ кѣмъ море-то. Върхъ-тѣ на хълмъ-тѣ бѣ почти равенъ, около 800 крака дългъ и 400 крака широкъ. Единичскый-тѣ пѣтъ за Акрополисъ бѣ прѣзъ Пропилеѣж, еднѣ великолѣпнѣ портъ на западнѣ-тѣ странѣ, до който имаше два храма украсени съ искусны статуи

ДРЕВНЯ-ТА ТВЪРДИНА АКРОПОЛИСЪ ВЪ АӨИИ.

и живописи. Тѣзи изящны порты увѣнчавахъ единъ въсходъ отъ мраморны стѣпала до върхъ-тъ на хълмъ-тъ, върху който бѣхъ въздигнати храмове-тъ на покровителны-тъ божества на Аѳинъ. На лѣвъ-тъ странъ бѣ храмъ-тъ на Палладъ (Минервъ), считанъ като покровителницъ на градъ-тъ. Подъ сѣщій-тъ покрывъ бѣ храмъ-тъ на Нептуна. На отворено-то мѣсто, върху едно високо подножіе, стояше една бронзова статуя на Минервъ 70 крака висока. На деснъ-тъ странъ ся издигаше *Пареемонъ*, слава-та на Аѳинъ, най-велика-га сполука на Гръцко-то домостроителство (архитектуръ). Отъ който странъ пѣтникъ-тъ и да идяше, първо-то нѣщо което той виждаше бѣ Пареемонъ, който издигаше высокій-тъ си върхъ надъ градъ-тъ и надъ твърдинъ-тъ. Развалины-тъ му, величественны и до днесъ, сѣ първий-тъ прѣдмѣтъ, който привлича око-то на единъ странникъ. Той бѣ отъ Дорійскъ архитектуръ, построенъ отъ хубавъ бѣлъ мраморъ, и бѣ около 100 крака на ширъ, 226 крака на дължъ, и 70 крака на высочинъ.

Тамъ имаше двоенъ редъ отъ стѣпове прѣдъ двѣ-тъ лица, и по единъ редъ по край другы-тъ двѣ страни. Горня-та частъ на западно-то лице на храмъ-тъ бѣ красно изваяна, и на неѣкъ имаше прѣдставленіе-то на едно тържественно шествіе (литіѣ) въ честь на Минервъ. Отвѣтрѣ храмъ-тъ имаше една статуя на Минервъ, отъ Фидіа, прочута по изящнъ-тъ си хубость. Тя бѣ направена отъ злато и отъ слоновъ кость, и бѣ почти 40 крака на высочинъ. Богиня-та бѣ прѣдставена права, покрита съ щитъ-тъ си, държаща въ еднъ-тъ си рѣкжъ едно копіе, и въ другъ-тъ единъ образъ на побѣдъ. При подножіе-то на Акрополисъ, на еднъ-тъ странъ бѣ музикално-то здание, и театръ-тъ на Бакхуса; на другъ-тъ странъ бѣ *Пританионъ*, дѣто главни-тъ градоначалници и най-заслужливи-тъ граждани ся гощавахъ на еднъ тръпезъ съ иждивеніе-то на общество-то. Единъ малкъ долъ лежѣше между Акрополисъ и хълмъ-тъ върху който сѣдилище-то *Ареопагъ* държѣше за сѣдания-та си; той отдѣляше тоже *Ареопагъ*-тъ отъ Пникаса, малко

хълмче дѣто ставахъ общи-тъ народны сборове. Тука е мѣсто-то дѣто знамѣниты-тъ вити изричавъ слова-та си прѣдъ множество-то събравши ся людѣ; то е изсичено въ скалъ-тъ. Не далечъ отъ това мѣсто ся намирваше *агора-та* или пазаръ-тъ, Дѣян. 17; 17, четвъртито обширно пространство оградено отвредъ съ ветхы здания, съ олтари, святилища, храмове, нѣкои отъ които бѣхъ крайно великолѣпны. Красновидный-тъ градъ бѣ прочутъ и по воинственны-тъ дарбы, ученость-тъ, краснорѣчіе-то, и учтивость-тъ на жители-тъ си.

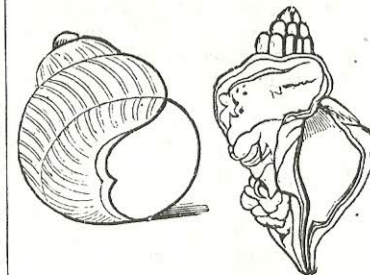
Аѳина бѣ вѣнецъ-тъ на древнъ-тъ цивилизаціѣ. Философы-тъ и школы бѣхъ най-имѣниты на свѣтъ-тъ, и нейни-тъ ваятели и зодчи и до сега не сѣ были надварены по искусство и изящность.

Около 32 г. послѣ Р. Х. Апостолъ Павелъ отиде тамъ, и при всичко че бѣ самъ между горды-тъ Аѳинскы мѣдролубцы, той прѣдано и успѣшно проповѣда Христа и свѣтло-то му въскрѣсеніе, Дѣян. 17; 15—34. Виж. *Ареопагъ*.

Б.

Багрѣно. Два вида багрѣно ся споменувать въ Ветхы-тъ Завѣтъ: 1. *Аргаманъ*, прѣведевъ въ нашъ-тъ библійскъ „багрѣно,” е видъ червена краска, която ся вади отъ едни мыды по брѣгове-тъ на Средиземно-то море. 2. *Техелеотъ*, прѣведенъ „синьо” въ Българскы-тъ прѣводъ. Той е былъ синкаво-багрѣнъ краска произвождана отъ другъ видъ мыды. Тѣзи два вида багрѣно и червено-то (кърмъжено-то) Еврей-тъ сѣ считали за свѣты; и послѣднѣ-то Еврей-тъ употребявали за прѣдсвѣщенныческыя еодѣ, и за оконы, вѣнцы, и др. Исх. 26; 1, 4, 31, 36, 28; 31. Числ. 4; 6—12. 13; 38.

Багрѣнницы сѣ носили едно врѣме Римскы-тъ царѣ и начальницы-тъ на управленіе-то; и Неронъ зарѣча да ся накаже съ смъртъ онзи

МЫДЫ, ОТЪ КОИТО СЯ ПРОИЗВОЖДА БАГРѢНО.

неговъ подданикъ който бы носилъ такъва дрѣхъ. Спаситель-тъ ни бѣше облѣченъ въ багрѣнъ дрѣхъ, за да ся присмивать съ титулъ-тъ му, „Царь Іудейскы,” Іоан. 19; 2, 5. Сравни и Сѣд. 8; 26. Есѣ. 8; 13. Прит. 31; 22. Дан. 5; 7. Лук. 16; 19. Моисей употребилъ много червенъ и багрѣнъ вълнъ за скынѣ-тъ, и за окрашенія-та на прѣдсвѣщенникъ-тъ, Исх. 25; 4, 26; 1, 31, 36. 39; 1. 2 Лѣт. 3; 14. Вавилоняны-тъ облачавъ кумиры-тъ си въ багрѣны и сини дрехы, Іер. 10; 9. Іез. 23; 13. 27; 7, 16.

Балсамосваніе. Египтяни-тъ сѣ балсамосвали мърты-тъ тѣла. Балсамосватели-тъ, които сѣ считали като священны служители, изваждали мозъкъ-тъ на мъртво-то тѣло прѣзъ ноздры-тъ съ еднъ желѣзнъ кука, и напѣлвали лобъ-тъ съ затѣгателны билкы. Тѣ изваждали така сѣщо вси-тъ вътрѣшности, освѣнь сърдце-то и бубрецы-тъ, омывали ги съ финиково вино, и пакъ ги намѣствали, като допѣлвали празны-тъ мѣста съ укрѣпителны билкы. Тѣло-то мазали повторително съ кедрово масло, смиръ, тарчинъ, и пр. въ разстояніе на тридесетъ дни, и послѣ го туряли въ нитро за около

четырнадцать дни. Чръзъ това дѣйствиѣ мъртво-то тѣло си оставало цѣло, и съхранявало живоподобный-тъ си изгледъ. Моисей казва че четырнадцать дни се изпълнили за балсамованіе-то на Іакова, отъ което става ясно че той не смѣта първы-тъ тридесетъ дни; но Іакова плакали въ Египетъ седмдесетъ дни, Быт. 50; 2, 3. Слѣдъ седмдесетъ-тъ дни тѣло-то изваждали изъ нитро-то, омывали го, подвязвали го съ дълги върски, потопявали го въ смирихъ, и най-послѣ го за-смолявали. Тогавъ го прѣдавали на роднини-тъ му, които го заключвали въ ковчегъ, и го държѣли въ кѣщи-тъ си, или пакъ го туряли въ гробъ. Много муміи (балсамосаны тѣла) още се намиратъ въ гробници-тъ на Египетъ, дѣто сж были положены прѣди деѣ-три хиляды години. Тѣла-та на простолудіе-то сж балсамосвали съ зиятъ, защото по този начинъ балсамованіе-то е ставало по-евтино.

Евреи-тъ не сж были толкова вѣщи въ балсамованіе-то колкото Египтяни-тъ. Тѣ сж обвивали мъртво-то тѣло съ ленены подвижки, и сж го посыпали съ смирихъ и алой и други благоуханы вещества. Тѣло-то Іисусово е было балсамосано по Еврейскый-тъ начинъ отъ Іосифа и Никодима, но една-та и друга-та Марія и пріятелкы-тъ имъ, като не знаели за това, отишли на гробъ-тъ да го балсамосать, Іоан. 19; 38—40. Въобще Евреи-тъ не сж балсамосвали мъртвы-тъ си тѣла.

Басия. безосновна приказка. Легенды-тъ на азычници-тъ и голѣма часть отъ прѣданія-та на Евреи-тъ сж были не само баснословны, но и бесполезны и вредителны, 2 Пет. 1; 16. 1 Тим. 4; 7. Тит. 1; 14.

Бедро. Начинъ-тъ на заклѣваніе, който се упоменува въ Быт. 24; 2—9. 47; 29—31, изображава че кѣлний-тъ си обвързва да се

подчинява. Ангелъ-тъ искалчи бѣдро-то на Іакова за да покаже че Іаковово-то могущество е чръзъ върж и молитва, не чръзъ силж, Быт. 32; 25—31. Удряніе-то на бѣдро-то е единъ видъ движенье кое-то показва раскаяніе и печаль, Іер. 31; 19. Іез. 21; 12. Войници десничари сж носили мечеве на лѣво-то си бедро, Сжд. 3; 15—21. Псал. 45; 3. Пѣс. 3; 8; подобно тѣ сж носили имена-та и титулы-тъ си на щитове и мечеве-тъ си, или на дрѣхъ-тъ която е покрывала бедро-то, Откр. 19; 16. "Голень и бедро," Сжд. 15; 8, види се да значи съвършено и неосцѣлимо.

Безсмъртіе. Безсмъртіе-то въ пѣлный-тъ си смыслъ принадлежи само на Бога, "Който самъ има безсмъртіе." У человекы-тъ, то е зависимо отъ волѣ-тъ Божіѣхъ. Безсмъртіе-то на душъ-тъ нѣкои сж доказвали отъ безпрѣдѣлны-тъ ѣ желанія и способности, други отъ безгранично-то ѣ улучшение, отъ заслугы-тъ ѣ за бѣдѣще награжденіе или наказаніе, и отъ др. т. Всякы доказателства, обаче, сж незадоволителны безъ свидѣтельство-то на Св. Писаніе. Христосъ "осія животъ-тъ и безсмъртіе-то чръзъ евангеліе-то," 2 Тим. 1; 10. Безсмъртно-то блаженство на Христіаны-тъ, заедно съ въскрѣсеніе-то на тѣла-та имъ, е плодъ отъ съединеніе-то имъ съ Христа, Іоан. 14; 19. Вѣчна-та мъка за нечестивы-тъ и грѣшны-тъ върви успоредно съ вѣчный-тъ животъ за спасены-тъ, Мат. 25; 46.

Безумень. въ Св. Писаніе человекъ който не мысли и не постѣпа мудро, т. е. не върви по Божіѣ заповѣди и наставленія, които се основаватъ на Божіѣхъ-тъ прѣмъдрость. Слѣдовательно "безумень" е нечестивецъ-тъ, непріятель-тъ или небрѣжитель-тъ на Божіе-то слово, Псал. 44; 4. Прит. 19; 4. И безуміе се употрѣбавя вмѣсто нечестіе, 2 Цар. 13; 12, 13. Псал. 38; 5, безумии похоти

вмѣсто нечестивы похоты, и пр. Безумень разговоръ и безумии въпроси сж празды, пусты и бесполезны приказки, 2 Тим. 2; 23.

Берія, единъ градъ въ Македоніѣхъ, не далечъ отъ Пеллж къмъ юго-западъ, и близо до планинж-тъхъ Бермій. Той бѣ отпослѣ нарича отъ Турцы-тъ Буръ; отъ други — Кара-Веррія. Павелъ е проповѣдвалъ евангеліе-то тука съ сполукж; беспристрастни-тъ Беріяни испытахъ ученіе-то му споредъ писанія-та на Ветхый-тъ Завѣтъ, и мнозина отъ тѣхъ повѣрвахъ, Дѣян. 17; 10, 11, 20; 4.

Библия. Тази дума значи Книга-та, т. е. най-отлична-та Книга, Книга-та на книги-тъ. Тя се нарича още Писаніе-то или Писанія-та. Тя обема Ветхый-тъ и Новый-тъ Завѣтъ, Псх. 24; 7. Мат. 26; 28. Първый-тъ си е писалъ повечето на Еврейскы, и е былъ Библия-та на древніѣхъ Еврейскъхъ церквж; само нѣколко главы отъ Данила и Ездра сж были писаны на Халдейскы. Последній-тъ си е писалъ на Гръцкый языкъ, языкъ-тъ най-познатъ и распространенъ въ Іудейѣхъ и въ близосѣдинъ-тъхъ земли ко-гато евангеліе-то най-напрѣдъ се е проповѣдало. Цѣла-та Библия е правилникъ-тъ на върж-тъхъ за вси-тъхъ Христіаны, а не Новый-тъ Завѣтъ самъ, ако той и да има особенжъ стойность като открыва исторіѣхъ-тъхъ и поученія-та на Божественный-тъ нашъ. Искупитель и неговы-тъ святы постановленія. Съ това че Богъ е далъ вдъхновенны-тъ писанія на человекы-тъ въ языцы най-вразумителны за многолудіе-то, доказва че той ище да се четжтъ не само отъ учены, но отъ вси-тъхъ людѣ, и на соб-ственный-тъ имъ говоримъ языкъ.

Ветхый-тъ Завѣтъ съдържа 39 книги. Іосифъ и церковни-тъхъ отци споменувать едно раздѣленіе на 22 книги, които съотвѣтствуютъ съ 22-тъ буквы на Еврейскъхъ-тъ

азбукж. Евреи-тъ сж наредили книги-тъ на Ветхый-тъ Завѣтъ въ три отдѣленія, наречены Законъ-тъ, Пророци-тъ, и Писанія-та, т. е. Святы-тъ Писанія. Законъ-тъ обема 5-тъ книги Моисеевы. Тѣ сж раздѣлены на сегодни отдѣленія за да се прочитатъ вси-тъхъ ведѣждѣ въ годинж-тъхъ въ синагогы-тъхъ имъ. Второ-то отдѣленіе, Пророци-тъ, е подраздѣлено на по-първы-тъхъ пророцы, именно, на исторически-тъхъ книги на Іисуса Павина, на Сждія-тъхъ, и на Царіе-тъхъ; и на по-последни-тъхъ, т. е. на собственны-тъхъ пророцы, съ исключеніе на книгъ-тъхъ отъ Данила. По-последни-тъхъ пророцы сж още ведѣждѣ подраздѣлени на по-великы — Ісаія, Іеремія (безъ да заключава плачъ-тъ), и Іезекілія; и на по-малкы — 12-тъ малы пророцы. Избранны части и отъ по-първы-тъхъ и отъ по-последни-тъхъ пророцы се четатъ въ синагогы-тъхъ заедно съ отдѣленія-та на законъ-тъхъ; тѣ обаче не обематъ цѣлостъ-тъхъ на пророцы-тъхъ, и распорѣждане-то имъ се различава между разны-тъхъ раздѣленія на Евреи-тъ. Святы-тъ Писанія обематъ вси-тъхъ останжлы книги на Ветхый-тъ Завѣтъ, именно, (споредъ масоритическо-то распорѣждане), Псалмы-тъ, Притчи-тъ, Іова, Пѣсь на Пѣснь-тъ, Руѣв, Плачъ-тъ Іереміевъ, Екклісіастъ, Есѣрь, Данилъ, Ездра, Нееміѣхъ и Лѣтвоницы-тъхъ. Въ распорѣждане-то на Ветхозавѣтны-тъхъ книги, което прѣобладава сега, исторически-тъхъ книги дохождатъ първо, сетнѣ Богомолны-тъхъ и поучителны-тъхъ, и най-послѣ пророческы-тъхъ. Евреи-тъ отдаватъ на Ездра честь-тъхъ за нареждане-то и допълване-то на Ветхозавѣтны-тъхъ книги. Новозавѣтны-тъхъ писанія сж были пріѣты всѣко едно отдѣлно отъ рѣцѣ-тъхъ на апостолю-тъхъ, и сж были като тѣхны вдъхновенны съчиненія, постепенно събраны въ единъ томъ, а вси-тъхъ други сж были исключены.

Раздѣленіе-то на главы и на стихове е станжло въ по-новы-тъ врѣмена, ако и да ся види да е имало едно по-древно раздѣленіе на краткы отдѣленія или на параграфы. Главы-тъ, които сега сж въ употребленіе, сж были наредены, вѣроятно, отъ Кардиналъ Хюго, около 1240 г. Раздѣленіе-то на стихове въ Ветхый-тъ Завѣтъ, е станжло на 1450 г. Нарезданіе-то на стихове-тъ на Новый-тъ Завѣтъ както ги имамы сега, е станжло на 1551 г. въ Латинский-тъ прѣводъ. На 1553 год. раздѣленіе-то на Ветхый-тъ Завѣтъ на стихове ся е измѣнило и довършило въ сжщій-тъ прѣводъ. Това раздѣленіе на стихове като е повечето за песно напѣвание на онова щото ся търси отколкото за значеніе-то, то често трѣбва да не ся гледа на него въ четеніе-то, за да може да ся хване истинский-тъ смыслъ.

Бисери сж ся считали отъ стары-тъ между най-драгоцѣнны-тъ нѣща, Откр. 17; 4, и высоко сж ся оцѣнявали като украшения за жены. Тѣхный-тъ скромнѣ блѣскъ и сега очаровава источны-тъ народы, и една пиза бисеры е любимо-то украшеніе на источны-тъ царіе. Царство-то небесно ся сравнява съ единъ хубавъ бисеръ толкова по-горенъ отъ всякы-тъ другы, щото бисеропродавецъ-тъ продаде всичко що имаше за да ся едобіе съ него, като знаеше че за него той ще добые най-голѣмъ цѣнъ, Мат. 13; 45, 46. Небесны-тъ порты ся описаватъ като да състоятъ отъ бисеры; и всяка една отъ порты-тъ бѣ отъ единъ бисеръ, Отк. 21; 21. Спаситель-тъ заржча на апостолы-тъ си да не хвърлятъ бисеры-тъ си прѣдъ свиня, Мат. 7; 6, сир. да не излагатъ драгоцѣнны-тъ истинны на евангеліе-то когато не е нужно прѣдъ оубѣи които ги отхвърлятъ съ прѣзрѣніе и лютость.

Бисери-тъ сж каменны стѣпванія въ единъ видъ стриды, които

ся намиратъ въ Персійскыя заливъ, по край брѣгъ-тъ на Цейлонъ, Явъ, Суматра и пр. и по малко въ разны други мѣста на дѣв-тъ полушарія. Бисероносната стрида расте на купове по канары-тъ въ дълбокъ водъ, и може да ся изважда отъ искусны дѣлгачи и то само прѣзъ нѣколко седмицы когато врѣме-то е тихо на пролѣтъ. Сама-та черупка на стридъ-тъ произвожда тѣй нареденый-тъ *седеръ*.

Бичъ. Наказаніе съ бичъ е было обыкновенно между Евреи-тъ. И Спаситель-тъ ни е былъ подложенъ на тѣзи варварскъ и позорнъ мѣжъ, Иоан. 19; 1. Моисей прѣдписва число-то на шибанія-та съ камшикъ да не задминуватъ четиридесетъ, Втор. 25; 1—3. Отъ по-послѣ, Еврей-тъ за да не бы ся увлекли да ударить съ бичъ повече отъ четиридесетъ пѣти, налагали ся тридесетъ и девѣтъ удары, или тринадесетъ удары съ триврѣвствъ бичъ. Апостолъ Павелъ въ 2 Кор. 11; 24, ны извѣстия че излязъ отъ Еврей-тъ въ разны врѣмена петъ пѣти по тридесетъ и девѣтъ удары съ камшикъ: а въ слѣдующыя стихи показва че наказаніе съ тоягъ е было съвѣтъ друго отъ наказаніе-то съ бичъ; понеже, той казва, “три пѣти ми съ тоягы быхъ.” Нѣма съмнѣніе че наказаніе съ тояга ся е упражнявало по заповѣдь на Римскы чиновницы. Павелъ като Римскый гражданинъ не трѣбовало да бже така наказанъ, понеже Римскый законъ е прѣдписвалъ наказаніе съ тоягы само за робѣ и странницы. Виж. Дѣян. 16; 22, 37, 22; 25—29.

Благовѣститель (*евангелистъ*), человекъ който извѣстиява благу вѣсти, съ проповѣдь или нѣмешно. Благовѣстители-тъ въ первы-тъ врѣмена на Христіанство-то не сж принадлежали на особенны церквы, но сж проповѣдали навсѣдѣ дѣто ги завождатъ Духъ Святой, Еф. 4; 11. Филиппъ е былъ бла-

говѣститель, Дѣян. 21; 8. Тимоѳеѣй пріелъ увѣщаніе-то, “изработи дѣло-то на благовѣститель,” 2 Тим. 4; 5. Ный наричаемы Матѳеѣ, Марка, Лука и Иоанна “евангелисты,” защото тѣ сж написали четири-тъ евангелія, които съобщаватъ на всякый-тъ свѣтъ благъ-тъ вѣсть за вѣчно спасеніе.

Благодать, *благоволеніе, милость*. Божественна-та благодать е любовь-та и милость-та, които даромъ и незаслужено Богъ дава на грѣшны-тъ въ спасеніе-то имъ хрѣсъ Исуса Христа, Иоан. 1; 17. 3; 16. Рим. 3; 24—26. Человѣци-тъ прѣдъ Бога намиратъ опрощеніе на грѣхове-тъ си само *благодатно*, поспѣдствомъ некупителнъ-тъ кръвъ на Господа Исуса Христа.

Божія-та благодать е источникъ-тъ отъ който пристига всячко-то спасеніе, Рим. 11; 6. 2 Тим. 1; 9. Благодать-та на Господа нашего Исуса Христа и тѣзи на Св. Духа сж части неотемлемы на благодать-тъ на Отца. Благодать-та въ человѣци-тъ, или истинна-та святость, 2 Пет. 3; 18, сж каквы отъ изворъ-тъ на божественнъ-тъ благодать.

Благословеніе-то ся относя и на Бога и на человекъ. Когато Богъ благослави, той дѣйствува така щото да направи благословеніе-то си дѣйствително. Божіи-тъ благословенія сж свѣтскы или духовны, тѣлесны или умственны; но тѣ дѣйствително даватъ добро-то косто заключаватъ, Числ. 6; 23—27. Благословенія-та на человекъ кѣмъ други человекъ, освѣтъ ако тѣ сж богодухновенны прѣдсказанія, както въ Быт. 49; 28. Втор. гл. 33, сж само добры желанія, и единъ видъ молитвы кѣмъ Творецъ-тъ на всячко добро за тѣхно-то благополучіе. Благословеніе, отъ странъ-тъ на человекъ кѣмъ Бога, е едно дѣло на благодарность за неговы-тъ добрины, Псал. 103; 1, или по-добрѣ,

за онѣзи особнѣ добринѣ която въ това врѣме причинява благославяніе-то: като за хранѣ, за коѣкото благодарности ся отдаватъ на Бога, или за нѣкое друго добро, 1 Кор. 10; 16.

Благоуханіе, благоволеніе, сладка и пріятна миризма. Жертвоприношеніе-то на Ноя и на Христа бѣхъ пріятны Богу, както уханіе отъ пріятномиривъ тѣмъ е пріятно человекъ (Быт. 8; 21, Еф. 5; 2). Главнѣ уханіе т. е. вѣдържаніе на апостолско-то ученіе е было Христосъ распахъ; и това тѣхно ученіе радостно ся е посрѣщало отъ едни за вѣченъ животъ, а отхвърлено отъ други за тежко осужденіе (2 Кор. 2; 15, 16).

Блудница, развратна жена, Прит. 29; 3. Прѣсно блудница-та е образъ на идолослужителны народы и градове, Иса. 4; 21. Іезек. 16. Наумъ 3; 4. У Іудей-тъ блудующи-тъ сж бывали повечето инородны жены. Тѣ были прѣданы на идолослуженіе, и гнусно-то имъ поведеніе было еидтъ образъ въ идолскъ-тъ имъ службѣ, Числ. 25; 4—5. Ос. 4; 14. Тѣзи съблзны особенно е была запрѣтена на Божіи-тъ людѣ, Втор. 23; 18.

Блудъ. Тая дума ся употребява въ Св. Писаніе не само за нечистый-тъ грѣхъ между неженены-тъ, но и вмѣсто идолослуженіе, и всѣкакъ видъ мерзость прѣдъ Бога. Въ Іезек. 16, Еврейска-та церква ся прѣдставя като единъ младъ дѣвицъ, която пораста и ся оженва по единъ завѣтъ за Іеовѣ. Когато тя нарушава този завѣтъ като ся покланя на идолы-тъ, пророци-тъ праведно сж изобличаватъ като блудницъ и прѣлюбодѣица, Іер. 2; 20. 3; 8, 9. Ос. 3; 1. Блудъ и прѣлюбодѣйство по нѣкота ся употребяватъ една-та дума вмѣсто другъ-тъ. И Ветхый-тъ и Новый-тъ Завѣтъ осуждатъ всякы-тъ не-

чистоты, и тѣлесны-тѣ и духовны-тѣ.

Блюдо, единъ голѣмъ, плиткъ съсѣждъ, Числ. 7; 13. Мат. 14; 8.

Богове. Въ Св. Писаніе ся срѣщатъ на нѣкои мѣста думы-тѣ *богъ* и *богове*, и показватъ величіе-то или чинове-тѣ на нѣкои създанія, каквыто сж ангели-тѣ, или на сждіи и градоначальницы, Исх. 22; 20, 28. Псал. 86; 8. 97; 7, или пакъ на мнимы-тѣ богове на язычници-тѣ. Тѣзи язычески богове сж были многочисленни. Отъ обожаемы-тѣ прѣдмѣты въ природѣ-тѣ по-първи сж были слънце-то, мѣсець-тѣ и стихии-тѣ. Всичко, което страхъ-тѣ, похоть-та, злоба-та, гордость-та и въобще страсти-тѣ внушавали, ся почитало като свято и ся обожавало отъ язычески-тѣ народы. Въ Индіѣ число-то на богове-тѣ днесъ достига до милионы.

Богодѣинове. свѣрхестественно-то вліяніе, което Духъ Святый е упражнявалъ въ умовете-тѣ на Библійскы-тѣ писатели, и чрѣзъ което тѣ сж обявили беспогрѣшно Божіѣ-тѣ воліѣ. Да ли каквото сж писали тѣмъ е было извѣстно и по-напрѣдъ, или пакъ на частъ-тѣ имъ ся е съобщавало отъ небе-то; да ли вдѣхновение-то отъ Св. Духа е бывало подъ видъ на диктовкѣ, внушеніе, или надзоръ; и кояко-то ясно и да можемъ да изслѣдуваме слогъ-тѣ, т. е. начинъ-тѣ на писаніе-то, уметвенны-тѣ дарбы, и обстоятелства-та на всѣкого отъ писатели-тѣ; все пакъ Библия-та нецѣло е написана подъ незаблудительно-то ржководителство на Св. Духа, 2 Тим. 3; 16.

Христосъ на всякъдъ говори за Вѣтхо-Завѣтны-тѣ Писанія като за непогрѣшно вѣрны—Слово Божіе. На Ново-Завѣтны-тѣ писатели Христосъ ся обща да имъ проводи Св. Духа, Мат. 40; 19, 20. Иоан. 44; 26. 16; 13; и тѣ писаж

и прѣдричахъ подъ негово-то ржководителство, 2 Пет. 4; 21. 3; 15. 1 Кор. 2; 10—13. 14; 37. Гал. 4; 12. Откр. 4; 4, 10, 49.

Богопоклонение, духовно и видимо, частно и общо, отъ лица, домородства и общества, е не само очевидна длѣжностъ за всѣкой вѣрующъ въ Бога, но и самъ Богъ съ слово-то си ни заповѣда да го правимъ. Виж. **Молитва**. Всекинедѣлны събрания за поклонение Богу сж най-явна длѣжностъ. Отъ само-то Гръцко име на църквѣ, което значи *събрание* отъ вѣрующы, ся подразбира тази длѣжностъ; проповѣданіе-то на евангеліе-то, най-добро-то срѣдство за распространение-то на Христіанство-то, ѣх изисква. Прѣдписанія-та на Апостола Павла, да не прѣставаме „да ся събирамы," да четемъ посланія-та „въ църквы-тѣ," да ся вразумяваме въ „псалмы, пѣнія и пѣсни духовны," и правила-та му за да ся оздрави высше-то назиданіе на онѣзи които сж ся стекли въ църквѣ-тѣ, всичко туй показува Христіанскый законъ за Богопоклонение-то.

„Поклонение" нѣкогажъ означавалъ начинъ-тѣ по който подданици-тѣ въздаватъ почести кѣмъ царя си, или по който ся отдава честь томува който ся удостоива за нѣжъ, Дан. 2; 46. Но Истокъ хора-та още правятъ такова поклонение като припадатъ докле чела-та имъ досегажъ земѣ-тѣ, Быт. 33; 3, 6. Мат. 18; 26.

Богохуленіе. Единъ человекъ е виноватъ за богохуленіе, когато говори за Бога, или за неговы-тѣ свойства, по единъ обиденъ начинъ; когато му приписва умшлѣнно таквызи качества каквыто не принадлежатъ Нему, или когато го лишавалъ отъ онѣзи които му принадлежатъ. Законъ-тѣ осажда богохулниці-тѣ на смъртъ, Лев. 24; 12—16. Въ по-доленъ смислъ, за человекъ-тѣ ся казва да сж похулени, когато сж

нападнати съ клеветны и укорителны думы, 3 Цар. 21; 40. Дѣян. 6; 41.

Хула противъ Святый-тѣ Духъ, Мат. 12; 31, 32. Мар. 3; 28. Лук. 12; 10. Тойзи грѣхъ ся е сторилъ отъ Фарисей-тѣ когато тѣ вопрьки собственны-тѣ си убѣжденія, своеволно и злобно сж приписвали чудеса-та на Сына Божіѣ и дѣло-то на Святаго Духа на злый-тѣ духъ. Често ся е пытало да ли той бѣ смъртны-тѣ грѣхъ за който ся говори въ 1 Иоан. 5; 16, и да ли ся струва въ днешно врѣме. Каквото и да ся отговаря на тѣзи пытанія, извѣстно е че когато нѣкой зема на примѣхъ вѣрж-тѣ и нейны-тѣ постановленія, когато ся подиграва съ дѣло-то на Святаго Духа, когато постоянно да отхвърля Евангеліе-то, да прѣзира Христіанство-то и службѣ-тѣ на Духъ-тѣ, той бива крайно виновенъ, и прѣдизвиква послѣднее-то оттегляване отъ него на божественнѣ-тѣ милость. А отъ другъ странѣ най-голѣмый-тѣ богохулниці, който чувствува благочестивѣ скѣрбъ за грѣхове-тѣ си, и има желаніе да ги исповѣда прѣдъ нозѣ-тѣ Спасителевы, може да бжде увѣренъ за изльиеніе-то на истиннѣ-тѣ на Христовы-тѣ думы: „Който иде при мене, нѣма да го испадѣжъ."

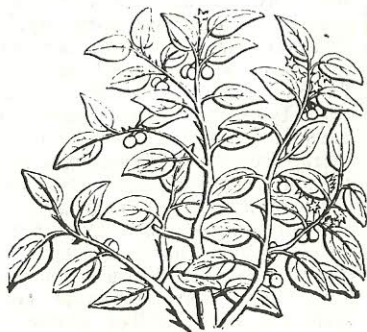
Богъ. Това име даваме на прѣдвѣчно-то Сщество, Създатель-тѣ на міра и Міродържецъ-тѣ, когото ный смы длѣжни да обожавамъ за всемогущество-то и мадрость-тѣ му. Иудейско-то име на истиннаго Бога е *Іеова*, и значи *Сый* (който е). Въ Исх. 3; 14, Богъ отговаря на Моисея, когато той Го пыталъ що Му е име-то, Азъ съмъ *Сый*: което значи или азъ съмъ който съмъ, или, какъто съмъ. И въ единъ-тѣ и въ другы-тѣ случаи, тѣзи думы подразумѣватъ прѣдвѣчнѣ-тѣ самобытность на Іеова, и непостижимо-то му естество.

Библия-та приема като нѣщо положително сществование-то и прѣдвѣчностъ-тѣ на Бога като захваща така: „Въ начало създаде Богъ небе-то и земѣ-тѣ;" и тя е най-убѣдительно доказательство за Божіе-то сществование, и най-добрь поучитель за Божіѣ-тѣ свойства и за Божіѣ-тѣ воліѣ. Тя въодушевлява и съживява мъртвы-тѣ стихии на творение-то; и не само че открыва Творецъ-тѣ въ творчески-тѣ му дѣла, но пояснява и промыслительны-тѣ му пѣтища, прославя характеръ-тѣ му, законъ-тѣ му, и благодать-тѣ му, и привожда человекъ-тѣ въ сообщеніе съ него. Тя още ни открыва Творецъ-тѣ като Духъ, вѣковѣченъ и самобытенъ, самостоятеленъ, съвршенъ, всемогущъ, прѣмъдръ, вездѣщъ, всевѣдѣщъ, святъ, всемилостивъ всеблагъ, благодатенъ, и непостижимъ. Този Духъ е само *единъ* Богъ, но сществува въ три лица, Отецъ, Сынъ и Святый Духъ. Богъ прѣдопрѣдѣлива всичкы-тѣ събытія, и Той е неумолимъ Сждіа. Истинска-та религія е тази, която ся основава на правы понятія за Бога, и които състои въ съвршеннѣ любовъ кѣмъ Бога и въ вѣржъ подчиненіиость на негово-то слово. Виж. **Исусъ Христосъ** и **Святый Духъ**.

Бодилъ и Търніе. Подъ тѣзи имена, и подъ думы-тѣ кѣпнины, гложіе, и копривы, ся разбиратъ многочисленны досадителны растенія, Быт. 3; 18. Таковы растенія сж были знакъ на пустотѣ, Прит. 24; 31, и многожди сж ся употребявали за гориво, Псал. 58; 9. Еккл. 7; 6. Пса. 33; 12, и за плетове, Ос. 2; 6. Едно селце, което е расположено въ Іерихонско-то поле, е оградено сега съ плетъ който го пазі отъ Арабскы-тѣ вѣдачы. Единъ пѣтникъ като пѣтувалъ по поле-то, дѣто Гедеонъ единъжъ заглашаваше Сохооскы-тѣ князіе че ще сдѣла плетъ-тѣ имъ съ

търние и гложие, съзрѣлъ такъва бодливы растенія, отъ които нѣкои излизали надъ главѣ-тъ му когато былъ на конь-тъ, Сжд. 8; 7. Много малко отъ Еврейскы-тъ имена можатъ да ся приложатъ сега съ точностъ на нѣкои отъ разны-тъ бодливы растенія които растѣтъ въ Сирійѣ. Търновы-тъ вѣнецъ, който Еврей-тъ турнѣхъ на Спаситель-тъ за да му ся ругаѣтъ, ся прѣдполага да е былъ исплетенъ отъ дърво-то Ziziphus Spina Christi, на което листіе-тъ

сж тъмны и лъскавы, и валчасты-тъ му и жиливы вѣтвы сж покрыты съ остры трычета, Мат. 27; 29. Іоан. 19; 2, 3. Павловы-тъ "търнь въ плѣть-тъ ми," 2 Кор. 12; 7—10, види ся да е былъ нѣкоя тѣлесна немощъ, която не е благопріятствовала на публично-то му служеніе. Сравни Гал. 4; 13, 14. 2 Кор. 10; 10.

Болезни сж ся родили въ свѣтъ-тъ отъ грѣхъ-тъ. Тѣ обаче сж сязразмножили чрѣзъ развратъ-тъ и развалены-тъ нравы. Освѣтъ отъ естественны причины, болести-тъ ся производѣхъ и отъ злы духове, Іов. 2; 7. Мар. 9; 17. Лук. 13; 16. 2 Кор. 12; 7. Благочестиви-тъ Евреи сж припознавали Божій-тъ рѣжъ въ испращаніе-то на болести-тъ, Псал. 39; 9—11. 90; 3—12. Много пакти особенны болести были испращаны за на-

казаніе на особенны грѣхове, както е станѣло съ Авимелеха, Пезія, Іорама, Озіѣхъ, Маріама, Ирода, Филистимяне-тъ, и мн. др. и както е бывало и съ онѣзи които ся причащавали недостойно, 1 Кор. 11; 30. Христосъ е явявалъ божественнѣ-тъ си благость и власть чрѣзъ исцѣленіе-то на всѣкаквы болести. Отъ това както и отъ случай-тъ на царь Асѣхъ, 2 Лѣт. 16; 12, можемъ да видимъ че всичко-то искусство на лѣкари-тъ е най-праздно безъ Божіе-то благословеніе. Болести-тъ, които най-много ся поменуватъ въ Св. Писаніе, сж были огнища, разслабенность, дисентерія и нѣкои очны и накожны болести. Почти всѣкоя тѣлесна болестъ съ-отвѣтствува на нѣкои отъ душевны-тъ недуги.

Бохымъ, (п.мачове), едно мѣсто близо до Галгаль, дѣто ангелъ-тъ Господень изблочи Израіля за небрежливость, Сжд. 2; 1—5.

Брада. Еврей-тъ считахъ еднѣхъ тѣмъ, рѣдѣхъ брадѣхъ, като едно голѣмо безобразіе; една дълга, гъста и развѣвающаяся брада ся е почитала като най-благородно-то украшеніе на личнѣхъ-тъ хубость и на достоинство-то. Честь-та на единъ человекъ е зависяла много отъ брадѣхъ-тъ му. Да ся докачеше брада-та нѣкому словомъ или дѣломъ бѣ най-голѣмото оскръбленіе; да ся хванеше съ уваженіе съ деснѣхъ-тъ рѣжъ и да ся цѣлунеше, бѣ единъ начинъ на израженіе высокѣхъ почета и любови позволенъ само на най-ближнѣ-тъ пріатели. Да ся прѣнебрегнеша брада-та нѣкому, да ся скубеше или да ся рѣжеше, показваша най-дѣлбокѣхъ скръбъ, Езд. 9; 3. Іса. 43; 2. Іер. 41; 5. 48; 37; а пакъ лишеніе-то отъ неѣхъ е было знакъ на работлѣпство и на бесчестіе. Мнозина быхъ прѣдпочели смъртъ отъ такова едно лишеніе. Тѣзи нѣща изясняватъ много стихове на Пи-

саніе-то: както голѣма-та обида нанесена на Давидовы-тъ посланици, 2 Цар. 10; 4—11, жарко-то негодованіе на Нееміѣхъ, Неем. 13; 23, начинъ-тъ по който прѣсторе-на-та лудость на Давида бѣ изразена, 1 Цар. 21; 13, и скръбъ-та на Мемфивосеѣхъ, 2 Цар. 19; 21, прѣдательство-то на Іоава, 2 Цар. 20; 9, и може-бы на Іудѣхъ; още много стихове въ пророцы-тъ, Іса. 7; 20. 50; 6. Іез. 5; 4—5.

Бракъ. пожизнено съчетаніе на единъ мѣжъ съ еднѣхъ женѣхъ, постановено отъ Създателя за употребленіе-то и добруваніе-то на человеческы-тъ родъ; постанови ся въ рай-тъ, Быт. 1; 27, 28. 2; 18—21, и е основа на человеческо-го обще житіе. Бракъ-тъ, като всагда родителскѣхъ любови и оживлява чувство-то на отвѣтственность, обезпечавая до еднѣхъ голѣмъхъ степенъ здравіе-то и добродѣтели-тъ на дѣца-та, и въспитаніе-то и отхранѣ-тъ имъ въ страхъ отъ Бога, въ честность, трудолюбіе и добродѣтель, и въ святѣхъ-тъ мысли за бога. Богъ въ начало сътвори само единъ мѣжъ и само еднѣхъ женѣхъ. Първъ многоженецъ бѣше Тамехъ и онѣзи изродени "сынове Божіи" или поклонници на Іеовѣ, които "сизехъ жены отъ всѣхъ (дѣщери человеческы) цю избрахъ," Быт. 4; 19. 6; 2. Отъ другѣхъ странѣхъ, Ное и трима-та му сынове имахъ всѣкой по еднѣхъ женѣхъ; и по еднѣхъ женѣхъ ся вижда да сж имали и всѣхъ-тъ негови прѣдѣди дори до Адама. По еднѣхъ женѣхъ имахъ така сжщо и Іовъ, Нахоръ и Лотъ, и испърво и Авраамъ. Виж. **Наложница**. Въ по-подинѣ-тъ врѣмена многоженство-то станѣло по-общо между Еврей-тъ, и Св. Писаніе на много мѣста пояснява съ примѣры лоши-тъ му слѣдствія, Быт. 30; 16. Сжд. 8; 30. 2 Цар. 3; 3—5. 3 Цар. 11; 4—8. 2 Лѣт. 11; 18—21. 43; 21. Іоан. 3; 29. на Христа не е поменѣто за мно-

гоженство-то като прѣобладающе между Еврей-тъ.

На Израіляны-тъ бѣше запрѣтено да зематъ жены вѣтрѣ въ нѣкои опрѣдѣлены границы, Лев. 18; 20. Втор. гл. 27. Още тѣмъ бѣше строго забранено да зематъ жены отъ Ханаанцы-тъ и другы язычницы, Ісх. 34; 16, и по-сетѣвъ отъ всѣхъ необрѣзаны, Неем. гл. 13. По Моисеевы законы, ако нѣкой Евреинъ умре безъ дѣца, то братъ му по него или най-ближнѣ-тъ му сродникъ бѣше обязанъ да ся ожени за женѣхъ му, за да може първороденный-тъ сынъ подирѣ този бракъ да ся счете сынъ и наслѣдникъ на първы-тъ мѣжъ, Быт. гл. 38. Втор. 23; 5—10. Мат. 22; 23—26. Спаситель-тъ утверди бракъ-тъ като божественно и постоянно постановленіе, независимо отъ никакой гражданскы законъ; като възбрани наущаніе-то освѣтъ за еднѣхъ само причинѣхъ, Мат. 5; 32. 19; 3—6, 9, и като осажда всѣко нарушеніе на брачнѣхъ-тъ връзкѣхъ, дори и само съ мысль, Мат. 5; 28. Виж. и Евр. 13; 4. Отк. 21; 8.

Между Еврей-тъ иманіе обычай родители-тъ на сынѣхъ-тъ да правятъ съгласіе-то за съпружество съ родители-тъ на дѣщерѣхъ-тъ коіхъ-то избержтъ за него, по вѣчето пакти безъ да ся земе съгласіе-то на сынѣхъ-тъ или дѣщерѣхъ-тъ, Быт. 21; 2. гл. 21 и 31; 4—6. Сжд. 14; 2, 3. Годѣжъ-тъ често ставаше дълго врѣме прѣди да ся направѣ свадьба-та. Виж. **Сгодяваніе**. Моложенецъ-тъ даваше вѣно на родители-тъ и сратія-та на невѣстѣхъ-тъ си, Ісх. 22; 16. Втор. 22; 29. 1 Цар. 18; 25, 27. Свадбы-тъ ставашъ съ угощеніи и тържество и траяхъ нѣколко дни наредъ. Обычайно бѣше женихъ-тъ да опрѣдѣлява еднѣхъ деверъ, който да води невѣстѣхъ-тъ, когото Спаситель-тъ нарича "пріатель-тъ жениховъ," Іоан. 3; 29. Още нѣколкомина другы мѣжѣ

придружаваха женихъ-тъ по свадбъ-тъ му, за да го честятъ; както и нѣкои млади булки придружаваха невѣстѣ-тъ прѣзъ вси-ко-то това врѣме. Другари-тъ на женихъ-тъ изрично сж поменѣти въ историѣ-тъ на Самсона, Сжд. 14; 41, 20. Пѣсн. 5; 1. 8; 43, както и другарки-тъ на невѣстѣ-тъ, Псал. 45; 9, 44. Пѣсн. 1; 5. 2; 7. 3; 5. 8; 4. Пріятель-тъ жениховъ имаше още грѣхъ-тъ да распорежда по свадбъ-тъ. Пріятелки-тъ и другарки-тъ невѣстини бѣше обычай да испѣютъ едижъ свадбарскъ пѣснь прѣдъ врата-та невѣстины, вечеръ-тъ прѣдъ день-тъ на свадбъ-тъ. Свадба-та ся правяше съ голѣмо благочиніе, и млади-тъ отъ два-та пода сѣдахъ на особни трѣпезы и не ся съобщавахъ едни съ други. Момци-тъ на Самсоновъ-тъ свадбъ ся забавлявахъ съ прѣдлаганіе-то на гатанки, и Самсонъ опрѣдѣли награждѣ-тъ на онѣзи които отгадѣхъ, Сжд. 14; 14.

Има друго прѣданіе между Евреевъ-тъ, че прѣди разореніе-то на Іерусалимъ, женихъ-тъ и невѣста-та носили вѣнци по свадбъ-тъ си. Виж. Пса. 61; 40 и Пѣсн. 3; 41. "Палѣзте, Сіонови дѣщери, и виждте Царь Соломонъ съ вѣнецъ-тъ, съ който го вѣнча майка му въ день-тъ на женидбъ-тъ му, и въ день-тъ на сѣрдечно-то му веселіе."

Свадбены-тъ веселія обыкновенно траяхъ седмъ дни; и за това Лаванъ говори Іакову, за Дііжъ: "Свърши седмицѣ-тъ на тѣзи, и ще ти дамъ и онѣзи," Быт. 29; 27. И пированіе-то по Самсоновъ-тъ свадбъ ся продължи седмъ дѣня, Сжд. 14; 17, 48. Това седмдѣнвно пированіе ставаше обыкновенно въ домъ-тъ на момѣ-тъ, и като ся свършеше то завождахъ невѣстѣ-тъ въ домъ-тъ на мѣжа ѳ.

Свита-та, която съпровождаше невѣстѣ-тъ отъ бащинъ-тъ ѳ домъ до домъ-тъ на мѣжа ѳ ся извър-

шваше съ тържество, и повечето пѣти нощѣ, както е още обычай-тъ въ Сиріѣ. На този обычай ся от-нося притча-та на десетъ-тъ дѣвѣ които отидохъ въ полунощъ да сръшнѣхъ невѣстѣ-тъ и женихъ-тъ, Мат. гл. 25.

Христіанство-то дава на женидбъ-тъ особнѣ святостъ; основа-ва ѳ на истинскѣ любовь и на взаимно прѣдпочитаніе, и даже ѳ уприличава на съединеніе-то на Христа съ църквѣ-тъ, Еф. 5; 22—33. Никѣдъ въ свѣтъ-тъ не ся почита толкова жена-та кол-ко-то въ Христіанскы-тъ земи. На вѣрующъ-тъ женѣ е заповѣ-дано да ся ожени за когото ще, само това да бѣде "въ Господа," 1 Кор. 7; 39. За взаимны-тъ длѣж-ности между мѣжъ и женѣ, Виж. 1 Пет. 3; 1—7. Еф. 5; 22—23. 1 Тим. 2; 41, 42.

Братъ, значи въ Писаніе-то сынъ-тъ на сѣщы-тъ родители, или пакъ на сѣщій-тъ бащѣ или на сѣщъ-тъ майкѣ, Мат. 10; 2. Лук. 6; 14; единъ братовчедъ или близкѣнъ сродникъ, Быт. 13; 8. 44; 16. Іоан. 7; 3. Дѣян. 1; 44; единъ отъ сѣщій-тъ родъ или земѣжъ, Мат. 5; 47. Дѣян. 3; 22. Евр. 7; 5; единъ другаръ, единъ подобенъ, Мат. 5; 23. 7; 3; единъ любимъ, 2 Цар. 4; 26; Христіанъ като сы-нове Божіи, Дѣян. 9; 30. 41; 29. Въ Мат. 12; 46—50. 13; 55, 56. Мар. 3; 31—35, братія-та на Христа ся споменуватъ по такъвъ начинъ, заедно съ майкѣ му и сестры-тъ му, щото да ся изясква отъ насъ да вѣрваемъ че тѣ сж были чада на Іосифа и Маріѣ, по-малкы отъ Іисуса. Но, това не е твърдъ вѣр-но, понеже може-бы Іаковъ, Іосій и Іуда въ Мат. 13; 55, да сж были братовчеди на Христа, за които ся споменува въ Мат. 27; 56. Лук. 6; 15, 46. Іоан. 19; 25; понеже Клеопѣ и Алѣѣ сж вѣ-роятно имена испорчены отъ Си-рійско-то Халѣжъ.

Броня, единъ видъ металиче-

ско облѣкло, което войници-тъ въ стары-тъ врѣмена употрѣблявали за да ся защищаватъ отъ непрі-ятелскы удари, Неем. 4; 46. Іов. 41; 26. Брони-тъ сѣстояли отъ ме-таллическы лоспи или отъ брѣнки скачаны една за другѣ. Псх. 28; 32. 39; 23.

Брѣме, товаръ или тегота, на тѣло-то или на душѣ-тъ; често ся употрѣблява прѣносно, да значи скѣрби, или и грѣхове, Псал. 38; 4. 55; 22. Гал. 6; 2; службы подъ законъ-тъ, Мат. 23; 4; чиновниче-скы отговорности, Псх. 18; 22. Втор. 1; 12; и особенно пророче-скы посланія, не вышѣи отъ за-плашителенъ видъ, Пса. 19; 1. Въ тойзи послѣдній-тъ смыслъ Еврей-ска-та дума може да ся прѣведе "прореченіе," божественно явленіе, или "пророчество," както въ Прит. 30; 1. 31; 4.

Буквы. Еврейскы-тъ языкъ има двадесетъ и двѣ буквы. Въ 25-й и 34-й Псаломъ всѣкой стихъ захваща съ различнѣ буквѣ, прѣ-вый-тъ съ Алефъ, второй-тъ съ Беѣъ и т. н. Псал. 119 сѣстои отъ 22 отдѣлки, и прѣва-та заключава осмъ стиха всѣкой отъ който за-почва съ Алефъ, втора-та осмъ стиха всѣкой отъ който започва съ Беѣъ, и т. н. Въ други, както въ 111-й и 112-й Псаломъ, една та половина на всѣкой стихъ започва съ едижъ буквѣ, и друга-та поло-вина съ послѣдующъ-тъ. Тѣй, на-примѣръ,

*Блаженъ оуди челоуѣкъ който си-
бои отъ Господа,*

*И благослови мнози въ заповѣдѣ-
тъ му.*

Прѣва-та половина на стихъ-тъ захваща на Еврейскы съ Алефъ; втора-та съ Беѣъ. II Псаломъ 37-й и 145-й сж акростическы. Псалъ Іереміевъ сѣщо сѣстои отъ акро-стическы стихове, както и триде-сетъ и прѣва глава на Притчи, отъ осмый-тъ стихъ до край-тъ.

Апостолъ Павель говори за "бу-квѣ-тъ" отлѣчително отъ "духъ-

тъ," Рим. 2; 29. 7; 6. 2 Кор. 3; 6, съ което противопоставя едно про-сто вѣканіе съблюденіе на за-конъ-тъ, съ духовно-то му значе-ніе, и съ сѣрдечнѣ покорность на него чрѣзъ Христа.

Букѣъ (*чешширъ*). едно добрѣ познато дѣрво все-зелено, което расте въ много страны на Европѣ и Азіѣ. Дѣрво-то му ся цѣни вы-соко отъ дѣрво-ваятели-тъ. То ся употрѣблява като знакъ на прѣдъ-жителнѣ-тъ красотѣ и на благо-денствіе-то на църквѣ-тъ Божіѣ.

Було, покрывало, передѣе. Е-дна повѣрхностна дрѣха, коѣкто носятъ отъ Источны жены, които ся крѣятъ отъ поглѣдъ-тъ на всѣ-чкы челоуѣци освѣтъ прѣдъ мѣ-жѣ-тъ си и най-ближни-тъ си род-нины. Когато една Египтянка ся завари разбулена, тя набързо по-крыва лице-то си съ було-то и изывква нѣщо си като, "О пѣща-стна азъ!" Да дигнешъ или ма-хнешъ було-то на едижъ Источнѣ женѣ е голѣмо доказаніе и уни-женіе за неѣжъ, Быт. 24; 63. Пѣсн. 5; 7. 4 Кор. 11; 5, 40. Обаче, було-то не ся е носило всякога. Сарра, Авраамова-та жена, и Ревекка и другарки-тъ ѳ при бунаръ-тъ не сж носили бѣда, Быт. 12; 14, 45, 24; 16. Сравни сѣщо и Быт. 38; 14, 45. Прит. 7; 13. Виж. Авиме-лехъ.

Има различни видове була. Онѣзи, които ся носятъ въ Сиріѣ и Египетъ могатъ да ся раздѣлятъ на два разрѣда; едни-тѣ сж голѣмы и дебелы, а други-тѣ малки и по-легки. Обыкновенно-то къщно було, което ся прави отъ муслинь платъ, ся закача за главѣ-тѣ и пада отзадъ дори до нозѣ-тѣ. Подобно едно ся носи и отпрѣдъ закачено за главѣ-тѣ и увиснѣло на долѣ като покрыва отъ части лице-то. Було-то което ся носи вѣнъ отъ вратникъ-тѣ е голѣма мантия или плащаница отъ чернѣ копринѣ, лентъ или другѣ суравѣ матеріѣ, доволно широка за да покрѣе челоуѣка, освѣнъ едно-то му око, Пѣсн. 4; 9. Таквозъ бѣше було-то, което Руѣъ носеше, Руѣ. 3; 15. Много жени носятъ само такъви видъ було. Гръцката дума *ἐβουλα*, прѣведена "бѣ-лѣтъ на власть" въ 1 Кор. 11; 10, може да значи було, което ся е носило отъ женѣ-тѣ за въ знакъ на нейно-то повиновѣніе на мѣ-жа ѣ.

Быкове отъ Васанъ, които обыкновенно пушали на богатѣ пашѣ, и оттова често възвѣливали. На тѣхъ сж уприличени силни, свирѣпи, и многочисленни непріатели, Псал. 22; 42. 68; 30. Иса. 34; 7. Виж. **Волѣ**.

Бытіе, първа-та книга въ Вѣтхій-тѣ Завѣтъ, така наречена отъ Седмдесетъ-тѣ прѣводители. Въ-общѣ ся прѣима че Моисей е съчинитель-тѣ на тѣзи книгѣ; и прѣдилагатъ че тя е была написана слѣдъ като ся даде Божій-тѣ законъ на Синайскѣ-тѣ горѣ. Достоверность-та ѣ ся потвърждава отъ неупоримы доказателства, и въ Св. Писаніе тя ся споменува тридесетъ и три пѣти като боговдохновеннѣ книгѣ. Исторія-та, която ся расказва въ Бытіе-то, ся простира най-малко върху единъ періодъ отъ около 2,369 години. Тя описва сътвореніе-то на свѣтъ-тѣ; първо-то състояніе и грѣхо-

паденіе-то на Адама и Евѣ; животъ-тѣ на Адама и Евѣ и на потомцы-тѣ имъ; нравственно-религиозно-то състояніе на свѣта и начало-то на художества-та; родословія-та заедно съ животъ-тѣ и смъртъ-тѣ на патриарсы-тѣ до Ное; всеобщо-то развращеніе на челоуѣческій-тѣ родъ, всемирный-тѣ потопъ, и упаваніе-то на Ное и на семейство-то му въ ковчегъ-тѣ; исторія-та на Ное и на семейство-то му слѣдъ потопъ-тѣ, размноженіе-то на челоуѣцы-тѣ по земѣ-тѣ и подѣленіе-то ѣ между Ноевы-тѣ сынове; стѣлпотвореніе-то Вавилонско, размѣсване-то на языцы-тѣ, и разсѣяніе-то на челоуѣцы-тѣ по земѣ-тѣ; животъ-тѣ на Авраама, Исаака, Иакова, и Иосифа. Бытіе-то, както други-тѣ книги на Св. Писаніе, е было написано по Божіе вдохновеніе. При всичко това много нѣща описаны въ него сж были вече извѣстны между Еврей-тѣ; исторія-та за Адама може-бы да ся е пазила по прѣданіе отъ патриархъ на патриархъ дори до Моисея, и този послѣдній-тѣ може-бы да е ималъ и нѣкои стары памятписанія. Бытіе-то полага основъ за слѣдующи-тѣ книги въ Библиѣ-тѣ; и то е неопѣнимо за исторіѣ-тѣ на земѣ-тѣ, на челоуѣчество-то, и на религіѣ-тѣ.

Бѣлиликъ, валявичаръ, теповичаръ. На прѣображеніе-то Христово дрехы-тѣ Иисусовы станѣли толкова бѣлы "какъ-то бѣлиликъ на земѣ-тѣ не може да убѣли," Мар. 9; 3. Четемъ още за мыло-то на валявичара, Мал. 3; 2.

Бѣлѣтъ на Власть. За употребленіе-то на тѣзи думѣ въ 1 Кор. 11; 10, виж. **Було**.

Бѣсовъпрошатель-ка. Най-добро-то истѣкуваніе на тѣзи думѣ въ Библиѣ-тѣ ся дава въ расказъ-тѣ за Ендорскѣ-тѣ бѣсовъ-прошателькѣ. Тя е была на далечъ позната като бѣсовъпрошателькѣ, и която ужъ можѣла да повѣкѣва

душы-тѣ на умрѣлы-тѣ отъ духовный-тѣ свѣтъ и да ся разговарѣ съ тѣхъ. Отъ тукъ ся види че главна-та черта на бѣсовъпрошаніе-то е было *мнимо съобщеніе съ бѣсовѣ-тѣ и духовѣ-тѣ на умрѣлы-тѣ*. Въ това отношеніе то е еднакво съ сегашно чародѣйство; и всяко осжжде-ніе произнесено противъ бѣсовъ-прошаніе-то въ Библиѣ-тѣ, не помалко пада и възъ сегашно-то чародѣйство и всяко подобно сношеніе съ духовѣ и бѣсовѣ.

При бѣсовъпрошаніе-то и стари-тѣ бѣсовъпрошатели прибавѣхъ и баеніе и гаданіе, и притязѣвахъ че могатъ да управляватъ тайны-тѣ силы на стихій-тѣ, небесны-тѣ тѣла, и пр. За да покрѣятъ мнимо-то си съобщеніе съ духовѣ-тѣ, тѣ употрѣбѣвали билки, надымѣваніе, химически искусства, и всякѣ другѣ тайственнѣ хитрости която бы могла да заблуди или вдѣхне страхъ въ суевѣрный-тѣ. Хитрости-тѣ имъ сж твърдѣ приличали на онѣзи забранены въ Втор. 18; 10, 11. "Да ся не намѣрѣва въ тебе никой кой-то да прѣкарѣ сына си и дщериъ си прѣвъ огнь, чародѣй, или прокобитель, или гадатель, или бѣсовъпрошатель, или вѣлшебникъ, или мѣртвовъпрошатель." Отъ този расписъ ся види че, както сега, тѣй и на Моисеево врѣме, всякакъвъ видъ суевѣрія е сжществувалъ. Тѣзи които сж запознати съ днешнѣхъ Сиріѣ и Арабіѣхъ, ни извѣстѣватъ че стари и млади отъ всички-тѣ народности вѣрѣватъ въ силѣ-тѣ на "люто око," на магія, уроки, мускы, и изгонѣваніе на бѣсовѣ; и че тѣзи суевѣрія упражняватъ чудесно вліяніе върху истинный-тѣ животъ. Даже сегашный-тѣ месмеризмъ (животный магнетизмъ) има съотвѣтственно-то си между минимы-тѣ магическы искусства на Пестокъ, което, като другѣ сжществующи суевѣрія, ся е практиковало още отъ незапамѣтны врѣмена.

Такѣва глупости и оболщенія ся строго запрѣтиватъ въ Библиѣ-тѣ, и много отъ тѣхъ споредъ Еврейскѣя законъ сж ся наказвали съ смъртъ. Всичкы-тѣ сж идолопоклонически — не припо-знаватъ истинный-тѣ Богъ, и тѣ-сятъ помощъ отъ други источники. Колкото повече челоуѣцы-тѣ не полагатъ довѣріе на Всемоуѣщій-тѣ, и не ся покорѣватъ разумно и отъ сърдце на волѣ-тѣ му, толкозъ повече тѣзи суевѣрія зематъ върхъ. Онзи който ся бои отъ Бога, не трѣбѣва отъ нищо друго да ся бои; когато онзи който, като Саулъ, страни отъ Бога, не намира никѣдъ помощъ и утѣхъ. Виж. **Ендоръ** и **Магесникъ**.

Бѣсѣ. Много примѣри има въ Новый-тѣ Завѣтъ за челоуѣцы бѣснѣмы. Нѣкои сж казали че бѣсовѣ-тѣ не сж зли духовѣ, но бѣлѣсти, както що е лудостъ-та, и др. т. Това мнѣніе, обаче, е криво. Спаситель-тѣ е говорилъ на бѣсовѣ-тѣ, които сж върлували въ бѣснѣмы-тѣ, и бѣсовѣ-тѣ сж го чували и слушали. Тѣ сж свидѣлствували за присѣствие-то си чрѣзъ мѣченіе-то което произвождали въ жертвы-тѣ си прѣди да ся принудятъ да ги оставятъ. Христосъ привождѣ, като доказателство за посланіе-то си, и това че бѣсовѣ испѣжда; при това, той общѣва и на Апостолы-тѣ си тѣзи власть, да испѣждатъ бѣсовѣ.

В.

Ваала. единъ градъ въ земѣ-тѣ на племе-то Симеоново, Ис. Нав. 15; 29. Сжщо-то както Кырѣаѣаримъ.

Ваалаотъ. единъ градъ въ земѣ-тѣ на племе-то Даново, Ис. Нав. 19; 44. Не е извѣстно да ли той е сжщій-тѣ Ваалаотъ който е былъ съграденъ изново отъ Соломона, 3 Цар. 9; 18. 2 Лѣт. 8; 6.

Ваалгадъ, единъ градъ въ долѣ-

тъ на Ливанъ, при полътъ на Ермонъ; най-сѣверна-та точка до който боеве-тъ на Исуса Павина достигнахъ, Ис. Нав. 11; 17. 12; 7. 13; 5. Той е былъ може-бы сжщій-тъ Ваалермонъ. Нѣкои мыслятъ да е былъ Баалбекъ, но той-зи послѣдний-тъ ся е намиралъ по кѣмъ сѣверъ.

Ваалисъ, царь-тъ на Аммон-цы-тъ въ врѣме-то на плѣненіе-то. Той заповѣда да убѣжѣ Годоліѣ, тогавашния управитель на Іудѣ, Іер. 40; 14. 11; 1—10.

Ваалмеонъ, въ Рувимъ задъ Іорданъ, Числ. 32; 38; нареченъ още Веѣ-меонъ, Іер. 48; 23, и Веѣ-ваалмеонъ, Ис. Нав. 13; 17. Развалины-тъ му ся намиратъ 2 мили на юго-истокъ отъ Есевонъ. Іезекиль (Іез. 25; 9), говори за него като да е единъ Моавскій градъ.

ГЛАВА-ТА НА ВААЛА, ОТЪ ЕДИНЪ ТИРСКЪ МОНЕТЪ.

Вааль (*господи*), въ Ветхый-тъ Заѣтъ означава единъ идолъ на Финикійцы-тъ, и особенно на Тиряны-тъ, кланіе-то на който бѣ въведено и ся тържествуваше съ голѣмы тържества и между Евреп-тъ, и най-повече въ Самаріѣ, заедно съ Астартѣ, Сжд. 6; 25—32. 4 Цар. 10; 18, 28. Виж. Астартѣ. Множественно-то, Ваалими, означава изображенія или статуи на

Ваала, Сжд. 2; 11. 10; 10. За пространство-то на кланіе-то на тойзи идолъ между Финикійцы-тъ и Картагеняны-тъ, нѣй имамы доказателство въ собственны-тъ имена на лица-та; както между първы-тъ, Евааль, Іеровааль, тѣ сжщо и между по-послѣдни-тъ, Аннибалъ, Аздрубалъ, и пр. Между Вавилоняны-тъ, сжщій-тъ идолъ ся е обожавалъ подъ име-то Вилъ, което е само другъ единъ видъ на думъ-тъ Вааль, Иса. 46; 1. Іер. 50; 2. 51; 44. Кланіе-то на Ваала ся е установило въ прочутий-тъ Вавилонскій стѣпъ (кула), най-горня-та стая на който служаше въ сжщо-то врѣме като една обсерваторія, и като хранилище на единъ сборъ отъ астрономически наблюденія.

Всичкы-тъ учени ся съгласавать че въ астрономическѣ-тъ, или по-добрь, въ астрологическѣ-тъ митологіѣ на Истокъ, трѣба да търсимъ начало-то на това кланіе въ обожаваніе-то на небесны-тъ тѣла. Общо-то мнѣніе е было че Вааль, или Вилъ, е стѣнце-то; и че подъ това име, това свѣтило е приимало божественны почести. Обаче Гръцкы-тъ и Римскы-тъ списатели даватъ на Вавилонскій-тъ Вилъ име-то Юпитеръ Вилъ, което значи планета-та Юпитеръ, която ся е считала, заедно съ планетѣ-тъ Венерѣ, като хранитель и податель на всяко добро щастіе; и тя е съставляла съ Венерѣ, най-щастливо-то отъ всички-тъ съзвѣздія, подъ коего само щастливи владѣтели можахъ да ся родятъ. За тѣзи планетѣ, прочее, мнозина мыслятъ да е была прѣдмѣтъ на кланіе подъ име-то Вааль, както и за планетѣ-тъ Венерѣ подъ име-то Астартѣ. Не че стѣнце-то не е было прѣдмѣтъ на идолопоклоническо кланіе между тѣзи народы, но въ тойзи случай ся е прѣдставляло подъ собственно-то си име, както въ 4 Цар. 23;

11. Храмовѣ-тъ и олтари-тъ на Ваала сж были въобще въздигнати на высокы мѣста. Манассія съгради въ два-та двора на храмъ-тъ въ Іерусалимъ олтари на вѣнчко-то небесно воинство, и особенно на Астартѣ, 4 Цар. 21; 3, 7. Іеремія заплашва Еврей-тъ които приносяхъ жертвы на Ваала връзъ покрывы-тъ на кѣщы-тъ, Іер. 32; 29, и Іосія събори олтари-тъ които Ахазъ бѣше въздигналъ връзъ покрыва на горницѣ-тъ си, 4 Цар. 23; 12.

Человѣчески жертвы сж ся приносили на Ваала, както и на стѣнце-то. Іеремія укорява жители-та на Іудѣ и на Іерусалимъ за “съграждане-то высокы-тъ мѣста Ваалу, за да горятъ сынове-тъ си въ огнь за-всеежженія Ваалу,” Іер. 19; 5. Това израженіе явно показва че напегнахъ сж ся убивали съ огнь нещастны-тъ дѣца които ся приносили жертвы Ваалу. Виж. Молохъ.

Израилевы-тъ сынове бѣхъ наклонни да служатъ Ваалу. Виж. Числ. 25; 3. Сжд. 2; 13. 3; 7. Подъ Самуила тѣ махнахъ идолы-тъ си, 1 Цар. 7; 4. Това ся продължава подъ Давида и Соломона; но подъ Ахаава, на когото жена-та Іезавель бѣ дѣщеря на Сидонскій-тъ царъ Еваала, кланіе-то на Ваала ся установи пакъ съ голѣмъ пышность, 3 Цар. 16; 31.

Дума-та Вааль съединена съ други думы значи още и други лъжливы богове. Ваалверноъ, или “Господь на заѣтъ-тъ,” бѣ единъ Богъ на Сихемцы-тъ, Сжд. 8; 33. 9; 4. Ваалнегоръ, или “Господь на Фегора,” бѣ единъ гнусенъ идолъ на Моавяне-тъ, Числ. 25; 3, 5. Ос. 9; 10. Ваалзевуъ, “господь на мухы-тъ,” бѣ единъ богъ на Филистимцы-тъ въ Аккаронъ. Виж. Веелзевуъ.

Дума-та Вааль ся намира още и въ многосложны имена на мѣста, безъ да ся относи вынагы на идолъ-тъ.

Вааль-асоръ. дѣто Авессаломъ е държѣлъ стада-та си, 2 Цар. 13; 23. Той е былъ близо до Ефрема, градъ Іудинъ, около 8 мили кѣмъ истокъ отъ Іерусалимъ.

Вааль-фегаситъ (*известо на про-тои*). едно име дадено отъ Давида на мѣсто-то на едно сраженіе съ Филистимцы-тъ, 2 Цар. 5; 20. 1 Лѣт. 14; 11. Иса. 28; 21. То бѣ въ долъ-тъ на Гафаймы-тъ, не далечъ откъмъ юго-западъ на Іерусалимъ.

Ваана и Рихавъ. сынове на Риммона, въ службѣ-тъ на Исвосоѣ сынъ-тъ Сауловъ. Като мысляхъ да получаютъ награждъ отъ Давида, тѣ убихъ тайно господарь-тъ си когато си почиваше по пладнѣ, и занесохъ главѣ-тъ му на Давида въ Хевронъ. Тѣ прѣтърпѣхъ, обаче, наказаніе-то прилично на онѣзи на които “нозѣ-тъ сж бѣрзы да проливать крѣвь,” 2 Цар. 1; 1—12.

Вааса, сынъ Ахьеѣвъ, и начальникъ на войскы-тъ на Надава, царь-тъ Израилевъ. Той уби господаря си съ измамѣ при обсаджѣ-тъ на Гиввееонъ, и похити царство-то, 933 прѣди Р. Х., което той владѣ 24 години. Той истрѣби цѣлый-тъ родъ Іеровоамовъ, както е было прѣдсказано, 3 Цар. 14; 7—14; но съ свое-то лошо поведеніе и идолопоклонство, той навлече на себе си Божій-тъ гнѣвъ, 3 Цар. гл. 15. 16; 1—7, 12. Богъ му прати слово чрѣзъ уста-та на пророка Іуза, което быде исполнено съ истрѣбленіе-то на семейство-то му двѣ години слѣдъ неговѣ-тъ смърть.

Вавилонія. область-та на който Вавилонъ бѣ столица-та, сега Вавилонскій-тъ или Арабскій-тъ *Прагъ*, който съставлява Багдатскій-тъ пашалжкъ. Тази прочута область е заключавала странѣ-тъ лежащъ на рѣкѣ-тъ Евфратъ, и е имала за границѣ на сѣверъ Месопотаміѣ и Ассириѣ, а на югъ Персійскій-тъ заливъ. Тойзи

заливъ е былъ дѣйствительно единичный-тъ и опрѣдѣленъ и естественъ прѣдѣлъ; защото къмъ сѣверъ, къмъ истокъ или къмъ Персіѣ, и къмъ западъ или къмъ пустыниѣ Арабіѣ, нейни-тъ прѣдѣли сж были съвсѣмъ неопрѣдѣлени. И въ древни-тъ и въ нынѣшны-тъ врѣмена, доста голѣмы пространства на восточный-тъ брѣгъ на Тигръ, и на западный-тъ брѣгъ на Евфратъ, и още по-голѣмы пространства на два-та брѣга на тѣхны-тъ съединени потоцы, сж ся считали да принадлежатъ на Вавилоніѣ, или Иракъ-Ареби.

Най-древно-то име на странж-тъ е Сенааръ, Быт. 10; 10. Дан. 1; 2. Отпослѣ Вавилонъ и Вавилоніѣ станжхъ общо-то и название, съ което, въ по-послѣднѣ врѣме, Халдеѣ, или земля-та на Халдеѣны-тъ, ся е употрѣблявала като еднозначуща, слѣдъ като тѣ ѿ завладѣхъ напълно.

Вавилоніѣ е едно пространно поле, непрѣсѣчено отъ хълмъ или отъ планини, състояще отъ тлѣстѣ, черникавжъ прѣстѣ, и изложено на годишны-тъ наводненія на Тигръ и на Евфратъ, и най-повече на наводненія-та на послѣдній-тъ, брѣгове-тъ на който сж по-нискы отъ брѣгове-тъ на Тигръ. Евфратъ въобще ся издига около 12 крака надъ обыкновенно-то си равнище, и продължава да тече на тѣзи высочинжъ отъ край-тъ на Априлій до Іуній. Тѣзи наводненія е естественно принудихъ най-първы-тъ земледѣлцы да намѣрятъ средства за расподѣленіе на прѣизобилнж-тъ водахъ върху всичкж-тъ повърхность, така щото онѣзи земли които ся пояхж по-малко да можакж да примать нужно-то напояваніе. По тѣзи причинж, цѣла-та Вавилонска областъ ся раздѣли отъ множество голѣмы и малкы каналы, отъ които нѣкои прѣминуважъ отъ една рѣкж въ друга, а нѣкои ся губяж въ вжтрешность-тъ и службаж

само за поеніе. Тѣзи канали видя ся да сж были "Вавилонскы-тъ рѣкы" за които ся говори въ Псал. 137; 1. Освѣнъ тѣзи каналы, които сж ся изгубили отдавна безъ да има нѣкакжъ дирижъ отъ тѣхъ, Вавилоніѣ е съдържала нѣколко голѣмы езера, отчасти дѣло на искусство-то и отчасти образуваны отъ наводненія-та на двѣ-тъ рѣкы. Вавилоніѣ, прочее, е была земля изобилна съ водахъ; и Іеремія праведно е казатъ за неѣж, че тя е "живѣла край много воды," Іер. 51; 13.

Вавилоняни-тъ сж были отъ Симитическый-тъ клонъ на Ноевы-тъ потомцы, и тѣхный-тъ языкъ е ималъ сходство съ Арабскый-тъ и съ Еврейскый-тъ. Вавилонска-та държава е была основана отъ Нимрода 20 вѣка прѣди Христа, и е обемала градове-тъ Вавилонъ, Ерехъ, Аккадъ и Халне, Быт. 10; 10. Слѣдъ построеніе-то на Ниневіѣ отъ Нина, 1237 прѣди Р. Х., този градъ станж силна столица, и одържъ силж-тъ си до 606 прѣди Р. Х., когато на мѣсто-то на Ассирійскж-тъ държава ся въздигжъ Халдейска-та, и Вавилонъ достигжъ до най-высокж-тъ степенъ на своѣж-тъ слава и сила. При завръщаніе-то на Еврей-тъ отъ плѣненіе-то, мнозина отъ тѣхъ останжжъ въ Вавилоніѣ, и на тѣхно-то потомство евангеліе-то ся съобща рано. Мнозина мыслятъ за Апостола Петра да е писалъ първо-то си посланіе тамъ, 1 Пет. 5; 13. Еврей-тъ сж имали цѣлущы синагогы въ Вавилоніѣ, и единъ отъ тѣхны-тъ Талмуды е былъ съчиненъ тамъ. Виж. Халдейци.

Вавилонъ. I. Дума-та Вавилонъ означава *сѣщеніе*, и е името на единъ градъ и на единъ высокъ стѣлпъ (кула), който ся почнжъ да ся съгражда отъ потомцы-тъ Ноевы между които Нимродъ е былъ единъ отъ главны-тъ, около 120 години слѣдъ

потопъ-тъ; така бѣ нареченъ, защото Богъ смѣси тамъ языкъ-тъ на онѣзи които го работяхж, Быт. 10; 10. 11; 9. Тѣхна-та цѣль въ съгражданиѣ-то на града и на стѣлна е была да съсѣдоточжтъ населеніе-то и владѣніе-то си въ това мѣсто; и понеже това е было противно на Божіе-то намѣреніе за напълняніе-то на земж-тъ съ жители, и показвало едно нечестиво и може-бы, идолопоклонско расположение, Богъ осуети планове-тъ имъ чрѣзъ чудесно-то смѣсваніе на языкъ-тъ имъ, като имъ даде разны произношенія или разны нарѣчія на первоначалный-тъ имъ языкъ, и по този начинъ той ги принуди да ся распрѣсжтъ върху земно-то кълбо. Виж. Дѣян. 2; 4—11. Стѣлпъ-тъ е былъ оставенъ недоправенъ, но основаніе-то на градъ-тъ ся положило и една часть отъ строители-тъ вѣроятно продължавали да живѣѣхъ тамъ. Мѣсто-то станж отно-слѣ прочутъ градъ. Мысляло ся е че Вавилонскый-тъ стѣлпъ е былъ отпослѣ доправенъ отвжтрѣ градъ-тъ Вавилонъ, и нареченъ стѣлпъ на Вила. Продотъ (древенъ Гръцкый Историкъ) посѣтилъ тойзи стѣлпъ, и го описва като единж четвероугълнж пирамидж, която е имала половинж милѣж околорѣстъ при основаніе-то си; отъ неѣж сж ся издигали 8 стѣлпове единъ надъ други като сж ся смалявали постепенно до върхъ-тъ, до който ся възлѣзвало чрѣзъ единъ лакатушенъ лѣтъ около вѣнкашиж-тъ му странж. Тойзи стѣлпъ ся употрѣблявалъ за астрономически наблюденія, но особенно е былъ посвѣтенъ на кланіе-то на Вила, храмъ-тъ на който съдържалъ голѣмы съкровища, между които имало много статуи съ грамадно злато, една-та отъ които е имала 40 крака высочинж. Тука сж были положени священи-тъ злати съсѣди донесени отъ Іерусалимъ, 2 Лѣт. 36;

7. Іер. 51; 44. За развалины-тъ му ся мысли да сж сегашный-тъ Бирсъ Нимрудъ, 6 мили на юго-западъ отъ Хиле, нынѣшный-тъ Вавилонъ. Той е былъ направенъ отъ дебелы кирпичи засмолены, а сега е една развалена грамада, съсыпана отъ насиліе, отъ бури, и покрыта съ частицы отъ кирпичи, отъ грѣнцы, и пр., слѣты и остѣклены отъ нѣкоѣхъ голѣмж топлинж. Той е 190 крака высокъ, и на върхъ-тъ му ся издига единъ неправиленъ стѣлпъ 90 крака околорѣстъ и 33 крака высокъ, съграденъ съ хубавы кирпичи, съ които цѣла-та могила ся види да е была покрыта. Стѣлпъ-тъ е съсыпанъ и обезобразенъ на върхъ-тъ, и повреденъ като отъ молніѣж. Има разны прѣданія относительно за основатели-тъ на градъ-тъ Вавилонъ, за первоначално-то основаніе на който споменжхмы погорѣ. (Споредъ едно прѣданіе, Семирамида е основатель-тъ му, а споредъ друго — Навуходоносоръ. Всичкы-тъ тѣзи мнѣнія можжтъ да ся съгласятъ-като ся прѣдположи че Семирамида е прѣправила древній-тъ градъ, а Навуходоносоръ отпослѣ го расширилъ и украсилъ.

Вавилонъ лежалъ на едно широко и плодородно поле, което ся пояло отъ Евфратъ, който теченіе прѣзъ града. Стѣны-тъ му ся описватъ да сж были 60 милѣ околорѣстъ, 300 крака высокы, и 75 крака широки, Іер. 51; 44—58. Единъ джлбокъ окопъ е имало около стѣны-тъ му. На всякоѣжъ отъ четыри-тъ му страны е имало по 25 мѣдны порты, отъ които пжтища сж кръстосвали до противоположны-тъ порты. На отворены-тъ мѣста е имало безбройны кжщи и градины. Навуходоносоровъ-тъ палатъ е былъ въ единж оградж 6 мили околорѣстъ. Вжтрѣ въ неѣж сж были и "высшы-тъ градины," една искусвенна могила 400 крака высо-

ка, подкрѣпена чрѣзъ сводове, и въздигнута на редове за дървета и за цѣвти, и вода-та за поеніе-то имъ ся е вадила отъ рѣкж-тж чрѣзъ машины скрыты въ могы-лж-тж, Дан. 4; 29, 30.

Подъ Навуходоносора, Вавилонъ достигнѣ върхъ-тъ на свое-то величіе и великолѣпіе. Той бѣ прочуть за науки-тъ си, а особенно Астрономіѣ-тж, и за искусство-то си въ разны-тъ художества, като въ правя-то на килимы и на разны платъ ве, на ароматы, на златны и сжалоцѣнны работы, и пр. Мѣстоположеніе-то му бѣ много благоприятно за търговіѣ-тж между Срѣднѣ-Азіѣж, Арабіѣж и Египетъ. Той бѣ търговскій градъ, Иса. 43; 14. Іез. 17; 4, и въ него ся натрупа, или чрѣзъ завоеванія-та или чрѣзъ търговіѣж, богатство-то почти на всички-тъ извѣстны земли. Праведно прочее пророци-тъ сж го нарекли великъ, Дан. 4; 30; "славж-тъ на всякж-тж земіж," Іер. 5; 41; "славнж-тж хвалж на Халде-тъ," Иса. 43; 19; "господарж-тъ на царства-та," Иса. 47; 5; но о.з. "нѣстиченж и нѣнѣженж," и предаденж на сластолюбіе, Иса. 47; 4, 8. Вслѣдствіе на богатство-то и на раскошество-то на жители-тъ, развратность-та и своеволие-то имъ достигнѣхж до единж ужаснж крайность. Тамъ ся кланяхж на Вилъ, Нево, Нергалъ, Меродахъ, Сокхоеъ-веноеъ и на други идолы съ обряды, въ които скверность-та ся е считала като религіѣж. За това не е чудно ако Богъ гы е наказалъ за прѣстѣпленія-та имъ. II нанѣтинж, обды-тъ обявены противъ Вавилонъ чрѣзъ пророцы-тъ съставлявать нѣкои отъ най-величественны-тъ части на цѣлж-тж Библіѣж. Иса. 43; 1—22. 14; 22. 21; 9. гл. 47. Іер. гл. 23, 30, 51, и пр.

Градъ-тъ не остана за дълго врѣме всемірна столица. Въ царуваніе-то на Навуходоносоровый-тъ

внукъ Валтасара, той быде обсаденъ и прѣвзѣтъ отъ Кира. Онова което Грыцкы-тъ историци расказватъ за него ся съгласува тука съ Библіѣж-тж: че Киръ е направилъ сполучливо-то си нападеніе въ единж ноцъ когато цѣлж-тъ градъ, като ся е уповавалъ на якость-тж на стѣны-тъ, ся предавъ, на раскошность и на развратъ въ едно голѣмо общо пированіе, а царъ-тъ и благородни-тъ му пирували особно на едно великолѣпно угощеніе. Киръ най-напрѣдъ направилъ по-дълбокъ единж ветхъ каналъ който е былъ между рѣкж-тж Евфратъ и езеро-то Нитокристъ, за да прѣкара водж-тж отъ рѣкж-тж въ него; и чрѣзъ това средство, тя станж толкова плитка, щото воини-тъ можяхж да вървятъ по дѣно-то на рѣкж-тж и да влѣзжтъ въ градъ-тъ, Дан. гл. 5, 338 г. прѣди Р. Х. Отъ това врѣме важность-та му отпадна, защото Киръ направи Суежъ столицж на царство-то си. Градъ-тъ ся подигнж противъ Дарія Истаспа, който пакъ го подчини, събори всички-тъ му порты, и развали стѣны-тъ му до 50 лакти на высочинж. Споредъ Страбона Асеркѣ е съсыпалъ стѣлы-тъ на Вила. Подъ Персіяны-тъ и подъ Александровы-тъ наслѣдници, Вавилонъ продължавалъ да отпада, особенно слѣдъ като Селевкъ Никаторъ основалъ Селевкіѣж, и іж направилъ своіж столицж. Една голѣма часть отъ жители-тъ на Вавилонъ ся прѣмѣстихж тамъ; и въ врѣме-то на Страбона, т. е. подъ Августа, Вавилонъ бѣ опустѣлъ до толкова, щото можеше да ся наречи една широка пустыня. Върху негово-то мѣстоположеніе е имало единж градъ до четвертый-тъ вѣкъ, и много Евреи сж живѣли тамъ, 1 Пет. 5; 13. Но отъ това врѣме насетнѣ, почти прѣстава да ся споменува; даже развалины-тъ му не сж были открыты дору до послѣдны-тъ

два вѣка; и тѣ сж изстѣдуваны и описаны само въ настоящій-тъ вѣкъ. Тѣ състоятъ отъ многочисленны грамады повечето отъ кырпичи. Една отъ тѣзи ся описа по-горѣ. Друга една 4 мили на сѣверо-западъ отъ Хилле, наречена отъ туземцы-тъ Касеръ, ся мысли да показва мѣсто-то на висящы-тъ градины. Тѣзи развалины сж 2,400 крака дългы, и 1,800 широки. Друга една на близо, наречена Мюджеллиба, има сжщж-тж голѣминж. Отъ тѣзи могилы, хыляды тухлы сж были ископаны, които сж имали надписы отъ врѣме-то на Навуходоносора, име-то на когото често ся срѣща. Изгледъ-тъ на пынѣны-тъ развалины е печаленъ: Тѣ сж заражены отъ вредителны животны, и може-бы въ никое мѣсто подъ небе-то нѣма по-голѣма противоположность между древне-то великолѣпіе и настоящее-то опустошеніе отъ колкото тука. Ужасно-то пророкуваніе на Исайж, слѣдъ като сж изминжли повече отъ сто години, исполнило ся буквально, Иса. 13; 14.

Име-то Вавилонъ е употреблено символическы въ Отк. 14; 8. гл. 16, 17 и 18, да означи идолопоклонство-то, суевѣріе-то, развратность-тж, раскошество-то, и гоненіе-то на Божіи-тъ людіе. Нѣкои така, тълкувать, 1 Пет. 5; 13.

II. Имало е още единж Вавилонъ въ Египетъ, единж градъ не далечъ отъ Іліополь. Нѣкои го мыслятъ да е Вавилонъ който ся споменува въ 1 Пет. 5; 13, но това не е вѣроятно.

Вала, Быт. 14; 2. Виж. Сигоръ.

Валаамъ. единж прочуть чародѣй въ градъ-тъ Фаеуръ, на Евфратъ, Числ. 22; 5. Валакъ, Моавскій-тъ царь, като видѣлъ множество-то Израилево, и като ся боялъ отъ него да не бы да нападне земіж-тж му, пратилъ за Валаама, който ся е славилъ по мнѣмы-тъ си свѣрхестественны силы, да дойде и да го прокъл-

не. Валаамъ колкото и да былъ сребролюбивъ, склонилъ да ся посвѣтува отъ Бога, който му запретилъ да отиде. Валакъ отпослѣ проводилъ други пратеницы, които Валаамъ най-послѣ придружилъ безъ удобреніе-то на Бога, за който Богъ пратилъ единж ангелъ да го срѣщне на пѣть-тъ и да го изобличи. Тука ся случи чудо-то на Валаамова-та ослицж която проговори съ чело-вѣческый гласъ, Числ. 22; 22, 33. Но намѣсто да прокълне, той бѣ принуденъ чрѣзъ Духъ-тъ Божій да благослови сынове-тъ Израилевы. Това той направи второй и третій пѣть, което огорчи твърдѣ много Валака, който го отпущенъ съ гнѣвъ. Валаамъ отсегнѣ прѣдсказа какво бы трѣбовало Израилъ да направи за народы-тъ изокколо; и слѣдъ като свѣтува Валака да вкара Израиля въ идолопоклонство и въ блудодѣяніе, за да може съ това да обиди Бога и да бжде напущенъ отъ него, той си отиде въ своіж-тж си земіж. Този лошъ свѣтъ быде послѣдванъ; Моавскы-тъ дѣщери примамихж Евреи-тъ на гнуено-то и на идолопоклонско-то кланяніе на Ваалфегора, за което 24,000 Израиляне быдохж убити, Числ. 25; 1—9. 31; 16. 2 Пет. 2; 15. Іуд. ст. 11. Отк. 2; 44.

Валаамъ е былъ вѣроятно потомецъ Симовъ, и е ималъ много правы понятія за истиннаго Бога. Той го нарича "Господъ Богъ мой," Числ. 22; 18, и при всячко туй той ся види да е былъ само единж очарователь и лѣжливъ пророкъ, както мнозина въ врѣме-то на Израилевы-тъ царіе, додѣто той дойде по поканваніе отъ Валака за да прокълне людіе-тъ Божіи. Въ това дѣло той исполни, противъ волѣж-тж си, истинственны-тъ посланія на Іеова; и пакъ срдце-то му останж неизмѣнимо, и той не умрѣ "както умиратъ праведни-тъ," Числ. 31; 8. Ис. Нав. 13; 22.

Валактъ, царь-тъ на Моавяны-тъ въ време-то когато Израилъ-ни-тъ ся приближаваха до обитованихъ-тъ земей. Той ся испълни отъ ужасъ да не бы да го нападнѣтъ и да го разбѣжѣтъ както направихъ съ Сиона и Ога, и помоли чародѣй-тъ Валаама да дойде и да ги прокълне, Втор. 2; 9. Виж. **Валаамъ**.

Валдадъ, потомецъ Авраамовъ отъ Хеттуръ, Быт. 23; 1, 2. Шуахъ и братъ-та му сж были населени въ каменистъ Арабійхъ; и така Валдадъ Шуахецъ-тъ е былъ съ-сѣдъ и прѣтель на Юва, и дошелъ да го съжали и утѣши въ скърбъ-тъ му, Иов. 2; 11; гл. 8, 18 и 25. Главни-тъ прѣдмѣти на говораніе-то му сж, печальность-та, скорость-та, и ужасность-та на Божій-тъ гнѣвъ върху лицемѣрцы-тъ и притѣснители-тъ.

Валла, рабыня-та на Рахиль, дадена отъ неѣ на мжжъ-тъ и Иакова по причинъ че тя бѣше бездѣтна, за да може да стане и тя майка посредствомъ рабынѣ-тъ си. Валла бѣ майка-та на Данъ и на Нефеалимъ, Быт. 30; 4—8.

Валтасаръ, послѣдній-тъ царь на Халдеяны-тъ въ Вавилонъ, 538 год. прѣди Р. Х., който направи нечестиво угощеніе, на което той и придворни-тъ му пихъ отъ священныхъ-тъ съжды коитѣ бѣше до-неслъ отъ храмъ-тъ въ Иерусалимъ Навуходоносоръ, дѣдо му. Той бѣ уплашенъ отъ появленіе-то на рж-кж-тъ коитѣ писа върху стѣнж-тъ; и въ сжжж-тъ пощъ бѣ убитъ, и градъ-тъ прѣвзѣтъ отъ Мидяны-тъ, подъ Дарія и Кира, Дан. гл. 5. Виж. **Вавилонъ**. **Мене**.

Валтасасаръ (*князь на Вила*), Халдейско-то име дадено на Данила въ дворъ-тъ на Навуходоносора, Дан. 1; 7. 4; 8.

Вама, множ. Вамоетъ (*высоки мѣста*), Іез. 20; 29. Вамоетъ-ваалъ е было мѣсто за спираніе на Еврей-тъ, приграничж-тъ на Моавъ, Числ. 21; 20. 22; 41, отпослѣ то ся

даде на племе-то Рувимово, Ис. Нав. 13; 17. Тука сж ся кланяли на Ваала, и може-бы това мѣсто да ся е наричало "высоки-тъ мѣста", за коитѣ ся споменува въ Иса. 15; 2 Виж. **Высоки мѣста**.

Ванаія, сынъ Юдаевъ, и начальникъ на Давидовы-тъ стражари. Много примѣри отъ неговж-тъ рѣдкж храбрость ся рассказватъ въ 2 Цар. 8; 18. 23; 20—23. Той останж-върець на Соломона когато нѣкои благопріятствуваха на исканія-та на Адоніиъ, уби Юава споредъ повелѣніе-то на Соломона, и минж за начальникъ на войсж-тъ на негово мѣсто, 3 Цар. 1; 36. 2; 29—35.

Варавва, единъ прочутъ разбойникъ въ време-то на Христа, който бѣ запрѣтъ и чакаше смъртъ за прѣстѣпленія-та си. Римско-то правителство имаше обычай, за да примири Еврей-тъ, да отпуца единъ Еврейскій затворникъ, когото тѣ бы избрали, всякж годинж по време-то на Пасхж-тъ. Пилатъ желаше да отпусне Исуса, но Еврей-тъ поискаха Варавва, Мат. 27; 16—26.

Варакъ, сынъ-тъ Авиноамовъ, отъ Кадисъ въ земей-тъ на племе-то Нефеалимово. Богъ го повика, посредствомъ Деворж прочицж-тъ, да освободи Израилъ отъ иго-то на Іавина Ханаанскій-тъ царь. Като ся увѣри че прочица-та ще го придружи, той събра 10,000 мжжѣ и ги постави на горж-тъ Оаворъ, може-бы съ намѣреніе да не срѣщя неприятельскы-тъ 900 желѣзны колесницы, Сжд. 4; 3. Богъ ся би за Израилъ въ бой-тъ който послѣднѣ, и пѣснь-та на Деворж и на Варака, Сжд. гл. 5. описва побѣдж-тъ имъ. Име-то на Варака е записано между славны-тъ по вѣрж-тъ лица, Евр. 11; 32.

Варваринъ. Грѣци-тъ наричаха варвары всякы-тъ други народы, колкото учени и учивы-тъ да бываха, коитѣ не бѣха Грѣци.

Оттова Павелъ подразумѣва всякий-тъ человѣческій родъ подъ имена-та "Еллины и варвары," Рим. 1; 14. Лука нарича жители-тъ на островъ Малта "варвары," Дѣян. 28; 2, 4.

Вариво. Виж. **Едомъ** и **Храна**. **Варисусъ**. Виж. **Елзма**.

Варнава, (*сынъ утѣшенія*), който ся именова и Іосій, ученикъ Исусовъ, и другаръ на Апостола Павла. Той бѣ Левитъ, родомъ Кипрянинъ, и за него ся казва да е продавъ земей-тъ си, и да е сложилъ пары-тъ, прѣдъ нозѣ-тъ на Апостолы-тъ, Дѣян. 4; 36, 37. Когато Павелъ дойде въ Иерусалимъ, три години слѣдъ прѣобрѣщаніе-то си, около 38 год. слѣдъ Р. Х., Варнава го запозна съ другы-тъ Апостолы, Дѣян. 9; 26, 27. Петъ години насетѣ, Иерусалимска-та църква, като ся извѣсти за успѣхъ-тъ на Евангеліе-то въ Антиохійж, прати Варнавж тамъ, който видѣ съ голѣмж радостъ чудеса-та на благодать-тъ Божіиъ, Дѣян. 11; 20—24. Той отпослѣ отиде въ Тарсъ, да търси Павла и да го доведе въ Антиохійж, дѣто тѣ живяхъ заедно 2 години, и прѣобържжх много души. Тѣ оставихъ Антиохійж 45 г. слѣдъ Р. Х., за да занесжтъ помощь отъ тѣзи църквж на Иерусалимскж-тъ, и наскоро ся завържжх, като доведоха съ себе си Іоанна Марка, Дѣян. 11; 28—30. 12; 25. Додѣто тѣ бѣха въ Антиохійж, Духъ Святый ги настави за да ся отдѣлятъ за онѣзи работы за коитѣ тѣ бѣ опрѣдѣлилъ, т. е. за установеніе-то на новы църквы между язычницы-тъ. Тѣ посѣтихъ Кипръ и нѣкои градове въ Малж Азіиъ, Дѣян. 13; 2—14, и слѣдъ 3 години ся-завържжх въ Антиохійж. Въ 50-тъ годинж слѣдъ Р. Х. той и Павелъ ся испратихъ отъ странж-тъ на църквы-тъ въ Сирійж до Апостолы-тъ и до старѣйшины-тъ въ Иерусалимъ за да ся допытають отъ

тѣхъ за нѣкои въпросы подигж-ты отъ Еврейскы ревнителы; и като зехъ мнѣніе-то на братія-та въ Иерусалимъ, тѣ ся завѣрихжх придружени отъ Силж и Варсавж. Въ Антиохійж Варнава быде накаранъ отъ Петра да употребѣи притворство, и вслѣдствіе на това, той ся укори отъ Павла. Додѣто ся притовяхъ за едно второ пжтуваніе съ проповѣдническж цѣль, Павелъ и Варнава влѣзохъ въ преніе за Марка, братанецъ-тъ на послѣдній-тъ, и ся отдѣлихъ. Павелъ отиде въ Азіиъ, а Варнава съ Марка въ Кипръ, Дѣян. 13—15. Гал. 2; 13. Нищо не ся знае за по-послѣднѣ-тъ исторіиъ на Варнавж. Едно апокрифическо евангеліе на Арабскій языкъ ся отдава нему; и едно посланіе което ся занимава главно съ съединеніе-то на Моисеевж-тъ системж съ евангеліе-то, но явно писано отъ нѣкоиъ другж ржжж. Име-то на Варнавж занимава высоко мѣсто въ лѣтописи-тъ на апостолскж-тъ църквж. Когато той даде всякий-тъ си имотъ за Христа, той посвяти и себе си, както великодушно-то му самопосвященіе и трудъ го показватъ ясно. Той бѣ единъ любимъ сътрудникъ на Павла, и единъ истинскій "сынъ утѣшенія" на църквж-тъ.

Варсава, I. Іосифъ Варсава, прѣкоряванъ Іустъ; бѣ единъ отъ първы-тъ Христовы ученицы, и вѣроятно единъ отъ седмдесятъ-тъ. Той бѣ единъ отъ подгласны-тъ за апостолство вмѣсто Іудж Искариотскаго, Дѣян. гл. 1.

II. Іуда Варсава бѣ "единъ пророкъ," и единъ отличенъ членъ на Иерусалимскж-тъ църквж. Той бѣ испратенъ съ Силж, да придружи Павла и Варнавж въ единъ важнж работж до онѣзи язычницы въ Сирійж, коитѣ бѣхъ станж-ли Христіани, Дѣян. 13; 22—33.

Вартимей (*сынъ Тимеевъ*), единъ слѣпецъ, на когото Христосъ даде зрѣніе на пѣтъ-тъ близо до Іери-

хонтъ, Мат. 20; 29—34. Мар. 10; 46—52. Лук. 18; 35—43. Споредъ Маттея двама сж были испълнени; но Марко и Лука споменуватъ само за Вартимея, който е носялъ бащино-то си име, като отъ единъ добръ познатъ челядь. Тука има едно видимо несъгласіе за врѣмето на приключеніе-то, което е накарало нѣкои да мислятъ че е имало двѣ такыва испълненія въ разны врѣмена, едно-то когато Христосъ е влѣзвалъ въ Иерихонтъ, а друго-то при излѣзваніе-то му изъ него. По-вѣроятно ся вижда че Вартимей бѣше чулъ за приближеніе-то на Христа, Лук. 18; 35, и бѣше ся научилъ за него, кой бѣ той, на първый-тъ день; а на второй-тъ день, насърдченъ отъ милость-тъ на Спасителя къмъ Закхея, тѣй наедно съ другъ нѣкой слѣпецъ, ся е отнесълъ до него за помощъ-когато той пакъ е заминувалъ по пѣть-тъ си за Иерусалимъ. Трогательно-то повѣствованіе на твърдъ-тъ му вѣрж, и готово-то съчувствіе на Христа, трѣбва да насърдчатъ всички да отиватъ смѣло при него.

Варухъ, І., сынъ-тъ Ниріевъ, отъ однъ отличнъ фамилія въ племе-то Іудино. Той бѣ вѣрный-тъ пріятель на Іереміахъ. Около 605 прѣди Р. Х. той написа отъ уста-та на Іереміахъ всички-тъ словеса Господни съобщены на този пророкъ, и отпослъ той гы чете на народъ-тъ, и пакъ на нѣкои князове. Тѣзи послѣднѣ-тъ зехж книгъ-тъ и на скоро съобщихъ съдържаніе-то ѣ на царъ-тъ Іоакыма, който ѣх погуби нечестиво. Варухъ ѣх написа още веднѣжъ, съ нѣкои прибавленія, Іер. гл. 36. Нѣкои мислятъ за него да е придружилъ брата си Сарайахъ до Вавилонъ, когато този послѣдній-тъ занесе тамъ прѣдсказанія-та отъ Іереміахъ относительно до този градъ, Іер. 51; 59—64. Той отесни сподѣли гоненія-та на пророкъ-тъ, быде затворенъ съ него,

и насиленъ да отиде въ Египетъ съ възвълнуванъ-тъ Еврен, Іер. гл. 43. Слѣдъ смъртъ-тъ на Іереміахъ, раввини-тъ казватъ за него да ся вѣржѣтъ въ Вавилонъ. Една апокрифическа книга ся отдава нему.

II. Другъ Варухъ ся споменува между пріятелѣ-тъ на Нееміахъ, Неем. 3; 20. 11; 5.

Варооломей, единъ отъ 12-тъ апостолы, Мат. 10; 3. Мар. 3; 18. Лук. 6; 14. Дѣян. 1; 13. Той ся споменува заедно съ Филиппа, и види ся да е былъ сжщо-то лице което Іоаннъ нарича Наананіахъ, Іоан. 1; 45—51, и го споменува между другы-тъ Апостолы, Іоан. 21; 2. Наананіахъ може да е было сжщо-то му име, а Варооломей, т. е. *сынъ на Толмея*, бащино-то му и най-известно-то му име. **Виж. Апостолъ и Наананіахъ.**

Васанъ (*толстый, плодоносный*), Числ. 21; 33, едно богато гористо окръжіе лежаше къмъ истокъ отъ Іорданъ, и между Ермонъ къмъ сѣверъ, и планины-тъ на Галаадъ и Аммонъ къмъ югъ. Страна-та е добыла име-то си отъ мекъ-тъ и пѣсчливъ-тъ ѣ прѣстъ. Тя ся слави въ Писаніе-то по высоки-тъ си дѣбове, по добрый-тъ родъ на добытка си, и по изобилно-то си пастбище: овны отъ Васанскыя родъ, Втор. 32; 14, "овны, телцы, ярцы, вси-тъ хранены Васанскы," Іез. 39; 48. Дѣбове-тъ Васанскы ся споменуватъ заедно съ кедрове-тъ Ливанскы, Іса. 2; 13. Нынѣшны-тъ пѣтници описватъ странъ-тъ като изобилующа и до днесъ съ зелены и плодоносны ливады, съ прохладительны потоцы, съ хълмове увѣнчаны съ лѣсове, и съ добры пастбища за стада-та които ся скытатъ по тѣхъ. Въ врѣме-то на Иисуса Навина, Арговъ, едно отъ главны-тъ му окръжія, съдържаше 60 градове съ стѣны, Втор. 4; 43. Іис. Нав. 20; 8. 21; 27. Васанъ ся даде въ наслѣдіе, слѣдъ като Иисусъ

Навинъ го прѣвзѣ отъ Ога и неговы-тъ людіе, Іис. Нав. 12; 4, на половинъ-тъ отъ Манассино-то племе. Соломонъ извади хранъ отъ тѣзи странъ, 3 Цар. 4; 13. Ти ся завоева одъ Азиала, но Іоасъ ѣх прѣвзѣ назадъ, 4 Цар. 10; 33. 13; 25. Отъ Васанъ е произлѣзло Грыцко-то име Ватанія, и на сегашный-тъ Арабскыя языкъ Ел-Боттейнъ. Но това послѣдне-то име ся е давало само на южнъ-тъ ѣ странъ. Древный-тъ Васанъ е обемалъ Римскы-тъ области наречены Голонитисъ, Трахонитисъ, Авранитисъ, Ватанія и Итурея.

Василискъ, една много отровна змія, Прит. 23; 32. Іса. 14; 29. Іер. 8; 17, наречена така отъ бѣлзы-тъ по главъ-тъ ѣ, които прѣдставляватъ видъ фигуръ приличнъ на царскъ коронъ; може бы тя е *Алжирскыя аспидъ*.

Вауримъ, единъ градъ Вениаминовъ, близо до Іерусалимъ, на пѣть-тъ за Іорданъ. Той ся споменува много пѣти въ исторіахъ-тъ на Давида, 2 Цар. 3; 16. 16; 3. 17; 18.

Ваоунъ, сынъ на Авраамовый-тъ чича Нахора, и баща на Ревеккѣ, Быт. 22; 22. 23. 24; 30.

Ваоъ за жидкости, или Ефа за сухы нѣща, една Еврейска мѣрка, която е съдържала около 18 омы.

Вдѣліонъ ся мисли въобще да означава благовонный-тъ клей на едно дърво което расте близо до Персійскы-тъ заливъ, и пр. Той е прозраченъ и горчивъ по

вкусъ-тъ, а твърдъ благоуханенъ когато гори. Но вещество-то така наречено, каквото и да е было, ся споменува заедно съ злато и съ драгоценны камѣны. Понеже единъ клей не е единъ толкова значителенъ даръ на природъ-тъ за да заслужва да ся споменува заедно съ злато-то или за да бы произведеніе-то отъ него да придаде на Евилатскъ-тъ земѣхъ единъ особенъ зѣламенитость, Быт. 2; 12, то за това мнѣніе-то на Еврейскы-тъ писатели не трѣбва да ся прѣзира, именно, че тука трѣбва да ся разбира *бисери*, отъ които голѣмы количества ся намиратъ по брѣгове-тъ на Персійскы-тъ заливъ и въ Индіахъ, и които могатъ прилично да ся сравнятъ съ маинъ, както въ Числ. 11; 7.

Вдовица. За да ся запази името на домородство-то и наслѣдіе-то въ патриаршескы-тъ врѣмена было обычай, Быт. гл. 38, който по-послѣ ся потвърдилъ отъ Моисеевы-тъ законъ, Втор. 25; 5—10, щото вдовица-та безъ дѣца да ся ожени за братъ-тъ на умрѣлый-тъ ѣ мѣжъ; но ако мѣжъ ѣ не е ималъ братъ тя трѣбовало да ся ожени за най-ближній-тъ му сродникъ. Рув. 3; 12, 13. 4; 1—11. Мат. 22; 23—30. Забранено е было на первосвященникъ да ся ожени за вдовицѣ, Лев. 21; 14. Человѣколюбіе-то и справедливость-та на истиннъ-тъ вѣрж ставатъ видны въ Библиахъ-тъ отъ това че Богъ и пріятелѣ-тъ му съчувствуютъ съ сѣрбъ-тъ, удовлетворяватъ нужды-тъ, и браятъ права-та на вдовицъ-тъ, Ісх. 22; 22—24. Втор. 16; 11. 24; 17, 19. Іса. 68; 3. Іса. 1; 17. 10; 2. Іер. 22; 3. Мат. 23; 14. Апостолска-та църква ся е грижила за вдовицы-тъ, Дѣян. 6; 1—3. 1 Тим. 5; 16, и Іаковъ счита тѣзи дѣлъность за сжщественнъ часть на истинно-то благочестіе, Іак. 1; 27. Язычество-то, напротивъ, прави онѣзи, които сж были робыни на

господаря си прѣзъ живота му, или жертвъ на пламъци-тъ при смърть-тъ му, или беспомощны страдалцы подъ всякакъ нищѣ-тъ и прѣзрѣніе. Длъжности-тъ на Христіанскы-тъ вдовицы сжъ ясно опредѣлены въ 1 Тим. 5; 3—16.

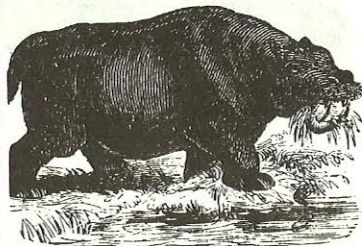
Вдодъ, една красна птица прѣходна както ластавицъ-тъ, съ мръсны навицы и съ высокъ грѣзделивъ гласъ. Считае се отъ Еврей-тъ между нечисти-тъ птицы, Лев. 11; 19. Клюнь-тъ ѝ е дълъгъ, черенъ, тънъкъ, и малко кукесть; крака-та ѝ сжъ сиви и къси. На глава-та ѝ има една кытка разноцвѣтны пера, който тя снышва или подига по волѣ-тъ си. Шия-та и гърды-тъ ѝ сжъ червеникавы, а крылѣ-тъ и опашка-та ѝ черны, съ бѣлы прѣчки.

Веелзевулъ, „начальникъ-тъ бѣсовскый“, Мат. 12; 24. Това име произлазъ отъ Вааль-зевува, единъ язычскый богъ между Аккаронцы-тъ, на когото име-то значи Господъ на мухы-тъ, комуто служба-та е была да покровителствува свой-тъ обожатели отъ мѣчѣніе-то на комары-тъ и на мухы-тъ съ които тази страна е была

заразена, 4 Цар. 1; 2, 3, 16. Веелзевулъ вѣроятно значи богъ на смѣтъ-тъ. Види се Еврей-тъ да сжъ отдавали това название на Сатанъ, понеже той е виновникъ на всички-тъ оскверненія и гнусотии на идолопоклонство-то.

Веелсефонъ, единъ градъ въ Египетъ, вѣроятно близо до сегашный-тъ Суеъзъ. Мѣстоположеніе-то му не е извѣстно. Израилѣ-тъ положили станъ „срещъ“, и „прѣдъ“ Веелсефонъ, прѣди да прѣминѣтъ прѣзъ Червено-то море, Исх. 14; 2, 33; 7.

Веемооъ, едно голѣмо суховодно животно, което ся описва въ Іовъ 40; 15—24. Тълкователи-тъ сега влобще ся съгласяватъ че то е рѣчный-тъ конь, който ся намира само въ Нилъ и въ другы-тъ голѣмы Африканскы рѣкы.

рѣчный конь.

Това е едно твърдѣ голѣмо, силно, и тежко-двигающе ся животно, което живѣе въ водъ-тъ, но излазъ по брѣгове-тъ да ся храни съ трѣвъ, съ жита и съ клонове-тъ на дървета-та. Възикашность-та на рѣчный-тъ конь когато е на сушъ-тъ е съвършенно странна, понеже тѣло-то му е твърдѣ голѣмо и валчесто, глава-та му е извѣпредно голѣма, а крака-та му сжъ сразмѣрно твърдѣ къси. Дължина-та на мѣжко-то ся знае да е 17 крака, височина-та му 7 крака, и окружность-та 15; глава-та му 3 1/2 крака, и опась-тъ му 9; уста-та му на широчинъ сжъ около 2 крака. Обща-та краска на жи-

вотно-то е черникава; уши-тъ му малки и островърхы; очи-тъ му малки и черны; джукы-тъ му твърдѣ дебелы и широки; ноздры-тъ му малки. Въоруженіе-то на жбы-тъ въ уста-та му е наистинѣ ужасно; най-паче дългы-тъ жбы на долнѣ-тъ му челюсть, които сжъ прѣкрывени нѣкакъ като едно валмо; тѣзи сжъ толкова силны и якы щото тѣ произвеждатъ огнь съ огниво, и иматъ повече отъ 2 крака на дължинѣ, и всякой отъ тѣхъ тежи новече съ 2 омы. Другы-тъ му жбы сжъ много по-малкы. Опашка-та му е къса и дебела; и цѣло-то му тѣло ся защищава отъ единъ дебели и жилавъ кожъ, който сабли и стрѣлы не могатъ да пробѣятъ, и която е покрита на гжсто съ късы космы.

Вееоера, единъ Левитскый градъ въ Манассѣ-тъ задъ Іорданъ, Исх. 14; 21; 27. Той ся казва още Астароъ, 1 Лѣт. 6; 71, и е, може бы, скрѣненіе на Вее-Астароъ.

Везекъ, градъ Ханаанскый, на който Адонивезекъ бѣ царъ. Исторія-та на прѣвземаніе-то му отъ Іудъ е въ Сжд. 4; 1—8. Тука Саулъ прѣброи войска-тъ си, прѣди да отиде да испжди Аммонцы-тъ и да вдигне обсадж-тъ на Іависъ-Галаадъ, 1 Цар. 11; 8.

Веліаръ. (недостойность.) Това що ся казва на Еврейскы чело-вѣкъ или сынъ на Веліара е зълъ, недостойнъ; единъ който ся е рѣшилъ да не ся подчинява никакъ; единъ мтежникъ; единъ непослушливъ, и необуздаемъ чело-вѣкъ, Сжд. 49; 22. 1 Цар. 2; 12. Въ Новый Завѣтъ, Веліаръ ся туря за силъ-тъ или за господарь-тъ на зло-то, за Сатанъ, 2 Кор. 6; 15.

Венадаъ, I, единъ Сирійскый царъ въ Дамаскъ, който ся насъ Аса, царъ-тъ на Іудъ, да направи бой противъ Ваасъ, царъ-тъ Израилевъ, 3 Цар. 15; 18—22. Той опустоши единъ голѣмъ часть отъ Везоалитъ.

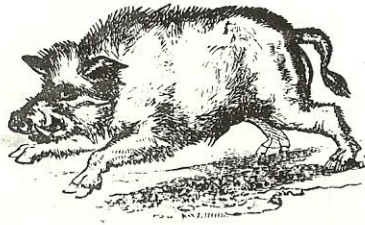
II. Сынъ и настѣдникъ на прѣидущій-тъ. Въ двѣ години наредъ той събра голѣмъ войска, и направи бой противъ Ахаавъ царъ-тъ Израилевъ. Той бѣде съвършенно разбитъ, чрѣзъ помощъ-тъ на Іеова, Богъ на планины-тъ и на полета-та, 3 Цар. гл. 20. Ахаавъ го пощади, противъ повелѣніе-то Божіе, и му даде условія за миръ. Тѣ както ся види не бѣхъ испълнены; защото три години наситѣ, Ахаавъ поднови бой-тъ и бѣде убитъ, 3 Цар. гл. 22. Около 9 години отпослѣ, Венадаъ пакъ напади на Израилъ, но пророкъ Елисей бѣ употребленъ да осуети планове-тъ му, 4 Цар. 6; 8—23. Но като поднови още веднѣжъ бой-тъ, той обсади Самаріѣ и ѣхъ докара до крайность чрѣзъ гладъ. Богъ направи да стане внезапно ужасъ между войска-тъ му нощемъ, и тя ся разбѣга бѣзъшекомъ, 4 Цар. 6; 17. 7; 6. Прит. 28; 1. Малко прѣди смърть-тъ си, Венадаъ, като ся разболѣ, прати Азаила да попыта пророкъ-тъ Елисея, който бѣше тогава въ Дамаскъ, какво щѣе да бѣде слѣдствие-то на болѣсть-тъ му. Пророкъ-тъ отговори че болѣсть-та не бѣ смъртоносна, но че той ще умре; нѣщо което скоро ся сбѣдихъ, защото не ся минъ много врѣме и Азаилъ одуши господарь-тъ си въ легло-то му, 4 Цар. 8; 7—15.

III. Сынъ на горепоменжтый-тъ Азаила. Баща му бѣ мжчилъ и притѣснилъ Израилъ твърдѣ много; но той изгуби всичко което баща му бѣ спечелилъ, понеже той ся разби 3 пѣти отъ царъ-тъ Іоаса, 4 Цар. гл. 43.

Веніаминъ, най-младый-тъ сынъ на Іакова и на Рахиль, Быт. 35; 16—18. Рахиль умрѣ веднага слѣдъ рожденіе-то му, и съ послѣдне-то си дыханіе го нарече Венонъ, *смыслъ на мѣж-тъ скръбъ*; но Іаковъ го наименова Веніаминъ, *сынъ на десѣ-тъ ли рѣкъ*. Той бѣ едно

голъмо утѣшеніе за бацж си, кой-то гледаше въ него любезнѣ-тѣ си съпругъ койкто бѣше погребль, още и Іосифа, изгубваніе-то на когото той жалѣаше. Той едвамъ можѣ да ся убѣди да го остави да отиде съ братія-та си въ Египетъ, Быт. гл. 42 и 43. Вениаминово-то племе бѣ малко отначало, и бѣ почти истрѣбено въ дни-тѣ на Сждіа-тѣ, Сжд. гл. 20, но отпослѣ то ся умножи твърдѣ много, 2 Лѣт. 14; 8. 17; 17. То бѣ храбро, Быт. 49; 27; и Вениаминъ "възлюбленный Господу," живущій безбѣдно при него, Втор. 33; 12; защото земля-та му достѣгаше сѣверны-тѣ прѣдѣлы на Іудж съ Святый-тѣ градъ. При възстаніе-то на 10-тѣ племена, Вениаминъ ся прилѣпи на странѣ-тѣ на Іудж; и двѣ-тѣ племена быдохж вынуждѣ отпослѣ тѣсно съединены, 3 Цар. 11; 13. 12; 20. Езд. 4; 1. 10; 9. Царь Саулъ и Саулъ Тарсанинъ-тѣ бѣхж и двамата отъ племе-то Вениаминово, Фил. 3; 3.

Вепрь. Вепрь-тѣ ся има да е отъ сжщій-тѣ родъ на обыкновеннѣ-тѣ свинѣ. Той е яростно и страшно животное. Жбѣ-тѣ му сж по-голъми и по-якы отъ жбѣ-тѣ на питомны-тѣ свинѣ. Краска-та му е черникава. Носъ-тѣ му (зурла-та) е дѣтѣ, и уши-тѣ му сж късы. Въ сегашны-тѣ врѣмена вепри-тѣ ся срѣщатъ по блата-та около Горный Іорданъ, и по нѣкога по Кармилекж-тѣ горж, и по нѣкога въ голѣмы стада близо до Тиверіадско-то море. Тѣ често ся мѣркахж на Крестоносцы-тѣ

по врѣме-то на крестоносны-тѣ походы. За гибелны-тѣ опустошенія на това животное ся споменува въ Псал. 80; 13.

Вера, царь Содомскій въ дни-тѣ на Авраама, Быт. гл. 14.

Верзеллай, І., Меолаеянинъ отъ Симеоново-то племе; баща на Адриила, който ся ожени за Меравж дѣщеріж-тѣ Сауловж, 1 Цар. 18; 49. 2 Цар. 21; 8.

II. Единъ възрастенъ и имотенъ Галаадецъ, пріятель на Давида когато той бѣ на заточеніе прѣвъ възстаніе-то на Авессалома. Той испрати щедро храны, легла, и други удобства за употребленіе-то на послѣдователи-тѣ на царя, 2 Цар. 17; 27. 19; 32. На завръщаніе-то на Давида, Верзеллай го придружи до Іорданъ, но ся откажа, по причинѣ на старость-тѣ си, да отиде до Іерусалимъ, и да приеме добринѣ-тѣ която царь-тѣ имаше намѣреніе да му направи. Давидъ, при послѣдній-тѣ си съвѣтъ на Соломона, заповѣда му да покаже милость на Верзеллаевы-тѣ чада, и да ги приеме като членове на царско-то семейство, 3 Цар. 2; 7.

III. Единъ священникъ който ся ожени за дѣщеріж-тѣ на гореказанный-тѣ, Езд. 2; 61. Неем. 7; 63.

Верникія, най-стара-та дѣщеря на царь Ирода Агриппа І., и сестра на по-младый-тѣ Агриппа, Дѣян. 23; 13. 23. 26; 30. Тя бѣ първо оженена за чича си Ирода, царь-тѣ Халкійскій; и слѣдъ смърть-тѣ му, за да избѣгне заслужено-то подозрѣніе на крѣвоусмѣненіе съ брата си Агриппа, тя станж жена на Полемона, царь-тѣ Киликійскій. Това съединеніе като ся развали наскоро, тя ся повѣрихъ при брата си, и отпослѣ станж другарка на Веспасіана и на Тита.

Верооай, единъ Сирійскій градъ, завоеванъ отъ Давида, 2 Цар. 8; 8. 1 Лѣт. 18; 8. Іез. 47; 16. Нѣкои го мыслятъ да е сегашный-тѣ Бей-

рутъ; но като оставимъ на странѣ сходство-то на име-то, знакове-тѣ показватъ къмъ едно мѣсто навѣтрѣ въ сушѣ-тѣ, по-близо до Емаѣ или Дамаскъ.

Весселъ, единъ художникъ, надаренъ отъ Бога съ особенно искусство за да построи и да украси скиній-тѣ, Исх. 31; 2. 35; 30.

Ветахъ, или **Тиваѣ.** единъ градъ въ Сирій-Совж, прѣвзетъ отъ Давида, 2 Цар. 8; 8. 1 Лѣт. 18; 8. може-бы сегашный-тѣ Тайбе. между Халебъ и Тадморъ.

Веоагла, единъ градъ Вениаминовъ, върху граничѣ-тѣ на Іудж, Ис. Нав. 13; 6. 18; 19, 21. Единъ отличенъ пѣтникъ е издиритъ мѣсто-то му 3 мили отъ устїе-то на Іорданъ, на пѣтъ-тѣ за Іерихонъ; тука е имало една добра дѣбрава, наполявана отъ единъ сладкъ и бистръ изворъ който е най-добры-тѣ въ долѣ-тѣ на Іорданъ.

Веоиль (долъ *Болсій*), име-то на единъ градъ на западъ отъ Гай, върху граничѣ-тѣ на племена-та Ефремово и Вениаминово, Быт. 12; 8. 28; 10—22, който е занималъ мѣсто-то дѣто Іаковъ като спалъ видѣлъ достопамятны-тѣ си снѣ. Той тогава замѣстѣлъ старо-то му име Лузъ съ Веоиль, Сжд. 1; 23. Тридесетъ години насетѣ, той пакъ расположи шатѣ-тѣ си тамъ, Быт. 35; 1—15. Веоиль бѣ плѣненъ отъ Іисуса Навина, и даденъ на Вениамина, Ис. Нав. 12; 9. 18; 22. Ефремци-тѣ, обаче, изгонихж Ханаанцы-тѣ, Сжд. 1; 22—26. Тука ковчегъ-тѣ на завѣтъ-тѣ и вѣроятно скинія-та останхж за дълго врѣме, Сжд. 20; 26. 1 Цар. 10; 3. Тука Самуилъ е ималъ сж дѣлице, както още въ Галгалъ и Масеж, 1 Цар. 7; 16. Слѣдъ Соломона, тамъ ся установи едно грозно идолопоклонство, защото Іероваамъ го избра като мѣсто за едно отъ златны-тѣ телета, по причинѣ на святость-тѣ която му ся отдавала по-напрѣдъ, 3 Цар. 12; 29. Пророци-тѣ быдохж натоварени

съ посланія противъ Веоиль, 3 Цар. 13; 1, 2. Іер. 48; 43. Амос. 3; 14. 7; 10. Първо-то отъ тѣхъ бѣде исполнено отъ Іосія, 4 Цар. 23; 13; а другы-тѣ въ по-послѣдне-то опустошеніе на Веоиль, дѣто нищо не може да ся намѣри сега освѣнъ развалины. Негово-то мѣстоположеніе е 12 мили отъ Іерусалимъ къмъ Сихемъ, върху южнѣ-тѣ странѣ на единъ хълмъ, съ единъ тѣсенъ и плодоносенъ долъ къмъ истокъ, и по край общій-тѣ пѣтъ къмъ западъ. При полѣ-тѣ на хълмъ-тѣ сж останкы-тѣ на единъ широкъ камененъ водоемъ отъ стары-тѣ Еврейскы врѣмена. Виж. **Впоавенъ.**

Веоесимѣвъ. единъ градъ Рувимовъ, прѣвзетъ отъ Моавитяни-тѣ, Числ. 33; 49. Ис. Нав. 12; 3. 13; 20; но зетъ назадъ отъ послѣдны-слѣдъ плѣненіе-то, Іез. 23; 9. Той е лежалъ не далечъ на истокъ отъ устїе-то на Іорданъ.

Веооронъ. днесъ ся казва Бейтуръ, име-то на два съседны града въ сѣверо-западный-тѣ жгълъ на Вениаминъ, която ся различаватъ и до днесъ като Горенъ и Доленъ. Тѣ сж были върху два хълма, съ долове на всякой-тѣ странѣ: Долный Веооронъ ся е раздѣлялъ отъ Горный чрѣвъ единъ малкъ долъ, и чрѣвъ единъ каменистъ и необработенъ пѣтъ за хълмъ-тѣ върху който Горный Веооронъ е былъ положенъ. Послѣдній-тѣ е былъ по-близо до Іерусалимъ, около 12 мили отъ него; два-та сж были върху обыкновенный-тѣ пѣтъ за къмъ приморіе-то. По този пѣтъ Іисусъ Навинъ прогони Амореи-тѣ, и тука Іавелъ мнѣж пощѣмъ на пѣтъ-тѣ си за Ангипатридж, Ис. Нав. 10; 1—11. Дѣян. 23; 31, 32.

Веоинира. Числ. 32; 3, 36. Ис. Нав. 13; 27, и Нимримъ, Пса. 13; 6. Іер. 48; 34; единъ градъ въ Гадъ, малко нѣщо къмъ истокъ на Іорданъ, върху единъ каналъ който води наблизо отъ Рамѣвъ-Галаадъ, къмъ юго-западъ въ тѣзи рѣкж.

Веоанъ. повечето извѣстенъ подъ име-то Схитополь, бѣ положенъ 2 мили кѣмъ западъ на Иорданъ, на край-тъ на долъ-тъ Иезраель, единъ рѣкавъ отъ голѣмото поле Езраелонъ, който ся простира отъ него до долъ-тъ на Иорданъ въ едикъ посокъ кѣмъ юго-истокъ. Веоанъ бѣ назначенъ за Манассія, ако и да не ся подчини изведѣжъ, Ис. Нав. 17; 11, 16. Сжд. 1; 27. Мъртво-то тѣло на Салула быде окачено на стѣны-тъ му, 1 Цар. 31; 10, 12. 2 Цар. 21; 12. 3 Цар. 1; 12. Мѣсто-то на тойзи градъ ся нарича сега Бейсанъ, и е около 24 мили кѣмъ югъ на Тиверіадско-то море. Сегашно-то село брой около 80 къщи, и жители-тъ му ся памиратъ въ бѣдно състояние по причинъ на опустошенія-та на Бедуины-тъ. Развалины-тъ на ветхый-тъ градъ обематъ доста голѣмо пространство покрай брѣгове-тъ на рѣкичкѣ-тъ която тече около него, и кѣмъ долъ-тъ; тѣ го показватъ да е ималъ почти 3 мили околовръстъ.

Веоомесъ. (сливочный домъ). 1, градъ Иудинъ даденъ на священницы-тъ, Ис. Нав. 21; 16. 1 Лѣт. 6; 39. 1 Цар. 6; 15. Той е лежалъ 15 мили на западъ отъ Иерусалимъ, близо до прѣдѣлъ-тъ Данскый и Филистимскый, Ис. Нав. 15; 10. 1 Цар. 6; 12. Види ся да е сжщій-тъ Ерсемесъ, Ис. Нав. 19; 41. Той е достопамятенъ по едно сраженіе между Иудъ и Израиль, въ което Амасія быде пораженъ, 4 Цар. 14; 12—14, и по завръщаніе-то въ него на ковчегъ-тъ измежду Филистимцы-тъ, и наказаніе-то на онѣзи конто го бѣхъ оквернили тогава, 1 Цар. гл. 6. Може быти че числа-та въ 19 стихъ сж погрѣшены отъ нѣкой старовѣрменъ писарь, и че порази-тъ сж были само семьдесятъ мѣжје.

11. Единъ прочуть градъ въ Египетъ, Иер. 43; 13. Виж **Ніополь.**

Веоуръ. единъ градъ въ гористѣ-тъ странѣ на Иудъ, близо до

Хевронъ, Ис. Нав. 15; 38. Той быде укрѣненъ отъ Ровоама, 2 Лѣт. 11; 7, и жители-тъ му помогнахъ за съгражданіе-то изново на Иерусалимъ, Неом. 3; 16. Историкъ-тъ Иосифъ го нарича едикъ отъ най-якы-тъ крѣпости въ Иудейхъ; по мѣстоположеніе-то му не е познато още навѣрно.

Веоъ-аккаремъ. ся мысли да е планина-та която ся казва Франкъ, между Оекуе и Виолеемъ, Неом. 3; 11. Иер. 6; 1. Той е единъ уединенъ хѣлмъ въ видъ на конусъ, върху който Кръстоносци-тъ имахъ едикъ акъ крѣпость.

Веоъ-арвелъ. вѣроятно Арбеда, сега Ирбидъ. Одно мѣсто съ това име е лежало 25 мили кѣмъ юго-истокъ на Галилейско-то море. Друго едно е имало въ Галилея, близо до Магдалъ. Тука е имало нѣколко голѣмы и почти непристѣпны укрѣпены пещеры, въ стрѣмны-тъ страны, Ос. 10; 14.

Веоъ-девлаоанмъ. Моавскый градъ, който е сжщій-тъ Алмонъ-дивлаоанмъ, Иер. 48; 22. Числ. 33; 46.

Веоъ-харъ. въ Данъ, близо до Масѣж; забѣлѣжителенъ по пораженіе-то на Филистимцы-тъ, и по въздиганіе-то на Евеи-езеръ (единъ памятникъ) отъ Самуила, 1 Цар. 7; 11.

Веоъ-фегоръ. градъ Моавовъ, въ прѣдѣлы-тъ назначены за сынове-тъ Рувимовы, и който Израилъ-тъ завоевахъ отъ Амореи-цы-тъ, Ис. Нав. 13; 20. Той бѣ прочутъ за кланіе-то на Вааль-фегора. Въ ближній-тъ долъ Моисей повтори законъ-тъ на Израиль, и тамъ быде погребенъ, Втор. 4; 44—46. 34; 6.

Видѣніе. свѣрхестественно прѣдставленіе отъ разны прѣдмѣты и обстоятелства прѣдъ умъ-тъ на буденъ или заспалъ чловѣкъ, Иса. гл. 6. Иез. гл. 1. Дан. гл. 8. Дьян. 26; 13. Виж. **Сънъ.**

Виль. главный-тъ идолъ на Вавилоняны-тъ. Виж. **Вааль.**

Вино. Понеже лоза-та е была естественна на Ханаанскѣ-тъ земѣхъ и други источны страны, вино-то много ся е употребявало тамъ за пиеніе, най-вече по пирове-тъ, Есв. 1; 7. 5; 6. Дан. 5; 1—4. Иоан. 2; 3. Като едно отъ главны-тъ произведенія на Святѣ-тъ Земѣхъ, то е служило за възліянїя прѣвъ Богослуженія-та, Исх. 29; 40. Числ. 15; 4—10, и ся упоменува между “начаткы-тъ” Втор. 18; 4, то ся е употребявало прѣвъ празднуваніе-то на Пасхѣ-тъ, и по-послѣ на Тайнѣ-тъ Вечерѣхъ, Мат. 26; 27—29. Ведно съ жити-то и елей-тъ е означавало всяко привѣременно продоволствіе. Псал. 4; 7. Ос. 2; 8. Ионл. 2; 19.

“Хелвонско-то вино” ся е произвождало въ околность-тъ на Дамаскъ, отъ дѣто ся е испращало за Тиръ, Иез. 27; 18. То е приличало на “Ливанско-то вино,” прочуто по прѣвѣсходство-то си и по дѣхъ-тъ си, Ос. 14; 7. Виж. **Хелвонъ.**

Пиеніе вино до опиваніе строго ся осажда отъ слово-то Божіе. Грѣхъ и срамъ сж свързани съ първо-то упоменуваніе на вино-то и въ Библиѣ-тъ по-послѣ. Быт. 9; 21. 49; 31—36. 1 Цар. 25; 36, 37. 2 Цар. 13; 28. 3 Цар. 20; 12—21. Есв. 1; 10, 11. Дан. 5; 23. Отк. 17; 2. То ся описва като лѣстивъ присмѣватель, Прит. 20; 1; причинитель на бѣдствія, Прит. 23; 29—35, на горести, Иса. 5; 22, заблужденіа, Иса. 28; 1—7, и нечестивъ людостъ, Иса. 5; 11, 12. 56; 12. Ос. 4; 11. Въ нѣкои случаи пиеніе вино ясно ся запрѣтѣва, Лев. 10; 9. Числ. 6; 3, а въ други то ся упоменува като отличительна черта на нечестивый-тъ, Ионл. 3; 3. Амос. 6; 6. На много мѣста изъ Св. Писаніе ся казва да ся пазимъ отъ него, 1 Цар. 1; 44. Прит. 23; 31. 31; 4. 5. 1 Тим. 3; 3. Библия-та горчиво прокліна онзи който искушава другого да піе вино, Авв. 2; 15. Даниль и

Рихавци-тъ намѣтрихъ за добро да ся въздержатъ отъ вино, Иер. 35; 14. Дан. 1; 8, мѣнїе-то на Апостола Павла върху сжщо-то ꙗко, ся прѣпорѣчва за всеобщо пріеманіе, Рим. 14; 21. 1 Кор. 8; 13.

Вирилъ. име-то на единъ драгоцѣненъ камыкъ съ едикъ морезеленикавъ краскъ, който ся намира главно въ Индіѣхъ, Отк. 21; 20.

Вироъ. (кладенецъ), единъ Вениаминовъ градъ, близо до Гаваонъ, Ис. Нав. 9; 17. 2 Цар. 4; 2, 3. Той е извѣстенъ сега подъ име-то Ель-бире, едно село отъ 700 жители, върху единъ хѣлмъ 7 мили на сѣверъ отъ Иерусалимъ.

Вирсавѣ (кладенецъ на кѣлѣвѣ-тъ). Быт. 21; 31. 26; 31, 33, единъ градъ 28 мили кѣмъ юго-западъ отъ Хевронъ, на южный-тъ край на Палестинѣхъ. Данъ е лежалъ на сѣверный-тъ край; тѣй щото израженіе-то “отъ Данъ до Вирсавѣ,” значы, цѣлѣ-тъ длѣжинѣхъ на земѣхъ-тъ, Сжд. 20; 1. Въ Вирсавѣ Авраамъ, Исаакъ, и Іаковъ сж прѣбывавали често, Быт. 21; 31. 22; 19. 26; 23. 28; 10. 46; 1. Градъ-тъ който отпослѣ ся подигахъ тука бѣ първо опрѣдѣленъ за Иудѣ, и послѣ за Симеона, Ис. Нав. 15; 28. 19; 2. Тука Самуилъ постави сынове-тъ си като сжди, 1 Цар. 8; 2. Илія си починъ тука на пѣть-тъ си за Хоривъ, 3 Цар. 19; 3. Този градъ е былъ сѣдалище на идолопоклонство-то въ врѣме-то на Озіѣхъ, Амос. 5; 5. 8; 14. Слѣдъ плѣненіе-то той ся насели пакъ отъ Еврей-тъ, Неом. 11; 27, 30, и сжществуваше нѣколко вѣка слѣдъ идваніе-то на Христа. Пѣтници сж намѣрили мѣстоположеніе-то му на прѣдѣлъ-тъ на великѣ-тъ пустыни кѣмъ югъ отъ Ханаанъ — развалины-тъ на единъ малъкъ разсыпанъ градъ, и два дълбоки каменны кладенцы съ изряднѣхъ водѣхъ, заобыколени отъ каменны корыта, и носящы знакове на голѣмѣхъ древность.

Виръ (кладенецъ), 1, одно мѣсто

за прѣсѣдѣваніе (конакъ) на Еврей-тѣ въ Моавѣ, дѣто Богъ имъ даде водѣ, Числ. 21; 16—18. Иса. 15; 8.

II. Единъ градъ въ Иудѣ, споредъ Евсѣвія и Иеронима нѣколко мили на западъ отъ Иерусалимъ, близо до Веесемесъ. Иовамъ побѣдѣ тамъ отъ брата си Авимелеха, Сжд. 9; 21.

Виссонъ. Отъ Исх. 39; 28 става видно че виссонъ е былъ изициено лено платно. Отъ виссонъ е была направена дреха-та който Иосифъ облѣче когато станѣ Египетскій Везиръ, Быт. 41; 42. Въ Прит. 31; 22 ся упоменува като матерія на облѣкло което "добро-дѣтели-та жена" носи, а въ Отк. 19; 8 означава прѣносно правотѣ-тѣ на святѣи-тѣ.

Вихрушки сѣ ставали и ставать често въ Аравійскы-тѣ пустыни, Іов. 37; 9. 38; 1. Наум. 1; 3. Повечето пакти тѣ не сѣ страшны, Иса. 17; 13; но сегизь-тогизь ся появляватъ виезакни, летуци, ужасни, и опустошающи всячко прѣдъ себе урагани; кѣици и дрѣвеса не прѣчятъ на пакти имъ; и пактиници ся заравятъ живи подъ пѣсѣчны-тѣ стѣлпове които тѣ издигатъ и влекатъ, като морекы смерчове, Іов. 1; 19. Иса. 21; 1. Виезакни-тѣ и невѣспротивими присѣды Божіи ся уподобяватъ на вихрушки, Псал. 58; 9. Прит. 1; 27. Иса. 66; 15. Една отъ Еврейскы-тѣ думы, които сѣ прѣведени на *вихрушки*, понѣкога означава силенъ и буренъ вѣтръ, Іер. 23; 19. 30; 23. Зах. 9; 14. Виж. **Вѣтрове**.

Вихеанъ, евнухъ въ дворѣ-тѣ на Ассира, на когото сѣзаклятіе-то противъ този царь быде унищожено чрѣзъ бдительность-тѣ на Мардохея, Есѣ. 2; 21.

Виноавара, (*мѣсто за прѣгода*), единъ градъ върху источный-тѣ брѣгъ на Иорданъ, дѣто Иоаннъ кръщаваше, Іоан. 1; 28. Той е былъ може-бы сѣщій-тѣ Веѣ-вара, Сжд. 7; 24; но сѣщинско-то му мѣстоположеніе е неизвѣстно. Много

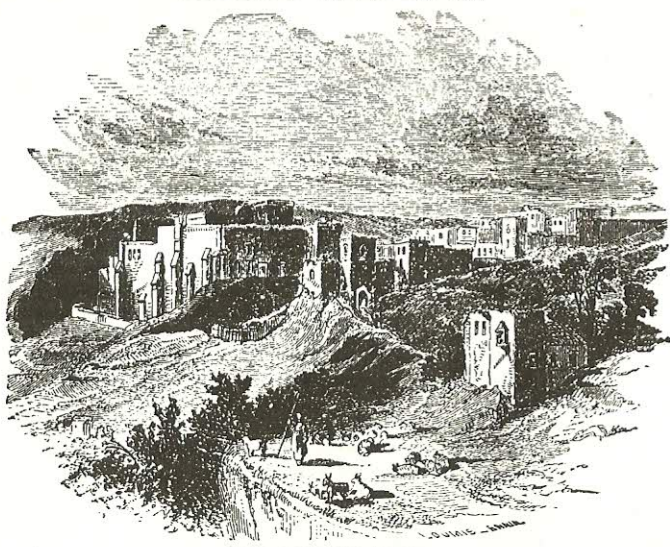
отъ най-добры-тѣ Гръцкы рѣкопи-сы и неотдавнашны изданія иматъ намѣсто Виноаваръ Виноаніахъ, на който мѣстоположеніе-то е тоже неизвѣстно.

Виноавентъ. едно мѣсто и пустыня близо до Веѣиль кѣмъ истокъ, Ис. Нав. 7; 2. 18; 12. 1 Цар. 13; 5. 14; 23. То ся види да ся употребява укорително по нѣкога за самый-тѣ Веѣиль, слѣдъ като ся въздигнахъ тамъ златны-тѣ телета, Ос. 4; 15. 10; 5. Веѣ-иль значи *домъ-тъ на Бога*; а Веѣ-авентъ, *домъ-тъ на грѣхъ-тъ*, или на единъ идолъ.

Виноанія. едно село върху источнѣ-тѣ стрѣмнинѣ на Елеонскѣ-тѣ горѣ, около 2 мили кѣмъ юго-истокъ на Иерусалимъ, и на пактѣ-тѣ за Иерихонъ. То ся е посѣтѣвало често отъ Христа, Мат. 21; 17. Мар. 11; 1. 12. Лук. 19; 29. Тука живѣяхъ Марѣа и Марія, и тука Лазаръ бѣ въздигнатъ отъ мъртвы-тѣ, Іоан. гл. 11. Тука Марія помаза Господа, Іоан. гл. 12; и изъ посрѣдѣ-тѣ на ученицы-тѣ си, близо до това село което той обичаше, той ся възнесе на небо-то, Лук. 24; 50. Сегашно-то му име, Лазарія, произлазя отъ Лазаръ. То е едно бѣдно село отъ 20 челяди.

Виносѣда. (*домъ на милость-тѣ*). име-то на единъ кѣпалниѣ близо до храмъ-тѣ въ Иерусалимъ, сѣ едно отворено зданіе до неѣхъ, за удобство-то на болны-тѣ които дохождахъ да ся лѣкуватъ отъ водѣ-тѣ ѣ, Іоан. 5; 2. Прѣданіе-то постави тѣзи кѣпалниѣ на мѣсто-то на което сега ся намира единъ голѣмъ прѣсѣхналъ водоемъ (*хаузь*), покрай въйкашность-тѣ на сѣвернѣ-тѣ стѣнѣ на отворено-то мѣсто на храмъ-тѣ. Нѣкои, обаче, мыслятъ за вѣроятію че това е само една часть отъ окопѣ-тѣ, който е раздѣлялъ планинѣ-тѣ Моріахъ отъ ближній-тѣ хѣлмъ кѣмъ сѣверъ. Тѣ прѣдилагатъ за сѣщинскѣ-тѣ Виносѣда да е "Источникъ-тѣ на Дѣвѣ," така наре-

СЕГАШНИЙ ВНОЛСЕЕМЪ.

Внолсеемъ, I. Градецъ, който ся отличилъ по причинѣ че Давидъ и Христосъ сж ся родили въ него. Той бѣ въ прѣдѣлы-тѣ на племе-то на Іудж, 6 мили на юго-западъ отъ Іерусалимъ, и вѣроятно е пріелъ име-то Внолсеемъ, което значи *хлебна домъ*, отъ плодородіе-то на околны-тѣ страны. По тѣзи причинѣ и древно-то му име е было Ефрава — *плодородно*, Быт. 48; 7. Мих. 5; 2. Той бѣ прѣкрасно положенъ върху едно дългнесто бърдо, 2700 крака надъ морско-то равнище, и е ималъ единъ добръ изгледъ отъ всякъ странъ. Хълмове-тѣ около Внолсеемъ сж были добръ обработени, и покрыти съ лози, съ смоквы, и съ мигдалы; и долины-тѣ около него сж давали изобилны жѣтвы съ житю. Той бѣ укрѣпенъ отъ Ровоама, 2 Лѣт. 11; 6, но сравнително е былъ едно незначително мѣсто, Мих. 5; 1, и не ся споменува отъ Іисуса Навина или отъ Неемійж между градовѣ-тѣ на Іудж. За него ся говори пріятно въ исторіи-тѣ на Вооза и Руѣбъ; той ся славилъ като мѣсто-

рожденіе и градъ на Давида, 1 Цар. 17; 12. 15. 20; 6. 2 Цар. 23; 44-47; но най-много ся счита за свѣтъ за дѣто Искушитель-тѣ ся роди тамъ. Надъ това обшчливо мѣсто-водяща-та звѣзда стояше; тамъ источни-тѣ мудреци ся поклонихъ на Царь-тѣ на царіе-тѣ, и тамъ дѣто Давидъ пазяше стадо-то си и славяше Бога, пѣнія-та на ангелскій-тѣ ликъ ся чувахъ при рожденіе-то на Спаситель-тѣ, Лук. 2; 8. Внолсеемъ ся нарича сега *Бейтлаамъ*, и има около 3,000 жители, почти всички-тѣ Христіани. Половина миля къмъ сѣверъ е мѣсто-то, дѣто споредъ общо-то мнѣніе е гробъ-тѣ на Рахиль, Быт. 35; 16—20; и около 2 мили къмъ юго-западъ сж голѣмы-тѣ водохранилища, извѣстны подъ име-то Соломонови водоеми.

II. Градецъ въ наслѣдіе-то на Завулоново-то племе, Ис. Нав. 49; 45. Сжд. 12; 40, сега едно незначително село 6 мили къмъ западъ отъ Назаретъ, което; както и Іудинъ-тѣ Внолсеемъ, ся нарича по Арабскы *Бейтлаамъ*.

ченъ, въ по-долниж-тѣ часть на долъ-тѣ Іосаватовъ, 850 крака на югъ отъ мѣсто-то на храмъ-тѣ. Тази кжпалня е много древня, и види ся да е заемала водж-тѣ си отъ стары-тѣ водоемы подъ храмъ-тѣ. Двѣ стѣлбы, отъ които една-та съ 16, а друга-та съ 43 стѣпала, и съ единъ плоскъ покрывъ отъ 12 крака между тѣхъ, водять доло до кжпалниж-тѣ; тази послѣдняя е 15 крака дълга, и 5 или 6 крака широка. Воды-тѣ ѿ ся издигатъ и спадатъ въ нередовны врѣмена, и ся стичать чрѣзъ единъ подземенъ каналъ къмъ Силоамскж-тѣ кжпалниж. Тя ся мысли да е “царскій-тѣ водоемъ,” Неем 2; 14. Вноседа, дѣто и да е мѣстоположеніе-то ѿ, е изгубила цѣлителиж-тѣ си силж; но источникъ-тѣ, който Христосъ е отворилъ за грѣхъ-тѣ, и за смърть-тѣ, е близо за всички и има всегда цѣлителиж-тѣ си силж. Виж. *Силоамъ*.

Вноинія, I Пет. 1; 1, една область въ сѣверниж-тѣ часть на Малж Азіиж, върху брѣгъ-тѣ на Черно-то море, които има Пафлагонійж на истокъ, Фригіиж и Галатійж на югъ, и Мизійж на юго-западъ. Тя бѣ право срѣщж Цариградъ. Тя е позната като едиж отъ области-тѣ на които апостолъ Петръ отправилъ първо-то си послание; още като да е была подъ управленіе-то на Плинія, който, въ едно писмо до императоръ-тѣ Траяна споменува за число-то, за характеръ-тѣ и за обычаи-тѣ на унѣтены-тѣ тамъ Христіаны, около 106 год. слѣдъ Р. Х.; още и за най-знаменитый-тѣ съборъ на Христіанскж-тѣ церквж държанъ въ града Никеиж, столицж-тѣ ѿ, около 325 год. слѣдъ Р. Х. За тѣзи область много е вѣроятно че е была поучавана отъ Ап. Петра; и четемъ че когато Павелъ прѣдпріе да отиде въ Вноиніиж, Духъ-тѣ не му допустѣ, Дѣян. 16; 7.

Вносавее, жена-та на Уриіж, и

вѣроятно внука на Ахитофела. Виж. *Ахитофель*. Давидъ първо направи прѣлюбоудѣство съ неіж, сетѣ накаръ да убійтъ мжжъ-тѣ ѿ, и най-подиръ ѿж зе за женж. Тѣзи грѣхове неугодишж на Іеовж, който прати пророкъ-тѣ Наѳана до Давида съ притчж-тѣ за женско-то агне, 2 Цар. 12; 1. Давидъ ся раская горчиво, но пакъ быде наказанъ, 2 Цар. 11; 12. Вносавее бѣ майка-та на Соломона, на которого наслѣдіе-то на прѣстолъ-тѣ тя зе грѣжж да обезпече, 3 Цар. 1; 15. Тя ся споменува отпослѣ въ исторіи-тѣ на Адоніиж, 3 Цар. 2; 13, въ заглавіе-то на 31 Исаломъ, и между прѣдѣды-тѣ на Христа, Мат. 1; 6.

Вносандъ, (мѣсто за рыболовство), I, единъ градъ въ Галилеиж, върху западниж-тѣ брѣгъ на Геннисаретско-то езеро, малко къмъ сѣверъ на Капернаумъ; той е былъ мѣсторожденіе-то на апостолы-тѣ Филиппа, Андрея, и Петра, и ся е посѣтывалъ често отъ Господа нашего, Мат. 11; 21. Мар. 6; 45. 8; 22.

II. Единъ градъ къмъ сѣверъ на сжщо-то езеро, и къмъ истокъ на Іорданъ. Близо до това мѣсто Христосъ нахрани петъ-тѣ тысячи души. Той е лежалъ върху единъ нискъ хълмъ близо до Іорданъ, раздѣленъ отъ Галилейско-то море чрѣзъ едно поле 3 мили широко, и много плодородно, Лук. 9; 10. Сравни Мат. 14; 13—22. Мар. 6; 31—45. Този градъ быде уголѣменъ отъ Филиппа, четверовластникъ-тѣ на тѣзи странж, Лук. 3; 1, и нареченъ Іулій въ честь на Іуліиж, дщериж-тѣ Августовж. Сега отъ него има само развалины.

Внофагія, (мѣсто на смоквы), едно малко село къмъ источниж-тѣ полж на Елеонскж-тѣ горж, близо до Вноаніиж, Мат. 21; 4. Мар. 11; 4. Лук. 19; 29.

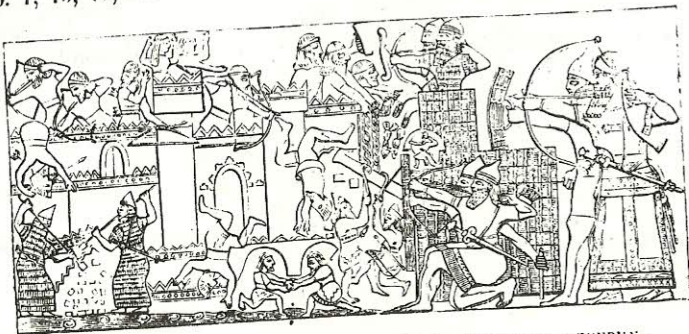
Вноѣ, или Веѣѣ (домъ), образува едиж часть на много сложны имена на мѣста, и нѣкога значи *мѣсто* или *жилище*; а по нѣкога *храмъ*.

Тази дума е *Бейт* на сегашният Арабски языкъ.

Власть. постелникъ на Прода Агриппа, подкупенъ да подбъствува за въ ползъ на Тирианы-тъ и Сидоняны-тъ, Дян. 12; 20.

Воазъ. име-то на единъ отъ два-та мѣдны стълпа които Соломонъ въздигна въ притворъ-тъ на храмъ-тъ, а другий-тъ ся наричаше *Иакинъ*. Тѣзи стълпове сж были около 33 крака высоки, 3 Цар. 7; 15, 16, 21.

ОБСАДА НА ЕДИНЪ ГРАДЪ: ОТЪ ШИПРОДОВЪ-ТЪ ПАЛАТЪ ВЪ ИИЗЕВЪ.

Война. ратъ, е лошъ плодъ на грѣхопаданіе-то и растленіе-то челоуѣческо Быт. 6; 11—13. Пса. 9; 5. Іак. 4; 1, 2. Прѣдизвикана отъ нападеніа-та на неприятели, или заповѣдана отъ Бога за наказаніе-то на тѣзи неприятели, война-та често става неизбежима. Виж. **Амаличани** и **Ханаанъ**. Слѣдъ завоеваніе-то на Ханаанъ, Богъ наказа съ този бичъ мятежний си народъ и растленны-тъ и огнетелны-тъ му съезды идолопоклонники. Въ много случаи ся е по-вдигалъ споръ за истинный-тъ Богъ и истуканы-тъ; както е случай-тъ съ Филистимцы-тъ, 1 Цар. 17; 43—47, съ Сирійцы-тъ, 3 Цар. 20; 23—30, съ Ассирійцы-тъ, 4 Цар. 19; 10—19, 35, съ Аммонцы-тъ, 2 Лѣт. 20; 1—30. За това Богъ е въздигалъ за народа си поборники, събѣтвалъ го въ вой-

Воанергесъ (сынове на грѣхъ-тъ) име дадено отъ нашій-тъ Спаситель на Іакова и на Іоанна сынове-тъ Зеведеевы, Мар. 3; 17, може-бы по причинъ на силъ-тъ имъ като проповѣдники. Нѣкои мыслятъ че то имъ е дадено въ вре-ме-то когато тѣ помолихъ Христа да направи да слѣзе огнь отъ не-бе-то, и да истреби едно Самарянско село, което бѣше отказало да ги приеме, Лук. 9; 53, 54.

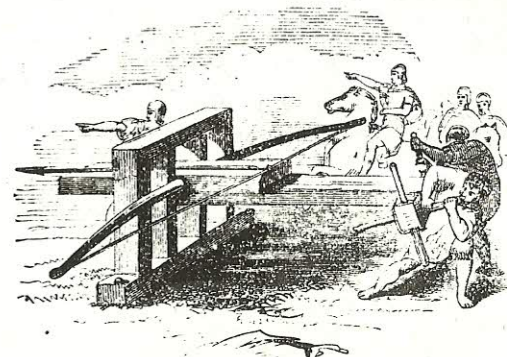
Воденица. Виж. **Жито**.

нѣ чрѣзъ Уримъ и чрѣзъ пророцы, и чудесно му е помагалъ въ битвы.

Прѣди време-то на Царіе-тъ, Евреи-тъ не сж имали рѣдовнѣ войскъ; обаче, вѣщцы, които сж мо-жали да носятъ оружіе, сж были длѣжни, въ време на нуждъ, да излѣзжтъ на бой, 1 Цар. 11; 7. Огромны-тъ войски на царіе-тъ на Іудъ и Израіля сж ся бѣли обыкновенно цѣль, обрѣжени съ копія, мечове и щитове; и сж имали голѣмы тѣла отъ стрѣлы и пращницы, а малко колесницы и конницы. Виж. **Оружіа**. Военны-тъ силы сж ся распорѣждали на отдѣленія, съ десятиначални-цы, стоначалниці, тысячноначалниці, и т. н. Сжд. 20; 40. 1 Лѣт. 13; 1. 2 Лѣт. 25; 5. Евреи-тъ и-цѣлно сж ся равняли по хра-брость и военно искусство съ съ-

седны-тъ си народы; обаче тѣ сж ся въздержавали отъ войнѣ на за-воеваніе; и когато сж прогони-вали нападатели-тъ си, тѣ сж ся заврѣщали у дома си. Обыкновенно военны-тъ походи сж ся запо-чвали прѣзъ пролѣтъ-тъ, и сж ся свѣршвали прѣзъ есень-тъ, 2 Цар. 11; 1. 3 Цар. 20; 22. Когато Еврейско-то войнство е приближавало неприятелскъ-тъ войскъ, священ-ници-тъ сж го ободрявали съ слова, Втор. 20; 2. 1 Цар. 7; 9, 13, и съ въ-одушевителны пѣсни, 2 Лѣт. 20; 21. Священны-тъ трѣбы сж давали

етіанскъ твърдость прѣдъ нападе-ніа-та на душевны-тъ неприятели, 1 Кор. 16; 13. Еф. 6; 11—14. 1 Сол. 3; 8. Дрѣвны-тъ биткы сж были из-вѣстнѣрно крѣвопролитны, 2 Лѣт. 28; 6, като исключимъ онѣзи отъ побѣдены-тъ които сж были за-держаны за да украсѣжтъ побѣ-дж-тъ, или да бѣдѣжтъ продадени като робіе, малцина отъ осталь-тъ сж были пощадявани. Когато една побѣдоносна Еврейска вой-ска ся е заврѣщала, тя ся е по-свѣрѣщала съ радость отъ цѣло-то населеніе, 1 Цар. 18; 6, 7. Кори-

КАТАПУЛТЪ. МАШИНА ЗА ХВРЛЯНІЕ ТЯЖКИ СТРЕЛЫ.

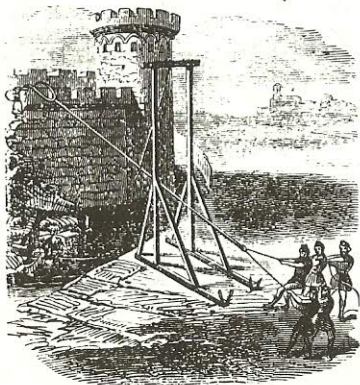
знакъ-тъ за бой, Числ. 10; 9, 10. 2 Лѣт. 13; 12—15. Първо стрѣльци-тъ пращници-тъ сж излизали, отъ по-слѣ сж давали мѣсто-то си на те-жко обрѣжени-тъ копѣеносцы и др. да нападижтъ; послѣдны-тъ ся устрашавали неприятель-тъ съ поглѣда и военны-тъ си выкове, прѣди да го наблизжтъ, Сжд. 7; 48—20. 1 Цар. 17; 32. Іов. 39; 25. Пса. 17; 12, 13. Скоро бойца-тъ сж ся сражавали рѣжжъ съ рѣжжъ; битка-та тогасъ е прѣдставлявала еднѣ порядицѣ отъ между боеве; и побѣда-та ся е спечелвала отъ храбры-тъ, искусны-тъ, сильны-тъ, и бѣрзы-тъ воины, 1 Лѣт. 12; 8. Псал. 18; 32—37. Вижъ Апостолъ Павловъ-тъ увѣщанія къмъ хри-

сти-тъ сж ся раздѣляли, слѣдъ като една часть отъ тѣхъ е была задержана за даръ Господу, Числ. 31; 30. Сжд. 5; 30, троеи ся были окачвани по явны мѣста, похвал-ны слова сж ся изричали за въ-честъ на отличившы-тъ ся ратни-цы, и плачь надъ умрѣлы-тъ.

Обсаждане-то на единъ крѣпо-стенъ градъ е ставало съ издига-ніе-то околорѣсть на многоброй-ны кулы отъ които сж ся хвърляли стрѣлы и др. т.; катапулти (видъ метателны машины, сж ся приго-товлявали за стрѣляніе на голѣмы стрѣлы и камѣне. До градскы-тъ стѣны сж ся издигали высоки ку-лы и могылы отъ които ся е хвър-ляли напрѣкъ единъ подвижымъ

мость, посредствомъ който е было възможно да се достигни до градъ-тъ. Стѣнобитны-машины (овны) сж ся употрѣблявали за пробиваніе на стѣны-тъ; сжщо и единъ видъ канджи съ желѣзны

куки на единия си край и въжа на другия, за строполянне на камѣне и челоѣци отъ връхъ-тъ на стѣны-тъ. Обсадени-тъ сж' отблъсвали тѣзи и други тѣмъ подобны нападенія съ хвърляніе стрѣлы, камѣне, и врѣло дървено масло; съ окачване вртница съ плѣва между зидъ-тъ и стѣнобитны-тъ машины; съ силны и везашны искачания, налитанія, привизманіе и изгаряніе на кулы-тъ, и съ бързо остѣпване въ градъ-тъ. Нынѣшны-тъ изобрѣтенія на пупаль-тъ (баруть-тъ), пушкы-тъ, бомбы-тъ и тѣжкж-тъ артилерійк сж измѣнили всичко туй. Виж. **Овны.**

Съ распространіе-то на христіанство-то, война-та става отъ день на день все по-малко извинителна и по-малко възможна; единъ великъ напръдѣкъ ся съгледѣжда отъ обичай-тъ и духъ-тъ на старж-тъ варварщинж къмъ общано-то върховенство Княза ира, Псал. 46; 9. Иса. 2; 4. Мих. 4; 3.

“Книга-та на браны-тъ Госпо-

дни” е была една небоговдѣхновенна и отдавна изгубена книга, която е съдържала подробности върху събитія-та, които ся спомѣнуватъ въ Числ. 21; 14, 15.

Волъ. мжжко-то и пораснѣло-то четвероного отъ видъ-тъ на кравж-тъ; въ Библијк-тъ ся срѣща и **быкъ**: едно чисто животно по законъ-тъ Моисеевъ, много употрѣблявано за хранж, 3 Цар. 19; 21, съставляваше голѣмж часть отъ богатство-то на Еврей-тъ въ овчарскый имъ животъ, Род. 24; 35. Иов. 1; 11. 42; 12. Волове ся употрѣблявахж въ земледѣліе-то за ораніе, 3 Цар. 19; 19; и за вършеніе прѣзъ което врѣме не имъ ся вързвахж уста-та, 1 Кор. 9; 9, но добръ ся пахранвахж, Псал. 30; 24.

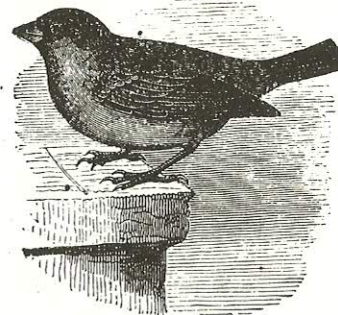
Воозъ. Руо. 2; 1, имотенъ Виелеемецъ, потомецъ на Іудж, отъ когото водехж потекло-то си Еврейскы-тъ царіе, Мат. 1; 5. Постѣпѣтъ-тъ му въ случай-тъ на Руо го показва да е былъ челоѣкъ съ добръ духъ и съ строгж честность. Той удовлетворіо притязаніе-то което Руо имаше срѣщу него като единъ ближень сродникъ: подъ задѣлженія-та на Левитскый-тъ законъ, той ся ожени на бѣднж-тъ класодобирателж, и така станж единъ отъ прадѣды-тъ на Давида, още и на Давидовый-тъ Сынъ, Госнода. Той бѣ баща на Овида, а Овидъ бѣ баща на Іессея, и Іессей на Давида. Цѣло-то повѣствованіе е едно прѣкрасно изображение на простотж-тъ на вѣкъ-тъ, когато искусствены-тъ учтивости не бѣхж още развели мѣсто то на естественны-тъ и искренны-тъ израженія на любовь.

Восора. Быт. 36; 33, градъ Едомскый, Иса. 34; 6. 63; 1, и земята около него, Іер. 49; 13, 22. За него ся споменува наедно съ Феманъ и съ Червено-то море, Іер. 49; 20—22. Амос. 1; 12. Мѣстоположіе-то му ся намира въ нынѣшній-тъ Ел-Бусаире, на срѣдѣ-

пѣтъ между Киръ Моавъ и между гора-та Оръ, къмъ юго-истокъ на Мъртво-то море. Това е едно село отъ 30 кмѣхъ върху единъ хѣлмъ съ единъ малкъ твърдѣль. Развалины-тъ му го показватъ да е былъ голѣмъ градъ. Восора Моавска, Іер. 48; 24, може да е сжщо-то мѣсто.

Восоръ. I, градъ на прибѣжище въ полянкж-тъ земѣх на Рувимовцы-тъ задъ Іорданъ. Гочно-то му мѣстоположіе е неизвѣстно, Втор. 4; 43. Ис. Нав. 20; 8. 21; 36.

II, единъ потокъ който ся втича въ Срѣдиземно-то море 3 мили къмъ югъ отъ Газж. Една часть отъ Давидовы-тъ войскы като прѣслѣдваше Амаличаны-тъ ся спрѣ тамъ, 1 Цар. 30; 9—21. Потокъ-тъ прѣсѣхва пролѣтно врѣме.

Врабче (по Евр. *циппоръ*), една добръ извѣстна птица, която ся намира въ Европж, Азіјж и Африкж, и обыча многолюдны-тъ мѣста. Тя гради гнѣзда-та си, найвече подъ стрѣхы-тъ; храни ся съ сѣмена, овоція, и насѣкомы; и снася петъ или шесть яйца, съ пепелявъ цѣвѣтъ и кайявы пятна. Еврейско-то име *циппоръ* включавя и другы цѣрѣящы птицы, които ся хранятъ съ жито и насѣкомы, и ся причиславатъ къмъ родъ-тъ на чисты-тъ, Лев. 14; 4. Врабче-то въ Псал. 102; 7 вѣроятно стои вмѣ-

сто дроздъ, една птица забѣлѣжителна по уединено-то си живѣніе по кмѣща-та, и по сладко-то и жаловито-то си цѣртеніе. Врабче-то е отъ малкж стойностъ; и за това ще дадемъ хубаво поясненіе за Божіе-то провиденіе ако кажемъ, че Богъ бди даже надъ паденіе-то на врабче-то, Мат. 10; 29. Още тѣзи птицы изобилуватъ въ Іерусалимъ.

Вражари. звѣздохетци, челоѣвѣци, които казвахж че могатъ да откриватъ бѣдѣщы приключенія чрѣзъ астрологическы (звѣздохетскы) забѣлѣжванія. Въ старо врѣме мыслили че звѣзды-тъ сж имали нѣкое вліаніе, за добро или за зло, върху челоѣвѣцкы-тъ работы, и че нѣкои появленія и относителны положенія на небесны-тъ тѣла сж были пълны съ значеніе за онѣзи които сж имали искусство да ги тѣлкуватъ, Дан. 2; 2. Тѣзи суевѣрія сж владѣли между Халдеи-тъ, Ассирійцы-тъ, Египтяны-тъ, Финикійаны-тъ, и Аравяны-тъ, и сж были тѣсно свързаны съ поклоненіе-то на слънце-то, на мѣсець-тъ, и на звѣзды-тъ, Втор. 4; 19. 17; 3. 4 Цар. 23; 5, 12. Іер. 19; 43. Іез. 8; 16. Соф. 1; 5. И така тѣзи дѣянія бѣхж идолопоклонническы, лишаваж Бога отъ славж-тъ му, и бѣхж му много неугодны.

Вратари. дверници, челоѣвѣци които пазятъ по вратны-тъ (порты-тъ) на градове и частны кмѣща, 2 Цар. 18; 26. 4 Цар. 7; 40. Мар. 13; 34. Іоан. 10; 3. Вратари-тъ на храмъ-тъ бѣхж Левити, и по едно врѣме четыри хыляди на брой раздѣлени на отдѣленія, 1 Лѣт. 16; 42. 23; 5. Тѣ пазяхж на всякж вратнж, и служихж въ храмъ-тъ по редъ, 1 Лѣт. 26; 4, 13, 19. 2 Лѣт. 8; 14, 35; 15; и ноцѣмъ веселяхж тихы-тъ часове съ пѣснь хваленія, Псал. 134. Четѣмъ въ 2 Лѣт. 23; 4, и др. за вѣрнж-тъ службж що тѣ вършили въ пазеніе-то на младый-тъ царъ Іоаса.

Врѣме. Освѣтъ обыкновенно-то и значеніе, тази дума означава въ Библиѣ-тъ и години, както въ Дан. 4; 16. Думи-тъ, "врѣме и врѣмена, и полъ врѣме" въ Дан. 7; 25. 12; 7, ся прѣдполага отъ нѣкои да значать три и половина години, а отъ други — три и половина пророческы години, или 1,260 обыкновенны години. Това врѣменно разстояніе съотвѣтствува другады на "четыредесетъ и два мѣсеца," Отк. 11; 2, 3. 12; 6, 14. 13; 5.

Врѣтнице. Еврей-тъ и други народи носяхъ врѣтница около чръсела-та си въ врѣме на злощастіе, покаяніе, и въ скърби. Быт. 37; 34. 2 Цар. 3; 34. 3 Цар. 20; 32. Мат. 11; 21. Пророци-тъ често ся обличахъ въ врѣтница, и въобще въ грубо платно, Мат. 3; 4. Господь заповѣда на Псаіѣ да развърже врѣтнице-то отъ чръсела-та си, и да ходи голъ. Пса. 20; 2. Захарія казва че пѣже-пророци нѣма веке да пророчествува въ козинавъ дрѣхъ за да мамятъ простолюдие-то, Зах. 13; 4.

Вселенная. всичка-та земя, 1 Цар. 2; 8. Нейдѣ ся вселенная означава странъ, особенно Римскъ-тъ Имперіѣ, или Іудейѣ и околность-тъ ѣ, Лук. 2; 1. 4; 5. Дѣян. 11; 28.

Всесъжженіе. Виж. Жрътва. **Второзаконіе,** или повтореніе на законъ-тъ, пята-та отъ Моисеевы-тъ книги. Гръцкы-тъ прѣводители ѣ сж дали това названіе, защото въ нѣжъ Моисей дава едно съкращеніе на постановленія-та си изложены въ първы-тъ книги. Втор. 1; 1—6. 29; 1. 31; 1, и пр. Тази книга съдържа исторіѣ-тъ на Еврей-тъ въ пустынь-тъ, отъ начало-то на единадесетый-тъ мѣсець до седмый-тъ день на дванадесетый-тъ мѣсець, въ четиридесетъ-тъ години слѣдъ отхожденіе-то нмъ изъ Египетъ, т. е. около шесть седмицы, въ 1451 г. прѣди Р. Х. Онази часть отъ Второзаконіе-то, въ коіжъ ся споменува за смърть-тъ Моисеевъ, е была прибавена отъ Навина.

Книга-та Второзаконіе е послѣдняя-та бѣсѣда на достоуважаемый-тъ старецъ. Моисей дава на Божіи-тъ людѣ отеческый-тъ си съвѣтъ и благословеніе-то си, и тогда ся искача на горъ Фасгъ за да умре. Той изброява Божіи-тъ дѣла за Израіля; повтара вкратцѣ Божіи-тъ законы; показва на народъ-тъ защо тѣ трѣбва да обычають Господа, и какъ трѣбва да му служатъ. Тази книга е пълна съ нѣжкы грѣхъ, мадры наставленія, и ревностнѣхъ любови отъ единъ отечестволюбець и пророкъ за Божіи-тъ людѣ. По-подирни-тъ боговдѣхновенни писатели често поменувають за Второзаконіе-то; и І. Христосъ приводи прыводы изъ него, Мат. 4; 4. 7. 10.

Вузъ. сынъ на Нахора и Мелхъ. и прадѣда на Вузцы-тъ, които сж живѣли въ Месопотаміѣ, и отъ нѣкъ може-бы въ Пустынь Аравіѣ, Быт. 22; 21. Іов. 32; 2. Іер. 25; 23.

Вулъ ся срѣща само въ 3 Цар. 6; 38, употребень за осмый-тъ мѣсець, обыкновенно наречень Мархесванъ. Соломоновъ-тъ храмъ бѣ свръшенъ въ Вулъ.

Вчера и днесъ, въ Евр. 13; 8, сж употреблены въ общъ смѣслъ за да означать минжло-то и настояще-то. Животъ-тъ и знаніе-то на человекъ сж сравнительно "вчерашни," Іов. 8; 9.

Въздухъ. Въздухъ-тъ или атмосфера-та която окружава земѣ-тъ ся означава често отъ думъ-тъ небе; така "птицы-тъ небесны" значи въздушны-тъ птицы. "Вѣкъ въздухъ-тъ," и "говорѣхъ на вѣтръ," 1 Кор. 9; 26. 14; 9, сж изразенія употребяваны въ повечето языцы, и значать да говорѣхъ или да вършихъ нѣщо безъ разсужденіе или разумъ, или пакъ напраздно. "Воздушная-та власть," Ефес. 2; 2, вѣроятно значи власть-тъ на бѣсове-тъ.

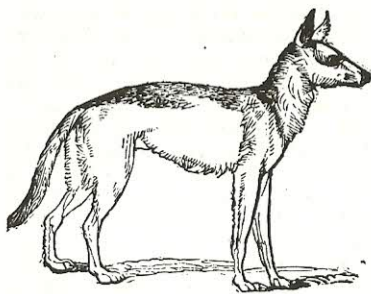
Възліаніе. малко вино изливано възъ земѣ-тъ наедно съ принесенъ-тъ жрътвѣхъ. Іех. 23; 40. Лев. 23; 18. Числ. 15; 5, 7. Този обычай може-бы да е ималъ тѣжнцѣль, да ся благодари Богу за вси чкъ-тъ му дарове.

Възнесеніе, видимо-то възлзненіе на Христа къмъ небе-то. Когато Спаситель-тъ нашъ ся разговаряше много пѣти съ Апостолы-тъ си въ продълженіе на 40 дни слѣдъ възкресеніе-то си, и нмъ даваше вѣрны доказателства че е наистинѣхъ възкресенъ отъ мърты-тъ, заведе ги на горъ-тъ Елеонскъ; и слѣдъ като ги благослови, възнесе ся на небе-то прѣдъ тѣхъ, за да прѣбѣде тамъ до когато дойде пакъ въ послѣдній-тъ день да сжди живы-тъ и мърты-тъ, Дѣян. 1; 9, 11. Възнесеніе-то бѣ доказано отъ съшествіе-то на Святаго Духа, Іоан. 16; 7—14. Дѣян. гл. 2. Нето-то человекееко естество на Христа ся възнесе; и така той като Глава на своѣхъ-тъ церквѣхъ въстѣржествува славно надъ смърть-тъ и ада. Слѣдствія-та които произлизать отъ възнесеніе-то му сж: исполненіе-то на пророчества-та които ся отнасяють за него; явленіе-то му прѣдъ Бо-

га за да ходатайствува за насъ; по-откровенно-то и по-пълно-то му приѣманіе отъ Бога на своѣхъ-тъ си царскъ службѣхъ; още той е пріелъ дарове за человекы-тъ; той е отворилъ пѣть-тъ на небо-то за свои-тъ людѣ, Евр. 10; 19, 20; и е увѣрилъ святы-тъ си за тѣхно-то възнесеніе на небе-то слѣдъ възкресеніе-то на мърты-тъ. Іоан. 14; 1, 2.

Възраждане, ново рожденіе; онова дѣйствіе на Святаго Духа чръзъ което душа-та, по-прѣди умрѣла въ грѣхове, отново ся ражда праведна въ Христа. Въ Св. Писаніе е изразено съ думи-тъ *да ся роди человекъ изново*, Іоан. 3; 3—7; *да стане ново сздание*, 2 Кор. 5; 17; *да ся съживи въ святость*, Еф. 2; 1; *да ся образи Христосъ въ срдца-та ни*, Гал. 4; 19; *и да бждемъ причастници на божественно-то естество*, 2 Пет. 1; 4. Единичкый-тъ дѣятель на таково промѣненіе е Святой-тъ Духъ, Іоан. 1; 12, 13. 3; 4. Еф. 2; 8—10, и обыкновенно той извършва туй промѣненіе чръзъ Евангелскъ истинѣхъ. Іак. 1; 18. 1 Пет. 1; 23. 4 Кор. 4; 15. Въ това промѣненіе правственный-тъ образъ Божій ся докарва повторъ въ душѣ-тъ и начало-то на върховнѣхъ любови къмъ него и на искренихъ любови къмъ ближній ни ся вкоренява въ насъ. Възраждане, което произвожда вѣрѣхъ, ся придружава съ оправданіе и чръзъ дѣйствителнѣхъ святость въ животъ, или въ освѣщеніе което почнува отъ "младенца въ Христа" и ся усвършенствува когато той стигне на небо-то "въ плѣнотѣхъ-тъ на мѣржъ-тъ на съвършенъ человекъ." Въ Мат. 19; 28, *второ-то бытіе* (по Гръцкы *възраждане*), значи дѣйствіе-то чръзъ което Христосъ прави вси чкъ нѣща новы. Въ Тит. 3; 5, "окъпуваніе-то на възраждане-то," означава очистителнѣхъ-тъ работѣхъ на Св. Духа въ ново-то рожденіе.

Вълкът, едно свирѣно и диво животно, отъ родъ-тъ на куче-то. Наистинѣ, като исключимъ нѣкои малки различія по видъ, той прилича на куче-то. Вълци-тъ не лаѣтъ по вѣжтъ. Тѣ сж люты, но плашливы животны; и бѣгатъ отъ челоуѣка, освѣнъ когато сж много гладны; въ послѣдній-тъ случай тѣ ся скытатъ нощъ на стада по села-та и раскжсватъ всякого кой-то имъ ся испречи, Іер. 5; 6. Іез. 22; 27. Авв. 1; 8. Вълк-тъ е бързоногъ, и доста силенъ за да отнесе тичешкомъ нѣкоѣж овцъ, и по-силенъ отъ обыкновенно куче. Прѣзъ люты зими тѣ ся събиратъ на стада, издаватъ ужасны вѣненія, и причиняватъ страшны у-постосненія. Вълци-тъ сж плашили за овчери-тъ, понеже овцы-тъ, като беззащитны и плашливы животны, имъ ставатъ лесно жертва, Лук. 40; 3. Іоан. 10; 42. Гонители-тъ и лѣжеучители-тъ ся наричатъ “вѣрли вълци” за стадо-то Христово въ Мат. 10; 16 и Дѣян. 20; 29. Това животно ся срѣща по Европѣ, Азійѣ, Африкѣ, и Америкѣ. Прогоненъ изъ населены-тъ мѣста, той пакъ ся срѣща по гжеты-тъ лѣсница и планинскы-тъ мѣста.

Въскрѣсеніе на мъртвы-тъ. Особена-та слава на Новыя Завѣтъ лежи въ това дѣто дава пълно откровеніе на това велико ученіе, на което най-мѣдри-тъ идолопоклонници ся съмнѣвахъ и ся при-смивахъ, Дѣян. 17; 32. Въ Ветхыя

Завѣтъ тоже намирамы, ако и не толкова често, това ученіе; като за примѣръ, Іса. 26; 19. Дан. 12; 2. Когато Спаситель-тъ ся яви въ Іудейѣ, ученіе-то за въскрѣсеніе отъ мъртвы-тъ ся прие като главнѣ догмѣ на религіѣ-тъ отъ цѣлыя Еврейскый народъ освѣнъ Саддукеи-тъ. Тѣ отхвърляхъ това катъ казвахъ чesлѣдъ смъртъ-тъ цѣлый-тъ челоуѣкъ, душа и тѣло ся изгуба. “Саддукеи-тъ казватъ че нѣма въскрѣсеніе, нито ангелъ, нито духъ,” Дѣян. 23; 8. За това, като ся обори това противо-евангелско прѣдположеніе, о-борва ся и основаніе-то на което ся опирахъ онѣзи които отричахъ въскрѣсеніе-то на мъртвы-тъ; защото ако душа-та може да прѣживѣе тѣло-то, то явно е че Богъ може да ѣ даде друго тѣло. По този начинъ Іисусъ Христосъ ги посрѣдихъ и на дѣло ги обори, Мат. 22; 31, 32. Мар. 12; 26, 27.

Въскрѣсеніе-то Христово на всѣ-къдѣ въ Новыя Завѣтъ ся прѣдста-влява като здравъ залогъ за въскрѣсеніе-то на вси-тъ праведны, които сж съединени съ него чрѣзъ вѣрѣ, 1 Кор. 15; 14—18. 1 Сол. 4; 14, и то вслѣдствие на тѣхно-то съединеніе съ него като тѣхнѣ Главѣ. “Той е въскрѣсеніе и животь,” Іоан. 11; 25; тѣ “спятъ въ Іисуса,” и ще ся доведѣтъ въ славъ “съ него,” 1 Сол. 4; 13—17. 5; 40; “животь-тъ имъ е скритъ съ Христа въ Бога,” Кол. 3; 3; и защото той живѣе, тѣ ще живѣятъ тоже, Іоан. 14; 19. Св. Писаніе учи такожде че ще има въскрѣсеніе и на неправедны-тъ. Но тѣ ще въскрѣснѣтъ, не за да ся прославятъ съ Христа, но за да ся сѣдятъ отъ него, и осѣдятъ на вѣчно наказаніе, Дан. 12; 2. Іоан. 5; 28; 29, сравнени съ Мат. 25; 31—46. Дѣян. 24; 15.

На онѣзи които обычахъ да въз-разяватъ на Христа противъ това ученіе, той имъ отговори, “Заблу-ждавате, понеже не знаете писа-

нія-та, нито силѣ-тъ Божіѣ.” Това е едно чудо; и онзи кой-то е всезнающъ и всемогущъ не ще позволи нищо да развали намѣре-нія-та му. Той не ни е открылъ естество-то на духовно-то тѣло, нито пакъ въ какво състои при-лика-та му съ земно-то тѣло; но то ще бѣде нетѣнно, съобразно съ Христово-то славно тѣло, Филип. 3; 21, и единъ приличенъ другаръ на душѣ-тъ усъвършен-ствованъ споредъ неговия образъ.

Въскрѣсеніе Христово. Това е отъ твърдѣ голѣмѣ важность въ Хри-стіанство-то, както исторически-тъ и поучително. Като едно дѣло неоспоримо доказано, въскрѣсеніе-то станѣ вѣнецъ на вси-тъ пригѣзанія Христовы, 1 Кор. 15; 14—18. Іисусъ Христосъ нѣ-колко пѣти бѣ прѣдказалъ въ-скрѣсеніе-то си и за това неприя-тели-тъ Му много ся грѣяхъ да ся увѣрятъ за неговѣ-тъ смъртъ и за по-голѣмѣ здравнѣ назнѣхъ гробъ-тъ му. Но пакъ той въскрѣ-снѣ отъ мъртвы-тъ на третій день и ся явиваше на вѣрны-тъ прѣзъ четиридесетъ дни, и въ това убѣ-ди даже онѣзи които най-много ся съмнѣвахъ и слѣдъ това ся възнесе на небеса-та отъ Масли-ненѣ-тъ горѣ. На това толкова важно дѣло Апостоли-тъ давахъ голѣмѣ отличительность въ пропо-вѣды-тъ си, Дѣян. 1; 22. 2; 24—32. 4; 33. 10; 40, 41. Въ отношеніе съ Христіанско-то ученіе, въскрѣсе-ніе-то стои като здрава канара за опираніе, защото то ни увѣря-ва че Богъ пріелъ очистителнѣ-тъ Жертвѣ, че Христосъ тѣрже-ственно извърши нужно-то иску-пленіе и че той ще въскрѣси въ безсмертенъ животь души-тъ и тѣла-та на народъ-тъ си. Той бы-де потребенъ нощъ бреме-то на наши-тъ прѣстѣпленія; но като всемогущъ той пакъ въскрѣснѣ за да ни оправдае и спасе; уми-раніе-то му доказа величіе-то на любовь-тъ му; а въскрѣсеніе-то

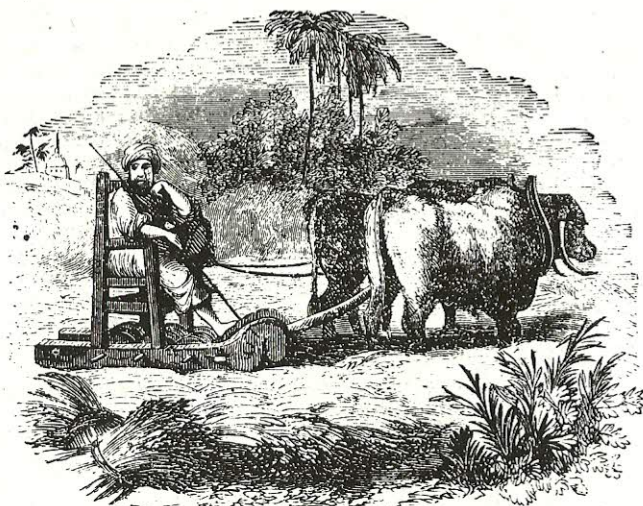
му пакъ показа че негова-та лю-бовъ испълни до край цѣль-тъ си.

Высоки мѣста. Хананейци-тъ, както и сѣврѣмenni-тъ тѣмъ народи, извършвали служенія-та си на небесны-тъ тѣла и на ido-лы-тъ по высоки-тъ мѣста, по пла-нины-тъ и могилы-тъ. Израилѣни-тъ пріели отъ Бога повелѣніе да развалятъ высоки-тъ идолослужи-тельны мѣста, Втор. 12; 2, но тѣ не само не испълнили това пове-лѣніе, но и употребили тѣзи мѣ-ста за поклоненіе първо на Іеовѣ, 1 Цар. 9; 12. 3 Цар. 3; 4, и послѣ на идолы-тъ, 3 Цар. 11; 7. 4 Цар. 17; 19, 11. Тѣ още съградили хра-мове и въздигнали жертвеницы на высоки-тъ мѣста, 3 Цар. 13; 32. 4 Цар. 17; 29, и имали редовны священники, 3 Цар. 12; 32. 4 Цар. 17; 32. На всѣкой богъ былъ по-святенъ по единъ особенъ хѣлмъ. За да ся отучатъ Іудей-тъ отъ слу-женіе-то на высоки-тъ мѣста, Богъ изисквалъ отъ тѣхъ да считатъ храмъ-тъ му въ Іерусалимъ за главно мѣсто на Богослуженія-та си.

Върба. добръ познато дърво, което расте повечето по блатисты мѣста, Іов. 40; 22. Іса. 44; 4; ли-стѣ-тъ му много приличатъ на ма-слинны-тъ. Богъ заповѣда на Ев-рей-тъ да зематъ вѣтвы отъ най-красивы-тъ дръвеса, особенно отъ рѣчны-тъ върбы, и да ги държатъ въ рѣцѣ-тъ си прѣдъ Господа, въ знакъ на веселіе, прѣзъ празд-никъ-тъ на щатры-тъ, Лев. 23; 40. “Плачуща-та върба,” достопамятна по свѣрскѣ-тъ си съ плачъ-тъ на плѣнены-тъ Евреи, е природна на Вавилоніѣ, и ся нарича Вавилон-ска върба. “Потокъ-тъ на върбы-тъ,” Іса. 15; 7, кой-то ся намира при южны-тъ прѣдѣлы на Моавъ, ся втича въ юго-источнѣ-тъ частъ на Мъртво-то море.

Вършигѣа. Както въ древность-тъ и сега още по Истокъ вършатъ ту съ диканіѣ, Руе. 2; 17. Іса. 28; 27, ту съ волове, на които у-

ста-та не сж обвързаны. Втор. 25; 4, но най-вече съ волове, които влачат едно гранао оръдіе по снопове-тъ. Оръдіе то, което днес най-много се употребява въ Палестинѣ, се състои отъ двѣ дъски прикованы една до другѣ, и отъ прѣдъ завиты на горѣ като прѣдъницѣ-тъ на шейніѣ, а отдолу на биты съ остри кремъци или железа, Псал. 28; 27. 41; 15. Амос. 4; 3.

Нибуръ тѣй говори за начинъ-тъ по който Египтяни-тъ вършатъ: "Тѣ употребяватъ волове, които очукватъ жито-то като тнчатъ класове-тъ съ крака-та си, и слѣдъ тѣхъ влачатъ една неловка машина. Тази машина не прилича на Арабскій-тъ каменъ валакъ, нито на Сирійскъ-тъ дъскъ на-збенъ съ остри камъни, но е единъ видъ шейнія съгояща отъ три валове, които се въртятъ около оси. Земледѣлецъ-тъ избира нѣкое равнище на поле-то, и докарва снопы-тъ си тукъ на осли или на камили. Слѣдъ това, той впряга два вола въ една шейніѣ, на която се качува и кара волове-

тъ напредъ назадъ по снопы-тъ; други слове се впрягатъ отъ време на време." Така, слама-та постъпено се скъпва ситно и жито-то се откътва отъ неѣж. Послѣ като се прѣобърне нѣколко пати съ вилы, събира се на купъ въ срѣдѣ-тъ на арманъ-тъ. Горѣ-описана-та машина се казва *морегъ* и отговаря на Еврейскъ-тъ *морегъ* (диканя) който се упоменува въ 2 Цар. 24; 22. 1 Лѣт. 24; 23.

Слѣдъ това, събрано-то на купъ жито съ слама се отвѣва, т. е. хвърля се съ вилы срѣщу вѣтръ-тъ, който откарва плѣвъ-тъ, а жито-то пада на земѣ-тъ; ако е нужно жито-то повторомъ се отвѣва. За да може вѣтръ-тъ да го отвѣе по-добрѣ, 1ер. 4; 11, 12, армани-тъ се правятъ на отворены и высоки мѣста, като Орненскій-тъ арманъ на горѣ-тъ Моріѣ, 1 Лѣт. 24; 13; слѣдъ отвѣване-то му, жито-то се прѣвѣва и прѣчиства съ дърмонъ. Земя-та, която ще се употреби за арманъ, се отпква, олага, и изравнява. Когато жито-то се туряло въ житницы-тъ, плѣва-та се събира за

гориво; едно най-поучително поясненіе на день-тъ на страшный-тъ сждъ Божій. Мат. 3; 12.

Вѣно. Въ стары-тъ врѣмена въ источны-тъ земи е было обичайно на свадбѣ-тъ си младоженецъ-тъ да дарява бащѣ-тъ на годеницѣ-тъ си съ нѣкаквы дарове. Това е было вѣно-то. Дарове-тъ сж бывали по-голыми или по-малкы спорѣдъ чинъ-тъ и положеніе-то на момино-то семейство. Іаковъ заплати за жены-тъ си съ слугуваніе-то си, като слугува бащѣ имъ четиринадесетъ години, Быт. 29; 18—27. 34; 12. Псал. 22; 16. 17. 1 Цар. 18; 25. Ос. 3; 2.

Вѣра е въспріеманіе-то отъ умъ-тъ на една прѣдполагамъ истинѣ. Христіанска вѣра е въспріеманіе-то отъ умъ-тъ на истинность-тъ на божественно-то откровеніе и на ученія-та които то изаява на свѣтъ-тъ. Христіанската вѣра може да е просто историческа, безъ да произвожда нѣкакво дѣйствиѣ върху животъ-тъ на чловѣкъ-тъ; въ таквъ случай тя е мъртва вѣра. такава какъто иматъ и сами-тъ бѣсове. Една жива или спасителна вѣра не само вѣрва че великы-тъ ученія на Христіанство-то сж истинны, но ги пріема отъ сърдце и душѣ, и така произвожда искренъ покорность на Божій-тъ волѣ. Вѣра-та въ Христа е една благодать отъ Святаго Духа, чрѣзъ силѣ-тъ на който ний пріемамы Христа за Спаситель, Пророкъ, Священнослужитель и Царь, и го обычаемъ и му се покоряваме. Жива-та вѣра въ Христа е единъ-ко-то ерѣдство за спасеніе, коегони се дава даромъ. Безъ живѣ вѣрѣ нѣма прощеніе на грѣхове-тъ, и святость въ животъ-тъ; и онѣзи които се оправдаѣтъ чрѣзъ вѣрѣ, ще живѣѣтъ съ вѣрѣ, Мар. 16; 16. Іоан. 3; 15, 16. Дѣян. 16; 31. 1 Іоан. 5; 10.

Чрѣзъ истинскъ-тъ вѣрѣ Христіанинъ-тъ побѣждава свѣтъ-тъ,

плѣтъ-тъ, дьяволъ-тъ, и пріема вѣнецъ-тъ на правдѣ-тъ, 2 Тим. 4; 7, 8. Съ силѣ-тъ на вѣрѣ-тъ благочестивы-тъ чловѣци сж правили въ старо врѣме голѣмы чудеса, Евр. гл. 11. Дѣян. 14; 9. 1 Кор. 13; 2. Мат. 17; 20. Мар. 9; 23. 41; 23, 24.

Вѣренъ на много мѣста въ Библиѣ-тъ значи *вѣрующій*. Тѣй, на пр., въ Гал. 3; 9, е писано че вѣрующы-тъ ще се благославятъ заедно съ Авраама, по причинѣ на голѣмъ-тъ и твърдъ-тъ му вѣрѣ въ Бога. Това названіе се дава въ Св. Писаніе на истинскы-тъ Христіани, за да покаже не само спасителнъ-тъ имъ вѣрѣ въ Христа, но и Христіанскій-тъ имъ характеръ, Дѣян. 16; 15. 1 Пет. 5; 12. 1 Кор. 4; 17. Ев. 6; 21. Кол. 4; 9.

Вѣрность е едно отъ безконечны-тъ свойства на Іеова. Богъ е вѣренъ на обѣщаніе-то си, и това става причина на повѣреніе на онѣзи които вѣрватъ думы-тъ му и на отчаяніе на онѣзи които прѣзиратъ заплашванія-та му, Втор. 7; 9, 10. Числ. 23; 19. Псал. 89; 33. 34. Евр. 10; 23.

Вѣтрове. Мат. 24; 34. Вѣтрове-тъ които духатъ въ Палестинѣ, сж повече западни и юго-западни, Лук. 12; 34. Не рѣдко духа и сѣверный вѣтръ, който, както и въ древность, още се счита за прѣдвѣстникъ на добро врѣме; и тѣй объясняющъ истинѣ-тъ изложенъ въ Прит. 25; 23, "Сѣверный вѣтръ изгонява дъждъ-тъ." За бурный-тъ вѣтръ нарѣченъ **Еврокандонъ**, виждъ описаніе-то подъ това име.

Но вѣтръ-тъ, който най-много се упоменува въ Библиѣ-тъ, е "восточный-тъ вѣтръ," който се прѣдставлява че поразява и изсушава овощія-та, Быт. 11; 6. Іез. 17; 10. 19; 12, и духа извѣстнѣрно силно, Псал. 18; 7. Іез. 27; 26. Іона 4; 8. Той е "буря-та" упоменжта въ Псал. 11; 6. Восточный-тъ вѣтръ е задушливъ и тежкъ вѣтръ, и духа отъ юго-ве-

токъ прѣзъ жежко-то и сухо лѣтно врѣме. Като приходя прѣзъ обшириж-тж Аравійскж пустынь, сякашъ че увеличава жежж-тж и сушж-тж, и произвожда всеобщж слабость и безсиліе. Този вѣтръ ся нарича отъ Арабы-тѣ Семумъ, отъ Турцы-тѣ Саміели, отъ Египтяны-тѣ Хамсинъ; и още отдавна ся счита за чуменъ вѣтръ, който внезапно настига пѣтници и кырваны въ пустынь-тж, и ги уморява съ отровително-то си и задушливо духаніе. Но никой скорошенъ и здравомыслящъ пѣтникъ не е открилъ въ него нѣкаквж ядовитость. Наистинж той е несносно горѣщъ и сухъ, бързо испарява водаж-тж, спира потъ-тъ на пѣтници-тѣ, прѣсхнува небце-то и въздушни-тѣ цѣвници и причинява голѣмо беспокойство и истощеніе. Често той духа съ ужасно бученіе и силно вѣяніе, и нося на високо въ въздухъ-тъ прахъ и пѣськъ, тѣй шото цѣлата атмосфера ся помрачава и прѣдставлява като че гори; слънце-то изгубва лжчы-тѣ си, и на видъ ся вижда да е сфера отъ блѣдно-тлѣющъ огнь. Человѣци и животны крайно ся досаждаютъ отъ този прахъ и тѣрсятъ покрывъ. Камилы-тѣ си обръщатъ гърбове-тѣ, и забиватъ главы-тѣ въ земж-тж отъ присѣтствіе-то на този вѣтръ. Не рѣдко той бива придруженъ отъ вихрушки пѣсчяны и прашины стѣлпове, които ся издигатъ надъ земж-тж и летятъ по поле-то. Такава буря може да е внушила нѣщо отъ пророческы-тѣ описанія върху день-тъ когато ще ся прояви сила-та Божія: “чудеса на небеса-та и на земж-тж, кръвъ, и огнь, и стѣлпове отъ дымъ. Слънце-то ще ся обрне въ тминж, и луна-та въ кръвъ,” Іоил. 2; 30, 31. Дѣян. 2; 19, 20.

Вѣяло, или вѣятель, едно орждіе което ся употрѣбыва за вѣяніе жито. Въ Палестинж сж употрѣбывали два вида вѣятели;

имало е вѣятели които употрѣбывали само когато вѣяло вѣтръ за да развѣватъ жито-то, и има другы които сж направени тѣй шото сами да производятъ вѣтръ когато врѣме-то е тихо, Иса. 30; 24. Както вѣяло-то извѣва плѣвж-тж отъ пшеницж-тж, така и Христосъ върховный-тъ Сждникъ ще разлжчи нечестивы-тѣ отъ праведны-тѣ, Іер. 45; 7. Мат. 3; 12. Виж. Вѣршитба.

Вѣтрешности. Евреи-тѣ често прѣдставлявахж вѣтрешности-тѣ като сѣдалище на любовь и имъ приписвахж знаніе, радость, болезнь, наслажденіе; за това въ Св. Писаніе ся казва че Богъ испытыва срдце-то и вѣтрешности-тѣ.

Г.

Гаалъ, Сжд. 9; 26—41, Еведовый-тъ сынъ. Гаалъ може да е былъ потомецъ на Еммора, Сихемовъ-тъ баща, Быт. 34; 2—6. Той ся съединилъ съ Сихемцы-тѣ когато ся възбунили противъ Авимелеха, Гедеоновъ-тъ сынъ, распалилъ гнѣвъ-тъ имъ, и ги повлѣклъ на бой противъ него, но Авимелехъ го разбилъ, и го испядилъ изъ градъ-тъ.

Гаасъ, единъ отъ върхове-тѣ на горж-тж Ефреъмъ, прочутъ по гробъ-тъ на Иисуса Навина, Ис. Нав. 24; 30. Може-бы долове-тъ на Гаасъ, 2 Цар. 23; 30. 4 Лѣт. 41; 32, да сж были въ подножіе-то на онжзи горж.

Гава, единъ Левитскый градъ на Веніаминаво-то племе, Ис. Нав. 18; 24. 21; 17. 4 Лѣт. 8; 6. Неом. 7; 30. Иса. 40; 29; близо до сѣверный-тъ прѣдѣлъ на Іудино-то царство, 4 Цар. 23; 8. Зах. 14; 40. При Гавж Давидъ разби Филистимцы-тѣ, 2 Цар. 5; 25. Аса възобнови Гавж отъ останкы-тѣ на Рамж, 3 Цар. 15; 22. Този градъ е былъ шесть-седмъ мили далечъ отъ

Іерусалимъ, и раздѣленъ отъ Михмасъ на сѣверъ, чрѣзъ еднж дълбокж долинь. Виж. Гавая.

Гаваа, градъ Іудинъ, Ис. Нав. 45; 57, който былъ до десетъ мили далечъ отъ Іерусалимъ, и който былъ положенъ кѣмъ юго-западъ отъ святой-тѣ градъ. Искать да кажатъ че пророкъ Аввакумъ е былъ погребенъ въ Гаваж.

Гаваонъ, единъ голѣмъ градъ на Евейны-тѣ, даденъ въ наслѣдіе на Веніаминаво-то племе, и опрѣдѣленъ за градъ на Левиты-тѣ, Ис. Нав. 18; 25. 21; 17. Той е былъ расположенъ близо до Гавж и Гаваж, и нѣкои по погрѣшкж смѣсватъ Гавж съ Гаваонъ. Ханаанскы-тѣ жители на Гаваонъ были оставени да живѣятъ въ отечество-то си, защото тѣ свѣрзали по измамж примирителенъ договоръ съ Иисуса Навина. Петима отъ ближнихъ-тѣ царіе вѣтхнихъ въ сѣбѣзъ и нападижх на Еврей-тѣ, но всякы-тѣ прѣтърпѣхж поражение въ еднж битвж, прѣзъ врѣме-то на който “слънце-то застанж надъ Гаваонъ,” Ис. Нав. 9; 10. Въ Гаваонъ Еврей-тѣ много години държали скыпжж-тж на едно високо мѣсто, 1 Лѣт. 16; 39. 21; 29. 2 Лѣт. 1; 3, 4, и тамъ Господъ говорилъ прѣзъ-нощъ въ сынъ Соломону, 3 Цар. 3; 4—15. Гаваонъ е още заблѣжителенъ по двѣ събитія прѣзъ животъ-тъ на Іоана, 2 Цар. 2; 12—32. 20; 8—12. Іер. 41; 12.

Гавая (жблмъ), градъ Веніаминаво-тъ, 1 Цар. 13; 15, отечество-то на Саула, Израилскый-тъ царь. Гавая ся наричаше и “градъ Сауловъ,” 1 Цар. 11; 4. 15; 34. 23; 19. 26; 1. 2 Цар. 21; 6. Иса. 10; 29. Гавая е была прочута и по грѣхове-тѣ си, особенно за насилство-то сторено на сжругж-тж на младѣй-тѣ Левитинъ, и за войнж-тж която послѣдовала тжзи съблазнь, и прѣзъ който почти ся довършило Веніаминаво-то племе, Сжд. гл. 19. Четемъ въ Св. Писаніе

че това събытіе станжло по едно врѣме когато нѣмало Израилскый царь и когато всѣкой правялъ шото му было угодно.

Гавваа (възвышено мѣсто). Така ся е наричало едно високо мѣсто прѣдъ палатъ-тъ на Пилата, отъ дѣто той произнесе прѣсждж-тж си противъ Иисуса Христа, Іоан. 19; 13. На Гръцкый това мѣсто ся е наричало *каленополано*. То не е было сждилищна-та зала, въ който Еврей-тѣ тогава не сж могли да влизать, но друго нѣкое близосѣдно мѣсто, Іоан. 18; 28. 19; 4, 9, 13.

Гаврилъ, единъ отъ главны-тѣ ангелы. Той быде проведенъ при пророка Данила да му истѣлкува видѣнія-та му; и още при Захариж, за да му извѣсти бжджще-то рожденіе на Іоанна Кръстителя, Дан. 8; 16. 9; 21. Лук. 1; 11, 19. Слѣдъ шесть мѣсеца той быде проведенъ въ Назаретъ, при дѣвж Маріи, Лук. 1; 26—38.

Гадара е былъ укрѣпленъ главенъ градъ въ Декаполь. Той е былъ знаменитъ градъ въ врѣме-то на Иисуса Христа, и е бронеж много Гръцкы жители. Този градъ е былъ основанъ кѣмъ юго-истокъ отъ Галилейско-то море, на седмъ мили нжтъ отъ море-то, и на врѣхъ еднж могылж. Нѣкои отъ развалины-тѣ на Гадарж още ся намѣрватъ по могылж-тж, а въ подножіе-то ѣ има хубави топли извори. Гадаринска-та земля ся е простирала отъ Іорданъ до Галилейско-то море. При това море ся случило онова чудо което ся рассказва въ Мат. 8; 28. 9; 1. Мар. 5; 1—20. Лук. 8; 26—39. Иисусъ Христосъ разгонилъ отъ двоица бѣснугы едно множество бѣсове; които послѣ навлѣзли въ едно стадо свиніе, и ги подеторили да ся издвоятъ въ море-то. Виж. Гергесинска земля.

Гадъ (благотолучіе, благоденствіе), 1., сынъ-тъ на Іакова отъ Зелѣж, Динж-тж рабынж, Быт. 30;

11. Дія го нарекла. Гадъ, като казала: "Благополучіе иде." Нѣкои тълкователи искатъ да кажатъ че тя рекла, "Войска иде," Быт. 49; 49. Гадово-то племе излѣзло изъ Египетъ на число 45,650 мѣжъ, Быт. 46; 16. Числ. 1; 24. Слѣдъ побѣды-тѣ надъ Ога и Снона, Гадови-тѣ и Рувимови-тѣ потомци поискали да ся заселятъ въ источни-тѣ странѣ на Йорданъ, по причинѣ на много-то имъ добытъкъ. Моисей приелъ молбѣ-тѣ имъ, съ условіе да придружатъ братія-та си, и да имъ помогнатъ за да прѣвзематъ западни-тѣ земѣ на Йорданъ, Числ. гл. 32. Наслѣдіе-то на Гадово-то племе е имало за прѣдѣлы на сѣверъ Манасиново-то наслѣдство, на югъ Рувимово-то наслѣдство, на западъ Йорданъ, и на истокъ земѣ-тѣ на Аммонци-тѣ. Сѣверо-западна-та му точка е допирала до Галилейско-то море. Въ Гадскъ-тѣ земѣ е имало много хубавы пасбища, но тя е была изложена на нашествія отъ источни-тѣ Арабы, противъ които Гадови-тѣ всякога сѣ были готови да ся бѣжатъ и на шректъ, Быт. 49; 19. Втор. 33; 20. 1 Лѣт. 5; 18—22, 25, 26. 12; 8.

II. Гадъ, Давидовъ-тѣ пріятель. Той послѣдува Давида, когато Давидъ ся гонеше отъ Саула, и често му посеще Божіи посланія, 1 Цар. 22; 5. 2 Цар. 24; 11—19. 1 Лѣт. 21; 9—19. 2 Лѣт. 29; 25. Св. Писаніе го нарича пророкъ и Давидовъ гледачъ. Отъ 1 Лѣт. 29; 29, ся види че отъ него е имало написано и едно животописаніе на Давида.

III. Гадъ, богъ на честь-тѣ (късметъ-тѣ), Иса. 65; 11.

Газа, единъ старъ градъ въ юго-западнъ-тѣ частъ на Ханаанъ, Быт. 40; 19. Газа бѣ градъ Авейскій, а послѣ паднѣ подъ власть-тѣ на Филистимци-тѣ. Иисусъ Навинъ прѣдопрѣдѣли Газъ да ся заиммае отъ Іудино-то племе, но не сполучи да го прѣвземе, Ис. Нав.

40; 41. 41; 21, 22. 13; 3. 15; 47. Іудей-тѣ види ся сѣ го владѣли само до едно врѣме, а по врѣме-то на Сждѣн-тѣ той бѣ независимъ отъ тѣхнѣ-тѣ власть, и съставяше едно отъ петъ-тѣ Филистимскы войводства, Сжд. 4. 18. 3; 3. 13; 4, 16. Самсонъ искърти порты-тѣ на Газъ та ги занесе на върхъ еднѣ горѣ; послѣ той ся зарови отъ развалѣ-тѣ на грамаднѣ-тѣ храмъ въ Газъ, и тамъ погынѣ. Ковчегъ-тѣ Господень е былъ въ Газъ по врѣме-то на Илій, 1 Цар. гл. 6. Газа припознала владычество-то на Давида и Соломона, освободила ся прѣзъ царуваніе-то на Іоаама, но подпаднѣ пакъ подъ Іудейскъ власть при царь Езекий, 1 Цар. 18; 8. Отпослѣ іхъ владѣли едно по друго Халдейци-тѣ, Перси-тѣ и Египтяни-тѣ. Около 96 години прѣди Р. Х. Іудейскій-тѣ царь Александръ Янней іхъ прѣвзѣ и съсыпа. Римскій-тѣ генералъ Габиній іхъ възидигналъ изново, и скоро слѣдъ възнесеніе-то на Иисуса Христа, тамъ ся основа една Християнска църква. На 634 г. слѣдъ Р. Х. Газа прѣминѣ въ рѣцѣ-тѣ на Мухамеданскы-тѣ завоеватели; а по врѣме-то на кръстоносны-тѣ походы отъ неіхъ бѣхъ останѣли само развалины. Газа пакъ ся съгради отчасти и ся укрѣпи, и сега е единъ градецъ съ 18,000 жители. Останки-тѣ отъ старѣ-тѣ градъ покрыватъ еднѣ голѣмѣ и ниски могилѣ, двѣ-три мили далечъ отъ море-то, нѣкогаси толкова силно укрѣпена щото за петъ мѣсеца ся защищавала срѣщю силы-тѣ на Александра Великий. Нова Газа е положена повече на полянѣ-тѣ, която е много плодородна, и изобилува съ овошія, финиковы и маслинены дървія, и др. Стара Газа е имала пристанище, но то не е было добрѣ построено. За Газъ споменува често пророци-тѣ, Іер. 25; 20. 47; 5. Амосъ 4; 6, 7. Зах. 9; 5. Въ Дѣян. 8; 26, южнѣ-тѣ пѣтъ отъ Іерусалимъ до Газъ, за-

бѣдѣжителенъ по псторіи-тѣ на Бѣіопскій-тѣ скопецъ, е нареченъ "пустъ," зашто минува прѣзъ едно мѣсто което тогава е было ненаселено.

Гай. I., Быт. 12; 8; нареченъ и Гаія, Неем. 11; 31; и Гаяеъ, Иса. 40; 28. Единъ царскій градъ на Ханаанѣ-тѣ; кѣмъ истокъ отъ Ве-ейль, близо при който Авраамъ живѣ нѣкога и тамъ съгради олтареъ, Быт. 12; 8. 13; 3. Той е до-стопаматенъ отъ поражение-то на Иисуса Навина по причинѣ на прѣстѣпленіе-то Аханово, и отъ послѣдующъ-тѣ му побѣдѣ, Ис. Нав. 7; 2—5. 8; 1—29. Той быде съграденъ изново, и ся споменува отъ Исайѣ (40; 28) подъ име-то Гаіяеъ, и отъ Неемій (11; 31) подъ име-то Гаія.

II. Градъ на Аммонцы-тѣ, вѣроятно близо до Есевонъ, Іер. 49; 3.

Гаий, I., единъ Македонецъ който придружаваше Павла въ странстванія-та му, и на когото животь-тѣ бѣдствуваше въ Ефесъ, Дѣян. 19; 29.

II. Единъ Коринѣянецъ pokrшеникъ на Ап. Павла. Когато Апостоль-тѣ проповѣдаше въ Коринѣтъ, той го пріе у дома си, Рим. 16; 23. 4 Кор. 1; 14.

III. Человѣкъ-тѣ отъ Дервійѣ, който придружи Павла отъ Коринѣтъ, когато Апостоль-тѣ отиваше на Іерусалимъ, Дѣян. 20; 4.

Трете-то посланіе на святаго Апостола Іоанна е отправено "възлюбленному Гаю." Между Римляны-тѣ е имало много Гаювци; но не е вѣроятно че въ Св. Писаніе ся говори за повече отъ двама или трима человѣци съ това име. Вѣроятно трете-то посланіе Іоанново е было отправено кѣмъ Гаія Коринѣянецъ-тѣ, Павловый-тѣ pokrшеникъ.

Гаія. Виж. Гай.

Гаіаеъ. Виж. Рай.

Галаадъ (грамада на свидетелство), Быт. 31; 45—48. Тази гора ся е намирала кѣмъ истокъ отъ

Йорданъ, въ планини-тѣ-тѣ земѣ-цѣ на югъ отъ Ермонъ, между Йорданъ и Пустыниѣ Арабіѣ. Зрѣлище-то на природѣ-тѣ между онѣзи горскы върхове ся описва като твърдѣ привлекателно. Земята въ поляны-тѣ была плодородна, а хѣлмове-тѣ были покрыти съ лѣсове. Въ Св. Писаніе ся споменува на разны мѣста за величественны дѣбове и многочисленны стада въ Галаадъ.

Съ Галаадъ поифога ся подразумѣва всяка-та земя кѣмъ истокъ отъ Йорданъ. Така, въ Втор. 34; 4, ся казва, че Богъ показалъ на Моисея венчѣкѣ-тѣ Галаадскѣ земѣ дори до Данъ. Виж. Числ. 32; 26, 29 и Втор. 3; 12. Собственна-та Галаадска земя, обаче, лежала на югъ Васанско-то войводство; но види ся, че границы-тѣ ѣ не сѣ были твърдѣ точно опредѣлены. Въобще, дѣто ся споменува за Васанъ, споменува ся и за Галаадъ, Ис. Нав. 12; 5. 13; 11. 17; 4, 5. 4 Цар. 10; 33. Часть на Галаадско-то войводство е была днешна-та Белка, една отъ най-плодородны-тѣ части въ Палестинѣ. Виж. Васанъ.

Галаадска-та гора безсмыслино е была гора-та която сега носи името Джебель-Джеладъ или Джелудъ, на който полы-тѣ ся на-мѣрватъ два часа пѣтъ, или шесть мили, кѣмъ югъ отъ Вади-Зерка, или потокъ-тѣ Явокъ. Тази гора ся простира отъ истокъ кѣмъ западъ, и на дължинѣ върви около два часа и половина. Въ неіхъ ся на-мѣрватъ развалины-тѣ на градове-тѣ Джеладъ и Джелудъ. На югъ отъ неіхъ е расположенъ нынѣшнѣ-тѣ градъ Залтъ. Вѣроятно Іаковъ и Лаванъ поставихъ памятникъ-тѣ си въ тѣзи горѣ, Быт. 31; 45—48. Сжд. 7; 3.

Галатія, една область въ Малѣ-Азіѣ, кѣмъ югъ и юго-истокъ отъ Вноинѣ и Патагоніѣ, кѣмъ западъ отъ Понтъ, кѣмъ сѣверъ и сѣверо-западъ отъ Каппадокіѣ, и

къмъ сѣверъ и сѣверо-истокъ отъ Ликаоній и Фригій. Име-то Галатія издѣва отъ Галлы-тъ, отъ които двѣ племена, заедно съ едно племе отъ Келты-тъ, ся прѣселили тамъ слѣдъ оплѣненіе-то на Римъ отъ Бренна. Тѣ ся разсѣяли между жители-тъ на онѣзи область, и дали ѿ име-то Галлогреція, (въ 280 год. прѣди Р. Х.) Потомци-тъ имъ увардили Келтскій-тъ языкъ; тѣ го говорили дори до врѣме-то на Иеронима; шестотинѣ години слѣдъ прѣсееніе-то си. Въ врѣме-то на Августа, въ 26 год. прѣди Р. Х., Галлогреція станѣла Римска область, и ся управлявала отъ единъ Римскій областенъ начальникъ. Галлогреція, или Галатія е была прочута за плодородіе-то си и за цвѣтуещѣ-тъ си търговіи. Тамо живѣли поселенія отъ разни народы, между които имало много Евреи; и види ся че Апостолъ Павелъ е привождаль къмъ Христіанскѣ-тъ вѣрж отъ всички тѣзи поселенія, 1 Кор. 16; 1. Първо-то си посѣщеніе, Дѣян. 16; 6, Апостолъ-тъ, вѣроятно, е направилъ около 52 год. слѣдъ рождене-то на Спаситель-тъ; а второ-то си посѣщеніе слѣдъ нѣколко години, подиръ което испроводилъ посланіе-то си къмъ Галатяны-тъ, Дѣян. 18; 23. При първо-то си посѣщеніе Павелъ е былъ боленъ; но Галатяни-тъ го пріели като "Ангела Божія," и прижрижали сѣрдечно Евангелскѣ-тъ истинѣ. Слѣдъ петъ-шестъ години между тѣхъ ся вѣврѣли Еврейскы учителя, които исповѣдали Христіанскѣ-тъ вѣрж; тѣ отричали апостолскѣ-тъ власть на Павла, и изврѣщали Евангеліе-то, като го размѣсвали съ Еврейскы-тъ обряды. Павелъ, като си научилъ съ съгосиеніе-то на Галатскы-тъ си крѣщеницы, писалъ имъ и испратилъ имъ едно особенно писмо. По онова врѣме той може да е былъ въ Коринѣ. Той смѣло избличава Галатскы-

тъ си во Христѣ чада за внезапно-то имъ отчужденіе отъ него и отъ истинѣ-тъ; защищава апостолскѣ-тъ си власть, като доказва че ѿх пріелъ отъ самого Христа; и излага по единъ забѣлѣ-жителенъ начинъ велико-то начало на Христіанство-то — оправданіе-то чрѣзъ вѣрж — и отношенія-та му къмъ законъ-тъ и къмъ свѣтостъ-тъ въ животъ-тъ на челоуѣцы-тъ. Прѣдмѣтъ-тъ на това посланіе и на посланіе-то къмъ Римляны-тъ е почти сжщій-тъ, и види ся че и двѣ-тъ тѣзи посланія сж написаны около сжщо-то врѣме. Церквы-тъ въ Галатій ся споменувать въ церковнѣ-тъ исторіи за единъ періодъ отъ около деветстотинѣ години.

Галгалъ (*Antiochia*). 1. мѣсто прочуто, между Иорданъ и Иерихонъ, дѣто Израилляни-тъ прѣвъ пакъ положили станъ, като прѣминѣли Иорданъ, и дѣто тѣ ся обрѣзали и отпраздали първж Пасехъ въ Хаанаанъ. Ис. Нав. 4; 19. 5; 9, 10. Въ Галгалъ былъ утвърденъ главный-тъ станъ на Израилляны-тъ нѣколко години, до като Исусъ Навинъ прѣвземалъ неприятелискѣ-тъ земѣ, Ис. Нав. 9; 6. 10; 6, 15, 43. Голѣмъ градъ ся въздигналъ отпослѣ тамъ, Ис. Нав. 15; 7, който станѣлъ знаменитъ по много събитія. Тамъ ся упалила скиния-та до прѣносване-то ѿ въ Сило; и тамъ, види ся, Самуилъ жралъ жертвы-тъ си, и изврѣшвалъ сждинческѣ-тъ си службѣ между Израила; и тамъ и Саулъ былъ помазанъ за царь, 1 Цар. 7; 16. 10; 8. 11; 15. 13; 7—9. 15; 33. Въ Галгалъ было основано и едно пророческо училище, 1 Цар. 4; 38, по по-послѣ тамъ ся установило види ся идолослужене-то, Ос. 4; 15. 9; 15. 12; 11. Амос. 4; 4. 5; 5. До днесъ ни дия не е останѣла отъ Галгалъ. Споредъ Иосифа, Галгалъ е отстоялъ само двѣ мили отъ Иерихонъ.

II. Другъ Галгалъ, дѣто е имало

едно пророческо училище по врѣме на Илій и Елисея, види ся да ся намиралъ въ Ефремскы-тъ планины, на сѣверъ отъ Веоиль, Втор. 11; 30. 4 Цар. 2; 4—6.

III. въ Ис. Нав. 12; 23, прѣдполага ся да е на *Джиддесу-іе*, 4 мили на югъ отъ Антипатриджъ, въ Саронско-то поле. Двѣ мили на истокъ отъ Антипатриджъ ся намира мѣсто-то *Билкиліе* — може бы друго име на Галгалъ. Споредъ нѣкои, Галгалъ при Антипатриджъ е было мѣсто-то дѣто пророкъ Самуилъ живѣлъ и сждилъ народа си, и дѣто было основано и пророческо-то училище.

Галилея. Въ врѣме-то на Исуса Христа Галилея е обемала всички-тъ сѣвернѣ-тъ часть на Палестинѣ въ западнѣ-тъ странѣ на Иорданъ и къмъ сѣверъ отъ Самарій. Тогава Галилея ся е дѣлила на Горній и Долній. Горня-та часть ся е простирала на сѣверъ отъ земѣ-тъ на Завулоново-то племе, и е была планиниста страна; долия-та е была по-равна и по-плодородна, и много по-многолюдна. Двѣ-тъ части на Галилея сж были населены отъ четири племена — Несахарово-то, Завулоново-то, Нефталимово-то и Асирово-то. Въ Долній Галилея сж были основани четиристотинѣ и четири градове и села, отъ които Иосифъ споменува Тиверіаджъ, Сеффорнесъ и Гаварж като главни градове; въ Н. Завѣтъ, обаче, Капернаумъ и Назаретъ твърдѣ често ся споменувать, Мар. 1; 9. Лук. 2; 39. Иоан. 7; 52, и пр. "Галилея Языческа" може да сж наричали Горній Галилея, или защото тя е была съпрѣдѣлна съ Тиръ и Сидонъ, или пакъ защото между нейны-тъ жители е имало и Сирійци, Финикіяни, Араби, и други язычники. Галилеяни-тъ сж ся славили като храбри и трудолюбиви, ако другы-тъ Евреи и да сж ги сматряли като грубы и твърдоглавы, Лук. 43; 1. 23; 6. Иоан. 1; 47. 7; 52. Види

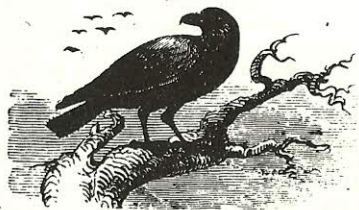
ся че тѣ сж говорили нѣкое особено нарѣчіе, щото лесно сж ся распознавали отъ Иерусалимскы-тъ Евреи, Мар. 14; 70. Мнозина отъ Апостолы-тъ и отъ първы-тъ Христіани сж были Галилеяни, Дѣян. 1; 11. 2; 7, какъвто е былъ и Исусъ Христосъ; и име-то Галилеянинъ често ся е употрѣблявало за срамъ и за укоръ на Христа и на неговы-тъ послѣдователи. Императоръ Юліанъ всекога за укоръ употрѣблявалъ това име, и въ ужасны-тъ мѣкы на прѣдемирный-тъ си часъ яростно изывкалъ, "Галилеянинно, ты побѣди!" Спаситель-тъ порастнѣлъ въ Галилея отъ дѣтство дори до тридесетъ-годишнѣ-тъ си възраст; и градове-тъ Назаретъ, Капернаумъ, Наниъ и Кана сж забѣлѣжителни въ евангелскѣ-тъ исторіи, по причинѣ на чудеса-та които ся изврѣшили въ тѣхъ. За Галилейско-то море, виж. **Море III.**

Галлионъ. Римскій исправникъ въ Ахайя, при императора Клавдія, сѣврѣменикъ на Ап. Павла, Дѣян. 18; 12—17. Той е былъ постаръ братъ на философъ-тъ Сенека, който го очертыва като необыкновенно обыченъ и честенъ. Мѣстопрѣбывалище-то му е было въ Коринѣ; и когато Евреи-тъ въ онзи градъ възстанѣли противъ Павла и го повлѣкли прѣдъ сждовище-то, Галлионъ отказалъ да пріеме неправедны-тъ имъ молбы и ги испѣдилъ отъ сждовище-то. Грѣци-тъ, които присѣтствовали на сждно-то мѣсто отъ мѣсть къмъ Евреи-тъ уловили Сосеена, прѣдводитель-тъ на мятежники-тъ, та го били на мѣсто-то, а Галлионъ не далъ никакво вниманіе на това приключеніе. Той, както и братъ му Сенека, по-сетнѣ прѣтърпѣлъ смерть по заповѣдъ на безчеловѣчно-то сжщество Нерона.

Гамалиилъ. Фарисей, законоучитель, членъ на сборнище-то, когото народъ-тъ най-много почиталъ. Гамалиилъ упражнявалъ голѣмо вліяніе между Евреи-тъ, и

той казвать занимавалъ въ съборище-то прѣседателекъ-тъ службъ прѣзъ царуване-то на Тиберія, Каія, и Клавдія. Учители-тъ на Талмудъ-тъ казвать за него че той былъ сынъ на раввинъ-тъ Симона, и внукъ на прочутый-тъ законоучитель Илелеа, и че съ неговъ-тъ смъртъ исчезнѣла и слава-та на законъ-тъ. Гамалиилъ благородно застъпилъ прѣдъ съборище-то за да избави Апостолы-тъ отъ позорнѣхъ и бесчестнѣхъ смъртъ, и това показва че той е былъ надаренъ съ мъдрость и въротърнимость, ако не е былъ и до еднажъ высокъ степенъ расположенъ къмъ евангеліе-то, Дѣян. 5; 33—40. Апостолъ Павелъ е считалъ за голѣмъ честь прѣимущество-то си като въспитаникъ на ученый-тъ Еврейскій законовѣдецъ, Дѣян. 22; 3, и нѣма съмнѣніе че той е былъ научилъ отъ него много уроцы на безпристрастенъ и свободолюбивъ духъ. Голѣма-та му знаменитость между Еврейскы-тъ раввины отъ послѣдующы-тъ вѣкове не подтверждава Христіанско-то прѣданіе че Гамалиилъ пригърнулъ ужъ отпослѣ Христіанскъ-тъ вѣржъ.

Гарванъ, или Вранъ, Быг. 8; 7. Лев. 11; 15, една голѣмка черна птица, която ся храни съ мъртвы тѣла. Най-първо тя искѣлава очи-тъ на мъртво-то тѣло, Прит. 30; 17. Казва ся че гарванъ-тъ испѣжда пилета-та си щомъ като тѣ могатъ самы да ся хранятъ, Іов. 38; 41. Псал. 147; 9. Илія чудесно быде храненъ чрѣзъ вранове-тъ, 3 Цар. 17; 6.

Гаризинъ, една планина въ Е-фремъ. Между Гаризинъ и Геваль

е былъ положенъ градъ-тъ Сихемъ, Сжд. 9; 7. Малко зрѣлища сж были толкова тържественны, величественны и поучительны колкото зрѣлище-то което прѣдставили Израилѣи-тъ слѣдъ завоеваніе-то на Ханаанъ, когато всечкы-тъ Израилскы племена ся събрали на едно мѣсто, и шесть племена ся искачили на Гаризинъ за да благословятъ, отъ тамъ онѣзи които щѣхъ въ бѣдѣ да ся покоряватъ на Божій-тъ законъ, а другы-тъ шесть ся искачили на горъ-тъ Геваль за да проклянутъ бѣдѣщы-тъ нарушители на законъ-тъ, и народъ-тъ въ сжщо-то врѣме тържественно отговарятъ, Аминъ, Втор. 11; 29, 27; 12—26, гл. 28.

Подиръ плѣненіе-то Вавилонско, Манассія, единъ священникъ отиѣхъ отъ Израилско-то богослуженіе, съградилъ, съ позволеніе-то на Александра Великий, единъ храмъ на Гаризинъ, дѣто Самаряни-тъ съединили истинско-то богослуженіе съ идолослуженіе-то: "Боехъ ся отъ Господа, но на свои-тъ си богове служахъ, споредъ обычай-тъ на народы-тъ отъ дѣто бѣхъ прѣселени," 4 Цар. 17; 33.

Іоаннъ Ирканиъ съборилъ този храмъ, но положеніе-то му всекога ся е имало за свято. Въ врѣме-то на Исуса Христа Самаряни-тъ ся кланяли истинному Богу, но невѣжественно, Іоан. гл. 4. Иродъ Великий въздигнулъ Самаріѣхъ и іѣ нареклъ Себастиѣхъ, въ честь на Августа, и принуждавалъ Самаряны-тъ да ся покланятъ въ единъ новъ храмъ, който той самъ съградилъ; но тѣ всекога ся противили на това, и до днешенъ день продължаватъ да пазятъ петъ-тъ книги Моисеевы, и като ся молятъ да гледатъ къмъ свято-то си мѣсто на Гаризинскыя върхъ, и да ходятъ тамъ на поклоненіе четыри пѣти прѣзъ годинъ-тъ.

Гевалци, Ис. Нав. 13; 5. Виж. Геваль II.

Геваль, I., едно Римско окрж-

жіе въ Едомскъ-тъ область, което и днесъ още носи име-то Джебаль, или "планина." Така ся нарича сѣверна-та часть на планинско-то бърдо при долиня-тъ Еларабжъ, която долина ся простира отъ Мъртво море до Елаескый-тъ заливъ на Червено море, Псал. 83; 7.

II. Пристанище и окржіе въ Финикій, на сѣверъ отъ Бейрутъ; сегашно-то му име е Джебаилъ; народонаселеніе-то му е 2,000 души. Гевалци-тъ отъ това окржіе сж ся отличавали въ видарство-то, 3 Цар. 5; 18. Земя-та на Гевалци-тъ и Ливанъ бѣхъ опрѣдѣлены да ся завладѣютъ отъ Израилѣи-тъ, но Израилскый-тъ народъ никога не ги е притяжавалъ напълно, Ис. Нав. 13; 5. Геваль е было важно мѣсто, Іез. 27; 9.

III. Втор. 11; 29, една гора въ Е-фремъ, срѣщо Гаризинъ. Геваль и Гаризинъ сж раздѣлени съ единъ долиня близъ 1000 лактіе широкъ и три мили дължъ въ който е былъ създанъ градъ-тъ Сихемъ. Геваль и Гаризинъ сж токо речи еднакви на дължинъ и высочинъ, и высочина-та е около 800 крака надъ равнище-то на долиня-тъ. Като трѣнешъ отъ Іерусалимъ, и прѣмнешъ долиня-тъ къмъ сѣверо-западъ за Сихемъ, Геваль остава на деснѣ-тъ ти рѣкжъ а Гаризинъ на лѣвѣ-тъ. Нѣкон сж описали Геваль като мѣсто безплодно и пусто а Гаризинъ като весело и плодородно. На днешенъ день малкж разликъ може да забѣлжите между тѣзи горы; тѣ идѣтъ сж стрѣмны и безплодны. Виж. Гаризинъ и Сихемъ.

Гедеонъ, или Героваалъ отъ Манассиинъ-то племе. Той былъ храбръ и благоразуменъ сждѣ между Израилѣи-тъ, особенно между источны-тъ и сѣверны-тъ племена, отъ 1249 до 1239 год. прѣди Р. Х. Жилище-то му было въ О-фржъ, градъ Манассиинъ вѣроятно къмъ западъ отъ Іорданъ, и не далеко отъ Сихемъ и отъ Гаризинъ.

Виж. Сжд. 9; 1—7. Гедеонъ былъ призванъ отъ Бога да избави народъ-тъ си отъ Мадиамцы-тъ, и послѣ въдворилъ миръ и тишинъ между Израилѣи-тъ. Наказаніе-то, което Гедеонъ наложилъ на Сокхоуъ и Фануилъ за дѣто прѣтѣжили длѣжности-тъ си и на Зевея и Салмана, поведеніе-то му къмъ Е-фремцы-тъ, и неодобреніе-то му да пріеме царскж коронжъ, открыватъ высокы-тъ му качества като человека въкъ справедливъ и добросѣвъстенъ. Колкото за сѣбѣ-та, Гедеонъ събралъ, защото Еврей-тъ отпослѣ почѣли да гледатъ на този памятникъ на Божіи-тъ чудеса като на прѣдмѣтъ достоинъ за божескы почести, Сжд. гл. 6—8. 1 Цар. 12; 11. Евр. 11; 32.

Гедеръ, (сѣвна, крѣпость). Гедеръ е былъ единъ старъ Ханаанскый градъ, въ Іудейско-то поле, Ис. Нав. 12; 13.

Гедира, единъ градъ въ Іудейско-то поле, Ис. Нав. 15; 36. Вѣроятно този градъ е былъ сжщій-тъ който ся нарича Гедеръ и Вееръ-Гадеръ, 1 Лѣт. 2; 51. Гедира може да е была наслѣдство въ Халево-то потекло.

Гедоръ, единъ градъ въ Іудейскы-тъ планины, обыколенъ изокколо съ богаты пасбища, 1 Лѣт. 4; 39. 12; 7. Ис. Нав. 15; 38. Този градъ сега ся нарича Джедуръ, и лежи осемъ мили на юго-западъ отъ Вилеємъ. Гедоръ е сжщо и име-то на единъ человекъ, 1 Лѣт. 8; 31. 9; 37.

Гезеръ, столиценъ градъ на единъ Ханаанскый царъ, Ис. Нав. 10; 33. 12; 42, между Вееронъ и Средиземно-то море, Ис. Нав. 16; 3; отпослѣ бѣ приключенъ въ границы-тъ на Ефремъ, и ся опрѣдѣли на Левиты-тъ, Ис. Нав. 16; 3. 21; 21. Ханаанци-тъ дълго врѣме послѣ живѣли въ Гезеръ, Ис. Нав. 16; 10. Сжд. 1; 29; но единъ Египетскый царъ прѣвзель Гезеръ, избилъ Ханаанцы-тъ, и градъ-тъ подарилъ на дѣщерѣхъ си, единъ отъ жены-тъ на царъ Соло-

мона. Соломонъ го укрѣпиль, 3 Цар. 9; 16.

Гелвуѣ, едно планинско бърдо въ юго-источнѣ-тѣхъ странѣхъ на Израелско-то поле. На двѣ-тѣ страни на Гелвуѣ има по единъ долиня, която свързва поле-то съ Иорданскѣ-тѣ долини. Долина-та на сѣверо-истокъ отъ Гелвуѣ е сѣщій Израелъ; а долина-та въ юго-западнѣ-тѣхъ странѣхъ дѣли Гелвуѣ отъ Самарискѣ-тѣхъ хълмове. Въ источнѣ-тѣхъ странѣхъ на Гелвуѣ ся е намиралъ градъ-тъ Гелвуѣ, отъ дѣто планинско-то бърдо е получило име-то си. Оузи градъ сега ся нарича Джелбонъ. Близо до онова мѣсто Саулъ и Ионафанъ были поразили отъ Филистимцы-тѣхъ, и умрѣли, 1 Цар. 28; 4, 31. То е сега пусто и ненаселено, 2 Цар. 1; 6, 21.

Гемарія, I, Садановъ-тъ сынъ, писецъ на храмъ-тъ въ вѣрме-то на Иосифа Иудинъ-тъ царь. Варухъ зель отъ него свитькъ-тъ на Иереміевы-тѣхъ пророчества, и го прочель въ храмъ-тъ. Царь-тъ като ся научилъ за това проводилъ да доведѣтъ Варуха съ свитькъ-тъ, и накаралъ да изгорить писаніе-то, Іер. гл. 36.

II. Хелкинъ-тъ сынъ, когото Седекія Иудинъ-тъ царь проводи въ Вавилонъ да занесе единъ данъ на Навуходоносора. Сѣщій-тъ занесель въ Вавилонъ на Иудейскѣ-тѣхъ плѣнници едно писмо отъ пророка Иереміѣхъ, съ което пророкъ-тъ ги съвѣтувалъ да не слушать обѣщанія-та на лъжливы пророцы че скоро уждѣтъ ся върижъ въ отечество-то си, Іер. 29; 3, 4.

Генисаретъ, единъ градъ на който старо-то име може да е было Хиннероетъ. "Земя-та Генисаретска," Мат. 14; 34. Мар. 6; 53, е была една земица, три-четыри мили дълга, на западнѣ-тѣхъ брѣгъхъ на Галилейско-то море. Въ Генисаретскѣ-тѣхъ земѣхъ сѣхъ ся намирали и градове-тѣ Капернаумъ и Внесада, които Исусъ Христосъ често посѣщавалъ.

Гера, двадесета часть отъ сикль-тъ. Гера-та е была най-дребна-та Еврейска монета; тя е чиняла около двадесетъ и петъ пары, Іех. 30; 13.

Гераръ, единъ старъ градъ или едно старо мѣсто на Филистимцы-тѣхъ въ вѣрме-та на Авраама и Исаака, Быт. 10; 19. 20; 1. 26; 1, 6, 17. Гераръ е былъ близо при Газъ, въ южнѣ-тѣхъ частѣхъ на Иудейскъ, но сега мѣстоположеніе-то му точно не е извѣстно. Виж. 2 Лѣт. 14; 13, 14.

Герсесейци. Виж. Ханаанци.

Герсесиска-та земя, Мат. 8; 28, въ Марка и Лукъ ся нарича Гадариска-та земя.

Герсамъ, (пришелецъ). единъ отъ двамата сынове Моисеевы и Сепфорины, родены въ Мадіамскѣ-тѣхъ земѣхъ, Іех. 2; 22. 18; 3. Моисей ся види да не е былъ възвысилъ сынове-тѣхъ си на чинове, но да ги е былъ оставилъ просты. Левиты, 1 Лѣт. 23; 15.

Гесенъ, I, име-то на единъ область въ Египетъ, дѣто ся населили Израилѣ-тѣхъ въ вѣрме-то на Иосифа. Тази земя може да е лежала на истокъ отъ Пелусійскѣ-тѣхъ клонъ на Нилъ, въ посокѣ-тѣхъ къмъ Арабіѣхъ. Виж. Египетъ. Гесенъ ся види че ся простиралъ дори до Нилъ, Іех. 1; 22. 2; 3, защото въ Египетъ Иудей-тъ яли рыбѣхъ изобилно, Числ. 11; 5, и защото лесно напоявали земѣхъ-тѣхъ си, Втор. 11; 10. Гесенска-та земя е была близо до столицѣ-тѣхъ на Египетъ, до Илюполь, и до Рамесіейскѣ-тѣхъ земѣхъ, Быт. 45; 10. 47; 11. Іех. гл. 8—12. Тя ся имела най-добра-та часть на Египетъ, поне за скотовѣдство, Быт. 46; 34, и нѣкога е была по-добрь напоявана и по-плодородна, отколкото сега. Въ Египетъ Иудей-тъ много ся обогатили и наплодили, Быт. 47; 27. Тамъ тѣхъ прѣтърпѣли и голѣмы страданія, но Господъ пакъ не ги забравилъ, Іех. 8; 22. 9; 26. Много Египтяни обитавали между тѣхъ.

II., единъ градъ съ съседнѣ-тѣхъ

му мѣста въ Иудинѣ-тѣхъ планины, Іис. Нав. 10; 41. 41; 46. 45; 51.

Гессуръ и Гессурци-тѣхъ. Така сѣхъ ся наричали една область и единъ народъ въ Сиріѣхъ. Гессуръ е лежалъ къмъ источнѣ-тѣхъ странѣхъ на Иорданъ между Васанъ, Маахъ и горѣхъ-тѣхъ Ермонъ, и извѣтрѣ границы-тѣхъ на Израилскѣ-тѣхъ земѣхъ; но Израилѣ-тѣхъ не испѣдили жители-тѣхъ му, Іис. Нав. 42; 5. 43; 13. Гессурци-тѣхъ упазили царство-то си, но плащали единъ опрѣдѣленъ данъ на Израилскѣ-тѣхъ царѣ, 1 Лѣт. 2; 23. Една отъ Давидовы-тѣхъ жены, Авессаломова майка, Мааха была дѣщеря на Оалмая, Гессурскѣ-тѣхъ царь; и Авессаломъ, когато утреналъ брата си Амнѣна, побѣгнѣлъ при дѣда си Оалмая, и прѣмнижъ у домъ-тъ му три години, 2 Цар. 3; 3. 43; 37. 45; 8. Гессуръ значи мостъ; и на прѣдѣлѣ-тъхъ на Гес-

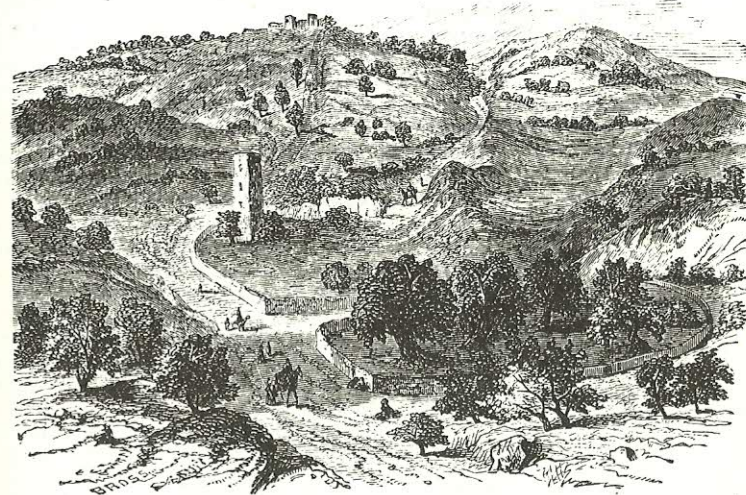
суръ, т. е. между Ермонъ и Тяверіадско-то езеро, и днесъ сѣхъ сѣхъ вѣрху Иорданъ единъ старъ четверосводенъ камененъ мостъ, който тамошны-тѣхъ жители наричатъ Джисръ-бени-Якубъ, което ще ся каже мостъ-та на Иакововы-тѣхъ сынове.

Геса, единъ отъ сынове-тѣхъ Мадіамовы, внукъ Авраамовъ, Быт. 25; 4. Той ся заселилъ въ Арабіѣхъ близо при Мадіамскѣ-тѣхъ земѣхъ, Іса. 60; 6.

Гесесеръ, въ Завулонъ, е былъ мѣсторожденный-тъ градъ на пророка Іонѣхъ, 3 Цар. 4; 10. 4 Цар. 14; 25.

Геориммонъ (ослебъ-тъ за наровѣ-тѣхъ). I., Левитскѣ-тѣхъ градъ въ Давидово-то наслѣдіе, Іис. Нав. 21; 24. 1 Лѣт. 6; 69; не далечъ отъ Іопѣхъ.

II. Манасіинъ градъ на западъ отъ Иорданъ, даденъ на Левиты-тѣхъ, Іис. Нав. 21; 25, нареченъ Вилеамъ въ 1 Лѣт. 6; 70.

ГЕОСИМАНСКА-ТА ГРАДИНА И ЕЛЕОНСКА-ТА ГОРА.

Геосиманія (маслено натискало), една градина при поля-тъхъ на Елеонскѣ-тѣхъ или Маслинѣхъ-тѣхъ горѣхъ, сръщо Иерусалимъ. Въ тѣхъ-

зи градинѣхъ Исусъ по нѣкогахъ ся оттеглювалъ отъ свѣтъ-тъхъ, и тамъ го прѣдѣлъ Иуда Искариотскѣ-тѣхъ, Мат. 26; 36—57. Мѣсто-то,

което сега е заградено съ единъ зидъ може да е само една частъ отъ Геосиманскъ-тъ градинъ; въ него сега има осемъ стары маслины. На онова мѣсто или близо до онова мѣсто, Спаситель-тъ прѣтърпѣлъ безмѣрнъ-тъ "тжжъ" и отъ лице-то му закапала потъ "както капки кръвъ," като видѣлъ че приближилъ частъ-тъ въ който трѣбвало да ся прѣдаде на смъртъ за да извърши спасително-то си дѣло; и на онова мѣсто той свършилъ молбъ-тъ си къмъ Отца съ думы-тъ: "обаче не моя-та воля, но твоя-та да бѣде." Онѣзи градинъ Християнинъ-тъ който посѣщава Иерусалимъ най-напрѣдъ търси да намѣри, и неѣжъ той посѣщава и най-послѣ като ся приготви да трѣгне назадъ за отечество-то си.

Геѡѡ, единъ отъ главны-тъ градове на Филистимцы-тъ, и едно отъ петь-тъ Филистимскы книжества, 1 Цар. 3; 8. 6; 17. Геѡѡ е былъ градъ забѣлжителенъ, основанъ при единъ отъ Филистимскы-тъ прѣдѣлы близо до Иерусалимъ; но мѣстоположеніе-то му сега не е познато. Този градъ е былъ отечество-то на Голіаѡа, 1 Цар. 17; 4. Виж. Ис. Нав. 11; 22 и 2 Цар. 21; 19—22. Тамъ Давидъ намѣрилъ прибѣжище отъ Саула, 1 Цар. 21; 10. 27; 2—7. Геѡѡ подпадналъ подъ Иудейскъ влѣсть въ начало-то на Давидово-то царуваніе, и останѣлъ подвластенъ дори до отпаданіе-то на Иудейско-то царство, 1 Лѣт. 18; 1. Ровоамъ го и укрѣпилъ, 2 Лѣт. 11; 8. Азаниъ Сирійскый-тъ царь го обладалъ, 4 Цар. 12; 17. Филистимцы-тъ си го отнѣли, но Озіа пакъ го завоювалъ, 2 Лѣт. 26; 6. Давидъ ималъ двамна служители Геѡѡцы, които му останѣли вѣрни прѣзъ въстаніе-то на Авессалома, 2 Цар. 13; 18—22.

Гезій, слуга-та на пророка Елисея. Той ся явива въ исторіѣ-тъ на Сунамкъ-тъ, 4 Цар. 4; 44—37, и въ исторіѣ-тъ на Нее-

мана Сиріянинъ-тъ когато той измами и зимѣ единъ частъ отъ даръ-тъ който господаръ-тъ му не въспріе. За това прѣстѣпленіе той бѣде наказанъ съ проказъ до жпвотъ, 4 Цар. 5; 20—27, прѣдъ Р. Х. 893 год. Тогова Гезія послѣ намирамы да расказва на царь Іорама великы-тъ чудеса на Елисея въ онзи сѣщій-тъ день когато Божіе-то провиденіе доведе Сунамкъ-тъ прѣдъ царъ-тъ, за да му ся моли да ѣ ся повѣржѣтъ нивы-тъ, 4 Цар. 8; 1—6.

Гіонъ, 1, една отъ четыри-тъ рѣкы въ рай-тъ; споредъ мнѣніе-то на нѣкои учены писатели, тя е была сегашна-та рѣка Араксъ, Быт. 2; 13. Виж. Едемъ. и Евфратъ.

II. Единъ кладенецъ близо до Иерусалимъ на западъ-тъ му странъ. Тамъ наблизъ помазали Соломона за царь, 3 Цар. 1; 33, 38. Езекия затыкижѣ изворъ-тъ, и управилъ водъ-тъ му долу къмъ градъ-тъ прѣзъ единъ подземенъ водопроводъ. На горѣноменжото мѣсто и днесъ ся намира единъ водоемъ, триста крака дългъ, двѣстѣ широкъ, и двадесетъ дълбокъ, съ стѣпала при два отъ жглы-тъ му; и напоследіе, като копали, да турятъ основаніе-то на Англичанскъ-тъ церквъ, открили единъ голѣмъ водопроводъ, който води отъ западъ къмъ истокъ, тридесетъ крака подъ земѣ-тъ, направенъ отъ камыкъ и измазанъ отвън съ алчій, и отчасти провѣртенъ въ скалѣ. Този водопроводъ може да е былъ свързанъ съ изворъ-тъ Гіонъ.

Гладъ. Въ Св. Писаніе ся споменува за нѣколко гладове въ Палестинѣ, и въ околны-тъ ѣ страны. Быт. 12; 10. 26; 1. Рув. 4; 1. 4 Цар. 6; 23. Дѣян. 11; 27. Най-забѣлжителенъ е седмгодинный-тъ гладъ въ Египетъ, когато Іосифъ е былъ прѣвъ Министръ, Быт. гл. 41. Той е былъ забѣлжителенъ особенно по продълженіе-то

си най-вече защото Египетъ е въобще плодороденъ и най-малко изложенъ на бѣдствіе отъ къмъ тѣзи странъ. Гладъ-тъ происходитъ всѣкога отъ естественны причины, както напр. когато Нилъ не прѣлѣѣ брѣгове-тъ си, или когато въ Иудейхъ не вали дѣждъ въ нужното врѣме, за да оплодороди земѣ-тъ; или когато гѣсеницы, скакалци, или други насѣкомы развѣлятъ плодове-тъ. Но всичкы-тъ естественны причины ся управляватъ отъ Бога, и той често прозвужда гладъ за да накаже непокорны-тъ людѣ, 4 Цар. 8; 1, 2. Іез. 6; 11. Мат. 24; 7. Най-лошій гладъ е духовный-тъ, Амос. 8; 11.

Гладъ, или **Прозорливъ,** единъ свѣрхестественно просвѣтенъ чловѣкъ който прозира нѣща, които самъ Богъ може откры. Дума-та *гладъ* ся дава на нѣкои Еврейскы пророцы, 1 Цар. 9; 9. 2 Лѣт. 29; 30. 33; 18. Пса. 29; 40. 30; 40. Сравни Числ. 24; 3, 4.

Глина. И Еврей-тъ правили отъ глиня грѣнцы; тѣ ѣхъ тѣкали съ крака за да ѣхъ размѣсятъ добръ, Иса. 41; 23; и ѣхъ навивали на витѣ и послѣ ѣхъ испичали въ пѣщъ, Іер. 18; 3 и 43; 9. Грѣнчарско-то художество ся споменува въ Св. Писаніе за изысненіе на зависимость-тъ на чловѣци-тъ отъ Бога. Виж. **Грѣнчаръ.** Глина-та ся види да ся е употребявала и за запечатваніе, както сега употребяваны червенный-тъ воскъ, Іов. 38; 44. Пѣтешественницы-тъ сѣжъ намѣрили по Вавилонскы-тъ кирпичи нѣкаквы отпечатцы и бѣлѣзы.

Гнѣвъ. едно силно душевно чувствованіе, което лѣкой пѣтъ има праведны причины, но обыкновенно въ Библиѣ-тъ ся прѣдставя като голѣмъ грѣхъ, Мат. 5; 22. Ефес. 4; 31. Кол. 3; 8. Даже когато не е безъ причинъ гнѣвъ-тъ ни, ный трѣба да ся стараемъ да го умекимъ чрѣзъ размышленіе на обстоятелства-та на винова-

тый-тъ, и на лошы-тъ послѣдствія отъ тѣзи страсть; на изыскванія-та на Евангеліе-то, и на нашъ-тъ собственихъ нуждъ за опрощеніе отъ други-тъ, но особенно отъ Бога, Мат. 6; 13. Въ Писаніе-то често ся приписва гнѣвъ на Бога, Псал. 7; 11. 90; 41; не че той подлежи на тѣзи страсть, но въ прѣносенъ смѣсль, т. е. като ся говори по чловѣчески, защото той наказва злотореца съ строгость-тъ на единъ началникъ разгнѣванъ отъ злоторство-го.

Гогъ и Магогъ. Въ Св. Писаніе въобще когато ся говори за Гога споменува ся нѣщо и за Магога. Въ Быт. 10; 2, Магогъ, ако и да ся види като че означава земѣхъ и народъ, исчислява ся между Іафетовы-тъ сынове. Въ Іез. 38; 39, Магогъ ся види като че дѣйствително означава нѣкоѣхъ земѣхъ съ нѣкой народъ, и Гогъ ся прѣдставя като царь на Магога; но критици-тъ не сѣ съгласни за кой народъ и за коѣхъ земѣхъ ся говори. Споредъ нѣкои тѣлкователи, подъ названіе-то Магогъ ся подразумѣватъ Скиѣи-тъ, Гогѣи-тъ, Перси-тъ и други нѣкои народи; но най-вѣроятнѣо е че стари-тъ подъ име-то Магогъ сѣжъ разумѣвали сѣверны-тъ Европейскы и Азіатскы народы, или земѣхъ-тъ на сѣверъ отъ Кавказъ. Въ послѣдніи-тъ Іоанновы пророчества, Гогъ и Магогъ сѣжъ означени като врази на Божіа народъ, които ще бѣдѣтъ побѣдени въ Армагеддонъ, Отк. 16; 14—16. 20; 7—9.

Година. Нѣкой си поддържатъ че Еврей-тъ сѣжъ дѣржали най-първо сѣлнечнъ годинъхъ отъ 363 дни. Както и да е това, явно е че отъ врѣме-то на Исходъ-тъ Еврейската година ся е състояла обыкновенно отъ дванадесетъ лунны мѣсецы (единъ слѣдъ другы отъ 29 и 30 дни), или отъ 354 дни съ прибавленіе прѣзъ всѣкы деветнадесетъ години седмъ пѣти по единъ тринадесетый луненъ мѣсець, или

ся прибавляли по единъ мѣсецъ на около три години, тѣй што начало-то на години-тъ да започне пакъ съ най-ближе-то до равноденствие-то новолуніе. Прѣди Исходъ-тъ Еврейска-та година е започвала отъ есенно-то равноденствие, така што първий-тъ мѣсецъ въ Быт. 8; 13 е бытъ мѣсецъ-тъ, който съответствува на послѣдні-тъ часть отъ Септемврій, или на първъ-тъ часть отъ Октомврій. Но прѣзъ врѣме-то на излизаніе-то Израилево изъ Египетъ, което ся случи въ прѣждъ-именуемый-тъ седмий мѣсецъ, за въспоминаніе на това събитіе седмий-тъ мѣсецъ ся нарече първий. Виж. **Мѣсецъ**.

Древни-тъ Евреи види ся не сж имали никакъ-къ си опрѣдѣленъ и установенъ ерж, но сж бронли години-тъ си отъ най-достопамятны-тъ събитія въ исторіи-тъ си; катъ за пр. отъ Исходъ-тъ имъ изъ Египетъ, Исх. 19; 1. Числ. 33; 38. 3 Цар. 6; 1; отъ съграждане-то на Соломоновъ храмъ, 3 Цар. 8; 1. 9; 10; и отъ Вавилонскыя плѣнъ, Іез. 33; 21. 40; 1. Виж. **Съботна година**, и **Юбилей**.

Годолія, сынъ Ахыкамовъ, опрѣдѣленъ отъ Навуходоносора да управлява Іудейжъ слѣдъ разрушеніе-то на Іерусалимъ. Както баща му, така и той почиталъ Іереміижъ, Іер. 40; 5. Той ся установилъ въ Масъж и отъ тамъ почнажъ да управлява Іудейжъ съ голѣмъ-къ мадрость, но два мѣсеца не ся мижили и нѣкой си Иеманъ го убилъ прѣдателясь, 4 Цар. 25; 22-26. Іер. 39; 14. 40; 5. 41; 48.

Гозанъ, сега Озанъ, една рѣка въ Мидійжъ и съседна-та область, Іса. 37; 12. Оглаговъ-Феласаръ и по-послѣ Салманасаръ испратили тамъ въ плѣнъ плѣнны-тъ Израилляны, 4 Цар. 17; 6. 1 Лѣт. 5; 26. Къжжъ-Озанъ, или Червена-та рѣка, лежи въ сѣверо-западнѣ-тъ часть на Персіижъ, тече сѣверо-источно, и слѣдъ много забикалянія, втича ся въ Каспійско море.

Голанъ, единъ Левитскый градъ и градъ за прибрѣжище, въ сѣверо-западнѣ-тъ часть на Васанъ. Мѣстоположеніе-то на този градъ, който е былъ расположенъ къмъ истокъ или сѣверо-истокъ отъ Галилейско море, сега не е извѣстно.

Голгоѳа (лобно мѣсто), мѣсто, дѣто Спаситель-тъ нашъ быде распяжъ, близо до Іерусалимъ, Іоан. 19; 20, но выпъ отъ стѣны-тъ му, Мат. 27; 33. Мар. 15; 22. Іоан. 19; 17. Евр. 13; 12. Па сжщо-то мѣсто е имало една частна градина, и единъ гробъ, въ който тѣло-то на Христа е лежало до възкресеніе-то му, Іоан. 19; 41, 42. Твърдъ съмнително е да ли истинско-то мѣсто на Голгоѳжъ и гробъ-тъ Христовъ е онова, на което ся намира днесъ "Церква-та на Святыи-тъ Гробъ," едно голѣмо здание на сѣверъ отъ Сіонскъ-тъ горъжъ и вжтрѣ въ нынѣшныи-тъ градъ, съграденъ на мѣсто-то което бѣше опрѣдѣлено отъ императрицъ Еленъжъ, 335 г. слѣдъ Р. Х., по прѣданіе и по едно мнимо чудо.

Голіаотъ, единъ знаменитъ непобѣдимъ отъ Геетъ, който съ прѣзрѣніе излѣзълъ противъ Израилевы-тъ войскы, и комуто излѣзълъ настрѣщъ Давидъ. Давидъ, ако и да былъ малъкъ на растъ, навилъ Голіаоту. Историческо-то събитіе за Голіаотъ и Давида ся повѣствува въ 1 Цар. гл. 17. Голіаотъ былъ высокъ шесть лакти и едижъ педѣжъ. Виж. **Несолени**.

Голъ, въ Св. Писаніе често значи не повече отъ "не съвѣтъ облъченъ." Така въ Іоан. 21; 7 за Петра ся казва че былъ "голъ," т. е., той былъ съблѣклъ горніи-тъ си дрехъ. Виж. **Дрѣхы**. Така сжщо, второято, и въ Іса. 20; 2. Мих. 1; 8. Дѣян. 19; 16. Понѣкога понятіе-то за скудость ся означава съеъ голожъ, както въ Іак. 2; 13. Сжщо въ Іса. 58; 7. 2 Кор. 11; 27. За едижъ народъ ся казва че е "голъ" когато е ли-

шенъ отъ крѣпости-тъ си, отъ богатство-то си, и пр. Быт. 42; 9.

"Голота" понѣкога стои вмѣсто срамотжъ. Да "открыеши срамотжъ" на Еврейскы стои на мѣсто "да откриеши голожъ-тъ," Лев. 20; 19.

Гомеръ, 1. Быт. 40; 2. 1 Лѣт. 4; 5. Іез. 38; 6, сынъ на Іафеса, и отецъ на Асханаза, Рифаа и Огармажъ. За него ся вѣрва че населилъ сѣверны-тъ прибрѣжія на Черно море, и че отъ негово-то име сж произлѣзли имена-та на стары-тъ Киммерійцы и на Кржмъ или Крымъ. Около 700 год. прѣди Р. Х. часть отъ неговы-тъ потомцы ся распрѣнжили по Малж Азіижъ. Дири отъ негово-то име и отъ негово-то потекло сж ся изнамѣрили отъ нѣкои историци и въ Кимбри, Умбри и Камбри, у Валекый-тъ народъ и у други нѣкои Европескы народы.

11. Една блудница, за коікто ся види че пророкъ Осія ся оженилъ, може бы само въ едно видѣніе, по Божіе повелѣніе, за да даде поводъ на Іуден-тъ да размыслятъ за виновность-тъ на духовно-то си состояніе или за идолослуженіе-то.

Гоморрь, единъ отъ градовѣ-тъ въ плодороднѣ-тъ долини Сидимъ, близо до южнѣ-тъ часть на старо-то Мъртво море. Гоморрь былъ изрыжъ отъ лице-то на земіжъ-тъ за беззаконія-та си. Виж. **Содома**.

Горы-тъ сж между най-славны-тъ отъ Божіи-тъ творенія на земіжъ-тъ, и служатъ като най-величественны и вѣчны памятницы на великы събитія. Така Арааратъ е всегдашенъ памятникъ на потопа—на человѣческый грѣхъ, Божіе-то правосудіе, и Божіи-тъ милость. Синайска-та гора утвърждава Божественный-тъ законъ. Кармилъ ны призовава съ думы-тъ на старый-тъ пророкъ Ілія: "До кога ще хромите между двѣ мадрованія?" Ако Іеова е Богъ, да слу-

жимъ нему. Прѣображенска-та гора още блещи съ истинны-тъ учены по нейны-тъ върхове, и Гарицигъ и Геваль още кѣтятъ съ клѣтвы-тъ и благословенія-та нѣкога толкова търженственно произнесены отъ тѣхъ. Сжщо и горы-тъ Оръ, Нево, Ливанъ и Гелвуѣ сж памятни по великы събитія, както сж и горы-тъ Сіонъ, Морія и Елеонска-та гора, още и вси-къ-тъ горы и хълмове въ околность-тъ на Іерусалимъ.

Іудея е хълмиста страна; и священни-тъ поети и пророци сж заемали стѣ планины-тъ около тѣхъ много възвышены поясненія на Божественнѣ-тъ истинъжъ. Така едно царство ся нарича гора, Іса. 30; 7, особно Христово-то царство, Іса. 2; 2. 11; 9. Дан. 2; 35. Така и една мѣчнотія е "велика гора," Зах. 4; 7, и едно възстаніе ся уприличава на "горы-тъ ся тресать," Іса. 46; 3. Богъ лесно и скоро махва всекъ прѣчкъ и спжикъ—"планины-тъ тайжъ катъ воськъ отъ пришествіе-то Господне," Іса. 97; 5. Справедливость-та на Божественно-то естество е вѣчноотрайна, — "правда-та ти е като высокы-тъ планины," Іса. 36; 6. Вѣчность-та на Божіи-тъ любовь ся изображава така: "Планины-тъ ще ся подвижжъ, и хълми-тъ ще ся помѣстятъ; но милость-та ми не ще ся подвигне отъ тебе, нито завѣтъ-тъ ми ще ся помѣсти, казува Господъ който е милостивъ къмъ тебе," Іса. 54; 10. Давидъ, като желае да изрази твърдость-тъ на царство-то си, говори: "Господи, съ благоволеніе-то си направилъ си да стои гора-та ми твърдо," Іса. 30; 7. Беспечность-та и покровительство-то който Богъ спазва за люде-тъ си ето какъ сж очертаны: "Както Іерусалимъ ся окружава отъ горы-тъ, така Господъ окружава народа си отъ сега и до вѣка," Іса. 125; 2. Когато пророкъ-тъ желае да изрази

вѣрж-тъ си въ Бога, колко чиста е тя и какво повѣреніе му вдъхнува, той пѣе: "Наистинѣ правдѣна е надежда-та отъ хлмы-тъ, и отъ множество-то на горы-тъ: само въ Господа Бога нашего е спасеніе-то Израилево," Іер. 3; 23.

Върхове-тъ на хлмы-тъ въ Іудейѣ въ стары-тъ вѣремена обработвали, и тамъ росли лозя, маслины, смоковници и др. т. Съ това ся изяснява израженіе-то за Богопосаденж-тъ лозя, "Покрыхъ ся горы-тъ съ сѣнкж-тъ ѿ," Псал. 80; 40, и други подобны. Пѣтници-тъ говорятъ, че рѣдко може нѣкой да мине прѣзъ горж, дори въ дивы-тъ части на Іудейѣ, и да не забѣлжи че нѣкога отъ неѣж сж текли медъ и масло, ако сега и да е пуста.

Господня-та вечеря ся выка и "прѣломьяніе на хлбѣъ," Дѣян. 2; 42. 20; 7, и причастіе на Христовж-тъ крѣвъ и Христово-то тѣло, 1 Кор. 10; 6, е едно отъ тайнства-та на Христовж-тъ Церквж, поставено отъ Спаситель-тъ нашъ въ най-наскѣрбительны обстоятелства прѣзъ пасхалиж-тъ ноцъ въ който быде прѣдаденъ, за да ся пазѣ до второ-то Му идваніе. Отъ хлбѣъ и вино, които прѣдставляють тѣло-то и крѣвъ-тъ Христовы пожертвуваны за наше-то спасеніе, трѣба да ся причастява вѣской вѣренъ Христіанинъ, за въспоминаніе на онжзи великж жьртвж, на койкто ся основавать вси-тъ ни надежды, и която е най-сильно побужденіе кѣмъ свѣтъ и благочестивъ животъ. Чрѣзъ Господнѣж-тъ вечерѣ ся подновява завѣтъ-тъ по-мѣжду Христа и людіе-тъ му. Тя е още и видимъ бѣлѣтъ на Христіанскж дружбж; и вси-тъ-тъ правовѣрници, и никой другъ оскѣнѣтъхъ, имать право да сж причастници на тѣзи вечерѣж, 1 Кор. 3; 6—8. На неѣж Христіани-тъ можжтъ да очаквать и трѣба усердно да търсятъ часть отъ пълно-

тж-тъ, на Христа, 2 Кор. 4; 21, 22. Ефес. 4; 13, 16; и вѣской който яде Господнѣж-тъ вечерѣж недостойно, навлича на себе се осжжденіе, и непрѣменно ще бжде наказанъ, 1 Кор. 11; 22—34. Ученіе-то на Римекж-тъ церквж, че хлбѣъ-тъ ся обрѣща на само-то тѣло Христово, което священникъ-тъ принося въ жертвж изново, е противно на Св. Писаніе и на здравый-тъ разумъ.

Гостолубіе. Прѣкрасны изображенія на первобытно-то гостолубіе намирамы въ Быт. 18; 19. Исх. 2; 20. Сжд. 13; 15. 19; 1—9. Происшествія-та, които ся повѣстувать въ първы-тъ двѣ повѣсти, може да сж внушили легенды-тъ у Гръцы-тъ и Римляны-тъ, които прѣдставляють богове-тъ си да ходять по нѣкога опрѣличены на пѣтници, за да опывають гостолубіе-то на хора-та, и др. т. Евр. 13; 2.

Первобытни-тъ Христіани счѣтахъ страннопріемство-то за единъ отъ главны-тъ си длѣжности, Рим. 12; 13. 1 Тим. 3; 10, като помнехж думы-тъ на Спасителя, че който прѣима единого отъ неговы-тъ него прѣима; и че който даде на странникъ какво-годѣ, ако даже му даде само единъ чашж студенж водж, не ще изгуби заплатж-тъ си, Мат. 10; 40—42. 23; 34—45. И наистинѣ, тѣ исполнявахж толкова готовно и отъ все-сърдце тѣзи длѣжность, щото сами-тъ язычници имъ захвалявахж. Тѣ пріемахж у домовѣ-тъ си вси-тъ-тъ странници, а най-вече едновѣрцы-тъ си. Христіани на онова вѣремѣ редко трѣвахж на пѣтъ безъ прѣпоржчителны писма, въ които ся подтвърдяваше тѣхна-та вѣра, и вѣсѣждѣ дѣто ся славеше имѣ-то Христово ся пріемахж радостно. Види ся че двѣ-тъ по-малы посланія стѣ Іоанна сж были такы-ва прѣпоржчителны писма.

Гоферъ. Единъ видъ дърво. Отъ Гоферово дърво былъ направенъ

Ноевъ-тъ ковчегъ. Мнозина прѣдполагать че това дърво е кипарисъ-тъ; други, боръ-тъ. Гоферъ може да е общо-то имѣ на такы-ва дървета които съдържатъ смолж, каквыто сж напр. кедрово-то дърво, кипарисъ-тъ, боръ-тъ, и пр. Быт. 6; 14.

Гооолія, внука на Амрія, 2 Лѣт. 22; 2, и дѣщеря на Ахаава и на Іезавелъ, 4 Цар. 11; 1. За чуденіе, тя бѣ избрана да бжде жена-на Іорамъ, сынъ на благочестиваго Іосафата царъ-тъ Іудинъ. Нейно-то пагубно вліяніе привлече въ идолопоклонство и прѣстѣпленіе и съпругъ-тъ ѿ и сынъ-тъ ѿ Охозія, 2 Лѣт. 21; 6. 22; 3. Слѣдъ тѣхнж-тъ прѣждевѣрменнж смъртъ, тя похити прѣстолъ-тъ, и поиска да обезпече себе си на него чрѣзъ убиваніе-то на вси-кто-то царско сѣмѣ. Само Іосафъ внукъ-тъ ѿ, тогава още дѣто, бѣ избавенъ чрѣзъ тѣлѣж му Іосавееж. Шесть години насѣтъ той быде изведенъ изъ скрѣпшо-то си мѣсто, и вѣнчанъ за царъ отъ смѣллы-тъ и вѣрны-тъ первосвященникъ Іодай, който въ ещѣ-то вѣремѣ накара крѣвницж-тъ Гооолія да ся умъртви, 4 Цар. гл. 11. 2 Лѣт. гл. 23.

Гооонилъ, сынъ на Кенеза, и първъ сждѣ на Израилыны-тъ, който ги избави отъ тиранство-то на Месопотамскыя царъ, и мирно ги управлява четиридесетъ години. Сыпруга-та му Ахса, дѣщеря на вуйка му Халева, му бѣше дадена въ наградж за негово-то юначество въ прѣвзиманіе-то на градъ-тъ Дефиръ, Ис. Пав. 15; 17. Сжд. 3; 9, 10.

Грабсжъ. Плячки-тъ зеты въ бой сж бывали раздѣлены на равно отъ онѣзи които сж ся били ѿ отъ онѣзи които сж пазили станъ-тъ, Числ. 31; 27—32. Дѣлѣтъ Господень ся е отдѣлялъ най-напрѣдъ отъ цѣло-то; а въ поподирни вѣремена и царъ-тъ е усвоявалъ единъ голѣмж часть за себе си.

Градины. Въ Св. Писаніе често ся споменува за тѣзи или онжзи градинж; но забѣлжително е че Еврей-тъ сж наричали градинж вѣско мѣсто посажено съ растенія и дървѣя. Съ други думы, тѣ не ся наричали градины само такы-ва мѣста въ които растжтъ цвѣта, като трандифилъ, карамфилъ, кремъ, и пр. или въ които сж сажали само зеліе, Быт. 2; 8—10, 15. 3 Цар. 21; 2. Есѣ. 1; 3. 7; 7, 8. Екк. 2; 5, 6. Градины-тъ сж ся намирали обыкновенно край рѣкы-тъ и при изворы-тъ, Быт. 13; 10. Числ. 24; 6. На други мѣста Еврей-тъ сж правили водоемы, отъ дѣто раскарвали водж-тъ по особы-тъ бразды когато ставало нужно, Прит. 21; 1. Пѣснь 4; 12—16. Иса. 58; 11. Градины-тъ ограждали отведѣ съ стѣны, плетове, или съ тѣрніе, 2 Цар. 23; 6, 7. Іов. 4; 10. Прит. 15; 49. Осія 2; 6. Често сж ги оставяли и незаградены, но сж поставяли пѣждари да ги вардятъ когато озрѣвали овоція-та, Иса. 1; 8. Іер. 4; 16, 17. Този обычай е останжлъ и днесъ още на Истокъ: посаждать краставицы или дини въ нѣкое отворено мѣсто, и въ единъ пѣждарницж поставять нѣкой пѣждаръ да ги варди. Въ градины-тъ сж ставали веселбы, Иса. 51; 3; дълбоки размышленія, Іоан. 18; 1; благочестивы въспоминанія, Мат. 26; 30. Іоан. 1; 48. 18; 1, 2; идолослужителны гнусотин, 3 Цар. 14; 23. Иса. 1; 29. 63; 3. 66; 17. Іер. 2; 20. 3; 6. Но нѣкога едно семейство е имало гробъ за свои-тъ си въ градинж-тъ си, Іоан. 19; 41.

Градъ. Палестинскы-тъ градове сж были положени въобще на высокы мѣста, за по-добрж безопасность противъ разбойници и нашественицы. Нѣколко върхове, заградены съ стѣны, по нѣкога образували цѣлы-тъ градъ. Въ други случаи, само твърдѣтъ-тъ ся правялъ на върхъ могылж-тъ,

а къщи-тъ правили около него и по низкы-тъ мѣста, и въ извѣдъ-реджъ опасностьъ всяко-то околѣно население прибиѣвало въ крѣпость-тж. По-голѣмы-тъ градове сж были зашитени съ якы вѣнкашны стѣны, и кулы, и съ по единъ твърдѣль, отвѣтрѣ, който е служилъ за най-последне прибиѣжище, Сжд. 9; 46, 51. "Укрѣпени-тъ" Еврейскы градове, Втор. 3; 5, не сж были всякы-тъ еднакво голѣмы и силни; нѣкой-тъ сж были опасни въ по единъ высокъ и дебелъ стѣнж, и другы съ кирпичены зидове или съ плѣтъ, Иса. 9; 40. Амос. 1; 7—14. На стѣны-тъ поставяли да пазѣ и стража, Псал. 127; 1 Псн. 5; 7. Улицы-тъ на стары-тъ градове сж были повечето тѣсны и безъ калдаржмъ. Нѣкои градове сж были украсени съ градины, особенно онѣзи които, както Вавилонъ, сж обемали голѣмо пространство землѣ отвѣтрѣ стѣны-тъ. Мѣчно е сега да ся прѣсмѣтне население-то на Иудейскы-тъ градове. Еврейскы-тъ историкъ Иосифъ казва че Иерусалимъ е имало 450,000 жители, и че по врѣме-то когато го обсаждали Римляни-тъ повече отъ единъ миліонъ души ся намирали отвѣтрѣ стѣны-тъ на градъ-тъ. Виж. **Врата, Прибиѣжище и Стражи.**

Градъ Давидовъ, обыкновенно означава горж-тж Сионъ, юго-западнѣ-тж часть на Иерусалимъ, който Давидъ прѣвзелъ отъ Іевусцы-тъ, и дѣто имало единъ палатъ. И градъ-тъ и палатъ-тъ носили негово-то име. Въ Лук. 2; 41, съ Давидовъ градъ ся разумѣва Виелемъ, родно-то мѣсто на Давида.

Грифъ, вѣроятно "Осиѣражъ," *косто-трошитель*; Еврейскы "Перестъ," *трошитель*, една нечиста птица отъ родъ-тъ на орлы-тъ, Лев. 11; 13. Втор. 14; 12, една планинска птица като орелопилякъ-тъ отъ Алпы-тъ, който троши кости на дивы-тъ козы, които лови по стрѣмнины-тъ.

Гроздіе. Гроздіе-то въ Палестинѣ е было едро и вкусно, Числ. 13; 24. Освѣтъ законъ-тъ, който запрѣщавалъ на Иудей-тъ да обира-тъ до три години плодове-тъ отъ дървета-та слѣдъ като ги посаждали, другъ законъ имъ повѣдвалъ да не повтарятъ да обира-тъ лозя-та си, но да оставятъ остаткъ-тъ на сиромасы-тъ и чужденцы-тъ, Лев. 19; 10, 23. Споредъ другъ единъ законъ, на пѣт-никъ человекъ ся е прощавало да влѣзе въ чуждо лозіе и да яде гроздіе колкото иска, но навѣтъ да не износя, Втор. 23; 24. На всѣкъ-тъ въ Писанія-та, нѣй намирамы доказателства за человекѣ-колюбіе-то което отличавало Моисеевы-тъ законы. Лозіе съ обраны гроздове въ Св. Писаніе често прѣдставя запустѣваніе, Иса. 17; 6. 24; 13. Авд. ст. 5. Виж. **Лоза.**

Гръмъ, грѣмотевица, грѣмежъ и свѣтканица проявляватъ силж-тж Божію, и показватъ присѣствие-то му, Псх. 19; 16. 1 Цар. 2; 10. 12; 17. Псал. 18; 13. Гръмотевица-та ся нарича поетически "Гласъ-тъ Господень" въ Псал. 29; "Гласъ-тъ Господень е надъ воды-тъ";

Богъ на славж-тж гърми;
Господь е надъ много воды.
Гласъ-тъ Господень е силенъ;
Гласъ-тъ Господень е величественъ.

Гласъ-тъ Господень строшава кедры;

И строшава Господь Ливанскы-тъ кедры," и пр.

Виж. и Іов. 37; 1—5. 40; 9. Іер. 10; 13. За поясненіе на Псал. 29; 9, Мофатъ, като описува грѣмотевицѣ въ Южнѣ Африкѣ, казва че сърны-тъ (антелопы-тъ) отъ страхъ бѣгаты, и че на сутрѣнь-тж слѣдъ грѣмотевицѣ-тж съгледалъ туземцы-тъ да сновѣтъ по разны мѣста за истърсачета антелопы. Въ Псал. 78; 48, "молніи" значи свѣтканицы.

Грънчаръ, 1 Лѣт. 4; 23, Псал.

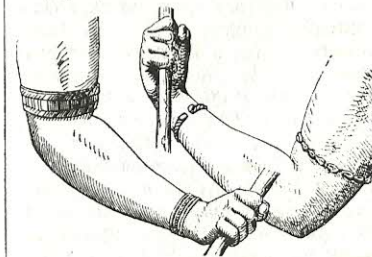
2; 9. Зах. 11; 13, единъ който прави грѣнцы. Древни Египетскы картины прѣдставляватъ грѣнчаръ че обръща и кавали омѣсенъ калъ върху едно колело което зърти съ крака си. Отъ странж-тж му стои гевечъ съ воджъ съ който

мокри калъ-тъ. Слѣдъ свършване-то на съждѣ-тъ, заливяватъ му рачкж (дрѣжкж), и постѣ, като ся оставилъ да поизсъхне, той ся испичалъ въ печь. Грънчарева-та власть надъ гнилж-тж поенява владычество-то на Бога, който ны създаде отъ прѣсть, и ны прави и располага тѣй както намѣри за добро. "Доме Израилевъ, не мога ли да направихъ вамъ както той грѣнчаръ? говори Господь. Ето, както е калъ-тъ въ рѣкж-тж на грѣнчаря, така ете и вы, доме Израилевъ, въ моѣж-тж рѣкж," Іер. 18; 1—6. "Де ли направено-то лѣщо ще рече на оногѣ, който го е направилъ: Защо си мя така направилъ: Или имѣа власть грѣнчаръ-тъ надъ калъ-тъ, отъ едно смѣшеніе да направи единъ съждъ за почетъ, а другой за беспочетъ?" Рим. 9; 20, 21.

Гривна, едно украшеніе за рѣкж-тж надъ или подъ лакѣтъ-тъ, Числ. 31; 30. Пс. 3; 19. Гривны

сж ся носили нѣкой пѣтъ отъ мѣжжѣ, особно като царскыя знакъ, 2 Цар. 1; 10. Тѣ сж были отъ раз-

пообразны вещества и видове, обыкновенно голѣмы, и често много скжпы, Быт. 24; 22.

Гръція, въ Вѣтхыи Завѣтъ, стои на мѣсто-то на Еврейскж-тж думж Іаванъ, която е равнозначаща съ Іоній, и види ся че подразумѣва не само Елладж но и западнѣ-тж часть на Малж Азіяж съ вѣнчы-тъ острова, които сж были населени тогава отъ Іоническо-то племе, Быт. 10; 2. На нѣкой мѣста, обаче, ти значи само собственж Гръційж; но въ Вѣтхыи Завѣтъ ти често не ся споменува, Дан. 8; 21. 10; 20. 11; 2. Іонл. 3; 6. Зах. 9; 13. Виж. **Іаванъ.**

Въ Новый Завѣтъ, Гръція ся именува Еллада. За това име ся прѣдполага че исперво означавало само единъ градъ, но че постѣ было дадено на цѣлж-тж странж кѣмъ югъ отъ Македонійж. Около 116 годинахъ до Р. Х. Римляни-тъ завоевали и Гръційж, и по-постѣ устроили двѣ голѣмы области, именно, Македонійж, която обемала собственж Македонійж, Тесалійж, Епиръ, Иллирійж; и Ахайж, която обемала цѣлж-тж странж кѣмъ югъ отъ първж-тж область.

Гръція естествоно е раздѣлена на три голѣмы части, които въ старо врѣме были извѣстны подъ имена-та Пелопонезъ, Елладж, и Сѣвернж Гръційж.

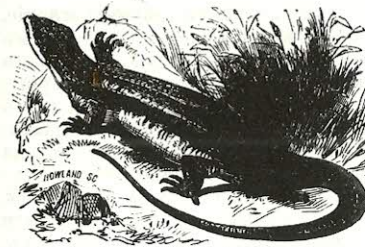

Пелопонезъ, който въ по-старитѣ врѣмена е носилъ имена-та Пелазгъ, и Арго, и на който днешно-то име е Морея, ся наричалъ южный-тъ полуостровъ. Въ Пелопонезъ сж были знаменити-тъ градове, Спарта, Месина, Коринѣ, Арго, и др. Еллада е заключавала слѣдующи-тъ градове: Аѣниж, Мегарж, Платейж, Делфы, и др. Сѣверна Гръція заключавала Тесалиж и Епиръ, съ главни градове: Лариса, Никополъ, и др. Острови-тъ Критъ и Евбея сж принадлежали на Гръціж, както и повечето острови въ Архипелагъ и Ионическы-тъ острови.

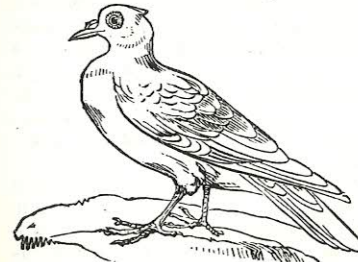
Иудей-тъ и Гръци-тъ не ся виждатъ да сж имали много сношенія едни съ други, до завоеваніе-то отъ Александра Великий на Египетъ, Сиріж, и Истокъ. Тъ тогава почихли да влизатъ въ сношеніе помежду си, защото и двѣ-тъ племена сж распрснжли всеждѣ. Иудей-тъ сж наричали Гръци и всички други народы, които были подчинени и ся управлявали отъ Гръци; и въ това значеніе дума-та Гръци или Еллини е равнозначителна съ язычници, Мар. 7; 26. Дѣян. 20; 21. Рим. 1; 16, Дума-та "Еллинисти," напротивъ, ся е употрѣблявала за онѣзи, които по рожденіе или по вѣрж были Иудей, а говорили Гръцкы, Дѣян. 6; 1. 9; 29. Гръци-тъ, въ сравненіе съ Иудей-тъ, сж были по-живи и по-политични, но тѣ сж были и по-лѣкоумни. Гръци-тъ сж надминували Иудей-тъ въ военны-тъ и мирны-тъ искусства; но тѣ сж были поклонници и обожатели повече на изящнж-красотж и на очерователны-тъ прѣлести отколкото на нравственны-тъ длъжности. Умствена-та гордость и нравственно-то растлѣніе на Гръци-тъ сж были почти неодолимы прѣчки за приѣманіе-то отъ тѣхъ на Христіанскж-тъ вѣрж; обаче Ап. Павелъ ревностно и успѣшно ся съязавалъ въ Гръ-

цкы-тъ градове за распространеніе-то ѣ. Много цѣтущы церкви ся утвърдили още при животъ-тъ му между Гръцкы-тъ общины; и нѣма никакво съмнѣніе че тѣ сж вярдали за дълго врѣме и съ голѣмж грѣжж Апостолскы-тъ обычаи. По-послѣ, появили ся разны мнѣнія върху нѣкои вѣроисповѣдны точки; схизмы и ереси подѣлили церквж-тж; насилства и гоненія послѣдвали. Зада спржтъ лоши-тъ послѣдствія, събори были свыквани които рѣшавали успоряванъ-тъ въпросы. Прѣмѣстваніе-то на правителствено-то сѣдалще отъ Римъ въ Цариградъ въздигнало и расширило властж-тж на Христіанско-то духовенство въ Истокъ. Въ срѣдъ-тж на осмый-тъ вѣкъ породили ся распри, които докарали до едно расцѣпленіе на Церквж-тж; тя ся расцѣпила на Источнж и Западнж.

Гръцкый языкъ е языкъ-тъ на който сж были написаны первообразно всичкы-тъ книги на Новый Завѣтъ, освѣнь, може-бы, евангеліе-то отъ Матѣя; но новозавѣтны-тъ писатели сж ся водили по стиль-тъ на Еллинисты-тъ. Тѣ ся употрѣбляли много Іудейскы и Сирійскы израженія и нарѣчія. Тѣ още сж были принудени да си служатъ съ нѣкои новы думы, и съ новы приспособленія на стары думы, за да изразятъ новы-тъ ученія, които до тогава не были извѣстны на Гръци-тъ. Слѣдъ врѣме-то на Александра Великаго, Гръцкый-тъ языкъ получилъ по-обширниж извѣстность и по-голѣмо значеніе между народы-тъ въ Истокъ, и станжалъ общій языкъ въ търговіж-тж. Понеже писатели-тъ на Новый Завѣтъ сж имали прѣдъ видъ обръщаніе-то въ Христіанство не само на Иудей-тъ, които тогава сж были распрснжли по Истокъ, но още и на язычцы-тъ, естествено е было за тѣхъ да пишатъ на Гръцкый языкъ, общоупотрѣбительный-тъ языкъ.

Гушерь, студено-крѣвно животн, което много прилича на змійж-тж, но има четири крака. Гушери ся намиратъ много въ Сиріж. Тѣ сж отъ различнж голѣмнж и видъ; нѣкои обитаватъ отчасти въ водж, други-тъ въ скалы-тъ по пустыниж-тж и между стары-тъ развалины. Гушери-тъ сж нечисти споредъ Левитскый-тъ законъ, Лев. 11; 30.

Гължби. Споредъ Моисеевы-тъ постановленія гължби-тъ сж отъ чисты-тъ животны, и сж были приносими въ жертвж отъ бѣдны-тъ Еврей. Быт. 15; 9. Лев. 5; 7. 12; 6—8. Лук. 2; 24. Въ Палестинж е имало много видове гължби. Тѣхна-та обидность става явна и отъ Иса. 60; 8. Тѣ сж символи на простодушіе, незлобіе и вѣрность, Ос. 7; 11. Мат. 10; 16. Гължбъ-тъ бѣ избранъ за прѣдизвѣститель на Божіе-то благоволеніе слѣдъ потопъ-тъ, Быт. гл. 8. На крещеніе-то Христово гължбъ-тъ бѣ избранъ за символъ на Святаго Духа, Мат 3; 16. *Харейонимъ*, (гължбаво лайно), е вѣроятно единъ видъ сочиво, 4 Цар. 6; 25.

Гъргорница, една птица, помалка отъ гължбъ-тъ, която има мекъ и жаловитъ гласъ. Тя е прѣлѣтна, Іер. 8; 7, която оставя Палестинж и пѣтува за малко кѣмъ югъ, и връща ся рано на пролѣтъ, Іѣсен. 2; 12. Гъргорница-та е страшила и живѣе по уединены мѣста, и когато ся улови чезне. Законъ-тъ позволяваше на бѣдны-тъ да приносятъ тѣзи птици за все съжженіе, и приношеніе за грѣхъ, Лев. 4; 14. 5; 7. Мат. 24; 22, и въ нѣкои случаи, за очищеніе, и др. Лев. 12; 6—8. 14; 22. Числ. 6; 10. Лук. 2; 24. Прѣди даване-то на законъ-тъ, Авраамъ принесе между друго, и гъргорницж и гължбче, които не разсѣче а други-тъ жертвы разсѣче, Быт. 15; 9.

Гыввееонъ, единъ отъ Филистимскы-тъ градове, наслѣдіе на Даново-то племе, и опрѣдѣленъ за Левиты-тъ, Ис. Нав. 19; 41. 21; 23. Филистимци-тъ останжли да живѣхъ въ градъ-тъ и слѣдъ паденіе-то му. Въ врѣме-то на Надава тѣ пакъ му станжли господари, и Надава убилъ Вааса прѣзъ обсадж-тж на този градъ, 3 Цар. 15; 27. 16; 15. Последня-та исторія на Гыввееонъ и мѣстоположеніе-то му не сж познаты.

Гыло, градъ Іудинъ, Ис. Нав. 45; 51, дѣто прѣбывавалъ Ахито-

фель, Давидовъ-тъ свѣтникъ. Въ този градъ Ахитофель ся обѣсилъ, като видѣлъ че прѣдательство-то му противъ Давида излѣзло на явѣ и че свѣти-тъ му ся отхвърдили отъ Авессалома, 2 Цар. 15; 12. 17; 23.

Гирсеонъ, най-старый-тъ сынъ Левіевъ, и начальникъ-тъ на единъ отъ три-тъ рода на Левитско-то племе, Быт. 46; 11. Исх. 6; 16. Гирсонови-тъ потомци сж полагали станъ въ пустынь-тъ на западъ отъ скиний-тъ, и сж прѣносвали завѣсы-тъ на скиний-тъ и другы-тъ и части отъ становище на становище, Числ. 3; 17, 25. 4; 24—28, 38—41. 10; 17. Тѣмъ дали въ Хаанскъ-тъ земѣхъ тринадесетъ града, Исх. Нав. 21; 6. 4 Лѣт. 6; 62, 71.

Гисамъ, Аравянинъ нѣкой си, който ся въспротивилъ на Неемій, когато послѣдний-тъ прѣдложилъ да ся въздигне пакъ Иерусалимската стѣна, Неем. 2; 19. 6; 1—9. Това ся случило 415 год. до Р. Х.

Гыттионъ. Тази дума значи *Гео-скы*. Тя може да означава или нѣкое музикално орждіе или нѣкой видъ пѣвъ отъ Геѣ, дѣто Давидъ прѣживѣлъ въ врѣме на Саулово-то гоненіе, 1 Цар. 27; 1—7. Дума-та Гыттионъ намирамы въ заглавіе-то на Псалмы-тъ 8-ый, 81-ый и 84-ый.

Гжсеница-та споменжта въ Иойл 1; 4. 2; 25 и Амосъ 4; 9, както и Аттелавъ още и Пржгъ-тъ, ся употрѣбавать за скакалецъ-тъ и означавать разны-тъ неговы видове въ които той прѣминува. Гжсеницы-тъ сж твърдѣ опустошителны даже прѣди да достигнѣтъ до крылато-то си положеніе. Виж. Скакалецъ.

Д.

Давидъ (*возлюбенъ*), най-младый-тъ сынъ Исеевъ, отъ Иудино-то племе, роденъ въ Виедеемъ, 1085 год. до Р. Х. Давидъ е единъ

отъ най-забѣлжителны-тъ мжжіе, както въ священникъ-тъ, така и въ свѣтскъ-тъ исторій. Животъ-тъ му ся описва подробно въ първы-тъ книги на Царіе-тъ, 1 Цар. гл. 16 до 3 Цар. гл. 2. Той е былъ помазанникъ Божій, избранъ отъ Бога да царува надъ Израила вмѣсто Саула, и посвященъ на тѣзи службѣхъ отъ Самуила дълго врѣме прѣди възшествіе-то му на прѣстолъ-тъ, 1 Цар. 16; 1—3. Когато былъ овчаръ Давидъ ся отличилъ по смѣлостъ-тъ си, по вѣрность-тъ си, и по вѣржъ-тъ си въ Бога. Когато былъ още юноша той е былъ по-выканъ въ Царскый-тъ дворъ като вѣщъ въ музикъ-тъ да посвири на Саула въ лудосъ-тъ му. Провидѣніе-то скоро довело Давида да посѣти станъ-тъ на войнство-то и да покаже свое-то юначество противъ исполнитъ-тъ Голиава. Слѣдъ тѣзи побѣдъ Богоизбранный-тъ Израилскый избавитель ся подтвердилъ въ царскый-тъ дворъ увѣчанъ съ славъ, пріелъ службѣхъ въ войскъ-тъ, и въ кратко врѣме спечелилъ любовь-тъ и до-вѣріе-то на народъ-тъ. Саулъ обаче завидѣлъ Давиду, и Давидъ ся принудилъ да потѣри убѣжище въ Иудейскъ-тъ пустынь, дѣто събралъ единъ четъ отъ шестотинъ души, за да ся брани отъ туземны-тъ неприятели. Като видѣлъ че непримиримый-тъ му неприятель Саул не прѣстанжлъ да го прѣслѣдва и въ пустынь-тъ, и като не ицѣлъ да дигне ржкжъ противъ царъ-тъ си, ако и да го ималъ много пѣти подъ ржкжъ, Давидъ намѣрилъ за мѣдро да прибѣгне въ земѣхъ-тъ на Филистимцы-тъ.

Слѣдъ смъртъ-тъ Сауловъ и Ионаановъ Давидъ былъ избранъ царъ на Иудино-то племе, въ Хевронъ; но слѣдъ седмгодишны распри той былъ единодушно прогласенъ царъ на всякы-тъ Израиле-вы племена. Тѣй Давидъ станжлъ основатель на единъ царскый родъ,

който царувалъ въ Иерусалимъ до само-то паденіе на Еврейско-то царство. Характеръ-тъ на Давида като царъ е забѣлжителенъ за вѣрность-тъ му на Бога, и за великы-тъ цѣли за които е былъ прѣдопрѣдѣленъ. Давидъ прѣнеслъ ковчегъ-тъ Господень въ Святый-тъ Градъ съ голѣмъ славъ и веселіе и опрѣдѣлилъ подробности-тъ на богослуженіе-то. Той раздавалъ правосудіе-то безпристрастно, и много спомогнѣлъ за благоденствіе-то на народъ-тъ. Съ своѣхъ-тъ мѣдрость и дѣятельность той не само утвердилъ Еврейско-то царство, но и распространилъ прѣдѣлы-тъ му по всичкы-тъ земѣхъ обѣщанъ въ пророчества-та — отъ Червено море и Египетъ до Евфратъ, Быт. 15; 18. Исх. Нав. 1; 3. Съ военны-тъ корысти той обогатилъ народъ-тъ си, и приготовилъ огромны вещества за да съгради единъ храмъ на Геѣ, но Соломону было дадено да въздигне този храмъ.

Давидъ не е можалъ съсѣмъ да избѣгне безправственны-тъ вліянія на богатство-то и на неограниченъ-тъ власт. Неговы-тъ искушенія сж были многочисленны и сильны. Както другы-тъ царіе въ негово-то врѣме, така и той е ималъ множество жены, и на старость-тъ си той прѣтърпѣлъ горчивы-тъ слѣдствія на многоженство-то. Убийство-то на Урій и похитеніе-то на женъ-тъ му Виедеее было едно ужасително прѣстѣпленіе, но когато ся събудилъ отъ снъ-тъ на заблужденіе-то си, Давидъ ся раскаялъ за това, и намѣрилъ млость и прощеніе прѣдъ Бога. Отъ тогава насетѣхъ чести-тъ огорчителны случкы му съдѣйствовали за добро; тѣ го смирили като го довели до съзнаніе-то че той не бываше да има неограничено довѣріе на себе си, но че трѣбване да възложи упо-ваніе-то си на Бога. Исторія-та на Оамаръ, Амнона, и Авессалома е възмутителна! Поведеніе-то на тѣ-

зи окаинници, гладъ-тъ и чума-та между Израиляны-тъ, и прѣстѣпленія-та Ионвовы сж накарати Давида да извика: "Дано бы ми ся дали крыла като гълъбовы! Щѣхъ да лѣтихъ и да си починахъ." Тѣзи испыти, обаче, родили добры плодове. Тѣ направили Давида твърдъ и постояенъ, смиренъ и благороденъ. Тѣзи качества блѣщатъ въ послѣдны-тъ дѣла при животъ-тъ му, особено въ бунтъ-тъ на Адонійж. Приготовленія-та му за да въздигне единъ великолѣпный храмъ Богу, и възвѣщанія-та му къмъ народъ-тъ да благославя Господа Бога на отцы-тъ си увѣщавать съ славъ послѣдны-тъ години на царъ Давида. Слѣдъ едно царуваніе отъ четиридесетъ години, Давидъ умрѣлъ на седмдесетъ и единъ години.

Умственны-тъ способности и качества Давидовы сж были великодушны, щедрость, безкоризпенность, дѣятельность и постоянство. Правственны-тъ му качества сж были искренность, ревность въ службѣхъ-тъ Божіихъ, и благочестіе. Давидъ е былъ мжжъ великъ и като державникъ и като поетъ. Въ Псалмы-тъ неговы ся открыва всячко-то му сѣрдце. Тѣ сж боговдохновенны поемы, които съдържатъ много пророчества, и сж приспособены за вси-тъ Божій людѣ въ този свѣтъ. Тѣзи пѣсни сж пѣяны отъ Еврей-тъ въ Виедеемскы-тъ полета и по Сионскъ-тъ горъ, но тѣ и сега звѣнгятъ благозвучно на языцѣхъ, които сж были съсѣмъ неизвѣстни въ древность-тъ.

Давиръ (*прорицалище*), наречено тѣй защото Богъ тамъ дава-ше отговори на онѣзи които го пытахъ чрѣзъ Първосвященникъ-тъ; вътрешна-та часть на храма, наречена "Святая Святыхъ," дѣто ковчегъ-тъ быше положенъ, 3 Цар. 6; 5, 16, 19. 8; 6.

Крайно неприличны на истинно-то и живо-то Божіе прорицалище

бѣхъ прочуты-тѣ лъжовны про-
ричалища въ многобройны-тѣ идо-
лопоклонскы храмовѣ. Жреци-тѣ
които ся наимахъ да съобщаватъ
на онѣзи, които ся отправахъ до
тѣхъ, отвѣты отъ тѣхны-тѣ богове,
често давахъ такыя отговоры ко-
то можехъ да ся тълкуватъ по
два противоположны начина, и то
когато не имъ помагахъ частны-
тѣ свѣдѣнія или опыты-тѣ или
остроуміе-то имъ за да даватъ за-
доволинскы отговоры. Така Пиръ,
Епирскый царь, ся насърдчи въ
единъ бой противъ Римъ, отъ едно
прорицалище което, слѣдъ негово-
то пораженіе, ся узна че можеше
да ся тълкува не само за побѣда
но и за пораженіе. "Aio te, Aeaci-
da, Romanos vincere posse."

Давраѣвъ, единъ Левитскый
градъ вътрѣ въ прѣдѣлы-тѣ За-
вудоновы и Иссахаровы, Ис. Нав.
49; 42. 21; 28. 1 Лѣт. 6; 72. Да-
враѣвъ може да е былъ на мѣсто-
то на сегашно-то Дебуріе, едно
малко село при полы-тѣ на Та-
ворскъ-тѣ горѣ кѣмъ сѣверо-за-
падъ.

Дагонъ (рыбо-богъ), единъ на-
роденъ идолъ на Филистимцы-тѣ.
Този идолъ е ималъ храмовѣ въ
Газъ, въ Азотъ, и въ нѣкои дру-
гы градове, 1 Лѣт. 10; 10. Храмъ-
тъ въ Газъ съборилъ Самсонъ,
Сжд. 16; 21—30. Въ Азотскый-тѣ
храмъ Дагонъ два пѣти падижлъ

прѣдъ ковчегъ-тѣ Божій, и вто-
рый-тѣ пѣтъ глава-тѣ и рѣжъ-тѣ
му ся прѣбили и останѣла само
рыбна-та частъ, 1 Цар. 3; 4—9.
Виж. и Ис. Нав. 13; 41. 19; 27.
Въ образа на рыбъ подобихъ на
Дагона е прѣдставенъ и Вишну на
много мѣста въ Индіѣ.

Далида, една Филистимлянка,
кояко Самсонъ любеше, но която
го прѣдаде на неприятели-тѣ Из-
раелевы, Сжд. гл. 16.

Далмануоа, едно село или е-
динъ градецъ близо до Магдалъ,
Мар. 8; 10. Мат. 13; 39. Мѣстопо-
ложеніе-то на този градецъ не ся
знае навѣрно.

Далмация, една Европейска
область на источнъ-тѣхъ странѣхъ на
Адриатическо море. Далмация съ-
ставля единъ частъ отъ Иллирій.
Въ Далмациѣ Апостолъ Павелъ
проводилъ Тита да проповѣда сло-
во-то Божіе, 2 Тим. 4; 10.

Дамаръ, една Атинска госпо-
жа, която прихрижѣла Христіан-
ство-то чрѣзъ проповѣданіе-то на
Павла въ Атинъ, Дѣян. 17; 34.

Дамаскъ, най-главенъ градъ
въ Сиріѣ. За него ся споменува
най-напрѣдъ въ Быт. 14; 15 и 13;
2, и сега той може да е най-старъ
градъ на свѣтъ-тѣ. Този градъ е
положенъ на рѣкѣ Барадъ, която
въ старо врѣме ся е наричала
Хрисорроасъ, въ едно прѣкрасно
и плодородно поле на истокъ и
юго-истокъ на Анти-Ливанъ. Виж.

Авана. Това поле е около пет-
десетъ мили въ окружность; на
югъ и истокъ то ся простира до
Арабскъ-тѣхъ пустынь, а на дру-
гы-тѣ страны то е заградено съ
планины. Земя-та около Дамаскъ
и на сѣверъ отъ Дамаскъ, може-
бы заедно съ долиня-тѣ между
Ливанъ и Анти-Ливанъ, ся нари-
ча въ Св. Писаніе "Дамасковъ Си-
рія," 2 Цар. 8; 3, а Страбонъ ѣхъ на-
рича Селевирія. Този градъ, най-
напрѣдъ е ималъ свои си царіе;
относѣтъ го е прѣзель Давидъ, 2
Цар. 8; 3, 6, и Иеровоамъ II, 4 Цар.

14; 28. Исторія-та на тогавашный-тѣ
Дамаскъ ся срѣща въ Лѣтопи-
сы-тѣ за Неемана, Венадада, Аза-
ла и Расина. Дамаскъ ся покори
относѣтъ на Феглаѣвъ-Феласара, 4
Цар. 16; 9, и по-послѣ е былъ под-
чиненъ на Асирійцы-тѣ, Вавило-
няны-тѣ, Персы-тѣ, Селевкиды-тѣ,
и Римляны-тѣ. Въ дни-тѣ на Апо-
стола Павла Дамаскъ ся види че
е былъ подъ власть-тѣхъ на Аретъ,
царь на Каменистъ Арабіѣ. Око-
ло това врѣме градъ-тѣ ся види
че е былъ толкова прѣвѣзненъ
съ Евреи, што, споредъ Еврей-
скый-тѣ историкъ Иосѣфъ, Пе-
ронъ заповѣдалъ да избѣжъ из-
ведѣжъ десетъ хиляды Евреи.
Дамаскъ е достопамятенъ за Хри-
стіяны-тѣ по причинѣхъ на чудно-
то обращеніе въ Христіанство-то
на най-ревностный-тѣ служитель
на Христа, Ап. Павла, Дѣян. 9 и
22 гл. Отъ 1506 лѣто слѣдъ Р. Х.,
Дамаскъ е подъ власть-тѣхъ на Тур-
цы-тѣ; той е главенъ градъ на Да-
маскскый нашалжкъ, и има едно
населеніе отъ около сто и петде-
сетъ хиляды души. Турци-тѣ го
наричатъ Шамъ. Хора-та въ не-
токъ наричатъ Дамаскъ "Рай зе-
мень," и сѣществува едно прѣ-
даніе че Мухамедъ не пріель да
влѣзе въ този рай като ся боялъ
да не бы да загуби небесный-тѣ.
Дамаскско-то поле ся пои добръ.
Око-то на пѣтешественникъ-тѣ ся
очарована отъ изгледъ-тѣ на този
градъ, когато види раззеленѣны-тѣ
градины, изворы, и горицы верѣдъ
пустынь-тѣхъ. Дамаскъ е единъ ис-
точень градъ въ точный-тѣ смѣслъ
на думъ-тѣхъ. Общы-тѣ му сгра-
ды и тържища-та му сѣхъ хубавы;
кѣжцы-тѣ му, ако отъвѣи да нѣ-
мать прѣкрасенъ изгледъ, извѣ-
трѣ сѣхъ раскошно украсены. По-
ложеніе-то му го сѣнаправило тър-
говскый градъ отъ само-то му на-
чало, Іез. 27; 18. Шамакы-тѣ ко-
принени и вълнени платове и
днесъ сѣхъ прочути по венчкый-тѣ
свѣтъ. Както въ старо врѣме, та-

ка и днесъ, отъ Дамаскъ трѣгватъ
кербани, отъ врѣме на врѣме, за
далечны градове. Дамаскъ е гла-
вно-то срѣдоточіе въ което ся съ-
биратъ поклонници за Меккѣ. Една
отъ улицы-тѣ му и сега ся нари-
ча "Права"; тя може да е сѣща-
та за коікто ся говори въ Дѣян.
9; 11.

Данилъ, І. Халдеи-тѣ нарекли
тогова Данила Валтасаръ. Той
е былъ пророкъ отъ Давидово-то
домородство, но, когато былъ още
младъ, Халдеи-тѣ го отвели плѣн-
никъ въ Вавилонъ, въ четвъртъ-
тъ годишъ на Іудиный-тѣ царь
Іоакымъ, 606 год. прѣди Р. Х. Да-
нила избрали, съ трима-та неговы
другари, Ананія, Мисанлъ и Аза-
рія, даживѣ въ царскый-тѣ дворъ
на Навуходоносора. Тука той
пріель отлично въспитаніе, и на-
правилъ голѣмъ успѣхъ въ тога-
ваши-тѣ науки. Той не рачилъ
да яде отъ царскы-тѣ ястїи, за-
што го считатъ като оскверни-
тели за человекъ Евреинъ. При
свършкы-тѣхъ на тригодишно-то си
въспитаніе, Данилъ и трима-та му
другари пріели почетны службы
въ царскый-тѣ дворъ. Данилъ ско-
ро показалъ пророческы-тѣ си да-
рования като истълкувалъ единъ
сънъ на Навуходоносора; за това
царъ-тѣ го направилъ управитель
на Вавилонскъ-тѣхъ областъ, и на-
чалникъ надъ учено-то и священ-
ническо-то сѣсловіе. Види ся че
Данилъ е былъ испратенъ внѣ
отъ царство-то, съ нѣкакво по-
сланіе, когато трима-та негови
другари были хвърлени въ наже-
женъ нещъ. Относѣтъ Данилъ ис-
тълкувалъ както другъ единъ сънъ
на Навуходоносора, така и писа-
но-то на стѣнъ-тѣхъ въ палатъ-тѣ
на Валтасара, за което дѣло Вал-
тасаръ го опрѣдѣли на по-высокъ
чинъ, Дан. 3; 29. 8; 27.

Когато Мидяны-тѣ и Перси-тѣ
прѣзели Вавилонъ, въ врѣме-то
на Кыра, Данилъ пакъ слѣдвалъ
да испълнява высокы службы до

царь, и братъ на Манданъ Кырово-вж-тж майкж. Отъ кѣмъ майчинж-тж си странж той е былъ уйка на Кыра и на Евиль-Меродаха. Седмдесетъ-тѣ прѣводители на Библіяж-тж го наричатъ Артаксеркесъ. Дарій свалилъ отъ прѣстоль-тѣ Валтасара Халдейскій-тѣ царь, и слѣдъ тѣзи си побѣдѣ царувалъ двѣ години до смъртъ-тѣ си, когато прѣстоль-тѣ наслѣдилъ Кыръ. Въ царуваніе-то на Дарія Данила хвърлили въ ровъ-тѣ на львове-тѣ, Дан. гл. 6.

II. Дарій Истасповъ. За тогова Дарія ся говори въ Ездраж, въ Аггея, и въ Захаріаж. Той издалъ единъ указъ кѣмъ Израилъ-тѣ, чрѣзъ който имъ позволилъ да съградятъ изново Божій-тѣ храмъ въ Иерусалимъ, защото Кырово-то повелѣніе да ся въздигне пакъ храмъ-тѣ было относително унищено. Дарій ся въздигнулъ подиръ Смердиса, Магійскій-тѣ похитителъ на царскій-тѣ прѣстоль, прѣди 321 год. до Р. Х., и царувалъ тридесетъ и шесть години. Той си избралъ за столица Сусъ, и за това Вавилонъ ся възбунилъ противъ него; но той потѣжквалъ възстаніе-то и съсылалъ Вавилонскы-тѣ стѣны, както е прѣдказано, Іер. 51; 58.

III. Дарій Кодоманъ с Дарій Персѣанинъ-тѣ за когото ся говори въ Нееміахъ 12; 22. Той е былъ единъ отъ най юначны-тѣ и най великодушны-тѣ Персѣанскы-тѣ царе Александръ Великій го разбилъ нѣколко пѣти, и на конецъ покорилъ Персѣанскъ-тѣ имперіахъ, слѣдъ като бѣ ся одържала за двѣстѣ и шесть години. Тѣи сж ся испълнили пророчества-та на Данила, гл. 8, който бѣ прѣдказалъ възвеличеніе-то на Персѣанскъ-тѣ имперіахъ, чрѣзъ образъ-тѣ на овенъ-тѣ, който бодѣлъ кѣмъ западъ, кѣмъ сѣверъ и кѣмъ югъ, и паданіе-то ѣ, чрѣзъ образъ-тѣ на ярець-тѣ (Александръ Великій), който хвърлилъ овенъ-тѣ

на земѣж-тѣ и го стѣпквалъ. Нищо не може да бѣде по-ясно отъ тѣзи пророчества, които описватъ толкова точно тѣзи събитія, които сж прѣдѣтъ на Исторіаж-тѣ.

Дарове. Още въ най-стары-тѣ врѣмена е имало обычай да ся даватъ дарове, за споменъ на любовь или на почитъ. Данѣи-тѣ по нѣкога сж ся плашали въ видѣ на дарове, 1 Цар. 10; 27. Пса. 36; 16, и при высоки лица рѣдко е можалъ нѣкой да ся яви безъ дарове, Быт. 43; 11. Сжд. 6; 18. 1 Цар. 9; 7. 3 Цар. 14; 3. Царіе-тѣ и велможы-тѣ сж имали обычай да даруватъ по единъ или по нѣколко ката прѣмѣнж на любимцы-тѣ си, когато искали да ги почитатъ, както и на посылны-тѣ отъ себе си. отъ които ся страхували, Быт. 43; 22, 23. 1 Цар. 18; 4. 4 Цар. 16; 8. 48; 14. 2 Лѣт. 9; 9, 12. Завоеватели-тѣ, като влизали въ побѣденъ-тѣ градове, раздавали отъ колесницы-тѣ си дарове и правдини, въ знакъ на радостъ или на щедрость, Псал. 68; 18. Дѣян. 1; 2, 4. Пророци-тѣ наврѣменъ пріемали принасяны-тѣ тѣмъ дарове, а наврѣменъ ся отричали отъ тѣхъ, споредъ обстоятелства-та. 4 Цар. 5; 15. 8; 9. Дан. 2; 48. 5; 17. Въ Библіаж-тѣ думата даръ по нѣкога значи подкупка, Исх. 23; 8. Псал. 15; 5. Пса. 5; 23. Тази дума, както и даване и дарба, означава още приношенія-та, които законъ-тѣ е изнекувалъ, Втор. 16; 17. Мат. 5; 23, 24; евангелскы-тѣ добрини и вѣчный-тѣ животъ, Дѣян. 8; 20; Христіанскы-тѣ добродѣтели, Еф. 4; 8, 11; и чудотворны-тѣ дарбы апостолскы, 1 Кор. гл. 12—14.

Даванъ. единъ отъ другари-тѣ на Корея, който възстанж противъ власть-тѣ Моисеевж и Аароновж, Числ. гл. 16.

Девиръ (слово, прорицаніе), Сжд. 1; 11; този градъ ся наричалъ и Киріаѣ-селевъ, което ще рече "градъ на книги," и Киріаѣ-сання, което ще рече "градъ на писмен-

ность," Ис. Нав. 45; 15, 49. Ако сждимъ отъ имена-та, този градъ ще е былъ нѣкое свято мѣсто у Хананейцы-тѣ, и хранилище на памятописанія-та имъ. Девиръ е лежалъ въ юго-западнж-тѣ части на Іудейж, и го завоевалъ отъ Енаковы-тѣ потомцы Исусъ Навинъ. По-сетитъ отъ Израилъ-тѣ го прѣзели назадъ Хананейцы-тѣ, отъ които пакъ го покорилъ Гошонилъ, и послѣ ся даде на священники-тѣ, Ис. Нав. 10; 38, 39. 15; 15—17. 21; 15. Мѣстоположеніе-то на този градъ е съвѣтъ неизвѣстно. Два други градове сж носили така сждо названіе-то Девиръ: единъ е былъ въ Гада, другы-тѣ въ прѣдѣлъ-тѣ на Вениамина, Ис. Нав. 13; 26. 15; 7.

Девонъ. **Димонъ.** Пса. 45; 9, и **Девонъ-гадъ.** Числ. 33; 45, 46, единъ градъ на Гада, Числ. 32; 34, но послѣ на Рувима, Ис. Нав. 13; 7. Този градъ е былъ положенъ въ единъ полянж на сѣверъ отъ Арнонъ, дѣто най-напрѣдъ Израилъ-тѣ утвърдили станъ-тѣ си, помъ като прѣминжли рѣкж-тѣ. По-сетитъ ный намирамы този градъ въ рѣдѣ-тѣ на Моавцы-тѣ, Пса. 15; 2. Іер. 48; 22. Развалины отъ Девонъ сж останали и сега въ едно мѣсто което сега ся нарича Дибанъ. Въ развалины-тѣ на това мѣсто ся е намѣрилъ въ 1868 г. единъ базальтскый камыкъ, който е былъ издигнутъ около 890 год. прѣди Р. Х. отъ Мисж Моавскый царь, и върхъ койго има надписъ, който въспоминава подвизы-тѣ на този царь. Виж. **Миса.**

Девора. I. Кърмилица-та на Ревеккж. Тя придружи отхраницж-тѣ ся въ Хананъ, Быт. гл. 24. При смъртъ-тѣ ѣ, Деворж погрѣбли съ отличны почете, при Веилъ, Быт. 35; 8. Колько прости-чкъ и привлекателенъ е този лѣтописъ; въ него ся повѣствува за просты смъртны, а не както въ повечето отъ наши-тѣ исторіи само за царіе, князове и войводы.

II, една пророчица, жена на Лафидова. Тя сждеше Израилъ, и живѣше подъ финикъ-тѣ на Деворж, между Рамж и Веилъ, Сжд. 4; 4, 5. Тя прати та повѣстка Варака, и го накарала да нападне Сисарж, като му обѣща побѣдѣ. Варакъ, обаче, отказа да отиде безъ неѣж. Тя го придружи, но му прѣдизвѣсти че сполука-та на походъ-тѣ ще ся вѣдѣти на же-нѣж а не нему. Слѣдъ побѣдѣ-тѣ, Девора съчини единъ тържесгвен-нж пѣснь, която ся намира въ Сжд. гл. 5.

Деданъ, I, внукъ Хусовъ, Быт. 10; 7; и

II, сынъ-тѣ на Іоксана, Авраамовъ-тѣ сынъ отъ Хеттурж, Быт. 25; 3. И двамата тѣзи Дедановци сж родоначалници на племена, които често ся поменува въ Св. Писаніе. Потомци-тѣ на Хусовый Деданъ ся види да сж ся населили въ южнж Арабіаж, при Персѣанскый-тѣ заливъ, въ който ся намира единъ островъ нареченъ отъ Арабы-тѣ Даданъ. Потомци-тѣ на Іоксановый-тѣ сынъ Деданъ сж населявали околность-тѣ на Едомъ, Іер. 49; 8. Не е явно, въ вѣско мѣсто отъ Св. Писаніе дѣто "Деданско племе" ся срѣща, кое отъ двѣ-тѣ племена трѣбва да разбирамы. Вѣроятно е че Деданско-то племе отъ колыно-то на Хуса ся е занимавало повече съ торговіа. "Дружина Деданскы" ся поменува отъ Исакъ, Пса. 21; 13. Деданскы-тѣ торговци ся споминуватъ и въ Іез. 38; 13. Тѣ сж были прочути по торговіа-тѣ си съ Финикійцы-тѣ.

Декаполъ (отъ Гръцкы-тѣ думы, дека, десетъ, и полисъ, градъ) една область въ Палестинѣж. Декаполъ е сстоялъ отъ десетъ главны градове, които сж были основани на два-та брѣга на Іорданъ, особено по источный-тѣ му брѣгъ, Мат. 4; 23. Мар. 5; 20. 7; 31. Споредъ Плиніа, тѣзи градове сж были Скиопполъ, Филадельфія, Рафаней,

Гадара, Хиппостъ, Диосъ, Пелла, Гераса, Канава, и Дамаскъ. Иосифъ вчислява между тѣзи градове Отопостъ вмѣсто Канава. Декаполь ако и да е былъ въ прѣдѣлы-тъ на Израилъ-тъ, той обаче е былъ населенъ отъ много иностранцы, и за това е носилъ чуждо име. Всѣкой може да разбере сега защо въ тѣзи область е имало много стада свинѣ, Мат. 8; 30, нѣщо, което Моисеевъ-тъ законъ за-прѣщаваша.

Денница. зорица, или "сынъ на утро-то." По прѣносный-тъ языкъ на Св. Писаніе, звѣзда означаваше славенъ князь, Числ. 24; 17. Христосъ быде даденъ на челоуѣцы-тъ като "свѣтъ-тъ и утрѣннѣ-тъ звѣздъ," Отк. 2; 28. 22; 16. Дума-та Денница е употребена само веднѣжъ въ Св. Писаніе, за Вавилонскій-тъ царь, Иса. 14; 12.

День. Трѣбва да различаваме между естественни и граждански дни. Естественъ день е врѣме-то на едно завръщаніе на земѣ-тъ около ось-тъ си. Гражданскій-тъ день ся опредѣлява отъ обычай-тъ на единъ народъ. Евреи-тъ сж захващали день-тъ вечеръ, Лев. 23; 32; Вавилоняни-тъ при изгртваніе на слѣнце-то; а нынѣшни-тъ образовани народи отъ полунощъ. Священни-тъ писатели дѣлятъ день-тъ на дванадесетъ часове. Шестый-тъ часъ всѣкога ся свѣрша прѣзъ годинѣ-тъ по пладиѣ; и дванадесетый-тъ часъ е послѣдній-тъ часъ прѣди захожданіе-то на слѣнце-то. Лѣтъ. обаче, дневни-тъ часове сж бывали по дълги нежели зимѣ, а ноцни-тъ часове сж бывали по-къси. Виж. **Часове,** и **Три.**

Дума-та день често ся употребява за единъ неопредѣленъ періодъ, и за врѣме-то на първо-то и на второ-то пришедевіе на Исуса Христа, Иса. 2; 12. Іез. 13; 5. Іоан. 11; 24. 1 Сол. 5; 2.

Дервія, единъ градецъ въ Лиқаоніѣ, въ Малж-Азіѣ. Въ този

градецъ Ап. Павелъ побѣгнѣлъ съ Варнава изъ Листрж, въ 49 год. слѣдъ Р. Х., Дѣян. 14; 20. Дервія е лежала при полѣ-тъ на Таврическѣ-тъ горѣ на сѣверъ, осмнадесетъ или двадесетъ мили на истокъ отъ Листрж. Въ това мѣсто двама-та проповѣдници придо-были много послѣдователи, единъ отъ които може да е былъ и Гай, който отпослѣ е служилъ като съ-трудникъ на Ап. Павла, Дѣян. 14; 21. 20; 4.

Десетъкъ (десета часть), е было часть отъ приходи-тъ който челоуѣцы-тъ още отъ незапамятни врѣмена сж посвѣтавали за свѣты цѣли, Быт. 14; 20. 28; 22. Това ся прѣдписвало отъ Моисеевъ-тъ законъ, Числ. 18; 21. Всякой Еврейскій гражданинъ е плащаль два вида десетъцы. Първый-тъ ся е състоялъ отъ десетъ-тъ часть отъ произвѣденія-та на нивы-тъ, на дър-вѣ-та, на стада-та и на чреды-тъ, и ся давалъ Богу, върховный-тъ Вла-дѣтель на всичко и Царь-тъ на Евреи-тъ, Лев. 27; 30—32. 1 Цар. 8; 15. 17. Съ приходи-тъ отъ този данъкъ сж ся поддържали Леви-ти-тъ по градове-тъ, Числ. 18; 21—24. Челоуѣкъ е можаль да плати този данъкъ въ пары, стига само да е прибавялъ петинѣ-тъ при оцѣненъ-тъ му стойность. Де-сетъкъ отъ десетъкъ-тъ, който сж примали, Левити-тъ сж плащали на священники-тъ, Числ. 18; 26—28. Вторый-тъ десетъкъ, който всѣкой землевладелецъ трѣбвало да пла-ща, е былъ десетъкъ отъ остан-лы-тъ деветъ части на произвѣде-нія-та; той ся употребявалъ въ скинѣ-тъ и храмъ-тъ за угоще-ніе на Левиты-тъ, на домородство-то му, и др.; ако е было далечъ мѣсто-то дѣто този данъкъ щѣлъ да ся занесе, землевладелецъ-тъ е могль да го размѣни за сребро, Втор. 12; 17—19, 22—29. 14; 22—27. На три години еднѣжъ ся е при-готвяло нѣщо особно за бѣдны-тъ, отъ вторый-тъ десетъкъ, или отъ

нѣщо прибавено при този десе-тъкъ, Втор. 14; 28, 29. Тѣзи десе-тъки не сж были обременителни; благочестивый-тъ Евреинъ е бы-валъ по-богатъ когато ги е пла-щаль, макаръ и да не ставало вид-но че неплащаніе-то на тѣзи данъ-цы ся е послѣдвало съ глобж. Прѣди и подиръ Вавилонско-то плѣненіе плащаніе-то на тѣзи видове десе-тъ-цы изново ся потвърди, 2 Лѣт. 31; 3, 6, 12. Неем. 10; 37. 12; 44. 13; 5; обаче тѣ не ся плащали редовно, и за това Божіе-то благословеніе прѣстанѣ, Мал. 3; 8—12. Фарисей-тъ даважъ десетъцы-тъ си съвѣ-стно и примѣрно, но тѣ прѣнебре-гаважъ по-важны-тъ длѣжности, които ся касаяхъ до любовь-тъ къмъ Бога и къмъ челоуѣка, Мат. 23; 23.

Начало-то върху което ся осно-вавахъ стари-тъ данъци, сирѣчь, че всѣкой отъ Божіи-тъ людие трѣ-бва, споредъ срѣдства-та си, да поддържа служители-тъ на еван-гелие-то, и др., напълно ся припо-знава отъ Св. Писаніе за прило-жимо на послѣдователи-тъ Хри-стовы. Исусъ Христосъ посла ра-бы-тъ си, по два, безъ хранѣ и паръ, да ся поддържатъ отъ лю-діе-тъ, понеже работникъ-тъ е до-стойнъ за своѣ-тъ заплагж, Мат. 10; 9—14. Лук. 10; 4—8, 16. Па-велъ изразява сжщо-то мнѣніе, 1 Кор. 9; 13, 14. Гал. 6; 6. Той повѣлъ на Коринѣяны-тъ, и раз-бира ся на всички Христіаны, да отдѣлятъ въ първый-тъ день на седмицѣ-тъ за благочестивы и благотворителны цѣли по нѣщо отъ доходъ-тъ си, споредъ както работы-тъ имъ успѣвать, 1 Кор. 16; 2. Нѣма съмнѣніе че първи-тъ Христіани сж были по-щедри въ даване отъ древни-тъ Евреи, Дѣян. 4; 34—36. 2 Кор. 8; 1—4.

Десна ръка, най-дѣйстви-щій-тъ членъ отъ тѣло-то, Мат. 5; 30, и готовый-тъ исполнителъ на приказанія-та на волѣ-тъ. За това ся употребява за да означава

много отъ най-силны-тъ чувству-ванія на вѣтрешныя челоуѣкъ. Десна-та ръка о значава силж, осо-бенно могуществѣ-тъ силж на Бога, Исх. 15; 6. Псал. 21; 8. 77; 10; означава честь, Псал. 45; 9. Мат. 25; 34. Дѣян. 7; 55; особенно благословеніе, Быт. 48; 14; брат-скѣ любовь, Гал. 2; 9; неприяте-лство, Псал. 109; 6. Зах. 3; 4; и вѣрно подданство, 1 Лѣт. 29; 24. Дигаше ся въ врѣме на молитвж както и въ змѣнаніе клѣтвж, Быт. 14; 22; отъ това десна-та ръка на единъ клѣтвопрѣстѣжникъ ся и-менува "десница на лѣвж," Псал. 144; 8. Относително разны-тъ то-чки на небосклона, десница-та по Еврейскы означава югъ, 1 Цар. 23; 19, 24, а лѣва-та означава сѣ-веръ, Быт. 14; 15. Виж. **Истокъ.**

Дива котка. Еврейско-то име на това животное, което ся срѣща въ Иса. 13; 21. 34; 14 и Іер. 30; 39, види ся да е произвѣдено отъ нѣкоѣж думж която значи *пусты-нѣж*, и нѣкои си го прѣпождятъ *пустынны звѣрове*, като *чакалы*, *іены* и др., но отъ едно вникване върхъ мѣста-та дѣто ся споменува излиза че тамъ дума-та е име на особенъ видъ животно. Ный прѣдмамы мнѣ-ніе-то на Бокарта, който го прѣ-возжа *дива котка*.

Дикла, едно племе което по-вело начало-то си отъ Іоктана, Быт. 10; 27, и което е живѣяло въ Южнѣ Арабіѣ, или при гла-вѣ-тъ на Персейскій-тъ Заливъ.

Димасъ, единъ сътрудникъ на Ап. Павла въ Солунѣ. Той оста-вилъ отпослѣ евангелско-то дѣло, защото любовь-та му за този свѣтъ надмогнала въ сърдце-то му, Кол. 4; 14. 2 Гим. 4; 10.

Димитрій, 1, единъ златаръ който правилъ въ Ефесъ сребрны храмчета на Артемидж, които про-давалъ на чужденцы-тъ, Дѣян. 19; 24—41. Като видѣлъ успѣхъ-тъ на Слово-то Божіе, не само въ Е-фесъ но въ всичкѣ-тъ му окол-ность, Димитрій събралъ свои-тъ

сходожници и прѣдставилъ имъ, че, съ распространіе-то на Евангелско-то ученіе, не само тѣхно-то художество щѣше да дойде въ прѣзрѣніе, но и сама-та велика богыня бѣдствуваше да падне въ прѣзрѣніе. Това произвело въ градъ-тъ единъ буенъ мятежъ, който власть-та едвамъ сполучила да потуши безъ да прибѣгне до употребленіе-то на силъ.

II. Единъ ученикъ, който вѣроятно е былъ служитель на слово-то Божіе. Този Димитрій е былъ свидѣтельствующъ отъ Ап. Іоанна, 3 Іоан. ст. 12.

Димонъ. Виж. **Девонъ.**

Анна, дъщеря Іакова отъ Діахъ, Быт. 30; 21, единственна-та му дъщеря за който ся споминува въ Св. Писаніе. Когато Іаковъ съ всичкѣ-тѣ си челядь отишълъ въ Салимъ, единъ отъ туземны-тъ князове на име Сихемъ ся влюбилъ въ Дина и ѿкъ прѣльстилъ. За тѣзи измамъ братія-та Динины, Симеонъ и Левій вѣроломно отмѣстили съ убійство и кражбѣ, за голѣмъ жалость на отца имъ Іакова, Быт. гл. 34. 49; 5. 7. Дина видя ся отишла съ Іаковъ-тъ челядь въ Египетъ, Быт. 46; 15.

Динарій, динаръ, или пѣназъ, една Римска монета съ образъ-тъ на Императора, Лук. 20; 24. Тежина-та му бѣше колкото тежина-тъ на 3 $\frac{1}{2}$ Турскы сребърны гроша; но понеже тогава сребро-то повече ся уцѣняваше въ сравненіе съ други нѣща отъ колкото ся оцѣнява сега, то единъ динарій бѣше достатъченъ въ заплатѣ на едно дневно работеніе на лозѣ, Мат. 20; 2, и слѣдователно, когато цѣна-та на единъ окъ пшеницъ бѣ единъ динарій, Отк. 6; 6, това бѣше знакъ на гладъ.

Діаволъ, Сатана, начальникъ-тъ на падналы-тъ ангелы. Главна-та негова цѣль е да разваля всѣко добро въ свѣтъ-тъ. Сатана заедно съ ангелы-тъ си ся старае, съ вси-

чкы-тъ си силы, да отвѣче челоуѣчески-тъ души да не пригържѣтъ спасеніе-то чрѣзъ Іисуса Христа. **Діаволъ** значи клѣветникъ или лжеобвинитель; но на Еврейскій **Сатана** значи врагъ. Св. Писаніе му прилага разны названія, съгласны съ характеръ-тъ му. Той ся именува "Князь-тъ на тойзи свѣтъ," Іоан. 12; 31; "Князь-тъ на въздушнѣ-тъ власть," Еф. 2; 2; "Богъ-тъ на тойзи свѣтъ," 2 Кор. 4; 4; "Змей-тъ, старовѣмненна-та змѣя," Отк. 20; 2; "Лукавый," 1 Іоан. 5; 18; "Лъвъ рыкающъ," 1 Пет. 5; 8; "Человѣкоубійца," "лъжъ," Іоан. 8; 44; "Велзевулъ," Мат. 12; 24; "Веліаръ," 2 Кор. 6; 15; "Клѣветникъ-тъ на наши-тъ братія," Отк. 12; 10. На всѣкъждѣ е показано че Сатана е пълненъ съ злобѣ, ожесточеніе, и лъсть, и че той мрази и Бога и челоуѣка. Той непрестанно и неуморимо работи да разрушава души, и употребява всѣкаквы ухищренія, като ся старае да приспособѣва искушенія-та си на характеры-тъ и обстоятелства-та на челоуѣцы-тъ. Той искушава не само нечестивы-тъ но и добры-тъ челоуѣцы, и постоянно поощрява ангелы-тъ си да му помагатъ въ разрушителнѣ-тъ му работѣ. Токоречи че всичкый-тъ свѣтъ бѣше подъ неговѣ-тъ власть; но сега той и ангелы-тъ му сѣ врази расточенни. Христосъ ще смаже главѣ-тъ на змѣи-тъ, ще ѿ отнеме власть-тъ, и ще ѿ испяди въ адскѣ-тъ пропасть, приготвенѣ за діаволъ-тъ и за ангелы-тъ му, Мат. 23; 41.

Діаконицы. Тѣ сѣ были такыва съслужницы на Діаконы-тъ, ковто ѣхъ вѣршали діаконскы-тъ длѣжности между женскый-тъ полъ. Въ Рим. 16; 1, Фива ся нарича "служительница" на церквѣ-тъ въ Кенхрейхъ, но въ Гръцкый-тъ текстъ нейно-то названіе е діаконница.

Діаконтъ. Първоначално-то зна-

ченіе на тѣзи думѣ е *прислужникъ, попомощникъ*. Отъ Дѣяній гл. 6-тъ ся научаваме че въ първы-тъ вѣрмена на Христіанство-то діакони-тъ сѣ были съкровищницы на Христіанскы-тъ църквы; тѣ сѣ събирали волны-тъ приношенія на вѣрующы-тъ, и послѣ сѣ раздавали милостыни на болны, на вдовицы, на сирачета, и на всичкы Христіанскы страдалцы, конто сѣ имали нуждѣ отъ парично облекченіе. Отъ седмъ-тъ діаконы, за конто ся говори въ Дѣяній-та, Филиппа и Стефана намирамы отпослѣ като проповѣдници на Евангеліе-то. Качества-та, конто сѣ ся изисквали отъ діаконы-тъ, ся опрѣдѣляватъ подробно въ 1 Тим. 3; 8—12.

Діонисій. членъ на сждовище-то Ареопагъ въ Аѳинахъ, обзрижъ въ Христіанство-то чрѣзъ проповѣданіе-то Павлово, Дѣян. 17; 34. Прѣданіе-то казва че Діонисій е былъ мѣжъ ученъ и ржкоположенъ за проповѣдникъ отъ Ап. Павла, и че слѣдъ много трудове и испыты той прѣтрыпѣлъ мѣченическѣ смъртъ, като былъ изгоренъ въ огнь. Писанія-та, конто ся приписвати нему сѣ лѣжливы; тѣ сѣ писаны отъ нѣкой неизвѣстенъ писатель въ четвъртый-тъ или въ пѣтый-тъ вѣкъ.

Діоскурп. близкачи сынове на Юлитера, и покровители на моряцѣ-тъ, споредъ изыческо-то баснословіе. Кораби-тъ често ся различавали по образы-тъ на тѣхъ, Дѣян. 28; 11.

Діотрефъ. вліятеленъ членъ, на нѣкой отъ ранны-тъ църквы, и вѣроятно проповѣдникъ. Іоаннъ осажда тогова Діотрефа за страсть-тъ му къмъ цървенствѣ, и за това че той пѣдилъ изъ церквѣ-тъ най-добры-тъ Христіанцы, 3 Іоан. ст. 9, 10.

Длѣжникъ е онзи който ся е увѣрзалъ по нѣкакътъ начинъ, и е останалъ отговоренъ, или парично или правствено, Мат. 23;

16. Рим. 4; 14. Гал. 5; 3. У Еврей-тъ ако нѣкой длѣжникъ не можалъ да исплати длѣгове-тъ си, то му земали кѣжѣ-тъ и добытъ-тъ. Ако и това не постигвало, то му земали земѣ-тъ до годинѣ-тъ, на юбилей-тъ и го привождали въ робство, додѣто да си исплати длѣгове-тъ, но най-много за шесть години, Лев. 25; 29—41. 4 Цар. 4; 1. Неем. 5; 3—5.

Добры пристанища. единъ матѣкъ заливъ близо при Ласей, по срѣдѣ-тъ на южно-то пригоріе на Критъ, дѣто Ап. Павелъ пожелалъ да прѣзимуватъ когато ся везли съ единъ корабъ за Римъ, Дѣян. 27; 8. Корабници-тъ прѣдиочели Финикъ, едно Критско пристанище, за по-безопасно, но корабъ-тъ имъ ся строшилъ отъ бурѣ.

Едоманины-тъ. 1 Лѣт. 1; 7, единъ народъ отъ племе-то на Іафеа, Быт. 10; 4. Тѣ видя ся сѣ обитавали на островъ Родосъ или въ нѣкое кѣмъ сѣверны-тъ приморіа на срѣдиземно море.

Донокъ. единъ Едоманинъ, на-стойникъ на Сауловы-тъ стада. Въ Нобъ когато Давидъ бѣгалъ отъ Саула Донкъ стѣгледалъ че Ахиселехъ послужилъ на бѣжанцѣ-тъ, и послѣ той отишълъ и обадилъ на господаръ-тъ си. Саулъ ся воспользувалъ отъ този случай да отмжсти на священники-тъ, и когато Еврей-тъ отказали да избѣжѣтъ Божіи-тъ служители, то Донкъ не само убилъ Ахиселеха и осмдесетъ и четири други священники но поразилъ градъ-тъ, Нобъ съ остро-то на ножъ-тъ, 1 Цар. гл. 21, 22. Давидъ прокобѣва окаянѣ-тъ му сждѣ, Псал. 52, 120, 140.

Долна. **Долъ.** За общы-тъ земеописателны чѣрты на святѣ-тъ земѣхъ, вижд. Хаанаанъ; а за описаніе-то на нѣкои отъ многоселенны-тъ и долины, вижд. **Іерусалимъ.** **Ізраель.** **Іорданъ.** **Рафанъ.** **Сихемъ.** и **Содомъ.** Израженіе-то "Долъ-тъ на смъртнѣ-

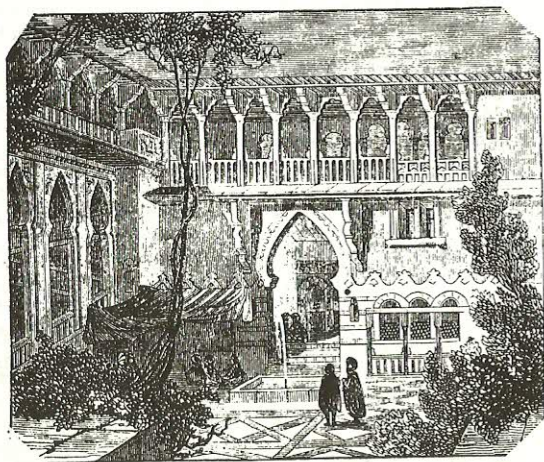

тѣ сѣнкѣ" означава едно много опасно и печално душевно състояние, Псал. 23; 4, и може да е било внушено отъ испытание-то на Псалмопевца съ стадо-то си въ единъ отъ дълбоки-тъ, тъсни-тъ и тъмни Сирійски долове. Тѣй входъ-тъ за Петра сѣ една дълговъзвивающа клисура (тъсенина), между неравни стръмнини, които на нѣкъдѣ отстоятъ една отъ другъ дванадесетъ или четиринадесетъ крака, и ся възвышаватъ двѣстѣ или триста крака високо; слънчева свѣтина почти не про-

никнува между тѣзи стръмнини. (Виж картинѣ-тъ на чл. Села). На югъ отъ планинѣ-тъ Кармилъ ся намира тѣй сѣщо единъ подобенъ проходъ, който ся нарича "Долина на смъртнѣ-тъ сѣнкѣ."

Долъ на Благословение-то, единъ хубавъ долъ между Бекуе и Есамъ, дѣто Иосафатъ и всичкій Иуда направихъ една благодарителнѣ молбѣ за чудеснѣ-тъ си побѣдѣ надъ сынове-тъ Моавовы и Аммоновы, 2 Лѣт. 20; 26.

Долъ-тъ на Рафанмы-тъ. Виж. Рафанми.

Вѣтринность-та на единъ домъ въ Палестинѣ.

Домъ общо ся употрѣбѣва за всѣко жилище, и така значи не само къщѣ, но и шатъръ, храмъ и др. т. Домове въ старо врѣме както и въ днешни-тъ врѣмена ся правехъ отъ разны вещества. Амосъ (гл. 5; 11) говори за частни домове съградени отъ дѣлани камъни. Много домове въ Палестинѣ бѣхъ съградени съ плоски покрывы. Моисеевъ законъ изискваше да ся правятъ ограждения около стрѣхы-тъ на къщи съ плоски покрывы за безопасность, Втор. 22; 8. На къщны-тъ покрывы про-

стирахъ ленены грѣстѣ, Ис. Нав. 2; 6, жито и др. т.; на тѣхъ ся разговаряхъ, 1 Цар. 9; 25, молехъ Дѣян. 10; 9, служехъ на идола, 4 Цар. 23; 12. Иер. 19; 13, и отгорѣ на тѣхъ правехъ шатѣры за да празнувать праздника на шатѣры-тъ, Неем. 8; 16. Често на тѣхъ ся качвахъ и слизахъ чрѣзъ стѣлбы внѣ отъ здание-то, и за това е дѣто Спаситель-тъ зарѣчалъ на ученицы-тъ си, когато настанеше врѣме-то да ся обсади Иерусалимъ, да бѣгатъ които ся намѣрятъ на покрывы-тъ, и да не ча-

катъ да влѣзѣтъ въ къщи-тъ си, Мат. 24; 17.

Голѣмы-тъ домове ся градехъ около дворове. Когато "Господъ погледнѣ Петра," Лук. 22; 61, Исусъ бѣше безсѣмѣнно вѣтръ въ здание-то а Петръ на двора.

По-сиромаси-тъ градехъ къщи-тъ си отъ слабы вещества, и за това е казано че крадци можахъ да ги пробѣжѣтъ или да ги подкопаватъ, Іов. 24; 16. Мат. 6; 19, и че такъва къщѣ вѣтрѣ-тъ може да отведе и порой-тъ да ѣхъ завлече, Мат. 7; 27.

Доръ, единъ царскый градъ на Хананейцы-тъ. Този градъ бѣлъ на Средиземно море между Кесарійѣ и горѣ Кармилъ. Слѣдъ завоевание-то на Хананъ Доръ е бѣлъ подъ начальство-то на Манасійѣ, Ис. Нав. 14; 2, 12; 23. 17; 11. 4 Цар. 4; 11. 1 Лѣт. 7; 29. Тамъ има сегѣ едно малко пристанище, съ около 500 жители.

Дованъ, мѣсто-то дѣто Иосифъ бѣде продаденъ на Исмаилянѣ-тъ, Быт. 37; 17, и дѣто Сиринци-тъ бѣхъ поразени съ слѣпотѣ по желание-то на Елисея, 4 Цар. 6; 13. Дованъ е бѣлъ положенъ на керванскый-тъ пѣтъ между Сирійѣ и Египетъ, около единадесетъ часа на сѣверъ отъ Самарійѣ.

Драхма. 1. отъ злато, една Персійска монета която е струвала колкото една лира, Езд. 2; 69.

И. отъ сребро, една Гръцка монета която ся е считала като равна съ Римскый-тъ Динарій. или около 3 гроша и 30 пары, Лук. 15; 8.

Дрехы. Главны-тъ дрехы у Еврей-тъ сѣ были хытонъ-тъ, една долия дреха, и мантія-та, горня-та дреха. Тѣзи сѣ были "прѣмѣнѣта" на Еврей-тъ. Сжд. 14; 13, 19. Дѣян. 9; 39. Хытонъ-тъ е бѣлъ една ленена риза, поѣвога безъ рѣжавы, поѣвога съ дългы и широки рѣжавы. Мѣжѣ-тъ сѣ носили хытонъ до подъ колѣнѣ, а жены-тъ до петы-тъ. Мантія-та е была единъ платъ, два три ла-

ктіе на дължѣ и толкова пакъ на ширѣ. Еврей-тъ сѣ неѣхъ ся обивали или пакъ само ся намѣтвали. Когато нѣкой не бѣлъ намѣтнѣтъ съ мантіѣ, казвали че е голъ, Пса. 20; 2—4. Іован. 21; 7. Тѣзи дреха служила на сиромасы-тъ и за завивкѣ, Псх. 22; 26, 27. Іов. 22; 6.

Помежду хытонъ-тъ и мантіѣ-тъ, Еврей-тъ носили поѣвогашъ единъ дългъ и широка дрехѣ, ленена или памучна, и безъ рѣжавы. Ходели обыкновенно гологлави, но си покрывали главѣ-тъ отъ дъждѣ или отъ пекъ съ единъ край отъ горнѣ-тъ сѣ дрехѣ, 2 Цар. 15; 30. 3 Цар. 19; 13. Езд. 6; 12. Священници-тъ носили единъ священнѣ рѣжѣвъ; подиръ плѣнение-то,

и міряни-ть захванѣли да носятъ на главы-ть си гѣжвы, а жены-ть имъ разны оклѣчены шапчицы. Жены-ть и мамы-ть сѣ носили и буза, Иса. 3; 19, които сѣ были знакъ на срамежливостъ и покорностъ къмъ мѣжъ-ть, Быт. 24; 65. 1 Кор. 11; 3—10. Понѣкога, обаче, жены-ть сѣ ся прѣбували съ цѣль да си скрѣпѣтъ лице-то отъ мѣжъ-ть, Быт. 38; 14.

Еврей-ть не мѣнявали дрехы-ть си, както днешни-ть чловѣци, *но модж-тъ*, и по това споредъ богатство-то си тѣ правили дрехы-ть си за години, Иса. 3; 6. За тѣзи съкровища Исусъ Христосъ говори че молецъ ги разваля, Мат. 6; 19. Іак. 5; 1, 2. Но ако дрехы-ть и да сѣ оставали еднообразны за дълго врѣме, тѣ сѣ ся промѣнявали пакъ прѣзъ вѣкове-ть, и несъмнено голѣмы промѣненія сѣ ставали въ вещество-то на облѣкло-то и въ украшения-та, прѣзъ течение-то на Библейскъ-тъ исторіи. Въ из-тъ вѣкове, когато хрѣста-тъ были още прости и неукрасѣны, обличали сѣ съ кожи отъ животны, Быт. 3; 21. Евр. 11; 37. Скоро, обаче, тѣ ся научили да прѣдѣтъ, да тѣчатъ, да плетѣтъ и да шѣтъ, Исх. 35; 25. Сжд. 5; 30. Дебело платно си правили отъ козинѣ и отъ камилскы космы, и по-тънко отъ ленъ, отъ вълнѣ, а може-бы и отъ памукъ.

Голѣмци-ть обличали да сѣ обличать въ бѣлы дрехы: оттова бѣлы-ть дрехы сѣ были знакъ на богатство и благоденствіе, Екк. 9; 8. Библейскы-ть писатели когато описватъ ангелы-ть, прѣдставляватъ ги облѣчени въ бѣлы дрехы; такыва сѣ были и дрехы-ть на Спаситель-ть при прѣображеніе-то му, Мат. 17; 2. Святѣ-ть така сѣщо ся описватъ като облѣчени въ бѣлы дрехы, Отк. 7; 9, 13.

Когато жалѣли нѣкого или когато сѣ каяли за нѣкое прѣстѣпленіе, Еврей-ть ся покрывали съ черно врѣтище или съ чернѣ ко-

зякъ, Иса. 50; 3. Отк. 6; 42. На пророцы-ть облѣкло-то обыкновенно е было черно. Въ черно сѣ ся обличали и вдовици-ть. Еврей-ть подобно на народы-ть съ които сѣ съжителствовали, понѣкога сѣ обличали и въ пѣстрошарены дрехы, Сжд. 5; 30. Синьо, багрѣно и червено често ся споменувать въ Св. Писаніе, и синьо-то е было священна-та краска. Тѣмъ-ть шевъ е былъ на голѣмъ почетъ у Еврей-ть, Сжд. 5; 30. Псал. 45; 14.

Женскы-ть дрехы не сѣ различали отъ мѣжъ-ть толкова колкото днесъ, но пакъ имало различа и Моисей запрѣщавъ жена да носи мѣжко облѣкло, или мѣжъ да сѣ облѣче въ женскѣ дрехѣ, Втор. 22; 5. Не можемъ да разумѣмъ зашто не е было простено да сѣ носи дреха вълнено-ленена, Втор. 22; 11; може-бы такава дреха да не ся позволява по причинѣ на нѣкой азыческѣй обичай. Исаія, Иса. 3; 16—23, споменува нѣкои отъ тогавашны-ть труфила на Еврейкы-ть, като мантила, фереджета, тѣнки буза и ризы, поясы, забрадки, прѣстени, обѣцы, гривны, дрънкалки, и пр. и пр. Въ Дѣян. 19; 12, ся споменува за кѣрпы и прѣстѣлки. Нѣкои жены сѣ носили и ленены гащи. **Виж. Поясн. Прѣстени. Челы.**

За дарове отъ дрехы често ся споменува въ исторически-ть книги на Св. Писаніе. Иосифъ далъ на вѣского отъ братѣ-та си по единъ катъ дрехы за прѣмѣнѣ, а Веніамину петъ ката, Быт. 45; 22. Даже и Соломонъ пріелъ единъ даръ отъ облѣкла, 2 Лѣт. 9; 24.

Дрождія, останки-ть или угайка-та на вино-то, джибры-ть. Вина що ся оставятъ да прѣстоятъ врѣзъ дрождія-та добыватъ по-хубавъ краскъ и по-пріятенъ вкусъ. За това и подобны вина ся уприличаватъ на евангелскы-ть блага, Иса. 25; 6, и още на народъ който, чрѣзъ дългы години на миръ и

благоденствіе, е разбогатѣлъ и живѣе тихъ животъ, Іер. 48; 11. Соф. 1; 12. Да не и да испраздни нѣкой само-то дрождіе на чашѣ-тъ на яростъ-тъ на Господа, Псал. 75; 8. Иса. 51; 17, значи да ѣхъ прѣцѣди и испіе до канѣкъ, сир. да прѣтерпи до сушь гнѣвъ-тъ Господень.

Друсилія, най-млада-та дѣщеря на Ирода Агриппѣ I, и сестра на Агриппѣ Младый и на Верникіи, прочута по красотѣ-тъ си и по развратѣ-тъ си. Тя най-напрѣдъ ся оженила за Елиозана, сынъ на Антиоха Комагенскый царь, съ условіе че той ще пригѣрне Иудейскъ-тъ вѣрѣж; но понеже Елиозанъ ся отказалъ отпослѣ да ся обрѣже, то братъ ѣхъ оженилъ за Азиза, Емесскый царь. Когато Феликсъ станѣлъ управитель на Иудейѣ, той ѣхъ прѣдумалъ да напустне мѣжъ-тъ си и вѣрѣж-тъ си и да ся съедини съ него. Апостолъ Павелъ е свидѣтелствувалъ прѣдъ Феликса и Друсиліи истинностъ-тъ на Христѣнскъ-тъ вѣрѣж, Дѣян. 24; 24. Друсилія и сынъ-тъ ѣхъ погыжили отпослѣ въ едно изверженіе на вулканъ-тъ Везувій.

Дръвеса, често сѣ ся употрѣблявали да прѣдставляватъ царіе, или богаты и силны чловѣцы, Псал. 37; 35. Пса. 2; 13. Дан. 4; 10—26. Зах. 11; 1, 2. "Дръво-то на познаваніе на добро и на зло" роди забраненный-тъ плодъ, съ яденіе-то на който Адамъ гибелно расшири познанія-та си — на добро съ загусѣ-тъ му, на зло и на горестъ отъ опытность, Быт. 2; 9, 17. "Дръво-то на живота" вѣроятно е было залогъ и срѣдство на животъ, печать на вѣчнѣ святость и блаженство, ако чловѣкъ не бѣ съгрѣшилъ. Сравни Отк. 22; 2.

Дума, едно племе и едно отечество на Исмаиловы-ть потомцы въ Арабіи, Быт. 25; 14. 1 Лѣт. 4; 30. Иса. 21; 11. Безъ съмнѣніе-та е сѣща-та земля който Арабитѣ още наричатъ "Каменистѣ Дума," и "Сирійскѣ Дума," на прѣ-

дѣлы-тъ на Арабекъ-тъ и Сирійскъ-тъ пустынѣ, съ единъ крѣпостъ.

Дура, едно поле, въ Вавилонскъ-тъ областъ, дѣто царь Навуходоносоръ постави единъ голѣмъ златенъ образъ, Дан. 3; 1.

Духъ, има нѣколко значенія въ Св. Писаніе.

I. Святый Духъ, трете-то лице на Св. Троицѣ, който вдѣхваше пророцы-ть, въодушевлява добротѣ чловѣцы, влива вліаніе-то си въ срдца-та ни, дава ни животъ и утѣхъ; и въ чѣто име и въ името на Отца и Сына ный смы крѣстени, и ся благославямы. Когато прилагателно-то Святый стои при дума-тъ Духъ, трѣбва да го разберемъ въ смисълъ-тъ който изяснихмы; обаче на много мѣсти дума-та Духъ ся зима въ този смисълъ макаръ и да не е придружена съ прилагателно-то Святый. **Виж. Святый, Духъ.**

II. Дыханіе, дышаніе; или начало-то на живота, общо за чловѣцы-ть и за другы-ть животны. Богъ ни го е далъ и Богъ си го зима когато ни земе живота, Екк. 3; 21. **Виж. Душа.**

III. Словесна-та душа която ны оживотворява, и запазва сѣществованіе-то си подиръ смъртъ-тъ на тѣло-то. Онова духовно сѣщество, дливо, и избирателно сѣщество, което може достигнѣ до вѣчно блаженство. **Виж. Душа.**

"Духове-ть които бѣхъ въ тѣмнищѣ-тъ," 1 Пет. 3; 19, ся мысли въобще да сѣ души-ть на допотопны-ть грѣшници, на които души Духъ-тъ проповѣдва чрѣзъ Ноя и др. 2 Пет. 2; 5, когато сѣ были въ плѣтъ-тъ. Тѣи Христосъ "проповѣда" на Ефесны-ть, макаръ и да не присѣтствуваше лично прѣдъ тѣхъ, Еф. 2; 17.

IV. Ангелъ, добръ или злъ; душа отлѣченъ отъ тѣло-то. Въ Дѣян. 23; 8, ся казва че Садуккеитѣ отричали сѣществованіе-то на ангелы и духове. Когато Исусъ прѣдстанѣ прѣдъ врѣны-ть, той

имъ рече: "Поинпайте мя, и вижете; защото духъ нѣма плътъ и кости, както гледате мене че имамъ."

V. Расположение-то на умъ-тъ. Тѣй нѣй срѣщамъ духъ нѣ за-вистъ, духъ на блудъ, духъ на мол-бѣ, духъ слабостенъ, духъ на съ-вѣтъ и на силѣ, духъ на знаніе и на страхъ Господень, Ос. 4; 12. Зах. 12; 10. Лук. 13; 11. Иса. 11; 2.

VI. Възобновено-то естество на истинскы-тъ вѣрны, което Св. Духъ произвожда, и което ги съобразява съ него. Тѣй духъ-тъ е противо-ложенъ на тѣло-то, Иоан. 3; 6. То-зи духъ е тѣсно свързанъ съ, и въ нѣкои мѣста изъ Св. Писаніе, е-двамъ може да се различи отъ "Духъ-тъ Христовъ" който ожн-влява истинны-тъ Христіани, чада-та Божіи, и ги отличава отъ чада-та на тъмнотѣ-тъ, които се ожн-вотворяватъ отъ свѣтскыя духъ, Рим. 8; 1—16. Този живущій въ сърдце-то Духъ е даръ на милость-тъ, на усыновленіе-то — Святый-тъ Духъ влѣтъ въ сърдце-та ни — кой-то ни ободрява да выкамы Бога "Авва, Отче." Онѣзи които съ по-вліани отъ този Духъ, "распѣли сѣ плътъ-тъ наедно съ страсти-тъ и похоти-тъ ѣ, Гал. 5; 16—23.

"Распознаваніе на духове-тъ" ся е състояло въ познаваніе-то да ли нѣкой е вдъхнѣтъ отъ Божій-тъ Духъ, или е лъжливъ пророкъ, самозванецъ, който е слѣдвалъ внушенія-та на духа си, или на Сатана. Павелъ въ 1 Кор. 12; 10 казва, че распознаваніе на духо-ве-тъ е едно отъ чудесны-тъ дар-бы съ които Богъ е обдарявалъ вѣрны-тъ прѣвъ цървы-тъ врѣ-мена на Христіанство-то.

"Не угасяйте Духъ-тъ," 1 Сол. 5; 19, е едно метафорическо из-раженіе лесно разбираемо. Да не угасявамъ Духа означава, да не отстранявамъ отъ себе си този бо-жественъ дѣецъ, чрѣвъ неправи-ленъ животъ, суетность, корысто-любіе, нерадивость, или чрѣвъ дру-гы грѣхове противны на милосер-

діе-то, истиннѣ-тъ, и миръ-тъ, и на други-тъ му дарбы и способ-ности.

Нѣй "оскѣрбявами" Божій-тъ Духъ като отстранявами свѣты-тъ му вдъхновенія, внушенія-та на благодать-тъ му; или като жи-вѣемъ хладнокрѣвно и беспечно; като зимами за нищожны даро-ве-тъ му, или ги прѣзирамы; ка-то злоупотрѣбявами благодать-тъ му съ пустотѣ, истыченность, или равнодушіе. Отъ другиѣ странѣ, нѣй, "распалявами," 2 Тим. 1; 6, Божій-тъ Духъ който обитава въ насъ като живѣемъ добродѣтельно, ся съобразявами съ вдъхновенія-та му, му служимъ пламенно, ка-то възбोधимъ признательность-тъ си, усрдно служимъ Христу и вършимъ дѣла-та на Духъ-тъ.

Душа. Древны-тъ мыслили че душа-та, или по-добрѣ начало-то на живота обывавало въ дыханіе-то и излизало изъ тѣло то съ ды-ханіе-то. За това Еврейска-та и Грѣцка-та думы които, кога ся от-носятъ за чловека, ся привож-датъ въ Библиѣ-тъ "душа," сѣ прѣведени "животъ" и "дыханіе" когато ся отнасятъ за животны, Быт. 2; 7. 13. Іов. 12; 10. 34; 14. Псал. 104; 29. Дѣян. 17; 23.

Но съ това начало на живота, което е общо за чловецы и за скотове и у послѣдны-тъ погива съ тѣло-то имъ, ся намира у че-ловека духовна, словесна, и без-смертна душа, — сѣдалище-то на мысли-тъ, разсѣжденія-та, и чув-ствуванія-та, която ны отличава отъ скотове-тъ, и въ който ся състои подобіе-то ни съ Бога, Быт. 1; 26. Св. Писаніе приписва само на чловека разумъ, свѣсть, Бо-гопознаніе, мадрость, безсмертіе, и надеждѣ за бѣдѣще вѣчно бла-женство; то заплашва само чело-вѣцы съ наказаніе на онзи свѣтъ и съ паклены мѣкы. По нѣждѣ Библиѣ-та различава душѣ-тъ отъ духа, 1 Сол. 5; 23. Евр. 4; 12; ор-ганъ-тъ на наши-тъ усѣщанія,

стрѣмленія и страсти, които сѣ свързаны съ тѣло-то, отъ по-бла-городнѣ-тъ часть на наше-то е-стество, която свързва чловека съ Бога. Пакъ трѣбва да разби-рамы и двѣ-тъ като нераздѣлно и духовно сѣщество което живѣе, разбира, разсѣжда, чувствува же-лае, и т. н. Това сѣщество обы-кновенно ся нарича душа.

Безсмертіе-то на душѣ-тъ е основно-то ученіе на откровениѣ-тъ религіѣ. Стари-тъ патрѣрси бѣхъ убѣдени въ тѣзи истинѣ; и съ надеждѣ за бѣдѣщій жи-вотъ тѣ пріехъ обѣщанія-та. Сра-вни Быт. 19; 33. Числ. 23; 10. 1 Цар. 28; 13—15. 2 Цар. 12; 23. Іов. 19; 23, 26. Екк. 12; 7. Евр. 11; 43—46. Въ Евангеліе-то "животъ и безсмертіе," и цѣнность-та на без-смертны-тъ души сѣ ясно изложе-ны, Мат. 16; 26. 1 Кор. 15; 43—57. 2 Тим. 1; 10. Христосъ волю при-несе себе си жертвъ за спасеніе-то на чловецескы-тъ души; и кождо подобава намъ да ся трудимъ, ста-раемъ, и работимъ за прѣуслѣва-ніе-то на велико-то дѣло, за което Той пролѣ кровь-тъ си и умрѣ!

Дъждъ. Въ Св. Писаніе за "ран-ный-тъ" и "късеный-тъ" дъждъ въ Палестинѣ ся еменува, Втор. 11; 14. Ос. 6; 3. Първы-тъ пада прѣвъ послѣднѣ-тъ часть на Ок-томврій, врѣме за посѣвъ въ Па-лестинѣ; и отъ тогава врѣме-то слѣдва тѣй да ся промѣнява, съ новече или по-малко дъждъ, до-дѣто надне послѣднѣ-тъ или про-лѣтны-тъ дъждъ прѣвъ Априлій. Слѣвъ това, врѣме-то става лено и жита-та узрѣватъ. Жѣтва-та на пшеницѣ-тъ става дръзъ Май; кждѣ срѣдѣ-тъ на Августа овно-кы-тъ ся обиратъ; и отъ тогава до послѣдующы-тъ първы дъждове или до дъждове-тъ на Октомврій, жѣта-та и суша-та на лѣто-то прѣ-одолюватъ. Нищо по-изразително не може да прѣдстави духовнѣ-тъ благословіѣ отъ колкото пріятни дъждове слѣвъ таково едно тежко

врѣме, Втор. 32; 2. Іов. 29; 23. Иса. 44; 3. Ос. 10; 12.

Отъ редовны метеорологическы прѣмѣрванія правены въ Іеруса-лимѣ, излиза че срѣдне-то коли-чество дъждъ, който пада прѣвъ годинѣ-тъ въ Палестинѣ, е петде-сетъ и шесть пѣрети и половина; въ Съединены-тъ Държавы въ Америкѣ срѣдне-то количество дъждъ прѣвъ годинѣ-тъ е чѣты-ридесетъ и петъ пѣрети. Отъ това ся вижда че ако дъждове-тъ въ Палестинѣ ся запазватъ въ ви-рове и щерны за да ся употрѣ-баватъ за ваденіе земѣ-тъ прѣвъ лѣтно врѣме, старо-то плодородіе бы могло да ся възврне; тя пакъ бы ся покрыла съ зеленинѣ и бы станѣла като "Божія градина."

Дълбина, или бездна. Дълби-на-та, или бездна-та значи въ Св. Писаніе, адъ, пѣкълъ, мѣсто-то на наказаніе-то. Виж Лук. 8; 31. Отк. 9; 1. 11; 7. Рим. 10; 7. Псал. 69; 15. 107; 26. Быт. 1; 2.

Дыни-тъ растѣтъ изобилно въ Палестинѣ и не различатъ отъ на-ши-тъ. Тѣ растѣтъ дори на сухѣ и пѣсчяныѣ почвѣ. Тѣ сѣ много пріятенъ плодъ въ топлы-тъ кли-маты, и за него Еврен-тъ прими-рахъ въ пустынѣ-тъ, Числ. 11; 5.

Дѣтоводитель. Гал. 3; 24, 25, единъ служебникъ, който ся е гры-жилъ за дѣца-та, училъ ги е на първоначалны познанія, и когато сѣ достигали потребнѣ-тъ въз-растъ водилъ ги е на училище. Тѣй законъ-тъ е былъ дѣтоводи-

тель на Еврей-тъ, бдѣлъ е надъ младенчество-то на людѣ-тъ, и най-послѣ прѣзъ прѣдизображенія-та и пророчества-та ги е опяжавалъ къмъ Христа.

Дѣянїя-та на Апостолы-тъ. една книга отъ Новыѣтъ Завѣтъ, писана отъ Лука като продълженіе отъ евангеліе-то му, и отчасти исторїя на апостолскѣ-тъ церквѣ. Тя, обаче, не съдържава дѣянїя-та на всички-тъ Апостолы, но най-повече на Петра и на Павла. Въ евангеліе-то си, Лука описва полаганіе-то на основѣ-тъ на Христїанство-то, именно Христосъ що е вършилъ, училъ, и страдалъ; въ Дѣянїя-та той изяснява *распространеніе-то на Христїанство-то*, като избира онова що може най-добрѣ да покаже какъ Духъ Святый оправяне и благославяне първы-тъ послѣдователи Христовы въ съзиданіе-то на церквѣ-тъ му. Като начинъ отдѣло евангеліе-то му ся свършва, той разказва възнесеніе-то на Спасителя и поведѣніе-то на ученици-тъ подиръ това; напѣ-тіе-то на Святаго Духа, съездъ Христово-то общаніе; чудъ-тъ проповѣданїя на Апостолы-тъ, тѣхнѣ-тъ чудеснѣ сполукѣ, и гоненїя-та подигнати противъ тѣхъ; и други още важны приключенїя за Іерусалимскѣ-тъ церквѣ, додѣто членове-тъ ѝ ся распрѣснѣхъ по вѣтъ. Послѣ той показва какъ Христїанство-то зѣ мѣсто-то на Іудейство-то, и какъ Петръ ся поведе да прїемне въ Христїанско-то общество прѣобърнати-тъ отъ язычници-тъ. Послѣдїя-та частъ отъ Дѣянїя-та описва прѣобърщеніе-то и призваніе-го на Ап. Павла, неговѣ-тъ апостолскѣ ревностъ, трудове, и страданїя, и ся свършва съ двѣгодишнѣ-тъ му затворъ въ Римъ.

Лука самъ си е былъ очевидецъ на повечето отъ приключенїя та които описва. Неговы-тъ Гръцкыи языкъ е отъ всички-тъ писатели въ Новы-тъ Завѣтъ най-класси-

чески, т. е. най-близо до языкъ-тъ на отличны-тъ грѣцкыи писатели; и изложеніе-то което той дава на първоначалнѣ-тъ церквѣ, на койж-то толкова много членове сѣ были съ Господа Іисуса Христа, е безцѣнно. Книга-та на Дѣянїя-та е вѣроятно писана около 61-тъ годишъ слѣдъ Р. Х., но мѣсто-то, дѣто сѣ е писала, е неизвѣстно.

За да проумѣемъ Дѣянїя-та на Апостолы-тъ и да ся ползуваме най-много отъ чтеніе-то имъ, трѣбно е да смы запознати доста съ географїѣ-тъ, съ правы-тъ и обычаи-тъ на вѣремена-та и на народы-тъ на които ся отнасятъ, и съ главны-тъ исторически приключенїя. Потрѣбно е още да знаемъ управленіе-то на Римляны-тъ, заедно съ свойство-то и имени-та на общы-тъ имъ службы; още и политически-тъ мнїя и чувства на Еврей-тъ.

Джбравы. Отъ най-стары-тъ вѣремена человекѣ-тъ починали да извършаватъ религіозны-тъ си обряды и молитвы въ джбравы, Быт. 21; 33. Така джбравы-тъ сѣ были първы-тъ Божїи храмове; но въ джбравы тожже сѣ извършвали идоолскы-тъ си службы и язычници-тъ. Служенїя-та сѣ ставали особенно по върхове-тъ на хълмове-тъ и на планины-тъ. "Жертвувать по върхове-тъ на горы-тъ, и кадятъ по хълмы-тъ, подъ джбїе-тъ, и тополи-тъ, и теревинны-тъ, защото сѣка-та имъ е добра," Ос. 4; 13.

Джбѣ. Въ Палестинѣ ся намиратъ много видове джбѣ. Върхове-тъ и страны-тъ на хълмове-тъ оттакъкъ Іорданъ още сѣ покрыва, както въ старо вѣмѣ, съ великолѣпны джбѣ, Пса. 2; 13 и Зах. 14; 2. За джбѣ-тъ често ся споменува въ Св. Писанїе, Быт. 35; 8. Пса. 44; 14 и Амос. 2; 9.

Подъ гостолубивѣ-тъ сѣкажъ на джбѣ-тъ и на други голѣмы дървеса много общественны работы сѣ ся извършвали; жертвы

сѣ ся принасяли, сѣдѣ сѣ ся рѣшавали, и цареве сѣ ся коронясвали, Ис. Нав. 24; 26. Сжд. 6; 11, 19. 9; 6.

Джга. Быт. 9; 13—15. Това красно явленіе става отъ прѣломленіе-то на слънечны-тъ лучи когато тѣ прѣминуваатъ прѣзъ джждовны канкы; лучы-тъ сѣ отдѣлятъ на призматически-тъ шарове и поств сѣ отражаватъ отъ облацы-тъ, които сѣ сѣщо стлїце-тъ, въ очѣ-тъ на зрителї. Не трѣбва да прѣдполагамъ че джга-та бѣше непозната прѣди погона; но Богъ тогава ѝ постави да служи като единъ радостенъ знакъ на неговыи завѣтъ съ земѣ-тъ, който завѣтъ е толкова постояненъ както сѣ естествени-тъ закони споредъ които джга-та ся произвожда.

Е.

Еалонъ, І. единъ градъ отъ Даново-то племе, назначенъ за Левиты-тъ, сынове-тъ на Каава; Ис. Нав. 21; 24. Той не бѣше далечъ отъ Ѳамнѣ, и Филистимци тѣ го прѣвзехъ отъ Ахаза, 2 Лѣт. 28; 18. Той бѣ расположенъ въ единъ долъ не далечъ отъ долъ-тъ на Гавзонъ, около 14 мили къмъ западъ отъ Іерусалимъ, дѣто ся на мѣрва сегашно-то село Яло. Долъ-тъ ся простира къмъ сѣверъ, и е мѣсто-то дѣто Іисусъ Навинъ заповѣда на слънце-то и на лунѣ-тъ да застанѣтъ и тѣ му ся покорихъ, Ис. Нав. 10; 12. Подиръ раздѣленіе-то на Израилевѣ-тъ земѣхъ на двѣ царства, понеже Еалонъ бѣше близо до прѣдѣлы-тъ, то нѣкога ся споменува като принадлежащъ на Іудѣ и Венїамїна. Той быде укрѣпленъ отъ Ровоама, 2 Лѣт. 11; 40.

II. Мѣсто-то въ Завулоново-то племе дѣто Елонъ ся погребѣ. Сжд. 12; 12.

Ебенъ, дърво-то на едно ниско

дървце, което расте въ Индіѣ и Африкѣ. Това дърво е черно, твърдо, тежко, и може да ся изглади лѣскаво. Въ старо вѣмѣ то високо ся цѣпило, Іез. 27; 15, и на дневенъ день то още ся употребява за музикальны орждї, и за други.

Ева, първа-та майка на човѣческы-тъ родъ, и причина-та на грѣхопаданіе-то. Исторїя-та на Ева е толкова тѣсно свързана съ исторїѣ-тъ на Адама што онова което смы казали за Адама ся принаебыва и на Ева. Име-то ѝ *Ева* е произведено отъ еднѣ Еврейскѣ думѣ които знача *животъ*, Быт. 3; 20. Тя е была създадена и за мъжъ-тъ и отъ мъжъ-тъ. Жена-та е създадена по-слаба отъ мъжа за да му ся покорява, но мъжъ-тъ е прѣдопрѣдѣленъ да ѝ обыча като своѣ-тъ си плѣтъ.

Евангеліе. Дума-та евангеліе знача *благовѣстїе*; 'то е откровеніе-то, което Богъ е благоволилъ да изяви прѣзъ Спасителя-тъ Іисуса Христа на грѣшно-то човѣчество за спасеніе-то му. Св. Писаніе гири за "евангеліе-то на царство-то," Мат. 24; 14, за "евангеліе-то на Іжїѣ-тъ благодать," Дѣян. 20; 24, за "безсмъртіе-то прѣзъ евангеліе-то," 1 Тим. 1; 11, за "вѣчно-то благовѣстїе," Отк. 14; 6. Палестинѣ, Христово-то благовѣстїе е достойно за най-благородны-тъ титлы които може да му сѣ дадѣтъ. Іисусъ Христосъ е прогласилъ спасително-то си благовѣстїе съ ученіе-то си, и съ животь-тъ, смъртъ-тъ, въскресеніе-то, и възнесеніе-то си.

Собственно евангеліе-то състои отъ книги-тъ на Новыи Завѣтъ, въ които сѣ описаны животь-тъ, дѣянїя-та и ученїя-та на Іисуса Христа, защото тѣзи книги съдържагъ най-благѣ-тъ вѣсть която до сега ся е обнародвала за човѣчество-то. Евангелскы-тъ книги, които Церква-та счита за канонически, сѣ евангелїя-та на

Матвея, Марка, Лука и Иоанна. Тѣзи евангелія сж были всѣкога общепріети. Кѣмъ тѣхъ сж ся отправляли като кѣмъ вѣрно основаніе въ евангелскѣ-тх исторіѣхъ и пріятелі-тѣ и непріятелі-тѣ на Христіанство-то, и никой отъ списатели-тѣ, които сж защищавали или нападали до сега Христіанство-то, не приема за равносилно или вѣрно друго нѣкое евангеліе, ако и да сж сществували много други евангелія, които сж притязавали че описаватъ животъ-тѣ и дѣянія-та на Исуса Христа. Нѣкои отъ неканоническы-тѣ евангелія сж ся упазили дори и до днесъ. Тѣ съдържатъ много погрѣшности и неистинскы повѣствованія, но пакъ сж полезны въ нѣкои отношенія.

Нѣкои писатели сж исказвали мнѣніе, че евангелисти-тѣ прѣписвали книги-тѣ си единъ отъ другъ или отъ нѣкое по-старо и по-пѣдно евангеліе. Ный не знаѣмъ да ли Марко, Лука и Иоаннъ сж имали прѣдъ себе си евангеліе-то на Матвея, когато сж писали свои-тѣ евангелія, или не; но ный знаѣмъ че тѣ сж говорили "отъ Духа Святаго движеніи," 2 Пет. 1; 21.

Евангеліе-то отъ Матвея. Врѣме-то, въ което това евангеліе е было написано, е твърдѣ неизвѣстно. Всичкы-тѣ стары свидѣтельства, обаче, подтверждаютъ че то е было обнародвано прѣди другы-тѣ Мнозина още вѣрватъ че то е было написано тридесетъ и осемъ години слѣдъ Р. Х. Много прѣнія сж ставали до сега върху въпросъ-тѣ, да ли това евангеліе е было написано най-напрѣдъ на Еврейскы или на Гръцкы. По мнѣніе-то на по-стары-тѣ писатели, первообразно-то е было написано на Палестинскій языкъ за ползж-тѣхъ на Іудейскы-тѣ Христіаны; но по-нови-тѣ писатели искатъ да кажатъ че то е было написано первоначально на Гръцкы, и тѣ подкрѣпятъ мнѣніе-то си съ това дѣ-

то въ никоѣхъ исторіѣхъ ся не споменува за никой *прѣводъ* на Матвея отъ Еврейскы на Гръцкы.

Евангеліе-то отъ Марка. Стари-тѣ списатели ся стгласуватъ че Марко, който самъ не былъ Апостолъ, написалъ евангеліе-то си по желаніе-то и съ помощъ-тѣхъ на Ап. Петра. Споредъ едно прѣданіе отъ сжщы-тѣ писатели, това евангеліе было ужъ написано въ Римъ, и обнародвано подиръ смъртъ-тѣхъ на Петра и Павла. Марко е писалъ главно за язычници-тѣ, както ся види отъ разясненія-та му на Іудейскы-тѣ обычаи, и пр. Той описва Исуса Христа като всемогущъ на дѣло и на слово. Той е истинно евангелическый историкъ, и разказва събитія-та просто и точно, и поѣкждѣ много живоотно.

Евангеліе-то отъ Лука. За Лука ся казва че написалъ евангеліе-то си подъ ръководителство-то на Ап. Павла, когото той прідружувалъ въ много ижтванія. По широкы-тѣ си взглядове Лука прилича на Ап. Павла; и въ негово-то евангеліе Христосъ е прѣдставенъ като съчувствителенъ Пріятель на грѣшници-тѣ, и като Спаситель на свѣтъ-тѣ. Това евангеліе ся види че е было отправено кѣмъ нѣкого си Теофила. Гръцкый или Римскый благородникъ, и то около 63 год. слѣдъ Р. Х.

Евангеліе-то отъ Иоанна. Стари-тѣ списатели всичкы пріематъ това евангеліе за най-послѣдне. Споредъ нѣкои отъ тѣхъ, то е было написано прѣвъ прѣвъ-тѣхъ на Императоръ Нервъ, 96 год. слѣдъ рожденіе-то на Спаситель-тѣ и 67 год. слѣдъ смъртъ-тѣхъ му, и когато вече Иоаннъ былъ старецъ отъ около седмдесетъ години. Въ Иоанново-то евангеліе Христосъ ся являва като божественъ и Бого-опредѣленъ Избавитель, Сынъ Божій въплотенъ. По съдържаніе-то си това евангеліе е повече духовно нежели историческо; то пропуска много

събитія забѣлжени отъ другы-тѣ евангелисты, и съдържа много повече ученія за възрожденіе-то, чрѣвъ Христа, на душѣ-тѣхъ, за съединеніе-то ѣ съ него, за въскрѣсеніе-то ѣ, и за благотворно-то дѣйствіе на Духа Святаго. Духъ-тѣ на онзи отъ ученицы-тѣ "когого обычае Исусъ," проникава това драгоцѣнно евангеліе. Евангелескы-тѣ ученія, изложены въ книгѣ-тѣхъ на Иоанна, сж были особенно назначены да опровергаѣтъ нѣкои еретическы ученія на онова врѣме, но тѣ сж не по-малко сгодны да служатъ за назиданіе на Христосѣ-тѣхъ църквѣхъ по всѣко врѣме.

Еверъ-евертъ (*камыкъ на по-мощъ*). мѣсто дѣто Самуилъ въздигнулъ единъ памятникъ, за поменъ на Божіѣхъ-тѣхъ помощъ, която была испратена на Еврей-тѣхъ въ една гольмѣхъ битвѣхъ съ Филистимцы-тѣхъ. На това мѣсто Еврей-тѣхъ были прѣтърпѣли по-напрѣдъ поражение, и ковчегъ-тѣхъ Господень былъ падналъ въ плѣвъ, 1 Цар. 4; 1. 3; 1. 7; 5—12.

Еверъ. единъ отъ прѣдѣды-тѣхъ на Іудейскый-тѣхъ народъ, Лук. 3; 35.

Еврей.

Евсаян. Виж. Хананейци.

Евила. Св. Писаніе споменува за двамина мѣжіе съ това име. Единъ-тѣхъ отъ тѣхъ былъ потомецъ Хамовъ, Быт. 40; 7, другый-тѣхъ — Симовъ, Быт. 40; 29. Потомци-тѣхъ имъ сж занимавали двѣ различни земли:

1. Евилатска-та земля близу при Едемскѣхъ-тѣхъ градинѣхъ. Единъ прѣд-полагатъ че тази земля лежала по юго-источно-то прибрѣжіе на Черное море; други—при сѣверный-тѣхъ край на Персійскый-тѣхъ заливъ. Виж. Едемъ.

2. Друга-та Евилатска земля ся вижда да е была въ Арабіѣхъ. Отъ думы-тѣхъ въ 1 Цар. 13; 7, "порази Саулъ Амаличаны-тѣхъ отъ Евилѣхъ до входъ-тѣхъ на Суръ, срѣщѣхъ Египетъ," види ся като да е была нѣкѣдѣ въ сѣверо-западнѣхъ-тѣхъ

часть на Арабіѣхъ; защото, отъ другы-тѣхъ обстоятелства при този воененъ походъ, не можемъ да речемъ че Евила е была много пространна земля.

Евилъ-Меродахъ, сынъ-тѣхъ и наслѣдникъ-тѣхъ на Навуходоносора Вавилонскый-тѣхъ царь. Той наслѣдидъ башѣхъ си на 561 г. до Р. Х. Евилъ-Меродахъ ся похвалява за добро-то му обхожденіе съ плѣшникъ-тѣхъ си Іоакима Іудейскый-тѣхъ царь, 4 Цар. 25; 27. Іер. 52; 31—34.

Евнкия. майка Тимофеева и дѣщеря Лондина; тя е была Еврейка, ако мѣжъ-тѣхъ ѣ и да е былъ Еллинъ, Дѣян. 16; 1. 2 Тим. 1; 5. Тя поучила сына си въ пошнѣхъ-тѣхъ, която тя сама бѣ пріела отъ благочестивѣхъ-тѣхъ си майкѣхъ; и Павелъ, като прістигнулъ въ Листръ, намѣрилъ ты утвърдени въ Христовѣхъ-тѣхъ вѣрѣхъ.

Евреи, онзи вѣтва отъ Авраамово-то потомство която живѣла въ обѣщаниѣхъ-тѣхъ земѣхъ. Името Еврейъхъ най-напрѣдъ е приложено на Авраама, Быт. 14; 13, и въобще ся прѣдполага да е произлѣзло отъ Евера, послѣдній-тѣхъ отъ дѣлгоденственны-тѣхъ патриарсы. Еверъ прѣживѣлъ шесть полей отъ потомцы-тѣхъ си, и самого Авраама, слѣдъ смъртъ-тѣхъ на когото той доживѣлъ нѣколко врѣме като единъ-тѣхъ прѣдѣдъ на Исаака и Іакова. Види ся че Іудей-тѣхъ сж были извѣстни подъ име-то Еврей на чужденцы-тѣхъ, а помежду си сж ся наричали, "Сынове Израилевы." Име-то Іудей, което е произлѣзло отъ Іудѣхъ, дало имъ ся отпослѣ като жители на Іудейѣхъ, 4 Цар. 16; 6.

Авраамъ, основатель-тѣхъ на Іудейскый-тѣхъ народъ, былъ пастыръ. По причинѣхъ на скотовѣдство-то си той былъ принуденъ да прѣминува отъ мѣсто на мѣсто, и да търси добры воды и добры пашѣхъ за стада-та си. Въ странствуваніе-то си той станѣлъ отъ Уръ Халдейскый и отишлъ въ Харранъ,

отъ дѣто послѣ ся прѣмѣстилъ въ Ханаанскъ-тѣ земѣхъ, койже Богъ му обѣщаль да даде на неговы-тѣ потомцы. Сынъ-тѣ му и внукъ-тѣ му, Исаакъ и Иаковъ, наслѣдвали бащино-то си и дѣдово-то си занятіе. Но Божіе провидѣніе, Иосифъ, единъ отъ дванадесетъ-тѣ Иакововы сынове, станжалъ пръвѣ министръ на Египетъ; и по едно врѣме, когато настѣнжло гладъ, призвавъ бащино-то си семейство да ся насели въ единъ часть на Египетскъ-тѣ земѣхъ. Въ Египетъ Еврей-тѣ останли чотырестотинъ и тридесетъ години, но прѣзъ това врѣме Египтяни-тѣ ги поробили. Отъ тежко-то робство Иовѣ ги избавилъ чрѣзъ Моисея, който ги извелъ съ голѣмы знаменія и чудеса на Синай, дѣто Богъ имъ далъ законы-тѣ си; и послѣ, слѣдъ чотыредесетъ годишно скытаніе, той ги завелъ на прѣдѣлы-тѣ на обѣщани-тѣ земѣхъ. Тамъ при прѣдѣлы-тѣ Моисей умрѣлъ, и ся наслѣдилъ въ началство-то отъ Иисуса Навина, който завоевалъ желаемъ-тѣ земѣхъ, и ихъ подѣлилъ помежду Израилскы-тѣ племена. Слѣдъ това, тѣ ся управлявали въ име-то на Бога отъ главатари, сжди, или родоначальницы, до Самуилово врѣме, когато правителство-то ся промѣнило на монархическо, и Саулъ ся помазалъ за царь. Давидъ, едно пастирче, което угодило на Бога, ся избралъ послѣ за царь, и въздигналъ единъ царскый родъ, който продължавалъ да царува въ Иерусалимъ до съвършенно-то подчиненіе на Иудейскъ-тѣ племена възстанжи срѣщо негова-тѣ власть, и, като ся освободили, въздигнали едно Израилско царство, което было враждебно на Иудейско-то царство състоявшо отъ други-тѣ двѣ племена, и често воювало противъ него. Тѣзи распри и войны между Израилыны-тѣ и Иудей-

тѣ ся свършили когато Ассирияни-тѣ плѣнили десетъ-тѣ племена и по-послѣ Перси-тѣ плѣнили голѣмъ часть отъ два-та народа и ги распрѣнжли по Вавилонійскъ, Мидійскъ и други страны. Слѣдъ седемдесетъ годишно плѣнничество, нѣколко Еврейскы поселенія вѣржили въ Иерусалимъ. Тѣ съградили таме другъ храмъ, и ся потрудили да въздигнатъ пакъ народъ-тѣ си, но тѣмъ прѣдстояло да ся борять първо противъ Селевкины-тѣ, виж. **Иерусалимъ**, и послѣ срѣщо Римляны-тѣ. Послѣдни-тѣ подъ началство-то на Тита прѣзѣли святый-тѣ градъ, и съвсѣмъ го разорили, на 70—71 слѣдъ Р. Х. Отъ онова врѣме, ако Иерусалимъ и да ся съградилъ изново, Еврей-тѣ сж прѣстанжи да сществувають като независимъ народъ; но тѣ сж прѣсѣжати между вси-тѣ народы на земѣхъ-тѣхъ, съхранили сж Еврейскы-тѣ си свойства и качества, и живѣяють като пришельци, до единъ голѣмъ степенъ, изверги.

Правителство-то на Еврей-тѣ е было богодържавіе. То е припознавало Бога за царь на держава-хъ-тѣхъ и за върховенъ распоредитель на вси-тѣ народны дѣла. Това правителство, обаче, прѣтърпѣло нѣколко промѣненія прѣзъ врѣме-то на законодатель-тѣ Моисея, на наслѣдникъ-тѣ му Иисуса Навина, и на сжди-тѣ, царіе-тѣ и първосвященники-тѣ. Но между вси-тѣ тѣзи промѣненія, Еврей-тѣ сматряли Бога като монархъ, ако той и да не раздавалъ правосъдіе-то всѣкога по сжщій-тѣ начинъ. Въ врѣме-то на Моисея, Богъ прѣбывавалъ между людие-тѣ ся както единъ царь живѣе въ палатъ-тѣхъ си, или верѣдъ станъ-тѣхъ на войска-хъ-тѣхъ си; всѣкога готовъ да ся допытватъ тѣ до него, да издава вси-тѣ нужды законы, и да дава заповѣдъ въ всѣко извѣрѣдно обстоятелство. Вѣроятно, това е было врѣме-то на богодър-

жавіе-то, въ най-точный-тѣ смыслъ на думъ-тѣхъ. При Иисуса Навина и сжди-тѣ, богодържавіе-то продължавало почти по сжщій начинъ; защото Иисусъ Навинъ не прѣдпріемалъ нищо прѣди да ся допыта до Иовѣ, и сжди-тѣ были водители, въздигнати отъ самага Бога, за да избавяють Еврей-тѣ и да ги управляють въ негово-то име. Когато народъ-тѣ занесалъ царь, Самуилъ, пророкъ-тѣхъ и сжди-та, много ся обеспокоилъ, защото той си помислилъ че народъ-тѣ иска да отхвърли божественъ-тѣхъ власть, 1 Цар. 8; 6, 7. Богъ ся съгласилъ съ народно-то желание; но той пакъ поддържалъ своѣхъ-тѣхъ власть, и искалъ отъ всѣкого послушаніе и покорность.

Религія-та на Еврейскый-тѣ народъ може да ся разгледва отъ разны точки, споредъ разны-тѣ му условия въ разны-тѣ врѣмена. Въ врѣме-то на патриархъ-тѣхъ, Еврей-тѣ узнавали воля-хъ-тѣхъ на Бога отъ прями откровенія, служили му съ молитвы и жертвоприношенія, противодѣйствовали на идолопоклонство-то и безбожіе-то, обрѣзвали ся за залогъ на завѣтъ-тѣхъ между Бога и Авраама, и слѣдвали законы-тѣхъ които благодатна-та свѣтлина и вѣра-та открывалъ на онѣзи които добросъвѣстно и серіозно издирвалъ Божій-тѣхъ правдъ и истинъ.

Тѣ ожидали Мессіѣхъ да осъществи надежды-тѣхъ имъ и желания-та имъ, и нацѣлно да ги просвѣти и благослови. Такава е была вѣра-та на Авраама, Исаака, Иакова, Иудъ, Иосифа, и пр. Слѣдъ Моисеево-то врѣме, Еврейска-та религія ся утвърдила по единъ по-опредѣленъ начинъ, и обряди-тѣхъ, дни-тѣхъ, праздници-тѣхъ, священнослужители-тѣхъ, и жертвы-тѣхъ ся опредѣлили съ голѣмъ точность. Всички-тѣ тѣзи нѣща сж были назначены само да прѣдставяють поплъны-тѣхъ и по-свѣршенны-тѣхъ на-

редбы, които имаше да възникнѣтъ въ бѣдѣще, когато Мессіѣхъ щѣше да ся яви, за да прогласи животно-тѣхъ и безсмертіе-то въ благовѣстно-то си ученіе, и да испуки грѣшны-тѣхъ души.

Дълговѣременно-то съжителство на Еврей-тѣ съ Египтяны-тѣ възродило у тѣхъ силна наклонность къмъ идолопоклонство-то; и нито чудеса-та на Моисея, нито старанія-та му да прѣдпази народъ-тѣхъ отъ идолослуженіе-то, нито строгость-тѣхъ на законы-тѣхъ му, нито тържественны-тѣхъ знамѣнія за Божіе-то присѣтѣніе въ Израилскый-тѣхъ станъ, могли да излѣкуватъ Еврей-тѣ отъ духовно-то имъ развращеніе. Знаемъ колко лесно тѣ съизволяли да обожавать златный-тѣхъ телець, наскоро слѣдъ изявленіе-то на Божіи-тѣхъ чудеса, на които вси-тѣхъ были зрители. Саулъ и Давидъ съ вси-тѣхъ-тѣхъ си власти, не были въ състояние да потушатъ врождены-тѣхъ имъ стремленія къмъ безчинства-та. Суевѣрни-тѣхъ обряди, които Израилыны-тѣхъ не смѣли да извършвалъ публично, вършили ся въ потайны мѣста. Соломонъ, прѣмудрый Соломонъ, когото Богъ избралъ да му въздигне храмъ, самъ той былъ камѣнь прѣвѣщаніе за Израилъ. Той въздигналъ олтари на неистинскы-тѣхъ богове Финикійскы, Моавскы, Аммонскы, и не само позволилъ на жены-тѣхъ ся да служатъ на отечественны-тѣхъ си богове, но самъ ся той до единъ степенъ имъ ся поклонялъ, 3 Цар. 11; 5—7. За такъвъ слабостъ были виновни и мнозина отъ прѣстолонаслѣдники-тѣхъ му. Иеровоамъ въвелъ у народа ся служеніе-то на златны телци, и този обычай толкова дълбоко ся вкоренилъ въ срдца-та на народъ-тѣхъ, щото никога вече не могълъ да ся искорени съвсѣмъ. Ето защо Богъ прѣдавалъ Израилыны-тѣхъ въ рѣцѣ-тѣхъ на неприятели-тѣхъ имъ, да ги отвеждатъ въ плѣнъ

и да ги угнѣтватъ. Виж. **Идо-
поклонство**. Слѣдъ Вавилонско-
то плѣненіе, Еврей-тѣ ся види да
сж были съвѣсмъ свободни отъ
идолослуженіе-то; но тѣ още бы-
ли развращени и отдалечени отъ
Бога, и като прѣпѣли чашж-
тѣ на беззаконіа-та съ убійство-
то на Исуса Христа. Госп-дъ ги
унищожилъ като народъ и ги рас-
прѣснѣлъ по земѣж-тѣ между чу-
жды-тѣ народы.

За языкъ-тѣ на Еврей-тѣ, виж.
Языкъ.

Сществованіе-то на Еврей-тѣ,
до днешенъ день като народъ от-
личенъ отъ други-тѣ народы е
чудо неопровержимо, и това ни
дава право да направимъ за тѣхъ
нѣкои забѣлѣжванія.

1. Тѣ сж прѣнѣжи по всички-
тѣ части на земѣж-тѣ; намиратъ
ся не само въ Европѣ и Амери-
кѣ, но и въ най-далечны-тѣ стра-
ны на Азіѣ, даже въ Тибетъ и
Кытай. Тѣ още ся намиратъ въ
големы множества у Персіѣ, Сѣ-
верѣ Индіѣ, и Тартаріѣ, на
всякъ дѣто пѣтешественици-
тѣ до сега сж проникли. По
тѣхны-тѣ думы, тѣ сж потомци на
Еврейскы племена, които были
отведени въ плѣнъ отъ нѣкои Ас-
сирійскы монарсы. Множества Е-
вреи ся намиратъ тоже въ Ара-
біѣ, въ Египетѣ, и по други-тѣ
Африканскы страны.

2. Въ повечето части на свѣтъ-
тѣ сѣстоаніе-то имъ е почти една-
кво — прѣзиратъ ги, гонятъ ги
и ги угнѣтватъ. Въ прѣминѣлы-
тѣ вѣкове тѣ сж прѣтърпѣвали
безчисленны неправды; но отъ нѣ-
колко години насамъ тѣ ся пол-
зуютъ съ по-големо правосудіе въ
нѣкои Европейскы държавы, ако
и да не сж были до толкова обез-
печени откъмъ имотъ-тѣ си.

3. На всякъ дѣ Еврей-тѣ сж у-
вардили до днесъ нѣкои отъ ста-
ры-тѣ си обычаи; както що сж,
обрѣзаніе-то, день-тѣ на умило-
стивеніе-то, пазаніе-то на Еврей-

скѣж-тѣ сжбботѣ, и др. Тѣ пра-
знуватъ и пасхѣж-тѣ по нѣкакъвъ
видъ.

4. Тѣ сж раздѣлени на секты.
Нѣкои отъ тѣхъ ся държатъ о
раввинскы-тѣ прѣданія и пріематъ
узаконенія-та на Талмудъ-тѣ; дру-
гы, каквито сж Каранти-тѣ от-
хвърлятъ Талмудскы-тѣ и раввин-
скы-тѣ измислицы, държатъ само
Св. Писаніе на Ветхый-тѣ Заветѣ.

5. Тѣ на всякъ дѣ считатъ Іу-
дейскъ свое отечество, и Іерусалимъ
столицѣж-тѣ ѣ. Дѣто и да сж за-
селени, и отъ когато и да е, тѣ
вѣсѣкога запазватъ хубавы вѣспо-
минанія за отечество-то си. Тѣ
го помнятъ, и потомци-тѣ имъ
никога го не забравятъ. Колкото
спокойно и да живѣѣтъ въ нѣ-
кои частъ на свѣтъ-тѣ, тѣ все ся
надѣватъ да видятъ бѣдѣжж-тѣ
славѣ на Сіонъ и Іерусалимъ.

Число-то на Еврей-тѣ ся е прѣ-
смѣтнѣло на отъ четири до седмъ
миліона.

Еврейскъ посланіе къ. Това посла-
ніе, което спада въ число-то на
най-важны-тѣ книги на Новый За-
ветѣ, е было назначено да дока-
же на Еврей-тѣ, отъ собственны-
тѣ имъ священны книги, богоче-
ловѣчество-то и ходатайство-то на
Христа, особенно първенство-то
му надъ Моисея и надъ ангелы-
тѣ; да покаже прѣвѣсходство-то
на Евангеліе-то спрямо законъ-тѣ,
и цѣль-тѣ и истинско-то назначе-
ніе на Моисеевы-тѣ постановленія;
да укрѣпи духомъ новообращенны-
тѣ къмъ Христیانство-то Евреи, и
да ги увѣщае въ едно прилично и
Христیانско обхожденіе. Отъ вси-
чко това е явно, че това посланіе
е ключъ на Ветхозавѣтно-то Пи-
саніе, и че то е безцѣнно като бо-
говдѣхновенно и неопровержимо
доказателство на ученіе-то за Ис-
купителнѣж-тѣ Жертвѣ, което е
изложено въ установенія-та на
Ветхый-тѣ Заветѣ. Име-то на писа-
тель-тѣ на това посланіе нигдѣ ся
не споменува. Повече-то критики,

обаче, го приписватъ на Ап. Па-
вла. Вѣрва ся още да е было на-
писано на Гръцкый, въ Римъ, око-
ло 63 г. слѣдъ Р. Х.

Евроклидонтъ, (*вѣлно-движущий
источникъ вѣтровъ*), буйный-тѣ вѣтръ
който вѣзвѣлѣлъ срѣщу корабъ-тѣ
на който ся носилъ и Ап. Павелъ,
и го съкрушилъ врьзъ островъ
Малтѣ.

Евтихъ, момъкъ-тѣ който ся
убилъ въ Троядж като паднѣлъ
долу отъ прозорецъ-тѣ на еднѣ
стаѣж, въ който проповѣдалъ Ап.
Павелъ. Тогова Апостоль-тѣ чу-
дотворно съживилъ, Дѣян. 20;
6—12.

Евфратъ, една прочута рѣка
въ Азіѣ, която извира въ гори-
сты-тѣ планины на Арменіѣж, те-
че попрѣдѣлы-тѣ на Каппадокіѣж,
Сиріѣж, Пустыннѣж Арабіѣж, Хал-
деѣж, и Месопотаміѣж, и ся влива
въ Персійскый-тѣ заливъ. Споредъ
изслѣдванія-та на пѣтешествени-
цы-тѣ, Евфратъ ся сѣдинява съ
Тигръ при едно мѣсто което ся
нарича Курна, и тѣй образува рѣ-
кѣж-тѣ Шатъ-ель-Арабъ. Петъ ми-
ли по-доло отъ сѣдиненіе-то на
двѣ-тѣ голѣмы рѣкы, въ Шатъ-
ель-Арабъ ся втича откъмъ сѣве-
ро-истокъ Керха, на който ко-
рыто-то ся простира повече отъ
петстотинъ мили. Въ Шатъ-ель-
Арабъ сега ся втича и друга една
големѣ рѣка, Куранъ, която едно
врѣме е текла прѣзъ друго ко-
рыто и ся е вливала въ Персій-
скый-тѣ заливъ. Споредъ онова
мнѣніе, което турѣ Едемскѣж-тѣ
градинѣж при сѣдиненіе-то на
Тигръ и Евфратъ, тѣзи рѣкы мо-
гѣтъ да ся считатъ като четири-
тѣ рѣкы на Рай-тѣ. Лесно е да
прѣдположимъ че Куранъ ся е
втичалъ и въ старо врѣме както
и сега въ Шатъ-ель-Арабъ. Св.
Писаніе на много мѣста назовава
Евфратъ просто "рѣкѣж-тѣ". Исх.
23; 31. Иса. 7; 20. 8; 7. Іер. 2; 18,
или "големѣж-тѣ рѣкѣж" и ѣж о-
прѣдѣлява за источнѣж границѣж

на земѣж-тѣ който Богъ обща-
ваше на Еврей-тѣ, Втор. 4; 7. Ис.
Нав. 4; 4. Подобно на Нилъ тѣ
прѣлива брѣгове-тѣ си лѣтъ, ко-
гато слѣгъ-тѣ по планины-тѣ на
Арменіѣж почне да ся растопява.

Евфратъ е една забѣлѣжителна
рѣка въ Библейскѣж-тѣ географіѣж,
защото тѣ е служила, по нѣкога
за най-далеченъ источенъ прѣдѣлъ
на Израилекѣж-тѣ земѣж. Египетъ,
въ царуваніе-то на Фараонъ Не-
хао, ся простирѣлъ до западный-тѣ
брѣгъ на Евфратъ. Тази рѣка е
около хылядо и осмстотинъ мили
на длѣжинѣ, и въ теченіе-то си
слѣдва къмъ юго-истокъ както и
Тигръ. По брѣгове-тѣ ѣ, които сж
вѣобще равни има много градове.
Види ся че на ширинѣ тѣ ся про-
стира отъ сто и двадесетъ до хы-
лядо и двѣстѣ лактіе. Евфратъ не
е твърдъ сегодѣ за плуваніе-то на
корабы, и сега по неѣж плуватъ
само леки корабы.

Еглонъ, царъ на Моавяны-тѣ,
който, съ помощъ-тѣ на Аммоня-
ны-тѣ и Амаликяны-тѣ, покорилъ
южны-тѣ и источны-тѣ Еврейскы
племена. Еглонъ ся направилъ
столицѣж Іерихонъ, дѣто удържалъ
своѣж-тѣ власть осмнадцеть го-
дины, до когато ся убилъ отъ
Аода, слѣдъ което народъ-тѣ му
быде испѣденъ изъ тѣзи земѣж,
Сжд. 3; 12—30.

Египетъ, една прочута земя
въ сѣвернѣж Африкѣж, при источнѣж-
тѣ часть на Средиземно море.
Еврей-тѣ сж наричали Египетъ
Мицраимъ, Быт. 10; 6, и за това
Араби-тѣ го наричатъ сега Мисръ.
Гръци-тѣ и Римляни-тѣ сж го на-
ричали Египтосъ, но отъ що е про-
излѣзла тази дума не ся знае.

Населяема-та часть на Египетъ
е повечето една голѣма долина, въ
който Нилъ разлива воды-тѣ си.
Тѣ ся простира отъ сѣверъ къмъ
югъ, и е опасана на истокъ и на
западъ отъ нѣколко бърда пла-
ны, отъ които нѣкои сж по-
и други по-далеч отъ рѣкѣж.

ДРЕВНИ СТАТУИ НА МЕННОНА ВЪ ПОЛЕ-ТО НА ОИВЫ.

Дъто долина-та ся окончава, къмъ сѣверъ, тамъ Нилъ е раздѣленъ на нѣколко рѣкы, които образувать тѣй нарицаемъ-тъ Делтъ, или единъ часть земѣхъ която има подобіе-то на Гръцкы-тъ букы Δ, *дельта*. По думы-тъ на пророка Іезекііля Египетъ ся е простиралъ отъ Мигдолъ, близо до Пелусіумъ, до Сіинъ, сегашнъ-тъ Ессуанъ, или до прѣдѣлы-тъ на Еіопіи, Іез. 29; 10. 30; 6. Гръцкы-тъ и Арабскы-тъ писатели говорятъ за Ессуанъ като за южнѣи границѣ на Египетъ. Тамъ Нилъ исхожда изъ гранитны-тъ скалы на водопады-тъ и влиза въ собственный-тъ Египетъ. Египетъ е на дължинѣ около четиристотинъ и петдесетъ мили и покрыва едно пространство отъ 11,000 чет. мили. Между Ессуанъ и Делтъ, долина-та не е вездѣ еднакво широка. Най-напрѣдъ названіе-то Египетъ ся е давало само на долини-тъ и на

Делтъ; по относително то ся е распространило надъ всичкы-тъ земѣхъ до Червено море. Страна-та около Сіинъ и водопады-тъ е живописна; по другы-тъ части на Египетъ, особенно Делта, сѣхъ еднообразны и не прѣдставятъ нищо привлѣкательно за око-то. Пролѣтъ, когато жътва-та вече ся свърши, челоуѣкъ не може да види нищо друго въ Египетъ освѣнъ единъ сивъ и правнѣи прѣсъ, пѣлижъ съ пукнотини и съ дупки. По врѣме-то на есенно-то равниденствіе, Египетска-та земя прѣдстави само едно безмѣрно езеро съ червеникавъ или жълтеникавъ водъ, изъ което ся подаватъ финиковы дървета, села, и тѣсни шосета които съобщаватъ села-та едно съ друго. Наводненіе-то като ся оттегли, земя-та до край-тъ на есенъ-тъ ся покрыва отъ единъ чернъ и лепкавъ тинѣхъ. Отъ начало-то на зимъ-тъ Египетъ съ младъ-тъ ся

растителность ся обръща на хубавъ градинъ. Плодородіе-то му зависи отъ годишны-тъ и редовны-тъ наводненія на Нилъ, и за това Продотъ го е нареклъ "дарбъ на Нилъ." Виж. Шлтъ.

Климатъ-тъ на Египетъ е безмѣрно горѣщъ. Въ лѣтно врѣме температуръ-тъ показва обыкновенно 80° или 90° фаренхайтъ, а въ Горній Египетъ — нѣколко градуса по-высоко. Горѣщій-тъ вѣтръ на пустыни-тъ, Симуи-тъ, духа около врѣме-то на пролѣтно равниденствіе. Египетъ често ся постои отъ роякъ скакалцы. Виж. Скакалци.

Въ най-стары-тъ врѣмена види ся че Египетъ е былъ раздѣленъ

египетскы, които ся поменувать въ Библии-тъ, спадать въ слѣдующы-тъ отдѣленія:

1. *Долній Египетъ*. Сѣверо-источна-та му граница е была на прѣдѣлы-тъ на Палестинѣ. Пустыня-та помежду тѣхъ точкѣ, Червено море, и Пелусіумъ ся види да е была пустыня-та на Суръ, Быт. 20; 1, сегашна-та Ель-Джеферъ. Синъ, "крѣпость-та на Египетъ," Іез. 30; 15, може да е былъ Пелусіумъ. Гесенска-та область може-бы да е была една часть отъ Рамесіейскы-тъ земѣхъ, Быт. 47; 11. Въ Гесенъ сѣхъ были и градове-тъ Пиеомъ, Рамесіей, Иііополь и пр. Въ самъ Делтъ сѣхъ ся намирали Таиенъ, Таиенъ, и Хересъ за който ся по-

ХРАМЪ НА АБУ-СИМБЕЛА. ВЪ ПУБЫ. ДО ПОЛОВИНЪ ЗАРІТЬ СЪ ПЪСЪКЪ;
СТАТУИ ШЕСТДЕСЕТЪ КРАКА ВЫСОКИ.

на три главны части; защото писатели-тъ говорятъ за Горній Египетъ или Оивы; Срѣдній Египетъ, или Седмоградный Египетъ; и Долній Египетъ или Делта, който е обемалъ и области-тъ къмъ истокъ и къмъ западъ на рѣкы-тъ. Като е тѣй, области-тъ и градове-тъ Е-

менува въ Іса. 19; 18. На западъ отъ Делтъ е была Александрія.

2. *Срѣдній Египетъ*. Въ тѣхъ часть ся поменувать Мемфисъ и Ханесъ.

3. *Горній Египетъ*. Южнѣи-тъ часть на Египетъ Еврей-тъ види ся че сѣхъ наричали Паеросъ, Іер. 44; 1, 15. Библия-та поменува тука

само два града, именно, Но, или Фивы и Синах, южнопрѣдѣльный-тъ градъ на Египетъ. Главны-тъ растителны произведенія на Египетъ сж жито, царевича, оризъ, ячмыкъ, бобъ, прасъ, лукъ, краставицы и дыни. Египетъ произвожда и ленъ и памукъ. Тамо и сега расте по нѣкои мѣста папирусово-то растеніе, което е една трѣсть висока около деветъ крака, дебела колкото единъ палецъ, и покрита съ мѣхъ на върхъ-тъ. Виж. Книга. Освѣнь обыкновенны-тъ добытцы, въ Египетъ ся вѣдятъ многочисленни биволи, магарета и камилы, кучета безъ ступаны, ихневмони, крокодили и рѣчни коніе.

Египтяни-тъ можѣтъ да ся считатъ като отъ три племена: 1. *Копти-тъ*, или потомци на старовременны-тъ Египтяны. 2. *Феллахи-тъ*, или, ораческо-то съсловіе. 3. *Араби-тъ*, или завоеватели-тъ на Египетъ, отъ които сж и Турци-тъ. Копти-тъ сж Христіани по име, и тѣ сж писари-тъ на Египетъ. Тѣ сж видѣли толкозь промѣненія въ правителство-то, щото малко ся грыжатъ вече за успѣхъ-тъ на управителны-тъ власти. Феллахи-тъ търпятъ толкова угнетенія и сж толкова прѣзрени отъ Бедуины-тъ или скитающы-тъ ся Арабы, и отъ начальны-тъ си, щото тѣ рѣдко добываютъ имотъ, и още по-рѣдко можѣтъ да си го запазятъ; тѣ обаче сж едно занимателно племе, и сж много прѣддани на земѣхъ-тъ си и на Нилъ.

Най-необыкновенни памятници на древне-то Египетско могущество сж пирамиды-тъ, които сж остангли до днешенъ день, и съ величіе-то си смайватъ посѣтитель-тъ. Нѣма человѣческо строеніе толкова старо и толкова чрѣзмѣрно колкото тѣзи тайнственны направи. Най-гольма-та пирамида, въ Гизе близо до Каиро, покрыва едно пространство отъ петдесетъ уврата, и е четиристотинъ и седемдесетъ и четири крака висока.

Нѣкои сж искали да кажатъ че пирамиды-тъ сж были построены отъ Израиллины-тъ, но стара-та исторія и нынѣшны-тъ изслѣдованія искарватъ противно-то. Въобще ся вѣрва че тѣ сж были въздигнжты повече отъ двѣ хыляды години прѣди Р. Х. за царскы гробницы.

ПРОХОДЪ МЕЖДУ СТЬЛПОВЕ, ВЪ КАРНАКЪ, ФИВЫ.

Но освѣнь тѣзи забѣлѣжителны. памятници на отколѣ-забравены-тъ вече царіе, Египетъ изобилува съ други строенія почти еднакво чудесны. Храмове-тъ, статуи-тъ, обелискы-тъ удивляватъ зритель-тъ съ колосалихъ-тъ си величинж, и съ широко-то си пространство. Грамадни-тъ сьтлпове на тѣзи храмове, широки-тъ имѣ стѣны, и вътрешна-та часть на много гробове, сж очертани съ живописанія и покрити съ ваянія, които поясняватъ домашный-тъ и народный-тъ животъ у стары-тъ Египтяны. Има и много іероглифическы памятнісанія, които сж по-

ПЛОЩА СЪ ИЗВАНИИ. ВЪРХУ ЕДИНЪ ХРАМЪ ВЪ ГОРШІИ ЕГИПЕТЪ.

ченжли вече да открыватъ тѣмный-тъ си смыслъ на нынѣшны-тъ изслѣдователи. Нѣкои отъ тѣхъ сж прости бѣлѣзи, които лесно ся разбиратъ; други сж памятнісанія написаны съ едижъ азбукжъ състоящъ отъ изображенія, отъ които всѣко прѣдставя буквжъ-тъ съ коіжто наченва име-то на прѣдмѣтъ-тъ въ изображеніе-то. Тѣй Озиръ, име на единъ Египетскы богъ, е прѣдставенъ съ едижъ картинжъ отъ три прѣдмѣта, трѣсть, дѣтенце, и уста; защото начальны-тъ буквы на Коптическы-тъ думы за тѣзи три прѣдмѣта, именно Окъ, Зи, и Ро произвождатъ име-то *Озиръ*, което ся произносея *Озиръ*. Явно е че е твърдъ мѣчно да ся тълкуватъ тѣзи памятнісанія. Много надписи ся виждатъ да сж писани по едно особенно нарѣчіе, което сж разбирали само учени-тъ отъ народъ-тъ.

Най-стара-та исторія на древній-

тъ Египетъ ся крѣе въ неизвѣстность. Историческы-тъ свѣдѣнія, обаче, и нынѣшны-тъ изслѣдованія, съгласно доказуватъ че образованность-та ся е прѣнесла и распространіла въ Египетъ откъмъ югъ, и особенно отъ Мерое; тѣ подтверждаютъ още че въ най-стары-тъ врѣмена Египетъ е былъ раздѣленъ на нѣколко държавицы, които отпослѣ ся съединили въ едно царство. Общо-то име на Египетскы-тъ царіе е было Фараонъ, коесто значи Царъ. Исторія-та е съхранила имена-та на нѣкои отъ онѣзи царіе, и единъ редъ отъ царскы родове; но наклонность-та на Египетскы-тъ исторіцы да прѣувеличаватъ древность-тъ на народъ-тъ си е намалила достовѣрность-тъ имъ. Виж. **Фараонъ**.

Тази стара и забѣлѣжителна земля често ся споменува въ Св. Писаніе. Види ся че Египетъ на Еврейскыи *Мисраимъ*, на Арабскыи

Мисра е добитъ име-то си отъ Мицраима, единъ отъ Ноевы-тъ внуци, Бит. 10; 6. Въ време-то на Авраама Египетъ станъ житница и свѣтъ-тъ, и патриархъ-тъ отиде да поживѣе тамъ, когато останъ гладъ въ Ханаанскъ-тъ земь. Авраамова-та жена имаше за рабынъ Египтянкъ-тъ Агаръ, която роди Аврааму Исмаила, и той ся ожени пакъ за Египтянкъ, Бит. 21; 9, 21. Другъ единъ гладъ, въ време-то на Исаака, безъ малко щѣше да го пропъди въ Египетъ, Бит. 26; 2. Иаковъ и вси-ко-то му семейство свършихъ дни-тъ си въ Египетъ, Бит. гл. 39 до 50. Отъ какъ Еврей-тъ ся избавихъ отъ Египетско-то робство, сношенія-та имъ съ Египтяны-тъ не ся виждатъ да сж были честы. Въ исторіѣ-тъ на Давида и Соломона пакъ ся споменува нѣщо за Египетъ. Соломонъ ся оженилъ за единъ Египетскъ княгинь, 3 Цар. 3; 1; но въ петѣ-тъ годни на сынъ му Ровоама, Иудей-тъ ся смирихъ прѣдъ Сисака Египетскый-тъ царь, 2 Лѣт. гл. 12. Отъ послѣ Еврей-тъ сж вѣстѣяли въ сюзинчество и въ войнъ съ Египетскый-тъ народъ, додѣто и Еврейскый-тъ и Египетскый-тъ народи ся подчинихъ отъ Ассирийцы-тъ, 4 Цар. гл. 17, 48; 21. 23; 29. гл. 24. Иер. гл. 23. 37; 3. гл. 44, 46.

Египетъ быде завоеванъ отъ Камбиза, и станъ область на Персийскъ-тъ имперіѣ около 525 г. прѣди Р. Х. Подъ Персийскъ-тъ власть той останъ до време-то на Александра, 330 г. до Р. Х., слѣдъ смъртъ-тъ на когото Египетската земля заедно съ Сирий, Палестинъ, Ливій, и др. съставяше царство-то на Птоломеи-тъ. Послѣ битвъ-тъ при Акцій, прѣди Р. Х. 30 години, Египетъ станъ Римска область. Въ време-то на Христа, много Еврейскы челяди живѣехъ въ Александрій, Леонтополь, и въ други Египетскы градове; и самъ Спаситель-тъ намѣри тамъ

прибѣжище въ дѣтинство-то си, Мат. 2; 13. Отъ онова време Египетъ прѣстанъ отъ да е независима държава. На 640 г. слѣдъ Р. Х. го завоевахъ Араби-тъ; отъ тогава насамъ той е прѣминувалъ въ рѣцѣ-тъ на Турцы, Арабы, Кюрды, Мамелюкы; и отъ 1517 г. той съставя часть отъ Турекъ-тъ държавъ. Ето какъ сж ся исполнили стары-тъ пророчества въ Св. Писаніе, Іез. 29; 44, 45. 30; 7, 12, 13. 32; 13. Число-то на сегашно-то народонаселеніе на Египетъ е около два милиона.

Колкото за вѣржъ-тъ на стары-тъ Египтяны, тѣ сж ся кланяли на небесны-тъ свѣтила и на силы-тъ на естество-то. Духовенство-то имъ ся е занимавало и съ астрономіѣ и звѣздобройство, и вѣроятно на това съсловіе сж принадлежели и жѣдрей-тъ, чародей-тъ и вѣлшебници-тъ, за които ся споменува въ Исх. 7; 11, 22. Жреческо-то съсловіе е было най-сильно-то, и нему сж ся отдавали най-гольмы-тъ почести отъ народъ-тъ. Може-бы да е была тази жѣдрость-та на който Моисей бѣше наученъ, Дѣян. 7; 22. Египетско-то вѣроисповѣданіе ся е отличавало по това, че то е допушало да ся обожаватъ и животны-тъ. Никой не е можалъ да убіе едно священо животное, безъ да прѣтърпи за това смъртно наказаніе.

“Египетскый-тъ потокъ,” Числ. 34; 3. Ис. Нав. 15; 4, 47. 3 Цар. 8; 63. 4 Цар. 24; 7. Пса. 27; 42. Іез. 47; 19. 48; 28, означава потокъ-тъ Ел-Аришъ, който ся втича въ юго-источнъ-тъ часть на Средиземно море при Риноколуръ.

Едемъ, една область въ Азіѣ, дѣто бѣше рай-тъ. “И насади Господъ Богъ рай въ Едемъ на истокъ, и прѣстави тамъ чловѣка когото създаде,” Бит. 2; 8. Ето мѣстоописаніе-то на Едемъ: “И рѣка исходѣше изъ Едемъ да наполява рай-тъ; и отъ тамъ ся раздѣляше на четыри главы. Име-

то на единъ-тъ Фисонъ,” и пр. Тѣзи тѣмны редове тълкователи-тъ сж тълкували различно, но ни едно отъ тѣхны-тъ тълкованія не е задоволително, тѣй щото никой не може да каже положително дѣ е былъ Едемъ. Нѣкой библейскы тълкователи прѣдилагатъ че Едемъ ся е намиралъ въ Арменій, на западъ отъ горъ-тъ Ара-ратъ и 5,000 крака надъ море-то. Тамо; въ единъ твърдѣ тѣснѣ кръжъ ся истичатъ четыри голѣмы рѣкы, Евфратъ и Тигръ, които ся втичатъ на югъ въ Персийскый-тъ заливъ; Араксъ, който тече сѣверо-источно въ Каспійско море, и Фасисъ или Алисъ, който тече сѣверо-западно въ Черно море. Послѣдния-та може да е была Едемската рѣка Фисонъ, и Араксъ може да е была Гихонъ, защото и двѣ-тъ наименованія означаватъ сѣщо-то нѣщо — бързинъ. Тази възвышена страна още хубава и плодородна, може да е была Едемската земля; и въ най-хубаръ-тъ и часть, кѣмъ истокъ, може да е была райска-та градина.

Другы библейскы тълкователи, обаче, искатъ да кажатъ че Едемъ е былъ при рѣкы-тъ Тигръ и Евфратъ, тамъ дѣто двѣ-тъ рѣкы ся съединяватъ, сто и двадесетъ мили на сѣверъ отъ Персийскый-тъ заливъ, и дѣто ся втича и потокъ-тъ Улай отъ сѣверо-истокъ. Тази страна, ако и да ся е промѣнила въ теченіе-то на нѣколко хыляды години, и сега даже свидѣтельствува за първобытно-то си плодородіе, но Св. Писаніе ни казва че слѣдъ потоку-тъ Хусови-тъ сѣпове ся населили въ Сенаарско-то й поле, Бит. 10; 8—10. 11; 2. Понеже двѣ отъ рѣкы-тъ на Едемъ сж познаты-тъ рѣкы Тигръ и Евфратъ, вѣроятно е че райска-та градина ся е намирала въ едно-то или въ друго-то отъ горѣспоменаты-тъ мѣста. Както и да е, отъ грѣхъ-паденіе-то насамъ никой патешественникъ не е можалъ да открие

нѣгдѣ рай-тъ. Първы-тъ главы на Библиѣ-тъ ни показватъ единъ рай, който исчезнува отъ прѣдъ очи-тъ ни, а послѣдны-тъ открыватъ прѣдъ насъ единъ много пославенъ и дълговѣченъ рай: “Блажени които исполняватъ неговы-тъ заповѣди; за да иматъ власть надъ дърво-то на живота.”

Единорогъ. Така древни-тъ прѣводчи сж прѣвели Еврейскъ-тъ думъ Реємъ. Но тази дума нѣма никакво отношеніе кѣмъ число-то на рога-та. Повечето тълкователи днесъ мыслятъ да означава или Дивый-тъ Биволь или Зубръ-тъ. Дивый-тъ Биволь има голѣмъ силъ. Отъ величинъ-тъ на тѣло-то му и чудесны-тъ мышечны удове, чловѣкъ при първъ поглѣдъ ся сѣща за силъ-тъ му, Числ. 23; 22. Видѣ-тъ му е свирѣпъ, зѣлъ и грубъ. Глава-та му е голѣма; очи-тъ му сж малкы; топкы-тъ (пескюлчета-та) сплѣстена коса, провесены отъ ланы-тъ и браджъ-тъ му, придаватъ на биволь-тъ едно още по-диво лице, Іов. 39; 9—12. Псал. 22; 21.

Диви-тъ биволы ся срѣщатъ по много мѣста въ Африкѣ и Индіѣ, дѣто живѣятъ по цѣлы стада въ лѣсове-тъ; тѣ ся считатъ за много свирѣпы и опасны животны.

Зубръ-тъ е описанъ отъ Юлія Кесаря като едно животное отъ видѣ-тъ на волъ-тъ, но голѣмо колкото слонъ-тъ, много силно и свирѣпо. Нѣкой видове Зубри още ся срѣщатъ въ лѣсища-та на Литуаніѣ.

Едомъ, І. (червенъ), едно друго име на Исава, по-старый-тъ Исааковъ сынъ. Това име може да му е было приложено по причинъ на червено-то вариво за което той продаде първородство-то си — “това червено-то,” Бит. 25; 25—30. Виж. Исавъ.

II. Земля-та на Едомъ, или гора Сиръ, който първоначално ся простираше отъ Мрътво море до Елаескый-тъ заливъ на Червено

море, и обигржала едно пространство земѣ около сто мили на дължъ и петнадесетъ или двадесетъ на ширь. По-послѣ тя ся е простирала по на-югъ отъ Іудейѣ.

Голѣма часть отъ Едомъ ся е занимавала отъ едно дълго бърдо планины, което е лежало между голѣмъ-тѣхъ пѣсчянижъ долинижъ Ель-Горъ и Ель-Арабъ на западъ (Виж. **Иорданъ**) и между Аравійскъ-тѣхъ пустынижъ на истокъ. Сѣверна-та вѣтва на това бърдо сега ся зове Джебалъ, виж. **Геваль**: друга-та Джебелъ Шира. Цѣло-то бърдо е просѣчено отъ долове, които ся смжкатъ на доло отъ възвышенъ-тѣхъ пустынижъ на истокъ до Арабъ на западъ. Въ тѣзи странъ ся намиратъ развалины-тѣхъ на много села и градове отдавна разорени, и много извори и плодородны долины, които свидѣлствуютъ за едноврѣмненъ-тѣхъ и производителность, Быт. 27; 39. Столица на Источный Едомъ е была Востра; но главна-та столица на Едомъ е былъ градъ Петра, или Села, което ще ся каже каманакъ-тѣхъ, защото оизи градъ е былъ издѣланъ отъ скалы-тѣхъ на планинъ-тѣхъ. Сега ся зове Вади Муса, Моисеева-та долина. Виж. **Села**.

Първобытни-тѣ жители на тѣзи земѣ сж ся наричали Хорреани, но по-сетѣ на мѣсто-то имъ ся населяли Едомяни-тѣ, Быт. 14; 6. 36; 21. Втор. 2; 12, 22. Едомяни-тѣ сж были, както го показва име-то имъ, потомци на Едома, или Исава, Иакововъ братъ, Быт. 36; 6—9. Тѣ сж ся управлявали отъ кнѣзове, ст. 13, а по-сетѣ отъ царѣ, ст. 31. Виж. и Исх. 15; 45 и Числ. 20; 44. Израилляни-тѣ, като приближили отъ Египетъ къмъ западный-тѣхъ прѣдѣлъ на Едомъ, поискали да прѣмнѣхъ прѣзъ оужи странъ мирно до Моавскъ-тѣхъ земѣ; но миренъ прѣходъ не имъ ся дало. Виж. **Ис-**

ходъ. Богъ имъ заповѣдалъ, обаче, да съхраняватъ прѣятельскы сношенія съ братія-та си, Исаковы-тѣ потомцы, Числ. 20; 44—21. Втор. 2; 4—7. 23; 7. При все това, непрѣятельскы дѣйствія ся виждали неизбѣжны. Саулъ ся увлѣклъ въ бой съ тѣхъ, 1 Цар. 14; 47; но тѣ си останжли независими до Давида, който ги покорилъ, за да ся испълни пророчество-то Исааково, че Иаковъ ще стане господарь на Исава, Быт. 27; 29. 2 Цар. 8; 14. 3 Цар. 11; 15. 1 Лѣт. 18; 11—13. Едомци-тѣ носили подчиненность-тѣхъ си много нетерпѣливо, и въ свѣршъка на Соломоново-то царство, Ададъ, Едомскый князь който отъ малолѣтънъ възраст живѣялъ въ Египетъ у Фараона, ся върналъ въ отечество-то си, дѣто ся припозналъ и прогласилъ за царъ, 3 Цар. 11; 14—22. Вѣроятно е, обаче, че той стѣялъ царъ само на Источный Едомъ, 3 Цар. 22; 47. 2 Лѣт. 20; 36, защото Едомяни-тѣ на югъ отъ Іудейѣ останжъ въ подданство на Іудейскы-тѣ царѣ до царуваніе-то на Иорама, противъ когото тѣ възстанжли, 2 Лѣт. 21; 8, за да ся испълни втора-та часть на Исааково-то пророчество, Быт. 27; 40. И Амасія, Іудейскый царъ, поразилъ Едомяны-тѣ, избилъ 1,000 мжжѣ отъ тѣхъ, и низрыжълъ 10,000 други въ единъ долъ, 4 Цар. 14; 7. 2 Лѣт. 25; 11, 12. Но тѣзи завоеванія не были дълговрѣмненны. Когато Навуходоносоръ обсадилъ Іерусалимъ, Едомяни-тѣ ся присѣдинили на неговъ-тѣхъ силъ, и го насърдили да срыне самы-тѣхъ основанія на града; но жестокосердіе-то имъ не останжло за дълго врѣме ненаказано. Пророци-тѣхъ прѣдказали погиваніе-то на Едомъ, Іер. 49; 7. Іез. 25; 35. Авд. Мал. 1; 3, 4. Петъ години ся минжли отъ прѣвземаніе-то на Іерусалимъ, и Навуходоносоръ смирилъ всѣхъ-тѣхъ народы около Іудейѣ, и най-много Едомяны-тѣ, ако и да не ги завелъ въ плѣнъ:

по-сетѣ Іоаннъ Ирканти-тѣхъ измѣстилъ изъ Южны Іудейѣ, дѣто тѣ ся были прѣселили, стѣснѣмъ ги покорилъ, и принудилъ ги да пріематъ обрѣзаніе-то и законъ-тѣхъ. Тѣ останжли поддани на по-послѣдни-тѣхъ Іудейскы царѣ до съсыпаніе-то на Іерусалимъ отъ Римляны-тѣхъ. Историкъ-тѣхъ Іосифъ разказва че 20,000 отъ тѣхъ были повѣшани на оржіе за защитѣ-тѣхъ на града, но ся прѣдали на грабежъ и убійство. Най-сетѣ Едомяни-тѣхъ были погължати отъ Набаейцы-тѣхъ, потомцы-тѣхъ на Набаіова, сынъ Исмаиловъ. Едомяни-тѣхъ испрвнѣ сж были многобройни и сильни, и ся поминували съ търговіжъ, сухопѣтнъ и морскъ, и още съ земледѣліе и скотовѣдство, Числ. 20; 17. Но нито якы-тѣхъ имъ крѣпости, Іер. 49; 16, нито богове-тѣхъ имъ, 2 Лѣт. 25; 20, могли да отвържѣтъ оузи богатъ и цвѣтущъ странъ отъ да стане пустыня, и да ознаменува истинность-тѣхъ на пророческы-тѣхъ словеса.

Едра, една отъ столицы-тѣхъ на Васанъ. При Едра Огъ Васанскый-тѣхъ царъ и войскы-тѣхъ му быдохъ поразены, Числ. 21; 33—35. Втор. 1; 4. 3; 4—3. Послѣ този градъ бѣ даденъ на сынове-тѣхъ на Махира, Манассѣинъ-тѣхъ сынъ, Исх. 13; 31. Развалины-тѣхъ на Едра покрыватъ едно голѣмо пространство. Това мѣсто е было забѣлжѣ-жительно въ първы-тѣхъ врѣмена на Христіанство-то и въ врѣме-то на Крестоносны-тѣхъ Походы. То сега ся нарича Драа, и лежи около тридесетъ и петъ мили на истокъ отъ устіе-то на Галилейско море.

Езра, знаменитъ священникъ и водитель на Еврейскый-тѣхъ народъ. Той е былъ “книжникъ пскусэнъ въ Моисеевъ-тѣхъ законъ,” ученъ, способенъ, и дѣтеленъ мжжъ, и вижда ся че той ся е ползовалъ отъ голѣмы почести въ Персейскый-тѣхъ Дворъ. Прѣзъ осмдесетъ-тѣхъ години, върху които

ся простира исторія-та на Езра, свѣршили ся по-голѣмата часть отъ царуваніе-то на Кыра и царуванія-та на Камбиса, Смердиса Дарія Истаспова, Кееркса, и осмъ години отъ царуваніе-то на Артаксеркса Дѣлгоржкый. Отъ този послѣдний-тѣхъ царъ Езра е пріелъ писма, пары, и всичко шото му трѣбало, и отишъ, заедно съ еднижъ голѣмъ дружинъ отъ заточенници които ся връщали въ отечество-то си, въ Іерусалимъ. Това ся случило въ 457 г. прѣди Р. Х. Въ Іерусалимъ той въвелъ много прѣобразованія за народно-то благоденствіе и за общо-то богослуженіе, Езра гл. 8—10. Неем. гл. 8. Въобще ся вѣрва че отпослѣ той събралъ и прѣгледалъ всѣхъ-тѣхъ книги на Вѣтхый Завѣтъ, които съставятъ сега канонъ-тѣхъ.

Книга-та на Едръ ся занимава съ заврѣщаніе-то на Еврей-тѣхъ отъ царуваніе-то на царъ Кыра, и споменува иѣкои отъ напокошны-тѣхъ дѣла на самага Едръ до 450 г. прѣди Христа. Сжществуватъ и двѣ апокрифическы книги които ся приписватъ на Едръ.

Езекія, единъ благочестивъ Іудейскый царъ, който ся вѣцарилъ стѣдъ смъртъ-тѣхъ на бащъ си Ахаза, 726 г. прѣди Р. Х., и който умрѣлъ на 697 г. прѣди Р. Х. Исторія-та на Езекіяжъ е описана въ 1 Цар. гл. 18—20. 2 Лѣт. гл. 29—32. Виж. Иса. гл. 36—38. Царуваніе-то му е памятно по стариня-та му да възвѣрне поклоненіе-то на истиннаго Бога, по чудесно-то поражение на Ассирійскъ-тѣхъ войскъ, и по продълженіе на живота му съ миръ петнадесетъ години. Подиръ Езекіяжъ ся вѣцарилъ недостойный-тѣхъ Манассія.

Езеро. Виж. **Меромъ** и **Море**. Ужасно-то онова описаніе на пѣкля, като езеро въ което гори огнь и жупель, Отк. 19; 20. 21; 8, ни наумѣва огнь-тѣхъ и езеро-то въ който Содомъ бѣ пояденъ и погължъ.

Екклесиастъ (*проповѣдника-та*), име-то на една книга въ Ветхий Заветъ, която въобще ся приписва на Соломона. Сравни 3 Цар. 3; 12 съ Еккл. 1; 16. 3 Цар. 10; 21, 27. съ Еккл. 2; 4—9. 3 Цар. 14; 3, 4 съ Еккл. 7; 26, 28. Тъзи книга, види ся, Соломонъ е написалъ въ старость-тъ си, когато е былъ освободенъ отъ идолослужение-то, раскошество-то и похоти-тъ, въ около 977 лѣто прѣди Христа. Въ това си съчинение писатель-тъ разглежда истинскъ-тъ мѣдрость. То съдържа много поученія, почерпаны отъ беспримѣриж-тъ му опытность, и показва суетъ-тъ на свѣтскы-тъ добрини. Истинската прѣмѣдрость споредъ Соломона е, "Бой ся отъ Бога, и нази заповѣди-тъ му," и това е свѣршкѣ-тъ на всичко-то слово, Еккл. 12; 13. Когато четемъ книгъ-тъ Екклесиастъ трѣбва да, изваждамы разумъ-тъ отъ цѣлж-тъ книгъ, а не отъ отдѣлы-тъ и фразы.

Еламъ, една область която посѣлъ ся нарекла Персія, Быт. 14; 1. Тя была наречена най-напрѣдъ Еламъ по име-то на одного отъ Симоны-тъ сынове, Быт. 10; 22.

Елаѳъ, или **Елоѳъ**, градъ Едомскый, положенъ при сѣверный-тъ жгълъ на восточный-тъ заливъ на Червено море. Близо до Елаѳъ е былъ положенъ и градъ-тъ Есіонъ-Гаверъ, Втор. 2; 8. 3 Цар. 9; 26. Този заливъ, който е былъ извѣстенъ на стары-тъ, бѣше почти непознатъ на нынѣшны-тъ землеписатели до вѣрѣ-то на Буркхарта. Този прѣдпримчивъ ижтѣственникъ прѣвъ го изслѣдова, и направи първо-то по-дробно описание за него. Голѣмата пѣсчялива долина, която ся нарича Ел-Араба, и сѣверна-та и часть Ел-Горъ, захваща отъ този заливъ и отива до Мертво море. Елаѳъ ся присѣдини на Юджъ отъ Давида, който разви тамъ обширижъ торговля, 2 Цар. 8; 14.

Тамъ Соломонъ построилъ корабъ, 2 Лѣт. 8; 17, 18. Въ царуваніе-то на Юрама, Едомци-тъ ся прѣзехжъ назадъ Елаѳъ, но тѣ пакъ го испустижжъ въ рѣчѣ-тъ на Озіжъ Іудинъ-тъ царъ, 1 Цар. 8; 20. 14; 22, отъ когото по-сетѣвъ го прѣвзе Сирійскый царъ, Расинъ 16; 6. Подъ владычество-то и Римляны-тъ Елаѳъ е былъ цѣтъ-тъ торговскый градъ. Въ 631 той подпадижъ подъ власть-тъ на Мохамеда, и сега е разоренъ. Близо до развалины-тъ на Елаѳъ ся намира крѣпость-та на Акабъ, дѣто често ся отбивать ижтѣнни-тъ, конто отивать отъ Синайскъ-тъ горъ за Палестину.

Елаѳъ, и **Молаѳъ**, двама отъ седмдесетъ-тъ старѣйшины опрѣдѣлены да помагать на Моисея въ управление-то на народъ-тъ. Пророческый-тъ духъ сѣдижъ на тѣхъ, и тѣ пророчествувахжъ въ станѣ-тъ въ отѣстѣ-то на Моисея. Исусъ Навіевый сынъ искаше да ги изобличи, но Моисей ги оправда, Числ. 11; 24—29.

Елеазаръ, 1. Третій-тъ сынъ Аароновъ, който настѣди бащъ си въ первосвященство-то, Исх. 6; 23. Числ. 20; 25—28. Первосвященство-то останжъ настѣдственно въ родъ-тъ му до седмий-тъ поясъ, до вѣрѣ-то на Ілія, когато ся прѣдаде на Неамаровъ-тъ родъ. При Саула и Давида, первосвященническа-та служба ся повѣрижъ на Елеазарово-то домочадіе, което іжъ одержъ до свѣршкѣ-тъ на плѣненіе-то.

II. Сынъ-тъ Авинадавовъ, когото освятижъ да нази ковчегъ-тъ Господень въ бащинъ-тъ си домъ, 1 Цар. 7; 1.

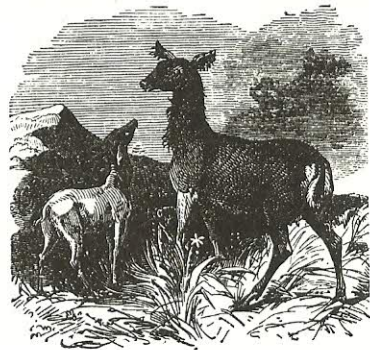
III. Единъ отъ Давидовы-тъ поборники, 2 Цар. 23; 9. 1 Лѣт. 11; 11—18.

Елеала, единъ Амореискый градъ, близо до Есевонъ столицъ-тъ на Амореицъ-тъ. Този градъ бѣше прѣдначенъ на Рувимовы-тъ потомцы, Числ. 32; 3, 37. По-

слѣ по вѣрѣ-то на пророцы-тъ този градъ ся заплашва като Моавскый градъ, Иса. 15; 4. 16; 9. Іер. 48; 34. Развалины-тъ на Елеалажъ ся намирають около една миля сѣверо-западно отъ Есевонъ.

Елей ся употреблявалъ още отъ най-древни-тъ вѣрѣмена въ Истокъ не само за освященіе, но и за да ся помазва глаза-та, брада-та и цѣлѣ-тъ чело-тъ въ ежедневныи си животь, Быт. 28; 18. Вижъ. **Помазаніе**. Изобильно ся употреблявалъ тоже и за хранжъ, Іез. 16; 13. Прѣсно и сладко дървено масло много ся прѣдпочитало отъ кравиѣ масло и лой за подсолваніе хранжъ; и до днесъ даже въ Сиріи всякакъ-тъ видъ ханжъ варять съ дървено масло. То ся считало тоже едно отъ хлѣбны-тъ приношенія въ храма, и обыкновенно сжъ смѣсвали съ брашно-то на жѣртвоприношеніе-то, Лев. 5; 11. 6; 21. За свѣтилицы, тоже, чисто дървено масло ся считало за най-добро, и ся употреблявало за освѣтленіе на скинии-тъ. Много-то тѣзи употребленія на дървено-то масло направижъ да ся распространи и да цѣлѣти обработваніе-то на маслины-тъ. 1 Лѣт. 27; 28. Іез. 27; 17. Ос. 12; 1. Елей или дървено масло ся пазеше и за зимовище, и съ него ся вѣртеше торговля като съ жито и вино. 2 Лѣт. 32; 28. Езд. 3; 7. Най-добро-то дървено масло ся добывало отъ маслины-тъ като ги бѣли безъ да ги турять подъ натискъ, и то ся наричало "елей прѣтокъ", Исх. 27; 20. 29; 40. Зрѣлы-тъ маслины сега, както и въ старо вѣрѣ-ме, ся счупувать съ каменныи трѣкала. Счупены-тъ части послѣ ся подлагать подъ натискъ въ масленицъ-тъ кою по Еврейскый ся нарича *гаоз-шелея*. Сега не тѣпчють маслины-тъ съ крака. Това, обаче, види ся да ся употреблявало отъ Еврей-тъ, поне до нѣкоіжъ степенъ, когато маслины-тъ ставали мекы отъ много стоеніе, Мих.

6; 45. Геесиманія, сирѣчь, *масло-истискательница*, вѣроятно е зела име-то си отъ нѣкое орѣдіе за истисканіе масло въ околность-тъ на това мѣсто. Вижъ. **Маслина**.

Елень, едно животно отъ родъ-тъ на сьрны-тъ, отличительно по строю-то и благообразно-то ситѣло. Женскый-тъ елень нѣма рога. Въ Быт. 49; 21, Нефеалимъ е уприличенъ на елень, пуснжъ да ходи по волжъ-тъ си и да ся развива, и "угодны-тъ думы" на Нефеалима сжъ благо-тъ думы на пророцы-тъ, вити-тъ и поеты-тъ отъ Нефеалимово-то племе. Жена, която е вѣрна и мила на мжжа си, е уприличена на елень рачителжъ и на сьрнжъ милжъ, Прит. 5; 19, на кою сжъ уприличени и бѣзвѣ-тъ и крѣпкы-тъ мжжіе, 2 Цар. 22; 34. Авв. 3; 19.

Елзма, Еврейскый математикъ отъ свѣтжъ-тъ на Сергія Павла, Римскый исправникъ въ Панажъ въ Кыпръ. Апостолъ Павелъ изблѣчилъ тогова строго, защото той му ся противялъ като ся старалъ да развѣрне исправника отъ вѣржъ-тъ въ Іисусово-то спасеніе, и послѣ Богъ го наказалъ съ слѣпотжъ, Дѣян. 13; 6—12. Той цѣше да остане слѣпъ "до вѣрѣ-ме," и това може да го е довело отпослѣ въ покаяніе.

Елимелехъ, Виелеемецъ, мжжъ-тъ на Ноеминъ, Руо. 1; 2.

Елимъ, мѣсто-то дѣто Израилѣ-ни-тѣ поставили станъ когато отивали на Синайскѣ-тѣ горѣ, Исх. 13; 27. 46; 1. Числ. 33; 9. Елимъ може да е былъ сегашный-тѣ Вади Гурундель, единъ широкъ долъ, около четиридесетъ мили на юго-истокъ отъ Суезъ. Тамъ ся намира-тъ источники за водъ и нѣколко финиковы дървѣ.

Елиса, сынъ Іавановъ, Быт. 40; 4. "Острови-тѣ на Елиса," които сѣх пращали спино и багрѣно на Тиръ, вѣроятно сѣх были Гръцкы-тѣ острови.

Елисавета, Ааронова-та жена, Исх. 6; 23.

Елисаветъ, една благочестива жена "отъ дщери-тѣ Аароновы," сѣхпруга на Захаріѣ, и майка на Іоанна Кръстителя, Лук. 1; 5—23, 36, 39—40.

Елисей, ученикъ и прѣмникъ Іліѣ, Израилскый пророкъ прѣзъ царуваніе-то на Іорама, Іиуя, Іоахаза, и Іоаса, прѣди Р. Х. 903—838 г. Той е былъ отъ Авелмеолъ, и оралъ на нивѣ-тѣ си когато Ілія го повикалъ да го помаже за пророкъ, 3 Цар. 19; 16. Нѣкояко години послѣ той видѣлъ сѣ очитъ си чудно-то възнесеніе Іліево, раздѣлили Іорданъ сѣ дрехѣ-тѣ си, и станжлъ учитель въ пророчески-тѣ училища. Прѣзъ много-годишнѣ-тѣ си службѣ, той е упражнявалъ важно вліаніе въ общонародны-тѣ дѣла на Израіля. Той е вършилъ и много чудеса: излѣкувалъ е воды-тѣ на Іерихонъ, напълнилъ е сѣ масло масленицѣ-тѣ на единъ вдовицѣ, доставилъ е водъ на сѣдинены-тѣ войски на Іудей-тѣ, Израилѣ-ни-тѣ, и Едом-цы-тѣ, и възкрѣсилъ сына на Сунамкѣ-тѣ, и излѣлилъ проказѣ-тѣ на Неемана. Животописаніе-то му е изложено въ 4 Цар. гл. 2—9. 43; 14—21. Когато умрѣлъ, Елисей, оплакали го царъ Іоасъ и народъ-тѣ му; слѣдъ единъ годинѣ, едно мъртво тѣло погребено въ гробъ-тѣ му веднага сѣ съживило.

Елифазъ, родомъ отъ Ѳеманъ, и пріятель на Іова, Іов. 2; 11. Виж. и Быт. 36; 40. Той, види сѣ, е былъ по-старъ отъ Валдада и Сопара, защото той земадумѣ-тѣ кѣмъ Іованай-напрѣдъ, Іов. гл. 4, 5, 13, 22.

Еліавъ, І., сынъ Ахысамаховъ отъ Даново-то племе, назначенъ отъ Бога да работи наедно съ Весеида въ направѣ-тѣ на ски-ниѣ-тѣ, Исх. 33; 34.

ІІ. Най-старый-тѣ братъ Давидовъ, 1 Цар. 16; 6.

Еліакымъ, І. Царъ Іудейскый, 4 Цар. 23; 34. Виж. **Іоакымъ**.

ІІ. Единъ отъ придворны-тѣ чиновники на Езекыѣ. Него опрѣдѣлихъ да сѣ договори съ Рапсака, военачальникъ-тѣ на Ассирійскѣ-тѣ войскѣ, която обсаждаше Іерусалимъ, 4 Цар. 18; 19. Иса. 36. 37. Виж. **Сеннахиримъ**.

Еліасивъ, первосвященникъ, съ-врѣменикъ на Нееміѣ. Еліасивъ помогнѣ да сѣ съгради часть отъ Іерусалимскѣ-тѣ стѣнѣ, Неем. 3; 1. Вѣроятно той е былъ сѣщій-тѣ Еліасивъ когото Неемія изобличи че осквернилъ храмъ-тѣ, защото оставилъ да живѣе въ него нѣко-го си Аммонца, язычникъ и неговъ родинѣ, Втор. 23; 3, 4. Неем. 12; 10. 43; 1—9.

Еліезеръ, І., отъ Дамаскъ, слуга Авраамовъ, вѣроятно онзи който сѣ именува "по-старый-тѣ въ домъ-тѣ му," и сѣщій-тѣ когото Авраамъ проводи, послѣ шестдесетъ и петъ години, да земе женѣ за Исаака, Быт. гл. 24.

ІІ. Подъ това име сѣ спомену-ватъ въ Св. Писаніе и други, Исх. 18; 4. 1 Лѣт. 15; 24. 27; 16. 2 Лѣт. 20; 37. Лук. 3; 29.

Еліу, потомецъ Вузовъ, Быт. 22; 24. Вузъ може да е былъ градъ Едомскый, или градъ-тѣ Восора, Іер. 23; 23. 49; 7, 8, 13. Еліу е съ-чувствовалъ сѣ Іова въ злочастія-та му. Той изслушалъ внимательно Іова и трима-та му пріятелѣ, и послѣ сѣ постаралъ да ги примирѣ, Іов. гл. 32. При това, той осѣдилъ

Іова, за дѣто послѣдній-тѣ искалъ да оправдае себе сѣ повече неже-ли Бога, и изобличилъ трима-та пріятелѣ, които въ невѣдѣніе-то си обвинявали Іова въ лицемер-ство. Еліу показа дълбокѣ вѣрѣ въ проститѣ-тѣ Божіѣхъ бла-годатъ за грѣшны-тѣ, Іов. 33; 23, 24, 27—30.

Елласаръ, Быт. 44; 1, 9. Тази земя може-бы да е была сѣща-та онази Ѳалассаръ, 4 Цар. 49; 42. Иса. 37; 12. Въ Арабскый-тѣ прѣводъ дума-та Елласаръ е прѣве-дена Армений.

Еллинисти-тѣ бѣхъ Евреи които бѣхъ изгубили чисто Еврейскый-тѣ си духъ отъ постоянно-то си съобщеніе съ язычници-тѣ, които говорихъ Гръцкый и четахъ би-блейскыя прѣводъ на седмдесетъ-тѣ тѣлкователи. Тѣ много по-добрѣ разбирахъ обширны-тѣ взгля-дове на Евангеліе-то отъ братія-та си Евреи, които живѣяхъ въ Палестинѣ и говорихъ Еврейскый, Дѣян. 6; 1, 9; 29. 41; 20. Не трѣ-ба да ги смѣсямы съ Еллины-тѣ, които бѣхъ чисти Гърци по вѣрѣ и по языкъ.

Елоотъ, Виж. **Елаотъ**.

Елулъ, Еврейскый мѣсець, два-надесетый-тѣ отъ гражданскѣ-тѣ годинѣ и шестый-тѣ отъ церко-ви-тѣ, Неем. 6; 13.

Елха, едно дърво, вынжгы зе-лено, прѣкрасно на гледъ, высоко и сѣ гѣсты и осѣнителны листіе. Еврейско-то названіе на това дърво значи и *Kypapuc*. Елха-та сѣ е упо-трѣбавала за строеніе-то на кора-бы, Іез. 27; 5, на музикъ тны орждія, 2 Цар. 6; 5, и за грѣды и сарове, 3 Цар. 5; 8, 40. 9; 44. Пѣсн. 4; 17.

Елъ или **Ілѣ** (*сила*), едно отъ имена-та на Господа, употребено въ Библейскѣ-тѣ поезіѣ, Быт. 33; 20. Това име много пѣти сѣ намира въ собственны имена, както въ Веонъ, Данилъ, Ілія, и пр. Елой, както и Іліѣ значи,

нѣкой си знаменитъ

мждрецъ, отъ Іудино-то племе, 3 Цар. 4; 31.

ІІ. Левитянинъ отъ Кааеовцы-тѣ, и първый пѣвецъ, комуто сѣ при-писва осмдесетъ и осмый-тѣ пса-ломъ, 1 Лѣт. 6; 33. 46; 41, 42.

Емаотъ, градъ забѣлжителенъ въ Сиріѣ. Емаотъ, подобно на Іерусалимъ и Дамаскъ, е единъ отъ онѣзи градове въ Сиріѣ и Пале-стинѣ които сѣх съхранили до е-динъ степенъ важность-тѣ си отъ най-стары врѣмена дори до дне-шенъ день, Быт. 10; 18. Въ Числ. 13; 21. Исх. 13; 5. Сѣд. 3; 3, сѣ приказва да е былъ сѣверный-тѣ прѣдѣлъ на Ханаанскѣ-тѣ зе-мѣ. Въ Давидово врѣме, Ѳой, Е-маотскый царъ, му станжлъ съюз-никъ, 2 Цар. 8; 9, 40.

Емаотъ-Сова (*крѣпость на Со-ва*), градъ завоеванъ отъ Соломо-на, 2 Лѣт. 8; 3. Той не може да е былъ Емаотъ "голѣмый," но другъ нѣкой Емаотъ, още не изслѣдованъ.

Емими-тѣ, едно исполинско и военно племе, коесто въ врѣме-то на Авраама населявало единъ стра-нѣхъ отъ Іорданъ, ко-ѣто стра-нѣхъ послѣ прѣзели Іованни-тѣ, Быт. 14; 5. Втор. 2; 40.

Еммануилъ, Еврейска дума, която значи *Богъ съ насъ*. Това е едно отъ названія-та на Мессіѣ, Спаситель-тѣ, който е *Богъ съ насъ*, защото сѣедини божественно-то съ чловѣческо-то естество, и дой-де да живѣе помежду чловѣцы-тѣ, Иса. 7; 14. 8; 8. Мат. 4; 23.

Еммаусъ, едно село въ коесто Спаситель-тѣ сѣ явилъ на двама отъ свои-тѣ ученицы, по пладѣ слѣдъ възкрѣсеніе-то си. То е было шестдесетъ стадіѣ далечъ отъ Іеру-салимъ, Лук. 24; 13—33. Споредъ нѣкои рѣкописы, обаче, растояніе-то е было сто и шестдесетъ стадіѣ; Евсевій и Іеронимъ сѣх казали че Еммаусъ е былъ положенъ на мѣ-сто-то на древній-тѣ Никополь, два-десетъ мили кѣмъ сѣверо-западъ отъ Іерусалимъ, дѣто едно село на име Амуасъ и сега сѣществува.

Емморъ (*оселъ*), баща-та на Симеона, който откроява Дина, Быт. 33; 19 Той бѣ убитъ отъ Иакововы-тъ сынове, Быт. 34; 26.

Ена ся прѣдполага да е была нѣкой градъ въ Месопотаміѣ, който постѣ ся нареклъ Ана, 4 Цар. 18; 34. 19; 13. Пса. 37; 13.

Енакъ, множ. Енакии, славни исполнии въ Палестинѣ, които происхождахъ отъ Авра, основатель-тъ на градъ-тъ Хевронъ. Тѣ ся распространѣхъ въ южнѣ-тъ странѣ на Иудѣ, по планинскы-тъ мѣста, и изъ много Филистимскы градове. Еврейскы-тъ съгледатели быдохъ уплашени прѣдъ тѣхъ, Числ. 13; 33; но при завоеваніе-то на Ханаанъ тѣ быдохъ пораженни или изгонени, Ис. Нав. 11; 22. 15; 14. Сжд. 1; 20.

Енганимъ, 1., градъ Иудейскій, който вѣроятно не е былъ далечъ отъ Веилъ, Ис. Нав. 15; 34.

II Священническій градъ, въ Иссахаръ, сегашный-тъ Дженинъ, петнадесетъ мили на югъ отъ Оаворскѣ-тъ горѣ, Ис. Нав. 19; 21. 21; 29.

Ендоръ, единъ отъ Манассинскы-тъ градове, Ис. Нав. 17; 11, четири мили на югъ отъ Оаворскѣ-тъ горѣ, при градъ-тъ Наниъ, Псал. 83; 9, 10. Въ Ендоръ е живѣла бѣсѣвъпрошателька-та, при којо-то ся допыталъ Саулъ, 1 Цар. гл. 28. Притязаніе-то на магесницѣ-тъ, че тя можеше да събра духове-тъ на умрѣлы-тъ, е безъ съмнѣніе лъжливо. II тя ся смаяла и страхъ и ужасъ ѣхъ обзели когато ся явилъ Самуилъ, проведенъ отъ Бога да ѣхъ посрами и да обади Саулу че щѣше да умре.

Ен-еглаимъ, Іез. 47; 40, единъ градъ на Мъртво море, който е былъ създанъ на западъ отъ Иорданско-то устѣ.

Енномъ, Долина-та на Енномъ, или на Енномовый сынъ е была една тѣсна долина на югъ отъ Іерусалимъ и на западнѣ-тъ странѣ на Кедронъ. Тя въ старо врѣме е бы-

ла разработена и плодородна долина. Прѣдѣлъ-тъ между Иудино-то селеніе и Вениаминово-то селеніе е минавалъ прѣзъ неѣхъ, Ис. Нав. 15; 8. 18; 16. Неем. 11; 30. Въ най-нижнѣ-тъ частъ на Енномъ, къмъ юго-истокъ, и близо до царскы-тъ градины и до Сидоамъ, и-долопоклонническы-тъ Изравлини прѣвозжали дѣца-та си прѣзъ огнь за въ честь на Молоха, 3 Цар. 11; 7. 4 Цар. 16; 3. Іер. 32; 35. Виж. **Молохъ**. Мѣсто-то на тѣзи гнусны жертвоприношенія ся е наричало и *Tofset*. Пса. 30; 33. Іер. 7; 31. Споредъ нѣкои, това име е произведено отъ Еврейскѣ-тъ думѣ *тофетъ*, тѣпанъ, защото ся прѣдполага че тѣпанъ сѣ ся употребявали за да заглушаватъ писъцы-тъ на Молоховы-тъ мѣченицы; но това мнѣніе ся основава просто на прѣдположенія. Іосія осеквернилъ Тофета, 4 Цар. 23, 10; види ся че той го направилъ купище, дѣто хвърляли мършы-тъ на умрѣлы животны и всекакви други нечистоты. По мнѣніе-то на нѣкои тълкователи, отъ огнь-тъ на Молоха, или отъ огнь-тъ сѣ който вѣроятно ся е торило купище-то за да ся не появи нѣкой болестъ, произлѣзло прѣбносно-то значеніе на *Ееникъ*, т. е. Енномовый-тъ долъ, сирѣчь огнь-тъ на пѣкъль-тъ.

Види ся че Иудей-тъ сѣ зѣли употребленіе-то на тѣзи рѣчь за наказаніе-то на нечестивы-тъ въ опзи свѣтъ, отъ слѣдующы-тъ двѣ мѣста въ Псалмъ: "Защото Тофетъ е прѣдъ врѣме пригответъ ей, за царъ-тъ е пригответъ: той го направи дълбокъ и широкъ: купъ-тъ му е огнь и дърва много: Дыханіе-то Господне, както теченіе на жупель, ще го распа-ли," гл. 30; 33. "II ще излѣзжтъ и ще видятъ трупове-тъ на чело-вѣцы-тъ, които быдохъ пристѣпници противъ мене: защото тѣх-ный-тъ червѣй нѣма да умре, ни-то огнь-тъ имъ ще угасне: и ще

бжджтъ гнусота на всякъ плѣтъ," гл. 66; 24. Виж. Мат. 5; 22, 29, 30. 40; 28. Мар. 9; 43. 45; 47. Лук. 12; 5. Іак. 3; 6. Виж. **Пѣкъль**.

Скалы-тъ на южнѣ-тъ частъ на Енномъ сѣ пълны сѣ разни-жты дупки, устѣ-та на гробни-цы, които нѣкога сѣ были пълны сѣ тѣла-та на умрѣлы чело-вѣцы, но които сега сѣ празны.

Енонъ, мѣсто-то дѣто Іоаннъ е крышавалъ, близу до Салимъ на западнѣ-тъ странѣ на Иорданъ, Іоан. 1; 28. 3; 23. Прѣдиолага ся че Енонъ е былъ осмъ или десетъ мили на югъ отъ Веесанъ, и бли-зо до Иорданъ.

Енось, внукъ Адамовъ. Той е живѣлъ девестотинъ и петъ го-дины. Адамъ и Снѣб сѣ умрѣли прѣди него, а Ное е живѣлъ съ-врѣменно съ него осмдесетъ и чѣ-тыри години, Быт. 4; 26. 5; 6—11. Лук. 3; 38. На негово врѣме чело-вѣцы-тъ "начижахъ да призова-вать име-то Господне," т. е. да ся молятъ общенародно. Нѣкои тъл-кувать това изреченіе другояче. Тѣ поддържатъ че тогава начинли да ся различаватъ Божіи-тъ людѣ отъ нечестивы-тъ.

Енохъ, I. Сынъ Каиновъ, въ честь на когото баща му нарѣклъ первый-тъ градъ поменжтъ въ Св. Писаніе Енохъ, Быт. 4; 17.

II. "Седмый отъ Адама" и ба-ща-та на Маусала. Той е забѣлѣ-жителенъ като патриархъ, който е живѣлъ близо до Бога, чрѣзъ вѣрж-тъ си въ бжджщій-тъ Из-бавитель, Евр. 11; 5, 13. За него-во-то необыкновенно благочестіе, въ единъ нечестивъ вѣкъ, Богъ го прѣселилъ въ небесно-то си царство безъ да види смъртъ. Той живѣлъ само триста и шестдесетъ и петъ години, отъ 622 до 987 г. слѣдъ сътвореніе-то на свѣта, Быт. 5; 18—24. Иуда. (ст. 14, 15), приво-жда едно пророчество отъ па-триархъ Еноха, което показва че патриархъ-тъ е ималъ твърдъ вѣ-рж въ бжджщій-тъ сждъ. Сжще-

ствува една апокрифическа книга която носи име-то на Еноха. Тя е была написана, види ся, отъ нѣ-кой Христіанинъ въ первый-тъ вѣкъ подиръ Р. Х., но тя никога не ся приѣмала за каноническа.

Енѣ, (*источникъ*). Тази дума ся срѣща въ имена-та на градове и мѣста; както Ен-доръ, Ен-гадди, Ен-еглаимъ, Ен-семесъ, които значатъ источникъ-тъ на Доръ, и пр.

Енѣ-гадди (*источникъ прѣшкый*), 1 Цар. 24; 1, 2. Този градъ е ималъ и друго име, Асасонъ-Оамаръ, т. е. градъ-тъ на финиковы-тъ дървета, защото е былъ обы-коленъ сѣ голъмо число финицы, Быт. 14; 7. 2 Лѣт. 20; 1, 2. Енѣ-гадди, или Асасонъ-Оамаръ е былъ създанъ въ срѣдѣ-тъ на запад-ный-тъ брѣгъ на Мъртво море, двадесетъ и петъ или тридесетъ мили юго-источно отъ Іерусалимъ, въ край-тъ на най-высокъ-тъ и най-каменистѣ-тъ частъ на Иудей-скѣ-тъ пустыни, 1 Цар. 23; 29. Іез. 47; 40. Върхове-тъ на Енѣ-гадди сѣхъ 1,500 крака высоки надъ равнинѣ-тъ на Мъртво море. На четиристотинъ крака отъ море-то ся намира единъ источникъ, който още носи старо-то си име, и който тече въ море-то, като по-лива въ теченіе-то си единъ пло-дороднѣ долиня и единъ четвър-титѣ полянѣ, дѣто ся намѣр-вать останкы-тъ на нѣкой старъ градъ.

Енафрасъ, за когото ся каз-ва че основалъ Колосскѣ-тъ цър-квѣ. Енафраса Ап. Павелъ нари-ча свой "възлюбленный съслуж-никъ" и "вѣренъ служитель Хри-стовъ," Колос. 4; 7. 4; 12.

Енафродитъ, членъ на цър-квѣ-тъ въ Филиппи, натоваренъ отъ онѣзи църквѣ да нагледва Ап. Павла когато былъ затворенъ въ Римъ, Фил. 2; 23. 4; 18. Отъ голѣмы-тъ си трудове той ся по-болѣлъ въ Римъ, и ный видимъ колко сѣ го почитали за това и Павелъ и Филиппи-тъ, Фил. 2;

25—30. На връщане-то си, Епифродитъ занесъл послание-то Павлово на Филиппияны-тъ.

Еписетъ. Тогова Ап. Павелъ поздравлява въ послание-то си до Римляны-тъ, като го нарича "начатъкъ на Ахайя въ Христа," т. е. първий-тъ когото той привелъ къмъ Христа въ Ахайя. Въ много ржкописи и прѣводы ся ерѣща думъ-та *Азия* вмѣсто Ахайя.

Епикурейци, една прочута секта между стары-тъ философы. Епикурейци-тъ сж были материалисти, и учение-то имъ е было безбожническо. Тѣ сж вѣрвали че конечны-тъ частицы на вещество-то сж сществуваели отъ вѣка, и че всичко на този свѣтъ, было видимо или невидимо, е произлѣзло отъ случайно-то съединение на вещественны-тъ частицы. Тѣ сж отричали божественно-то провидѣние и безсмертіе-то на души-тъ, и не сж вѣрвали въ страшный-тъ съдъ, когато Богъ ще сжди живы-тъ и мъртвы-тъ. Тѣ сж ся прѣдавали на всѣкаквы удовольствія които не намаляватъ щастіе-то на чловѣцы-тъ. Тѣхно-то правило за живѣние е было да ся наслаждаватъ съ всички-тъ възможны сладости.

Основатель-тъ на Епикурейскъ-тъ школъ е былъ нѣкой ученъ и благонравенъ чловѣкъ на име Епикуръ. Той е живѣлъ примѣрно и съгласно съ учения-та си, и умрѣлъ въ Аѳинъ, на 271 г. прѣди Р. Х. Послѣдователи-тъ му, обаче, прѣнебрегали правила-та на учителя си и ся прѣдали на невздержны наслаждения. По време-то на Ап. Павла Епикурейци-тъ сж были безмѣрно развратни, и за това и съ философъ-тъ и съ животь-тъ си тѣ всѣкакъ-сж прѣпятствували на распространение-то на Божіи-тъ истини, Дѣян. 17; 16—34.

Епископъ, (*надзиратель*), този който има грыжъ-тъ и управленіе-то на нѣщо си. Най-общо-то

значение на тѣзи думъ въ Новый Завѣтъ е значение-то което ся ерѣща въ Дѣян. 20; 28. Фил. 1; 1, дѣто тя значи пастыръ-тъ на едикъ церквъ. Церъ нарича Исуса Христа "Пастыръ-тъ и Надзиратель-тъ на души-тъ ви," 1 Пет. 2; 25. Павелъ описва нужны-тъ качества на епископы-тъ, 1 Тим. 3; 2. Тит. 1; 7, и пр.; Христосъ самъ е всичкий-тъ имъ образецъ.

Ерастъ. Христіанинъ, сътрудникъ на Ап. Павла, и градскыи съкровищникъ на Коринѣ. Той пжтувалъ съ Павла до Ефесъ, и придружилъ Тимофея до Македоніи, Дѣян. 19; 22. Той ся е намиралъ въ Коринѣ когато Павелъ написалъ послание-то си за Римскъ-тъ церквъ, Рим. 16; 23, и тамъ останалъ когато Апостоль-тъ ся испратилъ като пѣвникъ въ Римъ, 2 Тим. 4; 20.

ЧЕРВЕНО-КРАЧНА ЕРЕБИЦА.

Еребица, една добръ позната птица, отъ коіхто три вида ся намиратъ въ Палестинъ. Саулово-то гонение на Давида като едикъ еребицъ по планинъ-тъ, 1 Цар. 26; 20, може да ся истълкува съ единъ обычай на Аравійцы-тъ, които, като виждатъ че тази птица изнѣможава когато ся погонва нѣколко пжти едно-слѣдъ-друго, най-послѣ спускатъ ся внезапно върху

нѣж и ѣж ударватъ съ тоягъ-тъ си. Иер. 47; 14, "както еребица-та която мжти ѣйца който не е сне-сла;" значение-то е че тя изгубва трудъ-тъ си, защото малкы-тъ птици, като ся излупятъ, ѣж напущатъ.

Ересъ, (*изборъ*), пжтъ-тъ който нѣкои избержтъ за себе си въ вѣржъ-тъ, секта, партія. Гръцка-та дума значи просто дружество, и сама по себе си не е нито укорителна нито похвална. Въ този смислъ тя е употреблена въ Дѣян. 5; 17. 15; 5.

Помежду Еврей-тъ е имало четири ереси, Фарисейска-та, Саддукейска-та, Есенска-та и Иродіанска-та които, макаръ и да сж ся различали по учения-та и мнѣнія-та си, пакъ сж влизали въ сношение помежду си и съ цѣло-то общество. И Христіанство-то отъ начало ся е считало за новъ Іудейскъ ересъ; ето защо Тертиллъ, като обвинява Апостола Павла прѣдъ Феликса, казва че былъ главатаръ на мятежническъ-тъ Назорейскъ ересъ, Дѣян. 24; 5, а когато Апостоль-тъ пристигналъ въ Римъ, тамошни-тъ Евреи му казали "че за тѣзи ересъ на всякъдѣ противно ся говори," Дѣян. 28; 22. Въ послания-та дума-та ересъ е употребена въ лошъ смислъ и значи *расколъ, раздѣленіе*, или лъжливо учение, противоучение, мнѣние противно на истинно-то благочестіе, заблужденіе въ вѣржъ-тъ, 2 Пет. 2; 1. 4 Кор. 11; 19. Гал. 5; 20.

Ерехъ, единъ отъ градове-тъ на Нимрода въ Сенаарско-то поле, Быт. 10; 10. Единъ нинѣшенъ изслѣдователь прѣдполага че Ерехъ може да е былъ създанъ не далечъ отъ развалины-тъ които сега ся наричатъ Ирка или Иракъ, нѣколко мили на истокъ отъ Евфратъ на ерѣдъ-пжтъ между Вавилонъ и мѣсто-то дѣто Тигръ ся ся съединява съ Евфратъ.

Ерма, Христіанинъ въ Римъ, Рим. 16; 14, за когото ся прѣдо-

лага че написалъ книгъ-тъ "Пастыръ-тъ на Ерма," която была смѣсъ отъ истинъ и благочестіе съ глупости и суевѣрія.

Ермогенъ и Фигелъ, сътрудници Павлови въ Малж Азіи, които ся отвържжжъ отъ Павла прѣвъ време-то когато той былъ затворенъ вторыи пжтъ въ Римъ, 2 Тим. 4; 15.

Ермонъ, една висока планина на сѣверо-источный-тъ прѣдѣлъ на Палестинъ. Тя ся нарича и Сирионъ, Саниръ и Сионъ (не Іерусалимскыи Сионъ, който по Еврейскыи ся имѣнува Ціонъ), Втор. 3; 8. Ермонъ лежи въ планинско-то бърдо Срѣщо-Ливанъ, тамъ дѣто една по низка вѣтва ся уклонява къмъ истокъ, малко на югъ отъ полушарнжъ-тъ шпринжъ на Дамаскъ, и върви къмъ югъ додѣто допре источно до главъ-тъ на Галилейско море. Ермонъ сега ся нарича Джебель-ешшейхъ.

Есараддонъ, сынъ-тъ и прѣстола наследникъ-тъ на Сеннахерима Ассирійскыи-тъ царь, 4 Цар. 19; 37. Иса. 37; 38. Св. Писаніе споменува за него само това, че той проводилъ поселенцы да ся населятъ въ Самаріи, Езд. 4; 2. Прѣдполага ся че той е былъ Сарданапалъ въ свѣтскъ-тъ исторіи, послѣдній-тъ Ассирійскыи царь, забѣлжителенъ по развратъ-тъ и роскошности-тъ си. Когато една неприятелска войска обсадила столицъ-тъ му, той ся заключилъ въ палатъ-тъ си съ любимцы-тъ и съкровища-та си и послѣ го подпалилъ, тѣй щото всичко изгорѣло въ пламъцы-тъ.

Есевонъ, знаменитъ Амореискыи градъ, на двадесетъ мили къмъ истокъ отъ Іорданско-то устие, Ис. Нав. 13; 10, 17. Есевонъ ся опрѣдѣлилъ за Рувима, послѣ за Гада, а по-послѣ за Левиты-тъ. Този градъ былъ прѣвзель отъ Моавцы-тъ Амореискыи-тъ царь Сионъ, отъ когото го завоевали Израилляни-тъ още прѣвъ животь-

тъ на Моисея, Числ. 21; 23. Ис. Нав. 21; 39. По-послѣ, кога десеть-тъ Израилскы племена ся прѣселили въ странѣ-тѣхъ отвѣждѣ Евфратѣ, Моавитѣ-го прѣвели на-задѣ, Ис. 43; 4. Іер. 48; 2, 34, 43. Развалины-тѣ на Есевонѣ днесѣ ся наричатъ Хесбанъ, и ся намиратъ по страны-тѣ на единъ хѣлмъ седмъ мили далечъ отъ Медеж.

Есіонъ-гаверь. единъ градъ при сѣверный-тъ край на восточный-тъ заливъ на Червено море, близо до Елаотъ. Израилитѣ ся опрѣли да ся починятъ при Есіонъ-гаверь въ послѣднѣ-гѣхъ годинахъ отъ странствованія-та си изъ пустыни-тѣхъ, Числ. 33; 35. Втор. 2; 8. Въ пристанище-то на Есіонъ-гаверь Соломонъ приготвилъ корабы, които испратилъ въ Офиръ, 3 Цар. 9; 26. Иосафатъ така ежщо направилъ корабы въ Есіонъ-гаверь за да идѣтъ въ Офиръ, но тѣ не отишли, защото ся строшили, 3 Цар. 22; 48. 2 Лѣт. 20; 36. Виж. Елаотъ и Исходъ.

Есхолъ. 1. единъ Амореиский князь въ околность-тѣхъ на Хевронъ съ когото Аврамъ погонилъ плѣнители-тѣхъ на Содомъ и Гоморрь, които были отвели въ плѣнъ братанца му Лота, и ги поразилъ, Быт. 18; 43—24.

II. Малка-та и плодородна-та долина, отъ којто Еврейскы-тѣ съгледатели занесли на пѣржинѣхъ на Моисея единъ гроздъ, съ други плодове, за да ги опита, Числ. 13; 22—27. 32; 9. Втор. 4; 24. Вѣрва ся че тя е была съпрѣдѣлна съ Хевронъ на сѣверъ; тя и сега ражда хубаво гроздіе, както и на-рове, смоквы, маслины и пр.

Есъ-ваалъ. 1 Лѣт. 8; 33, четвертый-тъ сынъ Сауловъ. Суетвѣрнитѣ Иудей не сѣхъ произнасяли думѣ-тѣхъ *ваалъ*, която бѣше име на единъ идолъ; тѣ ѣхъ замѣтили съ *восоей*, *срамъ*. На Есъ-ваала тѣ казвали Исвосеи, на Меривъ-ваалъ — Мемѣвосеи, и пр.

Есваолъ, градъ на западный-тъ

прѣдѣлъ на Иудѣ. Есваолъ бѣше даденъ отпослѣ на Дановы-тѣ потомцы, Ис. Нав. 13; 33. 19; 41. Този градъ ся споменува и въ исторіи-тѣхъ на Самсона, Сжд. 13; 25. 16; 31.

Есено. градъ-тъ на Иудины-тѣ священнослужители, Ис. Нав. 13; 50. 21; 14. 1 Цар. 30; 28.

Есепрь. Персейско-то име съ което называли Адассѣ, дщери-тѣхъ Авихаилевѣ отъ Вениаминовъ-то племе. Баща ѣ съ семейство-то си прѣдпочелъ да остане въ Персейѣ ако плѣнени-тѣ Иудей да добили отъ царѣ Кыра позволеніе да ся завѣржатъ въ Иудей, ѣ вѣроятно е че тя е была родена въ Персейскѣ-тѣхъ земѣхъ и около 300 години прѣди Р. Х. Слѣдъ смъртъ-тѣхъ на родители-тѣ ѣ, братовчедъ ѣ Мардохей ѣхъ зель за своѣхъ дщери-тѣхъ и ѣхъ въспиталъ. Когато Персейский-тъ царъ Ассуръ развелъ царицѣ-тѣхъ Астинѣ, въ Персейѣ потѣрили най-прѣкрасны-тѣ дѣвцы, и Есепрь намѣрила благодать прѣдъ царѣ-тѣхъ и станжала царица. Высоко-то ѣ положеніе ѣ дало възможность да направи единъ неоцѣнимъ добринъ народу си, който тогава е былъ многоброенъ въ Персейѣ. Тя го избавила отъ погубленіе, и Иудей-тѣ и до наше-то врѣме празднуютъ избавленіе-то си на праздни-тъхъ Фури-тѣхъ. Вѣроятно е че Библейско-то име Ассуръ съотвѣтствува съ историческо-то Ксерксъ.

Есепрь, книга-та, всѣкога ся е принимала за каноническѣ и отъ Иудей-тѣхъ и отъ Христіаны-тѣхъ, ако нѣкои приложенія на тѣзи книгѣ и да сѣхъ апокрифически, но не е извѣстно кой е съчинитель-тъ ѣ. Нѣкои сѣхъ ѣхъ приписвали на Ездрѣ, други на прѣвосвященникѣ-тѣхъ Іоакима, а други на Мардохея. Това послѣднее-то мнѣніе ся подтѣврява отъ самѣ-тѣхъ книгѣхъ; всѣко въ неѣхъ показва че тя е была писана въ Персейѣ, отъ нѣкого кой-то е былъ очевидецъ на събытія-та

които повѣстувва. Книга-та прѣд-ставя единъ живописнѣ картинѣхъ на Перейский-тъ Дворъ и на Перейскы-тѣхъ обычаи, и е Еврейска по духъ-тъ на съдържаніе-то си. Тя е назначена да поясни чудотворно-то провидѣніе на Бога, неговѣ-тѣхъ власть надъ челоуѣчески-тѣхъ страсти, неговый-тъхъ праведенъ еждъ надъ грѣшницы-тѣхъ, и грѣшны-тѣхъ които той е полагалъ за завѣтны-тѣхъ си народъ, когото, въ само-то му робство, той въздиг-налъ надъ врагове-тѣхъ му.

Ефа, една Еврейска мѣра, която е обемала около 48 омы. Тя ся е употрѣблявала за мѣреніе сухы нѣща, като овѣсъ, ечимыкъ, Руе. 2; 17. Числ. 5; 13. Сжд. 6; 19. Тази мѣра е събирала толкова кол-кото ваевъ-тъхъ за жидкости-тѣхъ.

Еферъ, единъ отъ Мадиамовы-тѣхъ сынове, Быт. 25; 4. Той ся заселилъ въ единъ область отвѣждѣ Іорданъ, 3 Цар. 4; 40.

Ефесъ, столица-та на Іонійѣхъ, прочутъ градъ въ Малѣ Азіиѣхъ, положенъ четыридесеть миль на юго-истокъ отъ Смирнѣхъ. Този градъ ся е славилъ особенно по храмъ-тъ на Артемидѣхъ, или Діанѣхъ, който ся считалъ за едно отъ седмъ-тѣхъ чудеса на свѣтъ-тъхъ. Ап. Павелъ най-напрѣдъ посѣтилъ Ефесъ около 54 год. слѣдъ Р. Х., Дѣян. 18; 19, 21. Това прѣво и късо посѣщеніе ся послѣдвало въ свѣршѣ-тъхъ на година-тѣхъ отъ едно по-дълго посѣщеніе, което ся продължило за двѣ години, Дѣян. 19; 10. 20; 31. Ефесска-та црква ся е ползувала отъ трудове-тѣхъ на Акила и Прискиллѣхъ, на Тихика и Тимофея. Къмъ Ефесскѣ-тѣхъ цркви на едно съ други Ап. Павелъ е отправилъ едно отъ най-полезны-тѣхъ си посланія. Като пѣхъ-тувалъ Павелъ къмъ Іерусалимъ, Ефесскы-тѣхъ старѣишины ся събрали съ него въ Милитъ. Вѣрва ся че въ Ефесъ Ап. Іоаннъ е про-живѣлъ послѣдны-тѣхъ години на животь-тъхъ си, дѣто написалъ е-

вангеліе-то си и посланія-та си; вѣрва ся още, че слѣдъ като написалъ откровеніе-то на островѣ Патмосъ, той ся завѣржалъ въ Ефесъ и тамъ починѣлъ. Іисусъ Христосъ отдалъ высокы похвалы на Ефесскѣ-тѣхъ цркви, Отк. 2; 1—5, но той ѣ обадилъ да ся покае съ врѣме, защото инакъ щѣше да дигне свѣтилникъ-тъхъ изъ неѣхъ. Сега е явно че Спаситель-тъхъ е диг-налъ вече свѣтилникъ-тъхъ отъ онова мѣсто. Великий-тъхъ и славный-тъхъ онзи градъ е вече запу-стѣлъ, пристанище-то му ся е обѣр-нжло на блатище, а земля-та му е по-сѣхрижала, и по хѣлмове-тѣхъ му ся на-миратъ само развалины. Отъ по-зорище-то, Дѣян. 19; 29, останж-ли и до днесъ нѣкои дири, а на храмъ-тъхъ на Артемидѣхъ сѣхъ раско-паны на послѣдне врѣме осно-ванія-та.

Ефесяни. *Посланіе къ Ефес-ляномъ.* Това посланіе е было напи-сано отъ Ап. Павла въ Римѣ, около 62 години слѣдъ рожденіе-то Іисусъ Христово. Учени-тѣхъ критици сега сѣхъ на мнѣніе че това посланіе е было отправено къмъ Ефесскѣ-тѣхъ и къмъ Лаодикийскѣ-тѣхъ цркви, и още къмъ други цркви помежду Ефесъ и Лаоди-кийѣхъ. Пѣрва-та часть на това по-сланіе ся занимава съ всеобемляю-щій-тъхъ планъ на божественнѣ-тѣхъ благодать, и съ благности-тѣхъ които проистичатъ отъ неѣхъ. Втора-та часть има за цѣль да впечатли въ умоу-тѣхъ на Христіаны-тѣхъ че тѣхъ трѣбва да бѣхъдѣтъ постоянни и по-слѣдователни, и съвѣстно да ис-пѣхъднѣватъ длѣжности-тѣхъ си въ различны-тѣхъ си отношенія, като родители, чада, и пр.

Ефодъ, една горня дрѣха, безъ рѣхавы, којто Еврейскы-тѣхъ прѣ-восвященники сѣхъ носили надъ хы-тона и мантиѣхъ-тѣхъ си, и която ся е закопчавала на рамена-та съ златны копчы. Ефодъ-тъхъ ся е прѣ-пасвалъ съ единъ особенъ поясъ, Исх. 28; 6—12. Имало е още и е-

динъ простъ видъ ефодъ, лененъ, за священницы-тъ, 1 Цар. 22; 18; Самуилъ въ младенчество-то си, ако и да бѣше Левитъ и дѣте, носилъ ефодъ, 1 Цар. 2; 18. Давидъ кога-то прѣносяше ковчегъ-тъ Господенъ въ Иерусалимъ, "бѣше прѣпасанъ съ лененъ ефодъ," 2 Цар. 6; 14. Евреи-тъ сж имали еувѣрно почитаніе къмъ ефодъ-тъ, и сж го употрѣбавали и въ служеніе-то на идолы-тъ. Гедеоновъ-тъ ефодъ станлъ примка на Израиля, и Михей направилъ единъ ефодъ за свой-тъ идолъ, (сжд. 8; 27. 17; 5. 18; 17.

Ефранмъ, градъ-тъ, дѣто Спаситель-тъ ся оттеглилъ отъ неприятели-тъ си, Иоан. 11; 54, вѣроятнѣе бѣше нарицаемый-тъ Ефронъ въ 2 Лѣт. 13; 19, или Офра въ Ис. Нав. 18; 23. 1 Цар. 13; 17. Виж. и 2 Цар. 43; 23. Прѣдполага се че онзи градъ е бѣлъ сегашный-тъ Тажбе, основанъ на единъ хълмъ срѣщо Иорданскъ-тъ долинъ, на петъ мили сѣверо-исто-чно отъ Веель.

Ефрава, втора-та жена Халевова, която му роди Ора, 1 Лѣт. 2; 19. Нѣкои прѣдполагатъ че тя е дала име-то си на Ефраѣж т. е. Виедеемъ, 1 Лѣт. 2; 50, 51. 4; 4. Виж. и Быт. 35, 16, 19.

Ефраеицъ. Съ това име сж ся називали Ефремскы-тъ жители, 1 Цар. 4; 1. 3 Цар. 41; 26.

Ефремъ, второй сынъ Иосифовъ, роденъ въ Египетъ, Быт. 41; 52. Ако и да бѣ по-младъ, той прѣ по-голъмо благословеніе отъ дѣда си Иакова, и негово-то племе е было вынжгы по-отлично отъ Манассіево-то, Быт. 48; 8—20. Числ. 2; 18—21. Ефремова-та область въ Ханаанскъ-тъ земѣхъ е была голѣма, сѣвердоточна и плодородна; тя ся е простирала отъ Срѣдиземно море до Иорданъ, на сѣверъ отъ Дановъ-тъхъ и Веніаминовохъ части, и е обемала градове-тъ Сило, Сихемъ, и пр. Едно планинско бърдо, което минува

прѣзъ неѣхъ, ся нарича "гора-та Ефремова." Това бърдо ся простира и къмъ югъ въ Иудинъ-тъ область, и тамъ ся нарича "Иудинъ-тъ горы." Самарія, столица-та на десетъ-тъ Израилскы племена, е была въ Ефремъ, и за това името Ефремъ много пѣти е употрѣбено въ Библиѣ-тъхъ за Израилско-то царство, Иса. 41; 13. Иер. 31; 6. 30; 19.

Джбравъ-та Ефремъ, дѣто Авесаломъ умрѣ, е была на источнѣ-тъхъ странѣхъ на Иорданъ, близо до Маханаймъ, 2 Цар. 18; 6—8.

Ефронъ, человекъ отъ родъ-тъхъ на Хеттеяны-тъхъ, които обитавали Хевронъ въ врѣме-то на Авраама, Быт. гл. 23. Отъ отношеніе-то му съ Авраама и отъ другы-тъхъ мѣста дѣто ся споменува името му, става явно че той е бѣлъ като князь въ онѣзи земѣхъ.

Ефсива (*олаговоленіе мое*), на Манассіѣхъ майка му, 4 Цар. 21; 1. Това име Исаія е далъ и на церквѣхъ-тъхъ, Иса. 62; 4.

Еффава (*отвори ся*), една Сиро-Халдейска дума, којѣто Спаситель-тъ произнеслъ кога-то излѣкувалъ единъ глухо-нѣмъ, Мар. 7; 34.

Ехела, хълмъ-тъ (*тъмный-тъ хълмъ*), мѣсто въ Иудѣ при Зифъ, и дѣто Давидъ ся скры съ 600-тъхъ си послѣдователи, 1 Цар. 23; 19. Сравни гл. 14, 15, 18. 26; 3. Нѣкои сж наклонни да вѣрватъ че то е стояло на днешни-тъхъ развалины *Иекинъ*.

Ехыдна, принадлежи на единъ родъ змій забѣлѣжителны по ядовитость-тъхъ на отровъ-тъхъ си, и е най-опасно животное въ животното царство. Ето защо Ехыдна-та е знакъ на всичко зло и разрушительно, Иов. 20; 16. Иса. 30; 6. Христосъ и Иоаннъ сж прилагали тѣзи думѣхъ на нѣкои съсловія отъ Евреи-тъхъ, Мат. 3; 7. 12; 34. 23; 33. Лук. 3; 7. Избѣганіе-то на Ап. Павла отъ ухапваніе-то на единъ ехыдна въ Малтѣ, направя

хора-та да мыслятъ, че той е богъ въ челоуѣческый образъ, Дѣян. 28; 3. Въ сѣвернѣхъ Африкѣхъ ся нами-ра единъ видъ ехыдна около единъ кракъ дѣлга, която казватъ да е най-страшна-та змійа по онѣзи странѣхъ. Хасселкистъ расказва за единъ змійхъ на островъ Кипръ, която съ ухапваніе-то си произвожда живеницѣхъ и слѣдъ нѣколко часа смъртъ. Виж. Змій.

Ечимыкъ-тъ ся е сѣялъ въ Палестинѣхъ прѣзъ есенъ-тъхъ, и ся е жнѣлъ прѣзъ пролѣтъ-тъхъ, т. е. по врѣме-то на Пасхѣ-тъхъ. Еврей-тъхъ често употрѣбавахъ ечимыченъ хлѣбъ, 2 Цар. 17; 28. 4 Цар. 4; 42. Иоан. 6; 9. Ечимыкъ-тъ ся е употрѣбавалъ още твърдъ много като хранѣ за добытъхъ-тъхъ, 3 Цар. 4; 28.

Еоамъ, мѣсто-то дѣто Израилѣяни-тъхъ ся расположили станъ, скоро слѣдъ като излѣзли изъ Египетъ, Исх. 13; 20. Числ. 33; 6. Това мѣсто е было въ край-тъ на пустынѣхъ-тъхъ при западнѣй-тъхъ заливъ на Червено море, и пустыня-та на Иорданъ отъ него често ся е називала съ сжщо-то име.

Еоанимъ (*непрѣстanno текущій*), седмый-тъхъ отъ дванадесетъ-тъхъ мѣсецы прѣзъ годинъ-тъхъ, тѣхъ нареченъ прѣди плѣненіе-го, защото есенни-тъхъ дѣждове тогава почиватъ да пѣлятъ прѣвѣхъ-тъхъ рѣчны корыта. Отпослѣ, то-зи мѣсецъ ся нареклъ Тишри. Виж. Мѣсецъ.

Еоанъ, I, единъ отъ четирма челоуѣцы прочуты по мѣдрость-тъхъ си, ако тѣ и да не сж были толкова мѣдри колкото Соломона, 3 Цар. 4; 31. 1 Лѣт. 2; 6. Еоанъ ся види да е бѣлъ сынъ на Зарѣ, и внукъ на патриархъ Иудѣ.

II. Сынъ-тъхъ на Кысія, Левитѣ-нинъ, и единъ отъ трима-та настоятели на музикѣхъ-тъхъ на храмъ-тъхъ, 1 Лѣт. 6; 44. 13; 17—19. Той ся види да е бѣлъ сжщій-тъхъ Ие-дусунъ, 1 Лѣт. 25; 1. 2 Лѣт. 35; 13.

III. Лице-то на което ся приписва 89-й Псаломъ.

Еоіопія, едно отъ голѣмы-тъхъ царства на Африкѣхъ, за което често споменува Св. Писаніе. Собственна Еоіопія, е лежала на югъ отъ Египетъ, на рѣкѣхъ-тъхъ Нилъ. Тя е имала за прѣдѣлы на сѣверъ Египетъ, близо до водопады-тъхъ при Синѣхъ; на истоцъ, Червено море, и може-бы часть отъ Индѣйскыя океанъ; на югъ, вѣтрѣшны-тъхъ страны на Африкѣхъ; на западъ, Ливіѣхъ и пустыни-тъхъ. Въ нейны-тъхъ прѣдѣлы сж влизали сегашны-тъхъ Нубія или Сенааръ и Абиссинія. Главный-тъхъ градъ на Еоіопіѣхъ е бѣлъ Мерое, положенъ на тѣзоименный-тъхъ си островъ, между Нилъ и Астаборѣхъ, сегашнѣхъ-тъхъ Таказзе, близо до Шенди, Иса. гл. 18. Соф. 3; 10. Сѣверна-та часть на Еоіопіѣхъ, или Мерое, ся е наричала Сева по име-то на най-старый-тъхъ отъ Хусовы-тъхъ сынове, Быт. 40; 7. Тази земя е была на нѣкои мѣста планиниста, а на другы пѣсѣчлива; но на повечето мѣста ся е наводнявала и е была плодородна. Еоіопія е вѣртѣла голѣма търговіѣхъ съ ебенъ, слоновохъ кость, ароматы, злато, сжѣпоцѣнны каменіе и др. т. Исторія-та на тѣзи странѣхъ е смѣсена съ исторіѣхъ-тъхъ на Египетъ, и двѣ-тъхъ страны често ся споменуватъ заедно въ Библиѣхъ-тъхъ, Иса. 20; 3—6. 43; 3. 43; 14. Іез. гл. 30. Дан. 11; 43.

Нѣкои сж на мнѣніе че Зара "Еоіопѣянинъ-тъхъ," който застѣши

Іудеїж въ царуваніе-то на Асж, въ около 944 л. прѣди Р. Х., 2 Лѣт. 14; 9—15, е былъ Египетскій царь отъ Еѳіопскж династіѣж; други мыслятъ че той е былъ Еѳіопскій царь и владѣтель и на двѣ-тѣ страны на Червено море. Последне-то мѣніе ся вижда като повѣрно, и то ся подкрѣпѣва отъ това историческо събитіе че Зара отишелъ въ Палестинж безъ да прѣмине прѣзъ Египетъ. Еѳіопска-та царица Кандакія, чійто съкровищникъ ся споменува въ Дѣян. 8; 27, може-бы да е была царица на Мерое, дѣто нѣколко царицы наредъ сж царували и сж ся именували съ име-то Кандакіѣж. Христіанство-то намѣрило много послѣдователи между Еѳіопяны-тѣ, и рано въ четвъртый-тъ вѣкъ цѣла-та Библія е была прѣведена отъ Гръцкый на старый-тъ Еѳіопскый языкъ.

Ж.

Жаба, едно добръ-извѣстно земневодно животно, прочуто по еднж отъ десетъ-тѣ раны Египетскы, Исх. 8; 4—14. Магесници-тѣ е писано, съ баяніе-то си, извели и тѣ жабы по Египетскж-тж земѣж; но понеже тѣ не сж могли да испядятъ жабы-тѣ, то явно е че и появяваніе-то на жабы чрѣзъ тѣхъ е было само привидно. Жабы-тѣ изведени отъ Моисея навѣзли всждъ — въ легла-та на Египтяны-тѣ, въ печи-тѣ имъ, по одрове-тѣ имъ и вредъ по къщя-та имъ.

Желѣзо-то е было извѣстно на стары-тѣ, Быт. 4; 22. И Моисей загатва за него. Той прави сравненіе между робство-то на Израїляны-тѣ у Египетъ и желѣзжх печь, или печь за топеніе желѣзо, и споменува за желѣзаны руды въ Ханаанъ, Втор. 3; 41. 4; 20. 8; 9. Много различни сѣчива и оръдія сж ся правили въ ста-

ро вѣме отъ желѣзо. Грамадни количества желѣзо бѣхж приготвени за направж-тж на храмъ-тѣ, 1 Лѣт. 29; 2, 7. “Желѣзо” ся употребѣва прѣбносно да означа и пояснява робство-то, силж-тж, употребство-то, великодушіе-то, страданія-та, и др. т. Втор. 28; 48. Іов. 40; 18. Иса. 48; 1. Іер. 1; 48. Іез. 22; 18. 20. Дан. 2; 33. “Желѣзо остри желѣзо, и человекъ остри лице-то на пріятеля си,” говори прѣмждрый Соломонъ; а това ще каже, че когато смы прѣдъ лице-то на пріятель ный имамы повече увѣренность и уповаіе. Господъ плаши непризнателны-тѣ и вѣроломны-тѣ че ще направи небе-то отъ мѣдъ и земѣж-тж отъ желѣзо, т. е. че ще направи земѣж-тж пустъ и ще прѣсуши дъждове-тѣ. Желѣзны колесницы сж были колесницы обржжени съ желѣзны копія и косы. Виж. Колесницы.

Жена. Св. Писаніе говори за неїж като драгъ и почетнж другарж и помощникъ, а не слугы-нѣж на мжжа, Быт. 2; 23, 24, създаденъ за плнотж-тж на человека, Быт. 2; 18, ако и подчиненъ нему, Быт. 3; 16. 1 Кор. 11; 3, 8, 9. 14; 34, 35. 1 Тим. 2; 11—14. Дѣйствително, мжжъ-тѣ и жена-та сж едно тѣло; неговы-тѣ природны качества тѣй слотвѣтствуютъ на нейны-тѣ щото да полагатъ основаніе на най-нѣжно и постоянно единство. Така Библія-та е поставила Еврейкж-тж много по-высоко отъ язычнкж-тж; и Старый-тъ Завѣтъ ни дава едно много хубаво описаніе на женскый-тъ характеръ. Още по-гольма противоположность сжествува между еднж язычнкж и еднж Христіанкж: първата е съ неразвѣтъ умъ и душж, уединена, униженъ, проста играчка и робыня на мжжа си; втора-та е въспытана, истынчена, веселіе и щастіе на свѣтъ-тѣ. Христіанство-то не допуша да води человекъ двѣ

жены, нито да напуща женж си освѣнъ въ единъ случай, Мат. 5; 32. 19; 3—9; то провъзгласява че порабощенъ и свободенъ, мжжъ и жена, сж всякы едно въ Христа, Гал. 3; 28; и че на небе-то тѣ не ся женжтъ, но сж като ангели Божіи, Мат. 22; 30. Ако жена-та и да сжгрѣши първо, тя бѣ почетна да бжде исключителна родителка на Спасителя человека; и жены-тѣ бѣхж най-истинны-тѣ пріятелкы Христовы на земѣж-тж. Първо-то проклятіе най-много ся стоварва на женж-тж; но повечето жены въ наши-тѣ церкви показватъ че Божіе намѣреніе е было да прѣумножи Богъ благость-тж си къмъ женж-тж, ако и да бѣ тя първа въ сжгрѣшеніе и страданіе.

По Истокъ, жены-тѣ вѣобще сж живѣли уединено, не ся мѣркали изъ общество-то разбулены, не виждали кой посѣтѣва мжжіе-тѣ и братія-та имъ, нито даже сѣдяли на трапезж наедно съ чело-вѣцы-тѣ на семейство-то си. Тѣ сж были по-малко уединены въ села-та отколкото по градища-та, и между Еврей-тѣ отколкото между други-тѣ народности. Главно-то занаяте имъ ся състояло въ изпълняваніе-то на домашны дѣлжности, Прит. гл. 31; като да мѣлятъ брашно, да пекжтъ хлѣбъ, да тъкатъ платно, да шіѣжтъ и др. т. По-бѣдны-тѣ сж събирали останало-то слѣдъ жывж; дщери-тѣ на патриарсы-тѣ сж пасли бащины-тѣ си стада, Быт. 29; 9. Исх. 2; 46; и жены отъ всяко съсловіе сж вадили водж за домашно употребленіе, и сж іж носили въ стомы на рамена.

Жеравъ. Въ Иса. 38; 14, и Іер. 8; 7, ся говори за еднж птицж, която ся види да е Нумидійскый-тъ жеравъ. Той е около три крака дълъгъ, перушина-та му е сивосиня, и задъ очи-тѣ му има по

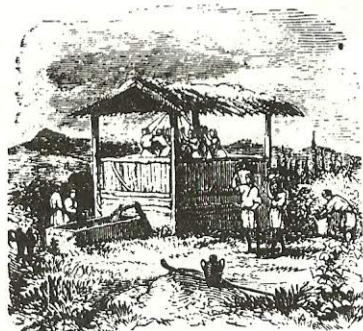

НУМИДИАНСКИЙ ЖЕРАВЪ.

еднж киткж отъ бѣлы пера. “Както жеравъ, както ластовица, така крещяхъ.” Колко хубаво е сравненіе-то въ Іереміѣж между умирающій-тъ вѣрникъ и птицы-тѣ които си отхождатъ за да ся прѣселятъ далечъ въ нѣкой благораспоренъ климатъ! Тѣ ся бавятъ тукъ-тамъ въ добръ познаты-тѣ имъ мѣста, но едно природно чувство гы подстрѣкава да летятъ.

Животъ, въ Св. Писаніе е или естественъ, Быт. 3; 17, духовенъ, Рим. 8; 6, или вѣченъ, свято и блаженно безсмъртіе, Іоан. 3; 36. Рим. 6; 23. Христосъ е Създателъ-тъ на естественный-тъ животъ, Кол. 1; 16, и сжщо на духовный-тъ и вѣчный-тъ животъ, Іоан. 14; 6. 6; 47. Той душж-тж си е положилъ за да купи животъ-тѣ, и даромъ го дава на людіе-тѣ си, Іоан. 10; 11, 28. Той е источникъ-тъ на духовный-тъ имъ животъ на земѣж-тж, Гал. 2; 20; ще гы въскрѣси на последный-тъ день, и ще гы направи вѣчно съпричастники на свой-тъ си животъ, Іоан. 11; 25. 14; 19.

Жлебъ, лиятъ въ който ся тѣпчи гроздіе-то и отъ който ся истака вино-то. Често жлебъ-тъ е былъ ископанъ трапъ въ земѣ-тъ; така стопанинъ-тъ ископа въ лозе-то жлебъ, Мат. 21; 33. Виж. и Прит. 3; 10. Іов. 3; 13. Аг. 2; 16. Виж. Вино.

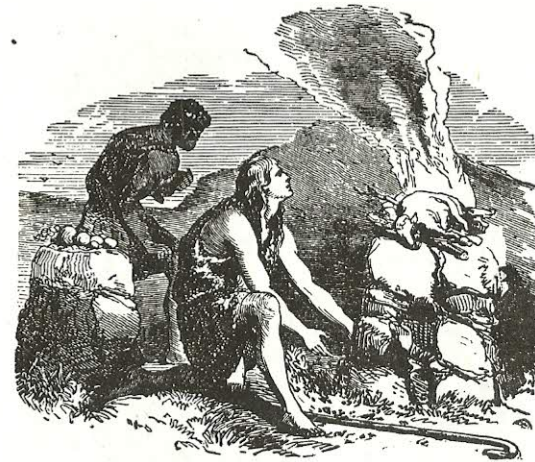
Жрѣбія. Еврей-тъ, както и други стари народи често хвърляхъ жрѣбія, като си надѣяхъ, когато правяхъ позивъ къмъ Бога, че чрѣзъ тѣхъ той праведно ще рѣши съмнителны-тъ случаи, Псал. 22; 18. Прит. 16; 33. 18; 18. Със жрѣбія често ся служехъ и по Божіе повѣленіе. Но жрѣбіе раздѣляхъ общанъ-тъ земѣ между дванадесетъ-тъ племена, и тѣзи части ся наричахъ "дѣлове на наслѣдіе-то," Числ. 26; 53, 56. Псал. 42; 3. Дѣян. 13; 19. Отпущаемый-тъ ярецъ ся избираше със жрѣбіе, и по истый-тъ начинъ ся опредѣляше и редъ-тъ на службѣ-тъ на священники-тъ, Лев. 16; 8. 1. Лѣт. 24; 5. 23; 8. Но този начинъ быдохъ открытъ и Аханъ, Іонаанъ, и Іона, Ис. Нав. 7; 14. 1 Цар. 14; 41, 42. Іон. 1; 7, и Матея быде опредѣленъ за Апостолъ вмѣсто Іудъ, Дѣян. 1; 26. Единъ обыкновенъ начинъ за мѣтаніе жрѣбія бѣше чрѣзъ камъцы, единъ или повече отъ които забѣлжвахъ, и послѣ вси-тъ разбѣркахъ въ урижъ, въ пазухъ-тъ или въ

полжъ-тъ прѣди да хвърлехъ жрѣбіе-то, Прит. 16; 33. Іоан. 19; 24.

Жупель, минерално вещество, твърдъ въспалително, и гори съ едижъ задушителнъ миризмъ. Содомъ и другы-тъ градове на поле-то сж были погубени "съ жупель и огнь," Быт. 19; 24; и това ужасно приключеніе ся употрѣбыва често въ Писаніе-то, като знакъ на наказание Божіе върху лукавы-тъ или въ този свѣтъ или бѣдѣщій-тъ, Іов. 18; 15. Псал. 11; 6. Иса. 30; 33. 34; 9. Отк. 21; 8.

Жълчь, една горчива мокрота която ся образува въ тѣла-та на животны-тъ, Іов. 46; 13. 20; 14, 25. Жълчь значи и всѣхъ другъ горчилкъ. На мѣста, дѣто въ първо-образно-то е употрѣбена друга дума, а въ Слав. прѣводъ жълчь; тя значи споредъ едны пелинь, а споредъ други маково масло. Виж. Втор. 29; 18. Іер. 9; 15. 23; 15. Матѣй (27; 34), казва, дадохъ Іисусу да піе оцетъ размѣсенъ съ жълчкъ; а Марко, въ 15; 23, казва, дадохъ му оцетъ да піе размѣсенъ съ смирижъ. Това питіе може да е състояло отъ вкиснѣто вино каквото сж пили тогава Римскы-тъ войници, размѣсено съ смирижъ и съ нѣкои други горчилкы. Псал. 69; 21. Дума та жълчь, или жълчка понѣкога ся употрѣбыва въ прѣносно значеніе и значи окаяніе, горестъ и плачевно състояніе, Амос. 6; 12. Дѣян. 8; 23.

Жертвоприношеніе, приношеніе принесено Богу възъ олтарь-тъ му, чрѣзъ ржжъ-тъ на нѣкой законенъ служителъ. Жертвоприношеніе различа отъ приносъ: то бѣ първѣнъ приношеніе на животъ; а приносъ просто даръ. Може основно да ся вѣрва че жертвоприношеніа-та сж были установлены отъ Бога; инакъ тѣ бѣхъ были суевѣрно и производно поклоненіе, което Богъ не бы пріель. Виж. Авель. Адамъ и сынове-тъ му, Ное и потомци-тъ му, Авраамъ и потомство-то му, Іовъ и Мелхиседекъ, прѣди Мои-

сеевъ-тъ законъ, приносяхъ Богу истинскы жертвоприношенія. Този законъ опредѣля каквы, колко и кога жертвы трѣбваше да ся приносятъ. Всякой самъ си бѣ священникъ и служителъ на жертвъ-тъ си; или поне, той бѣ свободенъ да си избѣре кой священникъ да му принесе жертвъ-тъ му. Въобще, тази честь принадлежеше на семейственикъ-тъ главъ, за това тя е была исключительно право на първородный-тъ. Но слѣдъ Моисея това право ся остави само на Аароновото семейство.

Законъ-тъ опредѣля само едно мѣсто, дѣто Еврей-тъ трѣбваше да приносятъ жертвы-тъ си. Людѣ-тъ трѣбваше да ся събиратъ на богослуженіе около олтарь-тъ на одного истиннаго Бога въ скиній-тъ, и по-напоконъ въ храмъ-тъ, Лев. 17; 4, 9. Втор. 12; 5—18. Обаче, въ нѣкои случаи, царіе, пророци, и сжди жертвоприносяхъ другадѣ, Сжд. 2; 5. 6; 26. 13; 19. 1 Цар. 7; 17. 3 Цар. 3; 2, 3. 18; 33. Еврей-тъ бѣхъ наставлявани да хранятъ най-голъмо отвращеніе отъ приношеніе челоуѣцы въ жертвъ, като язычническо и гнусно,

Лев. 20; 2. Втор. 12; 31. Псал. 106; 37. Иса. 66; 3. Іез. 20; 31.

Еврей-тъ имажъ три вида жертвоприношенія:

1. *Всесъжженіе*, въ което цѣлата жертва ся изгаряше, безъ да ся остави нѣщо за онзи който ѣхъ дадеше, или за священникъ-тъ който ѣхъ заколеше и принесеше, само че послѣдній-тъ зимае кожъ-тъ, понеже прѣди да ся принесжтъ жертвы-тъ Господу, кожи-тъ имъ ся одирахъ, и позѣ-тъ и вѣтрѣшности-тъ имъ ся измывахъ, Лев. 1; 4—17. 7; 8. Всяко всесъжженіе заключаваше припознаваніе на виновность, и очищеніе-то ѣ. Изгаряніе-то цѣлжъ-тъ жертвъ възъ олтарь-тъ означаваше че жертвоприноситель-тъ посвящаваше Богу себе си и всичко що имаше, и че умилоствненіе-то е съвършено.

2. *Приношеніе за грѣхъ*, отъ което приношеніе-то за прѣстѣпленіе може да ся смѣта като единъ видъ. Не като всесъжженіе-то, то ся приносаше вынжгы за нѣкой прѣстѣпленія на нравственный-тъ или обрядный-тъ законъ, извършены по незнаяніе. Нищо не ся връщаше отъ жертвъ-тъ на жертводавачъ-тъ, но приносящій-тъ свя-

щенникъ зимаше дѣлъ отъ неѣхъ, Лев. гл. 4—6. 7; 1—10.

3. *Примирителны жертвы* ся приносяхъ по обречанію, за да ся благодари Богу за благодѣтели му, или за да удовлетвори нѣкой не-божностью-тѣхъ си. Заради това Израилитѣ приносяхъ примирителны жертвы когато си искахъ. безъ да ги задѣлжава нѣкой законъ, и свободно си избирахъ каквото щѣтъ отъ животны-тѣхъ опредѣлены за жертвоприношеніе, Лев. гл. 3. 7; 11—34. Законъ-тѣхъ само изискуваше жертва-та да бѣде безпорочно. Който ѣхъ представяше, дохождаше при врата-та на ски-ниѣхъ-тѣхъ, туряше рѣжъ-тѣхъ си на главѣхъ-тѣхъ ѣхъ, и ѣхъ заколише. Священникъ-тѣхъ порекаше съ кръвь-тѣхъ ѣхъ всесъжженый-тѣхъ олтарь изокколо, и изгаряше възъ него глѣстниѣхъ-тѣхъ които покрыва бѣбрицы-тѣхъ, черныя дробъ, и чрѣва-та. Ако жертва-та бѣше агне или овенъ, то и опашка-та му ся изгаряше. Прѣди вѣщны-тѣхъ да ся турятъ възъ огнь-тѣхъ на олтарь-тѣхъ, священникъ-тѣхъ ги вручаше въ рѣ-

цѣ-тѣхъ на приноситель-тѣхъ, който ги вдигаше на високо и движеше кѣмъ четыри-тѣ свѣтловы части; священникъ-тѣхъ подпираше и направляше рѣцѣ-тѣхъ му. Грѣди-тѣхъ и десно-то бедро на жертвѣхъ-тѣхъ бѣхъ за священникъ-тѣхъ който священнодѣйствуваше; и види ся чѣ двѣ-тѣхъ ся вручашъ въ рѣцѣ-тѣхъ на приноситель-тѣхъ, ако Моисей и да сирменува само грѣди-тѣхъ на животное-то. Слѣдъ това, остатъкъ-тѣхъ отъ жертвѣхъ-тѣхъ принадлежеше на оныи който ѣхъ представяше, и го ядене съ семейство-то си и прѣдѣлы-тѣхъ си, както му бѣ угодно. Примирителна-та жертва означеше умилоствіеніе на грѣхъ, и така примиреніе съ Бога, и свято общеніе съ него и съ людѣ-тѣхъ му.

Брашно приносяше за грѣхъ побѣднѣхъ-тѣхъ, който ѣмаше силѣхъ да принесе козъ или овцѣхъ, или гърголицы или гѣлѣбчѣта, Лев. 5; 10—13.

Хлѣбно-то приношеніе ся състоише отъ чисто брашно, подѣляно съ елей, и съ ливанъ. Священ-

никъ-тѣхъ, земеше шепъ отъ това брашно, и вѣщны-тѣхъ му ливанъ, и ги изгаряше на олтарь-тѣхъ; останѣло-то брашно бѣ негово, за да го яде безквасно въ скиниѣхъ-тѣхъ. Колкото за другы приносы, плодове, вино, брашно, коры, и др., священникъ-тѣхъ хвърляше часть отъ тѣхъ въ огнь-тѣхъ, а остатъкъ-тѣхъ задръжаше за себе си. Тѣзи приноси вынѣхъ ся придружавахъ съ соль и вино, и хлѣбъ-тѣхъ грѣбваше да бѣде безквасенъ, Лев. гл. 2.

Приношенія въ които ся освобождава птица или коза не бѣхъ точно жертвоприношенія, понеже ѣмаше въ тѣхъ кръвопротитіе, и жертва-та си оставаше жива.

Птицы ся приносяхъ само въ три случаи:

1. За грѣхъ, когато приноситель-тѣхъ не бѣ доста богатъ за да принесе въ жертвѣхъ животное, Лев. 5; 7, 8.

2. За очищеніе на женѣхъ когато бѣ добыла дѣте, Лев. 12; 6, 7. Когато можеше да принесе и агне и гѣлѣбъ, тя и двѣ-тѣхъ приносяше; агне-то за всесъжженіе, а гѣлѣбъ-тѣхъ за приношеніе за грѣхъ. Но ако не ѣхъ стигаше рѣжа да принесе агне, тя даваше двѣ гърголицы, или двѣ гѣлѣбчѣта; едно-то за всесъжженіе, друго-то за приношеніе за грѣхъ.

3. Двѣ птичѣта ся приносяхъ за очистены-тѣхъ отъ проказѣхъ; едно-то за всесъжженіе, друго-то за отпу-щаемо птичѣ, както по-горѣ, Лев. 14; 4, и пр., 49—51.

За жертвоприношеніе-то на пасхално-то агне, виж. **Пасха**.

Всекидневно-то жертвоприношеніе въ скиниѣхъ-тѣхъ и въ храмъ-тѣхъ, Исх. 29; 38—40. Числ. 28; 3, ся състоише отъ двѣ агнета, едно-то принесено заранъ-тѣхъ, друго-то вечеръ-тѣхъ. Тѣ ся изгаряхъ на слабъ огнь за да горятъ по-дълго врѣме. Сутренно-то агне ся приносеше около изгрѣваніе на слѣнце-то, слѣдъ изгаряніе-то на теманъ-тѣхъ възъ златный-тѣхъ олтарь,

и прѣди кое да е друго жертвоприношеніе. Вечерно-то агне ся принасяше привечеръ, прѣди смръкваніе. Всяко отъ горны-тѣхъ агнета ся приносеше съ по четвъртинѣхъ *иш* (триста драма) вино и първотокъ елей, и съ по $\frac{1}{10}$ ефъ (около $1\frac{3}{4}$ омы) чисто брашно.

Такыва бѣхъ Еврейскы-тѣхъ жертвоприношенія — богоопредѣлены но самы по себе си безсилны да очистятъ душѣхъ-тѣхъ и да загладятъ грѣхове-тѣхъ. Павелъ описва тѣзи и другы обряды на законъ-тѣхъ като "слабы и скудны стѣхъ," Гал. 4; 9. Тѣхъ представявахъ милость и чистотѣхъ, но не ги стобѣвахъ. Тѣхъ убѣждавахъ грѣшникъ-тѣхъ чѣ има потребѣхъ отъ очищеніе и освященіе; но не му прѣдавахъ святость и оправданіе. Жертвы-тѣхъ у Еврей-тѣхъ бѣхъ просто пророчества и образи на истинѣхъ-тѣхъ жертвѣхъ, Агне-то Божіе, което съвършено обема вѣщны-тѣхъ имѣ качества и свойства; и е същеврѣменно всесъжженіе, приношеніе за грѣхъ, и благодарително приношеніе; то съдържа съществено-то, дѣйстви-телно-то, на които ветхозавѣтны-тѣхъ жертвы бѣхъ само сѣмкы, прѣобразованія. Пасхално-то агне, все-кидневны тѣхъ всесъжженія, приношенія-та на брашно и вино, и вѣщны-тѣхъ другы приноси, обѣщавашъ и прѣд-ставлявахъ смръть-тѣхъ Иисусъ Христовъ, Евр. 9; 9—13. 10; 1. За това, съ тѣзи смръть вѣщны-тѣхъ тѣзи ся унищожихъ, 1 Кор. 5; 7. Евр. 10; 8—10. Съ принасяніе себе си жертвѣхъ еднѣхъ, Евр. 10; 3, Христосъ замѣни за вѣщны-тѣхъ едноврѣмны-тѣхъ жертвоприношенія, и спасява вѣщны-тѣхъ вѣрующы въ него, Еф. 5; 2. Евр. 9; 11—26. Безъ умилоствителнѣхъ-тѣхъ му жертвѣхъ-тѣхъ никака чело-вѣческа душа не бѣ избѣгнала Божіе-то правосудіе.

Замѣняваніе грѣшникъ съ жертвѣхъ не е нѣщо ново; то бѣ извѣстно още въ Ветхозавѣтны-тѣхъ врѣмена, Лев. 16; 21. Втор. 21; 1—8. Иса. 53; 4. Дан. 9; 26, и ся срѣща

при всяко жертвоприношение, Лев. 4; 20, 26. 5; 40. 14; 48. 16; 21. Кръвь-та особенно, като жилище на живот-тъ и душ-тъ на жертв-тъ, ся рсеше по олтарь-тъ и изливаше прѣдъ Господа за да означи че грѣшникъ-тъ ся погубва, Лев. 17; 11. Но Евреи-тъ бѣхъ наставлявани да не ся обдѣлгаты само на жертвы-тъ си, и поучавани че безъ покаяніе, вѣрж, и поправленіе, всяка жертва е мерзость Господу, Прит. 21; 27. Іер. 6; 20. Амос. 5; 22. Мих. 6; 6—8; че иска милость, а не жертвж, Ос. 6; 6. Мат. 9; 13, и дълбокж любовь, Мар. 12; 33. "Послушаніе-то е по-добро отъ жертвж-тъ, и покореніе-то, отъ тлѣстнж-тъ на овны," 1 Цар. 15; 22. Прит. 21; 3. Мат. 5; 23. Виж. и 50-й Псаломъ. И тогажъ, както сега, можеше да ся каже, "Жертвы на Бога сж духъ съкрушенъ; срдце съкрушено и смиренно, Боже, ты не ще да прѣзришь," Псал. 51; 17. Безъ тѣзи расположенія, Евреи-тъ не можажъ принѣти никакъвъ даръ, угоденъ Богу; Богъ често ся обянява за това въ пророцы-тъ. Псал. 40; 6. Иса. 4; 11—14. Ос. 6; 6. Іона. 2; 12—18. Амос. 5; 21, 22, и пр.

Дума-та *жертвы* по нѣкога ся зима прѣносно за да означава задуги на Христіаны; даваніе нѣщо тѣхно за посвященіе Господу, 1 Пет. 2; 3. Рим. 12; 1. Фил. 4; 18. Евр. 13; 15, 16.

З.

Завадъ. име-то на четири челоуцы, 1 Лѣт. 2; 36. 7; 21. 2 Лѣт. 24; 26. Ездр. 10; 27.

Завудъ. сынъ на Нааана пророкъ-тъ, нѣрний-тъ пріятель и съвѣтникъ царь Саломоновъ, вѣроятно да е получилъ съ него часть отъ поученія-та на почетный-тъ пророкъ, 3 Цар. 4; 5.

Завулонтъ. 1., шестый сынъ на Іакова и Діахъ, роденъ въ Месопотаміи, Быт. 30; 20. Моисей малко

ни расказва за него. Завулоново-то племе е было доста голѣмо, Числ. 1; 30. 26; 26. Както Іаковъ прѣдрече, Быт. 49; 43, дълъ-тъ му отъ Свя-тъ-тъ Земѣхъ ся е простиралъ отъ Средиземно море при Кармилъ до Геннисаретско-то море, между Иссахара на югъ, и Нефалима и Асира на сѣверъ и сѣверо-западъ, Ис. Нав. 19; 10. Често потомство-то му ся упоменува съ брата му Иссахара, Втор. 33; 18; то е было заплетено въ борбж съ Финикіян-тъ на западъ, Сжд. 1; 30. Иса. 9; 1, и зѣ участіе съ Варака и Гедео-навъ защитж-тъ на странж-тъ отъ притѣснители-тъ ѱ, Сжд. 4; 10. 5; 18. 6; 35. Елонъ, единъ Израил-скый сждіа, бѣше Завулонецъ, Сжд. 12; 11, 12. Жители-тъ въ наслѣдіе-то Завулоново, прѣзъ вѣрме-то на Христа, бѣхж честити да чуѣжъ поученія-та му. Назареѣжъ, Капа, Капернаумъ, Магдала, и Тиверіада бѣхж градове въ това наслѣдіе.

II. Градъ на границж-тъ Асироважъ, но вѣроятно принадлежеше на Завулону, Ис. Нав. 19; 27.

Завѣтъ. (договоръ). Когато става Завѣтъ между Бога и челоука явно е че договоръ-тъ не ся основава върху взаимны права както помежду челоуцы-тъ, но че Богъ ся обѣщава само отъ благж-тъхъ си волѣж, Иса. 55; 21. Іер. 31; 33, 34. Гал. 3; 15—18. Първый-тъ си завѣтъ съ Евреи-тъ Господъ направилъ когато избралъ Авраама заедно съ потомство-то му за свой народъ. Едно тържественно повтореніе на този завѣтъ ся е извършило на Синай, когато Израиліян-тъ пріежжъ отъ Бога законъ-тъ. "Новый Завѣтъ," който ся потвърди съ кръвъ-тъ Христовъжъ, заключаваша венчкы-тъ опѣзи които вѣрватъ въ Христа и които сж ся прѣродили, Гал. 4; 21. Евр. 7; 22. 8; 6—13. 9; 15—23. 12; 24. Божій-тъ завѣтъ сж ся потвърждавали съ приношеніе-то на единъ жертвжъ, за да ся

покаже че безъ жертвоприношеніе челоукъ-тъ не може да пріеме спасеніе-то си отъ Бога, Быт. 15; 1—18. Исх. 24; 6—8. Евр. 9; 6. Отъ вѣрме на вѣрме Господъ е установявалъ особенны завѣты и съ нѣкои благочестивы лица, но всѣкой такъвъ завѣтъ е былъ частень. Такъвъ Завѣтъ Богъ положилъ съ Ноя, съ Авраама, съ Давида, Быт. 9; 8, 9. 17; 4, 5. Псал. 89; 3, 4, и др. когато имъ далъ вѣржъ въ бѣдъжій-тъ Мессіи, Рим. 3; 25. Евр. 9; 15.

Когато си говоримъ, ный въобще казвамы Вет. и Нов. завѣтъ, т. е. завѣтъ-тъ на Бога съ Авраама и съ потомцы-тъ му, и завѣтъ-тъ му съ вѣрующы-тъ чрѣзъ Иисуса Христа, защото тѣзи общи завѣти обематъ венчкы-тъ другы. Най-тържественъ и най-свѣршенъ е завѣтъ-тъ на Бога съ челоуцы-тъ сключенъ чрѣзъ Иисуса Христа, който ще прѣбѣде до вѣкъ вѣковъ. Сынъ Божій е поручитель на този завѣтъ; той е потвърденъ съ неговж-тъхъ кръвъ; цѣлъ-та и прѣдопрѣдѣленіе-то му е да ся сполучи вѣченъ животъ за вѣрующы-тъ.

Богословци-тъ употрѣбаватъ фразжъ-тъ "Завѣтъ на дѣла," за да означаватъ договоръ-тъ прѣди грѣхопаданіе-то, чрѣзъ който Богъ обѣща на челоуцы-тъ вѣченъ животъ съ условіе на покорность, Ос. 6; 7. Рим. 3; 27. Гал. 2; 19. Тѣ употрѣбаватъ тоже изреченіе-то "завѣтъ-тъ на благодать-тъ или на спасеніе-то" да означаватъ Божіе-то опрѣдѣленіе чрѣзъ което Богъ прощава грѣшници-тъ и ги спасява чрѣзъ смърть-тъ на Сына.

Завѣтъ, въ Св. Писаніе, обыкновенно означава договоръ, а не завѣщаніе, Мат. 26; 28. Обаче двѣ-тъ значенія сж размѣсены въ Евр. 9; 16, 17. Павелъ говори за Новый-тъ завѣтъ, въ кръвъ-тъ Искупитележъ; и нарича законъ-тъ Ветхый завѣтъ, а евангеліе-то Новый завѣтъ, 1 Кор. 11; 25. 2 Кор. 3; 6,

14. Евр. 7; 22. 12; 24. Виж. Библия.

Задня стража, едно силно отдѣленіе войска което закрывало и пазило заднж-тъхъ часть отъ войскажъ-тъ, Ис. Нав. 6; 13. Тѣзи двѣ думы употрѣбены въ прѣносенъ смыслъ, означаватъ Бога като всемогущъ покровитель на народа си, Иса. 52; 12. 58; 8.

Заемъ. Господъ, като самъ владѣлецъ на земѣжъ-тъ даденъ на Евреи-тъ, изискваше отъ тѣхъ, като едно условіе за употрѣбленіе-то ѱ, да даватъ на заемъ щедро на бѣдны-тъ си братія. Ако ся земеше залогъ за единъ заемъ, то трѣбваше да стане съобразно съ милостны узаконенія, Исх. 22; 25, 27. Втор. 15; 4—11. 23; 19, 20. 24; 6, 10—13, 17. Тази Моисеева наредба трѣбваше да ся пріеме като основенъ камыкъ въ наши-тъ законы за имотъ; и никой, който вѣрва въ Бога, не быва да постѣпая съ сиромыхъ-тъ като господаръ, но само като настойникъ на Господаря, и имота му да употрѣбыва както отъ него ся изисква. Въ този духъ, Спаситель-тъ нашъ заповѣда на заемъ да давамы, даже на врагове-тъ си, и безъ да ся надемъ за никое назадъ въспріеманіе, Лук. 6; 34, 35.

Заклинатели. Такыва сж были онѣзи които сж ся казвали че иматъ власть да испѣждатъ злы-тъхъ духове въ име-то на Бога. Апостоли-тъ сж имали власть да испѣждатъ нечисты-тъхъ духове въ име-то на Иисуса Христа, Мат. 10; 1. Мар. 16; 17. Лук. 10; 17; и прѣди смърть-тъ на Спаситель-тъ и послѣ неговжъ-тъхъ смъртъ имало е челоуцы които сж ся емчили че упражняватъ сжщжъ-тъхъ власть, Мат. 12; 27. Мар. 9; 38. Лук. 9; 49, 50. Дѣян. 19; 13—17. Хора-та сж вѣрвали че заклинатели-тъ добывали ужъ чудотворнжъ силжъ отъ това, че тѣ тайно изучавали естество-то на бѣсовскый-тъ родъ, и разны-тъ дѣйствія на нѣкои бил-

кы, и камыіе; по всичко това е било измама и заблужденіе, и Моисеевъ-тъ законъ строго е запрѣщавалъ употребленіе-то на магическо-то искусство.

Законописци. мжжіе които посвѣщавахъ живота си въ изучаваніе-то и тълкованіе-то на Еврейскы-тъ законы, най-вече на устны-тъ законы или прѣданія-та. Тѣ принадлежехъ най-много на Фарисейскы-тъ сектъ, и надихахъ подъ изобличеніе-то на Спаситель-тъ нашъ за дѣто земахъ отъ народъ-тъ ключъ-тъ на знаніе-то. Тѣ бѣхъ като стѣнци слѣны водящы, Мат. 22; 35. Лук. 10; 25. 11; 52. Виж. Книжники.

Законоучители. Учители-тъ на законъ-тъ сж различали отъ книжници-тъ въ това, че тѣ сж поучавали народъ-тъ повечето устно нежели писмено, Лук. 2; 46. Законоучители-тъ сж были вѣщи въ законъ Божій. Законоучители-тъ сж принадлежали повечето на Фарисейскы-тъ сектъ, но види си че нѣкой малка разлика е имало помежду имъ, Лук. 5; 17.

Законъ. въ Св. Писаніе означава понѣкога всичко-то слово Божіе, Псал. 119; 7—11. 119. Псал. 8; 20; понѣкога Вѣтхый Заветъ, Иоан. 10; 34. 15; 25, и понѣкога петь-тъ книги Моисеєвы, които съставяхъ първый-тъ отъ три-тъ отдѣла на Еврейско-то Писаніе, Лук. 24; 44. Дѣян. 13; 15. Петь-тъ Моисеєвы книги бѣхъ вѣроятно "законъ-тъ," прѣнѣсъ на който всѣкой царъ бѣше задълженъ да има за себе си и да го изучава, и още да ся прочита на млади и стари, общонародно и частно, Втор. 6; 7. 17; 18, 19. 31; 9—19, 26. На други мѣста подъ име "законъ-тъ" подразбиратъ Моисеєвы-тъ или Вѣтхозавѣтны-тъ постановленія, за отличие отъ евангелскы-тъ, Иоан. 4; 17. Дѣян. 25; 8.

Когато е дума-та за Моисеєвъ-тъ законъ, трѣба внимателно да различаваме за кой законъ ся го-

вори, за гражданскый-тъ ли, за обрядный-тъ ли, или пакъ за нравственный-тъ. *Обрядни-тъ* закони, онѣзи които ся отнасятъ на молебны-тъ обычаи, жертвы-тъ, священницы-тъ, очищенія-та, и пр. имахъ за цѣль да отличаватъ Еврейскый-тъ народъ отъ язычници-тъ, и да прѣдизображатъ евангелскы-тъ врѣмена. Тѣ бѣхъ унищожени слѣдъ Христово-то възнесеніе, Гал. 3; 24. Ев. 2; 15. Евр. 9 гл. 10; 1—22. *Гражданскы-тъ* закони, Дѣян. 23; 3. 24; 6, бѣхъ за управление-то на Еврей-тъ като народъ, и заключавахъ и десеть-тъ заповѣди. Цѣлый-тъ законникъ бѣше приспособенъ най-мудро на състояніе-то на Еврей-тъ, и благочестивый-тъ и чело-вѣколюбивый-тъ му духъ трѣбва да владѣе въ всѣхъ-тъ чело-вѣчскы закони. *Нравственны-тъ* закони, Втор. 5; 22. Мат. 5; 17, 18. Лук. 10; 26, 27, сж по-важни отъ други-тъ, защото тѣ сж по тѣсно свързани съ чело-вѣческо-то спасеніе. Тѣзи закони Създателъ гы е написалъ въ свѣтъ-тъ на всѣкой чело-вѣкъ, и грѣхъ-тъ никога не може съвѣтъ да гы затрѣе, Рим. 4; 19. 2; 12—15. На тѣхъ Еврей-тъ быдохъ особенно научени на Синайскы-тъ горѣ, чрѣзъ десеть-тъ заповѣди, съдържаніе-то на които Христосъ вкратцѣ оглави въ любовъ къмъ Бога и любовъ къмъ ближній-тъ, Мат. 22; 37—40. Нравственны-тъ закони сж порожденіе на любовъ-тъ къмъ чело-вѣцы-тъ, Рим. 7; 10, 12; изискватъ отъ насъ безусловна покорность, Гал. 3; 10. Іак. 2; 10; и сж всеобщы и за всѣко врѣме обязательни. Христосъ гы подтвърди и наложилъ, Мат. 5; 17—20, като показа че тѣ изискватъ святость на срдце-то, като гы при-способи на много и различни случаи, и като ни даде новъ поводъ да имъ ся покоряваме, ср. като ни открь по-ясно рай-тъ и нѣкъ-да, и благодатно-то рѣководител-

ство на Св. Духа. Нѣкои сж ся емчили да докажатъ отъ разны мѣста въ Св. Писаніе че тѣзи закони не сж вече обязательни за Християны-тъ; че Християны-тъ не сж "подъ законъ но подъ благодать," Рим. 6; 14, 15. 7; 4, 6. Гал. 3; 13, 25. 5; 18; и криво-то тълкованіе на тѣзи мѣста дава поводъ на чело-вѣцы-тъ да грѣшатъ и да тѣнятъ въ беззаконія, защото благодать-та прѣизобилува. Правъ разбирани, тѣ ся съгласяватъ съ обявленія-та на Спасителя, Мат. 5; 17. За душъ-тъ, която е въ Христа, законъ-тъ вече не е неумолимъ сждникъ, но учитель и божественъ наставникъ, Псал. 119: 97. Мат. 5; 48. 11; 30.

Дума "законъ" понѣкога значи вътрешно-движушъ и управляющъ силъ. "Законъ-тъ въ ума" и "законъ-тъ въ удове-тъ" значатъ свѣты-тъ побужденія на една възрожденъ душъ и лошы-тъ наклонности на естествено-то срдце, Рим. 7; 21—23. Виж. и Рим. 8; 2. 9; 31. Іак. 4; 25. 2; 12.

Закхей (*чистъ*), Іерихонскый мытаръ, който възлезе на една чернищъ за да види Христа. Спаситель-тъ ся приближи при него, и като знаеше срдце-то му, рече му да слѣзе, и прѣдложи да му остане въ къщъ-тъ. Понеже занимаваше службъ подъ Римляны-тъ, Еврей-тъ го наричахъ "грѣшникъ," Лук. 19; 4—10. Той показа искрено покаяніе и вѣржъ къмъ Спаситель-тъ, който отъ своѣхъ странжъ му обѣща спасеніе като чадо Авраамово не само по рожденіе но и по вѣржъ, Гал. 3; 7. "Захеева-та къща," която днесъ стои въ Іерихонскы-тъ поляхъ е вѣроя тно станка отъ нѣкоѣхъ твърдинъ издигнхъ въ десето-то столѣтіе, или по-късно.

Залогъ. Еврейскый-тъ законъ е покровителствувалъ бѣдны-тъ, които сж были обязаны да дадѣтъ залогъ за заемы или за исполненіе на сговоры. Ако нѣ-

кой е залагалъ дрехъ-тъ си, обыкновеннъ-тъ си нощнъ завивкъ, тя трѣбвало да му ся повърне въ сщщы день, Исх. 22; 26, 27. Займодавецъ не е могълъ да влѣзе въ къщъ-тъ на длѣжника си и вземе което иска; нито пакъ водениченъ камыкъ, като жизненна потрѣба, не е могълъ да ся залага, Втор. 24; 6, 10, 11. Сравни Іов. 22; 6. 24; 3, 7. Понѣкога идолопоклонници сж прѣнебрежали тѣзи запрѣтванія, Амос. 2; 6—8. Виж. Заемъ. Залогъ трѣбва да ся зима отъ лошы хора, на които чело-вѣкъ не ся довѣрява, Прит. 20; 16.

Замзумими. Виж. Зузими.

Заноя, име-то на два Іудины града, Ис. Нав. 15; 34, 56. Жители-тъ на единъ-тъ отъ тѣзи градове помогнахъ въ възобновленіе-то на Іерусалимъ, Неем. 3; 13. 11; 30.

Заплата. Законъ-тъ и Евангеліе-то изискватъ точно да ся плаща за всѣхы услуги сторены спорѣдъ сговоръ-тъ, Лев. 19; 13. Іер. 22; 13. Іак. 5; 4. Заплата-та, или праведно-то вознагражденіе на грѣхъ-тъ; е вѣчна смъртъ; а вѣченъ животъ не е заплата за послушаніе, но даръ Божій, Рим. 6; 22, 23.

Зара, І., сынъ Рагуиловъ, и внукъ Исавовъ, Быт. 36; 43, 47.

ІІ. Сынъ на Іудъ и Ѡамаръ, Быт. 38; 30.

ІІІ. Симеоновъ сынъ, праотецъ-тъ на Заровцы-тъ, Числ. 26; 13; нареченъ Сохаръ въ Быт. 46; 10.

ІV. Египетскый царъ който прѣзъ царуваніе-то на Асж, нашествува Іудъ съ една огромнъ войскъ, 2 Лѣт. 14; 9—13. Пораженіе-то му отъ Израїляны-тъ подъ Асж е едно отъ замѣчательны-тъ доказательства че Богъ помага на народа си когато този народъ го потърси съ вѣржъ.

Заредъ, единъ потокъ, или долина-та прѣзъ коѣто той тече въ южнъ-тъ часть на Мртво мо-

ре, вѣроятно покрай Киръ Моавъ, (сега Керакъ), Числ. 21; 12. Втор. 2; 13, 14.

Захарія, I., царь Израилевъ, прѣмникъ на Героваама второй, (771 год. прѣди Р. Х.). Царуваніе то му трая шесть мѣсецы. Той направи зло прѣдъ Господа; и стори съзаклатіе противъ него Саллумъ, Іависовъ-тъ сынъ, уби го прѣдъ людѣ-тъ, и въцари ся вмѣсто него. Тѣмъ ся исполни слово то което Господь говори на Іуия, че сынове-тъ му ще стоятъ на Израилевъ-тъ прѣстолъ до четвъртый-тъ родъ, 4 Цар. 14; 29. 15; 8—11.

II., человекъ който ся споменува въ Мат. 23; 35. Лук. 11; 51, и най-вѣроятно означава сынъ-тъ на Іудая священникъ-тъ или на Варахия. Той бѣ убитъ съ камнями по заповѣдъ на царь Іоаса, защото укори публично наращающе-то растлѣніе на царь-тъ, дворъ-тъ му, и народъ-тъ, 2 Лѣт. 24; 20—22. Едни прѣдполагать че тукъ думата е за пророка Захарію; обаче, исторія-та нищо не казва за смъртъ-тъ му. Други мыслятъ че той е Захарія, Варуховъ-тъ сынъ, който бѣ убитъ прѣди разрушеніе то на Іерусалимъ; но не е толкъ е естествено и потребно да прѣдположимъ че тукъ Христосъ е говорилъ пророчески.

III. Единъ мждръ и вѣренъ пророческый свѣтникъ царь Озіевъ, чіято смъртъ бѣ начало-то на злощастія-та на Іудж, 2 Лѣт. 26; 3, 16; той може-бы да е сжщій-тъ тестъ Ахазовъ, 2 Лѣт. 28; 27. 29; 1.

IV., сынъ Варахивъ, и внукъ на священникъ-тъ Іидо; нареченъ Іидовъ-тъ сынъ въ Ездр. 5; 1. 6; 14, и неговъ наслѣдникъ въ священство-то, Неем. 12; 4, 16, види ся зашто Варахия е былъ тогасъ умрѣлъ. Захарія е единнадцатый-тъ отъ малкы-тъ пророцы. Той ся завърнжъ отъ Вавилонъ съ Зоровавеля, и още отъ малкъ запрочествува, Зах. 2; 4, въ вторж-

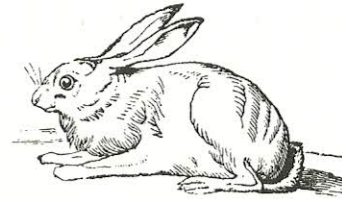
тж годинж на Дарія сынъ-тъ Истасповъ 520 г. прѣди Р. Х. прѣзъ осмый-тъ мѣсецъ на святж-тъ годинж, и два мѣсеца подиръ завърщаніе-то на Аггея. Тѣзи два пророка, съ съвокупнж ревности, насърдаважъ народъ-тъ да подхва-нахъ съзижданіе-то на храмъ-тъ, което бѣ ся прѣкратило за нѣколко години, Ездр. 5; 1.

Захаріевъ-тъ пророчества за Мессію сж по-подробны и по-явны отъ повечето пророчества на другы-тъ пророцы; много отъ тѣхъ сж изложены въ символы. Книгата на пророка Захарія започва съ едно кратко введеніе; подиръ него слѣдватъ шесть главы съ нѣколко видѣнія, които изявляють врѣме-то за обѣщанно-то възврѣщаніе на Израіля, за погубленіе то на непріятелѣ-тъ на Божій-тъ народъ, за прѣоборщаніе-то на язычницы-тъ, за пришествіе-то на Мессію Ограсль-тъ, за изливаніе то на блаженны-тъ вліянія на Святаго Духа, и за важность-тъ и безопасность-тъ като служимъ вѣрно Богу. Глава седма расказва нѣкои сивъспоминателныя обряды. Девета-та до единнадцатж-тъ главж прѣдсказва процвѣтеніе-то на Іудж прѣзъ врѣме-то на Маккавей-тъ, сждбж-тъ на Персію и на другы съсѣдныя царства. Останжли-тъ три главы описавъ бжджжж-тъ сждбинж на Еврей-тъ, обсадж-тъ на Іерусалимъ, вѣстержествуваніе-то на Мессію, и славж-тъ на послѣдний-тъ день когато "Святость Господу" ще ся напише на всяко нѣщо.

V. Единъ священникъ отъ осмж-тъ четж, нареченъ Авіевъ, 1 Лѣт. гл. 24, спругъ-тъ на Елисаветъ, и баща-та на Іоанна Крѣстителя. Когато не бѣше подъ длѣжность, мѣстожителство-то му ся намираше въ хлѣмствж-тъ мѣстность на югъ отъ Іерусалимъ. Той ни е познатъ по благочестивый-тъ си неукоризненъ животъ; по видѣніе-то си на ангела Гавріила кой-

то му обѣща сынъ на старость; по двоумение-то си да повѣрва това, и приврѣменно-то си онѣмѣваніе за това двоумение; по чудесно-то си оздравяваніе когато обрѣзважъ сына му; по благороднж-тъ си пророческж и хвалебнж пѣснь, Лук. 1; 5—25, 37—79.

Тридесеть други человекъ съ сжщо-то име ся упоменувать въ Св. Писаніе.

Заяцъ. Палестинскый-тъ заяцъ е былъ отъ родъ-тъ на бѣлы-тъ зайцы по наши-тъ мѣста, но на Іудей-тъ е было сапрѣтено да ядѣтъ зайшко мѣсо, Лев. 11; 6, зашто зайци-тъ ако и да прѣгрызвать, тѣ нѣмать раздвоенныя копита. Не знаемъ нѣкой видъ зайцы, които да прѣгрызвать. Обаче въ Сирію е имало нѣколко вида зайцы.

Звѣзда. Подъ име-то звѣзды, Еврей-тъ сж разбирали всячки съ-звѣздія, подвижны звѣзды (планеты), и небесны свѣтила, безъ слѣнцѣ-то и лунж-тъ. За да възвеличи Божію-тъ силж и всевѣдніе, Псалмопевецъ-тъ дума, "Брои множество-то на звѣзды-тъ; нарича ги по имена," Псал. 147; 4. Богъ е описанъ като царь който прави прѣгльдъ надъ войскж-тъ си, и знае име-то на всѣкой войникъ. Христосъ ся нарича "Утренняя звѣзда," която е най-свѣтла звѣзда и прѣдверница на дня, Отк. 22; 16. Сравни Числ. 24; 17. Извѣстнѣрно увеличеніе или умноженіе, Св. Писаніе сравнива съ небесны-тъ звѣзды, или съ морекыя пѣсѣкъ, Быт. 13; 5. 22; 17. 26; 4. Исх. 32; 13. Приказва ся, че прѣзъ врѣме на

всеобщо нещастіе и бѣдствіе, звѣзды-тъ не давали свѣтлинж; че были покрыты съ тьмотж; че падать отъ небе-то и исчезать. Тѣзи прѣносны и силны израженія ся отнасятъ на народны-тъ управители.

Подъ ясно-то небе въ Іудейж и Истокъ, звѣзды-тъ свѣтлѣхъ съ особенъ блескъ, и ся прѣдставляють като че сж увиснжлы верѣдъ небесный-тъ сводъ, когато око-то проникнува на далечъ задъ тѣхъ въ ееръ-тъ. Красота-та и блескъ-тъ, които человекъ съгледжа въ звѣзды-тъ; значителны-тъ прѣимущества които извлича отъ тѣхъ; странный-тъ редъ който владѣе въ тѣхны-тъ движенія; вліяніе-то имъ, което ся отдава на възврѣщаніе-то имъ, върху произвожденіе-то и съхраненіе-то на животны, плодове, растенія, и минералы, сж накарали почти всячки язычически народы да имъ приписвать животъ, знаніе и силж, да ги обожавать и да имъ ся покланяють. Израилтяни-тъ трѣбовало да бждѣтъ увѣдомени за този грѣхъ. "Не учѣте пѣть-тъ на язычницы-тъ," говори Господь, "и отъ небесны-тъ знаменія не ся плашѣте; зашто язычницы-тъ ся плашѣть отъ тѣхъ," Іер. 10; 2. Виж. **Кумиръ**.

Звѣзда-та на Истокъ. Интересно е, че когато Спаситель-тъ ся яви на земжж-тъ, не бѣхж едничкы-тъ Евреи които очакважж Мессію; и много язычески страны храняжж подобны надежды: одно отъ распространеніе то на Еврейскы-тъ пророчества; друго отъ нуждж-тъ за Спаситель; и отчасти поради прямы божественны внушенія. Источни-тъ мждреци (вълхвы) не само бѣхж увѣдомени върху грядуще-то рожденіе на Избавителя Христа въ Іудейж, но и чудесно ся ржководяжж право за видѣемъ отъ еднж метеорическж звѣздж, Мат. 2; 9. Прѣчудлива-та теорія на прочутый-тъ астрономъ Кеплера, че съвпаденіе-

то на планеты-тъ Юпитера и Сатурна, което ся случило въ шест-тъ години прѣди Христѣанскъ-тъ ерж, може да е съставлявало "звѣздъ-тъ на истокъ," не ни ся види да ся посрѣща съ думы-тъ на богдохновенныя расказъ.

Звѣздословіе (астрономія) наука-та, която учи за небесны-тъ тѣла. Тѣзи наукъ много сж учили въ Азіѣ въ древни-тъ врѣмена. Халдеи-тъ сж ся отличавали въ неѣхъ. За Еврей-тъ не ся види да сж направили голѣмъ успѣхъ въ неѣхъ, ако и климатъ-тъ имъ и начинъ-тъ на животъ-тъ имъ да сж были благопріятни за прѣгледваніе-то на небеса-та. Понеже откровение-то Божіе ги е учило за създатель-тъ и управитель-тъ на всички-тъ свѣтове, Быт. гл. 1, то тѣ сж имали по високи понятія за небесны-тъ тѣла отъ други-тъ народы, Псал. 49. Иса. 40; 26. Амос. 5; 8. Библия-та нѣма за цѣль да учи наукъ-тъ Астрономіѣ, но тя говори за слѣнце-то, мѣсець-тъ, и за звѣзды-тъ на единъ языкъ понятенъ за чловѣци-тъ въ всички-тъ врѣмена. Слѣдующи-тъ небесны тѣла ся спомѣнуватъ особено въ Писаніе-то: Венера, (денница, зорница, утрѣнния-та звѣзда), Иса. 44; 12. Отк. 2; 28, Оріонъ и Пліады-тъ, Іов. 9; 9. 38; 31. Амос. 5; 8; Мечка-та, Іов. 9; 9. 38; 32, Драконъ, "бѣгающа-та змія," Іов. 26; 43, и Диоскуры (Близнецы-тъ), Дѣян. 28; 41. Планеты-тъ Юпитеръ и Венера сж были обожавани подъ разны имена, като Ваалъ и Астарта, Гадъ и Мени, Иса. 63; 44. Меркурій ся нарича Нево, въ Иса. 46; 1, Сатурнъ — Хіунъ, въ Амос. 5; 26, и Марсъ — Нергалъ, въ 4 Цар. 17; 30. Виж. **Кумиръ** и **Звѣзда**.

Зеведей, съпругъ-тъ на Саломіѣ, и баща на Апостоли-тъ Іакова и Іоанна. Той бѣше рыболовецъ по западно-то крайморіе на Галилейско-то море, и драговодно остави сынове-тъ си да оти-

дѣтъ по Іисуса, Мар. 4; 49, 20. И жена му е придружавала Христа, и му е служила. Виж. **Саломія**. **Зевей** и **Салманъ**, двама Мадіамскы царіе, които бѣхъ разбити и убити отъ Гедеона, Сжд. 8; 5.

Зевуль, сынъ Гедеоновъ, управитель на градъ-тъ Сихемъ, който ся трудеше съ хитрость да запази градъ-тъ за господаря си Авимелеха, Сжд. гл. 9.

Зелфа, Лина-та рабыня, която станъ наложница на Іакова, и майка на Гада и Асира, Быт. 29; 24. 30; 9—13.

Земля. Както на Българскы така сжщо и на Еврейскы и Гръцкы дума-та земля има двѣ значенія: тя означава цѣло-то земно кълбо, или пакъ само една часть отъ него. Само отъ смислъ-тъ на едно дадено изречение можемъ да проумѣемъ въ кое отъ двѣ-тъ значенія дума-та е употреблена. Тѣй въ Мат. 27; 45 "по всичкъ-тъ земѣ," може да ся разумѣе по всичкъ-тъ *онѣзъ* земѣ, или буквально по *всичкъ-тъ* земѣ. Въ единъ нравственъ смислъ, земень или свѣтовень е противно-то на небесенъ, духовень, святъ, Іоан. 3; 31. Іак. 3; 15. 4 Кор. 4; 47. Кол. 3; 2. "Долни-тъ земны страны" или "дълбины-тъ на земѣ-тъ" означава свѣтъ-тъ на мъртвы-тъ, Псал. 63; 9. Иса. 44; 23.

Зереса, Аманова-та жена, горделива и отмѣстительна като мжжъ-тъ си. Тя бѣ осждена да види и десетъ-тъ си сынове окачени на бѣсилници-тъ които тя бѣше приготвила за Мардохея, рабъ-тъ Божій, Есѣ. 5; 10—14. 6; 43. 7; 40. 9; 13.

Зехрій, единъ храбръ Ефремскій князь, военачалникъ на Израилскій-тъ царъ Факея прѣвъ войнъ-тъ съ Ахаза, 2 Лѣт. 28; 7. Той е може-бы чловѣкъ-тъ, който ся нарича "Тавейловъ сынъ" въ Иса. 7; 6, и когото Расинъ и Факей прѣдлагахъ да помажатъ за царъ на Іудж.

Зивъ, I. Виж. **Оривъ**.

II. Второй-тъ мѣсець на Еврейскъ-тъ години, който ся нарича още Іаръ, той съотвѣтствува почти на нашъ-тъ мѣсець Май, 3 Цар. 6; 4.

Зилоть (*ревнитель*). Подиръ Христа, име-то Зилоти ся даваше на едно общество чловѣцы които безъ да иматъ власть и безъ да ся съобразяватъ съ законъ гледали ся да прокарать тѣхны-тъ възрѣнія въ законъ-тъ. По тѣхно мнѣніе было е голѣмо прѣстѣпленіе да ся плаща данъ на Римляны-тъ, и бунтъ е было длъжность-та на Еврейскыя патриотъ. Отъ начало-то тѣ сж были умѣрени, но постѣтъ тѣ постепенно ставали повече и повече буйни; и прѣвъ Римскъ-тъ войнъ и обсаджъ-тъ на Іерусалимъ отъ Тита, тѣхны-тъ чрѣзмѣрности и прѣстѣпленія, извършени ужъ отъ ревность за Бога, сж потрясающы; за това тѣ справедливо ся нарекохъ убийци. Понеже семе-то на тѣзи породичъ хора е сжществувало и прѣвъ врѣме-то на Господа нашего, нѣкои си прѣдполагать че Апостолъ Симонъ Зилоть, Лук. 6; 45, ся е наричалъ така защото единъжъ е принадлежалъ на неѣхъ. Име-то Кананитъ, което е произвѣдено отъ Еврейскъ-тъ думж *кана*, има сжщо-то значеніе каквото Зилоть, Мат. 40; 4. Мар. 3; 18. Малко ся знае за Симона.

Зимрій, I. князь отъ племе-то Симеоново, убитъ отъ Финееза за смѣло-то си прѣстѣпленіе, което извърши на Моавскы-тъ полета, Числ. 25; 44.

II. Началникъ на половинъ-тъ отъ войнскы-тъ колесницы на Израилскій-тъ царъ Илж. Той ся повдигна противъ господаръ-тъ си, уби го, и усвои царство-то му. Той истрѣби цѣло-то Илово домо-родіе, като не пощади нито единъ отъ неговы-тъ сродници или пріятели; тѣй ся испълни слово-то Господне, което говори про-

тивъ Ваасж Иловъ-тъ бащъ чрѣвъ Інуя пророка. Зимрій царува само седмъ дни; понеже Израилска-та войска, която обсаждала Филистимскій-тъ градъ Гиввееонъ, провъзгласи за царъ генералъ-тъ си Амрій, и дойде та обсади Зимрія въ градъ-тъ Терсж. Зимрій като прѣдвидѣ че градъ-тъ ще падне въ рѣцѣ-тъ на непріятеля изгори ся въ дворець-тъ си съ всички-тъ си съкровища, 3 Цар. 16; 4—20. 4 Цар. 9; 31.

III. Други сж сжщо-то име ся споменувать въ 1 Лѣт. 2; 6. 8; 33—36.

Зина, единъ благочестивъ за-конникъ, и пріятель на Апостола Павла, който прѣвъ послѣднѣ-тъ години на живота си прѣпорѣчваше съ посланіе отъ Никополь него и Аполлоса, които патувахъ тогазъ по Критъ, на Тита (Тит. 3; 13). Име-то му е Гръцко, и званіе-то му може да е было Гръцко-то гражданско право, отколкото Еврейско-то.

Зифронъ, градъ расположенъ на сѣверны-тъ прѣдѣлы на обтованижъ-тъ земѣхъ, Числ. 34; 9.

Зифъ, I. градъ на южнжъ-тъ часть на Іудж, Ис. Нав. 15; 24.

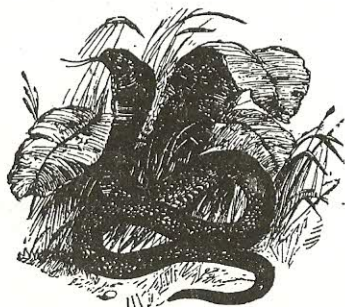
II. Іудинъ градъ, три или четири мили на юго-истокъ отъ Хевронъ; близо до него сж были онѣзи крѣпкы мѣста, въ които Давидъ стоеше дълго врѣме скривъ, 1 Цар. 23; 14, 45.

Злато. Въ стары-тъ врѣмена, злато сж изваждали въ Офиръ, Іов. 28; 46, въ Фаруимъ, 2 Лѣт. 3; 6, въ Шевж и Раамж, Іез. 27; 22. Іовъ, споменува за разны видове злато, Іов. 22; 24. 28; 45—49. Авраамъ былъ много богатъ съ злато, и още тогава отъ злато правили женскы украшения, Быт. 43; 2. 24; 22, 35. Въ Св. Писаніе на много мѣста ся споменува за златный-тъ металлъ; и стари-тъ Іудей го употребявали чистъ или смѣсенъ за много цѣли. Ковчегъ-тъ на завѣта былъ обкованъ съ чисто злато. Отъ чисто

злато сж были и очистилище-то, сждове-тъ на скынїѣ-тѣ, Соломоновы-тъ паницы и пр.

Змей. Въ Отк. гл. 12, тази дума значи единъ голѣмъ змїѣ. Въ Іер. 51; 34, за сжщѣ-тѣ Еврейскѣ думѣ е употреблена друга дума, ламя. Въ Иса. 27; 1. 51; 9. Іез. 29; 3, сжща-та дума значи или крокодилъ, или нѣкое морско чудовище.

Змїи. Тѣзи пълзящи гадове, които Моисей ги счита за гнусны, Лев. 11; 10, 41, ся намиратъ изобилно особенно по топлы-тъ страны, дѣто тѣ сж най-ядовити. Мисли ся, че една шеста часть отъ вси-тъ до сега извѣстны змїи сж отровны; ядовиты-тъ змїи ся отличаваъ по два куфы жмба, които стърчатъ на горнїѣ-тѣ челюсть, и сж по-бавны въ хода си отколкото неядовиты-тъ; тѣ изобилували единъжъ въ Египетъ и Арабіѣ, и нѣколко видове отъ тѣхъ сж упоменѣти въ Св. Писаніе. Виж. Аспидъ, Василискъ и Ехыдна.

Горителны-тъ змїи споменѣты въ Числа гл. 21, отъ които измрѣхъ много Израилеви сынове въ пустынїѣ-тѣ на сѣверъ отъ Акабъ, и горителны-тъ хвъркаты змїи, Иса. 14; 29. 30; 6, сж ся наричали "горителны" и "хвъркаты" вѣроятно отъ голѣмъ-тѣ топлинѣ, който отрова-та имъ причинява, и отъ бързо-то имъ устрѣмительно движеніе. Мѣдна-та змїа, който Моисей

сей направи и издигнѣ на върли-нѣ, не е била цѣлительна, но е била срѣдство за опитваніе покаяніе-то и вѣрѣ-тѣ на людїе-тѣ.

Писатель-тъ на книгѣ-тѣ Екклесиастикъ дума за Израилтяны-тъ, "Тѣ быдохъ за малко врѣме смутени съ наказаніе, за да бждѣтъ научени, имѣющы знакъ на спасеніе да имъ смисли повелѣніе-то на законъ-тъ Ти. Понеже онзи който обрѣнѣ лице-то си кѣмъ неѣж (мѣднѣ-тѣ змїѣ) не ся спаси чрѣзъ това що видѣ, но чрѣзъ Тебе който си Спаситель на всичко." Спаситель-тъ ни показва че мѣдна-та змїа е била неговъ образецъ, Іоан. 3; 14, 15. Вѣрующїѣ-тъ който гледа кѣмъ Христа прїима спасеніе-то на душѣ-тѣ си, която е заражена съ смъртоносныя ядъ на грѣхъ-тъ. За меднѣ-тѣ змїѣ, виж. Нехушанъ. Виж. Обаятели.

Хитра-та и лукава-та змїйна злоба често ся споменува въ Св. Писаніе, Быт. 3; 1. Мат. 10; 16. 23; 33. На много мѣста змїя-та стои вмѣсто дїавола, който употребѣи змїѣ-тѣ за оръдіе да прѣлести женѣ-тѣ, Быт. 3; 13. 2 Кор. 11; 3. Отк. 12; 9.

Знакове небесни, Іов. 38; 32, дванадесетъ-тъ знакове на Зодїака, единъ широкъ въображаемъ поясъ въ небеса-та, който обема звѣзды-тъ що лежатъ въ видимыя пѣтъ на слѣнце-то. Понеже това свѣтло ся вижда да минува прѣзъ този кръгъ ежегодно, то разны части отъ него едно по друго го прїематъ всѣкой мѣсець; и израженіе-то, "Можешъ ли да извадишь небесны-тъ знакове въ врѣме-то имъ?" вижда ся да значи, Можешъ ли ты съ своѣж-тѣ си силѣ да наредишь небесны-тъ свѣтила да ся въртѣтъ въ Зодїака, и лѣто-то и зима-та да върватъ въ редъ?

Знаменіе. Виж. Бѣлѣгъ.

Зодїи, 4 Цар. 23; 5. Еврейската дума за зодїи значи *ложеницы*,

и ся употребява да означава дванадесетъ-тъ свѣзѣздіа на зодїакъ-тъ, застанища на слѣнце-то прѣзъ ежегодношно-то му видимо обыкляніе около небеса-та. Въ горнїѣ-тъ стихъ тѣ ся споменуваъ като прѣдмѣти обожавани въ Іудѣ. Сравни Быт. 37; 9.

Зосеаеъ, единъ камыкъ при источникъ-тъ Роголь, въ долѣ-тъ при юго-источнѣ-тѣ часть на Іерусалимъ. Тукъ послѣдователи-тъ на Адонїѣ бѣхъ ся събрали на бунтъ, 3 Цар. 1; 9.

Зоровавель, Салаеиловъ-тъ сынъ, отъ царскїѣ-тъ Давидовъ родъ. Въ Ездр. 1; 8, ся нарича "Савассаръ Іудейскїѣ-тъ князь." Както и само-то му име показва, Зоровавель ся е родилъ въ Вавилонѣ, и былъ е прѣдводителъ на Еврей-тъ които най-перво ся завърнахъ отъ Вавилонскїѣ-тъ плѣнѣ, 536 г. прѣди Р. Х. Кыръ му прѣдаде священны-тъ съсѣды на храмъ-тъ, съ които Зоровавель ся завърнѣ въ Іерусалимъ, Ездр. 1; 11. Като начальникъ, той най-напрѣдъ ся споменува между другы-тъ които ся завърнѣхъ въ отечество-то си, Ездр. 2; 2. 3; 8. 5; 2. Аг. 1; 1. 2; 1—9, 21—23. Той положи основаніе-то на храмъ-тъ, Ездр. 3; 8, 9. Зах. 4; 9, и възстанови покланяніе-то Богу, и обыкновенны-тъ жертвоприношенїа. Когато Самаряни-тъ пожелахъ да помогнѣтъ въ възобновленіе-то на храмъ-тъ, Зоровавель и первенци-тъ Іудини имъ отрѣкохъ тѣзи честь, понеже Кыръ бѣше възложилъ тѣжа длѣжность само на Еврей-тъ, Ездр. 4; 2, 3. Тѣ сполучихъ да накаратъ Персїйскїѣ-тъ дворъ да издаде заповѣдь за да ся прѣкрати граденіе-то, което ся и спрѣ до вторѣ-тъ годинѣ на Дарїѣ Истаспова, 520 год. прѣди Р. Х. Нищо повече не ся знае за него, само че Іосифъ и Марїа сж негови потомци, Мат. 1; 13. Лук. 3; 27.

Зосимъ, едно поле при върхъ-тъ на Фасгъ. Тукъ царъ Валакъ

доведе Валаама да принесе жертвы и да прокълне Израїля, Числ. 23; 14.

Зузими, людїе които прѣзъ Авраамово-то врѣме живѣхъ на истоцъ отъ Іорданъ, и бѣхъ покори отъ Ходоллогора и съюзницы-тъ му, Быт. 14; 5. Прѣдполага ся да сж были сжщи-тъ исполни Замзумими, които ся споменуваъ въ Втор. 2; 20.

И.

Ивлеамъ (*истрѣбляющїѣ людїе-тъ*), Манассїинъ градъ въ Иссахарово-то или Асирово-то наслѣдіе, Іис. Нав. 47; 41. Сжд. 1; 27. 4 Цар. 9; 27, и нареченъ Вилеамъ въ 1 Лѣт. 6; 70.

Ивцанъ, десетый сждїа Израилевъ, роди ся въ Вилеамъ, занимавъ сждѣбнѣ службѣ седмъ години, и бѣше заблѣдѣтеленъ за голѣмо-то и имотно-то си семейство, прѣди Р. Х. 1182, Сжд. 12; 8.

Игаїонъ, Псал. 9; 16. За тѣжкѣ думѣ ся прѣдполага да показва спїраніе за размышленіе въ пѣяніе-то на псаломъ-тъ.

Иддо, Іудейскїѣ пророкъ, който е пророкувалъ противъ Іеровоама, и е писалъ исторїѣ-тѣ на Ровоама и Авїѣ, 2 Лѣт. 9; 29. 12; 15. 13; 22. Іосифъ и другы сж на мнѣніе че той е пророкъ-тъ, за когото ся расказва въ Св. Писаніе че быде проведенъ до Іеровоама въ Веелї, и че на врѣщаніе го нападнѣхъ и умъртвилъ лѣвъ, 3 Цар. гл. 13. И за другы лица подъ това име ся споменува въ Вет. Завѣтъ, 1 Лѣт. 27; 21. Ездр. 8; 17—20. Зах. 1; 1.

Идопоклонство. Виж. Кумиръ.

Израїль, (*който надѣвива прѣдъ Бога*). Това име е было дадено на Іакова зашто надвїлъ на Божїѣ-тъ ангелъ въ Фануїлѣ, Быт. 32; 1, 2, 28, 30. Ос. 12; 3. Виж. Іаковъ. Съ име-то Израїль понѣкога ся разумѣва всичко-то Израїлево потекло, сѣме-то Іаково,

1 Кор. 10; 18; по нѣкога всички-тѣ истински вѣрующе, духовно-то му сѣме, Рим. 9; 6; и по нѣкога Израилево-то царство, десетъ-тѣ племена, отлжчени отъ двѣ-тѣ племена на Иудино-то царство.

Израиляни, "Израилеви-тѣ сынове." Съ това име сж ся называвали дванадесетъ-тѣ Еврейскы племена до прѣди раздѣленіе-то си при Ровоама, и десетъ-тѣ слѣдъ раздѣленіе-то. Ефремово-то племе е было първо между десетъ-тѣ племена, и още отъ рано е показвало нѣкакъ си съпернический духъ къмъ Иудино-то племе. Иисусъ Навинъ е былъ Ефремецъ, ковчегъ-тъ на завѣта за дълго врѣме ся е пазилъ отвжтрѣ прѣдѣлы-тъ на Ефремово-то племе въ Сило, и Иеровамъ е былъ сжщо Ефремецъ. Подиръ раздѣленіе-то, за да въспржтъ десетъ-тѣ племена да не ходятъ въ Иерусалимъ на поклоненіе, двѣ-тѣ златны телета были поставени въ Веилъ и Данъ, и тѣй идолопоклонство-то ся въдворило между тѣзи племена, и развратъ-тъ и нечестіе-то нарастнажи по-бърже между тѣхъ отколкото въ Иудино-то царство. Израиляни-тѣ за това быдохъ наказани съ мечъ, гладъ и пр.; и най-сетнѣ, когато сѣрдца-та имъ закоравѣхъ и тѣ не земахъ вече отъ изобличеніе, тѣ быдохъ изведнѣжъ погубени, и то съвършенно. Прѣзъ двѣстѣ и петдесетъ и четири-тѣ години на царство-то си, отъ 975 до 721 прѣди Р. Х., Израиляни-тѣ сж имали деветнадесетъ царіе отъ различни потекла. Виж. **Царіе**. Сихемъ, Оерса и Самарія сж были едно по друго правителственны сѣдалища. Подиръ плѣненіе-то си отъ Салманасаръ, Израиляни-тѣ като народъ никога вече не ся завържили. Онѣзи отъ тѣхъ, които ся вържили, ся размѣсили въ Иудино-то и Вениаминово-то племена, и тѣзи сж были Еврей-тѣ въ дни-тъ на Спасителя. Виж. **Ханаанъ**, **Еврей**, и **Иуда**.

Изстжпленіе, е онова състояніе на чловѣка когато чувства-та му не работятъ и не ся съобщаватъ съ духъ-тъ (умъ-тъ), който тогазъ е занятъ или съ привидѣнія, както въ изстжпленія причинены отъ болестъ, или както едно врѣме, съ Божіи откровенія. То не прилича нито на снуваніе нито на балнуваніе. Такыва принасянія на умъ-тъ често ся споменуватъ въ Св. Писаніе; като изстжпленіе-то Валаамова, Числ. 24; 4, 16; Петрово и Павлово, Дѣян. 10; 10. 22; 17. 2 Кор. 12; 4—4. Сравни и Быт. 2; 21—24. 43; 12—24. Гов. 4; 13—21.

Иконія, голѣмъ градъ въ Малж Азіѣ, днесъ минува подъ име-то Коня. Мало-Азіатскы-тѣ области ся распрѣдѣлявахъ много различно въ разны врѣмена, така щото споредъ едни писатели Иконія ся падаше въ Фригіѣ, споредъ други въ Ликаоніѣ, а споредъ трети въ Писидіѣ. Христіанскъ-тъ вѣржъ пръвъ проповѣда и укрѣпи въ този градъ Павелъ, подиръ Р. Х. 48; но той быде принуденъ да побѣгне отъ тамъ, за да спасе живота си отъ едно гоненіе поддигнато срѣщо него отъ неповѣрувалы-тъ Иудеи, Дѣян. 13; 51. 44—6. Тѣ го прислѣдувахъ и въ Листрж, дѣто го бихъ и малко останж да го убійтъ, но подиръ нѣколко врѣме той пакъ посѣти Иконіѣ, 51 год. слѣдъ Р. Х., Дѣян. 14; 19—21. 2 Тим. 3; 11. Христіанска-та церква продължаваше да сжществувала въ Иконіѣ за осмъ вѣка, но подъ Мухамеданскъ-тъ власть тя почти угаснж. За сега, Коня е най-главнѣнъ градъ на Караманіѣ. Положена е въ прѣкраснж и плодороднж странж, 260 мили на юго-истокъ отъ Цариградъ, и 120 отъ Средиземно море. Оградена е съ стѣны, които ся подпираатъ отъ 108 четвъртиты кулы, четырадесетъ крачки далечъ еднж отъ другж. Жители-тъ ѣ 40,000, сж Турци, Арменци, Гръци и Евреи.

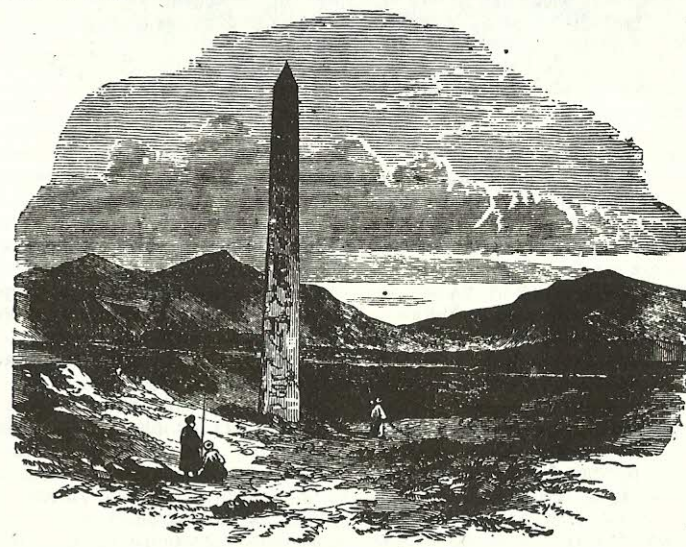
Ила, I. Долъ-тъ въ който Давидъ уби Голиаа, 1 Цар. 17; 2, 3, 49. Този долъ трѣбва да е былъ около единадесетъ мили на юго-западъ отъ Иерусалимъ.

II. Сынъ и наслѣдникъ на Вааса, Израилскый царь, прѣди Р. Х. 926 год. Откакъ царувалъ двѣ години, той ся убилъ въ пѣянство, отъ одного отъ чиновницы-тъ си, Зимрій, който го наслѣдилъ като царь. Зимрій погубилъ всичкы-тъ домъ на Ваасж, споредъ пророчество-то на Иуя пророка, 3 Цар. 16; 6—10.

Илій, первосвященникъ на Еврей-тѣ, първыи-тъ отъ потеклото на Иеамаръ, 1 Цар. 2; 27. Илій е былъ и сждія Израилевъ за че-

родъ быде пораженъ; но плѣненіе-то на ковчегъ-тъ Господень съкруши сѣрдце-то Иліево, 1 Цар. гл. 4. Божіе-то заплашваніе ся е изпълнило въ врѣме-то на Авіаеара. Виж. **Авіаеаръ**.

Иліополь (*градъ на слънце-то*), I. Единъ градъ въ Египетъ, тѣй нареченъ въ прѣводъ-тъ на Александрійскы-тъ прѣводители на Св. Писаніе, а въ Еврейскы, и въ прѣводы-тъ на Коптскый, и Англійскый, този градъ ся нарича Онъ, *слънце, свѣтлина*. Араби-тѣ сж го наричали Аннъ-Шемъ, источникъ сълнеченъ. Всичкы-тъ тѣзи имена произлѣзли отъ това, че Египтяни-тѣ въ онзи градъ ся поклоняли

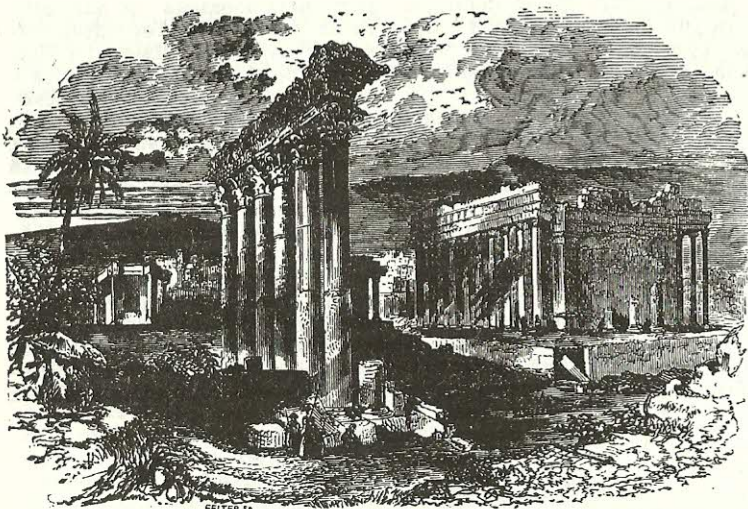
ОБЕЛИСКЪ ВЪ ИЛИОПОЛЬ.

тыридесетъ години. Той ся е отличавалъ по благочестіе-то си, но е былъ небрежливъ въ управленіе-то на дома си, и за тѣзи неговжъ винж Божіи-тъ сждбы паднахъ надъ домъ-тъ му, 1 Цар. 3; 44—48. Въ битвж-тъ съ Филистимцы-тъ двама-та Иліеви сынове бѣхъ убити, и Израилскый-тъ на-

на слънце-то. Иліополь былъ вече на развалины въ врѣме-то на Страбона, и този историкъ споменувалъ че въ Римъ были занесени отъ тамъ два обелиска.

II. Въ Св. Писаніе ся споменувала другъ Иліополь подъ име-то "поле-то Авенъ." или сълнечно поле, Амос. 4; 5. Този Иліополь е былъ

РАЗВАЛИНЫ ОТЪ БААЛБЕКЪ.

Сирийскій-тъ, който сега носи името Баалбекъ. На величественны-тъ развалины на този градъ сж ся удивлявали прѣзъ минжлы-тъ вѣкове, и ще имъ ся удивлявать и въ бѣдѣще, додѣто чрѣзъ разрушителнѣ-тъ силѣ на природѣ-тъ исчезнѣтъ. Най-забѣлѣжителны отъ останкы-тъ на този старъ градъ сж останкы-тъ отъ три храма, отъ които най-голѣмый-тъ съ дворове-тъ си и входы-тъ си ся простиралъ 1000 крака отъ истокъ къмъ западъ.

Илія, родомъ Ѳесвѣецъ, отъ Галаадскы-тъ жители, 3 Цар. 17; 1. Нищо не ся знае за родители-тъ му и за дѣтство-то му. Съ своѣ-тъ смѣлость и вѣрность той подигнѣлъ гнѣвъ-тъ на Ахаава и Іезавель, особенно когато ги застрашавалъ че нѣма да пада роса и дѣждъ за нѣколко години заради грѣхове-тъ на Израилѣны-тъ. Това ся е случило въ около 908 год. прѣди Р. Х. Рѣководенъ отъ Бога пророкъ-тъ избѣгнѣлъ при пото-къ-тъ Хериевъ, дѣто го хранили вранове-тъ. Послѣ той станжлъ

та отишлъ въ Сарептѣ, у Финикій-тъ, и тамъ извършилъ двѣ чудеса; чрѣзъ едно-то той доставилъ хранѣ на еднѣ гостоприемнѣ жє-нѣ, чрѣзъ друго-то той сѣживилъ бездушно-то тѣло на дѣте-то ѱ. Отъ тамъ той ся завѣрижлъ при царѣ Ахаава, дѣто на Кармилъ въ едно събраніе на лѣжливы пророцы прославилъ истиннаго Бога, който му далъ отвѣтъ "чрѣзъ огнь." Слѣдъ това бездѣждіе-то ся послѣдвало отъ силенъ дѣждъ. Подиръ всячко това, Илія безъ малко що не ся отчаялъ като гледалъ че народоначалици-тъ пакъ не ищѣли да ся покажѣтъ и да припознажѣтъ истиннаго Бога. Тогава той побѣгнѣлъ въ пустынѣ-тъ, и отишлъ на Хоривъ горѣ-тъ Божій, дѣто едно видѣніе отъ Бога го утѣшавало и укрѣпавало. Отъ тамъ Богъ го проводилъ въ Дамаскъ да помаже Азаила за царѣ надъ Сириѣ. Послѣ той помазалъ Інуя за царѣ надъ Израила, и Елисея помазалъ за пророкъ вмѣсто себе си. Слѣдъ шесть години ный намирамы Илія че осажда

Ахаава и Іезавель за прѣстѣпничество-то имъ въ работѣ-тъ на Навуея; и по-послѣ той прѣдрича смѣръ-тъ на царѣ Охозій и призовава огнь отъ небо-то върху стражы-тъ които искали да го уловятъ. Като ся прѣдизвѣстилъ че скоро ще ся земе отъ земѣ-тъ, Илія далъ послѣднѣ-тъ си наставленія въ пророческо-то училище, прѣминжлъ Іорданъ по едно чудо, и безъ да умре ся отнеслъ къмъ небо-то въ еднѣ огненнѣ колесницѣ, 3 Цар. гл. 17—19, 21. 4 Цар. гл. 1, 2. Възнесеніе-то на пророкъ Илія ся е случило около 896 год. прѣди Р. Х. Прѣдполага ся че писмо-то до Іорама, съ което Илія му извѣстѣва че щѣше да страда заради беззаконія-та си, е было написано прѣди пророкъ-тъ да ся възнесе, ако то и да е было испратено осемъ години слѣдъ възнесеніе-то. 2 Лѣт. 21; 12—19.

Илія е былъ еднѣ отъ найдостоуважаемы-тъ Еврейскы пророцы. Той е былъ дѣрзновенъ, вѣренъ, строгъ, самоотверженъ, и ревностенъ за Божій-тъ славъ. Всичкы-тъ му животъ е забѣлѣжителенъ за нравственны-тъ му прѣвѣсходства. Той ся явява като еднѣ свѣрхестественъ вѣститель отъ выше, и за нищо друго ся не грыжи освѣнъ да изврши высоко-то си посланіе. Животописание-то му е едно отъ най-необыкновенны-тъ, и е много поучително. Само Моисей и Илія сж имали прѣимущество-то да ся явятъ прѣдъ Спаситель-тъ, много вѣкове слѣдъ отхожданіе-то имъ отъ този свѣтъ, на Прѣображенскѣ-тъ горѣ, Лук. 9; 28—35.

Іоаннъ Кръститель ся именува въ пророчества-та и Илія, защото по характеръ-тъ си и по животъ-тъ си той е приличалъ на стары-тъ Еврейскы пророкъ, Мал. 4; 5, 6. Мат. 17; 10—13.

Иллирикъ, една ивица земѣ въ Европѣ, лежи на истокъ отъ Адриатическо море, на сѣверъ отъ

Епиръ, и на западъ отъ Македоній. Въ старо врѣме ся дѣлеше на Ливурній, сега Кроацій, на сѣверъ, и Далмацій на югъ, която и до днесъ е извѣстна подъ исто-то име. Виж. Далмація. Прѣдѣлы-тъ на Иллирикъ сж были по-широки или по-тѣсни въ разны врѣмена. Павелъ, съ проповѣдъ-тъ на евангеліе-то ходилъ дори до Иллирикъ, слѣдъ Р. Х. 57 год., Рим. 15; 19.

Имена-та у Еврей-тъ често сж имали значеніе; понѣкога сж показвали едно слано или едно безчестно потекло, и понѣкога сж ознаменували нѣкое произшествіе при рожденіе-то или прѣзъ живота на лица-та. Разгледайте имена-та Исмаиль, Исавъ и Іаковъ, както и Моисей, Іхаводъ, и пр. Быт. 16; 11. 25; 25, 26. Исх. 2; 10. 1 Цар. 4; 21. Нѣкои имена сж были сложны, и често въ такыва имена е влизала и часть отъ Божіе-то име, *Іе, Іо, Ел,* и пр., въ начало-то на думѣ-тъ, и *Іа, илѣ, иль,* и пр. въ края, каквото въ Еліезеръ, Исх. 18; 4. Самуиль, Іосія, Адонія, и пр. По нѣкога едно име състояло отъ едно цѣло изреченіе, каквото Еліоинай, отъ *Кѣмъ Іеова сж мои-тъ очи,* 1 Лѣт. 4; 36. Ново-Завѣтны-тъ имена сж повечето увѣковѣченъ стары и семейственны имена, Лук. 1; 61. Хората въ Истокъ мѣнувать имена-та си за незначителны причины; и отъ това ся срѣща въ Св. Писаніе че едно и сжщо лице минува подъ двѣ или повече имена, Руе. 1; 20. 2 Цар. 23; 8. Іоан. 4; 42. Царіе-тъ често промѣняли имена-та на служители-тъ си като ги провѣзвѣждали на по-высоки чинове, Дан. 1; 6, 7; и по онѣзи причинѣ, да ся дадеше нѣкому "име ново" е значало да му ся въздаде честь, прѣдимство, Отк. 2; 17. Едно Еврейско име понѣкога ся е прѣносяло въ Гръцкы, съ твърдъ малко измѣненіе: Илія е станжло Иліасъ. Но понѣкога е-

дно Еврейско име ся е мѣнявало съ единъ Грѣцкѣ думѣ, еднозначущѣ по съвѣстѣ различнаго видѣ; така име-то Фома е станѣло Дидимъ и Тавиѣа—Доркасѣ (Сърпѣ).

“Име-то” на Бога означавѣ самаго Бога, или едно отъ свойства-та му. Да ся “въздигне име-то на умрѣлый-тъ” ся тѣлѣува въ Руѣ. гл. 4, а да ся “изглади име-то” нѣкому значи да ся искорени родѣ-тъ му, Псал. 9; 5.

Именей, членъ на церквѣ-тъ може-бы въ Ефесѣ, който отпадна отъ вѣрѣ-тъ, като погрѣши отъ истинѣ-тъ та отричаше учение-то за въскръсѣние-то и говореше че въскръсѣние-то е вече станѣло. Когато първо ся споменува за него, 1 Тим. 4; 20, той бѣше вече отлѣченъ отъ церквѣ-тъ; а когато пакъ ся споменува за него 2 Тим. 2; 17, 18, той още упражняваше гибелно влияние.

Индія, Евр. 4; 1. 8; 9, страна-та която лежи на истокъ отъ старѣ Персїѣ и Бактрїѣ, така была наречена отъ рѣкѣ Индѣ, която тече прѣзъ неѣ. Древня Индїя ся е простирала повече кѣмъ сѣверъ и западъ отголѣкото нынѣшнїѣ Индїѣ; и южна-та ѣ часть, която сега е най-добрѣ извѣстна, е была твърдѣ малко позната до прѣди откритїя-та на нынѣшне-то мореплаванїе.

Иносказанїе (*аллегорїя*), единъ прѣносенъ начинъ на говоранїе, въ който ся употрѣбаватъ думы буквально принадлежащи на едно нѣщо, за да изразятъ друго. Таквыи сѣ слово-то Наааново на Давида, 2 Цар. 12; 1—14. Псал. 80, и притча-та на сѣятель-тъ на Господа нашего, Лук 8; 5—15. Израженїе-то, “и това е иносказанїе-то,” Гал. 4; 24, значи че приключенїя-та въ животѣ-тъ на Исаака и Исмаїла, споменѣты въ прѣжнї-тъ стихове, сѣ были прѣсносно употрѣбены.

Инь, една Еврейска мѣрка на жидкости, Исх. 30; 24. Іез. 45; 24.

Исх. 29; 40. Лев. 23; 13. Инѣ-тъ е былъ шеста-та часть на еѣж-тъ.

Продїада, внука на Ирода Великїѣ и Марїамнѣ, дѣщеря на Аристовула, и сестра на Ирода Агриппѣ 1. Тя ся оженила за стрика си Ирода Филиппа, но послѣ го напустила, и станѣла жена на брата си Ирода Антипѣ. Тя исхитрувала да накара мѣжа си да погуби Іоанна Кръстителя, защото Іоаннѣ смѣло ѣ изобличавалъ за незаконнѣ-тъ ѣ женитѣж. Когато Иродѣ ошѣшелъ на заточенїе въ Лїонѣ, тя го придружила, Мат. 14; 3, 6. Мар. 6; 17. Лук. 3; 49. Виж. Иродѣ III.

Продїани, привѣрженници на Ирода Антипѣ, Мат. 22; 16. Мар. 3; 6. Иродѣ зависѣлъ отъ Римскїѣ-тъ Дворѣ, и негови-тъ привѣрженници поддѣржали че благоприличїе-то изисквало да ся плаща данъ на Кесаря, а това благоприличїе Фарисей-тъ не припознавали. Това пояснява 16-й ст. въ 22 гл. на Мат.

Иродѣ, име-то на чѣтырма князове, Едомцы по происхожденїе, които управлївали въ Римско врѣме Іудейѣ или единѣ часть отъ неѣ, и които сѣ споменѣти въ Новый Завѣтъ.

І. Иродѣ, за когото ся споменувавъ Мат. гл. 2 и Лук. 4; 5, былъ сынъ на Антипатра, Едомецѣ, когото много обычалъ Юліѣ Кесарѣ. Когато былъ още малолѣтенъ, на петнадесетъ години, Иродѣ ся опрѣдѣлилъ отъ бащѣ си управителъ на Галилеѣ, подъ начальство-то на Иркана II-ѣ, който тогава былъ главенъ управителъ на Іудейскїѣ-тъ народѣ, а на Иродовѣ-тъ братѣ Фазавїа ся повѣрило подуправленїе-то на Іудейѣ. Тѣ отпослѣ ся подтѣвердили на службѣ-тъ си отъ Антонїа, който имѣ далъ и титулѣ четверовластниці около 47 г. прѣди Р. Х. Съ Иркана сѣперничесувалъ братъ му Аристовулѣ, а Антигонѣ, сынѣ-тъ на послѣднїѣ-тъ, подпомогналъ

отъ Іудей-тъ поченѣлъ да враждува срѣщу Ирода. Въ борѣ-тъ изпърво Антигонѣ не сполучилъ, но послѣ, съ помощѣ-тъ на Партиѣ-тъ той разбилъ Ирода, и станѣлъ господарѣ на Іудейѣ, около 40 год. прѣди Р. Х. Иродѣ тогава побѣгнулъ въ Римѣ, дѣто той съ помощѣ-тъ на Антонїа ся прогласилъ царѣ на Іудейѣ, събралъ единѣ голѣмѣ войскѣ, побѣдилъ Антигона, прѣвзелъ Іерусалимѣ, и избилъ Маккавей-тъ, около 37 год. прѣди Р. Х. Въ Іудейѣ Иродѣ за да придобѣе прїятельство-то на Іудей-тъ съградилъ изново храмѣ-тъ и го украсилъ, и основалъ и разширилъ много градове и градовцы; но Іудей-тъ още повече възненавидѣли чуждо-то иго когато той установилъ нѣкои игры въ честь на Кесаря, и въздигнулъ позорищнѣ зданїа въ Іерусалимѣ. При това, жестокосердіе-то му го правило още по-омраченъ. Той умъртвилъ женѣ си Марїамнѣ, съ двама-та ѣ сынове Александрѣ и Аристовулѣ; и на прѣдсмертнїѣ-тъ си часѣ, той хвърлилъ въ тѣмниці у Іерихонѣ нѣколцина отъ най-отличнѣ-тъ си подданици, и накаралъ сестрѣ си да му ся обѣщае че тѣ ще бѣдѣтъ убити на минутѣ-тъ шомъ издѣхне, за да пролѣжатъ сызѣ, споредъ собствѣннѣ-тъ му думы, при смъртѣ-тъ на Ирода. Това обѣщанїе, обаче, не ся исполнило. Сынѣ-тъ на Ирода Антипатрѣ прѣтерпѣлъ смѣртно наказанїе за сѣзаклїанїе-то му да отрови бащѣ си; и слѣдъ петъ деня, Иродѣ умрѣлъ, на 3 г. прѣди Р. Х. споредъ общепрїето-то смѣтанїе и на шестдесетъ и осмѣ годишнѣ възрастѣ, слѣдъ като царувалъ тридесетъ и чѣтыри години. Въ послѣднїѣ-тъ години на царуванїе-то Иродово Іисусѣ ся родилъ въ Вїюлемѣ; и Иродѣ, за да погуби Іисуса, заповѣдалъ да ся избѣжѣ въ онѣзи странѣ всички-тъ дѣца на дѣѣ години и по-долу, Мат. гл. 2. За това събытїе

споменува и историкѣ-тъ Макровїѣ. Слѣдъ смъртѣ-тъ на Ирода, половина-та отъ царство-то му, сѣ Іудейѣ, Едомѣ, и Самарїѣ, ся наслѣдили въ началство-то отъ сына му Архелая, комуто ся дала титулѣ-тъ Еѣнархѣ (народоначальникѣ); а друга-та половина ся раздѣлила между двама отъ другѣ-тъ му сынове, Ирода Антипѣ и Филиппа, съ титулѣ-тъ четверовластниці. Иродѣ управлївалъ Галилеѣ и Переѣ, а Филиппѣ Трахонитисѣ, Итуреѣ, и Ватанейѣ.

II. Иродѣ Филиппѣ. Виж. Филиппѣ.

III. Иродѣ Антипа, Лук. 3; 4, былъ сынъ на Ирода Великїѣ, когото му родила Самарянска-та му жена. Той былъ сѣщїѣ братъ на Архелая; и двама-та братїа ся образували заедно въ Римѣ. Слѣдъ бащинѣ-тъ му смъртѣ, Антипа ся опрѣдѣлилъ отъ Августа Кесаря четверовластникѣ въ Галилеѣ и Переѣ, т. е. въ южнѣ-тъ часть на странѣ-тъ кѣмъ истокъ отъ Іорданѣ, Лук. 3; 1. Той ся е наричалъ понѣкогажѣ и царѣ, Мар. 6; 14. Спаситель-тъ, като Галилеянинѣ, подлежалъ подъ гражданско-то вѣдомство на Ирода, Лук. 23; 6—12. Първа-та жена на Ирода была дѣщеря-та на Аретѣ, Арабскїѣ царѣ; но по-послѣ той залибилъ Иродїадѣ, женѣ-тъ на брата си Филиппа, братовчедкѣ-тъ си; напустилъ своѣж-тъ женѣ, и като придумалъ Иродїадѣ да напустѣ и тя мѣжа си, оженилъ ся за неѣ. По нейно-то желанїе той по-послѣ отишлѣ въ Римѣ да проси царскѣ титулѣ; но тамо го наклеветилъ прѣдъ Императора Калигулѣ братовчедѣ му Иродѣ Агриппа братѣ-тъ на Иродїадѣ. По причинѣ на това, той отишлѣ на заточенїе въ Лїонѣ у Францїѣ, а негова-та дѣржава прѣминѣла подъ управленїе-то на Ирода Агриппѣ. Иродѣ Антипа е който отсѣклъ главѣ-тъ на Іоанна Кръстителя, Мат. 14; 4—12. Мар. 6;

14—29. Той ся види да е былъ послѣдователь, или поне пріятель, на Саддукеи-тъ, Мар. 8; 15. Виж. още Мат. 16; 6, и **Продіани**.

IV. **Продъ** Агриппа голѣмый или I., Дѣян. 12; 23, 35, былъ внукъ на Прода Великий и Маріамъ, и сынъ на Аристовула, когото убилъ заедно съ майкъ му баща му. Когато Калигула възлѣзълъ на Римскій прѣстолъ, Агриппа ся извадилъ изъ тъмницъ-тъ, дѣто былъ затворенъ отъ Тиберія, и пріелъ отъ императора титлъ-тъ царь, (38 слѣдъ Р. Х.) заедно съ области-тъ които по-напрѣдъ ся управлявали отъ стрика му Филиппа четверовластника (виж. **Продъ** I) и отъ четверовластника Лисанія (виж. **Авилинія**). Притяжаніе-то на тѣзи области му ся потвърдило въ 43 г. слѣдъ Р. Х. отъ Клавдія, който прибавилъ на царство-то му и онѣзи части отъ Іудеѣ и Самаріѣ, които нѣкога си принадлежали на дѣдъ му Прода. За да угоди на Іудеи-тъ, той започналъ да прислѣдва Христіани-тъ; но не довършилъ, види ся, прѣдпріятіе-то си, защото наскоро слѣдъ като убилъ Іакова и запрѣлъ въ тъмницъ Петра, той умрѣлъ нечаянно въ Кесаріѣ отъ едно ужасно поражение, 44 год. слѣдъ Р. Х. Дѣян. гл. 12. За него споменува Іосифъ само подъ името Агриппа.

V. **Продъ** Агриппа малый или II., Дѣян. гл. 25, 26, былъ сынъ на Прода Агриппъ I., и ся възпиталъ въ Римъ, подъ попечительство-то на императора Клавдія. По смъртъ-тъ на бащъ му, когато былъ още на седемнаесетъ години, вмѣсто да го проводи да управлява бащино-то си царство, императоръ-тъ го поставилъ надъ Халкійскъ-тъ държавъ, която нѣкога си принадлежала на стрика му Прода. По-послѣ той добылъ царскъ титлъ и ся опрѣдѣлилъ да властвува на бащины-тъ си владѣнія, Ватанеѣ, Трахонитисъ, Авилиніѣ, и пр., при

които ся присѣдинили по-послѣ и нѣкои градове. Той ся споменува въ Новый Завѣтъ и отъ Іосифа само подъ името Агриппъ. Прѣдъ него Фестъ извелъ Апостола Павла да му поговори за себе си, Дѣян. 25; 43. гл. 26. Той умрѣлъ въ третъ-тъ годинъ на Траяново-то царуваніе, на седемдесетъ годишнъ възраст.

Исаакъ (*смѣхъ*), Быт. 17; 17. 48; 12. 21; 6, единъ отъ прѣдѣды-тъ на Еврейскій-тъ народъ и на Христа, сынъ на Авраама и Сарраж, прѣди Р. Х. 1896—1716. Историѣта му ся описва въ Быт. 21; 24—28. 35; 27—29. Рождение-то му е достопамятно за начинъ-тъ по който за него ся прѣдвѣзвѣсти на родители-тъ му въ дълбожъ-тъ имъ старость. И въ дѣтство-то, когато бѣше още малъкъ, той ся възненавидѣлъ отъ брата си Исмаила, сынъ-тъ на бащинъ-тъ му наложницъ; и въ това нѣщо, той е образецъ на всички-тъ чада на обѣщаніе-то, Гал. 4; 29. Въспитанъ въ страхъ-тъ Господень, той когато възмъжѣлъ показа съ поведѣніе-то си благородно повѣреніе и покорность въ оныи достоазбѣлжителенъ испытъ, въ който ся испытъ вѣра-та на Авраама и съ който ся утвърди Авраамъ за “отецъ на вѣрны-тъ,” и той съ кроткъ-тъ си повинность и послушность Богу, прѣдизобрази еднородный-тъ Сынъ на Отца. На възрастъ четиридесетгодишенъ той ся ожени за благовѣстивъ-тъ и любезнъ Ревеккъ отъ Месопотаміѣ. Повечето врѣме отъ живота той проживѣлъ въ южнъ-тъ часть на Ханаанъ и въ околны-тъ ѣмѣста. Въ погребеніе-то на баща му зѣ участие и отхвърленный-тъ му братъ Исмаилъ. Имена-та на двама Исааковы сынове ся споменувать въ Св. Писаніе. Пристрастіе-то на майкъ-тъ къмъ Іакова, и на бащъ-тъ къмъ Исава, породихъ завистъ, раздоръ, враждъ и грѣхъ, но всеко това быде за да ся извършатъ

Божіи-тъ дѣли. Въ сто и тридесетъ и седмъ-тъ си годинъ Исаакъ благослови Іакова и го испрати въ Месопотаміѣ. Въ сто и осмдесетъ-тъ си годинъ той прѣдаде Богу душъ, и быде погребенъ въ Авраамовъ-тъ гробъ отъ двама-та си сынове. Исаакъ быде смиренъ, благовѣнъ, вѣренъ и покоренъ на волѣхъ-тъ Божіихъ.

Исавъ, сынъ-тъ Исааковъ, и братъ-тъ Іакововъ, Быт. гл. 25. Двама-та Исаакови сынове сж были близнаци, и Исавъ, който ся родилъ пръвъ, продалъ първородство-то си на Іакова. Въ Бытіе-то ся повѣствува какъ той изгубилъ бащино-то си благословеніе, какъ враждувалъ за това противъ брата си Іакова, какъ послѣ ся примирилъ съ него и пр. Быт. гл. 27, 32, 33. Исавъ ся именовалъ и Едомъ. Той ся заселилъ въ планинъ-тъ на югъ отъ Мъртво море, и область-та му ся простирала до заливъ-тъ Акаба, дѣдо добылъ голѣмъ власть. Виж. Едомъ.

Исаія, Амосовъ-тъ сынъ, единъ отъ най-отличны-тъ пророцы Еврейскы. Той почналъ да пророкува въ Іерусалимъ кждѣ свършкъ-тъ отъ царствіе-то на Озіѣ, прѣди Р. Х. около 757 год., и проводилъ въ пророческъ-тъ службѣ 60 години при Іоама, Ахаза и Езекиѣ, Иса. 1; 1. Сравни 4 Цар. гл. 15—20 и 2 Лѣт. гл. 26—32. Първы-тъ дванадесетъ главы отъ пророчества-та му ся относятъ на Іудино-то царство; подиръ тѣхъ вярять главы-тъ 13—23, управены противъ чужды народы, освѣнь гл. 22, противъ Іерусалимъ. Въ гл. 24—35, които вѣроятн сж были писаны въ царуваніе-то на Езекиѣ, пророкъ-тъ гледа напредъ въ пророческо видѣніе на Вавилонско-то плѣненіе и на Мессіѣ. Гл. 36—39 даватъ историческъ повѣсть на нашествіе-то отъ Сенахирима, и на свѣтлы-тъ дадены отъ Исаіѣ на Езекиѣ. Този расказъ съотвѣтствува съ расказъ-тъ въ 4

Цар. 48; 43, до 20; 19; и наистинъ гл. 37 у Исаіѣ е почти дума по душъ сжща-та съ 4 Цар. гл. 19. Остаткъ-тъ отъ книгъ-тъ на Исаіѣ, гл. 40—66, съдържа еднъ поредицъ прѣдказанія, съ които ся проричава едно прѣселеніе и избавленіе свѣтовно, и които най-сетѣ даватъ единъ ясень погледъ върху духовно-то избавленіе, което имаше да ся извърши отъ Мессіѣ.

Исаія ся види да е живѣлъ и пророкувалъ все въ Іерусалимъ; и изгубва ся отъ прѣдъ насъ подиръ расказа въ гл. 39. Едно прѣданіе у Талмудисты-тъ и церковны-тъ отцы расказва че той былъ съ трыонъ прѣтрытъ въ врѣме-то на Манассіѣ, Евр. 11; 37; и това прѣданіе ся повѣствува въ еднъ апокрифическъ книгъ, наречена “възшествіе-то на Исаіѣ,” но то не ся вижда да е достовѣрно.

Нѣкои тълкователи сж прѣдлагали да ся раздѣли книга-та на Исаіѣ хронологически на три части, така щото да съотвѣтствува на трима-та царѣ, Іоама, Ахаза и Езекиѣ. Това, обаче, ся вижда несгодно; защото нѣкои главы, както е ясно, сж размѣстены, и всички-тъ не стоятъ въ хронологическый редъ на мѣста-та си. Но едно раздѣленіе на тѣзи книгъ вече сжществува: първа-та часть заключава първы-тъ тридесетъ и деветъ главы, — втора-та — остаткъ-тъ на книгъ-тъ, или гл. 40—66.

Първа-та часть състои отъ пророчества-та и исторически-тъ расказы, които Исаія е писалъ прѣвъ періода на голѣмъ-тъ си дѣятельность, когато той ся е мѣсилъ въ общы-тъ работы на управители-тъ и народа, и когато той е дѣйствовалъ като вѣститель Божій до народа, за да повліе въ вѣтрешны-тъ и вънкашны-тъ му сжществующы отношенія. Тѣ сж отдѣльны и взаимно-независимы пророчества, обнародваны въ различни врѣме-

на, и на различни случаи; но посетити тѣ сж были събраны наедно въ едижъ сборищъ. Това може да ся разбере отъ надписи-тѣ имъ и по други отличителны чьрты.

Втора-та часть, напротивъ, ся занимава само съ *будуще-то*. Явно е че тя е была написана въ по-напрѣдѣж-тѣ възраст на пророка, когато, слѣдъ като бѣше оставилъ на по-млады-тѣ пророцы да дѣйствуватъ въ богодържавно-то управление, той бѣше прѣнеслъ духосъзерцанія-та си отъ настояще-то на *будуще-то*. Въ тѣзи часть, която не ся относи само на вънкашны обстоятелства, не е лесно да различаваме прорицанія-та едно отъ друго. Тѣ всичкы-тѣ съставятъ нераздѣлны-тѣ части на едно цѣло пророчество. Пророкъ-тѣ прѣди всичко утѣшава народа ся, като му извѣстява избавленіе-то му отъ Вавилонско-то плѣненіе, което наближаваше и което самъ-си той бѣше прѣдрекль, гл. 39; 6, 7; дава име-то на самодержеца когото Іеова щѣше да проводи за да накаже угнетители-тѣ на народа, и да заведе назадъ въ отечество-то имъ угнетены-тѣ. Той, обаче, не ся спира на това свѣтско и долне избавленіе. На надеждѣ-тѣ за освобожденіе отъ грѣха чрѣзъ Мессіѣж. Възвысенъ надъ всѣко пространство и врѣме, пророкъ-тѣ обзира отъ высотѣ-тѣ, дѣто е былъ поставенъ отъ Св. Духа, прогнѣтваніе-то на царство-то на Мессіѣж, отъ най-маленкы-тѣ му начаткы до най-цѣлното му съвършенство.

Исаія право ся нарича "евангелический пророкъ," и церковни-тѣ отци сж нарекли книгѣ-тѣ му "Евангеліе споредъ Св. Исаіѣж." Въ нейж сж прѣдказаны чудесно-то рожденіе на "Еммануила, Богъ съ насъ," благотворителный-тѣ му живогъ, искупителна-та му смърть, славно-то и вѣчно-то му царство,

Иса. 7; 14—16. 9; 6. 7. 41; 4—10. 32; 42. 49. 52; 13—15. гл. 53, 60, 61; 1—3. По простотѣ-тѣ, чистотѣ-тѣ, и пълнотѣ-тѣ на пророчества-та си за Мессіѣж Исаія е прѣвъ между Еврейскы-тѣ пророцы и поеты.

Исви-Веновъ, исполнитѣ, който току що щѣлъ да убіе Давида въ бой, ся умъртвилъ отъ Ависея, 2 Цар. 21; 16, 17.

Исвосоей, Сауловъ-тѣ сынъ и наследникъ. Авениръ, Сауловъ-тѣ сродникъ и военачалникъ го въздигна за царъ въ Маханаймъ надъ по-голѣмѣ-тѣ часть отъ Израіля, въ това сжщо-то врѣме когато Давидъ царуваше въ Хевронъ надъ Іудино-то племе. Той бѣше на възраст четиридесетъ и четиригодушенъ когато почна да царува, и царува двѣ години мирно; послѣ той ся увлече въ дългъ и безуспѣшнъ войнѣж съ Давида. Оставенъ отъ Авенира, когото бѣше разсѣдилъ, той все повече ослабваше, и най-сетнѣ быде убитъ, 2 Цар. 2; 8—11. 3; 4. Виж. Есѣ-ваалъ.

Искупитель, едно название дадено на Іисуса Христа, Избавитель-тѣ на свѣта, защото той испусти челоѣчество-то отъ робство-то и отъ винѣ-тѣ на грѣхове-тѣ имъ, съ това дѣто умрѣ на тѣхно мѣсто, и даде животъ-тѣ си за тѣхенъ откупъ, Мат. 20; 28. Гал. 3; 13. Еф. 1; 7. 1 Тим. 2; 6. Тит. 2; 14. 1 Пет. 1; 18, 19. Отк. 5; 9. Въ Мойсеевый-тѣ законъ, Лев. 25; 25, 48, това название ся дава на онзи който има право да откупва стяжаніе, особенно на единъ близкѣнъ сродникъ който може да го откупи отъ нѣкой чужденецъ или Евреинъ, който е купилъ стяжаніе-то. Такъвъ бѣше Воозъ, който понеже бѣше единъ отъ най-близни-тѣ сродники на Елимелеха, ся ожени за Руѣв, наследницѣ-тѣ Елимелеховѣж, и така повържъ имуществото ѣ на Елимелехово-то родство.

Іеремія откупи нивѣ-тѣ на братовчедѣ си Анамеила, която на-смако щѣше да ся продаде на другыго, Іер. 32; 7, 8. Тѣй Христосъ зѣ часть отъ нашѣ-тѣ плѣтѣ и кръвь, за да може, като близкѣнъ нашъ сродникъ, да испусти за насъ небесно-то наслѣдіе, Іов. 49; 25, 26.

Най-близкий-тѣ сродникъ ся наричаше още мѣстителъ или отмѣститель на сроднѣжъ кръвь; и имаше право да отмѣсти пролѣтѣ-тѣ кръвь на убиты-хъ си сродникъ, Числ. 35; 12, 19, 21. Втор. 19; 6, 12. За защитѣж на невинны-тѣ отъ тѣзи отмѣстители, Богъ бѣше опрѣдѣлилъ градове за прибѣжище по Израілскѣ-тѣ земѣж. Виж. Прибѣжище.

Искушеніе. Сатана е великий-тѣ искушитель на челоѣцы-тѣ, който гледа да разстрои съвършенно души-тѣ имъ, 1 Лѣт. 21; 1. Іов. гл. 1 и 2. Мат. 4; 1. 4 Сол. 3; 5. Челоѣцы-тѣ ся увличатъ въ грѣхъ и отъ злы-тѣ си наклонности и отъ други челоѣцы, Іак. 1; 14, 15. Като свѣтъ и желающъ да бж-дѣтъ и челоѣцы-тѣ свѣти, Богъ така не ги искушава, Іак. 1; 13; но ако ги искушава, то е за да докаже и утвърди добродѣтели-тѣ имъ, Быт. 22; 1. Іак. 1; 2, 3. Іисусъ Христосъ е готовъ да помогне на людіе-тѣ си колчимъ паднѣтъ въ искушеніе, 2 Пет. 2; 49. 1 Кор. 10; 13. Евр. 2; 18. 4; 15. Но тѣ трѣбва да ся вардятъ да не паднѣтъ въ искушенія, Лук. 11; 4.

Челоѣцы-тѣ искусѣватъ Бога кога тѣ високомѣрно опытватъ провидѣніе-то му, или благодѣтъ му, или пакъ показватъ недоѣвѣріе къмъ него, Исх. 17; 2, 7. Иса. 7; 12. Мат. 4; 7. Дѣян. 5; 9. 15; 10. Горчивы скѣрби често ся выкатъ искушенія или испытнѣ, тѣй като челоѣкъ, налегнѣтъ отъ тѣхъ, много пѣти съгрѣшавѣ, Мат. 6; 13. Лук. 8; 13. 22; 28. Іак. 1; 12. 1 Пет. 4; 6, 7.

Христосъ ся настѣпа отъ иску-

ситель-тѣ, който искара на-яве голѣтѣ-тѣ и слѣпотѣ-тѣ си, Мат. гл. 4. Искушенія-та трѣбва да ся гледатъ като дѣйствителны дѣванія, не видѣнія. Искуситель-тѣ ся порази, единъжъ за всегда, и остави Христа, Лук. 4; 13. 22; 53. Іоан. 14; 30. Спаситель-тѣ вѣстѣрже-ствува, и рай-тѣ ся възвѣрнѣж.

Исмаилъ, 1, Быт. 16; 21, сынъ Авраамовъ и Агаринъ, прѣди Р. Х. 1910 год. Подиръ рожденіе-то и отбивкѣ-тѣ на Исаака, той быде испѣденъ изъ бащинъ-тѣ си домъ, на възраст седнадесетъ-годишнѣж и ся упѣти съ майкѣж си кѣмъ Египетъ, отечество-то ѣ. Чудесно избавенъ отъ жегѣ-тѣж и жаждѣ-тѣж, той ся насели въ пустынь-тѣж Фаранъ, ожени ся за Египтянкѣ и станѣ баща на дванадесетъ сынове, главы на дванадесетъ Арабскы колѣна. Той сетнѣ ся примиря съ брата си Исаака, и заедно съ него погребѣхъ бащѣж си Авраама. При смърть-тѣж си, Исмаилъ бѣше на сто и тридесетъ и седмъ години, Быт. 23; 9, 17.

Исмаилѣне-тѣ, потомци-тѣ му, населявахъ, при живота на Моисея, всичкѣ-тѣ земѣж отъ Евилѣж до Суръ, сир. сѣв.-западнѣ-тѣж часть на Аравіѣж. Виж. Евила, II. Посетитѣ тѣ, съ потомцы-тѣ на Іоктана, четвертый-тѣ отъ Сима, Быт. 10; 26—29, и на Іоксана, сынъ-тѣ Авраамовъ отъ Хеттурѣж, Быт. 23; 3, и може-бы още съ нѣкон отъ едноплеменны-тѣ братія на Іоктана и Іоксана, населили цѣлый-тѣ Аравійскый полуостровъ. Виж. Аравія. Тѣ ся размножили и засилили, споредъ божественно-то обѣщаніе, Быт. 17; 20. Прѣдрѣченіе-то въ Быт. 16; 12, сжщо напълно е излѣзло право, както подтвердѣва исторія-та имъ; тѣ всѣкога сж живѣли диво и отъ грабежѣ. Даже до днесъ тѣ ся намѣрватъ въ полудиво състояніе, и сж господари, ако и подвластни, на пустынь-тѣж. Виж. Мадіамци.

II. Иудейский князь, който по-бѣднѣлъ при Аммонцы-тѣ кога-то Иерусалимъ ся разорилъ отъ Халдейцы-тѣ. Наскоро той ся за-вѣрижъ та убилъ Годолѣжъ управ-итель-тѣ и мнозина други; но той былъ принуденъ да побѣгне за живота си, Іер. гл. 40, 41.

Испанія. Подъ това име дре-вни-тѣ сж разбирали нынѣшны-тѣ царства Испаніѣ и Португаліѣ, т. е. цѣлая Испанскій полуостровъ. Прѣзъ Апостолъ Павлово-то врѣ-ме тя е была подвластна на Рим-ляны-тѣ, и много ся посѣщавала отъ Евреи. За прѣдполагаемо-то происхожденіе на име-то ѿ виж. **Кроликъ.** Въ Рим. 15; 24, 28, Па-велъ исказва желаніе да посѣти Испаніѣ, и мысли ся да е оти-шелъ тамъ прѣзъ врѣме-то между първо-то и второ-то му запираніе въ Римъ, около 64—66 слѣдъ Р. Х.

Исполнии. Мнозина сж прѣд-полагали че староврѣмни-тѣ че-ловѣци сж были по-высоки и по-едри отъ сегашны-тѣ человекъ, защото крѣпкы-тѣ и развиты-тѣ тѣла вобщѣ живѣжтъ повече врѣме, а Библиѣ-тѣ ни расказва че първи-тѣ человекъ были дѣл-голѣтны. Знаемъ още че испол-ни и исполнинскы родове сж сж-ществували и по-послѣ, кога-то ве-че средня-та дѣлжина на человекъ-скій-тѣ животъ ся скъсила. Тѣ-зи исполнии, обаче, сж ся явява-ли на земѣ-тѣ само отъ врѣме на врѣме; и ако сждимъ отъ Е-гипетскы-тѣ муміи и отъ древни-тѣ орждіи и оржжіа, разкопаны между останкы-тѣ на стары-тѣ градове и гробища, трѣбва да за-ключимъ че староврѣмни-тѣ че-ловѣци вобщѣ не сж были по-едри отъ сегашны-тѣ. Исполнии сж живѣли прѣди потопъ-тѣ, Быт. 6; 4; тѣ сж были плодъ отъ съ-четаніе-то на разнородны семей-ства, и прѣвсхождали сж съ-врѣмenniцы-тѣ си по растъ, по силѣ и по прѣстѣпленія-та си. Подиръ потопъ-тѣ, споменува ся

въ Св. Писаніе за едно исполни-ско племе, Рафайми-тѣ, Быт. 14; 5. Ис. Нав. 17; 15. Роднины на Рафайми-тѣ сж были Емими-тѣ, рани-тѣ жители на Моавскъ-тѣ земѣ, и Замзумми-тѣ въ Ам-монъ, Втор. 2; 10, 20. Отъ, Васан-скій-тѣ царь, былъ единъ отъ послѣдні-тѣ Замзумми, Втор. 3; 11, 13. Западно отъ Мертво мо-ре, около Хевронъ и Филистим-скъ-тѣ земѣ, живѣяли Енаки-тѣ, исполнии отъ които Еврейскы-тѣ съгледатели потрепераля отъ ужасъ като ги видѣли, Числ. 13; 33. Ис. Нав. 11; 21, 22. Отъ Ена-кимы-тѣ водилъ потекло-то си и родъ-тѣ на Голиаѳъ, 1 Цар. 17; 4. 1 Лѣт. 20; 4—8. Виж. Енакими, Голиаѳъ, и Рафаним.

Иссахаръ (*заплата, вѣзмездіе*), така быде нареченъ отъ Ліѣ, май-кѣ си, Быт. 30; 18, девятый-тѣ сынъ Іакововъ, роденъ прѣди Р. Х. 1749 г. За потомцы-тѣ му какви цѣхъ да бѣдѣтъ, бѣхъ прѣдре-кли Іаковъ и Моисей, Быт. 49; 14, 15. Втор. 33; 18, 49.

Иссахарово-то племе броеше петдесетъ и четири хиляды мѣ-жжіе въ пустыніѣ-тѣ, и при вли-заніе-то въ Ханаанъ бѣше трете по многобройность-тѣ си, Числ. 1; 28, 26; 25. Земѣ-та, въ коѣто то быде населено, имаше Іорданъ на истокъ, Манассіѣ на западъ, Завулонъ на сѣверъ, и Ефремъ на югъ, и заключаваше голѣмъ часть отъ поле-то Ізраель, най-плодо-родно-то въ странѣ-тѣ. Иссаха-ровци-тѣ бѣхъ трудолюбивъ зе-мледѣльскый народъ, и име-то имъ ся споменува почитно за юна-чество-то имъ и мѣдро-то имъ отечестволюбіе, Сжд. 5; 15. 1 Лѣт. 7; 1—5. 12; 32.

Иссопъ, ся споменува на мно-го мѣста въ Св. Писаніе, и запо-вѣдано бѣше да ся употрѣбѣва въ нѣкой порѣсваніа, които изисква-ше Еврейскы-тѣ обрядъ-тѣ законъ, Исх. 12; 22. Лев. 14; 4—6. Пс. 51; 9. Евр. 9; 19. Иссопъ-тѣ растеше

много ниско и за това е противо-поставенъ съ высокій-тѣ кедръ, 3 Цар. 4; 33. У Іоанна 19; 29, за войны-тѣ ся казва че “напѣлихъ гѣбжъ съ оцетъ, обвихъ ихъ съ ис-сопъ.” Не ся знае на кое растеніе Еврей-тѣ давахъ това име.

Истовъ (*хора на Товъ*), малко царство въ странѣ-тѣ Арамъ, и споменато съ Совж, Реовъ, и Ма-ахъ, 2 Цар. 10; 6, 8. Виж. Товъ.

Истокъ. Еврей-тѣ, като гово-рятъ за четири-тѣ точки на свѣ-та, всѣкога прѣдполагатъ че ли-це-то имъ е обрѣжато къмъ исто-къ. Отъ това е дѣто “прѣди” или “отпрѣдъ” въ Св. Писаніе зна-чи истокъ, “отзадъ” западъ, “от-десно” югъ, а “отлѣво” сѣверъ. Освѣнь обыкновенны-тѣ значенія на думѣ-тѣ истокъ, Ис. Нав. 4; 19. Псал. 103; 12, Еврей-тѣ сж нари-чали “истокъ” едно обширно про-странство земѣ, което е состоя-ло отъ Вавилоніѣ, Ассиріѣ, Ар-меніѣ, отъ цѣлѣ-тѣ область ме-жду Каспійско-то море и Араб-скій-тѣ заливъ, Быт. 29; 1. Числ. 23; 7. Сжд. 6; 3. 7; 12. 8; 10. Мѣ-дреці-тѣ, които отидохъ да ся по-клонятъ на новороденый-тѣ Спа-ситель міра, сж были отъ нѣкой земѣ на този истокъ, Мат. гл. 2.

Источенъ вътръ. Виждъ Вѣтръ.

Источникъ-тѣ на смокъ-тѣ, Неем. 2; 13, вѣроятно е былъ Гіонъ, на западнѣ-тѣ странѣ отъ Іеру-салимъ.

Источники, или постоянни из-вори на благъ водъ сж ся почи-тали въ Палестинѣ като неоцѣ-ними, и много мѣста сж добывали названіе-то си отъ нѣкой близенъ источникъ. Источники-тѣ сж до-ставили на священны-тѣ писатели дѣкой отъ най-хубавы-тѣ поясне-нія на духовны-тѣ работы. Така Господъ е “источникъ-тѣ на жи-вѣ-тѣ водъ,” Іер. 2; 13. Иисусъ Христосъ е изворъ що очищавъ и дава животъ, Іовн. 3; 18. Зах. 13; 1. Евангелскы-тѣ утѣшенія и небе-

сны-тѣ блакости сж прѣдставены като извори отъ сладкы воды, Псал. 36; 7—9. Отк. 7; 17. Виж. **Кладенци.**

Исходъ (*излѣзваніе*), име-то на вторъ-тѣ отъ Моисеевы-тѣ книги въ Библиѣ-тѣ. Тази книга е была тѣй наречена защото тя повѣству-ва отхожденіе-то на Еврей-тѣ изъ Египетъ. Тя заключавъ единъ пе-ріодъ отъ сто и четиридесетъ и петъ години, като захваща отъ смъртъ-тѣ на Іосифа и свършва съ поставаніе-то на скиній-тѣ въ пустыніѣ-тѣ, (отъ 1463 год. до 1490 г. прѣди Р. Х.). Прѣдмѣти-тѣ съ които книга-та Исходъ ся зани-мава сж слѣдующи-тѣ: (1) Угнѣ-теніе-то на Еврей-тѣ отъ единъ но-вѣжъ династіѣ, която усвоила цар-скъ-тѣ власть въ Египетъ слѣдъ смъртъ-тѣ на Іосифа. “Тогазъ ста-нѣ новъ царь надъ Египетъ, кой-то не познаваше Іосифа,” гл. 1; 8. Тѣзи думы въ Исходъ може да ся относятъ на Хиксы-тѣ, за кои-то исторія-та расказва че станѣли владѣтели на Египетъ и че го др-жели подъ власть-тѣ си за много години. Исторія-та ги нарича и съ друго име, пастырскы царіе, и споменува че тѣ дошли отъ къмъ истокъ. (2) Младенчество-то, въ-питаніе-то, отечестволюбіе-то, и побѣгваніе-то на Моисей, гл. 2—6. (3) Посланіе-то възложено на Мо-исей, упорство-то на Фараона, и десетъ-тѣ раны Египетскы, гл. 7—11. (4) Постановленіе-то на Па-схъ-тѣ, бързо-то излизаніе на Е-врей-тѣ изъ Египетъ, прѣминува-ніе-то на Червено-то море, и бла-годарствениѣ-тѣ пѣснь на Мо-исей и на народъ-тѣ му за изба-вленіе-то имъ, слѣдъ издѣваніе-то на Фараона и полчища-та му, гл. 12—15. (5) Разны-тѣ чудеса които ся извършили за полѣзъ-тѣ на на-родъ-тѣ прѣзъ неговы-тѣ пѣтѣ-шествія къмъ Синайскъ-тѣ горѣ, гл. 15—17. (6) Обнародваніе-то на законъ-тѣ на Синайскъ-тѣ горѣ. Този прѣдмѣтъ заключавъ тоже

мѣрки-тъ съ които Моисей приготвлялъ народъ-тъ си за Божій-тъ законъ, и обнародваніе-то, първо на нравственный-тъ законъ, послѣ на сѣдебный-тъ законъ, и най-послѣ на обрядный-тъ законъ, гл. 49—40.

Назначеніе-то на Исходъ не е само да поменува на всегда отхождение-то на Евреи-тъ изъ Египетъ, но да прѣдставя прѣдъ очите на послѣдующи-тъ поколѣнія Божіихъ-тъ церквей въ бѣдствіа-та ѿ и въ побѣды-тъ ѿ, и да описва грѣшны-тъ които Богъ е полагалъ за неѣ, и сѣдбы-тъ които той е наносилъ на врагове-тъ ѿ. Тази книга ясно свидѣтельствува за изпълненіе-то на Божіи-тъ обѣщанія и на пророчества-та дадени Авраму: че сѣме-то му ще бѣде безбройно, Быт. 15; 5. 17; 4—6. 46; 27. Числ. 1; 4—3, 46; че то ще ся прѣсели въ чуждѣ земѣ, дѣто ще остане въ порабощеніе до четыристотинъ години, и отъ дѣто най-послѣ ще излѣзе съ голѣмъ имотъ, Быт. 15; 13—16. Исх. 12; 40, 41. Пѣтешествіе-то на Евреи-тъ въ пустыни-тъ добръ пояснява състояніе-го на Христовъ-тъ церковь въ пѣтуваніе-то ѿ по този свѣтъ, додѣто да пристигне до прѣдѣлы-тъ на обѣщаннѣ-тъ земѣ въ небесный-тъ животъ. Виж. за това 1 Кор. гл. 10 и Посланіе-то къ Еврей-тъ. Въ Исходъ нѣй намирамы много прѣдставленія на Исуса Христа; такова сѣ Моисей, Втор. 18; 15; Ааронъ, Евр. 4; 14—16; Пасхальный-тъ агнецъ, Исх. 12; 46. Иоан. 19; 36. 1 Кор. 5; 7, 8; манна-та, Исх. 16; 15. 1 Кор. 10; 3; канара-та въ Хоривъ, Исх. 17; 6. 1 Кор. 10; 4; скынія-та, Исх. гл. 40.

Освобожденіе-то на Еврей-тъ отъ Египетъ и скытанія-та имъ по пустыни-тъ, образуватъ еднѣ отъ великы-тъ эпохи въ исторіи-тъ имъ. Тѣ постоянно сѣ были водени отъ Іеова, и събитія-та на онѣзи эпохи сѣ почти всички-тъ

чудеса. Отъ врѣме-то когато Евреи-тъ излѣзли изъ Раммесій-скѣ-тъ земѣ до когато дошли до прѣдѣлы-тъ на обѣщаннѣ-тъ земѣ, сѣ изменили четыридесетъ-години, и въ този періодъ еднѣ цѣль родъ людие ся промѣнилъ, и Моисеевъ-тъ законъ ся подвѣрдитъ съ гѣрмотевицы-тъ и свѣткавицы-тъ на Синай. Никоя друга исторія не открыва на свѣтъ-тъ толкова явно вмѣшательство-то на Бога въ дѣла-та на народы-тъ общо и на челоуцы-тъ частно, колкото исторія-та въ Исходъ.

Четыристотинъ и тридесетъ-тъ години, за които ся споменува въ Исходъ 12; 40, захватъ, споредъ пріето-то лѣтоисчисленіе, отъ врѣме-то когато обѣщаніе-то бѣде дадено Авраму, Быт. 15; 13. Отъ пристиганіе-то на Іакова въ Египетъ до исходъ-тъ на потомцы-тъ му, прѣминали около двѣстѣ и тридесетъ години. Седмдесетъ и петъ-тъ души, които ся прѣселили въ Египетъ въ врѣме-то на Іосифа, достигли до 600,000 освѣнъ жены-тъ и дѣца-та. Тѣ излѣзли отъ Египетъ многоброенъ добытъкъ, и отнесли еднѣ голѣмѣ часть Египетскы корысти. Очевидно е че Еврейскій-тъ народъ ся е избавилъ отъ власть-тъ на Египетскы-тъ мѣчители само чрѣзъ крѣпкъ-тъ рѣкъ на Іеова, който прѣобѣрилъ Нилъ, мухы-тъ, жабы-тъ, и пр. на погубителны раны, които поразили Египтяны-тъ.

Послѣдняя-та и рѣшителна-та рана, която поразила всички-тъ первородны въ Египетскѣ-тъ земѣ, принудила Египетскы-тъ началници да отпуснѣтъ незабавно Еврейскій-тъ народъ. Еврей-тъ трѣгнали въ петнадесетый-тъ день на първый-тъ си мѣсець, на другый-тъ день слѣдъ Пасхѣ-тъ, т. е. около начало-то на Априлій. Тѣ вървали юго-востоно до Еоамъ, и тамъ, вмѣсто да върватъ право къмъ Синай, тѣ ся обърнали къ югъ, Исх. 14; 2, на западнѣ-тъ странѣ

на Червено море, и като слѣдвали да върватъ три дни стигнали до море-то. Тамъ, съ еднѣ силенъ источенъ вѣтръ, Богъ чудесно раздвоилъ воды-тъ на море-то, тъй щото Израилѣи-тъ прѣминали чрѣзъ него като по сухо; а Египтяни-тъ, които ся опитали да ги послѣдватъ, ся издавили задъ тѣхъ, защото воды-тъ ся повържили. Чудо-то, което ся е извършило въ онзи случай, е было удивително, и то е открыло крѣпкъ-тъ мышцѣ на Всемоущаго повече нежели кой-то-да-е отъ десетъ-тъ раны Египетскы. Споредъ думѣ-тъ на Библии-тъ, "направи Господъ да ся оттегли море-то" "отъ силенъ вѣсточенъ вѣтръ," "и вода-та ся раздвои." "И влѣзохъ Израилѣи-тъ сынове въ срѣдъ море-то по-сухо, и вода-та бѣше имъ стѣна отъ деснѣ-тъ и отъ лѣвѣ-тъ имъ странѣ;" Египтяни-тъ обаче "потѣхъхъ като олово въ силнѣ-тъ водѣ." Нѣкои землеописатели мыслятъ че това чудо ся е извършило при горѣ-тъ Атакъ, десетъ или дванадесетъ мили на югъ отъ Суезъ, дѣто море-то е около дванадесетъ мили широко. На това мнѣніе има нѣкои възраженія, ако и да не може да ся докаже че то е неточно.

Като благодарили Богу за чудесно-то си избавленіе, Израилѣи-тъ ся ужтили по вѣсточный-тъ брѣгъ на Червено море и въ два мѣсеца и половинѣ прѣминали чрѣзъ пустыни-тъ до Синай-скѣ-тъ горѣ, дѣто прѣсѣдѣли около единадесетъ мѣсеца. Отъ тамъ тѣ вдигнали станъ-тъ си на пролѣтъ-тъ чрѣзъ Май, и ся ужтили или сѣверно чрѣзъ пустыни-тъ Фаранъ, или по край источный-тъ рѣкъ на Червено море, и най-послѣ стигнали до юго-источный-тъ прѣдѣлъ на Ханаанскѣ-тъ земѣ. Отъ Кадисъ-варни, съгледатели сѣ испратили да видятъ и да разгледатъ обѣщаннѣ-тъ земѣ; като свѣршили походъ-

тъ си, тѣ ся вържали и разгласили между народъ-тъ неприятны извѣстія. Уплашенъ народъ-тъ зароптаалъ, и Богъ имъ заповѣдалъ да ся вържатъ въ пустыни-тъ, за да ся скытатъ до тогава до когато ся истребѣи роптающе-то поколѣніе, Числ. 14; 25. Тѣ ся вържали и ся скытали отъ мѣсто на мѣсто въ голѣмѣ-тъ пустыни Фаранъ, която лежи на югъ отъ Палестинѣ, и въ пѣсчливѣ-тъ долини Ель-горъ, и особенно въ Ель-Арабѣ, която ся простира отъ Мъртво море до заливъ-тъ Акѣ, источный-тъ рѣкъ на Червено море. Виж. Иорданъ. Дѣ и какъ сѣ ся проводили тѣзи дългы години, чрѣзъ кои пѣтица ся е прѣминувала пустыня-та, какъ ся е доставало храна освѣнъ манѣ, всичко това не е на-явѣ. Моисей казва че Еврей-тъ располага-ли станъ и трѣвали да отидѣтъ на друго нѣкое становище по Божіе повелѣніе. Тѣ ся пактеводили отъ еднѣ огненъ и облаченъ стѣлпъ и всѣкога станъ-тъ оставалъ расположенъ до тогава, до когато стѣлпъ-тъ е стоялъ възвысенъ надъ скыниѣ-тъ, Числ. 9; 22. Моисей дава и еднѣ листъ на седмдесетъ станци, повечето неизвѣстны, дѣто Еврей-тъ си почивали или прѣстоявали додѣто да отидѣтъ до Есіонъ-гаверъ, Числ. 33; 49—35. Той споменува тоже че тѣ ся вържали въ Кадисъ, ст. 36, 37 въ първый-тъ мѣсець. Числ. 20; 1, отъ какъ ся минѣли вече около тридесетъ и осмъ години. Второй-тъ пѣтъ когато расположили станъ въ Кадисъ, Моисей проводилъ до Едомскій-тъ царъ да иска волѣ да прѣминѣтъ чрѣзъ Едомскы-тъ владѣнія, т. е. чрѣзъ планинѣ-тъ Сиръ. Молба-та му ся отхвърлила; и Израилѣи-тъ, като усѣщали себе се слаби да проникнатъ въ Палестинѣ откъмъ югъ, ся принудили да обиколятъ южнѣ-тъ часть на Едомъ, Числ. 21; 4. Скоро тѣ дошли при

горж-тъ Оръ, дѣто Ааронъ умръль и ся погребль, Числ. 20; 20—28. Като продължили пъть-тъ си по край долини-тъ Ель-Арабъ тѣ стигнали до Есіонъ-гаверь, при връхъ-тъ на источный-тъ заливъ на Червено море, и като прѣминали прѣзь источны-тъ планины, тѣ ся възвърнали по

источни-тъ пустынѣ и възли пъть-тъ прѣзь който сега минува Сирийскы-тъ кербанъ на Мухамеданскы-тъ поклонницы за Меккѣ. Най-сетѣ Еврей-тѣ стигнали до потокъ-тъ Зередъ, най-южный-тъ прѣдѣлъ на Моавовъ-тъ земѣ, тъкмо четиридесетъ години от-какъ излѣзли изъ Египетъ.

Таблица, която излага мѣста-та дѣто Израилъ-тѣ распо-лагали станъ прѣзь скытанія-та си.

І. ОТЪ ЕГИПЕТЪ ДО СИНАЙ.

ИСХОДЪ XII—XIX.

Отъ Рамесси, Исх. 12; 37.

1. Сокхоеъ, 12; 37.
2. Еоамъ, 13; 20.
3. Піаироеъ, 14; 2.
4. Прѣходъ прѣзь Червено-то море, 14; 22; и тридневно-то пътуваніе прѣзь пустынѣ-тъ Суръ, 15; 22.
5. Мерра, 15; 23.
6. Елимъ 15; 27.
- 7.
8. Пустыня-та Синъ, 16; 1.
- 9.
- 10.
11. Рафидимъ, 17; 1.
12. Синайска-та пустыня, 19; 1.

ЧИСЛА XXXIII.

Отъ Рамесси, стихъ 3.

- Сокхоеъ, ст. 5.
- Еоамъ, ст. 6.
- Піаироеъ, ст. 7.
- Прѣходъ прѣзь Червено-то море, и тридневно-то пътуваніе прѣзь пустынѣ-тъ Еоамъ, ст. 8.
- Мерра, ст. 8.
- Елимъ, ст. 9.
- При Червено-то море, ст. 10.
- Пустыня-та Синъ, ст. 11.
- Дофка, ст. 12.
- Елусъ, ст. 13.
- Рафидимъ, ст. 14.
- Синайска-та пустыня, ст. 15.

II. ОТЪ СИНАЙ ДО КАДИСЪ.

ЧИСЛА X—XX.

Отъ Синайскъ-тъ пустынѣ, 10; 12.

13. Тавера, 11; 3. Втор. 9; 22.
14. Кивроеъ-аттава, 11; 34.
15. Асироеъ, 11; 35.
16. Кадисъ, въ пустынѣ-тъ Фаранъ, 12; 16. 13; 26. Втор. 1; 2, 19. Отъ тукъ Израилъ-тѣ ся връщатъ и обыкають тридесетъ и осмъ години, Числ. 14; 25—36.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.

ЧИСЛА XXXIII.

Отъ Синайскъ-тъ пустынѣ, ст. 16.

- Кивроеъ-аттава, ст. 16.
- Асироеъ, ст. 17.
- Ряема, ст. 18.
- Риммонъ-Фаресъ, ст. 19.
- Ливна, ст. 20.
- Рисса, ст. 21.

- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.
- 32.
- 33.
- 34.
35. Връщаніе на Израилевы-тъ сынове въ Кадисъ, 20; 1.

- Кеелаа, ст. 22.
- Гора-та Саферь, ст. 23.
- Харада, ст. 24.
- Макилоу, ст. 25.
- Тахау, ст. 26.
- Фара, ст. 27.
- Миека, ст. 28.
- Асемона, ст. 29.
- Мосироеъ, ст. 30.
- Венеяканъ, ст. 31.
- Хоръ-гадгадъ, ст. 32.
- Ютвава, ст. 33.
- Еврона, ст. 34.
- Есіонъ-гаверь, ст. 35.
- Кадисъ, ст. 36.

III. ОТЪ КАДИСЪ ДО ЮРДАНЪ.

ЧИСЛА XX, XXI. ВТОР. I, II, X.

Отъ Кадисъ, Числ. 20; 22.

36. Вироеъ Венеяканъ, Втор. 10; 6.
37. Гора Оръ, Числ. 20; 22 или Мосера, Втор. 10; 6, гдѣто умръ Ааронъ.
38. Гадгадъ, Втор. 10; 7.
39. Ютвава, Втор. 10; 7.
40. Пъть-тъ къдѣ Червено-то море, Числ. 21; 4; прѣзь Елауъ и Есіонъ-гаверь, Втор. 2; 8.
- 41.
- 42.
43. Овоу, Числ. 21; 10.
44. Іе-Аваримъ, Числ. 21; 11.
45. Потокъ-тъ Зередъ, Числ. 21; 12. Втор. 2; 13, 14.
46. Потокъ-тъ Арнонъ, Числ. 21; 13. Втор. 2; 24.
- 47.
- 48.
49. Кладенецъ-тъ Виръ въ пустынѣ-тъ, Числ. 21; 16, 18.
50. Маттана, Числ. 21; 18.
51. Наалидъ, Числ. 21; 19.
52. Вамоеъ, Числ. 21; 19.
53. Фаса; туржата вмѣсто горъ-тъ Аваримъ отъ коихто ти съставлява часть.
54. По пъть-тъ къмъ Васанъ до Моавовы-тъ полета при Юрданъ срещу Іерихонъ, Числ. 21; 33. 22; 1.

ЧИСЛА XXXIII.

Отъ Кадисъ, ст. 37.

- Гора Оръ, ст. 37.
- Салмона, ст. 41.
- Финонъ, ст. 42.
- Овоу, ст. 43.
- Іе-Аваримъ, или Іамъ, ст. 44, 45.
- Девонъ-Гадъ, ст. 45; днесъ Диванъ.
- Алмонъ-Дивлааимъ, ст. 46.
- Горы Аваримъ, срещу Нево, ст. 47.
- Моавовы-тъ полета при Юрданъ, срещу Іерихонъ, ст. 48.

Италия не е спомената въ Ветхий Заветъ, освѣнъ подъ общи имена, както Китимъ, морскы-тъ острови. Въ Новый Заветъ, Дѣян. 18; 2. 27; 1, 6. Евр. 13; 24. Тази страна е важна заради Римъ. Виж. Римъ. Италійскы-тъ полкъ, за който ся споменува въ Дѣян. 10; 4, може да ся е съставлявалъ отъ Италіанскы войници поставены въ Кесаріѣ, и той може да ся е наричалъ Италійскы за отличие отъ областны-тъ полкове, въ които влизали туземны-тъ войници.

Итамъ, градъ въ Іудѣ близо при Виедеемъ и Окое. Този градъ често ся е посѣщавалъ отъ Соломона, и е былъ укрѣпенъ отъ Ровоама, 1 Лѣт. 4; 3, 32. 2 Лѣт. 11; 6. Вѣрва ся че на само-то мѣсто-положеніе на Итамъ ся намира сега развалено-то село Урта, единъ миль и половина на юго-западъ отъ Виедеемъ, не далечъ отъ Соломоновы-тъ водоемы. "Канара-та Иеамъ," на който ся оттеглилъ Самсонъ, Сжд. 15; 8—19, може да е была близо до градъ-тъ Итамъ.

Итурей, най-сѣверо-источна-та область на Палестинѣ, увѣковѣчи име-то на Іетура, Исмаиловъ-тъ сынъ, бѣше населена отъ Манасіины-тъ потомцы, 1 Лѣт. 4; 31. 5; 49. Име-то Іедуръ ся е запазило още тамъ. По врѣме-то на Христа Итурей влизаше въ четверовластнѣ-тъ държавѣ на Филиппа, Лук. 3; 1. Прѣдѣлы-тъ ѿ, на срѣдъ помежду Галилеѣ и Дамаскъ, сега не сж добръ извѣстни. Жители-тъ ѿ ся отличавашъ въ стрѣлбѣ и кражбѣ.

Ихаводъ (безславенъ), сынъ Финеесовъ, и внукъ Іліевъ. И баща му и дѣдо му и майка му умрѣхъ въ день-тъ на рожденіе-то му, 1 Цар. 4; 49—25. 14; 3.

Иеоамаръ, четвертый сынъ Аароновъ, бѣше посвященъ въ священство-то, Исх. 6; 23. Числ. 3; 2, 3. На потомцы-тъ му быде повѣрено пазяніе-то на скны-тъ въ пусты-тъ, Исх. 38; 21. Числ. 4;

28. Нѣкои отъ негово-то потекло, именно, Илій, Ахытовъ, Ахыя, Ахымелехъ, Авіаеаръ държавѣ първосвященническѣ-тъ службѣ, но при Соломона тя ся повѣрихъ въ дома на Елеазара, 3 Цар. 2; 27, 35. Виж. Авіаеаръ.

I.

Иавалъ, сынъ Ламеховъ и Адинъ, и потомецъ Кайновъ. Въ-обще ся прѣдполага че той прѣвъ е далъ зачало-то на номадскы-тъ животъ, тѣй както живѣхъ хора-та и сега подъ чергы въ Арабіѣ и Тартаріѣ, и че той прѣвъ изнамѣрилъ движимы-тъ шатры, които тогава може-бы ся правехъ отъ кожи, Быт. 4; 20.

Иаванъ, четвертый-тъ сынъ Іафетовъ, Быт. 10; 2, 4. Това име е каквото Гръцко-то Іонъ, отъ което иде и Іонія, и Иаванъ ся има за прѣдѣло на Гръцы-тъ. Виж. Гръція.

Иавинъ, І., силенъ царъ въ врѣме-то Іисусъ Навиново, на което столица-та на царство-то му бѣ Асоръ на сѣверъ въ Ханаанъ. Съ-іхъ-тъ, който той направилъ противъ Іисуса Навина, съвършенно съсыпалъ него самага, Ис. Нав. гл. 11, прѣди Р. X. 1450 год.

II. Другъ Асорскы царъ, едно столѣтіе и половина по-сетѣ, който жестоко угнетявалъ Израилѣны-тъ за двадесетъ години, додѣ-то Богъ въздигнулъ Девора и Варака за освободители, Сжд. гл. 4. Псал. 83; 9.

Иависъ, І., градъ Манасіинъ, источно отъ Іорданъ, въ-обще ся е наричалъ Иависъ-Галаадскы, защото е былъ съзиденъ въ земѣ-тъ об-що-извѣстнѣ подъ име-то Галаадъ. Споредъ Евсевій, този градъ ся е намѣрвалъ шесть мили далечъ отъ Пеллѣ, кждѣ Гераскъ. Израилѣны-тъ го оплѣнили и жители-тъ му поразили защото от-рекли да помогнѣтъ за да ся накаже Веніаминаво-то племе, Сжд.

21; 8—10. По-сетѣ, Иависъ быде обсаденъ отъ Аммонцы-тъ, и из-бавенъ отъ Саула; и въ призна-тельность за тѣзи услугѣ Иависъ-Галаадскы-тъ мажѣ отървахъ мъртвы-тъ тѣла на Саула и сынове-тъ му отъ поношеніе отъ страна на Филистимцы-тъ, 1 Цар. гл. 11. 31; 11—13. 2 Цар. 2; 5.

II. Потомецъ Іудинъ, който былъ по-отличенъ между братія-та си по голѣмъ-тъ си сполукъ въ-моли-твѣ, 1 Лѣт. 4; 9, 10.

Иавнеилъ (Гова накарва да ся сгради), І., градъ въ Іудѣ, наре-ченъ и Иавни, Ис. Нав. 13; 11. 2 Лѣт. 26; 6. Озія го прѣвзѣ отъ Филистимцы-тъ и събори крѣпо-сти-тъ му. Той ся прочу прѣзъ войны-тъ на Маккавей-тъ, и ся на-рича отъ Іосифа Іаміа. Иавнеилъ бѣ голѣмъ и многолюднѣ градъ, и слѣдъ разореніе-то на Іеруса-лимъ станъ сѣдалище на едикъ прочутъ Еврейскъ школъ, и на Санхедримъ-тъ. Вѣрва ся да е былъ днешне-то село Іевна, около три мили отъ Средиземно море и 12 мили къмъ югъ отъ Іоппѣ. Крѣ-стоносцы-тъ издигнѣхъ тукъ крѣ-пость на който развалины-тъ днесъ ся виждатъ. Има единъ гробъ който считатъ за гробъ-тъ на Га-маліила, потомецъ на прочутый-тъ Гамаліила, Павловъ-тъ наставникъ. Тукъ ся намиратъ развалины отъ едикъ старъ церквѣ. Іевненско-то пристанище е едно отъ най-добры-тъ пристанища по Палестинскы-тъ брѣгъ подъ Кисаріѣ, при вси-чко че въ водѣ-тъ му ся крыѣтъ опасны канары.

II. Мѣсто въ Нефеалимово-то на-слѣдіе, Ис. Нав. 49; 33; наречено въ Талмудъ-тъ Кафаръ-Яма, и вѣ-роятно е днешне-то мѣсто Іума.

Иавни. Виж. Иавнеилъ.

Іаддуя (познаю), І. Единъ отъ онѣзи които ударихъ печать възъ-завѣтъ-тъ, Неем. 10; 21.

II. Ионавановъ-тъ сынъ, Неем. 12; 11, който священствоваше до-ста врѣме слѣдъ плѣненіе-то; и-

кои го вѣрватъ да е сжщій-тъ първосвященникъ въ врѣме-то на Александра Великы. Ако е тѣй, трѣбва да прѣдполагамъ че това име е было притурено въ Неем. 10; 21 отъ другъ рѣкъ подаръ Неемиево-то врѣме. Той е по-слѣдній-тъ отъ първосвященни-тъ споменѣты въ Ветхыи За-ветѣ.

Іаилъ, жена-та на Хевера Ке-неевъ-тъ, уби Сисарѣ, военачал-никъ-тъ на Ханаанскѣ-тъ вой-скѣ, който бѣше побѣднѣлъ за убѣжище въ шатръ-тъ ѿ. Додѣ-то той спеше тя заби крѣвъ въ слѣпы-тъ му очи. Сжд. 4; 17—23. Вѣроятно, Сисара бѣше достойнъ за смъртъ прѣдъ Израилѣны-тъ. При това още, животъ-тъ или честь-та на Іаилъ може да сж бы-ли въ опасность, или пакъ по бо-годохновеніе тя може да бѣ ся въодушевила да отмести за угне-таваны-тъ Израилѣны, на които бѣше привязана по крѣвъ. Пѣсь-та на Деворѣ прославлява това дѣло, като Божіе осжждение, което както и пораженіе-то на Сисаро-во-то войнство, станъ за по-го-лѣмъ срамъ на войводѣ-тъ зашто-то ся извърши отъ женѣ, Сжд. 5; 1, 24—27, 31.

Іаиръ, І., войвода въ завоева-ніе-то на Васанъ, вѣроятно прѣди Еврей-тъ да бѣхъ прѣминѣли Іор-данъ, прѣди Р. X. 1451. Двадесетъ и три града при Арговъ ся наре-кли по име-то му Авоѣ-Іаиръ.

II. Осмый-тъ сждіа Израилевъ, въ Галаадъ Манасіинъ прѣди Р. X. 1210 г. То ся види да е былъ по-томецъ и наслѣдникъ на по-прѣш-ный-тъ, Сжд. 10; 3—5.

III. Единъ отъ начальницы-тъ на съборище-то въ Капернаумъ, до-стопамятенъ за вѣрѣ-тъ си въ Христа. За тѣзи му вѣрѣ Хри-стосъ съживи и въздигнулъ отъ смъртенъ одръ дщериъ му, два-надесятгодишно момиче, Мар. 5; 22. Лук. 8; 41.

Іаковъ-тъ кладенець. Виж. Сихемъ.

Іаковъ, І., сынъ на Исаака и Ревеккѣ, и братъ-близнакъ съ Исава, роденъ въ 1836 г. прѣди Р. Х. Понеже при рожденіе-то си той държалъ братовѣ-тъ си петѣ, то него нарекли Іаковъ, сир. петодържець, който върви изотзадъ и прѣпина съперника си, Быт. 25; 26. Това произшествіе нѣкакъ си прѣдказвало бѣдѣ-то му поведеніе. Іаковъ е былъ кроткъ и миролюбивъ, и ся е поминувалъ отъ скотовѣдство; а Исава е былъ малко свирѣпъ и немирень, и неговъ-тъ поминъкъ е былъ ловъ-тъ. Исаакъ е обичалъ повече Исава, а Ревекка Іакова. Іаковъ, слѣдъ като ся възползувалъ отъ братово-то си отъжествѣ и башинѣ-тъ си немощъ и придобылъ благословеніе-то на първородство, ся принудилъ да побѣгне въ Месопотаміѣ, и така да отстрани послѣдичи-тъ на братова си гнѣвъ, Быт. гл. 27, 28. По пѣтъ-тъ Господь му ся явилъ наснѣ, виж. Сълба, обещалъ му ся да го покровителствува, и изявилъ му намѣреніе-то си за потомцы-тъ му, и за Мессіѣ, че ще произлѣзе отъ него, Быт. 28; 10, и пр. Другы-тъ дни на години-тъ на живота му, които Іаковъ назовава "малко и зли" сѣ были помрачени съ много скърби и тѣгы, но Богъ въ грѣхѣ-тъ си и благоволеніе-то си къмъ него пакъ го упазилъ. Въ самотѣ-тъ на пѣтуваніе-то му шестотинъ миди за Месопотаміѣ и въ двадесетгодишны-тъ му трудове у Лавана, Богъ пакъ го наспоривалъ въ изобиліе, и като ся върнулъ въ обѣщанѣ-тъ земѣхъ прѣдрасположилъ враждебны-тъ духове на Лавана и Исава къмъ миръ. На прѣдѣлѣ-тъ, на Ханаанъ Божіи ангели го поерѣщили, и началникъ-тъ имъ като ся поборилъ съ него и той му надвилъ, благословилъ го и му далъ славно-то име Израиль. Но горчиви испити го чакали:

майка му вече была умрѣла; сестры-тъ, жены-тъ му съ зависть-тъ си угорчавали живота му; сынове-тъ му и дѣщеря-та му Дина, Симеонъ, Левій и Рувимъ го наскърбили и посрамили; любезната му Рахиль и отецъ му починали; Іосѣфъ, когото най-много обичалъ отъ всички-тъ си сынове, станжлъ, мыслилъ си той, плячка на дивы-тъ звѣрове; и загуба-та на Веніамина заплашвала да свали сивѣ-тъ му глави съ скърбъ въ гроба. Но ето че вмѣсто да зайде негова-та звѣзда блеснула по-ясно. Семнадесятъ години той прѣкаралъ честитъ животъ въ Гесенъ; въ прѣдсмертны-тъ му часъ сынове-тъ му застѣпали одръ-тъ му, и той отъ име-то на Іеова радостно глѣ благословилъ; видѣнія на бѣдѣ-тъ имъ славѣ, най-вече на Іудино-то царство, ся мѣркали прѣдъ очи-тъ му. Наскоро послѣ той былъ прибранъ при отцы-тъ си; тѣло-то му было валсамосано и положено съ всевъзможны почести въ гробницѣ-тъ на Авраама въ Хевронъ, въ 1689 прѣди Р. Х. Въ исторіѣ-тъ на Іакова забѣлѣжвамы че за да придобие за себе си нѣкои обѣщаны прѣимѣщества той много пѣти е прибѣгвалъ до неоправдаемы средства, вмѣсто да чакаше съ вѣрж и послушность, за своеврѣменно-то исполненіе на Божіе-то провидѣніе. Ный забѣлѣжвамы още какъ прѣгрѣшенія-та му ся наказвать, и какъ послѣ той нараства въ благодать прѣдъ Бога, Быт. гл. 23—30. Негово-то име ся намира въ Новый Завѣтъ, и поясняя Божіе-то господство и силѣ-тъ на вѣрж-тъ, Рим. 9; 13. Евр. 11; 9, 21.

II., голѣмый или по-старый, когото така нарекли та да го распознавать отъ Іакова Малый, единъ отъ дванадесетъ-тъ Апостолы, братъ на Евангелиста Іоанна, и сынъ Зеведеевъ и Саломіинъ, Мат. 4; 21. 27; 56. Виж. и Мар. 15; 40. Іаковъ бѣше отъ Виесандж у Галилеѣ,

и остави занаятъ-тъ си рыбарство-то та послѣдува Іисуса, Мар. 1; 19, 20. Майка му Саломія бѣше една отъ онѣзи жены които по нѣкога придружавашъ Іисуса въ пѣтуванія-та му, и веднѣжъ тя му ся примолъ за сынове-тъ си да сѣднѣтъ единъ-тъ отъ десно, другый-тъ отъ лѣво до него въ царство-то му, Мат. 20; 20—23.

Іаковъ и Іоаннъ бѣхъ отпърво рыбари, съ Зеведеа бащъ си, Мар. 1; 19. Тѣ бѣхъ зрители на прѣображеніе-то Господне, Мат. 17; 1, 2, и кѣгато нѣкои Самаряни имъ отказашъ да ги прѣмѣжъ Іаковъ и Іоаннъ бѣхъ готови да свалѣтъ огнь отъ небе-то и да ги изгорѣтъ, Лук. 9; 54. За тѣжи причинѣ, или за голѣмѣ-тъ имъ ревность и дѣятельность като Христовы проповѣдники, приложи имъ ся име-то Воанергесъ, то есть сынове на грѣмъ-тъ, Мар. 3; 17. Заедно съ Петра тѣ повидимому ся наслаждавахъ на по-голѣмы почести и прѣимущество между ученицы-тъ, Мар. 4; 29. 5; 37. 9; 2. 13; 3. 14; 33. Лук. 8; 51. Слѣдъ възнесеніе-то на Господа нашего, на което Іаковъ присѣдѣствувахе, той ся навърташе въ Іерусалимъ, дѣто бѣде убитъ отъ Ирода, около 44 г. слѣдъ Р. Х., и станжъ пръвъ мѣченикъ между Апостолы-тъ, Дѣян. 12; 1, 2.

III., другъ Апостолъ, сынъ-тъ Алѣеевъ, или Клеоповъ, Мат. 10; 3. Мар. 3; 18. Лук. 6; 13. Име-то майчино му бѣше Марія (III.) и братія-та му бѣхъ Іосій и Іуда (III.), Мат. 27; 56. Мар. 15; 40. Него наричахъ *малый* за да го распознавать отъ Іакова, Зеведеевъ-тъ сынъ.

IV. "Братъ-тъ Господень," Гал. 1; 19, или братъ на Христа, т. е. сынъ Іосіфовъ и Маріинъ; или, както мнозина мыслятъ, братовчедъ на Христа, и истый-тъ Іаковъ, за когото споменѣхмы горѣ въ III. Той прѣбываваше въ Іерусалимъ, Дѣян. 15; 13, и историкъ-тъ Іосіфъ го називава "правед-

ный-тъ." За него ся казва че го побии до смъртъ съ каменіе, около 62 г. слѣдъ Р. Х. Посланіе-то Іаково-то ся приписва нему отъ онѣзи които различаватъ между него и между Іакова Малый. Въпросъ-тъ за истинско-то му отношеніе къмъ Христа е много заплетенъ и тъменъ. Евангелія-та не веднѣжъ споменуватъ за Іакова, Іосія, Іудѣ и Симона "братія-та" на Господа, и говорятъ така сѣщо за "маикъ му" и "сестры-тъ му," Мат. 12; 46. 13; 56. Мар. 3; 31. 6; 3. Лук. 8; 19; при това още, богодѣхновенни-тъ писатели изрично различаватъ братія-та Христовы отъ Апостолы-тъ, и вчисляватъ въ число-то на Апостолы-тъ и Іакова Малый и Іудѣ. Іоан. 2; 12. 7; 3—10. Дѣян. 1; 13, 14, и слѣдовательно на това е основано мнѣніе-то, което много благоговѣйни Христіани сѣхъ прѣмѣли и прѣмѣтъ, че Іаковъ Праведный-тъ бѣше истинскый братъ на Іисуса Христа.

Въобще ся прѣдполага че *Посланіе-то Іаково-то* е было написано въ Іерусалимъ, около 61 год. слѣдъ Р. Х., отъ Іакова Праведный-тъ, наскоро прѣди да умре. То ся обрѣща особенно къмъ повѣрувалы-тъ Евреи, но е назначено за всички Христіаны. То за това ся нарича съборно. Виж. *Посланіе*. Нѣкои гледатъ на него като да учи за вѣрж-тъ и добры-тъ дѣла ученіе различно отъ ученіе-то което Ап. Павелъ проповѣдва въ посланіе-то си къмъ Римляны-тъ. Но ученіе-то и на двама-та Апостолы е въ сѣщность исто-то; само това е че Павелъ ся простира да говори повече върху вѣрж-тъ, единичкый-тъ источникъ на добры дѣла, а Іаковъ — върху добры-тъ дѣла, които сѣ плодъ на истинскѣ-тъ вѣрж. Споредъ Павла, не може да бѣде истинска вѣра-та която не ся проявѣва въ добры дѣла; а споредъ Іакова, не може да сѣ истинно-добры дѣла-та които не проистичатъ отъ истинскѣ вѣрж.

Иамврий. Виж. **Ианний.**

Ианний и **Иамврий** сж были двама отъ Египетскы-тъ магесницы които ся въспротивили Моисею и Аарону, и ся опытали да пмъ подръжаватъ въ чудеса-та имъ. Виж. Исх. 7; 11 и пр. Имена-та имъ не сж споменжты въ Ветхый Завѣтъ, но ся срѣщатъ въ раввинскы-тъ книги, 2 Тим. 3; 8.

Иармуот. I., градъ въ нискж-тъ странѣ на Іудж, Ис. Нав. 15; 35. Царь-тъ ѥ Ирамъ бѣ единъ отъ петима-та оито ся наговорихж да накажатъ Гаваонцы-тъ за дѣто ся съюзижх съ Израйляны-тъ и бѣхж обѣсени въ Маккыдж отъ Исуса Навина, Ис. Нав. 12; 11. 15; 35. Населенъ изново слѣдъ плѣненіе-то, Неем. 4; 29, и сега ся мысли да е днешно-то мѣсто *Иармука*, 13 мили кѣмъ юго-западъ отъ Іерусалимъ, на върхъ-тъ на единъ рѣтъ, дѣто дѣлани камъни и други развалины отъ древенъ градъ ся срѣщатъ.

II. Иссахаровъ градъ, кой о сѣ прѣдградя-та си бѣ опрѣдѣле ѥ за Гыроновцы-тъ Левиты, Ис. Нав. 21; 29, и нареченъ Ремеѣъ и Ремеѣъ, Ис. Нав. 19; 21. 1 Лѣт. 6; 73. Кондеръ вѣрва че този градъ е стоялъ на днешне-то мѣсто *Раме*.

Иасписъ, драгоцененъ разноцвѣтенъ камыкъ, бѣе нѣкога на зелено, нѣкога на багрено, и др. често застѣнчованы съ бѣлж, съ червенж или жълтж краскж, Исх. 28; 20. Отк. 4; 3. 21; 11.

Иафеѣъ (*расширеніе*), второй-тъ отъ трима-та Ноевы сынове, Быт. 9; 23. 40; 21, родилъ ся сто години прѣди потопа. Може-бы той да е истый-тъ Іапетосъ, когото Грьцы-тъ легенды иматъ за прародителъ на Грьчко-то племе. Седмъ-тъ му сынове, Быт. 10; 2—5. 1 Лѣт. 1; 5, населили сѣ потомцы-тъ си сѣвернж Азіѣж и по-голѣмж-тъ часть на Европж. Коя странж отъ седмъ-тъ може-бы да е заловилъ, всякой ся, описва тамъ дѣто ся говори за тѣхъ особно. По-късно Грьци-тъ и

Римляни-тъ покорили голѣмы пространства въ Южнж и Западнж Азіѣж, както прѣдказалъ Ное, Быт. 9; 27. Іафетовци-тъ сега сж ся распространили и въ Америкж.

Іахынъ (*Богъ ше утверди*), име-то на десный-тъ мѣденъ стѣлпъ въ притворъ-тъ на Соломоновъ-тъ храмъ, 3 Цар. 7; 21. Виж. **Воазъ**.

Іациноѣ, сжжпоцѣненъ камыкъ съ жълто-червенж краскж, много прилича на амеистъ. Като ся нагрѣе губи краскж-тъ си, и заприличва на діамантъ, Отк. 9; 17. 21; 20.

Іаонръ, градъ въ Іудж въ планинскы-тъ мѣста, Ис. Нав. 15; 48. 21; 14. Давидъ испрати тукъ дарове, 1 Цар. 30; 27. 1 Лѣт. 6; 57.

Іевусеяни. Виж. **Ханаани.**

Іегаръ-Сахадунъ (*грамада на свидѣтельство*), Халдейско име, равнозначуще сѣ Галаадъ на Еврейскый; и двѣ-тъ знаменуватъ мѣсто-то дѣто направихж завѣтъ Іаковъ и Даванъ, Быт. 31; 47.

Іедидія (*любезенъ Господу*), име дадено Соломону на рождене-то му, отъ Наана пророкъ-тъ, 2 Цар. 12; 25.

Іедуоунъ, Левитинъ нѣкой си, единъ отъ настоянны-тъ на муикж-тъ въ храмъ-тъ, 1 Лѣт. 16; 38—42. Сынове-тъ му, унуци-тъ му, и т. н. наслѣдвали истж-тъ службж, 2 Лѣт. 35; 15. Неем. 11; 17, и име-то на одного отъ тѣхъ стои въ заглавіе-то на Псалмы 39, 62, 77. Виж. **Асафъ**.

Іезавель, дѣщеря на Еоваала, Сидонскый царь, и жена на Ахаава Израилскый царь, 3 Цар. 16; 31. Тя залягла да всякоже ся трудила да въдвори идолопоклонство въ Самаріѣж, да искорени истинско-то богопочитаніе и да истрѣби служители-тъ на истиннаго Бога. Авдія избавилъ стотина отъ тѣхъ сѣ опасность за живота си. Іезавель сама издржала четиристотинъ жрецы на Астартж. Когато Ваалови-тъ пророци изгынжи на Кармилъ, по слово-то на Іиліѣж, тя

ицяла да си отмести за тѣхъ. Посетилъ тя вѣроломно и смъртоносно подсовоилъ за мажжа си лозіе-то на Навуеѣя; но горчиво отплатила това сѣ живота си, по думи-тъ на Іиліѣж, близо до мѣсто-то на прѣстѣпленіе-то си, 3 Цар. гл. 18, 19, 21. 4 Цар. гл. 9. Име-то ѥ подиръ врѣме станжло пословично, и е дадено отъ Іоанна, може-бы като прилагателно притурено за злбность и зломысленность, на нѣкоѣж си женж въ Ѧиатиръ на негово врѣме, колато така сжщо была силна по високо-то си положеііе, злбна и върла, Лук. 20; 18. Отк. 2; 20.

Іезекіиль, сынъ-тъ на Вузія, и пророкъ отъ колѣно-то на священицы-тъ. Той быде заведенъ въ плѣнъ въ Вавилоніѣж отъ Навуходоносора, заедно съ Іудейскый-тъ царь Іоахына, въ 599 год. прѣди Р. Х., дѣто го оставили сѣ други-тъ плѣнници при рѣкж-тъ Ховаръ. Виждъ за това **Ниневія**. Іезекіиль започенжлъ пророческж-тъ си службж въ тридесетж-тъ си години. Израилскы-тъ старѣйшины ся отправляли кѣмъ него за свѣты, Іез. 8; 1. 14; 1. 20; 1. 33; 31. Той пророкувалъ около двадесетъ и три години, отъ 595 до 572 г. прѣди Р. Х., до шестнадесетж-тъ годинж слѣдъ конечно-то плѣненіе на Іерусалимъ. Прѣвъ първы-тъ осмь години той е былъ съврѣмникъ на Іереміѣж. Въ онова сжщо-то врѣме е живѣлъ и Даниилъ, Іез. 14; 14, 16. 28; 3.

Книга-та Іезекіиль изобилува сѣ великолѣпны видѣнія на божественж-тъ славж и сѣ ужасны осжжденія на Еврей-тъ за възмутительный-тъ имъ духъ противъ Бога и за гнусотія-тъ на идолослуженія-та имъ, гл. 4—24. Тя сѣдържа такыва осжжденія и противъ жители-тъ на Тиръ и враждебны-тъ народы, гл. 25—32. Последня-та часть на книгж-тъ сѣдържа нѣкои прѣдреченія относительно до възстановленіе-то и по-

врѣщаніе-то на Божіѣж людіе, гл. 33—48.

Іезраель, I., градъ Иссахаровъ, Ис. Нав. 19; 18, лежалъ на западъ отъ Веесанъ, 2 Цар. 4; 4. Въ този градъ Ахаавъ ималъ палатъ; тамъ подсовоилъ и чуждо-то лозіе, лозіе-то на Навуеѣя, 3 Цар. гл. 21; и тамъ го постигнжло и отмъщеніе-то, 4 Цар. 9; 10, 14—37. 10; 1—11. Іезраель минувалъ подъ име-то Ездраела по врѣме-то на Маккавей-тъ, и на мѣсто-то му сега ся намира едно малко и разнебитено Арабско селце, което Араби-тъ наричатъ Зеринъ, сѣзидено на сѣверозападный-тъ хълмъ на горж-тъ Гелвуѣ. Высоко-то му мѣстоположеніе гледа на западъ по широко-то поле Ездраелонъ и кѣмъ долъ-тъ Іезраель на истокъ, Ис. Нав. 17; 16. Сжд. 6; 33. Ос. 1; 5, който ся спуща надоло источно-го-истоно отъ поле-то до Іорданъ между Гелвуѣ и малый Ермонъ. Въ тѣзи плодороднж долиж ся намира и “изворъ-тъ при Іезраель,” и тамъ близо погынжлъ Саулъ, 1 Цар. 29; 1. 31; 1.

II. Поле-то лежаще помежду Іезраель и Акхо (Птолемаида) и което наричали “долъ-тъ Магедонъ” отъ единъ градъ на прѣдѣлы-тъ му на еднж-тъ странж, 2 Лѣт. 35; 22, и “долъ-тъ на Іезраель отъ градъ-тъ Іезраель.

Това прѣкрасно поле има видъ на трѣхгълникъ, издига ся малко по малко отъ Средиземно море четиристотинъ крака высоко, и простира ся тринадесетъ или четиринадесетъ мили на длѣжинж кѣмъ сѣверъ, седмнадесетъ кѣмъ истокъ, и двадесетъ кѣмъ юго-западъ. Западна-та му часть е сѣвѣмъ равна; на источнж-тъ странж то повече криволичи, додѣто най-сетилъ Гелвуѣ и Малый Ермонъ го поцѣпватъ на три долины по двѣ-трети мили широки, които излизатъ въ Іорданскж-тъ долиж. Срѣдня-та отъ тѣхъ е горѣпомежжата-та, “долъ-тъ Іезраель.” Рѣ-

ка-та Кысонъ тече прѣзъ това поле. Въ стары-тъ врѣмена то было добръ напоено и много плодородно, но днесъ, повечето жители сж го напуснали и останали-тъ слабо го обработватъ. Пштина-та и селения-та тоже сж прѣстанали както и прѣзъ врѣме-то на Сждитѣ, Сжд. 5; 6. Тукъ-тамъ ся виждатъ малки селца, повечето по съпрѣдѣлны-тъ краища на поле-то; и почва-та му да ся обработваше и днесъ съ безопасностъ и както трѣбва, пакъ щѣше да стане житница-та на Сирий. Прѣзъ това поле, отъ Кармилъ до Ізраель, Ілія тичаше прѣдъ Ахаавовъ-тъ колесницъ, 3 Цар. 18; 46. То е бывало бойно поле на много войски. На онова поле полчища-та на Сисаръ быдохъ пометени, Сжд. гл. 4; и тамъ падна Іосія, въ бой-тъ противъ Фарона-Нехао, 4 Цар. 23; 29. Тамъ сж ставали битвы и по врѣме-то на Римляны-тъ и по-послѣ на Крестоносцы-тъ; и прѣзъ нынѣшно-то столѣтіе, близо до Оаворекъ-тъ горъ, хлыдо и петстотинъ душъ Френци подъ заповѣди-тъ на Ген. Клебера ся одержажъ срѣщо двадесетъ и петъ хлыды Турцы за половинъ день, додѣто имъ доде на помощъ Наполеонъ.

Іена, или **Хіена**, едно плътоядно животно отъ родъ-тъ на куче-то, но различа отъ него по нозѣ-тъ си които иматъ по четири пръсты, по чекине-тъ си грива, и по задницъ-тъ си, която е по-ниска отъ прѣдницъ-тъ. Храни ся ся мръшы. Вѣроятно това е животно-то което поради выкъ-тъ му Евреи-тъ го наричатъ *И*. Нѣкои рѣчници зиматъ име-то *И* за общо име подъ което разбиратъ всички *островитянскы звѣрове* (дума-та *И* значи и *островъ*), но това никакъ не е съвмѣстно съ мѣстата дѣто това име ся споменува съ имена-та на особенны видове животны. Другы го зиматъ за *Чакалъ*, обаче, въ Иса. 13; 22, тази дума е писана до слѣдъ думъ-тъ *И*.

Іеова, неизрочно-то име на Бога у Еврей-тъ. То никога не ся употребява съ членъ-тъ, нито въ множ. число. Еврей-тъ никога не изговарятъ това име, и дѣто ся срѣща въ Еврейско-то Писаніе тѣ изговарятъ, като четжтъ, намѣсто него, думъ-тъ *Адонай* (Господь), или *Елохимъ* (Богъ). **Виж. Богъ.** Въ Еврейскъ-тъ Библиѣ то е писано съ гласны-тъ на единъ-тъ или другъ-тъ отъ тѣзи думы. Значеніе-то му е койго е (*сый*). И тѣй то означавъ самобытность-тъ, независимость-тъ, непрѣложность-тъ, и безусловно-то съвршенство на божественно-то сщество, които свойства сж като залогъ че то ще испълни всякы-тъ си обѣщанія. **Виж. и Исх. 3; 14, "Азъ съмъ Сый,"** за значеніе-то на което **виж. Богъ.** Въ Исх. 6; 3, Богъ говори, "Явихъ ся Аврааму, Исааку, и Іакову, съ име-то Богъ Вседържителъ, но не имъ ся опознахъ съ име-то си **Іеова**," но това название вижда ся да е было познато още отъ начало, Быт. 4; 1. Можемъ обаче да вѣрваме че самъ си Богъ, като далъ на человекъ-тъ име-то *Адамъ*, нареклъ себе си **Іеова**; но въ откровеніе-то си на патріарсы-тъ той не былъ еще турилъ особнъ важность на дълбоко-то значеніе на това име. Той все имъ казвалъ "Азъ съмъ Богъ Всемогущій," Быт. 17; 1, или "Азъ съмъ **Іеова**, Богъ Авраамовъ" и др. т., но никога не имъ былъ рекълъ само "Азъ съмъ **Іеова**."

Іеова-прѣ (*Господь ще промысли*), име-то дадено отъ Авраама на мѣсто-то дѣто току що щѣлъ да заколи сына си Исаака, Быт. 22; 14. Това име въспоминава думы-тъ му въ отговоръ на пытаніе-то на Исаака въ ст. 8, че Богъ ще си промысли агне-то за все-съжженіе.

Іеова-ниссий, (*Господь знамя мое*), Исх. 17; 15.

Іеова-шаломъ (*Господь мира*), име-то съ което Геденъ наре-

кълъ единъ олтарь който той съградилъ на мѣсто-то дѣто ангелъ-тъ Господенъ му ся явилъ, и го поздравилъ съ думы-тъ: "Миръ тебѣ," Сжд. 6; 24.

Іеова-шамма (*Іеова е тамъ*), име дадено отъ Іезекиля на единъ бждщій святъ градъ, Іез. 48; 35.

Іераполь, единъ Фригійскій градъ, на западный-тъ прѣдѣлъ на Фригій, близо при Колоссъ и Лаодикій. Іераполь е былъ прочутъ по топлы-тъ си извори и бани. Тамъ ся учредила една Христіанска църква още въ първы-тъ врѣмена на Христіанство-то, на който пастырѣ-тъ былъ Епафрастъ, Кол. 4; 12, 13. Іераполь е сега разоренъ, но развалины-тъ му и днесъ свидѣлствуватъ за едноврѣмненъ-тъ му слава и величіе. Между тѣзи развалины ся намѣрватъ останки-тъ отъ три църквы, единъ театръ, една гимназія, и много надгробны памятницы. Бѣло-то чело на скалы-тъ, на които былъ расположенъ градъ-тъ му, е дало сегашно-то му име Памукъ Кале.

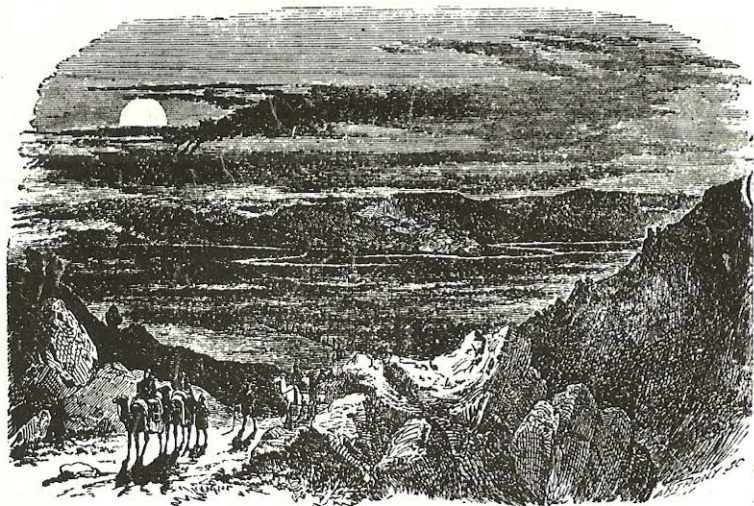
Іеремія, единъ отъ великы-тъ пророцы на Ветхый Завѣтъ, който пророкувалъ прѣзъ царуваніе-то на Іосій, Іоакыма и Седекій, и слѣдъ плѣненіе-то на този послѣдній-тъ. Той ся родилъ въ Анаѳотъ, отъ священнический родъ, и отъ Бога былъ отреденъ за пророкъ, и посвятенъ на тѣзи цѣль прѣди майка му да го роди, Іер. 1; 1, 5. Още на младость-тъ си той былъ призванъ за пророкъ, прѣди Р. Х. 628 г., въ тринадесетъ-тъ годишъ на царъ Іосій. Този добръ царъ му съдѣйствувалъ въ велико-то дѣло за прѣобразуваніе-то на народа; но отпослѣ животъ-тъ на пророка ся прѣпълнилъ отъ скърби и горечины. Іоакымъ хвърлилъ пророческій-тъ му свитѣкъ въ огня, и ся стараялъ да му земе живота. Іеремія благосклонно получилъ Седекій и прѣдзвѣстилъ го още и за тежки-тъ сждбы дѣто

висяли надъ народа му, и за седмидесетгодишно-то му плѣненіе, но всечко това останало безъ слѣдствіе. Вѣрность-та на пророкъ-тъ често туряла живота му въ опасность, и той былъ запрѣтъ и затворенъ когато Іерусалимъ ся зель отъ Навуходоносора. Завоевателъ-тъ царъ го пустилъ отъ тъмницъ-тъ, и го покаялъ да иде да ся прѣсели въ Вавилонъ; но той прѣдпочелъ да бжде между останжлы-тъ Еврей, и съ тѣхъ заедно бжде заведенъ въ Египетъ, прѣди Р. Х. 588 год., дѣто пакъ гы. съвѣтувалъ и избличавалъ до-самъ-тъ си смрътъ. Цѣлы четиридесетъ и двѣ години той червсто въскрѣпалъ истинъ-тъ между вирогавы-тъ си сънародницы. Ако е естественно и да былъ кроткъ, чувствителенъ и смиренъ, той не ся стѣжисвалъ прѣдъ никакъ опасность когато длъжность-та му го призова да говори; никаквы заплашванія не можали да го занѣматъ. Състрадателенъ къмъ ослѣпены-тъ си съотечественници, той сподѣлилъ съ тѣхъ тежки-тъ бѣды, които всекы-тъ му усилія не завершили да отвѣрнжтъ отъ главы-тъ имъ.

Книга-та на Іеремій, поради различны-тъ си пророчества и божественны порученія, е малко мжчно да ся нареди хронологически; но може прилично и общо да ся раздѣли на четири отдѣла, които да заключаватъ всекой пророчества-та изрѣчены отдѣлно при царіе-тъ, Іосій, Іоакыма и Седекій, и управителя Годолій. Послѣдната глава на книгъ-тъ може да е притурена както ся вижда отъ Ездъж; тя е зета почти дума по думъ отъ 4 Цар. 24; 18—20, и гл. 25. **Виж. Іер. 51; 64.**

Іеремія е написалъ още и книгъ-тъ на Плачъ-тъ, дѣто е изразилъ най-трогателно и жаловито чувства-та си за бѣды-тъ на народа си.

ІЕРИХОНСКО-ТО ПОЛЕ ОТЬ ХЪЛМОВЕ-ТЬ НА ЗАПАДЪ.

Іерихонъ, градъ на Вениаминово-то племе, Ис. Нав. 16; 7. 18; 21, около осмнадцать мили источно-сѣверо-истоно отъ Іерусалимъ, и седмъ мили датечъ отъ Іорданъ. Първый-тъ градъ въ Хананъ, дѣто прѣвзель Іисусъ Навинъ. Когато Еврей-тъ го нападижили и обсадили за да го земжтъ стѣны-тъ му чудесно си сгромолясали, и заради това чудо Іисусъ даде заповѣдь на ратници-тъ си да довършавъ погубленіе-то му, като поцадять живого само на Раавъ блудницъ-тъ и на домочадіе-то ѝ, и изрѣкъ едикъ страшиж клѣтвъж противъ оногова кой-то стане пакъ да го съгради, които клѣтва си испълнила слѣдъ петстотинъ години на Хыла. Ис. Нав. 6; 26. 3 Цар. 16; 34. Между това врѣме новъ Іерихонъ былъ съграденъ близо до мѣсто-то на старшій-тъ, Сжд. 3; 13. 2 Цар. 10; 5. Іерихонъ наричали и "градъ на финицы," Втор. 34; 3. Сжд. 1; 16, и сетѣ станжлъ цѣтущъ градъ и второй по важность-тъ си слѣдъ

Іерусалимъ. Въ този градъ еществуващо училище за пророцы, и тамъ е было мѣстожителство-то на Елисея, 4 Цар. 2; 4, 18. Тамъ и Іисусъ нецѣлѣлъ двама слѣпцы, Мат. 20; 29—31, и опростижъ Закхея, Лук. 19; 1—10.

За мѣстоположеніе-то на Іерихонъ до скоро сж земали селцето Ряхж, едно разнебитено и гнусно Арабско селце съ около двѣстѣ жители; но скорошни ижтешественици описавъ съ по-голѣмъж вѣроятность мѣстоположеніе-то му на друго едно мѣсто двѣ мили назадь отъ Ряхж, при устїе-то на Ваді Келтъ, дѣто излиза и пакъ-тъ отъ Іерусалимъ за поле-то. Градъ-тъ дѣто си съсыпалъ отъ Іисуса Навина може да е былъ по-близо до Елисеевъ-тъ кладенецъ, за кой-то ся зема нѣпѣтшій-тъ изворъ Айнъ-есъ-Сюдтанъ, двѣ мили на сѣверо-западъ отъ Ряхж. Кѣмъ западъ и сѣверъ отъ Іерихонъ ся издыгаты высокы варовы могылы, и една отъ тѣзи могылы, пуста-та Квараптана, 1200 или 1500 крака

высока, е добыла име-то си отъ едно нѣпѣтшю прѣданіе че тя е была зрѣлище-то на четиридесет-дневный-тъ постъ и искушенія-та на Господа. Между могылы-тъ и Іорданъ лежи "Іерихонско-то поле," Ис. Нав. 4; 13, срѣщо Моавскы-тъ полета, на источнѣ-тъ странѣ на рѣкѣ-тъ. Въ старо врѣме то было добръ напоevano и много плодородно. То лесно може да ся разработи пакъ, но сега е съвсѣмъ занемарено, и финицѣ-тъ, балсама-та и медъ-тъ, съ които едно врѣме е было прочуто, сега гы нѣма вече.

Пакъ-тъ отъ Іерихонъ за Іерусалимъ е нанаторенъ, и минува прѣзъ тѣсны и скалисты проходы между канары и долове. Много е лошъ и опасенъ, и разбойници и сега го вардятъ както по врѣме-то на добрый-тъ Самарянинъ, Лук. 10; 30—34.

Іеровоалъ (*нека ся сжди Ваалъ*), Сжд. 6; 31, 32. Виж Геденъ.

Іеровоамъ, І, първый-тъ царъ Израилевъ, Ефремецъ, сынъ Наватовъ. Прѣзъ послѣдны-тъ години на царуваніе-то на Соломона, комуто былъ чиновникъ въ войскѣ-тъ; той направилъ съзаклятіе противъ него, и сетѣ ся пригудилъ да побѣгне въ Египетъ. По смърть-тъ на Соломона, десетъ-тъ Израилевы племена го по-выкали да ся върне въ отечество-то си и да прѣдстави притязанія-та имъ на Ровоама. По желаніе-то имъ той ся вържлъ, но когато Ровоамъ отказалъ да приеме прѣдложенія-та му упорствующы-тъ племена избрали него за царъ прѣди Р. Х. 976 год. Той царувалъ двадесетъ и двѣ години. Единичко-то достозабѣлжительно дѣло на царство-то му е, че той направилъ Израилъ да грѣши. За да въспре народа си да не ходи на поклоненіе въ Іерусалимъ, дѣто ся молили Іудей-тъ, Ровоамъ-ви-тъ подданици, той въздигнжлъ идолскы-тъ златны телета въ Ве-

еилъ и Данъ. Той още направилъ на мѣсто-то на Аароновы-тъ потомцы священники отъ "най-долни-тъ людїе." Тази нечестива но дѣйствена мѣрка, която ся поддържала въ исплненіе отъ всякы-тъ Израилевы царіе, обличава едикъ крайнѣ слабость и едно крайно развращеніе. Пито чудеса нито заплашванія, нито даже прѣждеврѣменна-та смърть на сына му Авія, можали да го отвѣржтъ отъ този му пакъ. Той враждувалъ и воювалъ съ Іудейскы-тъ царіе прѣзъ всякы-тъ години на царство-то си, и съ кѣсо-то царствіе на сына му Надава отсѣдено-то му домородство угаснжло, 3 Цар. гл. 12—14; 20. 2 Лѣт. 10; 13.

II. Тринадесетый-тъ царъ на Израилѣны-тъ, сынъ-тъ и наслѣдникъ-тъ на Іоаса, който царувалъ четиридесетъ и една години, прѣди Р. Х. 823 год. Той прислѣдувалъ башины-тъ си побѣды надъ Сирійцы-тъ, прѣвзель и Емавъ и Дамаскъ, и всякѣ-тъ странѣ источно отъ Іорданъ дори до Мъртво море, и въздигнжлъ до най-высокъ степень благоденствіе-то на царство-то си. Прѣзъ дълго-то му царствіе, обаче, Израилѣны-тъ ударили на роскошь и развратъ, и тѣжжи въ пороцы. Подиръ него, царство-то му зело да испада, и негова-та династія ся съсыпала вжтрѣ въ едикъ годинѣж, 4 Цар. 14; 23—29. 15; 8—12. Виж. и свѣрѣмненны-тъ му пророцы, особно **Амосъ** и **Осія**.

Іерусалимъ, главный-тъ градъ на Святѣ-тъ Земѣж, и на Христїаны-тъ най-славенъ на свѣта. Положенъ е на 31° 46' 43" Сѣв. Шир. и 35° 13' Ист. Дълж., на едно высоко мѣсто, на югъ отъ срѣдоточіе-то на странѣ-тъж, и далечъ е около 37 мили отъ Средиземно море, и около 24 мили отъ Іорданъ. Мѣстоположеніе-то му Господъ освятилъ още въ старо врѣме, като испыталъ тамъ вѣрѣж-тъ на Авраама, Быт. гл. 22. 2 Лѣт.

3; 1. Той былъ въ прѣдѣлы-тъ на Веняминово-то и Иудино-то племе, малко по-навѣтрѣ въ границѣ-тъ на първо-то, но отъ него го прѣвзело напokonъ Иудино-то племе, и за това ся счита като градъ Иудинъ, Ис. Нав. 15; 8. 18; 16, 28. Сжд. 1; 1—8. Най-старо-то име на града е Салимъ, Быт. 14; 18. Псал. 76; 2; по-сетѣ ся называлъ Іевусъ, защото станалъ градъ на Іевусцы-тъ, Сжд. 19; 10, 11. Той былъ едно добрѣ укрѣпено мѣсто, и за дълго врѣме устоялъ на всички-тъ покушенія на Израилляны-тъ да го зыладѣють, додѣто най-сетѣ твърдѣлъ тѣ му зель съ пристѣпъ Давидъ, 2 Цар. 5; 6, 9, и тогава го назвали "Давидовъ-градъ." Тогава той станалъ религіозно и политическо срѣдище на царство-то, и Израилляны-тъ го разширили, улучшили и още повече укрѣпили. Най-гольма-та му слава, обаче, е тази, че въ великолѣпный-тъ му храмъ ся вселилъ и открылъ себе си Единъ-тъ, живый-тъ и истинскый-тъ Богъ.

Подиръ расцѣпленіе-то на царство-то, той продължавалъ като столица на Иудино-то царство, нѣколко пѣти го прѣвземали и оплѣнявали, и най-напokonъ го съсыпали при Вавилонско-то плѣненіе, 1 Цар. 14; 13. 2 Лѣт. 12; 9. 21; 16. 24; 23. 25; 23. 36; 3, 10, 17—20. Слѣдъ семидесятъ години, като ся вържали отъ плѣненіе-то си, Евреи-тъ пакъ го съградили прѣди Р. Х. 536 г., и до единъ голѣмъ степенъ му повържили първѣ-тъ славъ. Около 332 г. прѣди Р. Х., градъ-тъ устѣпилъ на Александра Македонскый; а наскоро слѣдъ смърть-тъ му, Птоломей Египетскый го прѣвзелъ съ пристѣпъ въ единъ сѣботѣ, когато Евреи-тъ не щѣли да ся бѣють. На 170 г. прѣди Р. Х. Іерусалимъ подпадналъ подъ гнета на Антиоха Епифана, който съборилъ стѣны-тъ му, поставилъ образъ на Юпитера въ храма, и употрѣбывалъ всевъз-

можны средства за да вкара народа въ идолопоклонство. При Маккавей-тъ, обаче, Евреи-тъ пакъ придобили своѣ-тъ независимость, на 163 год. прѣди Р. Х.; а едно столѣтіе по-сетѣ, градъ-тъ падналъ въ рѣцѣ-тъ на Римляны-тъ. Иродъ Великый прѣснѣлъ грамадны количества пары за да го украси. Въ града и храма, дѣто така гы възобновили, дошелъ пригно-блаженный-тъ Мессія, когато ся исполнило врѣме-то му, и гы освятилъ и още повече прославилъ съ прискѣтствіе-то и живота си. Съ отхвърляніе-то и распятіе-то му Іерусалимъ прѣпѣлнѣлъ чашѣ-тъ на беззаконія-та си; Еврейскый-тъ народъ зель да крѣе и да чезне далеко отъ отечество-то на отцы-тъ си, и градъ-тъ и храмъ-тъ ся прѣвзели отъ Тита, който съвършено гы разорилъ, 70—71 г. слѣдъ Р. Х. Отъ всички-тъ Іерусалимскы сграды, само три кулы и часть отъ западѣ-тъ стѣнѣ останѣли непожигнѣты. Когато обаче, Евреи-тъ подкачили пакъ да ся връщатъ и да кроютъ новы планы за какъ да ся освободятъ, Императоръ Адрианъ населилъ едно Римско поселеніе тамъ, 135 г. слѣдъ Р. Х., и пропѣдилъ Евреи-тъ, като имъ заирѣтилъ подъ смъртно наказаніе да ся не вържатъ още веднѣжъ. Той промѣнилъ име-то на града и го нареклъ Елія Капитолина, посвятилъ го на язычески богове, за да го оскверни колкото е възможно повече, и старалъ ся всяко-яче да изгладѣ и най-малкы-тъ дири отъ Іудейство-то и Христіанство-то. Отъ тогава име-то Елія Капитолина станало толкова общо, щото име-то Іерусалимъ ся пазяло само между Евреи-тъ и по-учены-тъ Христіаны. По врѣме-то на Константина, обаче, градъ-тъ пакъ пріелъ старо-то си име, което ся пазѣ и до днешенъ день. Елена, майка му на Константина, направила двѣ церкви въ Внолемеъ и на Елеонскѣ-

тъ или Маслиненѣ-тъ горѣ, 326 г. слѣдъ Р. Х.; а Юлианъ, който, по смърть-тъ на башѣ си, наслѣдилъ прѣстола на уйѣ-тъ си Константина, ся опыталъ да сѣгради изново храма; но негова-та замысль, и желаніе-то на Евреи-тъ, които покровительствовали, ся осутили, споредъ съврѣмenny-тъ историцы, отъ едно землетресеніе и отъ огнены топки, които ся прѣснѣли изъ подъ земѣ-тъ между работницы-тъ на Храма, 363 г. слѣдъ Р. Х.

Напокошна-та исторія на Іерусалимъ може да ся раскаже на кѣсо въ нѣколко думы. На 613 г. го прѣвзелъ Хосровъ Персійскый-тъ царь, който избилъ, казвалъ, 90,000 отъ жители-тъ му, и разрушилъ, додѣто му рѣка стигала веѣко нѣщо което Христіаны-тъ имали за свято и на уваженіе: на 627 г., Ираклій надвилъ на Хосрова, и Іерусалимъ падналъ въ рѣцѣ-тъ на Грыцы-тъ. Не ся мишло вече дълго врѣме и захванѣла Мухамеданскы-та ера. Около 637 г. отъ Христіаны-тъ прѣвзелъ града Халифъ Омаръ, слѣдъ единъ четыримѣсечѣнъ обсадж; и отъ тогава Багдадскы-тъ халифы го владѣли до 868 г., когато го зель отъ тѣхъ Ахмедъ, Турекый господарь на Египетъ. Въ продолженіе на 220 години Іерусалимъ ималъ нѣколко господари, Турекы и Сарацинскы, а на 1099 г. му станѣли господари крѣстоносцы-тъ подъ Годфрей Буйона, когото тѣ избрали за царь. Него наслѣдилъ на царство-то братъ му Балдуинъ, който умрѣлъ на 1118 г. На 1187, Саладинъ, единъ Источенъ султанъ, зель града съ помощь-тъ на издадника Реймона, Триполекый графъ, когото намѣрили мъртавъ въ легло-то му. на заранѣ-тъ въ деня, въ който ищялъ да прѣдаде града. На 1212 г. Салихъ Исмаиль, емиръ-тъ на Дамаскъ, пакъ го повържѣлъ на Латинскы-тъ князове; но тѣ пакъ го испустили на 1291 г. въ рѣцѣ-тъ на Египетскы-тъ Сул-

таны, които го задрѣжали до 1382 г. Турекый султанъ Селимъ завоевалъ Египетъ и Сиріѣ, наѣдно съ Іерусалимъ, на 1517 г., и сынъ-тъ му Сулейманъ направилъ или прѣправилъ сегашны-тъ му стѣны на 1534 г. Отъ тогава насамъ го владѣють Турци-тъ, като извадимъ, обаче, твърдѣ кѣсо-то врѣме, 1832—4, прѣзъ което надъ него господарувалъ Ибрахимъ Паша Египетскый. Сѣга, Іерусалимъ влиза въ Дамаскскый-тъ пашалѣкъ, ако въ него и да прѣбывава единъ особенъ Турскый настоянникъ.

Іерусалимъ е сѣзиденъ въ странно-то равнище на Іудейѣ около 2400 крака по-высоко отъ Средиземно море. Това равнище ся снисшава малко по малко колкото ся отива къмъ истокъ, дѣто изведнѣжъ ся отклонява устремително надоло, и на мѣста нѣкои отъ стрѣмнины-тъ му гледатъ на Кедронъ или Іосафатовъ-тъ долъ. На юга, тази наведена равнина ся окончава съ дълбокый-тъ и тѣсный-тъ долъ на Еиномъ, който излиза, на сѣверо-западъ, горѣ на поле-то, и дѣто ся граничила старѣ-та южна граница на града. Виж. **Гіонъ.** Вѣтрѣ въ самый-тъ градъ имало сѣщо два дола, които го дѣлили на три части или могилы. **Сіонъ**, най-высока-та отъ тѣхъ, былъ на юго западѣ-тъ часть на града, и запасанъ откъмъ югъ и западъ съ дълбокый-тъ долъ на Еиномъ. На сѣверѣ-тъ и источнѣ-тъ му страны ся истягала долина-та на "сыренепродавцы-тъ" (Тиропіонъ), която излизала на юго-истокъ въ Кедронъ. Тиропіонъ ся скачала при сѣверо-востоно-то подножіе на Сіонъ и съ другъ долину откъмъ сѣверъ. Сіонъ ся е называлъ и Давидовъ-тъ градъ, и историкъ-тъ Іосифъ го называлъ "горній-тъ градъ." Загнѣзденъ така между долове и укрѣпленъ още отъ вси сграны съ якы стѣны, Сіонъ былъ на врѣме-то най-непристѣжна-та часть на града, дѣто

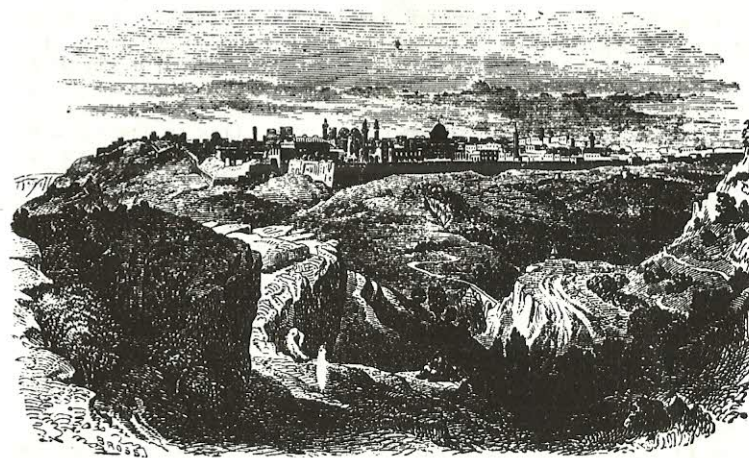

были твердыль-ть и царский-ть палатъ. Тиропоиъ го дѣлилъ отъ Акрж на сѣверъ, и отъ Моріѣ на сѣверо-истокъ. Акра была по ниско мѣсто отъ Сионъ или отъ сѣверо-западнѣ-тѣ часть дѣто была отъ вѣдъ стѣны-тѣ. Иосифъ ѣх зове "ниский-ть градъ." Морія, священ-на-та могила, лежала кѣмъ сѣверо-истокъ отъ Сионъ, но ся скачала съ него при най-близкий тѣ му жгѣлъ чрѣзъ единъ мостъ надъ Тиропоиъ. Останки отъ този мостъ сполучилъ да распознае Д-ръ Едуардъ Робинсонъ, единъ отъ знамениты-тѣ старинари-ислѣдователи на нѣмѣшны-тѣ врѣмена. Морія была первоначально единъ майкъ хѣлъ, но пространство-то ѣ разширили отпослѣ за да отворятъ мѣсто за храмъ-тѣ. Тя была, право да кажемъ, една бражка скопчена въ хѣлмистѣ-тѣ веригѣ на западнѣ-тѣ странѣ на града, която верига ся подежала надъ дълбож-тѣ долини на Кедронъ; и скопчала ся кѣмъ сѣверъ съ могила-тѣ Везеѣж, "новый градъ," и кѣмъ югъ по ниско съ могила-тѣ Офилъ. На источнѣ-тѣ странѣ на Іерусалимъ, и дѣто ся простира отъ сѣверъ кѣмъ югъ, лежи Елеонска-та или Маслинен-на-та гора, който дѣли отъ града долина-та Кедронъ. Отъ кѣмъ тѣзи горѣ изгледъ-тѣ на града и околны-тѣ му мѣста е величественъ. Право сръщо Моріѣж, или малко по кѣмъ сѣверъ, ся намѣрва Геосеманска-та градина, съ съ маслинены-тѣ си дървеса, при полж-тѣ на Елеонскѣ-тѣ горѣ. Не далечъ подъ града на источнѣ-то ребро на Кедронъ, ся намѣрва заустено-то село Силоамъ; по-надоло Кедронъ ся съединява съ Енномъ на едно очарователно мѣсто, което на врѣме-то зовели "царскы-тѣ градины;" още по-надоло е кладенецъ-тѣ Нееміевъ, на който най-старо-то име е Рогыль; отъ тамъ нататѣкъ долина-та криволичи измежду планинскы върхове ту юж-

но ту источно дори до Мъртво море. На устѣ-то на Тиропоиъ, между Офилъ и между Сионъ, е кѣ-паднѣ-та Силоамъ. Въ долинѣ-тѣ, на западъ и сѣверо-западъ на Сионъ, сѣ два-та водоема на Гыонъ, по-долнѣ-тѣ обаче е сега разваленъ и сухо мѣсто. Въ скалы-тѣ около Іерусалимъ, и най-много въ ребра-та на долины-тѣ на Кедронъ и Енномъ сръщо града, има раскопани много гробове и пещери.

Отъ стѣны-тѣ на стары-тѣ Іерусалимъ, най-стара-та, Давидова-та и Соломонова-та стѣна, освѣтъ дѣто опасвала отъ вси страны Сионскѣ-тѣ горѣ, пр ся простирала и около Моріѣж и Офилъ. Дълбочина-та на долины-тѣ на югъ и истокъ на Іерусалимъ, доставяла голѣмы леснотѣ да го укрѣпаватъ и защищаватъ на тѣзи страны. Южна-та му стѣна, по врѣме-то на царѣ-тѣ и на Христа, прѣминувала прѣзъ най-выкшый-тѣ върхъ на могила-тѣ му, и така включвала кѣпалнѣ-тѣ на Силоамъ и Офилъ, и вѣроятно нѣкои части отъ долины-тѣ на Енномъ и Кедронъ, 2 Лѣт. 33; 14. Неем. 2; 14. 3; 15.

Втора стѣна, която ся заправила при Іовама и ся довършила при Манассіѣж, причинила нѣкои промѣненія въ южнѣ-тѣ защитителнѣ границѣ, и зарадила още-по-много пространство на сѣверъ. Тя захващала на истокъ-нѣкъдѣ отъ при кулж-тѣ на Иппика, на сѣверо-западнѣ-тѣ прѣдѣлъ на Сионъ, включвала Акрж и часть отъ Везеѣж, и опирала о старѣ-тѣ стѣна на истокъ. Тѣзи стѣна, както и първѣ-тѣ съборили по врѣме-то на плѣненіе-то, но и дѣ-тѣ на поконъ пакъ въздигнали, както ся вѣрва на първы-тѣ имъ основы; и дѣ-тѣ стѣны сѣ были въ сжщность исты-тѣ по врѣме-то на Христа. Може обаче, като раскопаватъ за напрѣдъ, да откриѣтъ дѣ е была наистинѣ втора-та стѣна, но за това нѣщо мѣстоописате-

ІЕРУСАЛИМЪ ОТЪ ВЕОНСКИЙ-ТѢ ПѢТЬ, ПРИ ЮЖНѢ-ТѢ ЧАСТЬ НА МАСЛИНЕНѢ-ТѢ ГОРѢ.

ли-тѣ на Іерусалимъ сега най-много ся не съгласуватъ. Да ся намѣри точно мѣсто-то на "кулж-тѣ на Гениаѣж," дѣто тази стѣна захващала, и да ся издыри наоколо основѣ-тѣ ѣ до Антоніѣж, ще покаже дали мѣсто-то Голгоѣж, което сега по едно прѣданіе ся означавъ въ харѣ-тѣ на Іерусалимъ много на навѣтрѣ отъ градеки-тѣ прѣдѣлы, ся е намира ло отвѣтрѣ или отвѣтъ старѣ-тѣ стѣна. Мѣстоописатели-тѣ доводи идѣтъ противъ това прѣданіе; и много прилича тази часть да е была по онова врѣме, ако не отвѣтрѣ стѣна-тѣ, то поне занята отъ прѣдградіѣ-та; защото третѣ-та стѣна, която ся заправила на врѣме-то на Ірода Агриппѣж, само десетъ години слѣдъ распятіе-то на Христа, заточвала отъ кулж-тѣ на Иппика и ся простира ла поливинѣ миль сѣверозападно до Песфиновѣ-тѣ кулж, и като ся завѣрщала по край царскы-тѣ гробища, спущала ся на доло до Везеѣж, и ся скачала съ источнѣ-тѣ стѣна. Всичка-та градека окръжност по онова врѣме была малко повече отъ четири ми-

ли. Сега тя е, най-много, дѣ и три четвъртини мили; и доказва ся отъ многочисленны-тѣ щерни които още сѣществуватъ, и отъ мраморны-тѣ останки които рало-то често раскопавъ, че широко-то пространство на сѣверъ, което было заградено съ Агриппинѣ-тѣ стѣна на врѣме-то е было по-крито съ градежи.

Не е възможно сега, подирѣ толкова столѣтіѣ дѣто сѣ ставали толкова разоренія, да ся начѣртае точно.

Іерусалимъ сѣ го прѣвземали до двадесетъ пѣти, и често съ-вѣсъ сѣ го разорявали. За повече подробности на прѣдмѣты-тѣ и мѣста-та, които сѣ споменѣты тука въ описаніе-то на Іерусалимъ прочетѣте особены-тѣ имъ описанія.

Нѣмѣшнѣ-тѣ Іерусалимъ, който Араби-тѣ наричатъ Елъ-кудѣж, святой-тѣ, стои безсѣмѣнно на мѣсто-то на Библийскый-тѣ Іерусалимъ. Мѣстоположеніе-то му е още прѣкрасно. Псал. 48; 2, 12. 422; 3. 425; 4, 2. Отъ далечъ изгледъ-тѣ на высокы-тѣ му стѣны и на многочисленны-тѣ му сводо-

ве и минарета е величественъ. По стара-та му слава іх нѣма вече; нѣма вече живоѣ и движеніе: всичко тамъ замъртвѣло; горы-тѣ му сѣ запустѣли и посърнажили, и племена-та не възлизатъ вече въ домъ-тѣ на Господа. Іерусалимъ, който нѣкога е былъ гордостъ-та на Израилевы-тѣ племена, сега е "потъпкванъ отъ язычници-тѣ," и "Сіонъ ся изоравъ като нивъ."

Нынѣшня-та му стѣна, дѣто е направена на 1342 г., е на-мѣста двадесетъ и на-мѣста до шестдесетъ крака висока, и захваща двѣ мили и половина наоколо. Источна-та ѣ страна отива въ правѣ посоки; а южна-та половина на тѣзи странѣ съпада съ стѣнъ-тѣ на свято-то мѣсто, Ель-Харамъ. Това пространство, 466 метри дълго между сѣверъ и югъ, и 286 до 320 метри широко, е заградено съ високи стѣны, на които долини-тѣ каменіе сѣ на нѣкои мѣста много голѣми, и много по-стари отъ горни-тѣ. Тамъ стърчи сега осмоугълна-та джамія Кубетъ-ес-Сухра или сводъ-тѣ на скалъ-тѣ, и джамія-та Ель-Акса. Тамъ на врѣме-то ся е намиралъ старый-тѣ храмъ съ голѣмъ-тѣ кулъ Антоніѣ. Виж. Храмъ. При юго-источный-тѣ ѣ жгълъ, дѣто стѣна-та е седмдесетъ и седмъ крака висока, земя-та при основъ-тѣ ѣ е сто и петдесетъ крака надъ прѣсѣхнажло-то корыто на Кедронъ. Отъ този жгълъ, стѣна-та криволичи юго-западно, минува прѣзъ Сіонскъ-тѣ горѣ, като остави южнъ-тѣ и по-голѣмъ-тѣ ѣ часть отъ-тѣ, и отъ западный-тѣ жгълъ ся спуска сѣверно до Яфенскъ-тѣ портѣ, дѣто ся е запазила дори до днесъ долина-та часть на единъ много старъ и якъ кулъ. Тя е извѣстна за "Давидовъ-тѣ кулъ," но повече ся вѣрва че е Иппикова-та споменѣта отъ Іосифъ. Отъ тамъ стѣна-та забива криволично до сѣверо-источ-

ный-тѣ си жгълъ. Тя ся подпире на неравны разстоянія отъ четвероугълны кулы, и е порѣбена по върхъ-тѣ си съ жбѣцы отъ по-между които да хвърлятъ стрѣлы или пушки. Сега ся влиза и излиза само прѣзъ четири порты: Яфенскъ-тѣ, или Виледемскъ-тѣ на западъ, Дамаскскъ-тѣ на сѣверъ, Св. Стефанскъ-тѣ портѣ на истокъ, и Сіонскъ-тѣ на югъ. Въ источнъ-тѣ стѣнѣ на Ель-Харамъ ся намира Златна-та Порта, отдавна затворена, а въ градскъ-тѣ стѣнѣ има още двѣ по-малки порты, въ по-отскорошно врѣме затворены; тѣ сѣ Продова-та порта, на сѣверо-истокъ, и порта-та на гноище-то или купнице-то, на югъ.

Вжтрѣ въ града улицы-тѣ сѣ кривы и тѣсны, неизравнены, лошо постланы съ помосты (калдаржмъ). Кѣщы-тѣ сѣ отъ изсѣчени каменіе, съ малко прозорцы кѣмъ улицы-тѣ. Покривы-тѣ имъ сѣ плоски, и прошарени съ малки сводчета. Най-хубава-та часть на града е широко-то мѣсто на голѣмъ-тѣ джаміѣ—дѣто до-скоро за шестъ столѣтія входъ-тѣ строго ся запрѣщаваше на Христіаны-тѣ—съ дворове-тѣ си и кипарисы-тѣ си, и съ сводъ-тѣ дѣто величественно ся издига по-высоко отъ высокы-тѣ стѣны на мѣсто-то. На Сіонскъ-тѣ горѣ, отвжтрѣ градскъ-тѣ стѣнѣ, много мѣсто сѣ заловили зданія-та на единъ голѣмъ Арменскый мѣнастырь, Сирійскый-тѣ мѣнастырь и църква-та Св. Іаковъ. Отвждъ стѣнъ-тѣ и далечъ кѣмто югъ ся намира една джамія, която ужъ е съградена надъ Давидовъ-тѣ гробъ. Неѣ пазятъ отъ Христіаны-тѣ даже по-ревниво и завидно отколко-то Омаровъ-тѣ джаміѣ. Близо до неѣ сѣ малкы-тѣ Американскы гробища. На сѣверо-западный-тѣ жгълъ на Сіонъ стърчи високо четвероугълный-тѣ твърдѣль, твърдѣль-тѣ дѣто споменѣхмы по-напрѣдъ, старъ и величе-

ственъ. По-нататѣкъ кѣмъ сѣверъ е Католишкый-тѣ мѣнастырь, на най-западнъ-тѣ часть на Іерусалимъ; а между него и между срѣдоточіе-то на града е църква-та на Христовы Гробъ, дѣто прѣданіе-то расказва че мѣчили и распяжи Господа. Виж. Голгоѣа. Тукъ-тамъ въ града стърчатъ на горѣ минарета-та на десетинѣ джаміи, испомежду нѣкои двѣ хыляды криво-лѣво съзидены кѣщы, много отъ които сѣ не малко развалены.

Іерусалимъ има сега около 25,000 жители, отъ които двѣ-петий сѣ Мухамеданци, а остатѣкъ-тѣ половина-та Евреи и половина-та Христіани. Тамъ има поставено и едно отдѣленіе постоянна войска отъ 800 до 1000 войници; и прѣзъ мѣсецъ Мартъ и прѣзъ Априль хыляды поклонници отъ разны земи ходятъ да посѣтятъ святы-тѣ мѣста, единъ отъ историческо любопытство, други за благочестивъ цѣль. Мюсюманскы-тѣ жилища сѣ на срѣдъ-тѣ на града, и на сѣвернъ-тѣ и источнъ-тѣ му часть. Еврейско-то мѣстище е на сѣверо-источнъ-тѣ странѣ на Сіонъ. Грѣци-тѣ, Арменци-тѣ, Сирійци-тѣ, Копти-тѣ, и други-тѣ Христіани иматъ жилища-та си всѣкой отъ тѣхъ около мѣнастыря си, и всѣкы-тѣ Христіанскы гробища сѣ на Сіонскъ-тѣ горѣ. Евреи-тѣ копаѣтъ умрѣлы тѣ си на Маслинѣнъ-тѣ горѣ, а Мухамеданци-тѣ на нѣколко мѣста, но прѣдпочитатъ источный-тѣ край на Моріѣ. Нынѣшний-тѣ Іерусалимъ не е друга освѣнь една печална сѣнка на славный-тѣ нѣкога си Іерусалимъ. Христіанскы-тѣ му жители ся даватъ въ невѣжество и жалостно сѣ понизени прѣдъ Мухамеданци-тѣ, а дребны-тѣ имъ неразбори и прѣспирни и суевѣрія-та имъ сѣ укоръ и поношеніе на Христіанско-то име. Евреи-тѣ, три четири хыляды на брой, сѣ още повече

угнетени и понизени. Тѣ сѣ повечето пришедци отъ други земи, и иматъ го за голѣмъ работѣ да умрѣтъ въ този градъ, който не е вече тѣхнъ. Убити и тѣломъ и духомъ отъ угнетители-тѣ си, тѣ ся приптитаватъ отъ милостынѣ-тѣ на сънародници-тѣ си отъ-тѣ, и тѣмъ ся допрошаватъ да доближаватъ до полы-тѣ на священнъ-тѣ горѣ, дѣто отци-тѣ имъ ся молили одному истинному Богу. Близо тамъ, на едно малко мѣсто до едни голѣмы и стары каменіе въ основъ-тѣ на западнъ-тѣ стѣнѣ на Моріѣ, тѣ ся събиратъ, въ праздниѣ, да плачѣтъ и да наричатъ, съ срдце-раздира-телны охканія, и да подновяватъ плачъ-тѣ Іереміинъ—живи свидѣтели на истинность-тѣ на Божіе-то Слово дѣто ся е сбдижало въ тѣхъ. Вижте и Стѣна.

Новый Іерусалимъ е название дадено на Христовъ-тѣ църквѣ, Гал. 4; 26. Евр. 12; 22. Отг. 3; 12. гл. 21.

Іессей, Овидовъ сынъ и баща на Давида. Той былъ внукъ на Моавянъ-тѣ Руѣ, и въ отечественнъ-тѣ ѣ земѣхъ намѣрилъ убѣжище когато Давида заплашвалъ съ погубленіе и прѣслѣдувалъ Саулъ, Руѣ 4; 17. Цар. гл. 16. 17; 12. 22; 3. Мат. 1; 5.

Іесурунъ, поетическо име на Израіля. То може да иде отъ корень-тѣ който значи *праведенъ*, и е дадено на Божіи-тѣ людѣ, които ся оправдаватъ отъ Божіѣ-тѣ любовь, която "не гледа беззаконіе въ Іакова," Втор. 32; 15. 33; 5, 26. Иса. 44; 2.

Іефѣай, сынъ Галаадовъ и сждѣя у Израіля, занимать сжднѣ-тѣ службѣ по смъртъ-тѣ на Іаира. Історія-та на живота му ся приказва въ Сжд. 11 и 12 гл. Въ тѣзи повѣсть най-нажалително е събытіе-то дѣто той посвѣщавъ дѣщерѣхъ си жертвѣхъ Господу, по слѣдствіе на едно безсмысленно обричаніе. Разисквали сѣ въпросъ-

тъ, принесъ ли е Исѣеа дъщерѣхъ си жертвъ наистинѣ, или не. На първо-то мѣсто сж Халдейскій-тъ прѣводителя Іонаанъ, историкъ-тъ Іосифъ, и церкви-тъ отци Оригенъ, Іоаннъ Златоустъ, Теодоритъ, Іеронимъ, Августинъ, и др.; но отвращеніе-то, което естествено усѣщамъ противъ едно таквозъ звѣрско дѣло, е накарало мнозина тълкователи да прѣматъ друго-то по-смыслително мнѣніе че баща-та само осѣдилъ дъщерѣхъ си да не се оженва прѣзъ живота си. Св. Писаніе никакъ не загатва че Богъ е одобрилъ обрѣчаніе-то му, каквото и да е било то. Апостолъ Павелъ вчислява Исѣеа между святцы-тъ на Вѣтхый Завѣтъ, които ся отличили по вѣрж-тъ си, Евр. 11; 32.

Іехонія. Виж. Іоахымъ.

Іисусъ, Іоседековъ-тъ сынъ, первосвященникъ-тъ на Еврей-тъ по врѣме-то на завръщаніе-то имъ отъ плѣненіе-то. Той усърдно задежжлъ за подновеніе-то на града и на храма, и за утвърденіе-то на право богослуженіе, Езд. 4; 3; 5; 2. Име-то му е споменато въ тогавашны-тъ пророчества, Агг. 4; 1. 2; 2. Зах. 3, 6; 11—13.

Іисусъ Навинъ, отличенъ прѣд-водителъ на Еврей-тъ, и наследникъ-тъ Моисеевъ. Име-то му най-първо было Осія, Числ. 13; 8, 16. Іисусъ Навинъ прѣведе Израилъ-ны-тъ прѣзъ Іорданъ, и завзѣ общаннѣ-тъ земѣ; побѣди Хананцы-тъ, и тогѣва раздѣли земѣ-тъ имъ между Еврейскы-тъ племена. Той първъ ся споменува като прѣдводитель на Израилъ срѣщъ Амаличаны-тъ въ Рафидимъ, Исх. 17; 8—16. Виж. и Числ. 14; 6. При прѣхода по Іорданъ той бѣше на възраст осмдесетъ и четири години; подиръ това, той быде употребенъ още двадесетъ и шестъ години въ истж-тъ службж и тогава станж сждія и сждеше Израилъ въ Оамнаотъ-сахаръ, дѣто и умрѣ, на 1426 г. прѣди Р.

Х. Голѣмо-то му свѣкване на Израилъ-ны-тъ, въ Сихемъ, за свѣтенъ пѣтъ, и тържественно-то му слово къмъ тѣхъ и подновленіе-то на завѣта имъ съ Бога, сж достойно дѣло за конеца на единъ безпятненъ животъ. Той ся види да е служилъ Господу съ чудеснѣ вѣрность. Никого никой чловѣкъ не е былъ очевидецъ на повече и поголѣмы чудеса отъ него; и по много работы прѣзъ живота си, той прилича на великій-тъ “Военачалникъ на силж-тъ Господнѣхъ,” който въвожда людіе-тъ си въ истинскѣ-тъ общаннѣ земѣхъ.

Книга-та на Іисуса Навина съдържж исторіѣ-тъ на всички-тъ тѣзи произшествія, и е написана вѣроятно отъ Іисуса Навина, или подъ негово ржководителство, прѣди Р. Х. 1427 год. Отъ гл. 24; 27 ната-тъкъ е прибавено, разбира ся, посетилъ отъ другж ржкж; но и това е станжло по вджжновеніе-то на Духа, 2 Тим. 3; 16.

Іисусъ Христосъ, Божій-тъ Сынъ, Мессія-та и Спаситель-тъ міра, първа-та и главна-та цѣль на пророчества-та; за когото бѣ ся прѣдизображавало и общавало въ Вѣтхый Завѣтъ; когото бѣхъ чакали и желали патриарси-тъ; надежда-та и спасеніе-то на язычници-тъ; слава-та, ублажаваніе-то и утѣшеніе-то на Христіаны-тъ. Име-то **Іисусъ**, на Еврейскый *Іошуа*, означава *Спаситель*, или *Господъ спасява*. Никого никой не е носилъ това име толкова право, нито е изпълнилъ значеніе-то му толкова напълно, колкото Іисусъ Христосъ, който спасява отъ грѣха и отъ адъ, и който е откупилъ рай-тъ за насъ съ цѣнж-тъ на кръвъ-тъ си. То му было отредено свѣше, Мат. 1; 21, като сгодно за многоожданный-тъ Спаситель, когото безчисленны-тъ спсѣсени на небе-то вѣчно ще славословятъ.

Іисусъ было собствено-то име на Спаситель-тъ; а Христосъ сир. *Помазанный-тъ*, или Мессія, е прѣ-

коръ означающъ службж-тъ му. Іисусъ ся срѣща повечето въ евангелія-та, дѣто ся приказва въ исторія-та на живота му; а въ посланія-та, които ся занимаватъ съ божественно-то му естество и съ спасително-то му дѣло, негово-то име е *Христосъ*, *Христосъ Іисусъ*, или *Господъ Іисусъ Христосъ*. Виж. **Христосъ**.

За това тука, дѣто ся говори за Іисуса, ся приказватъ само събытія относимы къмъ чловѣческо-то му естество и исторіѣ-тъ на живота му на земѣхъ-тъ. Истинска-та и съвършенна-та му чловѣчскж душж и чловѣческо тѣло, ся подтверждава на всѣко мѣсто въ евангелскж-тъ исторіѣхъ. Той който е “надъ всячко Богъ благословенъ въ вѣкы” бѣше Израилънинъ “по плѣтъ,” Рим. 9; 5, и бѣ зель на себе си всичко-то ни естество за да станеше съвършенъ Спаситель. Като чловѣкъ, той былъ царъ на чловѣцы-тъ. Языкъ не може да искаже онжзи твърдостъ и кротость, онова достолѣніе и смиренность, онжзи вѣстържественность и тихость, онжзи мждрость и простотж, онжзи святость и благонаклонность, онжзи справедливость и милость, онова съчувствіе и любовь за този и онзи свѣтъ, дѣто ся размисали и съединявали толкозъ безпримѣрно у характера на този Чловѣкъ на чловѣцы-тъ. Нищо у него не было излишно, и нищо не му липсувало. Никого свѣтъ-тъ не бѣ можалъ нито да си въобрази единъ такъвъ характеръ, и изображеніе-то му въ евангелія-та е едно доказателство за божественно-то имъ начало, което невѣрникъ-тъ не може да отрече. Да можаше цѣло-то чловѣчество, на всички-тъ рѣкове, племена и языцы, да види распяты-тъ Изабавитель какъ то си е, и да сравни най-благородны-тъ благодѣтели на този свѣтъ съ Него, единъ гласъ щѣше

да излѣзе отъ всички-тъ чловѣцы. Всѣкый славенъ вѣнецъ и всѣкж похвалж щѣхмы всички да дадемъ на Тогова който самъ е достоинъ—за съвършенство на характера, за любовь къмъ чловѣцы-тъ, за прѣтърпѣны жертвы, и за подарены благодарѣнія. Слава-та му ще бжде въ вѣкы вѣковъ слава на Пріятель на чловѣцы-тъ, и Агнецъ пожертвованъ за насъ.

Посѣщеніе-то на Іисуса Христа на земѣхъ-тъ е най-знаменито събытіе въ исторіѣхъ-тъ ѣ. Споменъ-тъ на рожденіе-то му ся увѣкоичава чрѣзъ Христіанскж-тъ ерж, на който първа-та година ся поерѣща съ годинж-тъ 753 отъ основаніе-то на Римъ. Общо ся вѣрва, обаче, че Спаситель-тъ міра ся родилъ три-четыри години порано отъ първж-тъ годинж на Христіанско-то дѣточисленіе, и четири хылады години слѣдъ сътвореніе-то на Адама Той зель явно да проповѣда когато станжлъ тридесетгодишенъ; и слѣдвалъ проповѣди-тъ си, споредъ както общо ся прѣема, три години и полови-нж. За потекло-то му, виж. **Родословіе**.

Животъ-тъ на Спасителя трѣбва да изучавамъ отъ четири-тъ евангелія, дѣто ся рассказва подъ ржководителство-то на божественнѣхъ мждрость. Голѣмы трудове сж полагали и сега полагатъ, и то не безполезно, да наредатъ повѣствуемы-тъ въ четири-тъ евангелія събытія, споредъ реда на врѣме-то имъ. Но понеже ни единъ отъ евангелисты-тъ не е описалъ събытія-та точно въ хронологическый порядкъ, то за нѣiskon събытія врѣме-то не е добръ опрѣдѣлено и извѣстно. Слѣдуща-та таблица, въ който ся намиратъ спомейж-ты съ врѣме-то и мѣсто-то си всѣко едно отъ извѣстны-тъ събытія прѣзъ живота на Спасителя, е зета отъ “Съгласіе на четири-тъ евангелія.”

ЧАСТЬ I.

ВЫПЛОЩЕНИЕ-ТО, РОЖДЕНИЕ-ТО И
МЛАДОСТЬ-ТА НА ГОСПОДА НАШЕ-
ГО ИСУСА ХРИСТА.

1. Прѣдисловіе-то на Евангеліе-то отъ Іоанна. Іоан. 1; 1—18.
2. Прѣдисловіе-то на Евангеліе-то отъ Лукъ. Лук. 1; 1—4.
3. Ангелъ Гавріилъ прѣдказва на Захаріѣ рождение-то Іоанново. (Въ Іерусалимъ.) Лук. 1; 5—25.
4. Ангелъ Гавріилъ прѣдказва на Дѣвѣ Маріѣ че та ще зачне и ще роди Ісуса. (Въ Назаретъ.) Лук. 1; 26—38.
5. Дѣва Марія посѣщава Елисаветъ. (Въ планинскъ-тѣхъ странѣхъ на Іудей.) Лук. 1; 39—56.
6. Рождение-то на Іоанна Крестителя. (Въ планинскъ-тѣхъ странѣхъ на Іудей.) Лук. 1; 57—80.
7. Ангелъ Господень ся являва на Іосифа. (Въ Назаретъ.) Мат. 1; 18—25.
8. Рождение-то Іисусово. (Въ Вифлеемъ.) Лук. 2; 1—7.
9. Родословія-та. Мат. 1; 1—17. Лук. 3; 23—38.
10. Единъ Ангелъ извѣстиява на овчари-тѣхъ рождение-то Іисусово. (Близо до Вифлеема.) Лук. 2; 8—20.
11. Обрѣзание-то Іисусово и прѣдставление-то му въ храмъ-тѣхъ. (Въ Вифлеемъ и Іерусалимъ.) Лук. 2; 21—38.
12. Посѣщение-то на мѣдрецы-тѣхъ. Мат. 2; 1—12.
13. Бѣгание-то въ Египетъ; жестокость-та Іродова. Мат. 2; 13—18.
14. Връщание-то отъ Египетъ и заселвание-то въ Назаретъ. Мат. 2; 19—23. Лук. 2; 39, 40.
15. Іисусъ въ храмъ-тѣхъ на дванадесеть годишнѣ-тѣхъ си възрастъ. Лук. 2; 41—52.

ЧАСТЬ II.

ОТЪ НАЧАЛО-ТО НА ІОАННѢ КРѢ-
СТИТЕЛЕВО-ТО ПРОПОВѢДАНІЕ ДО
ПЕРВА-ТѢХъ ПАСХѢ ВЪ ХРИСТОВО-
ТО СЛУЖЕНІЕ.

16. Проповѣданіе-то на Іоанна Крестителя. (Въ Іудинъ-тѣхъ пустынь.) Мат. 3; 1—12. Мар. 1; 1—8. Лук. 3; 1—18.
17. Крещение-то Іисусово. (Въ Іорданъ.) Мат. 3; 13—17. Мар. 1; 9—11. Лук. 3; 21, 22.
18. Испытание-то Іисусово. (Въ Іудинъ-тѣхъ пустынь.) Мат. 4; 1—11. Мар. 1; 12, 13. Лук. 4; 1—13.
19. Свидѣтельство-то на Іоанна Крестителя за Ісуса. (Отъ Гора Іорданъ.) Іоан. 1; 19—34.
20. Запознавание-то на Іоанновы-тѣхъ ученицы съ Іисусомъ. Іоан. 1; 35—42.
21. Говорение Іисусово съ Филиппа и съ Наанаила. Іоан. 1; 43—51.
22. Свадьба-та въ Канѣ Галилейскъ. Іоан. 2; 1—12.

ЧАСТЬ III.

ПЕРВА-ТА ПАСХА ВЪ ИСУСОВО-ТО
ПРОПОВѢДАНІЕ И СБЫТІЯ-ТА ДО
ВТОРА-ТѢХъ.

23. Іисусъ чисти храмъ-тѣхъ. (Іерусалимъ.) Іоан. 2; 13—23.
24. Говорение съ Никодима (Іерусалимъ.) Іоан. 3; 1—21.
25. Іисусъ крышавъ въ Іудей. Іоаннъ пакъ свидѣтельствува за него. Іоан. 3; 22—36.
26. Іисусъ отива въ Галилею. Іоаннъ Креститель ся хвърля въ тъмницѣхъ. Іоан. 4; 1—3. Мат. 4; 12. Мар. 1; 14. Лук. 4; 14. Мат. 11; 3—5. Мар. 6; 17—20. Лук. 3; 19, 20.
27. Разговоръ съ Самарянкъ-тѣхъ. Мнозина отъ Самаряны-тѣхъ по-

вѣрувать въ Ісуса. (Въ Самарь.) Іоан. 4; 4—42.

28. Іисусъ поучава въ Галилею. Іоан. 4; 43, 44. Мат. 4; 17. Мар. 1; 14, 15. Лук. 4; 14, 15. Іоан. 4; 43.
29. Испытание на сынъ-тѣхъ на единъ царскій челоуѣкъ отъ Капернаумъ. (Въ Канъ.) Іоан. 4; 46—54.
30. Іисусъ, поучава въ Назаретъ, но не го приѣмътъ людие-тѣхъ. Лук. 4; 16—30.
31. Іисусъ като оставя Назаретъ заселва ся въ Капернаумъ. Мар. 1; 13—16.
32. Чудесный-тѣхъ ловъ на рыбы тѣхъ. Призваніе-то на Петра, Андрея, Іакова и Іоанна. (Близо до Капернаума.) Лук. 5; 1—11. Мат. 4; 18—22. Мар. 1; 16—20.
33. Испытание на единъ бѣснуетъ. (Въ Капернаумъ.) Мар. 1; 21—28. Лук. 4; 31—37.
34. Испытание на Петровъ-тѣхъ тѣхъ и на други мнозина. (Въ Капернаумъ.) Мат. 8; 14—17. Мар. 1; 29—34. Лук. 4; 38—41.
35. Господь проповѣдува по всѣмъ Галилею и испѣлява болны; испытание-то на единъ прокаженъ. Мат. 8; 23—25 и 8; 2—4. Мар. 1; 35—45. Лук. 4; 42—44 и 5; 12—16.
36. Испытание на единъ разслабенъ челоуѣкъ. (Въ Капернаумъ.) Мат. 9; 2—8. Мар. 2; 1—12. Лук. 5; 17—26.
37. Призваніе-то на Маттея (Леві), и угощение-то въ канъ-тѣхъ му. (Въ Капернаумъ.) Мат. 9; 9—13. Мар. 2; 13—17. Лук. 5; 27—32.
38. Отговоръ на пытаніа за постъ. Мат. 9; 14—17. Мар. 2; 18—22. Лук. 5; 33—39.

ЧАСТЬ IV.

ВТОРА-ТА ПАСХА И ПОВѢСТВУЕМЫ-
ТѢ СБЫТІЯ ДО ТРЕТІХъ-ТѢХъ.

39. Господь Іисусъ идва въ Іерусалимъ; испѣлява единъ бо-

ленъ при Вифеодинъ-тѣхъ канъ-палникъ; и учи. Іоан. 5; 1—47.

40. Ученици-тѣхъ канъ-тѣхъ класове въ канъ-ботень день. Мат. 12; 1—8. Мар. 2; 23—28. Лук. 6; 1—5.
41. Испытание-то на изохнижъ-тѣхъ канъ-тѣхъ другъ единъ канъ-ботень день. Мат. 12; 9—14. Мар. 3; 1—6. Лук. 6; 6—11.
42. Слухъ-тѣхъ Іисусовъ ся раздава; Той прави много испытания. Мат. 12; 15—21. Мар. 3; 7—12. Лук. 6; 7—19.
43. Іисусъ ся оттеглява до горъ-тѣхъ и избира дванадесеть-тѣхъ апостолы. Мат. 10; 2—4. Мар. 3; 13—19. Лук. 6; 12—17.
44. Слово-то Іисусово на горъ-тѣхъ. (Близо до Капернаума.) Мат. 5; 1—8; 1. Лук. 6; 20—49.
45. Испытание на слугъ-тѣхъ на столника. (Капернаумъ.) Мат. 8; 5—13. Лук. 7; 1—10.
46. Въскрешение-то на сынъ-тѣхъ на единъ вдовицѣхъ. (Близо до Панинъ.) Лук. 7; 11—17.
47. А. Іоаннъ Креститель испраща ученицы кѣмъ Іисусу; Іисусово-то свидѣтельство за Іоанна. Мат. 11; 2—19. Лук. 7; 18—35.
- Б. Ожидание-то на не покаивши-тѣхъ ся градове; поканваніе кѣмъ натоварены-тѣхъ. Мат. 11; 20—30.
48. Като бѣ сѣднѣлъ Іисусъ на трапезъ-тѣхъ въ домъ на Симона Фарисеина, една жена го помазва съ миро. Лук. 7; 36—50.
49. Господь обхожда Галилею пакъ съ дванадесеть-тѣхъ апостолы. Лук. 8; 1—3.
50. Подиръ испытание-то на единъ бѣснуетъ, книжници-тѣхъ и Фарисей-тѣхъ хулять и търсятъ знаменіе: отговори Іисусови. Мат. 12; 22—45. Мар. 3; 20—30. Лук. 11; 14—36.
51. Іисусъ казува че истинскы-тѣхъ негови ученици канъ-тѣхъ негови сродници. Мат. 12; 46—50. Мар. 3; 31—35. Лук. 8; 19—21.

ЧАСТЬ V.

52. Притча-та на Святель-тъ. (При Галилейско-то море.) Мат. 13; 4—23. Мар. 4; 1—25. Лук. 8; 4—18.
53. Притча-та на плѣвель-тъ и другы притчы. Мат. 13; 24—53. Мар. 4; 26—34. Лук. 13; 18—21.
54. Господь уталожила бурѣ-тъ. (Въ Галилейско-то море.) Мат. 8; 18. Мар. 4; 35. Лук. 8; 22. Мат. 8; 19—22. Лук. 9; 57—62. Мат. 8; 23—27. Мар. 4; 36—41. Лук. 8; 22—25.
55. Гадаринскы-тъ бѣснуеми. Мат. 8; 28—9; 1. Мар. 5; 1—21. Лук. 8; 26—40.
56. Исцѣленіе-то на еднѣ женѣ която имаше крѣвотеченіе, и въскрѣсеніе-то на Іаировѣ-тъ дѣщеріѣ. (Въ Капернаумъ.) Мат. 9; 18—26. Мар. 5; 22—43. Лук. 8; 41—56.
57. Исцѣленіе на двама слѣпы и на еднѣ нѣмѣ бѣснуемъ. Мат. 9; 27—34.
58. Господь учи пакъ въ Назаретъ, и пакъ ся отхвърля отъ людѣ-тъ. Мат. 13; 54—58. Мар. 6; 1—6.
59. Трете обыкляніе въ Галилеѣ. Іисусъ дава порѣчанія на дванадесеть-тъ и гы испраща. Мат. 9; 35—38. 10; 1, 5—12. 11; 1. Мар. 6; 6—13. Лук. 9; 1—6.
60. Иродъ вѣрува че Іисусъ е Іоаннъ Крѣститель, когото той бѣше посѣкълъ, въскрѣснѣлъ отъ мъртвы-тъ. Мат. 14; 1, 2, 6—12. Мар. 6; 14—16, 21—29. Лук. 9; 7—9.
61. Дванадесеть-тъ ся връщатъ и Іисусъ съ тѣхъ наедно минува отъ Галилейско-то море, и послѣ нахранва петь-тъ хыляды. Мат. 14; 13—21. Мар. 6; 30—44. Лук. 9; 10—17. Іоан. 6; 1—14.
62. Іисусъ ходи по водѣ-тъ на Галилейско-то море. Мат. 14; 22—36. Мар. 6; 45—56. Іоан. 6; 15—21.
63. Поучава въ съборище-то въ Капернаумъ. Іоан. 6; 22—71. 7; 1.

отъ третѣ-тъ пасхѣ до послѣдне-то трѣгнуваніе Іисусово отъ Галилеѣ.

(Врѣме-то около шестъ мѣсецы.)

64. Іисусъ отѣщава на Фарисей-тъ, които укорихъ ученицы-тъ му, защото ядѣхъ хлѣбъ съ немыты рѣцѣ. (Въ Капернаумъ.) Мат. 15; 1—20. Мар. 7; 1—23.
65. Исцѣленіе на дѣщеріѣ-тъ на еднѣ женѣ Сироникіянкѣ. (Въ Тирекъ-тъ земѣ.) Мат. 15; 21—28. Мар. 7; 24—30.
66. Исцѣленіе на еднѣ нѣмѣ челоуѣкъ и на други мнозина. Храненіе на четири-тъ хыляды. (Въ Декаполскы-тъ прѣдѣлы.) Мат. 15; 29—38. Мар. 7; 31—8; 9.
67. Фарисей-тъ и Саддукей-тъ пакъ искатъ знаменіе. (Близко до Магдалѣ при Галилейско-то море.) Мат. 15; 39—46; 4. Мар. 8; 10—12.
68. Наставленіе противъ квасѣ-тъ на Фарисей-тъ. (Сѣвероисточнѣ-тъ странѣ на Галилейско-то море.) Мат. 16; 4—12. Мар. 8; 13—21.
69. Исцѣленіе на еднѣ слѣпѣ. (Въ Вивсаидѣ.) Мар. 8; 22—26.
70. Господь прѣдизвѣстѣва смърть-тъ си, въскрѣсеніе-то си и страданія-та на послѣдователи-тъ си. (Въ странѣ-тъ на Кесаріѣ Филипповѣ.) Мат. 16; 13—28. Мар. 8; 27—9; 4. Лук. 9; 18—27.
71. Прѣображеніе-то Іисусово и говореніе-то му съ трима-та ученицы. (Въ сѣщѣ-тъ странѣ.) Мат. 17; 1—13. Мар. 9; 2—13. Лук. 9; 28—36.
72. Исцѣленіе на еднѣ бѣснуемъ когото ученицы-тъ не могохъ да исцѣлятъ. (Въ сѣщѣ-тъ странѣ.) Мат. 17; 14—21. Мар. 9; 14—29. Лук. 9; 37—43.
73. Іисусъ пакъ прѣдизвѣстѣва

- смерть-тъ и въскрѣсеніе-то си. Мат. 17; 22—23. Мар. 9; 30—32. Лук. 9; 43—45.
74. Чудесно-то намѣрваніе на пары-тъ за данѣ-тъ на двѣ-тъ драхмы. (Въ Капернаумъ.) Мат. 17; 24—27. Мар. 9; 33.
75. Разны ученія. (Въ Капернаумъ.) А. За смиреномѣдріе; примѣръ на еднѣ дѣте. Мат. 18; 1—5. Мар. 9; 33—37. Лук. 9; 46—48. Б. За еднѣ които не слѣдуваше наедно съ ученицы-тъ. Мар. 9; 38—41. Лук. 9; 49, 50. В. За соблазни-тъ. Мат. 18; 6—9. Мар. 9; 42—50. Г. За потѣрваніе на погынѣлы-тъ; притча-та на деветдесѣ и деветъ-тъ. Мат. 18; 10—14. Д. За прощаніе; притча-та на царѣ-тъ който прѣгледа счетъ съ слугы-тъ си. Мат. 18; 15—33.
76. Послѣдне-то трѣгнуваніе Іисусово отъ Галилеѣ. Іоан. 7; 2—10. Мат. 19; 1. Мар. 10; 1. Лук. 9; 51—56.
77. Испращеніе-то на Седмдесеть-тъ. Лук. 10; 1—16.
78. Исцѣленіе на десеть-тъ прокажены. Лук. 17; 11—19.

ЧАСТЬ VI.

отъ Праздникъ-тъ на Шатрораспѣваніе-то до послѣдне-то стѣгваніе Іисусово въ Вивсаидѣ.

79. Праздникъ-тъ на шатрораспѣваніе-то; поучаваніе Іисусово. (Въ Іерусалимъ.) Іоан. 7; 11—8; 1.
80. Жена-та хванѣта въ прѣлюбодейство. (Въ Іерусалимъ.) Іоан. 8; 2—11.
81. Іисусъ слѣдува да учи, а когато искатъ Іудей-тъ да хвърлятъ каменіе врѣхъ него, той избѣгнува отъ рѣцѣ-тъ имъ. Іоан. 8; 12—59.
82. Іисусъ исцѣлява еднѣ които бѣ роденъ слѣпъ; показува

- себе си като Добръ Пастырѣ. Іоан. 9; 1—40; 21.
83. Връщаніе-то на Седмдесеть-тъ. (Въ Іерусалимъ или въ околность-тъ му.) Лук. 10; 17—24.
84. Притча-та на Добрый-тъ Самарянинъ. (Близко до Іерусалимъ.) Лук. 10; 25—37.
85. Посѣщеніе Іисусово при Марѣ и Маріѣ. (Въ Вивсаидѣ.) Лук. 10; 38—42.
86. Господь пакъ поучава ученицы-тъ какъ да ся молятъ. Лук. 11; 1—13.
87. Іисусъ въ кѣщѣ-тъ на еднѣ Фарисейнѣ изобличава Фарисей-тъ. Лук. 11; 37—54.
88. Разны поученія. Лук. 12; 1—59.
89. За закланіе-то на Галилеяны-тъ; притча-та на неплоднѣ-тъ смоковницѣ; исцѣленіе на еднѣ женѣ въ сѣбботѣнъ день. Лук. 13; 1—17.
90. Праздникъ-тъ на освѣщеніе-то на храмъ-тъ; Іисусъ оттегля ся отъ Іерусалимъ и отива отъ тѣкъ Іордана. Іоан. 10; 22—42.
91. Іисусъ пѣтува къмъ Іерусалимъ, и поучава по пѣть-тъ. (Отъ тѣкъ Іордана.) Мат. 19; 1, 2. Мар. 10; 1. Лук. 13; 22—33.
92. Въ кѣщѣ-тъ на еднѣ Фарисейнѣ Іисусъ исцѣлява челоуѣкъ краснѣчавъ, и поучава. (Отъ тѣкъ Іордана.) Лук. 14; 1—24.
93. Що ся изыскува отъ ученицы-тъ Христовы. (Отъ тѣкъ Іордана.) Лук. 14; 25—33.
94. Притчы-тъ на изгубенѣ-тъ овцѣ, на изгубенѣ-тъ драхмѣ и на блудный-тъ сынъ. (Отъ тѣкъ Іордана.) Лук. 15; 1—32.
95. Притча-та на неправедный домостроитель. Отъ тѣкъ Іордана.) Лук. 16; 1—13.
96. Изобличеніе на сребролюбцы-тъ Фарисейнѣ; притча-та на богатый-тъ и на Лазаря. (Отъ тѣкъ Іордана.) Лук. 16; 14—31.

97. За съблзани, вѣрж и смирен-
номждіе. Лук. 17; 1—10.
98. Въскрѣсеніе-то на Лазаря.
(Въ Вианійж.) Іоан. 11; 1—46.
99. Съвѣтъ на Каиафж. противъ
Исуса; Исусъ ся оттегля
отъ Іерусалимъ до Ефраимъ.
Іоан. 11; 47—54.
400. За дохожданіе-то на Божіе-
то царство. Лук. 17; 20—37.
401. Притчы-тъ на неправедный-тъ
сждникъ, и на Фарисей-тъ
и мытарь-тъ. Лук. 18; 1—14.
402. За отпушаніе женж. Мат. 19;
3—12. Мар. 10; 2—12.
403. Исусъ пріима и благославя
малы дѣца. Мат. 19; 13—15.
Мар. 10; 13—16. Лук. 18;
15—17.
404. Богатый-тъ момъкъ. Мат. 19;
16—30. Мар. 10; 17—31. Лук.
18; 18—30.
405. Притча-та на работницы-тъ
въ лозіе-то. Мат. 20; 1—16.
406. Исусъ третій пакъ прѣдиз-
вѣстѣва смъртъ-тъ си и въ-
скрѣсеніе-то си. (Виж. §§ 70
и 73.) Мат. 20; 17—19. Мар.
10; 32—34. Лук. 18; 31—34.
407. Слволюбиво-то исканіе на
Зеведеевы-тъ сынове. Мат.
20; 20—28. Мар. 10; 35—43.
408. Искѣленіе на двѣма слѣпы
близо при Іерихонъ. Мат. 20;
29—34. Мар. 10; 46—52. Лук.
18; 35—43.
409. Исусъ посѣщава Закхея. Лук.
19; 1—10.
410. Притча-та на десеть-тъ мна-
сы. Лук. 19; 11—28.
411. Пристигваніе Иисусово въ Ви-
анійж и вечера-та въ кѣщж-
тъ на Симона прокаженнаго.
Іоан. 11; 55—57. Мат. 26; 6—13.
Мар. 14; 3—9. Іоан. 12; 1—11.

ЧАСТЬ VII.

ВЛѢЗУВАНІЕ НА ГОСПОДА НАШЕГО
ВЪ ІЕРУСАЛИМЪ И СЪБЫТІЯ ДО ЧЕ-
ТВЕРТА-ТА ПАСХЖ.

412. Тържественно-то влѣзваніе
Иисусово въ Іерусалимъ. Мат.

21; 1—11, 44—47. Мар. 11;
1—11. Лук. 19; 29—44. Іоан.
12; 12—19.

413. Безплодна-та смоковница; ис-
чистеніе на храмъ-тъ. Мат.
21; 12, 13, 48, 49. Мар. 11;
12—19. Лук. 19; 45—48. 21;
37, 38.
414. Смоковница-та изсжихла.
Мат. 21; 20—22. Мар. 11;
20—26.
415. Питаніе за власть-тъ Иисусо-
вж; притча-та на два-та сы-
на. Мат. 21; 23—32. Мар. 11;
27—33. Лук. 20; 4—8.
416. Притча-та на лоши-тъ земле-
дѣлцы. Мат. 21; 36—46. Мар.
12; 1—12. Лук. 20; 9—19.
417. Притчъ-та на свадбж-тъ на
царскій-тъ сынъ. Мат. 22;
1—14.
418. Лукаво питаніе на Фарисей-
тъ за даваніе данъ Кесарю.
Мат. 22; 15—22. Мар. 12;
13—17. Лук. 20; 20—26.
419. Лукаво питаніе на Саддукей-
тъ за въскрѣсеніе-то. Мат. 22;
23—33. Мар. 12; 18—27. Лук.
20; 27—50.
420. Питаніе на единъ законникъ:
голѣмы-тъ заповѣди. Мат. 22;
34—40. Мар. 12; 28—34.
421. Какъ може Христосъ да е
сынъ Давидовъ? Мат. 22;
41—46. Мар. 12; 35—37. Лук.
20; 41—44.
422. Съвѣти противъ лошій-тъ при-
мѣръ на книжницы-тъ и на
Фарисей-тъ. Мат. 23; 1—12.
423. Горко изречено противъ кни-
жницы-тъ и Фарисей-тъ:
плачъ върху Іерусалимъ.
Мат. 23; 13—39.
424. Дѣв-тъ ленты на вдовицж-тъ.
Мат. 12; 41—44. Лук. 21;
4—4.
425. Нѣкои Елліни искать да ви-
дятъ Исуса; разговоръ не-
говъ; гласъ отъ небе-то.
Іоан. 12; 20—36.
426. Невѣріе-то на Іудей-тъ. Іоан.
12; 37—50.
427. Исусъ като си отива отъ

- храмъ-тъ, прорича свое-то
отхвърляніе отъ първосвя-
щенници-тъ и старѣйшины-
тъ и гоненіе-то на ученицы-
тъ си. Мат. 24; 1—14. Мар.
13; 1—13. Лук. 21; 5—19.
428. Знаменія-та на Христово-то
дохожданіе за опустошеніе-
то на Іерусалимъ и за свѣр-
шваніе-то на Іудейскж-тъ
държавж. Мат. 24; 15—42.
Мар. 13; 14—37. Лук. 21;
20—36.
429. При това Исусъ говори за
последне-то си дохожданіе,
сирѣчь за сждъ-тъ.
А. Пужда-та за да бжджтъ
ученицы-тъ му будни. Мат.
24; 43—51.
Б. Притча-та на десеть-тъ дѣ-
вицы. Мат. 25; 1—13.
В. Притча-та на таланты-тъ.
Мат. 25; 14—30.
430. Видѣнія-та на сждный день.
Мат. 25; 31—46.
431. Началници-тъ ся наговарять
да убійжтъ Исуса: прѣда-
тельство-то Іудино. Мат. 26;
1—5, 14—16. Мар. 14; 1, 2,
40, 41. Лук. 22; 1—6.
432. Притовненіе за Пасхж-тъ. Мат.
26; 17—19. Мар. 14; 12—16.
Лук. 22; 7—13.
ЧАСТЬ VIII.
ЧЕТВЕРТА-ТА ПАСХА: СТРАДАНИЯ-ТА
ИИСУСОВЫ И ДРУГЫ-ТЕ СЪБЫТІЯ ДО
СВѢРШѢКЪ-ТА НА СЖВБОТЖ-ТЖ.
433. Вечера-та на Пасхж-тъ: Ис-
усъ избличава славолю-
біе-то на ученицы-тъ си. Мат.
26; 20. Мар. 14; 17. Лук. 22;
14—18, 24—30.
434. Исусъ омыва нозѣ-тъ на у-
ченицы-тъ си. Іоан. 13; 1—20.
435. Исусъ показува кой е прѣ-
датель-тъ: Іуда ся оттегля.
Мат. 26; 21—25. Мар. 14;
18—21. Лук. 22; 21—23. Іоан.
13; 21—35.
436. Постановленіе на Господнж-
вечерьж. Мат. 26; 26—29.
Мар. 14; 22—25. Лук. 22;
19, 20. [1 Кор. 11; 23—25.]
437. Исусъ прѣдказува распрѣсу-
ваніе-то на ученицы-тъ си
и Петрово-то отричаніе. Мат.
26; 31—35. Мар. 14; 27—31.
Лук. 22; 31—38. Іоан. 13;
36—38.
438. Последній-тъ разговоръ на Ис-
уса съ ученицы-тъ му прѣ-
ди страданія-та му. Іоан. гл.
14, 15 и 16.
439. Последня-та молитва Иисусо-
ва наедно съ ученицы-тъ му.
Іоан. гл. 17.
440. Тажга Иисусова въ Геесима-
нійж. Мат. 26; 30, 36—46.
Мар. 14; 26, 32—42. Лук. 22;
39—46. Іоан. 18; 1.
441. Исусъ прѣдадентъ и хванжтъ.
Мат. 26; 47—56. Мар. 14;
43—52. Лук. 22; 47—53. Іоан.
18; 2—12.
442. Исусъ прѣдъ първосвященни-
ка. Петръ ся отрича триждъ
отъ Христа. Мат. 26; 57, 58,
69—75. Мар. 14; 53, 54, 66—72.
Лук. 22; 54—62. Іоан. 18;
13—27.
443. Народный-тъ съвѣтъ осжжда
Исуса, и слугы-тъ го руга-
жтъ и бійжтъ. Мат. 26; 59—68.
Мар. 14; 55—65. Лук. 22;
63—71.
444. Завезждатъ Исуса при Пила-
та. Мат. 27; 1, 2. Мар. 15; 1.
Лук. 23; 1. Іоан. 18; 28.
445. Іуда ся раскайва и ся обѣсва.
Мат. 27; 3—10. [Дѣян. 1;
18, 19].
446. Господъ нашъ прѣдъ Пилата.
—Пилатъ иска да го отпу-
сне. Іоан. 18; 29—32. Мат. 27;
11—14. Мар. 15; 2—5. Лук.
23; 2—5. Іоан. 18; 33—38.
447. Господъ нашъ прѣдъ Ирода;
испраца ся пакъ на Пилата;
Пилатъ пакъ търси да го
отпусне. Лук. 23; 6—16.
448. Пилатъ още търси да отпу-
сне Исуса, но най-послѣ ся
покорява на волѣж-тъ на
Іудей-тъ, и като го би прѣ-

- дава го на распяте. Мат. 27; 45—28. Мар. 15; 6—15. Лук. 23; 47—25. Иоан. 18; 39, 40. 49; 1.
149. Войни-тъ ся ругаѣтъ Иисусу. Мат. 27; 27—30. Мар. 15; 46—19. Иоан. 19; 2, 3.
150. Последне-то стараніе Пилатово да пусне Иисуса. Иоан. 19; 4—16.
151. Закарватъ Иисуса да го распяжтъ. Мат. 27; 31—34. Мар. 15; 20—23. Лук. 23; 26—33. Иоан. 19; 16, 17.
152. Распяте-то. Мат. 27; 35—38. Мар. 15; 24—28. Лук. 23; 33, 34, 38. Иоан. 19; 18—24.
153. Хулятъ Иисуса на кръсть-тъ. Кающій ся разбойникъ. Мат. 27; 39—44. Мар. 15; 29—32. Лук. 23; 35—37, 39—43.
154. Иисусъ прѣпорѣчва майкъ си на Иоанна. Иоан. 19; 25—27.
155. Тъмнина-та по пладнѣ. Смъртъ-та Иисусова. Мат. 27; 45—50. Мар. 15; 33—37. Лук. 23; 44—46. Иоан. 19; 28—30.
156. Завѣса-та на храмъ-тъ ся раздира: гробове ся растварятъ: впечатленіе-то направено на стотника отъ тѣзи събитія: жены-тъ при кръсть-тъ. Мат. 27; 51—56. Мар. 15; 38—41. Лук. 23; 43, 47—49.
157. Прободеніе-то на Иисусовы-тъ ребра. Иоан. 19; 31—37.
158. Снѣманіе-то отъ кръсть-тъ и погребеніе-то на тѣло-то Иисусово. Мат. 27; 57—61. Мар. 15; 42—47. Лук. 23; 50—56. Иоан. 19; 38—42.
159. Заварданіе-то на гробъ-тъ. Мат. 27; 62—66.

ЧАСТЬ IX.

ВЪСКРѢСЕНІЕ-ТО ГОСПОДНЕ И ЧЕ-
ТЫРИДЕСЕТЬ-ТЪ ДНИ ДО ВЪЗНЕСЕ-
НІЕ-ТО МУ.

160. Въскрѣсеніе-то. Жены-тъ посѣщавать гробъ-тъ. Мат. 28; 1—4. Мар. 16; 1—4. Лук. 24; 1—3. Иоан. 20; 1, 2.

161. Видѣніе на ангелы при гробъ-тъ. Мат. 28; 5—7. Мар. 16; 5—7. Лук. 24; 4—8.
162. Жены-тъ ся вращать къмъ градъ-тъ, и Иисусъ ги срѣща. Мат. 28; 8—10. Мар. 16; 8. Лук. 24; 9—11.
163. Петръ и Иоаннъ тичать къмъ гробъ-тъ. Лук. 24; 12. Иоан. 20; 3—10.
164. Иисусъ ся изьявля на Маріѣж Магдалинѣ. Мар. 16; 9—11. Иоан. 20; 11—18.
165. Повѣсть-та на стражари-тъ. Мат. 28; 11—13.
166. Иисусъ ся изьявля на двама ученицы които отивать въ Еммаусъ. Мар. 16; 12, 13. Лук. 24; 13—35.
167. Иисусъ ся прѣдстави на Апостолы-тъ когато Ѳома не бѣше съ тѣхъ. Мат. 16; 14. Лук. 24; 36—43. Иоан. 20; 19—25.
168. Прѣдстави ся пакъ на тѣхъ когато Ѳома бѣше съ тѣхъ. Иоан. 20; 26—29.
169. Являя ся на седмъ ученицы при Галилейско-то море. Мат. 28; 16. Иоан. 21; 1—24.
170. Иисусъ ся явля на Апостолы-тъ и на други ученицы на едиж горѣ въ Галилеѣ. Мат. 28; 16—20. [1 Кор. 15; 6.] Мар. 16; 45—18.
171. Последни-тъ наставленія Иисусовы къмъ Апостолы-тъ. Лук. 24; 44—49. [Дѣян. 1; 3—8.]
172. Възнесеніе-то Иисусово. Мар. 16; 19, 20. Лук. 24; 50—53. [Дѣян. 1; 9—12.]
173. Свършеніе-то на Евангеліе-то отъ Иоанна. Иоан. 20; 30, 31 и 21; 23.

Божественна-та прѣмъдрость става явна не само отъ онова що ны учи Новый Завѣтъ за живота на Иисуса, но и отъ всичко онова що прѣмълчавъ. Любознательность, и горѣща любовь къмъ личность-тъ на Спасителя, подигатъ много

и любопытны запытванія, на които евангелія-та нищо не отговарятъ; а колкото повече чловѣци-тъ ся отпращатъ до съмнителны-тъ прѣданія, тѣ ся отстраняватъ отъ чистѣ-тъ и евангелскѣ истинѣ. Повече за Христа виж. Мессія, Спаситель, и други.

Иисусъ бѣше име общо у Еврей-тъ. То бѣше име-то на бащж-тъ на магесникъ-тъ, за когото чтемъ въ Дѣян. 13; 6, и на Густа, сътрудникъ-тъ и пріятель-тъ Павловъ, Кол. 4; 11. То е Гръцко име прѣвращено отъ Еврейско-то Юшуа, име-то на извѣстный-тъ водитель на Еврей-тъ къмъ обѣщанн-тъ земѣ и на первосвященникъ-тъ по врѣме-то на Ездръ. Виж и 1 Цар. 6; 14. 4 Цар. 23; 8.

Иууй, I. Ананіевъ-тъ сынъ, пророкъ-тъ, испращанъ съ посланія отъ Бога до Ваасж Израилевъ-тъ царь, и много години по-сетнѣ до Иосафата Иудинъ-тъ царь, 3 Цар. 16; 1—7. 2 Лѣт. 19; 1—3. 20; 34.

II. Сынъ-тъ на Иосафата и Намесіевъ-тъ внукъ, 3 Цар. 19; 16 и 4 Цар. 9; 2, войвода-та на Юрамовж-тъ войскѣ. Той убилъ господаря си, и похитилъ Израилевъ-тъ прѣстолъ, прѣди Р. Х. 884. Царувалъ двадесетъ и осмъ години. За исторіѣ-тъ му прочетѣ въ 3 Цар. 19; 16, 17. 4 Цар. 9; 10. Той испълнилъ божественно-то прѣдопрѣдѣленіе, като истрѣбилъ семейство-то на нечестиваго Ахаава, и като погубилъ Вааловы-тъ служители и множество други Ахаавовы пріятели. Сърдце-то му, обаче, не было чисто прѣдъ Господа. Сирійци-тъ обладали источный-тъ прѣдѣлъ на царство-то му, и династія-та му съвсѣмъ ся прѣкратила въ четвертый-тъ поясъ.

Иоавъ, сынъ на Саруѣж, Давидовж-тъ сестрѣ, и братъ на Ависея и Асаила; военначальникъ-тъ на Давидовж-тъ войскѣ, почти прѣвзъ цѣло-то му царствіе. Като военначальникъ той былъ храбръ, воюватель и способенъ генераль;

и негово-то голѣмо вліяніе въ обществены-тъ дѣла често съдѣйствовало за добро, както въ бунж-тъ на Авессалома, и истребленіе-то на Израїля, 2 Цар. гл. 18, 19, 24; но като частно лице той былъ чрѣзмѣрно повелителенъ, отмстителенъ и недоброевѣстенъ: доказателство на това е прѣдателскы-тъ начинъ по който той убива Авенира и братовчедъ си Амасж, 2 Цар. 3; 27, 20; 9, 40; начинъ-тъ по който той ся отнася къмъ Давида, 2 Цар. 3; 39, 49; 5, и участие-то му въ дѣло-то на Уриѣж; умъртвяваніе-то му на Авессалома, и съзаклатіе-то му съ Адоніѣж противъ божественно-отречденъ-тъ прѣстоло-наслѣдникъ. За вси-къ-тъ тѣзи най-сетнѣ быде убитъ по заповѣдъ на Соломона 3 Цар. 2; 28—34.

Иоакымъ (или Еліакымъ), второй сынъ на Іосіѣж, братъ и прѣстоло-наслѣдникъ на Іоахаза или Селлума Иудинъ-тъ царь, когото направилъ царь вмѣсто него Египетскы-тъ царь. Царува единадесетъ години въ раскошность, развратъ и идолопоклонство. На третѣ-тъ години отъ царуваніе-то му Навуходоносоръ плѣнилъ и прѣнесъ въ Вавилонъ нѣколци-на отъ князеве-тъ му и часть отъ сѣкровища-та му. Една година посетнѣ, съжзаници-тъ му Египтяни-тъ были поражени на Евфратъ; но той се прѣзиралъ заплашителны-тъ прѣдвѣстія на пророка Іереміѣж, и книгѣ-тъ му въ огнь изгорилъ. Най-сетнѣ, въ едно възстаніе противъ Навуходоносора той былъ разбитъ и безславно убитъ, 599 год. прѣди Р. Х., 4 Цар. 23; 34, 24; 6. 2 Лѣт. 36; 4—8. Іер. гл. 22, 26, 36.

Иоананъ, сынъ-тъ Каріевъ, единъ отъ первы-тъ пълководцы на Еврей-тъ слѣдъ съсыпваніе-то на Іерусалимъ, 388 г. прѣди Р. Х. Той припозна власть-тъ на Годоліѣж, напраздно го прѣдизвѣсти противъ съзаклатіе-то на Исмѣлъ, и отмести убійство-то му; но

напоконъ заведе останжлы-тъ отъ народа въ Египетъ, безъ да гледа на възраженіа-та на Іереміѣ, който, като не можѣ да го въспре отъ бунтовно-то и идолопоклоническо-то му поведѣніе, изрече божественны наказанія, които не ся минж много и ся изпълнихъ, 4 Цар. 25; 23—26. Іер. гл. 40—44.

Іоанна, една отъ вѣрны-тъ же-ны служащи на Исуса додѣто бѣше на земѣ-тъ, и които занесоха ароматы на гробъ-тъ му. Мажъ-тъ ѣ Хуза былъ настойникъ на Ирода Антипа, Лук. 8; 3, 24; 1—10.

Іоаннѣ, І., Кръститель-тъ, прѣдтеча-та на Господа нашего Исуса Христа, сынъ-тъ на Захаріѣ и Елисаеѣ, който ся роди шестъ мѣсеца прѣди Христа. Нѣколко Ветхо-Завѣтны прѣдрѣченія ся исполнихъ въ него, Іса. 40; 3. Мал. 3; 1. 4; 5. Виж. и Мат. 3; 3 и 11; 14. Рождѣніе-то му, име-то му, и званіе-то му ся прѣдказахъ отъ Ангела Гавріѣла на бащъ му Захаріѣ, когато той служаше въ олтарь-тъ на храма. Другы свѣрестественны произшествія придружихъ посѣщеніе-то Маріино на Елисаеѣ, и рождѣніе-то и именова-ніе-то Іоанново, Лук. гл. 1. Той прѣминж млада-тъ си години изъ пущинацы-тъ на Источнѣ Іудеѣ, и когато приближи да испѣлни тридесетъ-тъ си години, яви ся като пророкъ на Господа. По строгость-тъ на живота си, и рѣвность-тъ си за Божіѣ-тъ слава, и по начинъ-тъ на обращенія-та си къмъ чловѣцы-тъ, той много приличаше на пророка Іліѣ, споредъ думы-тъ на ангела, Лук. 1; 17; че той ще прѣиде прѣдъ Месіѣ въ духъ и силѣ Іліинѣ. Купове народъ отъ вси страны идехъ при него да чуѣтъ Слово-то Божіе отъ уста-та му, и той смѣло избличаваше грѣхове-тъ имъ, и крышаваше ги въ крыщеніе на покаяніе, за да ся приготвятъ да пріемжъ по-цѣлно-то явленіе на благодать-тъ чрѣзъ Христа. Ме-

жду други-тъ, дойде най-сетѣ при него и Спаситель-тъ; и ся кръсти за да даде примѣръ на покорность къмъ божественны постановленія. Іоаннѣ тоя-си-часъ позна че Исусъ бѣ Месіѣ, но го не знаеше по нѣкое особно божественно явленіе, додѣто не видѣ опрѣдѣленный-тъ бѣлѣгъ, Духъ-тъ да слѣзе на него. Тогава Іоаннѣ засѣжи мѣсто-то на пророцы-тъ и прѣстави Спасителя на свѣта: "Его Агнецъ-тъ Божій, който взема грѣхове-тъ на свѣтъ-тъ, Іоан. 1; 29. Гал. 3; 24.

Іоаннѣ ся ползуваше на това врѣме съ дълбоко уваженіе у народа, Лук. 3; 15; една депутація бѣ ся испатила до него да го распыта, Іоан. 1; 19—28; царъ Иродъ "правеше много работы, и съ благодареніе го слушаше;" но той сложи прѣдъ носіе-тъ на Спасителя всичко що имаше, Іоан. 1; 27. 3; 33. Четемъ нѣколко пѣти за неговы-тъ "ученицы," Мат. 9; 14. Лук. 5; 33. Іоан. 3; 23—25. 4; 1, и забѣлжвамы дири отъ широкы-тъ размѣры, които бѣше взело вліаніе-то му, Дѣян. 18; 25. 19; 3. Не знаемъ защо и подиръ кръщеніе-то Исусово той пакъ слѣдваше да проповѣдва отдѣлно, вмѣсто да ся присѣдинеше къмъ Исуса. Той обаче съ постоянство слѣдваше вѣрно да ся труди по дѣло-то на духовно-то прѣобразуваніе; и тѣзи му трудове, на вторъ-тъ годинѣ станяхъ причина да ся запре отъ Ирода Антипѣ. Виж. Иродъ III. Отъ тъмницъ-тъ проводи той двама отъ ученицы-тъ си до Христа да го попытатъ: "Ты ли си, който има да дойде, или другого да очакваме?" Мат. 11; 3. На това той може да бѣ побуденъ отъ нѣкои Еврейскы въззрѣнія на единъ земенъ Месіѣ, който имаше да отмахне всички-тъ народны оскрѣбленія и неправды извършаны върху Еврей-тъ, или отъ негѣрпніе да чуе отъ Христа явно да обяви Месіѣ-

ство-то си. Въ този случай Христосъ зове Іоанна пророкъ, и повече отъ пророкъ, т. е. по-гольмъ отъ кого и да е отъ пророцы-тъ; защото отъ всички-тъ пророцы само той видѣ Него когато всички "пожелахъ да видятъ;" но съсъ всичко това той бѣ по-малкъ и "отъ най-малкы-тъ въ царство небесно." Иродъ, споредъ Іосифа ся боеше отъ голѣмо-го му вліаніе въ народа, и Иродіада го мразеше отъ всичко-то си сѣрдце и гледаше какъ да го погуби. Веднѣжъ, когато Саломіѣ, дѣщеря ѣ играеше на Ирода, той толкова ся възблагодари щото съ клѣтвѣ ѣ ся обрече да ѣ даде каквото бы му поискала; а тя, нагласена отъ майкѣ си, му поиска на блюдо главъ-тъ на Іоанна Кръстителя. Тогава царъ-тъ, измаменъ и оскрѣбенъ, проводи та отрѣзкъ главъ-тъ на Іоанна въ тъмницъ-тъ; а ученицы-тъ му погрѣбохъ останкы-тъ му съ честь, и "дойдохъ та казахъ на Исуса," Мат. 14; 3—12.

II. Апостолъ-тъ и Евангелистъ-тъ, сынъ-тъ Зеведеѣвъ и Саломіинъ, бѣше отъ Внесанджъ въ Галилеѣ. Зеведей и сынове-тъ му бѣхъ рыба-ри, и живѣхъ, както ся види, охолѣнъ животъ, Мар. 1; 20. 15; 40. Іоан. 18; 15. 19; 27. Въ характера на Іоанна, както ся очертава въ Библиѣ-тъ, ся размѣсвахъ двѣ неопѣнны качества, кротость и рѣшителность. Другы още по привлекателны чѣрты въ него бѣхъ смиренность и братска любовь. И въ размышленія-та му ся забѣлжва рѣшителность, Лук. 9; 54. Той бѣше обиченъ, но и твърдъ и неустрашимъ. Присѣствуваше на распятіе-то та Спасителя, и за това го описва като очевидецъ, Іоан. 19; 35. Подрани на гробъ-тъ му, и, слѣдъ възнесеніе-то му дѣрзостно прогласяваше евангеліе-то въ Іерусалимъ, Дѣян. 4; 13, и не ся уплаши отъ затворъ-тъ, біаніе-то, и заплашва-

ніе-то съ смѣръть. Отличаваше ся по голѣмъ-тъ си прѣданность на Христа, и тази прѣданность, може-бы, не по-малко отъ славолубіе-то, или отъ кривы нѣкои мнѣнія за Христово-то царство, го побуди да проси мѣсто отъ десно до Него, Мат. 20; 20—24. За него ся мысли да е былъ най-младшій отъ апостолы-тъ. Той бѣ първо ученикъ на Іоанна Кръстителя; но послѣ, когато бѣ проведенъ до Христа, изведѣнъ бѣ послѣдува. За нѣколко врѣме той ся вържъ и глѣдаше работѣ-тъ си покрай Генисаретско-то езеро, но скоро быде повыканъ да напуститъ частно-то си занятіе и да послѣдува Спасителя, Лук. 5; 5—10. Христосъ особно обичаше този любезенъ и ревностенъ ученикъ, Іоан. 13; 23. 19; 26. 20; 2. 21; 7. На тайнъ-тъ вечерѣхъ той припаднж на грѣды-тъ Исусовы, и нему Исусъ прѣпорѣчи майкѣ си. Наедно съ Петра и Іакова той быде очевидецъ на прѣображеніе-то, и на мажъ-тъ дѣто ся мажеше Исусъ въ градинѣ-тъ. Виж. Іаковъ. Слѣдъ възнесеніе-то на Господа нашего, Іоаннѣ ся застоя въ Іерусалимъ, дѣто бѣше единъ отъ най-якы-тъ стѣлпове на церквѣ-тъ, Гал. 2; 9. Около 65 год. слѣдъ Р. Х., мыслятъ, той ся прѣмѣстилъ въ Ефесъ, и отъ тамъ ся занимавалъ да сѣе евангелско-то сѣме изъ Малѣ Азіѣ, и обильно го сѣялъ за много години слѣдъ смѣръть-тъ на Ап. Павла. Той бѣ заточенъ, вѣроятно отъ Домиціана, около 95 год. слѣдъ Р. Х., на островъ Патмосъ, дѣто видѣ видѣнія-та описаны въ книгѣ Откровеніе. По-сетнѣ ся вържъ въ Ефесъ, дѣто доживѣ до дълбокъ старость и тогава ученицы-тъ му на-рѣхъ го носехъ на церквѣ. Като не можаше вече да бѣседува на дълго, той обичайно при-вѣтстуваше народа съ тѣзи краткы думы: "Чада, обичайте ся едниъ другѣ;" и когато народъ-тъ

ся удивляше на краткость-тж му, той отговаряше: "Това е което Господъ ви заръчва; и това, ако правите, е довольно." Апостолъ-тж си починъ въ Ефесъ, въ третѣ-тж годинъ на Траяна, 100 год. слѣдъ Р. Х., и тогава бѣше, споредъ Епифана, на деведесетъ и четири години.

Освѣнь Евангеліе-то и Откровение-то, които носятъ име-то му, имамы и три посланія отъ Иоанна. Първо-то е всеобщо или съборно писмо, назначено да опровергае нѣкой погрѣшены ученія на Гностически-тѣ философы за личностъ-тж на Христа; и още, и главно, да назидаетъ вселеннѣ-тж църквѣ въ истинѣ и братскѣ любови. Второ-то посланіе е отправено до "избраннѣ-тж господѣ," която ся мысли да е была нѣкоя Христіанка отлична по благочестіе-то си и по услуги-тѣ си на църквѣ-тж. Трете-то е отправено Гаію, на Латинскы Каію, когото Иоаннъ хвали за вѣрность-тж му и гостопріемство-то му, и го увѣщава съ постоянство да върши вѣско добро дѣло. Общо ся вѣрва че Откровение-то и Посланія-та Иоанновы ся написали около 96—98 год. слѣдъ Р. Х. Тѣ сж най-популярны-тѣ книги на Ново-Завѣт-ный-ты канонъ, и Иоаннъ, като прѣживѣ всичкы-тѣ апостолы, много ще е помогналъ за утвърденіе-то му. Виж. Евангеліе.

III. *Нарицаемый Марко*. Виж. Марко.

Иосѣ, I, баша-та на Гедеона, отъ родъ-тж на Авіезерцы-тѣ, Манассіино потекло. За дълго врѣме той былъ Вааловъ поклонникъ; но когато сынъ-тж му смѣло нападналъ идолопоклонство-то, прѣминялъ и той на странж-тж на Господа, Сжд. 6; 11, 25—32.

II. Чиновникъ, отреденъ за пазитель на пророкъ Михея, прѣзъ злополучный-тж бой на Ахаава съ Сиріѣ, 3 Цар. 22; 26. 2 Лѣт. гл. 18.

III. Царъ на Іудж, прѣди Р. Х.

878—839 г. Само той отъ Охозіе-вы-тѣ сынове избѣгналъ смъртъ-тж отъ рѣцѣ-тѣ на бажъ си Го-еоліѣ. Него спасла Іосавееа деля му, скрыли го въ храмъ-тж шесть години, и когато станалъ на възрастъ седмгодиненъ въскочилъ ся на прѣстолъ-тж съ помощъ-тж на първосвященника Іодая; и при животъ-тж неговъ Іосѣ служилъ Господу и благоуспѣвалъ. Испажилъ идолы-тѣ изъ сръдѣ-тж на народа си, и поправилъ храмъ-тж. Но отпослѣ той ся повелъ по гибелны съ-вѣты; идолослужение-то ся съжи-вило; и когато първосвященникъ Захарія избличавалъ грѣшны-тѣ людіе за беззаконія-та имъ, Іосѣ далъ заповѣдъ да хванѣтъ този рабъ Божій, сынъ-тж на благодѣ-теля си, и да го прибѣжѣтъ съ ка-меніе. Злочестія скоро ся стру-пали на главѣ-тж му: Сиріѣ-тѣ не ведѣжѣ го смирявали, и тѣмъ имъ далъ откупъ храмовны-тѣ съ-кровища; една гнуснава болѣсть го налегнала; животъ-тж му огор-ченъ рано ся прѣкъснѣлъ отъ е-дно съзаклятіе на слугы-тѣ му, и него не погребли въ гробницѣ-тж на царіе-тѣ, 4 Цар. 41. 12. 2 Лѣт. 23. 24.

IV. Сынъ и наслѣдникъ на Іоа-хаза; царъ Израилевъ, прѣди Р. Х. 840—825 г. Поведение-то му общо е достопохвално. Ималъ едно дѣ-ло боко почитаніе къмъ пророка Е-лисеея, и го посѣтилъ на смърт-ный-тж му одръ, дѣто по едно бо-жественно прорицаніе той пріелъ увѣреніе-то за три побѣды надъ Сиріѣ-тѣ. Той сжщо излѣзалъ по-бѣдоносенъ когато го принудили да даде битвъ на Іудинъ-тж царъ Амасіѣ, и былъ единъ отъ най-добры-тѣ царіе въ Израіля. Прѣзъ негово-то царствіе, обаче, ся кланяли и моляли на златно-то теле, 4 Цар. 13; 9—25. 14; 1—8. 2 Лѣт. гл. 23.

Іоахазъ, I, сынъ-тж и прѣсто-лонаслѣдникъ-тж на Іиуя царъ-тж на Израіляны-тѣ, прѣди Р. Х. 836

год., царувалъ седмнадесетъ годи-ны. Като наказаніе за грѣхове-тѣ неговы и на народъ-тж си, Израі-ляны-тѣ ся, нападнали и тежко ъкорили отъ Сиріѣ-тѣ подъ А-зайла и Венада. Царъ-тж ся сми-рилъ прѣдъ Бога, и избавление-то дошло чрѣзъ рѣкѣ-тж на Іоса, сынъ-тж му, 4 Цар. 13; 49, 25.

II. Третій-тж сынъ и прѣстоло-наслѣдникъ на Іосіѣ Іудинъ-тж царъ, царувалъ около три мѣсеца въ Іерусалимъ, прѣди Р. Х. 609 г. Друго-то му име было Селлумъ, 1 Лѣт. 3; 45. Сваленъ былъ отъ прѣстола си отъ Египетскы-тѣ царъ, 4 Цар. 23; 30—34. 2 Лѣт. 36; 4—4. Виж. още Іер. 22; 10—13. Іез. 19; 3.

Іоахъ, сынъ и прѣстолона-слѣдникъ на Іоакъма Іудинъ-тж царъ, прѣди Р. Х. 599 г., царувалъ вѣсичко три мѣсеца, и тогава го завели въ плѣнъ на Вавилонъ, дѣ-то го държали заплѣнъ тридесетъ и шесть години, и напokonъ ся смилилъ надъ него и го пустилъ отъ тѣмницѣ-тж Евидъ-меродахъ, 4 Цар. 24; 6—16. 25; 27. 2 Лѣт. 36; 9, 10. Пророчество-то въ Іер. 22; 30, е значало че неговъ сынъ нѣма да ся въскочи на царскы прѣстолъ, 1 Лѣт. 3; 17, 18. Мат. 4; 12.

Іовавъ, I. Най-послѣдне-поме-нхтый-тж отъ Іоктановы-тѣ сы-нове, Быт. 40; 29. 1 Лѣт. 1; 23.

II. Единъ отъ царіе-тѣ на Едомъ, Быт. 36; 33, 34. 1 Лѣт. 1; 44. Ба-ща му бѣ Зара, отъ Восорж. То-гозъ Іовава седмдесетъ-тѣ прѣво-дители земахъ за самого Іова. Виж. бѣлѣжѣ-тж въ свѣршѣка на тѣ-хныя прѣводъ на книгѣ-тж Іовъ.

III. Мадонскы царъ, когото И-сусъ Навинъ надвилъ при водѣ-тж Меромъ, Ис. Нав. 11; 4—8.

IV. Нѣкой си Веніаминецъ, 1 Лѣт. 8; 9.

Іовъ, единъ отъ патриарсы-тѣ, отличенъ по честность-тж и бла-гочестіе-то си, по богатство-то, по-чести-тѣ и домашнѣ-тж си добро-

честинѣ, когото Богъ, за да испыта вѣрѣ-тж му, лишилъ отъ пріятѣ-ли, имотъ, и здравіе, и изведѣжѣ потошилъ въ дълбожѣ скърби. Жи-вѣялъ въ Узакѣ-тж земѣхъ, която ся падала, както общо ся прѣд-полага, въ Источный Едомъ, може-бы не далечъ отъ Восорж.

Книга-та на Іова е изывкала много критики, и върху много то-чки мнѣнія-та на критицы-тѣ сж още раздвоены и несъгласимы. Скептици-тѣ отрычатъ богодѣж-ное-то ѣ, и сж ѣ нарекли фи-лософическы романъ; но никой почитатель на откровение-то не може да пріеме това мнѣніе, нито да ся съмнѣва че наистинѣ нѣкога е живѣлъ чловѣкъ нѣкой си на име Іовъ. Богодѣжновени-тѣ пи-сатели свидѣлствуватъ за истин-ность-тж на тѣзи книгѣ. Виж. Іез. 44; 44. Іак. 5; 11; и сравни 1 Кор. 3; 49 съ Іов. 5; 13. Сама-та книга дава лица, мѣста, и обстоя-тельства по начинъ-тж на истин-скѣ-тж исторіѣ. При това още, име-то и исторія-та на Іова сж добрѣ извѣстны въ Истокъ. Точно да ся опрѣдѣли врѣме-то въ което е живѣлъ, не може, но нѣма ни-какво съмнѣніе че той е былъ е-динъ отъ староврѣменны-тѣ па-триарсы. Книга-та позагатва за по-топа, Іов. 22; 15—17, но не спо-менува погубление-то на Содомъ, исхода изъ Египетъ, или законо-даніе то. Не отвара думы за ни-каквы разреды въ священническѣ-тж службѣ, и самъ-си Іовъ е былъ священникъ-тж на домоцадіе-то си, както сж были Ное и Авраамъ. Споменува за най-старо-то идоло-поклонство, звѣздо-поклонство-то, и за единъ отъ най-стары-тѣ на-чины на писаніе, съ желѣзнѣ пи-салкѣ и олово, Іов. 19; 24. И дъл-голѣтіе-то на Іова го показва за единъ отъ патриарсы-тѣ. Той прѣ-живѣлъ испытъ-тѣ си съ състо и четиридесетъ години, и былъ вече старецъ прѣди да начинѣ злочес-тія-та му, защото сынове-тѣ му

были вече задоми и всѣкой гла-
ва на домочадіе-то си, Іов. 1; 4.
42; 46. Періодъ-тъ на дълголіт-
но живущи-тъ тогава още не былъ
свѣтъ прѣстанжлъ, Іов. 45; 40.

Кой е писатель-тъ на тѣзи кни-
гж, за това има разны мнѣнія. Тя
по всичко ся види да е перво-
образно съчиненіе, и нищо не по-
казва да е прѣводъ; и ако на-
истинѣ е первообразна, писатель-
тъ ѝ трѣбва да е былъ Евреинъ,
тъй като тя е писана на чисто Е-
врейскій. При това още, писатель-
тъ ѝ безсмыслино е былъ добръ
узнать съ Египетъ и Арабія, и
слогъ-тъ му е възвышенъ и у-
красенъ съ всички-тъ качества на
источникъ-тъ поезій. Всички-тъ
тѣзи обстоятелства сж добра опо-
ра за възрѣнія-та на онѣзи които
смятратъ Моисея за писатель-тъ
на тѣзи книгж. Съчиненіе-то ѝ
обаке ся приписва на разны други
лица. Тя прѣдставя хубавъ обра-
зецъ отъ патриархалнж-тъ вѣрж.
Учи бытіе-то и свѣршенства-та
на Бога, творческо-то му дѣло въ
вселеннж-тъ, и всемірно-то му
провидѣніе; отстѣпничество-то на
злы-тъ духове и чловѣцы-тъ; Бо-
жійж-тъ милость, които ся пока-
зва при приношеніе-то на единъ
жертвж, послѣдованж отъ покая-
ніе и вѣрж, Іов. 33; 27—30. 42;
6, 8; и като че позататва за без-
смертіе-то на душж-тъ, и въскрѣ-
сеніе-то на тѣло-то, Іов. 14; 7—15.
49; 25—27.

Главна-та точка, онази която
най-пълно ся разисква у Іова е,
защо Богъ позволява праведни-тъ
да ся оскърбяватъ, въ това сж-
що-то вѣрме когато нечестивн-тъ
благодарятъ. Отговоръ-тъ общо
е, че Господъ, чията рѣка настрой-
ва чловѣчески-тъ работы на този
свѣтъ за най-голімо добро, има
върховно-то право да си избира
самъ кога и какъ да награждава
добро-то и да наказва зло-то, и
да подлага людіе-тъ си на каквито
испытъ той счете за най-разумно.

Разговоръ-тъ на Іова и пріате-
ли-тъ му може да ся раздѣли на
три части. Въ първж-тъ, Елифазъ
говори Іову, и Іовъ му ся отго-
варя; послѣ говорятъ единъ по-
диръ другъ Валдадъ и Іовъ, и Со-
фаръ и Іовъ. Въ вторж-тъ часть,
истый-тъ пореджкъ ся пазі; така
сжщо и въ третж-тъ, само това
има, че тамъ подиръ бесѣдж-тъ
съ който Іовъ ся отговаря Вал-
даду, трима-та пріатели непостоян-
ствуватъ да ся надпрѣпирватъ, и
вмѣсто Софара, четвъртый нѣкой
си пріатель на име Еліу зема ду-
мж-тъ; и всичко-то ся прикло-
чва съ едно рѣшеніе отъ самого
Іова. Іововы-тъ пріатели не прѣ-
ставатъ да говорятъ че ядовиты-
тъ оскърбленія му бѣхж испра-
тены за наказание-то на нѣкои
тежки прѣгрѣшенія, и да го за-
ставляватъ да ся исповѣда и по-
кае. Благочестивый-тъ патриархъ,
убѣденъ душевно въ честность-тъ
и боголюбие-то си, и слисанъ отъ
строгость-тъ на наказанія-та и
отъ подозрѣнія-та на пріатели-тъ
си, горѣщо защищава невинность-
тъ си, и показва че най-добри-тъ
чловѣци понѣкога биватъ най-
много оскърбени; но забравя, че
вжтрѣшни-тъ му грѣхове заслу-
жватъ много по-тежко наказаніе,
и ако съеъ всичко това вѣра-та
му въ Бога и да не слабѣе, той
глупаво Го товари съ обвиненія.
Напоконъ смиренно исповѣдва не-
правдж-тъ си, и сѣрдце-то му ся
възвеселява отъ новж-тъ благо-
дагъ на Господа, а въ това сжщо-
то вѣрме пріатели-тъ му пріематъ
изобличеніе. Цѣла-та книга е на-
писана по най-высокой-тъ слогъ
на Еврейскж-тъ поезійж, освѣтъ
двѣ-тъ въведителны главы и часть
отъ послѣднж-тъ, които сж про-
за. Като поема, тя е пълна съ въз-
вышены чувствованія и смѣлы и
рѣзкы образы.

Болестъ-та на Іова общо ся прѣд-
полага да е была черна-та проказа:
друга болестъ не отговѣствува на

описаніе-то въ Іов. 2; 7, 8. 7; 5,
43, 44. 49; 47. 30; 47. Виж. Про-
каженъ.

Іодай, первосвященникъ, който
увардилъ живота и прѣстола на
малолѣтнй-тъ Іоса, отъ похыти-
телкж-тъ Гоолиж. Съ мадрость-
тъ си и благочестіе-то си той у-
блажавалъ народа си до самж-тъ
си смърть, 850 г. прѣди Р. Х. У-
мрѣлъ на възраст 130 г., и былъ
погребенъ съ царскы почести, 4
Цар. гл. 11. 2 Лѣт. 23; 24.

Іовавадъ (кого-то Іова испраша),
І. и II. Двама Манасійскы глава-
тари които дойдохж при Давида
прѣди битвж-тъ на Гелгуѣ, 1 Лѣт.
42; 20.

III. Левитинъ личенъ въ Езеки-
еви-тъ прѣобразованія, 2 Лѣт.
31; 13.

IV. Левитинъ началникъ прѣзъ
царъ Іосіево-то царствіе, който зѣ
участіе въ голѣмж-тъ Пасхж, 2
Лѣт. 35; 9.

V. Левитинъ на Ездрово вѣрме,
който прѣтегли сребро-то, злато-
то и съсѣды-тъ въ храмъ-тъ, Ездр.
8; 33.

VI. Священникъ, който бѣ зель
чуждъ женж, Ездр. 10; 22.

VII. Левитскій началникъ, кой-
то бѣ ся оженилъ за чуждъ же-
нж, и вѣроятно помогнж на Ез-
држ да истълкува законъ-тъ, Неем.
8; 7. 41; 16.

Іониль, І. Най-старый-тъ сынъ
на пророка Самуила, 1 Цар. 8; 2,
и баща на Емана пѣвецъ-тъ, 1
Лѣт. 6; 33.

II. Единъ отъ малы-тъ пророцы за
кого-то не знаемъ нѣщо повече ос-
вѣтъ това що срѣщамы въ пророче-
ства-та му. Живѣлъ въ Іудино-то
царство когато храмъ-тъ още сж-
ществувалъ, Іонил. 1; 14. 2; 4, 15,
32. 3; 4. Точно да ся опрѣдѣли
вѣрме-то на неговы-тъ пророче-
ства, не може, но общо ся мы-
сли че той пророкувалъ при царъ
Озіж, около 800 г. прѣди Р. Х.

Книга-та на Іониль захваща съ
одно живо описаніе на едно опу-

стошеніе отъ скакалцы, и на е-
динъ страшиж сушж. Бичъ-тъ на
скакалцы-тъ, единъ отъ най-гроз-
ны-тъ бичове въ Истокъ, може-
бы да изображава нашествія-та на
Іудейж отъ силны неприятелискы
орды; и мнозина подразумѣватъ
съ "Іонилевы-тъ скакалцы," Хал-
деи-тъ, Персы-тъ, Гърцы-тъ и Рим-
ляны-тъ. Пророкъ-тъ сключва опи-
саніе-то си съ единъ позивъ къмъ
народа за постъ и покаяніе, и на-
поминава че само по този начинъ
ще може да ся възвѣрне благо-
денствіе-то на странж-тъ. Между
това той хвърля и единъ погледъ
напрѣдъ на едно бѣдѣще още по-
отдалечено, и прѣдказва излива-
ніе-то на Духа Святаго, и знаме-
нія-та, чудеса-та и блаженство-то
на царство-то на Мессіж, Іонил. 2;
28. На това мѣсто отъ Іонила о-
брѣща вниманіе-то ни и Апостолъ
Павелъ, Дѣян. 2; 16. Стиль-тъ на
Іонила е поетическый и изященъ;
описанія-та му сж живы и про-
чувствованы съ нѣщо възвышено,
и пророчества-та му сж една ред-
кость въ Еврейскж-тъ поезійж.
Тѣ сж добра утѣха за церквж-тъ
въ тежкж-тъ ѝ борбж прѣзъ вѣ-
кове-тъ.

И други нѣколко лица има съ
исто-то име, споменжты въ кнѣ-
гы-тъ на Лѣтовницы, Ездрж и
Неемійж, 1 Лѣт. 4; 35. 5; 12, и пр.
Іоксанъ, второй сынъ на А-
враама и Хеттурж, прѣдѣдо на
Савцы-тъ и Деданцы-тъ, жители
на Южнж Арабія, Быт. 25; 1—3.

Іоктанъ, сынъ Еверовъ, и свѣр-
занъ по бащж си съ Еврей-тъ и
съ други-тъ Симетическы семей-
ства, Быт. 10; 25—30. 4 Лѣт. 4;
19—23. За него ся вѣрва да е Ках-
танъ или Іектанъ, отъ когото А-
рабскы-тъ писатели започватъ най-
стары-тъ си родословія. Потомци-
тъ му населили южнж-тъ часть
на Арабія.

Іокосиль, І., единъ градъ на Іу-
дж, Ис. Нав. 45; 38.

II. Име дадено отъ Амасіж на

столицѣ-тѣ на Каменистѣ Ара-
біи, 4 Цар. 14; 7. Значи „поко-
ренъ отъ Бога.“ Виж. Села.

Иона, единъ отъ малы-тѣ про-
роцы, родомъ изъ Геесеръ, въ
землѣ-тѣ Завулоновъ, 4 Цар. 14;
25. Когато му дойде заповѣдь отъ
Бога да иде да пророчествува
противъ Ниневіи, може-бы по
врѣме-то кога да ся въцари или
малко прѣди да ся въцари Іеро-
воамъ, около 825 г. прѣди Р. Х.
той ся помъжи да ся отърве отъ
Божіи-тѣ заповѣди, и за това
станѣ та отиде въ Юппиѣ за да
побѣгне въ Фарсисъ, колкото мо-
же по-далечъ отъ Ниневіи. Но
когато го захванѣ буря, въ ко-
рабъ-тѣ дѣто бѣше влѣзълъ за да
прѣвози до Фарсисъ, хвърлихъ го
въ море-то по пожеланіе-то му,
и една голѣма рыба го погълнѣ
и го държеше въ коремъ-тѣ си.
Виж. Къитъ. Нѣкои Гръцки и
Латински баснословни повѣсти сѣ
почерпнати видѣи ся изъ този ис-
точникъ. Подиръ три дни едно врѣ-
менно разстояние което прѣдизо-
бражаваше врѣме-то прѣзъ което
Спаситель-тѣ имаше да прѣсѣди
въ гробъ-тѣ, рыба-та избѣла Ю-
на на сушѣ-тѣ; и слово Госпо-
дне му дойде вторий пѣтъ да иде
въ Ниневіи, и послуша Иона та
отиде. Свѣдѣнія-та на тѣзи исто-
ріи за голѣмо-то пространство и
за многолюдство-то на онзи градъ,
ся потвърждаватъ отъ други ста-
ры описанія и отъ нѣмѣшны из-
слѣдованія. Виж. Ниневія. При
проповѣдь-тѣ на пророкъ-тѣ, Ни-
невія ся покая, и съсыпаніе-то
дѣто ѣхъ заглашаваше ся отложи;
но нему много му домъчнѣи и въз-
негодова като видѣ че пророче-
ство-то му не ся сбъднѣ. Господь,
обаче, и нему показа голѣмо-то
си търпѣніе и милость. Истин-
ность-та на тѣзи повѣсти ся под-
твърждава отъ приводы-тѣ които
Спаситель-тѣ заема изъ неѣхъ, Мат.
12; 39—41. 46; 4. Лук. 11; 29—32.
Тѣ е много поучителна, като по-

казва че Господь въ мудро-то си
провидѣніе ся грижи и за языче-
скы-тѣ народы, и че негова-та ми-
лость никога не ся е ограничавала
само върху завѣтны-тѣ му людіе.

Ионадавъ, I., сынъ на Саммъ,
хитрый-тѣ братовчедъ Давидовъ,
пріятель Амноновъ, 2 Цар. 13;
3—5. Той ся види отдавна да зна-
еше намѣреніе-то на Авессалома
да отмъсти на сестринѣ-тѣ си
честь, и твърдѣ хладнокрѣвно из-
вини убійство-то на пріятеля си
Амнона, ст. 32—35.

II. Рихавовъ-тѣ сынъ, Кенея-
нинъ, отъ потекло-то на Овава,
Моисеевъ-тѣ шюря. Той бѣше гла-
венъ на Рихавовцы-тѣ по врѣме-
то на Іуия, и той, види ся, имъ за-
повѣда да не пійтъ вино, 4 Цар.
40; 15. 4 Лѣт. 2; 55. Іер. 35; 6—10.
Виж. Рихавовци.

Ионаанъ, I., Левитиѣ кой-
то слѣдъ смъртъ-тѣ на Іисуса На-
вина нечестиво священствувахе,
първо на Михея, и по-сетнѣ на
Данцы-тѣ въ Лансъ или Данъ, дѣ-
то потомци-тѣ му го наслѣдихъ
дори до плѣненіе-то, Сжд. гл. 17
и 18.

II. Най-старый-тѣ Сауловъ сынъ,
и една отъ дражайшы-тѣ лично-
сти на Вѣтхо-Завѣтнѣ-тѣ исто-
ріи. Расказъ-тѣ на блистателный-
тѣ му подвигъ въ Михмаъ, 1 Цар.
гл. 43 и 44, поясняя благочести-
въ-тѣ му върѣ, юначество-то му,
(виж. и 1 Цар. 13; 3) и благоволе-
ніе-то на Израйляны-тѣ къмъ не-
го, които го не оставихъ да ся
затрые вслѣдствие на безумнѣ-тѣ
бацинѣхъ му клѣтвъ. Този храбръ
и благороденъ князь обичаше Да-
вида като душѣ-тѣ си, 1 Цар. 18;
1—4. 49; 2. гл. 20, и ако и да бѣше
убѣденъ че пріятель-тѣ му бѣ Бо-
гоизбранный-тѣ за прѣстола, бла-
городно отстѣпи притѣзніи-та си,
и пакъ останѣ вѣренъ на бѣше
си, съ най-чисто и безкоризненно
пріятельство за Давида. Той по-
гынѣхъ, заедно съ бащѣ си, въ
еднѣ битвъ съ Филитимцы-тѣ

ЯФА (НЫНѢШНА ЮППА) ОТЪ КЪМЪ СѢВЕРЪ.

на Гелвудъ; и нищо не може
да бѣде по трогателно отъ жа-
ловито-то стихотвореніе въ кое-
то Давидъ оплаква пріятеля си,
2 Цар. гл. 4, чийто сынъ Мемфи-
восея той напokonъ доведе въ
домъ-тѣ си и го имаше като прія-
тель, 2 Цар. гл. 9.

Ионаъ-елемъ-рехокымъ, —
(нѣмо глѣбѣ отъ далечъ), часть отъ
надписъ-тѣ на Псаломъ 56; дру-
гидѣ не ся срѣща въ Библии-тѣ.
Вѣроятно е да е било названіе-то
на нѣкоѣхъ народнѣхъ пѣснь по гласъ-
тѣ на коѣхто този Псаломъ ся
пѣлъ.

Юппа или Юппиѣ, на Еврейскый
Яфо, е едно отъ най-стары-тѣ при-
станища на свѣтъ-тѣ. Тя бѣше
градъ въ землѣ-тѣ на Дановы-тѣ
потомцы, Ис. Нав. 49; 46, на Сре-
диземно море, тридесетъ мили
къмъ югъ отъ Кесаріѣ, и около
тридесетъ и петъ къмъ сѣверо-за-
падъ отъ Іерусалимъ. Пристани-
ще-то ѣе плитко и незавардено
отъ вѣтрове-тѣ; но, поради удо-
бство-то си за Іерусалимъ, то бѣше
главно-то пристанище на Іудей,

и днесъ още на него ся спиратъ
онѣзи които отиватъ за Іеруса-
лимъ. На това пристанище извѣз-
вахъ и градежны-тѣ вещества отъ
Ливанъ и Тиръ за направѣ-тѣ на
първый-тѣ и второй-тѣ храмъ, 2
Лѣт. 2; 16. Езд. 3; 7. Тука Іона
влѣзе въ корабъ-тѣ за Фарсисъ.
Тука, още, Ап. Петръ, дигнѣ Та-
виножъ (Сърнѣ) изъ мъртвы-тѣ; и,
въ домъ-тѣ на Симона усмаръ-тѣ,
дѣто бѣше край море-то, ся научи
отъ едно небесно видѣніе че спа-
сеніе-то е дадено не само за Е-
вреи-тѣ, но и за язычници-тѣ,
Дѣян. гл. 9—11. Юппа бѣде два пѣти
съсыпана отъ Римляны-тѣ. Прѣзъ
Крестоносны-тѣ боеве тя нѣколко
пѣти промѣни господари-тѣ си, и
въ новы-тѣ врѣмена, на 1799 г.,
ся прѣвзе съ пристѣпъ и оплѣни
отъ Френцы-тѣ.

Нынѣшня Юппа, която ся выка
Яфа, е съградена върху единъ носъ
въ море-то, нѣкои сто и петдесетъ
крака высоко надъ морскѣ-тѣ
равнинѣхъ, има еднѣ крѣпость, и
прѣдставя на вси страны разно-
образны и живописны изгледы.

Къмъ западъ ся простира море-то; къмъ югъ ся простиратъ плодородны-тъ полета на Филистийскъ дори до Газъ; къмъ сѣверъ, дори до Кармилъ, цвѣтоносны-тъ поляны и ливады на Саронъ; и къмъ истокъ горделиво ся подемаатъ върхове-тъ на Ефремскы-тъ и Иудини-тъ хълмове. Градъ-тъ е заграденъ съ единъ стѣнъ на югъ и истокъ, откъмъ сушъ-тъ, а отчасти и откъмъ море-то. Въ околностъ-тъ му, далечъ отъ пѣсчливо-то приморіе, има много градини и овощниці. Откъмъ море-то, градъ-тъ има изгледъ на купъ сграды, притиснати една о другъ; а отъ стръмнотъ-тъ на хълмове-тъ му, тѣ ся показватъ като да сж сѣзидени една връзъ другъ. Улицы-тъ му сж много тѣсны, неравны и мръсны. Жители-тъ му ся прѣсѣтатъ на петнадесетъ хыляды, отъ които повече отъ половинъ-тъ сж Турци и Араби. Има нѣколко джамии; и Латинци-тъ, Гръци-тъ и Арменци-тъ си иматъ по единъ църквъ, и по единъ малкъ мѣнастырь дѣто ся поспирватъ да си поотдхнѣтъ поклонници-тъ (хаджи-тъ).

Иорамъ, I. Сынъ-тъ на Ахаава Израилевъ-тъ царь, койго по смъртъ-тъ на по-старый-тъ си братъ Охозійж наслѣди прѣстолють, на 896 г. прѣди Р. Х., и царува дванадесетъ години. Той прѣстанъ да служи Ваалу, но трѣгнъ по грѣшны-тъ пѣтъ на Іеровоама. Прѣзъ негово-то царуваніе, Моавци-тъ ся възбунтувахъ. Иорамъ повыка Иосафата Іудинъ царь на помощъ, и слѣдъ като ся избави поради съюзницы-тъ си и по единъ чудесенъ начинъ отъ безводіе-то на сушъ-тъ, порази Моавци-тъ съ голѣмъ сѣчъ. Но не ся минъ много врѣме и той ся увлече въ бой съ Венадада Сирійскый-тъ царь, и Азаила прѣемникъ-тъ му; и прѣзъ това врѣме станъхъ чудесно-то избавленіе на Самарійж отъ обсаджъ-тъ и глада, и много чудеса Елисеевы, между

който быде и исцѣленіе-то на Неемана. Иорамъ ся нарани въ бой-тъ съ Азаила, и смъртъ-та му доде въ Іезраель, отъ рѣжжъ-тъ на Інуя, войводъ-тъ му. Трупъ-тъ му хвърлихъ на нивъ-тъ на Навуея Іезраелинъ-тъ, и съ него ся доверши Ахаавовъ-тъ родъ. 3 Цар. 21; 18—29. 4 Цар. 1; 47. 3; 4. 6; 9.

II. Сынъ-тъ и наслѣдникъ-тъ на Иосафата Іудинъ-тъ царь. Царува заедно съ бащъ си, отъ 893 до 889 прѣди Р. Х., четири години, и още четири години самъ; всичко осмъ години. По злощастіе той бѣ ся оженилъ за Гоолиж, дъщерь-тъ Ахаавовъ и Іезавелинъ, и нейно-то нечестиво вліаніе направи царствіе-то му грѣхъ-тъ на земь-тъ му. Той уби петима-та си братія и усвои имотъ-тъ имъ. Той още принесе Финикійско-то идолослуженіе въ Іудеѣж. Богъ за това му ся разгнѣва, та го остави незапазенъ отъ успѣшно-то възстаніе на Едомцы-тъ, и отъ повторны-тъ нашествія на Филистимцы-тъ и Аравяны-тъ. Отечество-то му, градъ-тъ му, и домородство-то му быдохъ разграбени, тѣло-то му ся мѣчеше отъ кървавъ поносъ, и по смъртъ-тъ му него не погребохъ въ царскы-тъ гробница, 4 Цар. 8; 16—24. 2 Лѣт. гл. 21.

Иорданъ, най-голѣма-та рѣка на Палестинъ, която тече отъ сѣверъ къмъ югъ, и която раздѣля Свя-тъ-тъ Земь на двѣ части, отъ които по-голѣма-та и по-важна-та е на западъ. Сѣществуватъ два малкы потока, на които источници-тъ ся земаатъ за главъ-тъ ѝ. Единъ-тъ отъ тѣзи, близо до Баниж, стара-та Кесарійж Филиповъж, извира въ единъ голѣмъ пещеръж изъ единъ скалистъ планинъж, и тече нѣколко мили къмъ юго-западъ, дѣто ся собира съ вторый-тъ и по-голѣмъ-тъ потокъ, на който глава-та е при Тель-ель-Кади, три мили къмъ западъ отъ Баниж. Но освѣнъ тѣзи, сѣществуватъ и третій и по-дълъгъ потокъ,

който истича отвѣдъ сѣверный-тъ прѣдѣлъ на Палестинъ, близо при Хасбея на западъ-тъ странъ на Ермонскъ-тъ горъ, тече двадесетъ и четири мили къмъ югъ, и ся собира съ другы-тъ потоци прѣди да ся излѣятъ въ "вода-та на Меромъ," сегашно-то езеро Хуле. Това благовито езеро, когато е пълно, е седмъ мили дълго, и въ него ся втичатъ и нѣколко другы по-малкы потоци, отъ които повечето иджъ откъмъ западъ. Виж. **Меромъ**. Като излѣзе изъ езеро Хуле, Иорданъ тече деветъ мили южно до Тиверіадско-то езеро, прѣзъ което теченіе-то на бистры-тъ му воды ся вижда за дванадесетъ мили додѣ пристигне до нѣтъ край на езеро-то. Отъ тука Иорданъ слѣдва лжкатушно пѣтъ-тъ си въ единъ посокъ къмъ югъ, додѣ воды-тъ му ся размѣсятъ и изгубятъ въ горчиво-то Мъртво море.

Между тѣзи двѣ морета, Тиверіадско-то и Мъртво-то, лежи голѣмо-то поле на Иорданъ или Иорданска-та долина, 4 Цар. 25; 4. 2 Лѣт. 4; 17. Араби-тъ го нари-

чатъ Ель-Горъ. Ширина-та му, по срѣдъ, е петъ мили, но близо до Іерихонъ то е дванадесетъ или петнадесетъ мили широко. По краища-та на двѣ-тъ му страны, по всичкъ-тъ му дължинъ, има много хълмове, отъ които тѣзи на западны-тъ му прѣдѣлъ сж стрѣмни и ся издигатъ 4000 или 4200 крака високо, а другы-тъ на источни-тъ му странъ ся подемаатъ постепенно, но достигатъ два пѣти по-высоко. Това поле, или тази долина, е извѣстнѣно горѣщо, и освѣнъ на мѣста дѣто ся понапоива отъ извори и рѣчичкы, е пѣсчливо и безъ никаквы дървета и шумъ да го засѣняватъ. Изъ това поле рѣка-та змѣвидно и полека-лека ся спуща на доло по едно корыто отъ петнадесетъ до петдесетъ крака по-ниско отъ общъ-тъ равнинъ на поле-то. По краища-та на бръгове-тъ ѝ растжъ гжсти храстіе, върбіе и другы дървеса. По-ниско близо до корыто-то на Иорданъ расте гжсто трѣстика. Едно врѣме гжсталаци по край рѣжжъ-тъ служали за свѣрталища на дивы звѣрове, и само

по себе ся разбира че тѣ сѣ были пропѣждани когато воды-тѣ и сѣ прѣдвали брѣгове-тѣ си; и за това прѣсносно е писано, "Ще възлѣзе като лъвъ отъ надуваніе-то на Іорданъ," Іер. 49; 49. 30; 44. Корыто-то на рѣкѣ-тѣ може да ся е снисило и да е по-ниско отъ старото, но и сега пролѣтъ воды-тѣ и на много мѣста прѣдвали брѣгове-тѣ си, 1 Лѣт. 12; 15. Лейтенантъ Линчъ, чиновникъ отъ флотѣ-тѣ на Сѣдинены-тѣ Дѣржавы у Америкѣ, който прѣплува по Іорданъ на 348 г., удостовѣри че растоіаніе-то между Генисаретското езеро и Мъртво море ако и да е само шестдесетъ мили въ правѣ посокѣ, то е двѣстѣ мили по теченіе-то на рѣкѣ-тѣ, която има безъ четъ криволици. Широчина-та му на разны мѣста е между седмдесетъ и петъ и двѣстѣ крака, и дълбочина-та му отъ три до дванадесетъ крака. Объемъ-тѣ на водѣ-тѣ му много ся промѣнява, не само споредъ годишны-тѣ времена, но и отъ годинѣ на годинѣ. Теченіе-то му е обыкновенно бързо и сильно, и има много бързи припади, отъ които не по-малко отъ двадесетъ и седмъ сѣ забѣлѣжени отъ Лейт. Линча като опасни даже за металическы-тѣ му корабы. Тиверіадско-то езеро е споредъ Линча 633 крака по-ниско отъ плоскостъ-тѣ на Средиземно море, а Мъртво-то море 4,316 крака; отъ това слѣдѣва че наведенность-та на Іорданско-то корыто между двѣ-тѣ езера е повече отъ 660 крака. Воды-тѣ на Іорданъ сѣ хладкы и меки, и, както Тиверіадско-то езеро изобилувать съ рыбѣ. Единъ каменъ мостъ има надъ Іорданъ, подъ езеро Хуле (Виж. Гесуръ), и останкы отъ другъ единъ мостъ, на югъ отъ Тиверіадско-то езеро и близо до него, още ся намиратъ. Нѣколко бродѣ, който и сега служатъ като такыва прѣзъ обыкновенны-тѣ врѣмена, ся споменувать

въ Св. Писаніе, Сжд. 3; 28. 12; 5. 2 Цар. 17; 22, 24. И ладіи сѣ были въ употребленіе, 2 Цар. 49; 47, 48, 39. Виж. Море IV.

Прѣзъ едно отъ годишны-тѣ "надуванія на Іорданъ," Іисусъ Навинъ и Израиліани-тѣ го прѣминѣхѣ, Іис. Нав. 3; 15, и пакъ буйны-тѣ и лнакъ неодоимы-тѣ струи на рѣкѣ-тѣ чудесно ся спрѣхѣ въ теченіе-то си, срѣщо Іерихонъ, да отварятъ мѣсто въ корыто-то си на Божіи-тѣ людѣ да прѣминѣхѣ като по сухо, въ това сѣщо-то врѣме когато воды-тѣ по-надоло си слѣдвахѣ да ся търкалятъ къмъ езеро-то. Два пѣти по-сетѣ Іорданъ быде чудесно прѣминѣхѣ отъ Ілїѣ и Елисея, 4 Цар. 2; 8, 14. Въ неговы-тѣ воды ся исцѣли проказа-та на Неемана, и ся намѣри загубеный-тѣ топоръ, само съ единъ думѣ отъ Елисея, 4 Цар. 5; 14. 6; 6. Въ Іорданъ ся крѣсти и Спаситель-тѣ, Мат. 3; 13, и за споменъ на това събытіе, прѣзъ мѣсецъ Априлїй, въ единъ опрѣдѣленъ день, хлыды Христїани, завардени отъ единъ дружинѣ Турскы войнцы, посѣшавать священнѣ-тѣ рѣкѣ, пѣхѣ и кѣпятъ ся въ воды-тѣ и, слѣдъ да часа връщатъ ся въ Іерусалимъ.

Главны-тѣ вѣтвы на Іорданъ сѣ Іермакъ, староврѣменна-та Іеромакъ, единъ голѣмъ потокъ, и Явокъ, и двѣ-тѣ къмъ истокъ. Има нѣколко малкы рѣчичкы и много планинскы потоци, който прѣсѣхвуть по-много или по-малко рано прѣзъ лѣто-то. Думы-тѣ "Отвѣдъ Іорданъ" обыкновенно означавать источнѣ-тѣ странѣ на рѣкѣ-тѣ, но прѣди завоеваніе-то отъ Іисуса Навина тѣ означавали западнѣ-тѣ странѣ.

На днешенъ день Іорданъ ся губи въ Мъртво море; но мнозина сѣ прѣдполагали че въ твърдѣ стары врѣмена, прѣди разореніе-то на градове-тѣ въ Содомскѣ-тѣ долинѣ, Іорданъ прѣминуваль

прѣзъ Мъртво море и долѣ-тѣ Сидимъ, и продължаваль теченіе-то си южно до Елаескый-тѣ заливъ на Червено море. Южнѣ-тѣ край на Мъртво море намирамы да е съединенъ съ Елаескый-тѣ заливъ, или заливъ-тѣ Акабѣ, посредствомъ голѣмѣ-тѣ долинѣ Ель-Арабѣ, която е едно продълженіе на Ель-Горъ, Іорданскѣ-тѣ долинѣ. Тази долина ся простира между югъ и между югъ-юго-западъ. Дължина-та и, отъ Мъртво море до Акабѣ, въ правѣ посокѣ е около сто мили. Отъ Мъртво море натакъ едно пѣсчливо поле ся простира южно помежду хълмове и рѣтлины за осмъ или десетъ мили, дѣто то е прѣкъснато отъ единъ варовѣ канарѣ, седмдесетъ осмдесетъ крака высокѣ. Тази канара, вѣроятнѣ Акрабимъ въ Св. Писаніе, дѣли Ель-Горъ отъ Ель-Арабѣ, която отъ тамъ натакъ непрекъснато отива до Акабѣ. Тази подирня-та долина има на двѣ-тѣ си страны по едно бърдо планинскы върхове; но потоци-тѣ който слизатъ отъ тѣзи, лѣтъ ся губятъ въ пѣсчливы-тѣ си корыта прѣди да стигнѣхѣ до долинѣ-тѣ; така сѣто ниско-то поле остава лѣтъ съвсѣмъ безъ водѣ, и е за това необитаемо. Само вода-та може да произрасти зеленинѣ въ Аравійскы-тѣ пустыни и да ги направи обитаемы. Нѣма нѣкакы дѣри отъ пѣтъ, нито каквы-годѣ останкы на чловѣческо искусство, въ никоѣжъ частъ на долинѣ-тѣ. Мнѣніе-то че Іорданъ нѣкога е текль прѣзъ тази голѣмѣ долинѣ пада, когато вземемъ въ вниманіе че Мъртво море е 1300 крака по ниско отъ заливъ-тѣ Акабѣ, и че страна-та между този заливъ и между море-то сега излива потоци-тѣ си на сѣверъ въ море-то. Разбира ся че Іорданъ и въ старо врѣме ще ся е спираль тамъ, дѣто сега ся спира, освѣнъ ако прїедемъ, по мнѣніе-то на Линча и други, че Мъртво море—

и заедно съ него, ако и не толкова дълбоко, цѣла-та долина къмъ сѣверъ и къмъ югъ—ся е снисило отъ по-высоко до сегашнѣ-тѣ си нисотѣ, може-бы дълго врѣме прѣди ужасно-то произшествіе отъ което Лотъ найде убѣжище въ горѣ-тѣ. Быт. 19; 17—28, 30. Виж. Море III.

Іосавесса, леля на Іоса, Іудинъ-тѣ царъ, комуто въ дѣтинскый възрастъ тя избавила животъ, противъ кроежы-тѣ на Гоолиѣ, 4 Цар. 11; 1—3.

Іосафатъ, благочестивъ царъ Іудинъ, сынъ и наслѣдникъ на Асѣ, Іудинъ-тѣ царъ. Той ся вѣцарилъ на тридесетъ и петгодишенъ възрастъ, около 914 г. прѣди Р. Х., и царуваль двадесетъ и петъ години. Історїя-та му ся приказва въ 3 Цар. 15; 24. гл. 22, 2 Лѣт. гл. 17—20. Отличаваль ся по ревность-тѣ си за истинскѣ-тѣ вѣрѣ, и по твърдо-то си упованіе въ Бога. Той съвсѣмъ очистиць царство-то си отъ идолослуженіе, повѣрихѣ божественны-тѣ постановления, и грыжилъ ся за духовно-то назиданіе на народа си. Правителство-то му благоуспѣвало и въ вѣтрѣшны-тѣ и въ вѣнѣшны-тѣ работы на царщинѣ-тѣ. Една голѣма погрѣшка на живота му было дѣто ся заплель въ сѣюзъ съ нечестивый-тѣ Ахаава, на когото безчестна-та дѣщеря Гоолиѣ още отъ рано захванѣла да огорчава Іудино-то царство, а по-сетѣ му станѣла и царица. Іосафатъ ся помамилъ отъ Ахаава да ся прїсѣдини въ бой-тѣ съ Сирїйцы-тѣ, но скоро подкачилъ пакъ да ся труди за вѣрѣ-тѣ и правосудіе-то. Веднѣжъ като не успѣль въ единъ търговскый походъ съ Охозіѣ, той не пристанѣль да ся опита второй пѣтъ, 3 Цар. 22; 48, 49, но заедно съ Іорамъ, наслѣдникъ-тѣ му, отворилъ бой на Моавцы-тѣ. Това види ся накарало Моавяны-тѣ, Аммонцы-тѣ, Едомяны-тѣ и Сирїйцы-тѣ да го нападнѣхѣ.

съ грамадни полчища; но пакъ той чръвъ вѣрж-тъ си въ Бога излѣзълъ побѣдитель. Той умрѣлъ на шестдесетгодишенъ възрастъ.

Иосафатовъ-тъ долъ, или долъ-тъ на *Божій-тъ сждъ*, иносказателно име на мѣсто-то дѣто Богъ ще сжди непріатели-тъ на людіе-тъ си, Иол. 3; 2, 42. Това име надали ся относи на нѣкое извѣстно мѣсто; но отъ третій вѣкъ на-самъ то е дадено на дълбож-тъ и тѣснъ долинь источно отъ Іерусалимъ, дѣто тече сѣверно и южно между града и Маслининъ-тъ горъ потокъ-тъ Кедронъ. Виж. **Іерусалимъ**.

Іосифъ, І., сынъ-тъ Іакововъ и Рахилинъ, роденъ въ Месопотаміи, Быт. 30; 22—24, прѣди Р. Х. 4743 год., достопамятенъ за чудесно-то Божіе провидѣніе, което го възвыси отъ тъмницъ на велико-то везирство на Египетъ, и го употреби като спасително средство за избавленіе-то отъ инакъ неотмѣннъ смъртъ на бесчестъ чловѣчески сщества. Исторія-та му е отъ най-поучителны-тъ въ Св. Писаніе, и ся повѣствува съ языкъ неподражимо естественъ и простъ. Тя е твърдъ занимателна и любопытна за да рече чловѣкъ да ъх съкрати, и твърдъ всеизвѣстна за да има нуждъ да ъх прикаже. Тя ни освѣтлява съ много свѣтлинъ за непрѣстанно-бдително-то и всеобемляюще-то провидѣніе, при приложеніе-то на Божіи-тъ всемірны прѣдначертанія. Ни една повѣсть въ Св. Писаніе не пояснява по-впечатително съхранителнъ-тъ и облагораждающъ-тъ силъ на страхъ-тъ Господень и неоцѣнимъ-тъ полъжъ отъ този страхъ за млади-тъ. Гледаніе-то това любезно изображение на сыновнъ-тъ любовь и непоколебаемъ-тъ вѣръ, на самовѣдържаніе въ млади години и търпѣливость въ злочестія-та, на осторожность и вѣрность въ всячки-тъ състоянія прѣвъ живота, на съображеніе съ

волиж-тъ Божіи въ всячко, на прѣдаване-то съ вѣржъ при смъртнъ-тъ частъ и духъ и тѣло въ Божіи-тъ рацѣ, е въ състояніе да направи всѣкъ младъ читателъ да извикне: О, да бѣше Іосифовъ-тъ Богъ мой Богъ, Быт. гл. 37 и 39—50. Іосифъ умрѣлъ на възраст сто и десетъ години, прѣди Р. Х. 4635 год., и когато Израилъ-тъ, подиръ едно столѣтіе и половинъ, излѣзълъ изъ Египетъ, тѣ зели и кости-тъ му, и ги закопали въ Сихемъ, Исх. 43; 49. Ис. Нав. 24; 32. Единъ Мухаммеданскій гробъ стои сега на мѣсто-то, което всеобщо ся има за Іосифовъ-тъ гробъ. То е една каменна ограда, и стои уединено и съ гробижъ тишинъ помежду высоки дървеса, на западнъ-тъ входъ на Сихемскъ-тъ долинь, на десно на общъ-тъ пѣтекъ, и по-близо до горъ Гевалъ отколкото до горъ Гаризинъ.

ІІ. Мажъ-тъ на Маріи, Христовъ-тъ майкъ. Негово-то родословіе е начертано въ Мат. 4; 1—15, и отива до Давида, Іудъ и Авраама. Виж. **Родословіе**. Мѣстожителство-то му бѣше Назаретъ Галилейскій, занимаваше ся съ дърводѣлство, и на това художество ся научи и Христосъ, Мар. 6; 3. Че той бѣше благочестивъ и почтенъ чловѣкъ, това е видно отъ всячко-то му поведеніе къмъ Маріи и сына ѱ. И той и тя направижъ Пасхъ-тъ въ Іерусалимъ, когато Іисусъ бѣше на дванадесетъ години, Лук. 2; 41—51; и понеже не ся отваря друга дума за него въ Св. Писаніе, и Христосъ прѣпоръчи майкъ си на гръжъ-тъ на одного отъ Апостоли-тъ, общо ся мысли за него да е умрѣлъ прѣди да начне Христосъ явно да учи. Той ся види да е былъ извѣстенъ между Евренъ-тъ, Мар. 6; 3. Іоан. 6; 42.

ІІІ. Нѣкой си Аримавеецъ, който по вѣрме-то на Христово-то распятіе ималъ за мѣстожителство Іерусалимъ. Той безсѣмѣнно вѣр-

валъ въ Мессіи, и “ожидалъ царство-то Божіе.” Той былъ членъ на Іудейскы сѣвътъ и напраздно ся противилъ на осждително-то му дѣло върху Іисуса, Лук. 23; 51. Когато вече всичко ся свършило, той смѣло отишелъ при Пилата и испросилъ тѣло-то Іисусово. Това было при-вечеръ, и Еврейска-та Сжббота приближавала. За това и той, съ помощъ-тъ на Никодима, обвилъ тѣло-то съ ароматы въ плащаницъ, приврѣ-менно, и го положилъ въ свой-тъ си гробъ, Мар. 15; 43—46. Іоан. 19; 38.

ІV. Ученикъ Христовъ, който ся наричалъ Варсава, и Іустъ. Виж. **Варсава**.

Іосій, І., единъ отъ братія-та на Господа нашего, Мат. 13; 55. Мар. 6; 3. Братія-та му отпърво не вѣрважъ въ него, но слѣдъ въскресе-ніе-то му намѣрвамы ги между ученицы-тъ му, Іоан. 2; 12. 7; 5. Дѣян. 1; 14.

ІІ. сынъ Клеоповъ и Маріинъ, и нѣкои го зематъ за прѣдпоме-нъ-тъ, Мат. 27; 56. Виж. **Іаковъ ІІІ**.

ІІІ. Виж. Варнава.

Іосія, сынъ Амоновъ и правнукъ Езекиевъ, благочестивъ царъ на Іудино-то царство, който направи голѣмы прѣобразованія въ храмовно-то богослуженіе, и въ религиозны-тъ чувства на народа. Ни единъ царъ не е за-лѣгалъ по-усърдно за унищоженіе-то на всѣкъ идолскъ слѣдъ въ земѣж-тъ си. Между други-тъ работы, той оскверни олтари-тъ на идолъ-тъ въ Веилъ като изгори врьвъ тѣхъ кости-тъ изъ гробове-тъ на умрѣлы-тъ имъ священники, както бѣ прѣдказано повече отъ три столѣтія по-на-прѣдъ, 3 Цар. 13; 2. Когато чистили и поправляли храмъ-тъ по заповѣдъ-тъ му священники-тъ намѣрили вжтрѣ одно тѣло на петь-тъ книги на законъ-тъ, може-бы шрвообразъ-тъ, книгъ-тъ написа-

нъ отъ Моисеевъ-тъ ржжъ. Таъ зи священна книга бѣше комахай сѣвсѣмъ занемарена въ упадѣжъ-тъ на Израилъ-тъ, и самъ Іосія, при всячко-то си благочестіе, останжъ въ удивленіе когато чу прочитъ-тъ на подирни-тъ главы на Второзаконіе, въ таквъ-тъ удивленіе като никога до тогава да не бѣ гы чель. За да отвѣрне сждбы-тъ съ които тази частъ на книгъ-тъ заплашаваше, той ся смири прѣдъ Бога, и гледаше да приведе народа въ покаяніе. По него-вж-тъ заповѣдъ, народъ-тъ поднови завѣта си съ Іеовъ, и отпразд-ва Пасхъ-тъ съ голѣмо търже-ство съ каквото прѣдѣди-тъ му бѣжъ праздвали въ начало-то на постановленія-та ѱ. Покаяніе-то на народа не бѣше отъ все сѣрдце, и не можѣ да отстрани божественны-тъ сждбы. Іосія, обаче, не бѣ оставенъ да види зло-то дѣто идяше. Той бѣ убитъ въ битвжъ съ Фараонъ-Нехао, на которого-прѣ-ходъ-тъ прѣвъ земѣж-тъ му за да нападне Ассирійскы-тъ царъ, Іосія бѣ излѣзълъ да въспре. Този мждръ и благочестивъ царъ бѣ оплаканъ отъ пророка Іереміжъ и отъ всякъ народъ, Зах. 12; 41. Той ся въцари на 640 г. прѣди Р. Х., на възраст осмгодишенъ, и царува тридесетъ и една години, 4 Цар. гл. 22 и 23. 2 Лѣт. гл. 34 и 35.

Іохаведъ, жена-та на Амрама, и майка-та на Моисея, Аарона и Маріамъ, Числ. 26; 59. Тя была Левіева дъщеря, и лея на мжжа си, Исх. 6; 20, но законъ-тъ посетѣ забранилъ брачно-то съединеніе на толкозъ ближни родни-ны, Лев. 18;

Іооамъ, І., най-младшъ-тъ Гедеоновъ сынъ, който убѣгнжъ отъ Авимелеха когато искала братія-та му, и напokonъ дързостно и пророчески изблчи Сихемцы-тъ съ иносказателнъ-тъ приказницъ на трънъ-тъ и дървѣ-та. Той избѣгнжъ въ Виръ, но не знаемъ доживѣ

ди да види заплашванія-та си изпълнени, Сжд. гл. 9. Виж. Авимелехъ III.

II. Сынъ-тъ и наслѣдникъ-тъ на Озіѣж (Азаріѣж), царь-тъ на Іудѣж, около 738 г. прѣди Р. Х. Той ся види да е былъ за нѣколко години Главенъ Управитель на царство-то вмѣсто прокаженный-тъ си бащѣ, а въцари ся по смърть-тъ му на двадесетъ и петгодишенъ възраст, и царува шестнадесетъ години въ страхъ-тъ Господень. Историѣ-та на маждо-то и благоденственно-то му царствіе, и обшополезны-тъ му дѣла, намирамы въ 4 Цар. 15; 5, 32—38. 2 Лѣт. 26; 21. 27; 9.

Юеоръ, тестъ-тъ Моисеевъ, овчаро-князь или священникъ Мадиамскій, Исх. 3; 1. 4; 18. гл. 18. Когато Еврей-тъ были на Синайскѣ-тъ горѣ, той посѣтилъ Моисея, далъ му нѣкои маждры свѣтъ за бждѣще-то управленіе на Еврейскы-тъ племена, и тогава ся втрѣнхъ при свои-тъ си людѣ. Виж. Овавъ и Рагуилъ. Юеоръ познавалъ истиннаго Бога, Исх. 18; 40, 41, и нѣкои го мыслятъ да е былъ потомецъ Авраамовъ, по Мадиамъ, Быт. 25; 2.

Іуда, I, четвертый-тъ сынъ Іакововъ и Лиянъ, роденъ въ Месопотаміѣж, на 1748 г. прѣди Р. Х., Быт. 29; 35. Име-то му ся явява почетно въ исторіѣж-тъ на Іосифа, Быт. 37; 26, 27. 44; 46—34, но срамно въ приказкѣж-тъ за снѣхъ му Оамаръ, Быт. гл. 38. На прѣдсмъртѣж-тъ си благословіѣж, Іаковъ прѣдказва силѣж-тъ и благоденствіе-то на Іудино-то домородство, и първенство-то му като главѣ на Еврейскій-тъ народъ до Христа, Быт. 49; 8—12. Ако и да не бѣше първороденъ, Іудѣж скоро зехъ да иматъ за главѣ на Іакововы-тъ чада, и негово-то племе станѣ най-силно и многобройно. Юго-источна-та часть на Палестинѣж ся падѣхъ нему. Виж. Іудея. На прѣдѣлъ-тъ на Іудино-то наслѣдіе бѣ-

ше Іерусалимъ, дѣто бѣ главный-тъ и прочутый-тъ храмъ на Еврей-тъ; и отъ Іудино-то коленно произлѣзе Давидъ и царскій-тъ му родъ, отъ дѣто води потекло-то си Спаситель міра.

Слѣдъ завръщаніе-то отъ Вавилонскій-тъ плѣнъ, това племе нѣ-какъ-си присѣдини къмъ себе си Еврей-тъ отъ всички-тъ другы племена, които отъ тогава останѣхъ извѣстни подъ едно име, Іудеи, или Іудини потомци. Іуда — когато това название стои за различіе отъ Израилъ, Ефреимъ, царство-то на десетъ-тъ племена, или Самаріѣж — означава царство-то на Іудѣж, и на Давидовы-тъ потомцы. Виж. Евренъ и Царіе. Одно отъ главны-тъ отличія на това племе е, че то упазѣ истинскѣж-тъ вѣрѣж, и храмово-то священнодѣйствио на священство-то, съ законны-тъ обряды на Іерусалимскій-тъ храмъ; а десетъ-тъ племена ся прѣдадохъ на идолопоклонство и на служеніе-то на златны-тъ телета.

II. Искаріотъ, сир., человекъ отъ Каріеѣ или Киріеѣж, градъ Іудинъ, Исх. Нав. 15; 25. Като единъ отъ дванадесетъ-тъ апостолы на Господа, Іуда ся види да е притѣжавалъ пълно-то до-вѣріе на апостолы-тъ си, комуто тѣ и повѣрихъ даровѣ-тъ що бѣхъ си събрали, и всички-тъ си срѣдства за прѣпитаніе; и когато дванадесетъ-тъ быхъ пратени да идѣтъ да проповѣдватъ и правятъ чудеса, Іуда ся види да е былъ между тѣхъ, и да е пріелъ истѣж-тъ чудотворнѣж силѣж. Още тогава той си имаше обычай да покрадва изъ общѣж-тъ касѣж, Іоан. 12; 6; и най-сетѣ ударѣ на безчестіе-то си най-грознѣй-тъ печатъ, прѣдаде Господаря си на Еврей-тъ за чары. За нищожно-то количество 30 сребриницы, около 380 гроша, той ся задѣлжи на Еврейскій-тъ свѣтъ да ги заведе на едно мѣсто дѣто можехъ да го хванѣтъ прѣзъ-нощъ безъ да

стане шумъ. Но като ся научи какво е слѣдствіе-то, ужасно зѣ да го мѣчи свѣтъ-та му; и донесе та хвърли прѣдъ нозѣ-тъ на първосвященницы-тъ и старѣишны-тъ цѣлѣж-тъ на кръвъ-тъ, и прѣминѣж прѣзъ долъ-тъ Ениномъ та ся обѣси, Мат. 27; 3—10. Лука въ Дѣян. 1; 18, казва още че той паднѣлъ на очи-тъ си и ся прѣснѣлъ, може-бы че ся е скѣсало вѣже-то или ся е скѣршилъ клонъ-тъ на дѣрво-то. Стрѣмнина-та на могылѣж-тъ южно на долъ-тъ Ениномъ е тѣкмо мѣсто-то за позорище на едикъ подобѣж двоѣж смъртъ. Виж. Акелдама. Грызѣніе-то на свѣтъж-тъ на Іудѣж е безсмыслино свидѣтельство за безпятненѣж-тъ невинность Христовѣж, Мат. 27; 4; и страшный-тъ му конецъ е высоко-поучителенъ противъ сребролюбіе-то, лицемеріе-то, и всѣкѣж безвѣрность, Мат. 26; 34. Іоан. 17; 12. Дѣян. 1; 25.

III. Единъ отъ апостолы-тъ, когото выкали и Леввей, и Фаддей, Мат. 10; 3. Мар. 3; 18; Іуд. 1, сынъ-тъ Алѣеевъ и Маріинъ, и братъ-тъ на Малакѣж Іакова. Виж. Іаковъ II, и III. Той е писатель-тъ на посланіе-то коетѣ носи име-то му, Мар. 6; 3. Лук. 6; 46. Дѣян. 1; 13.

Послание-то Іудино, за което ся мысли да е писано около 66 год. слѣдъ Р. Х. е едно горѣщо увѣщаніе противъ лѣжливѣ-тъ учители и онѣзи които ся прилѣпѣватъ при тѣхъ и така полагаѣ себе си подъ тѣхно-то осѣжденіе. То прилича на второто Петрово посланіе. За пророчество-то въ ст. 14, 15, виж. Енохъ II.

IV. Братъ-тъ на Господа нашего, Мат. 27; 56. За него мыслятъ мнозина да е былъ само братовчедъ, и истый-тъ Іуда III, апостолъ-тъ. Но писано е още "братѣж-та му не вѣрвахъ въ него" до кждѣ край-тъ на поприще-то му. Виж. Іаковъ III.

V. Христіанскій учитель, когото выкали и Варсавѣж, проведенъ отъ Іерусалимъ до Антиохіѣж на-едно съ Павла и Варнаваж, Дѣян. 15; 22, 27, 32.

VI. Прѣзѣме-то му "Галилеянинъ-тъ," когото Іосифъ имѣнува Іуда Гавлонѣж. Родилъ бѣ ся въ Гамалѣж, градъ на Гавлоніѣж близо до юго-источно-то крайбѣрѣжіе на Тиверіадско-то езеро. Задружно съ нѣкого-си Садока, той ся покуси да повдигне едно възстаніе противъ власть-тъ между Еврей-тъ, но быде разбитъ отъ Киринія, тогавашный-тъ Главенъ Управитель на Сиріѣж и Іудеѣж, Дѣян. 5; 37.

VII. Евреинъ въ Дамаскъ, у когото Павелъ живѣше, Дѣян. 9; 11.

Іуденъ, съ това име зовѣли чужди-тъ народи Еврей-тъ, особно подиръ завръщаніе-то имъ отъ Вавилонъ, отъ Іудѣж, единъ отъ пратцы-тъ имъ. Виж. Евренъ.

Іудея, или земля-та Іудейска, е названіе-то давано понѣкога на южнѣж-тъ часть на Святѣж-тъ Земѣж; и понѣкога, най-вече отъ чужденцы, на цѣлѣж-тъ странѣж. Въ расподѣленіе-то на Ханаанъ по между дванадесетъ-тъ племена, юго-источна-та часть ся падѣхъ на Іудино-то племе. Негова-та земля, обаче, ся расширяваше напорѣдъ колкото то имаше прѣдѣлѣж, 2 Цар. 5; 5; и слѣдъ отцѣвленіе-то на десетъ-тъ племена Іудино-то царство заключаваше земѣж-тъ на Іудино-то и Веніаминово-то племе, и часть отъ Симеоново-то и Даново-то наслѣдіе. И тѣй Іуда занимаваше всичкѣж-тъ южнѣж странѣж на Палестинѣж, а сѣверна-та ѣ часть ся зовеше Галилея, и срѣдня-та Самарія. Подиръ плѣненіе-то, тѣй като повечето отъ онѣзи кои ся втрѣнхъ бѣхъ отъ Іудино-то царство, име-то Іудея, или Іуда, ся даваше общо на цѣлѣж Палестинѣж, Агг. 1; 1, 14. 2; 2, и това употребленіе на думѣж-тъ никога не прѣстанѣж съвѣмъ. Когато о-

вилъ прѣстѣпление-то си противъ увѣщанія-та на Бога, и прѣзрѣлъ призовѣж-тъ му да исповѣда грѣхъ-тъ си и да ся покае, Быт. 4; 6—9. Наказаніе-то му ся умножи отъ физически-тъ му нужды и жестокости, отъ смущеніе-то на съвѣсть-тъ му, отъ изгонване-то му отъ общество-то, и отъ изгубване-то на Божіѣж-тъ милость, Быт. 4; 16. Но Богъ недопусилъ щото Каинъ да бже убить отъ человекъ, и съ това показалъ че той е самъ неговий-тъ съдия. Каинъ ся оттеглилъ въ земѣж-тъ Нодъ, на истокъ отъ Едемъ, и станѣлъ основатель на единъ градъ който той нареклъ Енохъ, по име-то на единого отъ сынове-тъ си.

Каіафа, первосвященникъ Іудейскій, отъ 27 до 36 г. слѣдъ Р. Х. Той е былъ Саддукей и голѣмъ непріятель на Христа. Въ неговъ-тъ палатъ священники-тъ и други сж събрали подиръ въскрѣсеніе-то Лазарово за да ся наговарятъ да убійтъ Христа, да не бы всички-тъ людіе да повѣрватъ въ него. Въ единъ отъ тѣзи случаи, Іоан. 11; 47—54, той съвѣтвалъ да ся убіе Іисусъ за политическо-то спасеніе на народъ-тъ; и неговъ-тъ думы были, безъ да знае той, едно вдѣхновенно прѣдреченіе че Іисусъ щѣше да умре за спасеніе-то на единъ изгубенъ свѣтъ. Тѣзи заговори противъ Христа, Мат. 26; 4—5, Мар. 14; 1, Лук. 22; 2, имали за слѣдствие удавяніе-то му, и той първо ся докарадъ прѣдъ Аннъ, по-прѣди первосвященникъ, който го пратилъ дозѣтиса Каіафъ. Виж. Анна. Каіафа распытвалъ Христа прѣди да ся събере Еврейскій-тъ съвѣтъ, а когато съвѣтъ-тъ ся събралъ Христосъ бжде поруганъ и прѣдаденъ Пилату да го осжди на смъртъ и да тури въ дѣйствиѣ прѣсѣдѣж-тъ си, Мат. 26; 57—68. Мар. 14; 53—72. Лук. 22; 54—71. Іоан. 18; 13—27. Незадоволени съ осжждане-то Христа на смъртъ, Каіа-

фа и пріатели-тъ му прѣслѣдвали силно послѣдователи-тъ му, Дѣян. 4; 1—6. 5; 17, 33. Но нѣколко години подиръ възнесеніе-то на Христа, и на скоро подиръ сваленіе-то на Пилата, Каіафа тоже бжде сваленъ отъ службѣж отъ Римскій-тъ проконсулъ Вителлій. Какго Валаамъ въ В. Завѣтъ и той изрекълъ пророчески думы за Христа, но противостоялъ на свѣтлинѣж-тъ, злоупотрѣбилъ правдинъ-тъ си и достоинство-то си и умрѣлъ съ ужаснѣж смъртъ.

Каменіе отъ градъ, или каменіе на градушкѣж-тъ, за които споменува Св. Писаніе, сж были едры дѣждовни капки смръзѣны по високи-тъ крѣгове на атмосферѣж-тъ. Една отъ Египетскы-тъ язвы е была тежѣжъ градъ, Исх. 9; 24, и е была още по-ужасна за Египетъ, защото тамъ много редко вали градъ. Съ градъ-тъ на единъ градушкѣж Богъ поразилъ веднѣжъ единъ Хананейскъ войскъ, Исх. Нав. 10; 11. Въ Библиѣж-тъ дума-та градъ въ прѣносенъ смисълъ прѣдставя ужасны съдбы, Пса. 28; 2. Отк. 16; 21.

БѢРЗА КАМИЛА.

Камила (носитель), едно товарно животно въ Истокъ, дѣто то ся нарича "пустыненъ корабъ,"

и "носитель въ сушѣж-тъ." Камыла-та е 6—7 крака висока, и е твърдѣ силна и корава. Крака-та ѣ сж направени съ жиливы ходила за да не потъватъ въ пѣськѣж-тъ. Арабскы-тъ видове камилы, за които ся споменува въ Писаніе-то, иматъ само по единъ гърбицѣж, а Бактрійска-та камила, въ Срѣднѣж Азіѣж, има двѣ. Когато камила-та ся храни добрѣ, тѣзи гърбицы ся напѣлватъ отъ тѣстинѣж, който постепенно спада при лишениѣ-то ѣ отъ хранѣж. Въ вжтрешность-тъ на стомахъ-тъ ѣ има единъ видъ черво, снабдено съ ципичны станчки за да съдържатъ повече водѣж отколкото е нужна за да утоли жаждѣж-тъ ѣ. Тази вода ѣ служи за нѣколко деня когато пѣтува прѣзъ пустыньж-тъ. Храна-та ѣ състои отъ дебелы листіе, клонове, и тѣрніе, които тя прѣдпочита отъ най-пѣжнѣж-тъ трѣвѣж, и отъ които тя ся поддържа прѣзъ най-дългы-тъ ѣ пѣтуванія. Но въобще, когато тя е на пѣтъ, 100 драма хурмы, бобъ или ячмыкъ ще ѣ стигнатъ за 24 часа. Тя колѣничка, когато ся товари, и носи единъ товаръ отъ 150 до 300 омы. Тя има обычай да испуца выкове или грунтенія на гитѣв и нетѣрпѣніе. Тя е въобще тѣпа, и по нѣкога опорита и свирѣпа; малкы-тъ сж тѣй тѣпи и безобразны както и голѣмы-тъ. Тя извѣрѣва по около 2 1/2 мили на часъ-тъ и пѣтува за дълго врѣме безъ да ся вижда да ся уморява. Никое друго животно не може да тегли строгы-тъ и продължителны-тъ мѣкы на камилаж-тъ и продължително-то ѣ лишениѣ отъ хранѣж. Араби-тъ добрѣ казватъ за неѣж, "Іовово-то животно е единъ памятникъ на Божіѣж-тъ милость."

Това полезно животно много ся е употрѣблявало въ Истокъ отъ отдавна врѣме. Тѣрговци-тъ въ тѣзи горѣщы климаты сж намѣрили камилаж-тъ като единичко-то сред-

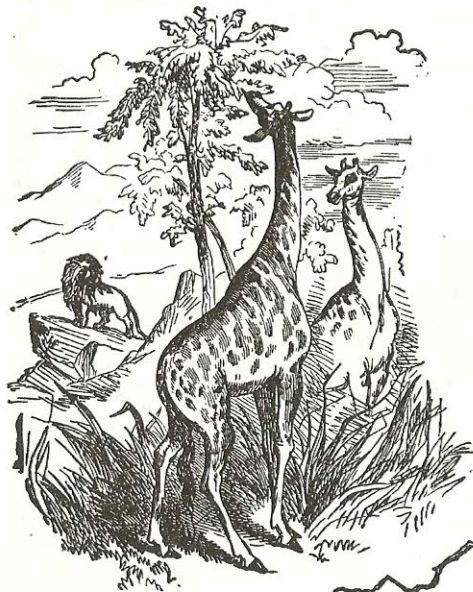
ство за прѣносяніе на произведе-нія-та отъ разны-тъ земли, и отъ памтивѣка голѣмы керванѣ сж продължавали да прѣминуватъ прѣзъ почти безпѣтны-тъ пустыни, Быт. 37; 25. Число-то на камилы-тъ на нѣкога е показвало богатство-то му. Іовъ е ималъ 3000 камилы, а Мадіамскы-тъ камилы сж были като пѣськѣж-тъ на море-то, Сжд. 7; 12. 4 Лѣт. 5; 21. Іов. 4; 3. Ревекка като дойде при Исаака ѣздѣше камилаж, Быт. 24; 64; Савеска-та царица докара камилы на Соломона, и Азавѣлъ на Елисея, натоварены съ най-добры подарѣцы, 3 Цар. 10; 2. 4 Цар. 8; 9; и съ камилы ся служили даже и въ войнѣж, 1 Цар. 30; 17. Камила-та е была за Еврей-тъ едно нечисто животно, Лев. 11; 4; прѣи вѣщко това млѣко-то ѣ е за Арабы-тъ една важна храна, и високо ся цѣни като раскладително и здраво питіе. Наистинѣж, никое животно не е полезно за Арабы-тъ отъ камилаж-тъ и додѣто тя е жива и като умре. Отъ козинѣж-тъ ѣ тѣ правятъ килимы, платове за шатѣры и човалы. Отъ кожѣж-тъ ѣ правятъ голѣмы мѣхове за водѣж, мешинены дисагы, парвулы, вѣжѣж и ремѣцы. Лайна-та ѣ, като ся изсушатъ на слѣнце, служатъ имъ за огнь.

Отъ камилаж-тъ козинѣж, стари-тъ правили нѣкои платове, отъ които нѣкои сж были твърдѣ добри и мѣкы, но обыкновенно дебелы. Отъ тѣхъ правили дрехы за овчари-тъ и за камилари-тъ. Таковы дрехы е носилъ Іоаннъ Крѣститель, а не "мѣкы дрехы," Мат. 11; 8. Нынѣшни-тъ Дервиши носятъ такыва дрехы; и види ся че за тѣхъ ся споменува въ 4 Цар. 1; 8.

Израженіе-то, "по-лесно е да мине камила прѣзъ иглены уши," и пр. Мат. 19; 24, е една пословица който Еврей-тъ употрѣблявали когато искали да покажѣтъ нѣщо невѣзможно. Сжщо-то из-

речение ся срѣща въ коранъ-тъ; и едно подобно на това въ талмудъ-тъ, само че на мѣсто камилъ говори за единъ слонъ да мине прѣзъ иглени уши. Вижте и притчъ-тъ въ Мат. 23; 24, която пояснява лицемѣрие-то на Фарисей-тъ.

Камилопардъ, Втор. 44; 5, или както въобще ся выка Жиравъ, едно прѣживно и съ раздвоены копыта животно, и слѣдовательно чисто и ядомо за Еврей-тъ. Шията и глава-та му сж като на камилъ-тъ, и като пардъ-тъ това животно е цѣло покрыто съ пятна. Камилопардъ-тъ е най-высоко-то животно, което понѣкогашъ достига 48 крака высочинъ. Рога-та му сж къси и завити. То ся храни съ шумж и младички клончета, които достига съ дълговитъ-тъ си шій.

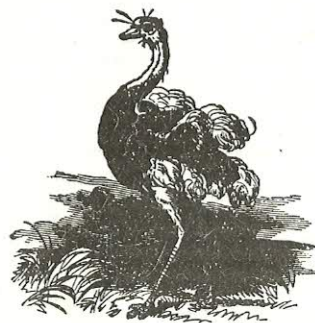
Камилоптица, най-гольма-та отъ всякъ-тъ птици. Тя живѣе по сухы-тъ и горѣщы-тъ мѣста на

Африкѣ и Западнѣ Азіѣ. Сива-та Камилоптица е седмъ крака висока, и вратъ-тъ ѣ три крака дългъ; тѣло-то ѣ тежи около 28 оки и е достатъчно силна за да носи на гърба си двама чловѣци. Другы-тъ видове камилоптицы, съ льскавы-тъ черны крыла и съ бѣлы-тъ опашкы сж понѣкога десетъ крака високи. Хубавы-тъ пера, които толкова високо ся оцѣнявать, ся намиратъ на крыла-та ѣ по двадесетина на всякое крыло, и на опашкѣ-тъ ѣ, но послѣдны-тъ въобще сж искупены и искабены. Тя нѣма пера нито на бедра-та си нито подъ крыла-та си; и вратъ-тъ ѣ скромно ся покрыва съ тѣнны бѣликавы космы. Тежина-та на тѣло-то ѣ и голѣмина-та и направа-та на крыла-та ѣ показвать че тази птица е създадена повече за тичаніе нежели за хвърканіе.

Камилоптица-та ся описва въ Іов. 39; 43—48, и ся споменува въ Іов. 30; 29. Іер. 50; 39. Иса. 43; 21. 34; 43. 43; 20. Мих.

4; 8. Въ тѣзи и въ други страници тя ся означава като една птица на пустынь-тъ. Ако и да сж много страшливы и боязливы, понѣкога гладъ-тъ ги принуждава да посѣщавать и опустошавать обработены полета; но обыкновенно тѣ ся намиратъ въ срѣдъ пустынь-тъ въ стада голѣмы или малкы, или пакъ съдружены съ дивы осли и други животны. Храна-та на камилоптицѣ-тъ често е скудна и скромна, като растенія въ пустынь-тъ “повѣхнѣтъ прѣди оше да сж пораснѣли;” тоже охлюви, насѣкомы и разны гадины; защото тя има еднакъ лакомж и ненаситнѣх охотж и гълта най-гну-

сны и най-коравы нѣща. Іовъ говори особенно за бързинѣ-тъ на камилоптицѣ-тъ, “Тя прѣзира коня и всадника му.” Така и Ксенофонтъ, живописецъ-тъ на Кыра, казва за камилоптицы-тъ въ Арабіѣ че никой не може да ги стигне и че смутени-тъ всадници често ся връщать уморени безъ да сполучать въ ловъ-тъ си.

Тя издѣлбава за себе си едно околчество гнѣздо въ пѣсѣкъ-тъ и сниса голѣмо число яйца; нѣкои отъ които сж турены внѣзъ отъ гнѣздо-то, като че сж опрѣдѣлены за хранѣ на малкы-тъ ѣ. Майката съ помощъ-тъ на тропическо-то слѣнце и на мажжкыя си другаръ прѣзъ студены-тъ ноци, извършва работѣ-тъ на излющиваніе-то; но нейна-та страхливостъ е такава щото тя изхвърква изеднѣжъ отъ гнѣздо-то си щомъ като види нѣкоѣхъ опасность, и както Д-ръ Шоо забѣлѣква, “изоставя яйца-та или малкы-тъ си, при които, може бы, оше веднѣжъ не ся заврѣща; или пакъ ако ся заврѣне то ще бже твърдѣ късно, тѣй щото не ще може да даде животь на едны-тъ, и да ги избави отъ смъртъ вторы-тъ.” Съгласно съ туй което Д-ръ Шоо казва, Арабія-тъ по нѣкога срѣщать цѣлы гнѣзда пълны съ яйца оше неизлупены; нѣкои отъ тѣхъ сж добры и сладкы, а други сж празды и развалены. Тѣ често

намиратъ и нѣколко малкы камилоптицы, които не сж погольмы отколкото добръ отрасли яричкы, полумертвы отъ гладъ, да ся скытатъ и дутатъ тукъ-тамъ, като оканыя сирацы, които търсятъ майкѣ си. За това може да ся каже че камилоптица-та “оже-сточава ся противъ чада-та си като че не сж нейны; напраздно ся труди безъ да ся бой,” спр. тя малко ся грыжи какво ще ся случи съ малкы-тъ ѣ послѣ. Този недостаткъ на майчинѣхъ любовь тоже ся споменува и въ Плачъ Іер. 4; 3, “Дѣщеря-та на людѣ-тъ ми ся ожесточи, като камилоптицы-тъ въ пустынь.” Когато камилоптица-та ся нападне, тя понѣкога издава единъ лютъ и сѣрдитъ шумъ съ гърло-то си надуго и съ уста-та си отворены; другой пакъ тя выка съ единъ таженъ и жалостенъ гласъ; и прѣзъ ноцъ мажжката камилоптица гони граблывы-тъ неприятели съ едно кжео ревеніе което по нѣкога ся мысли да е лево ревеніе, Мих. 4; 8.

Камыкъ. Оше отъ ранны врѣмена кремении ножеве ся употребявали, намѣсто стоманени, Исх. 4; 25. Ис. Нав. 5; 2. Обыкновенно е было да ся издигать канары или могилы отъ камыцы за въспоминаніе на нѣкое забѣлѣжително събытіе, Быт. 31; 46. Ис. Нав. 4; 5—7. 7; 26. 8; 29. 2 Цар. 18; 17. Този обычай ся е спазилъ и до днесъ въ Сиріѣ, и пѣтници, които прѣминувать покрай тѣзи каменны могилы, хвърлятъ всѣкъ по едно камъче на тѣхъ. Виж. **Красжглыный камыкъ**.

Бѣло-то камыче. Споменуваніе-то на това камыче въ Откр. 2; 47, види ся, да загатва или обычай-тъ при Олимпійскы-тъ игры да давать на успѣшны-тъ сперники бѣло камыче върху когото е было написано име-то му и стойность-та на награда-тъ; или пакъ начинъ-тъ за гласоподаваніе съ черны и бѣлы камыцы върху въпроса

да ли да ся освободи едно обвинено лице, или да ся допустне въ нѣкои си привилегіи. Ако пустнж-ты-тѣ отъ сждѣн-тѣ камѣци въ урнж-тѣхъ (кутіѣхъ-тѣхъ) сж излизали всички бѣли, рѣшеніе-то е было благопріятно.

Убиваніе съ камѣни е было единъ видъ наказаніе до което Евреи-тѣ много често ся прибѣгвали. Раввини-тѣ сж считали всяка вина да подлежи на това наказаніе, която е была осждена на смъртно наказаніе, и не ся е опрѣдѣлявало начинъ-тѣ за тураніе въ испытаніе присждж-тѣхъ. Тѣ казватъ че осжденный на смъртно наказаніе чловѣкъ ся извѣждалъ вънъ отъ града на мѣсто-то на убійство-то и ся увѣщавалъ да признае и исповѣда грѣшнж-тѣхъ си. Тогазъ той ся убивалъ съ камѣни по единъ отъ тѣзи два начина: или камѣни сж хвърляли на него додѣ е умиралъ, или сж го хвърляли съ главж-тѣхъ на доло отъ нѣкое стрѣмно мѣсто. Първый-тѣ начинъ е былъ повече въ употребленіе; и свидѣтели-тѣ трѣбвало най-напрѣдъ да хвърлятъ камѣни на осжденный-тѣ, Втор. 17; 5—7, за което тѣ понѣкогашъ сж ся сбличали въишны-тѣ дрехы, Дѣян. 7; 58.

Кана, I. Единъ потокъ който дѣлеше земѣж-тѣхъ на Ефремцы-тѣ отъ земѣж-тѣхъ на Манассійно-то племе, и слизаше та ся втичаше въ Срѣдиземно море къмъ сѣверъ на Юппж, Ис. Нав. 46; 8.

II. Градъ на Асирово-то племе, близо до Тиръ, Ис. Нав. 49; 24, 28.

III. Родно-то мѣсто на Наанаи-ла, градъ-тѣхъ въ който Господъ нашъ направи първо-то си чудо, и отъ който той наскоро подиръ това испрати едно чудесно исцѣленіе на сынъ-тѣхъ на единъ голѣмецъ въ Капернаумъ, Иоан. 2; 1—11. 4; 46—54. 21; 2. Той ся наричалъ Кана Галилейска, и былъ около 7 мили на Сѣверъ отъ Назаретъ. Днесъ Кана е въ развалины.

Кандакія, Иис-то на еднжъ Еѳі-

опскжъ царѣжъ, съкровищникъ-тѣхъ на който сж обѣрнжъ въ Христіанство отъ Евангелистъ Филиппа, Дѣян. 8; 27. Еѳіопія, надъ ко-жто онази царица господарувала не е была нынѣшна Абиссинія, но една область въ Нубіѣжъ, който Грѣци-тѣ наричали Мерое. Нѣкои искатъ да кажжтъ че тогавашна Еѳіопія е была сегашна-та область Атбара, която ся намира между тринадесетъ и осмнадесетъ граду-сы сѣвернжъ широчинжъ. Развалины-тѣ, които сж ся намѣрили въ това мѣсто и въ горнѣжъ-тѣхъ доли-нжъ на Нилъ, показватъ че образованность-та у Еѳіопяны-тѣ е была на высокъ степенъ. Плиніи и Страбонъ расказватъ че за нѣколко врѣме прѣди и подиръ Христіанскж-тѣхъ ержъ, собствена Еѳіопія ся управлявала отъ женскы господари, които всички носили титлж-тѣхъ Кандакіѣжъ. Ириній и Евсевій отдаватъ на единъ Кандакіѣжъ министръ обращеніе-то ѱ въ Христіанство, и распространіе-то на Евангеліе-то въ Еѳіопско-то царство.

Канонъ. Грѣцка-та дума означава да най-напрѣдъ *правъ прѣтѣжъ*, и по-послѣ — *правило* или *мѣрило*, чрѣзъ което да ся мѣри правота на мнѣнія и дѣла. Въ послѣд-не-то си значеніе дума-та е употреблена въ Гал. 6; 16 и Фил. 3; 16. Въ сжщо-то значеніе тя ся е употреблявала и отъ Грѣцкы-тѣ Отцы. Понеже мѣрило-то за отсжджаніе на всички въпросы Отцы-тѣ търсали волѣж-тѣхъ Божѣжъ, изяве-нжъ въ писанія-та на Вѣтхый и Новый Завѣтъ, тѣ естественно захва-нжли да даватъ думж-тѣхъ канонъ на священны-тѣхъ писанія, и да ги наричатъ *канонъ-тѣхъ*. Съ *канонъ-тѣхъ* ся разумѣва и листъ-тѣхъ или каталогъ-тѣхъ, въ който ся намѣрватъ книги-тѣхъ които съдържатъ бого-джновенно-то правило на вѣрж-тѣхъ.

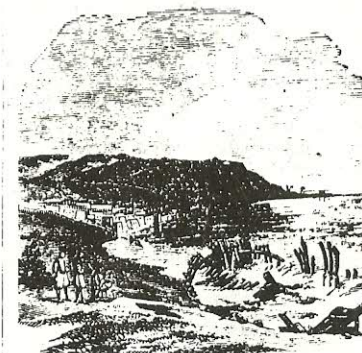
За да ся установи канонъ-тѣхъ на Св. Писаніе, трѣбва да ся покаже

че всички-тѣ книги сж боговдж-новенны; че тѣ сж цѣлы и не-повреждены; и че всички-тѣ досто-вѣрны книги ся заключаватъ въ канонъ-тѣхъ. Виж. **Библія**.

Капернаумъ, главенъ градъ на Галилеѣжъ въ врѣме-то на Христа. Прѣди Вавилонско-то плѣненіе ни-що не ся споменува за него. То-зи градъ е былъ положенъ на сѣ-веро-западный-тѣхъ брѣгъ на Гали-лейско-то море, около петъ мили отъ Іорданъ, и на главный-тѣхъ пѣтъ отъ Дамаскъ за Средиземно море. Капернаумъ ся види да е былъ мѣ-стопрѣбытіе-то на Іисуса Христа. Тамъ живѣли братія-та Андрей и Петръ; тамъ Христосъ често поуча-валъ въ съборище-то, и вършилъ великы дѣла, Мат. 17; 23. Мар. 1; 21—35. Иоан. 6; 47, 59, за които Ка-пернаумскы-тѣхъ жители до небеса го прѣвѣзносили, но отъ невѣрваніе и непокаяніе тѣхъ пропаднжли въ по-гибель, Мат. 11; 20—24. Само-то мѣстоположеніе на Капернаумъ днесъ е неизвѣстно. Д-ръ Робин-сонъ, обаче, е открылъ нѣкои раз-валины при Ханъ Миніе, въ сѣвер-ный-тѣхъ край на Геннисаретско-то поле, и прѣдполага четъ може да сж останки на старый-тѣхъ онзи градъ.

Каппадокія, най-голъма-та ста-ра область на Малж Азіѣжъ; тя е бы-ла сѣверѣдѣлна на сѣверъ съ Понтъ, на югъ съ Тавричскж-тѣхъ горжъ, която ѱ дѣли отъ Кылікіѣжъ и Си-ріѣжъ, на западъ съ Галатіѣжъ, и на истокъ съ Евфратъ и Арменіѣжъ. Каппадокія ся напоявала отъ рѣкжъ Халисъ, и е была забѣлжжена по-богаты-тѣхъ си пастбища и по прѣ-всходны-тѣхъ си пороцы отъ ко-ніе, магарета, и овце. Христіан-ство-то ся въвело отрано помежду-жители-тѣхъ на онжжъ область, ко-нто сж были пословични за лѣни-вость, безвѣрность, и за много-другы пороцы. Виж. **Критъ**. Нѣ-кои отъ прочуты-тѣхъ Христіанскы-отцы, като Василій и трима-та Григоріевци, сж развивали своѣж-тѣхъ дѣятельность въ тѣжжъ область.

Каркоръ (основаніе), мѣсто-то дѣто Гедсонъ съвършено порази разбиты-тѣхъ войства на Зевея и Салмана, Сжд. 8; 10. То бѣ исто-чно отъ Іорданъ въ отворено-то поле на номадскы-тѣхъ племена.

ГОРА КАРМИЛЬ ОТЪ С. И.

Кармилъ (плодородно поле), I, единъ Іудинъ градъ при тезеи-менж-тѣхъ му планинжъ, осмъ мили на юго-истокъ отъ Хевронъ, Ис. Нав. 15; 35. На планинжъ-тѣхъ Кармилъ Саулъ въздигнжъ стѣдъ единъ по-ходъ противъ Амалика единъ по-бѣдоносенъ знакъ, и въ този градъ обитавалъ Навалъ Кармилецъ-тѣхъ, Ави҃генинъ-тѣхъ мжжъ, 1 Цар. 15; 12, 25; 7. Развалины-тѣхъ на Кар-милъ показватъ че той е былъ го-лъмъ градъ.

II. Едно планинско бърдо, което ся простира къмъ сѣверо-западъ отъ Ізраелово-то поле, и ся свѣр-ша съ носъ-тѣхъ който образува за-ливъ-тѣхъ на Акко (Акръ). Най-вы-сокий-тѣхъ връхъ на това бърдо е около 1500 крака высокъ; при сѣ-веро-источнжъ-тѣхъ му полжъ тече по-токъ-тѣхъ Кысонъ, и малко на сѣ-веръ рѣка-та Вилъ. Въ сѣвернжъ-тѣхъ му точкжъ стѣрчи единъ мѣ-настыръ на Кармилскы-тѣхъ калу-геры, орденъ-тѣхъ на които ся е съ-ставилъ въ дванадесетый вѣкъ, и който има сега разны клонове въ Европжъ. Кармилъ е единичкый-тѣхъ

голъмъ носъ на приморіе-то на Палестинѣ. Отъ юго-источнѣ-тѣ странѣ на това бърдо нѣколко низкы горысты могилы ся простиратъ една отъ другѣ по-высока колкото отиватъ къмъ Самаріѣ. Кармилъ е достопамятенъ за посѣщенія-та на него отъ провоцѣ-тѣ Иліѣ и Елисеѣ, 4 Цар. 2; 23, 4; 23; и особенно за истрѣбленіе-то на Вааловы-тѣ священници тамъ, 3 Цар. гл. 18.

Карпѣ, единъ отъ ученицы-тѣ и пріатели-тѣ Ап. Павловы, който живѣлъ въ Троадѣ, 2 Тим. 4; 13.

Кархамисъ (твърдилъ Хамосова), градъ при западнѣ-тѣ брѣгъ на Евфратъ, около 36° 40' с. ш. по-напоконъ былъ основанъ на почти сѣщо-то му мѣсто новъ градъ, Іерополь; това мѣсто Араби-тѣ днесъ наричатъ Іераблусъ. Доказва ся отъ Ассирійскы надписы че отъ около 1100 до 850 прѣди Р. Х., той е былъ главенъ градъ на Хеттейцы-тѣ, които управлявали Сиріѣ и голѣмѣ часть отъ Малѣ-Азіѣ и Арменіѣ. Расположенъ на правѣ-тѣ пѣтъ между Ассиріѣ и Палестинѣ, и владѣющъ прѣходъ-тѣ на Евфратъ, той вынагы е привличалъ завоевателно-то око прѣзъ Ассиро-Египетскы-тѣ борбы. Въ Иса. 10; 9, ся казва че былъ прѣвзетъ отъ нѣкой си Ассирійскы царь. Види ся че Кархамисъ былъ прѣвзетъ отъ Фараонъ Нехао слѣдъ бытъж-тѣ при Магеддонъ, 2 Лѣт. 35; 20. около 608 год. прѣди Р. Х., и отнетъ отъ Навуходоносора около 605 год. прѣди Р. Х., Іер. 46; 2. На дневно врѣме голѣмо любопытство сѣ обзрѣли прѣживѣли-тѣ му памятници, нѣкой отъ които напѣстрены съ Хеттейскы географически надписы, сѣ прѣнесени вече въ Британскы-тѣ Музей.

Кароанъ (двоенъ градъ), Нефѣалимовъ градъ, даденъ на Гырсоны-тѣ Левиты, Ис. Нав. 21; 32.

Нареченъ Кыріаанъ въ 1 Лѣт. 6; 76.

Касифіа, мѣстопрѣбываніе на много плѣнены Еврей. Това мѣсто може да е было близо до Касійско море, Ездр. 8; 17.

Каслукыми, жители отъ потекло-то на Мицраима. Виж. **Кафторими**.

Кассіа, кора-та на едно благовоно дърво, която ся употрѣбыва за еднѣ отъ съставны-тѣ части на масло-то за свято помазаніе, Исх. 30; 24. Псал. 45; 8 и Іез. 27; 19.

Кафторими-тѣ или **Кафѳорци-тѣ**, потомци на Мицраима, и однородни съ Каслукыми-тѣ, на които ся види да сѣ были съпрѣдѣлни въ сѣверо-источно-то приморіе на Африкѣ. За тѣзи два народа ся споменува като за потомцы на Филистимяне-тѣ, Быт. 10; 14. Втор. 2; 23. Ам. 9; 7; и можебы прѣселенци отъ два-та тѣзи народы да сѣ изгнали Авейцы-тѣ изъ земѣж-тѣ имъ и да сѣ ся населили въ нѣжъ подъ име-то Филистимяны, което въобще ся приема че значило чужденцы. Не е, обаче, извѣстно да ли тѣзи прѣселенци сѣ дошли отъ Кыпръ, Критъ, или отъ Каппадокіѣ.

Квартъ, единъ Христіанинъ, който е живѣлъ въ Коринѣ, но споредъ име-то му, былъ отъ Римско происхождение, отъ когото Павелъ испраца поздравленіе на братія-та въ Римъ. Рим. 16; 23.

Квасъ. На Еврей-тѣ бѣ възбранено да ядѣтъ квасно прѣзъ седмѣ-тѣ дни на Пасхѣ-тѣ, за память на онова щото сторихъ прѣдѣды-тѣ имъ когато излѣзохъ изъ Египетъ, тѣй като тѣ быхъ принудени тогава да мѣсятъ на-бърже безквасенъ хлѣбъ, и по-скоро да бѣгати, Исх. 12; 15, 19. Тѣ много ся грѣжахъ да махнѣтъ изъ къщѣ-тѣ си квасъ-тѣ прѣди да начене праздникъ-тѣ, 1 Кор. 5; 6. Господъ възбрани да му ся прави приношеніе квасно или медено. Лев. 2; 11. Прѣобразително-то дѣйствиѣ на

квасъ-тѣ ся употрѣбыва за поясненіе на влияніе-то върху общество-то, което упражняватъ очистительны-тѣ начала на евангеліе-то, или кривы-тѣ ученія на развращенны челоѣцы, Мат. 13; 33. 46; 6—12. 1 Кор. 5; 6—8.

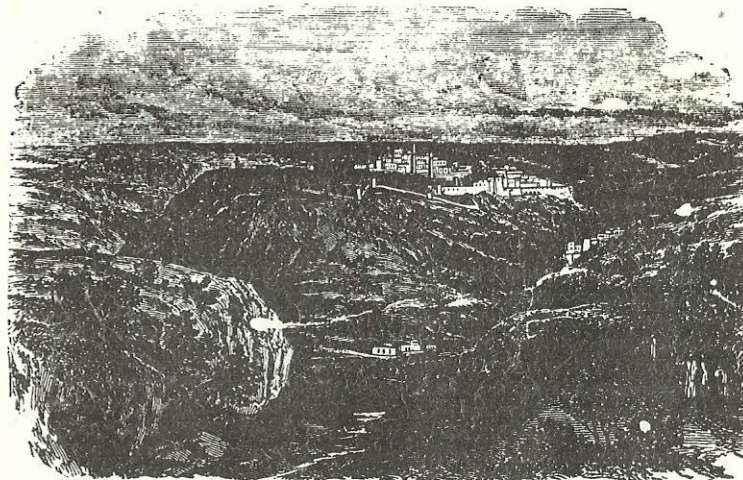
Кедемоотъ, градъ въ прѣдѣлѣ-тѣ на Сиона Есеевонскы-тѣ царь, отдѣто Моисей му проводи посланницы съ миръ. Една пустыня имаше тамъ близо, Втор. 2; 26. Той станъ по-сетѣ Левитскы градъ

въ наслѣдіе-то на Рувимцы-тѣ, Ис. Нав. 13; 48. 21; 37.

Кедесъ, 1, градъ за убѣжище, въ наслѣдіе-то на Нефѣалимцы-тѣ; три мили къмъ сѣверо-западъ отъ езеро Меромъ, Ис. Нав. 19; 37. 20; 7. Варакъ, Израилевъ-тѣ сѣдѣя, бѣ ся родилъ тамъ, Сжд. 4; 6.

II. Градъ на югъ въ Іудѣ, Ис. Нав. 15; 23.

III. Градъ на Иссахарово-то племѣ, 1 Лѣт. 6; 72.

ІЕРУСАЛИМЪ ОТКЪМЪ ЮГЪ, СЪ КЕДРОНСКЪ-ТЪ ДОЛИНЪ ОТДЕСНО И ЕННОНСКЪ-ТЪ ОТАВЪО.

Кедронъ, единъ зименъ потокъ, и долина-та въ който течеше, на источнѣ-тѣ странѣ на Іерусалимъ. Тази долина захваща малко къмъ сѣверо-западъ отъ града, прѣминува на сѣверъ днешиж-тѣ градскѣ стѣни, и завива къмъ югъ. Тука тя е широка и отворена; но колкото отива къмъ югъ между градъ-тѣ и между Елеонскѣ-тѣ горѣ, стѣнява ся и става по-дълбока. Срѣща горѣ-тѣ Моріѣжъ, тя образува само корыто-то на единъ порой, сто и петдесетъ крака по-ниско отъ градскѣ-тѣ стѣни. Тя

ся вдълбочава като прѣминува Силоамъ, долѣ-тѣ на Ен-ола, и кладенецъ-тѣ на Нееміѣжъ, и послѣ завива юго-источно, съ единъ тѣснъ и нерѣвенъ проходъ, прѣзъ страшиж-тѣ пустыниѣ на Св. Саввѣжъ, и отива до Мъртво море. Корыто-то на Кедронъ быва сега сухо прѣзъ повечето врѣме на годинѣ-тѣ; и прѣзъ дъждовны-тѣ врѣмена потокъ-тѣ често прѣсѣхва; но слѣдъ тежки и продължителны дъждове по нѣкога дохожда много буенъ, и скоро пакъ прѣсѣхва. Едно шосе и единъ едно-

своденъ мостъ минува надъ потока помежду Св. Стефанскъ-тѣхъ портѣхъ и Геосиманскъ-тѣхъ градинъ. Прѣзъ този пѣтъ, може-бы, Давидъ е побѣгнулъ отъ Авессалома, 2 Цар. 15; 23; и Спаситель-тѣхъ често е минувалъ татѣкъ на пѣтъ-тѣхъ си за Виваній, Елеонскъ-тѣхъ горѣхъ, и Геосиманій, Иоан. 18; 1, 2. Въ тѣзи долини и въ Еннонскъ-тѣхъ, тамъ дѣто ся вдаватъ една въ другѣхъ, царіе-тѣхъ Аса, Езекия и Иосія прѣмахижхъ идолы-тѣхъ и гнусотинъ-тѣхъ, съ които бѣше оскверненъ Иерусалимъ, 3 Цар. 15; 13. 4 Цар. 23; 4, 6, 12. 2 Лѣт. 29; 16. Виж. Еннонъ и Иерусалимъ.

КЕДРИ ЛИВАНСКИ.

Кедръ, едно величественно дърво, всѣкога зелено, и много пѣти споменжто въ Св. Писаніе, Псал. 92; 42 и Іез. 31: 3—6. Кедровы-тѣ дървеса сѣхъ забѣлжительно гѣсты и высоки; нѣкои отъ тѣхъ сѣхъ отъ тридесетъ и петъ до четиридесетъ крака около дънеръ-тѣхъ, и деветдесетъ крака высоки. Клонове-тѣ на кедръ-тѣхъ сѣхъ десетъ-дванадесетъ крака отъ земѣхъ-тѣхъ, голѣми и по-

Частъ отъ воды-тѣхъ на стары-тѣхъ Кедронъ извирахъ въ самый-тѣхъ храмъ, и слизахъ до корыто-то на потокъ-тѣхъ прѣзъ нѣколко малкы корытца. Пророкъ Іезекииль ся служи съ това обстоятелство въ хубаво-то си иносказательно изображение, съ което прѣдрича рѣкѣхъ-тѣхъ на божественнѣхъ-тѣхъ благодать което ще поднови свѣтъ-тѣхъ, Іез. 47; 1—12. Потокъ-тѣхъ, който той описва, извира въ храмъ-тѣхъ, до-самъ олтаре-тѣхъ; колкото по-нататѣкъ тече толкова повече воды-тѣхъ му наращаватъ; влѣчатъ зеленины и сладости, и усаждаютъ горчивы-тѣхъ воды на само Мъртво-то море.

чти хоризонтални; листіе-тѣхъ му сѣхъ единъ прѣстъ дългы, и сѣхъ тѣнки и прави. Дърво-то ражда единъ плодъ подобенъ на оливи на боръ-тѣхъ. Това прочуто дърво не расте само въ Ливанъ, но и въ Аманскъ-тѣхъ и Тавричскъ-тѣхъ горѣхъ въ Мадж Азіи, и въ другы части на Истокъ, но въ тѣзи послѣдны-тѣхъ мѣста то не расте толкова високо колкото въ Ливанъ. Кедръ-тѣхъ

ся е прораставалъ и въ градины-тѣхъ на Евронъ; двѣ кедрови дървеса има въ Чизвикъ у Англіи, и едно въ Градинъ-тѣхъ на растенія-та въ Паризъ. Хубостъ-та на кедръ-тѣхъ състои въ съразмѣрно-распрострѣны-тѣхъ му клонове и вѣтвы и въ коническы-тѣхъ образъ на върхъ-тѣхъ му. Смола-та, която ся отпуца отъ стебло-то и отъ плодъ-тѣхъ на кедръ-тѣхъ, е мѣка като балсамъ; мризма-та и е като онѣзи на балсамъ-тѣхъ отъ Меккѣхъ. Всичко на това дърво е благоуханно, и за негово-то благоуханіе Ливанъ толкова ся славя, Пѣсн. 4; 11. Ос. 44; 6. Това дърво е твърдѣхъ годно за граденіе, защото не подлежи на гниеніе, нито пакъ червей го поѣждатъ, и за това староврѣменни-тѣхъ много сѣхъ го употрѣбавали. Персеполскы-тѣхъ палатѣхъ, Иерусалимскы-тѣхъ храмъ, и Соломоновъ-тѣхъ палатѣхъ сѣхъ были всички-тѣхъ съградени отъ кедръ; и, “домъ-тѣхъ на Ливанскъ-тѣхъ дѣбравѣхъ,” може да ся е наричалъ тѣхъ отъ качество-то на дървета-та отъ които е былъ построенъ, 3 Цар. 7; 2 и 10; 17.

Отъ кедровы-тѣхъ дѣбрави които пѣкога сѣхъ покрывали Ливанъ, сравнительно малко сѣхъ останѣли сега, Иса. 2; 13 и 40; 19, голѣми и най-стары кедровы дървеса ся намиратъ въ единъ горицѣхъ, която лѣжи на едно малко разстояніе отъ пѣтъ-тѣхъ шо води прѣзъ Ливанъ отъ Баалбекъ за Триполи, на западъ при полы-тѣхъ на най-высокы-тѣхъ върхъ на Ливанскъ-тѣхъ горѣхъ. Този горица състои отъ нѣколко твърдѣхъ стары дървеса, може-бы отъ врѣме-то на Иисуса Христа, распрѣснжты измежду 400—500 помладѣхъ дървета. Виж. Ливанъ.

Кенла, градъ въ поле-то на Іудѣ. Веднѣжъ когато бѣше обсаденъ отъ Филистимцы-тѣхъ, Давидъ отиде та динѣхъ обсадж-тѣхъ, но по това жители-тѣхъ му ищяхъ да го прѣдадѣхъ Саулу, 4 Цар. 23; 1—13. Неем. 3; 17.

Кенезейци, единъ старъ Хаанаанскы народъ, чѣхъ земѣхъ Господъ обѣща на Авраамовы-тѣхъ потомцы, Быт. 15; 19. Тѣхъ ся види да бѣхъ ся размиѣсили съ другы-тѣхъ Хаанаанцы, и да бѣхъ изгубили собствено-то си названіе прѣдъ врѣме-то на Иисуса Навина. Трѣба да различаваме Кенезейцы-тѣхъ отъ Кенезовцы-тѣхъ, които бѣхъ Израилляни. Ис. Нав. 14; 6, 15; 17.

Кенезъ (*Kenaz*), І, Исавовъ внукъ и князь Едомскы, Быт. 36; 11, 42; прародитель-тѣхъ на Кенезовцы-тѣхъ, Ис. Нав. 14; 14.

II, Халевовъ братъ, Гофонилловъ баща, Ис. Нав. 15; 17.

III, Иловъ сынъ, и внукъ Халевовъ, 4 Лѣт. 4; 15.

Кенейци-тѣхъ населявахъ единъ странѣхъ къмъ западъ на Мъртво море, а отчасти и Пустыниѣхъ Аравійѣхъ. Иоворъ, Моисеевы-тѣхъ тестъ, бѣхъ Кенеецъ, и домочадіе-то му придружи Израилляны-тѣхъ, и ся насели съ другы Кенейцы въ разны части на Святѣхъ-тѣхъ земѣхъ, Сжд. 1; 16. 4; 11. 1 Цар. 30; 29. 4 Лѣт. 2; 55. Хеверъ и Рихавовцы-тѣхъ бѣхъ тѣхны потомцы. Кенейцы-тѣхъ за които четемъ ся види че служехъ истинному Богу, и че бѣхъ добръ-расположени къмъ Еврей-тѣхъ. Сауль ги пощади, когато Богъ го прати да истрѣбе Амаличяны-тѣхъ между които тѣхъ живѣхъхъ, Числ. 24; 21, 22. 4 Цар. 15; 6.

Кенхрея, пристанище на Коринѣхъ, отдѣто Апостолъ Павелъ отпидува за Ефесъ, Дѣян. 18; 18. Това мѣсто е было сѣдалище на единъ отъ първы-тѣхъ Христіанскы церкви. Рим. 16; 1. Кенхрея ся е намирала на источниѣхъ-тѣхъ странѣхъ на Коринѣскы-тѣхъ провлакъ, осмѣдеветъ мили къмъ истокъ на градъ-тѣхъ. Друго-то пристанище, на западниѣхъ-тѣхъ странѣхъ на провлакъ-тѣхъ, е было Лехей.

Кесарія, често наричана Палестинскъ Кесарія, положена върху крайбрѣжіе-то на Срѣдиземно-то море, между Іопѣхъ (Яфѣхъ) и Тиръ.

Въ старо врѣме тя е была едно малко мѣсто, наречено Стратонова кула, но послѣ было поправено, и силно укрѣпено отъ Ирода Великий, който направилъ пристанище, украсилъ градъ-тъ съ много голѣмы зданія, и го нареклъ Кесаріѣ, въ честь на Августа Кесаря. Кесарія была населена най-много отъ Гръцы, и Иродъ установилъ въ неѣхъ петгодишны игры въ честь на императоръ-тъ.

Този градъ е былъ столица-та на Іудеѣхъ прѣзъ царуваніе-то на Ирода Великий и на Ирода Агриппа I, и е былъ и сѣдалище-то на Римскъ-тъ власть додѣто Іудея е была една Римска областъ. Въ него ставали честы смущенія между Гърцы-тъ, Римляны-тъ и Евреи-тъ, така щото въ единъ случай до 20,000 души станжлы жертва въ единъ день.

Въ Евангеліе-то Кесарія е забѣлжена като жилище на Филиппа Евангелистъ-тъ, Дѣян. 8: 40. 21; 8; и на Корнилия сотникъ-тъ, Дѣян. 10. 41; 1—18. Тука Иродъ Агриппа быде поразенъ отъ ангелъ-тъ Божій, Дѣян. 12; 20—23. Павелъ много пѣти го е посѣствалъ, Дѣян. 9; 30. 48; 22. 24; 8, 16; тука той ся явилъ прѣдъ Феликса, който ся уплашилъ отъ неговы-тъ думы, Дѣян. 23; 23, 24; тука той е былъ запрѣнъ за двѣ години; и слѣдъ като ся защищавалъ прѣдъ Феста и Агриппа, той заминалъ отъ тука за Римъ, Дѣян. 25; 26. 27; 4. Този градъ е днесъ една грамада отъ развалины.

Кесарія Филиппова, единъ градъ 3—4 мили на истокъ отъ Данъ, близо до источный-тъ источникъ на Іорданъ; въ старо врѣме нареченъ Панея, сега Банея, отъ една близосѣднѣхъ пещеръ посвятена на богъ-тъ Панъ, въ коѣхто извира единъ отъ извори-тъ на Іорданъ. Той е былъ положенъ върху единъ хълмъ заобыколенъ отъ долины и отъ потоцы; и стѣны-тъ му сж были дебелы и

якы. Той е былъ уголѣменъ и украсенъ отъ Филиппа четверовластникъ-тъ Трахонитскый, и нареченъ Кесарія въ честь на Тиберія Кесаря; и име-то Филиппова ѣ ся е прибавила за отличие отъ другъ-тъ Кесаріѣ. Спаситель-тъ нашъ посѣтилъ това мѣсто наскоро прѣди прѣображеніе-то си, Мат. 16; 43—28. Мар. 8; 27—38. Лук. 9; 48, 27. Слѣдъ разореніе-то на Іерусалимъ, Титъ тука е накаралъ Еврейскы-тъ плѣнници да ся бѣжтъ и да ся колятъ единъ другъ като гладиатори. Въ врѣме-то на крестоносны-тъ походы много измѣненія станжлы въ него, а сега е едно бѣдно селце посрѣдъ голѣмы развалины.

Кесарь, испърво прѣкоръ на Іуліевъ-тъ челядъ въ Римъ. Іулій и неговы-тъ наслѣдници сж носили това име като царскъ титлѣ. Императори-тъ, които ся споменувать съ тѣзи титлѣ въ Н. Завѣтъ сж Августъ, Лук. 2; 4, Тиберій, 3; 4. 20; 22. Клавдій, Дѣян. 11; 28. Неронъ, Дѣян. 25; 8. Фил. 4; 22. Калигула, който е наслѣдилъ Тиберія, не ся споменува.

Кесулоотъ, или Кыслоотъ-еаворъ, градъ на прѣдѣлъ-тъ на Завулотъ и Иссахаръ, около четири мили на западъ отъ Фаворскъ-тъ горъ. Едно селце, което ся зове Иксаль, и много раскопаны гробове показватъ сега мѣстоположеніе-то на онзи градъ, Ис. Нав. 49; 42, 48, 22. 4 Лѣт. 6; 62.

Кивроотъ, Кидаръ, Киликіѣ, и пр. Виж. **Кивроотъ, Кыдаръ, Кыликія**, и пр.

Клавдій, едно островче при юго-западный-тъ брѣгъ на Критъ; покрай което Ап. Павелъ заминалъ когато отивалъ за Римъ, Дѣян. 27; 46. Сега това островче ся нарича Гозо, и е населено отъ около тридесетъ домочадія.

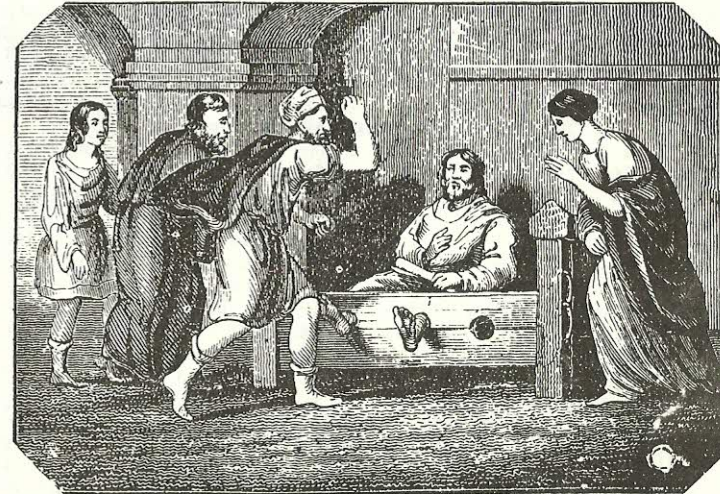
Клавдій Кесарь, петій Римскый императоръ, който наслѣдилъ прѣстолъ-тъ подиръ Каія Калигула и царувалъ 13 години.

Той надарилъ Агриппа съ царскъ власть върху Іудеѣхъ, но слѣдъ смъртъ-тъ на Агриппа Іудея пакъ станжала Римска областъ, 43 год. слѣдъ Р. Х. Въ врѣме-то на Клавдій Кесаря станжло голѣмъ гладъ, за който Агавъ бѣ прѣдказалъ, Дѣян. 11; 28. Въ деветъ-тъ години на царуваніе-то си Клавдій испѣдилъ всыкы-тъ Евреи отъ Римъ, Дѣян. 18; 2. Около 44-тъ години слѣдъ

Христа той направилъ единъ воененъ походъ въ Британіѣ. Той умрѣлъ съ неестественъ смъртъ: отравили го жена му и внука му Агриппина.

Клавдій Лусій. Виж. **Лусій**. **Клавдій Феликсъ**. Виж. **Феликсъ**.

Клавдія, жена Христіанка въ Римъ, 2 Тим. 4; 21.

Клада, Дѣян. 16; 24. Клада-та, за коѣхто нозѣ-тъ на Павла и Сила бѣхъ стѣгнаты, е было единъ видъ орждѣ което ся състояло отъ двѣ греды, отъ които горнята была подвижна, и между които имало дълбеи достатъчно широки да побержтъ глезень-тъ. По-нѣкогашъ и рѣцѣ-тъ ся стѣгали. Клады-тъ ся издигали най-вече по тържища-та, тѣхъ щото подсѣдмый-тъ не само да боледува отъ стѣганіе, но и отъ налитанія-та на простолудіе-то, Іов. 43; 27. Іер. 20; 2.

Кладенци и Извори. Тѣзи, които живѣхъ по умѣренный-тъ климатъ, дѣто кладенци-тъ или водопроводи-тъ не прѣсѣхнуватъ,

едвамъ можать си състави понятіе върху крайно-то бѣдствіе, което жажда-та причинява, и радость-тъ отъ утоляваніе-то на тѣзи жаждѣ съ піеніе-то на чистъ водъ, радость която прѣвѣсходствува всякъ другъ тѣлеснѣхъ радость. Трѣбва нѣкой да е живѣлъ или пѣтувалъ изъ Сиріѣ, за да разбира силъ-тъ и красотъ-тъ на изрѣченія-та, “вода отъ источницы-тъ на спасеніе-то,” “студена вода на жѣднѣхъ душъ,” “источникъ-тъ на живъ водъ,” и много други. Ископаваніе-то на нѣкой непрѣсѣхвателенъ кладенецъ или открытіе-то на нѣкой изворъ, ся е считало за обществено благодѣаніе. Тамъ дѣто е имало кладенецъ кертвани сж прѣ-

ношували, войски сж лагерували, и градове ся основавали, 4 Цар. 29; 4. 2 Цар. 2; 13. За това **Виръ**, Еврейско-то име за кладенецъ или изворъ, съставлява частъ отъ много имена на мѣстности, като **Вирроъ**, **Вирсавеъ**. Виж. и **Енъ**. Толкозъ вода-та ся е цѣнила щото кладенецъ ся е давалъ за княжеско вѣно, Сжд. 1; 13—15, и много пѣти сж ся отваряли спорове и прѣговори за кладенцы между разны племена. Тѣй ный четемъ за Авраама, че когато правеше договоръ съ царь Авимелеха, "изобличи го за водный-тъ кладенецъ, който бѣхъ отнѣли Авимелехови-тъ раби," и кладенецъ-тъ ся даде въ владѣніе Аврааму съ клѣтваж и завѣтъ, Быт. 21; 23—31. Подобно нѣщо ся случи и прѣзъ животь-тъ на Исаака, Быт. 26; 14—33. Когато Израилляни-тъ бѣхъ влѣзли въ прѣговори съ Едомскый-тъ царь, за да прѣминяжъ прѣзъ земѣ-тъ му, казахъ, "Ный ще минемъ прѣзъ друмъ-тъ; и ако азъ и скотове-тъ ни пиемъ отъ водж-тъ ти, ще ѣж платимъ," Числ. 20; 17—19. Още по-силно е изрѣченіе-то въ Плач. 5; 4: "Съ сребро пихмы водж-тъ си;" т. е. ный ѣж купихмы отъ чужды-тъ си управители, ако и да бѣхмы естественни-тъ прѣжатели на кладенцы-тъ. Още въ нѣкои Источны страны сжществувъа обычаи да ся искать пары за воджъ отъ пѣтници-тъ; когато по другы градове студена вода и хлѣбъ ся даватъ даромъ на странникъ-тъ, на градско иждивеніе, или като дѣло милосердія отъ странж на милостивый-тъ, Мар. 9; 41. Прѣзъ непрятелско нашествіе, нищо не може толкозъ да въсприпятствова на прѣдѣкъ-тъ на единъ войскж или на обсадители-тъ на единъ градъ, колкото да ся напълнятъ кладенцы-тъ съ каменіе, 4 Цар. 3; 25. 2 Лѣт. 32; 3.

По Палестинж ся срѣщатъ кладенцы съ кипчета, кофы, и чакръ-

цы; и по нѣкогашъ е имало стѣ- пала по които ся слизало до водж-тъ, Быт. 24; 15, 16. Обыкновенно вода-та ся вади съ кофы и вѣжя, и дълби-тъ произвѣдени отъ вѣжя-та по каменны-тъ устія на ветхы кладенцы, сочатъ на дълговрѣмен-но-то имъ употребленіе. Тѣ сж ся покрывали съ плочы за да не ся пълнятъ съ пѣськъ, за да ся запази вода-та имъ за притежатели-тъ и за да не падатъ въ тѣхъ пѣтници — нѣщо което често ся случва въ Сиріи, и за което Мойсей постанови законъ, Исх. 21; 33, 34. Тѣзи плочы сж ся прѣмахвали всякъ вечеръ, около захожданіе-то на слънце-то, когато жены-тъ сж почерпвали воджъ за домашно употребленіе и когато стада-та и чрѣды-тъ сж пили отъ каменны-тъ поила, които и до днесъ още ся намиратъ почти при всѣкый кладенецъ. Тогазъ тѣ сж ся посѣщавали отъ хора и сж прѣдставлявали живость и веселіе, въ противоположность на обыкновеннж-тъ имъ глухотж която прѣзъ друго врѣме е царувала, Быт. 24; 11—28. 29; 1—10. Исх. 2; 16—19. 4 Цар. 9; 11. При кладенцы-тъ сж дохождали нѣкогашъ и разбойници, Сжд. 5; 11. Дръ Шоо споменува за единъ прѣкрасенъ изворъ въ Варварійскы-тъ владѣнія, на който Арабско-то му име значи, "пій и замини!" една лозинка която добръ ще да е да ся напише и врху най-добры-тъ изворъ на земны наслажденія. Виж. **Водоемъ**.

Отвѣднѣ-та картина прѣдставлява "Источникъ-тъ на Дѣвж Маріи" въ Назаретъ, тѣй нареченъ отъ голѣмж-тъ вѣроятность че Дѣва Марія тукъ си е наливала воджъ, както Назаретчяны-тъ днесъ си наливатъ. Вода-та му е изобилна. Той е извѣнъ градъ-тъ; и пѣтека-та, която води къмъ него, е добръ утъпкана отъ крака-та на толкози поколения. Всѣкый пѣтникъ изъ Палестинж приказва за множе-ство-то жены които дохождатъ

НАЗАРЕТСКИЙ-ТЪ КЛАДЕНЕЦЪ ИЛИ ИСТОЧНИКЪ.

тукъ съ водоносы-тъ си или кози-тъ си мѣхове положены на рамо или на главж, и които ся бавятъ да си пообѣржтъ или пакъ ся заврѣщатъ весело по двѣ, по три за- дружно. Всѣкъдневно виждашъ тукъ онова което може ся описа почти въ думы-тъ въ Быт. 24; 11: "И тури камилы-тъ да коленичатъ вѣнъ отъ града при водный-тъ кладенецъ, навечеръ когато излизатъ жены-тъ да си наливатъ воджъ. И ето, излязаше Ревекка съ водо-ность-тъ на рамо-то ѣ; и тя слѣзе на изворъ-тъ, напълни водоность-тъ си, и възлѣзе." Рѣдко ще срѣщнешъ мжжъ, "който носи кърчагъ съ воджъ," Мар. 14; 13.

Още Іакововый-тъ кладенецъ, който ся намира при источный-тъ входъ на прѣлестнж-тъ Сихемскж долини, сжществувъа, макаръ че малко сега ся употребява и че-сто прѣсѣхва. Той е покрывъ съ сводови-тъ покрывъ, и входъ-тъ му е занушенъ съ единъ голѣмъ ка- мыкъ. На близо е гора-та Гари- зинъ на който Сихарска-та жена безъсмыслино е погледнѣла като

е изрѣкла, "Бащы-тъ ни въ тѣжъ горѣ ся поклонихъ." На западъ е обширна-та и плодovitа-та поляна Мухна, дѣто нивы-тъ бѣхъ вече "пообѣли за жетвжъ." Же- на-та загатнж че кладенецъ-тъ былъ "дълбокъ" и нѣмалъ етъпа- ла. Отъ точно мѣряніе излиза че той е седмдесетъ и петъ крака дълбокъ, и около деветъ крака широкъ. Като пѣтникъ-тъ прѣми- нува покрай този источникъ и си помысли колко народи и поколѣ- ния сж пили отъ него, и пакъ ожа- днѣвали, и умирали, той ся тро- гнува отъ истинж-тъ на Христо- вы-тъ думы къмъ Самарянкж-тъ, и почнува да чувствова пуждѣ-тъ отъ воджъ "който истича въ жи- вотъ вѣченъ," Іоан. гл. 4.

Клеона, мжжъ-тъ Маріинъ, Іоан. 19; 25, който ся наричалъ и Алфей. Виж. **Алфей**. Този Клео- па не ще да е истый-тъ за кого-то ся споменува въ Лук. 24; 48.

Климентъ ся споменува въ Фил. 4; 3. Нѣкои мыслятъ че този Климентъ е сжщій-тъ онзи който по-сетнѣ бѣше владыка въ

Римъ, и който е извѣстенъ подъ име-то Климентъ Римскый. Въ врѣме-то на Климента въ Коринтскѣ-тъ церкви ся явили раздори, и той писалъ на Коринтяны-тъ едно увѣщателно писмо, което ся приело общо отъ Христіанъ-тъ съ такова уваженіе щото ся прочело въ много церкви.

Клѣтва, едно тържественно подтвержденіе, придружено съ възвѣтъ къмъ Върховно-то Существо. Богъ е забранилъ всички-тъ лъжовны клѣтвы и всички-тъ безполезны закляванія, които ся употреблявать въ простъ разговоръ; но когато нужда-та или важность-та на нѣкоѣ работѣ изисква клѣтвѣ, той изволява на чловѣцъ-тъ да ся закляватъ въ негово-то име, Исх. 22; 11 и Лев. 5; 1. Да ся заклява нѣкой въ лъжовенъ богъ, считаше ся идолопоклонско дѣло, Іер. 5; 7 и 12; 16.

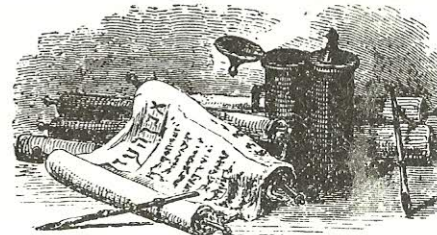
У Іудей-тъ клѣтва-та ставаше прѣдъ сѣдѣж-тъ, който ся исправлялъ на крака-та си и заклиналъ онѣзи които трѣбвало да земажъ клѣтвѣ. По този начинъ Каіафа заклѣ Исуса Христа, Мат. 26; 63. Исусъ мълчеше дълго врѣме когато го испытвахъ, и тогава първосвященникъ-тъ станъ, и като знаеше че съ това може да получи отговоръ, каза, "Заклявамъ ся въ Бога живаго, да ми кажешъ, ако си ты Христосъ." На тѣзи клѣтвѣ, тѣй тържественно даденъ, Исусъ отговори че той е истинъ Мессія.

Клѣтва е единъ тържественъ възвѣтъ къмъ Бога, като къмъ единъ всемогущъ отмѣститель че ще ни накаже ако онова което казвамы е лъжовно, Евр. 6; 16. Сила-та на клѣтвѣ-тъ завьси отъ убѣжденіе-то ни въ безкрайни-тъ правдѣ на Бога; че той нѣма да счита невинни онѣзи които земажъ име-то му на праздно; и че загуба-та на негово-то благоволеніе безмѣрно надтежва всичко което може ся до-

бы чрѣзъ лъжовно свидѣтелство. Клѣтва е едно дѣло на Богослуженіе, и за това Богъ иска то да става въ негово име, Втор. 10; 20, и показва начинъ-тъ по който то трѣбва да става, и дължность-тъ на лице-то което зема клѣтвѣ, Исх. 22; 11. Втор. 6; 13. Псал. 15; 4. 24; 4. Отъ тука слѣдва че безбожници-тъ, и онѣзи които не вѣрватъ че ще има бѣдѣща награда и бѣдѣще наказаніе, не могатъ съгласно съ исповѣданіе-то си да земажъ клѣтвѣ-тъ. Въ тѣхны-тъ уста клѣтва-та може да бѣде само една осквернителна подигравка.

Богъ самъ е прѣдставенъ като да подтверждава обѣщаніе-то си съ клѣтвѣ, и чрѣзъ туй да ся съобразява съ онова което вършатъ чловѣци-тъ, Псал. 95; 11. Евр. 6; 13, 16, 17. Клѣтвы-тъ забранены въ Мат. 5; 34, 35. Іак. 5; 12, трѣбва да ся отнасятъ на неразмыслены-тъ прѣпрѣны-тъ и злобны-тъ говоренія на Еврей-тъ; другонче Павелъ бы дѣйствувалъ противъ заповѣдъ-тъ на Христа, Рим. 1; 9. Гал. 1; 20. 2 Кор. 1; 23. Онова лице трѣбва да зима клѣтвѣ, на което дължность-та изисква отъ него да провъзгласи истинъ-тъ по единъ най-тържествененъ начинъ прѣдъ сѣдѣж-тъ. При всичко това, безсмысленно твърдѣ често клѣтвы ставатъ непочтително и безъ да има нужда за тѣхъ, и ся земажъ съ слабъ съзнателность за отговорность-тъ въ такъвъ случай. Понеже ный смы дължна да изьявлямы всякоѣ възможнѣ степенъ на почитательность къмъ Бога, то най-голѣмъ грѣхъ трѣбва да зимамы щото да не ся кълнемъ грубо нито невнимательно когато ся обѣщавамы за нѣщо си. Да не исполнимъ нѣкое обѣщаніе е клѣтвопрѣстѣпленіе, освѣнъ ако обѣщаніе-то е противъ естественъ законъ и противъ Бога, и тогава клѣтва-та не е задължителна. Обыкновенны-тъ думы когато зимали клѣтвѣ были: "Така да

ми направи Господъ, и така да приложи;" сир. Богъ да мя убіе, и люто да мя накаже ако не говорѣ истинъ-тъ, Руо. 1; 17. 1 Цар. 3; 17. Подобны думы сж были и тѣзи: "Живъ е Господъ," Сжд. 8; 19. "Истинъ говорѣ въ Христа, не лъжъ," Рим. 9; 1. 1 Тим. 2; 7. "Богъ ми е свидѣтель," Фил. 1; 8. Споменува ся за нѣкои дѣйствія които сж придружавали кълненіе-то: като туреніе рѣжъ-тъ подъ бедро-то, Быт. 24; 2. 47; 29, и диганіе рѣжъ-тъ на горѣ къмъ небето, Быт. 14; 22, 23. Втор. 32; 40. Отк. 10; 5.

СВИТЬЦА, ПЕРА И МАСТИЛИЦА.

Книгы. Много видове вещества сж ся употребявали въ старо врѣме за праваніе-то на книги. Плочи отъ свинець или отъ мѣдъ, коры-тъ на дървета-та, кирпичи, каменіе, и дрѣвие, сж были най-напрѣдъ употребяваны за да вдѣлбавать върху тѣхъ таквызи пѣщи и документы каквыто чловѣци-тъ сж желаяли да прѣдадѣтъ на потомство-то, Втор. 27; 2. 3. Іов. 49; 23, 24. Божіи-тъ закони сж были написаны на каменны плочи. Надписи сж ся правяли още и върху керемиды и кирпичи които закоравявали отпослѣ съ огнь. Много отъ тѣзи сж намѣрены между развалины-тъ на Вавилонъ. Вижъ **Вавилонъ**, **Навуходоносоръ**. Дрѣвены плочи, особенно чешши-ровы, и слоново-костны сж были обыкновенны у древни-тъ народы; когато тѣ сж были отъ дърво, тѣ сж бывали често покрыты съ во-

сѣкъ, върху който сж писали съ едно особено оржіе, или съ върхъ-тъ на желѣзнѣ писалкѣ, Іер. 17; 13. Лук. 1; 63, и това писмо е можало да ся истрива съ широкый-тъ край на оржіе-то. Въ по-подирни-тъ врѣмена, листѣ-тъ на финиково-то дърво сж были употребяваны намѣсто дрѣвены-тъ плочи, и още най-тънка-та кора на дървета, такыва като лица, осентъ, клентъ, и брѣстъ. Понеже тѣзи коры сж ся навивали наедно за да могатъ да ся носятъ по-лесно, то томъ-тъ ся наричалъ свитькъ — име запазено тоже за свитьцы отъ книгѣ или отъ пергамента.

Древни-тъ народы сж писали и на платно. По най-старо-то вещество върху което тѣ обыкновенно писали е было види ся *папирусъ-тъ*, една трѣсть твърдѣ обыкновенна въ Египетъ и въ други страны, и която расте и до днесъ въ Сициліи и въ Халдеѣ. Въ по-послѣ-

дне врѣме, *пергаментъ-тъ* отъ кожи ся е изнамѣрилъ въ Пергамъ, и ся е употребявалъ тамъ за *свитьцы*. Перо-то за писаніе върху тѣзи мекы вещества е было една четвица, или една трѣсть расцѣпена на край-тъ, Іер. 36; 23. Мاستило-то ся е правяло отъ сажды, отъ вѣглища-та на слоновъ кость, отъ разны клеове (замка), и пр. Писарѣ-тъ сж носяли мاستилицы-тъ ся въ поясы-тъ си, Іез. 9; 2. Праваніе-то на книгѣ отъ *платно*, въ нынѣшны-тъ ѣ видѣ, станъ извѣстно за пръвъ пѣтъ въ Европѣ около 1300 г. слѣдъ Р. Х. Искусство-то на книгопечатаніе-то ся е ввело около 150 години по-послѣ.

Една древня книга прочее е имала видѣ-тъ на единъ дебель свитькъ отъ едно вещество като книгѣ за писаніе, написана обыкновенно въ успорядны стѣлпове само върху една-тъ странѣ, и четена, като сж ѣж разгъвали постепенно съ помощъ-тъ на два малкы вада,

едини-тъ въ начало-то, а други-тъ въ край-тъ на свитъкъ-тъ. Единъ свитъкъ ся е запечатвалъ нѣкой пѣтъ, като ся е врѣзвалъ или обвинялъ съ еднѣ врѣвъ, върху която ся е капвало воскъ, и ся е удрило печатъ, Иса. 29; 41. Отк. 5; 1—3.

Че искусство-то на писаніе-то ся е употребявало твърдѣ отрано, може да ся заключи отъ онова което ся споменува въ Быт. 5; 4. Исх. 17; 14. Іов. 13; 26. 49; 23. 31; 35. Египтяни-тъ сж знаиша да пишѣтъ отъ най-стары-тъ врѣмена.

Древни-тъ списатели, намѣсто да пишѣтъ книги-тъ си, и пр., съ собственнѣ-тъ си рѣжѣ, често сж употребявали прѣписвачи. Апостолъ Павелъ го забѣлѣжава като единъ особенъ случай, въ посланіе-то къмъ Галатяни-тъ, че той го е писалъ съ собственнѣ-тъ си рѣжѣ, Гал. 6; 11. На други-тъ писма той само е прибавлялъ поздравленіе-то си съ собственнѣ-тъ си рѣжѣ, 1 Кор. 16; 21. Кол. 4; 18. 2 Сол. 3; 17. Прѣписвачъ-тъ който е писалъ посланіе-то къмъ Римляны-тъ, споменува себе си на свършваніе-то, Рим. 16; 22. Виж. Буквы.

Книга-та на родословіе-то ся употребява въ Быт. 5; 1. Мат. 1; 1, въ смѣсль-тъ на единъ родословенъ списѣкъ. Виж. Родословіе.

Книга-та на брани-тъ Господни, Числ. 21; 14, е была вѣроятно една книга съставена отъ исторически военны пѣсни.

Книга-та на праведный-тъ, 2 Цар. 4; 18, вѣроятно е была събраніе на народны повѣстны стихотворенія, начинъ който е былъ най-употребителенъ за увѣковѣчаніе-то на исторіѣ-тъ на древни-тъ врѣмена.

Книгы-тъ на Лѣтовници-тъ на царіе-тъ Іудины и Израилевы сж были види ся общонародны записки, 3 Цар. 14; 19, 29.

Книга-та на животъ-та, или *на живы-тъ*, Псал. 69; 28. Вѣроятно

е че тѣзи прѣносны изреченія сж зеты отъ обычай-тъ на царіе-тъ да държѣтъ единъ расписъ на лица-та които бѣжѣ на тѣхнѣ службѣ, на области-тъ които тѣ управлявахѣ, на военны-тъ си чиновници, на число-то на войскы-тъ си, поѣзкога още и имена-та на войны-тъ си. Богъ ся прѣдставлява като да записва имена-та, дѣла-та, и назначенія-та на челоуцы-тъ въ свитъцы; и свитъкъ-тъ, въ който сж записаны така имена-та на онѣзи които сж избрани за спасеніе, е "книга-та на животъ-тъ", Фил. 4; 3.

Книгѣ, единъ полуостровъ въ Дорисъ у Каріѣ, който ся простира на юго-западнѣ-тъ край на Малж Азіѣ, между острова-тъ Родосъ и Коосъ. Градъ-тъ на този полуостровъ е ималъ едно прѣкрасно пристанище, и е былъ прочутъ по божескы-тъ почести които негови-тъ жители отдавали на Венерѣ. Павелъ минѣлъ покрай него въ пѣтуваніе-то си за Римъ, Дѣян. 27; 7.

Книжники, челоуѣкъ искусенъ въ Еврейскы законъ, учитель или тълкователь на закона; на пр. Ездра бѣ "книжникъ искусенъ въ Мойсеевъ-тъ законъ", Езд. 7; 6. Книжници-тъ, които ся споменувать въ Новый Завѣтъ сж были едно съсловіе хора, които сж ся вѣспитавали за да пазѣтъ и обяснявать священны-тъ книги. Тѣмъ было възложено да ги прѣписувать, да тълкувать по-мѣчны-тъ мѣста изъ Св. Писаніе, и да рѣшавать въпросы, които сж ся пораждали отъ обрядны законъ, Мат. 2; 4; най-паче тѣ сж были много искусни въ онѣзи тълкуванія и прѣданія, посредствомъ които Евреи-тъ ся унищожавали законъ-тъ, Мат. 15; 1—6. Еврейскы-тъ списатели ги наричатъ дѣтководители народны. Отъ врѣме на врѣме, книжници-тъ сж ходили отъ градъ на градъ за да ся прѣпирають съ хора-та върху просты

нѣща, и да повдигать на прѣние въпросы, относящы ся до законъ-тъ. То ся знае, че влияніе-то имъ е было голѣмо; мнозина отъ тѣхъ сж были членове отъ Санхедринъ-тъ; и често ся споменувать въ старейшины-тъ и первосвященники-тъ, Мат. 5; 20. 7; 29. 42; 38. 20; 48. 21; 45. Като Фарисей-тъ, книжници-тъ сж были върли противници на Христа; и като не сж имали никакво понятіе за Онзи, за когото Моисей и пророци-тъ писажѣ, тѣ ведно съ священники-тъ и съвѣтници-тъ сж прѣслѣдвали Іисуса и послѣдователи-тъ му. Въ нѣкой мѣста, книжници-тъ ся наричатъ законници, Мат. 22; 35. Мар. 12; 28.

Ковачъ, единъ който кове тучены и желѣзны сѣчива и други работы; най-първо ся споменува въ Быт. 4; 22. Ковачество-то е художество свойственно на цивилизаціѣ-тъ; безъ него цѣли народи сж были беззащитни въ военнѣ врѣме, Сжд. 5; 8. 4 Цар. 13; 19—22. 4 Цар. 24; 14.

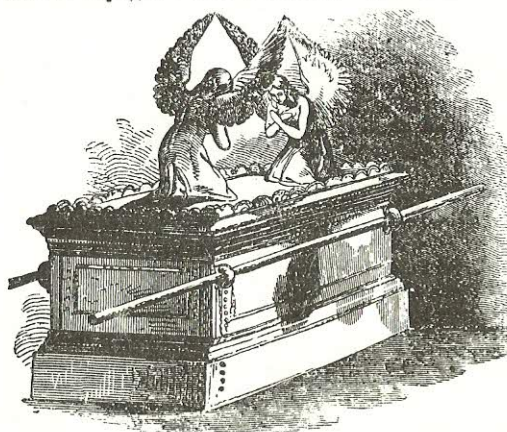
Ковчегъ Ноевъ, корабъ-тъ въ който челядь-та Ноева ся упазилъ прѣзъ потопъ-тъ, когато всичкы-тъ остатѣкъ отъ нашъ-тъ родъ загину за грѣхове-тъ си. Явно е че ковчегъ-тъ Ноевъ не е былъ единъ обыкновенъ корабъ съ пла-

тна, но просто направенъ за да може да ся носи свободно надъ воды-тъ. Ный можемъ, прочее, да заключимъ че той е былъ направенъ въ видъ на единъ голѣмъ, длѣгнестъ, плавающъ кѣжъ, съ единъ покрывъ плоскъ или малко наведенъ. За прозорецъ отъ странѣ на ковчегъ-тъ не ся споменува, но за едно окно, което е было до покрывъ-тъ, Быт. 6; 16. 8; 43.

Величина-та на ковчегъ-тъ е имала 300 лакти дължинѣ, 50 лакти ширинѣ, и 30 лакти высочинѣ. Той бѣ направенъ отъ гочерово дърво, омазанъ съ смолѣ, и безъ сѣмѣніе той е былъ доста голѣмъ за да може да събере осмѣ-тъ лица на Ноевъ-тъ челядь и животны-тъ които трѣбоваше да ся избавять въ него — именно, отъ всичкы-тъ птицы и чисты скотове по седмѣ, и отъ нечисты-тъ скотове по двѣ, мужко-то и женско-то му. Много въпроси сж ся подигали, и разисквали надълого отъ нѣкои лица, относительно за видѣтъ и величинѣ-тъ на ковчегъ-тъ; за число-то на животны-тъ избавены въ него — да ли сж тѣ отъ всичкы-тъ видове които сж были тогава въ свѣтъ-тъ, освѣнь морскы-тъ, или само отъ видове-тъ живущы въ онѣзи страны на свѣтъ-тъ които сж были населены тогава отъ челоуцы-тъ, и относительно за възможность-тъ на тѣхно-то събраніе въ ковчегъ-тъ, и на хранѣ-тъ имъ за прѣзъ годниж-тъ, и пр. Нѣкой отъ тѣзи въпросы Библиѣ-та ясно рѣшава. Напрасно е да разискваме други-тъ въпросы, понеже нѣмамы срѣдства да ги рѣшимъ. Извѣстно е, че въ сѣщо-то врѣме когато Библиѣ-та хвали вѣрѣ-тъ и покорность-тъ

на Ноя, тя показва че негово-то спасение бѣ едно чудо отъ Провидѣніе Божіе. Нему ся прѣдизвѣсти чрѣзъ едно чудо, и му ся заповѣда да ся приготоуи за потоуъ-тъ; и сѣща-та чудесна сила извърши всичко което Ное не бѣше възможенъ да направи въ скроявчіе-то, граденіе-то и въ наплднуваніе-то на ковчегъ-тъ; въ упазваніе-то и въ управленіе-то му прѣзъ потоуъ-тъ. Въобще ся е мысляло че Ное е былъ прѣдизвѣстенъ за това 120 години прѣди потоуъ-тъ. Сравни Быт. 5; 32 съ 7; 6, и Быт. 6; 3 съ 1 Пет. 3; 20. Прѣданія за ковчегъ-тъ ся намиратъ почти въ всички-тъ народы. Виж. **Потоуъ**.

Ковчегъ-тъ на Зауѣтъ-тъ, священный-тъ ковчегъ въ който плочы тѣ на законъ-тъ бѣхъ поставены, написаны съ прѣстъ-тъ Божій, и които свидѣлствувахъ за зауѣтъ-тъ на Бога съ народъ-тъ му, Исх. 25; 22. 34; 29. Той бѣ направенъ отъ дърво ситтимъ, обкованъ съ злато, и имаше два лакти и половина дължинѣ, единъ лактъ и половина ширинѣ и единъ лактъ и половина высочинѣ. На върхъ-тъ му, изокколо, имаше единъ видъ златенъ вѣнецъ. Той имаше 4 златны колцета, по двѣ

на еднаж странѣ, прѣзъ които бѣхъ проврены върлины, съ които го носяхъ. Тѣзи такожде бѣхъ обкованы съ най-чисто злато, и не ся изваждахъ отъ колцета-та, Исх. 25; 10—22. Покровъ-тъ на ковчегъ-тъ, все отъ злато, наричаше ся *очистилице*; и на два-та му противоположны края имаше два златни херувима, съ лица-та едно срѣщо друго и кѣмъ очистилице-то, което тѣ покрывахъ съ распрострѣнны-тъ си крылѣ, Исх. 37; 1—9. Тука Богъ особенно е прѣбывалъ, 4 Цар. 19; 15. 1 Лѣт. 43; 6, и ся е являвалъ, Лев. 16; 2. Псал. 80; 4. Тука той, прѣимаше приношенія-та на свои-тъ людѣ, и имъ съобщаваше свои-тъ животворны словеса, Числ. 7; 89. Велико-то годишио приношеніе за очищеніе на грѣхъ-тъ ся приносилъ тука отъ первосвященникъ-тъ, Гѣр. 9; 7, въ Святая Святыхъ. И отъ това нѣмаше нѣщо което да ся държи отъ Еврей-тъ по-святото отъ колкото „ковчегъ-тъ Божій.“ Прѣзъ тѣхно-то пѣтуваніе въ пустыни-тъ, священники-тъ го носяхъ подъ еднаж багрѣнѣ завѣсѣ и съ голѣмо благоговѣніе прѣдъ множество-то Израи-
лево, Числ. 4; 5. 6. Прѣдъ него Иорданъ ся раздѣли, и слѣдъ него вода-та потече пакъ, Ис. Нав. гл. 3 и 4. Стѣны-тъ на Іерихонъ падяхъ прѣдъ него, Ис. Нав. 6; 4—12.

Слѣдъ това, ковчегъ-тъ стоя нѣколко врѣме въ Галгалъ, отъ дѣто быде прѣмѣстенъ въ Сило, Ис. Нав. 4; 19. 10; 43. 18; 4. Отъ тука Израиляни-тъ го зѣхъ въ станъ-тъ си; но когато ся поразихъ отъ Филистимцы-тъ, послѣднѣ-тъ го зѣхъ, 1 Цар. гл. 4. Филистимцы-тъ, притѣснени чрѣзъ рѣкѣ-тъ Бо-

жіи, донесохъ назадъ ковчегъ-тъ, и той быде положенъ въ Кыріаѣаримъ, 1 Цар. 7; 4. Той бѣше послѣ, въ царуваніе-то на Саула, въ Нобъ. Давидъ го прѣмѣсти отъ Кыріаѣаримъ въ кѣщъ-тъ на Овидѣ-едома, и оттамъ въ свой-тъ си градъ, въ Сіонъ, 2 Цар. гл. 6; и най-послѣ, Соломонъ го донесе въ храмъ-тъ на Іерусалимъ, 2 Лѣт. 5; 2. Той останѣ въ храмъ-тъ, съ всяко-то прилично почитаніе, до врѣмена-та на по-послѣднѣ-тъ идолопоклонническы Іудейскы царіе, които осквернихъ Прѣсвятото мѣсто съ тѣхны-тъ идолы, и тогава священники-тъ ся види да сж го прѣмѣстили отъ храмъ-тъ. Това е явно за дѣто Іосія имъ заповѣда да го положить пакъ въ святилище-то, и имъ заповѣда да го не носятъ на рамена тукъ тамъ, както сж правили до тогава, 2 Лѣт. 35; 3. Ковчегъ-тъ види ся да ся е загубилъ въ врѣме-то на плѣнъ-тъ, или може-бы да е былъ скрытъ отъ нѣкои благочестивы Евреи въ нѣкое скрытно мѣсто, което не е могло да ся открие послѣ, понеже не ся споменува вече нищо за него; и заради изгубваніе-то му, второй-тъ храмъ не бѣ толкова славенъ колкото първыи-тъ.

Освѣнъ плочы-тъ на свидѣтельство-то, положены отъ Моисея въ тойзи священный ковчегъ, Богъ заповѣда да ся тури тамъ и процавитель-тъ жезлъ на Аарона, Числ. 17; 10. Евр. 9; 4; една златна стомяна съ мѣнѣ събранѣ въ пустыни-тъ, Исх. 16; 33, 34, и една книга на законъ-тъ, Втор. 31; 26.

Коза. Тя прилича на овцѣ-тъ, но кожа-та ѣе покрыта не съ вѣлнѣ но съ козинѣ. Іудей-тъ отвѣждали голѣмы стада козы, Быт. 27; 9. 2 Лѣт. 17; 11. Козы-тъ сж ся считали чисты за святы-тъ жѣртвы, Исх. 12; 5. Лев. 3; 12. Числ. 15; 27. Млѣко-то на козы-тъ и ярета-та много сж ся употребявали за хранѣ, Втор. 14; 4. Сжд. 6; 19. Прит. 27; 27. Лук. 15; 29. Въ Па-

ГЛАВА НА СИРИЙСКЪ КОЗЪ.

лестниѣ сж отвѣждали разны видове козы: единъ видъ отъ тѣхъ сж имали дългы космы, какыто сж Ангорскы-тъ козы, другъ единъ видъ сж имали дългы и широки уши. Може-бы, че този видъ козы ся споменува въ Амос. 3; 12, дѣто ся казва „край отъ ухо.“

Продотъ расказва, че въ Мендѣ, у Долній Египетъ, народъ-тъ обскавалъ козѣ-тъ и козелъ-тъ. Пана, языческый-тъ Богъ, изображавали съ козе лице и съ кози крака. Много языческы народы отдавали божескы почести на козы-тъ и козлы-тъ, и гнусогіи-тъ които тѣ вършили прѣзъ врѣме на козы-тъ праздницы, не сж за казваніе.

Дивы козы ся споменувать въ 1 Цар. 24; 2. Іов. 39; 1. Псал. 104; 18. Тази е единъ видъ дива коза, и ся намира и днесъ по горы-тъ на Синайскы-тъ бѣрда, источно и южно отъ Асфалтово езеро или Мъртво море.

Дивы-тъ козы много приличать на Альпійскы-тъ сырны. Тѣ пасхѣ по планины-тъ на стада по двадесеть, тридесеть, или четиридесеть, като пасѣтъ до еднаж козѣ да варди стражѣ. Цѣомъ подушатъ че нѣкоя опасность гы угрожава,

тъ тичатъ като стрѣлы да бѣгатъ, и безстрашно скачатъ по скалы-тъ и канары-тъ и ся хвърлятъ на рогове-тъ си. Рогове-тъ имъ сж два-три крака дълги, и Араби-тъ ги продаватъ за чирени, и др. т.

Козина. Отъ козинъ сж были направены опоны-тъ на скинѣ-тъ, Исх. 25; 4. 26; 7. 35; 6. Козина-та на Азиатскы-тъ козы е много тънка; тя виси надъ земѣ-тъ; на гледъ е хубава като копринъ-тъ, и никога ѣ не стрижатъ, но ѣ скубятъ съ гребенъ. Козари-тъ много ся грижатъ за козы-тъ; тѣ често ги закарватъ въ рѣкы-тъ да ся окъпватъ. Ангора въ Малъ Азіѣ врти значителнъ търговѣ съ козяны шапцы.

Кокошка. Грыжа-та на кокошкы-тъ да брани пилцы-тъ си отъ ястребы-тъ и др. т. добръ пояснява старания-та на Христа да събере народъ-тъ застрашаванъ отъ Римскы-тъ орелъ, Мат. 23; 37. 24; 22.

Кола. Кола сж ся употрѣбвали въ старо врѣме въ Палестинѣ, но сега почти нѣма защото пѣтища-та тамъ сж въобще непроходими за тѣхъ. Въ старо врѣ-

ме жители-тъ на Палестинѣ сж употрѣбвали кола за вършеніе и други земледѣлческы работы, Исх. 5; 18 и 28; 27, 28. Съ кола ся прѣнесло Израилево-то домочадіе въ Египетъ, Быт. 45; 27. и Числ. 7; 3—9. Понѣкога кола-та были теглены и отъ дойны кравы, 1 Цар. 6; 7.

Колесницы. Св. Писаніе говори за два вида колесницы; едни за князове и войводи да ся везатъ въ тѣхъ, Быт. 41; 43, други за съсыпваніе на непріятелскы-тъ войскы, които пропускали въ непріятелскы-тъ редове и ги прѣсичали съ косы забиты въ краища-та на ось-тъ. Хананейцы-тъ, съ които Исусъ Навинъ ся сразилъ при езеро Меромъ, имали много конницы и колесницы, Исх. 14; 4. Сжд. 4; 19. Сисара, вой-

вода-та на Іавина Хананскы-тъ царь ималъ деветстотинъ желѣзны колесницы, Сжд. 4; 3. Виж.

Носилка.

Колосса, единъ градъ въ Фригіѣ, положенъ на единъ могилъ при съединеніе-то на Лика съ Меандра, близо до Іераполь и Лаодикіѣ, Кол. 2; 4. 4; 13, 15. Заедно съ тѣзи градове Колосса ся съсыпала отъ едно землетресеніе въ десетъ-тъ години на Нерона, около 65 години слѣдъ Х. Р., още при животъ-тъ на Ап. Павла; скоро подиръ това, обаче, градъ-тъ ся възобновилъ. Христіанската църква въ този градъ, до коѣ-

то Апостолъ-тъ отпращилъ посланіе-то си, ся види да е была основана съ трудъ-тъ на Епафраса. Сравнитѣ Кол. 1; 7, 8, 9 съ 4; 12, 13.

Колоссяни. До Колоссяны-тъ Апостолъ Павелъ е отпращилъ едно посланіе отъ Римъ, 62 г. подиръ Христа. Това посланіе е было написано по слѣдствие на единъ вѣстъ за вѣтрѣшно-то състояние на Колосскы-тъ църквы, коѣто Апостолъ-тъ научилъ отъ Епафраса, Кол. 1; 6—8 и 2; 1. Явно е че до тогава Ап. Павелъ не бѣше посѣтилъ онѣзи църквы, ако той и да познавалъ добръ исторіѣ-тъ и и ходъ-тъ на работы-тъ ѣ. Нѣкой-си Еврейскы философъ, коѣто исповѣдалъ Христіанскы-тъ вѣрж, искалъ да распрѣне помѣжду Колоссяны-тъ нѣкои суевѣрны ученія за законъ-тъ. Павелъ показува че всѣка-та ни надежда за спасеніе е въ Христа, единичкы-тъ възможенъ ходатай; той увѣщава Колоссяны-тъ да ся прѣдпазятъ отъ нѣкон заблужденія распрѣснжты помежду имъ, като несъмѣстны съ Евангелскы-тъ ученія, и ги призовава съ най-убѣдители рѣчи да държатъ поведеніе достойно за Христіанскы-тъ имъ характеръ. Посланіе-то на Ап. Павла къмъ Колоссяны-тъ е писано въ исто-то врѣме съ онуй къмъ Ефесяны-тъ, и е было неспратено съ исты-тъ носителъ. Тѣзи двѣ писма много си приличатъ, и за това добръ е да ся четатъ заедно.

Колъ. “Колъ-тъ” съ коѣто Іаилъ убила Сисаръ е былъ металлическы, Исх. 27; 19. Сжд. 4; 21, 22. Понѣкога Еврейска-та дума ся употрѣбыва за дървенъ колъ забитъ въ стѣнъ, Езд. 9; 8. Іез. 15; 3. Понѣкога тя подразумѣва понятіе за утвърденность, Исх. 22; 23. и за подкрѣпленіе, Зах. 10; 4.

Комаръ, едно дребно крылато насѣкомо, познато на всѣкого. Мат. 23; 24, “комаръ-тъ прѣвѣждае, а камилъ-тъ поглъщате.” Іудей-тъ

имали обычай да ся прѣвѣждатъ вино-то, отъ страхъ да не испѣжтъ нѣкое насѣкомо запрѣтено отъ законъ-тъ като нечисто, Лев. 11; 23, и Исусъ Христосъ имъ казалъ, вѣй сте толкова суевѣрни што ся пазите да не сторите нѣкой малкъ грѣшецъ, а не брежете за голѣмы-тъ грѣхове.

Коніе въ стары-тъ врѣмена помалко сж ся употрѣбвали въ Палестинѣ за работж отколкото воллове и ослы. На коніе тогава сж ѣздили само князове-тъ и военачалници-тъ, и коніе тоже впрѣгали на колесницы-тъ, Исх. 14; 9, 23, Есѣ. 6; 8. Екк. 10; 7. Най-хубаво описаніе на бойный-тъ конъ намирамы въ единъ отъ най-стары-тъ книги, Іов. 39; 19—25. Коніе имаше много въ Египетъ, Быт. 47; 17. 50; 9. Пѣсн. 4; 9; но на Еврей-тъ бѣше испрво запрѣтено да ходятъ тамъ за коніе, Втор. 17; 16, или да трупатъ много отъ тѣхъ, Исх. 14; 6, 2 Цар. 8; 4. Цѣль-та на това запрѣденіе бѣше да ги прѣдпази отъ да ся възгордѣжтъ и да станжтъ ратолубивы, Исх. 31; 1—3. Соломонъ, обаче, събра голѣмо число конницы и колесницы, 2 Дѣт. 4; 14—17. 9; 25. Коніе понѣкога посвѣщаваш на идолы-тъ, 4 Цар. 23; 41. Конска сила често изображаваше небеснъ и земнъ силъ, подчиненъ на Бога, 4 Цар. 2; 11. 6; 15—17. Зах. 4; 8. 6; 2—6. Отк. 6; 2—8.

Коосъ. Единъ малкъ островъ въ Гръцкы-тъ архипелагъ, близо до юго-западно-то приморіе на Малъ Азіѣ. Ап. Павелъ прѣиошува на това островче когато отиваше за Іерусалимъ, Дѣян. 21; 1. Това островче ся нарича сега Станкіуй. То е было нѣкога прочуто по плодородіе-то си, по хубаво-то си вино, по шелководство-то и работеніе-то на памукъ.

Комаръ или Анитъ, едно растеніе, което ся споменува въ Мат. 23; 23, на което Еврей-тъ сж давали десетъкъ.

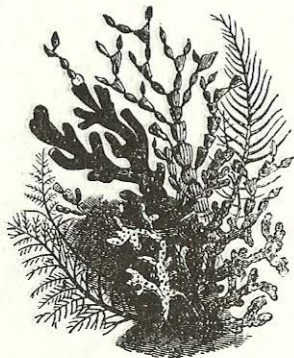

Коприна, прѣзъ врѣме-то на Птоломен-тъ тя е была принесена отъ Кытай и други страны въ Гърціѣ и Римѣ, и ся е цѣнила колкото злато-то, Отк. 18; 12. Іез. 46; 40, 43.

Кора, единъ видъ тѣнка пита която ся мѣси отъ чисто брашно, и която, помазана съ елей, ся употребява въ разны приношенія, Исх. 29; 2, 23. Лев. 2; 4, 7; 12. Числ. 6; 15.

Корабъ. Древни-тъ кораби, въ сравненіе съ днешни-тъ, сж были много несъвършени. Мореплаватели-тъ сж плавали покрай брѣгове-тъ, отъ носъ (часть отъ сушѣ-тъ владенъ въ море-то) до носъ, като ся прѣнощували, ако е было възможно, въ пристанища-та; и когато сж изгубвали отъ очи сушѣ-тъ, тѣ намѣсто компасъ и квадратъ които тогазъ не сж были още извѣстны, сж ся управлявали по слѣнце-то и нѣкои звѣзды. Даже на врѣме-то Апостолъ Павлово, кораби на пѣтъ отъ Палестина за Италиѣ, ся прѣзимували нѣкъдѣ изъ пѣтъ-тъ, Дян. 27; 12, 28; 11. Кораби-тъ въ старо врѣме сж были въобще малки; голѣми рѣдко е имало. Много пѣти тѣ сж были много украшавани по носъ-тъ и по задницѣ-тъ си. Знакъ-тъ, по който единъ корабъ ся е распознавалъ отъ другъ, е былъ нѣкога изображение на божество-то подъ чіето покровительство е былъ туренъ корабъ-тъ. Стари-тъ кораби сж ся движили посрѣдствомъ теженіе весла (лопаты), наръдены на нѣколко рѣда, или распрятаніе платна. Прѣзъ врѣме на рать, военный-тъ корабъ ся е трудилъ да пробіе и потопа противника си. Финикиянци-тъ сж были прочути по корабы-тъ си и по обширнѣ-тъ си търговіѣ, както това ся види отъ Іезекіилюво-то описаніе, гл. 27, и отъ мнозина други древны списатели. Макарь Іуппа (Ифа) и Кесарія да сж были Еврейскы пристанища, 2 Лѣт. 2; 16. Іон.

1; 3, пакъ Еврей-тъ не сж были моряци; за въкашиж-тъ си търговіѣ наемали повечето Финикиянци, 3 Цар. 9; 26. 40; 22. 22; 49, 50. Живописно-то и вѣрно описаніе върху пѣтешествіе-то и коработрошеніе-то на Апостола Павла, Дян. гл. 27, ни открыва много особености на древне-то мореплаваніе. За "Фарсійскы-тъ корабы," виж. **Фаренсъ**.

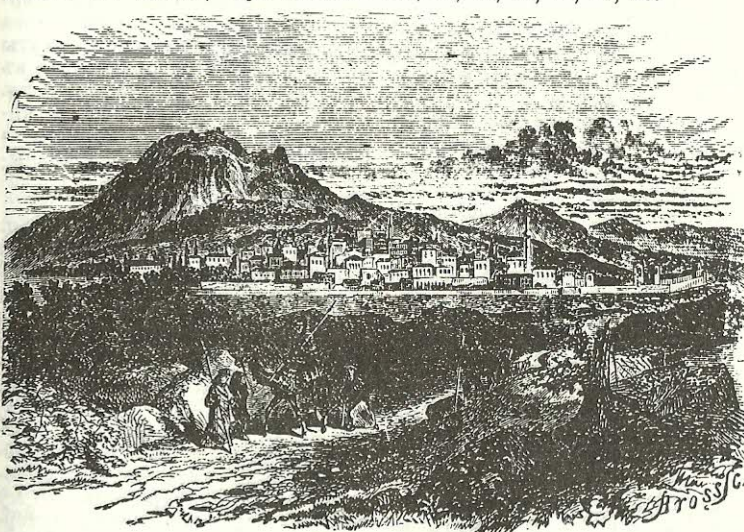
Кораллъ е едно твърдо, варово, морско произведение; правятъ го миллиони насѣкомы. То прилича на стебло-то на едно растеніе, и често бива расклонено на вѣтвы. Кораллъ-тъ бива черъ, бѣлъ, и червенъ. Червеный-тъ кораллъ най-много ся цѣни Іовъ и Іезекиль причисляватъ кораллы-тъ въ число-то на скжпоцѣнны-тъ каменіе. Коралли-тъ изобилуватъ въ Червено море. "Многоцѣнны-тъ каменіе," Прит. 3; 15. 8; 11. 20; 15. 31; 40, ся мысли отъ мнозина да сж были кораллы украшенія.

Корванъ, святъ даръ, нѣщо посвячено на Бога или на неговъ-тъ храмъ, Мар. 7; 11. Спаситель-тъ изобличава Еврей-тъ за жестоко-сърдіе къмъ родители-тъ имъ, като лишавали бащъ и майкж за да направятъ *корванъ*. Често сынъ-тъ казвалъ на бащъ си и на майкж си: "*Корванъ* е, (сирѣчь даръ) каквото бы ся ползувалъ ты отъ ме-

не," т. е., азъ посвятихъ на Бога онова което выи просите отъ мене. Фарисей-тъ, и въ по-подирни-тъ врѣмена Талмудисти-тъ, даже прощавали на длѣжници-тъ да не плащатъ на заемодавцы-тъ си, за да приносятъ корваны Богу.

Корей, Левитинъ, който възстанъ противъ Моисея и Аарона, и слѣдовательно противъ Іеова. Той бѣ братовчедъ Моисею, защото бащъ-тъ имъ Ісааръ и Амрамъ бѣхъ братія, Исх. 6; 16—21. Завидѣ за гражданскж-тъ власть и священническо-то достоинство, които Богъ бѣ повѣрилъ Моисею и Аарону, братовчеды-тъ неговы; и за да ся присвои поне що-годѣ отъ тѣхнж-тъ власть, противопостави

имъ единъ часть отъ народа. Увы! много работы на тоя свѣтъ що ся вършатъ ужъ за Бога и за Божіѣ-тъ слава, сж подобны на славолубиво-то дѣло на този Левитинъ. Двѣстѣ и петдесетъ-тъ челоувѣци, които той бѣ насѣкалъ да ся подигнатъ и тѣ противъ законнж-тъ власть, быдохъ вѣтрѣбени съ огнь отъ небе-то; а него самага заедно съ Давана и Авирона земя-та ся отвори та ги поглыни, Числ. гл. 16. Но сынове-тъ на Корей не погы-нѣхж, Числ. 26; 11, и тѣ, Кореевци-тъ, бѣхж прочути като пѣвцы и поеты по врѣме-то на Давида, 1 Лѣт. 9; 49. 26; 1. До-тъхъ сж надписани нѣколко псалми, Псал. 42, 44, 49, 84, 85, 87, 88.

НЫНѢШНІЙ КОРИНѢЪ.

КоринѢъ. Староврѣменни-тъ сж го наричали Ефирж, и той е былъ столица на Ахайѣ. Той е былъ положенъ на провлакъ-тъ който отдѣля Іоническо-то море отъ Егейско-то, и за това ся е наричалъ и градъ *двояморскый*. Самый-тъ градъ е былъ малко далеко отъ море-то, е ималъ двѣ при-

станища, Лехей на западъ и Кенхрейж на истокъ. По положеніе-то си той е ималъ голѣмж търговскж и военнж важность. Защита-та му, освѣнь градскы-тъ стѣны, състояла отъ единъ естественнж крѣпость, Акро-КоринѢъ, едно каменисто мѣсто високо 2000 крака надъ море-то, и на което страны-тъ сж

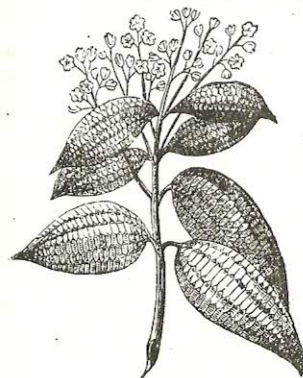
много стръмны. Въ течение-то на времѣ-то, Коринѣъ разбогатѣлъ и станѣлъ единъ отъ най-богаты и многолюдны-тъ градове въ Гръціѣ; но богатства-та възгордили Коринѣяны-тъ, и тѣ ся прѣдавали на раскошество и сладострастіе и станѣли высокоумѣри, изнѣжени и женственни. Коринѣъ ся съсыпа отъ Римляны-тъ 446 год. прѣди Р. Х. Отпослѣ Юлій Кесарь го възобнови, като надели въ него едно Римско поселеніе; но скоро жители-тъ мѣ разбогатѣхъ и ся прѣдадохъ на сѣщы-тъ развлеченія и раскошства. Апостолъ Павелъ пристигъ въ Коринѣъ, 52 г. слѣдъ Р. Х. Дѣян. 18; 1, и прѣсѣдѣ единъ годинъ и полвинъ у Акилъ и женѣ-тъ му Прискиллѣ, чѣто художество бѣше сѣщо-то каквото на Апостолъ-тъ, да правятъ шатъры. Прѣзъ това времѣ Павелъ работеше въ художество-то си за да ся прѣхрани, и проповѣдаше испърво на Еврей-тъ, и послѣ на язычници-тъ. Прѣзъ това времѣ той написа и посланія-та къмъ Солуняны-тъ; и напослѣтъ, прѣзъ едно посѣщеніе, посланія-та къмъ Галатяны-тъ и Римляны-тъ. Нѣкои прѣдполагатъ да е направилъ помежду това времѣ друго посѣщеніе на Коринѣяны-тъ, за което въ Библиѣ-тъ не ся споменува. Вижъ за това 2 Кор. 13; 1 и 1; 13. 2; 1. 12; 14, 21. 13; 2. Аполлосъ бѣше сътрудникъ на Ап. Павла въ Коринѣъ, а Акила и Сосенъ бѣхъ отъ първи-тъ служители на онѣзи църквѣ. Дѣян. 18; 1. 4 Кор. 1; 1 и 16; 19. Мѣстоположеніе-то на Коринѣъ сега не е здраво и градъ-тъ по причинѣ на честы землетресенія сега е почти запустѣлъ; малко дири сѣществуватъ отъ първо-то му величіе.

Коринѣяни, Посланіе I. Това посланіе е писано отъ Ап. Павла въ Ефесъ, около 57 години слѣдъ Р. Х. когато той ся научилъ за появленіе-то на нѣкои распри въ Коринѣскѣ-тъ църквѣ, гл. 1; 11. 7; 1. Партія были ся образували

въ църквѣ-тъ: едни искали да ся наричатъ по име-то на Павла, други по име-то на Петра, трети по име-то на Христа. Въ първѣ-тъ часть на посланіе-то, Павелъ ся старае да възстанови съгласіе-то помежду Коринѣскы-тъ Христіаны, като показва че Христосъ е сама-та глава на Църквѣ-тъ. Послѣ той ги увѣщава да ся прѣдпазватъ отъ лъжемѣдры философи, и да ся уповаватъ на слово-то Божіе неже на чловѣческѣ мѣдрость. Понататѣкъ, въ гл. 3, той ги изобличава за нѣкои гнусны безнравствености, и ги заставлява да испадатъ безнравствены-тъ отъ помежду си. Той отговаря на тѣхны-тъ пытанія относительно до жененіе-то и яденіе-то на идолеки жъртвы, и като зема поводъ отъ това увѣдомява ги върху много други прѣдмѣты, за благоприличіе-то въ общы събранія, за Господниѣ-тъ вечерѣ, за възкресеніе-то на вѣрующы-тъ, за братекъ любовь, за право-то употребленіе на духовны-тъ дарове, и пр. и сключва посланіе-то съ поздравленія.

Посланіе II. Това посланіе Ап. Павелъ е писалъ по слѣдствие на нѣкои извѣстія които пріелъ чрѣзъ Тита, въ Филиппы. Павелъ ся научилъ за благосклонный-тъ пріемъ на първо-то му писмо, и за добры-тъ слѣдствія които то произвело; но при всяко това, въ Коринѣъ остана една партія противъ нему. Тя го обвинявала за неиспълненіе на обѣщаніе-то си, което той былъ далъ че ще ги посѣти, мѣмрала строгость-тъ му къмъ развратны-тъ и безхарактерны-тъ; и бѣдила го за высокоуміе и гордость неприличны на апостолско-то му званіе. Въ посланіе-то си той отговаря на всѣхы-тъ тѣзи обвиненія; говори пространно за прѣвѣсходство-то на на Новый-тъ Завѣтъ, за длъжносты-тъ и награды-тъ на служители-тъ му, и за длъжность-тъ на Коринѣскы-тъ Христіаны въ мило-

стианскы помощи. На концѣ Ап. Павелъ оправдава поведеніе-то си, като защищава и власть-тъ си като Апостолъ. Той свършва съ единъ призовкъ къмъ вѣрующы-тъ на покаяніе, на миръ, и на братекъ любовь. Второ-то посланіе ся види че е писано скоро подиръ първо-то.

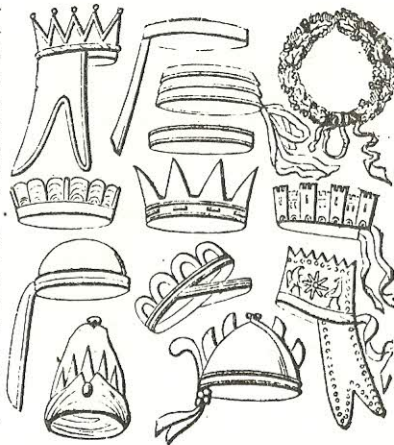

Корица, една отъ съставны-тъ части въ благовонно-то масло съ което помазвали скыпѣ-тъ и съсѣды-тъ ѣ, Исх. 30; 23. Прит. 7; 17. Пѣсн. 4; 14. Дърво-то, на което корица-та е вѣтрѣшна-та часть на корѣ-тъ му, расте около двадесетъ крака высоко, и кора-та му като ся нарѣже на тънкі ивицы изсѣхва и ся завива отъ само-себе си. То е темно-червено на гледъ, налѣтѣва на вкусъ, благовонно, и твърдѣ пріятно. Най-хубава корица ся ражда въ Цейлонъ. Отг. 18; 13.

Кориандрово сѣме. Кориандръ е едно растеніе природно на Кытай, но расте и въ нѣкои части на Азіѣ и на Европѣ. Сѣме-то му е бѣло, кръгло, и благовонно. То ся употребява като ароматъ. Манна-та, коѣто Еврей-тъ събирали въ пустыниѣ-тъ, е приличала на кориандрово сѣме. Исх. 16; 31. Числ. 11; 7. Вижъ Манна.

Корнилій, Римскы стотникъ, коѣто е былъ поставенъ въ Кесаріѣ у Палестинѣ. Той чѣрвъ отъ язычници-тъ быде похристіаненъ,

и исторія-та за негово-то обращеніе къмъ Христіанство-то показва какъ е съборилъ Богъ прѣгра-дж-тъ, коѣто дѣлеше Еврей-тъ и язычници-тъ. Отъ това що ся повѣствува въ Дѣян. 10; 1 за Корнилія става явно че той е былъ воденъ отъ Духа Святаго да ся откаже отъ идолослуженіе-то, да пріеме истинско-то богочитаніе, и да води помежду распуштѣхы и лошы чловѣцы благочестивъ животъ; той былъ готовъ да пріеме Спаситель-тъ, и Богъ промыслилъ средство за него да ся опознае съ Него. По Божіе наставленіе, Корнилій проводилъ да повыка Петра, коѣто чудесно былъ вече приготвенъ да пріеме призовкъ-тъ. Тогава Апостолъ-тъ отишълъ отъ Іоппѣѣ въ Кесаріѣ, тридесетъ и петъ мѣли пѣтъ, и възвѣстилъ благѣ-тъ вѣсть на Корнилія и на пріятелы-тъ му. Богъ тѣй истѣлкува видѣніе-то на Петра за което той ся двоумѣше. Отъ тогава Петръ припозна че п язычници-тъ бѣхъ призвани отъ Бога да участвуватъ въ божественнѣ-тъ благодать, Дѣян. 10; 9—28.

Древни вѣнцы и короны.

Корона. Въ Еврейскы языкъ има двѣ особы думы, които означаватъ коронѣ. Една-та значи

раскошно украсенъ шапкъ, вѣнецъ и др. т. Друга-та значи царскъ коронъ. Корона-та и вѣнецъ сж символъ на честь-тъ, на славъ-тъ, на силъ-тъ, и на вѣчень животъ, Прит. 12; 4. Плач. 5; 16. 1 Пет. 5; 4. У Еврей-тъ имаше обычай и женихъ-тъ и невеста-та да носятъ вѣнцы на свадбъ-тъ си. Короны или вѣнцы сж ся давали на отличавшы-тъ ся съревнователи на Олимпийскы-тъ игры. За вѣнцы твърдѣ често ся споменува въ послания-та. Горнее изображение показва нѣколко разновидности вѣнцы или короны.

Коръ или **Хоморъ**, най-голям-та мѣрка за жита у Еврей-тъ, която е была равна съ десетъ ефы, или 480 омы, Ис. 45; 14.

Корысть, плячка, грабежъ земени прѣзъ войнъ. Давидъ позволяваше на всички ратници были тѣ влѣзли въ бой или не, да зимать дѣлъ отъ корысты-тъ, 1 Цар. 30; 21—33. Още отъ най-ранны-тъ врѣмена часть отъ грабежъ-тъ ся отдѣлялъ за Бога, Быт. 14; 20; и въ Моисеевы-тъ законы ся намира особенно постановление за това, Числ. 31; 26—47. 1 Лѣт. 26; 27.

Косми. Юдей-тъ, освѣтъ Назирей-тъ, Числ. 6; 5, 9, и нѣкои други както Авесалома, 2 Цар. 14; 26, подстригвали косы-тъ си, 1 Кор. 11; 14, и ги мазали съ благовонны масти, Ис. 30; 30—33. Псал. 23; 5. Екк. 9; 8. Когато жалѣяли Еврей-тъ оставяли космы-тъ си да растътъ, или ги скубили и брьснѣли, Іер. 7; 29. Еврей-къ-тъ сж были твърдѣ пристрастни къмъ кждрены-тъ и благовонны-тъ космы, и за това тѣ много обычали да си кытятъ главы-тъ, Иса. 3; 18, 24. 1 Кор. 11; 13; и то до толкова щото Апостолъ-тъ ги изобличава, 1 Тим. 2; 9. 1 Пет. 3; 3. Скалаци-тъ у Иоанна, Отк. 9; 8, имали космы "като космы-тъ на жены-тъ." Прокаженни-тъ, слѣдъ като ся очистили отъ проказъ-тъ, и Левити-тъ, при о-

священіе-то имъ, обръсвали всички-тъ си космы, Лев. гл. 13. 14; 8, 9.

Краежгъленъ камыкъ, единъ голѣмъ камыкъ, лежи въ основъ-тъ на едно здание, и обыкновенно личи отъ други-тъ камение на основаніе-то, Іер. 31; 26. Въ жгълъ-тъ на основъ-тъ краежгъленъ-тъ камыкъ е тѣй положенъ щото на него двѣ-тъ стѣны ся срѣщатъ и ся свързватъ една съ другъ. Единъ краежгъленъ камыкъ, 28 крака дълъгъ, 6 $\frac{1}{2}$ широкъ, и 4 дебели, ся намира между развалины-тъ на единъ храмъ въ Баалбекъ.

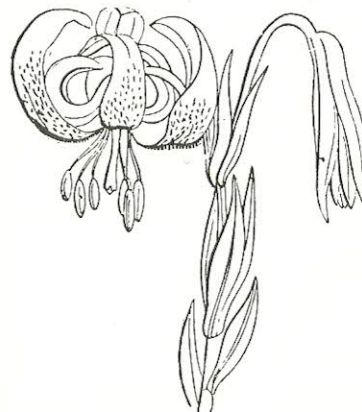
Иисусъ Христосъ ся уподобява въ Н. Завѣтъ на краежгъленъ камень въ три отношенія. *Перво* както камыкъ-тъ лежи въ основаніе-то, за да поддържа и да дава якость на здание-то, тѣй и Христосъ, или учение-то за Спаситель-тъ, е краежгъленъ камыкъ на Христіанскъ-тъ церквъ, Ефес. 2; 20, понеже това учение е най-важна-та часть на Христіанско-то вѣроисповѣданіе, като излага нѣкои истины, които сж жива сила въ души-тъ на чловѣцы-тъ. *Второ*, както краежгъленъ-тъ камыкъ личи най-много въ основъ-тъ на едно здание, тѣй и Иисусъ Христосъ държи най-отлично мѣсто въ Церквъ-тъ, защото Той е ходатай-тъ за спасеніе-то на всички-тъ, 1 Пет. 2; 6. *Трете*, както краежгъленъ камыкъ, отхвърленъ отъ зида-ри-тъ става камыкъ за прѣиѣваніе, така сжщо Христово-то благовѣстіе ще утегчи наказаніе-то на онѣзи които го отхвърлятъ.

Кражбъ, Ис. 20; 15. Прит. 22; 22. Наказаніе-то за кражбъ, споредъ Моисеевы-тъ законъ, ся е състояло въ възвръщаніе-то двойно или четверократно открадено-то нѣщо, споредъ случая. Ако крадецъ-тъ не е можалъ да повърне двойно или четверно това що е откраднѣлъ, то стока-та му ся е продавала или ся е за дължавалъ да служи за да си наплати. По-

щень крадецъ е было законно да ся убие въ врѣме-то когато краде; а чловѣко-крадецъ ся е наказвалъ съ смъртно наказаніе, Ис. 21; 16. 22; 2.

Краставица. Това растеніе е изобилувало въ Египетъ, Числ. 11; 5; и тамъ то е служало за хранъ на бѣдны-тъ разреды, най-вече прѣзъ горѣщы-тъ мѣсецы. Египетска-та краставица по видъ-тъ си и вкусъ-тъ си прилича на тукашнъ-тъ, но тя е по-дълга.

Кремъ. Виж. **Кринъ**.

Кринъ или **Кремъ**. Отъ това красовито цвѣте, има разни видове между горскы-тъ цвѣта на Палестинъ, и величіе-то, красота, и благоуханіе-то му сж много пріятны на пѣтници-тъ. Кремъ-тъ е пролѣтно цвѣте, и цвѣти рано на всякъдѣ въ Свѣтъ-тъ земѣ. Едно украшеніе въ храмъ-тъ ся правяше въ видъ на кринове, 3 Цар. 7; 19—26. 2 Лѣт. 4; 5. Въ Пѣснь на Пѣсни-тъ кремъ-тъ често знаменува любезность, и съвършенства-та на невѣстъ-тъ ся уприличаватъ поиѣкога на кремъ, гл. 2; 4, 2; така невѣста-та говори, ст. 1, и младоженецъ-тъ ся отзовава, ст. 2, и невѣста-та пакъ подзема, ст. 3. Устны-тъ на младоженецъ-тъ сж уприличены на

кринове, 5; 13, и за него е казано че пасе между кринове-тъ, гл. 2; 16. 6; 3, което прѣдставя Христа задоволенъ съ прѣвѣсходства-та на люде-тъ си. Като ся е служилъ съ кремове-тъ Спаситель-тъ нашъ е направилъ едно изясно изображение: "Разсмотрѣте кремове-тъ въ поле-то какъ растътъ;" "нико Соломонъ въ всички-тъ си славъ не бѣ обявленъ като тѣхъ. И кога Богъ така облича трѣвѣ-тъ на поле-то, не ще ли много повече васъ да облѣче?" Мат. 6; 28. "Кринъ юдолный" е кринъ що расте по долове-тъ и долины-тъ, Пѣсн. 2; 1.

Крискентъ, помощникъ Ап. Павловъ. Той може да е былъ единъ отъ седмдесетъ-тъ ученицы. Прѣдполагатъ че той е проповѣдалъ евангеліе-то въ Галатіѣ, 2 Тим. 4; 10.

Криспъ, прѣдсѣдатель на съборище-то въ Коринѣ. Той е былъ приведенъ въ Христіанство отъ Ап. Павла, Дѣян. 18; 8, и отъ него е былъ крѣстенъ, 1 Кор. 4; 14.

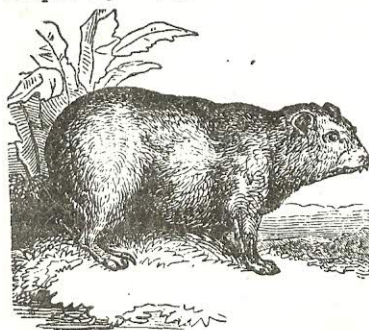
Кристалъ. Тази дума означавала най-напрѣдъ ледъ; сега тя ся употрѣблява да означава всѣ каквы добръ-прозрачны тѣла, които приличатъ на ледъ, на стъкло, или на огледало, Іов. 28; 17. Отк. 4; 6. 21; 11.

Критъ е единъ голѣмъ островъ на Средиземно море. Сегашно-то му име е Кандія. Въ Омировы-тъ поемы този островъ ся славѣ чималъ сто града. Критяни-тъ сж были добри моряци, и Критскы-тъ кораби сж плували до всички-тъ крайбръжія. Критяни-тъ сж были така сжщо прочути като искусны стрѣлцы, и тѣ сж ся уприличавали въ това занятіе още отъ дѣтство. Трѣбва да кажемъ и това, че Критяни-тъ, както Кападокійци-тъ и Кыликійци-тъ, сж были прочути дължи, и за този порокъ сж были пословични. Ето що казва Ап. Павелъ за тѣхъ, "Нѣкой си отъ тѣхъ, свой имъ

пророкъ, е рекъл: Критяне-тъ сж вынжгы лѣжци, зли звѣрове, тѣр-буси лѣниви," Тим. 4; 12, 13.

Когато отивалъ въ Римъ, Ап. Павелъ отплудвалъ въ корабъ-тъ покрай Критъ, Дѣян. гл. 27.

Кроликъ е животно което на голѣминѣ и видъ прилича на зайцы-тъ. То нѣма опашкѣ и кожата му е мурга. Крака-та му сж голи отдолу, ноктиѣ-тъ плоски и околчести, освѣнь онѣзи на вж-трешный-тъ палецъ на задни-тъ му крака, които сж дълги и прѣвити. Кролици-тъ не могатъ да копаѣтъ въ земѣ-тъ; тѣ живѣ-ѣтъ въ дупки по скалы-тъ. Соломонъ ги нарича "мѣдри" и "не силни людѣе". Тѣ сж кротки и тихи, и толкова плашливи щото ся стряскають и отъ сѣнкѣ-тъ на нѣкоѣхъ лѣтуещъ птицѣ.

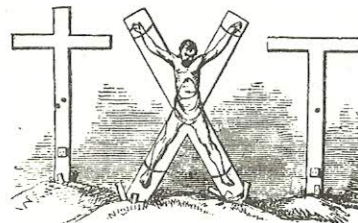
Кръво-отмъстителъ. Неприкосновенность-та на чловѣческый-тъ животъ, и справедливость-та за наказаніе-то на единъ убійцѣ сж смъртъ, имать основѣ-тъ си въ това че чловѣкъ е създаденъ по образъ Божій, Быт. 9; 6 На правосѣдіе-то, често е съдѣйствувала и страсть-та за отмъщеніе. Между Арапы-тъ, най-близкий-тъ сродникъ отъ-къмъ мѣжкѣ странѣ е трѣбвало да прѣслѣдва чловѣкоубійцѣ-тъ додѣто сж силѣ или сж хитрость сполучи да го убіе. Законъ-тъ Моисеевъ нарочно е запрѣтвалъ да ся пріема нѣкакъвъ откупъ за

животъ-тъ на убійцѣ-тъ, Числ. 35; 31; но законъ-тъ ся е намѣсвалъ между едно обвинено лице и прѣслѣдователь-тъ му, като бѣ прѣд-видѣлъ едно святилище — въ Божій-тъ олтарь и въ градове-тъ за прибѣжище — дѣто обвиненый-тъ можеше да прѣмине безопасно до-дѣто ся докажеше дали той е сторилъ дѣло-то съ същѣне, или случайно, Ис. Нав. 20; 6, 9. Въ прѣ-вый-тъ случай, той е былъ прѣ-даванъ изведнѣжъ на прѣслѣдо-ватель-тъ му за смъртъ, Исх. 21; 14. 3 Цар. 2; 29, 34. Въ послѣд-ній-тъ случай, той е можалъ да живѣе безопасно въ градъ-тъ за прибѣжище; но ако той отидеше другагѣ прѣди смъртъ-тъ на прѣ-восвященникъ-тъ, той ся е оста-валъ да бѣде убитъ отъ кръво-отмъстителъ-тъ, Числ. 35; 25—28. Виж. Прибѣжище.

Кръвь. Животъ-тъ на всички-тъ животни понеже е въ кръвѣ-тъ, тя бѣше една священна и сж-щественна часть на жертвы-тъ принесены на Бога, Евр. 9; 22. Съ неѣхъ тържественно порѣсвахъ ол-тарь-тъ и очистилище-то, "защото кръвѣ-та е която прави умило-стивеніе-то за душѣ-тъ," Лев. гл. 17. Животъ-тъ на жертвѣ-тъ ся даваше за животъ-тъ на грѣшникъ-тъ. Кръвѣ-та на жертвы-тъ е бы-ла прочее най-тѣсно съединена съ кръвѣ-тъ на Агнецъ-тъ Божій, "която вы очистя отъ всякой грѣхъ," Ефес. 1; 7. 1 Иоан. 1; 7. Отго-ва и строго-то запрѣщеніе на Изра-иляны-тъ да ядѣтъ кръвь, или как-во да е месо въ което е остава-ло кръвь; едно запрѣщеніе под-новено въ Дѣян 15; 29. Въ про-тивоположность на това сж азы-чески-тъ обычаи да пѣѣтъ кръвь-тъ на животны-тъ и даже на чловѣцы-тъ — да ядѣтъ суровѣ плоть, съ кръвѣ-тъ, и даже прѣ-сенъ кѣсъ отъ живо животно. 1 Цар 14; 32. Псал. 16; 4. Іез. 33; 25.

Освѣнь обыкновенно-то значе-ніе на душѣ-тъ кръвь, тя често

означава винѣ-тъ на убійство, 2 Цар. 3; 28. Мат. 27; 25; още и род-ство или еднокръвіе. "Плѣтъ и кръвь" сж гурены въ противополо-жность съ едно духовно есте-ство. Мат. 16; 17, съ прославлено-то тѣло, 1 Кор. 15; 50, и съ ду-кавы-тъ духове, Ефес. 6; 12. Сж-да-та "между кръвь и кръвь," Втор. 17; 8, бѣ една дѣто животъ-тъ е зависѣлъ върху направенѣ-тъ прѣсѣдѣ, т. е. да ли чловѣ-коубійство е было волно или слу-чайно и безъ омражѣ.

Кръсть. Съ кръстѣхъ смъртъ староврѣмени-тъ сж наказвали най-прѣзрѣни-тъ и робіе. Да ся накажеше нѣкой на кръсть бѣше най-безчестно наказаніе, Втор. 21; 23. Гал. 3; 13.

Виновици-тъ сж распинѣли ка-то ги приковавали о дървены кръ-стове. Забивали гвозди въ рѣцѣ-тъ имъ и въ крака-та имъ. По-нѣкога ги привѣрзвали съ връз-ски. Това наказаніе не е было по-малко мѣчително, защото ако то и да е причинявало по-малко бо-лезнь, то е правило страдаецъ-тъ да ся мѣчи много повече врѣ-ме. Понѣкога въ распятіе-то у-потрѣбляли и гвозден и връски. Кждѣ срѣдѣ-тъ на кръсть-тъ я-мало обычаи да забивать едно дър-вце, за да подпирѣ страдалецъ-тъ. Прѣди да приковѣтъ мѣченикъ-тъ на кръсть-тъ, бѣяли го съ бичове или съ ремыцы, а това е было по-ужасно и по-безчестно отъ всѣко друго бѣніе. Робіѣ-тъ, които сж были виновни за нѣкой голѣмы прѣстѣпленія, принуждавали да

носятъ кръста за распятіе-то сж изъ града и ги бѣяли. И Спаси-тель-тъ е былъ натоваренъ да но-си самси кръсть-тъ си, но той не можалъ да го носи; тогава нака-рали Симона Киринейца да го но-си подиръ него, Мар. 15; 21.

Въ онова врѣме е имало обы-чай, слѣдъ като распинѣтъ нѣкого, да му дадѣтъ да пѣе нѣщо което да го лиши отъ чувства-та му, та-ка щото да не усѣща мѣченіе-то. На Исуса Христа така сжщо под-несли оцетъ размѣсенъ съ жлъч-кѣ, но той не пріелъ, Мат. 27; 34. Мар. 15; 23. Види ся, обаче, че по-слѣ той пинѣлъ малко отъ общо-то питіе на войници-тъ. Проводенъ отъ Отца да понесе тежко-то брѣ-мена чловѣчески-тъ грѣхове, Спа-ситель-тъ е мыслить че нему не подобава да облекчава страданія-та си. "Чашѣ-тъ коѣжто ми даде Отецъ, да ѣхъ не пѣѣ ли?" Иоан. 18; 11. Той ѣхъ е испилъ, испилъ ѣхъ е до капкѣ. Кръсть-тъ Спаси-телевъ въсправили подъ горѣщо-то слѣнце, и раны-тъ му отъ бичо-ве-тъ и отъ гвозден-тъ му до-карали нестерпимѣ жаждѣ. Рас-пятіи-тъ оставали живи понѣкога по три-четыри дѣня, а понѣкога по цѣлѣ седмицѣ. Ето защо Пи-латъ ся е почудилъ че Христосъ умрѣлъ въ малко врѣме, Мар. 15; 44. Голѣны-тъ на двама-та разбой-ници стражари-тъ прѣбѣли, за да направѣтъ распѣты-тъ да умрѣтъ по-скоро, да не бы да останѣхъ на кръсть-тъ въ сжбботѣ-тъ, Втор. 21; 23. Ис. Нав. 8; 29.

Кръчмы, три-тъ, едно село на отстояніе тридесетъ и три ми-ли на юго-истокъ отъ Римъ. То ся споменува отъ Цицерона, и о-ще ся нарича Три Кръчмы. Виж. Анпиево тържище.

Кръщеніе-то е свято постано-вленіе, чрѣзъ което лица-та ся пріе-мать като членове на Христіан-ско-то общество. То ся извършва въ име-то на Отца, и Сына, и Свя-таго Духа; и .то е видимо-то и

общественно-то исповѣданіе на вѣрж-тѣ въ Христа и въ негово-то спасеніе, на жизнєнно-то сѣдинєніе съ него, на задѣлженіе-то да живѣемъ единѣ новѣ животѣ сподѣвъ неговѣ-тѣ наставленія и въ неговѣ-тѣ службѣ, и на очакваніе-то да сподѣлимъ негово-то славно и небесно безсмертіе. То не трѣбва да ся счита по никой начинѣ че отъ само себе-си вѣзражда. То ся е установило въ Христіанскѣ-тѣ церквѣ отъ Христа и отъ неговѣ-тѣ Апостолы, и е задѣлжително за послѣдователи-тѣ му во вѣкъ. Употрѣбеніе-то на водж-тѣ въ това постановленіе има основаніе-то си отчасти върху качєства-та ѣ за очищеніе, и върху обряды-тѣ на Израилскый-тѣ народъ, въ който "вода-та и кръв-та" сѣ были Богоопрѣдѣлени знакове на правствєнно-то обновленіе и очищеніе.

Крещеніе "съ Духъ Святый и съ огнь," Мат. 3; 11. Лук. 3; 16. Христосъ говори въ тѣзи мѣста за шеницѣ-тѣ и за плѣвѣ-тѣ — человекѣ-тѣ които го приѣматъ и онѣзи които го отхвърлятъ. Първый-тѣ классъ ще бѣде изобилно надарєнъ съ поученія-та и утѣшенія-та на Духъ Святый, а "плѣвѣ-тѣ" той ще изгори въ огнь негасимъ." Мнозина разбиратъ тука "огнь" въ най-обширный-тѣ смѣслъ на очищеніе-то; очищеніе-то на людє-тѣ Христовы чрѣзъ погубленіе-то на нечистивы-тѣ измежду тѣхъ, и тѣхно-то очищеніе отъ грѣхъ-тѣ чрѣзъ исправленіе-то на което ги подчинява. "Той е като огнь на топитель, и ще сѣдне като който топи и чисти сребро."

Кумиръ, Идолъ, Идолопоклонство. Дума-та кумиръ или идолъ буквально значи изображеніе или прѣдставленіе. Тя всѣкога ся употрѣбява въ Св. Писаніе въ лошъ смѣслъ, за прѣдставленія на язычески божєства какъ-вто и да сѣ. Богъ запрѣщава всѣкой видъ кумиры, или изобра-

женія и прѣдставленія на твари, направлены съ цѣль да имъ ся служѣ суетвѣрно, Исх. 20; 3, 4, 34; 13. Втор. 4; 16—19. 7; 23, 26. Той сж-що запрѣщава да ся прави видимо подобіе като неговъ образъ, Исх. 32; 4, 5 Втор. 4; 13. Неем. 9; 18.

Язычники-тѣ имахъ всѣкаквы идолы — изображения и изваяны прѣдставленія на звѣзды, духове, человекѣ, животны, рѣкы, растєнія, земны стихіи, и тѣзи бывахъ направлены отъ разны вѣщества — златны, серебряны, бронзовы, каменны, дървени, глиненны, и пр. Едва ли има прѣдмѣтъ или сила въ природѣ-тѣ, едва ли има добродѣтель и порокъ на душѣ-тѣ, и сѣстоеніе на чєловѣческыя животѣ, които да не сѣ приѣмали суетвѣрны божєскы почести. **Виж. Звѣзда.**

Не е вѣзможно да знаемъ отъ кога именно хора-та захванѣли да обожаватъ лѣжливы божєве и да ся кланятъ на кумиры. Въ Св. Писаніе нищо не ся споменува за идолопоклонство прѣдъ потопа, но отъ това дѣто Писаніе-то прѣмѣлчава да ни каже нѣщо върху този прѣдмѣтъ, ный не можемъ да заключимъ че идолослуженіе-то тогава не е сжществувало. Иосифъ и мнозина отъ церковны-тѣ отцы бѣхъ на мнѣніе, че наскоро подиръ потопа идолопоклонство-то станѣло общо въ свѣта; и наистинѣ, на кадѣто да погледнемъ подиръ Авраамово-то врѣме, ный виждамы само лѣжливо богопочитаніе. Авраамовѣ-тѣ прѣдѣды сѣ служили на лѣжливы божєве, както е очевидно отъ Ис. Нав. 24; 2, 14.

Евреи-тѣ не сѣ имали свое особєнно идолослуженіе; тѣ сѣ подражавали суетвѣрія-та на сѣсѣдны-тѣ си народы. Когато бѣхъ въ Египетъ, много отъ тѣхъ сѣ обожавали Египетскы-тѣ божєства, Іез. 20; 8; въ пустынѣ-тѣ сѣ служили на Хананейскы-тѣ, Египетскы-тѣ, Аммонейскы-тѣ, и Моавскы-тѣ; въ Іудеѣж

— на Финикійскы-тѣ, Сирійскы-тѣ. и др., Числ. гл. 25. Сжд. 10; 6. Ам. 5; 25. Дѣян. 7; 42. Рахылъ, вѣроятно, бѣше служила на кумиры у бицѣ си Лавана, защото тя открадѣ домашны-тѣ му божєве, Быт. 31; 30. Іаковъ, като ся върнѣж отъ Месопотаміѣж, на кака домородство-то си да отхвърли чужды-тѣ божєве отъ помежду си, и да хвърли суетвѣрны-тѣ обѣцы, които той скрѣлъ подъ единѣ тєревинѣж при Сихемѣ. Семейство-то му служило истинному Богу до дѣто той былъ живъ.

Прѣзъ врѣме-то на сждїи-тѣ, "Израилєви-тѣ сынове направихъ зло прѣдъ Господа, и поклонихъ ся на Ваалимы-тѣ; и оставихъ Господа Бога на отцы-тѣ си, та отидохъ слѣдъ други божєве, отъ божєве-тѣ на народы-тѣ които бѣхъ около тѣхъ, та служихъ на Ваала и на Астартинѣ-тѣ идолы," Сжд. 2; 11, 12. Гедєонъ, слѣдъ чудесно-то си избавленіе чрѣзъ Божїѣж силѣ, направѣ ефодъ, който станѣ примка на Израилѣны-тѣ да служѣтъ на кумиры. Сжд. 8; 27. Оєрафимъ-тѣ на Михеѣ станѣ сжщо за дълго врѣме съблазнѣ на Израилѣны-тѣ, Сжд. 17; 5, 18; 30, 31. **Виж. Оєрафимъ.**

При Самуїла, Саула, и Давида, истинєко-то Богопознаніе у Израилѣны-тѣ ся съхранявало вижда ся чисто. Имало е развращєнность и кривы работы, но малко или никакъ идолопоклонство. Соломонъ, въ желаніе-то си да угоди на чуждєстранны-тѣ си жены, вѣздигнѣлъ храмове въ чєстѣ на Астартѣж, Сидонскѣж тѣ богынѣж, на Молоха, Аммонскый богъ, и на Хамоса, Моавскый богъ. Ієровоамъ, който ся вѣскачилъ на прѣстола подиръ Соломона, поставилъ златны тѣлцы въ Данъ и Веилѣ, и вѣвелъ Израилѣны-тѣ въ грѣхъ. Народъ-тѣ, така поощряванъ кѣмъ идолослуженіе отъ царя си, служилъ не само на златны-тѣ тѣлцы, но на много други идолы, най-вече

Ваала и Астартѣж. При Ахаавѣ, идолослуженіе-то зєло ужасителны размѣры и надминѣло всѣкѣ границѣ Нечєстива-та Ієзавєлѣ, за да искорєни истинєко-то Богопознаніе, прислѣдувала Божїи-тѣ процѣды, додѣто Богъ, разярєнъ на Израиль, оставилъ го на произвола на Ассирійскы-тѣ и Халдєйскы-тѣ царє, които го прѣсєлили отвѣдъ Евфратъ. Іуда е была почти єдиакво развратєна. Описанїя-та, въ които пророци-тѣ сѣ очѣртали безпѣктности-тѣ и идолослуженія-та имъ, гнусотїи-тѣ и блудодѣянїя-та имъ по горы-тѣ и върхове-тѣ посвятєны на идолы, и чєловѣческы-тѣ имъ жьртвы, испѣлватъ ны съ ужасъ, и раскрѣватъ всєнѣкыя развратѣ на чєловѣческо-то сѣрдцє. **Виж. Молохъ.** Слѣдъ вѣзвръщаніе-то имъ отъ Вавилонѣж, ный не намирамы вече Еврей-тѣ да ся порицаватъ за идолопоклонство. Само при Антиоха Єнифана нѣкои надигли пакъ въ този грѣхъ, но други-тѣ ся упавили чисти отъ него.

Понеже поддържаніе-то на онѣзи вѣрѣж, която припознава єдного истиннаго Бога, е было єдно отъ основны-тѣ начала на Моїсєєвы-тѣ законо-постановленїя, и понеже Богъ ся е считалъ за Царь на Израилскый-тѣ народъ, то ный намирамы че идолопоклонство-то, т е служеніе-то на други божєве, занимава, въ Моїсєєвѣ-тѣ законѣ, єдно мѣсто между законопрѣстѣплєнїя-та. То наистинѣ е было прѣстѣплєніе не само противъ Бога, но и противъ основны-тѣ закѣны на държавѣж-тѣ, и за това то ся е наказвало най-строєо. Єдинствєнный-тѣ, живый-тѣ и истинный-тѣ Богъ, е былъ и граждєнскый законодатель и главєнъ управитель у Израилѣны-тѣ, и ся е приѣмалъ отъ тѣхъ за тѣхєнъ Царь; и отъ това излиза та идолослужєніе-то ся е считало за прѣстѣплєніе противъ господарство-то, и правєдно ся е наказвало съ смьртѣ,

както господарственно-то измѣни-
ничество въ нынѣшны-тъ времена.
По Еврейскій-тъ законъ, идоло-
служитель ся бѣше до смърть съ
каменіе, и идолослужитель градъ
ся истрѣбваше, съ всяко що и-
маше въ него, отъ лице-то на зе-
мѣ-тъ. Втор. 13; 12—18. 17; 2, 5.

На днешенъ день, идолопоклон-
ство-то прѣобладава въ свѣта; по-
вече отъ 700,000,000 человѣчески
сщщества сж идолопоклонци. Но
когато разгледамы идолопоклон-
ство-то отъ *правственна* точкѣ зрѣ-
нія, когато земемъ въ вниманіе че-
то състои не само въ вънкашно
служеніе на неистински богове,
но въ прѣдпочитаніе и прѣданность
на какво да было друго нѣщо по-
вече отколкото на Всевышняго,
колко хылады Христіани сж по-
винни за идолопоклонство! Все-
кой, койго възлюби този свѣтъ,
т. е. богатство-то му и славѣ-тъ
му, и за тѣзи забрави или прѣне-
брѣгне Бога и Христа, е идолослу-
житель не по-малко отъ стары-тъ
Евреи, и такъвъ не може да ся
надѣе че ще ся отгърве отъ осж-
жденіе-то на това зло. Кол. 3; 5.

Кучета. У Евреп-тъ тѣзи жи-
вотны сж были на прѣзрѣніе, но
Египтяни-тъ сж ся покланяли на
кучета-та както и на коткы-тъ. На
многo мѣста въ Св. Писаніе “куче-
та” ся наричатъ лакомы и нена-
сытны чловѣци, Мат. 7; 6. Псал.
22; 16. Филип. 3; 2. Кучета ся на-
ричатъ чловѣци и съ другы ни-
скы пороцы. Втор. 23; 18. 2 Пет.
2; 22. Отк. 22; 15.

Кърмилица. Писанія-та съдър-
жатъ нѣколко упоменанія на нѣ-
жно-то и повѣрително отношеніе
между кърмилицы-тъ и отхране-
ны-тъ отъ тѣхъ дѣца, Иса. 49; 22.
23. 4 Сол. 2; 7, 8. Виж. и повѣсть-
та на Ревекка, придруженъ до
животъ отъ вѣриж-тъ и почте-
на-тъ Деворж, и на “Джбъ-тъ на
плачъ,” подъ който ѿхъ погребли,
Быт. 24; 59. 35; 8.

Този, обычай и днесъ още ся па-

зи у благородны-тъ семейства въ
Сиріѣ и Индіѣ. Въ “Источны-тъ
си Изясненія,” Робертъ казва:
“Колко такыя явленія мя прина-
сяхъ въ патриаршескый-тъ вѣкъ.
За *первъ лѣтъ* дѣщеря-та оставя
башинъ-тъ си покрывъ; слугы-тъ
смутени; всякой споменува отко-
лѣшны нѣща, ксякой нека да сто-
ри нѣщичко което да ся хареса
на младж-тъ му господаркѣ. Е-
динъ дума, Ахъ не забравяй онзи
който тя кърмеше дѣте; друга,
Колко пжти ти донасяхъ хубавы
цвѣта. Не потѣпкахъ ли азъ грѣ-
шкы-тъ ти? Послѣ майка-та при-
стапва да ся опрости. Тя сълзи,
нѣжно ѿхъ прѣгрѣща, и нарежда;
Дѣщерко моя, на да ли ще тя ви-
дѣжъ веке; незабравяй мамжъ си.
Братецъ-тъ счепква сестрѣ си въ
мишцы-тъ си, и ѿ ся врича че ско-
ро ще доде да ѿхъ види. Баща-та
погълнѣтъ въ мысли, само ся
стрѣска отъ хълцанія-та на дру-
жинѣ-тъ. Тогазы той страстно
приграбѣва дѣщеркѣ-тъ въ обя-
тія-та си, и дума ѿ да не ся бои.
Слугыни-тъ тогазы да ся опро-
стятъ съ клѣто-то момиче, и жѣ-
жіе-тъ да побарнѣтъ нозѣ-тъ ѿ.
Както Ревекка имаше за другар-
кѣ *кърмилицѣ*, тѣй, и сега, *ал-та*
(кърмилица-та) който отъ детин-
ство е отгледала булкѣ-тъ, ѿхъ
придружава въ ново-то ѿ попри-
ще. Тя става нейна свѣтъница, по-
мощница, и пріятелка, и ней мла-
да-та невѣста обажда всички-тъ ѿ
надежды и страхове.”

Къртъ, едно малко животно,
което кърти подъ земѣ-тъ, Иса.
2; 20. То ся срѣща по нѣкои ча-
сти на Палестинѣ.

Кърчагъ, съедѣ за воджъ и за
другы течности. 4 Цар. 26; 11. Въ
срѣщно-то изображение сж прѣд-
ставени нѣколко подобни сѣждове,
който и до днесъ сж въ употре-
бленіе въ Палестинѣ.

Кывроо-аттаава (*гробница на
пожеланіе-то*), едно мѣсто въ пу-
стынѣ-тъ на което Израиліи-тъ

КЪРЧАЗИ И ЧАШЫ.

расположихъ станъ, и дѣто тѣ по-
желажъ отъ Бога мего, защото
манна-та бѣше имъ омырзила,
Числ. 11; 34, 35. 33; 16. Преперицы
имъ ся испратихъ въ голѣмы ко-
личества; но додѣто месо-то бѣ-
ше още въ уста-та имъ, Господъ
поразѣ голѣмо число отъ поже-
лавшы тѣ, и мѣсто-то бѣ наречено
“гробница на пожеланіе-то,” Псал.
78; 30, 31, и това станъ за при-
мѣръ на незадоволны-тъ и зло-
желатели-тъ, 1 Кор. 10; 6.

Кыдаръ, 1, сынъ Исмаиловъ,
Быт. 25; 13, баща-та на Кыдаров-
цы-тъ, споменжты отъ Плинія,
който населявахъ еднѣ земѣ съ-
сѣднѣ на Наваейцы-тъ въ Пу-
стынѣ Арабіѣ. Тѣ бѣхъ народъ
голѣмъ на четъ и силенъ, не съ
похвално име, Псал. 120; 5, и по-
нѣкога съ това име минувать жи-
тели-тъ и скитници-тъ на цѣлѣ
пустынѣ Арабіѣ, Иса. 21; 16, 17.
42; 11. Кыдарскы-тъ камило-ко-
зинни-тъ шатры бѣхъ прочути,
Псн. 4; 5.

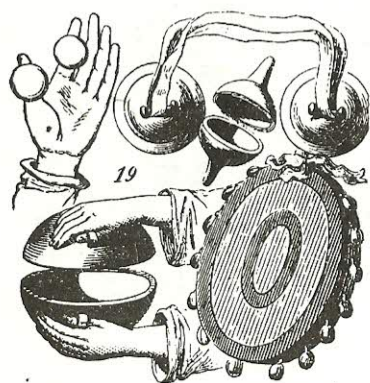
II, священо-то наглавіе на Е-
врейскыя первосвященникъ, на-
правено отъ тънжъ лененъ платъ
нѣколко лѣтѣ дѣлѣтъ и увитъ на
главѣ-тъ, съ еднѣ плочицѣ отъ
чисто злато на чело-то съ надписъ
на неѣхъ: “Святѣния Господу,”
Исх. 28; 4, 36—38. 39; 28—31.

ПЕРВОСВЯЩЕННИЧЕСКИЙ КЫДАРЪ.

Кыликія, юго-источна-та о-
бласть на Малж Азіѣ. Тя е има-
ла за прѣдѣлы на сѣверъ Таври-
ческа-та гора, която ѿхъ е дѣлила
отъ Каппадокіѣ, Ликаоніѣ, и И-
савріѣ, на югъ Средиземно море,
на истокъ Сиріѣ, и на западъ
Памфилиѣ. Западна-та часть на
Кыликіѣ ся е наричала Аспера,
или неравна, а источна-та ѿ часть
— Кампестрисъ; равна. Кыликія
ся е управлявала отъ Цицерона
когато той е былъ проконсулъ; и
главнѣй-тъ ѿ градъ, Тарсъ, е былъ
мѣсторожденіе-то на Ап. Павла,
Дѣян. 6; 9. Много Евреи живѣли въ
Кыликіѣ, тѣ имали чести сноше-
нія съ Іерусалимъ, и ся стѣгласили
съ другы-тъ Евреи да ся противятъ
на распространіе-то на Христіан-
ство-то. Самси Павелъ може да е
зелъ участіе въ прѣпирѣж-тъ съ
Стефана, Дѣян. 6; 9. 7; 58. Слѣдъ
обращеніе-то си къмъ Христа, Па-
велъ посѣтилъ роднѣ-тъ си земѣ,
Дѣян. 9; 30. Гал. 1; 21, и установилъ
церквы, до които послѣ бѣ отпра-
вено едно писмо отъ Іерусалим-
скый-тъ свѣтъ, Дѣян. 15; 23. Апо-
столь-тъ веднѣжъ направи заоби-
колжъ въ область-тъ на тѣзи цер-
квы съ проповѣдническо посланіе,
и усердно гледаше да ги види че на-
раставятъ и да ся утвърждаватъ.
Кымвалъ, едно музикално орж-
діе състояще отъ двѣ металически

РАЗНИ КЫМВАЛИ И ТЪЩАНЪ.

сежидины, които, когато ся блъснатъ едно о друго, производятъ единъ остръ, пронизителенъ звукъ. Отъ Псал. 150; 5. можемъ да заключимъ че у Еврей-тъ е имало въ употребленіе два вида кымвали, нарѣчани и напръстни. Кымвали сж ся употребявали въ храмъ-тъ и на народны тържественны праздни-ства, 1 Лѣт. 13; 8. 16; 5, както ся употребявать и отъ Арменцы-тъ на днешенъ день. Въ 1 Кор. 13; 1, Апостолъ-тъ извѣжда едно сравненіе отъ мѣдъ що звънти и кымвалъ що дрънка.

Кыміонъ, едно растеніе. Сѣмето му дава едно благовонно масло, което бива топло и възбуди телно, Иса. 28; 25—27. Христосъ избличава книжници-тъ и фарисей-тъ, че давали десетъкъ на мятвж-тъ, на копаръ-тъ, и на кыміонъ-тъ; а оставали по-важны-тъ нѣща на законъ-тъ, правосудіе-то, милость тж. и вѣрж-тъ. Мат. 23; 23.

Кыноваръ, една блистателна чървена краска, която бие на алено, Іер. 22; 14. Іез. 23; 14. Днешный-тъ кыноваръ е сѣрнистый живакъ.

Кыпръ, І., въ Псѣн. 1; 14 4; 13, има бѣлизнавъ благоуханенъ цвѣтъ, който выси на гроздове. Жены-тъ въ Истокъ вапсвать ноктіе-тъ си,

нозѣ-тъ си и рѣцѣ-тъ си съ изсушены-тъ и стрыты-тъ кыпровы лѣстїе за да имъ придавать еднѣ червено-жълтъ краскѣ. Ноктіе-тъ на нѣкои Египетскы мумїи ся намѣрватъ така вапсани.

II, единъ голѣмъ островъ въ Средиземно море, положенъ въ сѣверо-источнѣ-тъ часть на море-то помежду Кыликійж и Сирійж. Този голѣмъ островъ е около сто и четиридесетъ мили дългъ, и между петъ и петдесетъ мили широкъ. Кыпрїи-тъ были потыжили въ роскошность и развратъ. Първо-то тѣхно божество е была Венера, на коѣто е былъ сѣграденъ единъ прочуть храмъ въ Пафѣ. Кыпръ е былъ много плодороденъ; той е избилдувалъ съ всѣкаквы произведенія, какго съ вино, масло, медъ, вѣлнж, мѣдъ, ахатъ и кристалны камѣне. На този островъ е имало така сжщо цѣли лѣсове кыпариси. Отъ главны-тъ му градове, Пафъ на западно-то му приморіе, и Саламинъ на негочно-то ся споменувать въ Н. Завѣтъ. Евангеліе-то ся е проповѣдало въ Кыпръ още въ първы-тъ врѣмена на Христїанство-то, Дѣян. 11; 19. Варнава. Мнасонъ и другы знаменити Христїани сж были Кыпрїи, Дѣян. 11; 20. 21; 16. Апостолъ Павелъ и Варнава обходили островъ Кыпръ, слѣдъ 44 години подиръ Христа. Дѣян. 13; 4—13. Виж и Дѣян. 15; 39. 27; 4.

Кыриней, еднѣ областъ въ Ливійж, съ главенъ градъ Кыринж. Кыринейска-та областъ ся пада на западъ отъ Египетъ. Кыриней е днѣжъ ся е наричала и Пентаполисъ (петградникъ) отъ петъ тѣ ѣ главны градове, Кыринж, Аполлонійж, Арсиной, Вереникж, и Пголемайдж. Огъ тѣзи областъ е былъ и Симонъ Кыринейинъ-тъ, когато Римскы-тъ войници накарали да носи Спасителевъ тѣ кръстъ, Мат. 27; 32. Лук. 23; 26. Въ Кыринейскж-тъ областъ е имало много Еврей, отъ които една голѣма часть

пригжрижла Христїанскж-тъ вѣрж, ако мнозина и да ся показали противни, Дѣян. 11; 20.

Кыриній, или Публий Сулпицій Кыриній, управитель на Сирійж, Лук. 2; 2. Іосифъ, Еврейскій-тъ историкъ, казва че Кыриній ся назначилъ управитель на Сирійж слѣдъ изгнаніе-то на Архелая, а това е было десетъ години слѣдъ Христово-то рожденіе. Недавнѣшны-тъ изслѣдванія, обаче, показватъ като твърдѣ вѣроятно че Кыриній е былъ два лѣти управитель на Сирійж, и че първо-то му управителство поченжло десетъ години прѣди второ-то, и траяло за три години.

Кыріаѳанмъ, (двоинъ градъ), І., единъ старъ градъ на Емимы-тъ, источно на Іорданъ; по-сетѣвъ быде населенъ едно по друго отъ Моавцы-тъ, Амореицы-тъ и Израїляны-тъ, Быт. 14; 5. Вторъ 2; 9—11. Іез. 23; 9. Падаше ся въ прѣдѣлы-тъ на Рувимово-то племе, Числ. 32; 37. Ис. Нав. 13; 19.

II. Левитскій градъ въ Нефеалимово-то племе, 1 Лѣт. 6; 76; нарицаемый още Карѳанъ, Ис. Нав. 21; 32.

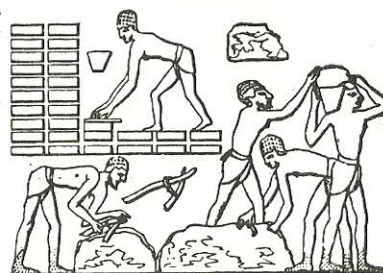
Кыріаѳіаримъ, или Кыріаѳъ-ваалъ, Ис. Нав. 15; 9, 60, градъ на Гѣваонцы-тъ, по-сетѣвъ даденъ на Іудж. Бѣше на прѣдѣлы-тъ на Веніаминаво-то племе, Ис. Нав. 18; 14, 15, около деветъ мили далечъ отъ Іерусалимъ на пѣтъ тѣ за Лиддж. Въ Кыріаѳіаримъ, у домъ-тъ на Авинадава, быде положенъ ковчегъ-тъ за много години, додѣто Давидъ го прѣвѣсти въ Іерусалимъ, 1 Цар. 7; 2. 2 Цар. 6; 2. 1 Лѣт. гл. 13.

Кыріаѳъ-арва. Виж. Хевронъ.

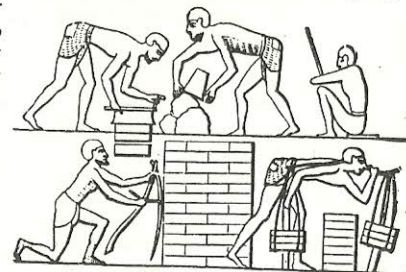
Кыріаѳъ-сання, и Кыріаѳъ-сеферъ. Виж. Девиръ.

Кыринчи сж ся правили обыкновено отъ калъ, изсушавали сж ся и ся закоравявали на съли-

це-то, Быт. 11; 3, ако и да сж употребявали нѣкой пѣтъ печи за да ги пекжтъ, 2 Цар. 12; 31. Наум. 3; 14. Вавилонскій-тъ стѣлпъ бѣ построенъ отъ кыринчи, засмолены съ смолж. Тѣзи кыринчи сж были на голѣмчнж единъ четверо-жгленъ кракъ; и голѣмо число отъ тѣхъ ся намира и днесъ въ Вавилонійж и въ Египетъ, съ нѣкой царскій или священническій печать отгорѣ имъ. Еврей-тъ въ Египетъ сж были най-много прѣтѣснявани съ праваніе-то на кыринчи. Върху Египетскы тѣ памятници, всичкы-тъ дѣйствія на тѣзи труднѣ и принудителнѣ работж сж изображены — носаніе-то на калъ-

тж, размѣсаніе-то ѣ, праваніе-то ѣ на калжпы, изсушаваніе-то и нарежданіе-то кыринчи-тъ на грамады и всичко ся е правило отъ чужден-

ПРАВАНІЕ КЫРПИЧИ, ОТЪ СТАРЫ ЕГЫПЕТСКЫ ПАМЯТНИЦЫ.

цы подѣ заповѣди-тъ на Египетскы настойници. Плява-та ся е размѣсвала съ калъ-тъ за да ѣх зайкчи.

Кыръ, I., единъ крѣпкъ Моавскій градъ; нарицаемый още Кыръ-аресеевъ, и Кыръ-аресъ, Иса. 43; 4. 16; 7, 11. Иер. 48; 31. Той бѣ веднѣжъ почти съсѣланъ отъ Иорама Израилевый-тъ царь, 4 Цар. 3; 23. Сегашно-то му име е Керакъ, брой около триста къщи, и е положенъ на единъ стрѣмъжъ могылъжъ въ горѣжъ-тъ часть на единъ долъ, който ся простира отъ море-то до петнадесетъ мили въ Моавскы-тъ горы.

II. Мѣсто-то дѣто Огелавъ-феласаръ прѣсели плѣнны-тъ отъ Дамаскъ, 4 Цар. 16; 9. Вѣрва ся това мѣсто да е было близо нѣкъдѣ до рѣкжъ Куръ или Кыръ, кѣмъ сѣверо-истоку отъ Арменіѣжъ. Куръ тече юго-источно, собира ся съ Арасъ, и ся втича въ Каспійско море.

III. Сынъ на Камбиза Персійскій царь, и на Манданжъ, дѣщерѣжъ на Астиага Мидійскій царь. Кыръ помогнѣлъ на уйка си Кіаксара (извѣстенъ въ Библиѣжъ-тъ съ име-то Дарій Мидянинъ-тъ) да завладѣе Малжъ Азіѣжъ, и послѣ съ съединены-тъ си силы прѣзели Вавилонъ и нахѣлтали въ Ассирійскжъ-тъ имперіѣжъ. Кыръ ся оженилъ за братовчеджъ-тъ си, дѣщерѣжъ Кіаксаровъжъ, и по този начинъ той наслѣдилъ и двѣ-тъ короны, и Персійскжъ-тъ и Мидійскжъ-тъ. Дохожданіе-то на Кыра е было прѣдказано и отъ пророкъ Исайѣжъ, Иса. 44; 28. 43; 4—7. И наистинѣжъ, Кыръ освободилъ Іудей-тъ, 2 Лѣт. 36; 22, 23. Даниѣлъ е благоденствувалъ въ врѣме-то на Кыра, Дан. 6; 28.

Кысонъ, сегашно-то му названіе *Мукута*, е единъ потокъ, на който глава-та е въ Іезраелско-то поле, близо до полы-тъ на Фаворскжъ-тъ горжъ. Като прѣмине прѣзъ голѣмо-то поле и сбере воды-тъ на по-малкы-тъ поточета, той тече на доло покрай подножіе-то на Кармилъ, и ся втича въ Средиземно море, на едно малко разстояние на югъ отъ Акко (Птолемей-

дж). Воды-тъ които ся втичатъ въ него отъ Кармилъ, виж. **Кармилъ** II, го правятъ непрѣстаненъ потокъ прѣзъ всичкы-тъ врѣмена на годинѣжъ-тъ за седмъ мили отъ устие-то му. Но всичка-та источна часть на корыто-то му, която минува прѣзъ едно безгористо поле, прѣсѣхва лѣтъ; но пакъ, зимѣ и подиръ тежкы дѣждове, ся надува понѣкога отъ голѣмы и бѣрзы порои. Както нѣкога войската на Сисаръ ся удави въ този потокъ, Сжд. 4; 13. 5; 21, така той завлѣче и Арабы-тъ, които бѣгажъ отъ Френцы-тъ слѣдъ битвжъ-тъ при горжъ Фаворъ, на 18 Апр. 1799 год.

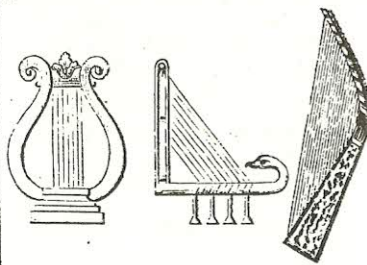
Кысълъ (*агурида*), незрѣло гроздіе. Въ Иса. 5; 2, 4, Богъ ся оплаква отъ народъ-тъ си, когото посадилъ като избранныя лозжъ, отъ който очаквалъ да роди гроздіе, а тя родила кысълъ.

Кысь (*лжж*), I., Левитинъ, сынъ Мераріевъ, 1 Лѣт. 23; 21. 24; 29. II., Веніаминецъ, 1 Лѣт. 8; 30. 9; 36.

III., Баща-та на царь Саула, отъ родъ-тъ на Матри, и сынъ Нировъ, 1 Цар. 9; 1. 3. 10; 11, 21. 14; 51. 2 Цар. 21; 14. 1 Лѣт. 8; 33. 9; 39. 12; 1. 26; 28.

IV. Левитинъ, 2 Лѣт. 29; 12.

V. Веніаминецъ и праотецъ Мардохеевъ, Есѣ. 2; 5.

РАЗНЫ КЫТАРЫ.

Кытара, най-старо-то и най-обыкновенно-то музикално орждіе у стары-тъ Іудей. То е было

леко, и ся употрѣблявало за увеселеніе и на священи и на свѣтскы тържества. То е было изобрѣтено отъ Ювала, Быт. 4; 21. 31; 27. 1 Лѣт. 16; 5. 23; 4—5 Псал. 81; 2. Давидъ е былъ много вѣщъ въ свиреніе съ кытаржъ, 1 Цар. 16; 16, 23. 48; 10. Музикално-то орждіе, което много е приличало на днешнѣжъ-тъ кытаржъ, Іудей-тъ ся наричали псалтирь, Псал. 57; 8. 81; 2. 92; 3. 108; 2. Псалтирь-тъ е былъ на видъ тригѣленъ, и сгруппы-тъ му ся были отъ седмъ до дванадесетъ, Псал. 33; 2. 144; 9. На малкы-тъ псалтиры свирили съ рѣжжъ, а на голѣмы-тъ съ желѣзце. Іудей-тъ имали и други струнны орждія, но сега почти нищо ся не знае за тѣхъ.

Кыттимъ, сынъ Іавановъ, и внукъ Ноевъ, Быт. 10; 4.

Кыттиѣни, потомци на Іавана, сынъ Іафеевъ. Кыттимъ ся е наричала земя-та която тѣ ся населявали, Быт. 10; 4. Види ся че съ думжъ Кыттимъ староврѣменни-тъ ся разумѣвали най-напрѣдъ островъ Кыпръ, и послѣ други островы и нѣкои земи ближни на Средиземно море, както напр., Македоніѣжъ, Дан. 11; 30, и Римъ, Числ. 24; 24.

Кытъ, най-голѣмо-то знайно морско животно, Іов. 7; 12. Една и сѣща-та Еврейска дума ся привозда ту *кытъ*, ту *ламя*. Види ся че тя включява всякы-тъ голѣмы морскы чудовища, както въ Быт. 4; 21. Въ Іез. 32; 2, дѣто става дума за Египетъ и Нилъ, тя безсмыслино значи крокодилъ, както и въ Псал. 74; 13. Иса. 27; 1. 51; 9. Іез. 29; 3. "Голѣма-та рыба," Іон. 2; 1), която погълнѣ Іонъ, не може да ся опрѣдѣли какво животно е была Неопрѣдѣлена е и Гръцката дума въ Мат. 12; 40. Обаче, въ старо врѣме ся ся намирали кытове и акулы въ Средиземно-то море.

Кыфа (*камыка*). То е Сирійско или Ново-Еврейско име дадено отъ

Христа на Петра, Іоан. 4; 42. Гръцка-та дума *Петросъ* има сѣщо-то значеніе, виж. **Петръ**.

Кѣлненіе. Виж. **Кѣлтва**.

Л.

Лаванъ, заможенъ Месопотамскій скотовѣдецъ, сынъ Ваеуиловъ, и внукъ на Нахора Авраамовъ-тъ братъ, Быт. 24; 28—31. За да разберемъ какъвъ чловѣкъ бѣше този Лаванъ, трѣбва да знаемъ колко ся зарадва той да даде сестржъ си Ревеккжъ за женѣ на сына Авраамовъ, който бѣ единъ на такъвъ богатъ бащжъ, Быт. 24; 30, 50, и какъ лѣстиво и неправедно постѣпи той съ Іакова племенника си и зетя си, противъ чісто лукавство Іаковъ ся бранеше и съ хитрость и съ вѣрность. Когато благоденствіе-то на едно-то домочадіе и завистъ-та на друго-то направихъ миръ-тъ невъзможенъ, Іаковъ, по Божіе повелѣніе, тайно станъ да отиде въ Ханаанъ. Лаванъ го погони; но като му дойде заповѣдь отъ Господа да не го поврежда, върнѣжъ ся назадъ слѣдъ като сключи съ него единъ договоръ за миръ. Той ся види да е познавалъ истиннаго Бога, Быт. 24; 50. 30; 27. 31; 53; но "богове-тъ" или "домашни-тъ идоли," които Рахиль открадѣхъ отъ бащжъ си, Быт. 31; 30, 34, показватъ че той бѣше заразенъ съ идолопоклонство.

Лазаръ, I., пріятель и ученикъ Христовъ, братъ Маріинъ и Марѣинъ, съ когото Спаситель-тъ прѣживѣ нѣколко пѣти въ Виваніѣжъ, близо при Іерусалимъ. Господъ нашъ държеше на голѣмъ почитъ това домочадіе, и често го посѣщаваше; и когато Лазаръ паднѣ опасно боленъ, пратижъ до него та му казахъ: "Господи, ето тойзи когото любишь, боленъ е." Спаситель-тъ пристигнѣ въ Виваніѣжъ слѣдъ като той бѣ лежалъ четири дни въ гробъ-тъ, и съживи го само като повика кѣмъ него "Лазаре,

излѣзъ вѣнъ." Това ^{удивително} чудо привлече толкова народъ къмъ Христа, щото неприятелитѣ му търсехъ да убиятъ и него и Лазаря, Іоан. гл. 11, 12; 1—11. Историата на това събитіе представя Христа и като състрадателен приятел, който плаче за приятелитѣ си съ приятелитѣ си, и като Князь на живота, който славно въстѣржествува надъ смърть-та и гроба. Блѣзъ на онѣзи които на свой-тъ смъртенъ часъ, или на смъртний-тъ часъ на приятелитѣ си, знайтъ че тѣ сж безопасни въ Тогози който казва: "Азъ съмъ въскръсненіе-то и животъ-тъ," и "защото азъ съмъ живъ, и ви ще бждете живи."

II. Име-то дадено, въ единъ отъ най-поучителны-тъ притчи на Спаситель-тъ, на безпомощный-тъ просякъ дѣто лежаше при врата-та на богатый-тъ. Просякъ-тъ, ако и да бѣ сиромашъ и огорченъ, бѣше Божіе чадъ; но богатый-тъ, ако и да бѣ само-доволенъ и да се наслаждаваше съ вѣско земно благо, живѣяше безъ Бога. Състоянія-та имъ въ този животъ чудесно ся промѣнихъ на онзи свѣтъ, Лук. 16; 19—31. Вижъ **Авраамово лоно**. Спаситель-тъ нашъ ясно ны учи съ тази притчъ, че и оправдани-тъ и осѣдени-тъ отъ Бога знайтъ отежданія та си и почивать да блаженствувать и да ся мжчатъ веднага подиръ смърть-та си, и че и въ два-та случая отсѣденія-та сж вѣчны.

Лансъ, вижъ Данъ.

Лакътъ, една старовременна мѣрка Най-наръдъ дължина-та на лакътъ-тъ ся е мѣрила отъ лакътъ-тъ на рѣжъ-тъ до край-тъ на сръдний-тъ ѝ прѣстъ. Еврейскый-тъ лакътъ, споредъ нѣкои, е былъ двадесетъ и единъ прѣстіе дългъ; но споредъ други осемнадесетъ. Учителитѣ на Талмудъ-тъ заблѣжхатъ че Еврейскый-тъ лакътъ былъ съ единъ четвъртъ по-голѣмъ отъ Римскый-тъ.

Ламехъ, I., Быт. 4; 18—24, потомецъ Каиновъ, въ петый-тъ поаясъ, и праотецъ на много потомцы, които ся отличихъ въ земледѣліе-то, музикъ-тъ, и художества-та. Той е пръвъ многоженецъ за когото бѣлѣжи Св. Писаніе. Кратката рѣчь, съ коюто ся обръща къмъ двѣ-тъ си жены, може и въ прѣводъ-тъ да послужи като образецъ на паралелизма отъ старъ-тъ Еврейскъ поезій.

"Ада и Селла:

Чуйте гласъ-тъ ми,

Жены Ламеховы:

Послушайте думы-тъ ми:

Понеже мжжа убихъ

За рѣжъ-тъ си,

И юноша за струпъ-тъ си.

Ако за Каина стане

Седмкратно отмъщеніе,

То за Ламеха ще стане

"Седмдесетъ и седмкратно."

Разно ся тълкува този поетическый отломъкъ. Най-задоволително-то тълкуваніе е, може-бы, че Ламехъ бѣше убилъ нѣкого случайно или за да ся защити, и бѣше за това изложенъ на отмъщеніе-то на "отмъстителъ за кръвъ;" но той успокоява уплашени-тъ си жены като говори, че Господъ който бѣ забранилъ убиваніе-то на Каина подъ тежко наказаніе, Быт. 4; 15, много повече щѣше да уварди живота на Ламеха, койго бѣ сравнително невиненъ.

II. Сынъ-тъ Маѳусаловъ, и баща-та Ноевъ. Живъ седмстотинъ и седмдесетъ и седмъ години, и умръ петъ години прѣди потопъ-тъ, Быт. 5; 25—31.

Лаодикія бѣше голѣмъ и богатъ градъ въ Малж Азіѣ, и главенъ градъ на Фригійж Накатіанскъ. Тя бѣ положена на рѣжъ Ликъ, не далечъ отъ съединеніе-то и съ Меандръ, и близо до Колосса и Іераполь. По-старо-то ѝ име тѣ Диосполисъ, но откакъ ся увеличи отъ Антиоха II, нарече ся Лаодикія, по име то на женъ му Лаодикъ. Около 63 г. слѣдъ Р. Х.,

този градъ, наедно съ Іераполь и Колосса, бѣде съсипанъ отъ едно землетръсеніе. но скоро ся въздигна пакъ отъ Марка Аврелія. Лаодикія е сега на развалины, и мѣсто-то ся зове Ескы-Хысаръ. Една Христіанска църква рано ся състави тука. Апостолъ Павелъ ѣхъ поздравява въ писмо-то си до Колоссяны-тъ, и въ друго едно, Кол. 2; 1, 4; 13—16, което въобще ся мысли че е "Посланіе-то къ Ефесемъ." Църква-та въ Лаодикійж, вѣроятно ся посѣти отъ Ап Павла, и е една отъ седмъ-тъ църквы които пріехъ особенны посланія отъ Христа подиръ въшествіе-то му, Отк. 1; 11, 3; 14—22. Малко знаеме за по-подирній-тъ ѝ исторійж, о-сѣтъ това дѣто единъ важенъ съборъ бѣде събранъ тамъ кадѣ сръдъ-тъ на четвъртыя вѣкъ.

Ласей, градъ близо при Добры пристанища, на южнѣ-тъ странж на Критъ. Павелъ заминалъ покрай тамъ по пѣтъ-тъ си за Римъ, Дѣян. 27; 8.

Ластовица, добръ позната-та прѣлѣтна птица, която посѣщава и наши-тъ страны, Псал. 84; 3. Иса. 38; 14. Іер. 8; 7. Вижъ **Жеравъ** и **Врабче**.

Лакхай-рон (ладеенецъ на того-ва който живѣе, и който мя видѣ), върху юго-западный-тъ прѣдѣлъ на Хананъ, дѣто Агаръ ся посѣти отъ единъ ангелъ, Быт. 16; 14.

Лакхисъ, градъ въ юго-западнѣ-тъ частъ на Іудейж, Ис. Нав. 10; 3, 5, 31; укрѣпенъ отъ Ровоама, 2 Лѣт. 11; 9, и толкова силенъ щото устоя до едно врѣме на всичкѣ-тъ Синахыримовъ войскъ, 4 Цар. 18; 17, 19; 8. 2 Лѣт. 32; 4, 9, 21. Мих. 1; 13. Въ този градъ бѣ убитъ царъ Амасія, 4 Цар. 14; 19. За чудесно потвържденіе на истинность-тъ на Св. Писаніе, вижъ **Синахыримъ**.

Леванимъ. Вижъ Ливія.

Лебедъ. Тази птица ся упоменува само въ Лев. 11; 18, и Втор. 14; 16.

Леввей. Вижъ Іудж II.

Левити. Всячки-тъ Левіеви потомци могатъ ся нарѣ Левити, Исх. 6; 16, 25. Ис. Нав. 3; 3, вижъ **Левій**; но по-особенно извъ, шавши-тъ по-долни-тъ службы въ храмъ-тъ, които по това различахъ отъ священницы-тъ, които бѣхъ отъ Левіево-то племе до Аарона, и занимавахъ по-высоки-тъ службы, Числ. 3; 6—10, 18; 2—7. Богъ избра Левиты-тъ за служеніе-то въ скинійж-тъ и храмъ-тъ, вмѣсто първородны-тъ Израилевы, на които бѣхъ прѣдоставени тѣзи длѣжности, и които бѣхъ вече освятени за тѣзи цѣль въ память на велико-то освобожденіе въ Египетъ, Исх. гл. 13. Числ. 3; 12, 13, 39—51. Въ пустыньж-тъ Левиты-тъ пазехъ скинійж-тъ и священны-тъ вещи, отъ които вѣско отъ три-тъ семейства имаше по особенъ дѣлъ, и ги прѣносахъ отъ едно мѣсто на друго, Числ. 1; 51. гл. 4. 1 Лѣт. 15; 2, 27. Откакъ ся направи храмъ-тъ, тѣ имахъ настоятелство-то на врата-та, на священны-тъ съсѣды, на хлѣбове-тъ на прѣдложеніе-то които сами-тъ притотвахъ и на другы приносы, и отъ тѣхъ бѣхъ опрѣдѣлени пѣвцы-тъ и свирачи-тъ, 1 Лѣт. 9; 23. 2 Лѣт. гл. 29. Тѣ носяхъ дърва, водж и др. т. за священницы-тъ; помагашъ имъ въ жертвоприношенія-та, и събирахъ и расправяхъ приношенія-та

на народа, 2 Лвт. 30; 16, 17. 35; 1. Отъ тѣхъ ся опрѣдѣляхъ още и вардаци на храмъ-тъ, Неем. 13; 43, 22, и Псал. 134. Но освѣтъ-тъ имъ службы въ храмъ-тъ тѣ вършахъ и другъ важнѣ службъ, учехъ народъ-тъ, измѣжду когото бѣхъ распрѣснѣти, на добродѣтель и благочестіе, 2 Лвт. 30; 22. Неем. 8; 7, и свързвахъ племена-та помежду имъ. Тѣ и зучвахъ законъ-тъ и бѣхъ сѣдници, но подъ священницы-тъ, 2 Лвт. 17; 9. 19; 8—11. Господь бѣ опрѣдѣлилъ, за прѣхранѣ-тъ имъ, тѣмъ да ся дава десетъкъ-тъ на жита-та, овоцѣ-та и добытъкъ-тъ; но тѣ отдѣляхъ и давахъ на священницы-тъ десетъкъ-тъ часть на този десетъкъ; и понеже Левити-тъ не притежавахъ поземлены владѣнія, то това имъ даждіе ся пріемаше отъ священницы-тъ вмѣсто начатъкъ-тъ които тѣ бѣхъ длѣжни да приносятъ Господу, Числ. 18; 21—31. Плащаніе-то тѣмъ данъ на Левити-тъ зависѣше вижда ся отъ добръ-тъ волѣж на народа: и ето защо на Еврей-тъ особенно бѣ заповѣдано да внимавать да не бы да забравяють братія-та си Левити-тъ, Втор. 12; 12, 18, 19.

Господь отреди за Левити-тъ, четиридесетъ и осмъ градове, съ нивы, ливады, и градины, Числ. гл. 35. Отъ тѣзи тридесетъ бѣхъ дадени на священницы-тъ, всички-тъ въ племена-та близо до Іерусалимъ. Шесть отъ Левитскы-тъ градове бѣхъ опрѣдѣлени за градове на прибѣжище, Ис. Нав. 20; 21. Додѣто бѣхъ на службѣ въ храмъ-тъ, Левити-тъ ся поддържахъ отъ запасы-тъ и дневны-тъ приношенія на храмъ-тъ. Съ това прѣдметство ся ползувахъ и пришелицы-тъ въ Іерусалимъ, които своевольно ходехъ тамъ отъ ревность къмъ Божіимъ-тъ службѣ, Втор. 12; 18, 19. 18; 6—8. Посвященіе-то на Левити-тъ не ставаше обрядно. Виж. Числ. 8; 5—22. 2 Лвт. 29; 34.

Левити-тъ не носяхъ особенно облѣкло за да ся отличавать отъ други Израйляны доврѣме-то на Агриппѣ. За това нововведеніе ся споменува отъ Іосифа, който още забѣлѣжава че стари-тъ обычаи на странж-тъ не може да ся занемарять ненаказанно.

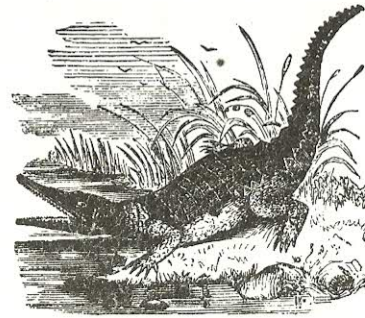
Левити-тъ бѣхъ раздѣлени на три разряды: Гырсоновцы-тъ, Кааовцы-тъ, и Мераріевцы-тъ, Числ. 3; 17—20. Тѣ още ся подраздѣляхъ на четири или отдѣленія както священницы-тъ, 1 Лвт. гл. 23—26. Отпърво, тѣ постѣпвахъ въ общо-народны-тъ си длѣжности на возрастъ тридесетгодишенъ, Числ. 4; 3. 8; 23; но Давидъ опрѣдѣли да постѣпять на двадесетъ години; и на петдесетъ тѣ ся увольнявахъ отъ службѣ, 1 Лвт. 23; 24—27. Служители-тъ на разны-тъ отдѣленія, вратари-тъ, пѣвцы-тъ, стражари-тъ, и пр. вършахъ длѣжность по редъ, и по еднѣ седмицѣ на единъ пѣтъ, 1 Лвт. гл. 23—26. 2 Лвт. 23; 4, 8. 31; 17. Ездр. 3; 8—12. Подиръ расцѣпленіе-то на десетъ-тъ племена, голѣма-часть Левити напусихъ градове-тъ си у Израйля, и ся населихъ помежду Іудино-то племе, 2 Лвт. 11; 12—14. 13; 9—11. Подиръ плѣнисне-то, множества отъ тѣхъ ся върнахъ въ Іудей, Неем. 10; 15—19. 12; 24—31. Въ Новый-тъ Завѣтъ тѣ рѣдко сѣ споменѣти, Лук. 10; 32. Іоан. 1; 19. Дѣян. 4; 36. Мыслятъ, обаче, че повечето “книжници” и “законоучители” сѣ были отъ това племе.

Левитъ, третѣ-та отъ петъ-тъ книги Моисеевы, наречена Левитъ, защото съдържавѣ законы-тъ и постановленія-та за Левити-тъ, священницы-тъ и жертвоприношенія-та. Еврей-тъ ихъ наричатъ “законъ-тъ на священницы-тъ.” Въ първый-тъ отдѣлъ ся описвѣть по тѣмъ всички крѣвавы и безкрѣвны жертвы: всесъжженія-та, хлѣбны-тъ приношенія, приношенія-та за грѣхъ, примирителны-тъ при-

ношенія, приношенія-та за съгрѣшеніе отъ незнаеніе и за прѣстѣпленіе; грѣхове-тъ за които и начинъ-тъ по който да ся приносятъ. Пълнота-та на тѣзи подробности не само показваше важность-тъ на истинско-то богослуженіе, но възбраниваше и всѣкавы челоуѣчески притурки или промѣненія, които можяхъ да заведѣтъ въ идолопоклонство. Цѣло-то това распорѣждане имаше “сѣмъ на бѣдѣщи-тъ добрини” и изображаваше беспорочныя Агнецъ, който имаше да стане жертва за всички свѣтъ. Най добро-то тълкованіе на Левитъ е посланіе-то до Еврей-тъ.

Едно пѣлно описаніе на освещеніе-то на Аарона и сынове-тъ му за священницы, е послѣдовано отъ поучителнѣ-тъ повѣсть за Наава и Авіуда. Послѣ слѣдуютъ законъ-тъ за лично и обрядно очищеніе, вѣченъ памятникъ на грѣхы-тъ оскверненія и на Божіимъ-тъ святость. Подиръ това, едно описаніе на великій-тъ день на Умилостивленіе-то; и сѣтъ пѣлкои поученія за Еврей-тъ противъ суетѣрїя-та и нечистотїи-тъ на идолопоклонницы-тъ, Ханаанцы; и още пѣлкои закони, нравственни, здравословни и гражданскы. По-нататѣкъ на Еврей-тъ е зарѣчано изрично да пазятъ праздницы-тъ си, и закони сѣ положени относительно сѣбботѣ-тъ, юбилей-тъ, оброцы-тъ, и десетъцы-тъ. Поученія-та и общанія-та въ послѣднѣ-тъ часть на книгѣ-тъ направляють вниманіе-то имъ къмъ бѣдѣще-то, и имать за цѣль да съединяють цѣлый-тъ народъ въ служеніе-то истинному Богу. Тази книга съдѣржа исторїи-тъ на първый-тъ мѣсець на вторѣ-тъ имъ годинѣ слѣдъ като излѣзохъ изъ Египетъ.

Левїаованъ, Псал. 74; 14, водно чудовище описано въ книгѣ-тъ на Іовъ, гл. 41. Това животно вѣроятно да е крокодилъ-тъ, ужасъ-тъ на Нилъ, както Всеомоеъ, въ Іов. гл. 40, е рѣчны-тъ конь на истѣ-тъ

КРОКОДИЛЪ.

рѣкъ. Крокодилъ-тъ е природенъ на Нилъ, и други Азіатскы и Африканскы рѣкы. Въ пѣлкои случаи той е до тридесетъ крака дълъгъ; извѣстнѣро лакомъ и силенъ, и много бързъ въ плуваніе-то; напада челоуѣцы и най-голѣмы животны, най-дѣрзостно и буйно; уловенъ въ силнѣ мрѣжѣ, чегото прѣттури корабы-тъ на ловцы-тъ; има съразмѣрно най-голѣмы уста отъ всички други чудовищны животны; движи и двѣ-тъ си челюсти еднакво, горня-та отъ които има не по-малко отъ тридесетъ и шестъ, и долня-та тридесетъ остры но здравы и едры жѣбы; и е облѣченъ съ еднѣ ризницѣ толкова луспѣвъ и закоравѣлъ что куршумъ не може да ихъ пробіе, освѣтъ подъ коремъ-тъ. Общѣ-тъ отличителны свойства на Левїаована до толкова ся посрѣщатъ съ отличителны-тъ свойства на крокодила, что не остава съмнѣніе да мыслимъ че той е истый-тъ крокодилъ. На пѣколко мѣста въ Св. Писаніе, Египетскы-тъ царь ся види да ся нарича Левїаованъ, Иса. 27; 1. Іез. 29; 3.

Въ Псаломъ 104; 26 съ думѣ-тъ Левїаованъ, въ еднѣ по-широкъ смыслъ, можемъ да разбирамы кое да е голѣмо морско животно.

Левїй, І., третїй-тъ сынъ Іаковъ и Лїнъ, роденъ въ Месопотамїѣ; и баща на трима сынове,

и на Иохавеж Моисеевж-тж май-кж, Быт. 29; 31. Исх. 6; 16—20. За участие-то му въ умъртвяване-то на Сихемцы-тж, Быт. гл. 34, баща му на смъртний-тж си часъ про-коби зло за потомство-то му, Быт. 49; 5—7; но понеже тж по-сетиъ ся прилѣпихъ къмъ Господа, Моисей гы благослови, Исх. 32; 26—29. Втор. 33; 8—11. Левиево-то племе, споредъ прѣдреченіе-то Иаковово, быде распрѣснжто помежду дру-гы-тж Израилевы племена; тж не добыхъ дѣлъ въ расподѣленіе-то на Хаанаъ, но нѣкой градове въ дѣлове-тж на други племена. Оба-че, и това не бѣ за зло, защото Господь си избра това племе да му служи въ храмъ-тж и да съ-стави священническо-то съсловіе, на което и подари голѣмы прав-дины надъ други-тж племена. Вспы-чки-тж десетъци, начатки-тж на плодове-тж, и други приношенія, приносяны на храмъ-тж, както и извѣстны части на пожертвованы-тж животны, принадлежахъ на Ле-виты-тж. Виж. Левити.

II. Апостолъ Матей ся зовель и Левій. Виж. Матей.

Левона, Сжд. 21; 19, градъ на Ефремцы-тж, близо при Сило, помежду Веонъ и Сихемъ. Име-то му и мѣстоположеніе-то му сж запазены отъ сегашно-то село Лѣ-банъ.

Легионъ. Число-то на единъ Рим-ский легионъ бѣше ту по-гольмо-ту по-малко въ различни врѣмена, между три хыляды и два пжти толкова и выше. По врѣме-то на Христа единъ легионъ състоеше отъ шесть хыляды душъ, освѣнъ конницж-тж. Имаше по десетъ от-реда въ всѣкой легионъ, раздѣлени всѣкой по на три четы, и тѣзи по-дирни-тж по на двѣ сотни. Въ Св. Писаніе, легионъ значъ безброино голѣмо число. Спаситель-тж излѣ-кува единъ бѣснуемъ, комуто име-то бѣше „Легионъ,” като да ся бѣснуваше отъ безъ четъ бѣсове, Мар. 5; 9. Израженіе-то „дванаде-

сеть легиона ангелы,” Мат. 26; 53, изяснява безброинось-тж на не-бесны-тж полчища, и усърдїж-тж имъ прѣданность на Христа.

Лемуилъ, писатель-тж на 31 гл. отъ Притчы-тж. Нѣкои го мы-слятъ да е друго име за Соломонъ.

Ленъ. Това полезно растеніе ся е обработвало отъ челоѣцы-тж въ всички-тж врѣме-на, Ис. Нав. 2; 6. Прит. 31; 13. Моисей говори за ленъ-тж въ Египетъ, Исх. 9; 31, и тази земя ся е славила още отъ памти-вѣ-ка съ ленопроиз-водство-то си. „Е-гипетска-та прѣж-да” и „виссонъ-тж” отъ Египетъ,” кои-то сж ся произво-ждали отъ ленъ, ся споменуватъ въ Св. Писаніе за прѣ-всходство-то си, Прит. 7; 6. Іез. 27; 7. Повечето ле-нены ткани, които ся нампратъ по Египетскы-тж мумии, сж несравни-мо по-долни отъ сегашны-тж Евро-пейскы платове. Нѣкои отъ тѣхъ, обаче, сж безмѣрно тѣкы. Въ единъ кжсъ Египетско платно сж ся намѣрили на всѣкой единъ че-твъртитъ прѣстъ 152 нишкы въ основж-тж и 71 въ вѣтакъ-тж; въ другъ единъ кжсъ сж ся намѣ-рили 270 двойны нишкы въ осно-вж-тж и 110 въ вѣтакъ-тж.

Лента, една малка монета. Дѣв-ленты правили единъ кодрантъ, или четвъртъ отъ единъ Римский ассарій. Ассарій е струвалъ малко повече отъ седмъ наши стотинкы.

Лехы (челюстная-кость), мѣсто въ Іудж, дѣто Самсонъ, съ помощь отъ Господа, истрена тысящъ Фи-листимцы съ еднж ослонъ челюсть, и дѣто, като ся послуша просьба-та му, единъ изворъ избликнъ за да утоли жажда-тж му, Сжд. 15;

9—19. Този изворъ той нарече Енъ-аккоре, изворъ-тж на молящій-тж ся; и не прѣсхнж, но останж за сви-дѣтельство че Богъ чуже выхъ-тж на людие-тж си, и може да обърне сушж-тж на источники за тѣхъ, Быт. 21; 19. Исх. 20; 11.

Леща. Има три или четири ви-да, на единъ отъ които вариво-то е червено. Такава бѣ леща-та дѣ-то ся пощѣ на Исава, Быт. 25; 34, и за единъ дѣлъ отъ койжто той продаде пѣрвородство-то си. Леща ся споменува и въ 2 Цар. 17; 28. 23; 41 и Іез. 4; 9. Отъ това мѣсто въ Іезекіиля е явно че въ врѣме-на на оскудіе хлѣбъ правехъ отъ лещж смѣсенъ съ ечимыкъ, и др. т. Такъвъ хлѣбъ правятъ въ Горній Египетъ и на днешенъ день.

Ливанъ (бѣлъ), дълга верига планины къмъ сѣверъ на Пале-стинж, така називаемы отъ бѣли-зникавы-тж варовы каменіе които гы съставляватъ, и, може-бы, отъ снѣжнж-тж имъ бѣлотж зимъ. Ливанъ състои отъ двѣ главны бърда, които ся простижатъ, по-чти успоредно едно съ друго и съ Средземне-морскы-тж край-брѣжїя, и съ направленіе отъ сѣ-веро-истокъ, къмъ юго-западъ. Виж. изгледъ-тж въ Сидонъ. За-падно-то бърдо Гръцы-тж нарича-хъ Ливанъ, а источно-то Срѣщо-Ливанъ. Помежду имъ има една дълга долина, наречена Долинна Сирїя, или „долъ-тж на Ливанъ,”

Ис. Нав. 41; 17, и която сега ся зове Бука. Тя ся расширява кол-кото отивашъ къмъ сѣверъ, но е много тѣсна къмъ югъ, дѣто е глава-та на рѣкж Литани, стара-та Леонтесъ, която тече западно къмъ море-то, на сѣверъ отъ Тиръ. Западно-то бърдо е въобще по-высоко отъ источно-то, и нѣкои отъ върхове-тж му сж, както прѣд-полагатъ, около 10,000 крака вы-сокы. Единъ връхъ, обаче, въ ис-точно-то бърдо, именно гора Ер-монъ, която сега ся именува Джебель-ешъ-Шейхъ, е още по-высокъ, и на него всекога ся на-хожда ледъ. Виж. Ермонъ. Е-динъ Арабский поетъ говори за най-высокий-тж връхъ на Ливанъ: „Саннинъ носи зимж-тж на главж-тж си, пролѣтъ-тж на рамена-та си, есень-тж въ пазухж-тж си, а лѣто-то лежи заспало прѣдъ но-зіе-тж му.”

Еврейскы-тж писатели често спо-менуватъ величіе-то на Ливанскы-тж върхове, Иса. 40; 34. 33; 2, вы-сочина-та на които е една яка прѣграда на сѣверъ, Иса 37; 24. Тѣ често говорятъ за шумж-тж на Ливанъ що ся люлѣе отъ вѣ-трове-тж, Псал. 72; 46; за величе-ственны-тж му кедры и други дър-веса, Иса. 60; 13. Іер. 22; 23; за бесчетны-тж му стада, които всеч-кы, обаче, не бѣхъ довольно все-сжжженіе за единъ грѣхъ, Иса. 40; 16; за прѣвѣсходно-то му ви-но, Ос. 14; 7; за снѣжно-студены-тж му воды, Іер. 18; 14, и за бла-гоуханіе-то му, Ос. 14; 5. На Моисея много му ся пишеше да влѣ-зе въ Святж тж Земїж, и „да ви-ди онжзи добрж горж, и Ливанъ,” Втор. 3; 24, 25; и Соломонъ дума за възлюбленный-тж, олицетворя-ющій-тж Христа, „видѣ-тж му ка-то Ливанъ,” Пѣсн. 5; 15. За „стѣлпъ-тж на Ливанъ, който гледа къмъ Дамаскъ,” Пѣсн. 7; 4, ни наумѣ-ватъ нынѣшни-тж пжжествени-цы съ описанїя-та ся на разва-лины-тж на стары-тж храмове, съ-

зидени отъ грамадни каменіе. Развалины-тъ на много подобны храмовѣ пжтешественици-тъ сж открыли до сега на разны мѣста на Ливанъ, нѣкои на твердѣ высоки върхове, дѣто трудъ-тъ за въздиганіе-то на каменіе-тъ ще е былъ удивителенъ.

Западны-тъ поля на Ливанъ, които сж издигатъ на горѣ отъ приморскы-тъ поляны чрѣзъ единъ видъ издигнаты равнища, сж покрыты съ лозія, маслинены дръвие, черницы, и смоковницы; и заняты, както и долины-тъ помежду гористы-тъ върхове, отъ безъ брой села. Срѣщо-Ливанъ е по-малко населенъ и обработенъ.

Ливертинци, Дѣян. 6; 9. Тази дума иде отъ Латинскъ-тъ *либертинусъ*, която значи освобожденъ или отпущеникъ, т. е. единъ кой-то е былъ робъ по рожденіе или заробенъ въ плѣнъ и комуто напослѣдъ сж повържили свободъ-тъ; или пакъ единъ роденъ отъ родители отпущеницы. "Съборище-то на Ливертинцы-тъ" бѣше имъ общо съ Киринейцы-тъ и Александрийцы-тъ, които и едни-тъ и други-тъ бѣхъ отъ Африканско происхождение; и отъ това сж прѣдполага отъ нѣкои и за Ливертинцы-тъ да сж имали происхождение-то си отъ нѣкой Африканскій градъ називаемъ Либертумъ. Много вѣроятно е, обаче, че тази дума означава Евреи плѣненны отъ Римляны-тъ въ бой и заведены въ Италиѣ, и мнозина отъ които слѣдъ освобождение-то си като отивахъ въ Иерусалимъ бѣхъ си направили и особенно съборище, какъ-то съборища сж имали въ Иерусалимъ и Евреи-тъ отъ други градове. Ливертинцы-тъ и други външни Евреи първи подигнахъ гонение-то противъ Стефана, което сж свърши съ мѣченичество-то и смърть-тъ му. Виж. **Съборище**.

Ливія, една страна на сѣверъ въ Африкѣ, покрай Средиземно

море, помежду Египетъ и Картагенъ. По-ближня-та часть до Египетъ нѣкога сж наричала Ливія Мармарика; а околна-та часть на Киринѣ, Киринайка, отъ главнѣйшѣ и градъ; или Петградска, отъ петъ-тъ и градове, Киринѣ, Апполоніѣ, Береникѣ, Арсипой, и Птолемандѣ. Въ тѣзи градове обитавали много Евреи по врѣмѣ-то на Христа, които, наедно съ Ливійскы-тъ прозелиты, ходяли на поклонение въ Иерусалимъ, Дѣян. 2; 40. Ливія получила име-то си отъ Леавимы-тъ. Быт. 40; 43, воинственно племе, което помогнало на Сисака, Египетскій-тъ царь, и на Зарѣ Евіопанинъ-тъ въ боевъ-тъ имъ съ Іудейцъ, 2 Лѣт. 42; 3. 44; 9. 16; 8. Дан. 11; 43. Ливіанцы-тъ бѣхъ сжщо съюзники на древнѣйшій градъ Фивы. Наум. 3; 9. Виж. още Іер. 46; 9. Іез. 30; 5. Ливія паднахъ на-сетѣхъ подъ владычество-то на Картагенъ, и, напослѣдъ, на Гръцы-тъ, Римляны-тъ, Сарацины-тъ, и Турцы-тъ.

Ливна, градъ въ западнѣ-тъ часть на Іудѣ, не много далечъ отъ Лакхисъ, завоеванъ отъ Хананейцы-тъ, и опрѣдѣленъ отъ Исуса Навина за священницы-тъ, Ис. Нав. 40; 29, 30. 45; 42. 21; 43. 1 Лѣт. 6; 37. Жители-тъ му сж възбунихъ противъ Іорама по Божіе дозволеніе за идолопоклонство-то му, 2 Лѣт. 21; 40. Той бѣше силно укрѣпено мѣсто, и подѣстѣны-тъ му Ассирійска-та войска чудесно бѣ унищожена, 4 Цар. 19; 8, 9, 35.

Лигырий, единъ скжпоцненъ камыкъ, който споявали въ на-граждникъ-тъ на първосвященникъ-тъ, Исх. 28; 49. 39; 42. Казватъ да е былъ аленъ и много лѣскавъ, и още жълтиникъвъ и прозраченъ. Мысли сж да е былъ лацинѣ-тъ.

Лидда, на Еврейскій Лодъ, 1 Лѣт. 8; 12. Езд. 2; 33, и на Гръцкѣй Диосполисъ, бѣше градъ деветъ мили къмъ истокъ отъ Іопиѣ, на пѣтъ-тъ за Иерусалимъ. Тука

Петръ исцѣли Енея, Дѣян. 9; 33, 34. Този градъ бы разоренъ не много врѣмѣ подиръ Иерусалимъ; но скоро бѣ възобновенъ, и станъ сѣдалище на единъ прочутъ Еврейскъ школъ, и въ него сж установи и една Христіанска црква. Лидда често сж споменува въ исторіѣ-тъ на крѣстоносцы-тъ походы. Тя бѣ положена на срѣдѣ-тъ на широки и хубавы поляны, почва-та на които е много плодородна. Тя е сега едно село което сж выка Лудъ.

Лидія, нѣкой сж жена отъ Фиа-тиръ, която живѣяла въ Филиппы у Македоніѣ, и продавала багрѣницы. Тя не была Еврейка по рожденіе, но приведена въ Іудейство-то и въ служение-то одному Богу. Тя пріела евангеліе-то съ радостъ; и слѣдъ като сж крѣстила, съ домъ-тъ си, принудила Павла и сътрудницы-тъ му да сѣдѣтъ въ кѣжжъ-тъ и додѣго прѣстоятъ въ Филиппы, Дѣян. 16; 14, 40. Виж. **Филиппы**.

Ликаонія, една малка область въ Малж Азіѣ, която имаше за прѣдѣлы на сѣверъ Галатіѣ, на истокъ Каппадокіѣ, на югъ Кылікіѣ, и на западъ Фригіѣ и Писидіѣ. Тя сж обврнѣ на Римскѣ область отъ Августа. Земля-та е равна и добра за пазбища, но не е плодородна. Отъ градове-тъ ѣ, Иконія, Листра, и Дервѣя сж споменѣти въ Новый Завѣтъ, Дѣян. 14; 6. Ликаонско-то нарѣчіе ст. 41, общо сж прѣдполага да е было едно нарѣчіе отъ Гръцкѣй языкъ испорчено и размѣсено съ Сирійскѣй. Ликаонія сега съставя часть отъ Турекъ-тъ область Караманіѣ.

Ликия, една область въ юго-западнѣ-тъ часть на Малж Азіѣ, ограничена на западъ отъ Каріѣ, на истокъ отъ Памфиліѣ, на сѣверъ отъ Фригіѣ, и на югъ отъ Средиземно море. Страна-та е малко планинста, но не е пуста. Отъ Ликійскы-тъ градове само Патара

и Миры сж споменѣти въ Новый Завѣтъ, Дѣян. 21; 4, 2. 27; 5.

Линѣ, нѣкой Христіанинъ въ Римъ, отъ когото Ап. Павелъ поздравилъ Тимофея, 2 Тим. 4; 21.

Лисаній. Виж. **Авилінія**.

Лисица. Въ Палестинѣ е имало разны видове лисицы, но всички-тъ сж приличали по образъ и по навицы на обыкновеннѣ-тъ лисицѣ. Лисица-та е лукава, и пакостлива, Іез. 13; 4. Лук. 13; 32. Тя обыча гроздіе-то, и прави голѣмы пакости по лозія-та, Пѣсн. 2; 15. Всѣкой знае баснѣ-тъ за лисицѣ-тъ и кисло-то гроздіе. Лисицы-тъ сж правятъ легла-та подъ земѣ-тъ, Лук. 9; 58.

Лисій, или **Клавдій Лисій**, начальникъ на Римскѣ-тъ стражъ въ Иерусалимъ прѣзъ послѣдне-то Павлово посѣщеніе тамъ. Въ достойно-то исполненіе на длѣжность-тъ си, той нѣколко пѣти избави Павла отъ злобѣ-тъ на Іудей-тъ, Дѣян. 21; 27—40. гл. 22 и 23.

Листра, градъ Ликаонскій, близо до Дервѣѣ и Иконіѣ, и отечественъ градъ на Тимофея. Павелъ и Варнава проповѣдахъ евангеліе-то тука; и понеже исцѣлихъ единъ хромъ, хора-та гы почти обожавахъ. Обаче, не сж минж дълго врѣмѣ и Павла бихъ тука съ каменіе, Дѣян. 14; 6, 21. 16; 4.

2 Тим. 3; 11. На мѣсто-то на Лястръ сѣга има едно село, което ся вѣка Латикъ.

Литра. Виж. Мнаса.

Лихва. Юдеи-тъ можяхъ да искать лихвъ отъ чужденцы, Втор. 23; 19, 20, но не и отъ помежду си, Исх. 22; 23. Псал. 15; 5; тѣмъ было прѣдписано да заемать пары и др. т. съ духъ на братскъ благосклонность "безъ да ся надѣвають за иѣщо," Втор. 15; 7—11. Лук. 6; 33—35. Зиманіе-то на лихвъ ся изобличава много пѣти, Неем. 5; 7, 10. Прит. 28; 8. Іез. 22; 12—14. Моисееви-тъ закони ся приспособлявахъ само на единъ нетърговскій народъ. Не бѣше нужно и желателно Израилѣи-тъ да търгувать много, защото торговля-та щѣше да ги постави въ сношеніе съ идолопоклонници. Богъ имъ даде въ наслѣдіе Ханаанскъ-тъ земѣкъ за да ся прѣхранять съ земледѣліе и скотовѣдство. Ето защо земя-та трѣбваше да остане на сѣщо-то семейство и да не бѣде отчуждена за всегда само до годинъ-тъ на юбилей-тъ. Виж. Юбилей. Всички-тъ хора трѣбваше да ся имать като членове на сѣщо-то семейство, и сношенія-та имъ да ся водять по това начало. За това тѣ заемяхъ не за да търгувать, но за да помогнатъ на единъ бѣдѣнъ братъ.

Лице. Сѣща-та Еврейска дума значи и лице и присѣствие, и често ся употребява да покаже чловѣкъ-тъ въмѣсто образъ-тъ или присѣствие-то му, Быт. 48; 11. Исх. 33; 14 Пса. 63; 9. Видѣхъ Бога "лице съ лице" значи въсползувахъ ся отъ негово-то присѣствие, Быт. 32; 30. Числ. 14; 14. Втор. 5; 4, и видѣхъ едно раскрытіе на негово-то естество и на неговъ-тъ благодать, 1 Кор. 13; 12.

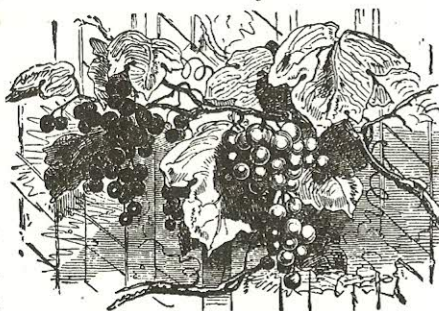
Лія, по-стара-та дѣщеря Лаванова, и първа-та жена Іакова.

Тя не забрави, прѣзъ живота си, измамъ-тъ чрѣзъ който баща и ѣхъ натури Іакову. Тя станъ майкъ на седмъ чада, между които бѣхъ Рувимъ—първородный-тъ Іакововъ сынъ — и Іуда, праотець-тъ на первенствующе-то племе между Еврей-тъ, на царско-то колѣно и на Господа нашего, Быт. 29; 16—35. 30; 1—21. За неѣхъ прѣдполагать да е умрѣла прѣди да ся прѣмѣсти Іаковово-то домородство въ Египетъ, Быт. 49; 31.

Логъ, Еврейска мѣрка за жидкости, която берела около сто драма, Лев. 14; 40, 42, 24.

Ло-даваръ, мѣсто въ Гадово-то наслѣдіе, не далечъ отъ Махан-имъ, кѣмъ сѣверъ отъ Явокъ, источно отъ Іорданъ, 2 Цар. 9; 4. 17; 27. Тукъ живѣше Махиръ Аммонеевъ-тъ, който помогна на Давида когато послѣдній ся оттегли отъ Авессаломъ похититель-тъ, и въ чийто домъ прѣбываше Мемфивосей, Іонавановъ-тъ хромъ сынъ, който сѣдеше на Давидовъ-тъ грѣбъ и пріе отъ Давида всичко що принадлежеше на Саула и домъ-тъ му. Нѣкои обычатъ да вѣрвать че Ло-даваръ е сѣщій-тъ Девиръ въ Исх. 13; 26.

Лодъ. Виж. Лудда.

Лоза. Това драгоцѣнно и познато растеніе има нѣколко видове, които съставляватъ естественны-тъ произведѣнія на топлы-тъ мѣста, дѣто още отъ най-ранны-тъ

врѣмена сѣ были обработвани. Ето защо плодове-тъ на лозъ-тъ ся упоменувать рано и често въ Св. Писаніе, Быт. 9; 20. 14; 18. 19; 22. Іов. 1; 18. Лоза-та ся е намирала изобилно въ Палестинѣ, Втор. 8; 8, и въ нѣкои окрѣзѣ е была прѣвѣходна. Писанія-та вѣспѣвають лозы-тъ на Севмъ и Есхоль; и язычески писатели упоменувать тѣхъ сѣщо прѣвѣходны-тъ вина на Газъ, Сарептъ, Ливанъ, Саронъ, Аскалонъ и Тиръ. (Виж. Сорикъ). Отъ дребнотъ-тъ на Египетско-то гроздіе, Быт. 40; 11, лесно можемъ си въобрази удивленіе-то произведено въ Израилѣи-тъ, когато тѣ сѣзрѣхъ гроздіе-тъ когото сѣгледатели-тъ бѣхъ донесли отъ долины-тъ Есхоль, Числ. 13; 23. Рассказъ-тъ на Моисея ся потвърждава и отъ свидѣтельство-то на пѣтници; даже въ Англіѣ е былъ произведенъ единъ гроздъ дълъ двадесетъ и три прѣсти, дебель деветнаесетъ и половина прѣсти, и тежкъ 49 фунта (6 ³/₄ оки). Днесъ макаръ мохамеданска-та религія дѣ не благоприятува обработваніе-то на лозъ-тъ, пакъ въ Палестинѣ ся сѣрѣщать лозія. Голѣмо количество гроздіе и стафиды (сухо гроздіе) ся испраца ежедневно за тържища-та на Іерусалимъ и други сѣсѣдны мѣста; само Хевронъ е извезвалъ за Египетъ ежегодно триста камилы товаръ, или триста хиляды фунта (106,500 оки) шеръ, или медъ отъ сухо гроздіе.

На истокъ, гроздіе-то много ся употребява за угощеніе и прѣпитаніе на хора-та. Виж. Гроздіе. За да покаже колко много лозія ще ся намѣрвать въ дѣлъ-тъ на Іудъ отъ раздѣленіе-то на обща-нъ-тъ земѣкъ, Іаковъ, въ пророческо-то си благословеніе, казва за Іудиный-тъ родъ:

Той ще вързува за лозъ-тъ оселче-то си,

И за избраннъ-тъ лозъ жребето на ослицъ-тъ си;

Ще опере съ вино дрехъ-тъ си, И съ кръвъ-тъ на гроздіе-то облѣкло-то си, Быт. 49; 11.

На много мѣста лозы-тъ ся простирать по земѣкъ-тъ и по камени-тъ. Но често тѣ ся покатерватъ върху рашетки, зидове, дрѣвеса, чардацы, кѣщны прѣддверія и стѣны, даже и по вѣтрѣнны-тъ стѣны на кѣщы-тъ. Тѣхъ растаща, лоза-та е станъла прѣкрасенъ символъ на домашнъ любовъ, миръ и изобиліе, Псал. 128; 3. Мих. 4; 4.

Еврейскій законъ прѣдписваше на Еврей-тъ да не обирають гроздіе-то си прѣзъ всякъ седмъ годинъ; но да го оставять за сирмахъ-тъ, сираче-то и странникъ-тъ, Исх. 23; 11. Лев. 25; 4, 5, 11. Виж. сѣщо Лев. 19; 10. Втор. 24; 21. Позволено бѣше на пѣтникъ да си зобне гроздіе когато минеше покрай нѣкое лозіе, нѣ не и да отнесе съ себе си, Втор. 23; 24. Друго едно великодушно распоряжданіе на Моисеевъ законъ освобождаваше отъ военнъ службъ онзи, който, подиръ четиригодишенъ трудъ и търпѣніе, щѣше да събере първы-тъ плодове на лозіе-то си, Втор. 20; 6.

Іосифъ дава описаніе на единъ великолѣпнъ и пищнъ лозъ отъ чисто злато, която е имала драгоцѣны каменіе на мѣсто гроздіе и е окрасявала високо-тъ источнъ вратня на Свято-то Мѣсто. Когато Спаситель-тъ ни каза, "Азъ съмъ истинна-та Лоза," и тѣхъ объясни великъ-тъ истинъ на единство-то си съ неговый народъ, може-бы той гледаше на тѣзи лозъ, Іоан. 15; 4—8.

Думы-тъ, "Содомска-та Лоза," Втор. 32; 32, никакъ не загатвать нѣкоиъ изроденъ лозъ. Съ тѣхъ списатель-тъ иска да каже че лоза-та имъ, която въ прѣвносно значеніе означавъ развратенъ-тъ имъ характеръ, намѣсто да принася добро гроздіе, принася ядовитъ плодъ като плодъ-тъ по който брѣгове-тъ на Мъртво-то море сѣ были

всякога прочути; т. е. като наречени-тъ "Содомски ябълки," за които си казва да сж хубавы извѣнѣ, но изхѣтрѣ пълны съ косткы или прахъ.

Еврей-тъ сядяхъ лозія-та си най-паче по полы-тъ на хълмове и планины, Иер. 31; 5, (виж. **Горы**), чистяхъ ги отъ камени, и ги заграждахъ съ трънесты плетове, или съ зидове, Иса. 5; 1—6. Псал. 80. Мат. 21; 33. Понѣкогашъ лозія сж ся давали подъ наемъ за часть отъ плода имъ, Мат. 21; 33, 34.

Въ Св. Писаніе намѣрвамы много обясненія и притчы зеты отъ лозіе-то, Сжд. 9; 12. Мат. 20; 1. 21; 28. Навуеоево-то лозіе, 3 Цар. гл. 21, е станжло образъ на всяко нѣщо което богатый-тъ или сильный-тъ силомъ отнима отъ сиромыхъ-тъ. Праздна-та колиба или пѣдарница, отъ коѣто пѣдарь-тъ е вардилъ озрѣло-то гроздіе, Псал. 80; 12, 13. Пѣсн. 2; 15, когато ся обере гроздіе-то запустява и става образъ на пустотж, Иса. 1; 8. Едно хубаво иносказаніе въ Псал. 80 прѣдставлява Церквж-тъ като едно лозіе насаждено, пазено, обработвано, и наполявано отъ Бога.

Гроздоберъ-тъ ставаше слѣдъ жьтвж-тъ и вършитѣж-тъ на жито-то, Лев. 26; 5. Амос. 9; 13. "Първозрѣло-то гроздіе" по възвышені-тъ мѣста започваше прѣзъ Іуний или по-късно, Числ. 13; 20, и ся продължаваше четири мѣсеци. Гроздоберъ-тъ е ставалъ прѣзъ Септемврій когато гроздіе-то ся береше съ сръпове и туряше въ кошници, Иер. 6; 9, които ся истърсвахъ въ ливнове или жлебове, дѣто то ся тѣпчеше и истакаше, Откр. 14; 18—20. Гроздоберъ-тъ бѣше едно трудно дѣло, което ся олекчаваше съ пѣсни, шагы (вшутиванія) и провикванія, Иер. 25; 30. 48; 33. Мессіево-то истѣкване на жлебъ-тъ, земено въ прѣноснжъ смѣслъ, безъ нѣкой да Му помогне, ся упоменува като за примѣръ на велико-то му дѣло и

силж, Иса. 63; 1—3. Отк. 19; 15. Дни-тъ прѣзъ гроздоберъ-тъ бѣхъ дни весели, Иса. 16; 9, 10, и често прѣкарвани въ чрѣзмѣрности и идолопоклонство, Сжд. 9; 27; а плаченіе-то и вѣхненіе-то на лозж-тъ ся упоменува като знакъ на общо бѣдствіе, Иса. 24; 7. Авв. 3; 17. Мал. 3; 41. Отъ жѣсть-тъ (шерж-тъ) ся е правило вино и оцетъ. Виж. **Жлебъ**.

Гроздіе-то още ся е сушило. Единъ отъ Авигейны-тъ дарове за Давида ся състоялъ отъ сто грозда сухо гроздіе, 1 Цар. 25; 18; Сивасрѣщнжъ Давида ся даръ състоящъ отъ сжщо-то количество гроздіе, 2 Цар. 16; 4. 1 Цар. 30; 12. 1 Лѣт. 12; 40. За други-тъ употребленія на плодове-тъ на лозж-тъ, виж. **Гроздіе**, **Медъ**, **Оцетъ**, и **Вино**.

Лозіе. Виж. **Лоза**.

Лонда, една благочестива Еврейка, чѣкто "нелїцемѣрнжъ вѣржъ" Ап. Павелъ намѣри и у дѣщерѣжъ ѣ Евникїѣжъ, и у внука ѣ Тимоея, 2 Тим. 1; 5.

Ло-рухама (непомилована), името на Осевж-тъ дѣщерѣжъ, тѣй наречена за да покаже че Господъ нѣма да помилова вече царство-то Израилево, Ос. 1; 6, 8.

Лотъ, сынъ-тъ Аррановъ, и братанецъ Авраамовъ, който послѣдува уйкж си отъ Урѣ, и по-сетнѣ отъ Харранъ, да ся населятъ въ Ханаанъ, Быт. 11; 31. 12; 4—6. 13; 1. Авраамъ питаше къмъ него особнж любовь, и когато не можяхъ вече да живѣхътъ наедно въ Ханаанъ, защото и двамата имажъ голѣмы стада и пастыри-тъ имъ поѣбкога ся карахъ, Быт. 13; 5—7, той даде на Лота да си избере отъ земѣж-тъ коѣто часть ище, и тамъ да ся установи отдѣлно отъ него. Лотъ избра Содомско-то поле, което ся види да е было тогава най-плодородна-та часть на онзи земѣжъ. Лука той живѣ до разореніе-то на Содомъ и на ближни-тъ му градове. Той бѣ человекъ праведенъ и въ са-

мый-тъ Содомъ, 2 Пет. 2; 7; но злостіи-та които послѣдвахъ изборъ-тъ му на ново-то мѣстопрѣбывалище — плѣненіе-то му отъ разбойници-тъ, досады-тъ които му причинявахъ неблагочестиві-тъ и порочни-тъ му съсѣди, загубата на имота му въ пожара на града, погубленіе-то на зетеве-тъ му и на женж му, — всички-тъ тѣзи ако не доказувать че той прѣдпочиташе полжж-тъ и спокойствіе-то си отъ дѣлжностъ-тъ си, показватъ че най-хубавата и най-плодосна-та земля не е вынжгы най-добра-та; разблудство-то на жители-тъ и могжтъ да ѣж потопятъ въ пропасть-тъ на погубленіе-то, и да турять въ опасностъ всѣкого и всячко върху неїжъ. Лотова-та жена е устрашеніе къмъ всички които обръщатъ лица-та си къмъ Сїонъ, но не имъ ся ище да оставять всичко заради Христа, Быт. гл. 19. Лук. 17; 32.

Лудими, потомци Мицраимови, Быт. 10; 13, които сж обитавали въ Африкж, вѣроятно близо до Еѣіопїѣжъ. Тѣ сж были прочути стрѣлци, Иса. 66; 19, и сж поменжти като ратници заедно съ Еѣіопїяны-тъ, Ливїѣцъ-тъ, и Тиряны-тъ, Иер. 46; 9. Іез. 27; 10. 30; 5.

Лудъ, сынъ Симовъ, Быт. 10; 22, и праотецъ, споредъ както мыслятъ, на Лидїаны-тъ въ Малж Азіїжъ.

Лузъ, старо-то име на еднж часть отъ Веѣиль, Быт. 28; 19. Ис. Нав. 16; 2. 18; 13. Това име быде дадено по-сетнѣ на еднжъ градъ основанъ отъ еднжъ бѣжанецъ Веѣилецъ, Сжд. 1; 26. Виж. **Веѣиль**.

Лука, евангелистъ-тъ, вѣроятно истый-тъ онзи Лука когото Ап. Павелъ нарича "възлюбленный-тъ лѣкаръ," Кол. 4; 14. Лука е писатель-тъ на евангеліе-то което носи негово-то име, и на Дѣянїята на Апостолы-тъ; и той е былъ прїятель на Ап. Павла, когото и придружавалъ прѣзъ повечето пжтешествїя расказаны въ подирнѣжъ

тѣхъ книгжъ. Ето защо, въ Дѣян. 16; 11, той прѣвъ употребява множественно число въ първо лице, и и показва че той придружавалъ Павла въ Троаджъ и прѣзъ първж-тъ му заобыколожъ изъ Македонїѣжъ. Слѣдъ като стїгнжли въ Филиппы, тѣ ся раздѣлили за нѣколко врѣме; но ный ги намирамъ пакъ наедно въ Филиппы когато Павелъ отплува за Іерусалимъ, и отъ тогава той слѣдваше да сътрудничествува съ Апостолъ-тъ въ пжтуванїя-та и страданїя-та му до слѣдъ първо-то му запираніе въ Римъ, Дѣян. 17; 1. 20; 5, 6, 13—16. гл. 21—28. Филим. ст. 24. 2 Тим. 4; 11. Частна-та му исторїя прѣди и постъ сътрудничество-то му съ Павла е неизвѣстна, или ся основава на съмнителны прѣданїя. Въ собственны-тъ си писанїя той едва ли споменува нѣщо за себе си; но нѣма никакво съмнѣніе че по вѣрностъ-тъ и познанїя-та си, както и по лѣкарско-то си искусство той е былъ много полезенъ на раннж-тъ церквжъ, освѣнъ дѣто е оставилъ на всемірнж-тъ церквжъ едно драгоценно наслѣдіе, писанїя-та си.

Луна, или **мѣсець**. Този владѣтель на нощъ-тъж, Быт. 1; 16, е еднжъ отъ главны-тъ свѣдѣтели въ свѣтъ-тъ за благодѣ-тъж, мудростъ-тъж, и силж-тъж на Създателя, Псал. 8; 3, и като прїима всичкж-тъж си свѣтлинжъ отъ слнцѣ-то, и ѣж отразява върху всички наоколо, той е по еднжъ отличенъ начинъ образъ на церквж-тъж Христовжъ. Въ ясно-то небе на Истокъ, мѣсець-тъ свѣтї прѣимущественно блѣскаво. Повечето древни народи сж обожавали мѣсеца, или сж го считали за едно женско божество, което наричали Артемиджъ, Дїанжъ, Милиттжъ, Астартжъ, и др. Еврей-тъ особно сж были прѣдупрѣдени противъ този видъ идолопоклонство, Втор. 4; 19. 17; 3. но пакъ испаднжли въ това идолопоклонство, 4 Цар. 21; 3. Иса.

65; 41. Иер. 7; 18. 8; 2. 49; 13. 44; 47—25. Виж. Лунатикъ и Поволуние.

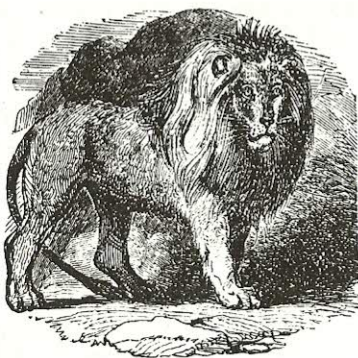
Лунатикъ, е име произведено отъ Латинскъ-тѣ думѣ *Лунѣ*, мѣсець. Съ това име выкали нѣкои людѣ умственно или тѣлесно болны, за които ся вѣрвало да ся мѣчатъ най-много прѣзъ пълнолуние. Лудуваніе и паданіе отъ вѣнь ся считахъ като послѣдствія на бѣснѣе, но понѣкога лудостъ и паданіе отъ вѣнь сжѣствувахъ и безъ бѣснѣе. Лунатици-тѣ не бѣхъ всякога бѣснѣеми, защото тѣ ся споменувать отъ дѣлно отъ тѣхъ, Мат. 4; 24. 17; 15. Виж. **Діаволъ** и **Бѣсъ**.

Лунници-тѣ, ся мысли да сж были единъ видъ украшенія за шій-тѣ, и сж ся носили и отъ жены, Иса. 3; 18, и отъ мѣжѣ, даже и около вратове-тѣ на камиль-тѣ, Сжд. 8; 21. 26.

Луній, или **Лукій**, нѣкой си Кыринейнинъ, Дѣян. 13; 1, и единъ отъ проповѣдници-тѣ и учителя-тѣ на Христіанскъ-тѣ църквѣ въ Антиохіѣ, който може да е былъ и роднина на Ап. Павла, Рим. 16; 21.

Лъжехристи. Спаситель-тѣ е прѣдказалъ че много лъжехристи има да дойдѣтъ, Мат. 24; 24, и дума-та му ся е изпълнила. Единъ отъ тѣзи лъжехристи, на име Козиба, възстанѣлъ вѣтрѣ въ сто години слѣдъ Христа, придобылъ много послѣдователи, и станѣлъ причина за погубленіе-то на половинѣ милліонѣ Евреи. Другы сж слѣдвали да ся явяватъ, дори до наши-тѣ вѣрмена.

Лъвъ, всензвѣстный-тѣ и благородный-тѣ царь на звѣрове-тѣ, за когото често ся споменува въ Св. Писаніе. Той понѣкога прѣвѣшаваша осмѣ крака дължинѣ, и четири на высочинѣ; и величественный-тѣ и безбоязненный-тѣ му изглѣдъ, чрѣзвычайна-та му якость и пугавость, и ужасително-то му рыканіе, правятъ отъ него страховище-то на лѣсове-тѣ.

Лъвоѣ много имаше въ Палестинѣ, (виж. **Иорданъ**), и Евреи-тѣ имахъ седмъ различни названія за тѣхъ, да различавать разны-тѣ имѣ възрасты, и др. т. Въ текетъ-тѣ, петъ отъ тѣзи имена ся срѣщатъ заедно въ Тов. 4; 10, 11. Виж. и Наум. 2; 11, 12. Псалмопѣвецъ-тѣ загатва за скришно-то нападеніе на лъвъ-тѣ когато причакува плячкѣ-тѣ си за да ся хвърли изведиѣжъ върху неѣжъ, като говори за лукавый-тѣ человекъ, “прѣчакува скришно като лъвъ въ пещерѣ-тѣ си . . . . навожда ся, сипшавѣ ся, за да надѣжтъ сиромаси-тѣ въ нокти-тѣ му.” Нека не забравимъ тоже подвижъ-тѣ на Самсона и Давида, Сжд. 14; 5, 6. 1 Цар. 17; 34—36, исторіѣ-тѣ за непокорный-тѣ пророкъ умрѣтвенъ отъ лъва, 3 Цар. 13; 28, и за Данила, неповреденъ въ ровъ-тѣ на лъвоѣ-тѣ, Дан. гл. 6; и още сполученый-тѣ образъ по който ся изображѣва грижа-та на Господа за людѣ-тѣ си, въ Иса. 31; 4.

“Лъвъ-тѣ, който е отъ племе-то Иудово,” Отк. 5; 5, е Исусъ Христосъ, който възстанѣлъ отъ племе-то Иудово, и колѣно-то Давидово, и побѣди смъртъ-тѣ, свѣтъ-тѣ и діаволъ-тѣ.

Лѣкари. Египтяни-тѣ сж были вѣщи въ лѣкарство. Всякой

Египетскій лѣкаръ цѣрилъ единъ видъ болестъ, тѣй щото едно голѣмо домородство понѣкогашъ е свѣквало много лѣкари, Быт. 50; 2. И Евреи-тѣ имахъ лѣкари, Исх. 21; 19. Прит. 17; 22. Мат. 9; 12. Лук. 4; 23. 8; 43. Най-първо тѣ не сж имали голѣмо анатомическо искусство, отъ части защото сж го зимали за осквѣрненіе да ся пипне мъртъвъ трупъ. Повечето вниманіе тѣ обрѣщали на вънкашны болести, Иса. 4; 6. Іез. 30; 21, ако и да сж давали понѣкога цѣрове и за умственны болести, 1 Цар. 16; 16. 2 Лѣт. 16; 42. Тѣ употрѣбѣвали мехлеми, балсамы, минералны бани, и много други лѣкове, Иер. 46; 11. Много пѣти тѣ сж прибѣгвали и до мускы и врачуванія.

Лѣтовници. Тѣй ся наричатъ двѣ исторически книги на В. Завѣтъ, на които съчинитель-тѣ е неизвѣстенъ, ако общо-то мнѣніе и да ги приписва на Ездѣжъ, който е живѣлъ около 457 г. прѣди вѣрме-то на Христа. При съчиненіе-то на тѣзи книги богодѣхновенный-тѣ писателъ ся е ползувалъ не само отъ по-стары-тѣ книги на В. Завѣтъ, но отъ много други тогавашны правителствены лѣтописы, които днесъ не сжѣствуютъ 2 Лѣт. 9; 29. 16; 11. 20; 34. Първа-та книга съдѣржа едно родословно съкращеніе на священныхъ-тѣ исторіѣхъ, като захваща отъ сътвореніе-то на свѣта и свършѣ съ смъртъ-тѣ на Давида. Втората книга съдѣржа исторіѣ-тѣ само на Иудины-тѣ царѣ, отъ начало-то на Соломоново то царуваніе до възвръщеніе-то отъ Вавилонско-то плѣненіе. Въ това отношеніе тя различа отъ книги-тѣ на Царѣ-тѣ, които съдѣржатъ размѣено и исторіѣ-тѣ на Иудины-тѣ царѣ и исторіѣ-тѣ на Израилевы-тѣ царѣ. На много мѣста, дѣто ся повѣствува исторія-та на едни и сѣщи царѣ, повѣстѣваніе-то въ Лѣтовници-тѣ е токо-

речи прѣписъ на онуй въ Царѣ-тѣ; на други мѣста Лѣтовници-тѣ служатъ като допълненіе на Царѣ-тѣ. Въ прѣводѣ-тѣ на Седмдесятъ-тѣ прѣводители, тѣзи книги ся наричатъ *Паралипомена*, т. е. работы изоставены. Двѣ-тѣ книги на Лѣтовници-тѣ ся занимаватъ съ черковны работы повече отколкото книги-тѣ на Царѣ-тѣ; тѣ излагатъ на пространно узаконенія-та за общонародно-то богослуженіе, приготовленія-та Давидовы за съграденіе-то на храмъ-тѣ, и съграденіе-то му и посвященіе-то му отъ Соломона; исторіѣ-тѣ на други-тѣ царѣ расказватъ особенно събитія относимы къмъ религіозный-тѣ характеръ, 1 Лѣт. 13; 8—11. 2 Лѣт. 11; 13. 19; 8—11. 26; 16—19, и пр. Книги-тѣ на Лѣтовници-тѣ трѣбѣ да ся четѣтъ заедно съ книги-тѣ на Царѣ-тѣ; защото катоглаво заключаватъ сѣщи-тѣ вѣрменны періоды, тѣ ся изясняватъ една друга, и сж поучителны въ това дѣло показватъ че вѣрмѣ-та е главенъ источникъ на народно-то благоденствіе, както е нечестіе-то на народны-тѣ нещастія. Подробноти-тѣ на тѣзи книги могатъ ся че съ удовольствіе, понеже тѣ ся относятъ на идѣваніе-то на царство-то на Господа нашего Иисуса Христа. Лѣтовници-тѣ повѣстѣвувать работы на единъ періодъ отъ около 3,500 години.

Лжкъ, едно оръжіе твърдѣ много употрѣбѣвано въ стары-тѣ вѣрмена, и за ловъ и за бой. Правяли го отъ дърво, рогъ, или отъ стомажъ, Быт. 27; 3. Псал. 18; 34. Носили го въ единъ видъ похлупцы, когато не го употрѣбѣвали, Авв. 3; 9. Веняминовци-тѣ сж были прочути по искусство-то си въ употрѣбленіе-то на това оръжіе, 1 Лѣт. 12; 2. 2 Лѣт. 14; 8. 17; 17. Виж. **Оръжія**. Изреченіе-то “невѣрѣнъ лжкъ,” съ който народъ-тѣ Израилевъ ся сражнява, Псал. 78; 57. Ос. 7; 46, значи единъ злѣ направѣнъ лжкъ, дѣто ся извѣр-

ща и не хвърля стрѣлж-тъ тамъ дѣто ся мѣри. Употрѣбленіе-то на лжж-тъ въ бой е было дълго врѣме обикновено у Еврей-тъ, Быт. 48; 22. Въ 2 Цар. 1; 48, "Пѣсь-та на лжж-тъ" значи плач-тъ надъ Саула и Ионаана, който слѣдва; и тѣй ся казва за дѣто ся споменува това оржжіе въ 22-тъ стихъ.

М.

Маалонъ (Болнавъ), сынъ Елимеховъ и Ноенинъ и първий-тъ Руенинъ мжжъ, който умрѣ въ Моавскж-тъ земѣж, Руо. 1; 2, 3. 4; 9, 10.

Мааха, I, градъ или областъ въ Сиріѣж, 1 Лѣт. 19; 6; близо татѣжъ при полы-тъ на Ермонъ и Гесуръ. Дѣл-тъ на Манассино-то племе отъ вждъ Иорданъ стигалъ до Маахж, както и до царство-то на Ога Васанскый-тъ царь, Втор. 3; 13, 14; но тя не ще е была подчинена на Израилѣни-тъ, Ис. Нав. 12; 4—6. 13; 13, освѣнъ прѣзъ царуваніе-то на Давида, Соломона, и Иеровоама II. Царь-тъ на Маахж, заедно съ други Сиріѣцы, ся съедини съ Аммонцы-тъ въ бой противъ Давида, но всички-тъ бѣдохъ разбити и направени поддани, 2 Цар. 10; 6—8, 19.

II. Жена Давидова, и майка Авесаломова. Тя бѣ дѣщеря на Фалмая, Гесурскый-тъ царь, 2 Цар. 3; 3.

III. Жена-та на Ровоама и майка на Авіѣж, Іудины царіе. Выка ся "дѣщеря" на Авесаломъ, 3 Цар. 15; 2. 2 Лѣт. 11; 20—22; но въ 2 Лѣт. 13; 2 ѣж выкатъ Михайѣж дѣщеріж на Уриѣла. Тя ся вижда да е упражнявала голѣмо вліяніе надъ членове-тъ на царскый-тъ домъ; но бѣде отхвърлена отъ да е царица, отъ внука си Асж, за идолослуженіе-то ѣ, 2 Лѣт. 15; 16.

Шестъ други съ това име сж поменжты, въ Быт. 22; 24. 3 Цар. 2; 39. 1 Лѣт. 2; 48. 7; 16. 11; 43. 27; 16.

Магдала. Виж. Мигдалилъ.

Магеддонъ, градъ Манассинъ, въ прѣдѣлы-тъ обаче на Иссахара. Той былъ столица у Ханаанцы-тъ, и тѣ дълго врѣме ся одържали въ него, Ис. Нав. 12; 21. 17; 11. Сжд. 1; 27. Той е былъ сзиденъ на юго-источный-тъ прѣдѣлъ на Израелско-то поле, близо до Кысонъ, и "воды-тъ на Магеддонъ," поменжты въ пѣсь-тъ на Деворж и Варака, може да означаватъ Кысонъ, Сжд. 5; 19, 21. Въ царуваніе-то на Соломона, Магеддонъ бѣде укрѣпенъ, 3 Цар. 9; 13. Тѣка царь Охозія умрѣ, и царь Іосія бѣде поразенъ, умъртвенъ, и горчиво оплаканъ, 4 Цар. 9; 27. 23; 29. Зах. 12; 11. Единъ пжтешественникъ - изслѣдователь на древности мысли че на мѣсто-то на Магеддонъ сега стои едно село на име Лейджунъ, което Римляни-тъ наричали Леджіо.

Магесникъ, единъ който прави магіи. Тази дума е почти еднозначаща съ вѣлшебникъ, прѣдвѣща-тель, или чародей. Магесници-тъ сж были едно съсловіе хора които сж ся занимавали съ баянія и проричанія, и които поради дълбокы-тъ си познанія и посрѣдствомъ нѣкаквы си обряды, сж ся хвалили че могатъ да повикуватъ духове-тъ на умрѣлы-тъ отъ врачы-тъ имъ жилища и да ги накарватъ да раскрыватъ нѣща непостижими за чловѣчески-тъ силы. Тѣ ся притязавали още, да изгонватъ бѣсове посрѣдствомъ нѣкои билкы и баянія, Дѣян. 13; 6, 8. Често тогавашни-тъ учени хора сж злоупотребявали знаніе-то си и сж мамили свѣтъ-тъ че ужъ можали да прѣдсказватъ сждбины-тъ на хора-та отъ движенія-та и изглѣдъ-тъ на планеты-тъ и звѣзды-тъ, и да цѣрятъ болны чрѣзъ повтаряніе-то нѣкаквы си думы, и др. На това съсловіе е принадлежалъ Симонъ магесникъ-тъ който ся упоменува въ Дѣян. 8; 9, 11.

Магія значи, въ Св. Писаніе,

всичкы-тъ суевѣрны обряды на магесници-тъ, вѣлшебници-тъ, омагетеля-тъ, бѣсовъпрошатели-тъ, заклинатели-тъ, небогледцы-тъ и звѣздогледцы-тъ, прокобители-тъ, снотълкователи-тъ и др. т., които сж всички запрѣтени отъ законъ-тъ Божій, безъ да ся гледа да ли тѣ ся вършатъ за добро или пакъ за зло на чловѣды-тъ. Бѣше още възбранено съ смъртно наказаніе да ся допытватъ отъ вѣлшебници-тъ, Лев. 19; 31. 20; 6.

Магогъ. Виж. Гогъ.

Мадай, третій-тъ сынъ Іафеевъ, праотецъ на Мидяны-тъ, и др., Быт. 10; 2.

Маданъ, сынъ Авраамовъ и Хеттуринъ, Быт. 25; 2. Вѣрва ся че той ся населилъ въ Арабіѣж, близо при брата си Мадіама.

Мадіамци, потомци Мадіамова, едно номадско племе въ Арабіѣж, многобройно, и богато съ стада, добытъжъ, и камилы, Иса. 60; 6. Первоначална-та областъ на Мадіамцы-тъ ся вижда да е была къмъ источнж-тъ странж на Елаевскыя ржжавъ на Червено море, дѣто Арабескы-тъ землеописатели опрѣдѣляватъ градъ-тъ Мадіамъ, Дѣян. 7; 29. Тѣ обаче ся види че сж ся распространили сѣверно, вѣроятно покрай пустыньж-тъ на истокъ отъ горж Сіиръ, близо до земѣж-тъ на Моавцы-тъ; и на другж-тъ странж, тоже, тѣ покрывали едно пространство което захващало земѣж-тъ близо до Синая. Виж. Исх. 3; 1. 18; 1. Числ. гл. 22, 23, 31. Сжд. гл. 6—8. Въ Быт. 25; 2, 4 сравнени съ ст. 12—18, тѣ ся отличаватъ отъ Исмаиловы-тъ потомцы, а на други мѣста намирамы двѣ-тъ колѣна въ тѣснж връскж помежду си, така щото тѣ ся именувать кога съ едно име кога съ друго. Виж. Быт. 37; 25 и ст. 36. Главный-тъ имъ градъ ся наричалъ Мадіамъ, на който останкы-тъ още сжществували по врѣме-то на Иеронима и Евсевія. Мадіамъ е былъ положенъ на Ар-

нонъ, на югъ отъ града Аръ, или Ареополь.

Мадіамци-тъ сж были идолопоклонници, и често сж въвождали Израіля въ идолослуженіе. Притова тѣ често подчинявали Израіляны-тъ, и ги угнетявали. Виж. Числ. гл. 22, 23, 31. Често когато Израіляни-тъ посѣвали, и сѣидбы-тъ имъ узрѣвали, Мадіамци-тъ и Амалічани-тъ, жители на источнж-тъ пустыньж, напалатвали като скакалцы въ безчисленны рояцы, съ добытъжы-тъ и камилы-тъ си, за да испояджъ и отвлѣкжтъ плодове-тъ и овоція-та имъ, и не само да окраджъ но и да испобіжтъ ступаны-тъ на тѣзи произведенія. И често Израіляни-тъ, като ся лишавали отъ силж или вѣрж или водачъ за да имъ ся въспротивятъ и да ги отблѣсжтъ, търсали убѣжище въ пещеры-тъ и ровове-тъ додѣто нашественици-тъ ся оттегляли. Гедеонъ е былъ тѣхенъ избавитель въ едно таково врѣме на притѣсеніе, Сжд. 6; 7. Нынѣшни-тъ Исмаиляни още слѣдватъ старый-тъ обычай, и буйны-тъ имъ нашествія, кражбы и убійства могатъ ся описа по сжщія начинъ по който стари-тъ историци сж описали насилія-та на праотцы-тъ имъ.

Мадіамъ, четвъртый-тъ сынъ Авраамовъ и Хеттуринъ, Быт. 25; 2.

Мадманна, градъ близо до Газж, който бѣ опрѣдѣленъ най-първо за Іудино-то племе, и послѣ за Симеоново-то, Ис. Нав. 15; 31. 1 Лѣт. 2; 49.

Мадменъ, неизвѣстно мѣсто въ Моавскж-тъ земѣж, Іер. 48; 2.

Мадмина, градъ близо до Іерусалимъ, на който мѣстоположеніе-то сега не ся знае, Иса. 40; 31.

Майка. Еврейска-та дума "майка" понѣкога значи въ Св. Писаніе бабж, 3 Цар. 15; 40, или прѣбабж, Быт. 3; 20. Майчина любовъ често ся употрѣбыва за поясненіе въ Св. Писаніе, както на примѣръ въ Иса. 49; 45.

Македонія, една обширна областъ въ Европейскѣ Турціѣ, която ся граничи на югъ съ Тесаліѣ и Епиръ, на истокъ съ Тракіѣ и Егейско море, на западъ съ Иллиріѣ, и на сѣверъ съ Мезіѣ. Главны-тѣ ѣ рѣки и въ старо врѣме были Струма и Вардаръ; а главны-тѣ ѣ горы Олимпъ и Атонъ. Олимпъ е прочутъ въ языческо-то баснословіе като мѣстопробытіе на богове-тѣ, и лежи на прѣдѣлѣ-тѣ ѣ съ Тесаліѣ, и повечето въ онѣзи областъ. Атонъ или Св. Гора ся намира на край-тѣ на единъ носъ който ся вдава въ Егейско море, и е забѣлжителенъ въ нынѣшни-тѣ врѣмена като сѣдалище на нѣколко мѣнастири, въ които сѣж уцѣлѣли много стари рѣкописи. Вѣрва ся че Македонія е была населена отъ Китима, Быт. 10; 4, но малко ся знае за раннѣ-тѣ ѣ исторіѣ. Македонска-та имперія ся прослѣдува въ исторіѣ-тѣ нѣкои четиристотинѣ години прѣди Филиппа, подъ когото, и особно подъ сына му Великий Александра, тя стигнѣ до върхъ-тѣ на силѣ-тѣ си. Александръ, 336—323 год. прѣди Р. Х., на чело на съединены-тѣ си Македонцы и Гръцы, завоева единъ голѣмѣ часть на западѣ и южнѣ Азіѣ. Възвеличеніе-то на тѣзи имперіѣ ся прѣдказа отъ Даніила, 8; 3—8, прообразно, подъ видѣ на ярецъ съ единъ рогъ; и достоабылжително е че стари Македонскы монеты още сѣществувать, които носятъ този на роденъ бѣлѣгъ. По смърть-тѣ на Александра, сила-та на Македонцы-тѣ упадѣ, и тѣ най-сетнѣ быдохъ покорени отъ Римляны-тѣ при Паула Емилиа, 168 год. прѣди Р. Х. който раздѣли странѣ-тѣ на четири окрѣга. Римляны-тѣ посетѣ раздѣлихъ цѣлѣ Гръціѣ и Македоніѣ на двѣ области, които тѣ выкахъ Македоніѣ и Ахайѣ, 142 г. прѣди Р. Х., Рим. 15; 26. 2 Кор. 9; 2. Виж. Гръція. Отъ

градове-тѣ на собственѣ Македоніѣ, споменѣти сѣ въ Новый Завѣтъ, Амфиполь, Аполлонія, Берей, Неаполь, Филиппы и Солунъ. Тази страна рано пріе евангеліе-то, около 55 г. слѣдъ Р. Х., и Павелъ быде призванъ да работи тамъ отъ едно свѣрхестественно видѣніе, Дѣян. 16; 9. 20; 1.

Маккыда, главенъ градъ на Ханаанцы-тѣ. Близъ тамъ петъ Ханаанскы царѣ бѣхъ поразени отъ Израиляны-тѣ, уловени въ пещерѣ-тѣ въ коѣто ся скрыхъ и обѣсени. Маккыда бѣше въ околность-тѣ на Ливнѣ, Азикѣ и Лакхѣ, на юго-западъ отъ Іерусалимъ, и въ Іудино-то племе, Іис. Нав. 10; 40—28. 12; 16. 15; 41.

Мактесъ (*кутелъ*), мѣсто вжтрѣ въ Іерусалимъ или близо до него дѣто види ся живѣли търговци на сребро, Соф. 1; 11. Отъ значеніе-то на име-то, става вѣроятно Мактесъ да е былъ долина. Іеронимъ го полага въ нискѣ-тѣ часть на града дѣто сѣж сѣществували тържища (пазари) по врѣме-то на прѣвзиманіе-то града отъ Тита.

Малахія, най-последній-тѣ отъ малы-тѣ пророцы, и отъ всѣхъ-тѣ Ветхо-Завѣтны писатели; толкова малко е извѣстенъ, што нѣкои сѣж ся съмнѣвали, ако и безъ достатѣчнѣ починѣ, да ли име-то му е собственно име, или само общо, и значи ангелъ Господень, т. е. посланикъ, пророкъ Господень, Агг. 1; 13. Мал. 3; 1. Малахія твърдѣ вѣроятно пророчествува около 416 г. до 400 прѣди Р. Х., въ подирнѣ-тѣ часть на управленіе-то на Нееміѣ, и подиръ Аггея и Захаріѣ, по врѣме-то на едно голѣмо безредіе между священницы-тѣ и народъ-тѣ които той изобличава. Той строго осѣжда священницы-тѣ; и изобличава людѣ-тѣ за дѣто ся женили за чужденкы, за дѣто напуцали жены-тѣ си, за дѣто прѣнебрегвали да приносятъ десетѣцы-тѣ въ храмъ-тѣ, и за без-

человѣчно обносяніе къмъ братія-та си. Той загатва за завѣта който Нееміѣ бѣ подновилъ съ Господа, заедно съ священницы-тѣ и съ шрвенцы-тѣ народны. Въ последнѣ-тѣ часть той прѣдказва идваніе-то на Іоанна Кръстителя по духъ-тѣ и силѣ-тѣ на Іиліѣ, Мал. 3; 1. 4; 5, 6. Мал. 11; 10, 11. 17; 10—13. Лук. 1; 17. Той още прѣдказва двойно-то пришествіе на Христа, и блаженство-то на онѣзи които му ся боятъ и му служатъ. Така Ветхый-тѣ Завѣтъ ся сключва съ пророчества за Мессіѣ, и Новый-тѣ почва съ исторіѣ-тѣ на изпълненіе-то имъ.

Малта е единъ скалистъ островъ, шестдесетъ и двѣ мили на югъ отъ Сициліѣ, седмнадесетъ мили дълѣгъ и деветъ широкъ и който покрыва близо сто четв. мили, и брѣи 100,000 жители. Въ старо врѣме го обладали Филикіѣ-тѣ, отъ които напokonъ го прѣвзели Гръцы-тѣ отъ Сициліѣ. Отъ Гръцы-тѣ го прѣвзели Картагеняны-тѣ, а отъ тѣхъ пакъ Римляны-тѣ, които го владѣли по врѣме-то на Ап. Павла. Слѣдъ много промѣненія Малта падѣ въ рѣцѣ на Англичаны-тѣ, които отъ 1800 г. го владѣхъ. Названіе-то “Св. Павловый заливъ” сега даватъ на единъ малѣкъ рѣкавъ на сѣвернѣ-тѣ странѣ на острова, който твърдѣ сѣотвѣтствува на описаніе-то въ Дѣян. гл. 27. Тука Павелъ быде спасенъ отъ Бога, и отъ сухоземнѣ и отъ поморекѣ опасность. Той прѣстоя тука три мѣсеца, и прави много чудеса.

Малхъ, слуга-та комуто Петръ отсѣче десно-то ухо и Христосъ чудесно го излѣкува, въ Геесима-нѣ, Мал. 26; 51. Улавяніе-то на Спасителя веднага подиръ двѣ изявленія на божество-то му, Лук. 22; 51. Іоан. 18; 6, показва слѣпо-тѣ-тѣ и упорство-то на человекы-тѣ въ грѣхъ.

Мамврий, І., нѣкой си Аморе-йскый князь, братъ на Есхѣла и на

Анера. И трима-та съединихъ силы-тѣ си та помогихъ Аврааму да отърве Лота, Быт. гл. 14. Той далъ име-то си на Мамвріѣ II.

II. Градъ-тѣ дѣто Мамврий живѣлѣ, който по-сетнѣ ся нарече Хевронъ, и въ едно отъ прѣдѣлѣ-стия-та на който имало нѣкои дѣбове които ся выкали “Мамвріевы-тѣ дѣбове.” Подъ сѣнкѣ-тѣ на тѣзи дѣбове Авраамовы-тѣ потомци често распинали шатры-тѣ си, Быт. 13; 18. 18; 1. Пещера-та въ Махпеллахъ бѣше близо до Мамврий на истокъ, Быт. 23; 17, 19. 49; 30; и отъ върхове-тѣ близо тамъ Авраамъ можа да види дымъ-тѣ що ся дигаше отъ Содомъ, Быт. 19; 27, 28.

Маммонъ, Халдейска дума която значи *богатство*. Спаситель-тѣ нашъ казва: “Не можете да работите Богу и Маммону,” Мал. 6; 24. Богатство-то е сѣщо единъ идолъ на служащы-тѣ отъ всяко-то си сѣрдце нему, както е Юпитеръ или Діана; и никой идолослужитель не ще може да влѣзе въ царство небесно. Той още ны учи, отъ примѣръ-тѣ на неправедный-тѣ домостроитель, така да употребяваны богатство-то си, што да си направимъ пріятели, между които и Бога Сѣдѣ-тѣ ни, за да пріемемъ истинно богатство на небо-то, Лук. 16; 9, 11.

Мананѣмъ, шестнадесетый-тѣ царъ Израилевъ, и прѣдъ вѣцареніе-то си военачалникъ въ войска-тѣ на Захаріѣ. Той бѣше въ Омерѣ когато чу за смърть-тѣ на господари си, и като трѣгнѣ веднага срѣщо Саллума, който бѣ ся затворилъ въ Самаріѣ, той го улови и го уби, и тогава възлѣзе на прѣстола. Той царува въ Самаріѣ десетъ години, отъ 771—761 прѣди Р. Х. и бѣше жестокъ тиранинъ и идолопоклонецъ. Фулъ, Ассирійскый царъ, като нашествова Израилско-то царство прѣвзъ царуваніе-то на Манайма, прину-ди Израиляны-тѣ да му платятъ

данъ отъ хылядж таланта сребро, които Манаимъ размѣтиж и събра между богаты-тъ си подданицы по петдесетъ сикля на главѣж. Манаимъ ся види да е умрѣлъ отъ естествениж смъртъ; но сынъ-тъ и прѣмникъ-тъ му Факія царувалъ само двѣ години, и съ него ся свършила династія-та му, 4 Цар. 45; 43—22. Име-то Манаимъ ся срѣща на нѣкои недавна откриты Ассирійскы таблицы.

Манаинъ, подоенъ-братъ на Ирода Антипа, но не като него по характера (с. Манаинъ бѣше Христіанскый проповѣдникъ въ Антиохіѣж, а Иродъ станж повиненъ въ кръвъ и за Христа и за прѣдтежъ-тъ му, Дѣян. 13; 1. “Единъ-тъ ще ся земе а другъ-тъ ще ся остави.”

Манассія, 1., най-старый-тъ сынъ Іосифовъ, роденъ въ Египетъ. Потомци-тъ негови направихъ едно цѣло племе. То быде раздѣлено въ общинѣж-тъ земѣж; една часть ся насели къмъ и токъ на Іорданъ, въ Васанскѣ-тъ земѣж, отъ рѣкѣж Явокъ натѣкъ къмъ сѣверъ; и друга-та къмъ западъ на Іорданъ, между Ефреѣж и Исахаръ, отъ Іорданъ дори до Средиземно море. Манассіевци-тъ бѣхъ по-долни отъ Ефремовци-тъ по богатство и силѣж, споредъ прѣдреченіе-то Іаковово, Быт. 41: 50, 51. гл. 48. Ис. Нав. гл. 16 и 17.

II. Сынъ-тъ и нечестивый-тъ наслѣдникъ на добрый-тъ Езекиѣж, Іудинъ-тъ царъ. Той ся въздари на възрастъ дванадесетгодишенъ, и царува петдесетъ и петъ години. За жестокосердіе-то и идолопоклонство-то негово, той быде изоставенъ отъ Бога да ся заведе въ плѣнъ на Вавилонъ. Споредъ едно Еврейско прѣданіе това станжло въ двадесетъ и вторъ-тъ годинѣж на царуваніе-то му. Тука, обаче, той толкова ся смири щото Богъ подстори Ассирійцы-тъ да го въздигнатъ пакъ на прѣстола, като подданикъ; и отъ тогава посетилъ той ся залови да развали зло-то което бѣ

направилъ. Той унищожи идоли-тъ на които понапрѣдъ бѣ ся кланялъ и гледачи-тъ отъ които понапрѣдъ бѣ ся допытвалъ; направи много прѣобразованія за духовно-то и вещественно-то добро на царство-то си; и поправи зашиты-тъ на Іерусалимъ. Слѣдъ едно царствіе по-дълго отъ царствіе-то на кой да е другъ царъ Іудинъ, той умрѣ въ миръ и быде погребенъ въ Іерусалимъ, 4 Цар. гл. 21. 2 Лѣт. гл. 33.

Мандрагори, на Еврейскый **Іуданмъ** (т. е. плодъ на любви), Быт. 30; 14—16. Пѣсн. 7; 13, едно растеніе на което приписвахъ, и още приписвать, силѣж-тъ да прави бездѣтны-тъ жены плодны. Споредъ повѣче-то отъ стары-тъ прѣводы, това растеніе е *atropa mandragora*, съ корень като на цвѣкло-то, съ бѣло-червеникавы цвѣтове, съ едно сладко жълто оовѣще на видъ като яблѣкѣж-тъ, което зрѣе отъ Май до Іулій.

Манна, чудесна-та пища която ся пращаше отъ Бога на Израилѣяны-тъ прѣзъ скитанія-та имъ изъ пустыніж-тъ. Тя бѣше дребна и на зърна, бѣла като сланж, и на видъ като коріандорово сѣме, Исх. гл. 16. Числ. гл. 11. Тя падаше всекъж заранъ, съ росѣж-тъ, около станъ-тъ на Израилѣяны-тъ, и на толкова голѣмы количества, щото бываше достатѣчна да хра-

ни цѣло-то множество народъ имѣ-сто хлѣбъ, Исх. 16; 35. Втор. 29; 5, 6. Ис. Нав. 5; 42. Никѣдъ не е казано че Израилѣяни-тъ имѣхъ другъ хранѣж. Че Израилѣяни-тъ карали съ себе си многочисленны стада овце и говеда е явно отъ много мѣста въ Св. Писаніе. Безсмыслино дневни-тъ жѣртвы и другы-тъ приношенія ся извършвахъ, и чрѣзъ това срѣдство ся доставяше животна храна на священныцы-тъ и Левиты-тъ.

Когато бѣ най-първо испратена манна-та, Еврей-тъ “не знаяхъ що бѣше,” и рекохъ си единъ другому: *ман-ау?* което значи “Що е това?” Мнозина тѣлкователи мыслятъ че отъ често-то подновеніе на това пытаніе е произлѣзло името *манъ* или *манна*. Буркхардтъ говори че въ долины-тъ около Синай и днесъ ся нахожда единъ видъ маниж, която пада отъ нѣкои дървѣ прѣзъ Іуній. Араби-тъ имъ събирать та правять отъ нейж пѣрженіяцы, и имъ выкатъ *медъ* — Виж. Исх. 16; 31. Д-ръ Еренбургъ е намѣрилъ че този видъ маниж ся произвожда отъ едно пасѣкомо. Освѣнъ това вещество и манна-та която ся употрѣбыва за лѣкъ и ся произвожда отъ осены-тъ на Южнѣж Европѣ, нѣколко други растителны произведенія въ Арабіѣж, Персіѣж, и пр. съ исты-тъ качества, сѣж познаты подъ и-сто-то име. Напрасно е, обаче, да търсимъ да отождествимъ съ кой-да-е отъ тѣзи маниж-тъ на Израилѣяны-тъ. Тя бѣ дадена за особенъ нуждѣж, и то само до когато ся продължи тази нужда. Тя не ся нахождаше по дървѣя-та и растенія-та, но “по лице-то на пустыніж-тъ,” дѣто и да отидохъ Израилѣяни-тъ. Тя още бѣше съвсѣмъ различна по качества-та и свойства-та си, днесъ падаше и служеше за хранѣж, а на утрѣ-то ся вчервясваше. Тя бѣше чудесна по изобиліе-то си, тѣй като съ нейж ся хранѣхъ миллиони; по това

че тя никакъ не падаше въ Сѣботенъ день, но падаше два пѣти толкова въ день-тъ прѣдъ Сѣботѣж-тъ; и по това че въ Сѣботѣж-тъ тя не ся разваляше. Чрѣзъ подирни-тъ три нѣща Богъ чудесно утвърдява че святость-та на Сѣботѣж-тъ продължава отъ създание міра и не отъ Синайскѣж горѣж когато бѣ даденъ Моисею законъ-тъ. Малко манна ся пазяше за память въ единъ златнѣж стомнѣж въ ковчегъ-тъ на завѣта, Евр. 9; 4.

Въ Псал. 78; 24, 25, манна-та ся выка “хлѣбъ ангелскый” и “небесно жито” въ знакъ на прѣвѣсходство-то ѣ, и още на това че тя бѣ пращана направо отъ Бога. Израилѣяни-тъ имъ събирахъ по единъ окъ и триста драма за всекого едно на друго. И, които събирахъ повече и които събирахъ по-малко имѣхъ довольно, и чрѣзъ това поясненіе и Ап. Павелъ, 2 Кор. 8; 13—15, ни свѣтѣва да не гледамы да трупамы тѣлныны богатства, и да бѣдемъ щедрѣ къмъ нуждающы-тъ ся.

Маное, человекъ отъ Сараѣж, отъ Даново-то племе, и баща на Самсона, Сжд. 13; 2—24. 15; 31. Въ лице-то на Ангела подъ человѣческый образъ който прѣдказа рожденіе-то на сына му и подвижы-тъ му, ный виждамы Ангела на завѣта, който ся яви и Аврааму, Іедеону и на други, и който никога не дрѣмѣ нито спи, но все бди за притѣсенены-тъ си людѣе. Той сѣщо ся яви и Іакову, и не щѣ да си каже името. Быт. 32; 29. Сжд. 13; 18. Иса. 9; 6. Лук. 13; 34.

Мантія. Виж. **Дрехы**.

Маолъ (*жоро*), баща-та на четири сынове, които слѣдъ Соломона бѣхъ най-прочути по мъдрость-тъ си, 3 Цар. 4; 31.

Маонъ, градъ при край-тъ на хѣлмистѣж-тъ часть на Іудеѣж, Ис. Нав. 13; 55. Близъ тамъ живѣше Наваль, и Давидъ намѣрилъ прибѣжище отъ Саула, 1 Цар. 23; 24,

25. 23; 2. Д-ръ Робинсонъ го намира въ развалины-тъ на едно мѣсто което ся выка Майнъ, седмѣ мили юго-источно отъ Хевронъ.

Маоняни, (Сжд. 10; 12), наричани и Маонци въ 2 Лѣт. 26; 7, едно Арабско племе. Име-то имъ ся споменува и заедно съ Амаликяны-тъ и други непріятели на Израиляны-тъ. Отечество-то имъ може да е было близо до едно мѣсто което сега ся выка Майнъ, на источнѣ-тъ странѣ на Петръ, на голѣмый-тъ пѣтъ отъ Дамаскъ за Меккѣ. Озія ги побѣди.

Маранъ-ава, дума сложена отъ двѣ Сирійскы думы, които значать "Господь нашъ иде." Виж. **Анаома**.

Мардохей, братовчедъ на Есфирь, който іхъ въспиталъ като своіхъ дѣщеріхъ. Той достигъ чина везирскій въ двора на Ассуира. Виж. книгѣ-тъ на **Есфирь**.

Мариса, градъ въ Іудейѣ, Ис. Нав. 15; 44, укрѣпенъ отъ Ровоама, 2 Лѣт. 11; 8, и мѣсторожденіе-то на Михея. Въ единъ долъ близо до Марисѣ, Аса побѣди Зарѣ съ бесчетно-то му полчище Еѳюпяны, 2 Лѣт. 14; 9—13. Мариса бѣ положена на западный-тъ прѣдѣлъ на Іудѣ, на югъ на Елевее-рополь.

Маріамъ, сестра-та Моисеева и Ааронова, вѣроятно онази която вардила отъ далечъ ковчежець-тъ Моисеевъ, Исх. 2; 4, 5. Числ. 26; 59. Мих. 6; 4. Като пророчица тя прѣдвоздавала жены-тъ Израилевы въ ликуваніе-то и пѣснохваленія-та имъ за удаваніе-то на Египтяны-тъ, Исх. 15; 20, 21. Тя говорила противъ Моисея за дѣто той си зель женѣ Еѳюпянкѣ, и за то Богъ іхъ наказалъ привѣрженно съ проказѣ, Числ. гл. 12. Втор. 24; 9; но скоро іхъ простилъ и исцѣлилъ. Когато вече приближавало да ся свѣршатъ скитанія-та Израилевы, тя ся поминѣла въ Кадисъ, дѣто іхъ и погребли. Числ. 20; 1.

Марія, или **Маріамъ**, 1, "май-

ка-та Іисусова," Дѣян. 1; 14. Любезный-тъ ѣ характеръ и забѣлѣ-жителна-та ѣ исторія въ отноше-ніе къмъ чудесно-то рожденіе Хри-стово сж описани въ пѣрвы-тъ двѣ главы отъ Матѣя и Лукѣ. Родо-словіе-то на Спаситель-тъ чрѣвъ неіжъ, по потекло-то Давидово и Авраамово, общо ся вѣрва че ся спазва въ Лук. гл. 3; за да доказва че той ся роди "по плѣтъ" съгласно съ старовѣрменны-тъ пророчества. Слѣдъ заврѣщаніе-то отъ Египетъ въ Назаретъ, само нѣтъ пѣти е поменѣто за неіжъ въ евангелскѣ-тъ исторіи: три пѣти пѣкакъ си съ изболіченіе отъ Христа, Мат. 12; 46—50. Лук. 2; 49, 50. Іоан. 2; 4; веднѣжъ когато той іхъ прѣ-порѣчи на грѣшѣ-тъ Іоанновѣ, Іоан. 19; 26; и послѣднѣ пѣтъ ко-гато тя бѣше между ученицы-тъ подиръ възнесеніе-то Христово, Дѣян. 1; 14. Отъ тогава насетнѣ, въ Дѣянїя-та на Апостоли-тъ, По-сланїя-та, и Откровеніе-то, никѣдъ не е поменѣто за неіжъ. Тя бѣ "благословена между жены-тъ." Но "Още по-благени сж," говори самъ Спаситель-тъ, "които слушать слово-то Божїе и го пазятъ," Лук. 11; 27, 28.

II. Майка-та на Евангелиста Мар-ка. Тя имаше домъ въ Іерусалимъ, дѣто ся събирахъ послѣдователи-тъ Іисусови. Тука Петръ, когато го избави отъ тъмницѣ-тъ ангель-тъ, дойде та похлопа на врата-та, Дѣян. 12; 12. Много такыва госто-пріемни Христїанскы домове по-служихъ, даже въ тежкы врѣме-на, на пѣрвы-тъ Христїаны.

III. Жена-та Клеопова, и май-ка-та на Іакона малый и на Іосїя, Мат. 27; 56, 61. Лук. 24; 10. Іоан. 19; 25. Отъ това подирне-то мѣсто не става явно дали тази Марія бѣше сестра на Дѣвѣ Маріѣ, или не. Нѣкои прѣдполагатъ че на това мѣсто сж поменѣты имена-та на четири лица: Христовѣ-тъ май-кѣ, сестрѣ ѣ, Маріѣ Клеоповѣ, и Саломїѣ. Виж. **Марія** I и **Іа-**

ковъ III. Тя повѣрва рано въ Іи-суса Христа, придружи го въ нѣ-кои отъ пѣтуванїя-та му, за да му слугува, отиде подиръ него на Голгоѣжъ, и застанѣ съ майкѣ му до кръста. Тя присѣтствовала и на погрѣбеніе-то му, приготои благо-уханны вещи за да го балсамоса-тъ, и подрани на гробъ-тъ му въ день-тъ на въскрѣсеніе-то му. Виж. **Клеопо**.

IV. Сестра-та на Лазаря когото Господь нашъ въскрѣси отъ мър-твы-тъ. Тя не бѣше като сестрѣ си Марѣ живостна и ревнива, но тя бѣше по-повѣрительна и по-кротка, и за неіжъ бѣше рай да сѣдне до нозіе-тъ Іисусовы и да слуша отъ него слово-то му, Лук. 10; 39—42. Разница-та въ харак-теръ-тъ на двѣ-тъ сестры станѣ по-явна на вечеріжъ-тъ въ Вива-нїѣжъ, подиръ въскрѣсеніе-то Ла-зареву. Марѣ бѣше готова да из-вѣрши всѣкѣхъ услугѣ за Іисуса, а Марія да пожертвува и мило и драго за него, Іоан. 11 гл. 12; 4—8. Това произшествїе не е сжцо-то онова, което ся описва въ Лукѣ 7; 37—50.

V. Магдалина, или родомъ отъ Магдалѣ на Галилейско море. Тя бѣ пѣрва между почетны-тъ жены които слугувахъ на Христа и на ученицы-тъ му, Мат. 28; 4—10. Мар. 15; 47. 16; 1—10. Лук. 24; 1—12. Іоан. 20; 1, 2, 10—18. Іи-сусъ испѣди изъ неіжъ седмѣ бѣ-сове, Лук. 8; 2, 3. Тя подрани на гробъ-тъ му, и най-пѣрво го видѣ когато въскрѣснѣ.

VI. Една благодѣтелна Христїан-ка въ Римъ, за който има поздра-вленіе въ посланіе-то на Павла до Римляны-тъ, Рим. 16; 6.

Марко, писатель-тъ на едно отъ четири-тъ Евангелїя. Виж. **Еван-гелїя**. Общо-то мнѣніе на учены-тъ, че този Марко е исто-то лице наричаемо Іоаннъ въ Дѣян. 12; 12, 25. 13; 5, 13, и сродникъ-тъ на Вар-навѣ въ Кол. 4; 10, ся вижда да е право. Той придружи Павла и Вар-

навѣ прѣвъ пѣтуваніе-то имъ изъ Кипръ островъ, и до Пергѣ Пам-филїйскѣ, и на послѣдне-то мѣсто той ся раздѣли отъ тѣхъ и вѣрнѣ ся въ Іерусалимъ, ако това и да не бы угодно Павлу, Дѣян. 13; 5, и пр. 15; 37—39. Той обаче работи вѣр-но съ Варнавѣ въ Кипръ, и Па-велъ поменува^{3а} него прѣвъ за-тварянїе-то си въ Римъ, като за единъ неговъ сътрудникъ въ Е-вангелїе-то, Кол. 4; 10, 11. 2 Тим. 4; 11. Фил. 24. Той по-сетнѣ при-дружи Петра до Вавилонъ. Поне-же той бѣ сынъ на онѣзи Маріѣжъ, въ чїѣхъ по-повѣрительна и по-кротка, и за неіжъ бѣше рай да сѣдне до нозіе-тъ Іисусовы и да слуша отъ него слово-то му, Лук. 10; 39—42. Разница-та въ харак-теръ-тъ на двѣ-тъ сестры станѣ по-явна на вечеріжъ-тъ въ Вива-нїѣжъ, подиръ въскрѣсеніе-то Ла-зареву. Марѣ бѣше готова да из-вѣрши всѣкѣхъ услугѣ за Іисуса, а Марія да пожертвува и мило и драго за него, Іоан. 11 гл. 12; 4—8. Това произшествїе не е сжцо-то онова, което ся описва въ Лукѣ 7; 37—50.

Марѣ, сестра Лазарова и Ма-ринна, въ Виванїѣжъ. По нрава си тя различае отъ Маріѣжъ, но и тя бѣше прѣдана Христу, и възлю-блена отъ него, Іоан. 11; 5. Отъ леко-то изболіченіе възъ неіжъ, Лук. 40; 38—42, не трѣбва да за-ключавамъ че тя быде лишена отъ Божїѣхъ-тъ благодатъ. Любезнѣ-тъ ѣ грѣшѣ и гостолубїе-то ѣ за Хри-ста не была да забравямы, нито вѣрѣ-тъ ѣ въ него, Іоан. 11; 20—28. 12; 1, 2. Виж. **Марія** IV.

Масена (втора), часть отъ гра-да Іерусалимъ, вѣроятно участъкъ-тъ до Горѣ-тъ Сїонъ къмъ сѣве-ро-истокъ, 4 Цар. 22; 14. Соф. 1; 10.

Маслено дърво, 3 Цар. 6; 23. Неем. 8; 15. Иса. 41; 49, е едно дърво което явно различава отъ маслинено-то дърво, Неем. 8; 15. То бѣше таково дърво щото отъ него ся правяхъ херувими десетъ лакїе высокы; вѣткы-тъ му бѣхъ тѣѣ гѣсты и тѣѣ сгодны, щото заедно съ вѣткы-тъ на маслинено, финиково и мирсенино дърво мо-жихъ да ся правятъ шатѣри за праздниѣ-тъ на шатѣры-тъ. Име-то на това дърво заедно съ кедръ,

ситимъ и мирсинъ ся употрѣбава въ Св. Писаніе като знакъ на Божіе-то благоволеніе за възстановленіе-то на единъ опустошенъ земѣ. Всички-тъ тѣзи условія ся срѣщатъ въ бор-тъ, който, освѣнъ подъ име-то маслено дърво, не ся споменува въ Св. Писаніе.

Маслина. Това е едно отъ най-древни-тъ дървеса споменжты въ Св. Писаніе, и е было отъ потопъ-тъ, може бы, даже до сега най-общий-тъ знакъ за миръ, Быт. 8; 11. То вынжты ся смѣта между най-полезны-тъ дървеса въ Палестинѣ, която ся описва като странъ изобилиѣ съ маслины и медъ, Втор. 6; 11. 8; 8. Авв. 3; 47. Никое друго дърво не ся споменува по-често въ Гръцкы-тъ и Римскы-тъ списанія. Гръци-тъ го посвящаваха на Минервѣ и го употрѣбываха да коронясватъ статуи-тъ на Юпитера, Аполлона и Херкулеса. Маслина-та не е нѣкое го-лѣмо или хубаво на гледъ дърво, и рѣдко расте по-высоко отъ 30 крака: листа-та ѣ сѣ тѣмно-зелены на горниж-тъ ѣ поверхность, а на долиж-тъ ѣ поверхность тѣ имать единъ сребрижъ кракж, и въобще раскатъ двойны. Дърво-то на маслиж-тъ е кораво ка-

то на чемширъ и строй-тъ му е твърдъ много слѣпенъ. Тя цвѣти твърдъ на пространно и дава плодъ единъжъ на двѣ години. Цвѣтъ-тъ ѣ испърво е жълтъ, но като ся расширява, той става по-бѣлъ и о-става само единъ жълтъ срѣдинъ. Плодъ-тъ ѣ прилича на сливъ по видъ, и по шаръ; испърво е зеленъ, послѣ става блѣденъ, и ко-гато узрѣе, черенъ. За да го съ-бержтъ трѣскатъ въкъм-тъ и ги чукатъ съ прѣтове, Втор. 24; 20. Иса. 47; 6; поиѣкога ся събира още не узрѣлъ, ся туря въ нѣ-коѣжъ запазителнѣ жидкости и ся изнася на вѣнъ за проданъ. Той е най-много полезенъ, обаче, за масло-то което той произво-жда и което е твърдъ важно ве-щество въ търговіѣ-тъ на И-стокъ. Едно напълно израснѣло дърво съ пѣлижъ плодороднѣ си-лѣжъ може, казватъ, да произведе до 300 омы масло, Сжд. 9; 8, 9. 2. Лѣт. 2; 10. Каменна пѣрсть най-много благоприятствува на ма-слинено-то дърво, и то може да

расте даже по страны-тъ или врѣ-ховѣ-тъ на каменны хълмове, дѣ-то едва ли ся намира пѣрсть; отъ тука изреченіе-то, “едей отъ ска-лѣжъ кременливъ” и пр., Втор. 32; 13. Іов. 29; 6. Това дърво трае дълго врѣме и е постоянно зеле-но, знакъ на хубаво и трайно бла-гочестіе, Псал. 52; 8. Около ста-ро-то стебло отрасли прорастватъ отъ сѣщія корень за да украся-ватъ старо-то дърво, додѣто то още е живо и да го наслѣдятъ когато то умре; отъ тука примѣръ-тъ да-денъ за да ся опише семейство-то на единъ праведникъ, Псал. 128; 3.

Маслинена гора. Іез. 41; 23. 2 Цар. 15; 30, единъ хълмъ съ клонове на сѣверъ и югъ отъ ис-точнѣж-тъ странъ на Іерусалимъ; върхъ-тъ му не е по-далечъ отъ поливинѣ мѣля отъ градскы-тъ стѣны, и е отдѣленъ отъ града чрѣзъ долиж-тъ Кедронъ. Тя е съставена отъ тебеширенъ вар-

ливъ камень, и на всякъжъ кана-ры-тъ стърчатъ голы. Въ мѣсто маслинены-тъ дървеса, които прѣ-ди покрывали тѣзи горѣ и ѣ сѣ дали име-то, сега ся намиратъ тамъ само нѣколко такыва дър-веса още неискоренены отъ тол-козъ-въковно-то разореніе. Този хълмъ има три главны върхове; и единый-тъ отъ тѣхъ, който е най-юженъ и е по-нискъ отъ дру-гы-тъ два, сега ся казва “Сѣбла-знителна-та Гора,” а прѣди бѣше извѣстенъ подъ име-то “Гора-та на Развращеніе,” защото Соломонъ ѣ оскверни съ идолопоклонство, 3 Цар. 11; 5—7. 4 Цар. 23; 13. Надъ този хълмъ прѣминува пѣтъ-тъ за Виваніѣжъ, най-употрѣбительный-тъ пѣтъ за Іерихонъ и Іорданъ. По страны-тъ на Маслиненъ-тъ горѣжъ къмъ западъ има много гробове издѣлбани вътрѣ въ канары-тъ. Срѣдинъ-тъ върхъ ся повдига двѣ-стѣ крака надъ Іерусалимъ, и прѣд-ставлява единъ хубавъ изгледъ на града, както и на цѣлѣж-тъ область, заедно съ горы-тъ на Ефремъ къмъ сѣверъ, долиж-тъ на Іорданъ къмъ истокъ, една часть отъ Мър-тво море къмъ юго-истокъ и от-вѣдъ Мъртво-то море Керакъ въ горы-тъ на Моавъ. Може-бы ни-кое друго мѣсто на земѣж-тъ не прѣдставлява толкова хубавъ из-гледъ съ толкова много възпоми-нанія на най-тържественны и най-важны събитія. Надъ този хълмъ често Спаситель-тъ ся изкачваше въ пѣтешествіѣ-та си за свѣтыя градъ, както и отъ тамъ за друга-дѣ. Геосиманія лежи при полы-тъ къмъ западъ, и Виванія на исто-чнѣж-тъ странъ на горѣж-тъ. Мат. 24; 3. Мар. 13; 3. Вѣроятно близо до Виваніѣжъ бѣше мѣсто-то отдѣто Спаситель-тъ ся възнесе на небе-то, а не както прѣданіе-то казва *въ срѣдѣ върхъ-тъ*, Лук. 24; 50. Дѣян. 1; 12. Отъ този хълмъ той видѣ, три дни прѣди смъртъ-тъ си, Іеруса-лимъ, и плака като си припомни грѣшны-тъ които той бѣ приложилъ

повече отъ колкото единъ баща прилага, и скѣрбѣ много за бли-жно-то съсыпваніе. Едва ли нѣщо друго въ евангеліѣ-та трогва сѣрд-це-то на чловѣка повече отъ кол-кото тази естествена и трогателна сцена. Никой не може ся смѣтѣва че онзи който говореше тамъ бѣше самъ Богъ. Погледъ-тъ му къмъ ми-нжло-то, прорицаніе-то и състра-даніе-то му еднакво доказватъ то-ва. Сравни Лук. 19; 37—44 съ оно-ва което е казано на другия денъ, Мат. 23; 35—38. Сѣщо-то мѣсто ся споменува наедно съ прѣдказва-ніѣ-та за бѣдѣще-то му дождѣ-ніе на земѣж-тъ, Зах. 14; 4. Вижъ изгледъ-тъ въ чл. **Геосиманія**.

Масса (*даръ, данкъ*), І. Исмаи-ловъ сынъ, Быт. 25; 14. 1 Лѣт. 4; 30, и вѣроятно праотець-тъ на Массанцы-тъ, които населяваха сѣверо-источнѣж-тъ часть на Ара-біѣжъ, при Вавилонскѣж-тъ гранижъ.

II. (искушеніе), име-то на мѣ-сто-то наречено и Мерива, дѣто Израилѣни-тъ искусихъ Іеовжъ, Исх. 17; 7. Псал. 95; 8, 9. Евр. 3; 8.

Масфа (*сгледателна кула*), І. градъ въ Галаадъ, така нареченъ отъ единъ купъ каменіе хвърлены отъ Іакова и Лавана, Быт. 31; 49. Мнозина мыслятъ че тази Масфа е сѣща-та, която ся споменува въ исторіѣж-тъ на Іефѣя, Сжд. 10; 47. 44; 41, 29, 34.

II. Градъ Веніаминъ, срѣдото-чно мѣсто дѣто ся събирали пле-мена-та прѣзъ врѣме-то на сждѣ-тъ, Ис. Нав. 18; 26. Тука Самуилъ приносѣлъ жрѣтвы-тъ и сѣдѣлъ, и тука Саулъ пріелъ назначеніе-то ся за царъ, 1 Цар. 7; 5—16. 10; 17. Този градъ бѣ укрѣненъ отъ Асж противъ Израилѣ, 3 Цар. 15; 22; той станж мѣстопробытіе на управителя, подвластенъ на Наву-ходоносора, Іер. 40; 6; и него пакъ населихъ нѣколцина Іудей слѣдъ връщаніе-то си отъ плѣненіе-то, Неем. 3; 49. Име-то му показва че негово-то мѣстоположеніе е было высоко; и още този градъ е былъ

близо при Рамж; и за то нѣкон мислять че той е былъ положенъ на мѣсто-то което сега ся нарича Неби Самуилъ, четири-петъ мили на сѣверъ-сѣверо-западъ отъ Иерусалимъ, а други на мѣсто-то дѣто пѣтешественикъ-тъ може да добые най-първо единъ прѣкрасенъ изгледъ на града, като го приближава откъмъ сѣверъ.

III. Градъ въ Иудино-то поле, Ис. Нав. 13; 38.

IV. Долина при Ермонъ, кждѣ Сидонъ, Ис. Нав. 11; 3, 8.

V. Моавскій градъ дѣто Давидъ заведе родители-тъ си при Моавскыя царь, когато ся прѣслѣдваше отъ Саула, 1 Цар. 22; 3. Нѣкои си искать да кажътъ че той е сжій Кыръ Моавскій, днесъ Керакъ.

Масхиль, едно име което намирамы въ тринадесетъ псалмы, и което общо ся приима да значи поучитель.

Матанія (даръ Іеовинъ), I. Първо-то име на Іосіевъ-тъ сынъ когото Навуходоносоръ постави царь, 4 Цар. 24; 17, и чіето име ся промѣни на Седекій. Виж. Седекія.

II. Левитинъ пѣвецъ, Асафовъ потомъкъ, 1 Лѣт. 9; 15, който станъ началникъ на пѣнопѣніе-то на Неемиево врѣме, слѣдъ възобновленіе-то на храмъ-тъ, Неем. 11; 47, 12; 8, 25, 35.

III. Левитинъ Емаповъ сынъ, и началникъ на девето-то отдѣленіе пѣвцы, 1 Лѣт. 25; 4, 46.

IV. Левитинъ, Асафовъ потомъкъ, и прадѣдо Язизилъ, 2 Лѣт. 20; 44.

V. Левитинъ, който съдѣйствува за очитаніе-то на храмъ-тъ прѣзъ царуваніе-то на Езекиѣ, 2 Лѣт. 29; 13.

VI. Левитинъ, Закхуръ-тъ баща, и праотецъ Анановъ, Неем. 13; 13.

VI. Четворица съ сжцо-то име, които бѣхъ ся оженили за чужды жены на Ездрово врѣме, Ездр. 10; 26, 27, 30, 37.

Матеей, апостолъ и евангелистъ, сынъ Алфеевъ, Галилеянинъ по рожденіе, Евреинъ по вѣрж, и мытарь по званіе, Мат. 9; 9, 10; 3. Лук. 6; 15. Други-тъ евангелисти го зовътъ само Левій, което бѣше Еврейско-то му име, Мар. 2; 14. Лук. 5; 27; но той всѣкога зове себе си Матеей, и то бѣ види ся име-то му като мытарь, или бирникъ. Той не крѣе по-напрѣшно-то си званіе, и тѣй прѣвѣзнася благодать-тъ Христовъ която го въздигна на Апостолскій чинъ. Жилище-то му бѣше въ Капернаумъ, а митарница-а може да е была на главный-тъ пѣтъ близо до Тиверіадско-то озеро; тука, когато си вършашъ работж-тъ, Іисусъ го повикалъ да го послѣдва, Мат. 9; 9. Мар. 2; 14. Вѣроятно, бѣхъ му вече извѣстны тогава чудеса-та и ученія-та Христовы.

За Евангелие-то отъ Матеея, виж. Евангелие.

Матойа, единъ отъ ученицы-тъ който начинъ да слѣдва Іисуса отъ крещеніе-то му отъ Іоанна и прѣминъ съ Него до възнесеніе-то му, Дѣян. 1; 21—26, и който подиръ възнесеніе-то быде причисленъ въ число-то на Апостолы-тъ. Повече нѣщо за него не знаемъ.

Махалаотъ, въ заглавіе-то на псалмы-тъ 53 и 88, ся мысли да ся относи на способъ-тъ по който, или на орждіе-то съ което, сж ся свирали тѣзи псалмы; или пакъ на духовнж-тъ болестъ който тѣ оплаквать.

Махананмъ (два пѣлка), едно мѣсто тѣй наречено по причинж че единъ пѣлкъ ангелы тамъ срѣщашъ пѣлкъ-тъ Іакововъ, когато той ся върщашъ отъ Падамъ-арамъ, Быт. 32; 1, 2. То ся намѣрвало на сѣверъ отъ Явокъ и близо до Фанунъ, и послѣ станъло Левитскій градъ отъ Гадово-то племе, Ис. Нав. 21; 38. То е было види ся, градъ укрѣпенъ; защото Іисусея живѣялъ тамъ прѣзъ не-продължително-то си царуваніе, и

Давидъ намѣрилъ прибѣжище тамъ когато възстанжлъ срѣщо него Авессаломъ, 2 Цар. 2; 8, 17; 24, 27.

Махеръ-шалаъ-ханъ-базъ (ускори на користъ, поспѣши на грабежъ), име-то което даде Ісаія на одного отъ сынове-тъ си, и което прѣдвѣщаваше бѣржж-тъ побѣдъ отъ Ассирійцы-тъ надъ Сиріѣ и Израіля, Іса. 8; 4—3.

Махислахъ, нива-та и пещера-та която купи Авраамъ за гробницъ на домъ-тъ си. Сарра най-първо быде погребена тамъ, Быт. гл. 23; и по-сетнѣ Авраамъ, Ісаакъ, Ревекка, Іаковъ, Лія, и пр. Быт. 49; 30, 50; 43. Виж. Хевронъ.

Махиръ, I. Манассіевъ-тъ сынъ, Быт. 50; 23. Потомци-тъ му завладѣхъ Галаадъ, Числ. 32; 39. Ис. Нав. 17; 1, и зехъ участіе въ бой-тъ съ Іавина и Сисарж, Сжд. 5; 14.

II. Пріятель на Мемфивосея, Іонавановъ-тъ сынъ, 2 Цар. 9; 4, 5.

Маусалъ, сынъ Еноховъ, и родитель Ламеховъ. Той живѣлъ 969 години, по-дѣлжъ животь отъ всѣкой другъ за когото е забѣлжжено, и умрѣлъ прѣзъ годинжж прѣдъ потопа, Быт. 5; 21, 22.

Медева, градъ на истоку отъ Іорданъ, въ Рувимово-то племе, Ис. Нав. 13; 9, 16. Близо до Медева Давидова-та войска спечели еднж блѣскавж побѣдъ, 1 Лѣт. 19; 7. Подиръ дѣлго врѣме Медева паднж пакъ въ ржцѣ-тъ на първы-тъ си господари Моавцы-тъ, Числ. 21; 30. Іса. 15; 2. Развалины-тъ ѣ още носятъ старо-то ѣ име.

Медъ. Въ стары-тъ врѣмена въ Палестинѣ ставалъ много медъ, и за това въ Св. Писаніе често чѣтемъ че въ онжзи земіж тече млѣко и медъ, Лев. 20; 24. Медъ отъ дивы пчелы често ся намѣрвалъ въ кущины-тъ на дървета-та и между камъніе-тъ на скалы-тъ, Втор. 32; 13. Псал. 81; 46; и съ дивъ медъ ся хранилъ и Іоаннъ Креститель, Мат. 3; 4. Медъ-тъ тогава много ся е цѣнилъ, Псал. 19; 10.

Прит. 3; 3, 27; 7. Пѣтешественици сж забѣлжжили че въ Палестинѣ медъ-тъ и днесъ изобилюва.

Межда. Еврей-тъ вижда ся малко правили плетища и стѣны, Мар. 2; 23, ако и да заграждали градины-тъ си; и за това между-тъ на частны-тъ поземлены владѣнія тѣ бѣлжжали съ купове камъніе или съ дървета, Рук. 2; 3; и понеже тѣзи каменіе по между-тъ лесно бѣше да ся прѣмѣстятъ, то необходимо бѣ едно подобно прѣмѣстяніе строго да ся запрѣти и накаже, Втор. 19; 14. Прит. 22; 28. Ос. 5; 10.

Мелхиседекъ, (царь на правджж), Салимскій царь, и священникъ на Всевышняго Бога, и като священникъ той благослови Авраама, и пріе десятъцы отъ ржжж-тъ му, Быт. 14; 18—20. Св. Писаніе не ни казва нищо за бащж му и майкж му, за родословіе-то му, рожденіе-то му, или смъртъ-тъ му. Той е единъ между царіе-тъ, и царъ и священникъ отъ Бога опрѣдѣленъ; и той е прѣдставялъ Іисуса Христа, за когото е писано, “Ты си священникъ въ вѣкы по чинъ-тъ Мелхиседекъ,” а не по чинъ-тъ Аароновъ, на когото происхождение-то, освященіе-то, животь-тъ и смъртъ-та сж извѣстны, Псал. 110; 4. Евр. гл. 7.

Тълкователи-тъ много сж разисквали въпроса, кой е былъ Мелхиседекъ. Нѣкои сж го земали за Св. Духа, други за Сына Божія, за Ангелъ, Еноха, и Сима; но най-вѣроятно право-то мнѣніе е онова по което Мелхиседекъ е былъ праведенъ и миролюбивъ царь, поклонникъ и служитель на Всевышняго Бога въ Ханаанскж-тъ земіж и пріятель Авраамовъ, но на по-высоку чинъ отъ Авраама. Това мнѣніе, наистинж, ся опира явно на Св. Писаніе въ Быт. 14 и Евр. 7, и то е мнѣніе-то което ся оправдава изобщо отъ добръ-увѣдомены-тъ тълкователи. Виж. Салимъ.

Мелхомъ. Виж. **Молохъ.**

Мемфивосей, сынъ Ионаановъ, называемъ и Меривъ-вааль, 1 Лѣт. 8; 34. Виж. **Есть-вааль.** Мемфивосей е былъ още малъкъ когато баща му ся убилъ въ битвъ-тъ на Гелвуѣ, 2 Цар. 4; 4, и питателка-та му дошла въ таква изумленіе при тѣзи новинъ, щото испустила дѣте-то на земь-тъ, отъ което то останжло хромо прѣзъ всичкиа си животъ. Когато Давидъ ся припозналъ за царь и тишина-та въ царство-то му ся възворила, той потърсилъ останжлы-тъ отъ дома на Саула, за да имъ покаже добродушіе-то си, послѣдствіе на пріятелство-то помежду него и Ионаана, и далъ Мемфивосею имущество-то останжло отъ дѣда му Саула. Отъ една часть отъ това имущество, обаче, той отпослѣ ся лишилъ чрѣзъ прѣдательство-то на служъ-тъ си Сивъ, и бързо-то рѣшеніе, което Давидъ издалъ противъ единъ злочестенъ но благороденъ и вѣрноподанъ князь, 2 Цар. 9; 46; 4—4; 49; 24—30. Давидъ по-сегнѣ ся погрыжи да го исключи изъ число-то на Сауловы-тъ потомцы прѣданы на отмъщеніе-то на Гаваонцы-тъ, 2 Цар. 21; 4—14, ако другъ Мемфивосей, сынъ Сауловъ и да былъ убитъ, ст. 8.

Мемфисъ, столица-та на Долній Египетъ. Развалины-тъ му, ако и не много, още сѣществуватъ нѣколко мили кѣмъ югъ отъ Древній Каиръ, или Фостатъ, Иса. 49; 13. Іер. 2; 16. 44; 1. Іез. 30; 13, 16.

Мемфисъ е былъ-столица на древни-тъ Египетскы царіе до вѣремена-та на Птолемея-цы-тъ, които общо сѣ имали за прѣстоленъ градъ Александрийъ. Тука, прѣдполага ся, Іосифъ е былъ и робъ и начальникъ, и тука Моисей е стоялъ прѣдъ Фараона. Пророци-тъ, въ горѣприведены-тъ мѣста, прѣдказватъ мжкы-тъ които Мемфисъ е имало да тегли отъ Хал-

дейскы-тъ и Персійскы-тъ царіе, и плашатъ Израилыны-тъ които быхъ убѣгнали въ Египетъ съ погубленіе въ онѣзи странъ. Въ този градъ Египтяни-тъ гоили священни-тъ бикъ Аписа и му ся кланали, и Іезекииль говори че Господъ ще махне идолы-тъ отъ Мемфисъ, Іез. 30; 13, 16. Мемфисъ увардилъ много отъ великолѣпіе-то си до завоеваніе-то му отъ Аравяны-тъ 641 год. слѣдъ Р. Х.; но подиръ това събытіе столица-та на Египетъ ся утвърдила въ Фостатъ, сегашный-тъ Вѣтхый Каиръ. Пирамиды-тъ на Мемфисъ, въ които сѣ были погребени голѣмцы-тъ му, още сѣществуватъ; но великолѣпный-тъ градъ, който е захващалъ много мили между тѣхъ и Ниль, съвсѣмъ е исчезнѣлъ.

Мене, прѣмерено е; **Фекель,** прѣтеглено е; **Фарейнъ,** дѣлатъ — Халдейскы думы свѣрхестественно начертаны на стѣнъ-тъ въ Вальтасарово-то нечестиво пируваніе, които означавали належащо-то му опропащеніе, Дан. 5. Гадатели-тъ не могли да ги прочетѣтъ, нито пакъ тѣ бѣ смѣяли да истълкуватъ толкова страшно-то имъ значеніе. Даниилу, обаче, отъ Бога было прѣдоставено искусство да проумѣе и дързостъ да обьяви страшно-то имъ значеніе; и въ сѣщъ-тъ ношъ той самъ былъ очевидѣцъ на исполненіе-то имъ.

Мерава, най-стара-та дѣщеря на царъ Саула, която бѣ обѣщана за женъ Давиду, но бѣ дадена на Адриила Меолаевини-тъ, 1 Цар. 14; 49. 18; 17, 19. Мерава добы отъ него петима сынове, които бѣхъ прѣданы въ рѣцѣ-тъ на Гаваонцы-тъ и обѣсени прѣдъ Господа, 2 Цар. 21; 8, 9. Въ текстъ-тъ ся казва че тѣ бѣхъ сынове на Михалъ, но виж. **Адриилъ.**

Мерарій, най-младый-тъ отъ грима-та Левіевы сынове, роденъ въ Ханаанъ, и глава на едно семейство отъ Левиты, Быт. 46; 41. Ісх. 6; 16. Числ. 3; 47. 1 Лѣт. 6; 4.

Додѣто Израилыни-тъ ся скытахъ въ пустынь-тъ, Мераріевы-тъ потомци имахъ длѣжностъ-тъ да носятъ части-тъ на скыни-тъ отъ едно мѣсто до друго дѣто ся спирахъ, и тамъ да натѣмняватъ скыни-тъ, Числ. 4; 29—33. 7; 8. Двадесетъ града бѣхъ опрѣдѣлени тѣмъ отъдѣ Іорданъ, Іис. Нав. 21; 7, 34—40.

Мераванъ (два мѣтежа), символическо име на Вавилонъ, Іер. 50; 21.

Мерива (караніе), 1. мѣсто-то дѣто Израилыни-тъ расположихъ станъ между Червено море и Синай, дѣто тѣ възроптахъ срѣщу Господа, и изворъ избликнъ отъ скалъ-тъ за да пийтъ. Ісх. 17; 4—7. Това сѣщо-то мѣсто ся нарече и Масса, *искушение*, защото тамъ тѣ искусахъ Бога, Втор. 33; 8. Евр. 3; 8.

II. Единъ подобенъ чудесенъ источникъ въ пустынь-тъ Цинъ, близо при Кадисъ, виж. **Кадисъ,** Числ. 20; 13, 14. На това мѣсто прѣгрѣшихъ Моисей и Ааронъ, за което не имъ ся дозволи да прѣминѣтъ Іорданъ. То ся называва и “воды-тъ на Меривъ,” Втор. 33; 8. Псал. 81; 7. 106; 32. и още “Меривъ при Кадисъ,” Числ. 27; 14. Втор. 32; 51. Іез. 47; 49.

Меривъ-вааль. Виж. **Мемфивосей.**

Меримоеъ (высочины), 1. Священникъ, който бѣ опрѣдѣленъ на Ездрово вѣмѣ да прѣтегли и запише злато-то, сѣребро-то и сѣсѣды-тъ за храмъ-тъ, Ездр. 8; 24—33, и зѣ живо участіе въ възобновленіе-то на Іерусалимскы-тъ стѣны, Неем. 3; 4.

II. Който бѣше ся оженилъ за чуждѣ женъ и ихъ напустихъ, Ездр. 10; 36.

III. Священникъ, който удари печать възъ завѣтъ-тъ, Неем. 10; 5.

Меркурій, единъ баснословенъ богъ на древны-тъ язычники, посланикъ-тъ на богове-тъ, и божество-то което прѣдсѣдательству-

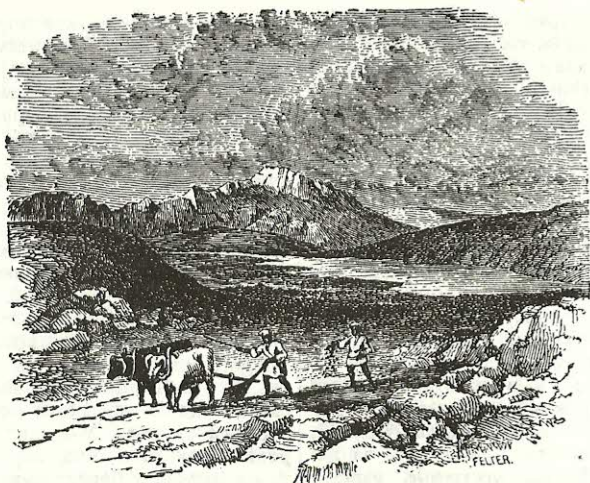
вало на знаніе-то, краснорѣчіе-то и търговіѣ-тъ. Грыци-тъ го зовели Ермисъ (*толкователь*), защото го имали за толкователь на волѣ-тъ на богове-тъ. Вѣроятно за тѣзи причинъ народъ-тъ въ Листрі, като чули Павла че проповѣдва, и като го видѣли че исцѣлилъ единъ хромъ, поискали да му принесѣтъ жертвъ като на бога Меркурія, и Варнаву като на Юпитера, заради достоуважаемый-тъ му видъ, Дѣян. 14; 11, 12.

Меродахъ, единъ идолъ на Вавилоняны-тъ, който вѣроятно е прѣдставлялъ планетъ-тъ Марсъ, Іер. 50; 2. Имена-та на Вавилонскы-тъ царіе понѣкога сѣ были сложны съ това име, както Меродахъ-валаданъ, Иса. 39; 4, (който ся нарича и Веродахъ-валаданъ въ 4 Цар. 20; 12) и Евилъ-Меродахъ въ 4 Цар. 23; 27.

Меродахъ-валаданъ (*Меродахъ поклонникъ Вааловъ*), Вавилонскый царъ, прѣди Р. Х. 721, който испрати посланники при Езекииль, 2 Лѣт. 32; 31. Иса. 39; 4. Въ 4 Цар. 20; 12, той ся нарича Веродахъ-валаданъ.

Меромъ. “Вода-та Меромъ,” Іис. Нав. 14; 5, е най-сѣверно-то отъ три-тъ езера напойваны отъ рѣкъ Іорданъ. Положено е въ южнѣ-тъ часть на една долину между два-та клона на горъ-тъ Ермонъ. То сега ся зове по име-то на долину-тъ, езеро Хуле. Само-то езеро е четири-петъ мили дълго, и около четири широко, и ся окончава жглообразно кѣмъ югъ. То е много плитко, и голѣма часть отъ него е покрита съ водны растенія. Тысяцы водны птицы ся играйтъ по лице-то му, а вода-та му изобилува съ рыбъ. На сѣверъ лежи поле-то Хуле, една равнина на шесть мили и повече. Близо при по-горній му край ся съединяватъ три-тъ потока които образуватъ Іорданъ. На западнѣ-тъ странъ на Іорданъ, по-горъ отъ езеро-то, едно блато ся про-

МЕРОМЪ ЕЗЕРО И ПО-НАТАТЪКЪ ГОРА ЕРМОНЪ.

стира къмъ сѣверъ до присѣдиненіе-то на тѣзи потоци, или и по-далечъ; а на источнѣ-тъ странѣ земя-та ся обработва почти до до езеро-то. Поле-то е красно, и много плодоносно. Всѣкаквы жита растѣтъ въ него, и съ сѣвѣмъ малко трудъ, и то още за-служва похвалѣ-тъ коѣхто при-добы отъ Дановы-тъ съгледатели: "Видѣхмы мѣсто-то, и его, твердѣ е добро . . . ; мѣсто, въ което нѣ-ма скудость отъ нищо каквото има на земѣ-тъ. Сжд. 48; 9, 40. Близко при езеро Меромъ Ис. Нав. разби царѣ-тъ на Сѣверный Ха-наанъ, Ис. Нав. 41; 4—8.

Мерра, (горчица), единъ кла-денецъ близъ до Червено море, три дни път отъ мѣсто-то дѣто Израилитѣ го пройдохъ. Гор-чица-та вода на кладенецъ-тъ бѣ усладена за употребленіе отъ бѣд-ствующи-тъ Израилитѣ чрѣзъ чу-дотворнѣ-тъ силѣ приобщена на клончета-та на нѣкое си дърво което Моисей хвърлилъ вътрѣ, Исх. 15; 23—25. Ни едно отъ дър-вѣ-та и растенія-та които сега познаваме не притежава това ка-

чество. Амарѣ Араби-тъ сега вы-катъ сухо-то корыто на единъ зи-мень потокъ, малко на югъ отъ който има единъ кладенецъ нари-чанъ Хавара, който ся посрѣща съ горно-то описаніе. Вода-та му ка-то ся подържи нѣколко секунды въ уста-та, става гнусна и отвратителна. Араби-тъ ѣх не пѣютъ, но камилы-тъ имъ ѣх пѣютъ.

Месопотамія (между рѣкы-тъ). Гръцко-то име на странѣ-тъ ме-жду Тигръ и Евфратъ, която на Арабскы ся нарича *Ал-Джезира*, островъ-тъ. Виж. **Арамъ II** и **Наданъ-Арамъ**. Въ най-широкъ смыслъ Месопотамія ся е прости-рала отъ Персійскыя заливъ до Таврійскы-тъ планины; но назва-ніе-то Месопотамія обыкновенно е означавало само странѣ-тъ на сѣ-веръ отъ Вавилоніѣ, която е про-чута за плодородіе-то си; а южна-та ѣ часть е безплодна и безводна. Месопотамія е принадлежала едно-по друго на Ассирійцы-тъ, Вави-лонцы-тъ, Персы-тъ, Македонцы-тъ, и Римляны-тъ, а сега е Тур-ска область.

Исторія-та на Месопотаміѣ е

близко свързана съ раннѣ-тъ ис-торіѣ на чловѣческыя родъ прѣдъ и послѣ потопа. Едемъ не е былъ далечъ отъ нѣхъ; Араратъ е былъ близъ до нѣхъ на сѣверъ; и зе-мя-та Сенааръ на югъ. Пѣтеше-ственникъ-тъ тука стива съ ис-тинскыя "древній міръ," и е окръженъ отъ прѣдмѣты при които древности-тъ на Гръціѣ и Римъ сѣхъ нѣтъ новосты. Тука е бы-ло отечество-то на патриарсы-тъ прѣдъ Авраама—Ѧара, Еверъ, Фа-лекъ и пр. Тука Авраамъ и Сарра ся родили, и жены-тъ на Исаака и Иакова, и повече-то отъ сынове-тъ Иакововы, родоначальники-тъ на два-надесятъ-тъ племена. Месопотамія още ся споменува въ Св. Писаніе като обиталище на първыя прѣдъ-снителъ Израилевъ по врѣме-то на сждѣ-тъ, Сжд. 3; 8—10; въ исто-ріѣ-тъ на Давидовы-тъ боеве, като Сиріѣхъ оттатѣкъ рѣкѣ-тъ, 2 Цар. 40; 46; и като странѣ отъ дѣто отишли Иудеи, може-бы прозелити, да направятъ Пасхѣ-тъ въ Іеруса-лимъ, Дѣян. 2; 9.

Мессія (помазанъ или помазан-никъ), титула, която бѣ придадена на Спасителя за отличіе. Еврей-тъ сѣхъ имали обычай да помазватъ царѣ-тъ си, первосвященники-тъ си, и понѣкога пророцы-тъ си, ко-гато ги назначавали за службы-тъ имъ; и отъ тамъ израженіе-то "помазанъ" за единъ службѣхъ по-нѣкога значи само избранъ или назначенъ за службѣ-тъ. Киръ, който основа Персійскѣ-тъ им-періѣхъ, и който пустихъ отъ плѣн-ство-то Еврей-тъ, ся нарича въ Ис. 45; 4, "помазанникъ Господень."

Но, както вече забѣлжихмы, Мессія е означеніе-то дадено отъ Иудеѣ-тъ, за отличіе, на Спасите-ля или избавителя, когото ожи-давахъ, и когото имъ бѣхъ обѣ-щали пророцы-тъ. Свято-то пома-заніе ся е давало на царѣ, свя-щенники, и пророцы, и помазаніе-то на Спасителя значи че въ него ся сѣрѣдоточвахъ по единъ отли-

ченъ начинъ качества-та на царъ, священникъ и пророкъ, и че той щѣше да ги упражни не само ме-жду Еврей-тъ но и между всѣхъ които го прѣматъ за Спаситель. Виж. **Христосъ**.

Че Исусъ Христосъ е былъ ис-тинный-тъ Вѣтхо-Завѣтный Мессія е ясно като день. Врѣме-то на я-вленіе-то му е было прѣдречено въ Быт. 49; 10. Дан. 9; 20, 25. Агг. 2; 7. Мал. 3. 4. Когато Спаситель-тъ дой-де, и само тогава можехъ пророче-ства-та за него да ся исполнятъ; тогава седмдесятъ-тъ седмицы на години ся свршихъ; и скоро по-слѣ, скиптръ-тъ бѣ истръгнѣтъ за всегда изъ рѣцѣ-тъ на Іудѣ, единичко-то племе което тогава мо-жаше да прѣтязавъ водителство-то между Еврей-тъ; и храмъ-тъ въ който Спаситель-тъ щѣше да ся яви ся унищожѣ. При това то-гава още сѣществувалъ родослов-ни-тъ книжи които доказвалъ происхожденіе-то на Христа отъ прѣдреченнѣ-тъхъ жилѣхъ. И мно-го другы отдѣльны и ясны проро-чества за рожденіе-то, характера, живота, страданія-та и смъртъ-тъ Христови, както и за въскресе-ніе-то, възнесеніе-то, и царство-то му, всѣхъ въ него ся исполнихъ до сущъ, Іоан. 4; 41. 4; 25.

СИРІЙСКА-ТА МЕЧКА.

Мечка. Че мечкы е имало мно-го въ Палестинѣ ся види отъ мно-го стихове въ Вѣтхы-тъ Завѣтъ,

1 Цар. 17; 34, 36, 37. 2 Цар. 17; 8. 4 Цар. 2; 24. Сирийска-та мечка прилича на обыкновеннѣ-тѣ въ чернѣ мечкѣ; и ся сръща и до днесъ въ пещеры-тѣ на Ливанскы-тѣ горы. Освѣтъ опоритѣ-тѣ и свирѣлѣ-тѣ си природѣ, мечката има голѣмѣ силѣ, значително остроуміе, и възможность да ся кача по дървета-та. Нейна-та свирѣность, особенно когато малкы-тѣ ѣ сѣ повредены, е пословичка. Виж. 2 Цар. 17; 8. Прит. 17; 12. Иса. 41; 7. Ос. 13; 8.

Мечка-та, едно съзвѣздіе. *Сынове-тъ ѣ сѣ вѣроятно три-тѣ звѣзды на опашкѣ-тѣ ѣ, които по Арабеки ся наричатъ нейны дщери.* Іов. 9; 9. 38; 32.

Мена, едно мѣсто на источный-тѣ прѣдѣлы да земѣ-тѣ Іокановѣ, Быт. 10; 30, за което ся полага да е было нѣкъдѣ къдѣ Басра, при сѣверо-западнѣ-тѣ край на Персійскыя заливѣ.

Меоггъ-амма, 2 Цар. 8; 1. 1 Лѣт. 18; 1. Вѣроятно, друго име на Геотъ.

Мигдалилъ, градъ въ прѣдѣлѣ-тѣ на Нефеалимово-то племе, Ис. Нав. 19; 38. По врѣме-то Христово ся наричаше Магдала, а сега е едно малко село което ся выка Меджелъ. Мигдалилъ былъ положенъ близо брѣгъ-тѣ на Галилейско море, три мили кѣмъ сѣверо-западъ отъ Тиверіадѣ, въ южнѣ-тѣ часть на едно малко поле дѣто стоятъ и Далмануеа още по-близо, Мат. 15; 39. Мар. 8; 10. Марія Магдалина была родена, или живѣла, въ Магдалѣ; и тамъ имало една Еврейска школа по-дирѣ разореніе-то на Іерусалимъ.

Мигдалъ. Това дърво прилича на праска, но е по-голѣмо. Въ Палестинѣ то цвѣти прѣзъ Іануарій, и прѣзъ Мартъ дава плодъ. Цѣтлове-тѣ му сѣ бѣлы. Еврейско-то му име значи *надзираемъ*, и за него ся споменува въ Іер. 1; 41. Въ Еккл. 12; 5, побѣдѣла-

та глава е изрядно сравнена съ мигдалово-то дърво, по причинѣ на сѣжнѣ-тѣ му бѣлнѣ и на зимно-то му цвѣтуваніе.

Мигдолъ, (*кула*), 1. Едно мѣсто въ Египетъ не далечъ отъ Червено море. Евреи-тѣ като оставили Египетъ, расположили станъ помежду него и море-то, Исх. 14; 2. Числ. 33; 7.

II. Единъ укрѣпленъ градъ на сѣверо-источный-тѣ прѣдѣлы на Египетъ, къдѣ Палестинѣ, Іер. 44; 1. 46; 14. Іез. 29; 10. 30; 6. Виж. Сина.

Мигронъ, градъ въ околность-тѣ на Гай и Гаваѣ, на сѣверъ отъ Михмасъ 1 Цар. 14; 2. Иса. 10; 28.

Мидія, назѣваема отъ Еврей-тѣ Мадай, и ся прѣдполага да е была населена отъ потомцы-тѣ на Мадаѣ Іафетовъ-тѣ сынъ, Быт. 10; 2, ся е простирала кѣмъ западъ и югъ на Каспійско море, отъ Арменія и Ассириѣ на сѣверъ и западъ, до Фарсистанъ или собственнѣ Персѣ на югъ; и заключавала е сегашны-тѣ области Ширванъ, Азербайджанъ, Гиланъ, Мазандеранъ, и Иракъ Аджемъ. Тя е покривала единъ земѣ по-голѣмъ отъ Испаніѣ, която е лежала между 32° и 40° сѣв. широчинѣ, и е была една отъ най-плодородны-тѣ и ранно-обработены-тѣ земи въ Азіѣ. Тя е была раздѣлена на двѣ, отъ които сѣверо-западна-та ся е наричала Мала Мидія, и южна-та Велика Мидія. Първа-та е отгѣтвувала на нѣмъшнѣ Азербайджанъ, единъ областъ на Персійско-то царство, окръжена съ высокы горы отъ Таврийскы-тѣ планины, освѣтъ въ посокѣ-тѣ кѣмъ истокъ, дѣто рѣка Кжръ, или Кыръ, прѣлива воды-тѣ си въ Каспійско море. Велика Мидія съотгѣтвувала на нѣмъшнѣ Иракъ-Аджемъ, или Персійска Вавилонія. Екватана е была столица-та на Великѣ Мидіѣ.

Мидія е едно отъ най-древнѣ-тѣ

независимы царства, които исторія-та поменува. Слѣдъ нѣколко-вѣковнѣ подчиненность подъ Ассириѣ, Мидиѣ-тѣ възстанѣли подъ Арбака въ врѣме-то на Сарданапала, и пакъ въ врѣме-то на Сеннахирима, около 700 год. прѣди Р. Х. Тѣ станѣли силни, образовани, и богати, Иса. 43; 17, 18. 24; 2, 3, и царство-то имъ останѣло независимо додѣто, при Кыра, Мидія ся присѣдинила на Персѣ. Така ся въздигнало Мидо-Персійско-то царство; и "Персскы-тѣ и Мидскы-тѣ закони" выжгы ся споменувать отъ священны-тѣ писатели заедно, Есѣ. 4; 19, и пр. Дан. 6; 8, 12 и пр. Сжцо и "лѣтовницы-тѣ" на Персы-тѣ и Мидиѣ-тѣ сѣ поменжты заедно, Есѣ. 10; 2. И наистинѣ, отъ това врѣме нататакъ, нрави-тѣ, обычаи-тѣ, религіѣ-та и цивилизація-та на Мидиѣ-тѣ и Персы-тѣ ся виждатъ да сѣ были всѣкога нераздѣлни. И вижда ся, както ся учимъ отъ стары-тѣ Зендскы писанія, че Мидиѣ-тѣ, Персы-тѣ и Бактриѣ-тѣ сѣ принадлежали на исто-то племе, и имали единъ общъ языкъ, Зендскый, и единъ религіѣ. Тѣ ся кланяли на Ормузда, най-выше-то сжщество, подъ символа на огнь. Тѣ тожѣ ся кланяли на звѣзды-тѣ, най-вече на планеты-тѣ; и още повече, на слънце-то и мѣсеца. Служители-тѣ на тѣзи религіѣ, мждреци-тѣ, сѣ были едно съсловіе отъ Мидійско происхождение, и тѣмъ е было прѣдоставено да обработватъ науки-тѣ и да извършватъ священны-тѣ обряды. Между тѣзи, и както общо ся прѣдполага, прѣди врѣме-то на Кыра, ся явилъ Зороастъръ, или Зердуштъ, като прѣобразователь, или по-право като възобновитель на старѣ-тѣ но испорченѣ религіѣ на свѣтлинѣ-тѣ, чіто послѣдователи сѣ ся одържѣли и до днесъ въ Персѣ и Индіѣ, подъ име-то Гебри.

Мидія най-първо е поменжта въ

Св. Писаніе като часть отъ Ассириѣ, дѣто были заведени въ плѣтъ десетѣ-тѣ племена; най-напрѣдъ, онѣзи отвѣдъ Іорданъ, отъ Геглаѣ-Феласара, 1 Лѣт. 5; 26; и понапоконъ, около 721 г. прѣди Р. Х., останѣли-тѣ отъ Израѣля, отъ Салманасара, 4 Цар. 17; 6. Напокошна-та исторія на Мидіѣ е размѣсена съ исторіѣ-тѣ на Персѣ. И двѣ-тѣ страны быдохъ покорены отъ Александра Македонскый, 330 г. прѣди Р. Х.; а въ послѣдующе-то столѣтіе станѣхъ подданни на Паряны-тѣ, и поменжты сѣ заедно съ тѣхъ въ Дѣян. 2; 9. Виж. Персѣ.

Мизія, една областъ въ сѣверо-западнѣ-тѣ край на Малѣ Азіѣ, съ прѣдѣлы на сѣверъ Мраморно море, на западъ Егейско море, на югъ Лидія, и на истокъ Визинія. Павелъ проповѣдалъ въ тѣзи страны когато прѣвъ пътувалъ за Европѣ, Дѣян. 16; 7, 8.

Миктамъ. Това име стои въ начало-то на Псалмы-тѣ 46, 56—60, и значи *зламенъ, далбокъ*, или споредъ другы, *пѣснь или писаніе*, едно-значуще съ *миктавъ*, прѣведено писано въ Иса. 38; 9.

Милитъ, единъ старъ градъ, нѣкога столиценъ градъ на цѣлѣ Іоніѣ, положенъ на западно-то крайбрѣжіе на Малѣ Азіѣ, на прѣдѣлѣ-тѣ на Каріѣ, на югъ отъ устіе-то на рѣкѣ Меандръ. Милитъ е родителъ на много поселенія, и е былъ прочутъ по храмъ-тѣ и прорицалище-то на Аполлона Дидимея, и като мѣстороженіе-то на Фалиса, Анаксимандра, Демокрита и другы знамениты личности. Ап. Павелъ, на пътъ-тѣ си отъ Македоніѣ кѣмъ Іерусалимъ, прѣстоялъ единъ-два дѣна тука, и ималъ едно свѣжданіе съ Христіанскы-тѣ старѣшныи отъ Ефѣсъ, които по поканваніе-то му дошли близо тридесетъ мили пътъ отъ сѣверъ да ся видятъ съ него, Дѣян. 20; 15—38. Той още веднѣжъ посѣтилъ Милитъ слѣдъ първо-то

си запиране въ Римъ, 2 Тим. 4; 20. Християни и владци е имало въ Милитъ отъ петй до осмый вѣкъ; но този градъ отъ отдавна е разоренъ, и мѣстоположеніе-то му точно не може да ся опрѣдѣли, до толкова крайбрѣжіе-то ся е промѣнило сколо устѣ-то на Меандръ.

Милло, I., вѣроятно една часть отъ твърдѣль-тъ на Сіонъ, въ Иерусалимъ, поменхъ въ исторіяхъ на Давида и Соломона, 2 Цар. 5; 9. 4 Цар. 12; 20. 1 Лѣт. 11; 8. 2 Лѣт. 32; 5.

II. Име-то на единъ домъ или крѣпость въ Сихемъ; въ послѣдній-тъ случай, "домъ Милловъ" ще значи гарнизонъ-тъ на крѣпость-тъ, Сжд. 9; 6.

Милость, божественно-то благоволеніе дарено на окаянны-тъ и виновны-тъ, съгласно съ истинж-тъ и правдж-тъ, Псал. 85; 40. Способъ-тъ който дава на Бога възможность да дарява спасителнж-тъ си милость на чловѣцы-тъ, заради Христа, е най-непостижимо-то и безконечно-то дѣло на мждрость и любовь. Душа-та която наистинж е была помилвана отъ Бога ще стане и тя милостива, Лук. 6; 36, състрадателна, Псал. 41; 1, 2, и простителна, Мат. 5; 7. 48; 33.

Миль. Дума-та *миль*, въ Мат. 5; 41 стои намѣсто Римска-та миліаръ, или миль, който мѣри осмь стадіи, или 1,479 $\frac{1}{2}$ метры.

Минни, царство повыкано на войнж противъ Вавилонъ, заедно съ Араратъ и Асханазъ, Іер. 51; 27, и за което ся прѣдполага да означава Арменіж, или часть отъ неж.

Минниотъ, градъ на Аммонцы-тъ въ врѣме-то на Іезеая, Сжд. 41; 33, четири мили на сѣверо-истокъ отъ Есевонъ. Той доставлялъ хубавж пшеницж за тържище-то на Тиръ, Іез. 27; 47.

Мирика. Дива-та мирика е едно ниско дървце, което расте въ

пусты-тъ и пѣсчливы мѣста, и въ Св. Писаніе ся съпоставлява съ нѣкое високо дърво, което расте край водж, Іер. 17; 5—8. 48; 6.

Миро, много ся употрѣбляваше отъ стары-тъ Евреи, не само за лѣкарскы работы, но и за роскошность, Рув. 3; 3. Псал. 104; 15. Пѣс. 1; 2. Мат. 6; 17. Лук. 7; 46. Миро-то обыкновенно ся приготвуваше отъ маслинено масло. Священно-то миро ся описва въ Исх. 30; 22—33. Мира-та на богаты-тъ ся правехж отъ много скжпы части и тѣхно-то благоуханіе много ся сл. веше, Иса. 39; 2. Ам. 6; 6. Мат. 26; 7—9. Іоан. 12; 5. Виж. **Помазаніе**.

Мирозъ, нѣкое неизвѣстно мѣсто въ Галилеѣж, проклято въ пѣснь-тъ на Деворж и Варака, защото не имъ дошло на помощь противъ Израилевы-тъ врагове, Сжд. 5; 23. Може-бы по съсѣдство-то си до мѣсто-то на борж-тъ, или по благоврѣміе-то си да принесжтъ полезнж помощь, да сж были тѣ виновни по единъ особенъ начинъ за дѣто ся отказали да вземжтъ участіе.

Миренна, едно благовонно дърво всѣкога зелено, което расте въ диво състояніе въ южны-тъ части на Европж, въ сѣвернж Африкж, и въ умѣрены-тъ страны на Азіѣж, особенно по крайбрѣжія-та. Листіе-тъ му сж широки, дебели и

ПАМЯТНИКЪ НА ЦАРЬ МИСЪ. (Срѣща стр. 301.)

льскави и всѣкога зелени; цвѣто-
ве-тъ му сж бѣли, и поиѣкога съ
червенѣ краскѣ отвѣтъ; и зер-
на-та му колкото грахъ синкавы
или бѣлѣзникавы, усладны, и бла-
говонны, както и дѣло-то дърво.
Зерна-та му ся употрѣбавать като
ароматы въ Истоки; и като укрѣ-
пителенъ лѣкъ, Неем. 8; 15. Иса.
41; 19. 55; 13. Зах. 4; 8, 40, 44.

Миръ. Въ Дѣян. 9; 31 ся го-
вори за миръ-тъ на който Хри-
стиани-тъ ся радовахъ слѣдъ дълги
прислѣдванія въ Палестинѣ, отъ
какъ Савлъ Тарсанинъ-тъ ся обръ-
на въ Християнство-то прѣзъ по-
слѣдни-тъ двѣ години на кѣсо-то
Калигулово царуваніе, 39 и 40 г.
слѣдъ Р. Х., когато Евреи-тъ до
толкова ся беспокояхахъ отъ ста-
ранія-та на императора да ги при-
нуди да го обожавать щото ся
въздръжвахъ отъ да наскърбяватъ
Христовы-тъ послѣдователи.

Миры. Ликійскій градъ, дѣто
Павелъ сѣднѣлъ на единъ Алек-
сандрийскій корабъ, който отивалъ
за Римъ, Дѣян. 27; 5.

Миса. Моавскій царь, който
плащалъ тежкѣ дань на Ахаава
Израилевъ-тъ царь, но възстанѣлъ
противъ Израила слѣдъ смъртъ-тъ
на Ахаава, 4 Цар. 1; 1. 3; 4—27.
Юрамъ, сынъ-тъ Ахаавовъ, съ по-
мощъ-тъ на Иудѣ и Едома, стѣ-
пиль въ войнѣ съ него, и го об-
садилъ въ столицѣ-тъ му. Като
не можалъ да си пробіе пѣтъ
прѣзъ обсадително-то полчище,
царь Миса попросилъ помощъ-тъ
на богове-тъ си като пожертву-
валъ собственныи си сынъ на град-
скѣ-тъ стѣнѣ; обсадителн-тъ, об-
зети отъ ужасъ при това възму-
тително дѣло, ся оттеглили въ
страхъ-тъ си, за да не бы иѣкоя
проклятія да ги нападне.

Царь Миса видѣ ся е живѣлъ
въ Девонъ. Виж. Девонъ. Въ дре-
вини-тъ развалины на това мѣсто
ся е открьлъ въ 1868 год. памят-
никъ издигнатъ отъ този царь,
съ надписъ който разказва спо-

лучливы-тъ военны подвизы на
Мисѣ срѣщо Израилскія царь и
отхвърляніе-то на ярема му, 4 Цар.
3; 5.

Този памятникъ, отчасти раз-
строенъ отъ Арабы-тъ, послѣ е
былъ поправенъ и съхраненъ въ
Парижскія музей *Луера*. Той е най-
интересенъ по отношеніе къмъ би-
блейскы древности. Изгледъ-тъ му
е прѣдставенъ въ приложеніѣ-тъ
тукъ картинѣ.

Языкъ-тъ на надписъ-тъ е почти
еднакъвъ съ Еврейскія въ Вет-
хія Закѣтъ. Буквы-тъ му прили-
чатъ на буквы-тъ въ иѣкои стары
Финикійскы надписы, и на буквы-
тъ по Еврейскы-тъ монеты отъ врѣ-
ме-то на Маккавей-тъ. Тѣ прили-
чатъ тоже и на стары-тъ Гръцкы
буквы, за които вече добръ ся
знае да сж донесены отъ Финикійѣ,
и сж первообрази-тъ на всичкы-тъ
днешны Европейскы азбуки.

Надписъ-тъ сиоманува име-то
на Амврія Израилскія царь, и за-
гатва Ахаава безъ да казва име-
то му. Между градове-тъ, които
Миса съгради или посели, или за-
konto той воюва съ Израилскы-тъ
царіе, сж упомянути, Девонъ (Ми-
сова-та столица), Медева, Ваал-
меонъ, Кыріааимъ, Нево, Иасса,
Ароиръ, Восоръ, Викранъ, Веель-
Девлааимъ, Ороаимъ, и.особенно
Корха (вѣроятно прѣдмѣстіе на
Девонъ) съграденъ отъ Мисѣ, дѣто
този памятникъ былъ издигнатъ.
Повечето горѣзброени градове сж
споменати въ Числ. 21; 23. 32; 34.
Ис. Нав. 13; 16—19. Иса. гл. 15, и Іер.
гл. 48. Отъ сравненіе на тѣзи мѣста
въ Св Писаніе, излиза че тѣзи гра-
дове сж влизали въ рѣцѣ-тъ ту
на Моавцы-тъ ту на Израилцы-тъ;
и че тази страна е была зрѣлище
на честы пограничны воюванія.

Миса отдава избавленіе-то си на
Хамоса, Моавско-то божество, кое-
то многократно ся упоменува въ
Ветхія Завѣтъ, виж. Хамосъ, и
сиоменува още *Исва* като Израил-
скій Богъ.

Този надписъ е единъ отъ найдревни-тъ до сега открыты азбучны надписи.

Мисахъ, съплѣнникъ Даниїловъ въ Вавилонъ. Виж. Авденаго.

Митилинъ, стара-та столица на островъ Лесбосъ; морско пристанище на источн-тъ странъ на острова, къмъ Малж Азіѣ. Павелъ прѣстолялъ тамъ като отивалъ отъ Гръціѣ за Іерусалимъ, Дѣян. 20; 14. Този островъ сега ся нарича Мидили, и развалины-тъ на града още съществуватъ близо до Кастро.

Михаилъ. Виж. Архангелъ.

Михаїл, князь Іудинъ, който съдѣйствува съ Іосафата въ поучение-то и прѣобразование-то на Іудины-тъ людѣ, 2 Лѣт. 17; 7—9.

Михала, по-млада-та отъ двѣ-тъ Сауловы дѣщери. Тя ся влибила въ Давида, и Саулъ неволею ѣх оженилъ за него, 1 Цар. 14; 49. 18; 20—29. Тя снасла живота на мжжа си отъ убійцы испратени отъ башѣ ѣ, съ единъ хитростъ която му дала врѣме да избѣгне, 1 Цар. 19; 14, 15. Тогава баща ѣ ѣх оженилъ за Фалтиѣ, 1 Цар. 25; 44, отъ когото Давидъ слѣдъ нѣколко години си ѣх зель назадъ, 2 Цар. 3; 12—21. Когато Давидъ донеслъ ковчегъ-тъ Господень въ Іерусалимъ, тя показала отвращение къмъ благочестивъ-тъ му радостъ, и за това царъ-тъ ѣх лишилъ отъ съпружескъ-тъ си любовъ дори до смъртъ-тъ ѣ, 2 Цар. 6; 16—23. Омраза-та ѣ къмъ голѣмъ-тъ ревностъ за вѣржъ-тъ была по-силна отъ любовь-тъ ѣ къмъ Бога и къмъ мжжа си. Дѣца тя не оставила.

Михей, 1. Ефремецъ въ врѣмѣ-то на Сѣдинъ-тъ, скоро подиръ Исусъ Навина, който откраднѣлъ 4400 сиклы сребро отъ майкѣ си, но гы върижѣ, и съ нейно-то съгласіе гы употребили за въздиганіе-то на едно святилище, съ единъ образъ въ него за служеніе-то на Іеовѣ, и съ единъ Левитинъ

за служителъ на образа. Провидѣніе-то, обаче, не одобрило тѣзи идолопоклонническѣ службѣ, и една войска Данѣ откраднѣла священника съ всички-тъ му служебны вещи, Сѣд. гл. 17, 18.

II. Единъ вѣрнъ и неустрашимъ пророкъ, съ когото царъ Ахаавъ по желаніе-то на Іосафата ся по-сѣвѣтувалъ за исхода на похода имъ срѣщо Сирійцы-тъ. Него го запрѣли додѣто да ся свърши походъ-тъ, който ся свършилъ както той прѣдрекѣ, 3 Цар. 22; 8—38. Ахаавово-то поведение въ тѣзи работѣ показва заслѣпително-то вліаніе на грѣхове-тъ противъ свѣтлинъ-тъ.

III. Моресеецъ-тъ, или отъ Моресееъ, село въ околностъ-тъ на Елеверополю, на западъ въ Іудж. Шестий-тъ по редъ отъ малы-тъ пророцы. Той е пророкувалъ при Іоама, Ахаза, и Езекиѣ, Іудины царѣ, около петдесетъ години, ако смѣтамы съ нѣкои отъ около начало-то на Іоаимово-то царствіе до послѣднѣ-тъ години на Езекиѣ, прѣди Р. Х. 750—698 год. Той е былъ свѣрѣмненникъ съ Исаїѣ, и има нѣкои израженія общи съ него. Сравни. Иса. 2; 2 съ Мих. 4; 1, и Иса. 41; 15 съ Мих. 4; 13. Негова-та неустрашима вѣрностъ послужила като щитъ на пророка Іереміѣ, едно столѣтіе по-сетѣ, Іер. 26; 18, 19. Мих. 3; 12. Той е писалъ съ възвышенъ и буенъ слогъ. Пророчества-та му ся занимаватъ съ грѣхове-тъ и сѣдбы-тъ на Израїля и Іудж, съ съкрушеніе-то на Самаріѣ и Іерусалимъ, съ възвръщаніе-то на Еврей-тъ отъ плѣніе-то, и наказаніе-то на тѣхны-тъ неприятели. Той прогласява дохожданіе-то на Мессіѣ “на когото исходи-тъ сѣ изъ начала отъ дни вѣчны,” като основаніе на всѣкѣ надеждѣ за славно-то и блаженно-то бѣдѣще което той описва, и дава за мѣсторожденіе-то му Введеемъ, Мих. 5; 2, 3. Така сѣ разбирали про-

рочество-то му и Еврей-тъ, Мат. 2; 6. Іоан. 7; 41, 42.

IV. Единъ младъ князь въ дворѣ-тъ на Іоакима, който съобщилъ на царевы-тъ свѣтници тѣржественны-тъ устрашенія отъ Іереміѣ, Іер. 36; 11—13.

Михмасъ, градъ на Веніаминаво-то племе, деветъ мили къмъ сѣверо-истокъ отъ Іерусалимъ, Неем. 7; 31. 44; 31. Това мѣсто е было силно, и е лежало на сѣвернѣ-тъ странъ на единъ дълбокъ долино; и по тѣзи причинѣ може-бы Синахиримъ, като отивалъ въ Іерусалимъ, растоварилъ и прѣнопувалъ тамъ, Иса. 10; 28, 29. Въ тѣзи дълбокъ долино, малко къмъ западъ отъ града, има двѣ стрѣмны могилы или канары, за които ся мысли да сѣ онѣзи за които ся поменува въ повѣстъ-тъ на Іонавановый подвигъ въ прѣходъ-тъ на Михмасъ, 1 Цар. 13; 23. 44; 4. На сѣщо-то мѣсто съществувало едно село называемо Мѣхмасъ, което ся вижда като да е останка отъ нѣкой градъ.

Мицраимъ, сынъ Хамовъ, и праотецъ на нѣкои Африканскы племена, Быт. 10; 6, но особно на Египтяны-тъ, които пріели и имѣ-то си отъ него. Така, Мицраимъ е Еврейско-то названіе на Египетъ въ Св. Писаніе, и тази страна и сега ся нарича Мѣсрѣ на Арабскый.

Мноридавъ (даденъ отъ Миера, богъ-риѣ на сланице-то), 1., съкровищникъ-тъ на Кыра, Ездр. 4; 8.

II. Персійскый чиновникъ, служящъ въ Самаріѣ, Ездр. 4; 7.

Млѣко често ся поменува въ Св. Писаніе, като прообразно на чистжъ, простжъ, и здравж истинжъ, 1 Пет. 2; 2. Евр. 5; 12, 13; а млѣко и медъ изображаватъ плодородіе и изобиліе, Быт. 49; 12. Числ. 16; 13. Ис. Нав. 5; 6. Еврей-тъ и сѣсѣди-тъ имъ употребявали не само кравешко млѣко, но и млѣко отъ камилы, овциѣ и козы, Быт. 32; 15. Втор. 32; 14. Прит. 27; 37.

Мнаса, или **Литра**, тегло и количество пары, която въ Вѣтхыѣ Завѣтъ. 3 Цар. 10; 17. Ездр. 2; 69. Неем. 7; 71, стоп вѣтѣго 400 сиклы; а въ Новыѣ Завѣтъ е равна на сто динаріѣ.

Мнасонъ, нѣкой си Кыпрянинъ, “отколѣшенъ ученикъ” съ когото Павелъ съжителствувалъ въ Іерусалимъ, Дѣян. 21; 16.

Моавци, потомци на Моава Лотовъ-тъ сынъ, Быт. 19; 30—38. Моавска-та земля е лежала къмъ истокъ и юго-истокъ отъ Мертво море, и главно на югъ отъ рѣкѣ Арнонъ. По едно врѣме, обаче, та ся е простирала къмъ сѣверъ до Явокъ, и дълго врѣме страна-та отвѣдъ Іорданъ срѣщо Іерихонъ е была извѣстна подъ име “Моавовы полета,” Числ. 22; 1. Втор. 1; 5. 29; 1. Ис. Нав. 13; 32. Моавяни-тъ были измѣстители отъ владѣнія-та му едно исполнинско племе, Емимы-тъ, Втор. 2; 11, а тѣхъ пакъ испѣждали отъ земѣ-тъ на сѣверъ отъ Арнонъ Амореѣ-тъ, Числ. 21; 13, 26. Сѣд. 11; 13—18. Тѣзи земѣ завоевалъ сетѣ Моисей, и опрѣдѣлилъ ѣх на Рувимово-то племе. Когато гы приближили Израїляни-тъ отъ Египетъ, Моавци-тъ постѣжили съ тѣхъ много безчеловѣчно, Числ. гл. 22—24. Втор. 2; 8, 9; и ако Богъ да гы пощадиѣ отъ завоеваніе, той гы исключилъ и тѣхъ и родове-тъ имъ до десетый родъ отъ прѣмущественны-тъ права на людѣ-тъ си, Втор. 23; 3—6. Тѣ были дебели идолопоклонници, служили Хамосу и Ваалфегору съ мръсны обряды, Числ. гл. 25, и понѣкога и съ человекѣскы жертвы, 1 Цар. 3; 27. Виж. **Молохъ**. Наврѣмени, както въ дни-тъ на Руевъ, миръ владѣяѣ между тѣхъ и Израїля; но повечето отношенія-та имъ были неприѣтелскы, както въ врѣме-то на Еглона, Сѣд. 3; 12—30; на Саула, 1 Цар. 14; 47; на Давида, 2 Цар. 8; 2, 12; на Іоама и Іеровоама, 4 Цар. гл. 3. 13; 20. 44; 25. Тѣ по-

могнали Навоходоносору противъ Еврей-тѣ, 4 Цар. 24; 2. Іез. 23; 6—11; и когато послѣдні-тѣ отивали въ плѣненіе, тѣ вижда сѣ придобили назадъ стары-тѣ си владѣнія на сѣверѣ отъ Арнонѣ, Іса. 15; 16. Еврейскы-тѣ пророци сѣ произносили много застрашителны прѣдрѣченія противъ тѣзи наслѣдственны неприятели на Бога и неговы-тѣ людие, Числ. 24; 17. Псал. 60; 8. 83; 6. Іер. 23; 9—21. гл. 48. Амос. 2; 1—3; и пѣтешественники-тѣ всички съгласно свидѣтельствува за исполненіе-то на тѣзи пророчества. Пустота и мракъ владѣхъ по Моавскы-тѣ горы, а Моавскы-тѣ долины сѣ повечето не обработены. Моавска-та земля сѣ намира подъ Турекъ власть, но сѣ обитава главно отъ скитническы Арабы, Соф. 2; 8, 9. Малцина пѣтешественники сѣ сѣ осмѣливали да пѣтешествувать въ онѣзи странѣ на днешны-тѣ врѣмена. Тѣ ѣх описватъ като земѣ изобилующѣ съ развалины, такыва като развалены водоемы, храмове, стѣны, гробища и др., които доказватъ че та нѣкога е была гж-стонаселена.

Моисей, име-то на знаменитый-тѣ пророкъ и законодатель на Еврей-тѣ, който гы изведе отъ Египетъ и води за въ обѣщаннѣ-тѣ земѣх. Дума-та Моисей е безсмыслино Египетска, и Іосифъ ѣх произвожда отъ двѣ Египетскы думы, мо, *водж*, *успѣ*, *спасенъ*. Съ това словопроизводство сѣ съгласувать и прѣводъ-тѣ на Седмдесетъ-тѣ, и нашій-тѣ. Еврей-тѣ направили едно малко промѣненіе въ това чуждестранно име за да прилеге на языка имѣ, както правили и съ други чуждестранны имена. Тѣ зоведи Моисея *Моше*, и произвеждали думѣ-тѣх отъ *маша*, *тегліж*. Виж. Ісх. 2; 10. Моисей сѣ родилъ около 1371 год. прѣди Р. Х. Той былъ сынъ на Амрама, отъ Левиево-то племе, и по-младый братъ на Маріамъ и Аарона. Животъ-тѣ

му е раздѣленъ на три періода, всѣкой отъ четиридесетъ години. Първый-тѣ сѣ простира отъ дѣтство-то му, когато былъ хвърленъ въ Нилъ, и найденъ и усыновенъ отъ Фараоновѣ-тѣ дѣщериѣх, до бѣгство-то му въ Мадіамъ. Прѣзъ това врѣме той живѣлъ въ Египетскыя дворъ "и наученъ бѣ на всичкѣ-тѣ Египетскѣ мѣдростѣ, и силенъ бѣ словомъ и дѣломъ," Дѣян. 7; 22. Това не сѣ думы безъ значеніе; "мѣдростъ-та" Египетска, особено мѣдростъ-та на Египетскы-тѣ жрецы е была тогава най-дѣлоба-та на свѣта. Второй-тѣ періодъ захватъ отъ бѣгство-то му до връщаніе-то му въ Египетъ, Дѣян. 7; 30, и прѣзъ всичко-то това врѣме той сѣ вижда да е живѣлъ въ Мадіамъ. Тука той сѣ оженилъ за Сепфоръ, дѣщеріѣх на мѣдрія и благочестивыя Іоюора, и сѣ опозналъ съ живота въ пустыніѣх. Каква противоположность между първый-тѣ періодъ, прѣкаранъ посрѣдъ славы-тѣх и учение-то на единъ царскый дворъ, и този уединенъ номадскый животъ. По този начинъ, обаче, Богъ го приготви да послужи като едно средство за избавленіе на людие-тѣ Му прѣзъ третия періодъ на живота му, който сѣ простира отъ исхода отъ Египетъ до смърть-тѣх му на горѣ Нево. Прѣзъ тоя послѣдній періодъ колко той извърши, като непосредственъ исполнительъ на волѣ-тѣх на Всевышняго!

Моисеевъ-тѣ животъ и Моисеевы-тѣ учреждения прѣдставятъ единъ отъ най-изящны-тѣ прѣдмѣты за перо-то на Християнскый-тѣ историкъ, който е сѣщеврѣменно и способенъ библейскый древнеистълователь. Въ неговы-тѣ учреждения духа единъ духъ на свобода, разумность, правосудіе, и чловѣчностъ, никѣждъ другѣх не извѣстенъ; и, най-много отъ всичко, единъ духъ на любовь, честь, и послушаніе кѣмъ Бога. Неговы-

тѣ учреждения прѣобразили Еврей-тѣ отъ хора овчари въ народъ съ постоянно мѣстожителство и земледѣлческы навыцы. Чрѣзъ този народъ, и посредствомъ Св. Писаніе, влияние-то на тѣзи учреждения сѣ е распространило въ свѣта; и често дѣто буква-та е бывала прѣнебрежна, духъ-тѣ е бывалъ усвояванъ.

Име-то на този Божій служитель сѣ срѣща многократно въ Гръцкы-тѣ и Латинскы-тѣ писанія, и много по-често въ писанія-та на Арабы-тѣ и на Еврейскы-тѣ равнины. Много отъ тѣхны-тѣ писанія, обаче, сѣ безосновны легенды, или пакъ испорчены части отъ Библейскы-тѣ писанія. Еврей-тѣ повече отъ всѣкой другъ народъ выжгы сѣ почитали Моисея, като най-знаменитѣ-тѣ личность въ тѣхны-тѣ лѣтописи, и като основатель на всичкы-тѣ имѣ законы и учреждения. Многочисленны мѣста и въ Вѣтхый и въ Новый Завѣтъ показватъ колко възвышено положеніе тѣх му сѣ давали. Псал. 103; 7. 105; 26. 106; 16. Іса. 63; 42. Іер. 13; 1. Дан. 9; 11. Мат. 8; 4. Іоан. 5; 45. 9; 28. Дѣян. 7; 20, 37. Рим. 10; 5, 19. Евр. 3; 11, 23.

Въ всичкы-тѣ си дѣла и учения, Моисей е былъ настоятель на Всевышняго; но при всичко това въ всѣко негово дѣло сѣ открыва и неговъ-тѣ характеръ. Ако и естествоно гнѣвливъ и нетѣрпѣливъ, той до толкова подчинилъ себе сѣ щото го наричали кроткѣх повече отъ всичкы-тѣ чловѣцы, Числ. 12; 3; и негово-то благочестіе, смиреніе, и снисхожденіе, негова-та мѣдростъ въ управленіе-то, негова-та ревность и вѣра въ Бога, и негово, то безукоризненно родолубіе сѣ достойны за всѣко подражаніе. Много чърты отъ характеръ-тѣх и животъ-тѣх Моисеевы до-ставятъ чудесны поясненія на дѣло-то Христово: Моисей управя народа сѣ, посрѣдствува за него, избавя го и го води до обѣщаннѣ-

тѣх земѣх. Всичкы-тѣ неговы религиозны учреждения сочали кѣмъ Христа; и той самъ, на горѣ-тѣх, двѣ хылады години слѣдъ смърть-тѣх сѣ, отдалъ почитаніе-то сѣ на Пророка когото былъ прѣдказалъ, Втор. 18; 15—19, и нему было дадено да говори съ Спасителя относительно единъ отъ най-славны-тѣ прѣдмѣты, смърть-тѣх която щѣе да прѣтърпи Той въ Іерусалимъ, Лук. 9; 31.

Моисей е писатель-тѣх на първы-тѣх петъ книги отъ Св. Писаніе. Въ съчиненіе-то на тѣзи книги той вѣроятно е былъ подпомаганъ отъ Аарона, който е държалъ памятописаніе-то на народны-тѣ дѣла, Ісх. 17; 14. 24; 4, 7. 34; 27. Числ. 33; 1, 2. Втор. 31; 24, и пр. Нѣкои нѣща сѣ были прибавены по-напоконъ отъ нѣкое друго богодѣхновенно лице; както напр. послѣднѣ-та глава отъ Второзаконіе. Деветдесетый Псаломъ сѣ приписва на Моисея, и благородны-тѣх и благочестивы-тѣх чувства които този Псаломъ изражава добывать едно особно значеніе, ако сѣ приематъ като отъ негово-то перо кѣждѣ кончинѣ-тѣх на земны-тѣх му подвизанія.

Молець. Това извѣстно нашь-комо, което поврежда възлнны платове, е поменѣто на много мѣста въ Св. Писаніе, Іов. 4; 19. 13; 28. 27; 18. Іса. 50; 9. Ос. 5; 12. Мат. 6; 19, 20. Виж. Дрехы.

Молитва е принасяне на душевны-тѣх ни възлнны и желанія Богу, въ име-то и чрѣзъ посредничество-то на Господа нашего Іисуса Христа. Тя е съобщеніе на сѣрдце-то съ Бога чрѣзъ помощъ-тѣх на Духа Святаго, и е истинскый животъ на всякѣх Християнскѣх душѣх. Безъ този сыновенъ духъ, никой не може да сѣ каже че е Християнинъ, Іов. 21; 15. Псал. 10; 4.

Всякога е было Богу угодно да слуша молитвы-тѣх на сватѣх-тѣх св. Слѣдъ издаване-то на законъ-тѣх

Еврей-тъ не прѣстанѣхъ всеобщо да ся молятъ ката день въ скиній-тъ или въ храмъ-тъ. Богослужение-то ся състояло въ ежедневны сутренны и вечерны жертвоприношенія придружены съ молитвы възнесены отъ Священники-тъ и Левиты-тъ въ скиній-тъ. Още, священники-тъ приносили всѣхъ дневно жертвы, теміанъ, приношенія, и начатки, за частны лица; тѣ извършвали обряды за искупленіе на първородны-тъ, или за очищеніе отъ нечистотіи; съ единъ рѣчь, хора-та ся събирали въ свѣтлы шатъръ, както на великы и тържественны дни тѣи и на обыкновенны, за да исполняватъ обѣщанія та си и извършватъ богомоленіе-то си; но нищо не е ставало безъ молитвъ, 1 Лѣт. 23; 30. Неем. 14; 17. Лук. 4; 40. Сравни и 3 Цар. 8; 22, и Давидовы-тъ Псалмы за храмовно-то богослуженіе.

Благочестиви хора ся молили трижъ на день, на опредѣлены часове, Псал. 55; 17. Дан. 6; 10. Виж. **Часове.** Общественны, семейны, и тайны молитвы сж обыкновенны за Библейскы Святцы; както и извърбореніе-то на късы молитвы, Неем. 2; 4. Библія-та не налага никакое еднообразно положеніе, което тѣло-то трѣбва да държи въ врѣме на молитвъ; заставаніе съ распростръсны рѣцѣ, 3 Цар. 8; 22, навожденіе главъ, Быт. 24; 26, колѣниченіе, Лук. 22; 41, и паданіе на лице, Мат. 26; 39, сж были въ употребленіе. Молитвъ-тъ си трѣбва да възнасямы съ усердіе и стърпяваніе, и съ довѣрчиво упованіе на Бога въ Христа; да ѣхъ придружавамы съ смиреннѣ исповѣдь и чистосърдечно благодарствіе, и съ моленіе за вси чловѣцы, не само за пріятелі и ближніи. Да ся молимъ Богу е длѣжность кождо здравый-тъ разумъ и чисты-тъ чувства ни налагать; живущій-тъ безъ молитвъ открыва безбожіе-то на сѣрдце-то си. Тѣй, Богъ изысква всички да му ся

молимъ, Іез. 36; 37. Мат. 7; 7—11. Іак. 4; 5. Фил. 4; 6. 1 Тим. 2; 4—3; и за небреженіе-то на тѣзи си длѣжность съ нищо не можемъ ся извини. Често ся слуша хора-та да приказватъ че никаква молитва не може да измѣни неизмѣняемы-тъ Божіи намѣренія; но великый-тъ планъ на провидѣніе-то обгрѣща всякъ принесенъ молитвъ, и надлежнѣй-тъ ѣ отвѣтъ. Възражая ся, че молитва-та не може да увеличи познаніе-то на Бога върху нужды-тъ ни, нито пакъ готовность-тъ Му да ги одоветвори; и че молимъ ся, не молимъ ся, Той ще постѣи тѣй както го види за най-добрѣ. Но Той го счита за добро да отговори на всякъ нашъ усърднѣ молитвъ съ много благословенія, които инакъ бы ни ги отказалъ; “Той тутакси ще ти помилува въ гласъ-тъ на възплѣтъ ти; когато го чуе, ще ти отговори.” Думы-тъ Давидовы сж думы на всѣкой истинскый богомолецъ: “Тойзи сиромашъ извыка, и Господъ чу, и отъ всички-тъ му скърби го избави,” Псал. 34; 6.

Дѣжлива-та и формална-та религія ся облага само на молитвы-тъ си, като че “многослаголанія” и “праздны повторки” загладжватъ безсѣрдечіе. Лицѣмѣри-тъ ся молятъ повече за да ги хвалятъ хора-та. Христосъ осѣжда тѣзи прѣгрѣшенія въ Мат. 6; 5—15; и съ Господнѣхъ-тъ молитвъ той дава на ученицы-тъ си хубавъ образецъ за какъ да ся молятъ. Въ Еф. 6; 18. 1 Сол. 5; 17. 1 Тим. 2; 8, Павелъ наставлява вѣрующы-тъ да ся молятъ всжду и всякога; да простиратъ чисты рѣцѣ къмъ небу-то, и благодарять Бога за всичко, было въ яденіе, піеніе, или въ що-годѣ правеніе; и всичко да правятъ за славу Божію, 1 Кор. 10; 31. На късо, Спаситель-тъ ни прѣпорѣчва да ся молимъ безпрѣстанно, Лук. 48; 1. 21; 36.

Молній. Виж. Грѣмъ.

Молохъ, или Мелхомъ, (царь), 3 Цар. 11; 5, 7. Дѣян. 7; 43. Іер. 49; 1. Соф. 1; 5, име-то на едно языческо божество, на което служали Аммоніи-тъ. И Израиліи-тъ служали на този идолъ, и прѣзъ скытанія-та въ пустыні-тъ, и послѣ въ Палестинѣхъ, 4 Цар. 23; 10. Іез. 20; 26, 31. Жертвы-тъ които приносили Молоху състояли главно отъ чловѣчески жертвы, именно, дѣца, които хвърляли живы въ разсѣтълено-нажежены-тъ рѣцѣ на статуѣхъ-тъ му. Виж. Ен-номъ. Сравн. Лев. 18; 21. 20; 2. Втор. 42; 31. Псал. 106; 37, 38. Іер. 7; 31. 49; 2—6. 32; 35. Споредъ нѣкои отъ тѣзи мѣста въ Вѣтхый Завѣтъ, Молохъ прилича да е друго име за Ваалъ; и ный намирамы че Финикійци-тъ, които сж имали за най-прѣвъ богъ Ваала, и Картагеніи-тъ тѣхни-тъ поселенци, сж служили на този образъ съ подобны ужасны жертвы, както Римляни-тъ сж обожавали Сатурна.

Море. Еврей-тъ наричатъ съ това имя всѣко готѣмо събраніе водъ, Іов. 44; 44. За Тиверіадско-

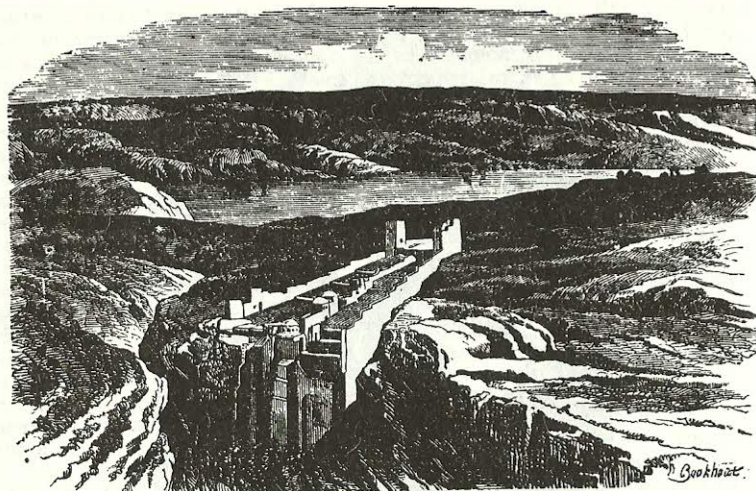
то и Асфалтеко-то езера, и за рѣкы-тъ Нилъ и Евфратъ, виж. Иса. 11; 15. 48; 2. 21; 4. Іер. 51; 36, 42.

Най-главы-тъ морета, които ся споменувать въ Св. Писаніе сж слѣдующы-тъ.

I. **Велико-то или Сѣрѣдиземно море,** което ся нарича още *Задне-то* или *Западно то море.* Дѣйствително, Еврейска-та дума за море, често ся зима за Западъ. Велико-то море е 2,200 м. дълго и 1,200 м. широко въ най-широкъ-тъ си часть. Понѣкъдѣ дълбочина-та му е неизмѣрима. По него морскы приливи почти не ставать; обаче, то често ся възлнува отъ силны вѣтрове.

II. **Червено море,** Ісх. 10; 49. 43; 18. Псал. 106; 7, 9, 22, граници на истокъ и сѣверо-истокъ съ Арабію, на западъ и юго-западъ съ Абисинію и Египетъ, и простира ся отъ Суеъ на сѣверъ до Вабел-мандебскый протокъ на югъ. То е около 4,400 м. дълго, 450 м. широко, и 1,800 кр. дълбоко. На сѣвернѣхъ-тъ си часть ся дѣли на два залива, Суецскый дълъгъ 490 м. и Акабскый дълъгъ 400 м. Между два-та тѣзи залива ся простира

МЪРТВО МОРЕ И МЪНАСТИРЬ НА СВ. САВЪ, ПРИ ПОТОКЪ-ТЬ КЕДРОНЪ.

прочутый-ть полуостровъ на горъ-тх Синай. Само тѣзи заливи отъ Чървено-то море ся споменувать въ Св. Писаніе. Акабскый заливъ ся скача съ Мъртво-то море посрѣдствомъ голѣмъ-тх песчливъ долинь Ел-Арава, която е описана въ членъ-тъ върху Иорданъ. Слѣдъ исхода си изъ Египетъ, Израилѣни-тъ чудесно прѣминъ-тх западный-тъ заливъ на югъ отъ Суезъ, и слѣдъ многогодишно прѣбываніе и скитаніе по пустыни-тъ на полуостровъ-тъ, тѣ пристигнъ-тх на Есіонъ-Гаверь, градъ който ся намира на край-тъ на источный-тъ заливъ. Виж. Исходъ. Въ Зах. 40; 41, види ся, Чървено-то море и рѣка-та Пилтъ ся упоменувать.

III. Мъртво море, или както ся казва още Солено море, Быт. 14; 3; Море-то на равнинъ-тх, Втор. 4; 49; Источно море, Зах. 14; 8; отъ Гръцы-тъ и Римляны-тъ, Асфалтско езеро; а отъ Арабы-тъ и Турцы-тъ, Лотово море. То ся намира на юго-источныя кѣтъ на Святъ-тъ Земѣ; Иорданъ излива

воды-тъ си въ него отъ кѣтъ съверъ, а Арнонъ и други по-малкы потоци ся вливать отъ кѣтъ истокъ. То е четиридесетъ мили дълго, и отъ осмъ до деветъ мили широко, и лежи между голы варовиты скалы, които на западъ ся възвышавать 4200—4500 кр. надъ водно-то му равнище, а на истокъ — 2000 крака и повече. При южнъ-тх му часть ся простира една обширна и ниска поляна, която подиръ ежегодны-тъ дъждове ся прилива отъ водъ-тх на това море. Страна-та на около е въобще бесплодна и пуста, освѣн на нѣкои мѣста дѣто ся срѣщать потоци и источники, които приближавать море-то прѣзъ дебелы моравы — свѣрталища на стада птици.

Вода-та на Мъртво-то море е бистра и прозрачна, но извѣнѣрно солена и горчива. Относително-то ѝ тегло задминува тегло-то на всякъ другъ водъ; то е една пета или чевърта часть по-голѣмо отъ относительно-то тегло на чистъ водъ. Чрѣзъ хымическый анализъ е намѣрено че тази вода

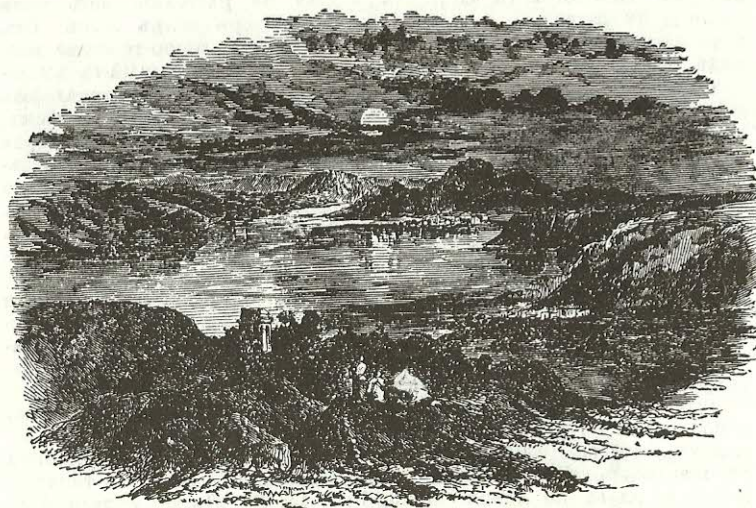
сѣдържа еднъ четвѣртъ часть отъ тегло-то си различны соли, най-вече магнезиевъ и натріевъ хлоридъ. Соль ся добыва още съ извѣтриваніе морскъ водъ. По морско-то корыто на Мъртво-то море ся намиратъ кристали, а по брѣгъ-тъ петуркы отъ соль. Рыба не живѣе въ Мъртво-то море; рыбы-тъ които ся довлѣчатъ отъ Иорданъ, умирають. Сравни Іез. 47; 8—10, дѣто исцѣленіе-то на това Мъртво море, и изобиліе-то му съ рыбъ, както и прѣсно-то плодородіе и красота на пустынь-тх между това море и Иерусалимъ — чрѣзъ цѣлительнъ-тх силъ на текущій-тъ покрай Божій-тъ олтарь потокъ — ясно объясняватъ цѣлебнъ-тх и подновительнъ силъ на Евангелскъ-тх благодать. Незапознаты съ плавателно-то искусство, лесно може да плува по Асфалтско-то езеро; и изискува ся повечко усиліе за да ся потопи въ водъ-тх му. Когато полковникъ Линчъ бѣше влѣзълъ въ това море посрѣдъ бурѣж, "видѣше ся като че носове-тъ на ладнъ-тъ посрѣщахъ не вълны на разярено море, но голѣмы Титанскы чукове."

На врѣмеметъ, най-повече подиръ землетресенія, голѣмо количество асфалтъ (смола) ся откъртва отъ морско-то дѣно и плува по воднъ-тх повърхность; и Араби-тъ го събирають по брѣгъ-тъ за разны употребленія. Оттука Гръцко-то име на това езеро, Асфалтско.

Въ 1848 полковникъ Линчъ отъ флотъ-тх на Съединены-тъ Държавы направилъ едно триседмично наблюдение върху Лотово-то море. Той намѣрилъ че было 1,300 крака дълбокъ, и повърхность-та му, повече отъ 1,300 крака по-ниска отъ повърхность-тх на Средиземно море. Отъ источнъ-тх му странъ, нѣщо около 8 мили далечъ отъ южный-тъ му край ся вдава на вѣтрѣ въ водъ-тх кѣтъ западъ едно полуостровче, което

издава на разстояніе петъ мили кѣтъ съверъ еднѣхъ мысъ. Отъ тукъ на доло езеро-то става внезапно плитко; южный-тъ му заливъ не е повече отъ дванадесетъ или петнадесетъ крака дълбокъ, Ис. Нав. 13; 2. Въобще ся вѣрва че южна-та му часть покрыва съспланы-тъ съ огнь отъ небо-то градове Содомъ, Гоморрь, Адмъ и Сеоимъ. Долъ-тъ Сиддимъ былъ еднѣхъ усмыхнѣта поляна, изобильно напоявана, като рай Божій, Быт. 13; 10; днесъ и отъ сега е памятникъ на Божій-тъ справедливъ гнѣвъ, Втор. 29; 23, и ужасно прѣдвѣдмленіе за всякы нерадивы грѣшници, че день-тъ Господень ще ги завари внезапно и неисцѣлно, Мат. 10; 15; 11; 22-24. 2 Пет. 2; 4—9. Іуд. ст. 7. Дѣно-то на плиткый-тъ заливъ е тинясто, Быт. 14; 10. На юго-западный-тъ му брѣгъ ся издига планинско-то бърдо Усдумъ или Содомъ, която ся състои повечето отъ каменнъ соль; между това бърдо и море-то ся възвышава еднѣхъ солень стѣлнъ четиридесетъ крака высоко. За сега Мъртво-то море нѣма устіе; вода-та на Иорданъ която ся втича въ това море ся отчасти испарява отъ жегъ-тх на парляво-то ясно слѣнце, и отъ части ся попива отъ земѣ-тх. Нѣкои си мыслять че сѣверна-та часть на море-то е была пропъвѣдена отъ нѣкое земно колебаніе, дълго врѣме прѣди колебаніе-то което разори Содомъ и образува южный-тъ заливъ; че еднѣхъ Иорданъ ся е втичалъ въ Чървено-то море прѣзъ забѣлѣжителнъ-тх пукнотинъ, която ся простира отъ источники-тъ му доръ до Акабскый заливъ; че въ нѣкое прѣд-историческо врѣме корыто-то и долина-та му ся снѣжили до настоящо-то му равнище и образували Мъртво-то море. Когато полковникъ Линчъ измѣрвалъ дѣно-то, той открилъ еднѣхъ долъ въ морско-то корыто, който съотвѣт-

ГАЛИЛЕЙСКО-ТО МОРЕ ОТЪМЪ СЪВЕРО-ЗАПАДНЫЙ-ТЪ БРЪГЪ; СЪ МАГДАЛЪ И ТИВЕРИЖ.

ствува на рѣчно-то Иорданско корыто на сѣверъ. Виж. **Иорданъ**.

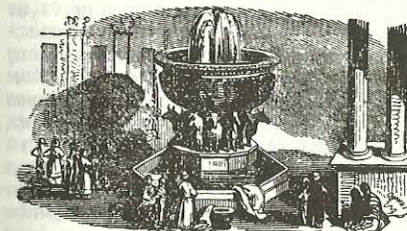
IV. Тиверіадско-то или Галилейско-то море; езеро-то Хиннероѣ, Числ. 34; 41, зима име-то си отъ съсѣднѣ-тѣ странѣ, или отъ главни-тѣ градища, расположены по брѣгове-тѣ му. То прилича на Женевско-то езеро въ Швейцаріѣ, ако и да не е толкозъ голѣмо. Иорданъ тече прѣзъ него, отъ сѣверъ къмъ югъ. Дължина-та му е тринадесетъ или четиринадесетъ мили, широчина-та му шесть или седмъ мили, и дълбочина-та 163 крака. Като исключишъ входъ-тъ и устѣ-то на рѣкѣ-тѣ Иорданъ, всячки-тѣ други страны на това езеро сѣ заобиколени съ кръгли и прѣкрасны хълмове които сѣ възвышаватъ отъ 500 до 4,000 кр. Тѣй закрылено, вѣтръ-тъ не го разиграва толкозъ много; мнозина пжтници, обаче, сѣ посрѣщали на брѣгове-тѣ му силни бури, напоминаючи имъ бури-тѣ които Исусъ и ученици-тѣ му посрѣщѣхъ. Прѣзъ срѣдѣ-тѣ му тече сил-

но теченіе, което сѣ произвежда отъ рѣкѣ-тѣ Иорданъ, която на пжтя си къмъ Мъртво-то море прѣсича Тиверіадско-то езеро. Отъ многочислени знаци, както распрѣснати-тѣ тукъ-тамъ черны базалтически (стълпести) скалы, чѣсты-тѣ и силны-тѣ землетръсенія, и топлы-тѣ извори, сѣ заключава, че корыто-то на това езеро е отъ вулканическо начало. Споредъ полковникъ Линчъ, то е 653 крака по-ниско отъ Срѣдземноморско-то равнище. Вода-та му е бистра и сладка, и изобилова съ разнovidны изрядны рыбы.

Отъ хълмове-тѣ, които сѣ намиратъ на западныя му брѣгъ, то не прѣдставлява толкозъ величественно ако и повече прѣкрасно зрѣлище, колкото Мъртво-то море прѣдставлява. Трѣбва да сѣ гледа прѣзъ пролѣтъ, когато хълмове-тѣ изъ около сѣ позеленели съ нивы и нахъчени съ цвѣтя. Градове-тѣ които еднѣжъ бѣхъ утрунали брѣгове-тѣ му съ цѣтуще население, горы-тѣ и хвастіе-тѣ които по-

крывахъ хълмища-та му, и лодки-тѣ които украшавахъ повърхнинѣ-тѣ му, нѣма ги вече. Но море-то, освѣтено съ толкози събитія които сѣ описаны въ Евангеліе-то стои и до днесъ. Спаситель-тъ чловѣческій често е поглѣдвалъ на безмѣлнѣ-тѣ му красотѣ, и го е прѣплавоvalъ; съ думѣ-тѣ си Той утихнѣ развѣлиуваны-тѣ му вълны, съ чюдеса-та и учения-та си освѣти брѣгове-тѣ му; тукъ бѣше мѣсто-то дѣто нѣкои отъ Апостолы-тѣ бѣхъ призвани да станѣтъ “ловци на чловѣцы,” и когато Петръ потѣваше въ водѣ-тѣ му той сѣ уплаши и извика, “Господи, избави мя,” Мат. 4; 18. 14; 22. Лук. 8; 22. Іоан. 21; 4.

V. Море-то или вода на Меромъ. Виж. Меромъ.

Мѣдно-то или лѣяно-то море, което Соломонъ направи за храмъ-тъ, бѣ кръгълистъ съсѣдъ, не помалко отъ петнадесетъ крака широкъ, който съдържаше, споредъ 2 Лѣт. 4; 5, три хыляды ваѣы, или двѣ хыляды ваѣы, споредъ 3 Цар. 7; 26, т. е. 34 хыл. или 36 хыляды окы. Калметъ мысли чѣ тази разлика между число-то на ваѣы-тѣ може да сѣ изравни, като кажемъ, (освѣтъ ако прѣдположимъ чѣ Еврейска-та дума *ваѣ* е была по-малка мѣрка въ врѣме-то когато Лѣтовници-тѣ сѣ были написани, отъ колкото въ врѣме-то когато книгы-тѣ царей сѣ были писаны), чѣ чаша-та съдържаше двѣ хыляды ваѣы, и подножіе-то или тасъ-тъ възъ който чаша-та бѣ ис-

правена още хылядо ваѣы. Той сѣ подпираше отъ дванадесетъ мѣдны волове, и вѣроятно е, чѣ до сега не е былъ направенъ толкозъ голѣмъ мѣденъ съсѣдъ, колкото него, нѣщо, което ясно ны показва до какъвъ степенъ на развитіе е было достигнѣло тогазъ искусство-то на металодѣліе-то. Мѣдно-то море сѣ е наливало или отъ Гаваонцы-тѣ, или, споредъ както Еврейскы-тѣ списатели утвърждаватъ, посредствомъ трѣбѣ, отъ воды-тѣ на кладенецъ-тъ Етамъ, тѣй щото вода постоянно е текла въ него. Съ тѣзи водѣ сѣ си мыли священници-тѣ, 2 Лѣт. 4; 6; вѣчно и впечателно свидѣтельство Божіе за необходимостъ-тъ да сѣ очищавамы нравственно въ неисчерпаемыя источникъ на Христовѣ-тѣ благодать.

Моресѣо-геѣтъ, мѣсто споменѣто въ Мих. 4; 14. Мѣсто-рожденіе Михеево ли е было или не, не сѣ знае. Пито напълно точно е да заключимъ отъ име-то му да ли това мѣсто е было подвластно на Геѣъ Филистимскій, или пакъ наречено тѣй отъ нѣкой *железа*, който по Еврейскы сѣ выка *геѣ*.

Моріа, хълмъ-тъ дѣто Іерусалимскій-тъ храмъ былъ съзиденъ, 2 Лѣт. 3; 1. Виж. **Іерусалимъ**. Това мѣсто сѣ вижда да е было сѣщо-то дѣто Авраамъ щѣлъ да принесе въ жертвѣ сына си Исаака, Быт. 22; 1, 2, и дѣто Давидъ посредствовалъ за народа си на гумно-то на Оряжъ, 2 Цар. 24; 16—25.

Моръ. Тази рѣчъ сѣ употрѣбѣва въ Писанія-та, не само за чумѣ-тѣ, но и за всѣхъ голѣмѣ болѣсть или смъртностъ. Исх. 9; 15. 3 Цар. 8; 37. Виж. **Язва**.

Мосохъ, Псал. 42; 5, шестый Іафеевъ сынъ, Быт. 10; 2, който сѣ населилъ близо до Бувалъ на сѣверо-источный край отъ Малѣ Азіѣ, въ Иберіѣ, и когото мно-

зна земаѣ за праотецъ на Мосеховцы-тъ. Потомци-тъ Мосехови търгували съ Тиръ "съ души человечески и мѣдны ссѣдове," Ис. 27; 13. 32; 26. 38; 2.

жилища на африканскы мравы.

Мрава, едно малко насекомо, прочуто за трудолюбие-то и пистѣние-то си за общежителны-тъ на выкновения и искусство-то на граденіе-то си. Нѣкои видове мравы градятъ обиталища наистинѣ голѣмы сравнително съ тѣхъ, щото да могатъ да събиратъ около 42 човѣка. Прѣзъ тѣхны-тъ покрывы не прѣминува дѣждь, и тѣ съдържатъ много катове, прѣходы, и пр., искараны съ искусствъ и не прѣстаннѣ работѣ. Мравы-тъ най-много ся грызатъ за майкы-тъ си, додѣто сѣ въ яйца-та и когато ся измѣтатъ. Никой видъ отъ тѣхъ не ся е намѣрилъ още да си приготвя хранѣ отъ зърно за зимѣ-тъ, защото додѣто мразъ-тъ ся продължава, тѣ вси-тъ лежатъ на мъртвило. Соломонъ, Прит. 6; 6, ги похвалява за дѣто работятъ толкова скоро и постоянно колкото врѣме-то имъ позволява и помага, и той ни повелѣва

да правимъ сѣщо-то прилѣжно употребленіе на животъ-тъ си и на благоврѣміе-то си, Прит. 30; 24, 25. По-долны-тъ животны сѣ въ нѣкои работы по-умны отъ грѣшны-тъ човѣкы, Іов. 12; 7, 8.

Мрѣжы, често ся споменуватъ въ Св. Писаніе, Прит. 1; 17. Еккл. 7; 26. Иса. 49; 8, 9. Авв. 1; 15, 16, особенно въ свързкѣ съ первы-тъ ученицы Христовы, Мат. 4; 18. 13; 47—50. Лук. 5; 4—10. Прѣди изобрѣтеніе-то на огнестрѣлительны-тъ оръжія, мрѣжы-тъ употребявали ловци-тъ въ ловидѣж, и вѣроятно и разбойници-тъ, Іов. 49; 6. Псал. 140; 3. Мих. 7; 2. Древни-тъ Римляни сѣ имали двоубойны игры, въ които единъ-тъ противникъ ся оръжвалъ съ мечъ и щитъ, и другы-тъ съ мечъ и мрѣжъ, и съ тѣхъ послѣдны-тъ ся трудялъ да спѣне и провали противоборѣца си и тогава да го промуши съ меча си.

Музика. Стари-тъ Евреи сѣ имали голѣмъ вкусъ за музика-тъ, и съ неѣ ся служили въ религіозны-тъ си службы, въ общонародны и частны тържества на свадбы и угощенія, и даже прѣзъ плачове-тъ за умрѣлы-тъ. Въ Св. Писаніе имамы радостны, благодарительны, похвалны и оплаквательны пѣсни; както и плачевны пѣсни, каквыто сѣ пѣсь-та Давидова по смъртъ-тъ на Саула и Ионаана, и на Авенира, и плачъ-тъ Іереміевъ за разрушеніе-то на Іерусалимъ. Въ Св. Писаніе имамы сѣщо и побѣдовѣспѣвательны и привѣтствовательны пѣсни, каквыто сѣ Моисеева-та пѣсь послѣ прѣхода прѣзъ Червено-то море, Деворина-та и Варакова-та пѣсь, и други. Евреи-тъ ходили на Іерусалимъ по три пати въ годи-нѣ-тъ, и всѣду дѣто минували испращали ги съ радостны пѣсни, Псал. 84, 122. Иса. 30; 29. Псал.

ми-тъ обидувать съ разнообразны богодѣхновенны музикальны пѣсни, и сѣ едно всегдашно съкровище за благочестивы-тъ.

Музика-та е може-бы най-старото отъ изящны-тъ искусства. Юваль, който живѣлъ прѣдъ пото-тъ, е былъ "отецъ" на вси-чкы-тъ които свирятъ съ кытарѣ и съ свирѣжъ, Быт. 4; 21. 31; 26, 27. Лаванъ ся оплаква че зетъ му Іаковъ си отишелъ, безъ да му даде врѣме да испроводи челядь-тъ му "съ веселіе и съ пѣсни, съ тѣпаніе и кытары." Моисей, като прѣминѣли прѣзъ Червено-то море, наредилъ единъ пѣсь, и пѣялъ ѣхъ съ Израилевы-тъ мѣжѣ, а Маріамъ, сестра му, пѣяла пѣсь-тъ, тѣпала тѣпанъ, и водяла едно хоро на жены. Исх. 15; 20, 21. Той заръчалъ да направятъ сребърны трѣбы, и да трѣбятъ на тържественны жертвоприношенія, и на религіозны увеселенія. Давидъ, който былъ много искусенъ на музика, угнивалъ смутенъ-тъ духъ Сауловъ като свирилъ съ кытарѣ, 1 Цар. 16; 16, 23; и когато той самъ възлѣзълъ на прѣстола, като гледялъ че Левити-тъ нѣмали прѣжно-то си заниманіе (тѣй като скынія-та была установена вече постоянно въ Іерусалимъ, опрѣдѣлилъ голѣмо число отъ тѣхъ да пѣжѣтъ и да свирятъ въ храма, 1 Лѣт. гл. 25. Давидъ занесълъ ковчега въ Іерусалимъ съ тържество и съ радостнѣ музика, 1 Лѣт. 13; 8. 15; 16—28, и съ музика Соломонъ былъ прѣгласенъ за царь, 3 Цар. 4; 39, 40. Вѣтхо-Завѣтны-тъ пророци тоже си помагали съ музика въ службы-тъ си, 1 Цар. 10; 5. 4 Цар. 3; 15.

Асаѣ, Еманъ и Іедеуунъ сѣ были начальници на музика-тъ на скыніи-тъ при Давида, и на храма при Соломона. Асаѣ е ималъ четьрма сынове, Іедеуунъ шесть, и Еманъ четьринадесетъ. Тѣзи двадесетъ и четьри Левити, сынове на три-тъ великы начальници на

храмовнѣ-тъ музика, сѣ начал-ствовали на двадесетъ и четьри музикальны банды, които сѣ свирили въ храмъ-тъ съ съ редъ. На великы тържества тѣ ся съвою-пѣявали вси-чкы наедно. Тѣ ся нареждали наредъ около олтарь-тъ на всесѣжженія-та. Тѣй като един-ственно-то имъ заниманіе ся е ограничавало въ изученіе-то и практикованіе-то на музика-тъ, може да ся прѣдполага че тѣ добръ сѣ ѣхъ знаели, было гласна-та было инструментална-та, 2 Лѣт. 29; 25.

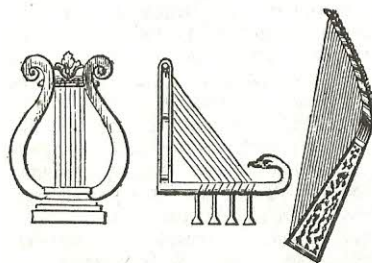
И царіе-тъ сѣ си имали музика. Асаѣ е былъ главенъ начальникъ на Давидовѣ-тъ музика. Въ храмъ-тъ, и въ религіозны-тъ обряды, е имало и жены музиканты; тѣ въобще сѣ были Левитскы дѣщери. Така Ездра изброява между онѣзи които той завелъ назадъ отъ плѣненіе-то двѣстѣ пѣвачи и пѣвачкы, 2 Цар. 19; 35. Езд. 2; 65. Неем. 7; 67.

Колкото за естество-то на Еврейскѣ-тъ музика нѣй можемъ да сѣдимъ само по догаткы. Тя може да е была едно еднозвучіе отъ нѣколко гласа, отъ които вси-чкы сѣ пѣяли и свирили наедно, всѣкой споредъ искусство-то си и споредъ силѣ-тъ си, безъ музикално съгласіе, каквото отличава нынѣшны-тъ музика. Ако сѣдимъ за Еврейскѣ-тъ музика по величіе-то и възвышенны-тъ мысли на тѣзи Еврейскы пѣсни които намирамы въ Св. Писаніе, нѣй трѣба да ѣхъ произнесемъ изящнѣ. Прѣдполага ся че музиканти-тъ на храма понѣкога сѣ ся раздѣляли на двѣ или повече дружины, които пѣяли всѣкой по единъ часть отъ Псалма, и вси-чкы кунно другы части. Виж. Псал. 24, 136, 148; 150.

Едно голѣмо число музикальны орѣдія сѣ поменѣты въ Св. Писаніе, но не е было до сега въз-можно да ся удостовѣри тѣхны-тъ имена на кои отъ дишны-тъ музикальны орѣдія съотвѣтствуютъ.

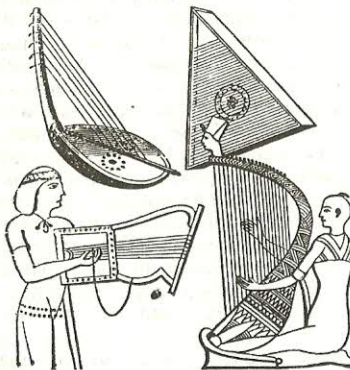

Черезъ едно сравненіе, обаче, на музикалны-тъ орждія, които въроятно Еврей-тъ сж имали общо съ Гръцы-тъ, Римляны-тъ и Египтяны-тъ достига ся до единъ стъпенъ на въроятностъ. Така музикалны-тъ орждія сж были отъ три вида :

I. Струнны музикалны орждія :

1. (Евр. кинноръ) Кытара, Быт. 4; 21.
2. (Евр. невелъ) Псалтирь, 1 Цар. 10; 5.
3. (Халд. псантеръ) Псалтирь, Дан. 3; 7.
4. (Евр. асоръ) "Десетострунно орждіе," Псал. 92; 3.
5. Гыттиог. Срѣща ся въ заглавія-та на Псал. 8, 81, 84, и пр. Отъ

име-то, нѣкои заключаватъ че Давидъ донеслъ това орждіе отъ Геѣв. 6. "Струны," Псал. 150; 4. Въроятно различни струнны орждія.

7. (Халд. саббока) Самвика, Дан. 3; 5, 7, 10, 15. Единъ видъ кытара.
8. Магалаог. Срѣща ся въ заглавія-та на Псал. 53 и 88. Прѣдполагатъ това орждіе да е было единъ видъ кытара.

II. Тржбовидны орждія.

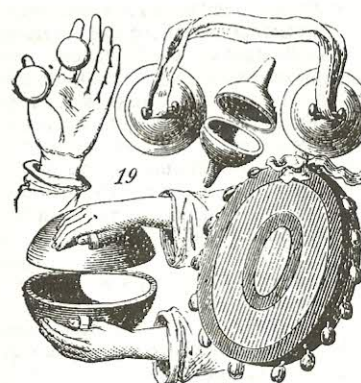
9. (Евр. керенъ) Рогъ, Ис. Нав. 6; 5.
10. (Евр. шофаръ) Тржба, или права или крива, Числ. 10; 10.
11. (Евр. хацоцъра) тржба права, Псал. 98; 6.
12. (Евр. іовель или керенъ іовель) Възклицателна тржба, Ис. Нав. 6; 4.

13. (Евр. халилъ) свирка, 1 Цар. 10; 5.
14. (Халд. машрокиоа) свирка, (въроятно, двойна), Дан. 3; 5.
15. (Евр. угавъ) свирка, (въроятно, многократна), Быт. 4; 21.
16. (Халд. сумпоня) гайда, Дан. 3; 5.

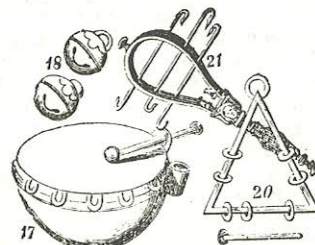
III. Музикалны орждія издавающи гласъ-тъ съ дрънканіе или удръніе.

17. (Евр. тофъ) Тжланъ, Быт. 31; 27.
18. (Евр. фаамонимъ) Звонци, Исх. 28; 33.
19. (Евр. целцylimъ) Кимвали,

Псал. 150; 5. Наржчны или напъретны дрънкалки.

20. (Евр. шалишимъ) Кимвали, 4 Цар. 18; 6. Понеже шалашъ зна-

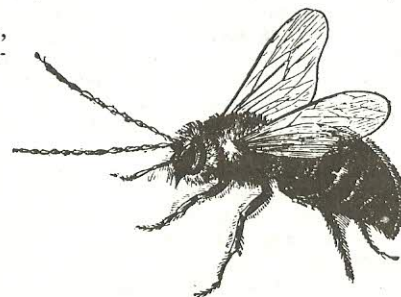
чи трикратно, може бы това орждіе да е имало трѣгъленъ видъ, както въ картинж-тъ, числ. 20.

21. (Евр. мынаанимъ) Систры, 2 Цар. 6; 5.

Муха, единъ родъ насѣкомо, отъ което има много видове. Моисей е объявилъ мухы-тъ и повечето другы насѣкомы за нечисты и гнусны, Лев. 11; 42. Тѣ прѣзобиловать въ Египетъ, и сж безмѣрно досадителны. Спускають ся на цѣлы рояцы и нападатъ по очитѣ и по образъ-тъ на человѣцы-тъ. Колко вредителни и опустошительни сж мушескы-тъ рояцы става явно и отъ това, че въ Истокъ мухы-тъ сж разорявали понѣкогашъ цѣлы области, Исх 8; 24. Филлистимци-тъ и Хананейци-тъ сж

ся поклоняли на Велзевула, мушескый-тъ богъ, за да ги покровителствува отъ тѣзи мжчителны насѣкомы.

Въ Ис. 7; 48, пророкъ-тъ като описва Египетскж-тъ и Ассирійскж-тъ войскж подъ имена-та на прѣобладающи-тъ насѣкомы въ Египетъ и Ассирійж, дума : "И въ онзи день ще засвири Богъ на мухы-тъ които сж въ краища-та на Египетскы-тъ рѣкы, и на пчелы-тъ които сж въ Ассирійскж-тъ земѣж." Мухы-тъ, за които тука ся говори, може да сж были Египетскы-тъ мухы, за които единъ пѣтешественникъ пише слѣдующе-то : Тѣ сж на голѣминж отъ пчелы-тъ по-голѣмы и по-дебелы,

и крылѣ иматъ по-широки отъ крылѣ-тъ на пчелы-тъ, и отдѣльны, каквыто сж крылѣ-тъ на мухы-тъ. Крылѣ-тъ на Египетскы-тъ мухы сж много прозрачны, безъ никаквы краски или капчицы по тѣхъ; и още главы-тъ имъ сж много голѣмы. Щомъ ся чуе че тѣзи мухы бржмчатъ, говеда-та възвѣдывають; оставяють пашж-тъ сп, и бѣгачъ наоколо по поле-то, додѣто изнемошѣжтъ и паднжтъ мъртвы. Единичко-то срѣдство за да ся избавяють е да оставяють чернж-тъ земѣж и да ся завтечжтъ въ пѣсчливж-тъ пустыніж. Тамо тѣ трѣба да прѣстојжтъ додѣто трае дѣждовно-то врѣме. Прѣдъ сжщитѣ тѣзи насѣкомы бѣгачъ и камилы-тъ; а слонове-тъ и носорози-

тъ ся покрывать съ каль за да ся бранятъ отъ тѣхъ.

Мышеніе. Разны обрядны мышенія е прѣдписвалъ Моисеевъ-тъ законъ и на священники-тъ, Исх. 30; 49—21, и на други-тъ, Лев. гл. 42—45. Евр. 9; 10. Тѣ сж означавали духовно очищеніе чрѣзъ кръвъ-тъ на Спаса нашего Христа, Тит. 3; 5, и онѣзи святость безъ коѣто никой бы ся удостоилъ да види Бога. Освѣнь тѣзи Еврей-тъ и али и други по прѣданіе мышені, Мар. 7; 2—4; и сж то считали а неблагочестіе да ся прѣнебрегаватъ тѣзи мышенія, както Христосъ често гл е прѣнебрегвалъ, Лук. 11; 38. Мышеніе-то рж-цѣ-тъ прѣди и подиръ яденіе, кое-то мышеніе ся изисква отъ обичай-тъ имъ да ся яде съ прѣстіе, още ся продължава въ Сиріѣ. Слуга-та поливаше на господаря си и държеше лень-тъ подъ него, 4 Цар. 3; 41. Псал. 60; 8. Виж. **Нога** и **Сандалия**. “Да си омыѣтъ рж-цѣ-тъ” ся считало за тържественно обявление на невинность, Вто. 21; 6. Мат. 27; 24, и е дало начало на пословица-тъ, “Омыхъ си рж-цѣ-тъ отъ това.”

Мыло (сапунъ), Мал. 3; 2, по Еврейскій *бориоз*, което ще ся рече *чиститель*; въ Іер. 2; 22 той ся различава отъ нитро, виж. **Нитро**. Знаино е, че стары-тъ сж употребявали за мышеніе на платно и др. мѣкои си растенія и пепель-тъ имъ. Пепель-та на морскы-тъ растенія съдържа въглекиселъ сода а пепель-та на тополж-тъ и на други сухоземны растенія съдържатъ въгленокиселъ поташъ. Съединени съ дървено масло или лой тѣзи алкали произвѣждатъ мыло; не ся знае, обаче, какъ сж ги употребявали Еврей-тъ за правене мыло.

Мытари, чиновникъ който събира данъцы. Еврей-тъ много сж мразили мытарство-то и мытари-тъ. Тѣ съ отвращеніе сж глѣдали на тѣзи общественны служители

да събиратъ данъцы-тъ и налозы-тъ наложени тѣмъ отъ чужденцы-тъ, Римляны-тъ. Еврейскы-тъ мытари ся глѣдали отъ сънародники-тъ си като язычници, Мат. 18; 17. Приказва ся даже, че не имъ ся позволявало да влизатъ въ храмъ-тъ и съборища-та, да съучаствуватъ въ всенародны-тъ моленія, и да занимаютъ службы или да свидѣлствуватъ по сѣдилища-та.

Имаше много мытари въ Иудеѣ на Исусово врѣме; Захекъ, твърдѣ въроятно, бѣ единъ отъ главны-тъ дано-събирачи, понеже ся нарича “начальникъ на мытари-тъ,” Лук. 19; 2; а Матей бѣ по-долень мытарь, Лук. 5; 27. Еврей-тъ укорихъ Исуса за дѣто былъ “приятель на мытари-тъ и грѣшники-тъ, и ялъ съ тѣхъ,” Лук. 7; 34; но той като знаеше хубавъ само-оправданіе-то, невѣріе-то, и лице-мѣріе-то на обвинители-тъ си, отговори, “мытари-тъ и блудницы-тъ надпрѣварятъ вы въ царство-то Божіе,” Мат. 21; 31. Сравни и до-бръ-тъ обнаскъ на кающій-тъ ся мытарь въ храмъ-тъ съ себе-оправдателный-тъ духъ на Фарисей-тъ, Лук. 18; 10—14.

Мышка. Моисей обявлява мышки-тъ за нечисты. Исаѣа въ 66; 17 порицава Еврей-тъ защото яли мышки. Мышки-тъ опустошавали Филистимскы-тъ полета, откакъ Филистимци-тъ плѣнили ковчегъ-тъ Господень; това ги принудило да го вържатъ назадъ съ златны образы на мышки, 1 Цар. 5; 6, 9, 41. 6; 4, 5. Полскы-тъ мышки и сега прѣобладаватъ въ онѣзи страны.

Мързость, (или гнусота), дума която въ Св. Писаніе ся отдава на отвратителны и омразны прѣдмѣты. Кумири-тъ и поклоненіе-то имъ бѣхъ тѣй наречени, защото тѣ отнемахъ отъ Бога почитаніе-то му, и освѣнь туй обряди-тъ сами по себе си бѣхъ гнусни и жестоки, Втор. 7; 23, 26. 12; 34. Тази дума ся употребяваше относительно за

Еврей-тъ въ Египетъ, Быт. 43; 32. Исх. 8; 26, или защото тѣ ядяхъ и приносяхъ въ жертвъ животны-тъ, които ся имахъ за святы отъ Египтяны-тъ, или защото тѣ не пазяхъ онѣзи наредбы при яденіе-то, които правятъ часть отъ Египетскъ-тъ религіѣ; и въ Быт. 46; 34, защото тѣ бѣхъ скитающи ся овчари, и Египетъ е былъ понапрѣдъ угнетенъ отъ хора подобны на тѣхъ.

Мързость-та на запустѣніе-то прѣдсказана отъ Даниѣла, 9; 27, означава, въроятно, изображеніе-то Юпитерово, въздигнато въ Іерусалимскій-тъ храмъ по заповѣдъ на Антиоха Епифана, 2 Мак. 6; 2. 1 Мак. 6; 7. Но чрѣзъ мързость-тъ на запустѣніе, казанъ отъ Господа нашего, Мат. 24; 13. Мар. 13; 14, и прѣдсказанъ че щѣше да

ся види въ Іерусалимъ прѣзъ послѣдніѣ-тъ обсадж на тойзи градъ отъ Римляны-тъ подъ Тита, въроятно е да ся означава Римска-та войска, на коѣто знамена-та сж носили изображенія-та на богове-тъ имъ и на царіе-тъ имъ, на които сж ся кланяли около храмъ-тъ когато той и градъ-тъ быдохъ прѣвzeti, Лук. 21; 20. Виж. **Оржіе**.

Мъртвотырошатель, единъ който ся емчи да открыва бѣдъ-цы събитія като распытва за тѣхъ

отъ мъртвы-тъ, Втор. 18; 10, 41. За това прѣстѣпленіе сж убивали съ каменіе, Лев. 20; 27. Виж. **Чародей**. Не може да ся каже че такыя мнимы съобщенія съ уеопы-тъ сж по-малко обидны за Бога сега, отколкото въ Моисеево врѣме.

Мъртво море. Виж. **Море**. **Мѣститель.** Виж. **Отмьститель**.

Мѣдна змѣя, едно изображеніе отъ мѣдъ приготвено отъ Моисея, което е приличало на горителны-тъ змѣи които бѣхъ толкова врѣдители за Израилскій-тъ народъ въ пустынь-тъ, и въздигнато посрѣдъ станъ-тъ прѣдъ лице-то на всички, щото който покажеше покаяніе, вѣрж, и покорность чрѣзъ поглежданіе-то къмъ него, можаше да живѣе, Числ. 21; 6—9. Спаситель-тъ нашъ ни е показалъ че това е прѣдставлявало самага него и спасеніе-то посредствомъ него—одно безплатно спасеніе, свободно за всички, върху лесны-тъ условія на вѣрж и покорность, Іоан. 3; 14, 15. Мѣдна-та змѣя ся е пазила за дълго врѣме, като памятникъ на благодѣтельно-то чудо извършено съ неѣхъ; но понѣже ся считаше като единъ прѣдмѣтъ за клананіе, тя быде потрошена отъ царъ-тъ Езекия, който іѣхъ нарече *Нехушанъ*—къжъ отъ мѣдъ, 4 Цар. 18; 4.

Мѣсець. Еврейскы-тъ мѣсеци сж были лунни мѣсеци, сирѣчь, отъ едно новолуніе до друго новолуніе, т. е. двадесетъ и деветъ деня и половина; така щото, единъ мѣсець ся е считалъ отъ двадесетъ и деветъ деня, и послѣдующій-тъ отъ тридесетъ. Мѣсець-тъ който е бройлъ тридесетъ деня ся е ималъ за плень мѣсець, а онзи който е бройлъ двадесетъ и деветъ деня—ся е наричалъ непълень. Новолуніе-то вынжгы е было начало на мѣсеца, и този день Еврей-тъ наричали новолуненъ день. Еврей-тъ обыкновенно означавали мѣсецы-тъ само като първый, второй, и пр., и по-вечето отъ имена-та съ които сега

сж извѣстни ся вижда да сж ся прѣиди отъ Еврей-тѣ прѣзъ плѣненіе-то. При исхода отъ Египетъ, което ся случило прѣзъ Априлій, Богъ заповѣдалъ щото този мѣсець — седмий на гражданскъ-тѣ годинъ — да стане първый на священнъ-тѣ годинъ, и споредъ него да ся прѣсмѣтватъ религиозны-тѣ празници; и отъ тогава Еврей-тѣ прѣсмѣтвали врѣме-то и по два-та тѣзи начина на прѣсмѣтваніе.

Тѣй като Еврейскы-тѣ мѣсеци сж ся опрѣдѣлявали отъ лунъ-тѣ, а наши-тѣ отъ годишно-то обращеніе на земь-тѣ около слънце-то, то наша-та система не съвпада съ Еврейскъ-тѣ. Обаче, Еврейскый-тѣ мѣсець Нисанъ вѣобще съотвѣтствува съ часть отъ Мартъ и часть отъ Априлій, и Зивъ — съ часть отъ Априлій и часть отъ Майй, и т. н., както въ слѣдующъ-тѣ таблицъ:

Еврейскы мѣсеци.	Почти съотвѣтствующи съ наши-тѣ.	Мѣсеци отъ священнъ-тѣ годинъ.	Мѣсеци отъ гражданскъ-тѣ год.
Ахивъ, или Нисанъ Исх. 12; 2, 18. " 13; 4. Есв. 3; 7.	Мартъ и Априлій.	1-ый	7-ый
Зивъ, или Іаръ 3 Цар. 6; 1.	Априлій и Майй.	2-ый	8-ый
Сиванъ Есв. 8; 9.	Майй и Іуній.	3-ий	9-ый
Таммузъ Іез. 8; 14.	Іуній и Іулій.	4-ый	10-ый
Авъ	Іулій и Августъ.	5-ый	11-ый
Елулъ Несм. 6; 15.	Августъ и Септемарій.	6-ый	12-ый
Боснимъ или Тишри, 3 Цар. 8; 2.	Септемарій и Октомарій.	7-ый	1-ый
Вулъ или Маргесванъ, 3 Цар. 6; 38.	Октомарій и Ноемварій.	8-ый	2-ый
Хаслевъ Зах. 7; 1.	Ноемварій и Декемарій.	9-ый	3-ый
Тевеосъ Есв. 2; 16.	Декемарій и Іануарій.	10-ый	4-ый
Саватъ Зах. 1; 7.	Іануарій и Февруарій.	11-ый	5-ый
Адаръ Есв. 3; 7.	Февруарій и Мартъ.	12-ый	6-ый

Тѣй като дванадесетъ лунни мѣсеци правятъ само триста и петдесетъ и четири дни и осемъ часове, то Еврейска-та година е была по-къса отъ Римскъ-тѣ съ почти единадесетъ дена. За уравненіе съ равноденственны-тѣ точки, отъ които тази разлика между слънечнъ-тѣ и луннъ-тѣ годинъ щѣше да дѣли новолуніе-то на първыя мѣсець, Еврей-тѣ веднѣжъ въ около три години (или по-точно, въ по-подирни врѣмена, по седмъ пѣти на всѣкы деветнадесетъ години) прибавяли и тринадесетый мѣсець, който тѣ наричали *Вадаръ*, — вторый Адаръ. По този начинъ тѣхната лунна година е была почти равна съ слънечнъ-тѣ. Виж. Година.

КОЖАНН МЕХОВЕ.

Мѣхъ. Изображеніе-то тука показва видъ-тѣ и естество-то на единъ кожанъ мѣхъ, отъ който единъ водоноситецъ продава водъ за пиеніе.

Единъ мѣхъ като ся напълни съ еднъ жидкость, той ся надува и ся растяга; и още повече ся надува ако жидкость-та е вино, чрѣзъ врѣние-то му додѣто да прѣври; тѣй щото ако нѣма отъ дѣ да издыша мѣхъ-тѣ, жидкость-та може да надвѣе и мѣхъ-тѣ да ся прѣсне. Оттука е нужда-та да ся туря ново вино въ новы мѣхове, Мат. 9; 17. Лук. 5; 38. Іов. 32; 19.

Освѣнъ мѣхове-тѣ, стари-тѣ народи сж знаели искусство-то да правятъ прѣстены съсѣды, и сж имали разнообразны изищны кър-

чазы и чашы за украшеніе, направены отъ скъпоцѣнны металы, отъ камѣкъ, стькло, фарфоръ и отъ алавастръ, Іер. 49; 4, 10, 11. Виж. Кърчагъ, Лоза, Сълзы.

Мята, градинско растеніе, достатъчно познато. Фарисей-тѣ, желаящи да ся отличаватъ по най-свѣстено и буквально исполненіе на закона, давали десетъкъ на мятѣ-тѣ, копаръ-тѣ и кыміонъ-тѣ, Мат. 23; 23. Спаситель-тѣ нашъ не осъжда тѣзи точность, но ся оплаква, че тѣ были много точни въ дребны-тѣ работы, а пакъ прѣнебрегвали сжщественны-тѣ заповѣди на закона, съ други думы, че тѣ ся призирали въ вънкашно-то исполненіе на закона, а не давали вниманіе на задълженія-та си къмъ Бога, не ся подвизавали да ся прѣродятъ сърдцемъ и да станжтъ праведни и благодѣтели въ живота си.

Мѣдреци (*вълѣви*), название което Мидяни-тѣ и Перси-тѣ давали на едно съсловіе священники, философы, и др., които посвящавали себе си на изученіе-то на нравственны-тѣ и физическы-тѣ науки, и особенно на звѣздобройство-то и лѣкарство-то. Тѣ само извършвали религиозны обряды, и приѣзжали да прѣдвѣщаватъ на челоуѣцы-тѣ бѣдѣщы събытія и извяватъ волѣхъ-тѣ на богове-тѣ. Виж. Мидія. Тѣй като по този

начинъ тѣ придобывали почетъ и вліяніе, тѣ намирали достѣпъ и въ царскы-тѣ дворецѣ, и отъ тѣхъ ся допытвали царѣ-тѣ и голѣмци-тѣ въ всѣкы случаи. Тѣ сжцо придружавали войскъ-тѣ въ военны походы; и толкова важность ся отдавало на тѣхны-тѣ свѣѣты и мѣнія, щото нищо не ся захващало безъ тѣхно-то удобреніе. Мѣдреци имало въ Вавилонъ, Египетъ, Арабія, и пр. Книга-та на Данила показва колко голѣми почести сж ся отдавали на мѣдрецы-тѣ въ Вавилонъ. Данилъ быде опрѣдѣленъ за началникъ на мѣдрецы-тѣ; но завистъ-та тѣхна за мѣдрость-тѣ му и омраза-та имъ противъ вѣржъ-тѣ му, и начинъ-тѣ по който сж очертани въ Иса. 47; 13, 14. Дан. 2; 9, 27, показватъ че изобщо тѣ сж ся лишавали отъ истинскъ мѣдрость.

Това, обаче, не може да ся каже за онѣзи които дойдохъ "отъ истокъ" да ся поклонятъ на отроче-то Исуса, Мат. 2; 1—12. Плѣненіе-то на Еврей-тѣ отвѣждъ Іорданъ бѣ разсѣяло въ Истокъ много свѣтлинъ за истиннаго Бога; и тѣзи философы и астрономы, като търсяхъ за мѣдрость, намѣрихъ и вѣрвахъ пророчества-та за Мессіѣ, и, когато ся роди, быдохъ заведени по Божіе опрѣдѣленіе при него въ Вилеємъ. Виж. Звѣзда. Посредствомъ тѣзи мѣдрецы, наука-та и философия-та на языческый-тѣ мѣръ сторихъ поклонѣ Христу. Виж. и Ісая. 72; 10; 41. Иса. 60; 4—3.

III.

Наама (*приамена*), градъ въ Іудино-то поле, Ис. Нав. 13; 41, който Коидеръ мысли да е стоялъ на *Наане*, 5 мили къмъ юго-истокъ отъ *ел Мугаръ* (Маккыдж).

Наасонъ, единъ отъ пратцы-тѣ на Господа нашего, Мат. 4; 4. Лук. 3; 32, главатаръ на Іудино-то племе въ пустынь-тѣ, Числ.

4; 7. 2; 3. 7; 12, и зеть Аароновъ, Исх. 6; 23. Руе. 4; 20. 1 Лѣт. 2; 10.

Наасъ (*эміа*), I. Царь Аммонскій, разбитъ отъ Саула додѣто обсаждалъ Рамоев-галаадъ, 4 Цар. гл. 11. Той, или тезоименный му сынъ е былъ въ пріятельскы сношенія съ Давида, 2 Цар. 10; 2.

II. Наасъ, който е поменъ въ 2 Цар. 17; 25 е былъ или (1) баща на Саруижъ и Авигеижъ, чіаго съпруга по-сетивъ станъ жена на Иессея и майка на Давида, или (2) споредъ прѣданія-та на Еврейскы-тъ равнины самъ си Иессей, или (3) възможно ако и не вѣроятно Иессеева-та съпруга.

Наваіоѳъ, сынъ Исмаиловъ, Быт. 25; 13, чіаго племе населявало пастырскы-тъ земли на Пустыняхъ Арабіѣхъ, Иса. 60; 7, и по-сетивъ обладало Идумеѣхъ. Виж. Едомъ.

Навалъ (*безумецъ*), потомецъ Халефовъ, стяжатель на голѣмы по-земленны имущества и стада въ Маонъ и Кармилъ въ южнѣ-тъ часть на Іудино-то племе. Той бѣше много задѣлженъ на Давида, за дѣто тоя послѣдній-тъ бѣше го запазилъ отъ разбойницы-тъ по пустынь-тъ; но вопрѣкы-тъ все-чко това, въ едно врѣме най-сгодно за него за да покаже на дѣло признательность-тъ си, той безсрамно отказалъ да ся съобрази съ скромно-то желаніе на Давида, да до-стави нѣщо за войскы-тъ му. Разсѣрденъ отъ негостопріемно-то и непризнательно-то му поведеніе, Давидъ скоро трѣгналъ и отивалъ да накаже и него и всичкы-тъ неговы съ мечъ. За добръ честь, Авигея, жена-та на Навала, чрѣзъ еднѣхъ благоразумнѣхъ постѣиѣхъ, от-вѣрижа това зло. Десетъ деня послѣ това, Господъ поразилъ Навала, и той умрѣлъ, 1 Цар. гл. 25. Виж. Авигея.

Навіоѳъ, мѣстиче-то на Самуила и на ученицы-тъ му при едно отъ пророческы-тъ училища, 1 Цар. 19; 18—24. 20; 1. То при-

лича да е было едно отъ прѣдгра-діа-та на Рамъ; и Давидъ, като потърсилъ прибѣжище тамъ съ-съ Самуила, ся спогонилъ отъ Саула.

Навузарданъ, военачалникъ Навуходоносоровъ, който по запо-вѣди-тъ на господаря си ограби и съсына Іерусалимъ, 4 Цар. 25; 8—20. Іер. 39; 9. 40; 1. 52; 12—30.

Навуходоносоръ, сынъ и на-слѣдникъ Навополасаровъ, който ся възцарилъ надъ Халдеѣхъ въ 604 год. прѣди Р. Х. Прѣди бащинѣ-тъ си смъртъ той царуваше съ ба-щѣ си и бѣ испратенъ отъ него да отиѣме отъ Егѣптяны-тъ Кар-хамисъ, който тѣ были прѣвзели отъ Вавилоняны-тъ при царя си Нехао. Като сполучилъ въ това, той прѣдприелъ единъ походъ про-тивъ управитель-тъ на Финикіѣхъ, и Іоакыма Іудинъ-тъ царь, който былъ подвластенъ на Египетскыя царь Нехао. Той зѣлъ Іоакыма, и турилъ го въ оковы за да го за-веде плѣнникъ въ Вавилонъ; но послѣ го оставилъ въ Іудеѣхъ, съ условіе да му плаща ежегодно е-днѣхъ тежкѣхъ данѣ. Той откаралъ много плѣнницы отъ Іерусалимъ; между другы-тъ, Даниїла, Ананіѣхъ, Мисаїла, и Азаріѣхъ, всичкы-тъ отъ царскый родъ, който Вавилон-скый-тъ царь заповѣдалъ да на-учатъ на Вавилонскый языкъ и Вавилонско-то ученіе, за да слу-жатъ постѣ въ дворѣ-тъ му, 4 Цар. 24; 1. 2 Лѣт. 36; 6. Дан. 1; 1.

По смъртъ-тъ на Навополасара, Навуходоносоръ, който тогава ся намиралъ или въ Египетъ или въ Іудеѣхъ, побѣрзалъ да ся върне въ Вавилонъ, като възложилъ на военачалници-тъ си грѣхъ-тъ да до-ведѣтъ въ Халдеѣхъ плѣнени-тъ отъ Сиріѣхъ, Іудеѣхъ, Финикіѣхъ, и Египетъ; защото, по думы-тъ на Вероса, той былъ покорилъ вси-чкы-тъ тѣзи страны. Той распра-тилъ тѣзи плѣнени въ нѣколко поселенія, и въ храмъ-тъ на Вила турилъ священны-тъ съсѣды отъ Іерусалимскыя храмъ, и другы-тъ

сѣжпы корысти. Іоакымъ Іудинъ-тъ царь останѣлъ за три години подвластенъ подъ Навуходоносора, и тогава ся възбунилъ; но подиръ три или четыри години, той былъ обсаденъ и уловенъ въ Іерусалимъ, и тѣло-то му, слѣдъ като го уби-ли, хвърлили го на въздушны-тъ птицы, съгласно съ пророчество-то Іереміево, гл. 22.

Прѣемникъ-тъ му, Іоакынъ или Іехонія Іудиный царь, като въз-станѣлъ противъ Навуходоносора, послѣдній го обсадилъ въ Іеруса-лимъ, принудилъ го да ся прѣдаде, и завелъ го съ чиновници-тъ му въ плѣнъ въ Вавилонъ, и него, и майкѣхъ му, и жены-тъ му, и най-здравы-тъ Іерусалимскы работни-цы, всичкы-тъ десетъ хыляды. Ме-жду тѣзи плѣнницы былъ и про-рокъ Іезекиїлъ. Навуходоносоръ заплѣнилъ и всичкы-тъ златны съ-сѣды, направены отъ Соломона за храмъ-тъ и царско-то съкровище, и поставилъ за неговъ намѣстникъ Матѣаніѣхъ, чича Іехоніевъ, когото нареклъ Седекыя. Тоя послѣд-ній-тъ останѣлъ въ вѣрнопопдан-ство подъ Навуходоносора деветь години, и подиръ този періодъ въз-станѣлъ и съжзилъ ся съ съсѣд-ны-тъ князеве. Тогава Вавилон-скый-тъ царь дошелъ въ Іудеѣхъ, покорилъ по-главны-тъ мѣста въ странѣ-тъ, и обсадилъ Іерусалимъ; но понеже Фараонъ Вафрій идялъ отъ Египетъ на помощь на Седе-кыѣхъ, Навуходоносоръ отишелъ та го посрѣщѣлъ, и принудилъ го да ся върне назадъ въ царство-то си. Това сторено, той подкачилъ изново обсаджъ-тъ на Іерусалимъ, и въ единадесетъ-тъ годинѣхъ отъ управление-то на Седекыѣхъ, 558 г. прѣди Р. Х. градъ-тъ ся прѣвзелъ и Седекыѣхъ зели робъ и завели го прѣдъ Навуходоносора въ Ривлѣхъ, Сиріѣхъ. Вавилонскый-тъ царь го осадилъ на смъртъ, накаралъ да убійжъ челядь-тъ му прѣдъ очи-тъ му, и тогава му изболъ очи-тъ, натоварилъ го съ веригы, и испра-

тилъ го въ Вавилонъ, 4 Цар. гл. 24 и 25. 2 Лѣт. гл. 36.

Прѣзъ царуваніе-то Навуходо-носорова, Вавилонско-то царство и Вавилонъ достигнали до върха на славъ-тъ си. Навуходоносоръ много ся грѣжалъ да украси и накычи Вавилонъ, и той ималъ за най-голѣмъ гордость да ся хвали съ този градъ. "Не е ли този ве-ликий Вавилонъ когото азъ съ-градихъ за столицѣ на царство-то съ крѣпость-тъ на силѣ-тъ си, и въ честь на славъ-тъ си?" Но Го-сподъ смирилъ гордость-тъ му, ка-то го обрѣнѣлъ въ диво състояніе въ което и станѣлъ до едно врѣ-ме, съгласно съ пророчество-то Даниїлово. Виж. Дан. гл. 4. Едно памятописаніе, което ся намѣрило между развалины-тъ на Тигръ, и което сега ся спазва въ Источно-Индійскый домъ въ Лондонъ, дава нѣкой свѣдѣнія отъ Навуходоно-соровы-тъ постройки въ Вавилонъ и въ Борсипѣхъ. Като прѣжсва изведиѣжъ сказаніе-то си памято-писаніе-то казва че цареве-то сѣр-дце ся ожесточило противъ "Хал-дейскы-тъ звѣздословцы." "Той не ищяше да сторы никаквы благо-дѣнія за работы отъ вѣрѣ-тъ. Той прѣкженижъ служеніе-то на Ме-родаха, и жертвоприношенія-та. Той страдале подъ дѣйстви-та на обаяніе-то." За Навуходоносора ся прѣдполага да е умрѣлъ прѣди Р. Х. 562 год. слѣдъ едно царствіе повече отъ четиридесетъ години.

Едно отъ най-славны-тъ дѣла, който ся приписватъ на Навухо-доносора, и за което безсмыслино той най-много ся е прѣвзносѣлъ, сѣхъ были прочуты-тъ "высѣщи гра-дины," който казвать той възди-гналъ отъ желаніе да угоди на ца-риѣхъ-тъ си Амитѣхъ, на койжто сѣрдце-то теглило да гледа възвы-шены горы, подобны на онѣзи въ отечественѣхъ-тъ ѣ земѣхъ — Мидіѣхъ. Направа-та на высѣщи въ въздуха градины, въ еднѣхъ равнѣхъ странѣхъ каквато е Вавилонія, мо-

же да ся сполучи само ако истинно ся направи една планина; и за това царь-тъ далъ заповѣдь да ся направи такава една планина, четиристотинъ крака на дължъ и на ширь и повече отъ триста крака висока. Тогава направили възвысены една надъ другъ терацы, които ся подпирали отъ редове правы стълпове, покрыты съ голѣмы каменіе, и съ пластове отъ рогоскы и смолж и два реда каменіе, които сжщо были покрыты съ едно твърдо повлѣкло отъ свинець. Всичкы-тъ тѣзи терацы послѣ насыпали съ прѣсть, и насадили съ дървеса и цвѣтя. Градины-тъ напоявали отъ рѣкж Евфратъ, която текла подъ тѣхъ, съ еднж машинж отвжтрѣ. Тѣзи градины залавяли само еднж малкж часть отъ широкый-тъ дворъ на палата, тѣй като стѣна-та която опасвала двора была шесть мили околорѣсть. Отвжтрѣ тѣзи стѣнж имало двѣ другы стѣны и една голѣма кула, освѣтъ зданія-та, дворецѣ-тъ, градины-тъ, и пр. и пр. Всичкы-тъ порты были мѣдны, което ся съгласява съ языкъ-тъ употребенъ отъ Исаяж въ пророчество-то му относительно прѣвзятіе-то на Вавилонъ отъ Кыра, Иса. 45; 12. Вѣрва ся че развалины-тъ на висящы-тъ градины ся намиратъ въ широкж-тъ неправилахъ могылж нарицаемж Касръ, на источнж-тъ странж на Евфратъ, седмстотинъ и тридесетъ метры на дължъ, и петстотинъ и петдесетъ на ширь. Кирничы-тъ които копаѣхъ отъ тѣзи могилж сж отъ добро качество, и на всички-тъ ся намира напечатано име-то на Навуходносора.

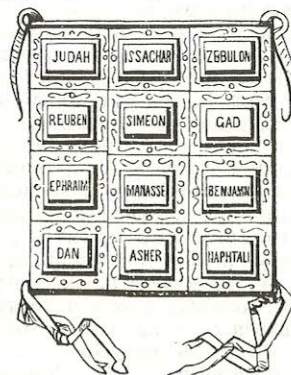
Друга сграда отъ този монархъ е тази на който развалины-тъ сега ся наричатъ Бирѣ Нимродъ, около осемъ мили на юго-западъ отъ горѣпоменжты-тъ развалины. Виж. Вавилонъ.

Изслѣдованія-та на Сжръ Хенриха Родинсона сж показали че

тази сграда е была изградена отъ Навуходносора, върху развалины-тъ на еднж по-древнж сградж. Тя е състояла отъ шесть отдѣльны терацы (плоскы насыпы), всѣка двадесетъ крака висока, и четиридесетъ и два крака по-малка хоризонтално отъ по-долнж-тъ. На върхъ-тъ ѝ ся е намирало едно святилище и една обсерваторія, които сега сж ся обвържли на еднж грамадж отъ стѣкловидно вещество. Всѣкой катъ или всѣка тераца е была посвятена на еднж особнж планетж, и вѣпсана съ шаръ-тъ на тѣзи планетж, които тѣ имали за нейж въ астрономически-тъ си харты. Най-долнж-тъ катъ, въ честь на Сатурна, е былъ чернъ; а отъ другы-тъ, онзи на Юпитера гранижъ, на Марса червенъ, на Слънце-то жълтъ, на Венера зеленъ, на Меркури синъ. Святилище-то или храмъ-тъ е было бѣло, и вѣроятно за Лунж-тъ. Въ краекж-тъ развалины на тѣзи съспанж сградж скорошны-тъ пѣтешественици-изслѣдователи сж намѣрили дългесты валма (цилиндры) съ клинообразны писмена по тѣхъ, отъ име-то на Навуходносора, които ни казватъ че тази сграда ся е наричала "Степени-тъ на Седмъ-тъ Сферы на Борсиппж," че по-стара-та сграда на сжщо-то мѣсто была въ раскано състояние; и че, движимъ отъ Меродаха бога си, Навуходносоръ ѝ съзидалъ изново отъ тухлы и направиж ѝ великолѣпнж, съ жълто-капчесты сини каменіе, "безъ да промѣни мѣстоположеніе-то ѝ или развали планъ-тъ въ основж-тъ ѝ." Това ся случило, споредъ сжщи-тъ надписы, петстотинъ и четири години подиръ направяніе-то на пѣрвж-тъ сградж отъ Теглаѣ-феласара I, 4400 год. прѣди Р. Х. Ако не е была положена на онова сжщо-то мѣсто, дѣто е было мѣстоположеніе-то на Вавилонскыя стѣлпъ поменжтъ въ Св. Писаніе, и храмъ-тъ на Вила

описанъ отъ Продота, тази сграда прилича да е была построена по истый-тъ планъ. Всѣкой единъ отъ тухлы-тъ ѝ носи и име-то на Навуходносора. Борсиппа прилича да е было едно отъ прѣдградія-та на древнй Вавилонъ.

Навуоей, Израилянинъ отъ Израель, който отказа да продаде едно лозіе, бащино-то си наслѣдіе, Ахааву, Лев. 25; 23, 24, и който за това быде убитъ, подъ единъ прѣдлогъ, измысленъ отъ царицж-тъ, че ужъ богохульствовалъ. Ахаавъ веднага си обсеби лозіе-то му. Нѣкои прѣдполагатъ че той го е отнелъ ужъ за Правителство-то, като е счелъ богохульство-то за прѣдательство врѣзь правителство-то; или, може-бы да е заплашилъ Навуоевы-тъ наслѣдники, и така да ги е принудилъ да ся откажжтъ отъ наслѣдіе-то си. Илія, обаче, не ся уплашилъ, но появилъ врѣзь царъ-тъ и царицж-тъ отмыщеніе-то на Всевышнаго, 3 Цар. гл. 21. 4 Цар. 9; 24—26, 36. Еккл. 5; 8.

Нагрѣдникъ, една пѣстро истѣчена ткань, една пѣда надлѣжъ и толкова на ширь, Исх. 28; 15—30, твърдъ много украсена, която великый-тъ священникъ е носялъ на грѣди-тъ си. Тя е была направена отъ двѣ части отъ сжщж-тъ богато-тканнж матеріи отъ който ся е правялъ ефодъ-тъ, като е и

мала двѣ лица и е образувала единъ видъ кесіѣж, въ който, споредъ равнины-тъ, Уримъ-тъ и Ѡумимъ-тъ сж были притворены. На прѣдне-то ѝ лице е имало 12 сжщж-тъ поцѣпны каменіе, върху всякой отъ които е было вдѣлбано име-то на едно отъ племена-та. Тѣ сж были турены въ четири реда, и раздѣлены единъ отъ другы чрѣзь малкы златны четвероуглѣницы или отдѣлы въ които сж были наредены. На всякой жгѣлъ е имало едно златно колелце което да съотвѣтствува на едно колелце върху ефодъ-тъ, и тѣзи четири чифта колелца сж служали да държжтъ нагрѣдникъ-тъ на мѣсто-то му върху лице-то на ефодъ-тъ, чрѣзь четири сини ширѣты, единъ на всякой жгѣлъ.

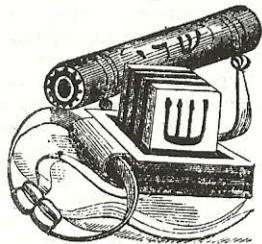
Надавъ (благороденъ), I. Най-старый-тъ Аароновъ сынъ, когото Богъ умъртвилъ, защото надмѣнно турилъ въ кадилицж-тъ си чуждъ огнь а не огнь отъ врѣзь олтари на всежжженіе-то, Лев. 10. Виж. Авіудъ.

II. Сынъ на Иероваама I, Израилскый царь. Той наслѣдилъ бащж си, прѣди Р. Х. 954, и царувалъ само двѣ години, додѣто Васа отъ Иссахарово-то племе възстанжлъ противъ него и слѣдъ като го погубилъ въ Гивеонъ, похытилъ царство-то му. Надавъ сторилъ зло прѣдъ Господа, и заедно съ него погынжла и челядь-та му, и Иероваамово-то племе както Богъ былъ прѣдрекълъ, 3 Цар. 14; 10, 14, 15; 25—30.

Надчелія, Втор. 6; 8. Исх. 43; 16. Левъ Модеискый описа надчелія-та така: Еврей-тъ земаж четири пергаменты, и пишжтъ съ едно особенно мастило, и съ чевѣртиты буквы, слѣдующы-тъ уломкы отъ Св. Писаніе, по единъ на всѣкой пергаментъ: (1) "Посвяти ми всяко пѣрвородно," и пр. Исх. 43; 2—40, (2) "И когато ты Господъ въведе въ Ханаанскж-тъ земіж," и пр. ст. 44—46. (3) "Слу-

шай, Израилю: Иова Богъ нашъ е единъ Господь," и пр. Втор. 6; 4—9. (4) "И ако прилежно послушате заповѣди-тъ ми," и пр. Втор. 41; 43—21. Това Еврей-тъ правятъ

по заръчваніе-то на Моисея: "И това ще ти бѣде за знакъ на рѣ-ж-тъ ти, и за поменъ между очи-тъ ти."

Четыри-тъ пергаменты така написаны свързватъ ведно, прѣгн-

ватъ ги нѣколко пѣти и имъ даватъ образъ-тъ на едно равно-странно четворожъгълниче, върхъ което надписватъ Еврейскъ-тъ буквж Шинъ. Тогава прѣврзватъ четворожъгълниче-то на чело-то съ двѣ кожаны върви. Най-благочестиви-тъ Евреи го прѣврзватъ въ врѣме на молитвж и на утринж и на пладнѣ, но въобще то ся носи само на утринж.

Нажеженный пѣсекъ, (Еврейскый *шарабъ*), въ Иса. 35; 7, ся подразумѣва да значи *миражъ*, нареченъ по Арабскый *серабъ*, едно мамливо видѣніе което ся описа-

почти отъ всички пѣтници по тропически пустыни. Неопытний-тъ скитникъ гледа отъ далечъ нѣщо което той мысли да е едно хубаво пространство отъ водж; и въображеніе-то облича отгатынныя брѣгъ съ трѣвы, шубѣрѣцы, зданія и пр.; но като побърза къмъ него, той намира че туй пріятно видѣніе ся отдалечава и най-послѣ исчезва и нищо не остава освѣнъ нажеже-ный-тъ пѣсекъ.

Назаретъ, градъ въ долині Галилеѣхъ, около седмдесетъ мили къмъ сѣверъ отъ Іерусалимъ, зѣ прѣдѣлы-тъ на Завулоново-то племе. Този градъ е былъ положенъ на стрѣмнинж-тъ на единъ хълмъ, и е гледалъ въ единъ богатъ и красенъ долъ, окруженъ отъ рѣ-тове, съ единъ тѣсецъ проходъ къмъ югъ. При устіе-то на този долъ калугери-тъ показватъ мѣ-сто-то дѣто Назоряни-тъ ищали да низринѣтъ Исуса отъ рѣ-тъ-тъ, Лук. 4; 29. Назаретъ е около шестъ мили къмъ сѣверо-западъ отъ Та-ворскж-тъ горж, и на срѣдъ пѣтъ-тъ между Іорданъ и Срѣдиземно море. Казва ся въ Новый Завѣтъ че той бѣ "градъ Исусовъ," защото тамъ Исусъ бѣ живѣлъ повечето врѣме прѣвъ първы-тъ тридесетъ години отъ живота си, Мат. 2; 23. Лук. 4; 26. 2; 51. 4; 46. Той посѣщавалъ напоконъ този градъ, но малко чудеса е направилъ тамъ, защото жители-тъ му не ищали да вѣрватъ, Мат. 13; 54—58. И име-то му дори не е поменжто въ Вѣтхый Завѣтъ, нито отъ Іосифа, и прилича да е было едно малко село, съ лошо име, Іоан. 4; 46. Пынѣшній-тъ градъ Енъ-Насира е единъ отстраненъ градецъ съ около три хылады жители, повечето отъ които сж Христіани. Той е около осемстотинъ крака по-высокъ отъ морскж-тъ равнинж, и е единъ отъ най-пріятни-тъ градцы въ Сиріѣж. Къщи-тъ му сж камънины, два ката высоки и съ плоскы покрывы. Той има единъ джа-

миѣж, единъ мѣнастырь, и двѣ-три церквицы. Споредъ прѣданіе-то, рѣ-тъ-тъ отъ дѣто Назоряни-тъ въ гнѣвъ-тъ си ищали да хвърлятъ Исуса е близо двѣ мили далечъ отъ градъ-тъ, но по-близо около градъ-тъ има толкова рѣ-тове щото по-вѣроятно е че разярили-тъ Назоряни сж тѣрзали да-гласижтъ Исуса отъ нѣкой по-ближенъ рѣ-тъ.

Отъ върхъ-тъ на хълма, на нето-чж-тъ стрѣмнинж на който лежи Назаретъ, изгледъ-тъ наоколо е великолѣпнъ. Къмъ сѣверъ, око-то сѣзира бесчетны-тъ Галилейскы хълмове, и ся спира о величествен-ный-тъ и снѣго-вѣчаный-тъ Ермонъ. Къмъ истокъ, Іорданска-та долина ся открыва, а отвѣдъ неѣж мрачны-тъ хълмове на древній Ва-санъ. Къмъ югъ, простира ся широко-то и прѣкрасно Іерусалемско поле, и по-нататѣкъ ся сѣзира Та-ворска-та гора и части отъ Малый Ермонъ и Гелнуѣ, съ рѣ-тове-тъ на Самаріѣхъ въ южнж-тъ часть, и съ върхъ-тъ Кармилъ въ запад-нж-тъ, който си мые единъ-тъ полъ въ сини-тъ воды на Срѣдиземно море. Д-ръ Робинсонъ въ кни-гж-тъ си "Виблейскы издырванія въ Палестинж" говори: "Спрѣхъ ся нѣколко часа на това мѣсто, загубенъ въ размыслы като ся огледахъ въ обширно-то зрѣлище наоколо и си напомняхъ събытія-та свързаны съ него. Доу въ село-то, Спаситель-тъ е прѣминѣлъ дѣтство-то си; и ако и да имамы твърдѣ малко подробности за живота му прѣвъ тѣзи ранны години, пакъ има нѣкои чѣрты въ природж-тъ, които ся мѣркатъ прѣдъ наши-тъ очи сега, сжщо както нѣ-кога прѣдъ неговы-тъ. Той често се е дохождалъ на кладенецъ-тъ, близо при който ный бѣхмы рас-пили шатѣра си; неговы-тъ кра-ка често се сж сновали по бли-зосѣдны-тъ хълмове, и неговы-тъ очи безсмыслино сж разгледвали прѣкрасно-то зрѣлище отъ това сжщо-то мѣсто. Тука Князь мира

е гледалъ доу на велико-то поле, дѣто звѣнъ-тъ на оружія-та често ся е слушалъ, и облѣкло-то на воитель-тъ ся е вапсвало съ крѣвъ; и той е гледалъ и на онава море по което бързи-тъ кораби имаше да носятъ благовѣстіе-то за него-во-то спасеніе на народы и мате-рицы тогава непознаты. Колко ся е промѣнилъ днесъ нравственный-тъ изгледъ на работы-тъ! Боеве и крѣвопролитіе не сж прѣстанѣ-ли наистинж да опустошаватъ тѣ-зи несчастнж странж, и дебелъ мракъ ѣж покрива сега; но отъ тѣзи земѣж възсія една свѣтлина която просвѣти свѣта и снѣ по-крывало-то на новы земли; и сега зари-тъ отъ онѣзи свѣтлинж за-хващатъ да ся отражаватъ и отъ онѣзи островы и материцы, и из-ново да освѣтляватъ помраченж-тъ земѣж дѣто тя най-напрѣдъ възсія.

Назирей. Спорѣдъ старый-тъ Еврейскый законъ име-то Назирей ся даваше на единъ мѣжъ или на единъ женж когато ся задѣл-жеше съ едно обречаніе да ся въз-държа отъ вино и отъ другы опи-вательны питія и отъ плодъ-тъ на лозж-тъ подъ какъвто и да было видъ; да остави косж-тъ си да расте; да не влѣзе въ никоѣж кѣ-щж дѣто има мѣрвецъ, нито да присѣтствува на погребеніе-то на мѣрвецъ. Ако ся случаше нѣкой да умре въ присѣтствіе-то му, на-зирей-тъ подкачаше изново нази-рейство-то си. Това обречаніе обы-кновенно траеше осмѣ деня, по-нѣкога единъ мѣсець, а по-нѣкога до живогъ. Когато ся минеше врѣме-то на назирейство-то му, назирей-тъ заносаше приношенія въ храмъ-тъ; тогава священникъ-тъ му отрѣзваше косж-тъ и ѣж изгаряше въ огнь-тъ, и подиръ то-зи обрядъ той ся освобождаваше отъ обречаніе-то си, Числ. 6. Амос. 2; 11; 12. Позжизненни-тъ назирей ся посвящавашъ въ назирейство-то отъ родители-тъ си още при

рождение-то си, както бѣ прѣдложено отъ Самуиловъ майкъ, 1 Цар. 4; 11, и продължавахъ прѣзъ цѣлый-тъ си животъ въ това състояние, нито пийхъ вино, нито рѣжехъ косъ-тъ си. Такъва бѣхъ Самсонъ и Иоаннъ Кръститель, Сжд. 13; 4, 5. Лук. 4; 15. 7; 33.

Понеже разноска-та за приношения-та, които ся изисквахъ отъ назирей-тъ подиръ истичаніе-то на назирейство-то му, бываше понѣкога тежка за бѣдны-тъ, то на назирей-тъ отъ това съсловіе помагахъ понѣкога богати-тъ не-назирей, които съ това правяхъ милостинѣ. Павелъ ся въсползува отъ този обычай за да обезоружи онѣзи които го прѣдставяхъ като враждебенъ на вѣрж-тъ на отцы-тъ си. Възъ четирыма покръстени Еврей, на които обрекъ-тъ на назирейство-то бѣ ся свършилъ, издивя за приношения-та имъ, и съ тѣхъ заедно прѣминъ прѣзъ обрядъ-тъ службъ за очищеніе въ храмъ-тъ, Дѣян. 21; 20—26. И на друго мѣсто въ Дѣянїя-та 18; 18 ся споменува за обрекъ който ималъ или Павелъ или Акила, вѣроятно по слѣдствие на нѣкоя избѣгнѣхъ опасностъ или прїето благословеніе.

Назорянинъ, име приложено на Христа, Мат. 24; 41. Дѣян. 2; 22. 4; 10. Прѣдречено е было въ пророчество, Псал. 22; 7, 8. Иса. 53; 2, че Мессїя ще бѣде прѣзренъ и отхвърленъ отъ чловѣцъ-тъ, и това приложено название, което ся употрѣблявало за укоръ, показва истинноостъ-тъ на това пророчество, Мат. 2; 23. Дѣян. 24; 5. Назаретъ е былъ единъ малкъ градъ, въ единъ заповѣдъ часть отъ Палестинъ. Виж. Галилея, и Назаретъ.

Наинъ, дѣто Христосъ извърши едно отъ най-главы-тъ чудеса, като съживи отъ смъртъ сына на единъ вдовицъ, Лук. 7; 11—17, е было едно малко село въ Галилея, три мили на юго-западъ отъ

Таворекъ-тъ горъ. То е сега едно малко селце, и още спазва старото си име.

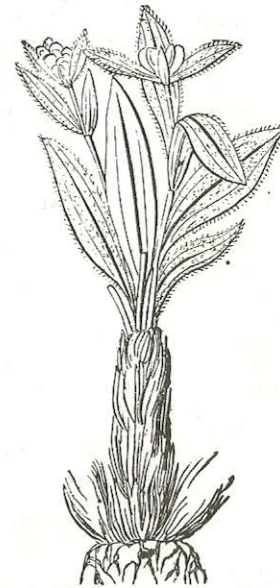
Наказанїя. Въ старо врѣме наказанїя-тя сѣ были различны за разны народы и въ разны врѣмена. Смъртно-то наказаніе ся установило съвършено още въ первобытно-то състояніе на чловѣка; Каинъ ся освободи отъ него по посрѣдничество Божїе, Быт. 4; 14, 15. То бѣ изново узаконено слѣдъ потопъ-тъ, Быт. 9; 5, 6, и въ пустынь-тъ, Числ. 35; 9—34; и още отъ рано то е было почти на всѣхъ извѣстно.

Смъртно-то наказаніе у Еврей-тъ обыкновенно ся состояло въ убиваніе съ каменіе, Втор. 13; 9, 10, 17; 3. Ис. Нав. 17; 25. Иоан. 8; 7; но по-послѣ когато Еврей-тъ дошли въ съприкосновеніе съ други народы, тѣ ся запознахъ съ обезглавяніе, 4 Цар. 10; 6—8. Мат. 14; 8—12; низринваніе отъ връхове-тъ на скалы, 2 Лѣт. 25; 12. Лук. 4; 29; бѣсеніе, Ис. Нав. 8; 29. Есѣ. 7; 40; горѣніе, Дан. 3; сѣченіе на кжсове, Дан. 2; 5. 3; 29. Евр. 11; 27; 6 еніе, 11; 36; хвърляніе на звѣрове, Дан. 6. 1 Кор. 15; 32; давеніе, Мат. 18; 6; и распинаніе, Иоан. 19; 18.

По-слабы наказанїе были, удраніе съ бичъ, Лев. 19; 20. 2 Кор. 11; 24; отвръщаніе по видъ за нанесенъ обидъ, Исх. 21; 23—25. Втор. 19; 19; затваряніе, 2 Лѣт. 16; 10. Мат. 4; 12; стѣганіе въ кладъ, Дѣян. 16; 24; заточеніе, Отк. 1; 9; и съ мжкы мжченіе, 2 Лѣт. 18; 26. Иса. 50; 6. Мат. 18; 30. Евр. 11; 37.

Наложница, законна жена отъ второй чинъ, която въ сщцо-то врѣме бѣше и робиня. Та различае отъ законнъ-тъ женъ отъ первый чинъ по това че тя не ся оженваше обрядно. Наложница-та нѣмало обычай да носи вѣно на мжжъ-тъ, и тя нѣмала никакъвъ дѣлъ въ домоправленіе-то. Мжжъ-тъ е ималъ право да испѣди на-

ложницъ-тъ си, или да ѣхъ отпра-те отъ домъ-тъ си съ даръ, Быт. 21; 14; чада-та му отъ неѣхъ можехъ подобно да ся испратятъ и така да не зематъ дѣлъ отъ ба-щино-то си наслѣдство, Быт. 25; 6. Наложничество-то е было общо въ старо врѣме, но Моисеевъ-тъ законъ защитилъ до единъ степень наложницъ-тъ, Исх. 21; 7—9. Втор. 21; 10—14. Евангелско-то ученіе поднови первобытнѣ-тъ законъ на женитбъ-тъ, и наложничество-то ся счита сега наравно съ прѣлюбодѣство-то.

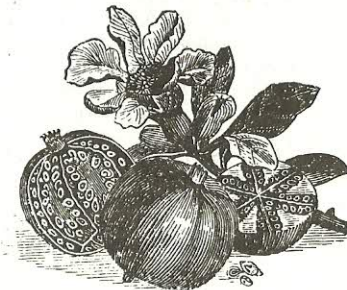

РАСТЕНІЕ-ТО НАРДЪ.

Нардъ, Пѣсн. 4; 12. 4; 13, 14, една много миризлива мазилка, която ся приготвлява отъ едно късокласно растеніе. Нардъ-тъ много ся цѣнилъ отъ стары-тъ, и былъ обычна-та имъ миризма въ бани-тъ и пирове-тъ имъ. Хорацій казва че една кутїйка съ нардъ е струвала колкото голѣмъ съсѣдъ съ вино. Евангелистъ-тъ дума за

него че прѣска богато благоуханіе, и като "драгоценно" и "твърдѣ скапо," една литра отъ него чини триста динаріи, или около 950 гр. Иоан. 12; 3—5. Виж. Алавастръ.

Наркиссъ, Римлянинъ. Нѣкои отъ негово-то семейство Павелъ поздравява като Христїани, Рим. 16; 11. Двамина сѣ поменати подъ това име въ Римскъ-тъ исторїи на онова врѣме; единъ-тъ, смъртно погубенъ три или четири години прѣди Павелъ да отправи това поздравленіе, е былъ любимецъ на Императора Клавдія; другий-тъ, на прѣемника му Нерона.

Наръ, овощка която расте въ диво състояніе по Персїѣхъ и Сирїѣхъ, южнѣхъ Европѣхъ и сѣвернѣхъ Африкѣхъ. Това растеніе е ниско; има стѣбло право, коръ червеникавъ, много и кычясты клоніе, тъмно-зелены листіе, и едръ червенъ цвѣтъ. Плодъ-тъ му е колкото портокалъ-тъ, съ дебелъ стипцавъ коръ; извѣтрѣ тѣзи коръ ся намиратъ сѣмена облѣчени съ единъ видъ сочны, червеникавы покрывки. Поради цѣнностъ-та на плодъ-тъ му и красотъ-тъ на цвѣтъ-тъ му, наръ-тъ ся садилъ въ градины, Пѣсн. 4; 13. 6; 7, 11. 8; 2. Іоил. 1; 12. Той изобылвалъ по Палестинѣхъ, Числ. 13; 23. Втор. 8; 8. Искусственны нарове ся туряли за украшеніе по первосвященническѣхъ-тъ дрехѣхъ, Исх. 28; 33, и по зданїя, 3 Цар. 7; 18.

Наслѣдіе. Законї-тъ за наслѣ-

діе у Еврей-тѣ бѣхъ твѣрдѣ про-сти. Земля можаше да ся заложы, но не можаше да ся отчужди отъ притежатель-тѣ си, Числ. 36; 6—9. Виж. Юбилей. Единичко-то неотемлимо право на притязаніе земѣхъ ся придобываше по наслѣдіе. Най-старый-тѣ сынтъ земаше двой-нѣ часть. Женскы-тѣ не наслѣд-вахъ земѣхъ; но ако нѣкой мжжѣ не оставеше сынове, то дѣщери-тѣ му го наслѣдвахъ — съ това у-словіе, да ся оженятъ за мжжіе отъ онова плѣме, отъ което бѣ произлѣзълъ баща имѣ. Ако нѣкой нѣмаше дѣца, то земля-та му прѣ-минувахе на по-ближнихъ-тѣ му еродниці, споредъ едно законопо-становленіе въ Числ. 27; 8—11. Споредъ Моисеевы-тѣ законы, нѣ-маше нужда да ся правятъ завѣ-щанія; тѣ, обаче, ся въведохъ по-сетнѣ, Гал. 3; 15. Евр. 9; 17. Дѣ-ца-та понѣкога приемахъ дѣлове-тѣ отъ бащино-то си имѣніе прѣзъ живота на бащѣ си: така въ прит-чѣхъ-тѣхъ на блудный-тѣ сынтъ ба-ща-та раздѣли имота си на два-ма-та си сынове, Лук. 15; 12.

Наумъ (*נִינְוָה*), седмый отъ два-надесетъ-тѣ малы гророцы. Об-стоятельства-та на живота му сж неизвѣстны, освѣтъ това че той е былъ родомъ отъ Елкусъ, вѣро-ятно едно отъ Галилейскы-тѣ села. Негово-то пророчество състои отъ три главы, които съставлявать еднѣ бесѣдѣ, дѣто той прѣдказва разореніе-то на Ниневіѣхъ по единъ начинъ толкова силенъ и живо-стенъ, щото може да ся помысли че той е былъ на само-то мѣсто. Слогъ-тѣ на негово-то описаніе е възвышенъ и буенъ.

Колкото за врѣме-то на Наумо-во-то пророчество, мнѣніа-та сж раздѣлены. Най-добри-тѣ тѣлко-ватели сж съгласни съ Иеронима, че Наумъ прѣдрекълъ разореніе-то на Ниневіѣхъ въ царуваніе-то на Езекиѣхъ, подиръ бой-тѣ на Сен-нахырима въ Египетъ. Виж. Иса. 20; 6, и Наум. 3; 8. Наумъ говори

за прѣвземаніе-то на Но-Аммонъ, за высокоуміе-то на Рапсажъ, и за поражение-то на Сеннахырима, като за минжлы събитія. Той дава да ся разбере че Іудино-то племе е было оше въ отечественнѣхъ-тѣхъ си земѣхъ. Той забѣлѣжа и плѣне-ніе-то и распрѣсваніе-то на десетъ-тѣ племена.

Нахоръ, І., сынтъ Серуховъ, и баща на Өаржъ, Быт. 11; 22—25. Лук. 3; 34.

ІІ. Сынтъ Өаринъ, и братъ А-враамовъ и Аррановъ. Той ся оже-нилъ за Мелхъ братовчедкѣхъ-тѣхъ си въ Халдейскый Урь, Быт. 11; 26, 29, но ся види че ся прѣсе-лилъ въ Харранъ, Быт. 24; 10, 27; 43. Нему му ся родили двана-десетъ сынове, и между тѣхъ Ва-оуилъ, Ребеккинъ-тѣ баща, Быт. 22; 20—24.

Начатки сж были подарѣни-тѣ, които Еврей-тѣ заносили въ храмъ-тѣ отъ първы-тѣ плодове на жетвѣхъ-тѣхъ, за да засвидѣл-ствуютъ прѣдъ Бога своѣхъ-тѣхъ бла-годарность и зависимость. Нача-ткы-тѣ сж ся приносили въ храмъ-тѣхъ прѣди да ся почене вършитба-та, и откакъ ся свѣрши жетва-та. Первый-тѣхъ приносъ отъ тѣзи на-чаткы ся приносилъ отъ име-то на народа и е былъ единъ снопъ ечимыкѣ, събранъ въ петнаде-сѣтъ-тѣхъ день на Писанъ, вечеръ-тѣхъ, и очуканъ въ дворъ-тѣхъ на храмъ-тѣхъ. Като очиствали ечимыкѣ-тѣ добръ, испичали еднѣ часть отъ него, и ихъ счуквали въ едно ку-тле. Тогава сыпали въ него еднѣ мѣржъ дървено масло и еднѣ кры-вачъ темянъ; и священникѣ-тѣхъ, като земалъ приносъ-тѣхъ, прѣдста-влялъ го прѣдъ Господа, и хвър-лялъ еднѣ кривачѣ отъ него въ огнь-тѣхъ на олтарь-тѣхъ. Слѣдъ този обрядъ, всѣкой е былъ свободенъ да иде на нивъ-тѣхъ си и да ся гледа работѣхъ-тѣхъ. Когато жетна-та жетва ся свѣршвала, въ день-тѣхъ на Петдесетницѣхъ-тѣхъ, Еврей-тѣхъ при-носили като начаткы отъ другъ

единъ видъ два квасны хлѣба, Лев. 23; 10, 17. Освѣтъ тѣзи общона-родны приносы, всѣко частно лице е было длѣжно да принесе свои-тѣхъ начаткы въ храмъ-тѣхъ, но Св. Писаніе не опрѣдѣлява нито врѣ-ме-то нито количество-то на на-чаткы-тѣхъ. Еврей-тѣхъ сж носили въ храмъ-тѣхъ и другъ видъ начаткы, Числ. 15; 19, 21. Пеем. 10; 37.

Христіани-тѣхъ приимать “нача-ткы-тѣхъ на Духа,” Рим. 8; 23. “Хри-стосъ въскрѣснѣхъ отъ мърты-тѣхъ и станжъ “начаткѣхъ на починажы-тѣхъ,” 1 Кор. 15; 20, прѣдтеча на вси-чкы-тѣхъ които живѣютъ зашто и той живѣе, Іоан. 14; 19.

Наанаилъ, ученикъ Христовъ, вѣроятно сѣщій Вареооломей. Виж. Вареооломей. Той е былъ родомъ отъ Канж Галлилейскж, Іоан. 21; 2, и е былъ единъ отъ първы-тѣхъ ученицы които познали Христа, който при първо-то си свижданіе съ тѣхъ имѣ казалъ че той по-знава недугаво-то на Наанаилово срдце, Іоан. 1; 45—51. Филиппъ го прѣпорѣчилъ на Іисуса, а Іисусъ искалъ такъва похвалъ за него щото сама-та дума Наана-илъ е дошла почти да значи чи-стосрдечіе; “Ето истинный Из-раилянинъ въ когото лукавцижъ нѣма.” Наанаилъ былъ между онѣзи ученицы на които Христосъ ся яви на Тиверіадско-то море подиръ въскрѣсеніе-то си, Іоан. 21; 2; и по-сетнѣ и той видѣлъ Христа когато ся възнесълъ, Дѣян. 4; 42, 43.

Наоанъ, І., еднѣхъ пророкъ, Зах. 12; 12, пріятель и свѣтъникъ Да-видовъ. Той удобрилъ намѣреніе-то на царя да съгради храмъ Го-споду, но послѣ по Божіе пове-лѣніе отложилъ съграждане-то му за Соломона, 2 Цар. 7; 1—17. Съ еднѣхъ остржъхъ му умѣстнѣхъ притчѣхъ той изболчилъ Давида за прѣ-стѣпленіе-то му въ дѣло-то на Урижъ и Внесавее, 2 Цар. гл. 12. Псал. 51; и негова-та дѣрзость и вѣрность ся удобрили както ся

види отъ Давида, виж. Наоанъ ІІ, и трѣбва да останжтъ достопамят-ны. Вѣроятно Соломонъ пріѣдѣхъ въспитаніе-то си подъ неговжъ-тѣхъ грѣжжъ, 2 Цар. 12; 25, и отъ него е былъ подпомогжтъ за да на-слѣди мирно прѣстола, 3 Цар. гл. 1. Той е писалъ нѣкои памятописа-нія, отколѣхъ изгубени, и за Давида и за Соломона, 1 Лѣт. 29; 29. 2 Лѣт. 9; 29. Колко години е живѣлъ при Соломона не е извѣстно; но два-ма отъ сынове-тѣхъ му сж были вы-соки чиновници въ царскый-тѣхъ дворъ, 3 Цар. 4; 5.

ІІ. Сынтъ Давидовъ, отъ Внеса-вее, 1 Лѣт. 3; 5. 14; 4, праотецъ Христовъ, Лук. 3; 31. Виж. Ро-дословіе.

Неаполь, сега ся зове Кавалла, Дѣян. 16; 11, приморскый градъ въ Македоніѣхъ, близо при прѣ-дѣлъ-тѣхъ на Өракіѣхъ, дѣто Павелъ дошелъ отъ островъ Самоеракъ. Отъ Неаполь той отишелъ въ Фи-липпы.

Небе. Небе въ просто-то му значеніе значи първо простран-ство-то до облацы-тѣхъ, второ до звѣзды-тѣхъ, а въ по-главно-то му значеніе — мѣсто-то на блажен-ство-то въ онзи свѣтъ. “Третьо-то небе,” “най-высоко-то небе,” и “небе-то на небеса-та” сж едно-значущы израженія за небе-то на блаженство-то. Тамъ ще обита-вать святія-тѣхъ и праведня-тѣхъ, и ще ся ползывать съ неоцѣнимо-то прѣимущество да виждатъ Госпо-да. Тамъ Христосъ възшѣдству-валъ, за да ходатайствува за лю-діе-тѣхъ си и да имѣхъ приготои мѣ-сто, дѣто всицкы ще ся събержтъ купно, и отъ дѣто никой никога нѣма да излѣзе, Ефес. 4; 10. Евр. 8; 1. 9; 24—28. Додѣто смы въ този свѣтъ нѣмъ малко можемъ да знаемъ за мѣстоположеніе-то и за изгледъ-тѣхъ на небе-то, или за бла-женны-тѣхъ службы на обитатели-тѣхъ му. Св. Писаніе ни казва че всѣкой грѣхъ е исключенъ отъ небе-то, и че тамъ не ще има ни

скърбъ, ни създы, ни въздышкы, ни смъртъ. То описа небе-то прѣносительно, нарича го царство, наслѣдіе, мѣсто дѣто има усади-телни воды и рѣкы, увеселителны дървета, прѣкрасна свѣтлина, вѣстѣрженны пѣсни, царскы вѣнцы, шриѣства, и пр. и пр. То още расказва, че праведни-тѣ прѣдстоятъ прѣдъ Бога, и ся явяватъ съ Христа въ слава-тѣхъ му, че небе-то е животъ, слава, спасеніе, почивка, радость, и миръ. Разни степени има въ небеснѣ-тѣхъ слава, а възвышеніе-то и възвеличеніе-то на тамошны-тѣ жители ще бждѣтъ безпрѣстанны и вѣчны.

Небесна Царица, едно име което Еврейскы-тѣ идолопоклонници давахъ на лунѣ-тѣхъ, Іер. 7; 48. 44; 47, 48.

Нево, І., градъ въ околностѣ-тѣхъ на Вееиль, Ездр. 2; 29. Неем. 7; 33.

И. Градъ на Рувимово-то племе, Числ. 32; 38, който бѣ прѣвзетъ отъ Моавцы-тѣхъ, който пакъ бѣхъ му господари прѣзъ врѣме-то Іереміево, Иса. 45; 2. Іер. 48; 4.

И. Единъ върхъ въ Моавскѣ-тѣхъ земѣхъ, отъ дѣто Моисей разгледалъ обѣщаннѣ-тѣхъ земѣхъ, и дѣто умрѣлъ. Този е единъ отъ върхове-тѣхъ на планинско-то бърдо Авариѣ, "срѣщѣ Іерихонъ." Втор. 32; 49. 34; 4.

И. Единъ идолъ на Вавилоняны-тѣхъ, Иса. 46; 4. Въ астрологическо-то баснословіе на Вавилоняны-тѣхъ този идолъ вѣроятно е прѣдставлявалъ планетѣ-тѣхъ Меркурій. На сжція идолъ ся кланяли и древни-тѣ Араби. Че този идолъ е ималъ множества поклонници между Халдеи-тѣхъ и Ассирійцы-тѣхъ е явно и отъ нѣкои сложны имена въ Св. Писаніе, съставены отъ негово-то име и отъ други рѣчи, каквыто сж наримѣръ, Навуходоносоръ, Навузарданъ, Навусаванъ, Іер. 39; 9, 13, както и отъ подобны имена въ нѣкои классическы списанія, каквыто сж Навонедъ, Навонассаръ, Навополассаръ, и пр.

Невѣріе въ свидѣтельство-то Божіе прави Бога лжеецъ, и е най-гольмъ грѣхъ. То е дѣло-то на едно растлѣно и виновно сърдце, защото никой здравомыслящъ человекъ не бы отхвърлилъ изобилно-то свидѣтельство, което Богъ ни дава за истинностъ-тѣхъ на слово-то си, Псал. 14; 4. Най-повече невѣрваніе-то въ Спасителя е едно неисказано прѣстѣпленіе, което справедливо запечатва осужденіе-то на онзи, който тѣхъ прѣзира спасеніе-то си, Іоан. 5; 48. 4 Іоан. 5; 40.

Невѣста и **Женихъ** (младоженихъ), Виж. **Бракъ** и **Пѣсни** на **Пѣсни-тѣхъ**.

Нееманъ (пріятель), І. Внукъ на Веніамина Іакововъ-тѣхъ сынъ, глава на едно колѣно отъ Веніаминово-то племе, Числ. 26; 40.

И. Отличенъ войвода на Венадада Сирійскый царь, по врѣме-то на Іорама Израилскый царь. Той ся разболѣлъ отъ проказъ, но ся излѣкувалъ по едно чудо, като ся окжпалъ седмѣ пати въ Іорданъ, споредъ както му зарѣча пророкъ Елисей, 4 Цар. гл. 5. Лук. 4; 27.

Неемія, сынъ-тѣхъ Ахалиевъ, родилъ ся въ Вавилонъ прѣзъ Вавилонско-то плѣненіе. По мнѣніе-то на нѣкои, той е былъ отъ колѣно-то на священники-тѣхъ; споредъ други, отъ царско-то Іудино семейство. Той занимавалъ службѣ-тѣхъ на вино-черпецъ на Персійскый царь Артаксеркса Дългоржкый. Паскѣрбенъ отъ бѣдственно-то състояніе на едно поселеніе отъ Евреи завържѣтъ въ Іерусалимъ, той попросилъ отъ Персійскый царь да му дозволи да отиде въ Іерусалимъ и да спомогне за възсѣзженіе-то му. Царь-тѣхъ приелъ молбѣ-тѣхъ му, и го пратилъ тамъ управителъ, въ двадесетъ-тѣхъ годинѣхъ на Артаксеркса, около 445 г. прѣди Р. Х. Той ся погрыжилъ най-много за направаніе-то изново на градскы-тѣ стѣны. Омраза-та на Самаряны-тѣхъ, подъ които поселеніе-то по-напрѣдъ страдало, сега

нарастѣла; и при Саннавалата, главный-тѣхъ управитель на онѣзи странѣхъ, тѣхъ хвърляли всевъзможны спѣхы за да мжчатъ и угнетяватъ Еврей-тѣхъ. Тѣхъ даже отишли до тамъ щото нападали работни-цы-тѣхъ на работѣ-тѣхъ имъ отгорѣ; така щото Неемія ся видѣлъ принуденъ да ги накара да работѣтъ съ оружіе въ рѣцѣ; но при всичко това въ единъ годинѣхъ работа-та ся свършила. Въ това велико прѣдиріятіе, и по всички-тѣхъ длѣжности на управленіе-то, неговата благочестива ревностъ и безукоризненность, негово-то родолюбіе и Боголюбіе, и негово-то упованіе на Бога ся увѣчали съ успѣхъ. Той ся подпомагалъ и отъ съдѣйствіе-то на вѣрны пріатели, особенно отъ Ездрѣ, Неем. 8; 1, 9, 43. 42; 36, и учредилъ много народополезны гражданскы учрежденія. Около 433 г. прѣди Р. Х., той ся вържилъ въ Вавилонъ на царскѣ-тѣхъ си службѣхъ въ Двора, Неем. 2; 6. 5; 14. 43; 6; но не ся минжло много врѣме и той ся вържилъ пакъ въ Іерусалимъ за да исправи нѣкои нередовности, каквото небрежливостъ-тѣхъ въ храмовнѣ-тѣхъ службѣхъ, разваланія на Сжбботѣ-тѣхъ, бракосъчетанія съ язычницы, и пр. Той наложилъ на бракосъчетанны-тѣхъ съ язычески жены, или да ги напустѣтъ, или тѣ сами да оставѣтъ отечество-то си. Това самоволно заточеніе на едно число незадоволны священники, може да е дало поводъ да ся въздигне храмъ-тѣхъ на горѣ Гаризинъ, и да ся учреди Самарянско-то Богослуженіе. Виж. **Санавалатъ**.

Книга-та на Неемія съдържа исторіи-тѣхъ на всички-тѣхъ тѣзи произшествія, написанъ отъ сжщій-тѣхъ кждѣ край-тѣхъ отъ дългоденствіе-то му. Тя служи като едно продълженіе на книгѣ-тѣхъ на Ездрѣ, и нѣкои отъ Отцы-тѣхъ сж ѣхъ выкали Вторѣ-тѣхъ книгѣ на Ездрѣ. Нѣкои части отъ неѣхъ,

както главы 8 и 9, и 12; 4—26, приличатъ да сж извлечения отъ общонародны книги, и др. т. Съ тѣзи книгѣ ся свѣршатъ исторически-тѣхъ книги на Вѣтхыи Завѣтъ.

Нергалъ, единъ отъ богове-тѣхъ на Хувайскы-тѣхъ прѣселенцы въ Палестинѣхъ, 4 Цар. 17; 30. Този кумиръ може да е прѣдставлявалъ Марса, вѣчный-тѣхъ образъ на крѣвопролитіе-то. Марса Араби-тѣхъ наричатъ *зломастіе*. Него сж прѣдставлявали да дѣржи въ единѣ-тѣхъ си ржкѣхъ саблѣхъ, въ другѣ-тѣхъ, за косѣ-тѣхъ, человѣческѣхъ главѣхъ щомъ отрѣзанъ; и неговы-тѣхъ дрехы почервенѣли отъ крѣвъ. Араби-тѣхъ вапсали храмъ-тѣхъ му съ червено, и дарявали му дрехы напрѣсканы съ крѣвъ, и още единъ войникъ (може-бы плѣнникъ) когото хвърляли въ едно малко езеро. Име-то Нергалъ състави часть отъ име-то Нергалъ-саресеръ, Іер. 39; 3, 43.

Нетофа, градъ близо до Вееемъ, 2 Цар. 23; 28, 29. 4 Цар. 25; 23. Ездр. 2; 22. Неем. 7; 26.

Неусоа, жена-та на Іоакыма, и майка-та на младый царь Іоакыма, когото вѣроятно е земала участіе въ негово-то управленіе, защото Іеремія укорява и неѣхъ, 4 Цар. 24; 8. Іер. 13; 48. 29; 2.

Нефеалимъ, шестый-тѣхъ сынъ Іакововъ, отъ Валлѣхъ, Рахилинѣ-тѣхъ слугыниѣхъ, Быт. 30; 8. Отъ животь-тѣхъ му твърдѣ малко подробности знаемъ. Той е ималъ чѣтырма сынове, Быт. 46; 24. Патриархъ Іаковъ когато благословилъ сынове-тѣхъ си произнеслъ върхъ Нефеалима това благословеніе: "Нефеалимъ е елень пуснѣтъ, който дава угодны думы." За тълкованіе-то на това израженіе виж. **Елень**.

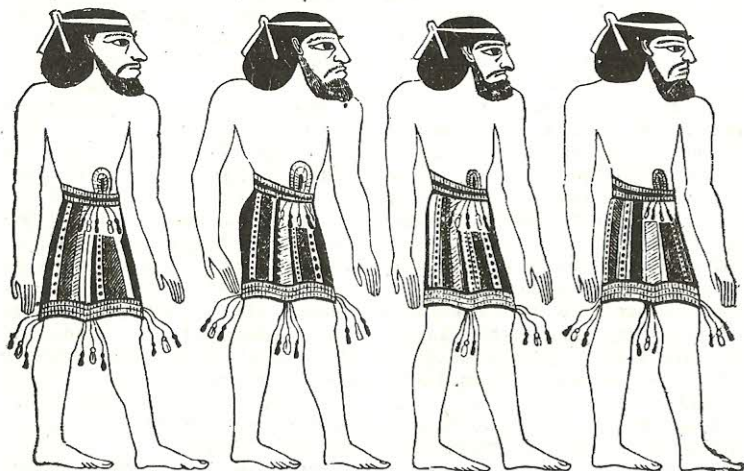
Нефеалимово-то племе е обитавало въ единъ богатъ и плодородѣхъ часть на сѣвернѣхъ Палестинѣхъ, която е имала Асиръ на западъ, горній Іорданъ и часть отъ Тиверіадско-то море на истокъ. Нѣкои клонца отъ Ливанскы-тѣхъ

горы съставляють "Нефеалимовы-тѣ горы," Ис. Нав. 19; 32—39. 20; 7. Нефеалимци-тѣ доставили едно голѣмо число военны при корона-сваніе-то на царь Давида, 1 Дѣт. 12; 34, и име-то имѣ почетно е поменхто въ боеве-тѣ на Сждіа, Сжд. 4; 33. 5; 18. 6; 35. 7; 23. Земля-та на Нефеалимци-тѣ единѣжъ ста-нѣла плѣнъ на Сирійцы-тѣ, 3 Цар. 15; 20, и Нефеалимци-тѣ сѣ были между първы-тѣ плѣнницы на Ассириѣ, 4 Цар. 15; 29. Иса. 9; 4. Спаситель-тѣ нашѣ прѣминѣжъ много врѣме въ южнѣ-тѣ часть на тѣзи странѣ, Мат. 4; 13—15.

Нехао или Фараонъ-Нехао, Египетский царь, споменѣтъ не само въ Св. Писаніе, но и отъ Иродота, който казва че той былъ сынъ на Псамметиха, Египетский царь; и че, когато наслѣдилъ бащино-то си царство, той вдигнѣжъ великы войскы, и испратилъ великы флоты, и въ Срѣдиземно и въ Чер-

былъ първый който испратилъ единѣ корабъ да обиколи Африкѣ. Іосія Іудейскій царь излѣзълъ да ся въспротиви на Нехао въ първыя му походѣ срѣщю Навуходоносора, и ударилъ ся съ него при Магеддонѣ, дѣто той получилъ ранѣ-тѣ отъ който умрѣлъ; и Нехао потеглилъ напрѣдъ, безъ да прѣстои въ Іудеѣ. На връщаніе-то си отъ Евфратъ, дѣто той былъ превзелъ и завардилъ градъ Кархамисъ, 609 год. прѣди Р. Х., той прѣстоялъ на Ривлѣ въ Сиріѣ; и отъ тамъ испратилъ да му доведѣтъ Іоахаза Іудинѣ-тѣ царѣ, свалилъ го отъ престола му, вързалъ го съ веригы, и го испратилъ въ Египетъ. Тогавъ отишелъ въ Іерусалимъ, поставилъ на престола, на мѣсто-то му, Еліакима, или Іоакима, и глобилъ царство-то сто таланта сребро и единъ талантъ злато. Изображеніе-то тука, заето отъ великѣ-тѣ "Гробницѣ на Ца-

вено море; че той прѣснѣжъ по вѣтра грамадно количество пары и погубилъ много хыляды чело-вѣцы въ ялово-то си опытаніе да съедини Нила съ Червено море чрѣзъ единъ каналъ; и че той е

прѣ" въ Египетъ, вѣрва ся да прѣд-ставлява четворица Еврейскы за-ложницы или отличны плѣнницы доведени прѣдъ Фараонъ-Нехао. Единѣ отъ тѣзи може да е Іоа-хазъ. Тѣ сѣ вапсани съ бѣло; и

съ тѣхъ заедно четворица червени, четворица черни, и други четво-рица пакъ бѣлы, за които ся прѣд-полага че прѣдставляють Вави-ломияны, Еѣіопяны, и пр. Тѣ сѣ доведени прѣдъ царя, сѣдѣжъ на прѣстолѣ-тѣ си, отъ едно соколо-главо сѣщество което толкова че-сто ся срѣща по Египетскы-тѣ памятници. Іеремія, 46; 2, раска-зва че Кархамисъ ся прѣвзелъ на-задъ отъ Навуходоносора (прѣзъ животъ-тѣ на бащѣ му Набопо-лассара), въ четверто-то лѣто на Іоакима Іудинѣ-тѣ царѣ; така Не-хао не задържалъ завоеванія-та си въ Сиріѣ повече отъ четыри го-дини, 4 Цар. 23; 29 до 24; 7. 2 Дѣт. 35; 20 до 36; 6.

Нехушанъ (парче мѣдѣ), едно име което было дадено отъ Езе-кыѣ Іудинѣ-тѣ царѣ на мѣднѣ-тѣ змѣѣ, поставенъ отъ Моисея въ пустынѣ-тѣ, Числ. 21; 8, и кой-то до тогава Израилинѣ-тѣ пазяли. Суевѣрни-тѣ людѣ като направили отъ тѣзи змѣѣ единѣ ку-миръ, Езекия накаралъ да ѣхъ счу-пѣтъ, и прѣзирателно ѣхъ нареклъ Нехушанъ, парче мѣдѣ, 4 Цар. 18; 4.

Нехилооъ, прѣдполага ся да значи флауты или други подобны музикальны оръдія. Срѣща ся само въ заглавіе-то на петый псаломъ, даденъ на началникъ-тѣ на този родъ музыканты.

Неясытъ, Лев. 11; 18. Втор. 14; 17, една ненасытна водна пти-ца, която ся прѣсѣлява отъ едно мѣсто на друго, като често посѣ-щава топлы мѣста, и още ся срѣ-ща по воды-тѣ на Египетъ и Палестинѣ. Тя е голѣма колкото лебедъ-тѣ и прилича на него по образъ и шаръ. Пера-та ѣ сѣ сиво-бѣлы, освѣтъ дѣлгы-тѣ ѣ пера, които сѣ черны. Най-много ся отличава по широкѣ-тѣ си пло-скѣ кълвунѣ, която е единъ кракъ и четвертъ дѣлга, и по мѣшин-кѣ-тѣ който женска-та птица има по кълвунѣ-тѣ си, и ѣхъ упо-трѣблява за приврѣмененъ складъ

на хранѣ. Когато е праздна, тази мѣшинка не ся види; но когато е пълна, тя има доста чуденъ из-гледъ. Казва ся че мѣшинка-та ѣ събирала до 42 оки. Неясытъ-та е една тѣпа, лѣнива и тѣжна птица; и гласъ-тѣ ѣ е суровъ и неблагозвученъ, Псал. 102; 6. Мал-кы-тѣ неясыты прѣематъ хранѣ-тѣ си отъ кълвунѣ-тѣ на майкѣ си; и прѣданіе-то което казва че тя кѣса грѣды-тѣ си за да ги храни съ крѣвъ-тѣ си, може да ся ис-тълкува съ това, че тя притискува мѣшинкѣ-тѣ срѣщю грѣды-тѣ си и отъ неѣхъ изважда запазенѣ-тѣ хранѣ та храни малкы-тѣ си. Отъ другѣ странѣ, свитый-тѣ върхъ на кълвунѣ-тѣ ѣ е доста червенъ, и сравнително съ бѣлы-тѣ ѣ грѣды, вижда ся като обогрѣнъ съ крѣвъ.

Неопними, (бадени, или посвя-тени). Това име сѣ давали на слу-гы-тѣ отредены за работы-тѣ въ скынѣ-тѣ и храма, каквото за носаніе водѣ, дѣрва и пр. Най-първо Гаваонци-тѣ сѣ были опрѣ-дѣлени за тѣзи работы, Ис. Нав. 9; 27; по-сетѣ, други покорени Хананейци, на които животъ-тѣ подарявали. Мнозина отъ тѣзи ся виждатъ да сѣ были по-напрѣдъ опрѣдѣлени за въ службѣ прѣдъ Давида, Соломона, и други кня-зове, и отъ тѣхъ да сѣ были прѣ-опрѣдѣлени за работы-тѣ въ хра-ма, 3 Цар. 9; 20, 21. Езд. 2; 58,

70. 8; 20. Неом. 41; 3. Вѣроятно е че такывато сж пригрѣжали и Еврейскж-тж вѣрж, Неом. 40; 28, и могли сж и тѣ като Давида да възвѣсятъ гласъ и да пѣхътъ: "Прѣдпочелъ быхъ да стоѣхъ на прагъ-тъ въ домъ-тъ на Бога моего, нежели да живѣхъ въ шатъры-тъ на нечестіе-то," Псал. 84; 40. Неиними-тѣ сж были заведени въ плѣнъ заедно съ Иудино-то племе, и много отъ тѣхъ сж были населени близо до Каспійско-то море, отъ дѣто Ездра завелъ въ Иудеѣхъ отъ тѣхъ нѣкои двѣсти и двадесетъ души, Езд. 8; 47.

Нивазъ, богъ на Авцы-тѣ, 4 Цар. 17; 31. Еврейскы-тѣ тълкователи говорятъ че това име значи *лалъ*, и твърдятъ че този кумиръ е ималъ подобіе-то на куче. По историческы изслѣдованія ся доказва че у Сирійцы-тѣ е имало кучеобразни кумири. Въ Сабіанскы-тѣ книги, Нивазъ ся срѣща като "господаръ на тъмнинж-тж," което, по Ассирійско-Халдейско-то баснословіе, прилича да прѣдставя нѣкой зѣлъ духъ на нѣкоѣхъ планетж.

Никаноръ, единъ отъ първы-тѣ седмъ диаконы, избрани и ржкоположени скоро слѣдъ съшествіе-то на Св. Духа на петдесетницж-тж, Дѣян. 6; 4—6.

Никодимъ, членъ отъ Еврейско-то съборище, отпърво Фарисейнъ, сѣтне ученикъ Исусовъ. Той рано ся убѣдилъ че Христосъ е пратенъ отъ Бога, но не былъ готовъ да ся причисли изведнѣжъ въ редъ-тъ между Неговы-тѣ послѣдователи. Въ Иоан. 3; 4—20 той най-напрѣдъ ся явява като боязливъ испытатель на истинж-тж, когото Господъ нашъ поучаваше въ великы-тѣ ученія за прѣрожденіе-то и искупленіе-то. Въ Иоан. 7; 45—52, той прѣдпазливо защищава Исуса прѣдъ съборище-то. Най-сѣтне, при распятіе-то, той явно ся признава за вѣрующъ, и дохожда съ Иосифа отъ Аримаѣеѣхъ

да стори послѣдни-тѣ си длѣжно-сти на тѣло-то Христово, което снѣхъ отъ кръста, балсамосажъ, и положихъ въ гроба, Иоан. 19; 39.

Николай, обращеникъ отъ Антиохійж, т. е. единъ обрѣнжъ отъ язычество въ Еврейскж-тж вѣрж. Той сѣтне пригрѣжлъ Христіанскж-тж вѣрж, и станжлъ единъ отъ най-ревностны-тѣ отъ първы-тѣ Христіаны; и поради това той бѣ избранъ за диаконъ на Иерусалимскж-тж церквж, Дѣян. 6; 5.

Николанти, еретическы лица или учители, поменати въ Откр. 2; 6, 15. Да ли тѣ сж Николанти-тѣ отъ вторый вѣкъ или по-поздирни, това е съмнително. Нѣкои гы зематъ за послѣдователи на Николая диаконъ-тъ, но не е извѣстно да е станжлъ той еретикъ.

Никополь, градъ дѣто Ап. Павелъ прѣзнимувалъ, споредъ както общо ся вѣрва, послѣдниж-тж зимж отъ живота си, слѣдъ като по-напрѣдъ писалъ на Тита, въ Критъ, да отиде при него тамъ, Тит. 3; 12. Нѣкои прѣдполагатъ че рѣчъ-та тука е за Никополь въ Фракіѣхъ, положенъ при устіе-то на рѣкж Нестъ (Кара-су), при прѣдѣлы-тѣ на Македонійж. Другы, обаче, и по-вѣроятно, зематъ този градъ за Никополь въ Египтъ, градъ положенъ при устіе-то на Амвразійскыя заливъ, срѣжж Актіумъ, и основанъ отъ Августа въ честъ на рѣшителнж-тж си побѣдъ надъ Антонія.

Ниль, прочута-та рѣка на Египетъ. Тя зема това име само слѣдъ съединеніе-то на двѣ-тѣ рѣкы отъ които ся образува, именно Бахрѣль-Абіадъ, или Бѣлж Рѣкж, на којто глава-та ся намира въ двѣ голѣмы езера при Екватора въ вжтрѣшность-тж на Африкж, и която тече сѣверо-источно додѣ да ся слѣе съ другж-тж рѣкж, Бахрѣль-Азрекъ, или Синіж Рѣкж, на којто пакъ глава-та е въ Абиссинійж, и която слѣдъ единъ обиколкж юго-источно и юго-за-

падно, въ вѣрме-то на којто минува прѣзъ езеро Дембеж, тече сѣверно додѣ достигне Бѣлж Рѣкж. Този Абиссинскій потокъ нѣкой въ нынѣшни-тѣ вѣрмена пріематъ да е сжщій Ниль, ако Бѣла Рѣка и да е много по-голѣма и по-дълга, и ся е считала въ стары-тѣ вѣрмена за сжщій Ниль. Съединеніе-то става на около шестнадесетъ градусы сѣвернж шири-нж. Отъ тѣзи точкж Ниль тече сѣ въ единъ посокж къмъ сѣверъ, освѣнъ дѣто на едно мѣсто къмъ западъ ся уклонява. Около хылядо и триста мили отъ мѣре-то Ниль поема Таказзе, единъ голѣмъ потокъ отъ Абиссинійж, и като минува прѣзъ Нубіѣхъ, влиза въ Египетъ подъ видъ на водоскоцы близо при Синаж, или Ессуанъ, които ся образуватъ отъ единъ веригж скалы, простигна источно и западно. Тукъ има три водопада, и послѣ рѣка-та тече мирно и величественно по всичкж-тж длѣжинж на Египетскж-тж земіж. Срѣднѣ-та ѣ ширина е около 4000 лактіе. Въ Долній Египетъ Ниль ся расклонява на нѣколко клона и образува прочутж-тж Делтж, за којто виж. **Египетъ**. За изгледъ-тъ на рѣкж-тж виж. и **Аммонъ**.

Дѣждъ редко вали въ Южный Египетъ, и сегысъ-тогысъ лекъ дѣждецъ пада въ Долній Египетъ, и по това цѣло-то физическо и политическо сжществованіе на Египетъ може да ся каже че зависи отъ Ниль; понеже ако не бѣше тази рѣка, и ако не бѣхъ редовны-тѣ ѣ годишны наводненія, всяка-та Египетска земя щѣше ся обрне на пустынж. Тѣзи наводненія, толкозъ тайнствениы за древне-то невѣжество и суевѣріе, ся причиняватъ отъ редовны-тѣ періодически дѣждове въ далечны-тѣ южны страны, въ околность-тж на источницы-тѣ на Ниль, прѣзъ Марта и по-късно. Воды-тѣ на рѣкж-тж зематъ да ся подемятъ

въ Египетъ около срѣдж-тж на мѣсецъ Юнія, и слѣдватъ да притичатъ прѣзъ мѣсецъ Юлія. Въ Августа Ниль прѣлива брѣгове-тѣ си, и въ начало-то на Септемврія, най-много ся разлива, така щото тогава почти цѣла-та страна бѣва най-много наводнена, Амос. 8; 8. 9; 5. Паум. 3; 8. Въ начало-то на Октомврія наводненіе-то още слѣдва, и едвamtъ на край-тъ отъ този мѣсецъ воды-тѣ ся дръпватъ въ брѣгове-тѣ си. Отъ срѣдж-тж на Августа до кждѣ край-тъ отъ Октомврія, всяка-та Египетска земя заприличва на едно велико езеро или море, въ което градове-тѣ и села-та стрѣчатъ като островы.

Плодородіе-то, което Ниль причинява въ Египетъ, не става само отъ наводненія-та му като разлива воды-тѣ си, но и отъ гжстж-тж утайкж којто воды-тѣ му довеличатъ и напластиватъ по земіж-тж. Щомъ воды-тѣ му ся дръпнатъ въ брѣгове-тѣ си, Египтяни-тѣ, безъ да копахътъ или оржтъ, сѣжтъ, и скоро посѣви-тѣ прозябватъ, порастватъ и узрѣватъ изобилно.

Не трѣбва, обаче, да ся мысли че когато разлѣе воды-тѣ си Ниль достига всѣкж часть отъ сухж-тж земіж, и напоява ѣхъ достатъчно безъ искусствениы средства. Пибуръ право забѣлѣжава, "Нѣкои описанія на Египетъ даватъ да ся разбере че Ниль, когато прійде, покрыва всичкж-тж земіж съ воды-тѣ си. Земи-тѣ до само брѣгове-тѣ на рѣкж-тж наистинж потѣнватъ въ водж, но това дѣто земя-та естествено не е все равна прѣчи, му да разлѣе водж-тж си въ вжтрѣшность-тж на страны-тж. По тѣзи причинж една голѣма часть отъ земіж-тж бы оставала пуста, ако да нѣмаше водопроводи и водоеми дѣто да отбиватъ водж отъ рѣкж-тж, когато прійде най-много, и послѣ да ѣхъ отправятъ всегду изъ пливя-та, и

да ги напояватъ когато нужда-та го изисква." За да закарватъ вода-та на по-высоки мѣста употребяватъ отъ памти-вѣка машины. Тѣзи машины сж повечето голѣмы колела съ ведра окачени по тѣхъ. Единъ видъ отъ тѣзи машины ся въртять отъ волове; другъ по-малкъ видъ отъ хора, които сѣдешкомъ тласкатъ подолни-тѣ спицы съ крака-та си, а дърпатъ по-горни-тѣ спицы къмъ себе си съ ржѣ-тѣ си, Втор. 11; 40.

Тѣй като Ниловы-тѣ наводненія сж отъ толкова важность за Египетскъ-тѣ земѣхъ, особенны строенія е имало и има въздигнати, които показватъ кога е земала да прихожда вода-та и колко високо ся е издигала. Тѣзи строенія ся наричатъ Нилометри, сир. "Нило-мѣрила." Единъ Нилометръ, хылядогодишенъ и наполовинъ въ развалины, има сега на малко-то островче сръщъ Каиръ. Ако наводненіе-то достигало двадесетъ и два крака високо, жетва-та полсѣ бывала богата, защото въ такъвъ случай всички-тѣ нивы пріемали потрѣбно-то напояваніе. Ако Нилометръ-тѣ показвалъ че то е по-низко отъ тѣзи стѣпень, земля-та ся заплашвала отъ оскудіе и гладъ, отъ които много ужасни примѣри ся сръщатъ въ Египетскъ-тѣ исторіи. Надминувало ли наводненіе-то двадесетъ и осмъ крака высочинъ, пакъ имало страхъ отъ гладъ. При това годишній-тѣ приливъ на рѣкѣ-та не е еднакъвъ въ разны-тѣ части по теченіе-то ѳ, и въ Горній Египетъ, дѣто корыто-то на рѣка-та е тѣсно, той ся издига до двадесетъ крака по-высоко. Дълбоки-тѣ мѣста въ корыто-то на Нилъ постепенно ся насыпватъ, и много отъ стары-тѣ рѣкави на Делта почти съвсѣмъ прѣсхвватъ лѣтъ. Прѣсушеніе-то на Египетскы-тѣ воды бы было послѣдвано отъ запустяваніе, и тогава вѣжду дѣто това ся случи земля-та не бы была вече

обитаема; и това е прѣдвидено и отъ пророцы-тѣ, Иса. 19; 1—10. Іез. 29; 10. 30; 42.

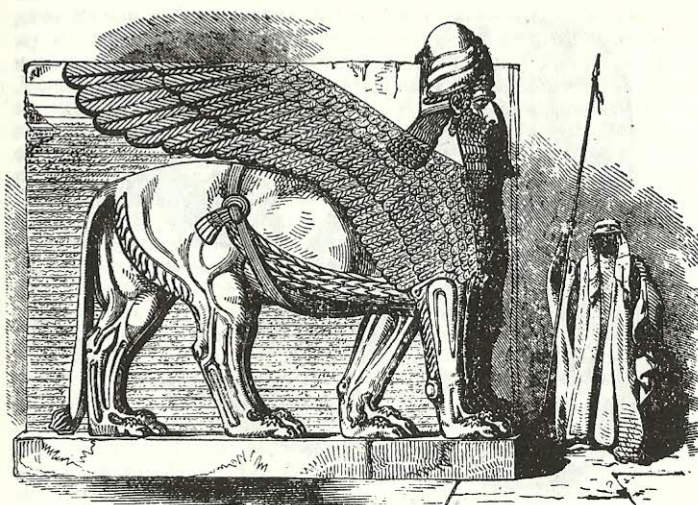
Вода-та на Нилъ, ако прѣзъ повечето врѣме отъ годинъ-тѣ и да е мѣтна, поради дѣждове-тѣ които падатъ по-горъ, пакъ, когато ся остави да ся утай и прѣчисти, става мека и сладка вода за пїаніе. Добро-то ѳ качество припознаватъ всицы пѣтешественици. Сегашны-тѣ Египтяни обычатъ чрѣзмѣрно да възхваляватъ Нила, а стари-тѣ сж го обожавали.

Еврей-тѣ понѣкога сж наричали и Евфрата и Нила съ име-то "море," Иса. 19; 5. Наум. 3; 8. Сжщото ся забѣлѣжава и у Арабскы-тѣ писатели, които, както и простолюдіе-то въ Египетъ и до днешенъ день, наричатъ Нила "Морето." Нилъ оше е прочутъ по рѣбѣ-тѣ си. Виж. Числ. 11; 5. Иса. 29; 8. Въ воды-тѣ му живѣятъ крокодилъ-тѣ и рѣчны-тѣ конь. Виж. Египетъ и Сіуръ.

Нимримъ. Виж. **Всѣнимра.**

Нимродъ (*бунтъ, нечестіе*), сынъ Хусовъ и унукъ Хамовъ, послдовичень отъ най-стары-тѣ врѣмена като силенъ довецъ, Быт. 10; 8—10. 4 Лѣт. 1; 10. Той ся вижда да не е ималъ страхъ ни отъ Бога ни отъ чловѣка; да е събралъ едно полчище нехранимайковцы, и да е распро-страпилъ завоеванія-та си въ Сенаарскъ-тѣ земѣхъ, дѣто основалъ или укрѣпилъ Вавилонъ, Ерехъ, Аккадъ, и Халне. Споредъ едно тълкованіе на Быт. 10; 11, той е основатель-тѣ и на Ниневіѣхъ и Ассирійскъ-тѣ имперіи; ако и да е пріето въобще, че Асуръ основалъ Ассирійско-то царство, когато Нимродъ го испхдилъ отъ Сенааръ, Мих. 5; 6. За Нимрода ся прѣдилага че той прѣвъ ся заловилъ да гради Вавилонскыя стѣлѣ. Виж. **Вавилонъ.**

Нимфанъ, Лаодикійскій Христіанинъ. Той и други вѣрующы, които ся моляхъ въ кѣщъ-тѣ му ся поздравяватъ отъ Павла, Кол. 4; 15.

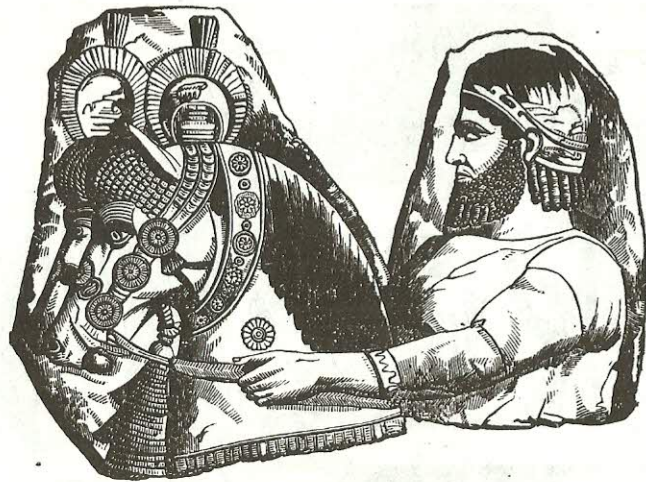
КРЫЛАТЪ ЛЪВЪ СЪ ЧЛОВѣЧЕСКЪ ГЛАВЪ, ОТЪ РАЗВАЛИНЫ-Тѣ НА НИНЕВІѢХЪ.

Ниневія, (*Ниново обиталище*), столица-та на древнѣхъ Ассиріѣхъ, коѣто Грци-тѣ и Римляни-тѣ сж наричали "великій Нинъ." Ниневія е была положена на источный-тѣ брѣгъ на Тигръ, сръщъ нынѣшній Мосулъ и по-доло отъ него. Начало-то ѳ може да ся отнесе близо до потопъ-тѣ. Виж. **Нимродъ.** Петнадесетъ столѣтія ся минуватъ и за Ниневіѣхъ не ставя нито дума. Въ книги-тѣ на Іонахъ и Наума Ниневія е описана като единъ обширенъ градъ, три дни нѣтъ на околѣ, съ едно жителство отъ сто и двадесетъ хыляды дѣца и повече, или втроятно отъ шестестотинъ хыляды души, и съ много лѣсница, градины и мѣста за расходѣхъ. Жители-тѣ ѳ сж были богаты, ратолубивы, и много напрѣдѣли въ образование-то. Тя е имала много твърдѣли съ прѣграды и порты, и споредъ поеты-тѣ умножила е была търговцы-тѣ си повече отъ звѣзды-тѣ небесны, и князове-тѣ си повече отъ скалцы-тѣ. Съ това описаніе е сжгласно и онова на историка Діо-

дора Сицилійскій по думы-тѣ на когото Ниневія е была двадесетъ и една мили дълга, деветъ мили широка, и петдесетъ и четири мили околѣрьсѣтъ; стѣны-тѣ ѳ сто крака высоки, и толкова широки щото три колесницы можали да ся разминатъ по тѣхъ; и кулы-тѣ въ стѣны-тѣ на брой хылядо и петстотинъ, всѣка двѣсте крака висока.

Ниневія дълго врѣме е была царица-та на Истокъ; но за голѣмъ-тѣ ѳ роскошность и нечестіе, пророкъ Іона былъ проводень, повече отъ осмстотинъ години прѣди Христа, да каже на жители-тѣ ѳ че тя скоро ще бѣде съсыпана. Виж. и Иса. 14; 24, 25. Ниневіѣ-ци-тѣ, обаче, прѣдварили та ся покаяли, и отъ това съсыпаніе-то на града имъ закъснѣло; но около 753 г. прѣди Р. Х., врѣме-то когато ся основалъ Римъ, Ниневіѣхъ прѣвзели Мидяни-тѣ подъ Арбака; а близо едно столѣтіе и половина по-сетѣвъ, и това сжгласно съ пророчества-та на Наума гл. 1—3, и Софоніѣхъ 2; 13, второй пѣтъ ѳхъ

КОННИКЪ И КОНІЕ, ОТЪ МОГЫЛЪ-ТЪ ХОРСАБАДЪ, НИНЕВІА.

прѣвзели Кіараксъ и Павополасаръ; и подиръ това врѣме тя никога вече не могла да придобие първий-тъ си бласкъ. Писетѣшши писатели ѣхъ споменувать много редко, и като незначительно мѣсто. Толкова съвършено е было разореніе-то ѣ что за много столѣтія само-то ѣ мѣстоположеніе е было почти изгубено, и невѣрници нѣкои даже сжъ отрекли че Виблейска-та Пиневія нѣкога е сжществувала. Трапове-тѣ които станѣли "гробъ" на развалины-тѣ ѣ, Наум. 4; 4, до толкова сжъ ся насипали съ тѣхъ, что сега ся показватъ като естественны могилы. Но отъ 1841, старинари сжъ раскопавали останкы-тѣ ѣ, които толкова ся вѣкове сжъ лежали затрупаны и неизвѣстны. Трапове-тѣ най-много изслѣдовани лежатъ въ три-тѣ жглы на единъ трапезій около осмнадесеть мили дългъ, и дванадесеть мили широкъ, и близо шестдесеть околорѣсть, и всичко това подтвърдава древне-то описаніе на обширность-тѣ ѣ. Скоросни-тѣ изслѣдователи сжъ раскопали храмове и палаты, за-

вардены отъ грамадны крылаты быкове и львовѣ съ человѣчески главы. Разны-тѣ отдѣленія на тѣзи зданія сжъ подплатены съ краешницы отъ камѣкъ, и покрыты съ ваанія и надписы съ клинообразны буквы, които изслѣдователи-тѣ отчасти сжъ проумѣли; и тѣзи изваины памятници на исторіѣ-тѣ и обычаи-тѣ на Ассирійцы-тѣ, заедно съ разны-тѣ стѣклены, дървены, металически и др. издѣлія раскопаны послѣ едно двадесеть и четири-вѣковно погребленіе, доставятъ сега неоцѣнимъ помощъ при тѣлксваніе-то на Писанія-та, и най-силно утвърдяватъ истинность-тѣ имъ. Ный толкова ся чудимъ и маемъ колкото ся и благодаримъ, когато гледамы сжъща-та Ассирійска исторія да ся повѣстувва въ Царіе-тѣ и Лѣтовницы-тѣ. Ный не само намирамы да ся поменувать Іууй, Манаймъ, Езекія, Амрій, Азаилъ и др. и разны градове въ Іудейѣ и Сиріѣ; но открывамы и исторіѣ-тѣ на Сенахырима както ся повѣстувва отъ самого него, дѣто ся расказватъ нашествіе-то му въ Пале-

стинѣ, и количество-то на данъка дѣто Езекія е былъ принуденъ да му плати. Намирамы така сжъ и картины които прѣдставляватъ Лахысъ, 4 Цар. 18; 14, и военны-тѣ му чиновницы, може-бы и самого худителя Расака, като прѣдставляя Еврейскы плѣнницы на царя, и пр. (Виж Сенахыримъ). Тѣзи стѣнны образы разясняватъ и азыка на пророка Іезекіиля. Пророкъ-тѣ, като единъ отъ плѣнницы-тѣ заведены въ Пиневіѣ или въ околность-тѣ ѣ, безсмыслино видѣлъ е съ очі-тѣ си "скрышны-тѣ стай на образы-тѣ," или поне е чулъ за тѣхъ, и за прѣдмѣты-тѣ които тѣ сжъ прѣдставлявали. На други мѣста той прѣдставя понагледно чловѣцы-тѣ и сцены-тѣ, сир. образы-тѣ на скрышны-тѣ стай; въ гл. 23; 6, 14, 15 и пр. 26; 7—12. "Войводы и началници,

невѣйки на молебствіе, на ловъ, на бой; крѣпости нападнаты и прѣвзеты; плѣнници водени въ тѣржественъ вървежъ, прободены, одраны, или другояче мѣчени; и поѣтѣкога съ кукы закачены за носъ-тѣ или за усты-тѣ, 4 Цар. 19; 28. Иса. 37; 29, и съ коіе очі-тѣ имъ избодены, 4 Цар. 25; 7. За други картины виж. Нисрохъ, Сенахыримъ, Салманасаръ, и Война.

Христіанскый-тѣ свѣтъ е много задѣлженъ на Лейарда и Боттъ за прѣдпріятіе-то имъ въ изслѣдванія-та на старины-тѣ, както и на Ролинсона и Хинкса. На ученикъ-тѣ на Писанія та тѣзи законани съкровища сжъ многоцѣнны, и ный трѣбба да ся радвамы не само за тѣзи новы доказателства на истинность-тѣ на исторіѣ-тѣ и пророчества-та на Писанія-та,

рачителны млады, живописаны съ киноваръ, опасаны съ поясы около чрѣсла-та си, съ видъ княжескъ, и съ тѣары голѣмы на главы-тѣ си." Киноваръ-тѣ или алено-то е една отъ краскы тѣ съ които тѣзи образы сжъ изображени, Іез. 23; 14, 15. Тука ся изображава подъ войнственъ видъ буйность-та на младость-тѣ и блескъ-тѣ и великолѣпіе-то ѣ. Тука сжъ прѣдставени кумири, царіе, воители Пи-

но и за свѣтлинѣ-тѣ съ коікто ся разяснява тѣхно-то значеніе. Колко впечателно е и прѣдудѣдомленіе-то което тѣзи новооткрыти памятници на единъ градъ нѣкога толкова огромнъ и могущественъ днесъ отираватъ на народы тогава неизвѣстны, да ся пазятъ отъ раскошность, гордость и нечестіе, които сжъ докарвали съсыпваніе-то му.

Нисанъ, Еврейскый мѣсעדъ, който приблизительно съвпада съ

часть отъ Мартъ и часть отъ Априлий. Този мѣсець е былъ седмий мѣсець въ гражданскъ-тѣ години; но станѣлъ первый мѣсець въ священнъ-тѣ години при исхода изъ Египетъ, Исх. 12; 2. Моисей го наричалъ Авивъ, Исх. 13; 4. Названіе-то Нисанъ ся срѣща само подиръ врѣме-то на Ездръ, и възврѣщаніе-то отъ Вавилонско-то плѣненіе. Виж. Мѣсець

Нисрохъ, богъ на Ассирійцы-тѣ, въ чѣто храмъ Сеннахиримъ като ся кланялъ, двама-та му сынове отишли и го убили, 4 Цар. 19; 37. Етимологически това име значи "великий орелъ;" и на постары-тѣ Ассирійскы ваянія, сега скоро раскопаны въ Ниневія, ся

намиратъ прѣдставленія на единъ идолъ въ человѣческо подобіе, но съ орловъ главъ, както ся вижда въ прѣдстоящъ-тѣ картинъ. И

между древни-тѣ Араби орелъ-тѣ сѣ прѣдставлявали като идолъ. Друго-то изображеніе тука, което прѣдставлява едно крылато чело-вѣкообразно сѣщество въ единъ кръгъ, и съ лажъ въ рѣжъ-тѣ, често ся срѣща на стѣны-тѣ на древнѣхъ Ниневійскъ въ богомолны прѣдставленія, и за него ся вѣрва да е символъ-тѣ на върховно-то божество у Ассирійцы-тѣ.

Нитро, не вещество-то което влиза въ сѣсгавъ-тѣ на барута, но натронъ, една естествена въглекислена соль отъ натрій или содій. Нитро-то, като ся ползе съ оцетъ, сгорещява ся до толкова, щото ся испарява, Прит. 25; 20, и още ся употрѣбыва за мыленіе, Іер. 2; 22. Като ся съедини дървено масло съ нитро става мыло (сапунъ). Нитро-то природно сѣществува въ кораво сѣстояніе въ земѣхъ-тѣ, или въ плавателно сѣстояніе по нѣкои езера на западъ отъ Египетскъ-тѣ Делтъ.

Но, или **Но-Аммонъ**. Виж. Аммонъ.

Нобъ, градъ на священницы, въ наслѣдіе-то на Веніаминаво-то племе, близо при Іерусалимъ. Жители-тѣ му веднѣжъ были подложени на кланіе по заповѣдь отъ Саула, за гостопріемство-то имъ кѣмъ Давида, 1 Цар. 21; 2. 22; 9—23. Неем. 11; 32. Иса. 40; 32. Мѣстоположеніе-то на този градъ сега не е познато.

Новолуніе. Новолуніе-то е было начало-то на всѣкой отъ Еврейскы-тѣ мѣсецы. Виж. Мѣсець. Еврей-тѣ показвали особно уваженіе на первый-тѣ день отъ всѣкой мѣсець, и за него Моисей опрѣдѣлилъ особны жертвы, Числ. 28; 11—15; но той не го постановилъ за празникъ, и не може да ся докаже че Еврей-тѣ сѣ го празвали нѣкога като задължителенъ празникъ: той былъ само единъ веселъ день на волно богомолство. Вижда ся че още въ Саулово врѣме, Еврей-тѣ сѣ прѣ-

карвали този день въ домашны веселія; понеже Давидъ като не ся намѣрилъ веднѣжъ на този день на царскъ-тѣ трѣпезъ, Саулъ ся разсѣрдилъ, 1 Цар. 20; 5, 18. Моисей дава да ся разбере че, освѣнь народны-тѣ жертвы които тогава принасяли, всѣко частно лице и мало свои сѣ жертвы да принося, Числ. 40; 40. Начало-то на мѣсеца ся е прогласявало съ трѣбяніе, Псал. 81; 3, и съ тържественны жертвоприношенія. Но най-славното "новолуніе" е было начало-то на гражданскъ-тѣ години, или первый-тѣ день на мѣсець Тишри, Лев. 23; 24. Тойзи день е былъ священь, и тогѣва земаніе-даваніе не ставало, Амос. 8; 5. Въ царство-то на десетъ-тѣ племена, прилича да е было обычайно да посѣщаватъ пророцы-тѣ на новомѣсеція-та, за да имъ носятъ дарове и да слушать поученія-та имъ, 4 Цар. 4; 23. Іезекииль говори, 45; 17, виж. и 1 Лѣт. 23; 31. 2 Лѣт. 8; 43, че всесѣжженія-та въ новомѣсеція-та сѣ ся доставляли отъ царъ-тѣ.

Нога. Израженіе-то въ Втор. 32; 35, "Нога-та имъ съ врѣме ще ся подплъзне," и въ пѣснь тѣхъ на пѣтешественникъ-тѣ, Псал. 121; 3, "Да не остави да ся поколебае нога-та ти," Псал. 66; 9, Іер. 13; 16, ся изясняватъ отъ опасно-то положеніе на пѣтеки-тѣ въ Источны-тѣ страны отъ скалы-тѣ и стрѣмины-тѣ, дѣто нога-та ако ся подплъзне, чловѣкъ-тѣ често ся изгубва животъ-тѣ. Виж. и Иса. 8; 14. Лук. 2; 34. Сѣкрѣщи-тѣ сѣ ходили боси. Богъ казва на Іезекиля, "Да не направишь сѣтованіе за мѣртвы, завѣй гѣжвѣ-тѣ си на главъ-тѣ си, и тури на нозѣ-тѣ си обуца-та сѣ, Іез. 24; 17. Изуваніе-то на обуца-та е было въ старо врѣме и знакъ на почитаніе. Моисей изулъ обуца-та си за да приближи до горящъ-тѣ кѣпинъ; и мнозина тълкователи на Библейско-то ученіе сѣ на мѣ-

ніе че священници-тѣ сѣ служили въ скиній-тѣхъ боси, както служехъ отпослѣ въ храмъ-тѣ. Турци-тѣ никога не влизать въ джаміи-тѣ си додѣто не си омыють рѣцѣ-тѣ и кракѣ-та, и додѣто не изуыють горни-тѣ си обуца. Еіопскы-тѣ Христіани влизать въ церквы-тѣ си на чорапы, и Индійскы-тѣ Брахмани отдавать едно подобно почитаніе на капища-та си и кумирницы-тѣ си. Источни-тѣ побѣдители сѣ туряли нозѣ-тѣ си на вратове-тѣ на побѣдены-тѣ царіе, Іис. Нав. 10; 24. Това положеніе на побѣдоносцы-тѣ е изображено по много стары намятници, Псал. 8; 6. Иса. 49; 23. 1 Кор. 15; 25. Евр. 2; 8. Виж. Ниневія.

Хора-та на истокъ сѣ имали обычай да омыватъ нозѣ-тѣ на странни-тѣхъ които дохождали отъ пѣть, защото обувкы-тѣ имъ покрывали нозѣ-тѣ имъ само отъ доду, Быт. 24; 32. 43; 24. Така Авраамъ омылъ кракѣ-та на трима-та ангелы, Быт. 18; 4. Тѣзи службѣ сѣ вършили раби-тѣ и рабини-тѣ; и за това Авигея отговорила Давиду, който ѣхъ поискалъ за женѣ, че тя го считала за честь да мѣе нозѣ-тѣ на цареви-тѣ рабы, 1 Цар. 25; 41. Ап. Павелъ заповѣда на церквѣ-тѣхъ да помага на вдовицѣ, която е на святіи нозѣ омыла. 1 Тим. 5; 10. Този обычай, да ся мыють нозѣ-тѣ на странни-тѣхъ, и днесъ още ся варди по нѣкои мѣста въ Истокъ. Спаситель-тѣ, на послѣднѣхъ-тѣхъ си вечерѣхъ, е далъ единъ заблѣжителенъ урокъ за смиренность, като омылъ нозѣ-тѣхъ на ученицы-тѣхъ си, Іоан. 13; 5, 6, ако омый-тѣ стихъ и да показва че това омываніе е имало по-дълбоко значеніе. Виж. Сандалинъ.

Нодъ, (скипаніе), земля кѣмъ истокъ отъ Едемъ, която была така наречена защото тамъ ся скыталъ Каинъ, Быт. 4; 16.

Нос, (покой), име-то на всеизвѣстны-тѣхъ патриархъ когото Богъ

съхрани ведно съ челядь-тѣ му чрѣзъ единъ ковчегъ отъ потопа, и който така станѣ вторий челядникъ на челоѣческѣ-тѣ челядь. Исторія-та на Ное и потопа ся съдържа въ Быт. гл. 5—9. Ное бѣше сынъ Ламеховъ, и внукъ Маусаловъ; роденъ бѣ на 1056 год. подиръ сътвореніе-то на свѣта, живѣлъ бѣ шестстотинъ годинъ прѣди потопа, живѣ още триста и петдесетъ годинъ слѣдъ потопа, и умрѣ двѣ годинъ прѣди да ся роди Аврамъ. Име-то му може да е было дадено отъ родители-тѣ му, отъ надеждѣ да но той да бѣдеше обща-но-то “сѣме на женѣ-тѣ,” което щѣше да “смаже главѣ-тѣ” на змій-тѣ-тѣ. Ное стои въ редъ-тѣ на онѣзи богобоязливы патриарсы, които сѣ посочени за правотѣ-тѣ имъ, Іез. 14; 11, 20, и той ся почита като “проповѣдникъ на правдѣ-тѣ,” 4 Пет. 3; 19, 20. 2 Пет. 2; 5. Старанія-та му да прѣобразува развращенный-тѣ челоѣческій родъ траяли, както нѣкои вѣрвати, цѣлы сто и двадесетъ години, но малко слѣдствие произвели, Мат. 24; 37; потопись-тѣ не “намѣри вѣрѣ на земѣ-тѣ.” Ное, обаче, бѣше примѣръ на неліце-мѣрнѣ вѣрѣ: той вѣрваше Божіе-то застрашеніе, и постапи съобразно, Евр. 11; 7. Като прѣстанахъ потопись-тѣ и излѣзе отъ ковчегъ-тѣ първа-та му грыжа бѣше да поблагодари Бога, съ жертвы отъ всички-тѣ пригодны животны. Малко повече е писано за него освѣнь обстоятелство-то на него-во-то описаніе, печаленъ примѣръ на посрамленіе-то до което може да докара вино-то. Потомци-тѣ на трима-та му сынове населихъ всички свѣтъ; потомци-тѣ Іафетови главно ся утвердихъ въ Европѣ, Симови-тѣ въ Азіѣ, а Хамови-тѣ въ Африкѣ.

Прѣдѣнія за Ное сѣ были съхранены между народы-тѣ по всички свѣтъ. Между най-точны-тѣ е прѣдѣніе-то въ Грѣцкѣ-тѣ по-

вѣсть за Девкаліона и Пиррѣ. Тукъ грѣбѣва да поменемъ и меда-лы-тѣ ископаны въ Апаменѣ у Фригіѣ, въ врѣме-то на Септимія Севера, които носятъ надписы на име-то Но, единъ ковчегъ, женѣ и мжжѣ, гарванъ, и галѣбъ съ маслиново клонче въ уста-та. Виж. Ковчегъ.

Носминъ, жена-та Елимелехова, и свекърва-та на Руѣ. Виж. Руѣ.

Носилка, едно леко сѣдло или столъ носенъ отъ челоѣцы, или както и днесъ въ Сиріѣ между двѣ мулега или камилы, Пѣсн. 3; 9. Іса. 66; 20.

Носъ. Нѣколко израженія въ Писанія-та сѣ дошли въ употребленіе отъ това дѣто гнѣвъ-тѣ често ся показва отъ разширены ноздры, отъ запяжтано дышаніе, и у животны-тѣ отъ прѣханіе, 2 Цар. 22; 9. Іов. 39; 20. Псал. 48; 8. Златны брънки закачены за носъ-тѣ, или за лѣвѣ-тѣ ноздрѣ, сѣ были украшеніе на жены-тѣ въ старо врѣме, както сега сѣ обѣ-цы-тѣ или менгушы-тѣ, Прит. 41; 22. Іез. 46; 42. И въ носове-тѣ на животны имало е обычай да прокарватъ брънки, чрѣзъ които да ги водятъ дѣто щѣтъ; и отъ ново-открыты образы въ Пиневіѣ сѣ показва че по сѣщій начинъ Ассирійци-тѣ сѣ поставили и съ плѣнницѣ-тѣ си, 4 Цар. 19; 28. Іез. 38; 4. Виж. Пиневіѣ.

Нощъ. Стари-тѣ Евреи захватили депонощіе-то отъ вечеръ, и смѣтали го до другѣ-тѣ вечеръ, така щото нощъ-та прѣдшествовала на день-тѣ. Този пріетъ обычай може, вѣроятно, да ся излѣди назадъ и въ языкъ-тѣ съ който ся описва сътвореніе-то на свѣта, Быт. 1; 5. 8, 13, и пр. “станѣ вечеръ, и станѣ утро, день первый.” Евреи-тѣ давали дванадесетъ часа на нощъ-тѣ и дванадесетъ часа на деня, но тѣзи часове не сѣ были равни, освѣнь на равенство-то. По други врѣмена, ко-

гато нощи-тѣ часове сѣ были дългы, дневни-тѣ часове сѣ были къси, както зимѣ; и когато часове-тѣ на нощъ-тѣ сѣ были къси, часове-тѣ на деня сѣ были съразмѣрно дългы. Виж. Часове.

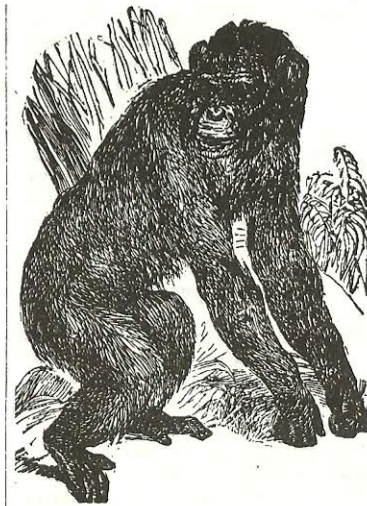
Поши-тѣ сѣ поиѣкога много студены въ Сиріѣ, когато дни-тѣ сѣ много горещи; и пѣтници по пустыни-тѣ и по околы-тѣ горы Палестинскы често ся оплакватъ както Іаковъ въ Быт. 31; 40: “Деня ми пекъ-тѣ изнураваше, а нощъ мразъ-тѣ: и бѣгаше съи-тѣ ми отъ очи-тѣ ми.”

О.

Обаятели. Псал. 58; 4, 5. Екл. 10; 41. Іер. 8; 47. Обаятели има много въ Индіѣ и Египетѣ, и притязаватъ че тѣ иматъ силѣ да обаяватъ змиѣ-тѣ, така щото да не можѣтъ да ухапѣтъ.

Обаятельны искусства въ Св. Писаніе ся споменуватъ много. Такы сѣ и лѣжливы-тѣ искусства на омаятели-тѣ, прокобители-тѣ, гадатели-тѣ, магесницы-тѣ, чародѣи-тѣ, вѣлшебницы-тѣ, бѣсовъ-прошатели-тѣ, мѣртвовъ-прошатели-тѣ, и пр. и пр. Тѣзи вси-тѣ ся възбранивати и осуждѣтъ отъ Св. Писаніе, Печ. 22; 18. Лев. 19; 26, 31. 20; 27. Втор. 18; 10, 11. Минимѣ-та сила на обаятели-тѣ ся е приписвала на Сатанѣ и обаятельно-то ужъ искусство е естествен-но единъ видъ идолопоклонство. Минимѣ-тѣ си чудеса обаятели-тѣ правили чрѣзъ нѣкои хитрости, или по нѣкои естественны законы, тѣмъ само извѣстны. За Египетскы-тѣ мадрецы ся казва че сѣ правили чудесны работы чрѣзъ магій, Печ. 7—9. Дѣян. 19; 19.

Обезьяна (майма), едно животно което вѣликашно прилича малко на челоѣческій-тѣ родъ. Соломонъ е доносятъ обезьяны отъ Офиръ, 3 Цар. 10; 22. 2 Лѣт. 9; 21. На тѣхъ сѣ ся кланяли нѣкога въ Египетъ; и до днесъ тѣ ся обо-

жаватъ въ нѣкои страны на Индіѣ, дѣто единъ пѣтникъ описва единъ великолѣпнъ храмъ посвященъ на обезьяны-тѣ.

Облакъ и Облачный стѣлпъ. Този стѣлпъ е былъ единъ чудесенъ бѣлѣгъ за пріеѣзѣніе-то Божіе при исхождѣ-тѣ на Израїляны-тѣ изъ Египетъ, Печ. 14; 24 и 16; 10. Числ. 12; 5, и прѣзъ скытанія-та имъ изъ пустыни-тѣ. Този стѣлпъ е былъ облаченъ деиѣ, за да оправѣ Ейренъ по нѣтъ-тѣ, и огненъ нощъ, за да имъ свѣти, Печ. 13; 21, 22 и 14; 19, 20. Чрѣзъ него Богъ оправѣлъ движенія-та на Еврейскій-тѣ народъ въ пустыни-тѣ. Числ. 9; 15—23. 14; 14. Втор. 1; 33. Пророкъ Ісаѣя пише за Божіе-то покровителство върху церкѣхъ-тѣ подъ видъ на единъ облакъ деиѣ и нощъ, Псал. 4; 5.

Облѣкло. Виж. Дрехы.

Образъ. На Моисея бѣ казано да направи скыніѣ-та по образъ-тѣ който бѣ видѣлъ на горѣ-тѣ, Дѣян. 7; 41. Въ по-общо-то употребленіе на думѣ-тѣ, библейскій образъ е пророческій знакъ, “сѣнка на бѣдѣщѣ-тѣ добрины,” Евр. 10; 4,

“а тѣло-то е Христово,” Кол. 2; 17. Ветхий-тъ Завѣтъ ся отличава най-вече по употребленіе-то на образы. За пр., пасхалний-тъ агнецъ и други-тъ принесены по законъ-тъ жертвы бѣхъ образи на Агнецъ-тъ Божій, и поясиахъ ведико-то му умилостивеніе; тѣ показяхъ че вина-та заслужа смърть, и ся искупва само съ крѣвь-тъ на Богоугоднѣхъ жертвѣхъ; но тѣ сѣж ся принасяли и за да вѣдѣскажѣтъ пришествіе-то на Спаситель-тъ.

Старозавѣтны-тъ образи обѣматъ лица, нѣща, събитія, обряды, и мѣста. Тѣй Адамъ и Мелхиседекъ, пророчество-то и священство-то, манна-та и мѣдна-та змѣя, ударена-та канара и прѣминуваніе-то рѣкѣхъ-тъ Иорданъ, Пасха-та и день-тъ на умилостивеніе-то, Ханаанъ и градове-тъ на прибѣжище сѣхъ библейскы образи на Христа.

Колкото голѣма и да ни ся прѣдставлява прилика-та между нѣкое Старозавѣтно събитіе и нѣкое Новозавѣтно, пакъ не може ся рѣче това Старозавѣтно събитіе е образъ ако не е прѣдначено отъ Бога за тѣзи цѣль и тѣй придобие пророческый характеръ.

Обричаніе, обѣщаніе дадено Богу за извършваніе-то на нѣкое добро дѣло или за въздържаніе-то отъ нѣкое непротивозаконно наслажденіе, отъ признателность за нѣкоѣхъ божіѣхъ благость, отъ налѣжащѣхъ опасность, отъ страхъ за бѣдѣщи злины, или отъ желаніе за бѣдѣще щастіе. Когато нѣкой ся обрече на стори грѣхъ, сѣ изпълненіе-то на това обричаніе той притуряше грѣхъ при грѣхъ; но никакво неудовольствіе или загуба не извиняваше онзи който не изпълнеше обѣщаніе-то си за нѣщо непротивозаконно, Псал. 43; 4. Мал. 4; 14. Когато Іаковъ отиваше за Месопотаміѣхъ, той ся обрече да принесе Богу въ Веѣилъ десетъ-тъ часть отъ иманіе-то си, Быт. 28; 20—22. Моисей узакони закони

по които да ся управляватъ и изпълняватъ обричанія-та. “Ако не щешъ да ся обрѣчешъ, нѣма да тѣбѣ грѣхъ; каквото излѣзе изъ устны-тъ ти, да го пазишь и да го вършишь.” Втор. 23; 21, 23. Екк. 5; 4, 5. Обричанія-та на малолѣтны-тъ и др. п. не бѣхъ обязательны безъ съгласіе-то на главѣхъ-тъ на семейство-то, Числ. гл. 30. Человѣкъ можеше да посвяти себе си или чадо-то си Господу, Числ. 6; 2. Іефѣай посвяти единороднѣхъ-тъ си дѣщерѣхъ, Сжд. 11; 30—40; а Самуилъ бѣше обрѣченъ и посвѣтенъ въ службѣхъ Господу, 1 Цар. 1; 11, 27, 28. Онѣзи мѣжѣ или жены, които ся обрицахъ Господу, ся обврзвахъ да Му служѣхъ, споредъ условія-та на обричаніе-то; обаче, въ нѣкои случаи, тѣ ся искупвахъ, Лев. гл. 27. Виж. **Корванъ** и **Назиренъ**.

Обрученіе, залогъ за точно-то изпълненіе на едно обѣщаніе; или часть отъ единъ дѣлгъ, заплачена като залогъ за исплащаніе-то на цѣлѣхъ-тъ дѣлгъ; или часть отъ цѣнѣхъ-тъ на нѣщо, заплачена за да потвърди взаимно-то съгласіе, или часть отъ заплатѣхъ-тъ на единъ слугѣхъ, заплачена за увѣреніе, въ врѣме-то на наеманіе-то му. Въ Новый Завѣтъ Божіѣхъ дарове на человекѣхъ-тъ въ този свѣтъ ся описватъ като обрученіе за по-голѣмы-тъ благости съ които праведни-тъ ще ся наслаждаватъ въ бѣдѣщій-тъ животъ, 2 Кор. 1; 22. 5; 5. Еф. 1, 13, 14. Виж. **Сгодѣваніе**.

Обрѣзаніе. Богъ заповѣдалъ Аврааму да обрѣже кракожіе-то на плѣть-тъхъ си, и да постанови този обрядъ въ потомство-то си като знакъ на завѣтъ-тъхъ си съ него. Съобразно съ това повелѣніе, Авраамъ, деветдесетъ и девет-годишенъ старецъ, прѣтърпѣ обрѣзаніе-то, и послѣ обрѣза и сына си Исмаила, и всякы-тъ мѣжѣхъ на домъ-тъхъ си, Быт. 17; 10—12. Богъ повторилъ това повелѣніе и Моисею, и зарѣчалъ му да ся

обрѣжѣтъ всякы-тъ които ищѣли да ядѣтъ отъ пасхалнѣхъ-тъ жертвѣхъ, а младенци-тъ да ся обрѣзватъ въ осмый-тъ день отъ рожденіе-то си. Исх. 12; 44. Лев. 12; 3. Іоан. 7; 22. Еврей-тъ всѣкога пазяли този обрядъ, и види ся че тѣ не го изоставили нито въ Египетъ, Ис. Нав. 5; 4—9.

И всякы-тъ други народы отъ колѣно-то Авраамово, както Исмаилѣни-тъ, Аравѣни-тъ и др., задръжали обрѣзаніе-то. Днесъ този обрядъ е единъ отъ сѣществени-тъ обряды въ Мухамеданско-то вѣроисповѣданіе, и ако и да не е зарѣчано въ Коранъ-тъ да ся обрѣзватъ, той ся изпълнява всегдѣ дѣто Мухамеданство-то ся исповѣда. Какъ старовѣрмени-тъ Египтяни, така и Абиссинци-тъ и различны юго-Африканскы племена ся обрѣзватъ. Нѣма обаче нищо кѣто да свидѣтельствува Египтяни-тъ обрѣзвали ли сѣ младенцы-тъхъ си, и обрѣзаніе-то было ли е народенъ и вѣроисповѣденъ обычай у тѣхъ прѣди Господъ да го прѣпорѣчи Авраму.

Еврей-тъ имѣхъ необрѣзаніе-то за най-голѣмѣхъ нечистотѣхъ; и нѣмаше нѣщо по-обидно за Евреинъ колкото да му рѣкѣхъ “необрѣзанъ.” Ап. Павелъ често нарича язычници-тъ необрѣзаны, за различіе отъ Еврей-тъхъ, Рим. 2; 26.

Много прѣспирни и разискванія станѣли въ първы-тъ врѣмена на Христіанство-то върху въпросъ-тъ, да ли покрѣстени-тъ язычници трѣбаше да прииматъ и обрѣзаніе-то, Дѣян. гл. 15; и много врѣме ся минѣло прѣди да ся разумѣе че “нито обрѣзаніе-то има нѣкоѣхъ силѣхъ, нито необрѣзаніе-то, но ново създаніе,” Гал. 6; 15.

Истинско-то обрѣзаніе бѣва вѣтрѣшно, духовно; и онѣзи сѣхъ “необрѣзаны сѣрдѣца и уши,” които не изпълняватъ законъ-тъ Божій и не ходѣтъ по плѣть-тъхъ на Христовѣхъ-тъ свѣтлинѣхъ.

Обуца. Виж. **Саудалія**.

Обѣща. Израилѣнки-тъ носили обѣщи на уши-тъхъ си и на ноздрѣхъ-тъхъ си, Быт. 24; 47. 33; 4. Исх. 32; 2. Числ. 31; 50.

Обѣщаніе. Ветхозавѣтны-тъ обѣщанія ся относятъ на Божіѣхъ духовны дары, най-вече Мессіѣхъ, Святый Духъ, и плѣнотѣхъ-тъхъ отъ евангелскыхъ благословіѣхъ, за които Богъ увѣри Авраама и други свѣти заради тѣхъ, и заради всякы вѣрующы подирѣ тѣхъ, Рим. 4; 13, 14. Гал. 3; 14—29. “Чада-та на обѣщаніе-то” сѣхъ или Исааково-то потомство, за различіе отъ Исмаиловото; похристіанени Евреи, или всякы истинни вѣрующы, които сѣхъ вѣрѣхъ прииматъ обѣщаніе-то на спасеніе въ Христа. Въ Евр. 11; 39, “обѣщаніе-то,” значи обѣщано-то нѣщо, Дѣян. 1; 4. “Цай-голѣмы-тъхъ и драгоцѣнны-тъхъ обѣщанія” Божіѣхъ, сѣдържатъ всякы добринѣхъ за този животъ и за онзи; които навѣрно сѣхъ обезпечены за людѣхъ-тъхъ Му въ Христа, 2 Пет. 1; 4. 2 Кор. 1; 20. 1 Тим. 4; 8. Поради безкрайны-тъхъ заслугѣхъ на Искушитель-тъхъ имѣхъ,

безконечна любовь, безпрѣдѣльна мѣдрость, и всемогуща сила сж заложены за тѣхъ; и като пожертвува еднородныя си Сынъ, Богъ щедро ще излѣе врѣзъ тѣхъ всякъ благословійъ отъ кождо ся нуждають, Рим. 8; 32.

Овавъ, Рагуиловъ-тъ сынъ, Числ. 10; 29. За него има двѣ прѣдположенія: или че е былъ братъ на Сепфоръ, Моисеевъ-тъ женъ, или пжкъ че Овавъ е было друго име на Іовора. Когато Іудей-тъ ся готвяли да оставятъ Синайскъ-тъ горъ, Моисей помолилъ Овава да участвува въ сждбъ-тъ на Божіи-тъ людѣ и да ги придружи въ странствованія-та имъ по пустыни-тъ, защото неговъ-тъ познанія на странъ-тъ и туземцы-тъ ѣ можажъ да послужатъ на Израиляны-тъ. Види ся че той склонилъ и пріелъ молбъ-тъ на Моисея, Сжд. 1; 16. 4; 11.

Овидъ, сынъ на Вооза и на Руѣ и дѣдо на Давида, Руѣ. 4; 17. Виж. тоже родословія-та на Христа, Мат. 1; 5. Лук. 3; 32.

Овидъ-Едомъ, единъ Левитинъ, особенно-то щастіе на когото когато пазеше ковчегъ-тъ слѣдъ ужаснъ-тъ смъртъ на Озъ насърдчи Давида да възведе ковчега въ Іерусалимъ. Овидъ-едомъ и сыноветъ му станжжх вратари на ковчега въ Іерусалимъ, 2 Цар. 6; 10-12. 1 Лѣт. 15; 18-24. 46; 38. 26; 4-8, 15.

Овца. Има два вида Сирійскы овцы: едни-тъ ся наричатъ Бедуинскы овцы, които никакъ не различать отъ нашы-тъ по-голѣмы овцы, само че опашкы-тъ имъ сж малко по-дългы и по-дебелы; другы-тъ видъ овцы имать извѣмѣрно голѣмы опашкы, и прѣизобилува. Опашкы-тъ на тѣзи животны сж много широки и голѣмы, съ врѣхца на горѣ щръкнжли; тѣ ся състоиждъ отъ тлѣстия, която ся яде размѣсенъ съ мършаво месо; но често тя ся употреблява намѣсто масло. Една обыкновенна овца отъ този видъ,

безъ главъ-тъ, крака-та, кожж-тъ, и утробъ-тъ, тегне отъ двадесетъ до тридесетъ омы, отъ които само опашка-та тегне отъ четири до шесть омы, а когато е огоена тегне три пѣти повече.

По Моисеевий законъ овца или агне обыкновенно сж ся принасяли въ жертвж; и трѣбва да ся забѣлжжи, че когато божественный законодатель говори за тажи жертвж, той казва че и задница-та или опашка-та на животното трѣбва да ся изгори, Исх. 29; 22. Лев. 3; 9. Причина-та на това става видна отъ това щото по-горѣ казахмы; опашка-та е най-пѣжна-та часть на овцъ-тъ и за това най-прилична да ся принесе въ жертвж Богу.

Овца-та или агне-то, поради невинность-тъ, покорность-тъ, кротость-тъ, и търпѣніе-то си, най прилича за жертвоприношеніе, и е отпечатъкъ на Агнца Божій, Іоан. 1; 29. Іса. 53; 7. Дѣян. 8; 32-35.

Св. Писаніе споменува често тѣзи отличительны чърты на овцъ-тъ, и наклонность-тъ ѣ да ся заблудява, Псал. 119; 176. Іса. 53; 6. Тя още е дружелюбно животное; и като обыча да живѣе въ стада и да бѣде подъ закрилж-тъ и ржководство-то на господаря ѣ, името ѣ често ся дава на Божіи-тъ людѣ, 4 Цар. 22; 17. Псал. 79; 13. 80; 1. Мат. 23; 32. Още по Сирійж

ся намиратъ овцы и козы, които, както въ старо врѣме, пасжтъ за-дружино, Быт. 30; 35. Мат. 23; 32, 33. Когато сж наставляли дни-тъ за стрѣганіе овцы-тъ, голѣма радость и всеобщо веселіе сж вла-дѣли.

Види ся, че между Израиляны-тъ, овчы кошары сж были въобще единъ видъ ограды, които сж ся правили прѣдъ скалисты пещери, за да могатъ да пазятъ добы-тъ-тъ отъ граблывы животны и отъ парливж-тъ жегж, Числ. 32; 46; 2 Цар. 7; 8. Іер. 23; 3, 6. Іоан. 10; 1-5. Виж. Овчаръ.

Овчаръ или **Пастыръ**. Авель бѣше пастыръ на овцы, Быт. 4; 2, както бѣхх и мнозина отъ стары-тъ патриарсы. Когато человекъ-тъ захванжжх да ся умножаватъ и да ся занимаватъ съ разны занятія, Ламеховый сынъ Іавалъ бѣше при-познатъ за отецъ, т. е. за осно-ватель, на овчары-тъ и на онѣзи които живѣждъ въ шатры, Быт. 4; 20. Богатство-го на стары-тъ патриарсы ся е състояло повечето въ стада и чрѣды за които сж ся грыжили сынове-тъ, дщери-тъ и раби-тъ имъ. Рахиль, Іакова-та булка бѣше овчарка, Быт. 29; 6; Іаковъ-тъ сынове, отци-тъ на Израилевы-тъ племена бѣхх овчари; такъвъ бѣ и Давидъ царь-тъ имъ, Псал. 78; 70-72. Овчари бѣхх почетени съ посѣщеніе на Ангели при рожденіе то Спасителево, Лук. 2; 8-20. Въ Палестинж и съсѣдны-тъ ѣ мѣста, освѣн онѣзи които ся занимаватъ сжщеврѣ-менно и съ скотовѣдство и съ земледѣліе, е имало и още има чер-тари или скитающы овчари, които нѣматъ постояннъ домъ, но ходятъ отъ мѣсто на мѣсто да тър-сятъ пасища за стада-та си. Быт. 37; 12-17. По источны-тъ и юж-ны-тъ Палестинскы пустыни тѣ сж намирали зимъ и прѣзъ пролѣтъ зелены моравы, Исх. 3; 1. Псал. 65; 12. По лѣтна-та жегж като е засушавала тѣзи "пустинны пашы,"

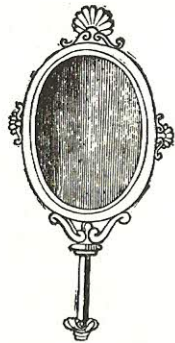
овчари-тъ сж были принуждавани да ги напустжтъ и да търсятъ прохладны хѣлмища и рѣкы. Отъ много мѣста въ Св. Писаніе ста-ва видно каквы сж были съзна-тельна-та сила и независимость на древни-тъ овчари-патриарсы, раз-мѣръ-тъ на челяди-тъ имъ, и по-четъ-та която имъ ся отдавала, Быт. 14; 14-24. 21; 22-32. 26; 43-46. 30; 43. Іов. 4; 3.

Богъ нѣкога ся нарича Пастыръ Израилевъ, Псал. 80; 1. Іер. 31; 10. Въ Св. Писаніе и въ стары-тъ списанія, царѣ-тъ ся различаватъ съ титулж-тъ "Народни Пастыри." Пророци-тъ често възставатъ противъ "Израилевы-тъ пастыри," т. е. царѣ-тъ, които пасжтъ себе си и прѣнебрегватъ стада-та си, сирѣчь ги притѣняватъ, мжчатъ, лѣсятъ, и заблуждаватъ, Іез. 34; 10. Подобно, Іисусъ Христосъ, като Мес-сія, често ся нарича Пастыръ, Зах. 13; 7 и "Пастыръ добрый," който полага живота си за овцы-тъ, Іоан. 10; 11, 14, 15. Павелъ го нарича "великий Пастыръ на овцы-тъ," Евр. 13; 20, а Петръ му дава на-званіе-то Пастироначальникъ, 1 Пет. 5; 4. Служители-тъ му тоже сж пастыри и подовчари на стадо-то, Іер. 3; 15. 23; 3. Еф. 4; 11.

Въ Іоан. 10; 1-16. Спаситель-тъ ни казва че добрый-тъ Пастыръ полага живота си за овцы-тъ си; той ги познава, и тѣ го познавать; тѣ слушать гласа му, и го послѣ-довать, той ходи прѣдъ тѣхъ; никой не ще ги истѣгне изъ рж-цѣ-тъ му; той ги выка по име. Тѣзи случкы, обаче, които сж зе-мены изъ обычай-тъ на странж-тъ, не сж толкозь понятны намъ кол-кото сж были на онѣзи които сж чули Господа, и които всѣкдне-вно сж виждали сжщій-тъ начинъ на управленіе тѣзи опитомены жи-вотны. Нынѣшни пѣтници по Ие-току срѣщатъ добры доказате-лства за истинность-тъ на Св. Пи-саніе относительно този прѣдмѣтъ; тѣ виждатъ овчаръ-тъ да вържи

прѣдъ овцы-тѣ, и когато повыка иѣкожъ отъ тѣхъ тя ся затича при него. Наемникъ-тѣ, или лошій-тѣ овчарь оставя овцы-тѣ, и крадецъ-тѣ не влиза прѣзъ врата-та на кошаръ-тѣ, но прилазя отъ другагѣ. Виж. Овца. Много отличны качества на вѣрныя пастырь служатъ за поясненіе на Спасителевъ-тѣ грѣхъ за стадо-то си. Овчарь-тѣ е былъ отговоренъ за всѣхъ овцѣхъ отъ стадо-то повѣрено ему. Быт. 31; 39. Исх. 22; 42. Иоан. 10; 28; трѣбовало да бже неустраши-тъ и тѣрпѣливъ, Быт. 31; 40. 4 Цар. 17; 34, 35. Иоан. 10; 45; да ся грѣжи съ иѣжностъ за слабы-тѣ, и да носи агица-та на мышницы-тѣ си, Быт. 33; 43. Иса. 40; 41. Мар. 10; 44, 46; да тѣрси изгубенъ-тѣ овцѣ, и да ихъ възвѣрни отъ "мѣсто-то на безводіе и на смѣртнѣхъ сѣи" въ зелены пасища и при тихы воды, Псал. 23. Лук. 15; 4—7.

Огледала въ старо вѣмѣ правили отъ металъ, главно отъ мѣдѣ, Исх. 38; 8. Іов. 37; 48, излѣянъ въ видъ на колесо, и прикованъ на едиъ украсенъ държкѣ. Подобны огледала сѣ намѣрили и помежду развалины-тѣ на древній Египетъ.

Огнь. Въ Св. Писаніе огнь-тѣ ся явява като тѣсно свързанъ съ присѣтствіе-то на Іеова. Богъ ся е явявалъ въ огнь; примѣри за

това сѣ горѣща-та кѣпина и дымящій-тѣ Синай, Исх. 3; 2. 49; 48; както и 48-й Псаломъ и молитва-та на Аввакума. Второ-то пришедствіе Іисусъ Христово ще бже въ "огнь пламенъ," 2 Сол. 1; 8. Въ II. Завѣтъ огнь-тѣ пояснява просвѣтителнѣ-тѣ и очистителнѣ-тѣ силѣ на Святаго Духа, Мат. 3; 11. Дѣян. 2; 3. Съ испращаніе-то си огнь отъ небе-то да изгори жертвы-тѣ, Богъ често е показвалъ че тѣ му сѣ были пріеты; примѣри за това сѣ жертвоприношенія-та на Авеля, Быт. 4; 4; на Авраама, Быт. 15; 17; на Маноа, Сжд. 13; 19, 20; на Илій, 3 Цар. 18; 38; и освященіе-то на скиніи-тѣ и на храма, Лев. 9; 24. 2 Лѣт. 7; 1. Священный-тѣ огнь въ Іерусалимъ ся е пазилъ съ голѣмъ грѣхъ отъ священнослужители-тѣ, Иса. 31; 9. Въ много старовѣрменны вѣроисповѣданія, челоуѣци-тѣ сѣ ся поклоняли на огнь-тѣ, и прѣзъ огнь сѣхъ прѣвождали дѣца-та си, 4 Цар. 17; 47. Іер. 7; 31. Іез. 46; 21. 23; 37. На Еврей-тѣ е было запрѣтно да кладѣтъ огнь въ сѣботенъ день, Исх. 35; 3. Друга една мѣрка въ Моисеевъ-тѣ законъ е была назначена да прѣдпазва копы-тѣ и жито-то въ сухо-то лѣтно вѣмѣ, Исх. 22; 6. Свѣтъ-тѣ ще ся погуби съ огнь, 2 Пет. 3; 7, и дѣйствительно разрушеніе-то на Содомъ, и волкани-тѣ и землетрѣсенія-та които несъмнѣнно показватъ вѣтрѣшны разрывы на земѣ-тѣ, служатъ като прѣдвѣщателны знакове.

Ограды за стада-та, кошары въ които пазяли стада-та, 2 Лѣт. 32; 28.

Огражденіе, едиъ ограда около стрѣхы-тѣ на стары-тѣ кѣща, които бывахъ плоскы и на които хора-та излѣзвахъ да дышатъ чистъ въздухъ, да ся забавляватъ и да си отпочиватъ прѣзъ день-тѣ, и да спятъ прѣзъ нощъ-тѣ. Моисеевъ-тѣ законъ изискваше едиъ огражденіе за всякожъ кѣщъ, Втор. 22; 8.

Огъ, едиъ Амореѣскый царь отъ Васанъ на истокъ отъ Іорданъ, побѣденъ и убитъ отъ Израїляны-тѣ подъ Моисея. Той бше исполнитъ на растъ, едиъ отъ постѣднѣ-тѣ Раѣаимы, които прѣжсѣвахъ неихъ странѣ; и желѣзны-тѣ му одрѣ, четиринадесетъ крака дългъ, ся пазеше слѣдъ смѣртъ-тѣ му като едиъ останкѣ. Астароѣ и Едран бѣхъ главни-тѣ му градове; но имаше и много другы укрѣпени градове, и страна-та бше богата съ стада и говеда. Тя бше назначена отъ Моисея за половинѣ-тѣ плѣме Манасѣино. Числ. 21; 33. 32; 33. Втор. 4; 4. 3; 1—13. 4; 47. 31; 4. Ис. Нав. 2; 10. 12; 4. 43; 30.

Одидъ, едиъ пророкъ Господень, който, като ся направише въ Самаріиѣ когато Израїляны-тѣ подъ царя Факея ся върсѣхъ отъ бой-тѣ противъ Іудеѣхъ и доведохъ 200,000 плѣнницы, отиде да ги посрѣщне, и ги укори за тѣзи имъ постѣпкѣ; тѣй щото първенци-тѣ въ Самаріиѣ ся погрѣшихъ за плѣнницы-тѣ, ги облѣкохъ, ги нахранихъ и отнесохъ болны-тѣ на ослы. Така тѣ ги заведохъ въ Іерихонъ, 2 Лѣт. 28; 9 и пр.

Одолламъ, старъ градъ въ поле-то Іудино, кѣмъ юго-западъ отъ Іерусалимъ, Быт. 38; 1. Ис. Нав. 45; 35. Царь-тѣ му бже убитъ отъ Іисуса Навина, Ис. Нав. 42; 45. Той бше едиъ отъ градове-тѣ прѣправены и укрѣплены отъ Ровоама, 2 Лѣт. 41; 7. Мих. 4; 45, и прѣвзетъ и населенъ пакъ отъ Еврей-тѣ слѣдъ плѣненіе-то, Неем. 41; 30.

Когато Давидъ ся оттегли отъ Анхуса, царь-тѣ Геѣскый, той отиде въ "пещеръ-тѣ Одолламъ," 1 Цар. 22; 1. 2 Цар. 23; 43. Мѣсто-положеніе-то на тѣзи пещерѣ, обаче, е неизвѣстно. Споредъ прѣданіе-то тя е на планинскѣ-тѣ странѣ, около 2 часа кѣмъ юго-истокъ отъ Внелеемъ, градъ-тѣ Давидовъ; тя е едиъ голѣма и ху-

бава пещера, която може да събира хлыды души.

Оза, Авинадавовъ сынъ, който бже пораженъ, когато привозваше ковчегъ-тѣ отъ градъ-тѣ Киріаѣимъ за Іерусалимъ, 2 Цар. гл. 6. 1 Лѣт. гл. 13. Въ лице-то му Богъ наказа прѣобладающе не уваженіе, което ся показа въ грубо-то друсаніе на ковчегъ-тѣ отъ волове, и негово-то изложение на очи и пипаніе, когато законъ-тѣ изискваше щото да сѣ покрѣе отъ священницы-тѣ и да ся носи чрѣзъ ѣрлины върху раменѣ-тѣ на Левиты-тѣ, които умирахъ ако го погледнѣхъ или побарнѣхъ, Исх. 25; 14. Числ. 4; 5, 45, 19, 20. Оза може даже и да не е былъ Левитинъ. Сравни 1 Лѣт. 15; 2, 43.

Озія или Азарія, царь Іудейскый. Виж. Азарія.

Око. Сѣща-та Еврейска дума значи и *око* и *источникъ*. Освѣтъ обыкновенно-то ѣ употребленіе, да означава орѣдіе-то на зрѣніе-то, тя често е употребена въ Библиѣ-тѣ и въ прѣвносно значеніе. Обаче, повечето фразы дѣто тази дума ся срѣща не искатъ изясненіе. Пѣраженіе-то, "както очи тѣ на слугы-тѣ гледатъ кѣмъ рѣкѣ-тѣ на господари-тѣ имъ," ся изяснява съ това, че слугы-тѣ и слугыни-тѣ сѣ научени да бдятъ и да внимаватъ вынѣгы на господари-тѣ си, които ги каратъ на работѣ и имъ заповѣдатъ съ климаніе на главѣ-тѣ, съ едиъ намигнуваніе, или съ иѣкакво движеніе на рѣкѣ-тѣ и на прѣсты-тѣ. На много мѣста въ Св. Писаніе око-то ся уприличава на душѣ-тѣ, защото то мѣгновенно и вѣрно изражава мысли-тѣ на сѣрдце-то. То носи разны названія, като "добро око," "лошо око," Прит. 22; 9. 23; 6; "очи гордѣливы," Прит. 6; 17 и "безстыдны очи," Иса. 3; 16. "Похоть-та на очи-тѣ," 1 Иоан. 2; 46, изразява желаніе за иѣкое отъ суетны-тѣ иѣща на този свѣтъ. "Око-то което ся приемива на ба-

щъ си," Прит. 30; 47, ся заплашва че ще го искълвжтъ пилци, защото известно е че хыщны-тъ птици ся спущатъ и нападатъ най-напрѣдъ вързъ очи-тъ на непріатели-тъ си. "Ако е око-то ти чисто," Мат. 6; 22, значи ако око-то ти вижда всѣко нѣщо както си е.

Както Библия-та, така и мнозина древни и нынѣшни писатели споменуватъ, че старовѣрменни-тъ народи сж имали обычай да си вапсуватъ вѣжды-тъ и клепачи-тъ, за да ся виждатъ очи-тъ имъ голѣмы, лѣскавы и миловидны. Този обычай ся пазил до днесъ у Турцы-тъ и у други нѣкои Источны народы. "Иезавель тегли стивіе на очи-тъ си," 4 Цар. 9; 30, значи тя вапса вѣжды-тъ и клепачи-тъ си. Понѣкога този обычай ся е практикувалъ извѣстнѣрно, особенно отъ жены развращенны, Іер. 4; 30. Прит. 6; 25. Намокрятъ едни малкѣ четкѣ съ триндафиловѣ водѣ и послѣ ихъ затопяватъ въ

ситенъ прахъ; тогава теглятъ четкѣ-тъ помежду кранца-та на клепачи-тъ, като ги притворятъ така щото отъ прахъ-тъ нищо да не падне въ око-то. Въ Персіѣ този обычай е толкова общъ между

мжжіе-тъ колкото между жены-тъ; въ древній Египетъ тоже мжжіе-тъ сж вапсували вѣжды-тъ и клепачи-тъ си, както показватъ това и паметници-тъ на ѳивы. "Жены-тъ и дѣвицы-тъ на Арабіѣ," говори Нибуръ "вапсуватъ ноктіе-тъ си съ червено като кръвъ, и рѣцѣ-тъ и крака-та си съ жълто отъ буренъ-тъ алхеннѣ. Тѣ вапсуватъ така сжщо и клепачи-тъ си отвжтрѣ съ черно като вжгленъ, което правятъ отъ свинцовѣ рудѣ. Тѣ не само правятъ вѣжды-тъ си по-голѣмы, но испикуватъ черны образы за украшения по лице-то и по рѣцѣ-тъ си.

Окопѣ, 2 Цар. 20; 45. 4 Цар. 19; 32. Иса. 37; 38. Іез. 21; 22. Насыпъ или ниска стѣна, който непріатель-тъ издига, въ вѣрме на обсадж, прѣдъ единъ крѣпостенъ градъ. Когато Искупитель-тъ плачеше за Іерусалимъ нѣколко дни прѣди распатіе-то си подъ стѣны-тъ му, Той каза, "Ще дойдѣтъ върхъ тебе дни и твои-тъ непріатели ще направятъ окопѣ около тебе, и ще тя обсадятъ, и отъ всякъдѣ ще тя утѣсятъ," Лук. 19; 43. Римляни-тъ испълни-хъ това прѣдричаніе, като заградихъ съ стѣнѣхъ отвредъ градъ-тъ Іерусалимъ, за да не можѣтъ Еврей-тъ да избѣгнѣтъ или приѣмѣтъ помощь отъ вжнѣ. **Виж.**

Олда, пророчица прѣзъ царствіе-то на Іосіѣхъ, отъ който ся допытахъ за заплашванія-та въ намѣренѣ-тъ книгѣ на законъ-тъ, 4 Цар. 22; 14, 20. 2 Лѣт. 34; 22—28, прѣди Р. Х. 623.

Олово (калай), единъ металъ който е былъ познатъ и употрѣбяванъ още отъ най-старо вѣрме, Числ. 31; 22, Тириани-тъ сж го донесли отъ ѳарсіѣ. Въ Иса. 4; 25, подъ име-то олово ся разбира сплавъ отъ свинецъ, олово и други съставны тѣла съ сребрѣнѣ рудѣ, който ся отдѣлятъ отъ чисто-то сребро посрѣдствомъ топеніе.

Олонъ (нѣсчливъ), 1. Градъ въ Іудини-тъ горы, единъ отъ градища-та отъ които Девиръ ся види да е былъ най-значителный-тъ, Ис. Нав. 15; 31. 21; 45. 1 Лѣт. 6; 58.

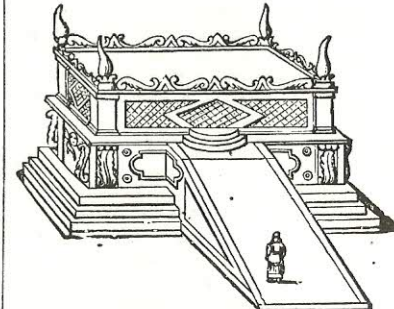
II. Моавскій градъ, Іер. 48; 21, въ равнинѣ-тъ, на истокъ отъ Іорданъ.

Олтарь-тъ, споредъ както ся употрѣбыва въ Ветхый-тъ Завѣтъ, бѣ една сграда като трѣпезъ направена отъ разны вещества, обыкновенно отъ камыкъ, но нѣкой пѣтъ отъ мѣдѣ, и върху който жертвы и темѣнъ сж ся приносили. Явно е че жертвоприношенія-та сж ставали дълго вѣрме прѣди потопъ-тъ; но първо-то споменуваніе за единъ олтарь въ Писаніе-то е, когато Ное излѣзе изъ ковчегъ-тъ. Споменува ся още за олтари въздигнѣты отъ Авраама, Исаака, Іакова, и Моисея. На послѣдній-тъ бѣ заповѣдано да съгради единъ олтарь отъ земѣхъ, Исх. 20; 24. Ако ся употрѣбываше камыкъ той трѣбваше да бѣде недѣланъ; и това вѣроятнѣ бѣ за да не бы упражненіе-то на ваяніе-то да доведе Израилѣны-тъ до тамъ, щото да прѣстѣжнѣтъ вторѣ-тъ заповѣдъ. Олтарь-тъ не трѣбваше да има стѣпала, Втор. 27; 2—6.

Олтари-тъ въ Еврейскѣ-тъ скиніѣхъ и въ Іерусалимскій-тъ храмъ бѣхъ слѣдующи-тъ: 1, Олтарь-тъ на всесжжженія-та; 2, Олтарь-тъ на каденіе-то; 3, Трѣпеза-та на хлѣбове-тъ на прѣдложеніе-то.

1. *Олтарь-тъ на всесжжженія-та* бѣше единъ видъ чѣтырежгленъ ковчегъ отъ дърво-то ситтимъ, обкованъ съ мѣдѣ, и имаше 5 лакти дължинѣ, 5 лакти шири-нѣ, и 3 лакти высочинѣ. На чѣтыри-тъ му жгла имаше чѣтыри рога. Той можаше да ся носи, и имаше колцета и върлины съ които да го носятѣ, Исх. гл. 27, 38. Той бѣ поставенъ въ дворъ-тъ прѣдъ скиніѣхъ-тъ, къмъ истокъ. Нѣща-та на олтарь-тъ, всякы на-

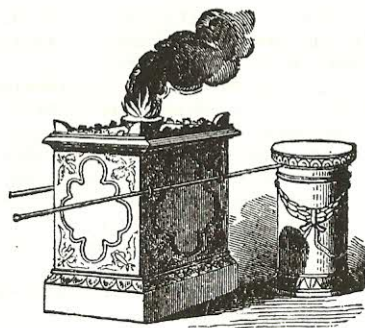
правены отъ мѣдѣ, бѣхъ котли, за да пріиматъ пещель-тъ който падаше прѣзъ рашеткѣ-тъ, лопаты, тасове за да съдържатъ кръвъ-тъ съ който олтарь-тъ ся порѣсваше, и вилицы съ които да ся обрѣсѣтъ месны-тъ кжсове върху вжглища-та. Върху този олтарь ся приносѣше агне-то на всекыдневнѣхъ-тъ утрѣннѣхъ и вечернѣхъ жертвѣхъ, и други-тъ олтрѣдѣлены и самоволны кръвны жертвы, хлѣбны-тъ приношенія и вжзлѣнія-та. При този олтарь ся позволяваше нѣкои бѣжанци да намиратъ прибѣ-

жище. Олтарь-тъ въ Соломоновѣ-тъ храмъ бѣше по-голѣмъ, понеже той имаше двадесетъ лакти дължинѣ, двадесетъ лакти шири-нѣ, и десетъ лакти высочинѣ, 2 Лѣт. 4; 1. Казва ся да е былъ обкованъ съ мѣдѣ и испълненъ съ каменіе, съ единъ вжсходъ на источнѣхъ-тъ странѣхъ. Той чѣсго ся нарича "мѣдѣный-тъ олтарь."

2. *Олтарь-тъ на каденіе-то* бѣ една малка трѣпеза отъ дърво ситтимъ, обкованъ съ злато; той имаше единъ лакътъ дължинѣ, единъ лакътъ шири-нѣ, и два лакти высочинѣ, Исх. гл. 30. 37; 25, и пр. На чѣтыри-тъ му жглоу имаше чѣтыри рога, и около върхъ-тъ му имаше единъ махъкъ краищникъ или вжнецъ. На всякъ странѣ имаше двѣ колцета, въ които върлины-тъ можашъ да ся пѣхвѣтъ за да ся носи. Той стояше въ Свя-то-то мѣсто; не въ Святая Свя-

тыхъ, но прѣдъ Святая Святыхъ, между златный-тъ свѣтильникъ и тръпезъ-тъ на хлѣбове-тъ на прѣдложение-то, и священники-тъ кадахъ темянъ върху него всякъ заранъ и вечеръ. Така направи и Захарія, Лук. 1; 9, 11.

Олтари-тъ отъ Аоникъ, надписанъ "Незнаемому Богу." Дѣян. 17; 23. Известно е, и отъ Павлово-то подтвърждение и отъ свидѣтельство-то на Гръцкы-тъ списатели, че олтари на единъ непознатъ богъ или богове сжъ сжществували въ Аоникъ; но не може да ся опрѣдѣли точно на кое божество Аонийци-тъ сжъ ся кланяли при тѣзи олтари подъ това названіе. Този надписъ даде на Павла единъ добръ случай да имъ проповѣда евангеліе-то; и онѣзи които го приѣхъ намѣрихъ наистиниъ че сжъ сжщество-то на което тѣ така по незнаніе сжъ ся кланяли бѣ живущій-тъ и истинный-тъ Богъ.

Омега, послѣдняя-та буква отъ Гръцкы-тъ азбукъ. Виж. буквъ-тъ А.

Омеръ, една мѣрка за объемъ употребявана отъ Еврей-тъ; десета-та часть отъ една *сфж*.

Онагръ, дивъ оселъ, поестическій така нареченъ, Іов. 39; 5. Виж. **Оселъ.**

Ониксъ, І., една отъ съставныхъ части на священный темянъ, съ който ся кадеше само въ свѣтилище-то, Исх. 30; 34. Прѣдпо-

лага ся да е едно вещество, което състои отъ покрывъ-тъ на единъ видъ мидъ, и което когато гори издава единъ мирисъ подобенъ на мискъ. Най-добрий-тъ ониксъ ся намира въ Червено море и е бѣлъ и голѣмъ.

П., (покетъ), единадесетый-тъ отъ каменіе-тъ на нагрѣдникъ-тъ на първосвященникъ-тъ, Исх. 28; 20. Сегашный-тъ ониксъ прилича до нѣкъдѣ на *азатъ*; цвѣтъ-тъ на този каменъ е като цвѣтъ-тъ на челоуѣческій покетъ; отъ тука излиза име-то му *ониксъ*, което по Гръцкы значи *покетъ*. Быт. 2; 12. Исх. 25; 7. 28; 9—12. 20. Единъ видъ мраморни каменіе прилични на ониксъ бѣхъ познати на Гръцкы-тъ, и може да сжъ были такыва "ониксови-тъ каменіе" запазени отъ Давида за храмъ-тъ, 1 Лѣт. 29; 2.

Онисимъ бѣше робъ у Филимона отъ Колосежъ и бѣше избѣгнжъ отъ него и отишелъ бѣ въ Римъ; но като ся обрѣхъ въ Христіанство-то чрѣзъ проповѣданіе-то на Павла. Той станжъ причина за да пише Павелъ посланіе-то си до Филимона, Кол. 4; 9. Фил. 10.

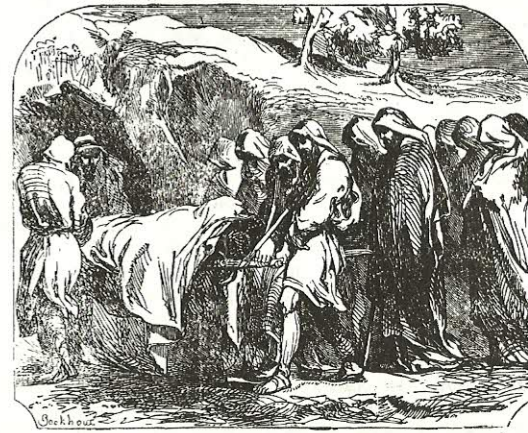
Онисифоръ, единъ Христіанинъ пріятель на Павла въ Ефесъ, който дойде въ Римъ когато апостолъ-тъ бѣше затворенъ тамъ за вѣржъ-тъ, и въ едно врѣме когато почти всякой бѣше го заборавилъ. Това ся прѣдполага да е станжло прѣзъ послѣднее-то затваряніе на Павла, не дълго врѣме прѣди смъртъ-тъ му. Като намѣри слѣдъ дълго тѣрсеніе Павла въ оковы, той му помогнжъ до колкото имаше силжъ, и безъ да ся страхува отъ опасность; за което апостолъ-тъ ся помоли Богу да обещи съ най-высоки благословенія него и семейство-то му, 2 Тим. 4; 16—18. 4; 19.

Оно, единъ градъ отъ Веніаминовъ-тъ земіжъ, близо до Лиджъ, 1 Лѣт. 8; 12. Езд. 2; 33. "Долина-та на Оно" прѣдиполага ся да озна-

чава единъ дѣлъ отъ долижъ-тъ на Саронъ близо до Оно, Неем. 6; 2. 41; 35.

Онъ. Виж. Иліополь.

Оола, и **Оолива,** двѣ символическы имена, употребены отъ Іезекіля, 23; 4, да означтъ двѣ-тъ царства на Іуджъ и Израіля. Тѣ сжъ прѣставлены като сестры, и отъ Египетско происхожденіе. Оола прѣставлява Самаріжъ, а Оолива прѣставлява Іерусалимъ. Иносказаніе-то е една исторія на Еврейскы-тъ церквжъ.

Оплакваніе. Еврей-тъ, при смъртъ-тъ на пріятели-тъ и родни-тъ си, правили силны заявленія на скърбъ и печаль. Плакали, раздирали си дрехы-тъ, били сжъ по гърды-тъ, туряли прѣстъ по главы-тъ си, Іис. Нав. 7; 6, простирали ся на земіжъ-тъ, ходяли боси, скубили си космы-тъ и брады-тъ, или гы рѣзали, Езд. 9; 3. Иса. 45; 2, и правяли съченія по гърды-тъ си, или гы драли съ нокты-тъ си, Лев. 19; 28. 21; 5. Іер. 16; 6. 48; 37. Врѣме-то на оплакваніе обыкновенно траяло седмъ деня, 1 Цар. 31; 41—43; но го продължавали или скѣсявали споредъ обстоятелства-та, Зах. 12; 40. Моисея и Аарона жалѣли по

тридесетъ деня, Числ. 20; 29. Втор. 34; 8, а Іакова седмидесетъ деня, Быт. 50; 3.

Прѣзъ врѣме-то додѣто жалѣли, ближни-тъ роднины на покойный-тъ все постяли, 2 Цар. 12; 16, или яли на земіжъ-тъ. Яденіе-то имъ ся считало за нечисто, и тѣ сами ся считали за нечисты. "Жертвы-тъ имъ ще имъ сжъ като хлѣбъ на сѣтующы: всякы-тъ, които гы ядѣтъ ще ся осквернятъ," Ос. 9; 4. Лица-та имъ бывали прѣбулены, и прѣзъ всячко-то това врѣме

тѣ не вършали никакво заниманіе, нито чели законъ-тъ, нито правяли обыкновенны-тъ си молитвы. Тѣ не ся обличали, не си постигали, не си открывали главы-тъ, не ся бръснжли, не си рѣзали нокты-тъ, не влизали въ баніжъ, нито давали поздравленіе нѣкому. Никой не имъ говорилъ, ако тѣ понапрѣдъ не говорили, Іов. 2; 11—13. Пріятели-тъ имъ обыкновенно ходяли да гы утѣшавать, Іоан. 11; 49, 39, и да имъ носятъ хранжъ, 2 Цар. 3; 35. Іер. 16; 7. Плачущи-тъ понѣкога излизали на кщный-тъ покрывъ, за да оплаквать умрѣлый-тъ: "Ще бждѣтъ опасни съ врѣтища: по кщны-тъ си покрывы и по стѣды-тъ си, всякы-

тѣ ще възрыдайтѣ, ще потѣжѣтъ въ плачѣ," Иса. 45; 3. Іер. 48; 38. Жалебно-то облѣкло не е было опрѣдѣлено отъ закона. Въ Св. Писаніе четемъ само че плачущи-тѣ раздирали дрехы-тѣ си, и този обичай още ся съхранява между Еврей-тѣ, но сега тѣ раздираѣтъ по-малко колкото за видѣ, 2 Цар. 43; 49. 2 Лѣт. 34; 27. Езд. 9; 3. Іов. 2; 12. Въ най-стары-тѣ врѣмена, въ жалебны случаи, жалители-тѣ ся обличали въ врѣтища, или козины наметалки, 2 Цар. 3; 31. 3 Цар. 21; 27. Есѣ. 4; 1. Псал. 35; 43. 69; 44.

Родини-тѣ на умрѣлы-тѣ, ако е былъ богатъ или отличенъ, наемали жены оплаквателки или искусны да свирятъ при погребеніе-то му, Іер. 9; 17. Мат. 9; 23. Всички които срѣщали мъртвецъ придружавали испроводящи-тѣ, плакали съ тѣхъ, а по нѣкога земали и носили и носило-то, Рим. 42; 45. Този обичай, да ся наематъ жены оплаквателки, и на днешенъ день ся съхранява на нѣкои мѣста.

Нѣкои отъ Еврейскы-тѣ начини на жалѣніе сж повсемѣстни и прилично израженіе на скѣрбъ; други, прѣкалени и смѣшни. Никой отъ тѣзи Св. Писаніе не заповѣдва; то даже ги обезсърдчава, Лев. 10; 6. 49; 27. 21; 4—11. Числ. 6; 7. Втор. 14; 4. Скѣрбъ-та намира улѣкченіе въ едно уклоненіе отъ обыкновенныя животѣ. Христіанска-та вѣра, обаче, облекчава нашъ-тѣ скѣрбъ — открыва ни единъ Отецъ, който бди надъ насъ и ся грыжи за насъ, живѣемъ ли или умремъ, 1 Кор. 15; 53—55. 1 Сол. 4; 14—18. Отк. 7; 13—17. 14; 13.

Оправданіе, това дѣто да сматратъ нѣкого за невиненъ и да ся докарватъ съ него като съ такъвъ; или избавленіе отъ послѣдствія-та на виновность прѣдъ Божій-тѣ сждѣ. "Оправданіе чрѣзъ вѣржъ" ще рече че едно лице, поради жи-

вж-тѣ и истинскж-тѣ си вѣржъ въ Христа изывена отъ добры-тѣ му дѣла, ще бжде избавено отъ осжжданіе заради грѣхове-тѣ си; съ други думы, грѣхове-тѣ му ще ся простятъ, и съ него ще ся докарватъ като съ лице невинно и свято. И тѣй, освѣтъ прошеніе-то на грѣхове-тѣ имъ и избавленіе-то отъ надлежны-тѣ наказанія, оправдани-тѣ ще ся наслаждаватъ вѣчно съ Божіе-то благоволеніе.

Ный добывамы оправданіе чрѣзъ *вѣржъ въ Христа*; но нито тази наша вѣра нито кое да е друго наше дѣло, само по себе си, е основата на оправданіе-то ни. Като ны обявява оправданіе, Богъ гледа не само на наши-тѣ дѣла, на всички-тѣ или на нѣкои отъ тѣхъ, но на искупително-то дѣло и на заслуги-тѣ на Христа. Съ него Богъ ся отнесе като съ грѣшникъ, за да можемъ ный да бждемъ пріети като праведны. "Сега прочее нѣма никакво осжжданіе на тѣзи които сж въ Христа Іисуса;" по-вѣрвамы ли, на минутжъ-тѣ оправданіе-то ни е толкова съвършенно колкото безконечно-то достоинство на Спасителя. И дѣйствительность-та му не ся мѣри съ наше-то увѣреніе на надежджъ-тѣ, нито зависи отъ безпятиеннжъ-тѣ святость на живота ни. Освященіе-то, или постѣпенно-то наращеніе въ святость, захваща едновременно съ оправданіе-то, и трѣбва най-сетнѣ да достигне исто-то съвършенство. Много важно е, обаче, да различаваме освященіе-то отъ оправданіе-то; първо-то само, колкото и да нарасте, не може да ни отключи врата-та на рай-тѣ.

Истинско-то оправданіе, оправданіе-то чрѣзъ Спасителя, дава, благодатно, най-силенъ потѣкъ къмъ святъ животъ. Послѣдствія-та му сж мирна свѣтъ и плодотѣ на Духа прѣзъ този животъ; и на конецъ съвършенно освященіе, одобреніе въ сждный-тѣ день и райскы-тѣ врата отворены, Рим.

3; 20—31. гл. 5. 8; 4—4. 10; 4—10. Гал. 2; 16—21. Еф. 2; 4—10.

Орелъ, Іов. 39; 27—30, една голѣма и твърдъ силна хищна птица, наречена царь на птици-тѣ. Естествоиспытатели-тѣ описватъ нѣколко видове орлы, и вѣроятно е че въ биближъ-тѣ ся говори не само за единъ видъ. Великолѣпный-тѣ орелъ, който Брусъ е нареклъ "златенъ орелъ" е чрѣзмѣрно голѣмъ. Нѣкои отъ този видъ сж осмъ крака и четири прѣстіе отъ край крыло до край крыло, и четири крака и седмъ прѣстіе отъ край-тѣ на опашкжъ-тѣ до връхъ-тѣ на кълвунъ-тѣ. Отъ всички-тѣ извѣстны птицы, орелъ-тѣ хвръчи не само най-высоко, Прит. 23; 5. Іер. 49; 16, но и най-бързо. Въ Св. Писаніе ся срѣщатъ много уподобенія на орлы-тѣ, 2 Цар. 4; 23. Іов. 9; 26. Плач. 4; 49. Между плашила-та, съ които ся застрашаватъ Израйляни-тѣ за непокорство, пророкъ-тѣ е възгласилъ и това: "Ще проводи връхъ тебе Господъ народъ отъ далечъ, отъ край земжъ-тѣ, като съ орлово летѣніе," Втор. 28; 49. Навуходоносорово-то напрѣдваніе къмъ Іерусалимъ ся описва така: "Ето, като облакъ ще възлѣзе и колесницы-тѣ му като вихрушкжъ: коніе-тѣ му сж по-лекы отъ орлы-тѣ," Іер. 4; 13. 48; 40. 49; 22. Ос. 8; 1. Персійско-то и Римско-то

знаме бѣше орелъ. И днесъ образъ на орелъ ся вижда върху нѣкои народны прѣпорцы и върху монеты-тѣ на Сѣдинены-тѣ Държавы у Америкжъ.

Вѣрва ся че орелъ-тѣ живѣе до голѣмжъ старостъ, и понеже и той както други-тѣ птици промѣнява пера-та си, и така ся подмладява, Давидъ като исчислява Божіи-тѣ благности за Израйля казва, "Насыща (Богъ) съ благности старостъ-тѣ ти; младостъ-та ти ся подновява като на орелъ, Псал. 103; 5. Иса. 40; 31. Грыжливостъ-та, съ коікто орелъ-тѣ учи свои-тѣ орлета да хвръчатъ, прѣкрасно изяснява Божіе-то промышленіе за свой-тѣ народѣ. Исх. 19; 4. Втор. 32; 11, 12.

Орелъ-тѣ е заблѣжителенъ за остро-то си зрѣніе и обонаніе. Орлево-то месо, както и месо-то на всички-тѣ хищны птицы, ся е считало отъ Израйляни-тѣ за нечисто.

Оривъ, и **Зивъ**, *garrafin* и *zayk*, два Мадіамскы началници, заробени слѣдъ побѣджъ-тѣ на Гедсона, и убити на мѣста-та дѣто тѣ бѣхжъ избѣгали, и които послѣ, за тѣхенъ споменъ, ся нарекохжъ "скала-та Оривъ" и "жлебъ-тѣ Зивъ," Сжд. 7; 23. Тѣхно-то наказаніе прѣдказва наказаніе-то на всички-тѣ Божіи непріатели, Псал. 83; 12. Иса. 40; 26.

Ориксъ, видъ дива коза. Вижд. **Ярецъ**.

Оріонъ, Іов. 9; 9, едно отъ най-свѣтлы-тѣ съзвѣздія на южно-то полушаріе. Еврейска-та дума *Kesil* означаваша споредъ най-добры-тѣ тълкователи и споредъ стары-тѣ прѣводы, съзвѣздіе-то Оріонъ, което, по причинжъ на прѣдполагаемо-то негово сходство съ лошо врѣме и буржъ, Виргилый го нарича "nimbus Orion," бурный Оріонъ. Въ Іов. 38; 31 му ся описватъ узы; и това е близо съ Грыцко-то баснословіе за исполнитѣ-тѣ Оріонъ, вързанъ на небеса-та за несполучивы бой противъ богове-тѣ.

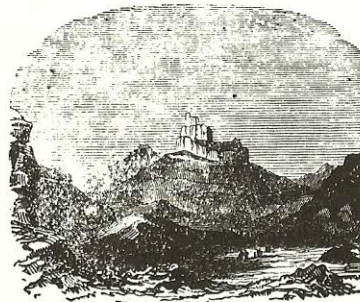

Орна, единъ Іевусецъ, който живѣяше на горѣ-тѣ Моріѣ слѣдъ като быдохъ изгонени Іевусци-тѣ изъ владѣнія-та си отъ Давида, 2 Цар. 5; 6. 24; 48. Отъ Божественно-то избраніе на негови-тѣ земѣ за храмъ-тѣ, 2 Лѣт. 3; 4, и отъ усердіе-то му да ѣхъ даде доброволно за тѣзи цѣли, става вѣроятно че той е былъ обрѣнъ отъ идолопоклонство-то въ истинскѣ-тѣ вѣрѣ.

Оронаимъ, Моавскій градъ, южно отъ рѣкѣ Арнонъ, Иса. 15; 5. Іер. 48; 3, 5, 34. Вѣроятно Санаваллатъ Оронецъ-тѣ е былъ родомъ отъ този градъ. Неем. 2; 40, 49. 43; 28.

Оронецъ. Видѣ Санаваллатъ.

Орфа, Моавка-та, Ноеминина снѣха, която останѣ при народа и при богове-тѣ си, когато Руѣ послѣдува Ноеминъ и Господа, Руѣ. 4; 4—14.

Оръ, І., една коническа планина въ бърдо-то Сиръ, на источни-тѣ странѣ на Арабѣ, единъ голѣмъ долинъ между Мъртво море и Елаевскій заливъ. На Оръ стѣрчатъ три върха, които гледатъ доло на хълмове, долове, и пусты мѣста. На Оръ умрѣлъ Ааронъ, дѣто ся въскачиль самъ съ брата си Моисея и съ сына си Елеазара, Числ. 20; 22—29. 33; 38. Тази планина днесъ ся нарича Джебель Неби Харунъ—Гора-та на Пророкъ

Аарона; и на върхъ-тѣ ѣ ся на-мѣрва единъ Мохамеданскій гробъ на Аарона, който е направенъ на мѣсто-то на единъ по-старъ направѣ, която може да показва сѣщо-то мѣсто дѣто е былъ погребенъ Ааронъ.

II., единъ отличенъ мѣжъ между Еврей-тѣ въ пустыни-тѣ. Той и Ааронъ подирахъ рѣцѣ-тѣ Моисеевы въ Рафидимъ, и бѣхъ негови намѣстници когато той бѣ на върхъ-тѣ Синай, Исх. 47; 40. 24; 14.

Оржѣя и военны облѣкла. Еврей-тѣ употребявахъ въ бой сѣщѣ-тѣ видове нападателны оржѣя какъвто ся употребявахъ тогава отъ други-тѣ источны народы, именно: мечове, копѣя, сулицы, лѣкове, стрѣлы, и пращы. За забранѣ тѣ употребявахъ шлемове, ризници, щитове, брони за бедра-та, и пр.

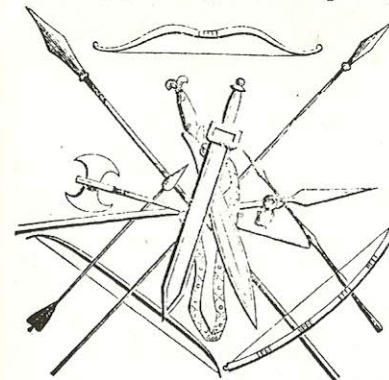
Отъ придружающѣ-тѣ картины, първа-та прѣдставляа древенъ воинъ приготвенъ за бой; втора-та нѣколко вида древни военны облѣкла за защитѣ; и третѣ-та—

нѣколко оржѣя за нападеніа употребяваны въ старо вѣме.

Въ вторѣ-тѣ картинѣ № 1 прѣдставя ризницѣ за защитѣ на тѣло-то, която ся нарича въ Ци-

саніе-то броня; тя види ся да е была направена отъ мешинъ или отъ друго нѣкое гнѣко вещество, по нѣкога покрита съ металлически луспы. № 2 прѣдставя шлемъ, обыкновенно направенъ отъ металъ. № 3 — щитъ, направенъ или отъ дѣрво покрита съ коравы

кожи, или отъ металъ; и № 4 — поножи отъ дебелъ мешинъ или отъ мѣдъ.

Третѣ-та картина прѣдставя лѣжъ и стрѣлѣ, дреколъ (военнѣ

брадѣж), копѣ и мечъ съ ножни-цѣ-тѣ му. Старый-тѣ мечъ е былъ късь, правъ, и остръ отъ двѣ-тѣ страны.

Всяко Еврейско племе имаше свое знамя. Видѣ. Мертвостъ, дѣто има едно изображеніе което прѣдставя прѣпорцы-тѣ на Римскы-тѣ полкове, които Еврей-тѣ считахъ като идолопоклонническы, не само защото тѣ были посвятени на идолы чрѣзъ язычническы-тѣ священники, но и защото имали изображеніа върху тѣхъ, на които ся кланяли, Исх. 20; 4.

Осанна, дума за радостно въсклицаніе на Еврейскы, значи *Слава си, моѣхъ сл.* Народъ-тѣ выкаше Осанна като влизаше Іисусъ тържественно въ Іерусалимъ; съ други думы, хора-та призвахъ небесны благодать върху него като Мессіѣж, Мат. 21; 9. Еврей-тѣ сѣщо имахъ обычай да въсклицать съ този радостенъ выкъ на праздника на шатѣры-тѣ, прѣзъ който повтаряхъ Псал. 118; 25, 26.

Освятѣвамъ, правѣхъ святе, или турѣмъ на странѣ за Бога, Быт. 2; 3. Исх. 19; 23. Въ Ветхыя Завѣтъ, освященіе често означавъ церемоніално-то или обрядно-то посвященіе на нѣкое лице или нѣщо на Бога; тѣхъ Еврей-тѣ като народъ бѣхъ святы на Господа чрѣзъ завѣтъ-тѣ съ неговы-тѣ обряды и искупителны жертвоприношенія, Исх. 31; 13, и Іудейска-та скынія, олтарь-тѣ, священники-тѣ, и пр., бѣхъ тържественно освятени за божественнѣ службѣ, Лев. 8; 10—12. Въ сѣщѣ-тѣ смыслъ, хора-та ся освятявахъ, които особенно ся приготвяхъ за присѣствие-то и поклоненіе-то на Бога, Исх. 49; 40, 41. Числ. 41; 48; единъ день ся освятяваше когато ся опрѣдѣляваше за постъ и молитвѣ, Іоид. 4; 14; и сѣбботный-тѣ день ся освятяваше когато ся считаше и гледаше като свято на Господа, Втор. 5; 12. Всичкы-тѣ тѣзи освященія бѣхъ като свидѣтел-

толь, основатель, Быт. 4; 20, 21. Иоан. 8; 56. Рим. 4; 16. Иосифъ е былъ отецъ на Фараона, Быт. 45; 8, т. е., неговъ съвѣтникъ и велможа. Богъ е Отецъ на чловѣцѣтъ, защото е тѣхненъ Създателъ, Втор. 32; 6. Ис. 63; 16. 64; 8. Лук. 3; 38. Но понеже смы нарушили права-та на чада-та съ прѣгрѣшенія-та си, то ный можемъ да выкамы Бога "Отецъ" само чрѣзъ Исуса Христа, Иоан. 20; 17. Рим. 8; 15—17.

Въ патриархалны-тъ врѣмена, баща-та е былъ господарь, и сждникъ на семейство-то си, и е упражнявалъ токо-речи неограниченъ власть надъ челядъ-тъ си. Сыновна-та непослушаніе и неуваженіе-то къмъ родители-тъ сж ся считали за голѣмо прѣтѣжпленіе. По Моисеевъ-тъ законъ, нѣкои постѣпки на дѣца-та сж были прѣтѣжпленія които ся наказвали съ смъртно наказаніе, Исх. 21; 15, 17. Лев. 20; 9; и баща-та е былъ длъженъ да прѣдаде на смъртъ упоритый-тъ и непокорливый-тъ си сынъ въ общонародно-то сдилище, Втор. 21; 18—21. Виж. Майка.

Откровение, едно извънредно и свѣрхестественно открываніе отъ Бога на истини, които чловѣкъ самъ не бы можалъ да открие. Тѣ сж были съобщены на чловѣцѣтъ или наснѣ, или въ видѣніе или по другъ начинъ чрѣзъ Духа Святаго. Дума-та откровение особенно ся отдава на откровения-та които Богъ е далъ на Иоанна въ островъ Патмосъ, дѣто той е былъ заточенъ отъ Римскый-тъ царь Домиціана. Отъ туй е и името на книгѣ-тъ Откровение. Тази книга принадлежи, по свойство-то си, на *пророчески-тъ* съчинения, и е тѣсно свързана съ пророчества-та на Ветхый-тъ Завѣтъ, и най-паче съ съчинения-та на по-послѣдны-тъ пророцы, като на Іезекіля, на Захарій, и особенно на Данила, понеже тя е почти пълна съ знакове (символы). По тѣзи

причинѣ тълкуваніе-то на тѣзи книгѣ е толкови мѣчно што нико не бы можалъ да ѣх тълкува напълно. Колкото за съчинителъ-тъ ѣ най-важно-то свидѣтелство потвърдява че е былъ Иоаннъ възлюбленный-тъ апостолъ. А за врѣме-то на съчинение-то ѣ, повечето тълкователи прѣдполагатъ да ся е писала слѣдъ разореніе-то на Іерусалимъ, около 96 год. слѣдъ Р. Х., обаче други мыслятъ да е было по-рано.

Откровение-то Иоанново е обширно изяснение на първо-то велико обѣщаніе, "Сѣме-то на женѣ-тъ ще смаже главѣ-тъ на змій-тъ." Изображенія-та и знакове-тъ (символи-тъ) му сж величественны и впечатлителны. То прѣдставя силны противоборцы и непріятельскы силы, пълны съ злобѣ противъ Христіанство-то, и които щѣхъ до едно врѣме да го притѣсняватъ, но най-послѣ поразены и унищожены. То прѣдставя потъмнѣло-то небе, бурно-то море, и потресенъ-тъ земѣхъ да ся борятъ противъ тѣхъ, обаче слѣдствие-то на дълго-то сраженіе ще бѣде всеобщо-то царуваніе на миръ-тъ, на истинѣ-тъ, и на правдѣ-тъ. Испоменъ-жду тѣзи страшни прѣдставленія ся чуе едно шумно пѣніе на славословіе къмъ Бога Създателя, и къмъ Христа Икупителя и Управителя на свѣтъ-тъ. И така общо-то значеніе на тѣзи книгѣ е понятно на всякы-тъ читатели, дрюгаче тя не можаше да имъ принесе или надеждѣ или утѣшеніе. Въ неѣхъ ся пише за Христа на всѣкъдѣ. Тя излага славѣ-тъ му като Икупитель и Управитель, и описва дълбоко-то и всеобщо-то благоговѣніе и славословіе които "Агне-то, което бѣде заклано," пріима за всегда прѣдъ прѣстолю-тъ Божій. Или Христосъ е Богъ, или святы-тъ и ангели-тъ сж виновати за идолопоклонство-то, защото ся кланятъ нему.

Да ся обясни тази книга съвѣр-

шенно, не е работа на единъ чловѣкъ, или на единъ вѣкъ; вѣроятно е че тя никога не ще ся разумѣе напълно до дѣто всяка-та не ся испълни.

Отлѣченіе отъ церквѣ-тъ, едно церковно наказаніе, което ся налага на онѣзи които сторятъ нѣкой ужасенъ грѣхъ, като ги отдѣлятъ отъ церквѣ-тъ и ги лишатъ отъ духовны-тъ прѣимущества. Тѣй Еврей-тъ сж отлѣчавали отъ съборище-то онѣзи които тѣ сж считали за недостойны, Иоан. 9; 22. 12; 42. 16; 2. Два степения отлѣченіе е имало между Еврей-тъ: едно отлѣченіе е было врѣменно, по което само отчасти лишавали грѣшны-тъ отъ духовны-тъ прѣимущества; друго-то е было вѣчно, съ което грѣшници-тъ сж бывали лишавани за всѣгда отъ общаны-тъ благоути на Еврейскый-тъ народъ, и сж ся имали за язычници. Виж. Анаоема.

Исусъ Христосъ и апостоли-тъ му сж припознали право-то и длъжностъ-тъ да ся извършва отлѣченіе-то отъ церквѣ-тъ когато е нужно, Мат. 18; 15—18. 1 Кор. 5; 1—13. 16; 22. Гал. 5; 12. 1 Тим. 4; 20. Тит. 3; 10. Законопрѣстѣжникъ-тъ, като ся видѣше че е неправимъ, ся исключваше отъ Господнѣ-тъ вечерѣхъ и ся отсычаше отъ тѣло-то на вѣрующы-тъ. Отлѣченіе-то на нѣкого отъ Христіанскѣ-тъ церквѣ не го освобождава отъ неговѣ-тъ длъжностъ да ся покорява на Божій-тъ законъ и на Христово-то евангеліе, и да испълнява другы-тъ си длъжности като чловѣкъ и гражданинъ. Отъ другъ страна, отлѣченный-тъ не трѣба да ся прѣслѣдва като непріятель и да ся хули и мѣчи. Спаситель-тъ заповѣдва, што такъвъ единъ законопрѣстѣжникъ да ся счита "като язычникъ и мытарь;" и апостоли-тъ заповѣдватъ на Христіани-тъ да ся отдаляватъ отъ такыва които смущаватъ церквѣ-тъ, и да

нѣматъ сношеніе съ тѣхъ, нито да ядѣтъ наедно. Отъ това обаче не трѣба да разумѣваме че апостоли-тъ искатъ отъ насъ да прѣставаме да испълняваме кѣмъ отлѣчены-тъ отъ церквѣ-тъ онѣзи длъжности които сж необходимы, и които ся основаватъ на чловѣшны-тъ, на естественны-тъ и народны-тъ законы, и на духъ-тъ на Христіанство-то, 2 Сол. 3; 6, 15. 2 Иоан. ст. 10, 11.

Отмѣстителъ, или **Мьститель** за крѣвъ, е едно име което Св. Писаніе дава на оногызъ които ималъ право, споредъ Еврейскыя обычай, да отмѣсти на оногова който е убилъ нѣкого отъ родины-тъ му. Ако нѣкой неволно и безъ намѣреніе е ставалъ чловѣкоубійца, той избѣгвалъ въ нѣкой градъ за прибѣжище. Виж. Прибѣжище.

Отмѣщеніе, мьсть, въ Втор. 32; 35. Рим. 12; 19. Евр. 10; 30. Туд. ст. 7, и въ Дѣян. 28; 4, значи въздаяніе за злинѣ, наказаніе за сторено зло — особенно право на Бога, въ което ся намисахъ отмѣстителъ-тъ; ако и мнозина да прѣдполагатъ че съ думѣ-тъ отмѣщеніе, островитяни-тъ сж означавали богынѣ-тъ на правосѣдіе-то, Δίκη, която Грѣци-тъ и Римляни-тъ сж считали за Юпитерова дѣщерѣхъ, и отъ който ся страхували като отъ едно независимо, справедливо и неукротимо божество.

Отпущаемый ярецъ, по Еврейскый Азazelъ; дума, която ся употрѣбляваше само прѣзъ обряды-тъ, които ся правяхъ прѣзъ день-тъ на умилостивеніе-то, Лев. 16; 8, 10, 26. Има различни мнѣнія за произведение-то на тѣзи думѣ. Най-добро-то тълкованіе, което ѣ ся дава, е че ярецъ-тъ прѣносно е земалъ ѣ заносилъ грѣхове-тъ на Божій-тъ людіе. Виж. Умилостивеніе.

Отрасль. Както дърва-та означаватъ, въ прѣносенъ смьслъ, ве-

ОТПУЩАЕМЫЙ ЯРЕЦЪ.

лики мжжіе и князове, така и отрасли, клонове и растенія означаватъ чада-та имъ. Христосъ ся нарича "отрасль-тъ" "прѣчка-та изъ пня-тъ Исеевъ," и "отрасль-тъ изъ кореніе-тъ му," Иса. 41; 4. 53; 2. Зах. 3; 8. 6; 42; понеже е царскій потомаецъ на домъ-тъ Давидовъ, Иер. 23; 5. 33; 45.

Офилъ, една часть отъ Іерусалимъ близо до храмъ-тъ, и слѣдовательно занимавана отъ Неинимы-тъ, Неем. 3; 26, 27. 44; 21. Вижда ся да е была обградена съ стѣны и укрѣпена съ якъ стѣлпъ, 2 Лѣт. 27; 3. 33; 44, и мысли ся че е сжца-та онази която въ Мих. 4; 8 ся нарича "твърдѣль," (по Евр. *Ofel*). Твърдѣль малко съмнѣніе има че името принадлежи на най-долния хълмъ който ся свързва съ горж-тъ Моріѣж. Мѣсто-то Офилъ е двѣстѣ лакти широкъ, ся простира хыляда и двѣстѣ лакти на югъ и ся свършва съ единъ стрѣмнижъ, четиридесетъ или петдесетъ крака надъ Силоамскж-тъ кжпал-

ниж. Отдѣлена е отъ Сіонскж-тъ горж на западъ чрѣзъ долину-тъ Тирописеонъ и сега тя ся употрѣбыва за произвожденіе-то на маслины, смоквы и други плодове.

Офиръ, І., единъ отъ сынове-тъ на Іоктана, който ся засели въ южнж Арабіѣж, Быт. 10; 26—29.

ІІ., една страна въ коѣто Соломонови-тъ кораби търгувахж, и коѣто дълго врѣме ся славеше за изобилностъ-тъ и чистотъ-тъ на злато-то си, Іов. 22; 24. 28; 46. "Офирско-то злато" пословично ся считаше за най-добро злато, Псал. 45; 9. Иса. 43; 42. Единичкы-тъ мѣста въ Св. Писаніе, коѣто ни даватъ нѣкои свѣдѣнія за мѣстоположеніе-то на Офиръ сж 3 Цар. 9; 26—28. 40; 44, 22. 22; 49, и успоредны-тъ мѣста въ 2 Лѣт. 8; 48. 9; 40, 21. 20; 36, 37; отъ което ся вижда че называеми-тъ "кораби на Фарсисъ" сж отивали въ Офиръ; че тѣзи кораби сж тръгвали отъ Есіонъ-гаверъ, едно пристанище на Червено море; че тѣ сж пж-

тували по еднѣжъ, на всякои три години; че отъ тамъ ся врьщали натоварени съ злато и сребро, словны жббы и ароматы, обезяны и пауны. По тѣзи данни нѣкои тълкователи сж прѣдирѣли да опрѣдѣлятъ мѣстоположеніе-то на Офиръ; но тѣ сж достигли до разны заключенія. Іосифъ прѣдполага да е было въ полуостровъ-тъ Малаккж. Другы мыслятъ че ся намирало въ Софалж, въ южнж Африкж, дѣто сж ся намѣрили златни и сребърни рудници, коѣто ся види сж ся обработвали въ старо врѣме. Другы пакъ прѣдполагатъ че Офиръ е былъ една часть отъ южнж Арабіѣж.

Офній и Фенеесъ, виновни-тъ и окаяни-тъ сынове на Ілія первосвященникъ-тъ. Тѣ, като ся ползували отъ высоко-то си положеніе, злоупотрѣбывали непрѣстанно своѣж-тъ власть; но гнусны-тъ имъ дѣла, коѣто баща имъ не былъ въ състояніе да въспре, нанесли безчестіе и погубленіе на семейство-то имъ. Ковчегъ-тъ на завѣта който тѣ занесли прѣзъ врѣме-то на еднж войнж въ станъ-тъ си, вопрѣки божественны-тъ запрещенія, ся прѣвзелъ отъ непріятельскж-тъ силж, и тѣ паднали убити въ едно сраженіе, 4 Цар. 2—4 гл. Виж. **Илій**. Божій-тъ ковчегъ защищава само онѣзи коѣто го обычатъ и му ся покоряватъ. Ченовѣци-тъ на всякѣдъ сж наклонни да ся уповаватъ само на вѣнкашно-то заявленіе на вѣрж-тъ си, безъ сѣрдца-та имъ да сж прѣклонны на Бога; но онѣзи, коѣто съгрѣшаватъ както Іліеви-тъ сынове, ще погынѣжъ като тѣхъ.

Офра, І., единъ градъ отъ Вениаминовы-тъ сынове, който Евсевій прѣдполага да е былъ петь мили на истокъ отъ Веѣиль; близо до това мѣсто ся намира сега село-то Таибе, на единъ върхлестъ хълмъ, Ис. Нав. 18; 23. 4 Цар. 43; 47.

ІІ., единъ градъ на Манассіѣж дѣ-

то Гедеонъ живѣеше, и дѣто слѣдъ смъртъ-тъ му еходъ-тъ му суетѣрно ся обожаваше, Сжд. 6; 11—24. 8; 27.

Охозія, І., сынъ и наслѣдникъ Ахаавовъ, царъ Израилевъ, 3 Цар. 22; 40, 51. 4 Цар. гл. 1. Той царова 2 години, самъ и засдно съ бащж си, който го придружи въ царованіе-то въ прѣдпоследнѣж-тъ годинж на своѣж-тъ смъртъ 897 г. прѣди Р. Х. Охозія подражаваше нечестіе-то на бащж си, и ся кланяше на Ваала и на Астартж, на коѣто обряди-тъ ся бѣхж въвели въ Израилъ отъ Іезавель майкж му. Прѣзъ негово-то царуваніе Моавци-тъ ся подигнѣхж. Като ся съедини съ царъ Іосафата въ едно търговеско прѣдпріятіе върху Червено-то море, негово-то нечестіе истрѣби всичко-то. Слѣдъ едно паданіе прѣзъ решеткж-тъ на горницж-тъ си, той прати да ся съвѣтува отъ единъ богъ на Филистимяны-тъ да ли ще оздравѣе. Ілія пророкъ-тъ прѣдсказа бѣржж-тъ му смъртъ — първо на пратенны-тъ, а послѣ и на самый-тъ Охозіѣж, слѣдъ като быдохж поядены съ огнь отъ небо-то двѣ четы отъ по 50 души.

ІІ., петый-тъ царъ Іудинъ (на-реченъ и Іоахазъ и Азарія), сынъ на Іорама и Гоѣоліѣж; той наслѣди бащж си 885 г. прѣди Р. Х., 4 Цар. 8; 25. 2 Лѣт. 23; 2. Той бѣше на 22 години когато възлѣзе на прѣстолъ-тъ и царова само еднж годинж въ Іерусалимъ. Той послѣдува домъ-тъ Ахаавовъ, съ който ся бѣ сродилъ чрѣзъ майкж си, и стори зло. Той умрѣ въ рѣцѣ-тъ на Іиуя, когато ся намѣри при Іорама, сынъ-тъ Ахаавовъ, 2 Лѣт. гл. 22.

Оцетъ, *вкиснѣто вино*, произвѣденіе отъ второ-то или оцетно вреніе на винны пыты. Дума-та оцетъ нѣкога означава рѣдко, кисело вино, което много ся е пило отъ работници-тъ и отъ Римскы-тъ войницы, Числ. 6; 3. Руе.

2; 14. 2 Лѣт. 2; 40. Іоан. 19; 29. Виж. Жълчѣ. Другадѣ той означава обыкновенный-тѣ рѣзкѣ оцѣтъ, който достави на прѣмъдрый Соломона двѣ важны изясненія, Прит. 10; 26. 23; 20.

Очистилице, 1 Лѣт. 28; 41, покрывъ-тѣ на Ковчегъ-тѣ на Завѣта, който вижѣ. Еврейска-та рѣчь значи *покрывъ*, но внушава мысль-тѣ за покрываніе или очищеніе на грѣхове-тѣ, Псал. 32; 4. Очистилицето ся е приближавало само отъ прѣвосвященника, и не безъ крѣвѣ-тѣ на очищеніе-то, за да означава че Божественна милость ся придобыва само чрѣзъ Христовъ-тѣ крѣвѣ, Рим. 3; 26.

II.

Павелъ, отличный-тѣ “апостолъ на язычници-тѣ,” тоже нареченъ Савелъ по Еврейскы. Той прѣво е нареченъ Павелъ въ Дѣян. 13; 42; и както нѣкоя мыслятъ, той е зельтова Римско име, споредъ единъ общъ обычай на Еврей-тѣ когато отивали въ чужды страны, или пакъ за въ честь на Сергія Павла, Дѣян. 13; 7, неговъ-пріятель и рано обрѣнъ-тѣ въ Христіанство-то. Но той може да е ималъ и двѣ-тѣ имена още отъ дѣтство-то си. Той ся роди въ Тарсъ въ Киликій, и отъ бащѣ си наслѣди прѣимущества на Римскій гражданинъ. Родители-тѣ му принадлежахъ на Вениаминово-то племе и го отхранихъ като “Евренъ отъ Еврей,” Филип. 3; 5. Тарсъ бѣше много прочутъ по наукъ и образованность, и нѣма никое съмнѣніе че Павелъ ся воспользувалъ благоразумно отъ случай-тѣ който му ся прѣдставилъ да ся учи въ този градъ. На единъ приличнъ възраст той ся испроводи въ Іерусалимъ да довърши наукъ-тѣ си въ училище-то на Гамалила, най-отличный-тѣ и правомыслящъ отъ Раввины-тѣ въ онзи вѣкъ. Види ся че той не е былъ въ Іе-

русалимъ когато Христосъ проповѣдаше въ него; и може бы слѣдъ завръщаніе-то си въ Тарсъ той научи художество-то за правеніе шатры, споредъ единъ общъ навѣкъ между Еврей-тѣ, и споредъ тѣхно-то начало, “Онзи който не науча сына си на нѣкое полезно рѣкодѣліе, учи го да краде,” Дѣян. 18; 3. 20; 34. 2 Сол. 3; 8.

Послѣ го намирамы въ Іерусалимъ, по видимому на около тридесетъ-годишнъ възраст, съ голѣмо довѣріе отъ странъ на прѣвенцы-тѣ. Той бѣ ся въспользувалъ отъ наставленія-та на Гамалила и станъ ученъ по закона; прѣдаденъ на най-строгы-тѣ обычаи на Фарисей-тѣ, той бѣше станжлъ върлъ защитникъ на Іудейство-то и зель-непріятель на Христіанство-то, Дѣян. 8; 3. 26; 9—11. Слѣдъ чудесно-то негово обращеніе въ Христіанство-то за което имамы на три мѣста описаніе, Дѣян. 9, 22 и 26 главы, Христосъ бѣше *всичко и въ всичко* за него. Христосъ бѣше който ся откри на душъ-тѣ му въ Дамаскъ, Дѣян. 26; 13. 1 Кор. 15; 8; на Христа той си прѣдаде всичко-то сѣрдце, душъ, умъ и силъ; и отъ тогава, въ животъ или смъртъ, той бѣше “рабъ на Іисуса Христа.” Той посвяти всички-тѣ силы на ревностины и дѣятельны си умъ за защитъ и распространіе на Христово-то Евангеліе, особенно между язычници-тѣ. Възрѣнія-та му за чистыя и възвышенныя духъ на Христіанство-то, както въ Богослуженіе-то му така и въ вліаніе-то му между чловѣцы-тѣ, ся вижда да сж были особенно асны и силны; и съпротивленіе-то което той быде принуденъ да прави противъ обряды-тѣ и обычаи-тѣ на Еврейско-то Богослуженіе, излагаше го всякъдѣ на омразъ и злобъ отъ странъ на неговы-тѣ съотечественници. По тѣхны-тѣ обвиненія, най-послѣ той ся тури подъ затворъ отъ Римскы-тѣ чиновни-

цы, и слѣдъ като ся държѣ двѣ години или малко повече въ Кесарійѣ, той ся испроводи въ Римъ на сждъ, защото той самъ бѣ на правилъ въззвъвъ до Императора. Свѣдѣнія-та които по-послѣ ся даватъ за Павла отъ древни-тѣ цѣрковны списатели не сж толкова извѣстны. Но споредъ едно общепріето мнѣніе въ по-древни-тѣ вѣкове, Павелъ былъ оправданъ и освобожденъ отъ тъмницъ-тѣ слѣдъ двѣ години, и слѣдъ това той пакъ ся върнжлъ въ Римъ, дѣто той былъ пакъ туренъ въ тъмницъ и убитъ отъ Нерона.

Павелъ ся вижда да е прѣтѣжавалъ всичко-то ученіе което тогава е было достѣпно за Еврей-тѣ, и да е былъ тоже запознатъ съ Гръцкъ-тѣ письменность, както това ся забѣлѣжава отъ негово-то искусство въ Гръцкій языкъ, неговы-тѣ чести разискванія съ Гръцкы-тѣ философы, и неговы-тѣ приводы отъ Гръцкы-тѣ поеты, като отъ Арата, Дѣян. 17; 28, отъ Менаандра, 1 Кор. 15; 33 и отъ Епименида, Тит. 1; 12. Вѣроятно, обаче, той не ималъ високо Гръцко въспитаніе. Но най-забѣлѣжителна-та черта въ характера му е негово-то обширно възрѣніе върху общо-то назначеніе и духовно-то естество на Христіанскъ-тѣ религіѣ, и на нейно-то очищающе и облагородяюще вліаніе въ сѣрдце-то и характера на онѣзи които искрено ѣхъ исповѣдватъ. Отъ самыя Спаситель той бѣше заелъ пламень-тѣ на всеобщъ любовъ и мысль-тѣ за избавленіе на цѣло-то чловѣчество, Гал. 1; 42. Мнозина отъ Христіанскы-тѣ учители бѣхъ ся прилѣпили при Іудейскъ-тѣ религіѣ, при обряды-тѣ, церемоніи-тѣ и ученія-та на религіѣ-тѣ въ който тѣ бѣхъ ся въспитали, и считахъ Христіанство-то като че е прѣдопрѣдѣлено да ся присади на старо-то стебло, което щѣше да поддѣржа новы-тѣ вѣткы. Павелъ, обаче, ся види че

е былъ единъ отъ прѣвы-тѣ да ся подигне противъ това кжсогледно възрѣніе, и че е гледалъ на Христіанство-то въ истиннъ-тѣ му свѣтлинъ, като на единъ всемірнъ религіѣ. Когато други клонели кѣмъ поіудяваніе-то на всички онѣзи които пригрѣцахъ новъ-тѣ религіѣ като искали да имъ налагатъ иго-то на Моисеевы-тѣ обряды, Павелъ ся стараше да събори срѣднъ-тѣ стѣнъ на прѣграджъ-тѣ между Еврей-тѣ и язычници-тѣ и да имъ покаже че тѣ всички-тѣ сж “едни въ Христа;” всички-тѣ неговы старанія клонѣхъ кѣмъ тѣзи цѣль; и, ревностенъ въ послѣдуваніе-то на тѣзи великъ цѣль, той не ся колебаше да осжжда Петра, когато той отъ срамъ ся съобразяваше съ Еврейскы-тѣ обычаи, и да излага собственыя си животъ на опасность, като ся противеше на прѣдрасждѣцы-тѣ на съотечественници-тѣ си. И наистинъ, петъ-годишнъ-тѣ му затворъ въ Іерусалимъ, Кесарійѣ и Римъ бѣше особенно причиненъ въ слѣдствіе на тѣзи му великъ цѣль.

Слѣдующа-та хронологическа таблица съдържава главны-тѣ събитія въ животъ-тѣ на Павла. Тя прѣдставлява взглядове-тѣ на найновы-тѣ списатели, които, при всичко че ся съгласяватъ въ много отношенія, пакъ невъзможно е да бждѣтъ въ всичко едногласни:

Павлово-то обрѣщаніе въ Христіанство-то, Дѣян. гл. 9. Въ двадесетъ и прѣвъ-тѣ годинъ на Тиберія, въ годинъ. . . . 36
Той отива въ Арабіѣ и ся върща въ Дамаскъ, Гал. 1; 17, и въ третѣ-тѣ годинъ избѣгва отъ Дамаскъ и посѣщава Іерусалимъ, Дѣян. 9; 23—26, въ годинъ. 38
Отъ Іерусалимъ той отива въ Тарсъ, Дѣян. 9; 30; и слѣдъ нѣколко годишно работеніе въ Киликій и Сиріѣ, Гал.

4; 24, прѣзъ което врѣме прѣдполага се че е прѣтърпѣлъ повечето отъ страданія-та които ся споменувать въ 2 Кор. 41; 24—26, той отиде съ Варнавж въ Антиохіѣ (Сирийскж), Дѣян. 14; 25, 26, дѣто и двама-та работихж прѣзъ годинж. 44

Отъ Антиохіѣ той ся испрати съ Варнавж въ Иерусалимъ, който тогава той посѣти вторый пѣтъ, за да отнесе помощъ за гладъ-тъ, и ся върнж въ Антиохіѣ, Дѣян. 14; 30, въ годинж. 45

Первъ пѣтъ той ся испрати заедно съ Варнавж, отъ Св. Духа, да проповѣдва Евангеліе-то и отиде отъ Антиохіѣ до Кипръ, Писидійскж Антиохіѣ, Иконіѣ, Листрж и Дервѣѣж, и ся върнж прѣзъ сѣщы-тъ горѣказаны мѣста и прѣзъ Атталиѣ въ Антиохіѣ, Дѣян. 13; 14, около двѣ години, като починъ отъ год. 48

Третій пѣтъ посѣти Иерусалимъ, заедно съ Варнавж, да ся свѣтѣва относително обрѣзаніе-то и пр., и ся завърнж въ Антиохіѣ, Дѣян. 15; 2—30, въ годинж. 50

Второ негово посланическое обхождание, отъ Антиохіѣ помежду Кыликіѣ, Дервѣѣж, Листрж, Фригіѣ, Галатіѣ, Троадж, Неаполь, Филиппы, Солунѣ, Веріѣ, Аѣниѣ и Коринѣ, Дѣян. 15; 35 до 18; 1, дѣто той намѣри Акилж, въ годинж. 52

Слѣдъ едиж годинж и полови-нж въ Коринѣ, той посѣти четвъртый пѣтъ Иерусалимъ, като прѣминж прѣзъ Кенхрейж, Ефесъ и Кесаріѣ, и ся върнж въ Антиохіѣ, Дѣян. 18; 11—22, въ годинж. 54

Трете посланическое обхождание, прѣзъ Галатіѣ и Фригіѣ, и посланіе-то му въ Ефесъ, Дѣян. 19; 1, въ год. 54

И слѣдъ двѣ години въ Ефесъ отиде прѣзъ Троадж и Македоніѣ въ Коринѣ, Дѣян. 20; 1, въ годинж. 57

Пето посѣщеніе въ Иерусалимъ отъ Коринѣ прѣзъ Филиппы, Троадж, Милитъ, Тиръ, Птолемаидж и Кесаріѣ, Дѣян. 20; 3 до 21; 15, въ год. 58

Слѣдъ двѣ-годишенъ затворъ въ Иерусалимъ и Кесаріѣ, той отплува отъ Сидонъ прѣзъ Миры, Добры-пристанища и пр. въ Малтж, дѣто корабъ-тъ, въ който той пѣтуваше, ся строши; въ пролѣтъ-тъ той трѣгнж пакъ за Римъ, Дѣян. 21; 17 до 28; 16, въ год. 61

Двѣ-годишенъ затворъ въ Римъ и освобождение-то му, Дѣян. 28; 30, въ годинж. 63

Слѣдъ като работилъ, както нѣкои мыслятъ, въ Испаніѣж (Рим. 15; 24, 28), въ Ефесъ, въ Македоніѣж (4 Тим. 4; 3), въ Критъ (Тит. 4; 5), въ Малж Азіѣж (2 Тим. 4; 15) и въ Никополь (Тит. 3; 13), той пакъ быде затворенъ въ Римъ, дѣто радостно очакваше мѣченничество при все що быше самъ, 2 Тим. 2; 9. 4; 6—18, въ годинж. 68

Тѣзи разны пѣтуванія на Апостола Павла, отъ които много той правеше пѣшь, трѣбва да ся изучать съ помощъ-тъ на хартж, заедно съ богодѣхновенныя расказъ въ Дѣянѣ-та и трогателно-то описаніе на трудове-тъ му въ 2 Кор. 11; 23—29. Като прѣгледамы много-то страны които той обходи и въ които проповѣдва Евангеліе-то, число-то на онѣзи които той обѣрнж въ Христіанство и на церкви-тъ които той основа, мѣжы-тъ, грѣжы-тъ и страданія-та които той прѣтърпѣ, чудеса-та които той направи, откровения-та които той видѣ, разговоры-тъ, слова-та и посланія-та съ които той толкова способно защищаваше и прѣд-

ставляваше Христіанство-то, безмѣрны-тъ добрины които Богъ чрѣзъ него извърши, мѣжественныя му животъ и най-послѣ мѣченическж-тъ му смъртъ — като прѣгледамы всичко това, той ни ся вижда най-извънреденъ чело-вѣкъ.

Характеръ-тъ на Павла най-пълно е описанъ въ посланія-та му, чрѣзъ които, както Златоустъ говори, той “още живѣе въ уста-та на челоуѣцы-тъ по всячкыя свѣтъ. Чрѣзъ тѣхъ, не само отъ него обѣржати-тъ Христіани, но всячкы-тъ вѣрни даже и до дѣсь, да, и всячкы-тъ святіи които ще ся родять дори до второ-то пришествіе Христово, сѣ были благословени и ще ся благословять.” Въ тѣзи неговы посланія ный виждамы прѣобразователнж-тъ и въздигателнж силж на благодѣ-тъ да прѣобразува единого, който отъ прѣди быше буенъ и сѣрдитъ, и да го направи образецъ на челоуѣческо и Христіанско прѣвѣсходство; безбоязненъ и постояненъ, той отъ другж странж е разсѣдителенъ, вѣжливъ и кроткъ; великодушенъ, патриотъ и самопожертвователь; богатъ съ всячкы благородны чувства и качества.

Павловы посланія. Въ Новый Завѣтъ има четиринадесетъ посланія които обыкновенно ся приписвать на Павла, като ся почне отъ посланіе-то къмъ Римляны-тъ и свършва ся онова къмъ Евреѣ-тъ. Тринадесетъ отъ тѣхъ безпрѣкословно ся отдавать на Павла; колкото за послѣдне-то посланіе мнозина добри челоуѣци ся съмнѣвать че то е написано отъ него, при всичко че много критики сѣ наклонни да отдадѣтъ и това посланіе нему. Тѣзи посланія, въ което начала-та на Христіанство сѣ развиты за всячкы-тъ врѣмена и обстоятелства, сѣ между най-важны-тъ отъ първоначалны-тъ писанія на Христіанскж-тъ религіѣ, даже безъ да ся зема подъ

вниманіе богодѣхновенны-тъ имъ характеръ; и при всичко че тѣ ся виждатъ да сѣ написаны безъ прѣдразмышленіе и ся отнасятъ само на прѣходныя обстоятелства и врѣмennyя отношенія, пакъ тѣ на всякъдѣ носятъ печать-тъ на великыя и изобрѣтателныя умъ на Апостола, очистенъ, възвышенъ и поддържанъ отъ влияніе-то на Св. Духъ.

Съгласно съ горне-то хронологическо изложеніе на събытія-та прѣзъ животъ-тъ на Павла слѣдующа-та таблица прѣдставлява до колкото е възможно врѣме-то и мѣсто-то въ което Павелъ е написалъ посланія-та си:

1 къ Солуніаномъ	Коринѣ	год.	52
2 къ Солуніаномъ	»	»	53
1 къ Коринѣаномъ	Ефесъ	пролѣтъ	57
2 къ Коринѣаномъ	»	есень	57
къ Галатіаномъ	Коринѣ	зимж	57
къ Римляномъ	»	пролѣтъ	58
къ Ефесномъ	Римъ	»	62
къ Колоссаномъ	»	»	62
къ Филимону	»	»	62
къ Филиппіаномъ	»	есень	62
1 къ Тимофею	Македоніѣж	»	67
къ Титу	Ефесъ	»	67
2 къ Тимофею	Римъ	»	68
къ Евреямъ	» (може бы)	»	68

Паданъ-арамъ, полета-та на Арамъ или Сиріѣж, Быт. 25; 20. 28; 2. 31; 48, или само **Паданъ, Быт. 48; 7**, полета за различіе отъ “платины-тъ” на Арамъ, Числ. 23; 7. Виж. **Месопотамія, и Сирія.**

Пазаръ, или Тържище, по Гръцкы *Агора*, по Латинскы *Форумъ*, едно голѣмо открыто пространство въ много дрѣвни градове, особенно въ Аѣниѣ и Римъ, което е помѣщавало на едижъ странж тържище-то, а на другы-тъ страны храмове-тъ, позорища-та, сѣдилища-та, бани-тъ и другы-тъ общы сграды. Това мѣстище е бывало чѣвѣрито и често е прѣдставляло великолѣпенъ изгледъ. На това мѣсто е бывала и пѣща-та, сѣднице-то въ което ся събрѣдоточавало най-голѣмо-то оживѣніе. Тука праздни-тъ работници идяли

да търсят работж, Мат. 20; 3—7, и дѣла-та да си играйтъ и да ся забавляватъ, Лук. 7; 32. Тука ся държали обыкновенны-тъ общонародны събрания; тука философи-тъ и държавни-тъ мъжѣ ся срѣщали и разисквали; тука ся прогласявали нови-тъ закони и ся приѣмали прѣсни-тъ новости; тука людіе-тъ идяли и за работж и за развлечение. И наистинж най-знатни-тъ граждани ся събирали на пазарь-тъ; и каквото ся правило тука ся правило прѣдъ градъ-тъ. Это защо и гордѣливи-тъ Фарисеи обичали "поздравленія по пазарь-тъ," Мар. 12; 38; и защо Павелъ ся разговарялъ по пазарь-тъ въ Атинж всѣкой день съ онѣзи които му ся случвали, Дѣян. 17; 17. За това и господари-тъ на слугы-нѣж-тъ отъ който Павелъ изгони злый-тъ духъ въ Филиппы завлѣкли Павла и Силж на тържище-то при начальни-тъ, Дѣян. 16; 19.

Пазилкы, филактери, сж были пергаментни свитѣци, на които сж ся писвали нѣкои думы отъ законъ-тъ, и които ся носяли на чело-то и лѣвъ-тъ рѣжж. Обычай-тъ да ся носятъ пазилкы произлѣзълъ отъ едно криво тълкуваніе на Исх. 13; 9, 16, "И това ще ти бѣде за знакъ на рѣжж-тъ ти, и за поменъ между очи-тъ ти."

Лѣвъ Моденскый ны запознава подробно съ тѣзи свитѣцы. Онѣзи що сж ся носили на чело-то сж описани подъ членъ-тъ **Надчелія**. Онѣзи що сж ся увивали около рѣжж-тъ сж были два свитѣка отъ пергаментъ, написани внимательно съ четвъртиты буквы, съ особенъ видъ мастило. Тѣзи два свитѣка ся свивали до нѣкъдѣ, и туряли въ кутіѣ отъ чернж телешкж кожж. Послѣ ся слагали възъ едно четвъртио пенче отъ сжщж-тъ кожж, отъ което ся протакалъ ремень широкъ единъ прѣстъ, и дългъ около единъ лакътъ и половинж. Тѣзи свитѣци ся туряли на лакътъ-тъ, дѣто ре-

мень-тъ като ся закрупувалъ въ видъ на Еврейскж-тъ буквж Іудъ (*) и ся увивалъ витлообразно около рѣжж-тъ до край-тъ на срѣдныя прѣсты. Пазилкы-тъ ся выкали рѣчны Тезилы.

Пазилка-та ся считала като помнителка на Божій-тъ законъ, и нокровителка срѣщо бѣсове. Вѣроятно тя ся е ввела въ употрѣбленіе въ послѣдны-тъ врѣмена на Вѣтхо-Завѣтнж-тъ исторіѣ. Спаситель-тъ ни укорява гордость-тъ и лицемеріе-то на Фарисеи-тъ, които за да ся покажжтъ мѣдри и благочестиви расширявали пазилкы-тъ си, Мат. 23; 5. Давидъ пакъ казва, "Въ сърдце-то си упазихъ твое-то слово, за да ти не съгрѣшавамъ," Псал. 119; 11.

Пазуха. Источни-тъ народи въобще сж носяли дългы, широки, и отпуснжты облѣкла; и когато сж искали да носятъ нѣщо което рѣцѣ-тъ имъ не бы побрала, тѣ сж го туряли въ пазухы-тъ си, Лук. 6; 38. За Спаситель-тъ напѣ ся казва да носи свои-тъ агнета въ пазухж-тъ си, което хубаво прѣдставлява нѣжнж-тъ му грѣжж и бдителность надъ тѣхъ, Иса. 40; 11.

Палестина означавала, въ Вѣтхя Завѣтъ, странж-тъ на Филистимляны-тъ, и бѣше онази часть отъ обѣтованж-тъ земѣж, която ся продължавала по край Срѣдиземно море на криволиный-тъ западенъ прѣдѣлъ отъ Симеона, Іудж и Дана, Исх. 15; 14. Юил. 3; 4. Палестина, споредъ по-послѣдне-то значеніе на думж-тъ въ по-обширенъ смыслъ, означавала цѣлж-тъ странж Хаанаанъ, както отсамъ тѣй и оттакъкъ Іордана; при всичко че често ся употрѣблява само за странж-тъ на западъ отъ рѣжж-тъ;

тѣй щото думы-тъ, Іудея и Палестина, означаваж въ послѣдне врѣме едно и сжщо-то. Намирамы, тоже, и име-то Сирия-Палестина да ся дава на обѣтованж-тъ земѣж, и даже по нѣкой пѣтъ Долня Сирия влиза въ тѣзи область. Продотъ е най-старый-тъ познатъ писатель който говори за Сирийж-Палестинж. Той ѣж туря между Финикійж и Египетъ. Виж Хаанаанъ.

Паличници, Дѣян. 16; 35, Римски диктори, сж были служебници, които сж носили връскж прѣчкы, понѣкога съ сѣкурж въ срѣдѣ-тъ ѣ, прѣдъ сѣдници-тъ на градове-тъ и поселения-та, и туряли въ исполненіе присѣды-тъ произнесены отъ господари-тъ имъ.

Паметописецъ, единъ писаръ въ Царскыя Дворъ, който записвалъ събытія-та на Іудейско-то царство, 2 Цар. 8; 16. 3 Цар. 4; 3. 4 Цар. 18; 18.

Памукъ-тъ е былъ природенъ на Индіѣж, и може-бы и на Египетъ. Испытатели-тъ сж ся прѣпирали за дълго врѣме да ли памучно платно ся е употрѣблявало отъ стары-тъ Евреи и Египтяны. Объявкы-тъ на муміѣ-тъ, обаче, ясно доказватъ че това платно ся е употрѣблявало, особенно за малж дѣца. Виж. **Ленъ**.

Памфилия, една область въ Малж Азіѣж съ Кыликійж на истока, Ликійж на западъ, Писидійж на сѣверъ и Срѣдиземно море на югъ. Тази область ся намира приблизительноно срѣщо Кыпръ, и море-то между брѣгъ-тъ и този островъ ся нарича "Памфилійско море." Главный-тъ градъ въ Памфилійж бѣше Перга, дѣто Павелъ и Варнава проповѣдувахж, Дѣян. 13; 13. 14; 24.

Папирусъ. Виж. **Книга и Рогозъ**.

Парменъ, единъ отъ първы-тъ семь дѣяконы, Дѣян. 6; 5.

Пары-тъ въ старо врѣме тегляли, и най-напрѣдъ не сжществували подъ видъ на монеты. Въ най-стары-тъ врѣмена търговия-та ставала чрѣвъ обмѣнж, т. е. като мѣнявали еднаж стокж за дружж. Единъ человекъ давалъ което му оставало повече на другый, който пакъ му давалъ часть отъ свой-тъ прѣизбытокъ. По-сетнѣ, по-драгоцѣнни-тъ метали, като по-опрѣдѣленж мѣркж на цѣнж, зели да употрѣблявать, но гы давали и земали съ тегло, Быт. 23; 16. 43; 21. Най-сетнѣ тѣ зели да даватъ на този металъ съ правителственж власть единъ извѣстенъ знакъ, едно извѣстно тегло, и единъ извѣстнж степень металическж примѣсъ, за да опрѣдѣлятъ стойность-тъ му, и да помогнжтъ на продавачи-тъ и куповачи-тъ да нѣматъ вече нуждъ да теглятъ и да испытватъ монеты-тъ. Вѣрва ся че първы-тъ редовны монеты у Евреи-тъ сж ся появили въ врѣме-то на Симона Маккавея, по-малко отъ едно и половинж столѣтіе до Христа. Монеты-тъ сж были сикль, и половина, третиня и четвъртъ сикль. Еврейскы-тъ монеты сж носяли едно мигдалово клонче и единъ ссѣдъ съ маниж, но образъ на человекъ не было простено да носятъ. Виж. Мат. 22; 16—22. Много Гръцкы и Римскы монеты е имало въ обращеніе въ Іудеѣж въ Ново-

Завѣтны-тѣ врѣмена. Виж. Таблицы-тѣ въ край-тѣ на тѣзи книгѣ. Виж. още Лепта и Сикль.

Въ 4 Тим. 6; 40, Ап. Павелъ говори за "сребролюбие-то" като за корень на вси-тѣ злины. Съ това той осжда не самы-тѣ пары, но *любовь-та* за тѣхъ — единъ страсть на челоѣческо-то сѣрдце. Тази страсть, на който толкова си прѣстѣпленія ся приписватъ, може да ся вкорени и въ сѣрдце-то на сиромыхъ челоѣкъ както на единъ богатъ; защото единъ-тѣ може да ламти толкова за пары колкото и другый-тѣ.

Парейя, прѣдполага ся да е била отъ начало една область отъ Мидіѣ, на источнѣ-тѣ ѣ странѣ, която ся въздигна на едно особено царство отъ Арсака, 230 г. прѣди Р. Х. Наскоро тя ся распростре по единъ голѣмъ часть на старѣ-тѣ Персійскѣ Имперіѣ, и често тя ся споменува вмѣсто нейъ въ Св. Писаніе и въ други стары списанія. Парейя ся поддържа срѣщо всички-тѣ нападатели за петъ стотинъ години, и не ся покори даже отъ Римляны-тѣ; но въ 226 г. слѣдъ Р. Х., единъ отъ потомцы-тѣ на стары-тѣ Персійскы царѣ ѣхъ присѣдини на имперіѣ-тѣ си, и Персія добы прѣжне-то си име и династіѣ.

Парейяни-тѣ ся славехъ, особенно отъ поеты-тѣ, по единъ особенъ начинъ на правеніе брань въдешкомъ, спр., че стрѣлѣхъ неприятели-тѣ си бѣжешкомъ. Тѣ, види ся, приличахъ на нынѣшни-тѣ Казацы. Казва ся че Парейяни-тѣ бѣхъ или бѣжанци или заточеници отъ Скытскы-тѣ народы. Евреи и обрѣжати въ Иудейство-то изпомежду тѣхъ присѣтствувахъ въ Иерусалимъ на Петдесетницѣ-тѣ, Дѣян. 2; 9.

Пастырѣ. Виж. Овчарѣ.

Пасха, по Еврейскы *Песахъ*, *прѣминуваніе*, едно име дадено на празникъ-тѣ установенъ и на жертвѣ-тѣ принесенъ за споменъ на

излизаніе-то отъ Египетъ, Исх. гл. 12; защото нощъ-тѣ прѣди Израиляни-тѣ да трѣгнахъ отъ Египетъ, поразителный-тѣ Ангелъ, който уби првородны-тѣ на Египтяны-тѣ, прѣмнихъ къщы-тѣ на Еврей-тѣ безъ да влѣзе въ тѣхъ, понеже тѣ бѣхъ намазаны съ кръвь-тѣ на агне-то, което отъ това ся нарича и пасхално агне, Мар. 14; 12, 14. 4 Кор. 5; 7.

Мѣсець-тѣ на исходъ-тѣ Израилевъ отъ Египетъ, нареченъ отъ Моисея Авивъ, «и послѣ названъ Нисанъ, бѣше опрѣдѣленъ да бѣде за напрѣдъ первый-тѣ мѣсець на священнѣ-тѣ или церковнѣ години. На четиринадесетый день отъ този мѣсець, между двѣ-тѣ вечери, тѣ трѣбваше да заколятъ пасхалныя агнець, и да не ядѣтъ квасенъ хлѣбъ. Другой-тѣ день, петнадесетый-тѣ, като ся брои отъ прѣдшествующѣ-тѣ вечерь, бѣше великий-тѣ праздникъ на пасхѣ-тѣ, който ся продължаваше седѣ дни, обыкновенно наречени "дни-тѣ на бесквасны-тѣ хлѣбове," или "дни-тѣ на Пасхѣ-тѣ," Лук. 22; 1; но первый-тѣ и седмый-тѣ день бѣхъ особенно тържественни, Лев. 23; 5—8. Числ. 28; 16, 17. Мат. 26; 17. Тѣ бѣхъ дни за почивкѣ и Еврей-тѣ ги наричахъ Сѣбботы. Заколѣно-то агне-тѣ трѣбваше да бѣде беспорочно, мѣжко и одногодишно. Ако агне не бы могло да ся намѣри, тѣ можяхъ да земѣтъ яре. Тѣ заколвахъ по едно агне или яре въ всяко домочадіе; но ако едно домочадіе не бѣше достаточно голѣмо да изяде агне-то, то можаше да ся сдружи съ друго малко домочадіе. Пасхално-то агне трѣбваше да ся заколи и изяде само въ Иерусалимъ, макаръ и останѣло-то празденство можаше да ся извършва кѣдѣ-да-е. Агне-то трѣбваше да ся опече цѣло и да ся изяде прѣзъ сѣдѣ-тѣ нощъ съ бесквасенъ хлѣбъ и горчивы тре-вы; нито една кость отъ него не трѣбваше да ся строши и всичко

което останеше неизядено трѣбваше да ся изгори, Исх. гл. 12. Иоан. 19; 36. Ако нѣкой не можаше да държи пасхѣ-тѣ на опрѣдѣлено-то врѣме, той трѣбваше да ѣхъ дѣржи въ вторыя мѣсець; онзи кой-то волно ѣхъ прѣнебрѣгаваше изгубваше завѣщано-то благоволеніе на Бога; а пакъ отъ другѣ стра-ни на чужденцы живущы между Израиляны-тѣ бѣше позволено да участвоватъ въ нейъ, Числ. 9; 6-14. 2 Лѣт. гл. 30. Наставленіе-то да ядѣтъ Пасхално-то агне стоешкомъ и като за пѣть пригответи, види ся да ся е назило само прѣзъ първѣ-тѣ пасхѣ. Освѣтъ това семейственно празднуваніе на Пасхѣ-тѣ имаше още и народны жертвоприношенія въ всѣкой единъ отъ седѣ-тѣ дни на бесквасны-тѣ хлѣбове, Числ. 28; 19. Въ вторыя день тоже начаткы-тѣ отъ жетѣ-тѣ на енимыка ся прина-сяхъ въ храма, Лев. 23; 40.

Нѣкои Еврейскы списатели ни даватъ точны описанія за Пасхално-то угощеніе, и отъ тѣзи описанія събирамы малко подробно-сти. Онѣзи които щѣхъ да участвоватъ въ пасхално-то угощеніе, слѣдъ като направяхъ нужно-то очищеніе и ся съберехъ на трѣпезѣ-тѣ, домакинъ-тѣ зямаше единъ чашъ вино и благославаше Бога за плодъ-тѣ на лозѣ-тѣ, отъ който послѣ всички-тѣ другы напивахъ. Слѣдъ това си омывахъ рѣцѣ-тѣ. Послѣ ся донесваше Пасхално-то агне съ бесквасны питы, горчивы треви и ошавъ или сладко отъ плодове. Домакинъ-тѣ тогава благославаше Бога за плодове-тѣ на земѣ-тѣ и даваше разясненія-та прѣдписаны въ Исх. 12; 26, 27. Слѣдъ единъ вторѣ чашъ вино и слѣдъ едно второ омываніе на рѣцѣ-тѣ, една бесквасна пита ся расчюпуваше и ся раздаваше и благословеніе ся произнасяше къмъ Подарителя на хлѣба. Слѣдъ като всички-тѣ ся наядвахъ достаточно третѣ благодари-

телна чаша вино за избавленіе-то отъ Египетъ и за даваніе-то на закона ся благославаше и ся испиваше, Мат. 26; 27. 4 Кор. 10; 16; тази чаша ся наричаше "чаша-та на благословеніе-то." Трѣпеза-та въобще ся е сключавала съ единъ четвъртъ чашъ вино и съ псалмы на славословіе, Псал. 145; 40. 136, и пр. Мат. 26; 30.

Спаситель-тѣ участвува за послѣдѣнъ пѣтъ въ Пасхѣ-тѣ, заедно съ ученицы-тѣ си, прѣзъ вечерь-тѣ отъ който почнуваше день-тѣ на негово-то распятіе, Мат. 26; 17. Мар. 14; 12. Лук. 22; 7. Другой-тѣ день, който поченваше отъ захожданіе-то на слѣнце-то, три часа слѣдъ неговѣ-тѣ смъртъ, бѣше Еврейска-та Сѣббота и ся считаше като *великъ день*, понеже бѣше и седмична-та сѣббота и второй-тѣ день на Пасхѣ-тѣ, Иоан. 19; 31.

Този священный праздникъ бѣше еднаково въспоминателенъ и пророческый по естество и по значеніе; избавленіе-то което той въспоминаваше бѣше единъ знакъ за велико-то избавленіе на челоѣцы-тѣ чрѣзъ Исуса Христа. Спаситель-тѣ ся уприличи на пасхалныя агнець, който бѣше негово подобіе, и Господня-та вечера замѣсти Пасхѣ-тѣ. "Христосъ пасха-та наша закланъ бы жертва за насъ," 4 Кор. 5; 7; и като сра-нявамы невинно-то агне заклано въ Египетъ съ славныя Агнецъ Божій, противоположность-та ны учи колко голѣма е погыбель-та отъ който той само може да ны избави, и колко е нужно да бѣдемъ подъ сѣнкѣ-тѣ на порѣсенѣ-тѣ му кръвь, прѣди нощъ-тѣ на сѣдѣ-тѣ и разореніе-то да ны настigne.

Пасхорѣ, І., сынъ-тѣ на Еммира, священникъ и пръвъ служитель въ храма; той сильно ся противи на пророка Іереміѣ, и го преслѣдува даже съ удары и го затвори въ кладѣ-тѣ, но всичко

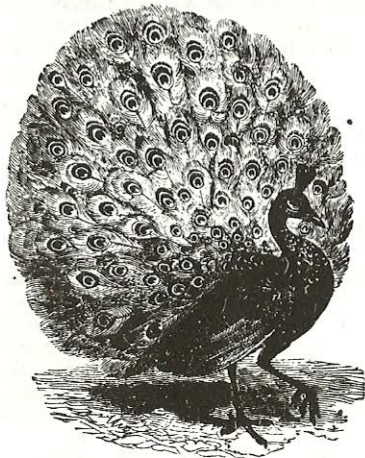
ся върнѣж на главѣ-тѣ му, Іер. 20; 4—6.

II. Сынѣ-тѣ на Мелхіѣж, другъ непріятель на Іереміѣж, когото ся стараше да го задържи въ тъмницѣ-тѣ затворенѣ, Іер. 21; 1. 38; 4—6. Много потомци на този Пасхорѣ ся върнѣжж отъ плѣнство въ Вавилонѣ, 1 Лѣт. 9; 12. Езд. 2; 38.

Патара, единъ крайморскій градъ на Ликіѣж въ Малѣ Азіѣж на устїе-то на рѣкѣж-тѣ Ксанеусѣ, прочутъ по едно прорицалище на Аполлона, който ся прѣдполагаше да прѣбывава въ него прѣзъ шесть-тѣ зимни мѣсецы, а останжло-то врѣме отъ годинѣж-тѣ въ Дилосѣ. Павелъ, въ прѣминуванїе-то си отъ Филиппы въ Іерусалимѣ, тука намѣри единъ корабъ, който заминуваше за Финикіѣж, и съ който той отиде тамъ, Дѣян. 21; 4.

Патмосъ, единъ островъ въ Егейско море, въ който апостолъ и евангелистъ Іоаннъ бѣше заточенъ, както въобще ся прѣдполага, отъ Домеціана, 93 год. слѣдъ Р. Х., Отк. 1; 9. Той е единъ скалистъ и пустъ островъ, около двадесетъ и осмъ мили околорѣстъ, съ едно издигнато и дълбоко нажбено околорѣжіе; и отъ Римляны-тѣ ся употребяваше като мѣсто за заточенїе на много прѣстѣпници. Лежи между Самосъ и Наксосъ, около четиридесетъ мили на юго-западъ отъ носъ Милитъ, и въ него сега има нѣщо четири хыляды жители, повечето Гръци. Главно-то му пристанище е единъ дълбокъ заливъ на сѣверо-источнѣж-тѣ странѣ; градъ-тѣ въ острова лежи на единъ высокъ и стрѣменъ хълмъ, върхъ-тѣ на който ся короняса съ стары-тѣ и приличны-тѣ на твърдыни ма-настырь Св. Іоаннъ. На половинѣ пѣтъ отъ хълмъ-тѣ на доло има една естествена пещера, която сега е покрита съ единъ Гръцкѣж церквичѣж, едно училище и пр. Прѣданїе-то приказва че отъ тѣзи

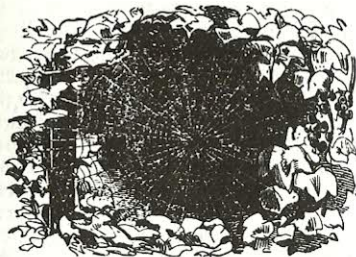
пещерѣж, отъ който Іоаннъ можеше да гледа море-то и островы-тѣ му къмъ любимыя си Ефесъ, е видѣлъ и написалъ пророческы-тѣ си видѣнія.

Паунъ, вѣжда ся не знааши въ Палестинѣж додѣто былъ донесенъ тамъ съ Соломоновы-тѣ корабы, 3 Цар. 10; 22. 2 Лѣт. 9; 21. Виж. **Фарсисъ**.

Пафъ, единъ крайморскій градъ на западныя край отъ острова Кипръ. Той имаше едно доста добро пристанище и бѣше сѣдалище-то на единъ Римскій проконсулъ. Около шестдесетъ стадїа на далечъ отъ този градъ ся намѣраше прочуты-тѣ храмъ на Венерѣж, която отъ това често ся наричаше "богиня на Пафа." Безчестны-тѣ обряды въ честь на тѣзи богынѣж слѣдваж да ся вършатъ съ стотины години слѣдъ като Павелъ и Варнава нѣведоуж Евангелїе-то тамъ, при всичко чѣ тѣхны-тѣ трудове произведоуж нѣкакыя плодове тогава, Дѣян. 13; 6—13. Виж. **Елимастъ**.

Паякъ, добръ познато насѣкомо забѣлжжительно по нишкы-тѣ които преде и по искуснѣж-тѣ паячнѣж който тѣче. Іовъ сравнява

надеждѣж-тѣ на нечестивы-тѣ съ-тѣнчнѣж-тѣ и слабостѣж-тѣ на паячнѣж-тѣж, Іов. 8; 14. Подобно въ Иса. 59; 5 ся казва че дѣла-та на грѣшны-тѣж като паячнѣж-тѣж сж съвсѣмъ слабы, зада ги покрѣжтъ и забранятъ.

Паеросъ, Иса. 41; 41. Іер. 44; 4, 13. Іез. 29; 14. 30; 14, едно отъ три-тѣ стары расподѣленїа на Египетъ, именно, Горный или Южный Египетъ, за който Іезекиль говори като най-първо обиталище на Египтяны-тѣж; както и дѣйстви-тельно Египція и Горный Египетъ бѣхж. Стари-тѣ му жители, наричани Патрусими, бѣхж потомци на Мицраима, Быт. 40; 14. Виж. **Египетъ**.

Педа, Исх. 28; 16, разстоянїе-то отъ край-тѣ на палеца до кутле-то (малкыя прѣсты) на рѣкѣж-тѣж когато тя ся опжни; нѣщо около деветъ прѣста.

Пелинь, Илч. 3; 13, едно много горчиво растенїе, символъ на всичко що е врѣдно и гибелно, Втор. 29; 18. Іер. 9; 13. Сѣтны-тѣж отъ порочны угожденїа сж "горчивы като пелинь," Прит. 5; 3; неправда-та и притѣсенїе-то сж като пелинь и жѣлъчка, Амос. 5; 7, 6; 12. Звѣзда-та нарѣчена Пелинь, Отк. 8; 10, 11, види ся означава нѣкой могущъ князь, или нѣкаквѣж въздушнѣж силѣж, наказатель-тѣ на едно голѣмо число нечестивы. Сравнїа Дан. 10; 20, 21. Иса. 44; 12.

Пепель. Покаянїе въ врѣтище и пепель, или ляганїе посрѣдъ пепель, бѣ единъ въикашенъ знакъ

на печаль за грѣхъ, или на скѣрбъ въ врѣме на бѣдѣж. Ный го нами-рамы употребѣнъ отъ Іова, 2; 8; отъ много Еврей въ врѣме на голѣмъ страхъ, Есѣ. 4; 3; и отъ царѣ-тѣ Ниневійскы, Іон. 3; 6. Пепель-тѣ на единъ червеникавъ юницѣж ся употребявалъ въ обрядно очи-щенїе отъ грѣхъ-тѣж, Числ. гл. 19.

Перга, единъ градъ въ Памфи-ліѣж, Дѣян. 13; 13. 14; 23. Не е крайморскій градъ, но лежи при рѣкѣж-тѣж Кестросъ, малко надалечъ отъ устїе-то ѣ, което по плит-котѣж-тѣж ся за дълго врѣме прѣ-пятствувало на корабы-тѣж да вли-затъ въ рѣкѣж-тѣж. Вѣше единъ отъ най-значительны-тѣ градове на Памфилиѣж; и когато тази область ся раздѣли на двѣ части, тойзи градъ станж столица на единъ-тѣж часть, а Сиде на другъ-тѣж. Въ е-динъ близкѣж горѣж имаше единъ великолѣпенъ храмъ на Артеми-дѣж и това правеше да ся слави градъ-тѣж.

Пергаментъ. Виж. Книга.

Пергамъ, единъ градъ въ Ми-зіѣж, въ Малѣ Азіѣж, който бѣше сѣдалище на Атталовскы-тѣж кня-зове. Въ тойзи градъ бѣше ся на-брала отъ царѣ-тѣж на туй племе една богата библиотека отъ двѣстѣ хыляды свитѣцы, които, слѣдъ ка-то страна-та ся прѣдаде на Рим-ляны-тѣж, ся прѣнесоуж въ Египетъ за Клеопатрѣж и ся прибави-хж на библиотекѣж-тѣж въ Алексан-дрїѣж. Отъ Пергамъ излиза дума-та *пергаментъ*, по причинѣж че голѣмо количество кожи отъ животны тукъ най-добрѣ ся обработвахж и ся употребявахж вмѣсто хартиѣж за пишенїе. Въ Пергамъ ся роди отличны-тѣж лѣкарь Галенъ, и тамъ имаше единъ прочутъ храмъ на Ескулапа, богъ на лѣкарьство-то, когото обожаважж подъ видъ на живѣж змїѣж. Една Христїанска церква ся основа тука въ Апо-столско-то врѣме, на който Св. Іоаннъ бѣше писалъ, Отк. 1; 41. 2; 12. Сегашны-тѣж градъ лежи два-

десетъ мили на далечъ отъ море-то на сѣвернѣ-тѣ странѣ отъ рѣкѣ-тѣ Каикосѣ и има дванадесетъ хиляды жители. Една голѣма развалена крѣпость стои на най-высокѣ-тѣ отъ три-тѣ горы, които окружаваатъ градеца, и много останки отъ стария градъ още съществуватъ.

Персида, Римска госпожа, на коѣто Ап. Павелъ праща поздравленіе, Рим. 16; 12, и выка ѣхъ любезнѣ-тѣ.

Персія, по Еврейскы *Парса*, Іез. 27; 10, една обширна страна въ Азіѣ; юго-западна-та ѣ область която лежи между древнѣ-тѣ Мидіѣ на сѣверъ и Персійскыя заливы на югъ, вижда се да е старата Персія и до днесъ се нарича Фарсистанъ, или Фарсъ. Перси-тѣ, които станѣхъ толкова славни слѣдъ Кыра, основатель-тѣ на най-пространиѣ-тѣ тѣхнѣ монархіѣ, въ старо врѣме се наричахъ Еламяне; и по-послѣ, въ врѣмето на Римскѣ-тѣ Имперіѣ, се наричахъ Паряне. Виж. **Пароія**.

Древня-та исторія на Перси-тѣ, както онази на повечето источны народы, е много заплѣтена и пълна съ съмнѣнія. Тѣхна-та исторія счита потекло-то имъ да е отъ Сима, чрѣзъ сына му Елама, отъ име-то на когото тѣ изъ първо сѣхъ се назоваха Еламяне. Вѣроятно е че тѣ се наслаждавали на независимостъ-тѣ си за нѣколко вѣкове съ свои монархически управления, додѣто се покорихъ отъ Ассирій-цѣ-тѣ и страна-та имъ се присъедини како единъ область на онѣзи имперіѣ. Отъ тогава, както священни тѣй и свѣтскы списатели различаватъ Мидійско-то отъ Персійско-то царство. Може да се вѣрва че отъ врѣме на врѣме малки нѣкои вѣстанія сѣхъ причинявали отцѣпление-то на Персіѣ отъ Ассирійскѣ-тѣ имперіѣ, но че пакъ Персійскы-тѣ царь се принуждавалъ да признае зависимостъ-тѣ си подъ Ассирійѣ. Когато

Мидія станѣ независима подъ Дейокия и послѣ подъ Фраорта, Персіѣ тоже се покори подъ владычество-то ѣ и станѣ едно подвластно царство. Слѣдъ като Мидія побѣди великѣ-тѣ си сѣперницѣ Ассирійѣ, за дълго врѣме се радваше съ миръ подъ управленіе-то на Астиага, сынъ-тѣ на Киаксара. Но неговый-тѣ наслѣдникъ, Киаксаръ вторый, се съедини съ Перси-тѣ противъ Вавилонцы-тѣ и даде управленіе-то на съединены-тѣ войскы въ рѣчѣ-тѣ на Кыра, който прѣвзѣ градъ-тѣ Вавилонъ, уби Валтасара и оконча оно-ва царство въ 538 г. прѣди Р. Х.

Кыръ се вѣцари на Мидіѣ и на Персіѣ и доврши съединеніе-то на тѣзи двѣ страны, които на дѣло се виждахъ да не сѣхъ друго освѣнъ два народа отъ сѣще-то племе съ сѣщѣ-тѣхъ вѣрѣ, (вижъ **Мадрици** и **Мидія**), говоращи языцы ближны единъ на другъ и сродственны на Санскритскыя. Прѣди съединеніе-то имъ подъ Кыра, Данилъ говори че законъ-тѣ на Мидіѣ-тѣ и Перси-тѣ былъ сѣщѣй-тѣ. Съединеніе-то станѣ на 536 г. прѣди Р. Х. Главны-тѣ приключенія, които се отнасятъ до Св. Писаніе, станѣли прѣзъ царуваніе-то на Кыра, бѣхъ завръщаніе-то на Иудей-тѣ отъ плѣнство и повторно-то съзиданіе на храмъ-тѣ. Завладѣніе-то на Вавилонъ станѣ 538 год. прѣди Р. Х. Ездр. 1; 2. Владычество-то на Кыра се простираше отъ Сръдиземно море до странѣ-тѣ на рѣкѣ-тѣ Индъ. Камбизъ, неговый-тѣ наслѣдникъ, 529 год. прѣди Р. Х. присъедини Египетъ на Персійско-то царство, и върховенство-то на Египетъ и на Сиріѣ се намираще въ състязаніе прѣзъ послѣдующы царуванія, Ездр. 4; 6.

Петасунимъ (домъ на събрания), 1 Лѣт. 26; 15, едно здание съединено съ храмъ-тѣ, или за десетѣ-цы-тѣ и пр, или за събрания на старейшины-тѣ.

Петдесетница, единъ праздникъ празднуванъ на петдесетия день слѣдъ шестнадесетия день отъ Нисанъ, който бѣше вторый-тѣ день отъ праздниѣ-тѣ на пасхѣ-тѣ, Лев. 23; 15, 16. Еврей-тѣ го наричатъ “праздникъ-тѣ на седмицы-тѣ,” Исх. 34; 22, защото се държеше седмъ седмицы слѣдъ пасхѣ-тѣ. Тогава тѣхъ приносяхъ начатки-тѣ отъ житнѣ-тѣхъ си жѣтѣхъ, която въ това врѣме се свѣршваше, Втор. 16; 9, 10. Тѣзи начатки състоехъ отъ два квасны хлѣба, всѣкой по двѣ десеты части отъ еѣжъ чисто брашно, Лев. 23; 17. Освѣнъ това приношеніе, правехъ се и другы особены жрѣтвы прѣдписаны за този праздникъ, Числ. 28; 26—31.

Праздникъ-тѣ на Петдесетницѣ-тѣхъ се учреди, първо, да задѣлжи Израилѣ-тѣ да отиватъ въ храмъ-тѣ Господень, и тамъ да признаѣхъ негово-то владычество надъ странѣ-тѣхъ си и надъ трудо-ве-тѣхъ си, като му принесѣхъ начатки-тѣ на всички-тѣхъ си жѣтѣхъ. Второ, да въспоминаватъ, и да отдавать благодарность Богу за законъ-тѣхъ даденъ тѣмъ на Синайскѣ-тѣхъ горѣ, на петнадесетия день слѣдъ излизаніе-то имъ отъ Египетъ. Въ день-тѣ на Петдесетницѣ-тѣхъ първъ пѣтъ Святый-тѣ Духъ се излѣ надъ Апостолы-тѣхъ и надъ Христіанскѣ-тѣхъ Церкѣхъ, Дѣян. 2; 1—3. Въ това врѣме, както и въ Пасхѣ-тѣхъ, седмъ седмицы по-прѣди, Иудейство-то се почиташе и въ сѣщо-то врѣме славно се замѣстване отъ Христіанство-то. Пасхалный-тѣхъ агнецъ отетѣхъ прѣдъ “Христа нашѣ-тѣхъ Пасхѣ;” и Еврейско-то празденство въ память за даване-то на закона отетѣхъ при даръ-тѣхъ на Святѣ Духъ за “всѣкой народъ подъ небо-то,” Дѣян. 2; 5. Този даръ бѣше даденъ да служи за всичко-то врѣме додѣто Христіанство-то трае, и могущественны-тѣ слѣдствія произведени тогава прѣдказватъ още

по-великы-тѣ дѣла, които Святый-тѣ Духъ ще избврши за молитвы-тѣхъ на Христіаны-тѣхъ.

Петефрій, высокъ чиновникъ Фараоновъ, който купи Іосифа отъ Мадіамѣ-тѣхъ, и го постави настоя-никъ надъ домъ-тѣхъ си, но напо-конъ, по клеветѣ, го затвори. За него нѣкои прѣдполагатъ да е сѣщѣй-тѣ “началникъ на тѣлохрани-тели-тѣхъ,” който произведе Іосифа на чинъ въ тѣмницѣ-тѣхъ, Быт. 37; 36. 40; 4.

Петръ. Това име по Гръцкы значи *камыкъ*, както се тѣлгува и Кифа по Сирійскы. Петръ бѣше единъ отъ дванадесѣ-тѣхъ апосто-лы, и се наричаше и Симонъ, Мат. 16; 17, и Симеонъ, Дѣян. 15; 14. Той бѣ отъ Виссадѣ, и бѣше сынъ на Іонѣ, единъ рыба-рь, и отъ начало и негово-то занятіе бѣше рыболовство-то. Откакъ се ожени той отиде да живѣе въ Каперна-умъ, Мат. 8; 14. Лук. 4; 38, напо-конъ бѣхъ повиканъ да се подви-зава като апостолъ, и прилича че-сто да е былъ придружаванъ въ пѣтуванія-та си отъ женѣхъ си, 1 Кор. 9; 5. Когато най-напрѣдъ бѣхъ прѣдставенъ на Іисуса отъ брата си Андрея, той му даде име Петръ, Іоан. 1; 42, вѣроятно за твърдостъ-тѣхъ на характера му, и за неустра-шимость-тѣхъ му въ бѣдѣхъ-тѣхъ му дѣятельность по велико-то дѣло. Вторый пѣтъ Петръ бѣхъ повиканъ да слѣдува Іисуса при Галилейско-то море близо при домъ-тѣхъ му, и отъ тогава той се научи да лови чело-вѣцы, Мат. 4; 18—20. Лук. 5; 1—11. Много забѣлѣжителны случ-кы сѣхъ описаны въ евангелія-та, които поясняватъ характера му. Между тѣзи сѣхъ, негово-то опы-тваніе да ходи по водѣ-тѣхъ за да срѣдне Христа, Мат. 14; 29; негово-то признаніе че Христосъ бѣ Мессія, божественный Спаситель, Мат. 16; 16; негово-то заблужде-ніе за цѣль-тѣхъ на Христово-то възлощеніе, Мат. 16; 22, 23; не-гова-та привязанность къмъ бо-

жественный-тъ Учитель, Иоан. 6; 67—69; негово-то отсичаніе ухото на Малха, Иоан. 18; 10; негово-то самохвално рѣшеніе да остане съ Христа въ всички обстоятелства, и напокошно-то му отричаніе отъ Него съ клѣтвы, Мат. 26; 74. Мар. 14; 29. Иоан. 13; 37, 38; негово-то люто раскаиваніе, Мат. 26; 75; и прощеніе-то му отъ Господа нашего, слѣдъ като приелъ едно увѣреніе въ неговъ-тъ любовъ трижди подтвърдено, както трижди было исказано и отричаніе-то, Иоан. 21; 15—18. Смерть-та и въскрѣсеніе-то на Иисуса Христа, и обстоятелства-та които бѣхъ придружили тѣзи събитія, произведохъ едно чудесно промѣненіе въ ума на апостолъ-тъ, и отъ тогава Петръ неустрашимо и постоянно слѣдъ едно поведеніе достойно за име-то му. На день-тъ на Петдесетницъ-тъ, той былъ единъ отъ главны-тъ свидѣтели на Спасителя; наедно съ Иоанна той скоро излѣкувалъ единъ хромъ при врата-та на храма, държалъ рѣчь къмъ народа който былъ събранъ, бѣ задрѣвъ въ затворъ, и безъ страхъ ся оправдавалъ прѣдъ свѣта отъ старѣйшины-тъ, Дѣян. 4; 8—21. По-сетѣ го намирамы да призовава Божіѣ-тъ съдбѣ връзъ единъ мъжъ и еднѣ женѣ които посмѣяли да излѣжътъ Св. Духа, Дѣян. 5; 4—11; да посѣщава Самаріѣ, и избличава Симона магесникъ-тъ, Дѣян. 8; 5—24; да излѣкува Енея въ Лидѣ, и да въскрѣсѣва Сържъ въ Іоніѣ, Дѣян. 9; 32—43; да вижда едно видѣніе което го приготвя да проповѣда евангеліе-то на Корнилія язычникъ-тъ, Дѣян. гл. 10; задрѣвъ отъ Ирода Агриппѣ, и пускатъ отъ ангела, Дѣян. 12; 3—19; и да зема участие въ единъ свѣтъ на Іерусалимъ, Дѣян. 15; 7—11. Писанія-та ни даватъ малко свѣдѣнія за напокошны-тъ му трудове; но вѣроятно е че трима-та апостоли които Спаситель-тъ най-много от-

личавалъ на земѣ-тъ сѣ продължавали да бждѣтъ употребявани отъ него като най-главны орждія за распространіе-то на негово-то ученіе. Павелъ говори за "Іаковъ и Кифа и Іоаннъ, които ся виждахъ че сѣ стѣлпове," Гал. 2; 9. Въ тѣзи сѣщъ-тъ главѣ въ посланіе-то къ Галатіаномъ, Павелъ всеобщо избличава Петра за непостоянно поведеніе за дѣто Петръ не смѣялъ да ся противи на учители-тъ, които искали да наложатъ на язычески-тъ Христіанѣ нѣкои Еврейскы обычаи и обряды, ако и той самъ ся да бѣ имъ ся въспротивилъ още отъ начало въ Іерусалимъ, Дѣян. 15; 9. Вижда ся, Петръ да е проповѣдалъ евангеліе-то въ Коринѣ, 1 Кор. 1; 2. 3; 22, и въ Вавилонъ, 1 Пет. 5; 13. Римскы писатели твърдятъ че той е былъ Римскый владыка; но доказательства-та сѣ сильно противъ това утвърдіе. Павелъ е писалъ на Римскы-тъ Христіанѣ, и имъ е давалъ свѣтъ и поздравявалъ е по-главны-тъ лица по име; той е писалъ и шесть писма отъ Римъ, но въ никое отъ тѣзи писма, нито въ расказа на Дѣянія-та Апостолскы, не е споменжто за Петра че е былъ нѣкога въ Римъ. А тъй като Петръ не е никогѣ живѣлъ въ Римъ, то сѣ безосновны и напидашкы-тъ увѣренія че ужъ той былъ рѣжко-положенъ за главѣ на Вселенскъ-тъ Церквѣ. Какъжто почестъ и власть той е былъ приелъ отъ Христа, да основава първы-тъ учрежденія на Христіанскъ-тъ вѣржъ, Мат. 16; 18, 19, такавъ почестъ и власть и други-тъ апостоли сѣ были приели, Мат. 18; 18. Иоан. 20; 23. 1 Кор. 3; 3, 5. Еф. 2; 20. Отк. 21; 14. Нищо не свидѣтельствува Петръ да е ималъ нѣкакво върховенство надъ други-тъ апостоли, нито да е былъ отъ нѣкого наслѣдѣнъ въ лично-то си вліяніе като най-старъ, най-дѣятеленъ и най-вѣренъ между онѣзи които "бѣхъ видѣли Господа."

Послания Петровы. Сѣществувать двѣ посланія които ся приписватъ на Петра всеобщо отъ Христіанскъ-тъ церквѣ. Досто-вѣрность-та на *перво-то* никогѣ не ся е успорядвала; къмъ това посланіе ны пращатъ нѣколко отъ апостолыческы-тъ отцы. Туй посланіе ся вижда да е было отправено до Христіанскы Церквы въ Малѣ Азіѣ съставены първоначално отъ Еврейскы Христіанѣ, но заключающы и мнозина пришелцы отъ язычницы-тъ, 1 Пет. 4; 3. То, вѣроятно, е написано въ Вавилонъ на Евфратъ, 1 Пет. 5; 13. Виж. **Вавилонъ**. Нѣкои, обаче, тълкуватъ това Римъ, други единъ градецъ въ Египетъ подъ сѣщо-то названіе Вавилонъ. За огненны-тъ искушенія, прѣзъ които церква-та е минувала въ апостолыческо-то врѣме, ся прѣдилага да сѣ были гоненія-та противъ Христіанскъ-тъ церквѣ прѣзъ царуваніе-то на Нерона, което царуваніе ся свършило въ 68 г. слѣдъ Р. Х. Петръ увѣщава ранны-тъ Христіанѣ на вѣржъ, покорность, и тѣрпѣніе, заради истинность-тъ на евангеліе-то и несъмѣнность-тъ на спасеніе-то чрѣзъ Христа.

Второ-то посланіе е отправено до сѣщъ-тъ лица, до които е отправено първо-то. То е назначено да подтвърди ученія-та изложены въ първо-то, и да насбръдчи новы-тъ Христіанѣ къмъ едно поведеніе достойно тѣмъ като ревностни послѣдователи Христови. Това посланіе ся е приписвало съ по-малкъ увѣренность на великыя 'апостолъ на обрѣзаніе-то' отъ раннъ-тъ церквѣ, отколкото първо-то посланіе. Не сѣществувать достатѣчны причины, обаче, за да ся отрича каноническа-та му власть, или че Петръ му е былъ писателъ-тъ, 2 Пет. 1; 1, 18. 3; 4. Виж. 1 Пет. 3; 20. 2 Пет. 2; 5. Много мѣста въ второ-то Петрово посланіе сѣ сходны съ лудино-то посланіе.

Печать, печатаніе, удръніе печати. Печати и печатанія много ся споменуватъ въ Св. Писаніе. Печати сѣ ся употребявали още отъ най-ранны-тъ врѣмена, и сѣ были отъ разны видове. Нѣкои печати сѣ ся употребявали на мѣсто подписване име-то; името на чловѣкъ-тъ ся е отпечатвало съ мастило върху книгъ-тъ, която е трѣбвало да ся удостовѣри. Такъизи печати, съ подписъ или безъ подписъ, сѣ ся носили отъ онѣзи, комуто ся принадлежели. Частень печать ся е носилъ на прѣстъ-тъ, или на гривнѣ-тъ, Іер. 32; 10. Лук. 15; 22. Іак. 2; 2. Виж. **Нъретени**. Управитель-тъ на нѣкоѣ странѣ е носилъ печать-тъ си по единъ най-безопасенъ начинъ. Когато царскый печать ся удрялъ на нѣкоѣ книгѣ, тя е добывала правительственно утвържденіе, 3 Цар. 21; 8; а пакъ когато печать-тъ ся е прѣдавалъ врѣменно на нѣкое лице, то е добывало пълновластіе, Есѣ. 3; 10, 12. 8; 2. По нѣкога печать ся удрялъ върху калъ на мѣсто воскъ; туй ся е вършило, види ся, по причинѣ на горѣщій-тъ климатъ, който растоиява воскъ-тъ, Іов. 38; 14. Печать-тъ е былъ знакъ на владѣніе и внимателно съхраненіе, Втор. 32; 34. Іов. 9; 7. 14; 17. Когато брава (кофаръ) или врата е

была намазана съ малко калъ, тя не е могла скрито да ся отваря, Пѣсн. 4; 12. Дан. 6; 17. Мат. 27; 26. Този обичай и до днесъ още сѣществувалъ въ Истокъ. Често врьвъ-та, съ който е была вързана нѣкоя книга, кутим, или свитъ пергаментъ, ся запечатвала съ печать, Иса. 8; 16. Отк. 5; 1. Христіани-тѣ ся запечатватъ прѣсно съ Святой-тъ Духъ Божій, т. е. приматъ отпечатъкъ на образа му, за знакъ че сж негово стяжаніе, Еф. 4; 13, 14. 4; 30. Виж. **Сова**.

Пещера. Геологическо-то строеніе на Іудейскъ много благоприятува за да ся образуватъ пещеры; и всичка-та онази земя е пълна съ подземны дупки, кои по голѣмы кои по-малки. Тѣзи пещеры сж служили за жилища, за убѣжища, и за гробница. Тѣй, слѣдъ съсыпваніе-то на Содомъ Лотъ живѣялъ съ дѣщери-тѣ си въ еднѣ пещерѣ, Быт. 19; 30. Петра, въ Едомъ, е былъ градъ съ много пещеры, Іер. 49; 46. Авд. от. 3. Въ близки-тѣ мѣста на Хевронъ, бѣдни-тѣ жители и сега живѣятъ въ пещеры като пасятъ стада-та си. Естественны-тѣ пещеры понѣкога сж были расширяваны, и искусственны пещеры сж ся правили за убѣжище и защитѣ, Сжд. 6; 2. 4 Цар. 13; 6. Иса. 2; 49. Іер. 41; 9. Пещеры-тѣ въ Махилахъ, Енгадди, Кармилъ, и Одолламъ още сѣществуватъ.

Пещи-тѣ сж бывали понѣкога подвижны и удобоносимы, Быт. 15; 17. Употрѣбляли сж ги понѣкога за да растопяватъ драгоценны-тѣ метали, Прит. 17; 3. Горѣща-та пещъ, въ който хвърлили трима-та Даниеловы прѣатели, е была голѣма: хвърлили ги въ нейж, и ѣх оставили отворенъ, Дан. гл. 3. Вавилонскій-тъ царь опеклъ въ огнь Седекій и Ахаава, Іер. 29; 22; и днесъ още това ужасно наказаніе ся върши въ Истокъ. Дума-та пещъ, или *горнило* ся упо-

трѣбвала за да поясни угиѣтително-то или робско-то състояніе, Втор. 4; 20. Иса. 48; 10.

Пивесееъ, градъ въ Египетъ, по Гръцкы Вувастъ, който е ималъ храмъ посвѣтенъ на богинѣ-тѣ Вувастъ, която ся сравнявала съ Діанѣ въ южнѣ Европѣ. Всякъ годинѣ този храмъ ся е посѣщавалъ отъ много народъ. Развалины-тѣ на Пивесееъ, на источныя Нилскій рѣкавъ при древній-тъ Суезскій каналъ сж купища отъ тухлы и грънци, Іез. 30; 17.

Пигаргъ (*бѣло-жрба*), Втор. 14; 5, четвероного животно отъ родъ-тъ на дивы-тѣ козы; вѣроятно да е было единъ видъ сайкакъ.

Пилатъ, или Понтийскій Пилатъ, бѣ петый или шестый Римскій прокураторъ въ областъ-тѣ Іудейскъ, слѣдъ изгнаніе-то на Архелая. Назначенъ въ 26 г. слѣдъ Р. Х. той управлява Іудейскъ десетъ години. Кесарія бѣ обыкновенно-то му мѣстопрѣбываніе. Съ строго-то си и жестоко управленіе, той станѣ умразенъ на Евреи и Самаряны; и обвиненъ отъ послѣдні-тѣ прѣдъ Вителлія, Сирійскій управитель, той ся свали отъ поста си и испрати въ Римъ да отговаря прѣдъ императоръ-тъ. Прѣди прѣстиганіе-то му тамъ, Тиверій умрѣ; а за него ся приказва да былъ заточенъ отъ Калигула въ Віентъ, въ Франціѣ, дѣто ся самоубилъ.

Евангелія-та живописно описватъ Пилатовъ характеръ. Слѣдъ осжжданіе-то на Исуса Христа отъ прѣвосвященникъ-тъ и Синедрионъ-тъ, той бѣ доведенъ прѣдъ управитель-тъ Пилата, който Го намѣри за невиннѣ жьртѣж на Еврейскъ-тѣ злобѣ, и пожела да го освободи. Глупакъ и невѣжда въ религіозны истини, той съзрѣше до нѣкъде прѣвѣсходство-то на Христовъ характеръ, и боеше ся да го онеправди. Всичко що видѣ въ Христа усили това негово

чувство; и всяко-яче ся мжчеше той да укроти неумолимость-тѣ Еврейскѣ. Но липсваше му онзи твърдъ характеръ, онази дълбоковкоренена правота, които може-хъ го изве изъ всички мжчотѣ; и подиръ нѣколко усилія, Лук. 23; 7, 14—20. Іоан. 18; 31, 38. 19; 4—6, 9—12, 13, той ся подаде, и пожертвува единъ праведникъ, нежели да извика оплакваніе противъ управление-то му. Омываніе-то рѣцѣ-тѣ си, и написваніе-то му надписъ-тъ върху кръсть-тъ, само го осжждатъ. Той вѣроятно е испратилъ отчетъ на дѣла-та си Тиверию; и първи-тѣ отци споменуватъ за такъвъ отчетъ да е имало на тѣхно врѣме. “Дѣла-та Пилатовы” на наше врѣме сж по-отсѣтитъ измыслени. Римскій-тъ историкъ Такитъ, като говори за Христіани-тѣ, дума, “Причинитель-тъ на това име е Христосъ, който бѣ смъртно наказанъ отъ Понтийскія Пилата прѣзъ Тиверіево-то царуваніе.

Пилѣкъ, хыщна птица, и за туй вчислена отъ Моисея между нечисты-тѣ птици, Лев. 11; 14. Виж. **Птицы**.

Пирамъ (*бѣрзоногъ като дивый оселъ*), Іармусскій царь, единъ отъ Аморрейскы-тѣ военачальници на Исуса Навиново врѣме, Ис. Нав. 40; 3.

Пираонъ, Ефремскій градъ, дѣто Авдонъ сѣдникъ-тъ живѣше и бѣ погребенъ, Сжд. 12; 13. Единъ отъ сильны-тѣ Давидовы мжжѣ бѣ Пираонъ, 1 Лѣт. 27; 14. 44; 31. 2 Цар. 23; 30. Робинсонъ и други вѣрватъ да е днешне-то село *Ферата*, 6 мили къмъ западно-западъ отъ Наблусъ (Сихемъ).

Писалка. Староврѣменна-та писалка състои отъ желѣзнѣ прѣчекѣ, Іер. 17; 4, по нѣкога на върхъ-тъ си имаше адамантовъ нокътъ за да може да ся пише на коравы вещества, като на металически плочы. Когато плочы-тѣ бывахъ отъ воскъ, писалка-та имаше е-

динъ-тъ си край широкъ и гладкъ за заличаваніе погрѣшки. А когато плоча-та състои отъ пергаментъ, или отъ платно или друго подобно нѣщо, писалка-та бываше трѣтена, или тънка четка чрѣзъ който ся пишеше съ мастило, Сжд. 5; 14. Іов. 19; 24. Иса. 8; 4. Іер. 36; 23. 3 Іоан. гл. 13.

Писидія, Мало-Азіѣтска областъ която ся простираше къмъ сѣверъ отъ Таврійскы-тѣ горы между Фригіѣ и Ликаоніѣ до Антіохіѣ и бѣ отдѣлена отъ Срѣдиземно море съ Памфиліѣ. Писидійци-тѣ, като други-тѣ жители по Таврійскы-тѣ рѣчища, бѣхъ непокорно и необуздано племе. Павелъ прѣзъ проповѣданіе-то си Слово-то Божіе въ Антіохіѣ и другадъ въ Писидіѣ (Дѣян. 13; 14. 14; 24) бѣ изложенъ на опасность отъ разбойници както и отъ внезапны бури и велицы по планинскы-тѣ проходы.

Пноомъ, единъ отъ градове-тѣ които Израиліи-тѣ съградихъ Фараону въ Египетъ прѣзъ робство-то си, Исх. 4; 11. Вѣроятно той е градъ-тъ Патумъ, който Иродотъ полага при Пивесееъ и Пелусійскыя рѣкавъ на Нилъ, не далечъ отъ древній-тъ каналъ, направенъ отъ Нехао и Дарія да скача Червено море съ Нилъ. Виж. **Египетъ**.

Піапрооъ, мѣсто близо при сѣверо-западнѣ-тѣ часть на Суезскыя Заливъ. То бѣ третій-тъ и послѣдній-тъ станъ на Евреи-тѣ, прѣди да прѣминѣтъ Червено-то море, Исх. 14; 2, 9. Числ. 33; 7. Мѣстоположеніе-то му точно не ся знае. Виж. **Исходъ**.

Піавица, кръвопещъ червей, който добръ изображава ненасытно-то сребролюбіе и охотность-тѣ, Прит. 30; 13. Цицеронъ говори за піавицы-тѣ на общественно-то съкровище въ Римъ.

Піанство. Въ Св. Писаніе глупость-та на піанство-то често ся изяснява, Псал. 107; 27. Иса. 49;

14. 24; 20. 28; 7, 8, порочность-та му ся осажда, Иса. 5; 22, дошы-тъ му слѣдствія ся излагать, 1 Цар. 25; 36. 3 Цар. 16; 9. 20; 16, и на-казаніе-то му е показано, 1 Кор. 6; 9, 10. Пьянство-то е происхо-ждало както отъ вино, Быт. 9; 21. 49; 33. 1ер. 23; 9. Еф. 5; 18, така и отъ "сикеръ," 1 Цар. 4; 13—15. Иса. 5; 41. За това на священни-цы-тъ е было запрѣнено да пѣютъ вино и сикеръ прѣди да прибли-жатъ при олтарь-тъ, Лев. 10; 9, и миряни-тъ ся свѣтуютъ отъ Св. Писаніе да ся въздржатъ отъ тѣзи питія, Прит. 20; 1. 23; 31. Да драз-нимъ ближни-тъ си кѣмъ пьян-ство е грѣхъ проклѣтъ отъ Бога, 2 Цар. 41; 13. Авв. 2; 15, 16. Виж. Вино.

Плачъ Іереміевъ, жаловна по-ема, съчинена отъ пророка Іере-мійъ по случай на съсыпваніе-то на Іерусалимъ отъ Навуходоно-сора. Първы-тъ двѣ главы главно описватъ бѣдствія-та на Іеруса-лимъ прѣвъ обсадж-тъ; трет-та оплаква страданія-та които сѣмъ си Іеремія бѣ прѣтърпѣлъ; чет-върта-та расправя за разоре-іе-то на града и храма, и за злоче-стіе-то на Седекійъ; и петя-та е единъ видъ молитва за Еврей-тъ прѣвъ плѣненіе-то. На край-тъ, пророкъ-тъ говори за жестоко-сърдіе-то на Едомцы-тъ, които бѣ-хъ обидѣли Іерусалимъ въ злоче-стія-та му, и гы заплашва съ гнѣвъ-тъ Божій, 586 г. прѣди Р. Х.

Първы-тъ четири главы на Плачъ-тъ сѣ въ азбученъ редъ; всѣкой стихъ захваща сѣ по единъ буквѣ на Еврейскъ-тъ азбукъ, наредъ. Първа-та, втора-та и чет-върта-та главы съдържатъ всѣ-кой двадесетъ и два стиха, спо-редъ число-то на буквы-тъ въ аз-букъ-тъ; въ третѣ-тъ главѣ всѣ-ки три послѣдующи стихове под-качатъ сѣ истъ-тъ буквѣ, и въ нейъ ся заключаватъ всѣко шест-десетъ и шесть стиха. При това още, всѣкы-тъ стихове въ всѣкѣ

главѣ иматъ почти истъ-тъ дѣ-жинѣ. Виж. Буквы. Слогъ-тъ на Плачъ-тъ Іереміевъ е живостенъ, нѣженъ и нажалителенъ. Този пророкъ бѣше даренъ да пише жа-ловны и умилителны пѣсни, 2 Лѣт. 35; 25, и никога поема не е има-ла толкозъ нажалителенъ прѣд-мѣтъ колкото Плачъ-тъ.

Племя. Іаковъ имаше дванаде-сетъ сынове, които станѣхъ на-чалници на дванадесетъ домород-ства. Тѣзи домородства съставля-вахъ единъ великъ народъ, и вся-ко отъ тѣхъ ся наричаше племя. Но този патриархъ усынови на смъртныи си чать двамъ-та Іоси-фовы сынове, Манассійъ и Ефре-ма, които тѣй сѣщо станѣхъ на-чалници на двѣ племена, Быт. 48; 5. Тѣй щото вмѣсто дванадесетъ пле-мена, имаше тринадесетъ, Іосифо-вы-тъ бѣхъ двѣ. Но, въ разподѣ-леніе-то на земы-тъ отъ Іисуса Навина, споредъ както бѣ запо-вѣдалъ Богъ, ся считахъ двана-десетъ племена, и земы-тъ ся раз-дѣлихъ на дванадесетъ дѣлове, по-неже Левіево-то племя като на-значено да священнодѣйствува, на-мѣсто дѣлъ земѣхъ, получи нѣкол-ко градове за живѣніе, сѣмъ на-чѣткы-тъ на плодове-тъ, десетъцы-тъ, и приносы-тъ на хора-та. Вся-ко племя ся имаше водители-тъ и сѣдилища-та, и всѣкы-тъ племена кушно съставлявахъ, въ начало-то на бытъ-тъ си, единъ видъ наро-доуправленіе. При раздѣленіе-то на Ханаанскъ-тъ земѣхъ, Рувимово-то, Гадово-то, и половина-та Ма-нассійно жребіе ся паднѣхъ кѣмъ истокъ отъ Іорданъ, а жребіа-та на други-тъ племена ся паднѣхъ кѣмъ западъ отъ тѣзи рѣкѣ.

Дванадесетъ-тъ племена бѣхъ една държава, единъ народъ, едно самодержавіе, до подиръ смъртъ-тъ Соломоновъ, когато десетъ-тъ племена ся побунѣхъ и отцѣпихъ отъ Давидовый-тъ домъ, и образу-вахъ Израилско-то царство. Виж. Евреи.

Плитки мѣста, Дѣян. 27; 47, възможно да сѣмъ опасны-тъ пѣс-чливы и вирливы мѣста въ два за-лива на Африканскыя брѣгъ на югъ отъ Малта; тѣ ся наричавъ, едно-то по-голѣмо, друго-то по-малко плитко мѣсто, и древни-тъ мореплаватели много ся боехъ отъ тѣзи мѣста. Посока-та, кѣмъ кой-то вѣтръ-тъ тласкаше Павла и дру-гари-тъ му, заплашаваше гы да гы хвърли въ по-малко-то плитко мѣ-сто.

Пліады, съзвѣздіе отъ седмъ звѣзды, което ся намира на вратѣ-тъ на Телець-тъ, койго е единъ отъ дванадесетъ-тъ зодіа на зодіакъ-тъ. Слънце-то влиза Телець-тъ око-ло половинѣ-тъ на Априлій; за това появленіе-то на Пліады-тъ по-казва вѣтѣпаніе-то на пролѣтъ-тъ, Іов. 9; 9. 38; 31. Амос. 5; 8.

Плѣтъ, вещество-то отъ което сѣмъ съставены тѣла-та на челове-цы-тъ и животны-тъ. Въ Св. Пи-саніе, освѣнъ обыкновенно-то зна-ченіе на думѣ-тъ, плѣтъ значи и человеческий родъ, Быт. 6; 12. Псал. 145; 21. Иса. 40; 5, 6, и всѣ-кы-тъ живущы твари на земѣхъ-тъ, Быт. 6; 17, 19. Дума-та плѣтъ често ся употребява като проти-воположна на "духъ," както и нѣй употребявамы душѣ и тѣло, Іов. 44; 22; и поиѣкога значи месо жи-во и чувственно, Мат. 26; 41, и сѣ-далище-то на тѣлесны-тъ охоты, Прит. 5; 41. 2 Кор. 7; 1. Въ Но-вый Завѣтъ "плѣтъ" твърдѣ често ся употребява за тѣлесны-тъ или физическы-тъ охоты, прищѣвки и страсти, които отвличатъ челове-цы-тъ отъ Господа и отъ святія животѣ. Плѣтъ-та, или плѣтно-то начало е противно на духъ-тъ, или духовно-то начало, Рим. гл. 8. Гал. 5; 17.

Плѣвели, вредително растеніе отъ родъ-тъ на грехъ-тъ. То ра-сте сѣмъ жито-то по нивъ-та, и тол-козъ прилича на него, щото прѣди да заврѣжатъ класове тѣзи расте-нія не ся различаватъ едно отъ

друго. Зѣрна-та му ся намиратъ по двѣ или по три въ всякѣмъ едикъ отъ дванадесетъ-тъ или повече чу-шкы распрѣснѣжы по дългый-тъ му класъ. Аравияни-тъ отдѣлятъ плѣвели-тъ отъ жито-то сѣмъ вѣ-трило или решето (дѣмонъ), слѣдъ като гы уврѣшатъ.

Плѣвиници. Въ старо врѣме на плѣвины-тъ въ войнѣхъ сѣмъ гледали като на человецы справедливо осж-дены на смъртъ, и за това гы под-лагали на всѣкакы мѣченія и до-сады. Стѣпняи на вратове тѣ имъ, Іис. Нав. 10; 24, и Псал. 110; 4, въ знакъ на гнусно порабоженіе; про-давали гы въ робство, както Іо-сифа; обезобразявали гы, както Самсона и Адониседека; съблича-ли гы голи, и гы тласкали да вѣр-вятъ прѣдъ тържественный-тъ вѣр-вежъ на побѣдители-тъ; и най-по-слѣ, много отъ плѣвиницы-тъ раз-мѣрвали сѣмъ вѣжъ за да гы умър-твятъ по нѣкой чудно-жестокъ на-чинъ, 2 Цар. 8; 2 и 2 Лѣт. 42; 31. Римляни-тъ много пѣти свѣрзав-ли живы плѣвиницы о мѣртвы тѣ-ла, и гы оставяли тѣмъ да умрѣтъ. Този Римскый обычай изсянява въззваніе-то на Ап. Павла: "Окая-

ненъ азъ чловѣкъ! кой ще мя избави отъ това тѣло на смъртъ-тъ?" Рим. 7; 24.

Плѣнъ, плѣненіе. Господь често наказвалъ прѣгрѣшенія-та на Еврей-тъ съ плѣненіе или съ поработеніе, споредъ заплашванія-та си, Втор. гл. 28. Първо-то имъ плѣненіе, обаче, отъ което Моисей ги избави, трѣбва да се сматра повече като Божіе изволеніе отколкото като наказание за грѣхъ. Дванадесетъ-тъ Еврейскы племена подпадали подъ чуждо иго шесть пѣти прѣзъ периодъ-тъ на Сжди-тъ. Но най-заблѣжители плѣненія сж онѣзи, въ които Израилъ-тъ и Іудини-тъ бяхъ заведени въ плѣнъ по врѣме-то на царіе-тъ си. Израилъ-тъ ся заведохъ като плѣнници най-напрѣдъ около 740 год. прѣди Христа, отъ Феглаѣ-Феласара Ассирійскій-тъ царь, 4 Цар. 15; 29. Племена-та на истокъ отъ Іорданъ, наедно съ части отъ За-вудонъ и Нефеалимъ были покорены най-напрѣдъ, Иса. 9; 1. Двадесетъ години като ся измѣнили, Салманасаръ отвлѣлъ въ плѣнъ и останжлъ-тъ часть отъ Израилъ-ны-тъ, 4 Цар. 17; 6, и населилъ плѣнници-тъ въ далечны градове, нѣкои отъ които ся види да не сж были далечъ отъ Каспійско море; а въ отечество-то на Израилъ-ны-тъ той населилъ Вавилоняны и Персы, 4 Цар. 17; 6—24. Освѣнь пророчества-та, Иса. 11; 12, 13. Іер. 31; 7—9, 16—20. 49; 2. Іез. 37; 16. Амос. 9; 14 и др., които ся тълкуватъ разнѣ, нѣма никое друго доказателство че десетъ-тъ племена сж ся завържили нѣкога въ Палестинѣ.

Плѣненія Іудини въобще ся считать три: 1) При Іоакима въ третѣ-тъ му години, 606 год. прѣди Христа, когато Данилъ и други Іудини сынове ся завели въ Вавилонъ, дѣто ги приготвили да прѣдстояватъ прѣдъ царь-тъ, 4 Цар. 24; 1, 2 и Дан. 1; 1, 5, 6. 2) Въ послѣдні-тъ години на

Іоакима; или по-право при Іоакима, когато и този князь ся завелъ въ Вавилонъ, т. е. въ седмѣ-тъ и осмѣ-тъ години на Навуходоносора, 599 год. прѣди Христа, 4 Цар. 24; 2, 12. 2 Лѣт. 36; 8, 10 и Іер. 52; 28. 3) При Седекій, 588 г. прѣди Христа, когато были съсѣпали Іерусалимъ и храмъ-тъ, и были занесли въ Вавилонъ най-сжпы-тъ нѣща на народъ-тъ, 4 Цар. 25 и 2 Лѣт. 36. Седмдесетъ-тъ години които Іуда трѣбваше да прѣмине въ плѣнъ, Іер. 25; 11 и 29; 10, ся броятъ както ся види отъ първо-то плѣненіе, 606-тъ години прѣди Христа. Въ Вавилонъ Еврей-тъ имали сжди и старѣишины които ги управлявали, и отеждали спорны работы споредъ законы-тъ имъ. Въ книгъ-тъ на Данила срѣщамъ да ся говори за единъ Евреинъ който занимавалъ высокъ чинъ въ Дворъ-тъ; и въ книгъ-тъ на Есфиръ ся описва многобройность-та и сила-та на Еврей-тъ въ Персійскъ-тъ Имперіѣ. Не останжи праздни трудове-тъ на пророцы-тъ да распалътъ огонь-тъ на истинскъ-тъ вѣрж.

Най-послѣ, седмдесетъ-тъ години като ся измѣнили, Кырь, въ първо-то лѣто на царуваніе-то си въ Вавилонъ, 536 г. прѣди Христа, прогласилъ изъ царство-то си че на Іудини-тъ людіе е простено да ся вържатъ въ отечество-то си, и да съградятъ пакъ Божій-тъ храмъ, Езд. 1; 11. Около 50,000 души пріели поканваніе-то на царь-тъ, и ся завържили въ Іерусалимъ и въ градове-тъ си, Езд. 2; 2 и Неем. 7; 7. Тѣзи турли основѣ-тъ на второй-тъ храмъ, който ся свършилъ въ шестѣ-тъ години на Дарія, 516 год. прѣди Христа. Слѣдъ други пѣдесетъ и осемъ години Ездра извелъ еднѣ малкѣ дружинѣ отъ 4754 души изъ Вавилонъ въ Іудеѣ. Ездра ся наслѣдилъ отъ Нееміѣ въ управление-то, който ревностно ся ста-

ралъ да прѣобразува народъ-тъ, и много отъ неговы-тъ старанія дали добры плодове.

До колкото знаемъ никой между потомцы-тъ Іакововы не може сега да докаже отъ кого отъ дванадесетъ-тъ неговы сынове той води потекло-то си. И Іуда и Израилъ като излѣзли изъ наслѣдія-та си въ Ханаанскъ-тъ земѣхъ, и като ся распрѣсжили помежду чужденцы-тъ, разны-тъ племена естествено ся слѣли едно съ друго, завестъ-та имъ исчезла, и память-та за Авраама, Моисея, и Давида ся съживила у всѣхъ-тъ, Езд. 6; 16, 17. 8; 35. Іез. 37; 26—28.

Послѣднѣ-то плѣненіе на Еврей-тъ, 71 год. слѣдъ Христа, слѣдъ като тѣ отхвърлили Христа и Слово-то Божіе, было ужасно. Споредъ Іосѣфа, 1,100,000 души погыжи въ осаждѣ-тъ на Іерусалимъ отъ Тита, и около 100,000 плѣнници были распрѣсжати по области-тъ да мрѣтъ въ гладѣ-торскы-тъ борбы, и да работятъ като робіе.

Образецъ-тъ, който видите тука, прѣдставя единъ медальонъ искованъ отъ Императоръ Веспасіана, седмдесетъ и една години слѣдъ Христа, въ память на прѣвземаніе-то на Іерусалимъ. При Императора Адриана, сто и тридесетъ и три години слѣдъ Христа, единъ подобенъ ударъ поразилъ Еврей-тъ, които пакъ ся были събрали въ Іудеѣ; и на двенешъ день тѣ сж

прѣснжати по всѣхъ-тъ свѣтъ, но различатъ отъ народы-тъ помежду които живѣхъ, и тѣрпятъ бѣдствія-та които безвѣріе-то е нанесло на бащы-тъ имъ, като ожидать да дойде Мессія и да "отвърне нечестія-та отъ Іакова," Рим. 11; 25, 26.

Плѣшнѣность-та бѣ или естествена или искусствена. Между источны-тъ народы е имало обычай да ся рѣжжътъ космы-тъ на главѣ-тъ, или да ся брѣсжтъ главы-тъ, като знакъ на жалѣніе, при смъртъ-тъ на единъ родниѣхъ, Іов. 1; 20. Іер. 16; 6. Това е было запрѣтено на Израилъ-ны-тъ, понеже е единъ язычическый обычай, Втор. 14; 1. Естествена-та плѣшнѣность ся е гледала съ прѣзрѣніе, защото е давала подозрѣніе на проказж. Дѣца-та въ Вевиль выкахъ слѣдъ Елисея, "Възлизай плѣшнѣ," 4 Цар. 2; 23. Когато тѣ показвахъ чрѣзъ тойзи епитетъ голѣмо прѣзрѣніе къмъ него като пророкъ Господень, тѣ вѣроитно ся присмивахъ въ сжщо-то врѣме на чудо-то на възнесеніе-то Ілїево.

Погребеніе. Еврей-тъ въ всѣхъ-тъ врѣмена сж были твърдѣ вниматели въ погребеніе-то на мъртвы-тъ си, Быт. 25; 9. 35; 29. Да ся лиши нѣкой отъ погребеніе ся е мысляло за единъ отъ най-голѣмы-тъ знакове на безчестіе, Екк. 6; 3. Іер. 22; 18, 19; понеже то не ся е отказвало никому, даже и на непріатели. Добри-тъ чловѣци сж го смѣтали за добро дѣло да заравятъ мъртвы-тъ. И наистинѣхъ, колко ужасно трѣбва зрѣлище-то на непогребены трупове да е было за Еврей-тъ, когато тѣ считалъ земѣ-тъ си за оскверненъ ако мъртвы-тъ бѣхъ по какъвъ да е начинъ изложены на зрѣніе-то, 2 Цар. 21; 14; и когато само-то допираніе до едно мъртво тѣло, или до нѣкое нѣщо който бѣ ся допрѣло до него, ся я считало за едно оскверненіе, и

е изысквало едно обрядно умываніе, Числ. 19; 41—22.

Само два случая на изгаряніе на тѣла-та на мъртвецы ся срѣщатъ въ Писаніе-то: раскѣсаны-тъ останки на Саула и на сыновѣ-тъ му, 1 Цар. 31; 12, и жертвы-тъ на нѣкоіѣхъ язвѣхъ, Амос. 6; 10. За най-близни-тъ сродници е было обычай да затварятъ очи-тъ на умирающы-тъ и да имъ даватъ послѣдно-то цѣлованіе, и послѣ да начинатъ да ги оплакватъ, Быт. 46; 4. 50; 1; въ това оплакваніе, което ся е продължавало отъ врѣме на врѣме до слѣдъ погребеніе-то, тѣ сж были придружаваны отъ други-тъ сродници и пріятели, Іоан. 11; 19, на които высокы-тъ и пронизителни-тъ плачове ся споменуватъ въ Мар. 5; 38. На Истокъ имать обычай и днесъ да хващатъ съ наемъ оплаквателкы, както оплаквателкы-тъ въ старо врѣме Іер. 9; 17. Амос. 3; 16, които сж хвалили покойны-тъ, Дѣян. 9; 39, и чрѣзъ жалостны выкове и буйны тѣлодвиженія, спомаганы въ сжщо-то врѣме отъ печалны музикалны гласове, Мат. 9; 23, трудили сж ся да изразятъ най-дълбокъ-тъ скърбъ, Іез. 24; 17, 18.

Веднага слѣдъ смърть-тъ тѣло-то омывали и го простирали въ единъ сгоднѣхъ стаѣхъ, Дѣян. 9; 39; и обвивали въ платно, съ ароматы, и връзвали главѣхъ-тъ съ единъ кърпѣхъ, Мат. 27; 59. Іоан. 11; 44. Ако тѣло-то не ся балсамираше, погребеніе-то ставаше твърдѣ наскоро, по причинѣхъ на горѣщій-тъ климатъ и на обряднѣхъ-тъ нечистотѣхъ. Нарѣдко едно цѣло денонощіе ся минаваше между смърть-тъ и погребеніе-то, Дѣян. 3; 6, 10. Тѣло-то като покрывѣхъ туряхъ го на едно просто носило и го заносвахъ до гробъ-тъ, 2 Цар. 3; 31. Лук. 7; 14. Нѣкой пѣтъ по-сжпо носило или одѣръ употребявахъ, 2 Дѣт. 16; 14; а тѣла-та на царѣ-тъ и на голѣмцы-тъ сж туряли, може-бы, въ дървены или каменны

ковчезы. Сродници-тъ придружавѣхъ носило-то до гробъ-тъ, който бываше обыкновенно вѣнъ отъ градъ-тъ. Единъ пиръ (угощеніе) послѣдваше нѣкой пѣтъ погребеніе-то, Іер. 16; 7, 8; и прѣзъ послѣдующы-тъ дни жадующы-тъ близки и пріятели имали обычай да ходятъ на гробъ-тъ отъ врѣме на врѣме, да плачѣтъ и да украсяватъ мѣсто-то съ прѣсны цвѣты, Іоан. 11; 31, единъ обычай спазенъ даже и до днесъ. Вжж. Балсамосваніе.

ГРОБЪ ИЗСѢЧЕНЪ ИЗЪ СКАЛѢ ВЪ СЕЛѢ, ЕДОМЪ.

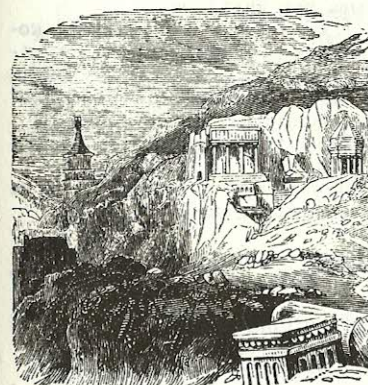
Често гробове ся правяхъ въ скалы, както гробъ-тъ на Шевнѣхъ, Іса. 22; 16, гробове-тъ на царѣ-тъ и гробъ-тъ на Спаситель-тъ ни. Нѣкой бѣхъ подъ земно-то лице, други въ странѣхъ-тъ на нѣкоіѣхъ скалѣхъ.

Много такыва ся срѣщатъ при развалины-тъ на стары градове, 4 Цар. 23; 16. Іса. 22; 16, както въ южнѣхъ-тъ странѣхъ на доль-тъ Енномъ, въ долини-тъ на Кедронъ на западнѣхъ-тъ странѣхъ на Масленѣхъ-тъ Горѣхъ, въ Селѣ (Едомъ), и пр. Въобще тѣ ся намирахъ вѣнъ отъ градове-тъ, 4 Цар. 23; 6; чо гробове-тъ на Іудины-тъ царѣ вѣжда ся да сж были извѣтрѣ стѣны-тъ на Іерусалимъ, на горѣхъ-тъ

ДРУГЫ ГРОБОВЕ ВЪ СЕЛѢ.

Сіонъ, 3 Цар. 2; 10. 4 Цар. 14; 20; и онѣзи на Іеранлевы-тъ царѣ въ Самаріѣхъ, 4 Цар. 14; 16.

ГРОБОВЕ ВЪ ДОЛѢ-ТЪ КЕДРОНЪ.

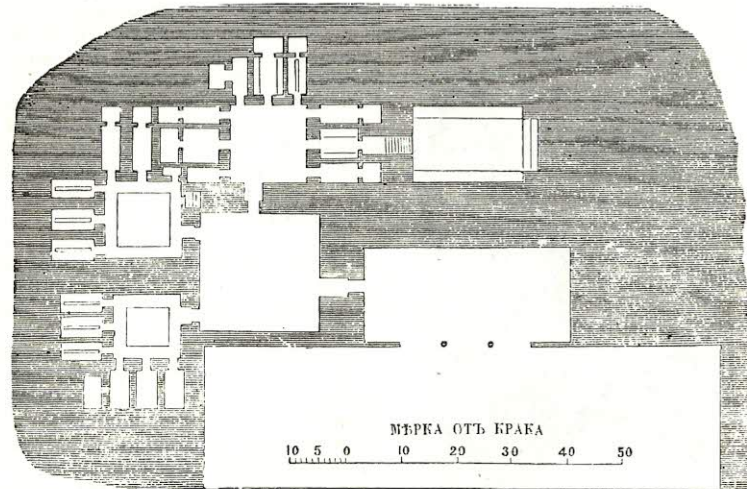
Между най-забѣлѣжителны-тъ стары гробища сж онѣзи които ся намиратъ на сѣверъ отъ Іерусалимъ които изобщо ся наричатъ "гробове-тъ на царѣ-тъ." Вжж. стр. 386. Не ся знае отъ кого тѣ сж были направени; но не може да бѣдѣтъ гробове на Іудины-тъ царѣ, които

бѣхъ на горѣ Сіонъ. Вѣроятно тѣ сж были направени или отъ Ирода Великаго, или отъ Еленѣхъ, вдовицѣхъ на Монобазѣ Адиабинскыи царѣ. Тя прѣгжрихъ Еврейскѣхъ-тъ религіѣхъ, и ся установи да живѣе въ Іерусалимъ, дѣто тя съ волны помощи гледаше бѣдны-тъ прѣзъ гладъ-тъ въ дни-тъ на Клавдія Кесаря, споменѣтъ въ Дѣян. 11; 28.

Но кой-то и да е направилъ тѣзи гробове, тѣ сж една забѣлѣжителна останка отъ старинѣхъ. Пѣтничѣхъ-тъ влиза въ тѣхъ прѣзъ единъ двѣръ дългъ 92 крака. Къмъ западъ отъ тойзи двѣрь има прѣддверіе, което ся простира 39 крака отъ сѣверъ къмъ югъ. Отворено-то лице было подпрѣно на два стѣлпа, и изящно украсено. Отъ южный-тъ край на прѣддверіе-то ся намѣрва проходъ кой-то води, въ единъ прѣднѣхъ стаѣхъ 49 крака на дължъ и 18 на ширѣ. Два пѣтъ отъ южнѣхъ-тъ и единъ на западнѣхъ-тъ странѣхъ на тѣзи прѣднѣхъ стаѣхъ искриватъ въ други стаи, прѣзъ които челоуѣкъ дохожда при гробове-тъ. Всичко е было изваяно съ голѣмѣхъ точность, и трѣба да е было направено съ иждивеніе на много пары.

Поезія у Еврей-тъ. Отъ изящны-тъ искусства, само поезіѣхъ-тъ сж обработвали Еврей-тъ, която по боговдѣхновеніе достигнѣла до най-высокъ степенъ на съвършенство. Поезія-та у Еврей-тъ была почти лирическа; но была поучителна (дидактическа), оплакователна (елегическа), пастырская, или пророческа, тя пакъ ся е лирическа. Лирическа-та поезія е живо израженіе на вѣтрешны вълненія, слѣдъ, тя е лична (субективна), т. е. занимава ся съ дѣйствія-та и чувствованія-та на умъ-тъ; въ противоположность на епическѣхъ-тъ поезіѣхъ, която е нелична (обективна), т. е. говори за вѣншыи прѣдмѣты. Главныи-тъ прѣдмѣты на Еврейскѣхъ-тъ поезіѣхъ е вѣра-та и послѣ отечестволюбіе-то, което,

“ГРОБОВЕ-ТЬ НА ЦАРИЕ-ТЬ.” (Виж. Стр. 385).

подъ богодржавіе-то бѣ твердѣ тѣсно свързано съ религіѣ-тж. Най-явна-та и отличителна черта на тѣзи поезіѣ е възвышенность-та ѿ. Религіозна-та поезія въ древни-тѣ врѣмена е почти исключительно Еврейска; малко-то религіозны поемы у други-тѣ народы не заслужаватъ да ся сравнятъ съ Еврейскы-тѣ.

Въ три нѣща поезія-та на Евреитѣ различа отъ прозѣ-тж имѣ: 1. По особенно-то поетическо естество на съдържаніе-то си, на което отличителны-тѣ черты сж възвышенность, дързекость, высокы метафоры, олицетворенія, и др. 2. По особености-тѣ на поетическы-тѣ си слога, които не сж толкозъ стрѣскателны колкото въ Гръцкѣ-тж и Римскѣ-тж поезіѣ. 3. По ритмѣ-тж, която различа отъ мѣркѣ-тж.

Ритма-та на Еврейскѣ-тж поезіѣ сж състои въ параллелизмѣ-тѣ ѿ, на който основно-то правило е, всѣкый стихъ да има двѣ съотвѣтствующы части или члена.

Параллелизмѣ-тѣ на Еврейскѣ-тж поезіѣ сж срѣща или въ мысль-

тж, или въ формѣ-тж на поемѣ-тж. Първый-тѣ видъ параллелизмѣ бѣва три вида; сир.

1. *Единозначнѣ* (синонимѣ); когато два-та члена неказватъ сжжѣ-тж идеѣ съ различни, но тѣсно, и често буквално, съотвѣтствующы думы; като за пр.

Що е человекъ, та да го помнишь?

Или сынъ человеческый, та да го посѣщавашъ?

Псал. 8; 4.

Защо ся расъучахъ язычници-тѣ, И народи-тѣ намыслихъ суетѣ?

Псал. 2; 4.

Този който сѣди на небеса-та ще ся смѣ:

Господь ще имѣ ся поругае.

Псал. 2; 4.

Рече ли дивный осель при тревож-тж?

Или мучи ли воль-тѣ при яслы-тѣ си?

Іов. 6; 5.

По този видъ параллелизмѣ е изложена и пѣснь-та на Ламеха, Быт. 4; 23. Іов. 7; 1, и др.

2. *Противоположенѣ* (антитезѣ); когато двѣ противоположны мы-

сли ся исказватъ въ два-та члена; за пр.

Кжща-та на нечестивы-тѣ ще ся събори:

Но шатѣр-тѣ на правы-тѣ ще цвѣти. Прит. 14; 11.

Мекъ отвѣтъ утишава ярость: А жестока дума възбужда гнѣвъ.

Прит. 15; 1.

3. *Синтетическый*; когато при мысль-тж на първыя членъ ся при-тури нѣщо повече; сжща-та съ-отвѣтственность на фразы-тѣ ся пази както по-прѣди; за пр.

Законъ-тѣ Господень е непороченъ, възвраща душѣ-тж:

Свидѣтельство-то Господне е вѣрно, умудрява просты-тѣ:

Повелѣнія-та Господни сж правы, веселятъ срдце-то:

Заповѣдѣ-та Господня е свѣтла, просвѣщава очи-тѣ:

Страхъ-тѣ Господень е чистъ, прѣбывае въ вѣкъ:

Сждбы-тѣ Господни сж истинны, купно и праведны.

Псал. 19; 7, 8, 9.

Простъ *ритмическый* параллелизмѣ е онзи, въ който никакво подобіе или съотвѣтственность на мысль не сжществува; но като че стихъ-тѣ ся прѣсича на съотвѣтствующы числа; тѣй за пр.

Но азъ, *шере*, помазахъ царя си Надъ Сионъ, святѣ-тж мой горѣ.

Псал. 2; 6.

Мнозина думать за мой-тж душѣ:

Нѣма за него спасеніе въ Бога.

Псал. 3; 2.

Той най-много ся срѣща въ Плачъ Іереміевъ, дѣто на да ли ще ся намери другъ видъ параллелизмѣ.

До тука ный разгледахмы просты-тѣ и най-свършенны-тѣ двучленны параллелизмы, такыва каквито обыкновенно ся срѣщатъ въ Псалмы-тѣ, Іовъ, и др. Но въ книги-тѣ на пророцы-тѣ и въ нѣкои псалмы, ный намирамы други по-неправилны, и наврѣменѣ *сложны* параллелизмы. Параллелизмѣ-тѣ е

неправиленъ когато единъ членъ е по-късъ отъ другъ; както въ Ос. 4; 17.

Ефремъ ся прилѣпи при идолы-тѣ:

Оставѣте го.

Сложный-тж параллелизмѣ бѣва нѣколко вида; когато стихъ-тѣ има три члена или успорѣдны е-динъ на другъ, както въ Іов. 3; 4, или два-та отъ тѣхъ противоположны на третій-тѣ; както за пр.

Защото сж прави пшница-та Господни,

И праведни-тѣ ще ходять по тѣхъ:

А прѣстѣпници-тѣ ще паднѣтъ въ тѣхъ. Ос. 14; 9.

Или когато стихъ-тѣ има четири члена, отъ които всѣкый е съставенъ отъ двѣ просты успорѣдны части, или първый-тѣ редѣ отговаря на третій-тѣ, а второй-тѣ на четвъртый-тѣ, или всѣкы-тѣ почти успорѣдни помежду си; както за пр.

Воль-тѣ познава столана си,

И осель-тѣ ясли-тѣ на господаря си:

Израиль не знае,

Людіе-тѣ ми не разумѣватъ.

Иса. 1; 3.

Защото колкото е небе-то высоко отъ земѣ-тж,

Толкозъ е голѣма милость-та му къмъ онѣзи, които му ся боятъ.

Колкото отстои истокъ отъ западъ,

Толкозъ е отдалечилъ отъ насъ прѣстѣпленія-та ни.

Псал. 103; 11, 12.

Уста имать, но не говорятъ;

Очи имать, но не видять;

Уши имать, но не чуѣтъ;

Нито дыханіе има въ уста-та имъ.

Псал. 135; 46, 47.

Псал. 2 и 15 ни даватъ прилѣпы на повечето видове поетическый параллелизмѣ.

Освѣнъ ритмѣ-тж има и други особености свойственны на Еврейскѣ-тж поезіѣ; като за пр. *сиро-фа-та*, както въ Псал. 107, 42, 43,

дѣто стихове 8, 15, 21 и 34 отъ 107 Псал., отъ 42 Псал. 5, 11, и 5-ый отъ 43 служатъ за припѣвъ въ край-тъ на всякъ строфѣ. Тѣй и азбучни-тъ псалми и поемы (виж. Буквы); и псалмы-тъ по степенн-тъ, дѣто главны-тъ думы на всѣкой стихъ ся повтарятъ въ начало-то на слѣдующий-тъ стихъ. Виж. Степени.

Повече отъ третѣх-тъ часть на Вет. Завѣтъ е поезія, включающа по-голѣмѣх-тъ часть отъ книгѣх-тъ Іовъ, Псалмы-тъ, Соломоновы-тъ книги, и повечето книги на пророцы-тъ; обаче, въ тѣсний-тъ смыслъ на думѣх-тъ има три поетически книги въ Ветхый-тъ Завѣтъ: Іовъ, Псалмы-тъ, и Притчи-тъ, които иматъ единъ особенъ видъ знакове за пѣяніе. Поетически уломѣци ся срѣщатъ тукъ-тамъ распрѣснѣти изъ исторически-тъ книги, както въ Быт. 4; 23, 24. Исх. 32; 18. Числ. 21; 14, 15, 18, 27—30. 23; 7, 18. 24; 3, 15. И въ Новый Завѣтъ има доста мѣста изложени поетически; въ тѣхъ този Еврейскій слогъ ся види като че прѣминува въ Гръцкый-тъ, Мат. 8; 20. Лук. 4; 46—55 и 68—79. Рим. 11; 33—35. Отк. гл. 18. 19; 4—3.

Поздравленіе. Обыкновенно-то изрѣченіе за поздравленіе между Еврей-тъ е было "Шаломъ ле-ха," сирѣчь, Миръ вамъ. Сжщо-то изрѣченіе употрѣбляватъ Араби-тъ и до днесъ: тѣ казватъ, Миръ вамъ, на което поздравеный-тъ человекъ отговаря, Вамъ миръ, Быт. 29; 6. Сжд. 48; 15. Другы изрѣченія за поздравленіе ся намиратъ въ Св. Писаніе, и повечето отъ тѣхъ сж благословія; като, "Господь да бже съ тебе;" "Здравствуй," или Веселъ бжди; "Да бжедъ благословенъ отъ Господа." Источни-тъ народи придружатъ по-отличны-тъ си поздравленія съ разны церемоніи или тѣлодвиженія; по нѣкога тѣ ся пригнѣждатъ и цѣлуватъ; по нѣкога по долній-тъ цѣлува рѣжж-тъ или

брадж-тъ на по-горній-тъ, или ся покланя ниско, като тури рѣжж-тъ си на гърды-тъ си послѣ ихъ издигне до устны-тъ или чело-то си. Виждь Іаковово-то поздравленіе на Исава, Быт. 33; и сравни Быт. 49; 1. 23; 7. 42; 6. 4 Цар. 25; 23. 2 Цар. 4; 2. Іоан. 20; 26. Точно-то и прилично-то извършваніе на нѣкои отъ тѣзи церемоніалны привѣтствія, особенно когато често ставатъ, изисква много врѣме; и заради това, когато пророкъ-тъ испрати слугѣх-тъ си да отиде бързишкомъ и да тури тоягѣх-тъ му връзъ умрѣло-то дѣте, той му каза да не поздравлява никого, нито пакъ да отговаря ако нѣкой го поздрави изъ пѣхъ-тъ, 4 Цар. 4; 29. По сжщж-тъ начинъ, нашій-тъ Спаситель забрани на седмдесетъ-тъ ученицы да не поздравяватъ никого въ пѣхъ-тъ, Лук. 10; 4, сирѣчь, по този отличенъ и труденъ начинъ, като си губятъ драгоцѣнно-то врѣме. Въ повечето случая тѣзи учтивостъ бше поверхностна и не отъ срдце; но благословеніе-то на Христа бше отъ срдце и имаше това което бше "по-добро отъ животъ-тъ." "Мой-тъ миръ ви давамъ; азъ не давамъ както свѣтъ-тъ дава," Іоан. 14; 27.

Покаяніе или раскаяніе, едно промѣненіе на ума, на мысли-тъ,

придружено съ скърбъ и печаль за нѣщо станжло и съ усърдно желаніе да не бы то направено. Такова бше раскаяніе-то на Іуда, Мат. 27; 3; и тѣй ся казва че Исаавъ "не намѣри мѣсто за покаяніе" въ бащѣ си Исаака, при всичко че той го търсеше съ слзы, Евр. 12; 17; сирѣчь, Исаакъ не бы могълъ да промѣни онова което б направилъ, нито да повърне благословеніе-то дадено на Іакова, Быт. 27. По нѣкога ся казва че Богъ ся "раскайва" защото е направилъ нѣщо, Быт. 6; 6, Іон. 3; 9, 10, не че той бы поискалъ да не бы го направилъ, но че въ негово-то провидѣніе наистинъ е станжло таково едно промѣненіе както може между человекѣх-тъ да ся припише на едно промѣненіе въ мысли-тъ имъ. Но истинно-то евангелско покаяніе или "покаяніе въ животъ" сѣстои въ това дѣло да усѣща человекъ печаль за грѣха си, да скърби за дѣто е направилъ грѣхъ и да избѣгва отъ него съ отвращеніе, въ сжщо-то врѣме искренно да ся старае като уповава на Божіи-тъ милость и на вліяніе-то отъ Святыя Духъ, да живѣе въ смиреніи и святѣхъ покорности на Божіи-тъ заповѣди и Божіи-тъ волѣхъ. Това покаяніе бва вынужено придружено съ истиннѣхъ вѣрѣхъ, и на онзи който така ся покае ся обѣщава свободно опрощеніе на грѣха поради заслугѣхъ-тъ на Іисуса Христа, Мат. 4; 17. Дѣян. 3; 19. 11; 48. 20; 21.

Покрывѣ. Староврѣмenni-тъ народи полагали голѣмы трудове да украсяватъ вѣтрѣшны-тъ покрывы на кщцы-тъ си. Покрывали ги съ кедровы и елховы дѣски, обковавали ги съ чисто злато, или съ сжщцѣнны каменіе, шарили ги съ разны краски, или изваявали по тѣхъ финицы, верижцы, и пр. 3 Цар. 6; 15. 2 Лѣт. 3; 5. Іер. 22; 14.

Полска мышка. Виждь Мышка.

ПОЛСКА МЫШКА.

Помазаніе е было единъ обычай въ общо употрѣбленіе между Еврей-тъ и други-тъ источны народы, и напушаніе-то му е было знакъ на жалѣніе, Иса. 61; 3. Тѣ ся помазвахъ косѣхъ-тъ, главѣхъ-тъ, и брадж-тъ, Псал. 104; 15. 133; 2. При тържества-та си и увеселенія-та си, тѣ помазвахъ венчко-то си тѣло; но по нѣкой пѣхъ само главѣхъ-тъ или крака-та, Псал. 23; 5. Мат. 6; 17. Іоан. 12; 3. То е было обыкновенъ знакъ на уваженіе къмъ гости-тъ, Лук. 7; 38, 46. Помазваніе на мъртвы тѣла е ставало такожде, за да ги упазитъ отъ изгниваніе, Мар. 14; 8. 16; 1. Лук. 23; 56. Тѣ помазвахъ паріе-тъ и

первосвященницы-тъ при тържественно-то имъ посвященіе, Исх. 29; 7, 29. Лев. 4; 3. Сжд. 9; 8. 4 Цар. 9; 46. 3 Цар. 19; 45, 46, сжщо по-

мазвахъ и святы-тъ сѣдове на скинїи-тѣ и на храмъ-тъ, Исх. 30; 26. Това помазаніе на священны лица и святы вѣщи е означавало тѣхно-то отдѣленіе и посвященіе на службѣ-тѣ Божїи; и сѣжпоѣнна-та и благоуханна-та смѣсь назначена за тѣзи цѣль е была запрѣтена за всички други, Исх. 30; 23—33. Из. 23; 41.

Обычай-тъ за помазваніе съ елей или съ ароматы е былъ такожде обыкновенъ между Грѣцы-тъ и Римляны-тъ; особенно помазваніе-то на гости-тъ при тържества-та.

Помазаніе, въ 1 Іоан. 2; 20, 27, прѣсно значи съобщеніе на благодать-тѣ на Святаго Духа на вѣрны-тъ, която гѣ води въ пѣть-тъ на истинѣ-тѣ и святостѣ-тѣ.

Понтийскій Пилатъ. Вижде Пилатъ.

Понтъ, областъ въ сѣверо-источнѣ-тѣ часть на Малж-Азіи, оградена на сѣверъ съ Черно море, на западъ съ Галатїи и Пафлагонїи; на югъ съ Каппадокїи и отъ части съ Арменїи, и на истокъ съ Колхидѣ. Първо тя ся управлявала отъ царіе, и достигнѣла до най-дѣлтушо сѣстоианїе на вѣрме-то на Митридата Великий, който ратува дълго вѣрме съ Римляны-тъ, и най-послѣ бѣ покоренъ отъ Помпея; слѣдъ разбиванїе-то на този царь Понтъ станѣ Римска областъ, часть отъ великѣ-тѣ Римскѣ имперїи. Амасїа, столица-тъ ѣ, бѣ мѣсторожденїе на землосисателя Страбона; и единъ отъ главны-тъ ѣ градища, Трапезусъ, още цѣвти подъ име-то Трапезонтъ. Много Евреи живѣяхъ въ Понтъ, и отъ вѣрме на вѣрме “вълизяхъ въ Іерусалимъ на прѣданикъ-тъ.” Дѣян. 2; 9. Прѣданикъ-тъ Акила бѣ отъ Понтъ, Дѣян. 18; 2; и още отъ рано Слово-то Божїе бѣ проповѣдано тукъ, 1 Пет. 1; 4.

Поплий, претектъ-тъ въ Малж по вѣрме-то когато Ап. Павелъ пѣтегли коработрушенїе на този

островъ, слѣдъ Р. Х. 60, Дѣян. 28; 7—9. Поплий прїе у дома си Павла и другари-тъ му, и нагости гѣ прїятелски. Баща му, тежко боленъ, и много други болни, бѣхъ чудесно исцѣлени; тѣ гости-прїемчиво държахъ Павла и прїатели-тъ му прѣзъ едно зимно тримесчїе, и на трѣгванїе гѣ снабдахъ съ всякакви погрѣбности.

Пороци, недостатѣци или грозоти. Пороци-тъ правяхъ челоуѣцы-тъ неспособны за священство, и животны-тъ за жѣртвоприношенїе. За тѣхъ ний имамы едно подробно исчисленїе въ Лев. 21; 18—20. 22; 20—24. Това изискаванїе на законъ-тъ ся относяше къмъ Великий-тъ Священникъ, Христа, който принесе себе си непороченъ Богу.

Порта. Въ старо вѣрме порты-тъ на укрѣпленїи-тъ градове сѣ были въобще дървени, Сѣд. 46; 3, често покрыты съ дебелы желѣзны или мѣдны плочы, Псал. 107; 46. Иса. 45; 2. Дѣян. 12; 10, запрѣнены съ лостове и прѣчници, Втор. 3; 5. 3 Цар. 4; 13, и забранены отъ страны-тъ съ стѣплове и кулы, 2 Цар. 18; 24, 33. Паднѣхъ ли порты-тъ въ рѣцѣ-тъ на неприятели-тъ, градъ-тъ ся считаше вече за прѣвзетъ, Втор. 28; 52. Сѣд. 5; 8. Отъ това е дѣто “порта” понѣкога значи власть, сила, владычество. Почти въ сѣщїи-тъ смыслѣ и Турско-то правителство ся нарича Порта-та. Богъ ся общава Аврааму че сѣме-то му ще облада врата-та на врагове-тъ си, т. е. градове-тъ имъ и крѣпости-тъ имъ, Быт. 22; 17. “Врата-та адовы” които нѣма да одолѣятъ на църквѣ-тѣ, значи, могущество-то адово или самси адѣ.

Въ Источны-тъ страны, прѣдъ градеки-тъ врата е имало едно отворено мѣсто, което служило и за тържище и за сѣдовище, Быт. 23; 10—18. Рув. 4; 1—12. Втор. 16; 18. 21; 19. 25; 6, 7. Прит. 22; 22. Амсс. 5; 40, 42, 45. Тамъ хора-та

ся събирали за да прѣкарватъ праздно-то си вѣрме, Быт. 49; 1; и за това “сѣдѣщи-тъ при врата-та” сѣ были лениви-тъ, празнословци-тъ и пїянци-тъ, Псал. 69; 12. Бѣдственно-то сѣстоианїе на единъ градъ ся е познавало отъ това че когато имало бѣда, тамъ никой не ся явявалъ, Иса. 44; 31. Іер. 14; 2. На градскїи-тъ междѣнъ при градскы-тъ врата начальни-тъ и проци-тъ обнародвали проглашенїа си, Прит. 1; 21. 8; 3. Иса. 29; 21. Іер. 47; 49. 26; 40. Не далечъ отъ сѣщо-то мѣсто ио вѣтъ отъ градъ-тъ сѣ ставали и смѣртны-тъ наказанїа, 3 Цар. 21; 13. Дѣян. 7; 58. Евр. 13; 12. Растворены врата сѣ показвали радость, Псал. 24; 7, 9, и безопасность, Отк. 21; 25.

Поручникъ, единъ който ставалъ лично отговоренъ за появленїе-то на другыго, Быт. 43; 9. 44; 32, или за пѣдно-то исплащанїе на дългове-тъ му, и др. Прит. 22; 26. Христосъ е “поручникъ-тъ на подобрь завѣтъ;” т. е. въ славный-тъ завѣтъ на милость той ся обвязва да понесе всички-тъ дългове на людїе-тъ си спрямо божественны законъ за да можѣтъ ся опрости, и обогати съ всички-тъ завѣтны блага, Евр. 7; 22. Отъ тука него-во-то самовольно подчиненїе на смѣръ, Иса. 53; 5, 42.

Поселенїе Римско (Колонїа), Дѣян. 16; 12. Така ся наричалъ градъ-тъ, който ся управлявалъ по Италїанскы законы, като ся населявалъ отъ Италїанскы поселенцы.

Посланїа. Писмовны-тъ съобщенїа ся види да сѣ были малко въ употребленїе у стары-тъ Евреи. Малко писма сѣ упоменѣты въ Ветхыя Завѣтъ, 2 Цар. 11; 14. Езд. 4; 8. Пращахъ гѣ по прїатели или пѣтници, Іер. 29; 3, или съ царскы скороходцы, 2 Лѣт. 30; 6. Есѣ. 8; 10. Писмо-то бываше обыкновенно свито на свѣтъкъ, и вѣнкашнїи-тъ му край залѣпенъ. Писмо-то понѣкога и запечатвахъ, 3 Цар. 21; 8, и понѣкога го обви-

вахъ съ прѣврѣски, или го туряхъ въ сѣжпотканїи и богато украсенѣ торбѣ. Да ся пратеше отворено писмо бѣше знакъ на прѣзренїе, Неем. 6; 5. Въ Новый-тъ Завѣтъ имамы много примѣры за писма, излѣзли изъ подъ пера-та на апостолы-тъ.

Посланїа-та сѣ онѣзи боговдѣхновенны писма въ Н. Завѣтъ, които сѣ были написаны отъ апостолы-тъ въ разны случаи, за да похвалятъ или да обличатъ Христїанскы-тъ церкви и да гѣ въведѣтъ въ правыя пѣть. Духъ Святый така е промыслилъ за насъ щото да имамы не само изложенїе-то на Евангелскы-тъ истины, но и прїиспособенїе-то имъ на разны-тъ челоуѣчески нужды въ извѣредны обстоятелства. Не трѣба да мыслимъ че всѣка бѣлѣжка или всѣко писмѣ, писаны отъ апостолы-тъ или отъ помощни-тъ имъ, сѣ были боговдѣхновенны или назначены за послѣдующы-тъ вѣкове, 1 Кор. 5; 9. Кол. 4; 16. Само онѣзи писма сѣ ся упазили до наше-то вѣрме отъ всеуправляющѣ-тѣ рѣкѣ на Провидѣнїе-то които сѣ были боговдѣхновенны и които отпослѣ можехъ и можѣтъ да служѣтъ за увѣщанїе и назиданїе на Христово-то паство. Когато четемъ едно посланїе, ний трѣба да имамы прѣдъ видъ нуждѣ-тѣ коюто го е прѣдизвыкала, обстоятелства-та на онѣзи къмъ които е было отправено, вѣрме-то когато е было писано, и цѣль-тѣ и назначенїе-то му. Ний трѣба да винмамы и на писменнїи-тъ слогу на писатель-тъ, на начинъ-тъ по коюто той ся изразѣва, на слѣдствие-то коюто той е исказалъ да произведе у читателя-тъ сѣ, и на много други обстоятелства.

Отъ книги-тъ на Н. Завѣтъ, двадесетъ и една сѣ посланїа; четиринадесетъ отъ тѣхъ сѣ Павловы, едно е Іаково, двѣ Петровы, три Іоанновы, и едно Іудино. Въ канонъ-тъ тѣ не слѣдѣватъ едно слѣдъ друго споредъ хронологическїи-тъ

имъ редъ, и слѣдовательно добръ бы было да ся водимъ отъ Апостолескы-тъ Дѣянїя ако искамы да узнаемъ за разны-тъ врѣмена въ които-тъ сж были отправены до церкви-тъ. Когато знаемъ врѣмето въ което единъ писатель описва едно събитіе, ный можемъ да разберемъ и чувства-та отъ които той ся е движалъ по онова врѣме. Послания-та отправены кѣмъ разсыяны-тъ Іудеи отъ Іоанна и Іакова, отъ Петра и Іудж, много различатъ по слогу-тъ и по приспособеніе-то си отъ онѣзи на Павла до язычници-тъ; и Павловы-тъ посланїя имать много израженїя и споменувать много нѣща които първи-тъ имъ читатели сж разумѣвали по-добрь отъ насъ.

Постелникъ царевъ е былъ единъ чиновникъ надъ царскы-тъ спалин, Дѣян. 12; 20. Въ царскы-тъ дворецѣ въобще скопци сж ся употрѣбляли на тѣзи службж, Евс. 4; 10, 12, 15.

Постъ. Въ всички-тъ вѣкове и между всички-тъ народы человѣци-тъ сж ся прѣдавали на постъ въ врѣмена на скърбъ и бѣдъ, Іон. 3; 5. Постъ-тъ може да ся счита като слѣдствие на едно естествено побужденіе, което въ печалны обстоятелства кара человѣцы-тъ да лишавать себе си отъ хранж. Въ Библиѣ-тъ ся споменува че Моисей и Ілія, както и Іисусъ Христосъ, постили сорокъ дни. Тойзи постъ-тъ сж прѣминжли свѣрхестественно, Втор. 9; 9. 3 Цар. 19; 8. Мат. 4; 2. Еврей-тъ често сж прибѣгвали кѣмъ постъ, когато сж искали да смиратъ себе си прѣдъ Богъ, да исповѣдватъ грѣхове-тъ си и да търсятъ милость-тъ му, Сжд. 20; 26. 1 Цар. 7; 6. 2 Цар. 12; 16. Неем. 9; 1. Іер. 36; 9. Особено въ врѣмена на общонародны нещастїя, тѣ сж опрѣдѣляли извѣрредны посты, и сж карали да постятъ не само пълнолѣтны-тъ и по-взрастны-тъ но и сучацы-тъ дѣвица, Іоил. 2; 16; виж. и Дан.

10; 2, 3. У Еврей-тъ постъ-тъ е държалъ отъ привечерь до привечерь, т. е. единъ ноцъ и единъ день. День-тъ на умилостивеніе-то е былъ споредъ законъ-тъ единичкы-тъ имъ народенъ день за постъ.

Не е явно отъ животъ-тъ и отъ ученіе-то на Іисуса Христа да е установилъ нѣкой особенъ постъ. Виднѣжъ той споменжлъ на ученицы-тъ си че тѣ ще постижтъ слѣдъ смъртъ-тъ му, Лук. 5; 34, 35. Съгласно съ това, животъ-тъ на апостолы-тъ и на първы-тъ вѣрующы ся е придружавалъ отъ самоотверженїя, страданїя и неяденїя, 2 Кор. 5; 7. 11; 27. Іисусъ Христосъ е припозналъ обычай-тъ да ся пости, и апостолы-тъ сж постили въ особенны случаи, Мат. 6; 16—18. Дѣян. 13; 3. 1 Кор. 7; 5.

Потифера, сличевъ, Іліопольскый жрецъ, чїяго дѣщеря ся даде за съпругъ на Іосифа, Быт. 41; 45. Това име, подъ различни видове, ся срѣща по древны Египетскы памятники.

Потіоли, кладенци-тъ, сегашный-тъ градъ Потцуоли въ Кампанїѣ, у Італїѣ, на сѣверный-тъ край на Неаполескый заливъ. Той бѣ Римско поселеніе. Тукъ Павелъ прѣстои седмъ дни, прѣзъ прочуто-то си пхтешество отъ Кесарїѣ за Римъ, Дѣян. 28; 13.

Потокъ, по Еврейскы *нахалъ*, означава и порой-тъ и долину-тъ прѣзъ коїкото тече, Числ. 13; 23. 34; 5. Іов. 6; 15, и др. Такыя водотеченїя сж за источны-тъ хора поразителни образи на нечистоту и въроломїе. Като протичать само прѣзъ дѣждовно врѣме, и прѣсхвватъ отъ лѣтнѣ-тъ жегжъ, а нѣкои по пустыни-тъ още порано, тѣ горячо осушавать сладкж-тъ надѣжднѣжъ и ожиданїе на ждныя и може-бы погнѣвающы пѣтнѣжъ, Іов. 6; 15—20. Іер. 13; 18.

Потопъ, едно повсемѣстно наводненїе което было испратено на земѣ-тъ въ врѣме-то на Ноя, и отъ което само осмъ человѣцы ся

избавили. Моисеево-то повѣствованїе за това събитїе ся намира въ Быт. 6—8. Виждѣ **Ковчегъ Ноевъ.** Причина-та на този потопъ сж были грѣхове-тъ на человѣческый-тъ родъ. Повечето тълкователи на Св. Писанїе вѣрватъ, че потопъ-тъ, за който става рѣчь, е станжлъ 1656 год. отъ створенїе-то на свѣта, или 2348 год. до Р. Х. Врата-та на ковчегъ-тъ, съ богоспасимы-тъ въ него, като ся затворили, потопъ-тъ захванжлъ: цѣли сорокъ дни наредъ дѣждъ-тъ падалъ отъ небе-то като изъ ведро, всичкы-тъ извори на голѣмж-тъ бѣднѣжъ ся распукижли, и небесны-тъ хляби ся растворили. Всичкы-тъ человѣци и всичкы-тъ твари живущы на земѣ-тъ погнѣжли, освѣнь Ноя и неговж-тъ челядь. За цетъ мѣсеци вода-та слѣдвала да ся издига, когато ся възвысила петнадесетъ лактїе надъ планины-тъ. Наконецъ воды-тъ захванжли да спадать; най-высока-та земля ся появила, и ковчегъ-тъ застанжлъ на горѣ Араратъ. Прѣминжли вече три мѣсеца слѣдъ това и понизкы-тъ планинскы върхове захванжли да личать. Тогава слѣдъ сорокъ дни Ное испыталъ състояние-то на земнѣ-тъ повърхность като испратилъ изъ ковчегъ-тъ единъ гарванъ; послѣ той испращалъ за сжщж-тъ цѣль три пѣти, на прѣзъ единъ седмицъ, единъ гѣлжбъ. Наконецъ той отмахнжлъ покрывъ-тъ на ковчегъ-тъ, и като видѣлъ че нѣмало вече потопъ, излѣзлъ изъ ковчегъ-тъ, съградилъ единъ олтарь, и върху него принеслъ всесжжженїя Господу. Отъ своѣхъ странжъ Богъ опрѣдѣлилъ небеснѣ-тъ джжъ да бжде като залогъ на обѣщанїе-то му че той не ще вече да разорява человѣческый-тъ родъ съ потопъ.

Понеже всичкы-тъ народы сж произлѣзли отъ Ноевж-тъ челядь, память-та на това събитїе ся е

увѣковечила въ народны-тъ прѣданїя. Такыя прѣданїя сж ся намѣрили както у Египтяны-тъ, Халдейцы-тъ, Финикїѣ-тъ, Грѣцы-тъ, Индусы-тъ, Кытайцы-тъ, Японцы-тъ, Скиѣ-тъ, и Целты-тъ, така сжщо и въ западно-то полушарїе между Мексиканцы-тъ, Перувианцы-тъ и островитяны-тъ на Тихыя Океанъ. Потопъ-тъ, за който ся говори въ Св. Писанїе, не е былъ естествено слѣдствие отъ дѣйствие-то на нѣкои естественны законы, но едно слѣдствие на чудотворно Божїе дѣйствие.

Въ Н. Завѣтъ, за потопъ-тъ ся говори като за едно грамадно проявленїе на Божїѣ-тъ силж, подобно на міростздание-то и на всемірный-тъ пожаръ, който наконецъ ще стои всяко въ пламѣ-цы-тъ си. Чрѣзъ потопъ-тъ ся изяснява Божїе-то длготѣрпѣнїе и второ-то пришествїе на Спаситель-тъ, 2 Пет. 3; 5—7. Мар. 24; 38.

Почечун, еморонди или маясжлъ, 1 Цар. 5; 12.

Почитанїе кѣмъ лица. Сжднѣ-тъ на Еврей-тъ имахж наставленїе да сждятъ точно споредъ истинѣ-тъ и правдѣ-тъ безъ да гледать сравнително коя страна отъ двѣ-тъ има по-голѣмо богатство, влїанїе или другы прїмущества, Лев. 19; 15. Втор. 16; 19. Прит. 24; 23. Така Богъ сжди, не споредъ вѣнкашныя изгледъ и положенїе, но споредъ срдце-то, Дѣян. 10; 34. Рим. 2; 6—11. Така человѣцы-тъ трѣба да оцѣнявать и да ся отнасятъ кѣмъ ближны-тъ си; а да ся ласкае богаты-тъ и влїятелный-тъ строго е осжжено въ Св. Писанїе, Прит. 28; 21. Іак. 2; 1—9. Іуд. ст. 16.

Поясъ. “Прѣпашы чрѣсла-та и” въ Библиѣ-тъ значи приготои ся да вършишь работж, 4 Цар. 4; 19. Дѣян. 12; 8, и “да бжджъ чрѣсла-та ви опасаны” — надѣржайте ся и бждѣте готови, Лук. 12; 34. Стари-тъ сж вѣрвали че колкото повече ся прѣстѣгнува нѣкой, тол

кова по-голтѣмъ силѣ добыва, и това тѣхно понятіе ся изображава въ нѣкои увѣщанія къмъ Христіанскѣ доблѣсти и великодушіе, Іов. 38; 3. Іер. 1; 47. Еф. 6; 14. 1 Пет. 4; 13. Комуто поясѣтъ ся распахше, той е уморенъ и не е приго-твенъ за да ся залови за работѣ, Иса. 5; 27. Мешинены поясы носили въ старо врѣме бѣдни-тѣ, и пророци-тѣ, 4 Цар. 1; 8. Мат. 3; 4. По-богати-тѣ сѣ носили поясы памучны, или копринены; и копринены-тѣ поясы често бывали поржбены. Пояси-тѣ на онѣзи които ся прѣпасаватъ служатъ и като джебове или торбы: въ тѣхъ тѣ си държатъ кисии-тѣ и други си-тны и дребны нѣща, Мат. 10; 9. Мар. 6; 8. Еврей-тѣ сѣ прѣпасавали на поясы-тѣ си и по единъ ножъ, 1 Цар. 23; 43. 2 Цар. 20; 8. Писари-тѣ носили мастилицы-тѣ си на поясы-тѣ си, Іез. 9; 2.

Праведный-тѣ (Евр. *Яшар*). Книга-та на Праведный-тѣ, за коик-то е споменѣто въ Ис. Нав. 10; 43, и 1 Цар. 1; 48, ся види че е была сборка отъ народны, исторически, вѣстѣрженны и жаловиты дѣла, запазена до врѣме-то на Давида. Іосифъ говори за нѣ-кѣсѣ си книгѣ на Яшаръ, която тогава была въ употребленіе въ храмъ-тѣ, но нищо наздраве не е знайо за неѣхъ.

Правосѣдіе, правда, начало на справедливость, което опрѣдѣлява степенъ-тѣ на правотѣ-тѣ на едно поведѣніе, и което си прѣдполага да рѣзпечи надлежно-то уваженіе къмъ всички-тѣ права на други-тѣ — къмъ лица-та имъ, имота имъ, и отношенія-та имъ. То има работѣ, не само съ паричны рас-правы, но съ всѣко нѣщо относимъ къмъ частный-тѣ и дружественный-тѣ животъ на чловѣцы-тѣ. То е първо между качества-та които ся удобряватъ отъ Слово-то Божіе; и праведный-тѣ, който „обыча милость, и ходи смиренно съ Бога,” одѣлоторява всѣхъ

правдѣ. Правосѣдіе-то у народо-начальниці, управители, и сѣдѣи, изисква ся да е безпоязнено и безпристрастно, и рѣшенія-та му да можѣтъ да понесѣтъ испытаніе прѣдъ небесный-тѣ сѣдѣ, Втор. 1; 16, 17. 2 Цар. 23; 3. 2 Лѣт. 19; 6—10. Сѣдѣ-тѣ е Божіе прѣдѣи-ство, и всѣкий земень сѣдѣ под-лежи подъ небесный-тѣ сѣдѣ. Пра-ведно-то отсѣженіе е гласъ Бо-жій; и отъ това излиза дѣто не-праведно-то е дважди мерзостно прѣдъ очи-тѣ му.

Божія-та правда е онова сѣще-ственно и безконечно свойство въ което ся олицетворява свѣршен-ство-то на Божіе-то естество и на Божіи-тѣ пѣтица, и което е е-диничный-тѣ образецъ на спаве-дливость въ вселеннѣ-тѣ, Втор. 32; 4. Псал. 89; 14. Божія-та прав-да не можаше да остави свѣтъ-тѣ безъ законы, и не може да не ги оправдава като наказва всѣко прѣ-стѣпленіе противъ тѣхъ; и поне-же чловѣческий-тѣ родъ посто-янно ги нарушава, то всѣка чело-вѣческа душа е подъ осѣженіе, и неизбѣжно ще погыне, ако не ся откупи съ кровъ-тѣ Христовѣ.

Раздаване-то на правосѣдіе-то, у Еврей-тѣ ся отличава по про-стотѣ-тѣ и бързотѣ-тѣ си. Въ най-стары-тѣ врѣмена патриархъ-тѣ на всѣко домородство бѣше сѣдникъ-тѣ му, Быт. 38; 24. По-напоконъ, старей-тѣ на всѣко до-мородство, племе, или градъ бы-вахъ сѣдници-тѣ имъ по есте-ственно право. Въ пусгынѣ-тѣ, Моисей благоустрои за Еврей-тѣ едно редовно тѣло сѣдници, кои-то имахъ подъ вѣдомство-то си нѣкои по десѣтъ домородства, дру-гы по петдесѣтъ, по сто, или по хылядо. Мѣжны-тѣ случаи относѣхъ до Моисея, и той много пѣти просяше божественно паставленіе за тѣхъ, Исх. 18; 21—26. Лев. 24; 12. Тѣзи сѣдници бѣхъ, вѣроятно, князевѣ-тѣ на сѣбраніе-то и родо-начальниці-тѣ, за които четемъ въ

Числ. 7; 2. Ис. Нав. 9; 43, и др. Въ Ханаанскѣ-тѣ земѣхъ, мѣстни начальниці ся опрѣдѣляхъ за всѣ-кой градъ и за всѣко село; и тѣмъ ся давахъ наставленія да сѣдѣ-ствуватъ съ священницы-тѣ, зашто правленіе-то бѣше по всичко богодържавно, правленіе на Іеова, върховный-тѣ Сѣдѣхъ на Израиля, Втор. 16; 18. 17; 8—10. 19; 17. 21; 4—6. Незваничны-тѣ сѣбранія на старѣйшины-тѣ сѣдове ставахъ при градскы-тѣ порты, като най-явно и най-сгоднѣ мѣсто, Втор. 21; 9. 22; 15. 23; 7; и тамъ ся под-тврдявахъ и сговори-тѣ за про-дажбы и други споразумѣнія, Руе. 4; 1, 9. Іер. 32; 7—15. Пророчица Девора сѣдеше Израиля подъ едно финиково дърво, Сѣд. 4; 5. Самуилъ обхождалъ всѣхъ годинѣхъ градове-тѣ и села-та и на опрѣдѣ-лены мѣста ся спиралъ да сѣди, 1 Цар. 7; 16. 8; 1; и между царіе-тѣ Іосафатъ направъ особно распо-режденіе за вѣрно-то раздаване на правосѣдіе-то, 2 Лѣт. 19. Царіе-тѣ сами бѣхъ върховны-тѣ сѣ-дѣи, и съ неограниченъ власть, 1 Цар. 22; 16. 2 Цар. 4; 9, 40. 3 Цар. 22; 26. Отъ тѣхъ ся очакваше, оба-че, да гледатъ да не ся обезпра-вае никой, и до тѣхъ добывахъ достѣпъ всичкы онеправдани. На много мѣста въ Св. Писаніе забѣ-лѣжвамы и оплакванія противъ сѣдници, набѣдяваны за подкуп-ничество и кривосѣдіе, 1 Цар. 8; 3. 3 Цар. 21; 8—14. Иса. 1; 23. 40; 1. Мих. 3; 11. 7; 3.

У Еврей-тѣ нѣмаше особено сѣ-словіе хора тѣкмо съотвѣтственно на днешны-тѣ законовѣдцы-застѣ-пниці. Обвинитель-тѣ и обвиняе-мый-тѣ ся исправяхъ единъ до другъ прѣдъ сѣдникъ-тѣ, заедно съ свидѣтели-тѣ си, и сами ся бра-няхъ и оправяхъ. Никой не мо-жаше да бѣде осѣденъ, ако не свидѣлствувахъ противъ него поне двама свидѣтели, Числ. 35; 30. Ако тѣ излѣжехъ, той имаше право да ся закляне за да утвър-

ди невинность-тѣ ся, Исх. 22; 14. Евр. 6; 16. Прѣсѣда-та на сѣд-никъ-тѣ ся туряше въ дѣйствиѣ незабавно; и въ нѣкои случаи сви-дѣтели-тѣ хвърляхъ първый-тѣ ка-мыкъ, Втор. 17; 5, 7. 23; 2. Ис. Нав. 7; 24. 1 Цар. 22; 18. 3 Цар. 2; 24. Прит. 16; 14. Само веднѣжъ е споменѣто въ Дѣян. 22; 24, че Римляни-тѣ испытвахъ набѣде-ный-тѣ съ бой. Виж. **Свѣтъ** и **Сѣборище**.

Праздници. Господъ опрѣдѣ-лилъ нѣколко праздники, или дни за почитаніе и богослуженіе, у Е-врей-тѣ, за да увѣковѣчи въ па-мѣть-тѣ имъ великы-тѣ дѣла кои-то той бѣ извършилъ за тѣхъ. Сѣб-бота-та ся е празднувала за по-менъ на сѣтвореніе-то на свѣтъ-тѣ; Пасха-та — за поменъ на излѣз-ваніе-то на Еврей-тѣ изъ Египетъ; Петдесетница-та — за поменъ на законопостановленіе-то на Синай. На три-тѣ великы праздники прѣзъ годинѣ-тѣ, Пасха-та, Петдесетни-ца-та, и праздникъ-тѣ на шатры-тѣ — всѣкой мѣжъ е былъ длѣ-женъ да отиде въ храмъ-тѣ, Исх. 23; 14—17. Втор. 16; 16, 17. Другы голѣмы праздники у Еврей-тѣ сѣ были Новолунія-та, праздникъ-тѣ на трѣбно-то вѣсклицаніе, Фу-римъ-тѣ, праздникъ-тѣ на освяще-ніе-то на храмъ-тѣ, сѣбботна-та (седма-та) година за почитаніе на земѣ-тѣхъ и Юбилей-тѣ. Тѣзи празд-ники ся описватъ другадѣ. Тѣ сѣ ся пазяли отъ Еврейскы-тѣ на-родъ не само за да напомнюватъ достогабѣлѣжителны-тѣ събытія на историческы му животъ, но да съживяватъ въ всѣко Еврейско сѣрдце вліаніе-то на религіѣ-тѣхъ и ожиданіе-то на Мессіѣхъ.

Въ Новый-тѣ Завѣтъ не намѣр-вамы Исусъ Христосъ или апо-столи-тѣ му да сѣ установили нѣ-кой праздникъ. Христіани-тѣ оба-че вынѣгы сѣ държали Недѣл-ный-тѣ день за паметъ на вѣскрѣ-сеніе-то Христово. Отг. 1; 40.

Първи-тѣ Христіани сѣ имали

“любовны събранія,” Іуд. ст. 12. Тѣ сж были общи угощенія и сж ставали наедно съ Господнѣх-тж вечерѣх. Гозбы-тѣ сж ся доставляли отъ по-богаты-тѣ, но всички Христіани, и богати и сиромаси, сж могли да участвуютъ въ пируванія-та. Особени дѣлове ястія сж ся прашали и на болны-тѣ и отсжтствующы-тѣ членове отъ церквж-тж. Тѣзи любовны събранія сж были назначены да свидѣлствуютъ за взаимнѣх-тж любовь която трѣба да сжществуетъ между Христіани-тѣ; но отпослѣ тѣзи събранія зели да ся злоупотрѣбаватъ и въобще прѣстанѣли, 1 Кор. 11; 17—34.

Праца, видѣ оржжіе, което ся е употрѣбавало въ войнѣх прѣди изобрѣтеніе-то на пушкы-тѣ. То е было страшно въ рѣцѣ-тѣ на Давида и Вениамцы-тѣ, Сжд. 20; 16. 1 Пар. 17; 48—50. 1 Лѣт. 12; 2. 2 Лѣт. 26; 14.

Преперицы. Въ Палестинѣх преперица-та е голѣма почти колкото една горлица. Тѣзи птици изобилуватъ при брѣгове-тѣ на Мъртво море и на Іорданъ и по пустыни-тѣ на Арабіѣх. Впрочемъ, че преперицы были доубавы въ станѣ-тѣ на Израилѣны-тѣ е напълно вѣрно; и чудо-то, види ся, особенно е състояло въ това дѣто безбройно число отъ тѣзи птици было докараны, по силно-то желаніе на народа, въ едно особенно мѣсто чрѣзъ единъ “вѣтръ отъ Господа,” Исх. 16; 13. Числ. 11; 31. Псал. 78; 27.

Преторія, име което въ евангелія-та ся дава на домъ-тѣ въ който живѣше Римскы-тѣ управитель въ Іерусалимъ, Мар. 15; 16. Тукъ той сѣдеше като сждія, и тукъ Іисусъ ся прѣдстави прѣдъ него. Виж. Гавваоа. Той бѣ конакъ-тѣ, що Іродъ съгради въ Іерусалимъ при Антоніевъ-тѣ стѣлпѣ, съ който ся съобщаваше. Преторія-та бѣ едно великолѣпно здание, съ обширенъ дворъ, Мат. 27; 27. Мар. 15; 16. Іоан. 18; 28, 33. Тукъ Римскы-тѣ прокуратори ся установлявахъ за живѣніе когато посѣтахъ Іерусалимъ, Дѣян. 23; 23. 25; 1. Тоже и преторія-та или конакъ-тѣ на Ірода въ Кесаріѣх ся споменува въ Св. Писаніе, Дѣян. 23; 35. Павелъ говори за преторіѣх-тж въ Римъ, въ който той свидѣтелствува за Христа, Фил. 1; 13. Едни мыслятъ че тукъ Апостолъ-тѣ говори за палатъ-тѣ на Императора Нерона; а други — за мѣсто-то дѣто Римскы-тѣ Преторъ (сждія) е раздавалъ правосждіе-то, т. е. сждилище-то. Другы пакъ поддържатъ, и то съ голѣмъ вѣроятностъ, че тази преторія, е была казарма-та на императорскѣх-тж гвардіѣх, дѣто Павелъ може да е былъ докаранъ отъ войникъ-тѣ който всякога го придружаваше, и за който по Римскыя обычай, той (апостолъ-тѣ) бѣ съ оковы свѣрзанъ.

Прибѣжище, или Градове за прибѣжище. За отбранъ на онѣзи които быхъ убили чловѣцы безъ прѣдварително намѣреніе, Богъ заповѣда на Моисея да назначи шесть градове за прибѣжище, тѣй щото да може они който протѣе чуждѣх крвнъ да ся оттегли тамъ и да му ся даде врѣме за да ся защити прѣдъ сжди-тѣ, и въ сжщо-то врѣме за да не можѣтъ сродници-тѣ на убитыя да го прѣслѣдватъ и убійтъ, Исх. 21; 13. Числ. 35; 11—34. Такыя градове имаше по три на всѣхъ отъ двѣ-тѣ страны на Іордана. На за-

падъ бѣхъ Кедесъ Нефеалимовъ, Сихемъ и Хевронъ; на истокъ бѣхъ Голанъ, Рамоеъ въ Галаадъ и Восоръ, Ис. Нав. 20; 7, 8. Тѣзи градове служехъ не само за Еврей-тѣ, но и за всички чужденцы, които живѣхъ въ странѣх-тж имъ, Втор. 19; 4—10. Господъ бѣше тоже заповѣдалъ щото когато Еврей-тѣ ся намножатъ и разширятъ земѣх-тж си, да назначатъ още три градове за прибѣжище. Но за исполненіе-то на тѣзи заповѣдъ не ся споменува въ Св. Писаніе.

Обычай-тѣ за крвно отмѣненіе ся вижда да е былъ едно учрежденіе или начало въведено отъ най-древне врѣме между номадскы-тѣ источны племена. Толкова твърдо было установено това нѣщо между Израилѣны-тѣ прѣдъ влизаніе-то имъ въ обѣтованѣх-тж земѣх, и вѣроятно даже прѣдъ прѣбываніе-то имъ въ Египетъ, щото Господъ зарѣча на Моисея да не ся оныта да го искорени съвсѣмъ, но само да го измѣни когато учреди градове за прибѣжище. Обычай-тѣ да ся отмѣстятъ за крвнъ-тж на единъ убитъ членъ отъ едно семейство или едно пле-

ме съ крвнъ-тж на нѣкой членъ отъ семейство-то или племе-то на убійцѣх-тж, сжществуетъ още въ всички-тж си силѣх между нынѣшны-тѣ номадскы жители по Арабскѣх-тж пустынѣх. Тѣ прѣдпочитатъ този видъ отмѣненіе. Нѣбуръ ны увѣдомява че “Араби-тѣ си отмѣщаватъ най-паче, както законъ-тѣ позволява, на семейство-то на убійцѣх-тж; и тѣрсятъ благоврѣміе да убійтъ *главѣх* или най-значително-то лице, което тѣ считатъ за най-виновно, понеже прѣстѣпленіе-то трѣба да е станѣло чрѣзъ невниманіе-то му върху поведеніе-то на онѣзи които сж подъ негово-то настоятелство. Прѣзъ това врѣме двѣ-тѣ семейства сж въ постоянь страхъ до дѣто единъ или другъ отъ семейство-то на убійцѣх-тж ся убіе. Примиріе не може да стане между тѣхъ, и караніе-то пакъ ся подновява отъ врѣме на врѣме. Имало случай когато такыя семействены вражды сж траяли до четиридесетъ години. Ако въ състѣзаніе-то ся случи да падне нѣкой отъ семейство-то на убитыя, не ще има миръ додѣто двама отъ семейство-то на убійцѣх-тж не ся

убийтъ." Колко по-горне отъ това бѣше наставленіе-то на Моисея да назначи градове за прибѣжище, дѣто онзи който неволно убивалъ челоѣка, могълъ да живѣе мирно до смъртъ-тъ на първосвященника и послѣ да си излѣзе безопасно, а пакъ онзи който на дѣло былъ виноватъ не могълъ да избѣгне наказаніе.

Между много отъ древни-тъ народы, храмове-тъ и особенно олтари-тъ въ храмове-тъ сж ся считали като сгодны мѣста за прибѣжище на лица които бѣгали отъ насилія. Въ обычай-тъ на Евреи-тъ намирамы случаи когато виновеный-тъ прибѣгвалъ въ Божія олтарь. Но не ся позволявало щото олтарь-тъ да закрыва лица, които заслужвали наказаніе, Исх. 21; 14. 3 Цар. 2; 28—34.

Има единъ назначенъ градъ за прибѣжище на грѣшны-тъ изложени на вторж-тъ смъртъ, и единъ олтарь за прибѣжище нарѣсенъ съ очистителиж кръвъ. Блажена е онази душа която прибѣгнува и ся спасява при Христа, прѣди да ся прѣвари тя отъ наказателныи законъ Божій.

Примиряваніе, въ Св. Писаніе, ся нарича възвръщаніе въ сѣгласіе на двѣ лица разногласны помежду си, като ся прѣмахижтъ съществующы-тъ прѣпятствія, 1 Цар. 29; 4. Христосъ заповѣда на всѣкой челоѣкъ, който е направилъ зло на брата си, да ся примири и да ся опрости съ него, та послѣ да принесе даръ-тъ си въ олтаря на Бога, Мат. 5; 23, 24. Въ много по-важнѣ-тъ работж за примиріе съ Бога, за да бы могло да стане възможно челоѣческо-то спасеніе, трѣбвало бы единъ праведенъ Богъ да склонилъ на примиріе съ грѣшника, и бунтующій-тъ ся грѣшникъ да ся помири съ Бога. Това примиріе ся извършилъ съ кръвъ-тъ на Агнецъ-тъ чрѣзъ силж-тъ на Духа Святаго, Рим. 5; 10. 2 Кор. 5; 19. Еф. 2; 46.

Приношеніе. Въ Еврейскій языкъ едно приношеніе, *мишѣ*, различава отъ единъ жертвж, *зѣваж*, зашто първо-то бывало безкрѣвно. Отъ обыкновенны-тъ приношенія, т. е. безкрѣвны-тъ, нѣкои сж ся принасяли заедно съ жертвы-тъ, като брашно, вино, соль; други не сж ся придружавали съ жертвы-тъ. Както жертвы-тъ, нѣкои отъ приношенія-та, като първы-тъ плодове и десетъцы, были задължителны; други были волны приношенія въ знакъ на прѣданность. Разни видове приношенія ся изброяватъ въ книги-тъ на Моисея. Между тѣхъ сж, 1. Чисто брашно; 2. Питы печены въ пещъ; 3. Питы печены на сковрадъ; 4. Питы варены въ гърне като ся пържатъ съ масло; 5. Първи плодове отъ ново жито, или сурови или опечени, было въ класове-тъ имъ, было вънъ отъ класове-тъ имъ. Питы-тъ ся мѣсехж съ маслено-дърво, или ся пържехж на сковрадъ, или пакъ ся наторявахж въ масло слѣдъ като ся опечехж. Хлѣбъ-тъ за приношеніе въ олтаря бывалъ безъ квасъ, зашто никога квасъ не ся принасялъ на олтаря, нито заедно съ жертвы-тъ, Лев. 2; 11, 12. Но могло да ся даватъ приноси отъ квасенъ хлѣбъ на священники-тъ и на служители-тъ на храма. Медъ никога не ся принасяше заедно съ жертвы-тъ, но можеше да ся принася отдѣлно, като начаткж, Лев. 2; 11, 12. Онѣзи които принасяли жертвы не могли да ся извинятъ да не даватъ жито, вино, и соль, заедно съ по-големы-тъ жертвы. Онѣзи които принасяхж само хлѣбы или житны жертвоприношенія, принасяхж тоже масло, темянь, соль и вино. Опрѣдѣленный-тъ священникъ приемаше приношенія-та отъ ржжж-тъ на оногози който ги принасяше, туряше единъ часть отъ тѣхъ на олтаря, и оставялъ-тъ часть задръжаше за себе си като служитель на Бога. Нищо не ся изгаряше съвсѣмъ

освѣтъ темянь-тъ, отъ който священникъ-тъ не задръжаше нищо. Виж. Лев. 2; 2, 31, и пр. Числ. 15; 4, 5.

Въ нѣкои случаи законъ-тъ изискваше само житны или хлѣбны приношенія, като когато принасяхж първы-тъ плодове отъ жетвж-тъ, были тѣ тържественны приношенія отъ народа, или отъ частны лица въ знакъ на прѣданность. Безкрѣвны-тъ приношенія значехж, въобще, не толкова *примиреніе*, което бѣше особено-то значеніе на жертвы-тъ, колкото *посвященіе* Богу на приносителя и на всяко което той ималъ. Само въ случай на нѣкой бѣденъ челоѣкъ, който не былъ въ състояніе да принася животны, отъ него сж ся приемали безкрѣвны приношенія вмѣсто жертвы, Лев. 5; 11. Виж. **Жертвоприношеніе**.

Прискилла, Акилова-та жена. Виж. Акила.

Притча, въ Новыя Завѣтъ по нѣкога значи послонница, Лук. 4; 23; една истина изразена по единъ тѣмъ или прѣносенъ начинъ, Мат. 13; 13; едно подобіе, Евр. 9; 9; примѣръ, Мат. 24; 32. Стари-тъ мудреци и учени-тъ имахж обычай да говорятъ по единъ пословиченъ, тѣмъ, прѣносенъ и краткословенъ начинъ, Псал. 49; 4. 78; 2; и нищо нѣмаше по-несиосно отъ колкото да слуша челоѣкъ единъ глупецъ да говори притчы, Прит. 26; 7.

Пророци-тъ употребявахж притчы най-сило да втѣлпятъ въ умове-тъ на князове и на народа свои-тъ заплашванія или обѣщанія. Наоанъ изболчи Давида съ притчж-тъ на богатыи челоѣкъ, който бѣ зель и закласть агне-то на сиромѣхъ, 2 Цар. гл. 12. Виж. тоже Сжд. 9; 7—15. 4 Цар. 14; 9, 10. Често Спаситель-тъ ся отправяше къмъ народа съ притчы, и съ това ся изпълняваше пророчество-то на Исаяж, 6; 9, че между много-то наставленія народъ-тъ ще гледа

безъ да знае, и ще слуша безъ да разбира. Това слѣдствіе, обаче, само доказа какъ тѣхна-та сѣрдечнж коравость и тѣхна-та умственна слѣпота бѣхж закоренѣли; зашто по никакъвъ другъ начинъ той не можаше да имъ дава наставленія по-ясно, по-убѣдительно, или по-сило, отъ колкото по този хубавъ и общепознатъ начинъ. Еврейскы-тъ писатели много употребявахж този начинъ; и не само Евреи-тъ, но и Араби-тъ, Сирійци-тъ и всичкы-тъ Источни народи бѣхж и сега даже сж любители на този начинъ говоряніе.

Въ тълкуваніе-то на нѣкоихъ притчж, главна-та ѣ истина и смыслъ трѣбва особенно да ся дири. Частны подробности не трѣбва толкова да ся гледатъ колкото въ едно дълго иносказаніе; и често ставатъ важны заблужденія като ся прѣдирва всѣкой подробность и ся търси за нежъ нѣкое душевно тълкованіе.

Слѣдующы-тъ притчы на Господа нашего сж забѣлжаны отъ Евангелисты-тъ:

Разумный-тъ и безумный-тъ зидари, Мат. 7; 24—27. Свадбари-тъ, Мат. 9; 15.

Ветха дреха и небѣленъ платъ, Мат. 9; 16.

Ново вино и ветхы мѣхове, Мат. 9; 17.

Нечистый-тъ духъ, Мат. 12; 43. Сѣятель-тъ, Мат. 13; 3, 18. Лук. 8; 5, 11.

Плѣвели, Мат. 13; 24—30, 36—43. Синапово зърно, Мат. 13; 31, 32. Лук. 13; 19.

Квасъ, Мат. 13; 33. Иманіе скрыто въ нивж, Мат. 13; 44.

Многоцѣнный-тъ бисеръ, Мат. 13; 45, 46.

Неводъ хвърленъ въ море-то, Мат. 13; 47—50.

Коего влѣзува въ уста не осквернява, 13; 10—15.

Немилостивый-тъ слуга, Мат. 18; 23—35.

Работници-тъ съ наемъ, Мат. 20; 4—16.
 Двама-та сынове, Мат. 21; 28—32.
 Зли-тъ земледѣлци, Мат. 21; 33—45.
 Свадба-та, Мат. 22; 2—14.
 Смоковница-та съ развити въйки, Мат. 24; 32—34.
 Бдителный-тъ стопанинъ, Мат. 24; 43.
 Вѣрни-тъ и зли-тъ раби, Мат. 24; 45—51.
 Десетъ-тъ дѣвцы, Мат. 25; 4—13.
 Таланти-тъ, Мат. 25; 14—30.
 Царство раздѣлено противъ себе си, Мар. 3; 24.
 Домъ раздѣленъ противъ себе си, Мар. 3; 25.
 Силенъ мжжъ въоруженъ, Мар. 3; 27. Лук. 11; 21.
 Сѣме което израства скрито, Мар. 4; 26—29.
 Запалена свѣщъ, Мар. 4; 21. Лук. 11; 33—36.
 Человѣкъ на пѣтъ, Мар. 13; 34—37.
 Слѣпъ слѣпаго води, Лук. 6; 39.
 Сжича и греда, Лук. 6; 41, 42.
 Дърво и плодъ-тъ му, Лук. 6; 43—45.
 Займодавецъ и дѣлжници-тъ му, Лук. 7; 41—47.
 Добръ Самарянинъ, Лук. 10; 30—37.
 Досадителенъ пріятель, Лук. 11; 5—9.
 Безумный богатъ, Лук. 12; 46—21.
 Облакъ и вѣтръ, Лук. 12; 54—57.
 Безплодна смоковница, Лук. 13; 6—9.
 Поканени-тъ на свадбѣ, Лук. 14; 7—11.
 Стѣргатель на стѣлпъ, Лук. 14; 28—30, 33.
 Царь отхожда на бой, Лук. 14; 31—33.
 Развалена соль, Лук. 14; 34, 35.
 Изгубена овца, Лук. 15; 3—7.
 Изгубена драхма, Лук. 15; 8—10.
 Блудный-тъ сынъ, Лук. 15; 11—32.
 Неправедный домостроитель, Лук. 16; 4—8.
 Богатый-тъ и Лазарь, Лук. 16; 19—31.

Досадителна вдовица, Лук. 18; 1—8.
 Фарисей и мытарь, Лук. 18; 9—14.
 Мнасы-тъ, Лук. 19; 12—27.
 Добрый Пастырь, Иоан. 10; 1—6.
 Лоза и прѣчки, Иоан. 15; 1—5.
Притчи, книга-та на, една сборка отъ късы и остроумны изреченія, които прѣмъждрий Соломонъ написа по вдъхновение Божіе. Казва ся че той изрече три хиляды притчи, 3 Цар. 4; 32, прѣди Р. Х. 1000 год. Първы-тъ деветь главы на Притчи-тъ сж написаны на единъ хубавъ поетический слогу, и сж по-свързаны отъ послѣдующи-тъ главы, 10—22, които съдържатъ само отдѣльны поговорки. Главы 23—29 сж Соломоновы притчи събраны по заповѣдь на царь Езекиѣ. Глава 30 сж приписана на Агура, и изобилова съ загадочны притчи, толкозъ пріятны въ Истокъ. Глава 31, отъ “царь Лемуила,” е една хубава картина отъ женско прѣвѣсходство. Не ся знае подъ чіе понеченіе тази книга е была събрана тъй както ѣх намирамы въ Библиѣ-тъ; но нѣма книга въ Вѣтхыя Завѣтъ която по-много ся подтверждява като каноническа отъ колкого книга-та на Притчи-тъ; често Новый Завѣтъ навеща отъ ней и ѣх намѣка, Іак. 4; 6. 1 Пет. 4; 8. 2 Пет. 2; 22. Рим. 12; 20. 1 Сол. 5; 15. Евр. 12; 5, 6. “Лѣтящи-тъ ѣ думы” сж богато съкровище отъ небеснѣ мѣдростъ, и редко въ дѣйсвителныя животъ изниква въпросъ върху който да не хвърлятъ свѣтлинѣ.
Пріятель. Авраамъ пріема голѣмъ честь като ся нарича “пріятель Божій,” Іак. 2; 23. Исусъ Христосъ е сторилъ гѣзи честь на ученицы-тъ си, Иоан. 15; 15. Друга е дума-та, на Гръцкый, съ който Исусъ Христосъ повывалъ на Іудѣ, “Пріятелю!” Мат. 26; 50. Пріятель въ този и въ нѣкои други случаи значи просто другаръ. Сжца-та тая дума ся повтара въ Мат. 20; 13, 22; 42.

Провидѣніе, промысль. Божіе-то провидѣніе подкрѣпява и управлява всякъ тварь. То е обширно колкото вселена-та, и вѣчно како теченіе-то на врѣме-то. Въ него ся проявляватъ Божія-та мѣдростъ, милость, доброта, и пр. Богъ приготвя на вранъ-тъ хранѣ-тъ му, и насыща желаніе-то на всяко живо. Библия-та ни прѣд-ставя цѣла-та природа да гледа къмъ него и да зависи отъ него, Іов. 38; 41. Псал. 104. 145; 15, 46. 147; 8, 9; и единообразно обажда че всяка случка, и всяко сжщество, е въ неговѣ-тъ рѣжж. Нѣма честь (късметъ) на свѣтъ-тъ; “жрѣбіе-то ся хвърля въ пазухѣ-тъ: но всяка-та му сждба е отъ Господа,” Прит. 16; 33. Нито едно врабче, ни влакно, не пада на земѣ-тъ безъ волѣ-тъ Му, Иса. 44; 26, 27. Мат. 10; 29, 30. Дѣян. 17; 24—29. Нищо което не е было мѣничко Богу когато го сътвори-лъ, е мѣничко за него да го съхранява и надзирава. Исторія-та на всякого, издиганіе-то и паденіе-то на народы, и наирѣдъкъ-тъ на Христовѣ-тъ церквѣ, открывать на всякъ стѣпкъ прѣстъ-тъ на Оногова, който дѣйствува вси-чко по свѣтъ-тъ на своѣ-тъ волѣ.

Прозелитъ, единъ който е отхвърлилъ язычество-то и пригжрнѣлъ Еврейскѣ-тъ вѣрж. Често Еврейскы-тъ закони споменувать “чужденецъ-тъ, който е отвѣтрѣ врата-та ти,” Лев. 17; 8—16. 24; 16. Числ. 15; 14—16, и сж го пускали въ всякы-тъ привилегіи на людіе-тъ Божіи. Спаситель-тъ ни изблѣчава слѣпѣ-тъ ревность на Фарисей-тъ, които ся мжяхъ да обрѣ-щатъ хора-та въ обрядно Іудейство, а пакъ забравяхъ обрѣзаніе-то на сѣрдце-то, Мат. 23; 15. Рим. 2; 28, 29. Споредъ по-напокошны-тъ равнины, имаше два вида прозелиты между Еврей-тъ. Единъ-тъ ся наричахъ “прозелити на врата-та,” и бѣхъ свободни или порабощени

странници, които живѣехъ между Еврей-тъ и ся стоборазывахъ съ “Седмъ-тъ заповѣди Ноевы;” т. е. тѣ ся въздржахъ отъ обиденъ языкъ ерѣцо Бога, отъ идолопоклонство, убійство, крѣвосмѣшеніе, обиръ, упираніе на управители, и отъ яденіе крѣвъ, или мѣсо на животны убиты безъ да ся пролѣе крѣвъ-та имѣ. Другы-тъ прозелити ся наричахъ “прозелити на правосждіе,” т. е. истинскы прозелити; тѣ бѣхъ людіе, които бѣхъ напустили бащинѣ-тъ си вѣрж, и испълнявахъ строго Мойсеевы-тъ законъ. Всѣкой отъ послѣдни-тъ е ставалъ, споредъ равнины-тъ, Еврейскый гражданинъ съ обрѣзаніе, крѣщеніе, и приношеніе, Исх. 12; 48, 49. Библия-та, обаче, не прави различіе между тѣзи два вида прозелиты. Прозелити-тъ бѣхъ много на Христово-то врѣме, и често ся ерѣщахъ по мѣста далечъ отъ Іерусалимъ, Дѣян. 2; 10. 8; 27. Мнозина изъ между тѣхъ пригжрнѣхъ Христѣанство-то, Иоан. 12; 20. Дѣян. 6; 5. 13; 43. 17; 4.

Прозорливецъ. Виждь Гледачъ.

Прокаженъ, человекъ който страдае отъ проказѣ. Въ сегашно-то ѣ сѣостояніе, проказа-та е една болестъ на луспы по кожѣ-тъ, отъ разны видове и съ много степени на лютость. Въ най-простѣ-тъ и най-лѣкый-тъ ѣ видъ, тя ся являва на мѣничкы червеникавы пришки, послѣдованы отъ бѣли-зникавы луспы, понѣкога на колелца три-четыри прѣстіе околорѣсть, а понѣкога много по-голѣмы. Въ много случаи ся являва само по колѣнѣ-тъ и лактіе-тъ; въ други — въредъ по тѣло-то. Обыкновенно не поврежда общо-то здравіе, по ся сматра за неизлѣчимъ. Казвать да не е заразителна; но да ся прѣдава отъ бащѣ на сынъ за нѣколко пояса, и постепенно да исчезнува. Проказа-та на староврѣменны-тъ, въ по-

утягителный-тъ и видѣ, трѣба да ся сматра, безсмыслино, като изва или бичъ Божій, Втор. 24; 8. И дѣйствительно, Еврей-тъ и ся бое-хъ, и ѡхъ имажъ за нечистъ и разителнъ, и още за особенно на-казаніе отъ Бога, каквото бѣше въ случаи-тъ на Маріамъ, Числ. 12; 10, на Пезія, 4 Цар. 5; 27, и на Озіѡхъ, 2 Лѣт. 26; 16—23. Ни-кои лѣкове не помагашъ. Страда-лецъ-тъ прѣдавахъ на священ-никъ-тъ, не на лѣкаръ-тъ; и ли-шавашъ го отъ много общежител-ны прѣдимства. Проказани-тъ ся одружавашъ единъ съ другъ, 4 Цар. 7; 8. Лук. 17; 12. Подъ названіе-то “рана отъ проказъ” Еврей-тъ озна-чавашъ заразительно-то дѣйствіе на тѣзи болести не само въ человѣ-цы-тъ, но още и въ домовѣ-тъ и дрехы-тъ, Лев. гл. 14. Не знаемъ добръ какво бѣ естество-то на тѣ-зи болести или ранъ; но въ вся-кой случай, была тя въ человѣцы или въ кѣщцы, тя е была едно на-казаніе пратено отъ Бога. И Спа-ситель-тъ, като можѣ да очисти проказъ-тъ съ еднѣ думѣ, Лук. 17; 12—19, показъ силъ-тъ си да лѣкува най-верлы-тъ болести на душъ-тъ, и да повръща на излѣ-куваны-тъ души всички-тъ прѣ-димства на Божіи-тъ людіе.

Проповѣдуваніе, публично и устно вѣлпленіе на религиозны и-стины повечето евангелскы, Иса. 61; 1. Дѣян. 8; 4. 2 Кор. 5; 20. Еф. 3; 8. Безсмыслино, още въ най-стары-тъ врѣмена ся е наставля-вало въ религіѡхъ-тъ. Енохъ про-рокува, Иуд. ст. 14, 15; а Ное бѣ про-повѣдникъ на правдѣ, 2 Пет. 2; 5. Често въ исторіѡхъ-тъ на Моисея, Сждіи-тъ, и пророцы-тъ, ся срѣ-щатъ проповѣди; до нѣкждѣ тѣ сѣ были свързаны съ Еврейскій-тъ обрядъ, Неем. гл. 8. Псалмопѣ-нія-та въ храмъ-тъ поучавахъ хо-ра-та. Слѣдъ плѣненіе-то ся издиг-нахъ много Еврейскы молитвен-ны домовѣ (сѣборища), дѣто отъ сѣбботѣ на сѣбботѣ ся четеше и

тѣлкуваше слово-то Божіе. Про-повѣдуваніе-то Христа распяты отъ онѣзи които той зове свои по-сланники, въ Новый-тъ Завѣтъ е установено учреждение отъ пер-востепеннѣхъ важность — главно-то Божіе срѣдство за обръщеніе-то на свѣтъ-тъ, Мар. 16; 15. 1 Кор. 1; 21. 2 Тим. 2; 2. 4; 2.

Пророци, Божіи мѣжіе, споменати най-вече въ Вѣтхый-тъ За-вѣтъ, които по боговдѣхновеніе прѣдказвахъ бѣдѣцы и тайны събытія; и открывашъ волижъ-тъ Божіѡхъ касателно текуцы събытія и длѣжности; тѣ бѣхъ Божіи по-сланники при человѣцы-тъ. Но та-зи дума има и по-обширенъ зна-ченіе; така Ааронъ бѣ Моисеевъ пророкъ, Исх. 7; 1, опрѣдѣленъ да вручва на людіе-тъ думы-тъ, кои-то Моисей пріимаше отъ Бога; за священны-тъ свирцы ся казва че пророчествувахъ, 1 Лѣт. 25; 1; и по Гръцкыя обычай Павелъ нари-ча поетъ-тъ Аратъ, “свой имѣ про-рокъ,” Тит. 1; 12. Св. Писаніе на-рича пророцы и хора самозванцы, които ся хвалихъ съ лѣжливе вдѣхновеніе. Понеже истинни-тъ пророци, когато ся испѣлвахъ съ силъ-тъ на Святаго Духа, наврѣ-менѣ бывахъ пламенно и буйно възвѣлнувани, за това хора испѣл-нени съ лукавъ духъ, когато ся обладахъ отъ подобно вѣлненіе, ся наричахъ пророци. Саулъ, на-паднхъ отъ духъ лукавъ, “про-рочествува всрѣдъ домъ-тъ си,” 1 Цар. 18; 10. Въ Новый-тъ За-вѣтъ, “пророци-тъ” бѣхъ человѣ-цы надарени съ сверхестественны дарбы, и стоящи по чинъ слѣдъ апостолы-тъ. Тѣ говоряхъ, по бо-говдѣхновеніе, за бѣдѣцы събы-тія, или изобцо, открывашъ во-лижъ-тъ Божіѡхъ, както въ тѣлку-ваніе-то на Св. Писаніе. Виж. 1 Кор. 11; 4, 5. 14; 1—31. Така въ Дѣян. 13; 1, ся казва че Іуда и Сила бѣхъ пророци; че въ Антиохій-скъ-тъ церквѣ имаше пророци и учителя, т. е. общественни наста-

вници. Богъ постави въ церквѣ-тъ първо апостолы, послѣ проро-цы, 1 Кор. 12; 28. Виж. и Еф. 2; 20. Отк. 18; 20. Дѣян. 21; 9.

Вѣтхо-Завѣтны-тъ пророци бѣхъ особенно дейци на леовѣхъ, възди-гнати и испратени, да подканятъ хора-та кѣмъ длѣжность, да из-обличаватъ грѣхъ-тъ, да призова-ватъ кѣмъ покааніе и исправленіе, да поучаватъ царіе, и произнасятъ Божіи сждбы противъ народы, 4 Цар. 17; 13. Іер. 25; 4. Тѣ пома-гашъ на священники-тъ и Леви-ты-тъ да наставляватъ людіе-тъ въ вѣржъ-тъ, най-вече въ Израилево-то царство отъ дѣто истинни-тъ священники Господни бѣхъ ся от-теглили, 4 Цар. 4; 23; и ведно съ царіе-тъ земахъ участіе въ все-чкы мѣркы които имажъ за цѣль да всебѣтъ благочестіе-то и добро-дѣтель-тъ. Пророци-тъ бѣхъ сми-ренни, само-отвѣрженни, безбояз-нени хора, 4 Цар. 1; 8. Зах. 13; 4. Мат. 3; 4; далечъ отъ всяко жи-тейскѣ удовольствіе и наслажденіе, 4 Цар. 5; 15; често гонени, и уби-вани, Мат. 23; 34—37. Іак. 5; 10. Евр. 11; 32—38; но като свидѣтели за Бога, тѣ имажъ силно влія-ніе. Нѣколцина ся повыкахъ отъ рало-то и говеда-та, 3 Цар. 19; 20. Амос. 7; 14. Зах. 13; 5. Въ Навіоѡвъ, Веелъ, Галгалъ, и Іерихонъ, бѣ-хъ основаны училища на проро-цы, първемъ споменхъ на Са-муилово врѣме, въ които млади ся наставлявахъ въ вѣржъ-тъ, и подготавливахъ какъ да рѣко-водятъ богослуженіе-то, 1 Цар. 10; 5. 19; 20. 4 Цар. 2; 3, 5. 4; 38. Много отъ “сынове-тъ на проро-цы-тъ,” въспитаны въ тѣзи учи-лища, станѣхъ, освѣтъ учителя на вѣржъ-тъ, и боговдѣхновенни пророци. Амосъ казва за себе си че е исключеніе, Амос. 7; 14, 15. Св. Писаніе споменува и нѣкои пророчицы; като Маріамъ, Дево-рѣ, Олджъ; и въ Новый-тъ Завѣтъ, Анна, Елисаветъ, Марія, и четыри-тъ Филипповы дѣщери, ся спомен-

нувать че пророкувахъ, Лук. 1; 41, 46. 2; 36. Дѣян. 21; 9.

Пророци-тъ пріеихъ отъ Бога по-сланія-та си, нѣкога въ видѣнія, изстѣпленія, и съновидѣнія. Сра-вни Числ. 24; 2—16. Іоил. 2; 28. Дѣян. 10; 11, 12. Отк. 1; 10—20. Съ тѣзи откровенія наврѣменѣ Бо-жество-то ся явяваше; а другъ пѣтъ тѣ бѣхъ просто надѣхани въ умъ-тъ отъ Духъ Божій. По-сланія-та ся вручахъ на царіе, князовѣ, и священники, или на всичкы-тъ народѣ, писменно, и устно по общы-тъ мѣста; вруче-ніе-то на тѣзи посланія често ся придружаваше съ чудеса, или съ символическы дѣла, които имажъ за цѣль да ги тѣлкуватъ и напѣ-лятъ, Иса. гл. 20. Іер. 7; 2. гл. 19. Іез. 3; 10.

Въ Вѣтхый-тъ Завѣтъ ся намѣр-ватъ боговдѣхновенны-тъ писанія само на шестнадесетъ Еврейскы пророцы; четворица отъ тѣхъ, И-саія, Іеремія, Іезекіиль, и Данииль, ся наричатъ Великы пророци, а другы-тъ дванадесетъ — Мали про-роци. Има различны мнѣнія за хро-нологическыя рѣдъ на пророцы-тъ; по-доло ный излагами този който ся пріима отъ повечето писатели. Всяко име е описано по-натѣмко другагѣ подъ особенъ членъ.

1. **Іона**, прѣзъ царство-то на Іе-ровоама II, царъ Израилскый, кое-то захваща на 825 г. прѣди Р. Х. или прѣзъ врѣме-то на Іоаса, прѣд-шественникъ-тъ на Іеровоама II.

2. **Іоиль**, подъ Озіѡхъ Іудинъ-тъ царъ, около 810 год. прѣди Р. Х., прѣди Амосъ и Осія да ся явятъ на сценѣхъ-тъ.

3. **Амосъ**, подъ Озіѡхъ царъ-тъ Іу-динъ, и прѣзъ послѣдны-тъ дни на Іеровоама II, Израилевъ-тъ царъ.

4. **Осіѡхъ**, подъ Озіѡхъ, Іоасама, А-хаза, и Езекиѣхъ, Іудинъ-тъ царіе, и подъ Іеровоама и прѣемники-тъ му, царіе Израилевы. Отъ около 785 до 725 год. прѣди Р. Х.

5. **Исаія**, отъ послѣдны-тъ дни на Озіѡхъ, прѣди Р. Х. 758, до на-

чало-то на Манассево-то царуване, прѣди Р. Х. 697 год.

6. **Михей**, подѣ Иоама, Алаза, и Езекия, царіе Іудины. Иоамъ почнѣ да царува въ 758 г. прѣди Р. Х., а Езекия умръ въ прѣди Р. Х. 697. Така Михей и Исаія бѣхъ свѣрѣмници.

7. **Наумъ**, въ послѣднѣхъ-тѣ половинѣхъ на Езекиево-то царуване, и слѣдъ Синахримовѣ-тѣ похоть. Между 710 и 700 год. прѣди Р. Х.

8. **Софонія**, въ начало-то на Іосіево-то царуване, и прѣди разореніе-то на Ниневіѣхъ. Около прѣди Р. Х. 630 год.

9. **Іеремія**, въ тринадесетѣхъ-тѣ годинѣхъ на Іудинѣ-тѣ царѣ Іосіѣхъ, прѣди Р. Х. 628 г. Той пророчествоваше и на Селлумово, Іоакимово, Іехоніево, и Седекьево врѣме до прѣвзиманіе-то на Іерусалимъ отъ Халдейцы-тѣ, прѣди Р. Х. 588 год. Прѣдполага се че той умръ двѣ години слѣдъ това събитіе, въ Египетѣ.

10. **Аввакумъ**, въ Іудѣ, въ начало-то на Іоакимово-то царствіе, около 610 прѣди Р. Х., и прѣди дохожданіе-то Навуходоносорова.

11. **Авдій**, по врѣме-то на паданіе-то на Іерусалимъ и плѣненіе-то на жители-тѣ му, прѣди Р. Х. 588 г. и прѣди опустошеніе-то на Едомъ.

12. **Іезекіиль**, отведенъ плѣнникъ въ Вавилонъ, съ Іехоніѣхъ Іудинѣ-тѣ царѣ, прѣди Р. Х. 599 г. Той почнѣ да пророкува около 595 г. прѣди Р. Х.; и слѣдваше подѣ Навуходоносора, до подирѣ четиринадесетъ години слѣдъ прѣвзиманіе-то на Іерусалимъ въ прѣди Р. Х. 588 год.

13. **Даніиль**, заведенъ младѣ въ Халдеѣхъ, на 606 г. прѣди Р. Х. въ четвѣртѣхъ-тѣ годинѣхъ на Іудинѣ-тѣ царѣ Іоакима. Той пророкува въ Вавилонъ до свѣршѣніе а плѣненіе-то, и вѣроятно съсѣри пророчества-та ся около 534 г. прѣди Р. Х.

14. **Аггей**, върнѣхъ ся отъ плѣненіе-то прѣди Р. Х. 536, и пророкуваше въ вторѣхъ-тѣ годинѣхъ на Даріа Истасповѣ, прѣди Р. Х. 520 г.

15. **Захарія**, пророкуваше въ Іудеѣхъ свѣрѣмнено съ Аггея, прѣди Р. Х. 520, и вижда се че продължаваше слѣдъ него още да пророкува.

16. **Малахія**, прѣдполага се да е пророкувалъ около 416 г. прѣди Р. Х., въ край-тѣ на Нееміево-то управление въ Іерусалимъ.

Христосъ, за когото всички-тѣ пророци свидѣтелствувахъ, Лук. 24; 27, 44. Дѣян. 10; 43. 1 Пет. 1; 10, 11, е великій-тѣ Пророкъ на церквѣхъ-тѣ си въ всички-тѣ вѣкове, Втор. 18; 15-19. Дѣян. 3; 22-24. Самъ, или чрѣзъ богоуджхновенны-тѣ си рабы, и чрѣзъ Духъ-тѣ си, Той е открьлъ на всички вѣрующы въ него всичко що знаемъ за Бога и за безсмъртіе-то.

Пророчество, прѣдсказаніе бѣдѣхъ събитія, по вдѣхновеніе Божіе. То съсѣтъ различа отъ единъ остроумнѣхъ и сполучивѣхъ догѣтѣхъ за бѣдѣще-то, и отъ единъ неопрѣдѣленъ и двосмысленъ отвѣтъ. Истинно-то пророчество иде отъ Бога; и е най-силно доказателство за божественно-то начало на посланіе-то, отъ което то съставлява часть. Едно истинско пророчество ся познава по слѣдующы-тѣ нѣща: то ся изрича нѣколко врѣме прѣди да ся сбѣдне събитіе-то, което прѣдсказва; то толкова свѣршено ся спосрѣща съ събитіе-то штоо никакво челоуѣческо остроуміе и прѣдвѣденіе не може да го измысли; и изречено отъ единъ който притязавѣ да е вдѣхнѣхъ отъ выше. Много пророчества въ Св. Писаніе прѣдсказвахъ събитія нѣколко столѣтія прѣди да ся сбѣднѣхъ — събитія, за които никой тогѣхъ не е мыслилъ че ще ся случѣхъ, и на които изпълненіе-то е зависяло отъ безбройны случайности, заключавали исторіѣхъ-тѣ на нѣща,

и хотѣнія-та на хора несжществующи тогѣхъ; но при все това тѣзи прѣдсказанія ся сбѣднѣхъ тѣхъ както бѣхъ прѣдвѣхъ. Таковыа бѣхъ прѣдвѣхъ-та за дохожданіе-то и распаніе-то Христово, разсѣяніе-то и съхраненіе-то на Еврей-тѣ, и др. Библейскы-тѣ пророчества сѣ единъ обширенъ планъ, чіюто най-ранны прѣдвѣхъ достигатъ свѣршѣхъ-тѣ на свѣтовнѣхъ-тѣ исторіѣхъ — планъ който полека-лека и отъ вѣкъ въ вѣкъ ся развива, и отъ разны мѣхъ, нѣкои отъ които не разбирахъ напълно, и “ислѣдовахъ какво показва въ тѣхъ Духъ-тѣ Христовѣ,” 1 Пет. 1; 11. Очевидно цѣло-то дѣло е дѣло на Іеовъ, и чудесно намѣ. Пророческы-тѣ писанія сѣ тмны до единъ степенъ, но съ търпѣливо и набожно изученіе, тмнина-та ся разгонва отъ тѣхъ; а онѣзи отъ тѣзи списанія които не сѣ ся изпълнили до сега, очакватъ изпълненіе-то на събитія-та, които тѣхъ прѣдвѣхъ, за да станѣхъ ясны. Много пророчества, които первоначално ся относѣхъ за близкы събитія и освобожденія, бѣхъ отъ Бога назначены да бѣдѣхъ пророчества за много по-знамениты събитія въ бѣдѣще. За пр., главнѣхъ-тѣ прѣдмѣхъ на пророчество-то въ Мат. гл. 24 е *пришествіе-то на Христа*, за да сѣди врагове-тѣ си и избави пріятелѣ-тѣ си. Въ описаніе-то на този прѣдмѣхъ Матеей подражава единъ живописецъ, който отъ высочинѣхъ описва съ живоотно перо изгледъ-тѣ прѣдъ него: кула-та на селскѣхъ-тѣ церквѣхъ тукъ отпѣдѣ, и планинскы-тѣ върхъ който ся мърждѣхъ тамъ надалече въ мрачны небосклонѣ, единъ до другъ ся подемаѣхъ възъ картинѣхъ-тѣ му. Така въ описуваніе-то *пришествіе-то на Христа*, Матеей очѣртава нѣкои чѣхъ на пришествіе-то по разореніе-то на Іерусалимъ, което цѣхъ да ся случи послѣ четвѣредесетъ години, а въ слѣдующы стихъ — нѣкои

отличителны чѣхъ на второ-то Му пришествіе при свѣршваніе-то на свѣтъ-тѣ; при все това и двѣхъ принадлежатъ на сѣхъ изгледъ. За изреченіе-то въ Новыя Завѣтъ, “Това станѣхъ за да ся сбѣдне,” и пр., виж. *Сбѣди ся*. За други значенія на “пророчество,” виж. *Пророци*.

Просо. Отъ това зърнено произведеніе разны видове ся произвождатъ въ Италіѣхъ, Сиріѣхъ, Египетѣ, и Индіѣхъ. Іезекіиль пріелъ заповѣдъ отъ Господа да си направи хлѣбъ отъ шпеницѣхъ, ечимыѣхъ, бобѣхъ, лежѣхъ и просо, Іез. 4; 9.

Простъ и Простота ся зимаѣхъ въ Библиѣхъ-тѣхъ ту въ добръ смѣхъ и означаватъ искренность, наивность, простодушіе, невѣдѣніе зло-то, Рим. 16; 19. 2 Кор. 1; 12. 11; 3; ту въ лошѣхъ и означаватъ глупость, легкомысліе, Прит. 14; 15, невѣжество, неопытность, Прит. 1; 4. 21; 11.

Прохоръ, единъ отъ седмѣхъ-тѣ діаконы, Дѣян. 6; 5, за който нищо повече не ся знае.

Прузи, единъ видъ насѣкомы подобны на скакальцы-тѣ, но които сега сѣхъ неизвѣстны, Псал. 105; 34.

Прѣсть, и **Прахъ**, Ис. Нав. 7; 6. У Еврей-тѣ и у нѣкои други стары народы посыпаніе-то на главѣ-тѣ съ прѣсть или съ пепель е было знакъ на жалѣніе. Лежаніе въ прѣсть-тѣ е было знакъ на оскърбѣніе, Пл. Іер. 3; 29. Иса. 47; 4. "Прѣсть" стои на нѣкои мѣста за гробъ, Быт. 3; 49. Іов. 7; 21. Види ся че у стары-тѣ народы е имало обычаи да ся хвърля прахъ възъ виновници-тѣ, когато ся е искало наказаніе-то имъ. Семей хвърляше прахъ възъ Давида, 2 Цар. 16; 43. Възъ Ап. Павла Еврей-тѣ сж хвърляли прахъ, като сж провиквали отъ всяко-то си гърло: "Махни отъ земѣ-тѣ единъ такъвъ; защото не трѣба да бжде живъ." И понеже тѣ выкали, и захвърляли си дрехы-тѣ, то тысячникъ-тѣ заповѣдалъ да го закарать въ крѣпость-тѣ, и поръчалъ да го испытать съ бой, Дѣян. 22; 22, 23, 24. Истрѣсаніе-то прахъ-тѣ отъ нозѣ-тѣ е означавало конечно отказваніе отъ нѣкого или отъ нѣщо, Мат. 10; 44. Мар. 6; 41. Дѣян. 43; 51. Едно заплашваніе въ Втор. 28; 24 гласи така: "Господь ще обрне дъждь-тѣ на земѣ-тѣ ти на прахъ и на пепель; отъ небе-то ще слази на тебе, додѣ ся истрѣбишь." Това е показвало че вмѣсто дъждовны облацы щѣхъ да ся подигнѣтъ облацы отъ прахъ, т. е. че щѣхъ да ся появлять задушительны вихрушкы, на които естественны-тѣ слѣдствія щѣхъ да бждѣтъ гладъ и заразительны болести. Виждѣ **Вѣтрове**.

Прѣданіе, Кол. 2; 8, нѣкое ученіе, мнѣніе, или обычай, който го нѣма въ Библіѣ-тѣ, но ся е прѣдавалъ усно отъ поколѣніе на поколѣніе. Прѣзъ патриаршескы-тѣ врѣмена, много драгоцѣнны и обязательны нѣща сж были запазены по прѣданіе. Но отколѣ прѣданіе-то ся е замѣстило отъ послѣдователны-тѣ и откъмены откровенія на Божественнѣ-тѣ волѣхъ, които

сѣставляють Св. Писаніе, единичко-то сѣвършено и достатѣчно правило за вѣрваніе и дѣланіе. Всяко прѣданіе, даже и прѣди врѣме-то Христово, Иса. 8; 20, трѣбвало да ся сравнява съ Св. Писаніе, друго-яче то е было нищо ако е противоричало, прибавяло, или отнимало нѣщо отъ него, Отк. 22; 49. Еврей-тѣ имахъ много прѣданія ненаписаны на книгѣхъ, които утвърждавахъ че были дадени Моисею на Синайскѣ-тѣ горѣ, и отъ него прѣдадени на Исуса Навина, Сждѣ-тѣ, и Пророцы-тѣ. Подаръ воюванія-та си съ Римляны-тѣ подѣ Адриана и Севира, като виждахъ че все повече и повече ся разсѣвають по свѣтъ-тѣ, тѣ пожелахъ да запазятъ прѣданія-та си на писмо. Споредъ това, Іуда "Святой-тѣ," сѣстави тѣи нареченѣ-тѣ книгѣ Мишиѣ, или второй законъ — най-древня-та сборка отъ Еврейскы прѣданія (около 490—220 г. слѣдъ Р. Х.). По-отсетѣи при неѣхъ бѣхъ прибавены двѣ тълкованія: Іерусалимска-та Гемара, сѣчинена вѣроятно около 370 г. слѣдъ Р. Х.; и Вавилонска-та Гемара, около 500 г. слѣдъ Р. Х. Тѣзи тълкованія ведно съ Мишиѣ сѣставляють два-та Талмуда, Іерусалимскы-тѣ и Вавилонскы-тѣ. Сдържанія-та на тѣзи огромны сѣчиненія слабо възнаграждають главоболіе-то на читатель-тѣ за да ги прочете. Спаситель-тѣ ни строго осжди послѣдователи-тѣ на такыва баснословны глупости, и укори ги поради дѣто прѣдпочитахъ прѣданія-та на старейшины-тѣ отъ законъ-тѣ Божій, и суевѣрно ся придръжахъ за суетны обряды а пакъ прѣнебрежавахъ най-важны-тѣ длѣжности, Мат. 15; 4—20. Мар. 7; 4—13. Прѣданія-та на Римскѣ-тѣ церквѣхъ, която по-малко може да ся извини отъ древни-тѣ Еврей, които ся водяхъ по прѣданія когато Нова-тѣ Завѣтъ не бѣше още написанъ, сж още повече противоречуць на Слово-то Божіе, и по-

вече заслужать Спасителево-то осждѣніе.

Въ 2 Сол. 2; 15. 3; 6, "прѣданія" значи боговдѣхновенны наставленія, които сж излѣзли изъ уста-та на онѣзи които ги пріеяхъ отъ Бога, и бѣхъ упълномощени да ги кажѣтъ въ негово-то име. Тѣзи апостолскы думы бѣхъ задължителны само за онѣзи, които ги пріеяхъ като боговдѣхновенны на право отъ апостолы-тѣ; а за насъ ако нѣкои отъ тѣхъ сж останѣли до наше врѣме, най-добро-то срѣдство за да ги потвѣрдимъ е да видимъ да ли сж съгласны съ Слово-то Божіе, понеже боговдѣхновеніе и чудеса вече не сж ществувань.

Прѣдвѣщатели, Иса. 47; 13, Халдеици, които притязавъхъ да прѣдсказать бѣдѣщы събитія, по разны-тѣ изгледы на лунѣ-тѣ.

Прѣкривка или **Прѣкрывка**, платно което жены-тѣ носяхъ, Рув. 3; 15. Иса. 3; 22.

Прѣлюбодѣйство е едно беззаконно схожденіе между лица отъ които едно-то или и двѣ-тѣ сж приврзаны на други, да пазятъ себе си сѣвършено; и самъ за тѣхъ и така то е по-голѣмо злодѣйство отъ блудство-то, което е сжщо-то схожденіе между неженены лица. Като най-голѣмъ грѣхъ по видѣ-тѣ си, и като такъвъ който обема всички-тѣ другы плѣтскы грѣхове, прѣлюбодѣйство-то ся запрѣта въ седмѣ-тѣхъ заповѣдѣ. Дѣто многоженство-то ся позволяваше, както между стары-тѣ Еврей, незаконно-то сообщеніе между единъ ожененъ мѣжъ и единъ женѣхъ която не е оженена, нито сгодена, ся считане не прѣлюбодѣйство, но блудство.

Блудство-то може до единъ степенъ да ся покрые съ оженваніе-то на лица-та отпослѣ; но прѣлюбодѣйство-то не може така да ся излѣкува. Отгова Богъ често сравнява себе си съ единъ съпругъ ревнивъ за честь-тѣ си, и отгова

изоставяніе-то на истиннаго Бога ся сравнява съ блудство-то и прѣлюбодѣйство-то отъ най-мръснѣй-тѣ видѣ, Іер. 3; 9. Іез. 23; 36—49.

Споредъ законъ-тѣ Моисеевъ, и мѣжъ-тѣ и жена-та които сж направили прѣлюбодѣйство сж были наказваны съ смъртъ, Лев. 20; 40. 21; 9. Іоан. 8; 5. Една жена която ся подозрѣваше за това прѣстѣ-пленіе, за да ся оправдае, можаше да испіе "горчивѣ-тѣхъ водѣхъ на ревнованіе-то," както ся прѣдписва въ Числ. гл. 5.

Прѣображеніе, Мат. 17; 4—9. 2 Пет. 1; 16—18. Това заблѣжительно събитіе въ животѣ-тѣхъ на Исуса Христа вѣроятно ся е случило на горѣ-тѣхъ Ермонъ или на нѣкоѣхъ другѣхъ горѣхъ не далечъ отъ Кесаріѣхъ Филиповѣхъ; понеже прѣданіе-то, че Исусъ ся е прѣобразилъ на горѣ-тѣхъ Фаворѣ, не ся поддържа. Виждѣ **Фаворѣ**. Лице-то и облѣкло-то Спасителевы блѣснѣхъ съ свѣрхестественнѣхъ славахъ. Законъ-тѣхъ и пророци-тѣхъ, въ лице-то на Моисея и Ілїѣхъ, въздадохъ почести на Евангеліе-то. Съ разговоръ-тѣхъ си съ Христа върху най-важный-тѣхъ за челоуѣчество-то прѣдмѣтъ — искушительнѣ-тѣхъ Му смъртъ, тѣхъ доказавъхъ съгласіе-то на стары-тѣхъ законъ съ новы-тѣхъ, и съчувствіе-то между небе-то и земѣ-тѣхъ, когато гласъ-тѣхъ, който чухъ отъ небе-то, Му даде честь и власть надъ всичко. Освѣнъ главнѣ-тѣхъ Му цѣль — да засвидѣтелствува Мессійство-то и божество-то на Христа, това събитіе доказа вѣчно-то съществуваніе на умрѣлы-тѣхъ въ онзи свѣтъ, достави, въ лице-то Христово, образецъ на едно прославлено челоуѣчество, и помогнахъ нему и на ученицы-тѣхъ му да ся приготвятъ за бѣдущы-тѣхъ си испытны.

Прѣстолъ, знакъ на царскѣхъ силѣхъ и достоинство, на който сѣдѣть владѣлци-тѣхъ на голѣмы случай. Соломоновъ-тѣхъ прѣстолъ былъ направенъ отъ слоновѣхъ кость, и

нозлатенъ съ злато; той ималъ шесть широки стълпала, отъ които всяко едно ся пазило съ по два златни отъ страны-тъ му лъза, 3 Цар. 10; 18—20. Небе-то ся нарича прѣстолъ Божій, и земя-та негово подножіе, Иса. 66; 1. Още, Божій-тъ прѣстолъ ся описва като всегашенъ, и основанъ на правдѣ и справедливостъ, Псал. 45; 6. 97; 2. Виж. и Иса. 6; 2—4. Іез. гл. 1. Христосъ, като Царь небесный, сѣди на прѣстолъ-тъ си во вѣки, Псал. 110; 1. Евр. 1; 8. Отк. 3; 21; и вѣрни-тъ му ученици ще станѣтъ съучастници на царскѣ-тъ му славѣ, Лук. 22; 30. Отк. 4; 4. 5; 10. Той запрѣти на хора-та да ся клѣнятъ въ небо-то или прѣстолъ-тъ Му, защото съ такова клѣненіе тѣ не благоговѣѣтъ прѣдъ Бога, Мат. 5; 34. 23; 22.

Прѣстѣпленіе, обидана нанесена нѣкому, която много или малко е законопрѣстѣпна. Моисеевъ-тъ законъ изискваше отъ прѣстѣпникъ-тъ не само да удовлетвори обиденный-тъ, но и да ся примири съ божественный-тъ Управитель като принесе приносъ на олтарь-тъ, Лев. 5. 6; 4—7.

Прѣчка или **Жезлъ**, отрасль изъ дѣнеръ-тъ или клоніе-тъ на нѣкое дѣрво, Быт. 30; 37. Иса. 11; 4. Іез. 37; 15—22. Тя означава тоя-гъ която ся употребява отъ пѣт-ници за ходеніе, Іез. 29; 6; отъ чародѣйцы, Ос. 4; 12; отъ землемѣри, Псал. 74; 2; отъ овчари, Лев. 27; 32. Зах. 4; 10—14; още, като орждіе за наказаніе, Прит. 23; 13. 29; 15; като скиптръ, Иса. 44; 5; и като бѣлѣгъ на силѣ, Псал. 2; 9, подпоркѣ и управленіе.

Псалми-тъ, книга-та на. Тази книга ся нарича по Еврейскы Тихиллимъ, *хваления*, при всяко-че много Псалми сѣ елегическы. За поетическы-тъ особености на Псалми-тъ, виж. **Поэзія**.

По съдържаніе-то сп Псалми-тъ могатъ ся раздѣли на слѣдующи-тъ шесть класса:

I. Хвалебны пѣсни къмъ Іеовж. Тѣ ся отправятъ къмъ Всевышній-тъ като Богъ на всячко и Творецъ на цѣлж вселениж, Псал. 8; 101; като защитникъ и покровитель на Израиля, 20, 29, 33, и на частны лица, съ славословія за избавленіе отъ злины, Псал. 18, 30, 46, 47; или ся относятъ къмъ по-видны-тъ свойства на Іеовж, Псал. 90, 139. Тѣзи Псалми заключаватъ прѣвъзвышени мысли за Бога, провидѣніе-то, искупленіе-то, и др.

II. Церковны пѣсни, пѣяны при освященіе-то на храмъ-тъ, при внасаніе-то на ковчегъ-тъ, и др., или пакъ назначены за храмовно-то богослуженіе, Псал. 27; 132. Такъва сѣ и "поклонническы-тъ пѣсни," пѣты отъ онѣзи, които дохождахъ да ся молятъ въ храмъ-тъ, и пр.; като на пр. "пѣсни-тъ на степені-тъ," Псал. 120, и др. Виж. **Стенени**.

III. Религиозны и нравственны пѣсни, въ които ся изражаватъ, по единъ поетическый начинъ, вѣленія и чувства, като упованіе на Бога, Псал. 23, 62, 125; прѣданность къмъ Бога, Псал. 16; желаніе за богомоліе въ храмъ-тъ, Псал. 42, 43; молитвы за опрощеніе на грѣхове, и др. Къмъ тѣзи принадлежатъ тѣи наречени-тъ седмь покаятели Псалми, Псал. 6, 25, 32, 35, 38, 51, 130; и поучителны пѣсни, които поетически изражаватъ нѣкакъж истинж, правило, и пр., Псал. 1, 45, 32, 34, 50, 128, и др.

IV. Елегическы, или оплаквателни Псалми, отъ които повечето сѣ придружени съ молитвы за помощъ.

V. Псалми, които ся относятъ на Мессіж, като 2, 22, 45, 69, 72, 110, и др.

VI. Историческы Псалми, въ които древна-та исторія на Израиля-ны-тъ ся повтаря съ увѣщаніе; Псал. 78, 105, 106, 114.

Невъзможно е, обаче, да дадемъ едно точно раздѣленіе на Псалмы-

тъ, защото нѣкои отъ тѣхъ влизатъ въ два или повече разны класса. Освѣнъ собственны-тъ Псалмы, чіе-то съдържаніе ся относно на Мессіж, често ся срѣщатъ изъ цѣлж-тъ книгж, и вниманіе-то на набожний-тъ читатель не рѣдко ся при-влича отъ мѣста, които расправятъ за характеръ-тъ Му и дѣла-та Му. Не малко отъ тѣзи мѣста ся намѣкватъ въ Новый-тъ Завѣтъ; и неоспоримо е че и много други сѣ были написаны съ цѣлъ да свидѣ-телствуватъ за Сына Божія. Самыи Давидъ бѣ великъ образъ на Спаситель-тъ ни, и много събитія прѣзъ живота му прѣдизобража-вахъ Христа Господня. Не е на-прасно дѣто тѣ сѣ споменжты въ боговѣдохновенны-тъ писанія; исто-рія-та на Давидовы-тъ испытни и побѣды е изложена въ Св. Пи-саніе повечето защото ся относно на Мессіж. Лордъ Бейкжнъ забѣ-лѣжва че нѣкои пророческы мѣста изъ Вет. Завѣтъ сѣ като Съчини-тель-тъ имъ, комуто тысяща годинъ сѣ като дѣнь; и за това тѣ не ся исполняватъ изведнѣжъ, но рас-тѣжт и ся развиватъ прѣзъ вѣкове, ако съвършенно-то имъ исполненіе и да стане на опрѣдѣлено врѣме.

Надписи. Като исключимъ два-десетъ и петъ Псалми, други-тъ въ Псалтирь-тъ сѣ надписани разно-образно. Тѣзи надписи спомену-ватъ съчинитель-тъ на Псаломъ-тъ, поводъ-тъ за съчиненіе-то му, раз-личны-тъ видове пѣянія, ритмж-тъ му, съ какво музикално орждіе ся пѣлъ, и кой шѣлъ да го пѣе, и др. Тѣ повечето сѣ тъмны, понеже музика-та и музикальны-тъ орждія у Еврей-тъ почти сѣ неизвѣстны. Заглавія-та на Псалмы-тъ сѣ оста-нили отъ старо врѣме, ако и да сѣ написаны слѣдъ самы-тъ Псалмы. Съ много измѣненія тѣ сѣ помѣ-стены въ Гръцкый-тъ и Сирій-скый-тъ прѣводы. Много думы въ тѣхъ не сѣ прѣведены, и само съ догадки могатъ ся истълкува.

Виж. **Игаіонъ**, **Масхылъ** и др.

Съчинители-тъ и вѣкъ-тъ на Псал-мы-тъ. Въ Еврейскж-тъ Библиѣж ся приписватъ на Давида седмде-сетъ и три Псалмы, а въ прѣводъ-тъ на Седмдесетъ-тъ — единадесетъ повече. Псаломъ 90 ся приписва на Моисея. За съчинители-тъ на други-тъ Псалмы, мнѣнія-та на би-блейскы-тъ критици не ся съгла-суютъ.

Въ Еврейскый-тъ текстъ Псал-ми-тъ сѣ раздѣлени на петъ кни-гы, види ся по подражаніе на петъ-тъ Моисеевы книги. Всяка книга ся сключва съ славословіе.

Книга I съдържа Псалмы 1—41.

» II » » 42—72.

» III » » 73—89.

» IV » » 90—106.

» V » » 107—150.

Единъ Псаломъ ся случва два-жъ, Псал. 11; сравни Псал. 53. Нѣкои пакъ сѣ части отъ други Псалмы; като на пр., Псал. 70 който е часть отъ Псал. 40. Други сѣ просто по-втореніе на нѣкои части изъ дру-гы-тъ книги на Библиѣж-тъ; така Псал. 18 е почти сѣща-та 2 Цар. 22 гл. Най-напокошно-то нареж-даніе на Псалмы-тъ въобще ся при-писва на Ездрж, 450 год. прѣди Р. Х.

Тѣзи драгоцѣнны священны пѣ-сни проявляютъ най-възвышени понятія за Бога, като творецъ, съ-хранитель, и управитель на цѣлж вселениж; да не кажемъ нищо за поетическыя характеръ на мно-го отъ тѣхъ, и за отношеніе-то имъ къмъ Мессіж и къмъ дѣлбо-кый-тъ планъ на человѣческо-то искупленіе. Тѣ ни даватъ най-ху-бавы образцы на сыновихъ покор-ность и прѣданность, на непоко-лебимж вѣрж и упованіе въ Бога. Тѣ сѣ едно съкращеніе на Библиѣж-тъ, назначени за моленіе, и драга на людіе-то Божіи, понеже нала-гать разнovidны-тъ опытности на единъ религиозенъ чловѣкъ.

Въ прѣдисловіе-то ся на Псал-тирь-тъ, Лютеръ тѣи ся изражава: "Дѣ срѣщашъ по-радостны думы,

отъ думы-тъ въ благодарителны-тъ и словословны-тъ Псалмы? Тамъ ты гледишь на сѣрдца-та на вси добры людіе, като на прѣкрасны и пріятны градины, ей, като на само-то небе. Колко кычясти, колко хубавы и въсхитителны цвѣтове изникватъ изъ всякъ благоугоднѣ и веселѣ мыслѣ за Бога и за благодѣ-тъ му! И пакъ, дѣ ся случватъ по-дѣлбоки или по-плачевны думы на сѣрбѣ, отъ думы-тъ въ Псалмы-тъ на плачъ и горестъ? Тамъ тоже ты гледишь на сѣрдца-та на вси добры, като на смѣртъ, ей, като на пекѣль-тъ. Каква тѣмнота, каква мрачность, отъ възвѣлчувано и въстрѣвожено размышленіе на гнѣва Божій! Азъ поддържамъ, че, отъ Псалтирь-тъ, по-добра и по-хубава книга за живота на святцы-тъ не може да има на земѣ-тъ. Понеже въ нейъ ся сѣрбчатъ не само дѣла на единъ или двама святцы, но и дѣла на Святецъ-тъ на святцы-тъ; и повече, въ какво положеніе тѣ (святцы-тъ) стоятъ спрямо Бога и спрямо пріятелы-тъ си и непріятелы-тъ си; и какъ тѣ постѣпаятъ въ всячѣхъ опасенія и тѣглила. При тѣзи, всякакви божественны ученія и наставленія ся съдържатъ въ нейъ. Это защо Псалтирь-тъ е книга-та на вси добры хора; и всякой, подъ каквы-тодѣ обстоятелства и да ся намира, сѣрбца въ нейъ Псалмы и думы приспособимы на тѣзи обстоятелства, и такыва като че сѣ были написаны за него, и тѣи изложены што самъ си той по-добре не бы ги изложилъ или намѣрилъ или пожелалъ.

Дума-та "Псалми" въ Лук. 24; 44 означава единъ отъ три-тъ отдѣла на Еврейскъ-тъ Библиѣ, който съдѣржа Вѣто-Завѣтны-тъ книги безъ законъ-тъ и Пророцы-тъ, т. е. молитвенны-тъ писанія. Виж. Библия. За азбучны-тъ Псалмы и Псалмы-тъ на степені-тъ, виж. Степени, и Буквы.

Псалтирь, Иса. 5; 42. Амос. 6; 3,

видѣ музикаленъ съ струны инструментъ. Виж. Музика.

Птицы. Както други-тъ животны и тѣ сѣ были раздѣлены отъ Моисея на чисты и нечисты; прѣвы-тъ можѣтъ да ся ядѣтъ, а послѣдны-тъ не. Главна-та основа за различіе е, че онѣзи които ся хранятъ съ жито или съ сѣмена сѣ чисты; а онѣзи които ядѣтъ плѣтъ, рыбѣ, или мрѣтвы трупове, сѣ нечисты. Гѣргорицы-тъ, гѣлѣбчѣта-та, и може-бы нѣкои други видове птицы, сѣ были назначены въ Моисеевы-тъ законъ за жертвоприношенія, Лев. 5; 7—10. 44; 4—7. Лук. 2; 24.

Голѣма мѣчнотія ся сѣрбца въ точно-то опрѣдѣленіе на разны-тъ видове птицы запрѣтѣны въ Левитъ 11; 43—49. Втор. 14; 11—20, и въ правый-тъ прѣводъ на Еврейскы-тъ имена.

Моисей за да научи Израиляны-тъ на чѣловѣчина, заповѣдва имъ, когато намѣрятъ птичіе гнѣздо, да не зематъ майкѣ-тъ съ чада-та, но да пуцатъ нейъ, а чада-та само да зематъ, Втор. 22; 6; 7.

Въ Іер. 5; 27 ся споменува за решетки за птицы; и въ Прит. 7; 23. Екк. 9; 12 за сѣтъ и за примкы.

Съ думы-тъ хищны птицы поимѣ-кога ся подразумѣватъ разорителны войскы, Иса. 46; 41. Іер. 42; 9. Іез. 32; 4. Отк. 19; 17—19.

Птолеманда, Виж. Акко.

Пустыня. Въ Св. Писаніе, "пустыня" въобще ся разумѣва необработено мѣсто, или пакъ пасбище. Нѣкои пустыни сѣ были истиннѣ пусты, по причинѣ на бездѣждіе и на продолжителны сушы; други, обаче, сѣ были прѣкрасны полетѣ, съ богаты поляны и пасища. Давидъ говори за красотѣ-тъ на пустынѣ-тъ, Псал. 63; 42, 43. Св. Писаніе именува нѣколко пустыни въ Святѣ-тъ Земѣ. Особенно ся споменува за онѣзи "голѣмѣ и страшнѣ-пустыни" въ Каменистѣ Арабіѣ, на югъ отъ

Ханаанъ, и за странѣ-тъ помежду Ханаанъ и Евфратъ, Исх. 23; 31. Втор. 44; 24. Пасища-та на тѣзи пустынѣ сѣ обѣщаны и зимѣ и пролѣтъ съ гѣстѣ и мекѣ трѣвѣ, но лѣтна-та жѣга ихъ изгаря, и Арабы-тъ ходятъ да трѣсятъ пасище другадѣ.

Първороденъ. Тази дума не трѣбѣва всѣкога да ся разумѣва буквально; поимѣ-кога-та значи прѣвъ, най-отличенъ, прѣвъсходенъ, Псал. 89; 27. Рим. 8; 29. Евр. 4; 4—6. Така Исусъ Христосъ е "първороденъ прѣди всячѣ-тъ твари," Кол. 1; 15. Той е и "първороденъ изъ мрѣтвы-тъ," Кол. 1; 18, защото той прѣвъ е въскрѣснѣлъ за да въскрѣсява умирающы-тъ съ вѣрѣ въ него.

Разрушителный-тъ ангелъ като поразилъ всяко първородно въ Египетскѣ-тъ земѣ, Богъ заповѣдалъ на Еврей-тъ да посвятѣватъ нему всяко първородно и отъ чѣловѣцы-тъ и отъ скотовѣ-тъ; но само дѣца-та и животны-тъ отъ мѣжжкы-тъ полѣ сѣ поддѣжали на този законъ. Ако нѣкой Евреинъ е ималъ нѣколко жены, той е былъ длѣженъ да посѣтитъ Господу първородный-тъ си сынъ отъ всѣхъ единъ отъ жены-тъ си. Първородны-тъ сынове прѣдѣставляли въ храмъ-тъ, и всѣкого отъ тѣхъ искупували съ пѣтъ сикли. Първородны-тъ на чисты-тъ добытцы прѣдѣставляли въ храмъ-тъ, но ги убивали. Нечисты-тъ животны, конѣ-тъ, оселѣ-тъ, камила-та, или ги искупували или ги размѣнявали съ чисты. Първородны-тъ отъ ослѣ-тъ сѣ искупували всѣко едно съ единъ овцѣ, или съ пѣтъ сикли; ако ли ги не искупували, убивали ги, Исх. 13; 2, 44, и пр. У Еврей-тъ, както у всячѣ-тъ народы, първородный-тъ сынъ ся е ползувалъ съ особенны права. Виж. Първородство.

Първородство. право-то на първородный-тъ сынъ. Между Еврей-тъ, както и между повече-

то други народы, първородный-тъ сынъ ся е наслаждавалъ съ особенны права; и тамъ дѣто многоженство-то е съществувало, тѣврдѣ нужно е было да ся опрѣдѣлятъ, Втор. 21; 15—17. Освѣнъ бащино-то главно благословеніе, Быт. гл. 27, и разны-тъ малкы прѣимущества, първородный-тъ сынъ е былъ, първо, особенно посвятенъ на Господа, Исх. 13; 41—46. 22; 29; и първородный-тъ сынъ на единъ священникъ е наследѣвалъ бащѣ си въ священническѣ-тъ службѣ. Между сынове-тъ на Іакова, Рувимъ първородный-тъ изгубилъ право-то на първородство-то си, Быт. 35; 22. 49; 3, 4, и Богъ го далъ на Левіа, Числ. 3; 12, 43. 8; 48. Второ, първородный-тъ сынъ е ималъ право да земе единъ дѣлъ отъ бащинъ-тъ си имотъ два пѣти толковы колкото други-тъ му братія земехѣ, Втор. 42; 17. Трете, той е наследѣвалъ чинъ-тъ и права-та на бащѣ си, 2 Лѣт. 21; 3. Въ нѣкои отъ тѣзи правдини виждамы прѣимущество-то на Оногова, който е "първородный-тъ между много братія," Рим. 8; 29. Кол. 1; 18. Евр. 4; 2—6. Всеобщо-то господство е негово, и едно вѣчно священство. Виж. Първороденъ.

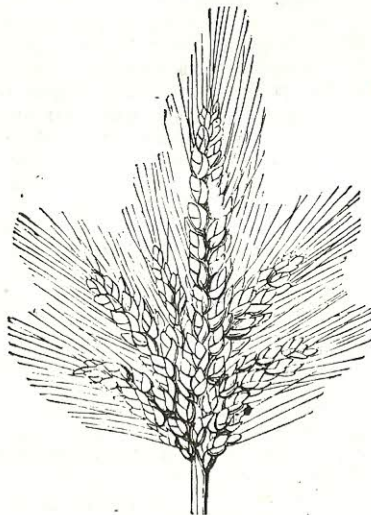
Пърнаръ, единъ вѣчнозеленающъ ся дѣбѣ, на който дѣрво-то е много тѣврто. Това вѣроятно е дѣрво-то споменѣто въ Иса. 44; 14 което по Еврейскы ся выка *тирза*.

Пърстени, ся турятъ на прѣсты-тъ за украшеніе. Тѣ сѣ ся употребявали още отъ старо врѣме, и това ся потвѣрдава отъ Св. Писаніе и отъ нѣкои свѣтскы писанія. Когато Фараонъ прѣдаде на Іосифа управленіе-то на Египетъ, той извади пърстень-тъ си отъ рѣкѣ-тъ си, и го тури на негова-тъ, Быт. 41; 42. Слѣдъ побѣдѣ-тъ си надъ Мадианяны-тъ, Израиляны-тъ принесоха Господу чепочки-тъ, гривны-тъ, обѣцы-тъ, пърстѣніе-тъ, и златны-тъ нанизы, които зѣхѣхъ отъ непріятелы-тъ, Числ. 31;

50. Виж. Гривны. Иаковъ отлича единъ богаташъ и сановникъ по златный-тъ перстень на перстъ-тъ му, Іак. 2; 2. При завръщаніе-то на блудный-тъ сынъ, баща му заповѣда да го облѣкѣтъ въ хубавъ прѣмѣнъ, и да му турятъ перстень на перстъ-тъ му, Лук. 15; 22.

Перстень-тъ ся употрѣбавалъ въ древность, както сега, най-вече като печать за потвърждение на заповѣди, патенты, и др. Св. Писаніе говори за носеніе-то му като принадлежность повече на царіе и на други велики хора; като Египетскый-тъ царь, Іосифъ, Ахазъ, Іезавель, царь Ассуръ, и любимецъ-тъ му Аманъ, Мардохей, царь Дарій, и др., 3 Цар. 21; 8. Есѣ. 3; 40. Іер. 22; 24. Дан. 6; 17. Виж. Печать.

ЕГИПЕТСКА ПШЕНИЦА.

Пшеница, най-главно-то и най-драгоцѣнно-то за чловѣка растение, което ся произвожда всѣду по свѣта, Быт. 30; 14. Втор. 8; 8. Сжд. 6; 11. Мат. 13; 23. 4 Кор. 13; 37. Египетска-та пшеница има шесть или седмъ класа на едно стѣбло;

тъй щото Фараонъ го е видѣлъ на снѣгъ въ обыкновенный-тъ му видъ, Быт. 41; 5—7. "Хлѣбны-тъ приношенія" на Моисеево-то богослуженіе, Лев. гл. 2, сж были отъ пшенично брашно.

Пшеница, Виж. Динарий.

Пѣснь на пѣснѣ-тъ. Тази много иносказателна и хубава поема всякога е държала мѣсто въ каноническы-тъ писанія, и разбира ся съставлявала е часть отъ Библиѣ-тъ на врѣме-то Христово; тъй тя ся е считала отъ първы-тъ Христіани, и ся явява въ стары-тъ расписы, рѣкописы, и прѣводъ. Разны мнѣнія е имало върху прѣдмѣтъ-тъ и намѣреніе-то на тѣзи поемж. Но, че цѣль-та ѣ е да изложи духовнѣ-тъ любовъ и взаимно-то общеніе които сжществувать между Христа и народа му, става явно отъ съгласіе-то ѣ, когато тъй ѣхъ разбѣремъ, съ много мѣста отъ Св. Писаніе, които прѣдставляватъ Бога и особенно Христа като мжжъ на църквѣ-тъ, и които употрѣбаватъ бракъ-тъ за поясненіе отношеніе-то мжжду Спасителя и неговъя народъ. Тѣй за пр. Псаломъ 45 е една Мессійна свадбена пѣснь. Виж. сжщо Іса. 54; 5. 62; 5. Іер. гл. 3. Іез. гл. 16. Ос. гл. 1—3. 2 Кор. 11; 2. Еф. 5; 23—32. Отк. 19; 7—9. 21; 2—9.

Въ тълкуваніе-то на тѣзи хубавъ поемж грѣбѣа да земемъ подъ съображеніе различіе-то между источны-тъ и западны-тъ народы. Днешны-тъ правила и понятія не можѣтъ служи за мѣрка подъ коѣто да ся подведѣтъ нейна-та цѣль, нейни-тъ образи и изрѣченія. Не е рѣдко между источны-тъ народы да ся крые духовна-та пламенность подъ було-то на любовъ тж, и мнозина тълкователи сж навеждали части отъ источны иносказателны пѣсни, които много приличятъ на тѣзи вѣхновениж Соломоновъ пѣснь. Много Христіани наджхани съ духа на евангеліе-то сж намирали голѣмо

наслажденіе и ползж отъ нейно-то прочитаніе.

Пѣшици. Виж. Скороходецъ.

Пѣяніе на пѣтель-тъ е было третя-та стража на нощъ-тъ, по врѣме-то на Христа.

Р.

Раавъ. Тази дума прѣдставлява двѣ различни Еврейскы думы:

1. Раавъ, една Ханаанка отъ Іерихонъ, която скры двамата съгледатели испратены тамъ отъ Іисуса сынъ Навіевъ; и въ замѣнъ ся пощади, съ всичкы-тъ ѣ роднины, когато градъ-тъ ся прѣвзѣ и разори. Іис. Нав. 2; 1—21. 6; 17—25. Нейна-та вѣра за дѣто направи това, ся прѣпорѣчва въ Евр. 11; 31. Іак. 2; 25. Еврей-тъ и много Христіани искатъ да кажѣтъ че Раавъ бѣше честна жена и държеше единъ гостиницж; но по-вѣроятно е че наименованіе-то "блудница" дадено ней въ Библиѣ-тъ е точно. Ако тя е водила нѣкога распущнжъ животъ, очевидно е че тя ся е раскаяла; и послѣ тя станж поклонница на Іеова и жена на Салмона единъ князь на Іудино-то племе, Рув. 4; 21. Мат. 1; 4. Кающій-тъ ся мытарь и грѣшникъ вынжгы намиратъ пріемъ при Христа; и мнозина такыва, чрѣзъ подновяющъ-тъ силж на благодатъ-тъ, славно ще свѣтижъ на небеса-та, а невѣрующы-тъ ще погынѣтъ въ грѣхове-тъ си.

II. Раавъ, *гордость, безсрамность*, едно име означающе Египетъ, Пс. 87; 4. 89; 10. Іса. 30; 7. 51; 9. Въ послѣдне-то отъ тѣзи мѣста, Египетъ тоже ся означава като едно хыщно морско чудовище; сѣмнително е, обаче, да ли сама-та дума Раавъ ся употрѣбѣа да означава морско чудовище.

Раама, Быт. 10; 7. 1 Лѣт. 4; 9, единъ отъ Хусовы-тъ сынове и отъ Хамовы-тъ внуцы; тоже една страна населѣна отъ неговы-тъ потомцы. Прѣдиолога ся че тази

страна ся допирала до Персійскыя заливъ отъ кждѣ западно-то си крайморіе кѣмъ сѣверъ, Іез. 27; 12.

Рабъ. По нѣкога тази дума означава чловѣкъ, който волно ся посвѣщава да служи другому, слуга, ратай; тѣй на пр. Іисусъ Навинъ бѣ рабъ Моисеевъ; Елисей рабъ Іиліевъ; Петръ, Андрей, Филиппъ, и Павелъ бѣхж раби Іисусъ Христови. Фараоновы-тъ, Саулови-тъ и Давидовы-тъ раби бѣхж общо тѣхны-тъ подданици и частно придворны-тъ чиновници и свѣтници. Филистимци-тъ, Сирийци-тъ, и други народы бѣхж раби Давидови, т. е. тѣ му ся повинувалъ и му плащалъ данѣкъ. Раби Божіи ся наричатъ онѣзи, които сж ся посвѣтили да му служѣтъ и да служатъ свято-то му слово.

Въ първоначалнж-тъ ѣ смыслѣ, тази дума означава въ Библиѣ-тъ, или наемникъ, или единъ чѣго слугуваніе е было притяжаніе на господаря му за опрѣдѣлено врѣме подъ разны условия. Първый-тъ чловѣкъ за когото четемъ въ Св. Писаніе че былъ продаденъ въ робство е Іосифъ, Быт. 37; 27, 28. Члѣди-тъ на нѣкои стары патріарсы сж имали слугы, които сж были обяснени съ добротж и правотж; най-важны повѣрки тѣмъ сж были повѣрѣваны, и сж могли да наслѣдѣвать имота на господари-тъ си, Быт. 44; 11—16. 15; 2—4. 24; 1—10. Тѣ сж сподѣляли религіозны-тъ прѣимущества на семейство-то, Быт. 47; 9—13, 27. 48; 49.

По врѣме-то на учрежденіе-то на Еврейско-то народоправленіе, всѣду въ свѣта сжществуваше неволно слугуваніе, което Моисей ся постара да подведе подъ нѣкои ограниченія, изскуемы отъ вѣржъ и чловѣщинж-тъ. Най-леко слугуваніе ся считало слугуваніе-то на единъ Евреинъ у другъ еднѣ. Той ся обѣзѣвалъ да слугува поради бѣдность, Ісх. 21; 7. Лев. 25; 39—47; за дългъ, 4 Цар. 4; 1; за повръщаніе покрадено, Ісх. 22;

3; или за исплащаніе суммъ даденъ за откупъ отъ язычници. Този видъ слугуваніе не трѣбвало да надмине шесть години, освѣтъ, ако подиръ сѣботѣхъ-тѣ години, слуга-та е пожелавалъ да остане за всегда у господаря си, който за това е пробивалъ уши-тѣ му прѣдъ свидѣтели, Исх. 21; 2, 6. 25; 40. Еврейскій-тъ рабъ можалъ да ся оплаква прѣдъ сѣдилища-та, да ся освобождава съ пары, и когато срокъ-тъ за слугуваніе е истечалъ да бже даруванъ съ нѣщо отъ господаря си. Лев. 25; 47—55. Втор. 15; 42—48. 2 Лѣт. 28; 40, 41. Неем. 5; 1—13. Іер. 34; 8—22. Моисеевъ-тъ законъ повелѣва освобожденіе-то на Еврей отъ чужденцы, Лев. 25; 47—54.

Повечето Еврейскы раби сѣ были язычници и плѣнници. Тѣ сѣ ся покровительствовали отъ законъ-тъ, Втор. 4; 16, 17. 27; 19, могли сѣ да прѣимать Еврейскѣ-тъ вѣрѣ, да отивать на тържества-та, да ся наслаждаватъ съ религиозно поученіе и прѣимушества, Исх. 12; 44. Втор. 12; 18, 29; 10—13. 31; 40—43. Ако нѣкой усакатеше слугѣ-тъ си, той трѣбваше да го освободи, Исх. 21; 26, 27; рабъ, който е побѣждалъ отъ прѣтѣсеніе радостно ся е прѣемалъ, Втор. 23; 15, 16; и челоуѣкокраденіе ся е наказвало съ смъртъ, Исх. 21; 16. Втор. 24; 7. 1 Тим. 4; 10.

Римско-то робство е было непознато на Еврей-тѣ. Римляни-тѣ сѣ порабошавали плѣнници, и сѣ купували робіе, чѣго раболѣпство е траяло до животь. Господарь-тъ е упражнявалъ неограниченъ и безотвѣтенъ надзоръ надъ робіе-тѣ си. При все това, мнозина сѣ были освобождани и въ много случаи Римскы отпущени челоуѣци сѣ ся въздигали до най-гольмы санове.

Св. Писаніе опрѣдѣлява взаимны-тѣ длѣжности на господарь-тъ и слугѣ-тѣ, 1 Пет. 2; 18. Еф. 6; 5—9. Кол. 3; 22. 4; 1. Тит. 2; 9, и

провѣзгласява великѣхъ-тѣ истинѣхъ, че всичкы-тѣ челоуѣци сѣ отъ едно и сѣщо начало, че душа-та на всякій челоуѣкъ е безсмъртна и има право да ся ползува отъ Библіѣхъ-тѣ и отъ всяко срдѣство което може да ѣхъ освѣти върху длѣжности-тѣ ѣхъ къмъ Спасителя—истинны, които ако ся пригърнахъ и отъ господарь и отъ рабъ, отъ по-старъ и по-младъ, отъ по-горенъ и по-доленъ ще прѣдотвърнахъ всяко прѣтѣсеніе, Втор. 24; 14. Псал. 103; 6. Іса. 10; 1—3. Амос. 4; 1. Мал. 3; 5. Іак. 5; 4.

Равва, или **Равва** на Аммоновы-тѣ сынове, послѣ нареченъ Филиделѣя, столица-та на Аммоны-тѣ, лежеше при южныя источникъ на Явокъ, нѣщо двадесеть и двѣ мили отгатыкъ Іордана. Този градъ бже славенъ даже въ врѣме-то на Моисея, Втор. 3; 11. Ис. Нав. 13; 25. Когато Давидъ провъзгласи бой противъ Аммоны-тѣ, неговый-тъ военачальникъ, Іовавъ, обгради Равва, дѣто Урія изгуби животь-тъ си чрѣзъ еднакъ тайнѣхъ заповѣдь на царя си; и когато градъ-тъ приближаваше да ся покори, Іовавъ испрати да извѣстятъ на Давида за да отиде поскоро тамъ да ся радва на почете-тъ за прѣвзиманіе-то му, 2 Цар. 11; 42. Отъ това врѣме този градъ станъ подчиненъ на Іудейскы-тѣ царіе; но слѣдъ врѣме Израилскы-тѣ царіе станѣхъ господари надъ него и надъ племена-та отгатыкъ Іордана. Кждѣ край-тъ на Израилско-то царство, Веллаъ-Феласаръ като плѣни голѣмо число отъ Израиляны-тѣ, Аммоняны-тѣ ся отнасяхъ много жестоко къмъ останалы-тѣ отъ тѣхъ; за което проци-тъ Іеремія и Іезекиль произнесохъ твърдѣ грогы пророчества както противъ Равва, столицѣ-тъ имъ, така и противъ чѣлѣхъ-тѣ тѣзи странѣ; тѣзи пророчества вѣроятю ся испълнихъ петь години слѣдъ разореніе-то на Іерусалимъ, Іер. 49; 1—3. Іез.

21; 20. Антіохъ Великій послѣ прѣвзе градъ-тъ. За дълго врѣме бже познатъ на Гръцы-тѣ и Римляны-тѣ подъ име-то Филиделѣя; но това име сега е неизвѣстно на туземцы-тѣ отъ онѣзи области. Мѣсто-то на този градъ сега ся нарича Амманъ и е около петнадесеть мили на юго-истокъ отъ Салтъ, называемый-тъ въ старо врѣме Рамоевъ-галаадъ. Буркхартъ намѣри тукъ пространны развалины, и гы е описалъ. Той и много други пѣтешественники сѣхъ намѣрили градъ-тъ опустошенъ, както що бже прѣдсказано; буквально да ся каже този градъ бже “единъ оборъ на камилы,” “едно мѣсто за лежаніе на овцы,” Іез. 25; 5.

Равва Моавска, виж. **Аръ**.

Раввинъ и **Раввунн**, виж. **Равъ**.

Равя, единъ внукъ на Моисея и единъ-тъ сынъ на Еліезера; многочисленно-то му потекло ся споменува като знакъ на божественнѣхъ благодать, 1 Лѣт. 23; 17.

Равъ, **Раввинъ**. Дума-та *равъ* по Еврейскы значи начальникъ; така Навузарданъ бже начальникъ на тѣлохранители-тѣ, 4 Цар. 23; 8, на Еврейскы *рав-таббахи*; така Асфеназъ бже начальникъ надъ скопцы-тѣ и Даніиль бже начальникъ на волхвы-тѣ, Дан. 4; 3. 5; 11. Въ единъ по-послѣденъ періодъ това названіе почна да ся употреблява въ Еврейскы-тѣ училища за почесть на учители-тѣ. Имаше много различія и степени; дума-та *равъ* ся считаше най-малко почетна, а дума-та *равви*, която значи учитель мой, показваше по-гольмѣхъ почесть. Другъ видъ на тѣзи думѣ бже *равбанъ* или *равбонъ*, отъ дѣто излиза тоже раввунн, Іоан. 20; 16. Това ся считаеше като най-высоко названіе за почитаніе и не ся даваше на повече отъ седмъ лица, които принадлежехъ на прочужъ-тъ школъ на Хиллела и бѣхъ прѣмно-го отличны по чинъ и по наукѣ.

Виж. Гамалилѣ. Най-общо-то и обыкновенно названіе бже постѣ раввинъ, и това е останало между Еврей-тѣ дори до настояще-врѣме, Мат. 23; 7, 8. Съ него често ся наричаше Спаситель-тъ както отъ ученицы-тѣ ся така и отъ народа, Мар. 9; 5. 10; 51. 44; 21. Іоан. 4; 38. 4; 31.

Рагуилъ, Числ. 10; 29. Исх. 2; 15, 18, 21. Въ тѣзи мѣста ся прѣдставлява да е баща-та на Овава и на Сепфоръ, и въобще ся прѣдполага да е сѣщій-тъ Іоооръ, Моисеевъ-тъ тестъ. Нѣкой обаче, мыслятъ че той бже баща на Іооора, и че ся нарича баща на други-тѣ защото бже глава на семейство-то. Сравни Быт. 31; 43. 4 Цар. 14; 3. 16; 2.

Разводно писмо. Моисей допускате на Еврей-тѣ да напущать жены-тѣ си, Втор. 24; 1—4. Христосъ обаче е объявилъ че мѣжъ не бже да напустне женѣ-тъ си, освѣтъ по причинѣ на прѣлюбодѣніе, Мат. 5; 31, 32.

Раздоръ (*схизма*), въ Новыя Заѣтъ изобщо означава раздѣленіе въ Христіанскѣхъ-тъ церквѣхъ причинено отъ распри и умразѣ, 1 Кор. 1; 10—12. 12; 25, 26. Грѣхъ-тъ може да е въ болшинство-то или въ меньшинство-то, или пакъ и въ двѣ-тъ страны. Раздоръ-тъ е грѣхъ противъ Христіанскѣхъ-тъ любовь, и навлича ударъ въ само-то срдце на Христіанство-то, Іоан. 17; 21. Рим. 12; 4—21.

Разслабленіе е една болестъ която удари по нѣкога една страна или единъ дѣлъ на тѣло-то и по нѣкога цѣло-то тѣло; поврежда силѣхъ-тъ на движеніе, или силѣхъ-тъ на чувствованіе, или пакъ и на двѣ-тъ. То е една отъ най-мѣжко-изцѣляемы-тъ болести; но Спаситель-тъ ѣхъ изцѣляваше съ единъ думѣ, Мат. 4; 24. 12; 10. Мар. 2; 3—12. “Изсѣхнѣла-та рѣка,” Мар. 3; 1, вѣроятно бже слѣдствие на расслабленіе. Има тоже расслабленіе и на душѣхъ-тъ, и тѣхъ

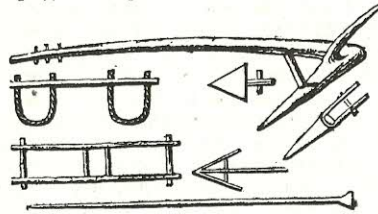

зи болестъ може да ѝ изцѣли Великий-тъ Лѣкаръ и само той.

Рай. Едемска-та градина, въ който Богъ постави Адама и Еву. Тази славна градина е наистинѣ общепозната подъ името "земный рай," и едва ли има нѣкоя часть на свѣта въ който той не ся е трѣсилъ. Виж. Едемъ.

Въ Новия Завѣтъ дума-та "рай" значи мѣсто-то дѣто души-тъ на блаженны-тъ ся намѣрватъ въ благополучіе. Така Спаситель-тъ казва на кающія ся разбойникъ на кръста, "Днесъ ще бѣдешъ съ мене въ рай," т. е. въ сѣстоаніе-то на блаженны-тъ, Лук. 23; 43. Павелъ, като говори за себе въ третѣ лице, казва, "Знаѣхъ одного человѣка, който бѣ възхитенъ въ рай, и чу словеса неизреченны, които не е простено човѣку да ги говори," 2 Кор. 12; 4. И въ Отк. 2; 7. 22; 14, естество-тъ чръты на мѣсто-то, дѣто невинность-та и блаженство-то сж ся изгубили, ся употребяватъ за да ся описва свѣтъ-тъ дѣто тѣзи нѣща съвършенно и за вынѣгы ся добывать пакъ.

Рака, дума происходяща отъ еднѣ Еврейскѣ думѣ която значи суетенъ, бездѣльникъ, бесполезенъ. Въ Сжд. 11; 3 е прѣведена "бездѣлници човѣци." Дума-та показва прѣзрѣніе. Христосъ казва, Мат. 5; 22, който рече на брата си "Рака" повиненъ ще е за прѣдъ съборъ-тъ

СТАРО РАЛО. ХОМОТИ, ПАЛЧНИЦИ, И ОСТЕНЬ.

Рало, едно земледѣлческо сѣ-чиво за ораніе, което ся е упо-

треблявало още въ най-ранны-тъ врѣмена, Быт. 45; 6. Втор. 22; 40. Іов. 4; 14. Виж. картинѣ-тъ при **Меромъ.** Днешно-то обыкновенно рало, употребяемо въ Сиріѣ, ся сѣстои отъ три части: греда-та прикована о хомотъ-тъ, палчникъ-тъ и ралица-та. Последни-тъ двѣ наврѣменъ и третя-та ся правятъ отъ единъ дръвенъ клонъ съ двѣ противоположны вѣтвы. Палчници-тъ понѣкога ся покрывали съ желѣзо, Іса. 2; 4. Іоил. 3; 10. Съ еднѣ-тъ сирѣкъ орачъ-тъ внимателно управлявалъ ралицѣ-тъ, Лук. 9; 62, съ другѣ-тъ вѣрталъ остенъ, дѣгъ шесть или осемъ крака. На единъ-тъ край на остена былъ забитъ бодлъ, а на другий-тъ, който былъ два прѣста дебелъ, имало желѣзѣхъ лопаткѣ за чистеніе палчникъ-тъ отъ прѣстѣ-тъ, Сжд. 3; 31. 4 Цар. 13; 21. Дѣян. 9; 5. Въ старо врѣме сж орали съ волове, ослы, и юницы, Втор. 22; 10. Сжд. 14; 18; днесъ и камилы и кравы употребяватъ за ораніе, Ораніе-то почва слѣдъ есенны-тъ дѣждове, около свѣршѣ-тъ на Октомврі.

Рама, множ. число Рамоеъ, значи *высотѣ*; за това много высокы мѣста въ Палестинѣ ся наричатъ Рама, Рамоеъ, Рамоеъ, Рамоеимъ, и пр. Понѣкога едно и сжщо мѣсто ся назовава безразлично съ едно или съ друго отъ тѣзи имена, понеже всички-тъ означаватъ сжщо-то, 4 Цар. 8; 28, 29. Понѣкога Рама или Рамоеъ ся сѣдинява съ друго име за да опрѣдѣли на кой градъ или на кой высотѣ е мѣсто-то; и понѣкога ся употребява само за нѣкое высоко мѣсто безъ да означава нито нѣкой градъ нито нѣкое село.

I. Най-значительна-та Рама бѣше единъ градъ на Веніамина, близо до Гаваѣж, кждѣ Ефремовы-тъ горы, шесть мили на сѣверъ отъ Іерусалимъ и на пѣтъ-тъ между Самаріѣ и Іерусалимъ, Іс. Нав. 18; 25. Сжд. 19; 13, Неем. 11; 33. На-

мираше ся на граничѣ-тъ линіѣ между Іудѣ и Израиль; и Израилевъ-тъ царь, Вааса, го укрѣпи за да възбрани входъ-тъ отъ земѣ-тъ на Іудѣ въ неговѣ-тъ земѣ, 3 Цар. 15; 17, 21, 22. Споменува ся тоже въ Іса. 40; 29. Іер. 31; 15. 40; 4. Ос. 5; 8. Робинсѣнъ намира този градъ въ село-то Ер-Рамъ, на единъ коническій хълмъ малко кѣмъ истокъ отъ горѣспоменѣ-тъ пѣтъ. Развалины-тъ му сж счупени стѣлпове, нѣколко голѣмы гладко-издѣлани каменіе и една стара щерня на юго-западѣ-тъ странѣ. Село-то е почти пусто.

II. Единъ градъ на горѣ-тъ Ефремъ, нареченъ тоже Рамоеимъ-софимъ, или Рама на Суфовы-тъ потомцы, мѣсто-то на Самуилово-то рожденіе, прѣбываніе и погребеніе, 4 Цар. 1; 1, 19. 7; 17. 8; 4. 25; 1. 28; 3. Робинсѣнъ прѣдполага че Соба, пѣтъ мили на западъ отъ Іерусалимъ, е мѣстоположеніе-то на този градъ. Приличіе-то на име-то му Рамоеимъ съ Аримоеѣжъ въ Новия Завѣтъ, както и загатванія-та на древни историци, сж накарали хора-та да вѣрватъ че тѣзи двѣ имена означаватъ едно и сжщо-то мѣсто. Малко съмнѣніе има че Аримоеѣжъ бѣ расположена на единъ отъ хълмове-тъ на истокъ отъ Лидѣ, нѣщо двадесетъ мили на сѣверо-западъ отъ Іерусалимъ; и това мѣстоположеніе бы отговаряло на много загатванія въ Св. Писаніе както на Рамѣж отъ Самуила. Главна-та мѣчнотія ся срѣща въ описаніе-то за Саулово-то първо посѣщеніе на Самуила, 1 Цар. 9; 4—12. 10; 2. Младый-тъ князь "заминѣ прѣзъ земѣ-тъ Веніаминавѣ," като вѣрвеше кѣмъ югъ или кѣмъ юго-западъ, и дойде въ земѣ-тъ Суфъ, и въ градъ-тъ дѣто тогава бѣше Самуилъ. Слѣдъ свижданіе-то си съ пророка и на връщаніе-то си за дома въ Гаваѣж Веніаминавѣ, той заминѣ покрай "Рахилинъ-тъ гробъ" въ прѣдѣлѣ-тъ на Веніамина

у Селѣжъ." Но единичный-тъ "Рахилинъ гробъ," който ный знаемъ, бѣше близо до Виелеемъ много мили далечъ на югъ отъ правы пѣтъ между Аримоеѣжъ и Гаваѣж. Споредъ това, ако прѣдположимъ че това свижданіе е станжло при Аримоеѣжъ, ный смы принудени да прѣдполагамъ че имало другъ Рахилинъ гробъ между този градъ и Гаваѣж; или пакъ, ако "Рахилинъ-тъ гробъ" былъ при Виелеемъ, то трѣбва да сждимъ отъ това че градъ-тъ въ който Саулъ тогава намѣри Самуила и въ който пророкъ-тъ него день бѣ пристигнѣлъ, 1 Цар. 9; 10, не бѣше негово-то обыкновенно жилище, но бѣше нѣкое мѣсто на югъ или юго-западъ отъ Виелеемъ, което той посѣщавалъ само понѣкога въ обыхожденіе-то си като сждѣхъ.

III. Единъ градъ на Асира, Іс. Нав. 19; 29.

IV. Единъ градъ на Нефѣалима, Іс. Нав. 19; 36.

V. Единъ градъ въ Галаадъ, 4 Цар. 8; 28, 29 Виж. Рамоеъ.

VI. Единъ градъ принадлежащъ на Симеона, нареченъ Рама на югъ, Іс. Нав. 19; 8. 1 Цар. 30; 27.

Рамоеимъ. Виж. Рама.

Рамоеъ-лехы (*хълмъ-то на чело-тъ-тъ*), мѣсто-то дѣто Самсонъ уби хылядо Филистимцы съ ослѣж челюсть, Сжд. 15; 17. Виж. Лехы.

Рамессіѣ, единъ градъ съзиденъ отъ Еврей-тъ прѣзъ-тъхно-то робство въ Египетъ, Ісх. 1; 11. Бѣше положенъ въ Гесенскѣ-тъ странѣ, Быт. 47; 10. Отъ този градъ Еврей-тъ починѣхъ съвѣкупныя си исходъ отъ Египетъ, Ісх. 12; 37. Числ. 33; 3, 5. Мысли ся че той е былъ при стария каналъ между Ниль и Червено море и нѣщо тридесетъ и пѣтъ мили на сѣверо-западъ отъ Суезъ.

Рамоеъ, единъ прочутъ градъ въ горѣ-тъ Галаадъ; често наричанъ Рамоеъ-Галаадъ, и по нѣкога Рамоеъ-Масѣа, сир. *хълмъ-то на па-*

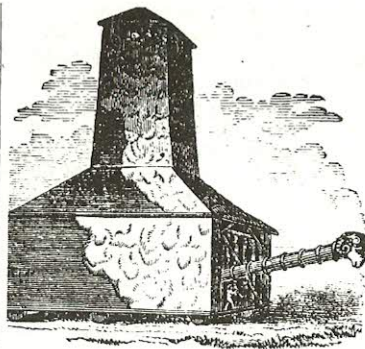

жителныя стѣны, Ис. Нав. 43; 26. Този градъ принадлежеше на Гадовцы-тъ, бѣше опрѣдѣленъ на Левиты-тъ и станъ единъ отъ градовѣ-тъ за приближище оттаткъ Иордана, Втор. 4; 43. Ис. Нав. 20; 8. 21; 38. Той бѣше прочуть прѣзъ царуваніа-та на послѣдні-тъ Израилскы царіе, и быде причина за нѣколко боеве между тѣзи царіе и царіе-тъ на Дамаскъ, които бѣхъ го прѣвзели и отъ които Израилскы-тъ царіе ся старалъ да имъ го отнемъ. Тукъ Ахаавъ умръ, Иорамъ быде нараненъ, Иуиъ быде помазанъ за царь на Израіля, 3 Цар. гл. 22. 1 Цар. 8; 28, 29. 9; 4—14. 2 Лѣт. 22; 3, 6.

Ратенъ овенъ, главный виночерпецъ, единъ чиновникъ испроводенъ отъ Лахисъ да покани Езекиѣ да ся прѣдаде на Сennaхърима, Ассирийскыя царь; това посланіе той изрече по единъ най-укорителенъ начинъ. Тази исторія ся расказва въ 4 Цар. 19; 17, и пр. 2 Лѣт. 32; 9, и пр. Иса. гл. 36. Виж. **Иinneвiя** и **Сennaхъримъ**.

Расинъ, единъ царь отъ Дамаскынскъ Сирійскъ, който ся съедини съ Факея, Израилскыя царь, да навлѣзъ въ Іуджъ, 742 год. прѣди Р. Х., 4 Цар. 15; 37. 16; 5—10. Иса. 7; 1. Като ся отвърнъ отъ Іерусалимъ, Расинъ прострѣ побѣды-тъ си къмъ югъ до Елаѣ; но най-сѣгнъ быде побѣденъ и убитъ отъ Оглаго-Феласара, Ассирийскыя царь, чийто помощъ бѣше добылъ Ахазъ. Народъ-тъ му тоже быде откаранъ въ робство оттаткъ Тигръ, Иса. 8; 6. 9; 41.

Распознаваніе на духове, 4 Кор. 12; 10. То е было една особенна дарба, кояко Св. Духъ е давалъ на нѣкои членове отъ первобытнъ-тъ църквѣ, за да можехъ да сѣдятъ за вѣрность-тъ на онѣзи които исповѣдахъ любовь къмъ Христа, и които притязавалъ че проповѣдатъ по боговѣдхнове-ніе, 1 Іоан. 4; 1. 2 Іоан. ст. 7. Виж. и Дѣян. 5; 1—40. 13; 6—12.

Ратенъ овенъ, една военна машина за разбиваніе на стѣны. Една дълга и яка гредъ, съ единъ овнешкъ главъ отъ металъ на единъ-тъ ѣ край. Тя е была обѣсвана отъ сѣрѣж-тъ, и люлѣна силно и многократно сѣрцу стѣны-тъ на единъ градъ или на единъ твърдинъ, додѣ да ся пробійтъ. Тя ся е туряла нѣкога въ долинъ-тъ часть на единъ дървенъ кулъ направенъ върху колелета, и ся е карата отъ 100 души и повече; а пакъ горня-та часть на кулъ-тъ е бывала пълна съ стрѣлы и пращницы, Іез. 4; 2. 21; 22.

Рафани, исполнителъ-тъ племена отъ Ханаанцы-тъ, отъ които имаше нѣколко семейства. Имаше Рафани оттаткъ Иордана, въ Астаро-Карнаимъ, въ врѣме-то на Авраама, Быт. 14; 5, и нѣкои отъ тѣхъ въ врѣме-то на Моисея. Отъ Васанскыя царь, бѣше отъ Рафани-тъ. Въ врѣме-то на Іисуса сына Навіевъ, нѣкои отъ тѣхны-тъ потомцы живѣяхъ въ Ханаанскъ-тъ странъ, Ис. Нав. 12; 4. 17; 15, и за тѣхъ слушама въ врѣме-то на Давида, въ градъ-тъ Геѣ, 1 Лѣт. 20; 4—6. Исполнитъ-тъ Голаѣ и други бѣхъ останъли отъ Рафани-тъ, или отъ сѣплеменны-тъ имъ Енакымы. За тѣхъ-тъ величинъ и силъ често ся споменува въ Св. Писаніе. Тѣ ся види прѣвсходствуваха въ бесчинія и прѣ-

стѣпленія, и за това служатъ като паметницы на божественно правосѣдіе.

Долъ-тъ на Рафани-тъ, или **Исполнитъ**, бѣше прочуть въ врѣме-то на Іисуса сына Навіевъ, Ис. Нав. 15; 8. 17; 15. 18; 16, и въ врѣме-то на Давида, който тукъ побѣди Филистимцы-тъ, 2 Цар. 5; 18, 22. 1 Лѣт. 11; 15. 14; 9. Той бѣше широкъ и плодороденъ долъ, Иса. 17; 5, захващаше близо отъ долъ-тъ Енномъ и ся простираше нѣколко мили на юго-западъ отъ Іерусалимъ дѣто свършваше съ единъ тѣсенъ проходъ който водеше къмъ Сѣрѣземно море. Той бѣше въ земѣ-тъ на Іуджъ, но близо до прѣдѣлъ-тъ на Веніаминовъ-тъ земѣ.

Рафидимъ, единъ станъ на Израиляны-тъ между пустынь-тъ Синъ и Синайскъ-тъ горъ, дѣто людіе-то роптаха, и Богъ имъ даде водъ отъ канаръ-тъ. Тука тоже Амалікъ ги нападна, но быде разбитъ, Исх. гл. 17. Прѣдполага ся да е былъ въ долинъ-тъ называемъ сега Еш-Шейхъ, единъ день ходъ на сѣверо-западъ отъ Синай и близо до западныя прѣдѣлъ на планины-тъ Хоривъ. Виж. **Синай**.

Рахиль, овца, Рув. 4; 11, помлада-та сестра на Лійъ, дъщеря на Лазана и избрана-та жена на Іакова, при всичко че сестра ѣ бѣше благословена съ повече дѣца. Рахиль бѣше майка-та на Іосифа и на Веніамина, и умръ въ ражданіе-то на послѣдніа. Вижъ исторіи-тъ ѣ въ Быт. гл. 29—35. Гробъ-тъ ѣ, половинъ часть на сѣверъ отъ Виледемъ, ся показва и днесъ, понеже мѣсто-то е бѣлжано съ единъ Мухамеданскыя гробъ, съ единъ каменнъ обградъ и единъ сводъ. Пророчество-то, Іер. 31; 45, което ѣхъ прѣдставлява като плачущъ надъ потомство-то ся — племена-та на Ефрема, Манассіѣ и Веніамина — ся привожда въ Мат. 2; 18, относительно

кланіе-то въ Виледемъ, дѣто безсѣмѣнне много отъ потомцы-тъ ѣ пострадаха. Прѣдполага ся че едно отъ много-то мѣста называемы Рама бѣше близо до Виледемъ.

Ревекка, дъщеря на Вауила и сестра на Лавана въ Месопотаміѣ, и слѣдъ двадесетъ години майка на Іакова и Исава. Начинъ-тъ по който тя ся потърси и ся добы за женѣ на Исаака, прѣдставлява единъ трогателнъ картинъ на истинны-тъ нравы и обычаи. Чрѣзъ пристрастіе-то си за Іакова, тя ся искуси да употрѣби неоправдательны сѣрѣства за да му обеспечи първородство-то и съ това показа че нѣмаше вѣрѣ въ Бога, комуто тя бы трѣбвало да възложи испъленіе-то на намѣренія-та си, Быт. 25; 22, 23. Нейна-та измама причини неприяты слѣдствія: Іаковъ побѣгна отъ дома; и когато ся върнъ отъ Месопотаміѣ слѣдъ двадесетъ години, майка му лѣжеше погребена въ пещеръ-тъ на Махпеллахъ, Быт. гл. 24—28. 49; 31.

Ревнованіе. Виж. **Прѣлюбо-дѣйство**. Идолъ-тъ на ревнованіе-то, Іез. 8; 3. 5 е сжій Оаммузъ у ст. 14. Виж. **Оаммузъ**.

Резонъ, основатель-тъ на единъ династіѣ въ Дамаскынскъ Сирійскъ въ врѣме-то на Давида и голѣмъ досадникъ на Соломона, 3 Цар. 11; 23—25. Той бѣше былъ воененъ чиновникъ подъ Ададезера, Совскыя царь.

Ремфанъ, единъ идолъ, сжій-тъ Хуунъ. Сравни Амос. 5; 26 съ Дѣян. 7; 43. Виж. **Хуунъ**.

Ресенъ, единъ старъ Ассирийскы градъ, между Ниневіѣ и Халахъ, Быт. 10; 12. Точно-то му мѣстоположеніе не може сега да ся опрѣдѣли.

Ресефъ, единъ градъ покоренъ отъ Ассирийцы-тъ, 4 Цар. 19; 42. Иса. 37; 42. Мысли ся че отгослѣ ся нареклъ Расата, и че стоялъ двадесетъ и петъ мили на западъ отъ Евфратъ кждѣ Палмира.

Ресфа, наложница на Саула, земена послѣ смърть-тъ му отъ властолюбивыя Авенира. Двама-та ѝ сынове бѣхъ обѣсени съ петмина други Сауловы сынове, за отмщѣніе на злихъ-тъ, коихъто Саулъ стори на Гаваонцы-тъ. Съ най-прѣданнымъ майчинъ любовь Ресфа деиноночно бѣше надъ останкы-тъ имъ, вѣроятно отъ Май до Октомврий; и Давидъ, извѣстенъ за болѣзненно-то ѝ бѣніе, събра останкы-тъ на цѣло-то Саулово домородство, и почетно ги погребѣ, 2 Цар. 3; 7—11. 21; 1—11.

Реумъ, единъ чиновникъ на Персійскыя царь, въ Самаріѣ, прѣзъ врѣме-то на повторно-то съграждане на храмъ-тъ; чрѣзъ едно коварно писмо до царя той сполучи да ся издаде единъ указъ за да ся спре въздиганіе-то на храма; това прѣпятствие ся продължи вѣроятно двѣ години или малко повече до годинъ-тъ 520-тъ прѣди Р. Х., когато работа-та почнѣ пакъ.

Ривла, единъ градъ въ Сиріѣ, въ странъ-тъ Емаѣ, къмъ сѣверо-истокъ отъ Ханаанъ, Числ. 34; 41. Мѣстоположеніе-то му, вѣроятно, ся намира въ нынѣшнѣе то село Ривла на рѣкѣ-тъ Оронъ, въ сѣверный край на великъ-тъ долинъ Ел-Букаа, между горы-тъ Ливанъ и Сръщо-Ливанъ. Прѣзъ тѣзи долинъ, на пѣть-тъ отъ Емаѣ и Ривла, можеше най-лесно да влѣзе чловѣкъ въ Палестинъ отъ кждѣ сѣверъ. Въ Ривла царь Іоахазъ быде затворенъ отъ Фараона-Нехао; тукъ тожѣ Навуходоносоръ быше си установилъ главнъ-тъ квартирѣ когато воюваше противъ Іудѣ, 4 Цар. 23; 33. 25; 6, 20, 21. Іер. 39; 3. 52; 10.

Ригія, сега Реджіо, градъ на брѣгъ-тъ при юго-западный край на Италиѣ, шесть мили на юго-истокъ отъ Мессинъ въ Сицилиѣ. Корабъ-тъ въ който бѣше Павелъ, когато отиваше въ Римъ, ся спрѣ тука, Дѣян. 28; 13, 14. Ригія бѣше

единъ значителенъ градъ въ старо врѣме. Новый-тъ градъ быде почти съсѣпанъ отъ едно землетресеніе въ 1783, и сега има около десетъ хыляды жители.

Риммонъ (иерс.), 1, единъ градецъ въ Палестинѣ, близо до границъ-тъ на Едомъ, Ис. Нав. 45; 21, 32. Зах. 14; 10, въ странъ-тъ опрѣдѣленъ на Симеоново-то плѣме, Ис. Нав. 19; 7. 1 Лѣт. 4; 32. Неем. 4; 29.

II. Единъ высокъ тибиширенъ хълмъ, нѣколко мили на истокъ отъ Веилъ, Сжд. 20; 45—47. 21; 43. Одно село което ся нарича Ржмонъ и днесъ сѣществува тамъ.

III. Единъ градъ на Завулону, нареченъ тожѣ Риммонъ-Меоаръ, Ис. Нав. 19; 43. 1 Лѣт. 6; 77, който може да ся издири въ сегашно-то село Риммане, на сѣверо-западъ отъ горъ-тъ Ѳаворъ.

IV. Единъ идолъ на Сирійцы-тъ, 4 Цар. 5; 18. Виж. Нееманъ.

Риммонъ-Фаресъ. Единъ непознатъ станъ на Израилъ-тъ въ пустынь-тъ, Числ. 33; 19.

Римъ, Римляни. Римъ въ нѣкои отношенія е най-прочутъ градъ на земѣ-тъ; като за дълго врѣме е былъ господаръ на языческыя свѣтъ, и за столѣтія церковна столица на именныя Христіанскыя свѣтъ. Расположенъ на рѣкѣ-тъ Тибръ около петнадесетъ мили отъ Сръдиземно море, въ поле-то именуемо Поле на Римъ. Въ най-великъ-тъ му слава стѣны-тъ му сж ся простирали двадесетъ мили наоколо, и обемали седмъ-тъ славны хѣмове, вѣспѣваны отъ поеты-тъ му, Отк. 17; 9. Той е държалъ върхъ надъ другы-тъ градища по великолѣпіе-то на постройкы-тъ си, прѣиспѣлны съ разнообразны картины и ваанія; и ся е оживлявалъ, мысли ся, отъ два милиона словесны души. Прочутъ по искусства-та и роскошь-тъ си, той е още по-прочутъ по завоеванія-та си; и надали е имало-тогазъ народъ който

съ богатство-то и князіе-тъ си да не е съдѣйствувалъ въ кпѣніе-то на Римскъ-тъ гордость и величіе. Идоли-тъ на подчинены-тъ народы ся причислявахъ при хыляды-тъ други тамъ обожованы; хора-та му плѣяхъ въ грубо суетвріе, и блещяхъ съ испорчены нѣравы. Прискърбно-то Павлово описаніе на язычическы-тъ грѣхове въ посланіе-то си до Римляны-тъ, Рим. 1; 21—32, напълно ся потвърждава отъ собственны-тъ имъ писатели.

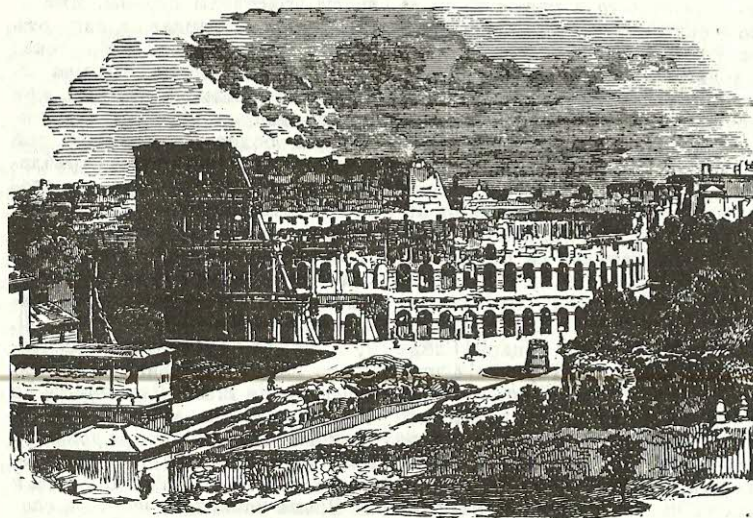
Римъ бѣ основанъ отъ Ромула въ 752 г. прѣди Р. Х., и управляванъ приврѣменно отъ царіе. Слѣдъ испъжданіе-то на Тарквинія, прѣди Р. Х. 509, управление-то прѣминъ въ рѣцѣ-тъ на двама консула, избираемы ежегодно; и това правленіе трая нѣколко столѣтія, па даже и когато дѣйствителна-та власть паднѣ въ рѣцѣ-тъ на единъ самодержецъ. Юлій Кесаръ ѣхъ завладѣ, ако и да не пріе титулъ-тъ императоръ. Братовчедъ му Октавій, по-послѣ Августъ, наложи на себе си този титулъ, около 30 г. прѣди Р. Х. Прѣзъ царствіе-то на този императоръ Спаситель-тъ ни ся роди. Послѣдующи-тъ царіе до врѣме-то на Константина, който пригърнъ новъ-тъ религіѣ и подъ чіеи царуваніе Христіанство-то въстѣржествува, бѣхъ ся прочули повече по върлы жестокости, гнусенъ развратъ и распутство. Съ прѣмѣстаніе столицъ-тъ на имперіѣ-тъ си въ Цариградъ, слѣдъ Р. Х. 328 г., Константинъ нанесѣ смъртенъ ударъ на силъ-тъ и вліяніе-то на Римъ, който оттогазъ настѣпъ слѣдваше да бѣде само церковнъ столица на западнъ-тъ церквѣ. Днесъ Римъ е интересенъ по великолѣпны-тъ развалины на древне-то сивеличіе, храмове, стѣпнове, градскы бани, водопроводы, триумфалны аркове, и амфитеатры. Той е прѣвъ и като съкровище на изящны-тъ искусства. Брои 360 церквы, между които е Св. Петръ, най-гольма-та на свѣта, и много

другы прѣсвѣтлы церкви. Има огромны книгохранилища, едно отъ тѣхъ е Ватиканска-та библиотека; многобройны галеріи и музеи съ отборъ живописи и изваякы, при многото дворцы, лѣтны зданія, училища, и болници. Но пакъ той пѣшка и тѣе подъ злоупотребленія, и увѣковѣчава грубо-то суетвріе, безнравственность, и бѣдствіе на поганскыя Римъ.

Въ книги-тъ на Ветхыя Завѣтъ, Римъ и Римска-та сила сж споменѣны само въ пророческы-тъ Даниеловы видѣнія, Дан. 2; 33, 40. 7; 7, 19. До врѣме-то на сключваніе-то на Ветхыя Завѣтъ, около 400 г. прѣди Р. Х., Римляны-тъ не бѣхъ прострѣли завоеванія-та си толкова надалече, што да дойдѣтъ въ съприкосновеніе съ Еврей-тъ. Но въ книги-тъ на Маккавей-тъ и въ Новыя Завѣтъ тѣ често сж споменѣны. Виж. 1 Мак. 8. Първыи-тъ Еврейско-Римскыя сѣюзъ ся сключи отъ Іудѣ Маккавей, прѣди Р. Х. 162; той ся потвърди по-послѣ отъ брата му Іонаана, прѣди Р. Х. 144 год. Отъ тогазъ Римляны-тъ влѣзохъ въ тѣсны сношенія съ Іудей, до като истрѣбихъ изъ неѣхъ Еврей-тъ. Тѣ прѣвзехъ трижъ Іерусалимъ: подъ Помпея, прѣди Р. Х. 63; подъ Сосія, прѣди Р. Х. 33; и напоследъкъ подъ Тита, слѣдъ Р. Х. 70 год., когато градъ-тъ и храмъ-тъ ся разрушихъ. Виж. Іудей.

Хыляды Еврей сж живѣли въ Римъ, дѣто въ древность, както и сега, имъ е было опрѣдѣлено часть отъ градъ-тъ, и дѣто тѣ въобще сж упражнявали свободно народнъ-тъ си религіѣ. Оце отъ рано Слово-то Божіе ся ввело между тѣхъ и Римляны-тъ, можебы отъ прѣисѣстествовавши-тъ въ Іерусалимъ прѣзъ день-тъ на Петдесетницъ-тъ, Дѣян. 2; 10. Подъ Императора Клавдія, около 50 г. слѣдъ Р. Х. и Еврей и Христіани бѣхъ изгонени изъ Римъ, между другы-тъ Акила и Прискилла,

РАЗВАЛИНЫ-ТЬ НА КОЛИЗЕЙ-ТЬ ВЪ РИМѢ.

Дѣян. 18; 2. Рим. 16; 3. Прѣзъ врѣме-то на Павловѣ-то посланіе до Римляны-тѣ, слѣдъ Р. Х. 58, вѣра-та на Христіанскѣ-тѣ церквѣ въ Римѣ вредъ ся възвѣсти, Рим. 1; 8. 16; 49. Друго люто гоненіе противъ Христіаны-тѣ въ града ся подигнѣ отъ Нерона въ 64 л. слѣдъ Р. Х. Тѣзи гоненія ся постѣдувахъ отъ други повече или по-малко вѣрны, прѣсичаны сегызь-тогызь, които възлизатъ на десетъ до врѣме-то Константиново. Прѣзъ тѣзи усилены врѣмена за Христіанство-то, растлѣніе-то на ученія-та и нравы-тѣ, което бѣше ся вѣдворило въ церквѣ-тѣ, почнѣ бързо да простира кореніе; и полека-лека папско-то отстѣпничество, съ гибелно-то си испорчаніе на истинѣ-тѣ Христовѣ, ся вѣдари въ Римѣ споредъ прѣдсеченія-та на Павла, Петра, и Иоанна.

Колизей-тѣ, чїто величественны развалины сѣ днесь най-прочувственъ памятникъ на древнѣ-тѣ столицѣ на свѣта, бѣ зрѣ-

лище на много и распалены борбы между Христіанскы мѣченицы и люты звѣріе, крѣвопїица на хыляды беззащитны жертвы, мѣжіе, жены, и дѣца, които емѣло поне-сохъ смѣръть — едни трепещущи, други ликующи, но всички съ рѣшителность — нежели да ся отрѣкжѣтъ отъ дражайшія си Спаситель Иисуса Христа. Колизей-тѣ ся построилъ за гладиаторскы показы прѣзъ продълженіе на десетъ години отъ петнадесетъ хыляды работницы. Той е былъ эллиптическая (длѣгнеста) постройка, 620 крака длѣгъ, 513 кр. шир., и 160 кр. высокъ, съ аренѣ (мегданъ) 290 кр. на длѣжъ, 180 кр. на ширѣ, заградена съ катове катове лѣжы. Приказва ся че огромный-тѣ амфитеатръ е съдѣржалъ мѣста за осмдесетъ хыляды зрители; развалины-тѣ му за вѣкы ще съидѣтелствуваѣтъ жестокость-тѣ языческѣ.

Посланіе-то до Римляны-тѣ е было написано отъ Апостола Павла прѣзъ тримѣсечно-то му прѣстое-

ніе въ Коринѣ, слѣдъ Р. Х. 58 г., прѣди отхожденіе-то му въ Іерусалимъ, Рим. 15; 23. Сравни Дѣян. 20; 2, 3, 16. Рим. 16; 23. 4 Кор. 1; 14. 2 Тим. 4; 20. То е най-важно-то, най-систематическо-то и най-доказателно-то отъ Павловы-тѣ посланія; извыкано отъ сщцествующе-то недоразумѣніе между Еврейскы-тѣ и языческы ново-обращенны, въ Римѣ и другадѣ. Евреинѣ-тѣ ся е мыслилъ по-прѣимущественъ отъ язычникѣ-тѣ, комуто тази разлика е была отежчителна и неприемлива. Върху туй отгорѣ, въ петь-тѣ пѣрвы главы, апостоль-тѣ доказва осужденіе-то и грѣшность-та на цѣло-то чело-вѣчество — че нито Евреинѣ нито язычникѣ ся ползува съ нѣкое прѣимущество по родство или по лично достоинство, но че всички прїиматъ всякѣ благодѣть прѣзъ высочайшѣ-тѣ благодѣть Божїѣ, катъ Христосъ е само наше-то *оправданіе*. По-нататѣкъ той показва че Христосъ е *освященіе* наше; и отговаря на възраженія-та противъ ученіе-то на оправданіе даромъ, че то насърдчава грѣхѣ-тѣ, и че Богъ нѣма право да ся относѣ по този начинъ кѣмъ чело-вѣчество-то. Въ гл. 10, 11, той прилага всичко туй на Еврей-тѣ. Въ остатѣкъ-тѣ отъ посланіе-то, апостоль-тѣ излага много и практичны правила, които сѣ отъ высокѣ важность за Христіаны-тѣ.

Рифаотъ, сѣверенъ народъ отъ потомцы Гомеровы, Быт. 10; 3. 1 Лѣт. 1; 6. Дири отъ име-то му сѣ спазены въ Рифейскы-тѣ горы, въ Россїѣ.

Рихавовци. Св. Писаніе ни казва, Іер. 35; 2—11, че Іонадавъ сынъ на Рихава въ врѣме-то на Іиуд, Израилскыя царь, бѣше за-прѣтилъ на потомцы-тѣ си да не пїѣтъ вино, нито да граджѣтъ кѣшцы, нито да садѣтъ лѣзія, нито да притѣжаватъ земѣ, но да живѣѣтъ въ шатѣры прѣзъ всякыя си животѣ. Това тѣ слѣдвахъ да

дѣржатъ за повече отъ триста години; но въ послѣднѣ-тѣ години на Іоакыма, Іудинѣ-тѣ царь, Навуходоносоръ като отиваше да обсади Іерусалимъ, Рихавовци-тѣ быдохъ принудени да прїбѣгнѣтъ въ града. Прѣзъ тѣзи обсадж, Іеремія прїе заповѣдъ отъ Бога дагы покани въ храмѣ-тѣ и да имъ даде вино да пїѣтъ. Тѣ ся отказахъ да пїѣтъ; и тѣхна-та вѣрность на запрѣщеніе-то отъ прадѣды-тѣ имъ служеше като строгъ укоръ на Еврей-тѣ за дѣто тѣ бѣхъ развалили завѣтъ-тѣ си съ Бога. Рихавовци-тѣ бѣхъ отъ земѣ-тѣ на Мадіама и прѣдполага ся да сѣ напуснѣли Израилскѣ-тѣ земѣ и да сѣ ся оттеглили въ пустынѣ-тѣ въ врѣме на плѣненіе-то на Іудей-тѣ; и божественно-то обѣщаніе че отъ Рихавовци-тѣ не ще оскудѣе чело-вѣкъ, Іер. 35; 19, безсмыслино ся испълни, при всичко че може да е невѣзможно сега дагы различѣ чело-вѣкъ, както нѣкои искатъ да правятъ, между други-тѣ племена въ Срѣднѣ Арабіѣ.

Ровоамъ, сынъ и наслѣдникъ на Соломона отъ женѣ му Наамѣ, еднѣ Аммонѣ, 3 Цар. гл. 12. 14; 21—31. 2 Лѣт. гл. 10—12. Той бѣше на чотыредесетъ и еднѣ години когато ся вѣцари, и слѣдовательно бѣше роденъ въ начало-то на царуваніе-то на бащѣ му. Той ся вѣскачи на прѣстола около 975 г. прѣди Р. Х. и царува седмнадесетъ години въ Іерусалимѣ. Въ начало-то на царуваніе-то му десетѣ-тѣ племена възстанѣхъ и съставихъ царство-то на Израїля подъ Іеровоама. Пряма-та причина на това раздѣленіе бѣше твърдоглава-та глупость на Ровоама, кой-то отхвърли свѣтъ-тѣ на опыты-тѣ си свѣтницы и поиска да упражнява тираническѣ силѣ. Той изеднѣжъ поиска да смири възбунтуваны-тѣ племена съ силѣ; и при всичко че Богъ му заповѣда да не прави бой, той не ся забави

много пакъ да отвори бой съ Израиля, и това слѣдваше прѣзъ цѣло-то му царуваніе. Народъ-тъ тоже испаднѣ въ идолопоклонство и ся наказа въ пето-то лѣто на Ровоама отъ едикъ Египетскѣ войскѣ, която го покори и го принуди да плаща тежкъ данѣкъ. Виж. Сисакъ. Св. Писаніе правни да диримъ причинѣ-тъ на грѣхове-тъ и злощастія-та Ровоамовы отъ части въ вліяніе-то на идолопоклонническѣ-тъ му майкѣ, 2 Лѣт. 12; 13. Послѣднѣ-та часть отъ царуваніе-то му види ся да е была по-мирна.

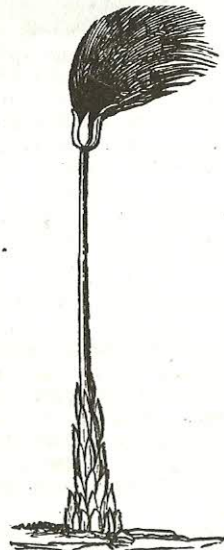
Ровъ, естественъ или искусственъ водоемъ. Ровове сѣ ся употрѣбляли и за тъмници, Быт. 37; 20. Іер. 38; 6; и за ловеніе звѣрове, нѣщо което пояснява крове-тъ на лукавы мѣжѣ и жены, Псал. 119; 83. Прит. 22; 14. 26; 27. Іез. 49; 4. Дума-та ровъ ся зима и за гробъ, Псал. 28; 1. 30; 3, 9.

Рогелимъ, Галаадскій градъ, отъ дѣто бѣше Верзеллай, 2 Цар. 17; 27. 19; 31.

Рогове. Стари-тъ сѣ правили отъ тѣхъ сѣдове за пїаніе, или за държаніе масло и благовонны нѣща, 1 Цар. 16; 4. 3 Цар. 4; 39. Жгли-тъ въ олгари на скинїи-тъ сѣ ся наричали и рогове, Исх. 27; 2. 30; 2. Виж. Олтарь. Нѣкои ско-

тове и звѣрове имать рогове, съ които ся бранятъ, и които още имъ служатъ за украшеніе; за това и рогъ-тъ често ся употрѣбыва за да означава силѣ, славѣ, и величіе. Богъ възвысилъ рога на Давида и на людіе-тъ му; но на нечестивы-тъ рогове-тъ съкрушавалъ. Въ Св. Писаніе ний сѣщо чете-тъ за рогове въздиганы за побѣдѣ, и за окаланы рогове, Втор. 33; 17. 1 Цар. 2; 4, 10. Іов. 16; 15. Псал. 75; 10. Дан. 7; 20—24. Лук. 1; 69. И днесъ още у Друзы-тъ на Ливанъ млади-тъ булки носятъ на главы-тъ си сребрны рогове. Мжжъ-тъ, когото гледате въ картинѣ-тъ съ рогъ на главѣ-тъ е Абиссинскій главатаръ.

Рогозъ, или *папирусъ*, трѣсть която расте по брѣгове-тъ на Нилѣ, въ блатисты-тъ мѣста, Іов. 8; 11. Иса. 35; 7, на высочинѣ 12 или 15 крака. Стеблѣ-та му сѣ тибкы, и могатъ да ся плетжтъ твърдѣ нагжето, както ся види отъ употрѣбеніе-то имъ въ направж-тъ на

малкы ковчезы, Исх. 2; 3, 5; и на корабы отъ по-голѣмѣ величинѣ, Иса. 18; 2. Корабы отъ това вещество сѣ были твърдѣ обыкновены въ Египетѣ. Понеже тѣ сѣ были твърдѣ легкы и малкы, тѣ сѣ плували съ голѣмѣ скоростъ, и сѣ можали да ся носятъ на рамена около бързеи и водопады. Части отъ вжтрѣшнѣ-тъ корж на това растеніе, истѣнчены и залѣпены една за другѣ, сѣ правили единъ видъ книги за писаніе; и мушакъ-тъ му ся е употрѣбывалъ нѣкой пѣтъ за хранѣ. Виж. Книга.

Рогыль, источникъ-тъ *Рогыль*, или теповичарскій-тъ источникъ, дѣто теповичари-тъ тепали платна, Исх. Нав. 15; 7. 18; 16. За Рогыль е поменжто въ Св. Писаніе и тамъ дѣто ся говори за сѣзаклятіе-то на Авессалома, 2 Цар. 17; 17. При источникъ-тъ Рогыль, Адонія даде едно угощеніе на царскы-тъ служители, 3 Цар. 4; 9. Този источникъ ся намира на едно мѣсто което е сега най-прѣкрасно-то и най-плодородно-то въ околность-тъ на Іерусалимъ. Той е сто и двадесетъ и петъ крака дълбокъ, и е заграденъ съ голѣмы четвъртиты каменіе.

Рода, *трапандифилъ*, една млада служыня въ кѣщѣ-тъ на Марїѣ,

майка-тъ на Іоанна нарицаемаго Марка, когато Петръ чудесно бѣде испустилъ отъ тъмницѣ-тъ, Дѣян. 12; 13.

Родословіе, едно исчисленіе на родове-тъ на нѣкое племе, по прѣдѣды-тъ и по бащы-тъ му, или по наслѣдство-то му. Никого народъ не е пазилъ толкова гръжливо родословія-та си колкото Еврей-тъ, защото на родословія-та си тѣ сѣ основавали всичкы-тъ различія по племе, по земны стяжанія, по чинове, и по права и правдыны, 1 Лѣт. 5; 1, 17. 9; 1. 2 Лѣт. 12; 15. Езд. 2; 62. За това Еврей-тъ сѣ пазили съ особеннѣ гръжж общо-народны-тъ си родословны таблицы. Въ Библиѣ-тъ намирамы едно родословно исчисленіе което надминува 3,500 години, 1 Лѣт. гл. 1, 3, 6; и по този начинъ сѣ ся упазили доказателства-та че Христосъ ся е родилъ, сѣгласно съ пророчества-та, отъ сѣме-то Авраамово, и е былъ наслѣдникъ-тъ на Давидовъ-тъ прѣстолъ, Лук. 1; 32. 2 Тим. 2; 8. Евр. 7; 14. Евангелисти-тъ ни даватъ родословіе-то Христово за 4000 години. Родословны-тъ списѣци въ Мат. 4; и Лук. 3; различать едно отъ друго; може-бы одно-то да исчислява родове-тъ на Іосифа, а друго-то — родове-тъ на Марїѣ. Іосифово-то и Марїино-то потекла сѣ прѣисхождали отъ Соломона и Наана, Давидови сынове. Іосифъ е былъ по законъ баща на Іисуса Христа, а по родъ сродникъ на Дѣвѣ Марїѣ; тѣй щото Мессія е былъ Давидовъ потомецъ и по законъ и по плѣтъ. Общонародны-тъ родословны изложенія у Еврей-тъ пропаднѣли слѣдъ паденіе-то на Еврейскій-тъ народъ, и така не е възможно сега, ако бы ся явилъ нѣкой самозванъ Мессія, да докаже происхожденіе-то си отъ Давида.

Мелхиседекъ не е ималъ священническо родословіе, Евр. 7; 3. Въ священны-тъ книги не е было

писано че той може да ся счита като единъ отъ Богоизбранихъ-тъ людие. Негово-то священство е различало отъ священство-то на Аарона и на сынове-тъ му. Виж. Езд. 2; 62.

Освѣтъ обыкновенно-то значеніе на тѣзи думѣ, тя значи и исторіи; така въ Быт. 5; 1 четемъ "Книга-та на родословіе-то Адамово," т. е. исторія-та на сътвореніе-то на Адама и на потомство-то му. Така и въ Мат. 1; 1, "Родословіе-то на Исуса Христа," значи исторія-та на Исуса Христа.

Родосъ, единъ островъ и единъ прочутъ градъ на юго-западъ отъ Малж-Азіи; старо-то му име было Офюса. Нынѣшно-то му име означава трюндафилъ (*trondafyl*), по причинѣ на многото и хубавы-тъ трюндафилы които растѣтъ тамъ. Островъ-тъ е около четридесетъ мили дългъ и петнадесетъ мили широкъ; планины-тъ му сѣ гористы и долины-тъ му много плодоты. Градъ-тъ Родосъ, на юго-источный край отъ острова, бѣше единъ отъ най-прочуты-тъ Гръцкы градове. Той бѣше славенъ по мѣдныя Колосы, който бѣше сто и петь крака высокъ; стоеше на устие-то отъ градско-то пристанище, на шестдесетъ мраморны стълпове и останъ цѣлъ само петдесетъ и шесть години, когато быде съборенъ отъ едно землетресеніе, въ царуваніе-то на Птолемея Еввергетъ Египетскыя царь, който почина да царува въ 244 год. прѣди Р. Х. Когато Павелъ отиде въ Иерусалимъ, 58 г. слѣдъ Р. Х., той посѣти Родосъ, Дѣян. 21; 4. Нынѣшній-тъ Родосъ е Турскый укрупненъ градъ съ 45,000 жители и съ значителнѣ търговіи. Въздухъ-тъ въ Родосъ е пословично чистъ и атмосфера-та му ясна.

Родъ. "Тойзи родъ" значи тѣзи които сега живѣхъ; "Тойзи родъ нѣма да прѣмине, докль ся не сбже всечко това," Мат. 24; 34. "Избавте ся отъ тойзи развращенъ

родъ," т. е. отъ наказаніе-то което чака тѣзи развращены людие, Дѣян. 2; 40.

Еврей-тъ, както и други стари народи, не сѣ употрѣбавали всекога точнось въ прѣсѣтаніи-та си. Четемъ, наприимъ, въ Быт. 15; 16, "въ четвъртый-тъ родъ тѣ (потомци-тъ) ще ся върхътъ;" но единъ родъ колко врѣме е траялъ, то не е было точно опрѣдѣлено. Въобще ся пріема че единъ родъ въ стары-тъ врѣмена е былъ по-продължителенъ нежели въ по-послѣдны-тъ врѣмена. Гръци-тъ сѣ считали единъ родъ единъ третѣхъ часть отъ едно столѣтіе. Сега родъ-тъ ся счита като състоящъ отъ тридесетъ години.

Роовоъ, I. Единъ градъ въ старж Ассирійскы, мѣстоположеніе неизвѣстно, Быт. 10; 11.

II. Одно мѣсто въ пустыни-тъ на югъ отъ Гераръ и Виръ-савесъ, тѣи наречено отъ Исаака въ случая когато той ископа тамъ единъ кладенецъ, Быт. 26; 22.

III. Единъ градъ на Евфрата; мысли ся да е нынѣшній-тъ нареченъ Ер-рахабъ, близо при устие-то на Хабуръ, Быт. 36; 37. I Лѣт. 4; 48.

Роовъ, I. Единъ Левитскый градъ между Асирова-то племе, Ис. Нав. 19; 28. 21; 31, на сѣверныя прѣдѣлъ отъ Святы-тъ земѣхъ, нареченъ тоже Веер-реовъ; тѣжи въ доль-тъ на югъ отъ Сръщо-Ливанъ, не много на сѣверъ отъ Данъ, Числ. 13; 21. Сжд. 48; 28.

II. Една Сирійска область покорена отъ Давида, 2 Цар. 10; 6, 8.

III. Баша на Ададесера, царъ на Совжъ въ Сирійскы, 2 Цар. 8; 3.

Роса. Росы-тъ въ Палестинѣ и въ нѣкои други источны земли бывають твърды, мзобилны, тѣи щото тѣ служатъ да прораставать растенія-та въ врѣме на бездѣдіе и на продължителны сушы. Тежка роса е падала особенно при планины-тъ, и то тѣкмо прѣди да настане дъждовно-то врѣме и веднага подиръ него. Роса-та ся е пріемала

като даръ Божій, Быт. 27; 28. Вт. 33; 28. I Цар. 17; 4. Іов. 29; 49. Аг. 1; 10. Зах. 8; 12. На росж-тъ въ Св. Писаніе има много хубавы уподобенія, Вт. 32; 2. 2 Цар. 17; 12. Пс. 110; 3. Прит. 19; 12. Ос. 14; 5. Мих. 5; 7.

Росъ, I. Сынъ на Веніамина сынъ-тъ Іакововъ, Быт. 46; 21.

II. Одно племе Скъон, упоменато въ Іез. 38; 2, 3. 39; 1, ведно съ Мосохъ и Оуваль; и три-тъ тѣзи племена бѣхъ подъ управленіе-то на Гога, князь-тъ на земѣхъ-тъ Магогъ.

Рошкове. Блудный-тъ сынъ желаше да ся насыти отъ рошкове-тъ, съ които свиніе-тъ ся хранехъ, Лук. 15; 16. Това познато овоціе ся раждаше и въ старо врѣме въ страны-тъ около Среди-земно-то море, и съ него ся хранехъ свиніе-тъ и сиромаси-тъ.

Рубинъ, Плат. 4; 7. Видъ скжпоцѣненъ камень, който по цѣнѣи слѣдъ алмаза (адаманта); но като задмине единъ извѣстнѣ ве-

личинѣ, той става по-скжпъ отъ него при истж-тъ голѣминѣ. Рубинъ е червентъ сапфиръ.

Рувимъ, это сынъ! най-старый-тъ сынъ на Іакова и Лійѣ, тѣи нареченъ споредъ чувство-то на майкжъ му, която каза: "Господъ погледа на смиреніе-то ми," Быт. 29; 32. Понеже Рувимъ оскверни Валлж, наложницж-тъ на башжъ си, изгуби права-та и прѣимуществва-та на прѣворождество-то си, и прѣвенство-то ся даде на Іудж и двойный-тъ дѣлъ на два-та сына Іосифовы, Быт. 35; 22. 48; 5. 49; 3, 4, 8, 10. I Лѣт. 5; 1, 2. Той участвува въ завистъ-тъ на братія-та си противъ Іосифа, но пакъ подѣйствува да избави животъ-тъ му въ Даванъ съ намѣреніе да го прѣдаде послѣ скритомъ на башжъ си, Быт. 37; 18—30. Вижъ тоже благонамѣрено-то му прѣдложеніе въ Быт. 42; 37. Племя-то му никакъ не станжъ многобройно и силно въ Израиля. Даванъ, Авиронъ и Онъ бѣхъ членове на това племе. По число-то на мжжіе-тъ си бѣше девето-то племе отъ народа когато той влѣзе въ Ханаанъ, Числ. 1; 21. 26; 7. За наслѣде на това племе ся даде хубавата земля за пашжъ на истокъ отъ Іорданъ между Арнонъ на югъ и Галадъ на сѣверъ; тя сега ся нарича Белка, Числ. 32. Ис. Нав. 22. Послѣ намираны Рувимовы-тъ сынове да ся избличавать отъ Девожъ за недѣятельность, Сжд. 5; 15, 16. Положеніе-то имъ на границж-тъ ги излагаше на много нападанія отъ источнѣхъ-тъ странжъ, I Цар. 40; 33, и тѣ бѣхъ първы-тъ плѣнници отъ карани въ Ассирійскы, I Лѣт. 5; 26, въ 740 год. прѣди Р. Х.

Рута, добръ позната градинска билка съ остръ джжъ и горчивъ вкусъ. Спаситель-тъ ни порицава Фарисей-тъ за дѣто тѣ давали десетъкъ отъ рутжъ — нѣщо което законъ-тъ не е прѣдписвалъ, когато прѣнебрегвали скжществены-тъ части отъ законъ-тъ, Лук. 11; 42.

Руфъ, сынъ на Симона Кыри-нейца, който бѣ накаранъ да носи кръстъ-тъ, върху който щѣше да ся распе Христосъ, Мар. 15; 21.

Руеъ, една Моавка, която на връщаніе съ ятървъж си Нооми въ Іудейѣ, вѣроятно на Гедеоново врѣме, ся оженва за Бооза, сродникъ на мѣжа Ноомиинъ. Отъ тѣзи женитѣжъ нисходи Давидъ, а чрѣзъ него Спаситель-тъ ни Іисусъ Христосъ.

Книга-та Руеъ съдържа тѣзи исторіи изложенъ просто и прочувствено. Намѣреніе-то на съчинитель-тъ ѣ безсѣмѣнно е да издири родословіе-то на царь Давида. Въ начало-то, той говори за събытія станали чрѣзъ управление-то на сѣди-тъ въ Израїля — нѣщо което загатва че по врѣме-то на писатель-тъ тѣ прѣстанѣли да управляватъ. На край-тъ на книгѣ-тъ ся срѣща име-то на Давида, отъ което излиза че тя не е была съчинена прѣди него. Тази книга е помѣстена въ Библиѣ-тъ слѣдъ книгѣ-тъ Сѣдїа, като при-турка на неѣхъ. Мнозина древни отци сѣ сливали тѣзи двѣ книги въ еднѣ. Повѣсть-та на Руеъ излага чисти-тъ и невинни правы на тогавашни-тъ врѣмена, и милость-тъ и благотворительность-тъ на Еврейскы-тъ законы; тя ни по-загатва бѣдуще-то распростране-ніе на евангеліе-то между язычници-тъ; и пояснява Божїѣ-тъ промыслителнѣ грѣжъ върху домородства-та, и благословіи-тъ които истичатъ изъ сыновно-то благочестіе и вѣржъ въ Бога.

Рыба, рыболовецъ. Еврей-тъ сѣ имали твърдѣ малко названія на особенны-тъ видове рыбы. Моисей говори за рыбы-тъ изобщо. Той казва “всички (рыбы) които иматъ крыла и люспы въ воды-тъ, въ морета-та и въ рѣкы-тъ, тѣхъ да ядете,” и “всички които нѣматъ крыла и люспы въ морета-та и въ рѣкы-тъ, гнусны сѣ за васъ,” Лев. 11; 9—12. Втор. 14; 9, 10. Нилъ ся

е славилъ още отъ старо врѣме за изобиліе-то и прѣвѣсходство-то на рыбы-тъ ся, Исх. 7; 18—21. Числ. 11; 5. Гелісаретско-то езеро и сега изобилува съ рыбѣжъ, Лук. 5; 5. Іоан. 21; 6—11. У Еврей-тъ рыба-та е была обыкновенна храна, Мат. 7; 10, и тѣ сѣ ижъ придобывали отъ Срѣдиземно море, Неем. 13; 16, и отъ Іорданъ. Рыбы-тъ сѣ ловили съ вѣдицы, Амос. 4; 2, копія, Іов. 41; 7, и мрѣжы, Іса. 19; 8—10. Голѣма-та рыба, който Богъ бѣ опрѣдѣлилъ да погълне Іоизъ, Іоѣ. 2; 1, може да е была отъ родъ-тъ на акулы-тъ, понеже този родъ изобилува въ Срѣдиземно море. Названіе-то на тѣзи голѣмѣ рыбѣжъ значи и на Еврейскыи и на Грѣцкыи “рыбѣжъ,” а не кытъ. Вижъ Кытъ. Въ Св. Писаніе често ся споменува за рыболовцы, и мнозина отъ Христовы-тъ апостолы сѣ ся занимавали отпърво съ рыболовство. Христосъ гы направилъ “ловцы на чловѣцы,” Мат. 4; 18—22.

Първи-тъ Христїани, въ врѣмена на гоненіе, сѣ дѣлбали образъ-тъ на еднѣ рыбѣжъ върху медалы-тъ, печати-тъ и гробны-тъ си плочы, за да исповѣдѣтъ по еднѣ тайнѣ начинѣ вѣржъ-тъ ся; понеже буквы-тъ на *Ιϋδς*. Грѣцкѣ-тъ думѣжъ за *рыбѣжъ*, сѣ първы-тъ буквы на слѣдующы-тъ думы: “Іисусъ Христосъ, Сынъ Божїи, Спаситель-тъ.”

Рысѣ, свирѣпъ звѣръ отъ ко-чїй родъ, сѣ прѣкрасно напыстре-нѣ кожѣжъ. Има малкы очицы, ши-

роки челюсти, остры зѣбы, кра-глы уши, дългѣ ошакѣжъ, по петъ ноктіе на прѣдни-тъ крака, и по четири на задни-тъ. Той е че-врѣстъ, лукавъ, и жестокъ; опа-сенъ за всички домашны животны, даже и за чловѣка, Іер. 5; 6. 13; 23. Дан. 7; 6. Ос. 13; 7. Авв. 4; 8. Вижда ся, отъ Св. Писаніе, че ры-сове имаше много въ Палестинѣжъ. Еврейско-то названіе на рысѣ-тъ намирамы въ нѣкои сложны име-на на мѣста, както Вееъ-нимрѣжъ, свѣрталище на рысове, Числ. 32; 36; сѣщо и въ Нимрѣжъ, Нимримъ, и, вѣроятно, въ Нимродъ сильный-тъ ловецъ. Ісаїа, като описва че-стито-то царствіе на Мессїѣжъ дума, (гл. 11; 6) “И рысѣ-тъ ще ся по-чине съ яре-то: и теле-то, и лѣв-че-то, и огоены-тъ все наедно.” Невѣста-та въ Пѣснь-тъжъ на Пѣ-сни-тъжъ говори за горы-тъ на ры-сове-тъ, Пѣсн. 4; 8; сир. за такы-ва горы като Ливанъ и Ермонъ, дѣто обитаватъ такыва звѣрове.

Рѣка. Тази дума въ Библиѣ-тъ съотвѣтствува на двѣ Еврей-скы думы:

1. Іеоргъ, Египетска дума озна-чающа *рѣка*. Тя ся дава повечето на Нилъ и на каналы-тъ ѣ, освѣтъ въ Іов. 28; 10. Дан. 12; 5, 6, 7.

2. Нахаръ, ся дава, като наша-та дума *рѣка*, на постоянно текущы водотечения, като Евфратъ и др.

Рѣсны, украшенія които Еврей-тъ носяхъ по крапца-та на дре-хы-тъ си. Втор. 22; 12. Мат. 14; 36.

На Израїляны-тъ бѣ заповѣдано чрѣзъ Моисей, Числ. 15; 38, да но-сятъ рѣсны, и то по четири-тъ крапца на вѣншижъ-тъ си дрехѣжъ, която обыкновенно бѣ на видъ правоугълна. Тѣ бѣхъ сини.

Рѣсны-тъ сѣ служили да напо-мнивать на Израїлевы-тъ сынове Божїи-тъ заповѣди, Числ. 15; 39. Въ врѣме-то на Господа нашего нѣкой гы носяхъ за да ся пока-жѣтъ благочестивы прѣдъ хора-та. Іисусъ Христосъ изобличи лицемѣ-ріе-то на Фарисей-тъ, които пра-

вяхъ “голѣмы полы-тъ на дрехы-тъ си.”

Рѣжа понѣкога значи *силѣжъ*, *власть*. Турѣмъ рѣжжъ на нѣщо, значи усвоявамъ. Улавніе-то рѣ-ка съ рѣжжъ показва съгласіе и любовь. Вдиганіе-то рѣжжъ на го-рѣ е знакъ на заклинаніе. “Наде-сно” по Іудейскы е значило кѣмъ югъ, защото Іудейнѣ-тъ когато го-ворилъ за сѣверъ или за югъ въ-образявалъ ся че лице-то му е обѣрнѣто кѣмъ истокъ. Възлага-ніе-то на рѣцѣ е знакъ на благо-словеніе или на освященіе, Быт. 48; 14. Числ. 8; 10. 27; 18. Мар. 10; 16. Дѣян. 6; 6. 19; 6. 1 Тим. 4; 14. По Іудейскыи-тъ обычай, прѣвосвященникъ-тъ е възлагалъ рѣцѣ-тъ си на отпускаемый-тъ я-рецъ, за да възложи на главѣ-тъжъ му грѣхове-тъ на народъ-тъ си.

С.

Саалвимъ, градъ Тадовъ, който за дълго врѣме е былъ подъ Ам-морейци-тъ, Ис. Нав. 19; 42. Сѣд. 4; 35, и на Соломоново врѣме — мѣстожилище-то на еднѣ отъ два-десетъ-тъ му надзиратели, 3 Цар. 4; 9.

Саананимъ, Ис. Нав. 19; 33, градъ въ сѣвернѣжъ-тъ часть на на-стѣдіе-то Нефеалимово, на близо до Кедесъ и полы-тъ на Срѣщо-Ливанскы-тъ горы, Сѣд. 4; 11.

Саананъ, Мих. 4; 11, прѣдпо-лага ся да е Сенанъ, Ис. Нав. 15; 37, градъ въ равнинѣжъ-тъ Іудинѣжъ.

Сава, сынъ Іоксановъ, и внукъ Авраамовъ отъ Хеттурѣжъ, Быт. 25; 3. Вѣрва ся, че той ся поселилъ въ Пустынижъ Арабіѣжъ.

Саваооъ, на Еврейскыи Цева-ооъ, *войства*, *силы*, Іеова Саваооъ е Господъ на силы-тъ. Име-то войн-ства, въ най-обширный-тъ си смы-слъ, обгрѣща: небесно-то войн-ство, ангелы-тъ и служители-тъ Господни; подвижны-тъ и непод-вижны-тъ звѣзды, които, като вой-ска опѣлчена на бой, извършватъ

Божіи-тх волѣ; земны-тх войс-
кы, чїто борбы Провиденіе-то на-
правлява кѣмъ испѣленіе-то на
мѣдры-тх му помысли; множе-
ства-та ниски твари, като скака-
цы-тх, коїто опустошихъ Египетъ,
преперицы-тх съ коїто Израїля-
ни-тх ся храняхъ, и "аттелавъ-тх
и прѣгъ-тх, голѣма-та моя вой-
ска," Іоил. 2; 25, и най-послѣ лю-
діе-тх Божїи, на Ветхый-тх и Но-
вый-тх Завѣты — наистинѣ велика
войска, на коїто Богъ е вождъ
и военачальникъ, 2 Цар. 6; 2. Псал.
24; 10. Рим. 9; 29. Іак. 3; 4.

Саватъ, петый-тх мѣсець отъ
Еврейскъ-тх гражданскъ годинѣ,
и единадесетый-тх отъ церковнѣ-
тх. Виж. **Мѣсець**.

Савахеани, *остановило си мя*,
Сиро-Халдейска рѣчь, часть отъ
думы-тх коїто Спаситель-тх ни
изговори на крѣсть-тх, Мат. 27; 46;
всичкы-тх сѣхъ земли отъ Псал.
22; 1, дѣто тѣ пророческы сѣхъ у-
потреблены.

Савей, мятеженъ Вешіаминець,
коїто подиръ Авессаломовъ-тх
смерть, ся опыта напраздно да по-
водитне възстаніе противъ Давида.
Той быде пристѣдванъ, обсаденъ
въ градъ-тх Авель-вееъ-маахъ,
при южнѣ-тх часть на Леванъ, и
обезглавенъ отъ хора-та на този
градъ, 2 Цар. гл. 20.

Сави, долъ на сѣверъ отъ Іе-
русалимъ, зовимъ и долъ царевъ,
Быт. 44; 47. 2 Цар. 18; 18.

Сави-Кыріаоани, една поля-
на или долина наблизо до града
Кыріаоани въ Моавскъ-тх земѣхъ,
Быт. 14; 5. Отпослѣ този градъ
былъ даденъ въ наслѣдіе на Ру-
вимово-то племе, Ис. Нав. 13; 19.

Савль, първо-то име на Апо-
стола Павла. Виж. **Павелъ**.

Савска-та царица, Виж. **Сав-
ци II**.

Савта и Савтека, сынове Ху-
сови, Быт. 10; 7. Не може да ся
каже да ли тѣ сѣхъ ся поселили
въ Африкѣ. Арабіѣ или юго-ис-
точнѣ Азіѣхъ.

Савци. Така ся наричатъ два
различни народи:

I. Жители-тх на странѣ-тх Се-
вѣ. Тя види ся да е была полу-
островъ-тх Мерое, между рѣкы-тх
Нилъ и Астаборъ, днешній Ат-
баръ. Въ Быт. 10; 7, ся казва че
праотець-тх имъ былъ сынъ на
Хуса, прародитель-тх на Евѣопяны-
тх. Въ Иса. 43; 3, и Псал. 72; 10,
Сева е споменѣта като далечна и
богата страна; и Мерое бѣ единъ
отъ най-важны-тх търговскы гра-
дища въ вѣтрѣшнѣхъ Африкѣхъ. Про-
дотъ описува Савцы-тх като хора
отъ необыкновенъ растъ. Сравни
Иса. 43; 14. Мисли ся че едно отъ-
дѣленіе отъ това семейство ся по-
селило при върхъ-тх на Перей-
скый-тх заливъ. Виж. **Хусъ** и **Ра-
ама**.

II. Жители-тх на странѣ-тх Ше-
вѣ. Тя види ся да е Страбонова-та
Сава, расположена кѣдѣ южнѣ-
тх странѣ на Арабіѣхъ, не далечъ
отъ прибрежіе-то на Червено мо-
ре, и чїто столица бѣ Маріава,
или Маревъ. Тази страна коїто ся
нарича и Іеменъ, вѣроятно бѣ на-
селена отъ Шевѣхъ, Іоктановый-тх
сынъ, отъ Симово-то племе, Быт.
10; 28. 1 Лѣт. 4; 22.

Савска-та царица, коїто отиде
на гостіе у Соломона, 3 Цар. гл. 10.
2 Лѣт. гл. 9. Мат. 12; 42, и го дарува
съ злато, слоново кость, и аро-
маты, бѣ вѣроятно господарка на
тѣзи странѣ; и наистинѣ тѣзи
Савци бѣхъ прочутъ народъ по
търговѣ-тх си съ тѣзи произве-
денія, Іов. 6; 49. Иса. 60; 6. Іер.
6; 20. Іез. 27; 22. 38; 43. Псал. 72;
10, 43. Іоил. 3; 8. У Арабы-тх ся
пази прѣданіе за това посвещеніе на
Савскъ-тх царицѣ, коїто тѣ на-
ричатъ Балкисъ и поддържатъ че
тя ся оженила за Соломона.

Саддукеи. Въ Христово-то врѣ-
ме, Саддукеи-тх бѣхъ една Еврей-
ска секта. По мнѣнія-та си не ся
съгласувахъ съ Фарисей-тх, но ся
сбѣднявахъ съ тѣхъ когато ся
противахъ на Исуса и го гоняхъ

да го убійтъ, Мат. 16; 4—12. Лук.
20; 27. Това име може да е про-
извѣдено отъ еднѣ Еврейскѣ ду-
мѣхъ, коїто значи *справедливъ*; но
Талмудисти-тх поддържатъ че то
води начало-то си отъ нѣкои си
Садокъ, или Садукъ, коїто ся счи-
та за основатель на тѣзи сектъ,
и живѣлъ три столѣтія прѣди Хри-
ста. Саддукеи-тх прѣнебрегахъ
прѣданія-та и ненаписаны-тх за-
коны, коїто Фарисей-тх толкозъ
высоко цѣнихъ, и открыто обя-
вяхъ че считатъ само Св. Пи-
саніе като единчѣкъ источникъ и
единчѣкъ правило на Еврейскъ-тх
врѣхъ. Тѣ отхвърляхъ бѣословіе-
то на Фарисей-тх; отричахъ сѣхъ-
ществованіе-то на ангелы и ду-
хове; не исповѣдахъ безсмертіе-то
на душѣ-тх, и слѣдовательно не
пріемахъ че има бѣдѣщій жи-
вотъ, бѣдѣщи заплаты и наказа-
нія, Мат. 22; 23. При това, когато
Фарисей-тх вѣрвахъ че всичкы
сѣбѣгїя и работы ся управляватъ
отъ Провидѣніе-то, Саддукеи-тх
гы считахъ всичкы да зависятъ
отъ волѣ-тх и дѣйствиe-то на че-
ловѣка. Ученія-та на тѣзи свобо-
одно-мыслящы мѣдрѣцы не ся под-
държахъ толкозъ колкото ученія-
та на Фарисей-тх, но пакъ ся на-
мирахъ мнозина отъ высокы-тх
сановницы коїто гы пріемахъ, и
ся отличавахъ по строгый-тх си
животъ и строгы-тх си нѣравы.
Много членове отъ Санхедринъ-тх
бѣхъ Саддукеи, Дѣян. 23; 6-9; Сад-
дукеи бѣ и първосвященникъ-тх
на апостолско врѣме. Вижда ся
въскрѣсеніе-то Христово да е уси-
лило повече злобѣ-тх имъ про-
тивъ Христїанство-то, Дѣян. 4; 4.
5; 17.

Садокъ, сынъ Ахїтовоу, и о-
тець Ахїмаасовъ; Еврейскый пър-
восвященникъ прѣзъ царуванія-та
на Саула и Давида. Виж. **Авіа-
оаръ**.

Другы съ това имя сѣхъ споме-
нати въ 4 Цар. 15; 33. 1 Лѣт. 6;
12. Езд. 7; 2. Неем. 3; 4. 13; 13.

Сайгакъ, (Евр. *лѣмургъ*), едно
диво животное прилично на елень-
тъ но съ по-чернявъ шаръ и по-
късы рогове; споредъ Моисеевъ-тх
законъ бѣ чисто (прилично за я-
деніе), Втор. 14; 5, и споменѣто
между животны-тх, коїто ся при-
готовлявахъ за Соломоновъ-тх
търнезъ, 3 Цар. 4; 23.

Саламинъ, главный-тх градъ
на островъ Кыпръ, посѣтенъ отъ
Павла и Варнава, слѣдъ Р. Х. 48.
Този островъ бѣ родина на Вар-
нава, и ся населяваше отъ доста
Евреи на коїто Евангеліе-то бѣ-
ше ся благовѣствовало, Дѣян. 4;
36. 11; 19, 20. 21; 46. Апостолъ
Павлово-то дохожданіе въ Сала-
минъ ся ознаменува съ чудо-то
което извърши надъ Елима, и съ
обрѣщеніе-то на исправника Сер-
гія Павла, Дѣян. 13; 5—12. Сала-
минъ бѣ голѣмъ градъ, распо-
ложенъ на источнѣ-тх странѣ на
островъ-тх, и по-напоконъ наре-
ченъ Константиа.

Салаоилъ, 1 Лѣт. 3; 17, Зоро-
навелевъ-тх баща, Езд. 3; 2. Неем.
12; 1. Агг. 1; 1; и единъ отъ пра-
отцы-тх Іисусъ Христовы, Мат. 4;
12. Лук. 3; 27. Виж. **Родословіе**.

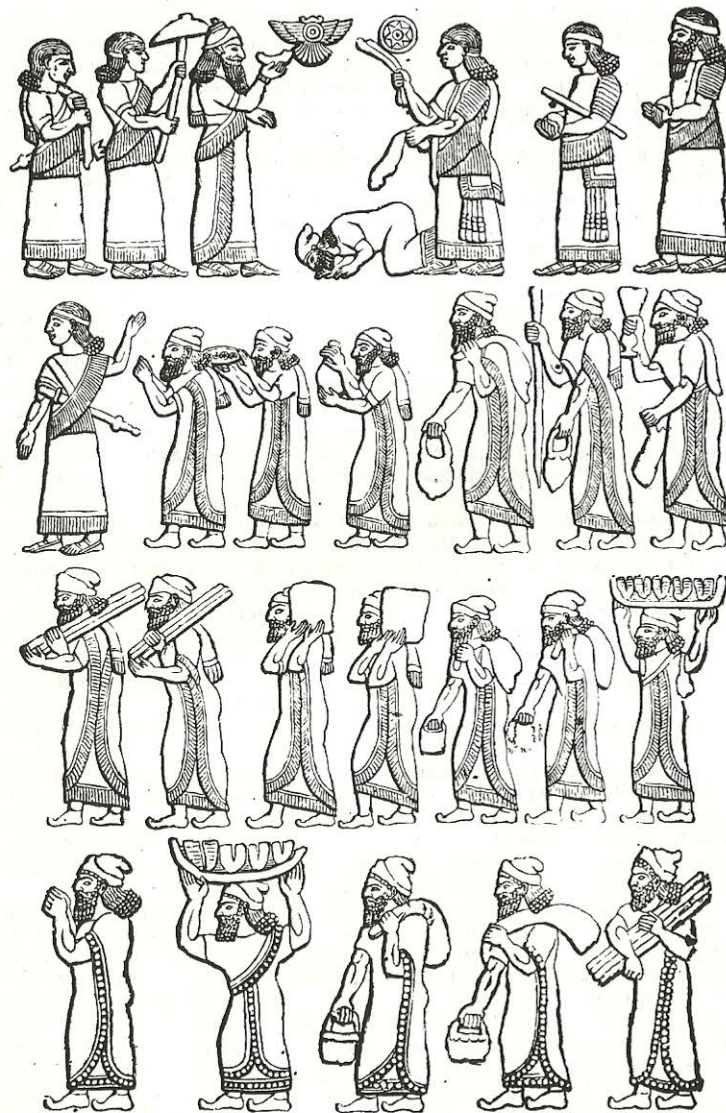
Салимъ, *миръ*, I, старо-то име
на Іерусалимъ, Быт. 14; 18. Евр.
7; 1, 3, което по-напоконъ му ся
приложи поетически, Псал. 76; 2.

II. Сихемовъ градъ, Быт. 33; 18.
III. Градъ не далечъ отъ Енонъ
и Іорданъ, на югъ отъ Веесанъ,
Іоан. 3; 23.

Салиса, едно окрѣжіе което
ся досѣга на западъ до горѣ-тх
Ефремъ, 1 Цар. 9; 3. Вааль-Салиса,
споредъ Евсеїя, отстои петнаде-
сетъ миль отъ Лиджъ кѣмъ сѣверъ.

Салманасаръ, Ассирійскый
царь, коїто царувалъ между врѣ-
ме-то на Ѳеглаѳъ-Феласара и Сар-
гона. Въскачилъ ся на прѣстола
прѣзъ 728 г. прѣди Р. Х. и цару-
валъ шесть години. Св. Писаніе рас-
казва, че дошелъ въ Палестинѣхъ,
покорилъ Самаріѣхъ, и наложилъ на
Осіѣхъ данъ. Отягченъ отъ тѣзи Сал-

манасаровы взысканія, Осія ся съ-
іжиъ тайно на 3-тѣхъ годинѣхъ съ-
Египетскій-тъ царь Совѣ за да от-
хвърли яго-то. Салманасаръ ся по-

вдигнѣлъ срѣщю него съ голѣмѣхъ
войска, упостилиъ Самаріѣ, об-
садиъ столицѣ-тъ ѿ. Прѣзъ тѣзи
обсадж Салманасаръ былъ сваленъ

отъ прѣстола и на мѣсто-то му про-
възгласенъ за царь Ассирійскій
Саргонъ. Види ся че той е былъ
"Ассирійскій-тъ царь," който прѣ-
възлѣ Самаріѣ, 4 Цар. 18; 40,
вързалъ Осіѣ, и отвелъ Израіля
въ плѣнъ; тѣй ся разруши Сама-
рійско-то царство, което трая двѣ-
стѣ и педесетъ и четири години
(975—721 год. прѣди Р. Х.). Баре-
леѣ-тъ, сѣтъ на прѣдидущѣ-тъ
страницѣ, е былъ намѣренъ върху
единъ красенъ черноморенъ об-
беликъ, шестъ и половина кра-
ка дълъ, и написанъ отсѣдѣ съ
надписъ. Този барелеѣ е былъ
открытъ въ развалины-тъ на сѣ-
веро-западнѣ-тъ палатѣ въ Ним-
рудъ, и има много причины да ся
мысли, че прѣдставлява Салмана-
сара прѣимашецъ данъ поднесенъ
отъ покорены-тъ отъ него Евреи.
Езекиѣ, Іудинъ-тъ царь успѣшно
ся държалъ срѣщю него, 4 Цар.
48; 7. Обаче отъ Иса. 10; 9 става
виднѣо че той завоевалъ много мѣ-
ста; а Іосіѣвъ казва че съ исклю-
ченіе на островекъ Тиръ който
былъ напрасно обсажденъ за петъ
години, той покорилъ цѣлѣ Фи-
нікіѣ.

Салманъ. Ос. 10; 14, вѣроятно
е сѣщій-тъ Салманасаръ, понеже
асаръ значи князь или царь, както
напр. въ име-то Огелла-Феласаръ,
и други нѣкои.

Салмонъ. I. Началникъ-тъ на
Іудино-то племе, мѣжъ на Раавъ
и баща на Вооза, Руѣ. 4; 20. Мат.
4; 4, 5. Лук. 3; 32.

II. Поеъ на источнѣ-тъ край
на островъ Критъ, Дѣян. 27; 7.

III. (по Еврейскы *Салмонъ*), една
гора въ Самаріѣ, близо при Си-
хемъ, Сжд. 9; 48, може-бы клонъ
отъ горѣ-тъ Гевалъ; вѣроятно да
е гора-та която въ Псал. 68; 14 ся
казва да е побѣдѣла съ сѣтъ.

Саломія, жена Зеведеева, май-
ка на Іакова по-старый-тъ и Іоан-
на Евангелиста, една отъ свѣты-тъ
Галилейскы които придружавахъ
Іисуса въ пѣтешествіѣ-та му и му

служихъ, Мат. 27; 56. Тя ся при-
моли на Іисуса щото двама-та ѿ
сынове, Іаковъ и Іоаннъ, да сѣ-
днѣтъ единъ-тъ отъ десно а дру-
гый-тъ отъ лѣво до него, въ цар-
ство-то му, Мат. 20; 20—23. Без-
сѣмѣнно тя трѣбѣла да е промѣ-
нила мнѣніе-то ся за Христово-то
царство, когато гледаше "отъ да-
лечъ" распятый-тъ Сынъ Божій,
и отъ въскрѣсеніе-то му което ѿ
бѣ извѣстено рано отъ ангелы-тъ
при гробъ-тъ, Мар. 15; 40. 16; 4. Отъ
сравненіе Мат. 27; 56 и Іоан. 19; 25,
нѣкои си заключаватъ че Саломія
е была сестра на Маріѣ, Іисусо-
вѣ-тъ майкѣ.

Саломія ся наричаше и Иродиа-
дина-та дѣщеря.

Салнаадъ, потомѣкъ Іосифовъ,
който по смъртъ-тъ си остави
дѣщери а не сынове. Това даде
поводъ да ся учреди законъ по
който дѣщери-тъ да наследѣватъ
иманіе-то на бащѣ си когато той
нѣма сынове, но да не ся женятъ
за мѣжѣ които не прѣнадлежатъ
на племе-то имъ, Числ. 26; 33. 27;
1—11. Ис. Нав. 17; 3, 4.

Салха, Васанскій градъ, завое-
ванъ отъ Еврей-тъ и опрѣдѣленъ
на Манассіино-то племе, Втор. 3;
10. Ис. Нав. 12; 5. 13; 11. Той бѣ
близо до прѣдѣлы-тъ на Гадово-то
наследіе, 1 Дѣт. 3; 11, кѣдѣ мѣ-
сто-то дѣто граница-та между зе-
ми-тъ на двѣ-тъ племена ся вда-
ваше най-навѣтрѣ въ пустынѣ-
тъ. И днесъ още сѣществѣва на
юго-источнѣ-тъ край на нынѣшнѣ
Ауранъ градъ нареченъ Салхатъ.

Самарія, I., едно отъ три-тъ
раздѣленія на Палестинѣ въ врѣ-
ме-то на нашъ-тъ Спаситель, кое-
то имало за границѣ Галилеѣ на
сѣверъ и Іудеѣ на югъ, Іорданъ
на истоцъ и Срѣдиземно море на
западъ, и обемало части отъ зе-
мѣ-тъ, която отпърво ся дала
на Ефрема, Манассіѣ, и Иссахара,
Лук. 17; 41. Іоан. 4; 4. Самарія ся
описѣва да е имала хѣлмове не до
толкова голы както хѣлмове-тъ

на Иудей, и нейны-тъ долины и поляны сж были по-обработены и плодородны. Виж. Ханаанъ. Много евангелскы церкви сж были още отъ рано основаны въ тѣзи странѣ, Дѣян. 8; 1, 23. 9; 31. 13; 3.

II. Градъ, който ся намиралъ на-близу до сръдж-тѣх на Палестинѣхъ шесть мили на сѣверо-западъ отъ Сихемъ. Той е былъ съграденъ отъ Амрія Израилскый-тъ царь, около 920 г. прѣди Р. Х., и нареченъ по име-то на Семера, прѣдшый-тъ стопанинъ на хѣлмъ-тъ дѣто градъ-тъ ся съградилъ, 3 Цар. 16; 23, 24. Този градъ станлъ обычно-то мѣстопрѣбываніе на Израилскы-тъ царіе, на мѣсто Сихемъ и Омеръ прѣдшны-тъ столицы. Градъ-тъ е былъ украсенъ съ общественны сграды. Ахаавъ на-правилъ тука слоновъ домъ, 3 Цар. 22; 39, и единъ храмъ на Ваала, 3 Цар. 16; 32, 33, който Иуи съсыпалъ, 4 Цар. 10; 18—28. Пророци-тъ често сж го избличавали за идолопоклонство-то му, Иса. 9; 9. Іез. 16; 46—65. Сирійци-тъ го обсаждали два пѣти, 3 Цар. гл. 20. 4 Цар. 6; 24. 7; 1—20. На конецъ Саргонъ, Ассирійскый-тъ царь, прѣвзъ и съсыпалъ градъ-тъ, и отведе въ плѣнъ жители-тъ му, прѣди Р. Х. 721, 4 Цар. 17; 3—6. Ос. 10; 5—7. Мих. 1; 4—6. Виж. Амрій. Отчасти градъ-тъ е былъ изново съграденъ отъ Хуейцы доведены отъ отвѣдъ Тигръ, но Иванъ Ирканти пакъ го почти съсыпалъ. Римскый-тъ проконсулъ Габиній го поправилъ още веднѣжъ и го нареклъ Габиній; и послѣ Августъ го далъ на Ирода Великый, който го разширилъ и украсилъ и го нареклъ Севасти, Гръцкый-тъ прѣводъ на Латинско-го име Августа—въ честь на императоръ-тъ. Той населитъ въ него едно поселеніе отъ шесть хыляды души, обградилъ го съ силнѣ стѣнѣхъ, и съградилъ великолѣпенъ храмъ за въ честь на Августа. Рано въ апостолскый-тъ вѣкъ градъ-тъ ся удо-

стоилъ отъ успѣшны-тъ трудове на Филиппа и на други проповѣдники, Дѣян. 8; 5—25; и църква-та която ся образувала въ него вѣрме сжществува за много вѣкове до като градъ-тъ ся съсыпалъ. Севастия отъ по-послѣ пакъ ся обновилъ, и за него ся споменува въ исторіѣхъ-тъх на Крестоносны-тъ походы. Сег. той е едно незначително село, на име Себастіе, състояще отъ нѣколко просты кѣщи съградены отъ камени-тъх на стары-тъх развалины.

Самаряни, жители-тъ на Самаріѣ. Но въ Новый-тъ Завѣтъ това име ся отдава на едно племе което произлѣзло първобытно отъ размѣсване-то на десетъ-тъ племена съ язычници-тъ. Когато жители-тъх на Самаріѣхъ и на околихъ-тъх странѣ быдохъ отведени въ плѣнъ отъ Ассирійскый-тъ царь, той проводи на мѣсто-то имъ поселенія отъ Вавилонъ, отъ Хуѣ, отъ Авѣ, отъ Емаѣ, и отъ Сефаруимъ, съ които останѣли-тъ Израилляни ся размѣсхъ, и наконецъ ся прѣтопихъ въ единъ народъ, 4 Цар. 17; 24—41.

Едно таково происхождение, разбира ся, направи народъ-тъ да ся мрази отъ Иудей-тъх. Ново-то и размѣсено-то племе наистинѣхъ поиска отъ Ассиріѣхъ единъ Израилскый священникъ, който да ги поучава на Божій-тъ законъ, и отчасти пріе обряды-тъх на истиннѣхъ-тъх вѣрѣхъ; но повечето отъ тѣхъ бѣхъ само на половинѣхъ-прѣвѣрнати отъ мѣстно-то си язычество, Мат. 10; 5. Лук. 17; 46—48. Заради това, когато Иудей-тъх ся завѣрѣхъхъ отъ плѣнъ-тъх и захванѣхъ да градятъ изново Іерусалимъ и храмъ-тъх, Самаряни-тъх напраздно ся молахъ да ги припознаѣхъ за Иудейскы гражданы, и да имъ позволятъ и тѣ да спомогнатъ въ работѣхъ-тъх имъ, Езд. гл. 4. Велѣдствіе на това отказаніе, и на по-сетѣшно-то имъ неприятелство, Самаряни-тъх не само намѣрихъ случаи

да обвинятъ Иудей-тъх прѣдъ Персійскы-тъ царіе, Езд. 4; 4. Неем. гл. 4, но, като ся основавахъ на Моисеевы-тъх заповѣди, Втор. 27; 11—13, че като влѣзѣхъ въ обѣтованъ-тъх земѣхъ половина-та народъ да застане на горѣхъ-тъх Гаризинъ и да отговори Аминъ на благословенія-та на завѣтъ-тъх възгласены отъ Левиты-тъх, тѣ съградихъ храмъ на тѣзи горѣхъ, и установихъ жертвоприношенія споредъ прѣдписанія-та на Моисеевы-тъх законъ, ако и първобытны-тъх олтарь, споредъ Еврейско-то Писаніе, да ся намирало на горѣхъ-тъх Геваль, Втор. 27; 4. Ис. Нав. 8; 30—33. Освѣтъ това, Самаряни-тъх отхвърляхъ вси-тъх священикы книги на Иудей-тъх, освѣтъ Петъ-тъх Моисеевы книги. Виж. Санавалатъ. По тѣзи и по други разны причины, народна-та умраза между Самаряны-тъх и Иудей-тъх, на мѣсто да ся намали, напротивъ ся усиливаше, 2 Мак. 6; 2. Лук. 9; 52, 53. Заради това име-то Самаряни-тъх между Иудей-тъх показваше укоръ и прѣзрѣніе, Іоан. 8; 48, и сѣкакво съобщеніе помежду тѣхъ ся избѣгваше, Іоан. 4; 9. Ирканти около 129 г. прѣди Р. Х. съсыпалъ храмъ-тъх на горѣхъ-тъх Гаризинъ; но Самаряни-тъх въ вѣре-то на Христа считалъ тѣзи горѣхъ за святѣхъ, и ѣхъ гледахъ като само-то прилично мѣсто за народно поклоненіе, Іоан. 4; 20, 21. Малко-то останѣли отъ този народъ конто сжществува до днесъ имать сжщо таково почитаніе за тѣзи горѣхъ. Самаряни-тъх, както и Иудей-тъх, ся надѣвахъ за Мессіѣхъ, Іоан. 4; 25, и мнозина отъ тѣхъ станѣхъ послѣдователи на Іисуса, и пригрьхѣхъхъ поученія-та на вѣрѣхъ-тъх му. Виж. Дѣян. 8; 1, и пр. 9; 31. 15; 3.

Знае ся добръ че единъ малѣкъ остатѣкъ отъ Самаряны-тъх и до сѣга още сжществува въ Набулусъ, старый-тъх Сихемъ. Учени мѣжѣ въ Европѣхъ сж ся заинтересували много въ тѣхъ; и много пѣти пи-

сма сж ся размѣнявали съ тѣхъ, но никаквы важны слѣдствія не сж ся постигнѣли. Тѣ имать единъ прѣписъ отъ Петъ-тъх Моисеевы книги, който, тѣ казватъ, да е прѣписанъ отъ Ависуя сынтъ на Финееса, 1400 г. прѣди Р. Х. Разны прѣписи отъ този прѣписъ сж ся прѣписали за първъ пѣтъ въ 1616, и сж ся сравнили съ общепріетый-тъх Еврейскый текстъ, съ който този прѣписъ почти ся съгласява. Има разны мѣста дѣто Самарянский-тъх текстъ различава отъ Еврейскый-тъх, но малко или никои иѣма въ които Самарянский-тъх да не ся види че е испорченъ отъ първобытны-тъх текстъ. Прѣзъ послѣдны-тъх години пѣт-ници сж посѣщавали Самаряны-тъх въ Набулусъ. Тѣ сж около сто и петдесетъ души, и сж набожни почитатели на законъ-тъх. Тѣ пазятъ Иудейскѣхъ-тъх Сѣбботѣхъ съ голѣмѣхъ строгостъ, и въ него день ся събиратъ три пѣти на день-тъх въ свое-то съборище (хаврѣ) за богомоліе. Четыри пѣти прѣзъ годинѣхъ-тъх, на Пасхѣхъ-тъх, Петдесеницѣхъ-тъх, праздни-тъх на Шатъры-тъх, и день-тъх на умилищеніе-то, тѣ вси-тъх отиватъ на горѣхъ-тъх Гаризинъ и ся кланятъ на мѣсто-то дѣто старый-тъх имъ храмъ ся е намиралъ. Виж. Гаризинъ.

Самегаръ, сынъ-тъх Анаѣовъ и третій-тъх Израилскый сѣдія, подиръ Аода и малко прѣди Варака, Сѣд. 3; 31. 5; 6. Св. Писаніе казва за него само че той бранилъ Израилѣ и поразилъ шестстотинъ Филистимцы съ волскый остѣнъ.

Самиръ, I, Іудинъ планинскый градъ, Ис. Нав. 15; 48.

II. Градъ въ горѣхъ-тъх Ефремъ, мѣсто-то дѣто Ола сѣдія-та живѣлъ, и былъ закопанъ, Сѣд. 10; 1, 2, ако и да былъ отъ племе-то Иссахарово. Десетъ мили на юго-истокъ отъ Набулусъ (Сихемъ) ся намира единъ разваленъ градъ нареченъ Саммеръ.

Саміамноу, единъ видъ зеленъ гушеръ, който често ся катери по кщщны-тъ стѣны. Виж. **Гушеръ**.

Самма, I., единъ отъ тронца-та начальниці на Давидовы-тъ тридесетъ юнацы, който сподѣли съ Елеазара и Давида славъ-тъ отъ подвиговъ-тъ който ся расказва въ 2 Цар. 23; 41, 42. 4 Лѣт. 41; 42—44. Друго едно юнашко дѣло, въ което е зималъ участіе и Самма I., ся описва въ 2 Цар. 23; 43—47.

II. Давидовъ братъ, 4 Цар. 16; 9, 47; 13. 2 Цар. 43; 3, 32. 4 Лѣт. 2; 13.

И други съ това име ся споминувать въ Быт. 36; 43, 47. 2 Цар. 23; 23, 33. 4 Лѣт. 41; 27, 27; 8.

Самосъ, единъ островъ въ Архипелага, на крайбрежіе-то на Малж Азіѣ, срѣщу Лидіѣ, отъ който единъ тѣсенъ протокъ го дѣли. Островъ-тъ е былъ прѣданъ на обожаваніе-то на Юнонъ, която имала тамъ единъ великолѣпнъ храмъ, остатки отъ който ся намиратъ и до днесъ. Островъ-тъ е былъ прочутъ и по грѣнцы-тъ си, и като родно-то мѣсто на философъ-тъ Питагора. Въ врѣмѣ-то на Симона Маккавея, Римляни-тъ писажъ на управитель-тъ за въ ползъ на Іудей-тъ, 1 Мак. 45; 23. Павелъ ся спрѣ тука когато отиваше за Іерусалимъ, 58 слѣдъ Р. Х., Дѣян. 20; 15. Островъ-тъ днесъ има около петдесетъ хиляды жители; и макаръ да не е добръ обработванъ, произвожда изобилно портокалы, гроздіе, и маслины, и изнася жито и вино.

Самооракъ, островъ въ сѣвернѣ-тъ часть на Егейско море, на крайбрежіе-то на Тракіѣ, почти на половинѣ-тъ пѣтъ между Троадъ и Филиппы. Въ перво-то си идваніе въ Европъ, Павелъ прѣнощувалъ въ сѣвернѣ-тъ часть на островъ-тъ, Дѣян. 46; 14. Въ старо врѣмѣ ся е наричалъ Самосъ; но за да го различавать отъ другий-тъ островъ Самосъ, тѣ му притурили названіе-то Тракійскый или Фракъ. Турци-тъ го наричатъ днесъ Семердрекъ.

Самсонъ, (*слончикъ*), сынъ на Маное, отъ племе-то на Данъ, изавитель и сѣдѣ на южнѣ-тъ Еврейскы племена за двадесетъ години, Сжд. гл. 13—16. Рождение-то му было чудесно прѣдрѣчено; той е былъ назирей отъ дѣтство-то си, и най-сильный-тъ человекъ; и ся е прочулъ както за юначество-то и чудны-тъ си подвизы, тѣй и за нравственны-тъ си слабости, и за плачевнѣ-тъ си смѣръ. Подвизи-тъ му сж были извършени съ особеннѣ божественнѣ помощъ: “И дойде на него Духъ Господень,” Сжд. 13; 25. 14; 6, 49. 15; 14. 16; 20, 28. Божіе-то провидѣніе явно ся показало въ управленіе-то за добро на страсти-тъ на Самсона, страхопѣзлющнѣ-тъ на пріятелѣ-тъ му, и злобѣ-тъ на неприятели-тъ му. Грѣхове-тъ на Самсона му навѣхъ на главѣ-тъ голѣмо безчестіе и бѣды; но благодаръ-та и вѣра-та най-послѣ въстѣржествувахъ, Евр. 41; 32. Повѣсть-та на Самсоновъ-тъ животъ ни дава да разберемъ, колко прѣдателскы и немілостивы сж грѣхѣ-тъ и грѣшници-тъ, и бдителнѣ-тъ грѣхѣ-тъ който Христосъ има за свои-тъ людѣ въ всѣкый вѣкъ. Сравни Сжд. 13; 22 и Мат. 23; 37.

Самуилъ, (*чутъ отъ Бога*), 1 Цар. 1; 20, дѣте на молитвѣ, прочутый-тъ Еврейскый пророкъ и сѣдѣ, Дѣян. 3; 24. 43; 20. Той бѣше Левитъ по рождение, 4 Лѣт. 6; 22—28, и сынъ на Елканъ и Аннѣ, отъ Рамъ на горѣ-тъ Ефремъ на сѣверо-западъ отъ Іерусалимъ. Додѣто былъ още малко дѣте тѣ го завели въ Сило, и тамъ той былъ отхраненъ въ храмъ-тъ подъ грѣхѣ-тъ на Ілія первосвященникъ-тъ. Като былъ посвященъ на Бога още отъ рождение-то си и прѣдъденъ на назирейство, той захванълъ да пріима сообщенія отъ Бога даже до като былъ още дѣте, 1 Цар. гл. 3; и слѣдъ смѣръ-тъ на Ілія, былъ опрѣдѣленъ за сѣдѣ на Израіля. Той е былъ по-

слѣдній-тъ и най-добрый-тъ отъ Израілецкы-тъ сѣдѣ. Ный гледамы на характеръ-тъ и управленіе-то му съ особенное удовольствіе и уваженіе. Когато той станѣлъ сѣдѣ, дванадесетъ-тъ племена бѣхъ стѣнажили нравственно и политически. Той ги освободи отъ чуждынига, управлява дѣрзостно и безпристрастно, насѣрдчаваше образованіе и истиннѣ вѣрѣ, съедини племена-та и ги въздигнѣ въ образованность-тъ имъ. Тѣхно-то исканіе на единъ царь, прѣдъ видъ на старость-тъ на Самуила и на лошый-тъ характеръ на сынове-тъ му, показваше че тѣ нѣмахъ вѣрѣ въ Бога и не рачяхъ да ся покорятъ на волѣ-тъ му. При всичко това Той имъ даде царь “въ гнѣвъ-тъ си,” Ос. 43; 41. Самуилъ помаза Саула за первый-тъ имъ царь; и по-послѣ Давида, който въ назначено-то му врѣмѣ щѣше да земе мѣсто-то на Саула когото Богъ бѣше вече отхвърлилъ. Додѣто бѣше живъ, Самуилъ упражняваше голѣмо и тѣврдѣ полезное вліяніе върху Израіля, даже и върху самого Саула. Той устрои “училища-та на пророцы-тъ,” които ся продължавахъ за дълго врѣмѣ и бѣхъ тѣврдѣ полезны. Той умрѣ на деведесетъ и осемгодишенъ възрастъ, 4033 год. прѣди Р. Х., почитанъ и оплакванъ отъ всички-тъ. Даже и слѣдъ смѣръ-тъ му злощастный-тъ Саулъ, оставенъ отъ Бога когото той бѣше отритнѣлъ, искаше да получи съвѣтъ-тъ на пророкъ-тъ посредствомъ единъ бѣсовъпрошателкѣ. Богъ съзвали да накара Самуила да ся яви съ едно пророческо посланіе до царь-тъ. Въ Псал. 99; 6 той ся причислява съ Моисея и Аарона. Виж. тѣй сжщо Іер. 45; 1. Евр. 41; 32.

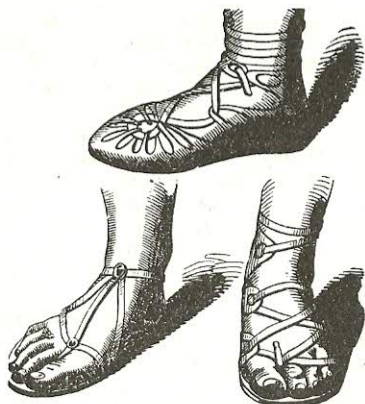
Санавалатъ, вѣроятно родомъ отъ Оронаимъ въ Моавскѣ-тъ земѣ, и гоймъ неприятель на Іудей-тъ. Той може да е былъ назначенъ отъ Персійско-то прави-

тельство да управлява на западъ отъ Евфратъ Самаряны-тъ или доведены-тъ Хуеѣцы. Когато Неемѣя дойде отъ Сусъ въ Іерусалимъ, Неем. 2; 40, 49, прѣди Р. Х. 445, и захванѣ да съгражда стѣны-тъ на Іерусалимъ, Санавалатъ, Товія, и Гисамъ му ся присмѣхъ, и проводихъ да го пытать съ чѣжъ власть той прѣдприима тѣзи работѣ, и да ли това не е повдиганіе противъ царь-тъ. Неемѣя обаче дѣрзостно продължаваше прѣдпріятіе-то си, и довърши стѣны-тъ на градъ-тъ, Неем. 4; 6.

Прѣзъ отсѣтствіе-то на Неемѣѣ, който бѣше отишълъ при царя Артаксеркса въ Сусъ, Неем. 13; 6, 433 год. прѣди Р. Х., первосвященникъ-тъ Еліасивъ оженилъ внукъ-тъ си Манассіѣ, сынъ-тъ на Іодая, за единъ отъ дѣщерѣ-тъ на Санавалата, и позволилъ на Товіѣ, роднинѣ-тъ на Санавалата, да има стаѣ въ храмъ-тъ. Неемѣя като ся завърнѣлъ въ Іерусалимъ (точно кога не ся знае), испѣдилъ Товіѣ вънъ отъ храмъ-тъ, и не щѣлъ да остави Манассіѣ внукъ-тъ на первосвященникъ-тъ да живѣе въ градъ-тъ, нито да испѣнява священническы-тъ си длѣжности. Манассіѣя тогава ся оттеглилъ при тестъ-тъ си Санавалата, който му намѣрилъ срѣдства да извършва священническѣ-тъ си службѣ на горѣ-тъ Гаризинъ. Виж. Гаризинъ и Самаряни.

Сандаліе, Чехлъ или Проста обувка, Мар. 6; 9, ся състои отъ дръвенъ или кожнѣ табанъ (ходило), който ся заврзува за кракъ-тъ съ ремѣцы. Табанъ-тъ понѣкога ся исплиташе отъ растителны жилкы, или скрояваше отъ суравѣ, необработенъ кожъ. Ремѣци-тъ, даже и цѣлый-тъ чехлъ, не сж стрували много, Быт. 14; 23. Амос. 2; 6. 8; 6. Подъ дума-та “обувка” въ Св. Писаніе, трѣбва да ся разбира Сандалія. Днесъ, обаче, обуца ся носятъ отъ источны-тъ народы, и вѣроятно е да сж ся но-

силы и прѣзъ Библейскы-тъ врѣмена. Турци-тъ, Сирійци-тъ, и Египтяни-тъ носятъ дървени обушца съ высокы петы, и единъ видъ лека калевры, които приличатъ на наши-тъ чехлы. Бедуини-тъ носятъ само сандали.

Женскы-тъ чехлы много пжти ся украсявахъ, Псн. 7; 4, и види ся да сж приличали на чехлы-тъ или лека-тъ обувки, които днесъ ся носятъ въ Истокъ, и ся правятъ най-паче отъ сахтианъ, или отъ везанъ работж. Виж. **Язовечкы кожи.**

Не е обычай въ Истокъ да ся

носятъ обушца или чехлы въ кжщы; человекъ трѣбва да ги изуе кога-то ще влѣзе въ кжщы, а най-паче въ храмъ и други святи мѣста. Виж. картинж-тъ на срѣщиж-тъ стр. Отъ тука израженіе-то, "Изуи си обушца-та отъ нозіе-тъ," което срѣщамы въ Исх. 3; 5. Втор. 25; 9. Ис. Нав. 5; 15. Обуваніе-то обушца означаваше приготвление за пжть, Исх. 12; 11. Дѣян. 12; 8. Връзваніе-то, развързваніе-то на обушца-та и спастрюваніе-то имъ бѣше работа на най-долни-тъ слугы. Новокупенъ робъ захващаше слугуваніе-то си съ изуваніе-то сандали-та на новыя си господарь и съ носеніе-то имъ до едно опредѣлено разстояніе. Ученици нѣкога вършихъ това на учителя си, и го считахъ за честь; за това Іоаниъ Кръститель казва, че не е достоинъ да развърже и понесе обушца-та на Исуса, Мат. 3; 11. Мар. 4; 7. Виж. **Нога**, относительно мненіе-то на нозѣ-тъ. Разбира ся че сиромаси-тъ сж ходили боси; но туй не е было обычай между богаты-тъ, освѣнъ кога-то сж жалѣли, 2 Цар. 15; 30. Иса. 20; 2—4. Іез. 24; 17, 23. Прѣзъ първы-тъ врѣмена на Израилско-то народоправленіе, кога-то нѣкое недвижимо имущество щѣло да ся прѣпжше другому, за утвържденіе на сговоръ-тъ, обычай-тъ е былъ, продавачъ-тъ да изуе калеврж-тъ си и да ѣж подаде на купувачъ-тъ, Руе. 4; 7—11. Изуваніе-то обувкж-тъ на единъ който ся е отказалъ да ся ожени за женж-тъ на починажый си братъ, и плюеніе-то на лице-то му, сж были прѣдписани отъ Еврейскы законъ, Втор. 25; 7—10.

Саниръ наричахъ Амореици-тъ горж-тъ Ермонъ, Втор. 3; 9. Іез. 27; 5. Виж. **Ермонъ.**

Сапфира, Виж. **Ананія IV.**

Сапфиръ, видъ многоцѣннѣ камыкъ който по твърдостъ и цѣнж иде съвѣдъ алмаза, Іов. 28; 6. Обыкновенно той е синъ, понѣкога бѣлезникавъ и безцвѣтенъ; въ по-

слѣдній случай той заминува за алмазъ, Исх. 28; 48. 39; 11. Отк. 21; 19.

Сара. Сарра, жена Авраамова, и негова сестра по бащж, Быт. 20; 42. Повечето Еврейскы писатели, обаче, и много други тълкователи, отождествяватъ Сарра съ Іесхж, Лотовж-тъ сестрж, и братовчедкж Авраамовж, Быт. 11; 29; подъ думж-тъ "дъщеріж," на Еврейскый, ся разбира и внука. Най-забѣлж-тели-тъ нѣща отъ исторіж-тъ ѣ въ Св. Писаніе сж, съгласіе-то ѣ на Авраамово-то притворство прѣдъ Фараона и Авимележ; дълговрѣменна-та ѣ заматорелость, даваніе-то ѣ на Авраама за вторж женж рабынж-тъ си Агаръ; взаимна-та завистъ на тѣзи жены; и нейно-то на старость ражданіе Исаака, "чадо-то на обѣщаніе-то," Быт. гл. 12—23. Види ся, че Сарра е была извънредно хубавица, и най-припѣрна и прѣдданна жена. Покор-

ность-та ѣ ся въскхлява въ 1 Пет. 3; 6; а вѣра-та ѣ въ Евр. 11; 11; виж. и Иса. 51; 2. Гал. 4; 22—31. Сарра живѣ сто и двадесетъ и седмъ години, и починж въ Хевронскый-тъ долъ. Авраамъ дойде въ Виръ-Саведъ да жалѣе женж си, и купи отъ Ефрона Хеттеянинъ-тъ еднж нивж, въ коїж-то ся намираше пещера, нарѣчена Махпелажъ, дѣто Сарра быде погрѣбена, Быт. 23; 9.

Сараа, Дановъ градъ въ прѣдѣлы-тъ на Іудж, 2 Лѣт. 41; 40. Ис. Нав. 15; 33. 49; 40. Самсонъ бѣше Сараецъ, Сжд. 13; 2, 25. 4 Лѣт. 2; 54. 4; 2. Днесъ ся знае да е едно уединено горско село наречено Сураа, което ся намира на връхъ-тъ на хълмове-тъ кѣмъ сѣверъ отъ Веесемесъ. Пжть-тъ по коїто Самсонъ отиде за Тамнж, води прѣзъ канаристы тѣсны проходы, свѣрталища на звѣрове. Тукъ той безъ оржжіе раскжся лѣвъ-тъ, Сжд. 14; 5—7.

Сараия, е име-то на шест чедовѣци, които ся споменуватъ въ слѣдующи-тъ мѣста. 2 Цар. 8; 17. 4 Цар. 25; 18. Езд. 7; 1. Иер. 36; 26. 40; 8. 51; 59. Послѣдний-тъ, именемъ "главѣнъ постелникъ," занесе писмо-то отъ пророка Іереміѣ до Еврей-тъ въ Вавилонъ.

Сарасартъ, Сеннахиримовъ-тъ сынъ, който зе участие въ убиваніе-то на башъ си, Иса. 37; 38.

II. Посланникъ, който, подиръ възвръщаніе-то на Еврей-тъ отъ Вавилонскій-тъ плѣнъ, быде испратенъ съ Регаммелеха и други да пытатъ священники-тъ да ли да пазятъ още постъ-тъ, Зах. 7; 2. 8; 19.

Саргонъ, Иса. 20; 1—4. Единъ отъ послѣдни-тъ Ассирійскы царе, който бѣше испроводилъ генерала си Тартана за да обладае градъ-тъ Азотъ. Палатъ-тъ, който ся намира въ сѣверо-западнъ-тъ часть на Нимрудъ, часть отъ развалины-тъ на Ниневіѣ, ся е съградилъ отъ този царъ. Отъ Ассирійскы-тъ надписи става видно, че Саргонъ е былъ баша на Сеннахирима, и е царувалъ 49 години (721—702 прѣди Р. Х.). Походъ-тъ срѣщо Азотъ ся случи въ около 712 год. прѣди Р. Х.

Сардисъ, днешній Сартъ, градъ въ Малж Азіѣ, единъжъ столица-

та на Лидійскыя царъ Креза, по словиченъ поради огромно-то ся богатство. Този градъ е былъ расположенъ при полы-тъ на горъ-тъ Тмолъ на сѣверъ, и е владѣлъ еднъ обширнъ и пріятнъ полянкъ, напояванъ отъ нѣколко потоцы, които ся спущатъ отъ близки-тъ хълмове и отъ рѣкы-тъ Пактолъ. Сардисъ е лежалъ на пѣтъ-тъ по който Ксерксъ прѣмина за Гръцїѣ; населеніе-то му е было забѣлжително по распутство-то си, Отк. 3; 4. Днесъ този великъ градъ е едно нищожно селце.

На югъ отъ града ся намиратъ доста развалины отъ театръ, стадїи и двѣ церкви. Хълмъ-тъ върху който крѣпость-та е была издигната, е порутенъ отъ землетресеніе. Намиратъ ся тѣхъ сѣщо два забѣлжителни стѣлпа, които ся мыслятъ за останки отъ единъ Кивилинъ храмъ, съзиданъ триста години подиръ Соломоновыя храмъ. Тѣзи развалины и безбройны-тъ изъ окрѣжностъ-тъ гробны купчины, ни наумяватъ като какъвъ градъ е былъ Сардисъ, прѣди опустошеніе-то му отъ землетресеніе и мечъ.

Сардоникъ, като че е дума производна отъ Сардъ и Оникъ; единъ видъ безцѣненъ камыкъ, който размѣсва червеный-тъ цвѣтъ на Сарда съ бѣлый-тъ на Халкидона, Отк. 21; 20.

Сардъ или **Сардїи**, видъ драгоценъ камень, червенъ като кръвь. Той зима име-то си отъ Мало-Азіятскій градъ Сардисъ, дѣто за пѣрвъ пѣтъ е былъ намѣренъ. Пѣрвый отъ дванадесетъ-тъ драгоценныя каменїа, които ся украсявали нагрѣдникъ-тъ на първосвященникъ-тъ, е былъ Сардъ. Този камень е былъ вынагы обиченъ на ваятели-тъ и е познатъ повече подъ име-то сердоликъ, Исх. 28; 17. Отк. 4; 3.

Сарента, Авд. ст. 20, едно Филікійско приморско пристанище при Срѣдиземно море между Тиръ

и Сидонъ, обыкновенно ся счита за Тирско пристанище. Тукъ прѣзъ единъ гладъ въ Израїля, живѣше пророкъ Ілія съ еднъ вдовицъ, на който кърчагъ-тъ съ елей не оскудѣ и дѣла-та съ брашно не ся испраздни, и на който сынъ-тъ той чудесно съживи. Благородната ѣ въра въ Бога заслужва вѣчно да ся помни; а великодушното ѣ само-забвеніе е достойно за всеобщо подражаніе, 3 Цар. 17; 9—21. Днесъ това мѣсто ся нарича Сарафендъ, едно село върху хълмове-тъ при крайморіе-то.

Сарида или **Саридава**, Манасїинъ градъ, близо до Веосанъ, 3 Цар. 11; 26. 2 Лѣт. 4; 17; прѣдполага ся да е сѣщій-тъ градъ Зереравъ, Сжд. 7; 21 и, може-бы, Цареванъ.

Саронъ. I. Равнина при Палестинско-то приморіе, която ся простира на дължъ шестдесетъ мили, между Кармилъ и Юппъ (Яффа). Понѣкъждъ тя е пѣсчлива, но почва-та ѣ въобще с много плодovitа. Този поляна е была въ старинѣ прочута по красотъ-тъ и плодородіе-то си, 1 Лѣт. 27; 29. Иск. 2; 1. Иса. 33; 9. 35; 2. 65; 10. Тя имала градъ съ сѣщо-то име, който ся споменува въ Дѣян. 9; 35; и е была единъжъ гѣсто населена, но сега населеніе-то ѣ е незначительно. Лѣтна-та жѣга е нетърпима, и климатъ-тъ ѣ е не толкозъ здравъ. Всѣкой пѣтникъ описува полянкъ-тъ като чрѣзмѣрно богатъ и прѣкраснъ. Намрѣщенїи-тъ Іудини хълмове на истокъ стоятъ лице съ лице съ блестящъ-тъ водъ на Срѣдиземно море на западъ. Къмъ сѣверъ и къмъ югъ, до колкото око-то вижда, ся простира поляна-та обраснѣла съ зелены или пожълтѣлы нивы. Наблизо сѣхъ обширны-тъ маслинены горы на Рамля и Лиддъ, посрѣдъ които ся възвышаватъ живописни-тъ стѣлпове (кулы), минарета, и сводове на тѣзи села; а хълмица-та къмъ сѣверо-истокъ сѣхъ гѣсто набити

съ селца. Необработены-тъ мѣста отъ полянкъ-тъ сѣхъ покрыты прѣзъ пролѣтъ и рано лѣтъ съ роскошны цвѣта.

II. Градъ Веніаминовъ, въ окрѣжїе-то на Васапъ отгатыкъ Іорданъ, 1 Лѣт. 5; 16.

Саруїа, сестра на Давида, и майка на славны-тъ му военачальники, Ависей, Іоавъ, и Асаїлъ, 1 Лѣт. 2; 16. Не ся знае кой е былъ мѣжъ-тъ ѣ.

Сасаваассартъ. Виж. Зорова-вель.

Сатана, значи противникъ, врагъ, 3 Цар. 11; 14. Псал. 109; 6; въ този ѣ смыслъ Іисусъ прилага тѣзи думъ на Петра, Мат. 16; 23. Мар. 8; 33. За това тя ся употребява за да означава най-вече великій противникъ на души-тъ, діавола, князь-тъ на отпаднѣлы-тъ ангелы, обвинитель-тъ и клеветникъ-тъ на чловѣцы-тъ прѣдъ Бога, Іов. 1; 7, 12. Зах. 3; 1, 2. Отк. 12; 10. Той гѣ съблазнява въ грѣхъ, 1 Лѣт. 21; 1. Лук. 22; 31, и по този начинъ става причинитель на онѣи пороки, наклонности и нечестивы дѣла, които причиняватъ толкозъ бѣды, даже и смъртъ, Лук. 13; 16. Евр. 2; 14. За това Сатана ся прѣдставлява и като съблазнитель на чловѣцы-тъ да вършатъ грѣхове, и като источникъ, дѣйствителна-та причина, на всички прѣпятствїя, които прѣчатъ на напѣрдъкъ-тъ на Христїанство-то и умаляватъ силъ-тъ му въ прѣобразуваніе-то на срдца-та и животъ-тъ чловѣческый, Мат. 4; 10. Іоан. 13; 27. Рим. 16; 20. Ефес. 2; 2. Виж. **Дїаволь**.

"Съборище-то Сатанинско" въ Отк. 2; 9, 13, вѣроятно означава невѣрующы-тъ Евреи, ревнители-тъ криво-тълкующы Моисеевы законъ, които сѣхъ были върли гонители на Христїаны-тъ.

Сатири, ся прѣдставляватъ въ Гръцко-то баснословіе, като вѣо-

бражаемы бѣсове, половина чело-
вѣкъ и половина коза, които сует-
вѣрни-тъ сж вѣрвали че посѣща-
вать бранища-та и лѣсница-та. Е-
врейска-та дума, която въ Иса.
43; 21. 34; 44, е прѣведена Сатиръ,
значи: 1) косматъ; 2) ярецъ, как-
то въ Лев. 4; 24. 46; 5; и 3) бѣ-
сове, както въ Лев. 17; 7. 2 Лѣт.
11; 15. Има нѣкои, обаче, които
прѣдпочитатъ да прѣведжтъ Еврей-
скж-тж думж въ Исайж съ думы-
тъ "косматы животны," съ кои-
то разбиратъ или дивы козы или
маймуны. Подсказанія-та на та-
кыва животны или (както поеты-
тъ си позволяватъ) на такыва въ-
ображаемы сжщества, като сати-
ры-тъ, по развалины-тъ на Вави-
лонъ го прѣдставляватъ като единъ
ненаселенъ и уединенъ пустынь.

Саулъ, Кысовый-тъ сынъ, отъ
Веніаминаво-то племе, първый-тъ
царь Израилскый, помазанъ отъ
Сауила, въ 1095 г. прѣди Р. Х.
Слѣдъ четиридесетъ годишно ца-
руваніе, пълно съ различни събы-
тія, той и сынове-тъ му ся убихж
на горж-тж Гелвуе. Прѣмникъ-тъ
му бѣ Давидъ, зеть му, когото той
бѣ ся опыталъ да умртви. Сау-
лова-та исторія е изложена въ 1
Цар. гл. 10—31; тя е печаленъ и на-
зидателенъ расказъ. Начало-то на
царуваніе-то му е было, по осо-
бенно благоволеніе Божіе блеска-
во, 1 Цар. 9; 20. 40; 4—11, 24, 25.
Щомъ, обаче, Саул захванж да
прѣстѣпня заповѣди-тъ Божіи, той
быде отхвърленъ като недостойнъ
за основатель на царскж династіж;
грѣхове-тъ и злощастія-та му ся
увеличавахж всѣкыдневно, додѣ
слѣнце-то му зайде въ мрачность.
Прѣзъ первж-тж му войнж съ Ам-
монцы-тъ Богъ му помагаше; но
подиръ туй послѣдвахж неумѣ-
стно-то му жертвоприношеніе,
прѣзъ Сауилово-то отечество;
дѣзско-то му обречаніе; побѣды-
тъ му надъ Филистимцы-тъ и Ама-
личаны-тъ; пощадѣніе-то му Агага
Амаличкый-тъ царь, и по-добры-тъ

корысти; растроено-то му и прѣд-
чувствително уныніе; прѣслѣдва-
ніе-то и зависть-та му кѣмъ Дави-
да; варварско-то му избиваніе свя-
щенницы-тъ и хора-та въ Нобъ, и
Гаваонцы-тъ; допытваніе-то му до
Ендорскж-тж бѣсовъпрошателькж;
битва-та му съ Филистимцы-тъ, въ
коѣжто сынове-тъ му бѣхж убити
и трѣ бѣ смъртоносно раненъ; най-
послѣ, слѣдъ отчаянно-то му само-
убійство, единъ Амаличанинъ зане-
се на Давида царскы-тъ му знакове,
1 Цар. гл. 31. 2 Цар. гл. 4. 1 Лѣт.
10; 13, 14. Виновно-то поведеніе и
ужасна-та кончина на первый-тъ
Израилскый царь сж едно важно
изобличеніе на грѣхъ-тъ, който
Еврей-тъ сторихж като не пожела-
хж Іеова за свой царь; туй пока-
зва още до каквж винъ и съсып-
ваніе достига онзи, който възстава
противъ Бога, и ся води отъ сла-
волюбivy-тъ и завистливy-тъ си
страсти.

Сафанъ I, царь Іосіевъ писецъ,
който прочете намѣренъ-тж кнѣ-
ж на законъ-тъ, 4 Цар. 22; 12. Іер.
29; 3. 36; 10. Іез. 8; 41.

II. Баща-та Ахикамовъ, 4 Цар.
22; 12. 23; 22. Іер. 26; 24.

Сафатъ I, отецъ-тъ Елиссеевъ,
3 Цар. 19; 46.

II. Потомъкъ Давидовъ, 1 Лѣт.
3; 22.

III. Главный-тъ Давидовъ гове-
даръ въ Васанъ, 1 Лѣт. 27; 29.

Сафиръ (*хубость*), градъ кѣмъ
който ся обрѣща пророкъ Михей,
Мих. 1; 41. Споредъ Евсевія и Іе-
ронима той лежалъ въ планинскж-
тж странж между Елевтерополь и
Аскалонъ. Около 7 мили сѣверо-
восточно отъ Аскалонъ ся намѣрва
днешнее-то мѣсто *ес-Савафиръ*, кое-
то нѣкои го зематъ за старыя Са-
фиръ, но то е расположено долѣ
въ полянж-тж.

Сбжде ся и сбждохж ся. Сбж-
двать ся прѣдрѣченія-та и обѣща-
нія-та на Іеова, когато всѣко едно
отъ тѣхъ ся исполни на врѣме-то
си и на мѣсто-то си, Іис. Нав. 23;

14. Мат. 2; 17. 8; 17. 12; 17. Мно-
го пѣти человекъ-тъ сж извър-
швали Божіи-тъ цѣли, като сж го-
ниди нѣкои съвсѣмъ противны цѣ-
ли. Така въ Іоан. 49; 24, 28, 36,
распинатели-тъ Христови никакъ
не си сж въображавали че тѣ из-
вършватъ Божіи-тъ цѣли. Понѣ-
кога изреченіе-то "за да ся сбж-
де" значи за да ся подтвърди про-
роческо-то писаніе, понѣкога да
ся приспособи и второй пѣтъ. Та-
ка думы-тъ на Осійж 44; 1, "И изъ
Египетъ повыхахъ сына си," ся от-
носятъ на право на Израиляны-тъ,
когато избѣзохж изъ Египетскж-
тж земж, за да ся избавятъ отъ
робство-то; но, както ся учимъ отъ
Мат. 2; 13, тѣзи боговдѣхновенны
думы на пророкъ-тъ ся относятъ
и на Іисуса Христа. Виж. още Мат.
13; 14. Іса. 6; 9. Лук. 4; 48—21.
и Іса. 61; 1—3. Дѣян. 4; 46, 20.
Псал. 109; 8.

Свидѣтель, единъ който под-
твърждава нѣкое станало нѣщо,
кое-то той е видѣлъ. Споредъ Мои-
сеевъ-тъ законъ, двама свидѣте-
ли подъ клѣтвж сж ся изисквали
за да докажатъ че едно лице е
виновно въ уголовно прѣстѣпле-
ніе, Числ. 35; 30; ако виноватый-тъ
е былъ осужденъ да ся убие съ ка-
меніе, свидѣтели-тъ трѣбвало най-
напрѣдъ да хвърлятъ каменіе на
него, Втор. 17; 6, 7. Дѣян. 7; 58.
Апостоли-тъ, като провъзгласите-
ли на евангелскы-тъ истинны, ся
выкатъ свидѣтели, Дѣян. 4; 8. 22.
2; 32. 2 Пет. 1; 12, 16—18. И Хри-
стосъ, като свидѣтельствува на че-
ловѣцы-тъ небесны нѣща, е "въ-
ренъ свидѣтель," Іоан. 3; 42. Отк.
4; 5. Отличивши-тъ ся по вѣрж
человѣци на древнѣж-тж церквж
ся наричатъ "свидѣтели," Евр. 12; 1.

Свидѣтельство, Божіе-то от-
кровеніе, което показва на чело-
вѣка що да вѣрва, що да прави, и
що да очаква, Псал. 49; 7. 419;
88, 99. 1 Кор. 1; 6. Отк. 1; 2. Дѣ-
тѣ каменны плочи на законъ-тъ
бѣхж видимо "свидѣтельство" на

Божій-тъ завѣтъ съ людие-то му;
за това ковчегъ-тъ на завѣтъ-тъ
ся наричаше и свидѣтельство-то,
или ковчегъ-тъ на свидѣтельство-
то, Исх. 25; 22. 34; 29. Виж. **Ков-
чегъ**.

Свинецъ. Този металлъ е былъ
добрѣ познатъ на стары-тъ, Числ.
31; 22. Іез. 27; 12. Стари-тъ упо-
трѣбывахж таблицы отъ свинецъ
за писаніе. Съ този металлъ още
ся служехж, прѣди да знайтъ у-
потрѣбленіе-то на живакъ-тъ, за да
прѣчистюватъ сребро-то; и дѣй-
ствіе-то, чрѣзъ което ся прѣчи-
стюваше сребро-то отъ шлакъ-тъ,
пояснява начинъ-тъ по който Го-
сподъ ще отдѣли злы-тъ отъ добры-
тъ, Іер. 6; 29, 30. Іез. 22; 17—22.

Свиня, добрѣ познато всеядно
животно, което е было забранено
на Еврей-тъ да яджтъ, Лев. 11; 7.
Втор. 14; 8. Яденіе-то свинско ме-
со е было най-гнусна-та отъ вси-
чкы-тъ идолопоклонническы мер-
зости за Еврей-тъ, Іса. 65; 4. 66;
3, 47. Стадо-то свиніе, което по-
гынж отъ злы духове въ Генни-
саретско-то море, Мат. 8; 32, ся
мысли да е было държаю отъ Е-
врей-тъ за продажбж на съсѣдны-
тъ язычницы. Отъ трогателнж-тж
притчж за блудный-тъ сынъ ся
види, че пасеніе свиніе ся е счи-
тало за най-ниско занятіе; то бѣ
послѣдне-то срѣдство за прѣхранж
на това развратено и нещастно
сжщество, което распилъ баци-
но-то си наслѣдіе съ распутнжто
живѣніе, Лук. 15; 14—16. Непо-
правими-тъ мръсни нѣрави на то-
ва животно пояснява че прѣобра-
зованіе-то е недостаточно безъ
прѣрожденіе, 2 Пет. 2; 22; когато
тѣпченіе-то и всякж драгоцѣннж
вѣщъ, коѣжто не може да яде, по-
яснява какъ нѣкои развратни ся
обхождатъ съ евангеліе-то, Мат.
7; 6.

Свирка, видъ трѣбно музи-
кално орждіе съ дупкы като ка-
валь-тъ и флейта-та, 1 Цар. 10; 5.
3 Цар. 4; 40. Іса. 5; 42. 30; 29.

Иер. 48; 36. Мат. 9; 23. Двойна-та свирка ся състои отъ двѣ трѣбы, които ся сливатъ при наустіе-то, трѣба-та коѣто свирять съ лѣвъ-тѣ рѣжж издава нѣколко дебелы звукове и служи за бассо. Единъ неотколѣшенъ пѣтникъ пише че стигналъ между хѣлми-ща-та въ Іудейѣ "единъ Арабинъ, който свирилъ съ всичкѣ-тѣ си силѣ съ една овчарскѣ свиркѣ, направенъ отъ двѣ цѣви. Сега за прѣвъ пѣтъ забѣлѣжихмы радость въ земѣ-тѣ, защото наистинѣ всяка радость ся помрачи, веселіе-то на земѣ-тѣ е изгено-но," Иса. 24; 41. Виж. Музыка.

Свѣтъкъ. Виж. Книга.

Свѣтильникъ. Единъ златенъ свѣтильникъ стоялъ отъ лѣво въ скиній-тѣ, срѣщо трѣпез-тѣ за хлѣбове-тѣ на прѣдложение-то. Той състоялъ отъ едно стояло, едно стебло, шесть вѣтвы, три вѣтвы на свѣтильникъ-тѣ отъ единъ-тѣ странѣ, и три вѣтвы отъ другѣ-тѣ му странѣ; и седмъ свѣтила имало върху стѣбло-то и вѣтвы-тѣ. Вѣтвы-тѣ бы ти украсены съ три вида украше-ніа: чашкы, яблѣчкы, и цвѣтіа. Чис-о масло употребявали за свѣтила-та, и всѣкой вечеръ ги палили, Исх. 25; 31—40. 30; 7, 8. 37; 47—24. Лев. 24; 1—3. 1 Цар. 3; 3. 2 Лѣт. 43; 41. Въ первый-тѣ храмъ имало десеть свѣтильницы отъ чисто злато, петъ отдѣсно и петъ отлѣво въ свято-то мѣсто, 3 Цар. 7; 49, 50. 2 Лѣт. 4; 7. Иер. 59; 19. Въ второй-тѣ храмъ имало само единъ свѣтильникъ, който приличалъ на онзи въ скиній-тѣ. Този свѣтильникъ занесли въ Римъ, слѣдъ съсыпваніе-то на Іерусалимъ, и турили го въ Веспасіановъ-тѣ храмъ на Миръ-тѣ. Образъ-тѣ му исписали на триумфалный-тѣ сводъ на Тита, дѣто и сега е доста ясенъ. Вижте хубавы-тѣ видѣнія на Захаріѣж и Іоанна за свѣтильникъ-тѣ, Зах. 4; 2—12. Отк. 1; 12, 20.

Свѣтило. Свѣтила-та на стары-

СТАРЫ СВѢТИЛА.

тѣ бѣж чашы и разни хубави съсѣди. Тѣ още бѣж нарѣчны, така шото можехъ да ги носятъ въ рѣжж, или да ги турятъ дѣто искать. Виж. Свѣтильникъ. За гореніе употребявахъ растителны масла, лой, воскъ, и др. т. и свѣтила-та горехъ по цѣлѣ ношъ. Нѣманіе-то ношъ свѣтеніе на свѣтильникъ въ единъ домъ бѣше на поличбѣж и показваше запустѣніе, Іов. 18; 5, 6. Прит. 13; 9. 20; 20. Иер. 25; 40, 41; а свѣтило дѣто никога ношъ не угаснуваше прѣдвѣщаваше благоденствіе и благоуспѣваніе, 2 Цар. 21; 47. 3 Цар. 11; 36. Псал. 132; 17. Нарѣчны свѣтила за носеніе изъ улицы-тѣ тѣй ся правяхъ шото трѣбване често да ся пѣлнѣтъ съ масло, Мат. 25; 3, 4. Фенери и свѣци, Іоан. 18; 3, бѣж необходимы въ стары-тѣ градове, дѣто улицы-тѣ не бѣж никога освѣтены.

Свѣтъ, земл-та на коѣто живѣемъ; всички-тѣ и жители, Іоан. 3; 16, или часть отъ тѣхъ, Іоан. 42; 49. "Свѣтъ" въ Гал. 6; 14. 1 Іоан. 2; 45, означава наслажденія и свѣтскы ползы.

Святилище, свято мѣсто, посвящено на Бога. Види ся че понѣкога това име ся даваше на всякъ-тѣ храмъ, Псал. 73; 17. Евр. 9; 1; понѣкога на "Свято-то мѣсто," дѣто олтарь-тѣ на темѣнъ-тѣ, златный-тѣ свѣтильникъ и хлѣбове-тѣ на прѣдложение-то сѣдахъ, 2 Лѣт. 26; 18. Евр. 9; 2; и понѣкога на "Святая Святыхъ," най-скришно-то и уединено-то мѣсто на храмъ-тѣ, дѣто бѣше ковчегъ-тѣ на завѣтъ-тѣ и дѣто никой освѣтъ првосвященникъ-тѣ не можеше да влиза, и той само веднѣжъ въ години-тѣ въ день-тѣ на тържественно-то умилостивеніе. Сжшото име ся даваше тѣй сжшю на най-святѣ-тѣ часть на скиній-тѣж вдвигнахъ въ пустыни-тѣж, Лев. 4; 6. Вижде Скинія и Храмъ. Храмъ-тѣ или земно-то святилище е знакъ на небо-то, Псал. 102; 19. Евр. 9; 1, 24; и самъ Богъ ся нарича святилище, Иса. 8; 44. Іез. 41; 46, относительно употребленіе-то на храмовѣ-тѣ като мѣсто на убожище за бѣжанцы, защото Богъ е единственно-то вѣрно и свято прибожище за грѣшници-тѣ, които ся гонѣтъ отъ мечъ-тѣ на божественнѣ-тѣ правдѣж.

Святъ, святость. Тѣзи думы понѣкога показватъ вѣнкашиж чистотѣж, и понѣкога вѣтрѣшно освѣщеніе. Истинска-та святость ся отличава по добры-тѣ дѣла, но още повече по намѣренія-та и побужденія-та на срдце-то. Вѣтрѣшна-та святость е едно правствено начало, което вдъхнува въ срдце-то не само едно но всички-тѣ правствены прѣвѣсходства. Богъ е святъ по единъ безконечно свѣршенъ начинъ, Иса. 4; 4. 6; 3. Мессія ся нарича Святый-тѣ, Лук. 4; 34. Дѣян. 3; 14. Трете-то лице на божественнѣ-тѣ Троицѣж ся нарича Духъ Святый. Богъ е источникъ на святость, неповинность, и освѣщеніе. Человѣци-тѣ изгубихъ своѣж-тѣ святость въ грѣхопадѣніе-то; но Богъ позволява на

людиѣ-тѣ ся, додѣто сж на този свѣтъ, да ставатъ постепенно участници въ него-ж-тѣ святость, и съвѣтъ ще ги освѣти на онзи свѣтъ. Св. Писаніе нарича свято, въ единъ второстепененъ смѣтъ, всичко което принадлежи на Бога — небо-то, храмъ-тѣ и сждове-тѣ, службы-тѣ и служители-тѣ му, пророцы-тѣ, апостолы-тѣ, Недѣлный день и всички-тѣ служители Божіи. Іудей-тѣ сж ся наричали народъ святъ, защото сж были избрани за Божіи люди, и защото сж были посвящени на Бога; и Христіани-тѣ, ищѣло, ся наричатъ святъ народъ, защото сж посвящени на Христа.

Святый Духъ, трете-то лице на Св. Троицѣж. За Духа Святого е казано че исходи отъ Отца, и че пѣше да ся проводи отъ Отца и Сына на Христовы-тѣ ученицы, Іоан. 14; 26. 15; 26. Духъ Святый ся казва Духъ-тѣ на Отца, Мат. 10; 20, и Духъ-тѣ на Сына, Гал. 4; 6. Фил. 1; 19. Духъ Святый е сжшнско лице. Че той не е само едно-свойство на Бога е явно отъ много мѣста въ Св. Писаніе, дѣто е писано че той дѣйствува, мысли, чувствува, и желѣе, както всѣко сжшнско лице.

Че Духъ Святый е божественно лице, еднакво съ Отца и Сына, ся доказва отъ това, че той участвовалъ въ разны божественны дѣла, както, напр., въ сътвореніе-то на свѣта, Быт. 1; 2. Псал. 33; 6. 104; 30. Нему ся отдава почестъ, както и тѣмъ, въ крѣпалны-тѣ думы, Мат. 28; 19, и въ благословеніе-то на Ап. Павла, 2 Кор. 13; 13. Той приема име-то и упражнява власть-та на Бога, 2 Кор. 3; 17. Рим. 8; 14. 1 Кор. 2; 40. 6; 19. Евр. 9; 14. Нему още ся отправѣтъ молитвы; както на Бога, Отк. 1; 4, 5; да грѣши нѣкой противъ него значи да грѣши противъ Бога, Дѣян. 5; 3, 4. Ел. 4; 30; и всякой грѣхъ и хула противъ него нѣма да ся прости на человекъ-тѣ, Мат. 12; 21.

Дѣйствіе-то на Св. Духа е божественно. Въ стары-тъ времена, той вдхнувалъ мудрость на Библейскы-тъ писатели, и ги надарявалъ съ чудотворныя дарбы. Отъ време-то на Исуса Христа той дѣйствува другоаче върху чловѣцъ-тъ: дава имъ да почувствуватъ грѣшно-то си състояние, и възражда и обновява сърдца-та имъ, Иоан. 3; 5. Еф. 2; 4. Той е Утѣшитель-тъ на църквѣ-тъ, помага на вѣрующы-тъ въ молитвы-тъ имъ, свидѣтельствува и ходатайствува за тѣхъ, посочва имъ длѣжности-тъ имъ, и ги освещава за небе-то.

Священникъ, единъ който священнодѣйствува прѣзъ богослуженіе, особенно за очищеніе на грѣхове; за чловѣцъ-тъ ся поставя въ служеніе къмъ Бога, да принося дарове и жѣртвы за грѣхове-тъ. Въ Ветхый-тъ Заветъ прѣди Моисей да провъзгласи законъ-тъ, священство-то не бѣ никому исключително притязаніе; тогачъ първородны-тъ на всяко домочадіе, бащы-тъ, князове-тъ, царіе-тъ, бѣхъ всякой на градъ-тъ си и на кжцѣ-тъ си священникъ. Каинъ и Авель, Ное, Авраамъ и Іовъ, Авимелехъ и Лаванъ, Исаакъ и Іаковъ, принесохъ сами жѣртвы-тъ си. На тържество-то, когато Богъ направи заветъ-тъ съ людіе-тъ си при горы-тъ на Синайскѣ-тъ горѣ, Моисей изпълняше длѣжность-тъ на ходатай, а избрани момци Израиліани изпълняхъ службѣ-тъ на священники, Исх. 24; 5. Но когато Господь прѣдпочете Левіево-то племе да му служи въ скиній-тъ, и священство-то станъ исключително притязаніе на Аароново-то домородство, право-то да ся приносятъ жѣртвы Богу ся запази за священники-тъ отъ това домородство, Числ. 16; 40. Добрѣ извѣстно е наказаніе-то на Озіяхъ, Іудинъ-тъ царь, който, като ся осмѣли да покади Господу, бѣ ударенъ съ проказъ, 2 Лѣт. 26; 19. Виждѣ и случай-тъ съ Саула, 1 Цар. 13; 7—14.

Въ нѣкои случаи, обаче, Еврейскы-тъ пророци сѣ приносили жѣртвы Господу, най-вече прѣди да ся установи постоянно молитвенъ домъ въ Іерусалимъ. Виж. 1 Цар. 7; 9, дѣто Самуилъ, ако и да не бѣ священникъ, принесе агне всежжеженіе Господу. Виж. и 1 Цар. 9; 13, 16; 5. 3 Цар. 18; 31, 33.

Богъ, който задържа за себе си всички първородны на Израилъ, за дѣто ги съхрани отъ ржкѣ-тъ на Ангела истребителя, въ замѣнъ и възмѣздіе, пріе Левіево-то племе да му служи въ скиній-тъ, Числ. 3; 41. Така цѣло-то Левіево племе бѣ опрѣдѣлено за свято-то служеніе; но всѣцкы-тъ му членове да не занимаватъ еднаквѣ службѣ, понеже отъ три-тъ Левіевы сынове, Гирсонъ, Кааѣъ, и Мерарій, начальны-тъ на три-тъ голѣмы челяди, Господь си избра Кааѣовѣ-тъ челядь, отъ кождо низлѣзе Аароновъ-тъ домъ, за да изпълнява священнически-тъ длѣжности. Другы-тъ членове на тѣзи челядь, ведно съ Моисеевы-тъ чада и потомцы-тъ имъ, ся числихъ въ число-то на Левиты-тъ. 3

Първосвященникъ-тъ стоеше на чело на всѣцкы религіозны работы, и бѣ обыкновенный-тъ сѣдѣ въ всѣцкы спорове които изниквахъ отъ тѣхъ; и, като начальникъ на священники-тъ, които бѣхъ и народни сѣдѣи, той сѣдеше и въ свѣтскы работы, Втор. 17; 8—12. 19; 17. 21; 5. 33; 8, 40. Іез. 44; 24. Само той имаше право да влиза единъжъ на годинѣ-тъ, прѣзъ день-тъ на умилостивеніе-то, въ святаѣ свѣтѣхъ, за очищеніе грѣхове-тъ на цѣлый-тъ народъ, Лев. 16; 2 и др. Той трѣбоваше да бжде сынъ на майкѣ оженожъ дѣвицѣ, и безъ тѣлесенъ недостаткъ, Лев. 21; 13. Изобщо, никакой священникъ съ такъвъ порокъ не можеше да принося жѣртвы, и да ся доближава до святилище-то за да принесе хлѣбъ-тъ на прѣдложеніе-то; но такъвъ свя-

щенникъ ся поддържаше съ жѣртвоприношеніа-та въ скиній-тъ, Лев. 21; 47—22. Священники-тъ пріимахъ и десетъкъ отъ Левиты-тъ, Числ. 18; 28. Богъ опрѣдѣли първосвященника за да пріима отвѣтъ отъ него и да бжде тълкователь на истинѣ-тъ му; така щото, когато ся обличаше въ священны-тъ си одежды, и съ Уримъ-тъ и Ѣуммимъ-тъ, той отвѣщаваше на въпросы нему прѣдложены, и Богъ му открываше тайны и бждѣщи нѣща. Нему бѣ запрѣтено да оплаква нѣкойкъ свойъ умрѣлъ родинѣ, даже и кога умре баща му или майка му; или пакъ да влиза дѣто имаше умрѣлъ чловѣкъ, за да не ся осквърни, Лев. 21; 10—12.

Священники-тъ служяхъ самицкы въ олтарь-тъ. Тѣ убивахъ и приготвлявахъ общественны-тъ жѣртвы, или пакъ Левиты-тъ извършвахъ това подъ тѣхнѣ запоудѣ. Частни хора колахъ сами жѣртвы-тъ си, само ако тѣзи жѣртвы не бѣхъ гѣрорицы или гѣлѣбчета. Но всѣцкы-тъ жѣртвоприношенія въ олтарь-тъ, безъ исключеніе на рѣсеніе-то съ кръвъ, ся извършвахъ само отъ священники-тъ. Тѣ държахъ постоянно огнь въ олтарь-тъ на всежжеженіе-то, и въ свѣтила-та на златныя свѣтильникъ въ святилище-то; мѣсяхъ и печяхъ хлѣбове-тъ за прѣдложеніе, приносяхъ ги възъ златнѣ-тъ трѣпезѣ въ святилище-то, и мѣнявахъ ги всякѣ Сѣботѣ. Сравни Исх. 28; 29. Лев. гл. 8. Всякѣ заранъ и вечеръ, единъ священникъ, опрѣдѣленъ по жрѣбіе въ начало на всякѣ седмицѣ, доносилъ въ святилище-то кадилицѣ съ темлихъ, и ѣхъ полагаше възъ златныя олтарь, Лук. 1; 9.

Священны-тъ одежды на священники-тъ бѣхъ кѣси ленени шалвари; тѣсенъ, отъ виссонъ или отъ памукъ истѣканъ, напѣстренъ хытонъ съ ржкѣвы, който достигалъ до нозѣ-тъ; поясъ отъ прѣпре-

денъ виссонъ. Тѣ носяхъ и ленинъ ефодъ, 1 Цар. 22; 48; и сдипленъ гжжѣхъ отъ виссонъ. Священники-тъ священнодѣйствувахъ.

вынагы боси. Първосвященникъ-тъ носилъ почти сжщо-то облѣкло на священники-тъ, само че имаше четири одежды повече: единъ вънкашенъ хытонъ, нареченъ мантия на ефодъ-тъ, цѣлъ истѣканъ отъ синьо, окрасенъ по вратникъ-тъ, и по горы-тъ ся наровидны и златозвѣнчасты рѣсны: единъ ефодъ отъ злато, синьо, багрѣно и червено, и прѣпреденъ виссонъ; той закрываше тѣло-то му отъ шѣхъ-тъ до бедра-та, и имаше на два-та си края два парамника запетлѣваны за раменѣ-тъ съ златны петелкы, въ които бѣхъ стоеи два онисови камыка съ имена-та на дванадесетъ-тъ Израилевы племена изваяны на тѣхъ; още и единъ поясъ, нѣколко пѣти прѣпасванъ около грѣди-тъ, и истѣканъ отъ злато, отъ синьо, багрѣно, и червено, и прѣпреденъ виссонъ: единъ нагрѣдникъ, който ся заврѣзваше за четири-тъ си жглы съ ефодъ-тъ, и носилъ имена-та на дванадесетъ-тъ Израилевы племена, изваяны въ дванадесетъ сжпоцѣины каменіе: и единъ кыдаръ (митра) — единъ

много окрасенъ гжжвж съ златъхъ плочицъ отпрѣдъ съ надписъ, **Святѣя Господу**. И первосвященникъ-тъ и священници-тъ не носяхъ священны-тъ одежды вѣнъ отъ храмъ-тъ, както ся види отъ **Иез. 42; 44. 44; 17—19. Дѣян. 23; 5.**

Богъ не даде земѣж въ наслѣдіе на Левіево-то племе, въ обѣтованъ-тъхъ земѣж. Той искаше щото Левіи-тъ потомци да ся поддържатъ съ десетъцы-тъ, начатки-тъ на плодове-тъ, приношенія-та въ храмъ-тъ, и съ дѣлъ-тъ си отъ жертвоприношенія-та за грѣхъ и благодареніе, принесены въ храмъ-тъ. Въ примирителны-тъ жертвы, десны-тъ бедра и грѣди-тъ бѣхъ тѣхны, **Лев. 7; 33, 34**; въ приношенія-та за грѣхъ, тѣ горѣхъ тлѣстниж-тъ по черва-та, черныя дробъ, и бѣбрецы-тъ; останѣло-то бѣ тѣхно, **Лев. 7; 6, 40**. Кожа-та или руно-то така сѣщо тѣмъ принадлежеше. Когато нѣкой принесеше въ жертвѣхъ или говедо или овцѣ, плешка-та, челюсти-тъ, и тѣрбухъ-тъ трѣбваше да даде на священникъ-тъ, **Втор. 18; 3**. Нему ся даваше и начаткъ-тъ на стрижение-то на овцы-тъ, **Втор. 18; 4**. По този начинъ, священници-тъ, безъ да притяжавъхъ земѣж или наслѣдіе, удовлетворявахъ нужды-тъ си. За домове и мѣстожителства, Господъ имъ опрѣдѣли четиридесетъ и осемъ градове, **Числ. 35; 4—7**. Въ прѣдградія-та на тѣзи градища тѣ владѣхъ земѣж, хылядо лакти на вѣнъ отъ градскы-тъ стѣны. Отъ тѣзи четиридесетъ и осемъ градове, шесть бѣхъ опрѣдѣлени да бѣдѣтъ градове за приближице на всички, които случайно и неволно ставахъ убици. Священници-тъ имахъ тринадесетъ градове; другы-тъ принадлежахъ на Левиты-тъ, **Ис. Нав. 21; 10**.

Освѣнъ дѣто священници-тъ приносяхъ жертвы-тъ и священнодѣйствахъ, тѣ поучавахъ людѣ-тъ и рѣшавъхъ спорове; различавахъ разны видове проказъ;

разгледувахъ дѣла по напусканіе, завистъ, оброцы, и които ся относяхъ до законъ-тъ за нечистотіи-тъ, и др. Тѣ всеобщо благославяхъ народъ-тъ въ име-то Господне. Прѣзъ войнѣж тѣ бѣхъ длѣжни да носятъ ковчегъ-тъ, да ся допытватъ до Господа, да трѣбятъ съ святы-тъ трѣбы, и да насърчаватъ войскѣж-тъ, **Числ. 40; 8, 9. Втор. 20; 2**.

Священство-то Христово е истинско священство, когато священство-то у Еврей-тъ бѣ прѣста сѣнка на Христово-то, както Павелъ забѣлѣжава. Христосъ, вѣчный-тъ священникъ по чинъ-тъ Мелхиседековъ, прѣбѣдѣва во вѣку, а священници-тъ по чинъ-тъ Аароновъ бѣхъ смертни, и слѣдователно привременни, **Евр. гл. 7**. За да имъ покаже съ каквы благодѣи ще ги обсыпи, Господъ каза на Еврей-тъ че ще ги направи царѣ и священници, **Исх. 19; 6**. И Петръ повтѣря сѣщо-то обѣщаніе къмъ Христіанъ-тъхъ, или по-добрь, казва имъ че тѣ наистинѣж сѣ такыва каквыто Богъ ся обща Израїляны-тъ да направи, **1 Пет. 2; 3, 9**. Виждѣ и **Отк. 1; 6**.

Въ единъ важенъ смыслъ всѣкой Христіанинъ трѣбѣа да принося себе си духовнѣж жертвѣж “благопріятнѣж Богу чрѣзъ Іисуса Христа;” но никой священникъ, въ Христіанскѣж-тъхъ церквѣж, не може да очисти грѣхъ съ жертвѣж-тъхъ си, освѣнъ Христосъ, **Евр. 9; 41—26**.

Сгодяваніе, или Обрученіе, уговоръ между мжжъ и женѣж за да ся оженятъ въ едно бѣдѣще врѣме. Родители-тъ често сгодявали дѣщери-тъхъ си безъ тѣхно-то съгласіе, и даже додѣто тѣ были още твърдѣ малкы. Нѣкой нѣтъ младоженецъ-тъ ся е задѣлжавалъ писмено да отдѣли едно количество пары, като дѣлъ на невѣстѣж-тъхъ си. Бракъ-тъ не ставаше додѣто невѣста-та не достигнеше на възрѣстъ поне 12 години;

при всячко това обручение-то можаше да ся развали само чрѣзъ законно напусканіе или смъртъ, **Мат. 1; 18—25. Лук. 4; 27**. Богъ говори за сгодяваніе-то на свои-тъхъ людѣ съ себе си, съ нѣжнѣжъ любовъ, и за залаганіе-то на думѣж-тъхъ си че всички-тъ му милости-вы обѣщанія къмъ тѣхъ ще бѣдѣтъ исполнены, **Іер. 2; 2. Ос. 2; 19, 20**. На това, проповѣдници-тъ на Слово-то Божіе сѣж орѣдія-та, посредствомъ проповѣданіе-то си, **2 Кор. 11; 2**. Оттука и дума-та “оженена,” която ся отдава на земѣж-тъхъ Израїлевѣж, **Ис. 62; 4**, за да означи Божіе-то благоволеніе въ Израїля.

Сваръ-іасувъ, *остатѣкъ-то* же ся обѣще, **Исх. 7; 3. 10; 21**; сынъ Ісаіевъ; прѣдполага ся че това име има пророческо значеніе, както име-то Махеръ-шалалъ-хашъ-базъ.

Сева. Виж. Савни.

Севонъ, І., единъ отъ четири-тъ царскы градове въ долъ-тъ Сиддимъ, разрушенъ съ огнь отъ небото. Виж **Содомъ**. Евсеѣй и Іеронимъ споменуватъ единъ градъ съ това име, на западный-тъ брѣгъ на Мъртво-то море.

II. Долъ и градъ Веніаминавскій, на истокъ отъ Михмасъ, **1 Цар. 13; 18. Неем. 11; 34**.

Седекія. І., двадесетый-тъ и послѣдній-тъ царъ Іудинъ, сынъ на Іосіѣж и Амитаѣж, и чича на Іоакима прѣдшественника му, **4 Цар. 24; 17, 19. Іер. 32; 1**. Когато Навуходоносоръ прѣвзѣ Іерусалимъ, той заведе въ Вавилонъ Іоакима, съ жены-тъ му, чада-та му, чиновници-тъ му, и най-добры-тъ художници отъ Іудейж, и на мѣсто-то му постави чичъ му Матеаніѣж, чіею име той промѣни на Седекіѣж; Седекія ся обща съ клѣтвѣж Навуходоносору че ще му бѣде вѣренъ. На двадесетъ и первѣж-тъхъ си годинѣж той ся вѣцари, и царува единадесетъ години. Той стори зло прѣдъ Господомъ, по вси-

чко що направи Іоакимъ, **4 Цар. 24; 18—20. 2 Лѣт. 36; 11—13. Сравни Іер. 29; 16—19. гл. 34. 38; 5. Іез. 17; 12, 14, 18**. Въ девѣтъ-тъхъ годинѣж на царуваніе-то си, той ся възстанѣж противъ Вавилонскій-тъ царъ, като ся облягаше на бесполезнѣж-тъхъ помощъ на Египетскій-тъ царъ Фараона Вафрія, и като прѣзираше вѣрны-тъхъ Іереміевы прѣдставленія, **Іер. 37; 2, 5, 7—10**. Вслѣдствіе на това Ассирійска-та войска нашествува Іудейж, и прѣвзѣ всички-тъхъ и крѣпости. Прѣзъ единадесетъ-тъхъ годинѣж на царуваніе-то му, въ девѣтый-тъ денъ на четвѣртый-тъ мѣсець (Іулій) Іерусалимъ бѣ прѣвзѣтъ, 588 год. прѣди Р. Х. Царъ-тъ ся опита да побѣгне прѣзъ ноцъ-тъхъ на този денъ, но прѣслѣдванъ отъ Халдейско-то войнство, той бѣ хванѣтъ въ Іерихонскѣж-тъхъ равнинѣж. Седекія бѣ заведенъ въ Ривѣж при Навуходоносора, който укори вѣроломство-то му, и заповѣда да убійтъ дѣца-та му прѣдъ него и да му избодѣтъ очи-тъхъ; въ оковы той бѣ испратенъ въ Вавилонъ, **4 Цар. гл. 25. Іер. гл. 39 и 52. Іез. гл. 49**. Всички-тъ тѣзи събитія исполненѣж Іереміевы-тъхъ и Іезекієвы-тъхъ прѣдвѣщанія, които сѣж изложены въ горѣпомѣнѣжы-тъхъ главы. За Седекіево-то ослѣпленіе сравни и **Іер. 34; 3. Іез. 12; 43**.

II. Единъ лѣжливъ пророкъ, изобличенъ отъ Михея когато поощряваше Ахаава да ратува съ Сиріянъ-тъхъ, **3 Цар. 22; 41—37**. Сѣдѣба-та му ся прѣдсказва въ ст. 25.

III. Другъ единъ лѣжливъ пророкъ, изобличенъ отъ Іереміѣж, **Іер. 29; 21, 22**.

Седмдесетъ-тъхъ. Най-старый прѣводъ на Вѣтхый Завѣтъ ся zove прѣводъ на Седмдесетъ-тъхъ, за щото вѣобще ся вѣрва че е былъ прѣведенъ отъ седмдесетъ прѣводчи. Има разны мнѣнія за врѣме-то когато свѣршили този прѣводъ, но може да ся каже че е былъ свѣршенъ прѣзъ трете-то столѣ-

тіе прѣди Христа. Той съдържава значителни погрѣшки; но изобщо е вѣренъ, най-паче въ книги-тъ Моисеевы; той е отъ голѣмъ важность за тълкованіе-то на Ветхия Завѣтъ, и често ся привождатъ отъ Ново-Завѣтны-тъ писатели, които списвахъ по сѣщо-то нарѣчіе. Тойзи прѣводъ е баща-та на първыи-тъ Латинскый, на Коптскый-тъ и на много други прѣводъ, между които е и Старо-Българскый-тъ; и толкозъ Гръцкы-тъ и Римскы-тъ отци сѣ ся водили по него, щото до прѣди нѣколко столѣтія той въ сѣщность е замѣстятъ Еврейскыя первообразъ. Доста голѣма разлика сѣществуватъ между дѣточисленіе-то на Еврейскыя первообразъ и дѣточисленіе-то на Седмдесетъ-тъ. Виж. Александрія.

Седмица-та, или врѣменно-то разстояніе отъ седмъ дни, е была позната още отъ най-ранни врѣмена на различни и отдалечени единъ отъ други народы въ Европѣ, Азіѣ, и Африкѣ, Быт. 29; 27.

За "Праздникъ-тъ на седмицы-тъ," виж. **Петдесетница**.

Седмъ. Това число ся употребява за крагло число, и има значеніе въ Св. Писаніе; тѣй, напр. още отъ създање-то на свѣта врѣме-то смѣтали съсъ седмицы; Ное възъ въ ковчегъ-тъ си по седмъ отъ всякы-тъ чисти скотове, Быт. гл. 7. Еврей-тъ сѣ имали не само седмий-тъ день за Сѣботѣ, но и седмъ-тъ годинъ; и подиръ седмъ пѣти по седмъ години е было година-та на юбилей имъ. Голѣмы-тъ имъ праздниці на безквасны-тъ хлѣбове и на шатъры-тъ сѣ ся продължавали седмъ дни; въ много случаи число-то на животны-тъ, приносяны въ жъртвѣ, е было седмъ. Златный-тъ свѣтильникъ е ималъ седмъ вѣтвы. Седмъ священници съ седмъ трѣбы обыкаяхъ седмъ дни града Іерихонтъ, и на седмий-тъ день го обыкохъ седмъ пѣти. Въ От-

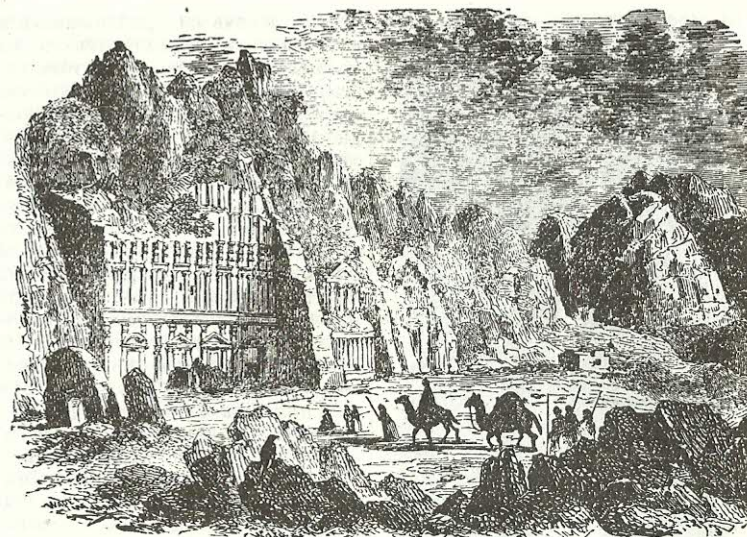
кровеніе-то ся споменуватъ седмъ церкви, седмъ свѣтильници, седмъ духове, седмъ звѣзды, седмъ печати, седмъ трѣбы, седмъ грѣмове, седмъ чашы на седмъ язвы, и седмъ Ангели за да ги изливатъ.

Число-то седмъ, както казахъмы, често ся употребява за крагло или тъкмо число, Мат. 12; 45. 4 Цар. 2; 5. Іов. 5; 49. Прит. 26; 46, 25. Иса. 4; 4. Іер. 45; 9. Подобно, седмъ пѣти или седмкратно много пѣти значи изобилно, съвършенно, Быт. 4; 15, 24. Лев. 26; 24. Псал. 12; 6. 79; 12. Мат. 18; 21. А седмдесетъ пѣти по седмъ е още по-силно израженіе, Мат. 18; 22.

Седрахъ, Халдейско-то име на Ананій при дворъ-тъ Навуходоносоръ, Дан. 1; 7. Виж. **Авденаго**.

Секундъ, Солунскый-тъ ученикъ, който придружаваше Апостола Павла въ пѣкои отъ пѣтешествія-та му, Дѣян. 20; 4.

Села, 1., име-то на мѣсто-то, което ся споменува въ 4 Цар. 14; 7 дѣто ся казва че Амасія, царъ-тъ на Іудѣ, поразилъ десетъ тысячы Едомцы въ доль-тъ на Соль-тъ, прѣвзѣлъ градъ-тъ Селѣ, и го нарѣклъ Іокеиль, т. е. *покоренъ отъ Бога*. Села е Еврейска дума, която значи скала, и съответствува на Гръцкѣ-тъ думѣ Петра; отдѣто може справедливо да ся заключи, че градъ-тъ Петра, единъжъ столица-та на Каменистѣ Арабіѣ, е было мѣсто-то което святой-тъ историкъ споменува. Села ся споменува и въ Иса. 46; 4, и дума-та камыкъ въ Сжд. 1; 36, може-бы означаватъ този градъ. Първыи отъ днешны-тъ пѣтници, който е посѣтилъ развалины-тъ на това мѣсто, е Буркхартъ; тѣ свидѣлствуватъ за блескъ-тъ на древній-тъ градъ. Той ся изразява тѣй: "На разстояніе два дни пѣтъ кмъ съ сѣверо-истоку отъ Акабѣ, ся намира въ Джебель-Шерѣ, на источнѣ-тъ странѣ на Арабѣ, една малка рѣка или доль който ся нарича Вади-Муса. Туй мѣсто

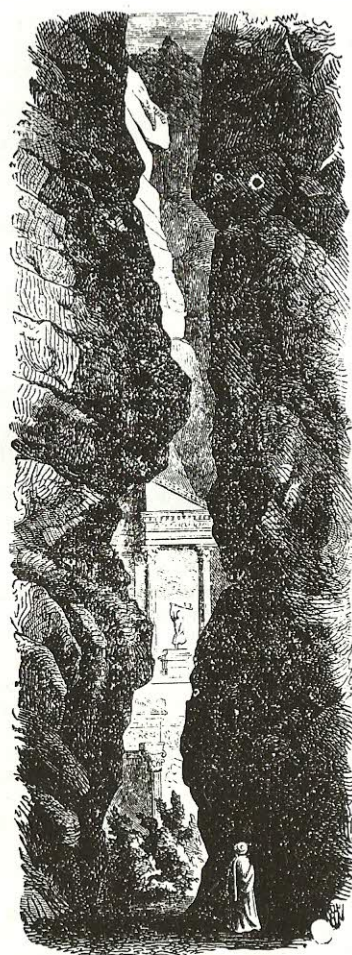
ЧАСТЬ ОТЪ ДОЛИНѣ-ТА НА СЕЛѢ.

е твърдѣ важно по памятникы-тъ си и останкы-тъ си отъ единъ древень градъ, който прѣдилагамъ да е градъ-тъ Петра, столица-та на Каменистѣ Арабіѣ — мѣсто което, до колкото знаѣхъ, никой Европеецъ пѣтникъ не е до сега посѣтилъ. Въ червено-пѣсчъныя камыкъ, отъ който доль-тъ ся състои, ся намиратъ повече отъ двѣстѣ и петдесетъ гробници, цѣлы изсѣчени въ скалѣ-тъ. Тутъ ся намира единъ грамаденъ, тѣй сѣщо изсѣченъ въ скалѣ-тъ, въ видъ на храмъ мавзолей (гробница) съ всички-тъ си отдѣленія, прѣддверіе и перистиль (външна съ стѣлпове придворна галерія), и др.; този най-прѣкрасень образецъ отъ Гръцкѣ архитектурѣ е съвършенно упазенъ до днесъ. Намиратъ ся тѣй сѣщо и други гробници съ обелискы по Египетскый стиль, единъ цѣлъ амфитеатръ изсѣченъ въ скалѣ-тъ, съ останкы отъ дворецъ и отъ нѣколко храма. На върхъ горѣ-тъ (Орѣ), която затваря западнѣ-тъ

часть на тѣснѣя доль, ся намира гробъ-тъ Харуновъ или Аароновъ, който ся държи на голѣмъ почестъ отъ Арабы-тъ." Че тука е было мѣсто-то на древній градъ Селѣ или Петрѣ, потвърждава ся и отъ други доказателства; Іосифъ, Евсевій, и Іеронимъ увѣриватъ че гробъ-тъ Аароновъ е былъ близо до Петрѣ; още, мѣстоположеніе-то и развалины-тъ съответствуватъ съ забѣлѣжкы-тъ, които Библия-та, Плиній и Страбонъ правятъ върху този прѣдмѣтъ.

По-сетѣшны пѣтници, като Лабортъ, сѣ описали живописно и подробно този чудесень градъ и сѣ начѣртали по-главны-тъ му развалины. Доль-тъ на Петрѣ, 2,200 кр. надъ голѣмѣя доль Ель-Арабѣ, е около единъ миль длѣгъ отъ сѣверъ кмъ югъ, и половина миль широкъ; отъ страны-тъ му ся наамѣрватъ многобройны долчета, които правятъ цѣлѣ-тъ му окръжность нѣщо четири мили. Той е пристѣпенъ отъ сѣверъ и отъ югъ; обаче, на истокъ и на западъ ска-

тѣсный-тъ проходъ и часть отъ
храмъ-тъ ел-хусне.

ды-тъ му сж стрѣмны, и ся възвышавать на высочинѣхъ отъ двѣстѣ до хылядж крака. Главный-тъ проходъ за града ся намира на истоцъ, и ся захваща между скалы чотыр-редесетъ крака высоки и отстоящи една отъ другъхъ шестдесетъ лакты; колкото отивашъ навътрѣ въ проходъ-тъ, скалы-тъ все по-

вече и повече ся приближавать и възвышавать и изобилувать съ гробища. Като извървши този-тъ сенъ проходъ, тебѣ ся испрѣчва едно отъ най-великолѣпны-тъ сграды на Петрж; то е Ел-Хусне, храмъ-тъ издѣлбанъ въ отерѣщи-тъ скалѣ, който Буркхартъ споменува. Отъ тука ты влизашъ въ единъ по-широкъ долъ, който тя води къмъ сѣверо-западъ, покрай амфитеатръ-тъ, въ единъ изгибъ на лѣво, и най-послѣ тя извожда на обширнѣхъ долиняхъ на градъ-тъ къмъ западъ. Многобройни сж гробища-та издѣлани въ тѣзи каменисти проходи; много отъ тѣхъ ся приближавать посредствомъ стѣпала, а други-тъ, на высочинѣхъ повече отъ чотыристотинъ крака, сж непристѣпни. Дворецъ-тъ, който Араби-тъ наричатъ Фараоновъ домъ, е главно-то отъ неизтѣчени-тъ въ скалѣ-тъ сграды, което до нѣкъдѣ ся е упазило отъ разрушеніе-то на врѣме-то; нѣма съмнѣніе че то е было еднѣхъ величественна сграда. Развалины отъ общественны постройкы и черепи отъ грѣнцы ся срѣщатъ почти по цѣлѣхъ-тъ долиняхъ. Една вада тече прѣзъ долиняхъ-тъ къмъ западъ и прѣминува другъ единъ тѣсенъ проходъ, подобенъ на онзи при входъ-тъ ѿ. На западъ възъ единъ долъ ся издига единъ отъ най-красивы-тъ храмовъ, храмъ-тъ Дейръ, изсѣченъ въ твърдѣхъ-тъ скалѣ. Лице-то на този храмъ е сто и петдесетъ и два крака на дължинѣхъ и на высочинѣхъ; а по-долни-тъ му стѣпнове, които сж полуиздадени навънъ отъ скалѣхъ-тъ, сж осмъ крака дебели. Красота-та на камыкъ-те, въ кой-то тѣзи зданія сж изсѣчени, имъ придава еднѣхъ несравняемъ прѣлестъ; този камыкъ е хубавъ, мекъ, напѣстренъ съ разны шарове: червенъ, черъ, багрянъ, бѣлъ, синкавъ, жълтъ и пр. Высоко надъ изваяны-тъ памятникы ся възвышавать скалы-тъ, облѣчены въ са-

моронѣхъ-тъ си грапинѣхъ и величіе. Тази странна и прѣкрасна картина оставя неизгладимы впечатленія въ умъ-тъ на зрителя.

Петра е градъ древень; той е былъ силно укрѣпенъ, и за дълго врѣме едно важно търговско сръдоточіе. Той е былъ главный-тъ градъ, между градове-тъ които сж ся намирали въ околностъ-тъ му. Вопрѣки величіе-то и могущество-то му, пророци-тъ прѣдсказахъ паденіе-то и запустѣніе-то му съ думы, съвършенно съгласны съ събитія-та. "Прѣлѣстила тя е твоя-та ужасность, и гордость-та на сердце-то ти, о ты, който живѣшъ въ разсѣлины-тъ на канары-тъ, който владѣшъ высочинѣхъ-тъ на хълмы-тъ; ако и да възвысишъ гнѣздо-то си като орелъ, и отъ тамъ ще ты свалѣхъ, говори Господъ," Іер. 49; 16. Виж. и Иса. 34; 5—15. Іез. гл. 35. Іовл. 3; 19. Амос. 4; 11, 42. Авд. ст. 3—16. Когато този градъ е былъ разрушенъ, не ни е извѣстно. Христіанскы церкви е имало тамъ прѣзъ петый-тъ и шестый-тъ вѣкове; но отъ 536-тъ г. слѣдъ Р. Х. исторія-та нищо не споменува за него.

II. Една музыкална рѣчь, която ся срѣща седемдесетъ и три пѣти въ Псалмы-тъ, и три пѣти въ Авв. 3; 3, 9, 43. Тя ся случва на край-тъ на единъ періодъ, на еднѣхъ строфѣхъ (стансѣхъ), и, нѣкога, на край-тъ на едно прѣдложеніе. Сега въобщѣ ся вѣрва, че тази мѣчна дума ся е употребявала, за да покаже едно кратковрѣменно спирање на пѣяніе-то на нѣкой Псаломъ, което врѣме може-бы ся е запѣлило съ свирѣніе.

Селевкія, укрѣпенъ градъ въ Сиріѣхъ, расположенъ при крайморіе-то, малко къмъ сѣверъ отъ устіе-то на рѣкъ-тъ Оронтъ. Той е былъ на близо до горѣхъ-тъ Піерій, и за това понѣкога ся е наричалъ Піерійска Селевкія и приморска Селевкія, за различіе отъ други градове, които сж ся наричали съ сжщо-то име. Тѣзи градове сж

ся нарекли така отъ име-то на Селевка Побѣдителя. Отъ тука Апостолъ Павелъ и Варнава отпу-ваха за Кыпръ, Дѣян. 13; 4.

Селла, Быт. 4; 49. Вижъ Ламехъ.

Селлумъ, I. Іависовый сынъ, който уби Израилския царъ Захарія, и похити царство-то му, 774 прѣди Р. Х. Слѣдъ мѣсецъ царуваніе, той быде убитъ въ Самаріѣхъ отъ Гадинъ-тъ сынъ Манайма. Св. Писаніе казва че Селлумъ е былъ исполнительъ на заплашванія-та Господни противъ домъ-тъ Іиуевъ 4 Цар. 45; 40—45.

II. Вижъ Іоахазъ II.

III. Мажъ-тъ на Олдж пророчицѣхъ-тъ, на Іосіево врѣме. 4 Цар. 22; 14.

Има и други лица, съ име-то Селлумъ, които ся споменувать въ Числ. 26; 49. 1 Лѣт. 2; 40. 9; 47, 19, 31. Езд. 2; 42. 7; 2. 40; 24, 42. Неем. 3; 12. 7; 45.

Семаія, I. Израилскый пророкъ, когото Богъ проводи при Ровоама да му каже, да не ся опытва да възвърне десетъ-тъ племена въ вѣрноподанство, но да ся покае съ двора си, при нашествіе-то Сисаково. Приказва ся, че Семаія написалъ исторіѣхъ-тъ на Ровоамово-то царуваніе, 3 Цар. 12; 22—24. 2 Лѣт. 12; 5—8, 15.

II. Единъ Левитинъ, който записа двадесетъ и чотыри-тъ священнически отдѣленія, 1 Лѣт. 45; 8, 11. 24; 6.

III. Единъ лѣзливъ пророкъ, между плѣнены-тъ Евреи въ Вавилонъ, който ся противи на пророка Іереміѣхъ и навлеке на себе си и на челядь-тъ си Божіе-то наказаніе, Іер. 29; 24—32.

IV. Лѣзливъ пророкъ, който подкупенъ отъ Санаваллата и Товіѣхъ, ся опыта да оплаши Нееміѣхъ като му казваше да прибѣгне въ храмъ-тъ, Неем. 6; 10—14.

И други съ сжщо-то име ся споменувать.

Семей, I. Единъ Веніаминецъ

племенникъ Сауловъ, който обиди Царь Давида когато бѣгаше отъ Авессалома, но ся смири слѣдъ Давидово-то завръщаніе. Дважды Давидъ го пожалилъ и упростилъ; но на смѣртный си часъ Давидъ казалъ Соломону да ся варди отъ единъ человекъ, който ся обуздава само съ страхъ. Семей даде думъ че не ще остави Іерусалимъ; но той не ъхъ удържа, понеже излѣзе да гони побѣгнжлы-тъ си слугы въ Геетъ; на връщаніе той быде умъртвенъ. 2 Цар. 16; 5—14. 49; 46—23. 3 Цар. 2; 8, 9, 36—46.

II. Чиновникъ прѣзъ даруваніе-то Давидово, и може бы Соломоново, 3 Цар. 1; 8. 4; 18.

III. Глава-та на едно знаменито домопадѣ въ Іерусалимъ, Зах. 12; 43.

Другъ съ сжщо-то имя сж споменжти въ 1 Лѣт. 4; 26. 5; 4. 6; 42. 25; 47; 27, и пр.

Семеръ, первый-тъ притежатель на хѣлмъ-тъ, върху който Амрій съгради градъ-тъ Самарійж, 3 Цар. 16; 24.

Сенааръ, обширно поле около Вавилонъ, при стичаніе-то на Тигръ съ Евфратъ, Быт. 10; 10. 11; 2. 14; 1. Ца. 41; 41. Дан. 1; 2. Зах. 5; 11. "Вавилонска дреха" въ Ис. Нав. 7; 24 е по Еврейскы "Сенаарска дреха." Виджъ **Месопотамія**.

Сеннахыримъ, Ассирійскый царь, сынъ и прѣмникъ Саргоновъ; въсклчилъ ся на прѣстола въ 702 прѣди Р. Х. и царувалъ малко. Езекия, Іудинъ-тъ царь, като бѣше отхвърлилъ яремъ-тъ подъ който баша му пѣшкаше, прѣзъ царуваніе-то на Тебглавъ-Феласара, Сеннахыримъ ся отправи съ войскъ-тъ си сръщо него, и прѣвзѣ всички-тъ силны Іудины градове. Като виждаше че мжно бѣше да ся упазн единичкы му непокоренъ градъ, Іерусалимъ, Езекия проводи посланницы при Сеннахырима, който прѣзъ туй врѣме обсаждалъ и разбиваше градъ-тъ Лакхъ, да му кажжтъ че ся покорява. Сеннахы-

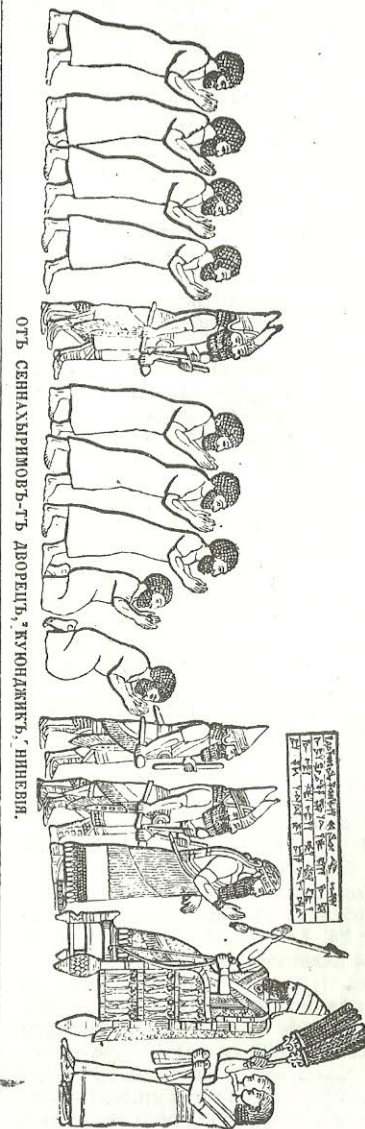
римъ пріе данъ-тъ му, но, той ся отказа да ся завѣрне, и проводи Рапсакъ съ едно обидно писмо въ Іерусалимъ. Езекия ся помоли Господу, който испрати единъ ангелъ истребитель противъ Ассирійскъ-тъ войскъ, та погуби въ единъ ноцъ 185,000 человекъ. Сеннахыримъ бѣжишкомъ ся завѣрижъ въ Ниневіѣж, и обзрижъ оръжіе-то си първо противъ народы-тъ кѣмъ югъ и послѣ противъ народы-тъ кѣмъ сѣверъ отъ Ассиріѣж. Но поприще-то му не бѣ за дълго, защото двѣ или три години подиръ завръщаніе-то си отъ Іерусалимъ, той бѣ промушенъ отъ двамата си сынове, Адремелехъ и Сарасаръ, когато ся кланяше въ домъ-тъ на Нисроха, бога си. На мѣсто-то му ся въцари сынъ му Есараддонъ, 4 Цар. гл. 18 и 19. 2 Лѣт. гл. 32.

Това което Св. Писаніе ни расказва, значительно ся потвърдява съ отколѣ зарыты-тъ развалины на древнія градъ Ниневіѣж. Могылата Куянджикъ, сръщо Мосулъ, е доста изслѣдована; развалины-тъ, които сж ся намѣрили въ неѣж, сж отъ единъ Сеннахыримовъ дворецъ. Голѣмы-тъ каменны плочи, отъ които стѣны-тъ на стай-тъ сж были съградены, сж покрыты съ барелефы и надписы. Нѣкои табличы повѣстувать храбры-тъ подвизы на този могущъ самодержецъ, който нарича себе си "покоритель-тъ на царѣ-тъ отъ высше-то море на залазяюще-то слънце, до нисше-то на изгръвающе-то," т. е. отъ Сръдиземно море до Персійскыя заливъ.

Отъ тѣзи най-важчы-тъ за Библейскыя читатель сж онѣзи, които ни описувать ратуваніе-то Сеннахыримоу противъ Сиріѣж и Еврей-тъ, въ третѣж-тъ годинѣ на царуваніе-то му. Като прѣминжлъ горж-тъ Ливанъ, види ся той да е покорилъ Тиръ и другы-тъ крайморскы градове до Аскалонъ. Тукъ той ся сразилъ съ Египетскъ-тъ войскъ, която была испра-

тена на помощь Езекию; той разбилъ и прогонилъ това войнство. Видж. 4 Цар. 19; 9. Ис. гл. 37. По-нататѣкъ надписъ-тъ тѣй продължава, "Като Езекия, царь-тъ Іудинъ, не искаше да ся подчини подъ власть-тъ ми, азъ прѣвзѣхъ и разграбихъ четиридесетъ и шесть главны градове, и крѣпости и села-тъмъ подвѣдомствены. Укрѣпены-тъ и неукрѣпены-тъ му градове, които азъ оплѣнихъ, раздадохъ на царѣ-тъ отъ Аскалонъ, Аккаронъ и Газъ, за да стѣснѣжъ держа-вж-тъ му. На данъ-тъж който азъ първемъ имъ наложихъ, добавихъ и другъ данъ." Сравни 4 Цар. 18; 13. Ис. 36; 1. Той не казва да е прѣвзѣлъ Іерусалимъ, но да е откаралъ въ плѣнъ Езекиево-то семейство, неговы-тъ рабы и съкровища, съ данъ тридесетъ златны таланты и осемъ стотинъ таланты сребро. Количество-то злато ся споменува и въ Библиѣж-тъ. Отъ сребро-то само триста таланты, които Св. Писаніе споменува, може да сж были въ пары, а останжли-тъ петъ стотинъ таланты — въ съкровища отъ храмъ-тъ и царскы-тъ дворецъ.

Въ другъж единъ стайж на сжщій-тъ дворецъ сж ся упазили цѣли цѣлиничкы барелефы, които прѣдставляватъ обсадж-тъ и плѣненіе-то на единъ голѣмъ и укрѣпенъ градъ отъ Ассирійцы-тъ. Този градъ е былъ ограденъ съ двѣ стѣны; нападеніе-то и защита-та сж были упориты. Часть отъ градъ-тъ е прѣдставена като че е прѣвзѣта, когато бой-тъ върлувалъ съ всякъж-тъ си лютинъж другадъ. Между друго-то ся виждатъ плѣнници да ся держжтъ, натикватъ на колѣ, и колятъ, когато изъ единъ отъ градскы-тъ порты друга върволица плѣнници ся явяватъ по рѣдъ прѣдъ великолѣпно облѣченный царь, сѣднжлъ на прѣстола върху единъ могылж. Тѣзи плѣнници сж прѣдставени на царя отъ единъ военачальникъ, може-бы Рапсакъ,

и други висшы офицеры. Двама сконцы държатъ кърпы и вѣтрила задъ царь-тъ. Надъ главж-тъ му

има надпись, съ слѣдующи-тъ думы: Азъ Сennaхиримъ, могущій-тъ царь Ассирійскій, сѣдѣлъ на сѣднѣ прѣстолѣ при врата-та на Лакхисъ, позволявамъ да ся не-трѣби градъ-тъ. Пльнниці-тъ, които явно сж Евреи, сж съблѣчени отъ бронѣ-тъ, окрашенія-та, и по-вечето си дрехы.

Малко Сennaхиримъ е очаквалъ растройство-то на гордѣ-тъ си столицѣ, и още по-малко че развалины-тъ на дворецъ-тъ му ще упазятъ дори до днесъ таблицы-тъ, които съдръжяватъ исторіѣ-тъ му, че образъ-тъ на безсилныя му богъ Нисроха ще остане непожтѣнъ, за да свидѣлствува за Богъ-тъ, когото Сennaхиримъ ху-леше и прѣзираше. Виждѣ Нине-виѣ. Нисрохъ, Салманасаръ, и Сова.

Сенфора. дѣщеря Іоворова, жена Моисеева, и майка на Елизера и Герсама. Когато Моисей побѣ-дѣ отъ Египетъ въ Мадіамъ, и тамъ избави дѣщері-тъ на Мадіам-скій-тъ священникъ Іовора отъ овчари-тъ, които имъ възбрани-ва-хъ да си напоятъ овцы-тъ, Іоворъ го прибра въ кѣшъ-тъ си, и му даде за женѣ дѣщері-тъ си Сенфорѣ Исх. 2; 15—22. 4; 25. 18; 2—4.

Сера, Асирова дѣщеря, която трижъ ся споменува въ Св. Писа-ніе между имена-та на онѣзи, кои-то ся прѣселихъ въ Египетъ, Быт. 46; 17. Числ. 26; 46. 1 Лѣт. 7; 30.

Серафимъ, (горящи), сж небе-сны сѣщества, които окружають прѣстолъ-тъ Божій. Сравни Втор. 4; 24. Евр. 12; 29. Вижда ся, тѣ сж ся различавали отъ Херувимы-тъ, Іез. 1; 5—12. Пророкъ Ісаія гы прѣдставлява че хвалить съ бла-гоговѣніе Бога, и ревностно хвър-чатъ и исполняють волѣ-тъ му. Всѣкой отъ тѣхъ е ималъ шесть крыла; съ двѣ-тъ покрывалъ лице-то си, съ двѣ-тъ другы покрывалъ нозѣ-тъ си, а съ двѣ-тъ останали лѣтели. Тѣ выкали единъ къмъ другъ, и думали: “Святъ, святъ,

святъ Господъ Саваоѣ; всичка-та земля е пълна съ славѣ-тъ му.” Иса. 6; 2, 3.

Сергій Павелъ, е былъ прокон-сулъ или управитель на островъ Кипръ, и обрѣхъ въ Христіан-ство-то, чрѣвъ проповѣданіе-то на Апостола Павла, Дѣян. 13; 7.

Серухъ, Симовъ потомъкъ и праотецъ Авраамовъ, Быт. 11; 20—23. Лук. 3; 35. Споредъ едно Е-врейско прѣданіе, той е первый-тъ отъ рода си, който паднѣлъ въ идолопоклонство, Ис. Нав. 24; 2.

Сесахъ, едно поетическо име на Вавилокъ, Іер. 25; 26. 51; 41.

Сестра. Тази дума ся употрѣ-блява не само за сестрѣ по ба-щѣ и по майкѣ, но и за сестрѣ само по бащѣ, или само по май-кѣ; или за нѣкоѣхъ ближнихъ жен-скѣхъ роднинѣ, Быт. 12; 13. Виждѣ Братъ.

Сефарунимъ. Когато Салмана-саръ, Ассирійскій-тъ царь, отведе Еврей-тъ отъ Самаріѣ, той пе-прати въ Палестинѣ вмѣсто тѣхъ хора, между които бѣхъ и Сефа-рунми-тъ, 1 Цар. 17; 24, 31. Отъ 4 Цар. 19; 13. Иса. 37; 13, ся види, че Сефарунимъ е былъ едно малко окръжіе, подъ управленіе-то на свой си царь. Вѣроятно тази стра-на е съставлявала часть отъ Ме-сопотаміѣ, защото тя ся спомен-ува ведно съ другы мѣста въ ней, и защото Птолемей споменува е-динъ градъ, който ся наричалъ Си-пфара, и ся е намиралъ въ южнѣ-тъ часть на Месопотаміѣ.

Сефарадъ, едно мѣсто вѣро-ятно въ Малѣ-Азіѣ, дѣто сж бы-ли заведени Еврейскы плѣнници, Авд. ст. 20.

Сефаръ, “гора источна,” на прѣ-дѣлѣ-тъ на Іоктановы-тъ племена, Быт. 10; 30. Тя е може-бы гора-та Сабаръ, въ юго-западнѣ Арабіѣ.

Сефатія, име-то на седмъ зна-мениты Евреи, които ся спомену-вать въ 2 Цар. 3; 4. 1 Лѣт. 12; 5. 27; 16. 2 Лѣт. 21; 2. Езд. 2; 4, 57. Неем. 11; 1. Іер. 38; 4.

Сефаѣа. долѣ-тъ при Марисѣ, на юго-западъ отъ Іерусалимъ. Тукъ Аса разбѣ Зарѣ Еѣопанинѣ-тъ, 2 Лѣт. 14; 10.

Сефаѣа, Ханаанскій градъ, кой-то послѣ бѣ названъ Хорма; е-динъ отъ най-южны-тъ Іудины гра-дове, който по-послѣ быде назна-ченъ за Симеона, Ис. Нав. 12; 14. 15; 30. 19; 4. Прѣдполага ся че име-то му съотвѣтствува съ Суфѣ, единъ дѣлъгъ и гранавъ проходъ, който води отъ югъ къмъ Іуди-ны-тъ горы. Тукъ Израиллини тѣ бѣхъ поразени отъ непріятель-тъ, когато ся попытахъ да възлѣзжъ на горѣ-тъ отъ къмъ Кадисъ, Числ. 14; 40—45. 24; 3. Втор. 1; 44. Сѣд. 1; 17.

Сефаръ-вознай. Виж. Таоа-най.

Сива. богатъ настояникъ Сау-ловъ, когото Давидъ бѣ натоварилъ съ сѣщы-тъ длѣжности къмъ Мемфисѣея, Іонафановый-тъ сынъ, 2 Цар. 9; 2—10. По из-мамѣ Давидъ бѣ убѣденъ да прѣ-даде всичкы-тъ Мемфисѣевы зе-ми на Сивѣ, но по-послѣ когато разумѣ че е прѣбързалъ въ рабо-тъ-тъ си, и като не можеше да рѣши кому отъ тѣхъ принадле-жятъ тѣзи земи, той гы раздѣли помежду двамѣ-та, 2 Цар. 16; 4—14. 19; 24—30.

Сиванъ, третій мѣсець, на Е-врейскѣ-тъ церковнѣхъ годинѣхъ и деветый на гражданскѣ-тъ, който ся захваща отъ новолуніе-то прѣвъ Майѣ, Есѣ. 8; 9.

Сивма. Рувимовъ градъ, Числ. 32; 38. Ис. Нав. 13; 19. Ісаія го-вори (Иса. 16; 8, 9) за лозѣ-тъ на Сивмѣ която бѣ отсѣчена отъ Моавскы-тъ врагове, които бѣхъ прѣвѣзли Сивмѣ, Іер. 48; 32, и дру-гы Рувимовы градове, слѣдъ като Ѳегаѣѣ-Ѳеласаръ бѣше закаралъ въ плѣнъ племе-то Рувимово, 4 Цар. 15; 29. 4 Лѣт. 5; 26. Іеро-нимъ казва че разстояніе-то между Есеевонъ и Сивмѣ не было повече отъ петстотинъ раскрачи.

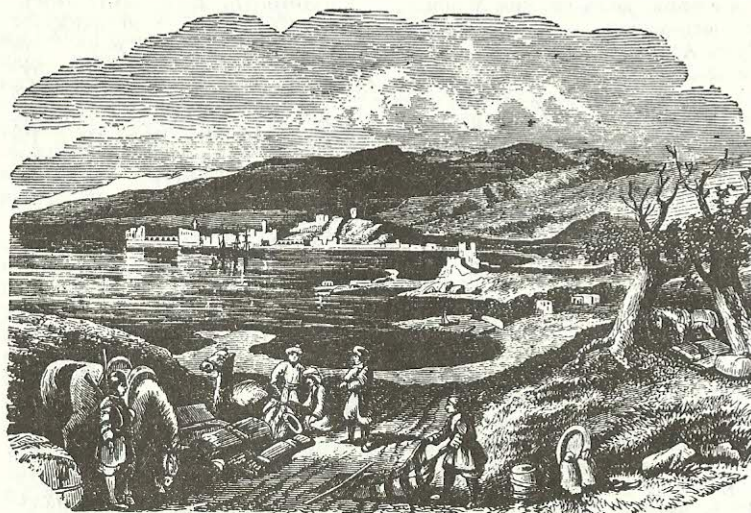
Сигіонѣа. Виж. Шигаіонъ.

Сигоръ, градъ въ источнѣ-тъ странѣ на Мрътво-то море. Той бѣ осѣденъ ведно съ четыри дру-гы градове да ся разори съ огнь отъ небо-то, но по молбѣ Лотовѣ той бѣ съхраненъ, Быт. 14; 2. 19; 20—23. 30. Първо, той ся е нари-чалъ Ваала; но слѣдъ врѣме-то когато Лотъ измоли отъ ангель-тъ за да ся укрѣе въ него, и настоя-ваше на молбѣ-тъ си поради не-голѣмниѣ-тъ на този градъ, име-то му ся промѣни на Сигоръ, което ще ся рече *малкъ*. Проро-ци-тъ Ісаія (15; 5) и Іеремія (48; 34) го споменувають като Моавско владѣніе.

Сиддимъ. Виж. Море III.

Сидонъ, днесъ ся нарича Сай-да; единъжъ славенъ Финикійскій градъ, расположенъ при Срѣд-земно море, двадесетъ мили на сѣ-веръ отъ Тиръ, и двадесетъ на югъ отъ Бейрутъ. Единъ отъ най-древ-ни-тъ градове на свѣта, Быт. 49; 13, основанъ вѣрва ся, отъ Хана-ановыя сынъ Сидона, Быт. 10; 15. 49; 13. На Омерово врѣме Сидон-ци-тъ сж были прочути по търго-виѣ-тъ си, богатство-то си и прѣ-успѣваніе-то си, по искусство-то си въ мореплаваніе, астрономіѣ, домостроительство, и стѣклодѣліе, и др. Тѣ сж имали едно егидно пристанище, което днесъ е прѣпльнено съ пѣсѣкъ и пристѣп-но само за малкы корабчета. При раздѣленіе-то на Ханаанскѣ-тъ земѣхъ отъ Іисуса Навина, Сидонъ ся паднѣ въ дѣлъ-тъ на Асирово-то племе, Ис. Нав. 11; 8. 19; 28; но това племе не може да го за-владѣе, Сѣд. 1; 31. 3; 3. 10; 42. Си-донци-тъ за дълго врѣме сж у-правлявали отъ свои правительства и царіе; обаче, тѣ ионѣкога сж подпадали подъ Тиряны-тъ. Тѣ сж были подчинявани послѣдовател-но отъ Вавилонцы-тъ, Египтяны-тъ, Селевковцы-тъ и Римляны-тъ; послѣдні-тъ гы лишихъ отъ сво-бодѣ-тъ имъ. Мнозина отъ Сидон-

ско-то окръжие станях послѣдователи Христови, Мар 3; 8. Самъ си Исусъ посѣти странъ-тъ имъ, Мат. 15; 21—28; Мар. 7; 24—31. Много отъ тѣхъ доидохъ при Него въ Галилеѣхъ, Лук. 6; 47. По смъртъ-тъ Стефановъ, слово-то Божіе ся проповѣдва и на Сидонскы-тъ Евреи, Дѣян. 11; 49. На пѣтя си за Римъ, Апостолъ Павелъ намѣри доста прѣатели въ Сидонъ. Днесъ този градъ, както повечето други градове въ Сиріѣхъ, е пълненъ съ мръсотии и развалины, ако и да върти незначителнъ прибрѣжнъ търговіѣхъ и има десетъ хыляды жители. Той си навлеке гнѣвъ-тъ Божій съ грѣхове-тъ си, Іез. 28; 21—24, ако и не толкова колкото Тиръ. Спаситель-тъ нѣ споменъ и двата града, когато укоряваше Евреи-тъ които были повече облагодѣтелствовани а по-малко извиними отъ тѣхъ, Мат. 11; 22. Сайда захваща единъ высокъ носъ, и е укрѣпенъ. Прѣдмѣстѣ-та му, които ся напояватъ отъ единъ потокъ, сж прочути по прѣкраснъ-тъ си градини и разны овощы.

Сикера, Вижьдъ Вино.

Сиклагъ, Іудинъ градъ, прѣдаденъ послѣ на Симеона. Той е былъ расположенъ на прѣдѣлы-тъ на Филистимцы-тъ, Ис. Нав. 15; 31. 19; 5, които го владѣхъ до врѣме-то Саулово, когато Анхусъ Геоский-тъ царь го отетѣши на Давида. Тукъ сж прибрѣгвали много други обѣжанци отъ Іудъ, тѣй щото Давидъ можѣ да помогне на Анхуса, и да накаже Амаличаны-тъ, които бѣхъ разграбили градъ-тъ прѣзъ отсѣтствіе-то му 1 Цар. 27; 4—6. гл. 30. Неем. 11; 28.

Сикль. Сикль-тъ е была Еврейска теглилка за ненаѣчено въ монеты злато и сребро; "Землѣ-та за 400 сикли сребърны, . . . Авраамъ прѣтегли Ефрону сребро-то — при присѣтствіе-то на сынове-тъ Хетовы," Быт. 23; 15, 16. Въ Быт. 20; 16. 37; 28, и Мат. 26; 15, сребърници въроятно значи сикли. Думы-тъ "Сикль на святилище-то" просто означаватъ точенъ и правъ сикль споредъ образецъ-тъ който ся пазилъ въ храмъ-тъ. Първа-та отсѣчена монета, която носи име-то

Сикль, ся появила прѣзъ врѣме-то на Маккавей-тъ, 1 Мак. 15; 6; и носила надписа, Израилскы Сикль. Сикль-тъ е тежилъ 220 зърна, както ся види отъ много намѣрени образцы не много истриты.

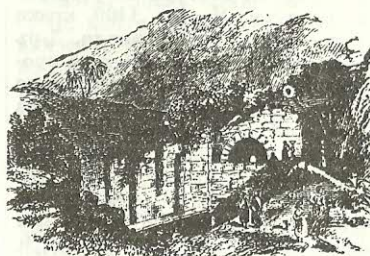
Сила, І., Дѣян. 15; 22, скратено отъ **Силуанъ**, 2 Кор. 1; 19, единъ отъ ранни-тъ вѣрующы въ Іерусалимъ и споредъ нѣкои си, единъ отъ седмдесетъ-тъ ученицы. По случай на едикъ распрѣжъ въ Антиохіѣхъ, относительно пазеніе-то нѣкои законны обряды, Павелъ и Варнава бѣхъ испратени въ Іерусалимъ да ся събѣтватъ съ Апостолы-тъ; на връщаніе-тъ доидохъ съ Іудъ и Силъ. Сила ся присѣдини при Павла; и слѣдъ раздѣлж-тъ на Павла и Варнава, Дѣян. 15; 37—41, слѣдъ Р. Х. 51, той придружаваше Павла когато отиваше да посѣти церкви-тъ въ Сиріѣхъ и Кыликіѣхъ, и градове-тъ и области-тъ на Ликаоніѣхъ, Фригіѣхъ, Галатіѣхъ и Македоніѣхъ. Той быде затворенъ съ него въ Филиппы, и слѣдъ едикъ кѣсж раздѣлжъ съедини ся съ него въ Коринѣхъ, когато донесе даръ-тъ който ся споменува въ 2 Кор. 11; 9. Фил. 4; 10, 15, и въроятно отиде съ него въ Іерусалимъ, Дѣян. 16; 49, 25; 47; 4, 10, 14; 48; 5. 1 и 2 Сол. 1; 4. Той е "вѣрный братъ," добръ познать и въхваляванъ отъ всички-тъ церкви, 1 Пет. 5; 12. 2 Кор. 1; 19.

II. Градъ Веніаминовъ, Ис. Нав. 18; 28, дѣто бѣ гробъ-тъ на Кыса, Сауловъ башъ 2 Цар. 21; 44, и въроятно мѣсто-то дѣто Саулъ ся роди.

Сило, І. Тази дума въ Быт. 49; 40, ся употрѣблява да означава Мессіѣхъ, пришествіе-то на когото Іаковъ прѣдеказва въ слѣд. думы: "Не ще оскудѣе скиптръ отъ Іудъ, нито законоположникъ отъ срѣдъ нозѣ-тъ му, додѣ дойде Сило, и нему ще ся покоряватъ народи-тъ; т. е. до врѣме-то Христово, Іудино-то самоуправленіе нѣма да прѣстане. Трѣбва да ся приеме,

обаче, че буквально-то значеніе на думж-тъ не е точно опрѣдѣлено. Нѣкои си прѣвождатъ, "Не ще оскудѣе скиптръ отъ Іудъ додѣ дойде онзи на когото принадлежи," Други пакъ, "до пришествіе-то на Мирный-тъ," което е по-въроятно.

II. Прочутъ Евреимскы градъ, нѣщо десетъ мпи на югъ отъ Сихемъ, и двадесетъ и четири на сѣверъ отъ Іерусалимъ. Тукъ Исусъ Навинъ събра людіе-тъ, за да направи второ-то раздаваніе на обѣтованъ-тъ земѣхъ; и тукъ Господня-та скинія бѣ поставена, когато Израилци-тъ ся установихъ въ странъ-тъ, Ис. Нав. 18; 4. 19; 51. Ковчегъ-тъ и скинія-та стояхъ въ Сило отъ 1441 до 1116 г. прѣди Р. Х. когато Филистимци-тъ, прѣзъ управленіе-то на прѣвосвященника Іліѣ, го прѣвзѣхъ. За въ честь на Ковчегъ-тъ "всяка година въ Сило е ставало праздникъ Господу." Единъжъ на единъ такъвъ праздникъ ся грабихъ дѣщери-тъ на Сило отъ останжлы-тъ Веніаминцы, Сжд. 21; 19—23. Тукъ Самуилъ захванжъ да пророчествува, 1 Цар. 3; 21, и пророкъ Ахаїѣ живѣлъ, 3 Цар. 14; 2.

Источникъ-тъ и кѣпалня-та Силоамъ.

Силоамъ. Іоан. 9; 7, 11. Неем. 3; 15. Иса. 8; 6; единъ источникъ и кѣпалня при полы-тъ на хѣлма Офилъ, въ Іерусалимъ. Днесъ тази кѣпалня е единъ искусственно изработенъ камененъ водоемъ, петдесетъ и три крака дългъ, осмна-

десетъ крака широкъ, и деветна-
десетъ крака дълбокъ. По стѣна-
ла ся слиза до дъно-то, три или
четыри крака надъ което ся ис-
тича вода-та къмъ юго-истокъ, и
напоива нивы-тъ на долинъ-тъ

источникъ-тъ дѣва Марія.

прѣзъ дѣто минува. Источникъ-тъ
ся намѣрва подъ единъ сводъ, из-
дълбанъ въ дъно-то на хълмъ-тъ,
и ся съединява чрѣзъ единъ кривъ
проходъ, изсѣченъ въ твърдъ-тъ
канара подъ хълмъ-тъ Офилъ, съ
“Источникъ-тъ Дѣва Марія,” кой-
то лѣжи на источнъ-тъ странъ
на горъ-тъ Моріи, 1100 крака
къмъ сѣверъ. Виж. **Вноседа**. Дръ
Робинсонъ прѣминува тѣзи про-
ходъ. Вода-та що тече прѣзъ него
е доста сладка и бистра, но има
единъ забѣлжителенъ вкусъ, и
лѣтъ прѣзъ сушъ е соленовита.
За тѣзи водъ, мысли ся, да ся съ-
бира отъ водоемы-тъ подъ древнѣ
храмъ и отъ части отъ горъ-тъ
Сіонъ. Тя тече “тихо,” Иса. 8; 6,
но на неопрѣдѣлены врѣмена тя
прѣлива и ся истича въ “Исто-
чникъ-тъ Дѣва Марія” и въ Силоам-
скъ-тъ кѣпални. Тѣй, когато
Дръ Робинсонъ былъ тамъ, вода-
та въ горнѣ источникъ ся издигна-
ла и спаднала въ десетъ минути
врѣме. Единъжъ той заварилъ тамъ
нѣколко войници че ся пержтъ

дѣхы-тъ, Иоан. 9; 4—11. Силоам-
ска-та вода ся употрѣблява още за
мыненіе, поеніе животны, и пр.

Почти нищо не ся знае за
“стѣлпъ-тъ” въ Силоамъ, който
паднъ и смаза осмнадесетъ чело-
вѣцы. Вѣрва ся че стара-та Іеру-
салимска стѣна е включувала тѣ-
зи кѣпални. Съ горне-то приклю-
ченіе Христосъ ны учи, че врѣменъ-
ны-тъ злоупотуци не сж всекога
доказателство за повинность, Лук.
13; 4, 5.

Силуанъ. Виж. Сила.

Симеонъ, І. Единъ отъ двана-
десетъ-тъ патриарсы, сынъ отъ Іа-
кова и Ліи, Быт. 29; 33. Исх. 6;
15. Нѣкой си мыслятъ че е былъ
по-виновенъ отъ братѣ-та си въ
обнаскъ-тъ имъ съ Іосифа, Быт.
37; 20. 42; 24. 43; 23. Съобра-
зно съ Іаковово-то прѣдричаніе,
Симеоново-то и Левиево-то племе
ся разсѣхъ и распрѣснхъ по Із-
раиль, за дѣто си отмѣстихъ по е-
динъ варварскыи и святотатственъ
начинъ оскверненіе-то на сестрѣ
си Динъ, Быт. гл. 34. 49; 5. Левій
нѣмаше дѣлъ земѣхъ, но само гра-
дове распрѣснхъ изъ наслѣдія-та
на другы-тъ племена; а Симеонъ
пріе за дѣлъ-тъ си едно отдѣлено
отъ Іудъ окръжіе и другы нѣ-
кои мѣста въ горъ-тъ Сіиръ и
Гедорскъ-тъ пустыни, 1 Лѣт. 4;
24, 39, 42. Дѣлъ-тъ Симеоновъ ся
намираше на западъ и на югъ отъ
Іудинъ-тъ дѣлъ; на сѣверо-западъ
граничаше съ Филистимскъ-тъ
земѣхъ, а на югъ съ пустыни-тъ,
Исх. Нав. 19; 1—9. Когато Симео-
ново-то племе бѣ въ пустыни-тъ
то ся намали отъ 59,300 на 24,000,
Числ. 1; 23. 26; 14; може-бы зашто-
то тѣ ведно съ князя си Зимирѣ
съучаствувахъ въ мерзостно-то
Моавско идолопоклонство, Числ.
гл. 25, или поради другы тѣхны
прѣгрѣшенія. Малко нѣщо ся знае
за по-напокошнъ-тъ имъ исторіи.
Ный гы намѣрамы вѣрны на Дави-
да, 1 Лѣт. 12; 25 и Аса, 2 Лѣт. 15; 9,
и почти погълнхъ отъ Іудъ. На

смертныи ся часть Моисей не бла-
гослови това племе, Втор. гл. 33;
но Господъ повѣрихъ мѣсто то му
въ Израиль, Іез. 48; 24. Отк. 7; 7.

II. Единъ благочестивъ Іеруса-
лимскыи святецъ, който очакваше
избавленіе-то на Израиль, Лук. 2;
25—35. Нему бѣ открыто че нѣма
да умре прѣди да види Христа Го-
сподня; и за това, по внушеніе-то
на Святыя Духъ, доиде въ храмъ-тъ
тъкмо когато Іосифъ и Марія бѣ-
хъ дошли тамъ да прѣдставятъ
Іисуса по обичаю на законъ-тъ.
Симеонъ пріе отроче-то въ рѣцѣ-
тъ сп, благодари Богу, и благо-
слови Іосифа и Маріи. Нищо по-
вече не ся знае за него.

III. Наричаемый Нигеръ, или
Черный, Дѣян. 13; 1, е былъ про-
рокъ и учитель въ Антиохійскъ-
тъ церквѣ. Нѣкои си мыслятъ да
е Симонъ Киринеянинъ-тъ.

IV. И Апостолъ Петръ ся нари-
ча въ Дѣян. 15; 14 Симеонъ, а дру-
гидъ Симонъ.

Симонъ, І. Единъ отъ дванаде-
сетъ-тъ Апостолы. Вижъ **Петръ**.

II. Кананитъ-тъ или Зилотъ-тъ,
единъ отъ дванадесетъ-тъ Апосто-
лы. Вижъ **Зилотъ**.

III. Единъ отъ братѣ-та Іисусо-
вы, Мат. 13; 55. Мар. 6; 3. Нѣкои
ся прѣдиоплагатъ да е сжщій-тъ
Симонъ Зилотъ-тъ. Вижъ **Іаковъ**
III.

IV. Киринеянинъ-тъ, когото на-
карахъ да носи кръстъ-тъ на Іи-
суса, Мат. 27; 32, яди ся зашто
е былъ неговъ послѣдователь. Той
бѣше “баща на Александра и Ру-
фа,” Мар. 25; 21; и отъ сръдечны-тъ
Павловы поздравленія къмъ него,
Фим. 16; 13, става извѣстно, че се-
мейство-то му постѣ живѣло въ
Римъ и любовъ-та му не была за-
бравена отъ Бога.

V. Единъ Фарисей, вѣроятнѣ Ка-
пернаумецъ, който призова Іисуса
да яде въ кѣпцъ-тъ му, Лук. 7;
36—39.

VI. Прокаженный-тъ, който жи-
вѣше въ Виваній и съ когото

Іисусъ тѣй сжщо яде, Мат. 26; 6.
Мар. 14; 3. Сравни Иоан. 12; 1—11.

VII. Усмаръ-тъ; ученикъ който
живѣше въ Іопи, и у когото
Петръ прѣсѣдѣ довольно врѣме,
Дѣян. 9; 43. 10; 6, 17, 32.

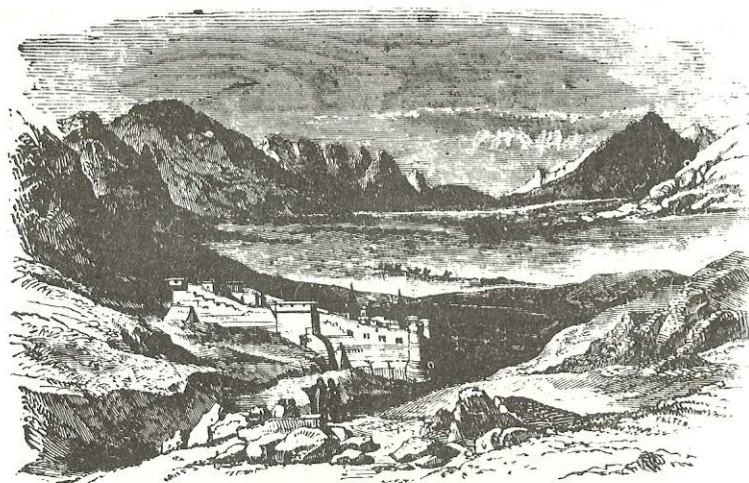
VIII. Самарійскыи-тъ чародѣй
или магесникъ. Виж. **Чародѣй**.
Тѣзи хытръ лѣжеучитель, съ ни-
щожны-тъ си познанія отъ фило-
софіи, медицинъ, физикъ, и а-
строноміи, придобѣ голѣмо влія-
ніе между Самаряны-тъ. По про-
повѣданіе-то и чудеса-та Филип-
повы обрѣнхъ мнозина къмъ
Христа, и убѣдихъ даже Симо-
на че истинска и велика сила о-
битава въ Евангеліе-то. Той въз-
жела тѣзи духовны Апостолскы
дарбы за себелюбivy цѣли, и ся
помжчи да гы придобѣ съ при-
сѣдиненіе-то си при Христовъ-тъ
церквѣ и съ сребро. Петръ изло-
жи лицемѣрие-то му съ едно сил-
но изобличеніе, Дѣян. 8; 9—24. Има
много съмнителны прѣданія за
по-напокошнѣ-то му поведеніе.
Грѣхъ-тъ отъ търгуваніе съ ду-
ховны вѣщи ся нарича **Симонія**, по
име-то на тойзи человекъ.

IX. Баща-та на Іудъ Искариот-
скыи, Иоан. 6; 71. 13; 2, 26.

Симъ. Ноевъ сынъ, Быт. 5; 32.
6; 10, който, като най-старый-тъ
или споредъ другы като праотецъ
на Евреи-тъ, всякога ся споменува
прѣди Хама и Іафета. Той бѣ бла-
гословенъ отъ бащъ си, Быт. 9;
26, и отъ рода му Мессія ся роди.
Симъ имаше петъ сынове, потом-
ство-то на които захващаше стра-
ны-тъ между Хамъ и Іафетъ, и
населявало най-хубавы-тъ области
на Истокъ. Языци-тъ на нѣкои отъ
тѣзи народы ся казватъ симити-
ческыи языци; тѣ заключаватъ
Еврейскыи, Халдейскыи, Сирійскыи,
Арабскыи, Евіонскыи, и др., но
въ това число влизатъ и языци-тъ,
които нѣкои народи Хамови по-
томци говорятъ.

Синай, гора въ Каменистъ А-
рабіи, на полуостровъ-тъ обра-

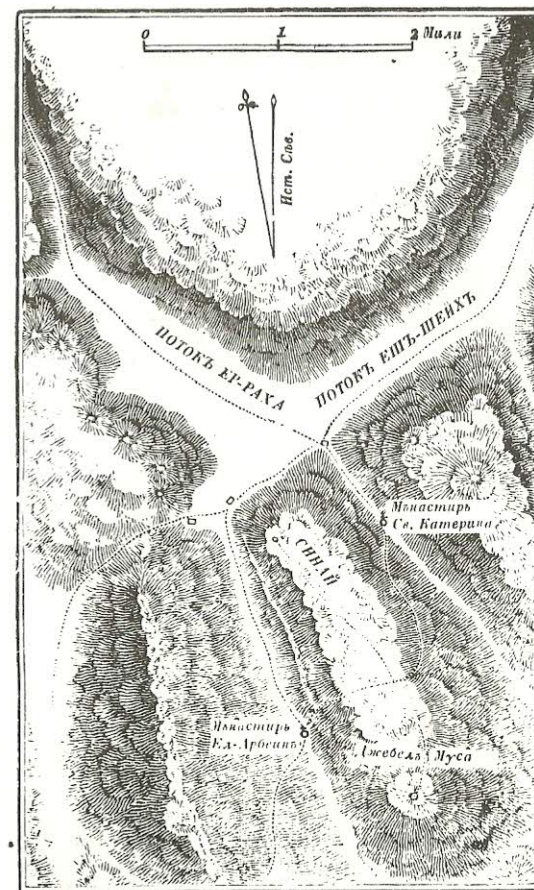
ДОЛИНА-ТА ЕР-РАХА И МЪНАСТЫРЬ-ТЪ Св. КАТЕРИНА.

зுவанъ отъ два-та рѣкава на Червено море, достопамятна като мѣсто дѣто законъ-тъ бѣ даденъ на Израиля чрѣзъ Моисея, Исх. 19; 4 до Числ. 10; 33. Като тази гора е отъ скоро позната и отъ такъ-зи голѣмъ важность за Св. Псторіѣ, не ще е излишно ако изложимъ нѣкои подробности за ней.

Горня-та страна около Синай образува единъ неправиленъ кръгъ съ диаметръ тридесетъ или четиридесетъ мили; тя има многобройни извори, и умѣренъ климатъ. Почва-та ѝ може да поддържа животъ-тъ и на растения и на животны; заради това прѣзъ лѣтнѣ-тъ жегѣ, когато трѣва-та по ниски-тъ мѣста изгори, тя служи за прѣбѣжище на Бедуины-тъ. Ето защо тя е была най-сгодна-то мѣсто за живѣяніе, прѣзъ годинѣ-тъ когато Израиляни-тъ бѣхъ прѣброени и прѣхъ законъ-тъ отъ Всевышния; изъ срдѣж-тъ ѝ се възвышава, седмъ хыляды крака надъ морското равнище, връхъ-тъ Хоривъ или Синай. Двѣ-тъ имена на този връхъ безразлично се употрѣбаватъ въ Библіѣ-тъ; прво-то се употрѣ-

бява повече въ книгѣ-тъ Второзаконіе. Нѣкои си искахъ да кажатъ че на Моисеево врѣме е имало два близки връха, които сѣ си наричали Хоривъ и Синай; и наистинѣ, калугери-тъ наричатъ сѣ тѣзи имена горня и долня връхъ на сѣщия рѣтъ, три мили дѣтъ. Обаче, отъ сравненіе на различни мѣста въ Св. Писаніе излиза че Хоривъ е былъ общо име на всички-тъ близки горы, а Синай — име-то на свѣтлы връхъ.

Надигна-та-та долина или поляна Ер-Раха, вѣрва се да е мѣсто-то дѣто Еврей-тъ бѣхъ ся събрали да дадатъ даване-то на законъ-тъ. Тя е двѣ мили на дължъ и половина мили на ширъ. Това четвъртита миля разстояние ся удвоява ако му прибавимъ тѣзи части отъ крайны-тъ долины, най-паче долиня-тъ Ешь-шейхъ, отъ който ся вижда връхъ-тъ Расъ-Суфсафе. Този връхъ, който споредъ Д-ръ Робинсона, е връхъ-тъ Синай, ся издига надъ южнѣ-тъ частъ на полянѣ-тъ хылядо и петстотинъ крака. Тукъ ся свърша рѣтъ-тъ, на който южна-та и най-

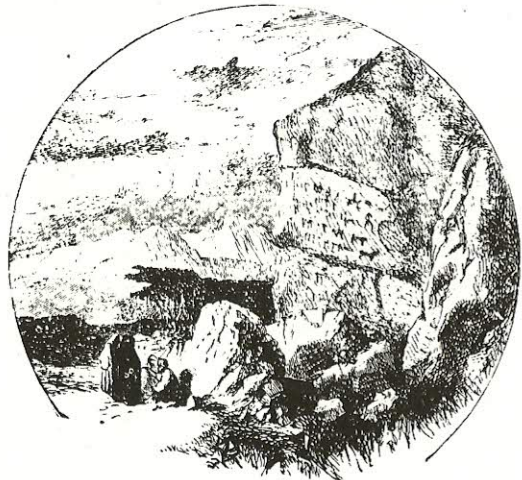

высока-та точка ся казва по Арабскы Джебель-Муса, или Моисеева гора. Отдѣлени отъ страны-тъ на този рѣтъ, чрѣзъ дълбоки и стрѣмны долине, ся намиратъ два успорѣдни рѣкта, отъ които источный-тъ ся нарича Кръетна гора, а западный-тъ Джебель-хжмръ. Мѣнастырь-тъ Св. Катерина е расположенъ въ долъ-тъ на истокъ отъ истинскыя Синай; а гора-та Катерина е южный-тъ връхъ на западныя рѣтъ, който

ся намира на юго-западъ отъ Джебель-Мусѣ, и ся възвышава на высочинѣ повече отъ хыляды крака. Отъ този мѣнастырь Д-ръ Робинсонъ възлѣзъ на срдѣж-тъ и свѣтъ горѣ, и стрѣмныя връхъ Расъ-суфсафе. Прѣгледѣ-та мячнотія, казва той, който у-сѣтихмы на възлизаніе ся отплати съ изгледъ-тъ който ни ся прѣдстави сега. Цѣла-та поляна Ер-Раха лежеше подъ крака-та ни, а долъ-тъ Ешь-Шейхъ на дѣсно

и едно углубление на лѣво, които се съединяваха съ Ерь-Рахж, захващаха пространство което удвояваше поляна-та. Ний повече си убѣждавахме че тукъ или на нѣкоякъ отъ близки тѣ скалы е било мѣсто-то дѣто Господь слѣзе въ огнь и провъзгласи законъ-тъ. Тукъ лежеше поляна-та дѣто цѣлото събрание можеше да се събере; тукъ бѣше гора-та която можеше да се приближи и побарие, тука връхъ-тъ на горжъ-тъ дѣто свѣт-кавици-тъ и гъстѣй-тъ димъ можиха да се видятъ, грѣмове-тъ и трѣбный-тъ гласъ да се чуѣхтъ, когато Господь слѣзе въ приеж-ствие-то на людѣ-тъ, върху горжъ-тъ Синай. Ний си прѣдадохме на впечатленія-та отъ тѣзи страхо-почетателнѣ сценѣ; и съ чувство-ванія неизгладими ний прочетох-мы расказъ-тъ за случки-тъ, които сѣ станѣли тукъ, съ думы какъ выто сѣ казаны отъ великия Еврейскый законоположникъ.

Прѣдполага се, че Еврей-тъ сѣ приписали на поляна-та Ерь-рахж отъ кѣмъ бѣга на Червено море, на югъ отъ пустыня-та Синь, прѣзъ нѣколко широки до-

лове около горы-тъ на истоку, особенно прѣзъ долове-тъ Фейранъ и Ешь-Шейхъ. Первый-тъ сѣ захваща наблизо до Червено море и влиза въ второй-тъ, който сѣ възвива по сѣвернѣ-тъ часть на Синай и сѣ скача доло съ поляна-та отъ кѣмъ сѣверо-сѣверо-истокъ. Повечето нѣтъници сѣ приближавали при святѣ-тъ горжъ по сѣщия сѣверенъ входъ Южна-та и страна е не толькось добръ позната; на зритель-тъ отъ Джебель-мусж, тя сѣ прѣдставляла да е нито равнина нито долина; но пакъ има снѣсатели които поддържатъ че Еврей-тъ прѣди закона на южно-то Синайско подножіе.

Много хиляды грубо издѣлани и кѣси надписи сѣ написани по приежнѣ-тъ каменіе въ западнѣ-тъ Синайскы долины, най-вече въ долинѣ-тъ Ель мукатгебъ, които сѣ скача съ долинѣ-тъ Фейранъ отъ кѣмъ сѣверо-западъ. Много отъ тѣзи надписи сѣ придружени

съ кръсть и съ образы на разны животны; тѣ сѣ написани съ буквы, които отъперво сѣ сѣ мислили че сѣ были написани отъ Израилѣ-тъ, когато бѣхж напѣтъ

отъ Египетъ за Синай, а послѣ, отъ нѣкои Христіаны живущы прѣзъ четверто-то столѣтіе. Наскорю, обаче, тѣ сѣ были прочтени отъ профессора Беера отъ Лайпцигъ, който ги счита за единственны-тъ познаты останки отъ языка и буквы-тъ на Набаейцы-тъ въ Каменистѣ Арабіи. Прочтены-тъ думы сѣ собственны имена, нито Еврейскы, нито Христіанскы, прѣдшествованы отъ други думы, като "миръ," "благословенъ," "въ въспоминаніе."

Отъ вручаніе-то закона на Израилѣ-тъ, Синай станѣ една отъ най-достоимѣтны-тъ горы въ свѣтъ. Тукъ този законъ бѣ даденъ; тукъ, въ горнѣ-тъ каменѣ, Богъ сѣ яви Моисею, Исх. гл. 3 и 4; и подаръ шесть столѣтія сѣ откры на пророкѣ Иліѣ, когато бѣгаше отъ ярость-тъ Іезавелнѣ, 3 Цар. гл. 19. На много мѣста въ Св. Писаніе сѣ намѣка славно-то даваніе на закона, Сжд. 3; 5. Псал. 68; 8, 17. Апок. 3; 3. Въ Новыи Заветѣ Моисеевѣй-тъ законъ, даденъ на горѣ-тъ Синай, сѣ противопоставя съ Евангеліе-то на благодать-тъ Божіѣ, Гал. 4; 21, 25. Евр. 12; 18-29.

Синапъ. Единъ видъ отъ това еднолѣтно растеніе сѣ намира въ Палестинѣ което расте на высочинахъ отъ седмъ до деветъ крака, и стебло-то му става единъ прѣстъ дебело. Профессоръ Хакетъ, когато разгледѣлъ едно поле отъ тѣзи растенія, видѣлъ че една птица долетѣла и качнѣла на едно клонче прѣдъ него, Мат. 23; 31, 32. Мар. 4; 31, 32. "Синапово зрѣно" е было едно поговично израженіе за нѣщо много малко, Мат. 17; 20.

Синимъ. Псал. 49; 12, людѣ надѣлечъ кѣмъ истокъ или кѣмъ югъ отъ Святѣ-тъ земѣ; вѣрва се че тѣ сѣ были Китайскый народъ, който още отдавна е былъ познатъ на Западнѣ Азіѣ, и сѣ е наричалъ отъ Арабы-тъ Синь, а отъ Сирійцы-тъ Цини.

Синтихія и Еводія, Фил. 4; 2, 3, двѣ жены знамениты по добродѣтель-тъ си и по добротѣ сѣ дѣла въ Филиппійскѣ-тъ церквѣ. Павелъ ги съвѣтѣва да постоянноствуютъ, или по-добрь, да работятъ задружно въ Христіанскы-тъ сѣ трудове, както трѣбва да работятъ вси-тъ които сѣ "въ Господа."

Синъ. I. Една пустыня въ Каменистѣ Арабіѣ, близо до Египетъ, и при западныя рѣкавъ на Червено море, Исх. 16; 1. 17; 1. Числ. 33; 12.

II. Старъ укрѣненъ градъ, нариченъ "крѣпость-та на Египетъ," Іез. 30; 15, 16. Име-то му значило, и въ това сѣ съгласува съ Пелусій, Гръцко-то му име, и Тине, нынѣшнѣ-то Арабско име на този градъ. Той е бранилъ сѣверо-источнѣ-тъ границѣ на Египетъ, и не е былъ далечъ отъ Средиземно море, при источныя рѣкавъ на Нилъ. Мѣстоположеніе-то му, наблизо до село-то Тине, е забвено съ мочурлицы: и е приежнѣ по вода съ варкы, прѣзъ врѣме на наводненіе, или по сухо прѣзъ най-големѣ-тъ лѣтнѣ жѣжъ. Още нѣколко могилы и стѣл-нове тукъ-тамъ сѣ съзирають.

Снопъ. Аморрейскый-тъ царь, който не пусти Еврей-тъ да прѣминѣтъ прѣзъ царство-то му, и когато сѣ срази съ тѣхъ быде убитъ, войска-та му быде разби-та, и земля-та му раздѣлена между Израилѣ-тъ, Числ. 21; 21—34. Втор. 2; 26—36.

Синъ. Този птица е была, може-бы, нѣкой Египетскый пѣлякъ, гнусенъ, но твердъ полезенъ като истребитель на мръшы-тъ, Лев. 11; 18. Виж. Пѣлякъ.

Сиракусы. единъ голѣмъ и прочутъ градъ на источно-то Сицилійско прибрежіе, който има едно обширно и прѣвѣсходно пристанище. Основанъ е въ 734 год. прѣдъ Р. Х. Той былъ единъжъ богатъ и силенъ, и раздѣленъ на четы-

ри или пять участъи отъ които всякий единъ е сѣставлявалъ отдѣленъ градъ. Споредъ Страбона, окръжность-та му была сто и осмдесятъ стадіи, или около 33 километра. Сиракусы е былъ родина-та и мѣстопрѣбываніе-то на Архимеда, чіито искусни механически снаряди прѣзъ обсадж-тъ на градъ-тъ отъ Римляны-тъ (212 г. прѣди Р. Х.) за дълго врѣме отложихъ прѣвзиманіе-то му. Павелъ прѣстоя тукъ три дни, на нѣтъ си отъ Малта за Римъ, прѣзъ пролѣтъ-тъ на 63 год. слѣдъ Р. Х., Дѣян. 28; 12. Въ старо врѣме населеніе-то му възлизало до 300,000, а сега има до 13,000 души.

Сиріонъ. Виж. Ермонъ.

Сирія, по Еврейскы Арамъ, е една голѣма Азіатска областъ, която, земена въ най-обширныя си смыслъ, лежи между Сръдиземно море, Таврескы-тъ горы, и Тигръ; тѣй заключающа Месопотаміѣ, по Еврейскы, двоерѣчнѣ Сиріѣ. Виж. Арамъ II. Като исключишъ Ливанскы-тъ рѣчища, цѣла-та страна е равна. Споредъ Новый-тъ Заветъ, Сирія граничи на западъ и на сѣверо-западъ съ Сръдиземно море и Таврескы-тъ горы, които ѣхъ отдѣлятъ отъ Киликіѣ, на истокъ съ рѣкѣ-тъ Евфратъ, и на югъ съ Пустыннѣ Арабіѣ и Палестинѣ, или по-добрь, Іудеѣ, понеже име-то Сирія ся е давало и на сѣвернѣ-тъ часть отъ Палестинѣ. Долина-та, между Ливанскы-тъ и Сръщо-Ливанскы-тъ планины ся е наричала Кили-Сирія, което име ся е давало понѣкога и на сѣвѣднѣ-тъ отъ кѣмъ истокъ странѣ. Прѣзъ Еврейско-то плѣненіе, Сирія и Финикія бѣхъ подвластны на Вавилонскыя царь, а по-послѣ вассалны на Персейскы-тъ монарсы. Слѣдъ завоеваніе-то ѣ отъ Римляны-тъ, тя ся обрѣнѣ на областъ подъ управленіе-то на единъ исправникъ (проконсулъ), отъ който Іудея, макаръ и да ся е управлявала отъ свои прокураторы, до нѣ-

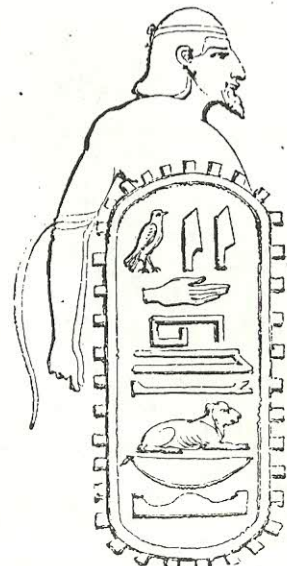
кждѣ е зависяла. Сега Сирія е подъ власть-тъ на Турцы-тъ. Още отъ ранны врѣмена по-добры-тъ ѣ мѣста сѣ были гѣсто населены, и пѣтници днесъ намиратъ слѣды отъ многобройны градове, непознаты на исторіѣ-тъ.

Сиромакъ. За него особена грыжа ся полага въ Еврейскы законъ, Исх. 23; 6. Прит. 14; 31, и още повече въ Евангеліе-то, Мат. 23; 42—45. Іак. 2; 5. Скромнѣ-тъ му жертвоприношеніѣ, които ся изыскувахъ отъ законъ-тъ, сѣ были толкозъ богоугодны колкото многочисленны-тъ жертвоприношеніѣ на богатѣ-тъ, Лев. 5; 7—13. Мар. 12; 41—44. Събираниѣ класовѣ-тъ на нивы-тъ, и остаткы-тъ отъ масличны-тъ дървета и лозы-тъ, сѣ были запазваны за тѣхъ, Лев. 19; 9. Втор. 24; 19. Рув. 2; 2. Всякъ седмѣ годинѣ самороднѣ-тъ земни плодове сѣ были оставяни на вѣщкы, Лев. 23; 7, и вѣско отчуждено на слѣдѣ ся е повръщало прѣзъ Юбилей-тъ. Сравни и Лев. гл. 35. Втор. гл. 2. Пророци-тъ строго избличавать онѣзи които прѣнебрежавать и притѣснявать бѣдны-тъ, Иса. 10; 2. Іер. 5; 28. Амос. 2; 6; но даваніе милостынь на бѣдны-тъ бѣ висока добродѣтель на първобытны-тъ Христіаны, Мат. 6; 2—4. Лук. 10; 33—35. 19; 8. Дѣян. 9; 36—39. 10; 2. 11; 29, 30.

Сиро-Финикія е собствена Финикія, но когато ся завоева и присѣдини на Сирійско-то царство, тя ся нарече Сиро-Финикія. Хананейка-та ся нарича и Сиро-финикіанка, Мар. 7; 26, защото тя бѣ родомъ отъ Финикіѣ, която тогазъ ся считала за часть отъ Сиріѣ. Матѣѣ, който ся прѣдполагада е писалъ на Еврейскы или на Сирійскы языкъ, ѣхъ нарича Хананейка, Мат. 15; 22, защото тази страна дѣйствиелно была населена отъ Хананейцы, тѣй като Сидонъ е былъ сынъ Ханаановъ, Быт. 10; 15. Виж. Финикія.

Сисакъ, Египетскы царь който отвори войнѣ съ Ровоама, царь-тъ на Іудѣ, въ петото лѣто на царуваніе-то му. Прѣзъ 971, пр. Р. Х. той нашествува Іудѣ съ едно многобройно войнство, отъ Египтяны, Ливійцы, Суккыяны, и Еѣопяны, прѣвзѣ по-укрѣпены-тъ мѣста въ странѣ-тъ, и отнесе отъ Іерусалимъ сѣкровища-та на домъ-тъ Господень и на домъ-тъ царскы и златны-тъ щитове на Соломона, 3 Цар. 11; 40. 14; 25, 26. 2 Лѣт. 12; 2—9. Вѣрва ся че Сисакъ е сѣщій Сесонкъ въ Всеобщѣ-тъ Исторіѣ, първы-тъ царь на двадесетъ и вторѣ-тъ или Бубастинскѣ-тъ династіѣ. Той свали отъ прѣстола династіѣ-тъ, съ който Соломонъ бѣше сроденъ, 3 Цар. 3; 4, и завоева много страны. Единъ барелетъ, който ся намира на единъ отъ стѣны-тъ на дворцовый храмъ въ Карнакъ, прѣдставлява Сесонка че влече тържественно три плѣнены царѣ прѣдъ три главны ѣгипскы богове. Всякый градъ-или страна е олицетворена, и име-то му е написано надъ него. На единъ отъ тѣзи чъртежы, съ Еврейскы черты, ся намира надписъ, който Шамполионъ прѣввожда "Царство Іудино." Мысли ся че други нѣкои символи-

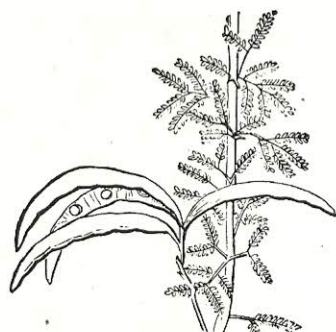
чески знакове означавать укрѣпены градове въ Іудѣ прѣвзѣты отъ Сисака. Вижѣ Фараонъ.

Сисара, военачалникъ въ войскѣ-тъ Іавиновѣ, който бѣ испратенъ отъ господаря си сръщо Варака и Деворѣ, които бѣхъ занели съ войскѣ горѣ-тъ Ѣвораъ. Разбитъ, той побѣгнѣ пѣшкомъ и быде безславно убитъ отъ Іаиль, Сжд. гл. 4, 5. Вижѣ Іаиль.

Ситникъ, Иса, 58; 5, видъ трѣстика, който расте по блатны и водны мѣста, и ся употрѣблява за плетеніе столове, кошницы, рогоскы, вѣжѣ, и др. Отъ мушакъ-тъ му правятъ фитили за свѣщи.

Ситтимъ, едно драгоценно дърво, отъ което Моисей направи повечето трѣпезы, олтари и дѣски за ескы-тъ. Іеронимъ казва, "Дърво-то е твърдо, живаво, гладко и прѣкрасно; за това богатѣ-тъ и любопытны-тъ ся правятъ витла за стискала (менгемета). То расте не по обработены-тъ мѣста, или другагѣ изъ Римскѣ-тъ Имперіѣ, но по Аравійскы-тъ пу-

стии." Искать да кажатъ, че Иеронимъ тукъ говори за черижъ-акаціѣ, или Акаціѣ Сейаль, която ся срѣща по Аравійскы-тѣ пустыни, по Синайскъ-тѣ горѣ и горы-тѣ които сѣ до брѣгове-тѣ на Червено море; тя е корава и твърда, и почти не гние. Виждѣ Авель-Ситтимъ.

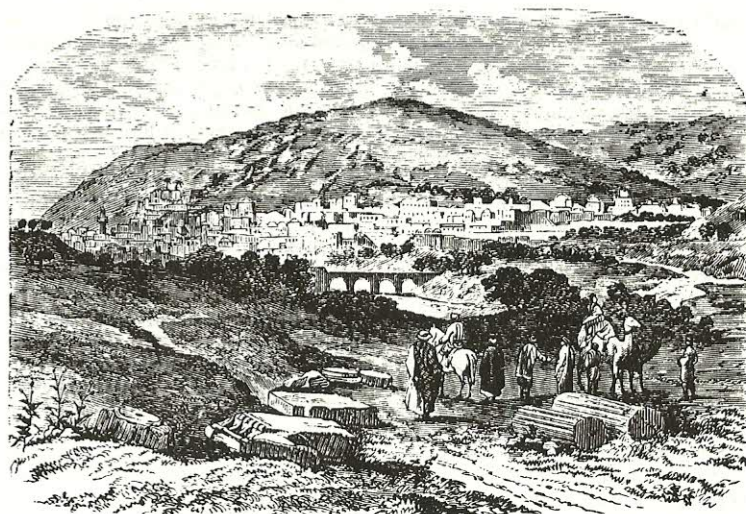
Сихаръ, Иоан. 4; 5. Въобще ся прѣдполага че Сихаръ е друго име на градъ-тѣ Сихемъ; но по-вѣроятно е че то прѣдставлява мѣсто-то което днесъ ся нарича *Аскаръ*, върху источнѣ-тѣ стрѣмнинѣ на горѣ-тѣ Геваль, и не далечъ отъ Іакововый-тѣ кладенецъ, когато Сихемъ отстои миля и половина отъ този кладенецъ и отъ Аскаръ. Виждѣ Сихемъ.

Сихемъ, I. Ханаанскый князь въ градъ-тѣ Сихемъ, който измами Динъ, дъщеріѣ-тѣ Іакововѣ, и послѣ быде прѣдательскы убитъ отъ Симеона и Левія, Быт. гл. 34.

II. Градъ въ срѣдній Ханаанъ, между горы-тѣ Гаризинъ и Геваль, тридесетъ и четири мили на сѣверъ отъ Іерусалимъ. Той ся споменува за пръвъ пѣтъ въ исторіѣ-тѣ на Авраама, на когото първый-тѣ олтарь въ Ханаанъ ся издигнѣ тукъ, и който занѣ земѣ-тѣ Ханаанскѣ въ име-то на Іео-вѣ, Быт. 42; 6. 33; 48, 49. 35; 4. Не далечъ отъ този градъ, Іаковъ купи еднѣ нивѣ, коѣхто подари на сына си Іосифа, когото закоша-

хъ тукъ, Быт. 48; 22. Ис. Нав. 24; 32. Слѣдъ завоеваніе-то на Ханаанскъ-тѣ земѣ, Сихемъ станѣ Левитскый градъ, и градъ на прибѣжище, и мѣстосѣбраніе на племена-та, Ис. Нав. 20; 7. 21; 21. 24; 4, 23. Сжд. гл. 9. Тукъ Ровоамъ даде поводъ на десетъ-тѣ племена да възстанѣтъ, 3 Цар. гл. 12. Наблизо бѣ Іакововъ-тѣ кладенецъ, при който Іисусъ ся разговори съ Самарянкъ-тѣ, Иоан. 4; 5. Дѣян. 8; 23. 9; 31. 15; 3. Слѣдъ опустошеніе-то на Самаріѣ отъ Ассирійцы-тѣ, Сихемъ станѣ столица на Самаряны-тѣ; споредъ Іосифа, той былъ такъвъ и прѣзъ врѣме-то на Александра Великий. И днесъ той е мѣстопребываніе на нѣколцина останѣлы Самаряны. Виждѣ **Самаряни**. Римляни-тѣ го наричали Неаполь, отъ-дѣто е произлѣзло Арабско-то му име Набулусъ.

Сихемска-та долина ся простира нѣколко мили къмъ сѣверо-западъ, между горы-тѣ Геваль и Гаризинъ, и е около четиристотинъ и петдесетъ метры широка; тѣзи горы сѣ толкозъ близо една до другъ, щото выкѣ нададенъ отъ еднѣ-тѣ горѣ може да ся чуе на другъ-тѣ, нѣщо което иде да потвърди, между много-то другы доказательства, истинность-тѣ на Библиѣ-тѣ, Втор. 27; 11—14. Сжд. 9; 7. Вода-та, отъ дѣждъ-тѣ който вали по источнѣ-тѣ часть на долини-тѣ, ся влива въ Іорданъ, а многобройни извори по западнѣ-тѣ и часть образуватъ малкѣ рѣкѣ, която тече къмъ Срѣдиземно море. "Тукъ," дума Д-ръ Робинсонъ, "една роскошна и несравнима моравъ ся блеснѣ прѣдъ насъ. Цѣла-та долина бѣ пълна съ градины отъ зеленчукъ и садове съ всякакви овошкы, напоиваны отъ нѣколко кладенцы, които отворедъ извирахъ и течяхъ къмъ западъ. Тя настанѣ внезапно прѣдъ насъ, като омаюваніе. Нищо друго подобно на неѣ въ Палестинѣ не видѣхмы." Нынѣшній-тѣ градецъ

НАБУЛУСЪ И ГОРА ГАРИЗИНЪ ОТЪ КЪМЪ СѢВЕРО-ЗАПАДЪ.

Сихемъ има нѣколко дългы и широки улицы, които отъ части лежатъ по поля-тѣ на горѣ-тѣ Гаризинъ. Той не ся простира толкозъ на истокъ колкото старый-тѣ градъ ся е простиралъ. Кѣщи-тѣ му сѣ высокы, каменны и съ сводове. Мисли ся че населеніе-то на Набулусъ възлиза на осмь хиляды жители, отъ които петъ стотинъ сѣ Гърци Христіани, сто и петдесетъ Самаряни, и толкозъ Евреи, а останѣлы-тѣ сѣ всицкы Мохамеданци. Каменисты-тѣ поля на планинѣ-тѣ Геваль въ сѣвернѣ-тѣ часть на долини-тѣ изобилуватъ съ ископаны гробища. На горѣ-тѣ Гаризинъ ся намира святилище-то на Самаряны-тѣ, и развалины-тѣ на еднѣ силнѣ крѣпость издигнѣтъ отъ Императора Юстиніана. До поля-тѣ на тѣзи горы отъ къмъ истокъ лежи прѣ-красна-та поляна Мѣхна, десетъ мили дълга и една и половина миля широка; и тамъ дѣто Сихемска-та долина ся захваща, ся намира, споредъ утвърженія-та на Евреи, на Христіани и на Мохамеданцы Іосифовый-тѣ гробъ и Іакововый-тѣ кладенецъ. На мѣсто-то на старыя гробъ е издигнѣтъ Мюсюманскый гробъ, а възъ кладенецъ-тѣ е построена една каменна съ сводъ стая, въ коѣхто ся влиза прѣзъ еднѣ дупкѣ на горный-тѣ подъ (таванъ); уста-та на кладенецъ-тѣ сѣ затворены съ голѣмѣ плочѣ. Кладенецъ-тѣ е сто и петъ крака дълбокъ, и на врѣменѣ прѣсѣхнува. Всичко по него показва че той е останѣлъ отъ старо врѣме.

Слѣдующе-то извличамы изъ Д-ръ Кларково-то описаніе на това мѣсто: "Нищо нѣма толкозъ красиво въ святѣ-тѣ земѣ колкото изгледъ-тѣ който Набулусъ прѣдставлява отъ околны-тѣ высочины. Като пѣтникъ-тѣ го приближава отъ къмъ хълмове-тѣ, градъ-тѣ ся прѣдставлява когнѣхтъ отъ пріятны и благовоны лѣсины, и полупотѣхнѣлъ въ кычясты градины, и величественны дръвеса — около прѣкраснѣ-тѣ долини, въ коѣхто той е расположенъ. Търговия-та му цвѣти. Главно-то за-

Слѣдующе-то извличамы изъ Д-ръ Кларково-то описаніе на това мѣсто: "Нищо нѣма толкозъ красиво въ святѣ-тѣ земѣ колкото изгледъ-тѣ който Набулусъ прѣдставлява отъ околны-тѣ высочины. Като пѣтникъ-тѣ го приближава отъ къмъ хълмове-тѣ, градъ-тѣ ся прѣдставлява когнѣхтъ отъ пріятны и благовоны лѣсины, и полупотѣхнѣлъ въ кычясты градины, и величественны дръвеса — около прѣкраснѣ-тѣ долини, въ коѣхто той е расположенъ. Търговия-та му цвѣти. Главно-то за-

нятіе на жители-тѣ му е сапунарство-то; но издѣлія-та на градъ-тѣ снабжаватъ едно огромно население изъ околность-тѣ, и ся разнасятъ доста надалежь съ камилы. На заранъ-тѣ слѣдъ пристиганіе-то ни тукъ, ный срѣщѣхмы керваны, които идяхъ отъ Каиръ, а други съзрѣхмы че ся излежавяхъ въ масличны-тѣ садове на близо до порты-тѣ.

“Священна-та повѣсть за събитія-та които сѣ ся случили въ Сихемскы-тѣ полета, поминимъ съ пріятность още отъ дѣтинство; но отъ земѣхъ-тѣ прѣдъ насъ дѣто тѣзи събитія сѣ станѣли, и отъ изгледа на прѣдмѣты-тѣ, които днесъ сѣ таквызи каквыто сѣ были описани прѣди три хыляды години, пріятно-то впечатленіе ся обръща въ въсторгъ. Въ долинѣхъ-тѣ ный видѣхмы че ‘една дружина отъ Исмаиляны идеше отъ Галаадъ,’ Быт. 37; 23, както на врѣмѣ-то Рувимово и Іудино, ‘съ камилы-тѣ си натоварены съ ароматы, балсамъ и смирижъ,’ които на радѣ сѣрдце быхъ купили другъ Іосифъ отъ братія-та му и быхъ го завели като робъ при нѣкой си Египетскый Петефрій. По околны-тѣ хѣлмища стада и чрѣды пасяхъ по старому; даже просто-то облѣкло на Самарійскы пастырь не бѣ противно на понятія-та които можемъ си състави за облѣкло-то, което Іаковови-тѣ сынове носяхъ. Наистинѣхъ вѣнчко туй бѣ картина, която прѣнася и възвѣшавала умъ-тѣ; и подъ таквызи душевны възненія, извыканы отъ съвпадившы обстоятелства, една минута бѣ достатъчна за да възпроизведе вѣковны събитія.

“Прѣдмѣтъ-тѣ, който най-много заслужки благоговііе-то ни, е Іакововый-тѣ кладенець-надъ който единъ-жъ бѣ издигнута една църква. Той ся намиря наблизо до града, на Іерусалимскыхъ пѣхъ, и всякога е былъ посѣщанъ отъ поклонники, особенно отъ Христіанскы-тѣ

ерѣхъ насамъ, като мѣсто дѣто Спаситель-тѣ ни ся е явилъ на Самарянкы-тѣ. Мѣсто-то е толкозь ясно описано отъ Евангелистъ-тѣ, и толкозь лесно распознаваемо отъ самыя кладенець и отъ видѣ-тѣ на странѣхъ-тѣ, што и да не сѣществувахе нѣкое прѣданіе за него, мѣстоположеніе-то му не бы ся побъркало. Никой ученъ Христіанинъ, който внимателно е прочелъ четвъртъхъ-тѣ главѣхъ отъ Іоанна, не може да не е срѣщѣхъ въ неѣхъ, многобройны доказателства на истинность-тѣ. Не могатъ ся намѣри въ други списанія толкозь много извори за размышленіе и заниманіе въ толкозь малко мѣсто. Освѣнъ значеніе-то и като богословско книже-тѣ съдържава толкозь много исторически и географически свѣдѣнія, што цѣлъ свѣтъкъ бы ся напълнилъ само съ разясненія-та, които дава върху исторіѣхъ-тѣ на Еврей-тѣ и землеописаніе-то на странѣхъ-тѣ имъ. Въ Іосифа ный намѣрѣхмы обясненіе и тълкованіе на тѣзи главѣхъ. Пѣтешествіе-то Господне отъ Іудейхъ въ Галилеѣхъ; поведѣ-тѣ, на това пѣтешествіе; прѣминуваніе-то му прѣзъ Самаріѣхъ; дохожданіе-то му въ столицѣхъ-тѣ на тѣзи странѣхъ; име-то на столицѣхъ-тѣ; пристиганіе-то му въ Амореѣско-то поле, дѣто тѣсна-та Сихемска долина ся свѣрша; старый-тѣ обычай да ся спиратъ при кладенцы-тѣ; обычай-тѣ жены-тѣ да вадятъ водѣхъ; пращаніе-то ученицы-тѣ въ града за да купятъ хранѣхъ; въпросъ-тѣ на жєнѣхъ-тѣ относительно до сѣществувавши-тѣ прѣдразсѣдѣцы, които дѣляхъ Еврей-тѣ отъ Самаряны-тѣ; дѣлбочина-та на кладенець-тѣ; источно-то намекованіе въ думы-тѣ, ‘жива вода’; исторія-та на кладенець-тѣ, и обычай-тѣ чрѣзъ неѣхъ пояснени; кланяніе-то въ горѣхъ-тѣ Гаризинъ; вѣнчко това ся расказва въ двадесетъ стихове.”

Снобъ, Адамовъ-тѣ сынъ, кой-

го ся роди по смѣртъ-тѣ Авелевъ, Быт. 4; 23, 26. 5; 3, 6, 8, и праотець на благочестивы-тѣ патриарсы.

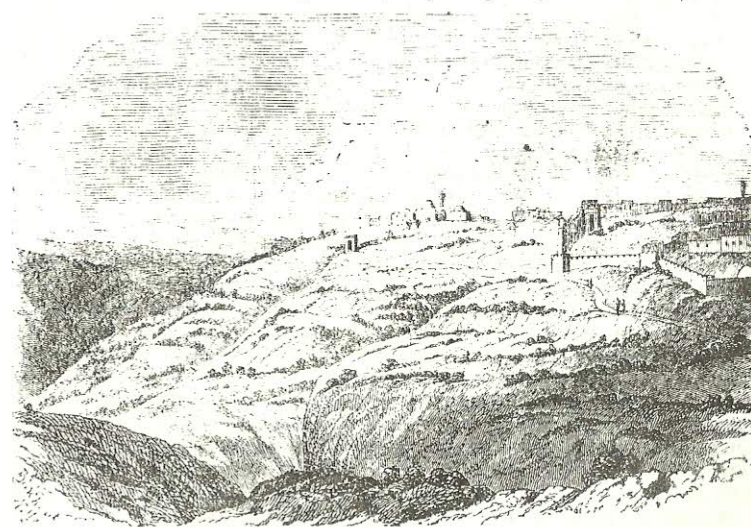
Синна, градъ расположенъ на южнѣхъ-тѣ Египетскыхъ границѣхъ, между Фивы и Нилскы-тѣ водоскоцы; днесъ ся нарича Ассуанъ. Плиній казва че той ся намирялъ на едно полуостровче на источныя Нилскый брѣгъ; былъ една миля околѣвь-тѣ, и ималъ Римскый гарнизонъ. “Отъ Мигдолъ,” наблизо до най-источно-то устіе на рѣкѣхъ-тѣ Нилъ, “до Синна,” означавалъ цѣлѣхъ-тѣ дѣлѣжнѣхъ на Египетскы-тѣ земѣхъ отъ сѣверъ къмъ югъ, Іез. 29; 10. 30; 6. Много малко нѣщо е останѣло отъ старый-тѣ

градъ. Не далечъ отъ него ся намирятъ мѣста, отдѣто копаѣхъ Египетскый-тѣ гранитъ нарѣченъ Сіенитъ, който е давалъ добръ матеріалъ за многобройны обелискы и колоссалны статуи.

Сиръ. I. Хорреанинъ, който бѣ единъ отъ първы-тѣ управители на странѣхъ-тѣ, които лежи на югъ и юго-истокъ отъ Мрътво море, Быт. 36; 20. Втор. 2; 12.

II. Една горната страна между южно-то приморіе на Мрътво море и источныя заливъ на Червено море. Гора-та Оръ е была часть отъ Сиръ. Вижъ Едомъ.

III. Гора Іудина, при градъ-тѣ Киріаѣаримъ, Іис. Нав. 13; 10.

ГОРА СНОБЪ. ДѢЛѢЖА НАДЪ ДАВИДОВЫМЪ ГРОБЪ, ЧАСТЬ ОТЪ СТѢНЪХЪ НА ЮГЪ, И ДОЛѢ-ТѢ ЕННОМЪ.

Снобъ. I. Най-высока-та и най-южна-та гора въ Іерусалимъ, която ся издига около хыляды и пѣстотинъ крака надъ Срѣдиземно море, и отъ двѣстѣ до триста крака надъ долины-тѣ при подножіе-то и. Тя е была отдѣлена отъ Акрѣхъ и Моріѣхъ на сѣверо-истокъ чрѣзъ долѣ-тѣ Тиропіонъ; на за-

падъ е была долина-та на Снобъ; на югъ былъ долѣ-тѣ на Енномъ; а на юго-истокъ долѣ-тѣ Кедронъ. Прѣди покореніе-то на Іевусцы-тѣ отъ Давида, тѣзи гора е была Іевусскый твърдель, но оттогазъ насѣтиѣ ся е наричала “Давидовъ градъ,” 2 Цар. 3; 7. 3 Цар. 8; 1. Красота-та и сила-та и сѣ были много

драгы на Давида; той их обычалъ като образъ на Церквѣ-тѣхъ Мессіи-нхъ: "Красна на възвышеніе-то, радость на всичкѣхъ-тѣхъ земѣхъ, е гора-та Сионъ на сѣверны-тѣхъ страны, градъ-тъ на великій-тъ Царь." "Обыколѣте Сионъ, и обходѣте го; прѣбройте стѣлпове-тъ му; обърните вниманіе въ околѣстїи-та му; разгледайте палаты-тъ му, за да повѣстувате на родъ-тъ слѣдъ вась." "Царіе-тъ ся събрахъ, всичкы прѣминихъ; тѣ като видѣхъ, почудихъ ся; смутихъ ся, и устремихъ ся на бѣгъ, Пс. 48: 2, 4, 5, 12, 13. На южнѣхъ-тѣхъ му странѣхъ ся издига една джамія върху тѣхъ нареченый-тъ "Давидовъ гробъ," 3 Цар. 2; 10. 11; 13. 22; 50. Гора-та Сионъ, Морія и Офилъ, сѣхъ были ограждены съ стѣнѣхъ, и укрѣпени съ твърдели, 1 Лѣт. 11; 5. Върху неіхъ сѣхъ были построени Соломонови-тъхъ и послѣ Продови-тъхъ великолѣпни дворци. Тя бѣхъ прилягала много добръ за военнѣхъ отбранѣхъ, и когато Римляни-тъхъ ихъ прѣвзѣхъхъ, та е была толкозъ силно укрѣпена, щото императоръ-тъхъ възопилъ, "Наистинѣхъ Богъ ни помагъ въ войнѣхъ-тѣхъ, защото какво челоуѣчески рѣцѣ и машины можехъ да сторятъ на тѣзи стѣлпове?" Много голѣмы промѣненія сѣхъ станѣли по лице-то и, и една голѣма часть отъ неіхъ е извѣнъ нынѣшнѣхъ-тѣхъ стѣнѣхъ на югъ, и е покрыта съ гробища, или е "изорана като нива," споредъ Іер. 26; 18. Мих. 3; 12.

"Сионъ" и "дѣщеръ-та Сионова" означаватъ ту цѣлый-тъ градъ, съ Моріѣхъ и храмъ-тъхъ, Пс. 2; 6. 9; 11. 74; 2. Пса. 1; 8. Іовил. 2; 23, ту, прѣбносно, сѣдалище-то на истиннѣхъ-тѣхъ земнѣхъ и небеснѣхъ церквѣхъ, Іер. 8; 19. Евр. 12; 22. Отк. 14; 1. Видѣхъ Іерусалимъ.

II. Име което въ Втор. 4; 48 ся дава на едикъ отъ възвышенности-тъхъ на рѣхъ-тъхъ Ермонъ.

Сюръ. (серис или мжени), рѣка-та Нилъ. Въ Пса. 23; 3, и Іер.

2; 18, подъ това име трѣба да ся разбира Нилъ. Въ Іис. Нав. 13; 3. 1 Лѣт. 13; 5, нѣкои си мыслятъ че означава рѣкыцѣхъ-тѣхъ между Египетъ и Іудѣ.

Скакалецъ. едно ненасытнѣхъ крылато насѣкомо, и страшенъ бичъ за источны-тъхъ страны и въ стары-тъхъ и въ новы-тъхъ врѣмена. Десетъ разны названія има въ Еврейскѣхъ-тѣхъ Библиѣхъ за насѣкомы-тъхъ отъ този видъ; но нѣкои отъ тѣхъ вѣроятно означаватъ различны-тъхъ измѣненія въ развитіе-то на исто-то насѣкомо. Св. Писаніе прѣдставя безчетны-тъхъ множества скакальцы, направляваны въ вѣрвежъ-тъхъ имъ отъ Бога, кой-то съ тѣхъ ся служи за да наказва грѣшны-тъхъ народы, Втор. 28; 38—42. 3 Цар. 8; 37. 2 Лѣт. 6; 28. Една отъ десетъ-тъхъ язвы, които Богъ нанесе на Египетъ, бѣхъ скакальцы; тѣхъ покрѣхъхъ всичкѣхъ-тѣхъ земѣхъ, така щото земя-та потъмнѣ, и поядохъ всичкы-тъхъ овощія, остатѣкъ-тъхъ на онова което ся избави отъ града, Псх. 10; 4—19.

Скакалецъ-тъхъ бѣше чистъ за Еврепъ-тъхъ, Лев. 11; 22; и за това тѣхъ можехъ да ядѣтъ скакальцы. Въ Мат. 3; 4, ся казва за Іоанна Крѣстителя, че "яденіе-то му бѣ акриды (скакальцы) и дивъ медъ." Въ нѣкои страны на Истокъ, хората и до днесъ ядѣтъ скакальцы. Нѣйбуръ бѣлѣжи че "скакальцы носятъ на тържище-то на врьви, по всичкы-тъхъ градове на Арабіѣхъ, отъ Бабелмандебъ до Басорѣ. На го-

рѣхъ (Сумарѣхъ видѣхъ единъ Арабинъ кой-то бѣхъ наловилъ пѣлнѣхъ торѣхъ скакальцы. Готвятъ ги различно. Единъ Арабинъ въ Египетъ, по желаніе-то ни да изиде нѣколко прѣдъ очи-тъхъ ни, хвърли ги на горѣщый-тъхъ жаръ, и слѣдъ като ся поопѣкохъ, раскѣса ги за главы-тъхъ и крака-та, и тоя-си-часъ ги испояде. Араби-тъхъ, когато иматъ много, пекѣтъ ги или ги сушатъ въ пещъ, или пакъ ги възваряватъ и ги ядѣтъ съ соль. Араби-тъхъ въ Морокко ги обиваряватъ, и послѣ ги изсушаватъ по стрѣхы-тъхъ на кѣщи-тъхъ си. На тържище-то можете да видѣте пѣлны кошницы съ скакальцы."

Въ Отк. 9; 7—10 нампрамы едно страшно описаніе на скакальцы, дѣто тѣхъ сѣхъ уприличени на коніе приготвени за бой, космы-тъхъ имъ на космы-тъхъ на жены-тъхъ, и т. п. Нѣйбуръ чулъ единъ Арабинъ въ пустынѣхъ-тѣхъ, и другъ единъ въ Багдадъ, да правятъ исто-то уподобіе. Тѣхъ уподобявали "главѣхъ-тѣхъ на скакалецъ на конскѣхъ главѣхъ; гърды-тъхъ му на лѣвскы гърды; крака-та му на камилскы крака; тѣло-то му на змѣйско тѣло; опашкѣхъ-тѣхъ му на скорпионѣхъ опашкѣхъ; рогове-тъхъ му на моминѣхъ ескоту-вы; и други-тъхъ му части на други подобны." Сѣхъщо, Италианци-тъхъ и днесъ выкатъ на скакальцы-тъхъ копчѣта, и Германци-тъхъ имъ даватъ почти сѣхъщо-то име.

Сквирнѣхъ. осквирненіе. Нѣкои отъ осквирненія-та споредъ Еврейскы-тъхъ обрядѣхъ законъ сѣхъ были волны, други неволны; нѣкои сѣхъ проистѣчали отъ природны недостатѣхъ и сѣхъ были неизбѣжны, други сѣхъ были слѣдствія на челоуѣчески прѣстѣпленія. Евангеліе-то припознава за осквирненія онѣзи които проистѣчатъ отъ сѣрдце-то, отъ правы-тъхъ и отъ поведѣніе-то. Нравственны-тъхъ осквирненія сѣхъ многочисленны и Евангеліе-то тѣхъхъ припознава, но то не припознава обрядны осквирненія, Мат. 15; 18. Рим. 1; 24.

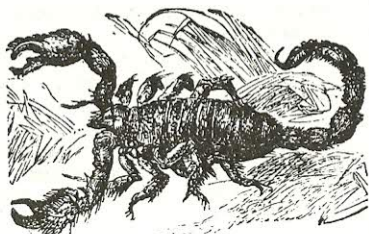
Скева, Ефесскыи Евреинъ, вождь на священницы-тъхъ, и можебы глава-та на едно отъ 24-тъхъ церковны отдѣленія. Сынове-тъхъ му притязавали че испѣждали, въ име-то Іисусово, злы духове. Позорно-то имъ пораженіе отъ единъ челоуѣкъ съ нечистъ духъ, спомогнѣхъ за напѣдѣкъ-тъхъ на Слово-то Божіе, Дѣян. 19; 14—16.

Скопецъ. Въ дворовѣ-тъхъ на источны-тъхъ владѣтели, харемѣхъ-тѣхъ ся повѣриватъ на грѣхѣхъ-тѣхъ на скопцы-тъхъ или енусы-тъхъ. Въ Библиѣхъ-тѣхъ на нѣкои мѣста думата скопецъ значи просто дворанскы чинovníкы. Таковы сѣхъ были Петерій дворникъ-тъхъ Фараоновъ и господарѣ-тъхъ Іосифовъ, Быт. 39; 1, и сѣхъровнищникъ-тъхъ на Египтѣхъ-тѣхъ царѣхъ Кандакѣхъ, Дѣян. 8; 27. Слѣсатель-тъхъ говори за нѣкои мѣжѣ "кѣнто сѣхъ сами себе си скопили, заради царство-то небесно," т. е., кѣнто добровольно не сѣхъ вѣстжили въ брачны-тъхъ сѣхъюзѣхъ, за да можѣтъ да работятъ по-усердно за царство-то Божіе, Мат. 19; 12; и Ап. Павелъ прѣпорѣча въздржаніе отъ сѣхъсѣхъство въ нѣкои извѣпрѣдны обстоятелства, като въ врѣмена на гоненіе, и др. т., 1 Кор. 7; 26, 27. Вижъ Газа.

Скореходци. посланици, които сѣхъ вѣздили бързо, когато ся прѣдставляли нѣкой важнѣхъ случай, Евр. 8; 10, 11. Іовъ казва, "дни-тъхъ ми ся по-бързи отъ скоротечѣхъ," Іов. 9; 25. Пѣлны скореходци тѣхъ сѣхъщо сѣхъ были въ употребленіе, 2 Цар. 18; 22—27. Скореходци или пѣлны, сѣхъ были оше прислужники на Источны-тъхъ царѣхъ, 1 Цар. 22; 17. Тѣхъ сѣхъ были обучени да припѣкаютъ прѣдъ колесницы-тъхъ имъ, 1 Цар. 8; 11. Така Ілия тѣчалъ прѣдъ Ахаава, 3 Цар. 18; 46. Скорость-та и търпѣніе-то на нѣкои отъ тѣзи скореходцы сѣхъ почти неимовѣрны, Іер. 42; 3.

Скорпій, Дук. 10; 19, едно отъ най-голѣмы-тъхъ и зловредны насѣкомы. На гледъ до нѣкѣхъхъ при-

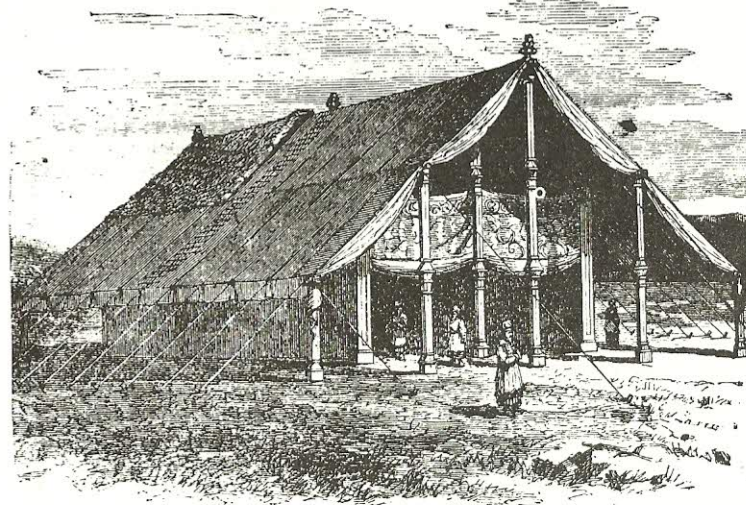
лича на ракѣ-тъ и стакозѣ-тъ, но е много повече страшно. Въ южнѣ Европѣ скорпій обыкновенно не бива по-дълъгъ отъ два прѣста, но въ тропическы-тъ страны той е четири или петъ пѣти по-дълъгъ. Той ся храни съ всѣкаквы насѣкомы, безъ исключение на скорпій. Мопертій, единъ знаменитъ естествоиспытатель, турилъ единъ сто скорпій въ стѣкло, дѣто подиръ нѣколко дни той нашелъ само четиринадесетъ, които изѣли другы-тъ; той затворилъ единъ женскъ, и видѣлъ какъ тя изяздала малкы-тъ си щомъ ги раждала. Едно отъ скорпійчета-та сполучило да ся отгърве като ся качило на майчиния си грѣбъ; то послѣ си отмѣстило за погубване-то на братія-та си като убилъ майкѣ си. Толкозъ страшно е това насѣкомо. Приказва ся че когато падне въ неизбѣжимъ опасность, скорпій-тъ ся самоубива съ жило-то си. Мѣсто-то дѣто най-подробно ся описува скорпій-тъ въ Св. Писаніе е Отк. 9; 3—10. Отъ ст. 6 ся вижда, че жило-то на това животно не произвожда смъртъ, но болкѣ толкозъ силнѣ, щото нещастни-тъ болии прѣдпочитатъ смъртъ прѣдъ таквовъ несносно теглило. Скорпій ся ерѣщатъ по сухи и по топлы мѣста, подъ камене и въ расилины-тъ на стары развалины. Евреи-тъ ся ги намирали въ пустынѣ-тъ, Втор. 8; 15. Вижда ся че скалы-тъ наречены Акравимъ или Скорпій, които крѣтосватъ жежкый-тъ долъ на югъ отъ Мрътво море, ся

были твърдѣ много наводнены отъ тѣхъ. Скорпій-тъ съ които гордый Ровоамъ заплашваше Израилѣ, 3 Цар. 12; 11, вѣроятно ся были бичове покрыти съ топкы, подобны на ставы-тъ на скорпійнѣ-тъ опашкѣ и ся произвождали такъва силнѣ болкѣ какъжто жило-то на скорпій-тъ произвожда.

Скотове. Тази дума, употреблена за да различи другы-тъ животны отъ чловѣка, означава всички-тъ животны, Псал. 36; 6, по нѣкога тя значи четвероногы и не пѣзлящы животны; Лев. 11; 2—7; а нѣкога домашенъ добытъкъ, за различіе отъ дивы-тъ твари, Быт. 1; 25. Тѣ быдохъ вѣщкы-тъ приведены при Адама, за да имъ даде имена. Въ Библиѣ-тъ ся споменувать повече онѣзи скотове, които живѣхъ въ Палестинѣ и въ близосѣдны-тъ страны. Животны-тъ страдатъ наедно съ чловѣкъ-тъ по слѣдствие на грѣхопадение-то, Быт. 3; 14. Нех. 9; 6. 13; 15. Іез. 38; 20. Ос. 4; 3. За тѣхъ ся дади разны милостивы распорѣжанія въ Еврейскый-тъ законъ, Нех. 20; 10. 23; 11, 12. Лев. 22; 28. 25; 7. Животны-тъ ся ся раздѣляли въ законъ-тъ на чисты и нечисты, и само чисты-тъ ся ся употребявали за яденіе и жертвоприношенія, Быт. 7; 2. Лев. гл. 11. Виж. **Чистѣ.**

Имена на скотове ся употребявать прѣсно да означавать разны царіе и народы, Псал. 74; 14. Псал. 27; 1. Іез. 29; 3. Дан. гл. 7, 8. Отк. 12; 13. Тѣ описувать още характеръ-тъ на буйны-тъ и скотекы-тъ чловѣцы, Псал. 22; 12, 16. 1 Кор. 13; 32. 2 Пет. 2; 12.

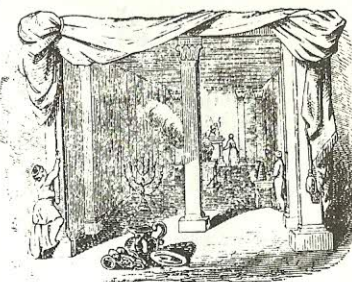
Скынія, шатѣрь-тъ който Моисей, по повелѣніе Божіе, направилъ за да си извършувать Евреи-тъ богослуженія-та до съграждане-то на храмъ-тъ. Божіи-тъ приказанія, и расказъ-тъ върху исполненіе-то на тѣзи приказанія ся съдържатъ въ Нех. гл. 25 и въ слѣдующы-тъ главы. Тя ся казва повече скы-

нія-та на събраніе-то, и по нѣкога скынія-та на свидѣтельство-то.

Скынія-та е имала дългнестъ правоугленъ видъ, и е была тридесетъ лакти дълга, десетъ широка, и десетъ висока, Нех. 26; 15—30. 36; 20—30. Двѣ-тъ ѣ страны и задня-та (западна-та) ся были съградены отъ дѣскы отъ дѣрво ситтимъ, обкованы съ злато и отъ долѣ съ твърды сребрны подложкы. Дѣскы-тъ извѣтъ ся имали златообкованы веревъ отъ дѣрво ситтимъ, които ся были провираны прѣзъ златны колцета, прикованы о дѣскы-тъ. На источнѣ-тъ странѣ, дѣто е былъ входъ-тъ, не е имало дѣскы, но петъ исправени ситтимовы стѣлпове, тоже обкованы съ злато и съ златны кукы, за които ся были издѣлны петъ мѣдны подложкы. Така издигната-та скынія была покрывана съ четири различни покрывкы: първата и вѣтрѣшна-та покрывка, която ся състояла отъ десетъ опоны, е была отъ прѣпременъ виссонъ, великолѣпно обшита съ образы на херувимы, и напѣстрена съ синьо, багрьло, и червено; тя

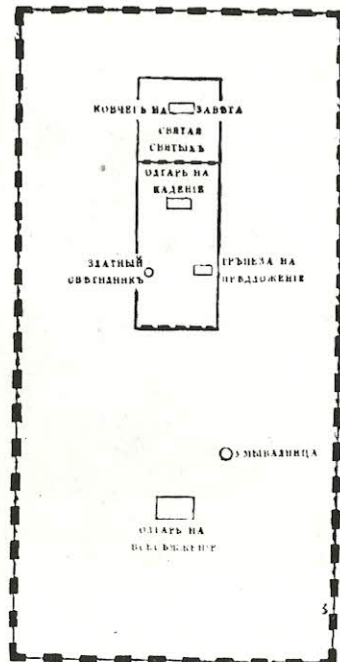
е съставлявала краснѣ-тъ таванъ. Втора-та покрывка, състояща отъ единадесетъ опоны, е была отъ козинѣ; трета-та отъ овенскы очервенены кожы; а чветвѣрта-та покрывка или прикрывало-то отъ изовечкы кожы. Виж. **Изовечкы кожы.** По-горѣ казахмы че источна-та страна на скыніѣ-тъ не была покрита съ дѣскы, но е имала петъ стѣлна отъ ситтимъ; затова тя ся е затваряла съ богато-обшитъ закровъ, туренъ на тѣзи стѣлпове, Нех. 26; 36.

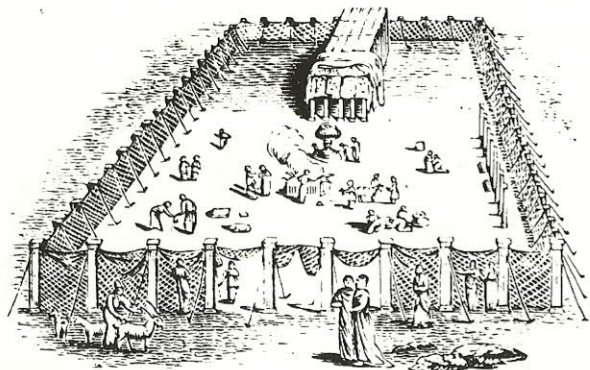
Такъва е была извѣтъ священна-та скынія, която е была раздѣлена на двѣ отдѣленія, по-

срѣдствомъ четыре златообкованы стѣла отъ ситтимъ, като стѣла по-прѣди пописахмы, и два и половинъ лактіе далечъ единъ отъ другъ; само че тѣ сж имали намѣсто мѣдны серебряны подложки, Псх. 26; 32. 36; 36. На тѣзи стѣла по-е была окачена завѣса, направена отъ сжщы-тѣ вещества, отъ каквыто е былъ направенъ закровъ-тѣ на источнѣ-тѣ странѣ, Псх. 26; 31—33. 36; 33. Евр. 9; 3. Тѣй вжтрешность-та на скиній-гѣ е была подраздѣлена, прѣдполага сѣ, на сжщы-тѣ сѣразмѣрны части, както по-послѣ храмъ-гѣ, който бѣ сѣграденъ по неіж. Дѣи трети отъ длѣжнѣ-тѣ ѣ сж были захванжты отъ първо-то отдѣленіе, или Свято-то мѣсто, и една трети — отъ второ-то, или Святаи свѣтыхъ; дѣто ще сѣ рече, първо-то е было двадесетъ лактіе дълго, десетъ широко, и десетъ високо, а послѣдне-то — по десетъ лактіе на всякъ странѣ. За забѣлжваніе е че нито въ Свято-то мѣсто нито въ Святаи свѣтыхъ е имало нѣкой прозорецъ. Ето зацо е былъ нужденъ свѣтлникъ въ отдѣленіе-то, дѣто сѣ е священнодѣйствовало.

27; 18. Тои дворъ е былъ обыкновенъ съ мѣдны стѣла по-е, които

Скинія-та, който описахмы по-горѣ, е стояла на отворено мѣсто, или продълговатъ дворъ, сто лактіе дългъ и петдесетъ широкъ, Псх.

сж имали серебряны свѣрехы, и сж были по петъ лактіе далечъ единъ отъ другъ, по двадесетъ стѣла на сѣвернѣ-тѣ и южнѣ-тѣ странѣ и

по десетъ на источнѣ-тѣ и западнѣ-тѣ. Стѣла по-е сж стояли на мѣдны подложки, и сж были захванжты за мѣдны колѣе, забиты въ земѣ-тѣ, Псх. 38; 10, 17, 20. Высоочна-та имѣ е была вѣроятно петъ лактіе, зашто всякъ отъ привѣсы-тѣ, които сж были закачени за тѣхъ, е была петъ лактіе висока, Псх. 38; 18. Тѣзи привѣсы, които сж сѣставлявали единъ видъ ограда около дворъ-тѣ, сж были отъ бѣль прѣвреденъ виссонъ, Псх. 27; 9. 38; 9, 16, а на врата-та кѣмъ истокъ имало закровъ, направенъ отъ синьо, багрѣно, и червено, и прѣвреденъ виссонъ, съ вжжи за да сѣ вдига или сваля когато свещеници-тѣ влизали въ дворъ-тѣ, Псх. 27; 16. 38; 18. Въ тои дворъ е стоялъ олтарь-тѣ на всесѣжженіе-то, и умывалница-та. Тои олтарь е былъ положенъ срѣдъ двори-тѣ врата и врата-та на скиній-гѣ, по по-близо до първы-тѣ, Псх. 40; 6, 29; умывалница-та стояла между олтарь-тѣ на всесѣжженіе-то и врата-та на скиній-гѣ, Псх. 40; 30. Въ дворъ-тѣ Израилѣи-тѣ приносили приношенія-та, оброцы-тѣ, и молитвы-тѣ си.

Макаръ скинія-та и да е стояла въ дворъ-тѣ, нѣмамы причинъ да мислимъ че тя е была въ срѣдѣ-тѣ му. По-вѣроятно е че пространство-то на источнѣ-тѣ край е было по петдесетъ лактіе на дължъ и на ширъ; и на источнѣ, по-тѣсно мѣсто бы было недостаточно за работѣ-тѣ, които щѣла да сѣ върши въ него, и за человекъ-тѣ, които сж щѣли да присѣтвувать на богослуженіе. Да видимъ сега какво е сѣдържала скинія-та.

Въ Свято-то мѣсто, дѣто само свещеници-тѣ сж имали право да влизать, Евр. 9; 6, е имало три забѣлжителны пѣща, сир. златнѣ-тѣ олтарь, трѣпеза-та за хлѣбове-тѣ на прѣдложеніе-то, и свѣтлникъ-тѣ за свѣтила-та. Златнѣ-тѣ олтарь былъ положенъ въ срѣдѣ-тѣ на святилище-то прѣдъ

завѣсѣ-тѣ, Псх. 30; 6—10. 40; 26, 27; и надъ него сѣ кадило темѣнъ всѣкъ заранъ и вечеръ, Псх. 30; 7, 8. Трѣпеза-та за хлѣбове-тѣ на прѣдложеніе-то е стояла откѣмъ сѣвернѣ-тѣ странѣ на златнѣ-тѣ олтарь, т. е. отъ десницѣ-тѣ на свещеникъ-тѣ като влизалъ, Псх. 26; 35. 40; 22, 23; а на южнѣ-тѣ странѣ на Свято-то мѣсто е былъ златнѣ-тѣ свѣтлникъ, Псх. 23; 31—39. Въ Святаи свѣтыхъ, дѣто само първосвещеникъ-тѣ влизалъ единъ въ годѣ-тѣ, стоялъ ковчегъ-тѣ покрѣтъ съ остилице-то и херувимы-тѣ.

Употрѣбено-та за украшеніе на скиній-гѣ злато и сребро сѣ оцѣнива на повече отъ 200,000 дри. Забѣлжителна-та и великолѣпна сграда, който описахмы, е была издигната въ Синайсѣ-тѣ пустынѣ, въ първы-тѣ день на първы-тѣ мѣсецъ на вторѣ-тѣ годѣнъ слѣдъ исходъ-тѣ на Израилѣи-тѣ изъ Египетъ, Псх. 40; 17. Слѣдъ издиганіе-то на скиній-гѣ, ти и нейни-тѣ сѣжди были помазани съ свѣтъ елей, Псх. 40; 9—11, и освяти сѣ кровъ, Псх. 24; 6—8. Евр. 9; 21. Олтарь-тѣ на всесѣжженіе-та сѣ освещавалъ съ жертвы, които сж сѣ приносили седмъ дни, Псх. 29; 37; богати-тѣ приноси, които прѣзъ това врѣме сж приносили князове-тѣ на племена-та, сж сѣ употребявали за священнодѣйствіе-то въ святилище-то, Числ. гл. 7.

Скинія-та е была построена така щото да може да сѣ разглобява на части, когато е трѣбвало. Туй е было необходимо, тѣй като тя е была назначена за Израилѣи-тѣ прѣзъ пѣтуваніе-то имъ въ пустынѣ-тѣ. Тя сѣ е движала и спирала споредъ направеніе-то на огненнѣ-тѣ и облачнѣ-тѣ стѣлѣ. Колѣимъ Израилѣи-тѣ сѣ дигали, свещеници-тѣ сж ѣхъ разглобявали на части, които Левити-тѣ носили, Числ. гл. 4. Всѣду дѣто располагали станъ, тя сѣ поставяла верѣдъ

шатыры-тъ имъ, които ся распрѣ-
гали въ видъ на четвъркожътникъ,
всякое племе при хоругвѣ-тъ си,
и двѣ хыляды лакіе далечъ отъ
скыніѣ-тъ; а Моисей, Ааронъ,
священники-тъ и Левити-тъ, ся
устанавливали близо около ски-
ніѣ-тъ.

Не ся знае до кога скыніѣ-та е
траяла. Прѣзъ завоеваніе-то на Ха-
наанъ, тя е стояла въ Галгалъ,
Ис. Нав. 4; 49. 40; 43. Подиръ за-
воеваніе-то на тѣзи страны тя бы-
ла поставена въ Сило, Ис. Нав.
48; 4. 1 Цар. 4; 3. Въ 2 Цар. 6;
17, и въ 1 Лѣт. 15; 4, ся казва че
Давидъ пригитилъ и положилъ
скыніѣ въ Иерусалимъ заради
ковчегъ-тъ Господень, който по-
напрѣдъ стоялъ много врѣме въ
Кириаѳаримъ а послѣ въ домъ-тъ
на Овидъ-едома, 1 Лѣт. 13; 6, 14.
2 Цар. 6; 11, 12. Отъ 1 Лѣт. 21;
29, ся вижда че Моисеева-та ски-
ніѣ е была още въ Гаваонъ прѣзъ
онова врѣме; отъ тукъ слѣдва че
ковчегъ-тъ е былъ за дълго отдѣ-
ленъ отъ неіѣ. Скыніѣ-та е още
была въ Гаваонъ прѣзъ врѣме-то
на Соломона, който принеслъ жър-
воприношенія прѣдъ неіѣ, 2 Лѣт.
4; 3, 13. По-нататкъ тя не ся спо-
менува; наистинѣ казва ся че
скыніѣ-та ведно съ ковчегъ-тъ
была донесена въ храмъ-тъ, 2 Лѣт.
3; 5, но тази скыніѣ е была ша-
теръ-тъ въ който ковчегъ-тъ ся
държалъ въ Сіонъ а не Моисеева-
та скыніѣ, 2 Лѣт. 1; 1. 5; 2.

Скыптръ. „жезлъ,” украсена
тояга, нѣкога шесть крака дълга,
който царіе и сѣдїи носятъ за
знакъ на власть, Быт. 49; 10. Числ.
24; 17. Есѣ. 4; 11. 5; 2. Пса. 45; 5.
Зах. 4; 41. Виждь **Прѣчка.**

Скыонъ, племена които ся ски-
таха по обширны-тъ страны на
сѣверъ и сѣверо-истокъ отъ Чер-
но и Каспійско море. Продотъ ка-
зва че, седмстотинъ години прѣди
Христа, тѣ нашествували юго-за-
паднѣ-тъ часть на Азіѣ и Егип-
етъ. Може да е было часть отъ

това войнство, която ся установи
въ Веесанъ и промѣни име-то на
този градъ на Скиеополь. „Скыетъ”
въ Кол. 3; 11, вижда ся означава
грубы варвары.

Слава и прославиѣмъ, думы
многозначителны въ Библіѣ-тъ,
употрѣбляватъ ся особенно за Бога
и за дѣла-та му, за Спаситель-тъ
и за Евангеліе-то му, за небесно-
то блаженство, и пр. „Слава-та
Божіѣ” често ся е появявала на
ветхо-завѣтны-тъ людіе видимо, въ
нѣкое осятелно видѣніе, което е
служало да покаже лично-то при-
сѣтствіе на Бога, Ис. 16; 7—10.
24; 9, 10, 16, 47. 33; 18—23. 3 Цар.
8; 11. Пса. 80; 1. Зах. 2; 5. Слава-
та Божіѣ ся расказва отъ дѣла-та
Божіи, Пса. 49; 1. Рим. 1; 19, 20;
и най-вече отъ спасително-то дѣло
въ „лице-то Іисусъ Христово.” Гла-
вна-та цѣль въ животъ-тъ на кой
да е Христіанинъ трѣбва да бже
да да прослави Бога, тѣй щото
Богъ да ся вижда най-славенъ, 1
Кор. 6; 20. 1 Пет. 2; 9. Думы-тъ,
„дай сега славъ на Господа” зна-
чатъ, исповѣдай му ся сега зашто
той е всевѣдущъ, Ис. Нав. 7;
49. Іоан. 9; 24. Израженіе-то „сла-
ва-та ми,” Псал. 16; 9. 30; 12. 57;
8. 108; 1, явно е че значатъ ду-
шѣ-тъ ми.

Слово, едно отъ названія-та на
второ-то лице на Св. Троицѣ, кое-
то може-бы показва че Богъ ся
явяваше чрѣзъ дѣла-та и ученія-
та Христовы, 1 Іоан. 1; 1. 5; 7.
Отк. 19; 13. „Слово-то Господне”
е едно изрѣченіе въ Ветхы-тъ За-
вѣтъ, което означавало нѣкакво от-
кровеніе Божіе. Отдавна прѣди
дохожданіе-то Христово на земѣ-
тъ, Еврейскы-тъ тълкователи на
Библіѣ-тъ употрѣблявали думѣ-
тъ „Слово” тамъ, дѣто дума-та Іео-
ва е стояла въ първообразно-то;
и тѣкъ думѣ Еврейскы-тъ списа-
тели сѣ считали за име на бо-
жественно-то сѣщество, Сыиъ-тъ
Божій. Отъ голѣмъ важность е
было за Іоанна да покаже истин-

ско-то ѣ значеніе и приложеніе-то
ѣ на Спаситель-тъ. Той описва
„Слово-то” като лично и бже-
ственно сѣщество, самосѣществу-
юще, и отъ вѣчность сѣществую-
ще съ-Отца, но пакъ ся разли-
чава отъ него като Сына, тво-
рецъ-тъ на всѣчко сѣтворено, ис-
точникъ-тъ на животъ-тъ и видѣ-
лиѣ-тъ на человекъ-тъ, който
като ся испѣлнихъ врѣмена-та ста-
нѣ плтъ, Іоан. 1; 1—3, 14. Еван-
геліе-то отъ Іоанна е пълно и я-
сно относительно до бжество-то
на Христа, Іоан. 20; 31.

Слоновъ жѣбъ, или слонова
кость ся е употрѣблявала за укра-
шеніе и издѣліѣ. Соломонъ, който
търгувалъ до Индіѣ, доносялъ отъ
тамъ слоновы жѣбы въ Іудеѣ.
„Защото имаше царъ-тъ на море-
то Фарейскы кораби съ кораби-тъ
на Хырама; еднѣжъ въ три годи-
ны дохождаха кораби-тъ отъ Фар-
сисъ, та доносяха злато и сребро,
слоновы жѣбы,” и пр. 3 Цар. 10; 22.
2 Лѣт. 9; 21. Въ Пса. 45; 8 ся спо-
менува за палаты украсены съ
слоновъ кость. Соломонъ ся на-
правилъ слоновень прѣстолъ, и
позлатилъ го съ чисто злато, 3
Цар. 10; 18.

Колкото за „слоновы-тъ домо-
ве,” 3 Цар. 22; 39, Амос. 3; 45, тѣ
може да сѣ имали слоновы укра-
шенія въ изобиліе, и отъ това зе-
ли да ся назоваватъ „слонови до-
мове,” както нѣкои палаты, отъ
много-то злато или сребро въ тѣхъ,
сѣ ся наричали златни или сре-
бырни, Іез. 27; 6, 15. Амос. 6; 4.
Отк. 18; 12.

Слънце, голѣмо-то дневно свѣ-
тило, което много ся употрѣблява
за подобіе отъ Еврейскы-тъ поеты,
Сѣд. 5; 31. Псал. 84; 11. Прит. 4;
18. Лук. 1; 78, 79. Іоан. 8; 42. За-
кланіѣ-то на слънце-то, виждь
Ваалъ.

Слънота. Тази бѣдственна бо-
лѣсть ся срѣща най-често въ Ис-
токъ. Много естествены причины
въ тѣзи страны ся съединяватъ за

да повреждатъ органъ-тъ на зрѣ-
ніе .о. Слънце-то е горѣщо, и въ
въздухъ-тъ ся намира еднѣжъ твр-
дѣ ситенъ прахъ, който влазя въ
око-то и го въспалѣва. Френскы-
тъ и Англіѣскы-тъ войскы, които
бѣха въ начало-то на това сто-
лѣтіе въ Египетъ пострадаха
тврды много отъ очеполъ. Въ
Египетскы-тъ градове, слѣпота-
та е увѣковѣчена като еднѣжъ за-
разителнѣ болѣсти отъ мръсны-тъ
навыцы на туземцы-тъ. Тя ся на-
мира често още и върху Сирійско-
то краеморіе. Въ стары-тъ врѣме-
на, очѣ-тъ на лица които сѣ ся
мразили, или отъ които сѣ ся
страхували, сѣ ся избождали, Сѣд.
16; 21. 1 Цар. 41; 2. 4 Цар. 23; 7.
Слѣпота-та ся е налагала нѣкой
пѣтъ като наказаніе, Быт. 49; 41.
Дѣян. 13; 6; и сѣ неіѣ Богъ запла-
щаваше Израїляны-тъ Втор. 28; 28.
На Еврей-тъ бѣ заповѣдано, отъ
человѣколюбивы-тъ Моисеевы за-
коны, да показватъ благосклон-
ность и уваженіе къмъ слѣпый-тъ,
Лев. 19; 14. Втор. 27; 18. Никой
който имаше тойзи порокъ не мо-
жеше да служи като священникъ,
Лев. 21; 18.

Спаситель-тъ нашъ чудесно из-
лѣкува много слѣпы, и случаи на
такыва които сѣ были слѣпороче-
ни и случаи на слѣпотѣ причине-
нѣ отсѣтнѣ. Въ тѣзи случаи е и-
мало двойно чудо; защото не само
органъ-тъ на зрѣніе-то ся излѣку-
ваше, но още и способность-та за
употрѣбленіе-то му, които обыкно-
венно ся придобыва само чрѣзъ
дългъ опытность, Мар. 8; 22—23.
Прикосновеніе-то до очѣ-тъ на слѣ-
пый-тъ, и помозваніе-то имъ съ
калъ, Мат. 9; 29. Іоан. 9; 6, не е
можало да има нѣкое дѣлѣтелно
или испѣлѣтелно дѣйствиѣ, но е бы-
вало само знакъ за исцѣленіе. Ис-
цѣленіе-то е бывало чудесно, чрѣзъ
силѣ-тъ Божіѣ.

Дума-та „слѣпота” ся употрѣ-
блява често зъ невѣжество и за-
блужденіе, особенно за нашъ-тъ

недостатъкът въ распознаваніе-то на духовны-тъ нѣща, Мат. 13; 44. 2 Кор. 4; 4. Злоупотребленіе-то на Божіѣх-тѣ милость умножава тѣзи слѣпотѣж, Іоан. 12; 40. Блажены сѣж очн-тъ които гледать най-първо къмъ Спасителя.

Смарагдъ, скъпоцѣненъ камень, зеленъ на гледъ; намиратъ ся е въ старо врѣме у Евѣиѣж; въ наше врѣме ся намира само въ Южнѣх Америкѣх, Исх. 28; 17. Іез. 27; 16. 28; 13.

Смерчѣ, 3 Цар. 19; 4, 5. Іов. 30; 1. Псал. 120; 1. Мнозина го мислятъ да е растеніе-то нарицаемо genista, което има жълтеникавы цвѣтове и горчивъ корень.

Смирненіе, противно-то на гордость-тѣ. Смирненіе-то често ся въхвалява въ Св. Писаніе, Прит. 13; 33. 16; 19, и Спаситель-тъ най-вече го прѣпорожча, Мат. 18; 1, и самъ си ни е оставилъ примѣръ отъ смиренности, Іоан. 13; 1—17. Фил. 2; 5—8. Смирненіе-то облагородява духа, и чловѣци-тъ въ грѣшно-то си состояніе грѣбва да го усвояватъ за основно начало въ живота си.

Смирна, 1. Единъ Іонійскій градъ, расположенъ на върха на

единъ заливъ въ западнѣх-тѣ частѣ на Малѣ Азіѣж, четиридесетъ мили на сѣверо-западъ отъ Ефесъ. Той е былъ единъ отъ най-богаты-тъ и най-силны-тъ градове въ онѣзи странѣж, и често посѣщаванъ отъ много Евреѣ. Още отъ рано тукъ е была основана Христіанска църква, която е една отъ седм-тъ църкви, които сѣж споменѣты въ Откровеніе-то Іоанново, Отк. 1; 41. 2; 8—11. И до днесъ той е цвѣтуещъ търговскій градъ, посѣщаванъ отъ чуждестранны корабы и многобройны кербаны изъ вѣтрѣшность-тѣ на Азіѣж. Отъ жители-тъ му, на брой 200,000, повечето сѣж немюсюлмани; за това Турци-тъ го наричатъ *Гурус Измиръ*, или Невѣрнѣх Смирнѣж. Той има дълбоко и широко пристанище, което, съ исключеніе на западнѣх-тѣ му странѣж, отвредъ другагдъ е забранено съ высокы и възвышены хълмища. Възъ тѣзи хълмища ся намиратъ малко-то останки отъ старыя градъ, между които е стадій-тъ (мѣсто-то за припусканіе коніе), дѣто, приказва ся, станжло мжечнѣ-то на Поликарпа — ученикъ-тъ апостолъ Іоанновъ и, твърдѣ вѣроятно, „Ангелъ-тъ на Ефескѣх-тѣ църкѣж,” Отк. 2; 8. Много пѣти Смирна е была опустошавана отъ землетресенія и пожари; мнозина погинухѣж отъ холерѣж прѣзъ 1831 год., и 60,000 измрѣхѣж отъ чумѣж прѣзъ 1824 г.; пакъ прѣдъ хубаво-то му мѣстоположеніе на тойзи градъ скоро ся забрави всяко нещастіе.

II. Една драгоцѣнна смола, която ся произвожда отъ едно дръво въ Африкѣж и Арабіѣж, отъ осем до деветъ крака високо. Дръво-то му е кораво и стебло-то трѣнливо. Разни видове е имало отъ това дръво и разны качества. Най-добро-то е влизало за еднѣх отъ съставны-тъ части въ масло-то за свято-то помазаніе, Исх. 30; 23, и ся е употребявало за благово-ніе, Есв. 2; 12. Псал. 45; 8. Пѣсн.

4; 6. 5; 5, 13; и за балсамосваніе мрътвы тѣла, Іоан. 19; 39. Мѣдрѣцѣ-тъ, които дошли отъ Истокъ да ся поклонять Христу, поднесли му смириѣж, Мат. 2; 11.

Въ Марк. 15; 23, ся споменува „вино смѣсено съсъ смириѣж,” което было поднесено Іисусу прѣди распятіе-то му, и назначено да улѣкчи мъжы-тъ на страданія-та му. У Евреѣ-тъ е было обычайно да даватъ такыва омателны питія на нѣкого, кога да го накажыть съ смъртно наказаніе, Прит. 31; 6. Нѣком сѣж прѣдполагали че „вино смѣсено съсъ смириѣж” у Марка не е сѣщо-то каквото „оцетъ размѣсенъ съсъ жлъчкѣж” у Мат. 27; 34. Тѣ прѣдполагать че вино размѣсено съсъ смириѣж е было поднесено Господу отъ чувство на състраданіе, за да не усѣти много силно мъжы-тъ отъ страданія-та си; а вино-то размѣсено съсъ жлъчкѣх-тѣж, отъ което той не щѣлъ да вкуси, му е было дадено отъ жестокосердіе. Но друго-то изясненіе вижда ся да е по-вѣроятно. Виж. **Жлъчка**.

Смоква. Смоковница-та расте много въ Палестинѣж, особенно въ пусты-тъ и каменисты-тъ мѣста, въ които малко вирѣжыть други растенія. Съ гѣсты-тъ си листіе-тя е добро осѣнително дръво.

Плодъ-тъ ѣ е доста здрава храна, и ся употребява въ всичкы-тъ Библейскы земи. Смоковница-та е была символъ на миръ и изобиліе, 3 Цар. 4; 25. Мих. 4; 4. Зах. 3; 10. Іоан. 1; 49—51.

Смоквы-тъ сѣж едно отъ най-красны-тъ и най-сладкы-тъ произведенія въ Палестинѣж, и за тѣхъ често ся говори въ Св. Писаніе. Първозрѣлы-тъ смоквы прѣди лѣто-то сѣж были на особеннѣх чести, Иса. 28; 4. Іер. 24; 2. Наум. 3; 12, ако лѣтны-тъ смоковницы и да раждать смоквы-тъ си по-изобилно, 4 Цар. 20; 7. Иса. 38; 21. Забѣлѣжительно е че на смоковницѣх-тѣж плодъ-тъ ся появява прѣди да ся развѣжыть листіе-тъ ѣ, и безъ да ся явява по неѣж цвѣтъ. Тя има, обаче, цвѣтъ прѣди да прозябне, но той е твърдѣ ситенъ и никакъ не излиза на-явѣ. Листіе-тъ на смоковницѣх-тѣж ся развивать толкова късно въ пролѣтъ-тѣж щото оправдаватъ думы-тъ на Христа: „Знаете че е близо лѣто-то,” Мат. 24; 32. Пѣсн. 2; 13.

Смола, Быт. 6; 14. 41; 3. 14; 10. Исх. 2; 3, зифтъ, асфалтъ, въ старо врѣме имало по Мрътво море, което отъ това ся нарекло Асфалтско. Тя изобилувала въ окръжность-тѣж на Вавилонъ, и ся употребявала за гориво. Ноевъ-тъ ковчегъ и Моисеевъ-тъ бѣхѣж на-

мазани съ смола; смола употребявали и кога съграждали Вавилонския стълб. Обыкновенно тя ся намира въ твердо състояние; но ако ся растопи и употребѣи за хорасанъ тя става корава като камыкъ. И днесъ още кога стане землетресение Мрътво море исхвърля смола на брѣгове-тъ си. Виж. **Море III.**

Смърть, въ Св. Писаніе значи, *прво*, отлжжение на душѣ-тъ отъ тѣло-то; това е *прва-та смърть*, Быт. 23; 44; *второ*, отчужденіе-то ѣ отъ Бога, 1 Іоан. 3; 44; *третє*, второ-то умираніе, т. е. вѣчно осужденіе. Смърть-та е едно наказаніе което Богъ наложилъ на Адама, за неговъ-тъ грѣхъ, Быт. 2; 17. 3; 19. Всички-тъ Адамови потомци, като рожбѣ на единъ законопрѣстѣжникъ, сѣ грѣшници; и стѣдователно вси-тъ сѣ осуждени да умирають. Хъ-чтосъ е "нашъ-тъ животъ." Всички-тъ вѣрующіи имать дѣлъ въ този животъ, и духовно и вѣчно. Спаситель-тъ е унищожилъ жило-то на смърть-тъ, и на второ-то негово пришествіе вси-тъ истински Христіани ще въскрѣснѣтъ, за да живѣять животъ вѣченъ.

Человѣци-тъ когато умирають съ естественнѣ смърть губять дыханіе-то си, *издъхаватъ*. Пс. 104; 29; вращають ся въ прѣсть-тъ си, Быт. 3; 19. Еккл. 12; 7; душа-та съблича тѣлесно-то облѣкло, 2 Кор. 5; 3, 4, напуска хажинѣ-тъ си, т. е. земно-то си селеніе, 2 Кор. 5; 1. 2 Пет. 4; 43, 44. Умираніе-то на вѣрующій-тъ ся зове *сѣла* или *умираніе въ Христа*, 4 Сол. 4; 44.

"Смърть" нѣкой пѣтъ има други значенія; тя означава нѣкое голѣмо злощастіе, или належащѣ опасность, като гоненія, мѣженія, 2 Кор. 1; 10. "Врата-та на смърть-тъ," Іов. 38; 47, означава невидимый-тъ свѣтъ на почившы-тъ. Въ едно прѣсно значеніе дума-та смърть означава равнодушіе-то на неліцемерны-тъ Христіани къмъ

искушенія-та на грѣшны-тъ свѣтъ, Кол. 3; 3.

Снѣгъ, често ся споменува въ Св. Писаніе заради бѣлихъ-тъ си, Пс. 4; 6. Числ. 12; 10. 4 Цар. 3; 27. Псал. 51; 7. Псал. 1; 18, и омывателно-то 'си свойство, Іов. 9; 30. Думы-тъ, "както прохлада-та на снѣгъ-тъ въ врѣме жетвенно," Прит. 25; 43, загатлювать употребленіе-то на снѣга за приготовленіе студены питія за жатвари; а въ думы-тъ "както снѣгъ лѣтно врѣме," Прит. 26; 1, валеніе-то на снѣгъ лѣтъ, като нѣщо неестественно и несвоеврѣменно, ся сравнива съ честь-тъ, конто безъ прилижъ ся излива възъ глупый-тъ. И днесъ въ Дамаскъ, Бейрутъ и Египетъ доносятъ лѣтъ снѣгъ за проданъ отъ Ливанскы-тъ планины. Рѣдко ся е случавало да пада дебелъ снѣгъ въ Палестинѣ, и да трае за дълго врѣме въ ниски-тъ мѣста, 2 Цар. 23; 20. Като всеко друго въ природѣ-тъ, снѣгъ-тъ ся приписва на рѣжъ-тъ Божій, Псал. 147; 16, 47.

Сова. I. Една Сирійска страна, чийто царъ ратува съ Саула и Давида, 1 Цар. 44; 47. 2 Цар. 8; 3. 10; 6. Вижда ся да не е отстоялъ далечъ отъ Дамаскъ, и да е обемать градъ-тъ Емаѣ-Соваж, който Соломонъ бѣше прѣвзѣлъ, 2 Лѣт. 8; 3, даже и да ся простиралъ къмъ Евфратъ, 2 Цар. 8; 3.

II. Египетскы-тъ царъ който ся сѣюзи съ Осіѣ, Израилския царъ, но не можѣ да въпре Ассирійския царъ, който прѣвзѣ Самарій и сѣбори Израилско-то царство, прѣди Р. Х. 721 г. 4 Цар. 17; 1. Вижъ **Фараонъ**. Вѣрва ся, Сова да е Севехъ или Савакко II, въ всеобщъ-тъ исторіѣ, второй-тъ царъ на Евіопскъ-тъ или двадесетъ и петъ-тъ династіѣхъ и прѣдшественникъ-тъ Омраковъ. Неотколѣшны открытія въ Ниневій идѣтъ да ны освѣтятъ върху единъ твердъ забѣлѣжителенъ фактъ, който силно под-

твердява Св. Исторіѣ. Библия-та ни казва, че Египетъ и Ассирія имали често помежду си войны, и че Сова е воювалъ съ Салманасара. Подиръ войнѣ слѣдва миръ; и като Библия-та ны приготвя да прѣположимъ че договори за миръ ся сключавали, Ассирійскы-тъ развалины идѣтъ да засвидѣтельствуютъ сѣществованіе-то имъ. Единъ станѣжъ, който вижда ся да е была мѣсто-то дѣто разны записки сѣхъ ся държали, сѣхъ открьли между останки-тъ отъ неотдавна заровеный Сеннахыримовъ дворецъ; и между другы-тъ печати, конто намѣрили въ неѣхъ, былъ Сововый печать, добръ познатъ на ученицы по Египетскы-тъ останки отъ старинѣхъ. Този печать былъ ударенъ, споредъ тогавашный-тъ обычай, на единъ късъ чистѣхъ калѣ, който носилъ и отпечаткъ отъ Ассирійскыя царекый печать; отдѣто ставя вѣроятно че между два-та народа договоръ е былъ направенъ.

III. Кукумявка; една нечиста птица, Лев. 11; 46. Втор. 14; 15.

Согалъ (лисица, или чакала), **Земля-та**, едно окръжіе къмъ което ся оплѣти едно отъ три-тъ тѣла грабители Филистимцы отъ Михмасть, 1 Цар. 13; 17. Вѣроятно то бѣ сѣщо-то окръжіе наречено земля-та Саалимъ, 1 Цар. 9; 4, и не далечъ отъ Веелъ.

Содомъ, градъ въ Іорданскъ-тъ околностъ, и приврѣменно мѣстопрѣбываніе Лотова, Быт. 13; 10—13. 14; 12. Поради огромны-тъ му вины и пороцы, Богъ го разорилъ съ огнь отъ неба-то, Быт. гл. 19. Поляна-та Сиддимъ, дѣто този градъ ся е намиралъ, е была пріятна и плодovitа; но бѣ изгорена, и по-напоконъ, споредъ както вѣобще ся вѣрва, наводнена отъ водѣ-тъ на Мрътво море, или Содомско-то езеро. Виж. **Іорданъ**, и **Море III**. Пророци-тъ, като заплашвать нѣкои страны съ бѣдствія, споменувають Содомъ и Гоморрь, и прѣдсказвають че и онѣзи страны ще бѣдѣтъ така опустошены, изсушены и обезлюдены, Іер. 49; 48. 50; 40, че ще ся покрѣйжѣтъ съ трънѣ и бодилы, и ще изгорять отъ жупелъ и соль, дѣто нищо не ще може да ся посади и посеѣ, Втор. 29; 23. Амос. 4; 11. Разореніе-то на Содомъ и Гоморрь ся счита за най-забѣлѣжително Божіе наказаніе, и служи за огледало, въ което онѣзи конто безгрѣшно плуѣтъ въ грѣхъ и развратъ гледать на сѣдѣниѣхъ-тъ си. Име-то Содомъ ся дава въ Отк. 11; 8, на голѣмый-тъ и развратенъ градъ антихристовъ.

Соколъ, хищна птица отъ родѣтъ на ястребы-тъ, която бѣва нѣколко видове. Моисей ѣхъ объяви за мръснѣ, Лев. 11; 11. Втор. 14; 13. Виж. **Птицы**. Соколы-тъ е извѣстнѣрно дългогледѣ. Іов. 28; 7.

Сокхоеъ, *колибы*, I. Мѣсто въ Іорданскъ-тъ долини и не далечъ отъ Явокъ, дѣто Іаковъ на връщаніе отъ Месопотаміѣхъ распѣхъ шатры-тъ си, Быт. 33; 47. По-послѣ Іисусъ Навинъ даде на Гадово-то племе градъ-тъ който бѣ съграденъ тукъ, Ис. Нав. 13; 27. Геденъ сдроби по-личны-тъ Сокхоескы мажѣ съ трънѣ и гложіе, защото, когато гонеше Мадямцы-тъ, тѣ му отговориѣхъ высокомѣрно, Сѣд. 8; 5. Това мѣсто, вижда ся, да е было на источнѣ-

тѣ странѣ на Иорданѣ; но възможно е да е было на западнѣ-тѣ, при мѣсто-то което днесъ ся нарича *Сакутъ*, Сравни 3 Цар. 7; 46. Псал. 60; 6.

II. Мѣсто-то дѣто Израилѣи-тѣ най-първо расположижъ станѣ, на пѣтя си изъ Египетъ, Исх. 12; 37.

Сокхоу-веноу, *колыбы-тѣ на дщери-тѣ*, 4 Цар. 17; 30, единъ прѣдмѣтъ на който Вавилонци-тѣ ся кланяхъ идолопоклонически: идолъ; или, споредъ нѣкои си, колыбы въ които Вавилонскы-тѣ жени блудодѣйствували за въ честь на Милитъ, Ассирийскѣ-тѣ Венерѣ.

Соломонъ, *миренъ*, сынъ и прѣемникъ Давидовъ, роденъ отъ Виесавее, прѣди Р. Х. 1033 год. Пророкъ Нааанъ го нарича *Гедидѣ*, което ще ся рѣче, "любезенъ Господу," 2 Цар. 12; 23. Той бѣ сынъ на обѣщаніе, 4 Лѣт. 22; 9, 10. На осемнаесетгодишенъ възраст Соломонъ възсѣднѣ бащинѣ си прѣстолъ, на който братъ му Адонія бѣше посѣднѣлъ да го обсеби. Въ Св. Писаніе нѣй сръшамъ усърднѣ-тѣ му и набожнѣ просбѣ къмъ Всевышнѣ за прѣмъдрость, която да го удостои да управлява честито великѣ Израилскѣ народъ; и надареніе-то му съ тѣзи прѣмъдрость, и много други благи, Мат. 6; 33. Несравняемо-то му знаніе и остроуміе го направихъ прочутъ по цѣль истокъ; и до днесъ още ся славѣ за тѣзи свои качества. Той бѣ убогодѣтелствованъ съ всяко врѣменно щастіе. Неоспоримо-то му владычество ся простираше отъ Евфратъ до "Египетскѣ-тѣ рѣкѣ." Палмира въ пустынѣ-тѣ и Есіонъ-гаверъ при Червено море бѣхъ неговѣ. Съ сѣгражданіе-то храма на Іеовѣ, той испълни Давидово-то намѣреніе. Много други обществени и частны работы бѣхъ извършени прѣзъ славно-то му царуваніе. Той разви еднѣ ползотелнѣ търговіѣ съ Тиръ, Египетъ, Арабіѣ, Индіѣ, и Вавилонъ,

отъ плодове-тѣ на којѣто той и цѣла-та страна обогатѣ. Соломонъ бѣше прѣмъдрѣ-тѣ, най-богатѣ-тѣ, и най-щастливѣ-тѣ человекъ. По отъ искушенія-та, които вървятъ купно съ това щастіе, той ся отпуснѣ, възгордѣ ся, и забрави Бога; прѣдаде ся на всяко сладострастіе; остави женѣ-тѣ си, и сѣтнѣ и той ги придружи, въ мерзостно идолопоклонство; тѣй изгуби благодѣніе-то Божіе. Пакъ божественна-та милость не го остави; той изново трѣгнѣ въ правѣ пѣтъ, и ни остави доказателства за покаяніе-то си и плодове-тѣ отъ опытность-тѣ си въ богодѣхновеннѣ-тѣ си писанія. Царуваніе-то му трая четиридесетъ години, 1013—975 год. прѣди Р. Х., и, като исключимъ злины-тѣ отъ единъ лошъ примѣръ и извѣмѣрны данѣцы, то бѣ мирно и благоприятно за народа. Историѣ-та му е по-накратко написана отъ Давидовѣ-тѣ, 3 Цар. 1; 11. 2 Лѣт. гл. 1—9; но, много нѣщо можемъ ся научи за него отъ писанія-та му, особенно отъ книгѣ-тѣ Еккліастѣ. Нищо не ни показва толкозъ силно слабостѣ-тѣ на човѣческо-то естество, даже когато е придружено и съ дълбоки познанія и остроуміе, опасности-тѣ на щастіе-то, или недостатъчностѣ-тѣ на всяко земно благо за да удовлетвори човѣчески-тѣ нужды.

Соломоновѣ-тѣ писанія сѣ были отъ естествено, философско и нравственно съдържаніе. Той изрѣче три тысящѣ притчы; и пѣсни-тѣ му бѣхъ тысяща и пѣтъ; и говори за дървета, — за скотове, и за птици, и за гадове, и за рыбы, 3 Цар. 4; 32, 33.

Соломонови-тѣ водоеми, Екк. 2; 6. Това име обема старѣ-тѣ постройки които сега тѣй ся наричатъ, и сѣ двѣ или три мили на юго-западъ отъ Виесемъ. Тѣ сѣ три голѣми водоеми (щери) положи-

ни единъ надъ другъ, и сѣградени отъ голѣми камени. Вода-та която ся събирала въ тѣхъ, ся прѣкарвала, посредствомъ единъ водопроводъ, въ Виесемъ и Іерусалимъ. Горній-тѣ водоемъ е 380 кр. дълъ, срѣдній-тѣ 423, и долній-тѣ 582 крака. Тѣхна-та срѣднѣ широчина е 200 кр., а дълбочина-та имъ 38 кр. По настоящемъ ако и да съдържатъ малко водѣ, тѣ сѣ отъ голѣмѣ важность за Виесемъ. Водопроводъ-тѣ, който докарва водѣ отъ тѣзи водоеми въ Іерусалимъ, крѣтосва долиня-тѣ Енимъ, подъ юго-западнѣя жгѣль на Іерусалимскѣ-тѣ стѣнѣ, извива около южнѣ-тѣ странѣ на горѣ-тѣ Сіонъ, и възвива къмъ сѣверъ пакъ въ градъ-тѣ.

Солунъ е единъ градъ и пристанище въ южнѣ-тѣ часть на Македоніѣ, разложенъ при Солунскѣ-тѣ заливи. Когато Емилиѣ Павелъ завоева Македоніѣ, и ѣхъ раздѣли на четири окръжїѣ, Солунъ станѣ столица на второ-то окръжїе, и сѣдалище на единъ окръженъ управитель и квесторъ. Въ старо врѣме той ся наричалъ *Ферма*. Жители-тѣ му были Грѣци, Римляни, и Евреи, отъ които Апостолъ Павелъ обѣрнѣ голѣмо множество. Евренѣ-тѣ сѣ были многобройни въ Солунъ, дѣто Павелъ, прѣзъ 52 год. подиръ Р. Х., проповѣда три сѣботы наредъ въ сѣборище-то имъ. Нѣколко Еврен и много язычници пригърнѣхъ евангеліе-то; но другѣ-тѣ Еврен злѣ ся отнесохъ съ апостолѣ-тѣ, и заобиколихъ домѣ-тѣ дѣто мисляхъ че живѣе. По братѣ-та тайно испратихъ Павла и Силѣ въ Беріѣ, дѣто послѣднѣ-тѣ ся отървахъ отъ врагове-тѣ си, Дѣян. гл. 17.

Когато Павелъ трѣгнѣ отъ Македоніѣ за Аѣниѣ и Коринѣ, той остави Тимоѣея и Силѣ въ Солунъ да утвърдятъ въ вѣрѣ-тѣ онѣзи, които бѣхъ обѣрнѣти чрѣзъ служеніе-то му. По-послѣ-

той отправи двѣ-тѣ си посланія до Солунскѣ-тѣ церквѣ.

Солуняни, Писаніе къ Солуняномъ, I. и II. Тѣзи посланія бѣхъ най-раннѣ-тѣ Павловѣ посланія, и бѣхъ отправени отъ Коринѣ въ 52 и 53 год. Въ първо-то си посланіе Павелъ ся радва надъ Тимоѣево-то радостно извѣстіе върху вѣрѣ-тѣ на Солунскѣ-тѣ Христїани; и ги укрѣпѣва противъ гоненія-та и искушенія-та които ще сръщижѣ, съ разискуваніе-то на чудесно-то свидѣтелствъ Божіе за истинѣ-тѣ на евангеліе-то, Сол. 1; 5—10. Понататѣкъ той описва характера на евангелскѣ-тѣ проповѣдници 2; 1 до 3; 13; святость-тѣ на евангелскѣ-тѣ заповѣди, 4; 1—12; и въскрѣсеніе-то на Христа и людѣ-тѣ му, 4; 13 до 5; 41. Останѣла-та часть отъ посланіе-то ся състои отъ практичны утѣшанія.

Съ второ-то си посланіе, той изважда Солуняни-тѣ отъ нѣкои заблужденія, особенно отъ заблужденіе-то върху второ-то Христово пришествіе. Това пришествіе, той казва, ще ся прѣдшетствува отъ "човѣкъ-тѣ на грѣхъ-тѣ," "сынъ-тѣ на погубель-тѣ," "на когото идваніе-то е по дѣйствието на Сатанѣ съ всякѣ силѣ и знаменія и чудеса лъжовны;" който ся облича незаконно съ божественнѣ власть надъ церквѣ-тѣ, и "ся противи и прѣвѣзноси ся повече отъ всякого който ся нарича Богъ." Точно-то изпълненіе въ Римскѣ-тѣ церквѣ на тѣзи прѣдричанія, които при прѣвѣ погледъ ся виждатъ противны на човѣчески-тѣ очакванія, доказва че Апостолѣ-тѣ е писалъ по вдѣхновеніе Божіе.

Соль. Употрѣбленіе-то на соль-тѣ за да спазва отъ вмириваніе, или да дава вкусъ на ястїе-то, Іов. 6; 6, е твърдѣ добрѣ познато, и това нѣйно употрѣбленіе ся припознава въ разны-тѣ стихове на Св. Писаніе дѣто ся споменува за соль-тѣ: както напр. въ чудесно-

то исцѣленіе на источникъ-тъ, 4 Цар. 2; 21; въ посоланіе-то на приносы-тъ изгорены връзъ Божій-тъ олтарь, Лев. 2; 13. Іез. 43; 24. Мар. 9; 49; и употребленіе-то ѝ въ священный-тъ темияъ, Исх. 30; 35. Тѣй сѣщо добри-тъ хора сѣ "солъ-та на земѣ-тъ," Мат. 5; 13, и благодать или истинна мѣдрость е солъ-та на языкъ-тъ, Мар. 9; 50. Кол. 4; 6. Виж. и Іез. 46; 4. Посѣваніе еднѣ земѣ сѣ солъ означава пейно-то съвършено неплодородіе и пустотѣ; положеніе което често ся описва въ Библиѣ-тъ, чрѣзъ намеканія на странѣ-тъ на Содомъ и Гоморрь, чѣто земя е напоена съ солъ, или покрита съ тинавы и блатовити мѣста, Втор. 29; 23. Іов. 39; 6. Іез. 47; 11. Соф. 2; 9.

Солъ-та е знакъ тѣй сѣщо на вѣчностъ и нерастлѣніе. Тѣй напр. сѣ казвали за еднѣ завѣтъ, "Това е вѣченъ завѣтъ на солъ прѣдъ Господа," Числ. 18; 19. 2 Лѣт. 13; 5. Тя е знакъ и на гостопріемство; и на вѣрностъ който слугы, приятели, гости и чиновници дължатъ на тѣзи, които ги поддържатъ или покаятъ на грѣпѣжъ. Управители-тъ на области-тъ отгатыкъ Евфратъ въ писмо-то сѣдо царъ Артаксеркса казвать му, "А понеже ся хранимъ отъ палатѣ-тъ", и прч. което на Халдейскій е, "Понеже сме насолени съ солъ-тъ на палатѣ-тъ," Езд. 4; 14.

Долъ-та на Солъ-тъ. Това мѣсто ся е прочуло отъ побѣды-тъ на Давида, 2 Цар. 8; 13. 4 Лѣт. 18; 42. Псал. 60, и на Амасіѣ, 4 Цар. 14; 7, нанесены надъ Едомцы-тъ. Нѣма съмнѣніе че това име означава широкѣ-тъ и дълбокъ долиниъ Ел-Горъ, която ся протака около осемъ мили на югъ отъ Мъртво-то Море и достига до тибшираны-тъ скалы на име Акрабимъ. Както цѣла-та тази страна, това мѣсто има бѣлѣзы на вулканическо дѣйствиѣ, и прилича на съвършеннѣ пустотѣ. Понѣкога горчивы-тъ

воды на Мъртво-то море го прѣливать и ся издигатъ до петнадесетъ крака высочинѣ. Дървета-та, които вода-та, когато прѣлѣе, исхвърля по краища-та на долиниѣ-тъ, сѣ до толкова напоены съ солъ щото не могатъ да горятъ; и на сѣверо-западнѣ-тъ странѣ на долиниѣ-тъ има една планина отъ солъ. Понѣкогда поляна-та, сѣ бѣлѣе отъ солъ-тъ; а понѣкогда има мочорливы мѣста или мѣтны блатѣ. Южна-та ѝ частъ е отчасти покрита съ миркинны и тръливы дракы. Нѣкои пѣтници сѣ намѣрили потѣзи поляниѣ пѣсчны трапища въ които камилы и коніе сѣ лотѣжили и изгубили, Быт. 14; 10. Соф. 2; 9. Виж. **Иорданъ и Море Ш.**

Сонатръ, Беріанскій Христіанинъ, който придружаваше Павла отъ Гръціѣ за въ Малѣ-Азіѣ, Дѣян. 20; 4. Мысли ся да е былъ Павловый-тъ сродникъ, който въ Рим. 16; 21 ся нарича Сосинатръ.

Сорикъ, долъ-тъ, дѣто Далида живѣеше, не далечъ отъ Сарайъ и Есѣаолъ, Сѣд. 16; 4. Зимѣ и прѣзъ пролѣтъ той былъ корыто на еднѣ рѣкѣ, която текла отъ сѣверо-западнѣ-тъ частъ на Іудѣ, прѣзъ земѣ-тъ на Данъ и Филистимцы-тъ, и ся втичала въ Сѣрѣдиземно море. Иеронимъ споменува едно село Сорикъ, което ся намирало въ това окръжїе. "Избранна-та лоза" въ Быт. 49; 11. Псал. 5; 2. Іер. 2; 21, на Еврейскій "Лоза-та Сорикъ," е была еднѣ видъ лоза която раждала дребно, много сладко и почти безъ сѣмкы гроздіе. Може отъ име-то на тѣзи лозѣ да ся е нареклъ долъ-тъ Сорикъ.

Сосинатръ. Вижѣ **Сонатръ.**

Сосенъ, пачалникъ на Коринѣско-то съборище, когото язычници-тъ бѣхъ когато Еврей-тъ заведохъ Павла при исправника Галліона, Дѣян. 18; 17. Той е былъ, вижда ся, вождь-тъ на Еврей-тъ, които бѣхъ ся подигали противъ Павла. Не ся знае да ли е былъ

обърнѣтъ въ Христіанство-то и да ли е сѣхій-тъ "братъ Сосенъ," който ся споменува въ 1 Кор. 1; 4.

Софаръ, еднѣ отъ трима-та Іововы приятели, родомъ отъ едно неизвѣстно мѣсто наречено Наамѣ. Той ся яява само дваждѣ въ разговорѣ-тъ, еднѣжъ по-малко отъ другари-тъ си, чѣто чувства той сподѣля съ по-строга сѣжденіе противъ Іова, Іов. 2; 11. 11; 20.

Софонія, І., потомѣкъ Кааовъ, отъ сѣдно-то Левіево поколѣніе, 4 Лѣт. 6; 36.

II. Деветый-тъ по рѣдъ малѣкъ пророкъ, отъ племе-то Симеоново. Той пророкуваше въ начало-то на царѣ Іосіево-то царуваніе, прѣди въвежданиѣ-то на прѣобразованіѣ-та отъ този добръ царъ, 2 Лѣт. 34; 3. Соф. 1; 4, 5; дѣто ще ся рече нѣщо около 630 год. прѣди Р. Х., а разрушеніе-то на Ниневіѣ, прѣдеказано въ Соф. 2; 13, ся случи въ 625 год. прѣди Р. Х. Пророчество-то му е написано въ три главы, отправены противъ Іудины-тъ идолопоклонницы, околны-тъ идолопоклоннически народы, и противъ нечестивы-тъ управители, священники, и пророцы. То заключавѣ съ утѣшителны обѣщанія отъ евангелскы блага. Слогъ-тъ му е приличенъ на слогъ-тъ на Іереміѣ, който прѣзъ пѣрвѣ-тъ половинѣ отъ живота си бѣ съврѣмникъ на Софоніѣ. Последнѣ-та исторія на Софоніѣ е неизвѣстна.

III. Еднѣ священникъ прѣзъ разбъркано-то царуваніе на царѣ Седекій, който често имаше съобщеніе чрѣзъ него съ пророка Іереміѣ. Той бѣ еднѣ отъ плѣнници-тъ, които бѣхъ убити отъ Вавилонскій-тъ царъ въ Ривлѣ, 4 Цар. 25; 18—21. Іер. 21; 4. 29; 25, 29. 37; 3. 52; 24—27.

Сохо, І., 3 Цар. 4; 10, градъ разложенъ въ Іудинѣ-тъ долиниѣ, при Азизѣ, знаменитъ по битвѣ-тъ между Давида и Саула отъ еднѣ странѣ и Филистимцы-тъ

отъ другѣ, 4 Цар. 17; 4. Той быде укрѣпенъ отъ Ровоама, но послѣ быде прѣвзѣтъ отъ Филистимцы-тъ, 2 Лѣт. 14; 7. 28; 48.

II. Планинскій градъ въ Іудѣ, на юго-западъ отъ Хевронъ, Исх. 15; 48. Дрѣ Робинсонъ намѣрилъ слѣды отъ тѣзи двѣ мѣста, подъ име-то *Суейке*, или *Шавке*.

Сочива, 2 Цар. 17; 28. Дан. 4; 12, 16, общо име за грахъ, бобъ, и другы подобны плодове.

Спасеніе, въ точнѣ-тъ смыслѣ на думѣ-тъ, ще рече избавленіе; и въ тѣзи смыслѣ дума-та ся употребява да означава приврѣменно избавленіе, побѣда, 4 Цар. 4; 45. Но понеже душевно-то избавленіе отъ грѣхъ-тъ и смъртъ-тъ, чрѣзъ Спаситель-тъ, Мат. 4; 21, е много по-големо спасеніе, дума-та ся употребява най-повече въ тѣзи нравственнѣ и духовнѣ смыслѣ, и подъ неѣжъ ся разбира не само това избавленіе, но и слѣдствіѣ-та му, вѣченъ животъ и блаженство въ царство-то на Господа нашего, 2 Кор. 7; 10. Еф. 4; 13. То праведно ся нарича "големо спасеніе," Евр. 2; 3.

Еврей-тъ рѣдко употребявать просты изрѣченія, но често употребявать отвѣдѣнны думы. Тѣй напр., намѣсто да кажѣтъ, Богъ ги пазѣ и защищавѣ, тѣ казвать, Богъ е тѣхно-то спасеніе. И така, гласъ на спасеніе, вѣсть на спасеніе, канара на спасеніе, щитъ на спасеніе, рогъ на спасеніе, дума на спасеніе, и прч., сѣ еднозначащы думы съ гласъ който извѣстѣява избавленіе; радость-та който человекъ усѣща когато избѣгне отъ нѣкоѣхъ голѣмѣхъ опасностъ; канара-та дѣто нѣкой прибѣгва, и е въ безопасность; щитъ-тъ който брани отъ нападеніе-то на непріятель-тъ; рогъ-тъ или лучѣ-та на славу, на щастіе и спасеніе, и пр. Така, да ся изврши голѣмо спасеніе въ Израиль ще рече да ся

освободи Израиль отъ нѣкоихъ належащихъ опасность, да ся спешитъ нѣкоихъ голѣмъ побѣдъ надъ неприятелями-тѣ.

“Одежды на спасеніе,” Иса. 61; 40, “ся относя на великолѣпны-тѣ одежды които ся носятъ въ праздничны дни. Това изрѣченіе ся употребява въ прѣносенъ смыслъ да означи прииманіе-то на нѣкоихъ явнихъ добринъ отъ Бога, като напр. избавленіе отъ голѣмъ опасности.

Спаситель е една дума, която ся прилата прѣимущественно на Господа нашего Иисуса Христа, защото, споредъ Ангелскы-тѣ думы, той дойде на земь-тѣ за да “спасе людие-тѣ си отъ грѣхове-тѣ имъ,” Мат. 1; 21; заради това Той быде нареченъ Иисусъ, което же ся рече Спаситель, Иоан. 4; 42. Дѣян. 4; 15. 5; 31.

Сребро, драгоценъ металлъ, който отъ всички народы ся употребява особенно за монеты. Въ Св. Писаніе за прѣвъ лѣтъ ся споменува въ исторіи-тѣ на Авраама, Быт. 13; 2. 20; 16. 23; 16. То ся употребяваше въ постройеніе-то на скиний-тѣ, Исх. 26; 19, 32, и на храмъ-тѣ, 1 Лѣт. 29; 4. Като ерѣдетво за търгуваніе, Еврей-тѣ въ старо врѣме не го употребявали за монеты, но го теглили. Прѣвъ врѣмена-та на Н. Завѣтъ е имало монеты. Виждѣ Сикль и Пары.

Сребърникъ, Быт. 20; 16. 37; 28. Мат. 26; 15. Несмыслино той е былъ сжщій-тѣ сикль. Виждѣ Сикль.

Стада, виж. Овца.

Стадій, Гръцка, или Римска мѣрка. Виж. Таблицъ за мѣркы-тѣ, и пр.

Стакти, една отъ четыри-тѣ составны части на теманъ-тѣ, Исх. 30; 34, 35. Нѣкои си искатъ да каажтъ че е клѣй-тѣ зовимъ *Сто-ракс*; но въобще ся мысли да е най-чиста-та смирна; и като Еврейска-та дума значи капкѣ, вижда ся че е смирна-та която сама

капи отъ дърво-то си. Тѣй Плиній, като говори за дървеса-та, които даватъ смирнѣ, продължава, “прѣди да ся нацѣпятъ тѣ испущатъ единъ видъ клѣй нареченъ Стакти, който ся прѣдпочита отъ всѣхъ другъ смирнѣ.

Станъ, становище. Тѣзи думы обыкновенно ся относятся на мѣста-та, дѣто Израилѣи-тѣ ся спирахъ въ пѣтешествіе-то си отъ Египетъ до Ханаанъ; и много стихове на Левитскы-тѣ законъ ся относятся на нѣща, направлены въ станъ-тѣ или вѣнъ отъ него. Цѣло-то число на народъ-тѣ е было 600,000 воюущи мжжіе, освѣнъ старцы-тѣ, жены-тѣ и дѣца-та, Числ. 1; 2; и е было раздѣлено на четыри тѣла, така наредены цото да окружають скиний-тѣ откъмъ четыри страны, и всякое тѣло подъ едижъ общъ хоругвъ, Числ. 2; 3. Начинъ-тѣ по който това множество народъ ся е нареджало, съ най-свършенъ порядкъ и съ покорность, трѣба да възбужда общо удивленіе. Валаамъ, като стоеше на Моавскы-тѣ върхове, гледаше величественно-то зрѣлище съ удивленіе и съ ужасъ: “Колко сж красни твои-тѣ шатъри, Іакове!” Числ. 24; 5.

Редъ-тѣ за мѣстеніе-то на Израилско-то множество отъ едно становище на друго ся описва подробно въ Числ. 9; 10. Имена-та на 41 станове ся даватъ въ Числ. гл. 33; отъ первый-тѣ въ Рамесій, прѣвъ Априлій 1491 год. прѣди Р. Х., до послѣдній-тѣ върху брѣгъ-тѣ на р. Иорданъ, 40 години по-послѣ. Виж. Исходъ.

Пѣтешествици-тѣ въ пустыни-тѣ имать обычай да въздигатъ шатъры-тѣ си въ срѣдъ-тѣ на единъ кръгъ, образуванъ отъ камилы-тѣ имъ и отъ нѣща-та имъ, който да имъ служи като прѣграда срѣщо едно нападеніе. По едижъ подобенъ начинъ располагахъ станове-тѣ си и голѣми кербани и войски, 1 Цар. 26; 5.

Старѣйшины Израилеви, начальници на племена-та, които, прѣди Еврей-тѣ да ся населятъ въ Хананаскѣ-тѣ земь, имали власть надъ домочадіа-та си. Моисей и Ааронъ сж ся докарвали съ старѣйшины-тѣ като съ народны прѣдставители, Исх. 3; 16. 4; 29. 12; 21. Когато быде даденъ законъ-тѣ, Богъ заповѣдалъ Моисею да земе съ себе си седмдесетъ-тѣ старѣйшины, съ Аарона, Надава и Авіуда, за да свидѣлствувать, Исх. 24; 1, 9. Всякога отпослѣ Еврейскы-тѣ народъ е припознавалъ седмдесетъ или седмдесетъ и двама старѣйшины, по шестима отъ всѣко племе.

Защото Еврей-тѣ сж имали старѣйшины, затова и Христіанската Церква въ първы-тѣ си врѣмена, е наричала учители-тѣ си старѣйшины, или презвитеры, Дѣян. 20; 17, 28. 1 Пет. 5; 1. 2 Иоан. ст. 1. Тит. 1; 5, 7.

Статиръ, Мат. 17; 27, Римска монета равна на четыри динари.

Стахій, Павловъ ученикъ който ся споменува въ Рим. 16; 9. Отъ името-то му ся познава че той е былъ Гръкъ, който е живѣлъ въ Римъ.

Степени. Въ Псалмы-тѣ, отъ Пс. 120 до Пс. 134, виждамы да ся употребява, като заглавіе на всѣхъ Псаломъ *Пѣснь на степени-тѣ*. Какво означава това заглавіе достоверно не е извѣстно; тѣлкователи-тѣ на Св. Писаніе го тълкувать различно. Нѣкои мыслятъ че пѣсни на степени-тѣ сж были Псалми-тѣ, коити Израилѣи-тѣ пѣяли когата сж отивали на поклоненіе въ Иерусалимъ. Други пакъ мыслятъ че дума-та *степени* тука ся относятся на ритмы-тѣ въ стихове-тѣ.

Стефанъ, первоизбранный-тѣ отъ седмъ-тѣ діаконы, избраны отъ Иерусалимскѣ-тѣ церквѣ, който ся отличил между тѣхъ като “человѣкъ исполненъ съ вѣржъ и съ Духъ Святъ.” Отъ името-то си ся познава че е былъ Еллинистъ Е-

врейнъ, (виждѣ Еллинистъ), избранъ най-много защото е зналъ языкъ-тѣ, мнѣнія-та и обычаи-тѣ на Гръцы-тѣ, Дѣян. гл. 6. Съ великы-тѣ си дѣла и необоримы доказательства, той си навѣ най-вѣржъ враждебность; набѣденъ въ богохуліе и расколъ, той бѣ изведенъ прѣдъ Синедрионъ-тѣ. Защителна-та му рѣчь, която може отъ части да е записана, ясно и исторически показва че Христіанство-то е было истинско-то развитіе на Моисеевж-тѣ вѣржъ и исполнителъ-тѣ на всичкы-тѣ ѣ образы и пророчества; и че противници-тѣ на Христіанство-то сж были чада-та и подражатели-тѣ на онѣзи коити сж стоели срѣщо истиннѣ-тѣ вѣржъ. Разярены-тѣ му слушатели го убихъ, едно сѣдилище ся обрѣнъ на едижъ мятежнѣ тѣлжъ. Сравни Иоан. 18; 31. Съ Христово великодушіе той прости убійцы-тѣ си, и умрѣ верѣдъ камни-тѣ имъ, съ очи обрѣнжы къмъ Спаситель-тѣ стоящъ отдѣсно на Бога, Дѣян. гл. 7. Слѣдствіа-та отъ Стефановж-тѣ смъртъ объясняють думы-тѣ Тертуліановы: “Крѣвъ-та на мжченицы-тѣ е сѣмѣ-то на церквж-тѣ,” Дѣян. 8; 1, 4. 11; 19—21. Августинъ забѣлѣжава че обращеніе-то и служеніе-то Павлово ся дължи на Стефановж-тѣ молитвжъ. Павелъ, родомъ Кыликіецъ, Дѣян. 6; 9. 22; 3, несмыслино е почувствовалъ силжъ-тѣ на Стефановж-тѣ доказательства въ прѣпирни-тѣ коити станжхъ прѣди да го запржтъ; и нѣколко години послѣ Павелъ казва че приожетствовалъ на мжчениковж-тѣ смъртъ, Дѣян. 22; 19, 20, — онѣзи побѣдъ на Христіанскѣ-тѣ вѣржъ и любовь, коити послѣ научихъ толкозъ много ученицы и Христіаны какъ да мржтъ. Пакъ всичко що бѣше чудъ и видѣлъ нищо не помогна за негово-то обращеніе, додѣ не видѣ самото Спасителя, Дѣян. гл. 9. Споредъ днешно-то прѣданіе, мѣсто-то дѣто е станжло Стефа-

ново-то мъченичество ся намира на источни-тъ странѣ на Іерусалимъ, близо до портъ-тъ нареченъ по негово-то име.

Стопни, сж были фаталистически язычически философи нарѣчени тъй отъ Гръцкѣ-тъ думѣ (στον), която значи прѣддверіе, защото основатель-тъ на тѣзи философскѣ школи, Зинонъ, училъ три столѣтія прѣди Р. Х., въ едно прѣддверіе въ градъ-тъ Аѳинѣ. Тѣ поддържали че върховно-то човѣческо щастіе ся състои въ живѣяніе-то на животъ съобразенъ съ природѣ-тъ и разсудѣ-тъ; като Фарисеи-тъ тѣ сж были корави, търпѣливи, равнодушни, строги и нечувствителни; и сж ся държали на голѣмъ почестъ въ Аѳинѣ, когато Апостолъ Павелъ посѣтилъ този градъ, Дѣян. 17; 18.

Стотникъ, Римскій чиновникъ който ималъ подъ заповѣдъ-тъ си сто войници. Нѣколко стотници държатъ почетно мѣсто въ Н. Заветѣ, Мар. 15; 39. Лука 7; 1—10; и начатѣ-тъ отъ повѣруваши-тъ въ Іисуса Христа между язычници-тъ бѣше Корнилій стотникъ благочестивъ и богобоязливъ, Дѣян. гл. 10.

Стража, една часть отъ ношѣ-тъ. Вижде **Часове**.

Стражари-тъ сж ся появили толкозъ рано колкото и градове-тъ, разбойници-тъ и войны-тъ, Исх. 14; 24. Сжд. 7; 49. Іерусалимъ и други градове сж имали деня и ноця рѣдовны стражи, Пѣсн. 3; 4—3. 5; 7, чинто выкове Ісаіа споменува за поясненіе на бодростъ-тъ, който Богъ изисква отъ свои-тъ священнослужители, Іса. 21; 8, 11, 12. 62; 6. Днесъ Іерусалимскы-тъ стражари “не прѣмълкватъ,” нито “мълчатъ деня и ноця.” Ноця особенно и при подозреніе опасность-тъ сж длѣжны да ся выкатъ единъ другому доклѣ выкъ-тъ, на първый-тъ ся разнесе до послѣдний-тъ стражаръ. Сидонскы-тъ стражари пра-

вятъ сжщо-то. Стражари-тъ сж имали по единъ стражъ на всякъ градскъ портъ и въ ближні-тъ и кула, 2 Цар. 18; 24—27. 4 Цар. 9; 27; стражи сж ся намѣрали и по върхове-тъ на хълмищата, отъ дѣто стражари-тъ сж могли да “видятъ око съ око” и да “вскликнать” на прѣдвѣдомленіе или на веселбѣ, Іса. 52; 7, 8; тежка-та стражарска длѣжность, която изисква голѣмъ бдителность и вѣрность, пояснява бдителность-тъ и вѣрность-тъ на пророци-тъ и священнослужители-тъ, Іер. 6; 17. Іез. 33; 4—9. Евр. 13; 17.

Стражъ, Дан. 4; 13, 17, 23 въ прѣноснж смыслъ означава небесны сжщества, вѣроятно ангели, какъвто бѣше видѣлъ Навуходоносоръ на-снѣнъ.

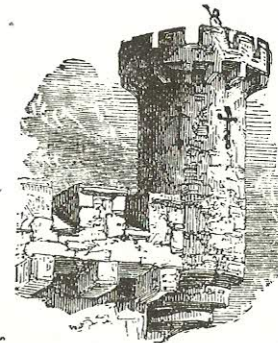
Странникъ, чужденецъ, пришлецъ, единъ който не е отъ странѣ-тъ дѣто живѣе, Быт. 23; 4. Моисеевъ-тъ законъ е прѣдписвалъ щедро гостопримство къмъ пришлецъ-тъ: “обычай го като себе си,” Лев. 19; 33, 34. Втор. 10; 18, 19. 24; 17. 27; 19. И тѣ сж ся подчинявали на законъ-тъ, Исх. 20; 10. Лев. 16; 20, и сж ся наслаждавали съ много отъ привилегіи-тъ на избранны-тъ Божій народъ, Числ. 9; 14. 15; 14. Чужденци-тъ, които Давидъ бѣше събралъ за съгражданіе на храмъ-тъ, 1 Лѣт. 22; 2, вѣроятно сж обемали мнозина отъ останлы-тъ Ханаанцы, 3 Цар. 9; 20, 21.

Страннопримство къмъ всички чужденцы и пѣтници е было свята длѣжность за всички добры гражданы, Іов. 31; 32. Евр. 13; 2.

Струни, Исх. 9; 8—10, чудесно причинени отъ пепель-тъ, който Моисей прѣснж между Египтяны-тъ. Ако тойзи пепель ся приносилъ отъ печи-тъ дѣто Евреи-тъ работяхъ, болкы-тъ които Египтяны-тъ тегляхъ естествоно бѣхъ имъ припомнили за онѣзи които тѣ бѣхъ нанесли.

Стрѣла, употребявана за ловъ

и за бой; нѣкой пѣтъ проста една остра трѣсть, нѣкой пѣтъ назжбена като рыбарскъ вѣдицъ и натепена въ отровѣ, Іов. 6; 4. Лжкъ-тъ ся е правялъ на разны видове и отъ разны вещества, и много отъ тѣхъ сж запъвали само най-якы-тъ мѣжје, Псал. 18; 34. Стрѣлы-тъ сж ся употребявали за запалваніе къщы на неприятели; и за възшебствование, Іез. 21; 21. Дума-та стрѣла ся казува прѣносно за млады-тъ, Псал. 127; 4, 5, за свѣтканицѣ-тъ, Псал. 18; 14. Авв. 3; 11; за внезапны бѣдствія, Іов. 6; 4. Псал. 38; 2. 91; 5. Іез. 5; 15; и за лѣстивы и горчивы думы на единъ лошъ языкъ, Псал. 64; 3. 120; 4.

Стѣлпове (кулы) сж ся издигали не само по външны-тъ стѣны и по възвышенности-тъ на градове-тъ, Сжд. 9; 47—49. Псал. 48; 12. Лук. 13; 4, но и по прѣдѣлы-тъ на единъ странѣ дѣто отдалеч сж ся съпикасвали неприятели, Сжд. 8; 17. Іса. 21; 6—9. Іез. 33; 2—6. Прѣзъ неприятелскы нашествія, стѣлпове-тъ сж служили за прибѣжище на обсадены-тъ; и често, когато по-голѣма-та часть отъ градъ-тъ е была прѣвзѣта, кула-та или крѣпость-та е оставала непристъпна. Тѣй Богъ прѣносно е силенъ и безопасенъ стѣлъ, т. е. покровитель на людѣ-тъ си, Псал. 48; 2. 61; 3. Прит. 18; 10. Често

слаби стѣлпове или чардаци сж ся построявали за пазители-тъ на лозя или на стада, 2 Лѣт. 26; 40. Іса. 5; 2. Мих. 4; 8. Мат. 21; 33; и днесъ пѣтници въ Палестинѣ виждатъ употребленіе-то имъ.

Стѣлъ, поѣтъкога значи памятникъ стѣлъ, Быт. 35; 20. 2 Цар. 18; 18; или валмо отъ облакъ или огнь, Исх. 13; 21. Сжд. 20; 40. Красный-тъ стѣлъ, който краси и крѣпи лице-то на храмъ-тъ, Сжд. 16; 25—30. Іов. 9; 6. 26; 41, пояснява какво положеніе занимаватъ пророци-тъ, Іер. 1; 18, апостоли-тъ, Гал. 2; 9, вѣрующи-тъ, Отк. 3; 12, и сама-та църква, спрямо истинѣ-тъ, 1 Тим. 3; 15.

Стѣршенъ, извѣстно настѣкомо, съ много остро жило. Господъ пропѣдилъ голѣмо число Ханаанейцы и ги подсторилъ да побѣдѣтъ прѣдъ Израїляны-тъ, като пуснѣлъ помежду имъ стѣршени, Исх. 23; 28. Втор. 7; 20. Іис. Нав. 24; 12. Виж. Муха.

Стѣкло. Стѣкло-то е было извѣстно на староврѣменны-тъ народы, и твърдѣ вѣроятно е че то е было извѣстно и на Іудей-тъ. Знае ся добръ че стари-тъ Египтяни правили *сине* стѣкло. За изобрѣтеніе-то на стѣкло-то, расказватъ че веднѣжъ нѣкои Финикійскы търговци, които имали корабъ натоваренъ съ содж, спрѣли ся на устѣ-то на рѣкѣ Вѣлжъ при горѣ Кармилъ, за да прѣнощуватъ. Тѣ наклали огнь, и захванѣли да готвятъ, и като не намѣрили каменіе да подложатъ подъ котлы-тъ, тѣ подложили голѣмы части содж. Отъ огнь-тъ, сода-та и пѣськъ-тъ ся стопили въ пепель-тъ, и като истинѣли, отъ тѣхъ станѣло стѣкло. Огледала-та въ старо врѣме не сж были стѣклени, но излѣяны отъ мѣдъ, а стѣкло употребявали само за сждове и за украшения.

Суа (*лисица*), Асировъ потомѣкъ, 1 Лѣт. 7; 36.

Суета, пустота, безплодіе, бес-

полезность, *Иов. 7; 3. Псал. 144; 4. Екк. гл. 1, безчестие, неистина, Псал. 4; 2. 24; 4. 119; 37, идолъ (истуканъ), идолопоклонство, 4 Цар. 17; 15. Иер. 2; 5. 48; 15. Ион. 2; 8. Сравни Павловы-тъ думы, "тъ промѣнхъ истинъ-тъ Божіихъ въ лъжъ," Рим. 1; 25.*

Суккіяни, съюзники Сисакови въ походъ-тъ му срѣщо Іудж, 2 Лѣт. 12; 3; вѣроятнѣе да сж были отъ нѣкой страны на юго-истокъ отъ Египетъ.

Суламка, *мирна*, Еврейско женско име, което съответствува къмъ име-то Соломонъ, тъй както Ивана къмъ Иванъ. Суламка е име-то на Соломоновъ-тъ булжъ, Пѣсн. 6; 13, а младоженецъ-тъ е Соломонъ, чіето име сжщо значи *мирнъ*.

Сунамъ, Иссахаровъ градъ, *Ис. Нав. 19; 18. Филистимци-тъ расположилихъ станъ-тъ си въ Сунамъ, въ широко-то Ізраелско поле, 4 Цар. 28; 4; а Саулъ расположи станъ-тъ си въ Гелгуѣ, която гледаше Давида на стары години, бѣ Сунамянка, 3 Цар. 1; 3; отъ този градъ бѣ и жена-та, сынъ-тъ на коѣто Елисей съживи, 4 Цар. 4; 8—37. Споредъ Евсевія и Иеронима, този градъ е лежалъ на отстояніе петъ мили къмъ югъ отъ Фаворъ; днесъ той е едно селце именуемо Соламъ, което ся намира възъ единъ урвж въ сѣверо-западныя жгълъ на по-малкъ-тъ Ізраелскъ долинь.*

Суринъ, *Богъ е канара мол*, Левитинъ, началникъ на Мераріевцы-тъ прѣзъ врѣме-то на исходъ-тъ, Числ. 3; 35.

Сурисадай, *Всемогущій-тъ е канара мол*, име-то на баджъ-тъ на Селуміила, князь-тъ на Симеоново-то племе прѣзъ врѣме-то на исходъ-тъ, Числ. 1; 6. 2; 12.

Суръ, *1. Градъ на сѣверо-источныя край на Египетъ, не далечъ отъ днешния Суезъ, Быт. 46; 7. 20; 4. 25; 48. 4 Цар. 15; 7. 27; 8. Пустыня-та Суръ, която лежи между него и Ханаанъ, зима*

име-то си отъ този градъ, *Ис. 45; 22.*

П. Мадіамскій началникъ, на когото дщери-та бѣше убита отъ Финееса, Числ. 25; 15—18, и който быде умъртвенъ въ единъ войнж съ Израиляны-тъ, *Ис. Нав. 13; 21.*

Суса, главный-тъ градъ на Еламъ (Персіѣ), *Быт. 14; 1. Дан. 8; 2, при рѣкжъ-тъ Улай. Той былъ зимно-то мѣстопрѣбываніе на Персіейскы-тъ царіе, които царували подиръ Кыра, Есѣ. 1; 5; и е отъ голѣмж важность като очевидецъ на чудесны-тъ събытія, които сж расказаны въ книгжъ-тъ Есеиръ. Тукъ въ третжъ-тъ годинж на царъ Валтасарово-то царуваніе, Даниилъ видѣ въ видѣніе овецъ и ярець. Въ Сузж бѣ и Неемія, на когото Артаксерксъ позволи да ся върне въ Іудеѣж, и да поправи Іерусалимскы-тъ стѣны, Неем. 1; 1.*

Развалины-тъ на този градъ захватъ голѣмо пространство земіж между рѣкы-тъ Керж и Абзаль, почти на истокъ отъ Вавилонъ. Тѣ ся сѣстоятъ отъ могилы покрыты съ черепы отъ тухлы и керемиды (черепицы). Най-голѣмата могила е една миля околорѣсть и сто крака висока; друга една по-ниска могила е двойно по-дълга околорѣсть. Тѣзи могилы сж направлены отъ прѣсть и керемидены черепы, съ неправильны пластове отъ тухлы и хорасанъ, петъ или шесть крака дебели. Когато Араби-тъ ровятъ тукъ за заровено иманіе, тѣ открыватъ голѣмы мраморны камъни покрыты съ іероглифы. При подножіе-то на най-высокъ-тъ пирамида ся намира гробъ-тъ на пророка Даниила, едно малко и на гледъ не старо зданіе, построено на мѣсто-то дѣто ся вѣрва да почиватъ останкы-тъ на този пророкъ. Опустеніе-то на това мѣсто, оставено на хищны-тъ звѣрве ся съгласува съ прѣдказваніе-то въ *Иез. 32; 24.*

При раскопаваніе-то на голѣмжъ-тъ могилж сж ся открыли развалины-тъ на единъ огромный дворець (палатъ), граденіе-то на когото ся захванало отъ Дарія, продължавало ся отъ Ксеркса, и довършило ся отъ Артаксеркса Мнимона. Този дворець е былъ мѣсто-то на пиръ-тъ описанъ въ Есѣ. 1 гл. Даже днесъ ся съзирать "мраморны стѣлпове" въ разрушенжъ-тъ колонадж, образующъ единъ широкий дворъ; исполинскы-тъ стѣлпове сж были много украсени и покрыты съ изваякы; само наглавіе-то на единъ стѣлпъ е было двадесетъ и осемъ крака высоко.

Суфъ, *1. Единъ Ефравецъ, т. е. единъ Воедеемъ но Левитинъ, Самуиловъ праотець, 4 Цар. 1; 1. 4 Лѣт. 6; 33.*

II. Земля-та Суфъ, *4 Цар. 9; 5, страна-та дѣто Саулъ бѣше дошелъ да търси башины-тъ си ошлицы, и дѣто срѣщижъ Самуила. Тя може да е была страна-та на близо до Воедеемъ, дѣто Суфъ, Самуиловъ-тъ праотець е живѣлъ.*

Сухари, единъ видъ пексемець, *3 Цар. 14; 3.*

Суша, продължително бездѣждіе. Палестина естествено е бѣдствувала отъ това зло, защото отъ Май до Септемврій тамъ рѣдко падали дѣждове. Лѣтъ, земля-та ся пукала отъ сушж, извори-тъ и потоци-тъ прѣсхвали, и растенія-та ся пазяли отъ повѣхнуваніе чрѣзъ искусственно поеніе. Ако дѣждъ-тъ не е валѣлъ изобилно на врѣме-то ся, то бѣдствие-то е ставало всеобщо и ужасно. Суша-та ся е считала като застрашеніе на гнѣвъ Божій, *Иов. 24; 19. Иер. 50; 38. Іоил. 4; 10—20. Агг. 4; 11; и на много мѣста въ Св. Писаніе ся споминува за нейны-тъ ужасы, Втор. 28; 23. Псал. 32; 4. 102; 4.*

Суй, Іудинъ-тъ тестъ, *Быт. 38; 2, 12. 1 Лѣт. 2; 3.*

Съборище (*синагога, гавра*), дума която най-напрѣдъ е означа-

вала събрание; но като дума-та церква, тя най-послѣ дошла да значи сграджъ-тъ дѣто обыкновенны-тъ Еврейскы събрания сж ся събирали на богослуженіе. Отъ рѣдко-то споменуваніе на тѣзи думж въ Старый-тъ Заветъ, много тълкователи и списатели върху библейскы древности сж на мнѣніе че, до слѣдъ Вавилонско-то плѣненіе, съборища не сж были въ употребленіе; и че прѣди това врѣме Евреи-тъ държали обществены-тъ си събрания на отворено небе или въ домовѣ-тъ на пророцы-тъ. Виджъ *4 Цар. 4; 23. Въ Псал. 74; 8, много съмнително е да ли Еврейска-та дума, която е прѣведена съборища, ся относя на такыва мѣстосъбрания каквыто сж сжществували подиръ плѣненіе-то. Дума-та съборище собственно означава мѣсто, дѣто сж ся държали религиозны събрания. Прѣзъ врѣме-то на Христа тѣ сж избилували. Синагогы сж ся издигали тамъ дѣто сж ся намирали десетъ възрастни учени и благочестиви челоувѣци, и дѣто обстоятелства-та имъ сж позволявали да присѣдствуватъ на богослуженіе. По голѣмы-тъ градове сж имали по нѣколко съборища; и слѣдъ плѣненіе-то полза-та отъ тѣхъ станъла толкозъ явна, щото тѣ ся распространили по земіжъ-тъ и станъли общинскы-тъ церкви на Еврейскыя народъ. Число-то имъ было значително; и когато издиганіе-то на нѣкое съборище ся считало като знакъ на благочестіе, Лук. 7; 5, или като позволително за небе-то, ный не трѣбва да ся удивлявамы когато слушами че тѣ сж ся умножили повече отъ колкото е было нужно, и че само въ Іерусалимъ е имало не помалко отъ 460 или 480 съборища. Тѣ сж были градены по высокы-тъ мѣста, и сж ся сѣстояли отъ двѣ части Западна-та часть на зданіе-то е съдържала кивотъ-тъ или ковчегъ-тъ въ който сж стоѣ-*

ли книга-та на законъ-тъ и писания-та на пророци-тъ, и ся наричала храмъ по прѣвѣсходство. Друга-та, дѣто събрание-то ся събирало, ся казвала тѣло-то на съборище-то. Хора-та сж сѣдали съ лице-то си къмъ храмъ-тъ, а пакъ старѣйшины-тъ сръщо хора-та; между тѣхъ ся е намиралъ амвонъ-тъ (каедрата). Сѣдалища-та на старѣйшины-тъ сж ся считали за по-святѣ отъ други-тъ, и ся споменуватъ като "прѣдни сѣдалища въ съборища-та," Мат. 23; 6. Жены-тъ сж стоели въ галеріяхъ, отдѣленъ сж решеткѣ отъ други-тъ части на зданіе-то.

Служители-тъ въ всяко съборище сж были десетъ на брой, и ся дѣлили на шесть различни съсловія. Единъ отъ тѣхъ е былъ началникъ на съборище-то, който е распорѣждалъ всички-тъ му дѣла, и е давалъ позволеніе да ся говори въ събрание-то. Въ всякъ случаю сж е имало по три такыва началници. Д-ръ Лайфутъ обыча да вѣрва че тѣ сж имали гражданскъ власть, и сж съставлявали най-долне-то гражданско сѣдилище, познато подъ име-то "троичный сѣвътъ," длѣжность-та имъ была да сѣдятъ леко обиды сръщо вѣрж-тъ, и да рѣшаватъ разногласія-та които сж изниквали между двамъ членове отъ съборище-то, относительно пары, кражбы, загубы, и др. Тѣзи служители ся загатватъ въ 1 Кор. 6; 3. Виж. сжщо Сѣвътъ. Другъ единъ служитель е былъ "ангелъ-тъ на съборище-то," или проповѣдникъ-тъ на събрание-то, който ся молилъ и проповѣдвалъ. Пастыри-тъ на Азіатскы-тъ Церкви ся наричатъ "ангели," Отк. 2; 3.

Богослужение-то въ съборище-то е ставало тѣй: "Ангелъ-тъ на съборище-то" ся възскачвалъ на амвонъ-тъ, и когато е възнасялъ молитвы-тъ, хора-та ставали отъ мѣста-та си и стоели прави съ най-дѣлбоко благоговѣніе, Мат. 6;

5. Мар. 11; 25. Лук. 18; 11, 13. Молитвы-тъ сж были деветнадесетъ на брой и сж ся заключвали съ четене-то на проклѣтія-тъ. Слѣдъ молитвы-тъ ся повтаряли пазилкы-тъ (филактѣри-тъ), и най-подиръ ся чели законъ-тъ и пророци-тъ. Законъ-тъ ся подраздѣлялъ на петдесетъ и четири главы, при които ся съединявали съотвѣтствующы-тъ части отъ пророци-тъ, Дѣян. 13; 15, 27. 15; 21; тѣ сж ся прочитали веднѣжъ прѣвъ годинъ-тъ. Слѣдъ Вавилонско-то плѣненіе, единъ тълкователь ся назначилъ за четене-то на законъ-тъ и пророци-тъ, Неем. 8; 2—8, които той е прѣвождалъ на Сиро-Халдейско-то нарѣчіе, коего тогазъ ся е говорило отъ народъ-тъ. На края на богослужение-то ся тълкували Писания-та и ся проповѣдвало на народъ-тъ. Това ся вършило отъ нѣкой служитель или отъ нѣкое отлично лице ако ся случвало да присѣствуватъ тамъ. Читатель-тъ ще си припомни достопамятны-тъ случай, отъ който Спаситель-тъ ся възпользова да ся отправи съ рѣчь къмъ съотечественници-тъ си, Лук. 4; 20; и много пакти Той и ученици-тъ му ся поучавали въ съборища-та, Мат. 13; 54. Мар. 6; 2. Иоан. 18; 20. Дѣян. 13; 5, 15, 44. 14; 1. 17; 2—4, 10, 17. 18; 4, 26. 19; 8. Богослужение-то ся е свѣршвало съ еднажъ кѣсж молитвъ или благословія.

Еврейскы-тъ съборища сж служили не само за богослужение, но и за сѣдилища дѣто сж ся разгледвали дѣла, които сж подпадали подъ вѣдомство-то на горѣпоменжты-тъ троиченъ сѣвътъ. Въ такъвзи случаи, присѣда издадена сръщо подлежащый-тъ ся туряла въ изпълненіе, по источный-тъ обычай, въ мѣстосъбрание-то на сѣвътъ-тъ. Ето защо нѣкои лица сж были бити и бичувани въ съборища-та, Мат. 10; 17. Мар. 13; 9. Дѣян. 22; 19. 26; 41. 2 Кор. 11; 24. Отстраненіе-то отъ съборище-

то или отлѣженіе-то отъ Еврейскъ-тъ церквъ и отниманіе-то на народны-тъ правдини сж были наказаніе отъ което хора-та много сж ся бояли, Иоан. 9; 22; 12; 42. 16; 2. Въ наше врѣме Еврей-тъ си построяватъ съборища тамъ дѣто сж доста много, и ся събиратъ въ тѣхъ да си черкуватъ въ сжбботѣ; моленіе-то, т. е. четене-то и пѣніе-то на Ветхы-тъ Заветъ и на молитвы-тъ, тѣ правятъ на первообразныя Еврейскы-тъ языкъ, макаръ и да е мрътавъ и и говоримъ отъ малцина. Както прѣвъ врѣме-то на Апостола Павла е имало отдѣльны съборища за Ливертинцы, Кириейцы, Александрийцы, и др. Дѣян. 6; 9, тѣи сжщо и сега има въ Иерусалимъ осмь или десетъ съборища, отъ които едни-тъ сж за Испанскы Евреи, а други за Германскы, и пр.

Съборъ. Тази дума ся дава на всякакви събрания. На нѣкои мѣста тя означаватъ народный-тъ Еврейскы-тъ сѣвътъ; на други, едно събрание отъ церковны пастыри, събрания да разгледватъ церковны работы. Тѣи, събрание-то на апостоли-тъ въ Иерусалимъ, Дѣян. гл. 15, да опрѣдѣлятъ да ли Моисеевъ-тъ законъ трѣбваше да ся наложи на язычници-тъ които ся обращахъ въ Христіанство, ся счита въобще като първы-тъ съборъ на Христіанскъ-тъ Церквъ. Виж. Сѣвътъ.

Сѣвътъ-та е способность обща на всички-тъ нравственны дѣятели, Рим. 2; 13—15. Съ неижъ человекъ-тъ различаватъ правдѣ отъ кривдѣ, и удобряватъ право-то и неудобряватъ криво-то. Сѣвътъ-та отсѣжда за всички-тъ нравственны дѣянія, като ся ржководи отъ Божіѣ-тъ волѣ, отккрыта въ природѣ-тъ и въ Св. Писаніе. Сжществованіе-то на тѣзи нравственны способности доказва най-явно, че душа-та е отговорна прѣдъ Бога за дѣла-та си, и нейнъ-тъ гласъ е до еднажъ сте-

пень гласъ Божій когато е чиста и добръ-увѣдомена, сѣвътъ-та е непогрѣшительна и сочи право къмъ цѣтъ-тъ на истинѣ-тъ и на правдѣ-тъ. У человекъ, обаче, тази способность много пакти ся заблуждава, защото понѣкога тя пропада подъ вліянія-та на необузданны страсти или на развратенъ души. Напримѣръ, ако Павелъ помислилъ въ себе си че трѣвало да прислѣдва Христовы-тъ послѣдователи, Дѣян. 26; 9. Това бѣше единъ грѣхъ, защото той бѣше длѣженъ да просвѣти сѣвътъ-тъ си съ всички-тъ средства въ силѣ-тъ си, и да ихъ прѣчисти съ божественнъхъ благодатъ. "Добра-та" и "чиста-та" сѣвътъ, 1 Тим. 4; 3 и 3; 9 е порѣсена съ Христовъ-тъ крѣвъ; тя открыва Божіѣ-тъ волѣ, и ни повелява да ихъ вършимъ отъ евангелскы побужденія; такава сѣвътъ е "непорочна," Дѣян. 24; 16 и имѣющы-тъ такъва сѣвътъ блаженствуватъ. Една "слаба," нерѣшительна и слѣпа сѣвътъ, 1 Кор. 8; 7; една "осквернена" сѣвътъ, Тит. 1; 15; една "пригорѣна" сѣвътъ, 1 Тим. 4; 2, закоравляла въ прѣстѣпленія-та на законъ-тъ и на Евангелскы-тъ повелѣнія, ако ся не промѣни чрѣвъ благодатъ, ще стане на конецъ мстительна сѣвътъ, и средство на страшно и вѣчно мѣченіе. Никаквы тѣлесны мѣченія не сж толкова тежкы и нестерпимы колкото мѣченіе-то на сѣвътъ-тъ; и ако тя и да дрѣме тука на земѣ-тъ, ще дойде врѣме когато тя ще ся събуди и ще бѣде като огнь негасимъ.

Сѣвътъ, Съборъ, Санхедринъ, или Беддинъ (сѣдний домъ), е былъ сѣвътъ отъ седмдесетъ Еврейскы старѣйшины и единъ прѣвосвященникъ прѣдсѣдатель, които сж рѣшавали най-важны-тъ общественны въпросы. Той ся спомѣнува първо отъ Іосифа въ свръскъ съ царуваніе-то на Иоанна Иркана II, прѣди Р: X. 69 год., и ся прѣдиолога че е

былъ съставенъ слѣдъ съзиданіе-то на втория храмъ, въ врѣме-то когато пророкуваніе-то ся прѣкратило, по подражаніе на Моисеево-то събрание отъ седмдесетъ старѣйшины, Числ. 11; 16—24. Мѣсто-то дѣто събрание-то ся е помѣстивало е было, споредъ Еврейскы-тъ равнины кружлеста стая, една-та половина на койшто была издигнута вѣнъ отъ храмъ-тъ, а друга-та ѣ половина, въ койшто сѣди-тъ стояли, е была въ храмъ-тъ, т. е. въ вѣтрѣшныя дворъ. Прѣдсѣдатель-тъ който обыкновенно е былъ первосвященникъ-тъ, стоялъ на прѣстолъ на край-тъ на стаѣ-тъ; подъ-прѣдсѣдатель-тъ, или първый свѣтѣникъ, който ся е наричалъ Ав-беодинъ, е стоялъ отъ деснѣ-тъ странѣ на прѣдсѣдатель-тъ; а второй-тъ свѣтѣникъ или Ахаминъ-тъ отъ лѣвѣ-тъ; другы-тъ старѣйшины сѣ были на редъ отъ двѣ-тъ страны. Болшинство-то на събрание-то ся е състояло отъ священники или Левиты, ако и хора отъ други званія и да не сѣ были исключаны. Виж. Садуken.

Съборъ-тъ ся е ползувалъ съ доста обширнѣ власть. Той е разгледвалъ въззвѣны дѣла; на даже и царъ-тъ, первосвященникъ-тъ, и пророци-тъ, сѣ были подъ негово вѣдомство. Главны-тъ общественны работы, най-повече всичко свързано съ религіѣ-тъ и богослужение-то, ся е внасяло тѣй сѣщо въ този съборъ, Мар. 14; 55. 15; 4. Дѣян. 4; 7. 5; 41. 6; 42. Еврей-тъ, който сѣ живѣли по чужбинѣ, сѣ были отговорни прѣдъ това велико сѣдилище за нѣща, който сѣ ся касаяли до религіѣ-тъ, Дѣян. 6; 2. Сѣденіе-то по уголовны дѣла е принадлежало нему, до врѣме-то когато Римляни-тъ му отнѣхъ това право, Иоан. 18; 31. Вѣроятно е, санхедринъ-тъ да е былъ "съборъ-тъ," който Христосъ споменува, Мат. 5; 22. Вижда ся още, че въ всѣкой градъ е имало по едно второстепенно сѣдилище,

състояще отъ седмъ членове, кое-то е рѣшавало дѣла отъ не голѣмѣ важность. Вѣроятно е, че това сѣдилище е, кое-то въ Мат. 3; 22 ся нарича "сѣдъ."

Създание, (1) дѣяніе-то чрѣзъ кое-то Богъ приведе въ бытіе нѣща, вещественны были, или духовны, видимы были или невидимы, който по-напрѣдъ не сѣ были сѣществували, Пс. 148; 5. Отк. 4; 11; (2) прѣобразуваніе-то на нѣща, на който съставны-тъ части сѣ сѣществували отъ по-напрѣдъ; (3) създадени-тъ прѣдмѣти, 2 Пет. 3; 4. Отк. 3; 14. 5; 13. По-вѣрно е че дума-та "създаденъ" въ Быт. 1; 4, трѣбва да ся разумѣва въ първо-то ѣ значеніе, ако нѣкои и да ѣхъ разумѣватъ въ второ-то ѣ значеніе. Въ всѣкой случай, идея-та за вѣчность-тъ на вещество-то трѣбва да ся отхвърли; като мысль противна на здравый-тъ разумъ и на ученія-та на Св. Писаніе, Прит. 8; 22—31. Иоан. 1; 4—3. Евр. 11; 3.

Само Богъ може да създава. Отецъ, Сынъ, и Св. Духъ ся споменувать всѣкой отъ тѣхъ като Създателъ, Иса. 40; 28. Кол. 1; 16. Быт. 2; 2. Създание-то е тайна, който никой конеченъ умъ не може да проумѣе. Св. Писаніе захваща съ най-величественно описаніе на създаване-то. Шестъ-тъ дни за който ся говори въ него, не можемъ да кажемъ че прѣдставляватъ шесть обыкновенны дни. Отъ геологическы-тъ изслѣдованія става явно че всѣкой отъ онѣзи дни трѣбва да е былъ единъ вѣковенъ періодъ. Обаче това не трѣбва да ся сматра като противно на Библейско-то ученіе за міросъздание-то. Геологическы-тъ открытія могатъ да ся съгласятъ съ Библейско-то ученіе за міросъздание-то по нѣколко начина. *Перво*, шесть-тъ дни, за който е рѣчь-та въ Бытіе-то, може да означавать шесть дълговѣчны періоды, т. е. продължителны врѣмена, въ кои-

то на земнѣ-тъ корѣ сѣ ставали различни послѣдователни прѣврати. Трѣбва да знаемъ че прѣдъ Господа сѣ "тысящи години като единъ день," Псал. 90; 2, 4. 2 Пет. 3; 5—10. Отк. гл. 20. *Второ*, продолжителни-тъ геологическы періоды, за който свидѣтельствува устройство-то на нашѣ-тъ земнѣ, може да сѣ были вече свършени когато Библия-та захваща повѣствованіе-то си. *Трете*, Творецъ-тъ свършилъ творческо-то си дѣло въ продолженіе на шесть обыкновенны дни.

Съкровища. Въ старо врѣме царіе-тъ имажъ обычай да спаструватъ жита и други имѣнія въ силно-укрѣпены градове, нѣкои отъ който ся наричахъ градове за житници, Исх. 1; 11. 4 Лѣт. 27; 25. Езд. 5; 47. "Скрывалища въ поле-то," Іер. 41; 8, бѣхъ подземны ямы дѣто ся назяхъ припаси и други нѣща. Много такыва житници ся срѣщатъ още по околность-тъ на Веезанъ. Първы-тъ поселенци въ Америкѣ намѣрихъ много купове жито заровени отъ туземцы-тъ. Велѣдствіе на голѣмѣ-тъ небезопасность на имотъ, кое-то владѣе въ Истокъ, хора-та още отъ най-ранны-тъ врѣмена сѣ си заравляли злато и драгоцѣнны вѣщи; и притежатели-тъ имъ като сѣ бывали убити или отведени, или като сѣ забравляли мѣста-та дѣто сѣ ги скривали, тѣзи зарыты съкровища сѣ стояли въ земнѣ-тъ, до когато слѣдъ врѣме случайно сѣ ся открывали. Таквызи съкровища Араби-тъ днесъ много търсятъ, и мыслятъ че за тѣхъ западни-тъ пѣтници ровятъ стары-тъ развалины, Іов. 3; 21. Прит. 2; 4. Мат. 13; 44. Прѣди нѣколко години, нѣкои работници, като копали въ еднѣхъ Сидонскѣхъ градинѣхъ, намѣрили нѣколко медници съ златны монеты отъ монетосѣчницѣ-тъ (зарихане-то) на Филиппа Македонскый и сына му Александра Великый, безъ да е ималъ монеты отъ по-послѣдни

врѣмена. Това изгубено съкровище, кое-то е чиняло хыляды лиры, е стояло повече отъ двѣ хыляды години непокрытѣно въ земнѣ-тъ.

Сълба, Быт. 28; 12—17. Утѣшительно-то видѣніе на небеснѣ-тъ сълбѣ въ Веелъ, увѣри Іакова за Божіе-то въздѣшаніе и providѣніе за людіе-то му, Евр. 1; 14. Това още бѣше едно увѣреніе че има пѣтъ отъ небо-то до земнѣ-тъ, и отъ земнѣ-тъ до небо-то; и то изяснява естество-то на Христа, въ когото небо-то и земля-та ся спосрѣщатъ, и на дѣло-то му, кое-то отвори пѣтъ-тъ до Бога.

Сѣнища. Источни-тъ, особенно Еврей-тъ, отдавали голѣмѣ чажность на сѣнища-та, и за това тѣ сѣ грѣшили да имъ ги истѣлкуватъ. Древность-та на този обычай е явна както отъ повѣсть-тъ за Фараоновъ-тъ виночерпецъ и хлѣбаръ, Быт. гл. 40, така сѣщо отъ повѣствуемы-тъ сѣнища на Фараона и Навуходносора. Господъ съ особеннѣ заповѣдъ запрѣтѣява на свой-тъ народъ да ся допытва до сѣнотѣлкователи. Той осажда на смъртъ всѣкы онѣзи, който сѣ искали да пророкуватъ чрѣзъ сѣнища-та си, когато намѣреніе-то имъ е бывало да завлѣкѣтъ людіе-то въ идолопоклонство, Втор. 13; 4—3. Обаче, на Еврей-тъ е было простено да ся отправятъ до Божіи-тъ пророцы и до первосвященникъ-тъ, за да имъ истѣлкуватъ онѣзи сѣнища, който тѣ сѣ мыслили че имать нѣкакъвъ дълбокъ смислъ. Богъ много пѣти е открывалъ волѣхъ-тъ си на челоуѣцы-тъ чрѣзъ сѣнища, и е давалъ на нѣкои възможность да ги тѣлкуватъ, Быт. 20; 3—7. 28; 12—15. 4 Цар. 28; 6. Дан. гл. 2. Іоил. 2; 28. Мат. 1; 20. Дѣян. 27; 23. Сверхестественны-тъ сѣнища различать отъ видѣнія-та; защото първи-тъ ся случувать наснѣ, а послѣдни-тъ въ будно състояніе. На Авимелеха Господъ говори въ снѣ, но на Авраама въ ви-

дѣніе. Както чрвъзъ сѣнища-та така и чрвъзъ видѣнія-та Богъ оставилъ въ умове-тъ на пророцы-тъ едно увѣреніе, че онова което имъ е открывалъ е было истинно. Сега и сѣнища-та и видѣнія-та сж замѣстены съ Св. Писаніе, което е единъ вѣренъ и достатъченъ пжтеводитель отъ земѣж-тъ до небе-то.

Сынъ значи внукъ, или нѣкой далеченъ потомъкъ, Быт. 29; 5. 2 Цар. 19; 24; сынъ по усыновленіе, Быт. 48; 5; по законъ, Руе. 4; 17; по въспитаніе, 1 Цар. 3; 6. 20; 35; или по обращеніе въ Христа, 1 Пет. 5; 13. Тит. 1; 4. Сынъ още означава умственно или нравственно приличіе, и др. Псал. 89; 6. Иса. 57; 3. Дѣян. 13; 40. Въ сжщій-тъ смыслъ чловѣци понѣкога ся наричатъ сынове Божіи, Лук. 3; 38. Рим. 8; 14.

Сынъ Божій, ся казва за Христа, за да покаже вѣчно-то му родство съ Отца, Псал. 2; 7. Дан. 3; 25. Лук. 1; 35. Иоан. 1; 18, 34. Христосъ вынагы е притязавалъ да е единородный Сынъ на Отца, Мат. 4; 3. 8; 29. 27; 54. Иоан. 3; 16—18; и Еврей-тъ право го разбрали че прави себе ся равенъ Богу, Иоан. 5; 48. 40; 30—33.

Сынъ Человѣческій, названіе което Христосъ въ смиреніе-то си принѣ на себе си, Иоан. 1; 51. Въ Ветхозавѣтны-тъ прѣдричанія, то е означавало Мессіѣж, Псал. 80; 17. Дан. 7; 13, 14; но показва особенно истинно-то му чловѣчество или еднаквость-та му съ чловѣческій-тъ родъ. Въ Новыя Завѣтъ повече отъ осмдесетъ пжти това име ся прилага на Христа.

Сълзы. Въ старо врѣме е было обычай въ Римъ и Палестинѣж да турятъ въ гробове-тъ стѣклени или гнилены сѣдове, напѣднены съ сълзы-тъ на сѣгующы-тъ при погребеніе-то на мртвцы-тъ; такыя сѣдове намирахъ много при изравняне-то на стары гробове въ горни-тъ двѣ мѣста. Този обычай пояснява Псал. 56; 8, който

показва че Богъ выжгы помни сѣдоби-тъ на людие-тъ си. Въ Отк. 7; 17, той ся прѣдставлява да обрисува нѣжно сълзы-тъ отъ очи-тъ имъ, или да отдалечава тѣжы-тъ имъ.

Сърдце, Дѣян. 16; 14. Срѣдоточе-то на чувствованія-та ни, Иоан. 14; 1. Есе. 1; 10. То означава и разумъ, както въ 1 Кор. 2; 9, и разбираніе. Оче, сѣрдце е обща-дума за духовно-то чловѣческо естество, Иса. 4; 5. 2 Кор. 4; 6. Въ послѣдній-тъ стихъ апостоль-тъ говори за свѣтлинѣж-тъ, която грѣе въ сѣрдца-та ни и ны учи за Христа който открыва Бога. За сѣрдце-то ся казва да е растлѣно и пълно съ злинѣж, Екк. 9; 3, и измамѣж, Іер. 17; 9, изворъ на всѣкой грѣхъ и прѣстѣпленіе, Мат. 15; 19, и на вѣрѣж, Рим. 10; 40. "Господъ гледа на сѣрдце," 1 Цар. 16; 7, не на лице; и заповѣда ни ся да обработваме сѣрдце-то, като най-важнѣж-тъ часть на естество-то ни, нежели да гледамы на лице, на вѣнкашность, Прит. 4; 4. Іоил. 2; 13. Израженіе-то "говоряше въ сѣрдце-то си," 1 Цар. 4; 13, е еднозначуще съ "мысляше."

Сърна, дорка, често ся споминува въ Св. Писаніе, Втор. 12; 15, 22. 14; 5. 3 Цар. 4; 23. Прит. 6; 5. Пѣсн. 2; 7, 9, 17. 8; 14. Иса. 13; 14. Тя е два и половина крака высока; кожа-та ѣ червена, освѣтъ на коремъ-тъ и нозѣ-тъ ѣ, които

сж бѣли; уши-тъ ѣ сж дългы и голы, опашка-та ѣ е къса и на горѣ завита. Рога-та ѣ сж черни, около едикъ педѣж дългы и закривени назадъ. Намира ся по Варварійскы-тъ владѣнія, Египетъ, Арабіѣж и Сиріѣж. Сърны-тъ ходятъ на стада; тѣ лесно ся опитомяватъ, ако и да сж страшливы животны; месо-то имъ е твърдѣ вкусно.

Не по-малко отъ двадесетъ различни видове сърны има. Тѣ съставляватъ особенъ разрядъ между рогачи-тъ и козы-тъ. Срѣщатъ ся най-вече въ Азіѣж и Африкѣж, и населяватъ най-горѣщы-тъ страны на Старая Свѣтъ. Отъ тѣхъ само два или три вида ся намирахъ въ Европѣж, и единъ въ Америкѣж. Тѣзи животны живѣхътъ особенно въ гористы-тъ мѣста, макаръ и да ся срѣщатъ доло по поляны-тъ; и нѣкои видове отъ тѣхъ образуватъ стада отъ двѣ или три хыляды сърны, а пакъ други отъ петъ или шесть. Тѣ сж пріятны на гледъ, пѣрगाгы, неспокойны, боязливы, и поразительно бързы; прѣстѣпнятъ голѣмы крачки, и ся подхвърлятъ и скачатъ съ удивителнѣж лекотѣж; въ бѣганіе-то си тѣ често ся спиратъ за минутѣж, погледнѣхъ гонители-тъ си, и пакъ улавятъ пжтя си. Рѣтка-та, най-бързоного-то куче, обыкновенно быва надрипквана отъ тѣхъ; и често цѣль-та на ловецъ-тъ ся осуеятава, ако не призове на помощь сокола, който ся залава о живоотно-то и замедлява тичаніе-то му, и тѣй улеснява кучета-та да стигнѣхъ добычѣж-тъ. Въ Индіѣж и Персіѣж за ловеніе на сърны употребяватъ рисове, които съ удивителны-тъ си подсканія притигатъ и хващатъ добычѣж-тъ си. Оче въ най-ранны-тъ врѣмена лекость-та и бързина-та на това животнѣ сж станѣли пословичны, въ страны-тъ дѣто живѣе, 2 Цар. 2; 18. 4 Лѣт. 12; 8; както и красота-та на очи-тъ му; тѣй щото

да кажешъ нѣкому "имашъ сѣрни ны очи" е да му сторишъ голѣмѣж честь.

Сѣверъ. Виж. Истокъ. Вавилоняни-тъ и Ассирійци-тъ сж прѣдставени като исходящи отъ "сѣверъ," защото тѣ нашествували Израилско-то царство прѣвъ единъ сѣверенъ пжтъ, за да не прѣмѣнѣхъ прѣвъ пустынѣж-тъ, Іер. 4; 14. 46; 6, 24. Соф. 2; 13. "Златозарно врѣме," дума Іовъ, "дойде отъ сѣверъ," Іов. 37; 22. Както прѣди три хыляды години сжщо-то може да ся каже за Сиріѣж и Арабіѣж и днесъ. Единъ пжтешественикъ по онѣзи страны бѣлъжы:

"Пріятели-тъ ни, който живѣхътъ тука отдавна врѣме, ни казахъ, че врѣме-то пѣше да бѣде хубаво на утро-то, когато пѣхмы да трѣгнемъ, защото вѣше сѣверенъ вѣтръ. Така и быде; златозарни облаци дойдохъ по сѣверныя вѣтръ, и показвахъ ясенъ день; и както въ врѣме-то на Спасителя, така и сега ный всѣкога можехмы да кажемъ когато мрѣкваше: "Хубаво ще е врѣме-то, защото небе-то ся червенѣе," Мат. 16; 2.

Сѣме, Быт. 1; 11, често ся употребява въ прѣноснѣж смыслѣ, Дан. 9; 1. 4 Пет. 1; 23. 4 Иоан. 3; 9. Моисеевъ-тъ законъ е прѣдписвалъ да не ся сѣхътъ нивы-тъ съ различни сѣмена, Лев. 19; 19. Често драгоцѣнно-то сѣме ся посѣва съ страхъ; но жьтва-та поне въ духовны нѣща быва съ радостъ, Пс. 126; 5; 6.

Сѣнка, означава или мрачность, Псал. 23; 4, или прохладно уединено мѣсто, Иса. 32; 2, или покровительство, Иса. 49; 2. Дан. 4; 12. Дълга-та сѣнка, който захождающе-то слънце произвожда, ся споминува въ Іов. 7; 2. Іер. 6; 4. Нетраинность-та на сѣнкѣж-тъ е образъ на чловѣческій-тъ животъ, 1 Лѣт. 29; 13. Псал. 102; 11.

Сѣбота, почивка. Богъ сѣтвори свѣта въ шесть дни, и "почи-

нж си въ седмий-тъ день," Быт. 2; 2, 3; т. е. прѣстанѣ вече да създава новы твари; и като си починѣ въ този день, той го "благослови," или освяти го, и опрѣдѣли го да бѣде день за моленіе.

Както женитба-та, тъй и день-тъ на почивкѣ е учреждение установено за всичкий-тъ свѣтъ. Тѣзи които ся кланяхъ Богу вижда ся отпървенъ още да сѣ пазили Сѣботѣ-тъ, както ся показва отъ библейскы-тъ рассказы, които расправяѣ за врѣмена-та прѣди даване-то на законъ-тъ на Синайскѣ-тъ горѣ. Ное испрати три пѣти гѣлѣбъ-тъ изъ ковчегъ-тъ, еднѣжъ на всѣкъ седмъ дни, Быт. гл. 8. Рассказъ-тъ за пращаніе маннѣ-тъ въ пустинѣ-тъ доказва че Сѣбота-та ся знаѣла и пазѣла, Исх. 16; 22—30. Врѣме-то ся дѣлеше на седмици и отъ древни-тъ Месопотамцы и Арабы, Быт. 29; 27; и слѣды отъ това раздѣленіе сѣ ся намѣрили у много стары народы, толкозъ далечъ единъ отъ другъ, и толкозъ различни по происхождение, щото не може даже да ся помисли че сѣи прѣшли отъ Синай и Еврей-тъ.

Сѣбота-та е была прѣустановена въ Заповѣди-тъ на Нравственный Законъ, не само за Еврей-тъ но и за всички които приимать слово-то Божіе, и на конецъ за всичкий-тъ человѣческий родъ. Исусъ Христосъ и апостоли-тъ никога не говорятъ за неѣ че не е задължителна всякога и за всички. "Сѣбота-та е станѣла за человека." Четвърта-та заповѣдъ е толкозъ обязательна за насъ, колкото третѣ-тъ и петѣ-тъ. Нѣкои прибавки при неѣ, като наказанія, и др., които съставлявахъ часть-отъ Моисеевы гражданскы законъ, не сѣ вече въ силѣ, Исх. 31; 44. Числ. 15; 32—36. Въ Сѣботенъ день священники-тъ и Левити-тъ, храмовни-тъ служители, влизажъ въ служебнѣ-тъ си седмицѣ; а които бѣхъ заняты прѣзъ

прѣдидушѣ-тъ седмицѣ излизажъ. Тѣ изваждахъ ветхы-тъ хлѣбове за прѣдложение, и нареждахъ новы възъ златнѣ-тъ трѣпѣжъ, Лев. 24; 8. Въ този день така сѣщо ся приносяхъ въ жертвѣ двѣ еднолѣтны агнета за всесѣженіе, заедно съ брашно и вино. Сѣбота-та, като всѣкой другъ празникъ, ся празнуваше отъ вечеръ до вечеръ, Числ. 28; 9, 10.

Главна-та ни длѣжность въ сѣботенъ день, коѣто законъ-тъ ни налага, е да го освящавамы, Исх. 20; 8. Втор. 5; 12. "Помни сѣботный-тъ день, да го освящавашъ." Той ся освящавѣ съ благотвори-тели дѣла, съ молитвы, славословія, и благодаренія, съ частно и всеобщо богопоклоненіе, съ изучаваніе слово-то Божіе, съ тихъ умъ и сърдце, съ размышленіе върху нравственны и религіозны истины, спрямо житейскы-тъ ни длѣжности и надеждѣ-тъ за безсмертіе. Друго що законъ-тъ изискува е: "Да не правишь въ него день нѣкое дѣло." Всяка дѣлнична работа да ся оставя на странѣ, за укрѣпленіе на умъ-тъ и тѣло-то, и главно за да запразднимъ святы-тъ часове съ религіозны дѣянія. Духъ-тъ на законъ-тъ запрѣтѣва всяко свѣтско занятіе въ този день, като забавленія, лутанія на горѣ на долѣ, и др. п. — работы съ които человекъ не прави Недѣлѣ-тъ святѣ.

Христѣанска-та Недѣла, е първобытний-тъ день за почивкѣ установенъ въ Райскѣ-тъ градинѣ, и прѣзаконенъ на горѣ-тъ Синай, не съ свойственны-тъ требованія на Иудейство-то, но съ всичкѣ-тъ му первоначалнѣ нравственнѣ силѣ, и съ новы-тъ утвержденія на Христѣанство-то. Не само сътвореніе-то на свѣтъ-тъ този день въспоменува, но и едно още по-велико събытіе — исполненіе-то на умилостивително-то дѣло чрѣзъ славно-то въскрѣсеніе Христово; и като Сынъ-тъ Божій въскрѣснѣ изъ мрѣтвы-тъ на утре-

шний-тъ день слѣдъ Еврейскѣ-тъ Сѣботѣ, този день отъ тогазъ насамъ ся пазѣ отъ вси истинны Христѣаны. Това промѣненіе види ся да е станѣло отъвѣдѣжъ, и както въобще ся вѣрва, по заповѣдъ на "Господаръ-тъ на Сѣботѣ-тъ." Въ Недѣлѣ, първый-тъ седми-ченъ день, Той ся яви на събравшы-тъ ся ученицы; и на слѣдую-щѣ-тъ Недѣлѣ той бѣ пакъ съ тѣхъ и ся откры на ѳомѣ. Отъ 1 Кор. 11; 20. 44; 23, 40, излиза че ученицы-тъ всегду ся събирали редовно да ся молятъ и да ядѣтъ Господнѣ-тъ вечерѣ; а отъ 1 Кор. 16; 1, 2, ся учимъ, че тѣзи събранія сѣ ставали въ първый-тъ день на седмицѣ-тъ. Така въ Дѣян. 20; 6—11, ный намирамы Троадскы-тъ Христѣаны събрани на първый-тъ день за да ядѣтъ Вечерѣ-тъ и да прѣмѣжѣ религіозны-тъ наставленія. Іоаннъ пазеше тържественно день-тъ, Отк. 1; 10, който отъ тогазъ насамъ ся нарича "Господенъ день." До едно врѣме, Еврейскы-тъ Христѣовы ученицы държѣхъ и Еврейскѣ-тъ Сѣботѣ; но тѣ никакъ не принуждавахъ новообращенны язычници, нито даже Евреи, да пазѣтъ този или другъ празникъ прѣдписанъ отъ Моисеевы-тъ Законъ, Кол. 2; 16. Първи-тъ Христѣанскы отци говорятъ за първый-тъ день на седмицѣ-тъ като день за моленіе, и за промѣненіе-то му поради въскрѣсеніе-то Христово. По-младый-тъ Плиній, Понтскы проконсулъ, при свършѣ-тъ на първо-то столѣтіе, тѣй забѣлѣжѣва за Христѣаны-тъ въ едно писмо до Императора Траяна: "На опрѣдѣленный-тъ день въ тѣмны зоры тѣ ся събиратъ да пѣжѣтъ пѣснь Христу като на Бога, и да ся обвѣрзѣватъ да не правѣтъ никакѣжъ лошевиѣ," и пр. Толкозъ добръ е былъ познать този Христѣанскы обычай, щото когато прѣслѣдователи-тъ на Христѣанство-то сѣ искали да узнаѣтъ да ли нѣкой има участіе

въ него, тѣ обыкновенно му задавали въпросъ-тъ, "Пазилъ ли ся Господний-тъ день?" на който ся отговаряло, "Азъ съмъ Христѣанинъ; не могъ да не го пазѣжъ." Юстинъ Мѣченикъ-тъ казва, "На Господний-тъ день, защото е день-тъ на Христово-то въскрѣсеніе, Христѣаны-тъ въ всякой градъ и село ся събиратъ купно, и четемъ писанія-та на апостоли-тъ и пророцы-тъ; слѣдъ това, прѣдсѣдатель-тъ съ проповѣдъ увѣщава събрани-тъ да подражаватъ и исполняватъ всичко що сѣ чули; и слѣдъ молитвы-тъ си, ный ся причастявамы. Сетнѣ, всякой комуто дава рѣка и има волѣж дава на помощь колкото намѣри за добръ, и събрано-то отъ волны пожертвованія ся вруча въ рѣчѣ-тъ на главныя служители, който го раздава на сирацы и вдовицы, и други бѣдны Христѣаны, споредъ нужды-тъ имъ." Виждѣ 1 Кор. 16; 2. Наистинѣ достопохвално поведеніе и кланяніе. Дано то повече ся съзреше въ насъ, съ духъ-тъ и благочестіе-то на първобытно-то Христѣанство!

Заповѣдъ-та да пазимъ Сѣботѣ-тъ ся има мѣсто-то въ десѣтъ-тъ Божій заповѣди. Пазеніе-то този день е отъ первостепеннѣ важность за всяко общество, което безъ това скоро подпада въ невѣжество, порокъ, и нечестіе. Само-то ѣ съществованіе тукъ, по заповѣдъ Божіѣ, доказва че на небе-то има друга една вѣчна Сѣбота, за коѣто почивка-та прѣзъ Недѣлѣ-тъ тукъ е обрученіе на онѣзи, който ѣ пазѣтъ, Евр. 4; 9.

Единъ "Сѣботенъ день пѣтъ," у Еврей-тъ, ся смѣталъ, както ся вижда на шестъ стадіи, или $\frac{3}{4}$ мѣля, Мат. 24; 20. Дѣян. 1; 12. Това е было, мысли ся, най-големо-то разстояніе дѣто имаше да ся извърви отъ коѣ-да-е точкѣ въ града за да ся стигне въ съборище-то. Единъ дѣлниченъ день пѣтъ е около двадесѣтъ мѣли. Въ старо врѣ-

ме, когато тръгнешеш на път, първият-тъ денъ извървяваше едно твърдѣ близко разстояніе, та да можеше по-лесно да ся върне назадъ, ако бѣ забравилъ нѣщо, и да си го земе. Тази бѣлѣжка ни ся чини да ся приспособява на единъ-тъ день пѣтъ, дѣто го изминѣхъ родители-тъ Иисусови, Лук. 2; 44.

Сжбботна-та година. Евреитѣ иж празднувахъ на всѣкы семь години еднѣтъ; земля-та прѣзъ неѣж не ся орѣше и обработваше, Исх. 23; 40, 41. Лев. 25; 4—7. Богъ опрѣдѣли да ся пази тази година за въспоминаніе на сътвореніе-то на свѣтъ-тъ; за да ся припознае върховна-та му власть надъ всѣчко, най-вече надъ Ханаанскѣ-тъ земѣхъ коѣто той даде на Евреитѣ; и за да вдѣхне челоуѣщинѣхъ въ людѣ-тъ си, като имѣ заповѣда да оставятъ произведенія-та на нивѣ-та си, лозѣ-та си, и градины-тъ си на рабы-тъ, бѣдны-тъ, чужденцы-тъ и скотове-тъ. Иосифъ и Тацитъ казватъ че на тѣхно врѣме още ся празднувало Сжбботнѣ-тъ годинѣхъ. Вижъ **Юбилей**.

Сждѣи, на Еврейскій *Шофетимъ*, бѣхъ народоначалици-тъ, главатари-тъ, водители-тъ Израилеви, отъ Иисуса Навина до Саула. Тѣ много различахъ отъ обыкновенны-тъ раздаватели на правосждіе-то у Еврей-тъ, за които вижъ **Правосждіе**. Картагеняни-тъ, едно поселеніе отъ Тираны-тъ, имажъ така сжщо начальницы, които тѣ наричахъ Суфиты, и Софетимъ, облѣчени токо-речи съ царскѣ власть.

Сждѣйска-та служба бѣше пожизненна; но не вынѣгы постоянна. Имаше безначалія, или междуврѣмѣя прѣзъ които народъ-тъ нѣмаше сждѣи. Имаше и продължителни періоди, когато Еврей-тъ падахъ и пѣшкахъ подъ чуждѣ власть безъ избавители. Редовно Богъ назначаваше сждѣи-тъ; въ нѣкои случаи, обаче, народъ-тъ самъ си избираше за сждѣи онова лице кое-

то имѣ ся видѣше най-способно да ги избави отъ чуждо-то иго; и понеже често ся случваше угнетенія-та за всѣкы-тъ Израилѣны да не сж однако тежки, власть-та на такѣвъ сждѣи ся простираше само надъ областѣ-тъ коѣто бѣ го избрала, и коѣто той бѣ освободилъ. По този начинъ ся освободѣи и управлявъ земля-та источно на Иорданъ отъ Аода, Иефеа, Елона, и Гаира. По този начинъ Варакъ и Оола управлявахъ сѣверны-тъ племена; Авдонъ сѣднѣ-тъ; и Ивцанъ и Самсонъ южны-тъ. Власть-та на сждѣи-тъ бѣше почти царска. Тѣ рѣшавашъ за миръ или за бой; тѣ разгледвахъ, пълновластно, всѣкаквы распри; но нѣмахъ само власть да издаватъ новы законы, и да налагатъ на народа новы дѣлѣцы. Тѣ бѣхъ пазители-тъ на законы-тъ и на вѣрж-тъ, и отмѣстители-тъ на прѣстѣпленія, особенно на идолослуженіе. Тѣ служяхъ безплатно и живѣяхъ нераскошно, безъ стражи и блестявы свѣты, освѣны до колкоко собственото имѣ богатство позволяваше.

Повелѣніе-то на Іеова да ся испѣдѣтъ и до единъ да ся унищожатъ Ханаанци-тъ, само отчасти быде исполнено; и прѣживѣли-тъ отъ тѣхъ заразихъ Еврей-тъ съ отровж-тъ на идолопоклонство-то и пороцы-тъ. Дѣло-то на Михея и Левитинъ-тъ, и прѣстѣпничество-то въ Гаваѣхъ, което докара разрушителнѣ-тъ войнѣхъ противъ Венаминовцы-тъ, ако и да сж написаны на край-тъ въ книгѣ-тъ Сждѣи, гл. 17—21, сж работы които ся случили скоро по смъртъ-тъ на Иисуса Навина, и показватъ колко отрано Израилѣни-тъ зели да забравятъ Бога. За да ги накаже, Той остави Месопотамцы-тъ, Моавцы-тъ, Ханаанейцы-тъ, Мадіамяны-тъ, Аммонцы-тъ и Филистимцы-тъ едно по друго да угнетяватъ понѣкога само нѣколко отъ племена-та, понѣкога цѣлѣй-

тъ народъ. Не ся минеше много врѣме, обаче, и той ся смилеше надъ теглила-та имѣ, и имѣ подигнеше одного отъ военны-тъ и гражданскы-тъ чиновницы, сждѣи-тъ, дѣто ги описахмы горѣ. Имена-та на петнадесетъ сждѣи намирамы въ Св. Писаніе, като начнемъ отъ Гофоніила, нѣкои двадесетъ години слѣдъ Иисуса Навина, и слѣдвамы до въцареніе-то на Саула. Періоди-тъ на сждѣи-тъ и на чуждо управление върватъ въ слѣдующѣ-тъ поредицѣ:

	год.
Гофоніилъ, около 1405 прѣди Р. Х.	40
Подъ Еглона	48
Аодъ, и др.	80
Подъ Филистим	неизвѣстно
Самегаръ	неизвѣстно
Подъ Іавина	20
Девора и Варакъ	40
Подъ Мадіама	7
Гедеонъ	40
Авимелехъ	3
Оола	23
Іаиръ	22
Подъ Аммонцы-тъ	48
Иефеай	6
Ивцанъ	7
Елонъ	40
Авдонъ	8
Подъ Филистимцы-тъ	40
Самсонъ	20
Илій	40
Подъ Филистимцы-тъ	20
Самуилъ, около	20
Саулъ, первый царь, прѣди Р. Х.	4095 год.

Врѣме-то отъ Гофоніила до Саула, споредъ тѣзи поредицѣ, ако всѣкы-тъ тѣзи періоди сж были последователи, излиза 500 години; но споредъ пріето-то лѣтоисленіе, то е около 310 год. Прѣдполагатъ че нѣкои отъ горѣисчислены-тъ періоди ся прѣскачатъ единъ другъ; но лѣтописци-тъ не сж на едно мнѣніе за начинъ-тъ по който да ся съгласятъ означены-тъ врѣмена въ Сждѣи съ другы извѣстны врѣмена, и съ 3 Цар.

6; 4, и Дѣян. 13; 20. Просторѣ-тъ на тѣзи книгѣ не ни позволява да ся занимаемъ повече върху тѣзи точкѣ.

Книж-тъ на Сждѣи съдържа лѣтописы-тъ на врѣме-то прѣзъ което Израиль е былъ управляванъ отъ сждѣи, и приводы отъ тѣзи книгѣ често срѣщамы въ Новый Завѣтъ и въ други части на Св. Писаніе. Написана е, както ся вижда, прѣди Давидъ да прѣвземе Сіонъ, 1; 21, но пакъ послѣ установленіе-то на царско правленіе, 17; 6. 18; 4. 21; 25. Кой е писатель-тъ ѣ, не ся знае; повечето критици иж приписватъ на Самуила около 1080 год. прѣди Р. Х., другы прѣдполагатъ че разны-тъ ѣ части сж были събраны отъ Ездрж. Тя пояснява грѣжж-тъхъ коѣто Богъ има за людѣ-тъ си, като размѣсва дълготрѣвнѣ-то му съ потребны-тъ му наказания. Періодъ-тъ на сждѣи-тъ бѣше, и цѣло, благоденственъ; и Господъ както подтвърди думы-тъ си кѣмъ Израиль, че мечъ ще ги полде ако ся не покоряватъ, така сжщо подтвърди и други-тъ си думы, че ще ядѣтъ отъ добро-то на земѣхъ-тъ.

Сждный-тъ день, или Сждѣ-тъ, е онзи великъ день, на свѣршѣтъ-тъ на свѣта и врѣме-то, когато Христосъ ще сѣдне на сждѣиский прѣстолъ като Сждѣи на вселеннаѣхъ, и когато всѣко челоуѣческо сжщество ще застане прѣдъ него, за да бѣде сждено и възмездено споредъ дѣла-та си, добры или злы. Кога ще дойде Сждникъ-тъ и колко врѣме ще ся продължи сждѣ-тъ му, тѣзи работы само Господъ знае. Ще дойде ненадѣино, когато можебы свѣтъ-тъ най-малко ся надѣе, съ едно славно и страшно величіе. Правосждіе-то му ще испълни вселениж-тъхъ съ ужасъ и удивленіе; и доброта-та му ще го увѣнчае съ единъ славж, коѣто лзыкъ не може да изрече. Избавитель-тъ повече отъ всѣкого другого ще

приеме тогава награжд-тх си, и ще ся прослави отъ святѣи-тѣ си, които ще въскрѣснѣтъ изъ мърт-вы-тѣ въ негово подобіе. Той ще раздѣли всякій-тъ человѣческій родъ на два разряда: всѣи-тѣ праведни ще бѣдѣтъ въ единъ-тъ, и всѣи-тѣ нечестиви въ другъ-тъ; всѣи-тѣ които любѣтъ Бога въ единъ-тъ, и всѣи-тѣ които го ненавидѣтъ въ другъ-тъ; всѣи-тѣ които приживѣ сѣ ся покаяли и сѣ поутрували въ Христа въ единъ-тъ, и всѣи-тѣ които непокаяни и неповтрували сѣ умрѣли, въ другъ-тъ. И тази раздѣла бѣде вѣчна; първи-тѣ ще въскрѣснѣтъ въ святость и радость, подирни-тѣ ще потѣнѣтъ въ грѣхъ и окаянство въ вѣки вѣковъ, Екк. 11; 9. Дан. 12; 2. Мат. 10; 13. 42; 36. 23; 31—46. 26; 64. Іоан. 5; 22. Дѣян. 17; 31. 2 Пет. 2; 9. 3; 7. 1 Іоан. 4; 17. Рим. 14; 10—12. 2 Сол. 1; 7—10. Отк. 20; 12—13.

Т.

Тавенлъ, І., споменѣтъ въ Иса. 7; 6 като башъ на единъ чело-вѣкъ, вѣроятно Ефремець, когото Расинъ, Сирійскій царь, и Факей, Израилевъ царь, искахъ да поставятъ царь въ Іерусалимъ, вмѣсто Ахаза Іудинъ-тъ царь.

Т. Единъ чиновникъ на Персейско-то правителство въ Самаріѣ, въ дни-тѣ на царь Артаксеркса, Ездр. 4; 7.

Тавера, *запленіе*, мѣсто тѣй наречено отъ огнь-тъ, който падѣхъ възъ Израилѣи-тѣ поради тѣхны-тѣ роптанія, когато расположихъ тукъ станъ-тъ си, Числ. 11; 4—3. Втор. 9; 22.

Тавноа, име-то на единъ благочестивъ и милостивъ женъ въ Іоппіѣ. Ап. Петръ ѣхъ въскрѣсп отъ смърть, Дѣян. 9; 36—42.

Тайна. Въ Св. Писаніе сѣ тѣзи рѣчь сѣ подразумѣвать онѣзи религіозны истини които, безъ едно откровеніе отъ Бога, быхъ оста-

нжли за чело-вѣка непонятны. Спаситель-тъ нашъ е казалъ на ученицы-тѣ си че тѣ сѣ блажени, защото Богъ имъ е открылъ тайны-тѣ на царство небесно, Мат. 16; 17. 11; 23. Лук. 10; 21—24. Павелъ обяснява думѣ-тѣ въ Еф. 3; 1—9, и често говори за тайнѣ-тѣ на благовѣстіе-то, за тайнѣ-тѣ на Христовъ-тъ кръстъ, за тайнѣ-тѣ на Христа, която бѣ неизвѣстна на първы-тѣ вѣкове, за тайнѣ-тѣ на воплощеніе-то, на въскрѣсеніе-то, и пр. Рим. 11; 23. 1 Кор. 2; 7—10. 4; 1. 13; 2. 15; 51. 1 Тим. 3; 9, 16. Тогава, тѣзи сѣ ся наричали тайны, не само защото тѣ съдѣржахъ нѣкои нѣща които надминуваъ чело-вѣческѣ-тъ мысли, и други които никога никой не щѣше да знае ако Сынъ Божій и Духъ Святый не бѣхъ ги открыли, но и за това защото тѣ не ся открывали на вѣскаго безразлично, споредъ само-то поученіе отъ Христа на апостолы-тѣ: “Не давайте освѣтено нѣщо на псета-та; нито хвърляйте бисеріе-тѣ си прѣдъ свиніе-тѣ,” Мат. 7; 6. На едно мѣсто “тайна” сѣ вижда да означава цѣлыя кръжъ на Божіе-то распорѣждане въ Божіи-тѣ прѣдначертанія отъ начало и до вѣка, Отк. 10; 7. 11; 13.

“Тайна-та на седмъ-тѣ звѣзды,” Отк. 1; 20, е едно иносказаніе кое-то прѣдставлява седмъ-тѣ Азіятскы церкви подъ видъ на седмъ горящы свѣтила. Така и “Великій Вавилонъ,” е едно иносказаніе прѣдставленіе на духовный Вавилонъ, и “Азъ ще ти кажъ тайнѣ-тѣ на женѣ-тѣ,” сѣ ся рѣче, ще ти дамъ едно изясненіе на това иносказаніе прѣдставленіе, Отк. 17; 3, 7.

Талантъ. Талантъ-тъ былъ тѣло употребявано отъ Еврей-тѣ, Гърцы-тѣ, и Римляны-тѣ, и былъ много различенъ въ различны страны и въ разны-тѣ части на единъ и сѣщъ странѣ. Еврейскій-тъ талантъ былъ равенъ на 3000 сикли,

т. е. около 42 ³/₄ килограммы. Въ Новый-тъ Заветъ, талантъ-тъ, е наименованіе на едно голѣмо количество пары, Мат. 18; 24. 23; 14—40.

Танисъ, много древень градъ въ долинъ Египетъ, Числ. 13; 22, при источный-тъ брѣгъ на Танисскій-тъ рѣкавъ на Нилъ; днесъ сѣ нарича Санъ. Той е былъ царскій градъ, Иса. 19; 11, 13. 30; 4, и е далѣ име-то си на поле-то около него, въ което сѣ извършихъ първы-тѣ могущы дѣла Божіи чрезъ Моисея, Псал. 78; 12, 43. Грамадны купичи отъ срутены храмовы, обелискы, сфинксы, потвърждаваъ древне-то величіе на градъ-тъ и разрушеніе-то му споредъ думы-тѣ на пророка Іезекіиля, Іез. 30; 14.

Тарсъ, име-то на единъ знаменитъ градъ, столицѣ Киликійскѣ, на юго-источнѣ-тъ часть на Малѣ Азіѣ. Той е былъ положенъ на отстояніе шесть миль отъ Срѣдиземно море, върху брѣгъ-тъ на рѣкѣ-тъ Кидносъ, която прѣминувала прѣзъ него. Тарсъ сѣ отличилъ по Грыкѣ-тѣ си книжность и любомудріе (философія), тѣй щото по училища-та си и по учены-тѣ си мѣжѣ той е съперничествувалъ единъ съ Аѣинъ и Александріѣ. За възнагражденіе на трудове-тѣ и жертвы-тѣ му, които положи прѣзъ Римскы-тѣ междоусобны войны, той былъ обявенъ за свободенъ градъ отъ императора Августа. Такыва градове, като Тарсъ, сѣ имали исключительно право да сѣ управляютъ по свои сѣ законы и сѣ свои управители, да не плащатъ данъ, да не бѣдѣтъ подъ вѣдомство-то на нѣкой Римскій управитель, нито подъ власть-тъ на нѣкой Римскій гарнизонъ; но тѣ сѣ припознавали върховенство-то на Римскій-тъ народъ, и сѣ ся задѣлжавали да му помагаты срѣщю неприятели-тѣ му. Че свобода-та на Тарсъ не е была равна на свободѣ-тѣ

на Римскій-тъ гражданинъ сѣ вижда отъ това че бѣ заповѣдано да бѣжтъ Ап. Павла, Дѣян. 22; 24, макаръ тысячникъ-тъ да го припознавалъ за гражданина на Тарсъ, Дѣян. 21; 39, но не бѣ битъ като сѣ узна че той е Римскій гражданинъ, Дѣян. 22; 27. Вѣроятно е, прочее, че Павлови-тѣ прѣдѣди сѣ добыли право-то на Римско гражданство, Дѣян. 9; 30. 11; 23. 22; 3.

Тартакъ, кумиръ, който Авци-тъ направихъ въ Самаріѣ, 4 Цар. 17; 31.

Тартанъ, единъ Ассирійскій генералъ, когото Сеннахеримъ проводи съ Ралсака въ Іерусалимъ, 4 Цар. 18; 17, и може-бы е сѣщѣи-тъ който облада Азотъ прѣзъ царуваніе-то на Саргона, Иса. 20; 1. Нѣкои сѣ мыслятъ че *Тартанъ* не е собственно име, но една Ассиійска дума която значи *генералъ*.

Тифнесъ, Іер. 2; 16. 43; 7, 9. Іез. 30; 18, име-то ва единъ Египетскій градъ, за който Седмисеть-тѣ турихъ Тафне; а Грыкы-тѣ историци Дафни. Тойзи градъ лежалъ въ околность-тъ на Пелузій, кѣмъ юго-западъ, на западный-тъ брѣгъ на Пелузійско-то Нилско устіе; за това Иродотъ го нарича Пелузійскій Дафни. Тукъ Іоананъ и много други Евреи, ведно съ пророка Іереміѣ сѣ оттеглихъ слѣдъ разореніе-то на Іерусалимъ отъ Халдейцы-тѣ, Іер. 43; 7—9. 44; 1. Че Тафнесъ е былъ голѣмъ и знаменитъ градъ, сѣ вижда отъ заплашванія-та произнесены срѣщю него отъ Іезекіиля, Іез. 30; 18.

Таоанай, единъ Самарянский управитель подъ Дарія. Негово-то управленіе е было забѣлжительно по справедливость-тъ и умеренность-тъ сѣ кѣмъ Еврей-тѣ, Ездр. гл. 3 и 6, 319 г. прѣди Р. Х.

Твърдъ, Быт. 4; 17, перво-то небе което сѣ простира надъ земіѣ-тѣ. Еврей-тѣ сѣ гледили на твърдъ-тъ като единъ кристаленъ сводъ, украсенъ съ звѣзды, поло-

женъ надъ небосклонъ-тъ на зри-
тель-тъ, да разлѣча воды-тъ на
небе-то отъ воды-тъ на земѣ-тъ.
Отъ прозорцы-тъ на твърдь-тъ сж
важдали дъждове-тъ. Безъ съмнѣніе
Еврей-тъ сж мысляли че твърдь-та
е твърдо тѣло, Псал. 19; 4. Иса.
40; 22. Цѣль-та, обаче, на Св. Пи-
саніе не е да опише научно есте-
ственны-тъ явленія. Св. Писаніе е
назначено да учи вѣрж, не физи-
кж или астрономікж, и за това тя
не говори съ языкъ-тъ на нынѣ-
шни-тъ научны мжжіе, но излага
нѣща-та въ единъ простъ и вра-
зумителенъ языкъ. Тази е отча-
сти причина-та, дѣто тази книга
е была привлекателна за хора-та
въ всички-тъ вѣкове.

Тевееъ, Ест. 2; 46, десетый-тъ
мѣсецъ на Еврейскж-тъ священ-
нж годинж, който начина отъ но-
волуіе-то прѣвъ Декемврій.

Тегла. Еврей-тъ сж теглили вси-
чко-то злато и сребро, които сж
употрѣбляли въ трговіж-тъ.
Сикль-тъ и полусикль-тъ сж бы-
ли не само наименованія на мо-
неты отъ извѣстнж цѣнж въ злато
и въ сребро, но и тегла. Мнасъ-тъ
и талантъ-тъ сж были само тегла.
Тегло-то "на святилище-то," или
тегло-то на храмъ-тъ, Исх. 30; 43,
24. Лев. 5; 45. Числ. 3; 50. 7; 49.
48; 46, вижда ся е было единица на
тяжесть, която ся е пазила нѣйдѣ
въ храмъ-тъ, а не нѣкое различно
тегло отъ обыкновенный-тъ сикль.

Телавивъ, мѣсто расположено
на рѣкж-тъ Ховаръ въ Месопо-
таміѣ, дѣто едно поселеніе отъ
плѣнницы Еврей ся посели, Іез.
3; 45. Сега ся намира въ тѣзи
странж единъ градъ нареченъ Дал-
лаба.

Теле, едно чисте животное, кое-
то много ся употрѣблявало за жер-
твы. Угоено-то теле ся считало за
най-добъръ хранж, Быт. 48; 7. Ам.
6; 4. Лук. 45; 23.

Въ Іер. 34; 48, "тъ разсѣкохъ
теле-то на дѣтъ, и минажж между
части-тъ му," ся споменува за е-

динъ древенъ начинъ за подтвер-
деніе на единъ завѣтъ; съ това и
дѣтъ-тъ страны сж означавали че
сж наклонны да ся разсѣкжтъ на
части, ако не останжтъ вѣрны на
него, Быт. 45; 9—18.

Златно-то теле, на което Еврей-
тъ ся кланяли на горж-тъ Си-
най, прѣвъ отсѣтствие-то на Мои-
сея, было излѣно отъ Аарона отъ
обѣцы-тъ на людѣ-тъ. Кланяніе-то
му было придружено съ унизи-
тельны срамотин, и было наказано
съ смъртъ-тъ на 3,000 души.

Іеровоамъ въздигнжлъ златны
телета, едно на единъ-тъ край на
царство-то си и друго на другъ-тъ,
за да въспре десетъ-тъ племена
отъ да отивать въ Іерусалимъ да
ся кланять и да ся събирать съ
Іудины-тъ мжжіе, 3 Цар. 12; 26—29.
И така людѣ-тъ забравихъ Бога
своего, и потѣнжжхъ въ грубо идо-
лопоклонство. Іеровоамъ нарѣдко
ся споменува въ Писаніе-то, безъ
да ся каже че той е направилъ
Израиля да съгрѣши. Пророкъ О-
сія често споменува за теле-то въ
Вееиль, за глухость-тъ и за ви-
нж-тъ на поклонници-тъ му, и за
день-тъ когато идолъ-тъ и на-
родъ-тъ ще ся съкрушатъ отъ Ас-
сирійцы-тъ.

Теманъ. Тази благовонна вещь
излиза изъ едно дърво, което ра-
сте въ Арабіѣ и Индіѣ. Споредъ
Моисеевъ-тъ законъ теманъ
е было смѣсъ отъ разны ароматы;
този видъ теманъ строго ся е за-
прѣтывалъ да ся употрѣбыва, о-
свѣнь прѣвъ богослуженія-та въ
скыніѣ-тъ и храмъ-тъ, Исх. 30;
34—38. Служба-та на каденіе-то
теманъ у Еврей-тъ е была особен-
на служба на священники-тъ; тѣ
влизали въ свято-то мѣсто за да
кадятъ всѣкж заранъ и вечеръ.
На великій-тъ день на умилости-
веніе-то, первосвященникъ-тъ го-
рилъ теманъ въ кадилиницж-тъ си
като влѣзвалъ въ Святаа свя-
тыхъ, и дымъ-тъ що ся повдигалъ
отъ него не му позволявалъ да

разгледва съ голѣмо любопытство
ковчегъ-тъ на завѣта и очистили-
ще-то, Лев. 16; 43. На Левиты-тъ
не е было позволено да баратъ
кадилиницы-тъ; и Корей, Даоанъ и
Авпронъ прѣтърпѣли ужасно на-
казаніе за дѣто нарушили това за-
прѣщеніе. Теманъ-тъ е былъ по
единъ особенъ начинъ символъ на
молитвж-тъ. Когато священникъ-
тъ поднасялъ теманъ, народъ-тъ
ся молилъ вѣнь на дворъ-тъ, и
молитвы-тъ му ся възвышавали съ
благодареніе-то на темяна, дѣто
той излѣзвалъ вѣнь за да благо-
слови. Сжщо Христосъ прѣдставя
людѣ-тъ си и молитвы-тъ имъ Бо-
гу, които ся приемать посред-
ствомъ негово-то ходатайство, и
имъ казва, Прощавать ви ся грѣхо-
ве-тъ; вырѣте си съ миромъ, Псал.
141; 2, Лук. 2; 9, Отк. 5; 8. 8; 4.
"Теманъ" поѣкога означава тлѣ-
стинж-тъ на жертвы-тъ отъ все-
сжжженія-та, Пса. 66; 45. За едно
описаніе на олтаря на каденіе те-
манъ, виж. Олтарь.

Терафими или домашни идоли,
кумирчета. Извънредны ползы сж
очаквали отъ тѣхъ онѣзи, които
сж гы имали, убожавали, и до
тѣхъ сж ся допытвали; 4 Цар. 23;
24. Іез. 21; 21. И днесъ нѣкои
народи вѣрвать въ мускы.
Стари-тъ терафими вижда ся да сж
были домашни богове, и кланяніе-
то тѣмъ наврѣмѣ ся е размѣсва-
ло съ кланяніе-то Іеову, Сжд. гл.

47. Нѣкои сж приличали на чело-
вѣка по образа и величинж-тъ си,
4 Цар. 19; 43, 46. Рахылини-тъ и-
доли, Быт. 31; 49, 30, бѣхж Тера-
фими. Вижд. Сжд. 17; 5. 48; 14, 20.
Ос. 3; 4.

Теревиноѣ. Одно дърво подоб-
но на джбъ, което по Арабскы
ся нарича *бутма*, Быт. 35; 4. Сжд.
6; 44, 49. 2 Цар. 18; 9, 14. Осія 4;
43. Иса. 6; 43, въ които стихове
и джбъ-тъ ся споменува, Быт. 42;
6. 43; 48. 44; 43. 48; 4. Втор. 41;
30. Сжд. 9; 6. Това дърво ся ена-
мирало по всички страны около
Срѣдиземно море, и въ Палестинж
расло твърдъ голѣмо. То трае дъл-
го врѣме.

Тертиллъ, единъ Римскый ви-
тія или адвокатъ, чрѣзь когото Е-
врей-тъ изложихъ обвиненіе-то
си противъ Павла, прѣдъ Рим-
скый-тъ управитель въ Кесаріѣ,
вижда ся защото тѣ не сж были
запознати съ сждопроизводство-то
на Римскы-тъ сждилища, Дѣян.
24; 4, 2.

Тертій, Павловъ писаръ, ксйто
писа посланіе-то до Римляны-тъ,
Рим. 16; 22.

Тиверіада е былъ Галилейскый
градъ основанъ отъ Ірода Антипа,
и нареченъ въ честь на импера-
тора Тиверія. Вижда ся като че
нѣкои по-старъ градъ, може-бы
Хиннероеъ, е цѣвлялъ малко по на
югъ. Тиверіада бѣ расположена
на западный-тъ брѣгъ на Тиверіад-
ско-то езеро, около два часа пѣтъ
съ конь отъ мѣсто-то дѣто Іор-
данъ излиза изъ езеро-то. Въ окол-
ность-тъ му ся намирахъ топлы
извори, които бѣхж прочути. Езе-
ро-то поѣкога ся нарича и Тиве-
ріадско море, Іоан. 6; 4. 21; 4.
Вижд. Море IV. Слѣдъ разруше-
ніе-то на Іерусалимъ, Тиверіада
ся славила по цвѣтушж-тъ си Е-
врейскж школы. Крестоносци-тъ
іж владѣхъ нѣколко врѣме, и из-
дигнжхъ церквж, дѣто сега А-
раби-тъ заграхъ говеда-та си.
Днешний-тъ градецъ Тажбаріе ле-

жи на едно тѣсно вѣлновидно поле между издигнатъ мѣстность и море-то. Прѣзъ 1837 г. той е былъ разоренъ отъ землетресеніе, и сега има около 2500 жители, отъ които третина-та сж Евреи. Стѣны-тъ му сж ся обрѣзали днѣсь на купове развалины; кула-та му е доста разстроена, и мѣсто-то му плуе въ бѣдствіе и мръсотіѣ. Миля и половина кѣмъ югъ отъ градъ-тъ, до топлы-тъ извори, ся намиратъ многобройны останки отъ древній-тъ градъ или градове. Вода-та на топлы-тъ извори е лоша и солена, и много горѣща, 136°—144° Фар.; но пакъ ся кѣпятъ въ нейъ като поистине, за исцѣленіе на ревматическы болести, и др. т.

Тиверій, Клавдій Друзъ Неронъ, вторій-тъ Римскій императоръ, е былъ сынъ на Ливіѣ, и Августовъ заварникъ; усюновенъ отъ него, той настѣди прѣстола му въ 14 год. слѣдъ Р. Х. Испрво той бѣ умѣренъ и справедливъ, но скоръ паднѣ въ пороцы и прѣстѣпленія, и слѣдъ двадесетъ и двѣ по овиѣ годишно жестоко царуваніе, ой ся помина въ 37 л. слѣдъ Р. Х. Въ петнадесетъ-тъ годинѣ на царуваніе-то му Іоаннъ Кръститель начнѣ да проповѣдва, и три или четири години по-послѣ Христосъ ся распнѣ отъ Іудей-тъ, Лук. 3; 1. Тиверій нѣколко пѣти ся споменува въ Св. Писаніе подъ титулъ-тъ Кесарь, Лук. 20; 22—25. 23; 2. Іоан. 19; 12. На подданицы-тъ му е было заповѣдано да ся покланятъ на кумиры-тъ му.

Тигръ, една отъ рѣкы-тъ въ рай-тъ. Виж. Едемъ и Евфратъ.

Тимоеей, апостолъ Павловъ ученикъ. Той бѣ родомъ отъ Дервѣѣ или Листрѣ, два града които ся намирахъ въ Ликаоніѣ, Дѣян. 16; 1. 14; 6. Баща му бѣ Еллинъ, а майка му Еврейка, 2 Тим. 1; 5. 3; 15. Поученія-та и молитвы-тъ на благочестивъ-тъ му майкѣ и бабѣ, и проповѣданіе-то на Па-

вла, прѣзъ първо-то му отиваніе въ Листрѣ (48 год. слѣдъ Р. Х.), убѣдижъ Тимоеея да прихърне служеніе-то Господу, което той толкозъ украси. Той бѣ очевидецъ на Павловы-тъ страданія и обычае Павла, като отецъ въ Христа, 1 Тим. 4; 2. 2 Тим. 3; 10, 11. Когато апостолъ-тъ ся завърнѣ въ Листрѣ (около 51 год. слѣдъ Р. Х.), братія-та ся отзовахъ добръ за достоинство-то и благорасположеніе-то Тимоеево; и апостолъ-тъ го зѣ съ него, и обрѣза го въ Листрѣ, Дѣян. 16; 3. Тимоеей залѣгнѣ да проповѣдва благовѣстіе-то, и направи голѣмы заслуги на апостола Павла прѣзъ всичко-то му проповѣданіе. Павелъ го нарича любезно чадо, братъ, сътрудникъ, человекъ Божій, понеже никой не му е былъ толкозъ привързанъ по сърдце и по духъ колкото Тимоеей, Рим. 16; 21. 1 Кор. 4; 17. 2 Кор. 1; 1. 1 Тим. 1; 2, 18. И наистинѣ, той бѣ избранъ отъ Павла за да му бѣде съпътникъ, сподѣли заpiratione-то му въ Римъ, Евр. 13; 23, и послѣ бѣ оставенъ отъ него въ Ефесъ, за да слѣдва и усъвършенствува дѣло-то, което Павелъ бѣ начинѣлъ въ този градъ, 1 Тим. 1; 3. 3; 14. Вижда ся че Тимоеей ся е ползовалъ съ голѣмо довѣріе и обычъ отъ Павла, и за това често ся споменува отъ него съ похвалны думы, Дѣян. 16; 1. 17; 14, 5. 18; 15. 19; 22. 20; 4. 2 Тим. 3; 10. 4; 5.

Посланія къ Тимоею. Първо-то посланіе до Тимоеея Павелъ, вижда ся, е написалъ слѣдъ първо-то си затваряніе въ Римъ, когато остави Тимоеея въ Ефесъ и отиде въ Македоніѣ, 1 Тим. 1; 2; 67 год. слѣдъ Р. Х. Второ-то посланіе ся отправи на Тимоеея въ сѣверозападнѣ-тъ часть на Малѣ-Азіѣ, когато Павелъ бѣ повторомъ запрѣнъ, и очакваше мѣченичество-то си, 68 год. слѣдъ Р. Х. Това посланіе, което апостолъ-тъ написа прѣзъ свѣршѣкъ-тъ на жи-

вота си за любезно-то си чадо въ евангаліе-то, най-послѣдній-тъ плодъ на любовъ-тъ му кѣмъ него и кѣмъ церквѣ-тъ, нѣй четемъ съ дълбоки душевны вѣдненія. И двѣ-тъ посланія сж най-драгоцѣнны и най-поучительны стѣненія за управление-то и наставленіе-то на всѣхъ Христіанинѣ, най-вече на служители-тъ евангелескы. Заедно съ посланіе-то до Тита, тѣ съставляватъ три-тъ "пастырскы посланія."

Тирантъ, единъ Ефесянинъ, въ училище-то на когото Павелъ зашицаваше Евангелескы-тъ ученія, Дѣян. 19; 9. Вѣроятно той е былъ Гръкъ, учитель на словесность-тъ и философіѣ-тъ; други прѣдполагатъ че е былъ Еврейскій раввинъ, който учителствовалъ въ нѣкое народно училище.

Тиръ, скала, е былъ прочутъ търговскій градъ въ Финикіѣ, и срѣдоточіе на Финикійско-то богатство и силѣ. Мѣстоположеніе-то му е лежало на приморіе-то на Срѣдиземно море, и споредъ раздѣленіе-то на земли-тъ отъ Исуса Навина, той е влизалъ въ прѣдѣлы-тъ на настѣдіе-то Асирова, но не былъ подчиненъ. Тиръ бѣ "Сидонска дъщеря," но скоро удържа върхъ надъ Сидонъ и другы-тъ Финикійскы градища. Моисей и Омѣръ не го споменува, но отъ врѣмѣ-то Давидово насамъ, често става дума за него въ книги-тъ на Ветхый-тъ Завѣтъ. Между Хырама, Тирскый-тъ царь, и Давида сѣществуваше тѣсенъ стѣюзъ, който трая и прѣзъ царуваніе-то Соломоново; и помощъ-та на Тиранъ-тъ, въ дѣрва, дърводѣлцы и зидари, най-много помогнѣ за построеніе-то на домъ-тъ Давидовъ и по-послѣ на храмъ-тъ Господень, 2 Цар. 5; 11. 3 Цар. гл. 5. 1 Лѣт. гл. 14. 2 Лѣт. 2; 3. 9; 10. Оженване-то на Израилскый-тъ царь Ахаза съ Іезавель, едикъ Финикійскъ князѣнѣ, навлече голѣмо прѣстѣпленіе и край-

но злощастіе на десетъ-тъ племена; понеже Тиранъ-тъ бѣхъ груби идолопоклонници, поклонници Валаови и Астартини, и ревности привързаници на язычическы-тъ пороцы. Всеобща-та исторія ни казва че Тиръ е владѣлъ морета-та, и е извличалъ голѣмо богатство и силѣ отъ многобройны поселенія, върху брѣгове-тъ на Срѣдиземно море и Атлантическыя океанъ. Ветхый-тъ Завѣтъ прѣдставлява Тиранъ-тъ като хора гордѣливы и сластолюбцы, и прѣданы на всѣхъ-тъ грѣхове, които съпѣтствуватъ съ едно огромно богатство и прѣуспѣваніе. За идолопоклонство-то, и нечестивость-тъ имъ присѣды сж произнесены противъ тѣхъ, и разрушеніе-то на града имъ отъ Навуходоносора ся прѣдсказва, Иса. 23; 13. Іез. 26; 7. гл. 27. 28; 1—19. 29; 18. Слѣдъ разрушеніе-то на Тиръ, болшинство-то отъ жители-тъ му ся оттеглихъ въ "островскый Тиръ," расположенъ на единъ островъ срѣцо древній-тъ градъ, и на отстояние тридесетъ стади отъ материкъ-тъ. Испрво новый-тъ Тиръ бѣ единъ видъ прѣдградіе на старый-тъ, но послѣ той обогатѣ и ся усили; толкозъ силно бѣ укрѣпенъ, и съ таквызи срѣдства за отбранѣ изобилствоваше, щотѣ за седмъ мѣсеца можѣ да устои на юначны-тъ Александровы нападенія. Въ 332 год. прѣди Р. Х. той паднѣ въ рѣцѣ-тъ на неприятели-тъ си. За да го прѣвзѣме Александръ го скачилъ съ материкъ-тъ посредствомъ едно шоссѣ, построено отъ развалины-тъ на древній-тъ градъ. Тѣй первый-тъ Тиръ ся изравни съ земѣ-тъ, споредъ заблѣжителей-тъ думы на пророкъ-тъ: "И ще хвърлятъ въ срѣдъ водѣ-тъ камѣне-тъ ти, и дѣрва-та ти, и пѣреть-тъ ти;" "и нѣма да сѣществувашъ; и ще тя потърсѣтъ, и нѣма да тя намѣрятъ вече въ вѣкъ," Іез. 26; 12, 21. Тирскы-тъ кораби, на връщаніе отъ пѣтешествія-та си,

го заварихъ вече прѣвзѣтъ и "погълнѣть отъ огнь," Иса. 23; 4, 14. Зах. 9; 4. Подиръ много прѣвраты на сждѣж-тъ му, и промѣненія на господари-тъ му, Тиръ паднѣхъ подъ владычество-то на Римляны-тъ, и продължава да цѣвти до нѣ-ждѣ си съ търговіѣхъ, ако и повреждане-то на пристанище-то му, и подиганіе-то на Александріѣхъ и други морскы градове да уско-рявахъ упадѣж-тъ му. Спаситель-тъ ни единъжъ пжтува въ Тирскы-тъ и Сидонскы-тъ страны, Мат. 15; 21; и прѣди 58 год. слѣдъ Р. Х. въ Тиръ ся основа Христіанска церква, Дѣян. 21; 3—7, (сравни Мат. 14; 21, 22), която цѣветше нѣ-колко столѣтія, и тамъ нѣколко събори станяхъ. Тогазы и прѣзъ врѣме-то когато крестоносци-тъ го прѣвзѣхъ, той бѣ силно укрѣпенъ градъ. Откакъ Турци-тъ повторомъ го завоевахъ, той ся разстрои и съвсѣмъ изгуби древнѣхъ-тъ си славѣхъ. Днесъ славный-тъ единъжъ Тиръ е незначителенъ и слабо забраненъ съ стѣны градецъ, именумъ по Арабскы Суръ, който нѣ-ма повече отъ петъ хиляды душъ населеніе. Той захваща источнѣхъ-тъ часть на тѣй нареченый-тъ единъжъ островъ, която е една миля на длѣжъ и на отстояніе полвина миля отъ крайморіе-то. Единичко-то му истинско пристанище ся намира на сѣверъ, но то е твърдѣ плитко и удобно за плаваніе само на ладіи. Пристанище-то и сѣверно-то прибрѣжіе на островъ-тъ сж покрыти съ каменны стѣлпове, на които величина-та и число-то свидѣлствувать за прѣжне-то великолѣпіе на този прочутъ градъ. Но слава-та му угаснѣхъ за вѣкы, и сега нѣколко рыба-ри простирать мрѣжы-тъ си на развалины-тъ му, тамъ дѣто въ древность сж грѣяли пицны зданія.

Титъ, единъ отличенъ Христіанскый служитель отъ Еллинско потекло, Гал. 2; 3, прѣобърнѣхъ чрѣзъ проповѣданіе-то на Павла, на

когого станѣхъ другаръ и сътрудникъ, 2 Кор. 8; 23. Той бѣ сълж-никъ на Павла и Варнава прѣзъ възлизаніе-то имъ отъ Антиохіѣхъ въ Іерусалимъ, Дѣян. 15; 2. Гал. 2; 4, и по-послѣ быде испратенъ въ Коринѣхъ, дѣто успѣшно работи, 2 Кор. 8; 6, 12; 18. Той не ся срѣ-щнѣхъ съ Павла въ Троадѣ, както ся очакваше, но въ Филиппы, 2 Кор. 2; 12, 13. 7; 6. Подиръ това той ся завърнѣхъ въ Коринѣхъ, дѣто усърдно наченѣхъ да ся труди за по-мощъ на бѣдны-тъ Христіаны въ Іудеѣхъ, 2 Кор. 8; 6, 16, 17. Слѣдъ осмъ или десетъ години по-послѣ, ный го намирамы въ Критъ оста-венъ отъ апостолѣхъ-тъ за да утвърди и приведе въ порядѣжъ церквы-тъ въ този островъ, Тит 1; 5. Тукъ той получи *Посланіе-то* къ Титу отъ Павла, който тогазы бѣше въ Ефесъ, и призоваваше Тита въ Никополь, Тит. 3; 12, отдѣто той отиде въ Далмаціѣхъ, прѣди второ-то затваряніе на апостола Павла въ Римъ, 2 Тим. 4; 10. По прѣданіе ся казва че Титъ работилъ много години въ Критъ, дѣто прѣстарѣлъ починѣлъ. Характеръ-тъ му блещалъ съ честность, разсѣжденіе, и ревность. Той ся ползовалъ съ довѣріе и любовь отъ Павла, чіею посланіе до Тита е подобно по съдържаніе-то си на първо-то посланіе до Тимофея, и е было вѣроятно написано малко по-сетнѣ отъ него, 67 г. слѣдъ Р. Х.

Тихикъ, Христіанскый ученикъ, който служеше на Павла да му при-нося писма-та до нѣкои церкви. Той бѣ отъ область-тъ Азіѣхъ, и придружаваше Павла отъ Коринѣхъ до Іерусалимъ, Дѣян. 20; 4. Тихикъ занесе посланіе-то до Колоссинѣхъ, до Ефесяны-тъ, и първо-то по-сланіе до Тимофея. Апостолъ-тъ го нарича възлюбленный братъ, вѣ-ренъ служитель и сослужникъ въ Господа, Еф. 6; 21, 22. Кол. 4; 7, 8. 2 Тим. 4; 12, и имаше намѣреніе да го проводи въ Критъ, прѣзъ от-сѣтствіе-то на Тита, Тит. 3; 12.

Тичаніе. Псал. 19; 5, Еккл. 9; 11. Разни подвизи бѣхъ учредени отъ Гърцы-тъ и Римляны-тъ за въ-честъ на тѣхны-тъ богове и съ-цѣль да ся обучавать млади-тъ на тѣлеснѣхъ силѣхъ и пѣргавинѣхъ, както и на неустрашимость и искуство за воюваніе. Тѣзи подвизи ся тържествувахъ въ опрѣдѣлены мѣста и врѣмена; прочуги политически мѣжѣ, законодателя и царя зимахъ участіе въ тѣхъ; и считаше ся за най-высока отъ всѣхъ почести да ся вѣнчае нѣкой съ единъ простъ вѣнецъ отъ лавръ, маслинено дърво, боръ или майда-ность, въ присѣтствіе-то на едно прѣблѣмо събрание отъ зрители, на които драго бѣше да почитатъ побѣдители-тъ. Приготовително-то обученіе ставаше твърдѣ строго, и всѣкое убожденіе което причиня-ваше ослабваніе ся възбраняваше. Между най-прочуты-тъ подвизи бѣхъ онѣзи, които ся тържеству-вахъ при Коринескыя провлакъ и които отъ това ся наричахъ Ист-мійскы (Провлачны) игры; въ по-сланіе-то си до Коринѣяны-тъ, Па-велъ дава за примѣръ тѣзи под-визы, 1 Кор. 9; 24—27. Тичаніе-то бѣше единъ подвигъ отъ първа степенъ; други подвизи бѣхъ над-тичваніе съ кола, бореніе, бѣненіе съ юмруцы, скачаніе, хвърляніе на-палочы и мѣреніе съ стрѣлы. Тича-

ніе-то пешкомъ добръ разяснява Христіанско-то воюваніе, жертвы-тъ които трѣбоваше да ся правять, старанія-та които докарвуть тѣло-то въ покорность, отхвърляніе-то на всѣкой теготѣ, безбройно-то число зрители които присѣтству-вахъ на поприще-то и между тѣхъ вѣнчани-тъ побѣдители, усилія-та които ся изисквахъ за да ся подви-завать и славнѣхъ-тъ награждъ, Фил. 3; 13, 14. 2 Тим. 4; 7, 8. Евр. 12; 1.

Типри е первый-тъ мѣсецъ на Еврейскѣхъ-тъ гражданскѣхъ годинахъ, и седмый-тъ на церковнѣхъ-тъ; въ 3 Цар. 8; 2 той ся нарича Ео-анимъ, вижъ. **Еоанимъ**; и съот-вѣтствува на часть отъ Септемврій и на часть отъ Октомврій. На пър-вый-тъ му день Еврей-тъ сж пра-здновали праздниѣхъ-тъ на трѣбы-тъ; на десетый-тъ — великий-тъ день на умилоствивеніе-то; а на петнадесятый-тъ почваше празд-никъ-тъ на шатеры-тъ.

Тлъстина. Тлъсты-тъ части на жертвоприношенны-тъ животны сж ся изгорявали, и на Еврей-тъ е было запрѣтено да ядѣтъ отъ тлъ-стинѣхъ-тъ или отъ крѣвь-тъхъ на жертвы-тъ, Лев. 3; 16, 17. 7; 23—27.

Товіа, единъ Аммонскый князь, който бѣ ся сюзилъ съ Санавад-лата и Самаряны-тъ противъ бла-гочестивы-тъ Еврей, които възоб-новлявахъ разрушенный-тъ храмъ,

Неем. 2; 10. 4; 3. Заплашваніа-та и прѣдательство-то му бѣхъ безуспѣшны. Прѣзъ Неемиево-то отсѣжствіе, Товія незаконно бѣше ся установилъ чрѣзъ сродниці-тѣ си и чрѣзъ нѣкои първенцы отъ Іудѣ въ единъ хубавъ стаѣхъ на храмъ-тѣ, но при заврѣщаніе-то на Нееміѣ, той бѣ позорно изгоненъ отъ тамъ, Неем. 6; 17—19. 13; 1—9.

Други съ сжщо-то име ся споменувать въ Ездр. 2; 60. 2 Лѣт. 17; 8 и Зах. 6; 40.

Товъ, едно окръжїе оттаѣтъкъ Иорданъ, дѣто Іеѳеѣй прибѣгнѣхъ, когато бѣ испѣденъ изъ Галаадъ, Сжд. 11; 3. 5. Мѣстоположеніе-то на това окръжїе е неизвѣстно.

Тоназъ, видъ драгоцѣненъ камень съ жълто-чрвеникавъ шаръ, тукъ-тамъ съ блѣдно-зелены и чрвены цвѣтове, единъ отъ дванадесетъ-тѣ каменїе, които бѣхъ споени на наградникъ-тѣ първосвященнический, Исх. 28; 17. 39; 40. Тоназъ-тѣ е былъ сжжпоцѣнно произведеніе на Еіопїѣ или на Южнѣ Арабіѣ, Іов. 28; 49. Іез. 28; 13.

Топола, Быт. 30; 37. Ос. 4; 13. Едно красно и сѣнчаство дърво, което расте тѣнко-высоко. То на всждъ ся срѣща изъ Палестинѣ и околны-тѣ ѣ мѣста.

Тофетъ. Виж. Енномъ.

Трахонитска-та страна, на Христово врѣме, е была, както и само-то ѣ име означава, неравна область, която ся допирала до сѣверо-источнѣ-тѣ границѣ на Палестинѣ, на югъ отъ Дамаскъ, между горы-тѣ на Пустыниѣ Арабіѣ на истокъ, и Игурейѣ, Аураниѣ, и Васапъ на западъ и югъ, Лук. 3; 4. Иродъ Великій порази разбойниці-тѣ които ѣхъ обеспокоюваха; и подиръ смъртъ-тѣ му тя ся управляваше отъ сына му Филиппа, а послѣ отъ Ирода Агриппѣ.

Три. Израженіе-то "три дни и три ноци," Мат. 12; 40, съотвѣтствува на наше-то "три дни;" Еврей-тѣ сжъ употрѣбавали изра-

женіе-то "день и ноцъ," за да означавать наше-то депоношїе. Подъ думы-тѣ "три дни," 1 Цар. 30; 13, не ся разбирають цѣли три дни, но часть отъ тѣхъ, т. е. цѣлъ единъ день и часть отъ прѣдходящїй-тѣ и отъ слѣдующїй-тѣ день. Сравни Быт. 7; 12, 17. 1 Цар. 30; 12, 13.

Трифена и Трифоса, Христїанки въ Римъ, може-бы сестры, които много ся трудяхъ въ дѣло-то на благовѣствованіе-то, Рим. 16; 12.

Троада, приморскїй Мизїйскїй градъ, въ сѣверо-западнѣ-тѣ часть на Малж-Азіѣ, до Егейско море (Архипелагъ), не много далечъ къ югъ отъ древнїй-тѣ градъ Троїѣ. Троада ся нарича и сѣсѣднѣ-та страна, която обема южно-то прибрѣжіе на Дарданелы-тѣ. Развалины-тѣ на този градъ ся наричатъ по Турскы Ескы-Стамбулъ (Древнїй Цариградъ). Останки-тѣ му които днесъ стърчатъ въ единъ джбовъ лѣсъ, сжъ още величественны и впечатлительны. Слѣдъ едно кѣсо прѣбываніе тукъ, прѣзъ 52 год. слѣдъ Р. Х., апостолъ Павелъ отплува за Македонїѣ, Дѣян. 16; 8—11. Когато вторїй пѣтъ дойде въ Троада, трудъ-тѣ му ся увѣнчѣ съ сполукъ, 2 Кор. 2; 12, 13. На третїй-тѣ пѣтъ той ся бави тукъ цѣлѣ седмицѣ; и на свѣршкѣ-тѣ на това врѣме той чудесно възвѣрнѣхъ животь-тѣ на Евтиха, Дѣян. 20; 5—14, 58 год. слѣдъ Р. Х. Виж. и 2 Тим. 4; 13.

Трогилїя, названіе-то на единъ градъ и носъ въ Іонїѣ, Малж-Азіѣ, между Еѳесъ и устїе-то на рѣкѣ-тѣ Меандръ, срѣщо островъ Самосъ, Дѣян. 20; 15.

Трофимъ, апостолъ Павловъ ученикъ, язычникъ и Еѳесчанинъ, който дойдѣ съ Павла въ Коринѣ и му бѣ съпѣтникъ до Іерусалимъ, слѣдъ Р. Х. 58, Дѣян. 20; 4. Когато Апостолъ-тѣ бѣ тукъ въ храма, Еврей-тѣ турїяхъ рѣдѣ на него, и выкахъ, "Елїны въведе въ храмъ-тѣ, и осквѣрни свято-то това

мѣсто," понеже като бѣхъ го видѣли въ града съ Трофима, тѣ ся мысляхъ че Павелъ бѣше го вѣвелъ въ храмъ-тѣ. Послѣ нѣколко години Павелъ писува че оставилъ Трофима въ Милитъ болень, 2 Тим. 4; 20. Това не бѣ ся случило прѣзъ първо-то Павлово посѣщеніе на Милитъ, понеже тогазъ Трофимъ го придружи до Іерусалимъ; нїто пакъ когато отиваше за Римъ, зашто тогава ся не спрѣжъ на Милитъ. Това е една отъ случки-тѣ, които доказватъ че Павелъ слѣдъ първо-то си затваряніе въ Римъ былъ пустїхъ, и посѣтилъ повторно Малж-Азіѣ, Критъ, Македонїѣ, и може-бы Испанїѣ. За Трофима нищо повече не ся знае.

Тръсть, едно растеніе което расте въ блативы мѣста, Іов. 40; 21. Иса. 49; 6; то е тѣнко и крѣпко, и за това ся зима като примѣръ на слабость, 3 Цар. 14; 15. 4 Цар. 18; 21. Иса. 36; 6. Іез. 29; 6, и на непостоянство, Мат. 11; 7. Една "смазана трѣсть," Иса. 42; 3. Мат. 12; 20, ся употрѣбыва за подобіе на единъ душъ, който е готова да ся отчае отъ сѣзнаніе на винъ-тѣ си и на изгубено-то си положеніе. Такъва душъ Спаситель-тѣ милостиво ще поддѣржа и подкрѣпя.

Благовонна-та трѣсть, която ся споменува въ Исх. 30; 23, Іер. 6; 20. Иса. 43; 24. Іез. 27; 19, и въ Пѣс. 4; 14 ся нарича само *трѣсть*, е една сладка трѣсть която расте въ Индіѣ; и пророци-тѣ говорятъ за неѣхъ като чуждоземно произведеніе, много сжжпо, Иса. 43; 24. Іер. 6; 20. Іез. 27; 19.

Трѣва, понѣкога значи какъ-да-е зеленїя, Иса. 45; 6, а другъ пѣтъ общъ-тѣ хранѣ на добитѣкъ-тѣ, Пса. 104; 14. Писатели-тѣ на Св. Писаніе поясняватъ много нѣща като земѣтъ за примѣръ трѣвъ-тѣ, които освѣнѣ дѣто е нѣжна, има и нѣкои други свойства, особенно да расте скоро и да гори лесно, ако ся запали слѣдъ като ся изсуши на сѣно, Пса. 90;

5, 6. 92; 7. 103; 45, 46. Иса. 40; 6—8. 54; 12. Іак. 1; 10. 1 Пет. 1; 24. Въ Сирїѣ и днесъ употрѣбавать трѣвъ и хростицы за топливо, по причинѣ че тамъ дърва-та сжъ оскудны, Мат. 6; 28—30.

Трѣба. Господъ заповѣда Моисею да си направи двѣ отъ сребро искованы трѣбы, за да му служять за свѣкване на събраніе-то и за диганіе на станове-тѣ, Числ. 10; 2. Такъва трѣбы ся употрѣбываха за обажданіе начало-то на гражданскѣ-тѣ и на сжбботнѣ-тѣ годинѣ, Лев. 23; 24. Числ. 29; 4, и на юбилей-тѣ, Лев. 25; 9, 10. Виж. Музыка.

Праздникъ-тѣ на Трѣбы-тѣ ся празвалъ прѣзъ първїй-тѣ день на Тїшри, седмїй-тѣ мѣсецъ на священнѣ-тѣ годинѣ, и първїй-тѣ на гражданскѣ-тѣ. Начало-то на годинѣ-тѣ ся прогласявало съ трѣбно въсклиданіе, Лев. 23; 24. Числ. 29; 4. Този праздникъ ся считаше за тържественъ, и никаква дѣлнѣна работа не ся вършїше прѣзъ него. При повседневны-тѣ и мѣсечны жертвоприношенїа, Числ. 28; 41—45, ся приносяло и всесжжженіе въ име-то на цѣлїй-тѣ народъ, състояще отъ юнець, овецъ, ярецъ, и седмѣ агнета еднолѣтны, съ приношенїа отъ брашно и вино.

Трѣсъ, землетресеніе което ся случва твѣрдѣ често въ волканически мѣста, и е добрѣ познато въ всичкы-тѣ страны на свѣтъ-тѣ. Вѣроятно е че трѣсъ-тѣ произхожда отъ дѣйствиѣ-то на нѣкои вжтрѣшны огнѣе въ земѣхъ-тѣ. Св. Писаніе говори за нѣколко трѣса, Числ. гл. 16. 3 Цар. 19; 11, 12. Единъ трѣсъ ся е случилъ въ двадесетъ и седмѣ-тѣ годинѣ на Іудейскїй-тѣ царъ Озіѣ, и е забѣлѣженъ въ Амос. 1; 1. Зах. 14; 5. Достозабѣлѣжительно е онова землетресеніе което е станѣло при смъртъ-тѣ Спасителевъ, Мат. 27; 54. Палестина често е прѣтърпѣвала трѣсове. На 1837 г. единъ трѣсъ

при Галилейско-то море разрушилъ почти единъ-тъ третинъ отъ Тиверіадъ, и хлыдаы души изгнѣжи на онова мѣсто. Въ Н. Завѣтъ е прѣдречено че между други-тъ бѣдствія при разрушеніе-то на Іерусалимъ ще ся почувствовать и трѣсове, Мат. 24; 7, и исторія-та доказва че това прѣдреченіе ся е изпълнило.

Дума-та трѣсъ е употреблена въ Св. Писаніе и въ прѣносеиъ смислъ, за да изрази Божій-тъ силъ и Божій-тъ гнѣвъ, Псал. 18; 7. 46; 2. 104; 32, и пр., и за да означи нѣкожъ голѣмъ народнъ бѣдъ, Мат. 24; 7, 29. Отк. 16; 48, 49.

Тухла е единъ видъ широкъ и тънъкъ кирпичъ, който обыкновенно ся прави отъ чистъ калъ, и ся испича въ пещъ. Много тухлы сж были распрысканы по долинъ-тъ на Тигръ и Евфратъ, виж. Вавилонъ, и сж дали на плѣненный-тъ пророкъ Іезекіиля срѣдство, за да нарисова обсадж-тъ на Іерусалимъ, Іез. 4; 1. Таковыя рисунки на мѣста, както и на животны и на чловѣцы, изобилвать по тухлы-тъ, които наскоро сж ся изровили изъ стары-тъ могилы на Ассирій. Въ Ниневій. Лейардъ намѣрилъ единъ обширнъ стаѣж, пълнъ съ таквыи нарисуваны тухлы, като сбирка отъ исторически архивы, Езд. 6; 1. Всяка една отъ тѣхъ е около единъ кракъ на длѣжъ и на ширъ, и три прѣстіе дебела.

Тъканіе, е было художество което още отъ най-ранны врѣмена е занимавало хора-та; то ся срѣща по стары-тъ Египетскы паметники, Быт. 41; 42. Виж. Ленъ. Жены-тъ повечето ся занимавать съ това художество, 4 Цар. 23; 7. Прит. 31; 13, 19. Урка-та, совалка-та, кросно-то и въртено-то ся споменувать въ Сжд. 16; 14. 1 Цар. 17; 7. Іов. 7; 6. Прит. 31; 19. Еврей-тъ казвать че хытонъ-тъ на първосвященникъ-тъ не е былъ шитъ, "но отъ горѣ до долу цѣлъ

истъканъ;" тѣй и "Първосвященникъ-тъ на наше-то исповѣданіе," Евр. 3; 1, бѣше облеченъ, Іоан. 19; 23.

Тълкованіе, открываніе-то истинско-то значеніе на свѣрхестественны сѣища, Быт. гл. 41. Дан. 2; 4, и на незнайны языцы, и пр. 1 Кор. 12; 12, 30. 14; 5, 13.

За право-то тълкованіе на Слово-то Божіе необходимо сж, подновено сѣрдце, ревностно желающе да узнае и да върши Божій-тъ волѣж; помощъ-та на Св. Духа, търсена и придобита; непокосимо убѣжденіе че Слово-то Божіе трѣбва да ръководи и управя чловѣческый-тъ разумъ и чловѣческо-то сѣрдце; сравняваніе на разны-тъ части отъ Св. Писаніе, за взаимно-то имъ освѣтленіе; достовѣрны свѣдѣнія отъ исторіи-тъ и землеописаніе-то, отъ обычаи-тъ, законы-тъ, языцы-тъ, отъ общій-тъ и домашнѣ-тъ животъ въ Библейскы-тъ врѣмена. Да изуча Св. Писаніе е право и длѣжность на всѣкой чловѣкъ.

Търговецъ, Быт. 23; 16. Произведения-та на разны-тъ страны въ старо врѣме ся размѣнявали отъ търговцы, които пѣтували на дружины, или керваны, Іса. 21; 13, въ опрѣдѣлены врѣмена и по опрѣдѣлены пѣтища отъ едно голѣмо тържище до друго, Быт. 37; 25, 28. Апостолъ Іаковъ имъ напомнюва да ся размышлювать за неизвѣстность-тъ на живота, и за нуждъ-тъ ся отъ божественно ръководство, Іак. 4; 13. Нѣкои отъ приморскы-тъ народы, като Египтяни-тъ, и още повече Финикійци-тъ, сж водили значителнъ търговіж по море, Іса. 23; 2. Іез. 27; 28.

Тъмнина, мракъ, отсѣтствіе-то на естествениж видѣлиж, Быт. 4; 2. Въ прѣносеиъ смислъ тъмнина значи бѣдственностъ и окаянство, Іов. 18; 6. Псал. 107; 40. Іса. 8; 22. 9; 4. Тъмнина значи така сж-що отсѣтствіе-то на слѣнце и звѣзды, и прѣносно паденіе-то на на-

чалницы и народны прѣвраты, Іса. 13; 10. Дѣян. 2; 20. "Дѣла на тъмнинъ-тъ" сж нечисти-тъ обряди на язычници-тъ, Ефес. 5; 11. "Най-вѣишна тъмнина" е мракъ-тъ, въ който ще бѣдѣтъ испѣдени-тъ изъ царство небесно, Мат. 8; 12. Тъмнина-та по всичкъ-тъ Египетскъ земѣж, за който ся говори въ Исх. 10; 21—23, е было едно чудо; така сж-що тъма-та, която покрыва всичкъ-тъ Іудейж въ врѣме-то на Іисусъ Христово-то распіатіе, Лук. 23; 44, е была друго чудо. Не можемъ да кажемъ че този мракъ е былъ отъ нѣкое затмѣніе, защото въ врѣме на Пасхъ-тъ луна-та е была пълна, и земя-та е была помежду нежъ и слѣнце-то.

Търніе. Виж. Бодили.

Тѣпанъ, едно музикално оржіе което рано и често ся споменувало въ Св. Писаніе, Быт. 31; 27. Іов. 21; 12. Еврей-тъ го наричаж *тофъ*, подъ който ся разбирали всякавы тѣпаны, тѣпанчета (барабаны), и тамбурины (даарета). Никѣдъ не намѣрвамы Еврей-тъ да сж употребявали тѣпанъ-тъ въ войнж, но само по общы-тъ си увеселенія, Исх. 15; 20. Іса. 24; 8. Жены-тъ повече сж играли на него, Псал. 68; 25. Той ся състоялъ, отъ единъ добръ изработенъ кожъ опѣжжъ на единъ обръчъ. По този обръчъ сж закачены нѣколко валчести тенекійкы или дрынкалки. Тѣпанъ-тъ ся друса или блѣска съ ставы-тъ на прѣстіе-тъ и придружавалъ музика-тъ. Слѣдъ прѣминуваніе-то на Червено-то море, Маріамъ зѣ тѣпанъ и начнѣ да блѣска и играе съ жены-тъ, Исх. 15; 20. Іеѡвава-та дѣщеря излѣзо да посрѣщне бащъ ся съ тѣпаны и други музикальны инструменты, Сжд. 11; 34. Виж. Музыка.

У.

Угощеніе. Еврей-тъ сж были гостолубиви людіе, и сж гошавали

гостіе-тъ си и когато ги пріемали и когато ги испращали, Быт. 19; 3. 31; 27. Сжд. 6; 19. 2 Цар. 3; 20. 4 Цар. 6; 23. Когато блудный-тъ сынъ ся вържилъ при бащъ ся, заклали хранено-то теле, Лук. 15; 23. Много радостны домашны събитія като рожденія, отбиванія на дѣца, сж ся провождали у Еврей-тъ съ угощенія, Быт. 21; 8. 40; 20. Іов. 4; 4. Мат. 14; 6. Угощенія сж ся давали така сж-що на свадьбы, Быт. 29; 22. Сжд. 14; 10. Іоан. 2; 1—10, на гроздоберъ, стриганіе овцы, вършидѣжъ, Сжд. 9; 27. 1 Цар. 25; 2, 36. 2 Цар. 13; 23. Угощенія сж ставали и при погребеніе-то на умрѣлы-тъ, 2 Цар. 3; 35. Іер. 16; 7. Приносящи-тъ въ храмъ-тъ жѣрты и приношенія сж гошавали тамъ съ единъ часть отъ дарове-тъ ся, Втор. 12; 6, 7. 1 Цар. 16; 5. 2 Цар. 6; 19. Тѣ сж были длѣжны да поканвать на трѣпезъ-тъ си и сиромасы-тъ, Втор. 16; 11, на които сж ся давали и особенны угощенія, Втор. 12; 17—19. 14; 28, 29. 26; 12—15; този обычай самси Спаситель-тъ е прѣпорѣжилъ, Лук. 14; 12—14.

Въ стары-тъ врѣмена пиршества-та сж ся отличавали по голѣмъ-тъ си простотж; но по врѣме-то на Іисуса Христа въ тѣхъ бѣж ся вмѣжжили много Римскы обычаи. Угощеніе-то или "вечеря-та" обыкновенно е ставало вечеръ по захожденіе на слѣнце-то. Гостіе-тъ сж ся призовавали нѣколко врѣме прѣди угощеніе-то; и онѣзи които пріемали призовкъ-тъ сж ся поканвали пакъ отъ рабы-тъ на господаръ-тъ въ часть-тъ на вечерѣж-тъ, Мат. 22; 4—8. Лук. 14; 16—24. Врата-та сж бывали затворены за незванны гостіе, и ги е заключавалъ самси домовладыка-та, Мат. 25; 10. Лук. 13; 24. Понѣкога голѣмо множество народъ е присѣтствувалъ на пирны-тъ събранія, Есѡ. 1; 3, 5. Лук. 14; 16—24, и тогава сж опрѣдѣлявали единъ "прѣдсѣдатель на трѣпезъ-тъ," че-

ловѣкъ разумѣнъ и въздерженъ, Иоан. 2; 8. Гостіе-тѣ сѣдали на трѣпезѣ-тѣ всѣкой споредѣ чинѣ-тѣ и достоинство-то си, Быт. 43; 33. 4 Цар. 9; 22. Прит. 25; 6, 7. Мат. 23; 6. Лук. 14; 7. Понѣкога гостопріемникъ-тѣ имѣ е давалъ да сѣ обличатъ въ леки и великолѣпны дрехы; и ако нѣкой отказвалъ да облѣче гостинскѣ-тѣ дрехѣ, той е минувалъ за простаѣ и обидникъ, Екк. 9; 8. Мат. 22; 41. Отк. 3; 4, 5. Гостіе-тѣ като ся нареждали около трѣпезѣ-тѣ омывали ся и мирсовали ся съ благоухателны, Мар. 7; 2. Лук. 7; 44—46, и слѣдѣ яденіе-то, тѣ пакъ си омывали рѣцѣ-тѣ, като имѣ ползалъ нѣкой отъ рабы-тѣ на господарѣ-тѣ. Додѣто траяло угощеніе-то и постѣ ставали разны забавленія; задавали ся гатанки, Сѣд. 14; 12, рассказвали ся приказки, свирили на гостіе-тѣ музика, играли имѣ хорѣ, черпили гы съ вино, често до піанство, Иса. 5; 12. 24; 7—9. Амос. 6; 5.

Узалъ, сынъ Іоктановъ, заселенъ въ Честитѣ Арабіѣ, Быт. 10; 27.

Узъ, земля-та, дѣто Іовъ живѣше, Іов. 1; 4. Іер. 25; 20. Плач. 4;

21. Сѣмдесетъ-тѣ ѣх наричатъ Авситисъ. Види ся че тя е была въ Пустыниѣ Арабіѣ между Палестинѣ, Едомъ и Евфратъ, не далечъ отъ Едомъ. Не ся знае да ли жители-тѣ ѣ сѣ потомци на Уза, сынъ-тѣ Арамовъ, или на Уза, сынъ-тѣ Нахоровъ, или на Уза Хореянинъ-тѣ, Быт. 10; 23. 22; 21. 36; 28. Тѣ сѣ имали доста добро понятіе за истинный-тѣ Богъ и начала-та на религіѣ-тѣ и добродѣтель-тѣ.

Улай, единъ потокъ, който теклъ покрай градъ-тѣ Сусѣ, въ Персіѣ, и на чійто брѣгъ Даниѣлъ бѣше видѣлъ едно прочуто видѣніе, Дан. 8; 2, 16. На Гръцкый языкъ ся наричаше Хоаспесъ, а сега ся казва Керха; но въ старо врѣме, вижда ся, че той е ималъ и друго корыто 900 кр. широко и 20 кр. дълбоко, което е минувало покрай источниѣ-тѣ странѣ на Сусѣ. Воды-тѣ и на двѣ-тѣ корыта сѣ ся изливали въ рѣкѣ-тѣ Шат-ел-Арабъ, която ся образува отъ сливаніе-то на рѣкы-тѣ Тигръ и Евфратъ, двадесетъ мили подъ Корнѣ.

Улицы. Улицы-тѣ въ Палестинскы-тѣ градове сѣ были тѣсны и неравны, поради неравность-тѣ на

мѣста-та имѣ и малко-то употребленіе на колесницы. Обаче, тѣ сѣ были по-широки отъ улицы-тѣ на много днешны градове, Лук. 14; 21, и сѣ извождали на мегданы-тѣ при градскы-тѣ порты, Неем. 8; 1. Іосифъ казва че Іерусалимскы-тѣ улицы сѣ были постланы съ камѣне. Тѣ сѣ ся наричали съ таквыи имена какыто днесъ срѣщамы; когато нѣколко еднаквы лавкы (дюканы) сѣ ся случвали въ сѣщѣ-тѣ улицы, тѣ сѣ давали име-то си на тѣзи улицы, като улицы-тѣ на хлѣбари-тѣ, Іер. 37; 21, и долина-та на сыренари-тѣ. Тукъ, на по-видны-тѣ мѣста и жалы, челоуѣци-тѣ обычаѣ да си посѣдѣтъ, 1 Цар. 4; 13. Іов. 29; 7; и тукъ, прѣзъ молитвенны-тѣ часове, тѣ изврѣшвахъ молбы-тѣ си, Мат. 6; 5.

Умилоствивеніе, удовлетвореніе-то което става за да ся изглади едно прѣстѣпленіе, и да ся отстрани наказаніе-то за него. Умилоствивеніе-то за прощеніе грѣховѣ-тѣ грѣбѣ да бѣде придружено съ покаеніе и вѣрѣ. У Еврей-тѣ, умилоствивеніе-то ся е изврѣшвало съ приношеніе-то на нѣкои жертвы, които сѣ прѣдставлявали въ нѣкакъвъ образъ Христа. Новый-тѣ Заветъ показва Іисуса Христа за грѣхоочистителѣ-тѣ жертвѣ на свѣтъ-тѣ и го нарича разнѣ, "Пасхѣ-тѣ нашѣ," "Агнецъ-тѣ Божій," който ся яви да отмѣхне грѣхъ-тѣ "чрѣзъ пожертвованіе-то на себе си," Іоан. 1; 29. 1 Кор. 5; 7. Еф. 4; 7. Евр. 9; 26. Христосъ е "умилоствивеніе за наши-тѣ грѣхове," Рим. 3; 25, понеже само негова-та жертва прѣмахва всѣчкы спѣяны, които прѣчатъ на милость-тѣ Божіѣ да спасе грѣшны-тѣ, 1 Іоан. 2; 2, 4; 10.

День-тѣ на умилоствивеніе-то ся е празнувалъ ежегодно съ почивѣжъ и постъ въ десетый-тѣ день на седмый-тѣ мѣсець, петъ дни прѣди праздникъ-тѣ на шатры-тѣ, Лев. 23; 27. 25; 9. Обряды-тѣ на

този всеваженъ праздникъ ся опи-сватъ подробно въ Лев. гл. 16. Само въ день-тѣ на умилоствивеніе-то, прѣвосвященникъ-тѣ влизалъ въ святилище-то отвѣтрѣ завѣсѣ-тѣ, т. е. въ Святая святыхъ, Евр. 9; 7; и понеже е изврѣшвалъ нѣколко обряды, то той влизалъ нѣколко пѣти. Най-напрѣдѣ влизалъ съ златиѣ-тѣ кадилицѣ, и единъ съсѣдѣ пѣленъ съ темянь. Постѣ съ крѣвь-тѣ на юнецъ-тѣ, този юнецъ който той по-напрѣдѣ приносилъ въ жертвѣ за очищеніе на свои-тѣ грѣхове и на грѣхове-тѣ на другы-тѣ священнослужители; съ тѣзи крѣвь той порѣсвалъ съ прѣстѣ-тѣ си седмъ пѣти прѣдъ очистилище-то и веднѣжъ кѣмъ истокъ отъ очистилище-то, и излизалъ отъ него като оставилъ сѣдѣ-тѣ съ крѣвь-тѣ отвѣтрѣ. Третій-тѣ пѣтъ той влизалъ съ крѣвь-тѣ на ярецъ-тѣ, този ярецъ който той по-напрѣдѣ жертвовалъ за грѣхове-тѣ на народъ-тѣ, и съ прѣстѣ-тѣ си порѣсвалъ завѣсѣ-тѣ осмъ пѣти; слѣдѣ това, той размѣсвалъ крѣвь-тѣ на ярецъ-тѣ и на юнецъ-тѣ, и съ неѣжъ порѣсвалъ седмъ пѣти рогове-тѣ на олтарь-тѣ на каденіе-то и веднѣжъ источниѣ-тѣ му странѣ; и това като свѣршвалъ, той излизалъ отъ Святая святыхъ и разливалъ останѣлѣ-тѣ крѣвь на жертвы-тѣ върху олтарь-тѣ на все-сѣжженіе-то. Четвъртый-тѣ пѣтъ прѣвосвященникъ-тѣ влизалъ да изнесе кадилицѣ-тѣ и темянь-тѣ; и като излизалъ, той си омывалъ рѣцѣ-тѣ и изврѣшвалъ другы-тѣ службы на праздникъ-тѣ. Испра-щаніе-то на отпушаемый-тѣ ярецъ е ставало така сѣщо въ день-тѣ на умилоствивеніе-то. Два ярцы отлѣчвали; единъ-тѣ отъ тѣхъ приносили жертвѣ Господу, другый-тѣ пушали въ пустыниѣ-тѣ, като натоваряли на главѣ-тѣ му всячкы-тѣ прѣстѣпленія и беззаконія на народъ-тѣ. Всячкы-тѣ тѣзи тѣржественни обряды сѣ со-

чили на Христа, и въ всѣй вѣкъ е имало вѣрующе, които сж разумѣвали духовно-то значеніе на тѣзи обряды, Евр. гл. 9—11.

Умывалица, единъ голѣмъ вальчакъ съсѣде, направенъ отъ мѣдны-тъ огледала на Еврейскы-тъ, които ся събирахъ въ събрание-то, и поставенъ между врата-та на скиний-тъ на събрание-то и олтаре-тъ за всесъжженія-та, съ вѣж за священикы-тъ умыванія, Исх. 30; 48—21. 38; 8; 40; 7, 30—32.

За Соломоновъ-тъ храмъ, освѣтъ широко-то мѣдно море за священицы-тъ, имаше направены други десетъ умывалицы въ които да мыють жертвы-тъ за всесъжженія-та, 2 Лѣт. 4; 6. Всѣка умывалица береше по 720 окы, и стоеше на едно изящно направено стояло, 3 Цар. 7; 27—39. Всичкы-тъ бѣхъ поставены въ дворѣ-тъ на священицы-тъ, прѣдъ врата-та на храмъ-тъ, петъ отдѣсно и петъ отлѣво. Виж. **Храмъ**.

Урванъ. Единъ Римскый ученикъ, сътрудникъ на Апостола Павла, Рим. 16; 9.

Уримъ и Оуммимъ, свѣтила и съвършенства, или свѣтлина и истина; едно богоопредѣлено срдство за "пытаніе Господа." Име-то му може-бы изразява истинж-тъ на откровенія-та Му. Вижда ся, че то е было извѣстно на Іудей-тъ прѣди да ся спомене въ Св. Писаніе, Исх. 29; 30. То е имало нѣкакъжъ свѣрскъ съ первосвященническый-тъ награждникъ, Лев. 8; 8, който ся е носилъ надъ ефодъ-тъ, Числ. 27; 21. 4 Цар. 23; 9, 44; 2 Цар. 2; 1. То ся споменува още въ слѣдующы-тъ мѣста, Втор. 33; 8. Ис. Нав. 7; 6, 15. 4 Цар. 28; 6. Езд. 2; 63. Неем. 7; 65. Нѣкои мыслятъ да е скжпо-дѣни-тъ каменіе спосени о свя-тый-тъ награждникъ, който съ извѣнмѣренъ блескъ е извѣстиявалъ волж-тъ Божій. Сравни Исх. 39; 3—14. Лев. 8; 8. Други утвържда-вать че Уримъ и Оуммимъ сж ду-

мы-тъ Свѣтлина и Истина, които сж написаны върху два безцѣнны камѣка или еднж златнж плочицж. Разны мнѣнія има за този прѣдмѣтъ и Моисей никждѣ не говори тѣй шото да прѣмахне непонятливостъ-тъ. Въ Іерусалимъ, когато чрѣзъ Уримъ и Оуммимъ шѣше да ся пыта Господа, первосвященникъ-тъ, облѣченъ въ одѣжы-тъ си, заставаше прѣдъ завѣсж-тъ, която отдѣляше "Свято-то мѣсто" отъ "Святая святыхъ," и, като обръщаше лице-то си къмъ ковчегъ-тъ и очистилището, прѣдлагаше прѣдмѣтъ-тъ на който желаше "свѣтлинж и истинж," Виж. **Награждникъ**.

Урія, I., родомъ Хеттеянинъ въ Давидовж-тъ войскж, славенъ по храбрость-тъ си. За да спасе же-нж му, Висаеве, отъ смъртъ за прѣлюбодѣйство, и за да ѣхъ обсеби, Давидъ причини смъртъ-тъ му, 2 Цар. гл. 11. 12; 9. 23; 29. 3 Цар. 15; 5.

II. Первосвященникъ въ врѣме-то на царь Ахаза. Исаіа го нарича вѣренъ свидѣтель, Иса. 8; 2, но Урія прѣгрѣши като, по царскж-тъ просбж, издигнж и употрѣби олтаре, какъвто законъ-тъ не позволяваше, Исх. 27; 1—8. 38; 1—7. 4 Цар. 16; 9—12.

III. Вѣренъ пророкъ, отъ Іудейскый-тъ градъ Кыриаеаримъ, въ врѣме-то Іоакымово. Той потвърди прѣдсказанія-та Іереміевы противъ Іудейж. Като бѣше побѣдженъ въ Египетъ отъ разярены царь Іоакыма, и повържтъ отъ Фаронъ-Нехао, той бѣ нечестиво убитъ и позорно законанъ, Іер. 26; 20—23. Сравни 4 Цар. 24; 4.

Урѣ, отечество-то на Оарж, и мѣсторожденіе Авраамово, Быт. 11; 28, 31. 15; 7. Обыкновенно той ся нарича "Урѣ Халдейскый," Неем. 9; 7. Дян. 7; 4; и отъ нѣкои ся прѣдполага да е градъ-тъ Урѣ на сѣверо-западнж-тъ часть на Месопотамійж. Градъ-тъ Урѣ (дѣто Еврей-тъ отивать на покло-

неніе като мѣсторожденіе Авраамово) е прѣтущъ градъ съ 50,000 жители, и отстои сто мили къмъ юго-западъ отъ Діарбекірѣ. Едни поставятъ Урѣ въ Долнѣж Халдейж, върху обширны-тъ развалины, называемы днесъ Уаркж, на сѣв. широчинж 31°19', ист. дълж. 45°40'. Други — въ Мугеирѣ, не далечъ отъ Уаркж, на десный-тъ брѣгъ на Евфратѣ, дѣто открыты надписи споменувать старо-то име на градъ-тъ Хурѣ. Ако считамъ градъ-тъ Урѣж за истинскый-тъ Урѣ, нѣй посрѣщамъ нѣколко въз-раженія: 1) Естествено-то направленіе, което едно семейство съ стадъ и чрѣды добитѣкъ, на пѣтъ отъ Урѣж за Палестинж, ще земе, е къмъ западъ, когато Харранъ лежи на юго-истокъ отъ този градъ. 2) Харранъ е около половинъ день пѣтъ разстояние отъ Урѣж. Едва може да ся каже че Авраамъ излѣзе отъ Халдейскж-тъ земѣж и прѣбываваше въ Харранъ, Дян. 7; 4. 3) Халдея, въ ограниченж-тъ си смыслъ, е страна расположена на долнѣй Евфратѣ и ся простира до Персейскыя заливъ; въ по-широкъ смыслъ тя обема Урѣж, но тогазъ ще обема и Харранъ. 4) Страна-та, въ койжто Урѣж и Харранъ ся нами-ратъ, ся наричаше въ врѣме-то Авраамово Паданъ-Арамъ, а не Халдея, Быт. 25; 20.

Въобще ся вижда че Урѣ е былъ въ южнж Халдейж, или върху Уаркж или върху Мугеирѣ, отъ които и едно-то и друго-то мѣсто ся иматъ свои-тъ прѣданія, които ги свѣрзвать съ рожденіе-то и животъ-тъ на Авраама.

Уста, понѣкога ся употрѣбыва въ Св. Писаніе вмѣсто говорителъ, Исх. 4; 16. Іер. 15; 49. Господъ говорилъ съ Моисея "уста съ уста," Числ. 12; 8, т. е. снисходительно и ясно. Законъ-тъ трѣбваше да е въ уста-та на Еврей-тъ, Исх. 13; 9, сир. добръ наученъ и прѣговарянъ. "Жезлъ-тъ на уста-та му" Иса. 44;

4, и "изъ уста-та му мечъ острѣ," Отк. 1; 16, означавать силж-тъ на Христово-то слово да убѣждава, да управлява и сжди. Виж. Иса. 49; 2, и Евр. 4; 12. Еврейска-та дума уста често ся прѣвозжда *заповѣдь*, Быт. 45; 24. Іов. 39, 27. Екк. 8; 2.

Усыновеніе, е едно дѣло чрѣзъ което едно лице зема единъ чужденецъ въ домородіе-то си, припознава го за свое чадо, и го поставя наслѣдникъ на имотъ-тъ си. Іаковово-то усыновеніе на двамата си внуцы, Ефрема и Манассіж, Быт. 48; 5, бѣше единъ видъ за-мѣстваніе, чрѣзъ което той имаше намѣреніе шото тѣзи му внуцы да иматъ всякой свой дѣлъ въ Израіля, тѣй като че да сж были неговѣ собствени сынове. "Ефремъ и Манассія ще ми бжджтъ като Рувимъ и Симеонъ." Понеже той не даде наслѣдіе на бащж имъ Іосифа, слѣдствіе-то на това усыновеніе бѣше просто удвоеніе на наслѣдіе-то имъ.

Но Писаніе-то дава примѣры отъ другъ видъ усыновеніе — за единъ бащж който има само еднж дѣщерѣж, и усыновява дѣца-та ѣ. Така, 1 Лѣт. 2; 21, Махырѣ, внукъ на Іосифа, и баща на Галаада, Числ. 26; 29, даде дѣщерѣж си на Есрона, който ѣхъ зѣ когато бѣше на възраст 60 години. Тя му роди Селува; и Селувъ роди Іаира, който имаше 23 града въ земѣж-тъ Галаадъ, Ис. Нав. 13; 30. 3 Цар. 4; 13, Обаче, както той, тѣй сжщо и потомство-то му, намѣсто да ся считатъ отъ домородіе-то на Іудж, както бѣхъ ся считали споредъ бащино-то имъ происхождение отъ Есрона, тѣ ся считатъ като сынове на Махыра, бащж-тъ Галаадовъ. Вижда ся, Числ. 32; 41, че тойзи Іаирѣ, който бѣше дѣйстви-телно сынъ на Селува, сынъ на Есрона, сынъ на Іудж, е нарочно нареченъ "Іаирѣ, сынъ Манассіевъ," защото майчинъ-тъ му прѣдѣдо бѣше Махырѣ сынъ-тъ на Манассіж.

По сщій-ть начинъ ный четемъ че Мардохей усынови Есеиръ, племянницъ-тж си; той ѡзъ за своѣхъ дщериъ, Есе. 2; 7. Така дщери-та Фараонова усынови Моисея; и той ѡ станъ сынъ, Исх. 2; 10. Така ный четемъ, Руе. 4; 17, че Ноеминъ имаше единъ сынъ — единъ сынъ ся роди на Ноеминъ, когато дѣйствително то бѣше сынъ-тъ на Руеъ.

Въ дневный-тъ день, усыновение-то обыкновенно става на Истокъ, прѣдъ единъ общъ чиновникъ по законны обряды.

Въ Новый-тъ Завѣтъ, усыновение означавало онова дѣло на Божіѣхъ-тж щедръ благодать, чрѣзъ което, като ся оправдаемъ чрѣзъ вѣръ-тж, ный-ся принимами въ домъ-тъ Божій, и ставамы наследники на небесно-то наследіе. Вѣрующи-тъ принимать усыновение-то чрѣзъ искупление-то на Христа, съ когото тѣ бывають съединени чрѣзъ вѣръ-тж, Гал. 4; 4, 5. Нѣкои отъ правдины-тъ на това положение сж, освобождение-то отъ робство-то на грѣхъ-тъ; особенна-та любовь и грѣха на небесный-тъ ни Отецъ; съобразность съ неговъ образъ; една сыновна доверенность въ него; свободенъ достѣпъ при него въ всяко врѣме; свидѣтельство-то на Духа Святаго, чрѣзъ когото ный выкамы, "Авва, Отецъ"; и небесенъ домъ за вѣчно наследіе, Рим. 8; 14—17. Ефес. 4; 4, 5.

Утроба ся употребява често отъ Еврейскы-тъ писатели за вжтрѣшны-тъ части въобще, за вжтрѣшний-тъ человекъ, тѣй както ный често употребявамы думъ-тж сърдце. Оттова утроба-та често ся прѣдставляла като сѣдалище на милость, нѣжность, състраданіе, и пр., 3 Цар. 3; 26. Иса. 63; 45. Іер. 31; 20. Кол. 3; 12. 1 Іоан. 3; 17.

Утѣшитель. Гръцка-та дума *параклитосъ* значи *застѣпникъ*. Тѣй Иисусъ Христосъ е нареченъ хо-

датай (*параклитосъ*): "Имамы ходатай при Отца, Иисуса Христа, Праведнаго," 1 Іоан. 2; 1. Но често име-то утѣшитель е приспособено на Св. Духъ. Той е "другъ Утѣшитель," Іоан. 14; 16, 26. 15; 16. Лук. 24; 49. Дѣян. 1; 4. Българска-та дума Утѣшитель не изразява всичко-то значеніе на Гръцъ-тж, която внушава на умъ-тъ не само утѣшеніе но и помощь и наставленіе. Общаніе-то на Иисуса Христа че ще проводи на ученицы-тъ си единъ утѣшитель ся исполни. Св. Духъ утѣшавалъ и укрѣпывалъ ученицы-тъ когато стоели прѣдъ сѣдилища, наставлялъ ги на всѣкъ истинъ за душевспасеніе-то, научивалъ имъ словеса-та и дѣла-та Христовы, и открывалъ имъ бждѣщы събитія. Утѣшитель-тъ още дѣйствува благотворно въ свѣтъ-тъ, като избличавалъ человекъ-тъ за грѣхове-тъ имъ.

Ученикъ, Мат. 10; 24. Въ Новыя Завѣтъ тази дума ся употребява най-много за Христовы-тъ послѣдователи. Нѣкой пѣтъ тя ся употребява така сжщо за послѣдователи-тъ на Іоанна Кръстителя, Мат. 9; 14, и за онѣзи на Фарисей-тъ, Мат. 22; 16. Такожде, дума-та ученицы е употребена за дванадесетъ-тъ апостолы, Мат. 10; 1. 11; 4. 20; 17. Въобще, ученикъ Христовъ е онзи който вѣрва въ Христово-то учение, който има упование на Христа, който подражава неговъ-тъ примѣръ, и който живѣе да върши негово-то дѣло.

Уфазъ, страна прочута по доброту си злато, Іер. 10; 9. Дан. 10; 5. На Еврейскы тя ся различавала отъ думъ-тж Офиръ само съ единъ буквж; мысли ся че тя означавала сжщъ-тж странж.

Ф.

Факей, Ромеліевъ-тъ сынъ, и пѣлководецъ-тъ на войнство-то на Факыѣхъ, Израилскыя царь. Той

направи съзаклятіе противъ господаря си, нападна го въ вжтрѣшныя му царскы дворъ въ Самаріѣхъ, и слѣдъ като го уби, 759 год. прѣди Р. Х., царува на мѣсто-то му двадесетъ години. Каждъ край-тъ на лошо-то ся царуваніе, той направи съюзъ съ Сирійцы-тъ въ Дамаскъ и нападнахъ на Ахаза Іудейскыя царь, който отъ своѣхъ странж поиска помощь-тж на Ассиріѣхъ. Слѣдствие-то бѣше щото Теглаефъ-Феласаръ, Ассирійскыя царь, прѣвзъ Дамаскъ заедно съ всѣхъ-тъ Израилскы земли на истокъ отъ Іорданъ и на сѣверъ отъ Галилейско-то море, жители-тъ на които ся откаралъ плѣнники. Слѣдъ малко врѣме Осія сынъ-тъ на Ілж, направи съзаклятіе противъ Факея, Ромеліевъ-тъ сынъ, уби го, и ся възцари на мѣсто-то му, 4 Цар. 15; 25—38. 16; 1—9. Иса. гл. 7. 8; 1 до 9; 17.

Факыя, сынъ и наследникъ на Манаима, Израилскыя царь, бѣше единъ лошъ царь и царува само двѣ години. Факей, Ромеліевъ-тъ сынъ, направи срѣщю него съзаклятіе и го уби въ двореца му, 4 Цар. 15; 22—23.

Фалекъ, сынъ на Евера, и отъ четвертый-тъ поясъ отъ Сима. Наричаше ся Фалекъ (*раздѣленіе*), за щото въ негово врѣме ся раздѣли земля-та, Быт. 10; 25. 11; 16.

Фануилъ, Евр. *Пенуелъ*, Божіе лице, единъ градъ отъ Іорданъ и близо до Явокъ; защитенъ съ якъ стѣлпъ, който Геденъ събори по причинж че жители-тъ на Фануилъ отказалъ да му помогнатъ срѣщю Мадіамяны-тъ, Сжд. 8; 8—17. Іероваамъ I пакъ го въздигна, 3 Цар. 12; 25. Нарече ся лице-Божіе за щото Іаковъ на това мѣсто ся бори съ Ангель-тъ, и рече, "Видѣхъ Бога лице съ лице," Быт. 32; 30.

Фаранъ или Ел-Фаранъ, Быт. 14; 6, едно голѣмо пространство пустъ земѣхъ на югъ отъ Палестинъ, и на западъ отъ долины-тж

Ел-Араба, която ся простира отъ Мъртво море до заливъ-тъ Акабж. Вжтрѣ въ и близо до тѣзи пустъ странж Израилляни-тъ ся скытахъ тридесетъ и осемъ години. Виждъ Исходъ. Къмъ югъ тя ся простиралаше на три дни пакъ разстояние отъ Синай, Втор. 33; 2; Авв. 3; 3. На сѣверъ тя заключаваше пустыни-тж Кадисъ и Цинъ, Числ. 13; 3, 21, 27. Тука Агаръ и Исмаилъ живѣяхъ, Быт. 21; 14, 21; и тука Давидъ и послѣ Ададъ, бѣхъ ся оттеглили за нѣкое врѣме, 1 Цар. 25; 4. 3 Цар. 11; 18. Бурхартъ намѣрилъ едно досадително пространство отъ варливъ прѣстъ, открыто съ черны кремъцы. Въ старо врѣме, обаче, ся намирали въ тѣзи странж нѣкои градове и обработены земли, както и много пасбища. Сѣвероисточна-та часть ся просича отъ истокъ къмъ западъ съ редове хълмове.

Фараонъ, е чиста Египетска рѣчь заета въ Еврейскыя языкъ, и значи *царь*; заради това насждѣ дѣто ся срѣща, тя означавала царь. Тѣй, Фараонъ Вафрій е сжщій-тъ

царь Вафрій. Горня-та картина, снета отъ единъ Египетскы камыкъ, прѣдставя образъ-тъ на еднж Фараоновъ дщериъ, вѣроятно Сисаковъ-тж.

Не по-малко отъ дванадесетъ или тринадесетъ Египетски царіе сж споменати въ Св. Писаніе, и, съ исключеніе на четворица, всички-тъ носятъ общій-тъ титулъ Фараонъ. Двоица отъ тѣхъ, заедно съ този титулъ, носятъ и собственни-тъ имена, Нехао и Вафрій.

Слѣдующе-то е изложение на имена-та имъ по редъ. Нѣкои отъ тѣхъ, съ старанія-та на Шамполиона и други, сж вече отождествени съ имена-та на царіе, познати намъ отъ други источники, а останали-тъ още сж неизвѣстны. Толкозъ кратки, тъмни, и противорѣчивы сж подробности-тъ, изложени въ Египетскъ-тъ исторіѣ и старо-то лѣточисленіе, щото никое име прѣди-Сисака не може безспорно ся отождестви.

1. Фараонъ, Быт. 42; 43, на врѣмѣ-то Авраамово, прѣди Р. Х. 4920. Вѣроятно да е былъ царь отъ Овискъ-тъ династіѣ.

2. Фараонъ, господарь-тъ Іосифовъ, Быт. 37; 36. гл. 39—50. Дѣян. 7; 10, 13, прѣди Р. Х. 1728. Нѣкои прѣдилагатъ че Фараонъ, комуто Іосифъ станъ везиръ, былъ сынъ на горѣпоменатия въ Быт. 37; 36.

3. Фараонъ, който не познаваше Іосифа, и подъ когото Моисей бѣ роденъ, прѣди Р. Х. 1571, Исх. 4; 8. Дѣян. 7; 18. Евр. 11; 23.

Твърдѣ е вѣроятно да е имало другъ Фараонъ на врѣмѣ-то когато Моисей побѣгна въ Мадіамскъ-тъ земѣ, който умрѣ прѣди връщаніе-то на осмдесетгодишній-тъ Моисей отъ Мадіамъ въ Египетъ, Исх. 2; 11—23. 4; 49. Дѣян. 7; 23.

4. Фараонъ, подъ чіето царуваніе Израилци-тъ излѣзохъ изъ Египетъ, и който погынъ въ Червено-то море, Исх. гл. 5—14. 4 Цар. 17; 7. Неем. 9; 10. Пс. 135; 9. 136; 15. Рим. 9; 17. Евр. 11; 27, прѣди Р. Х. 1491.

5. Фараонъ на Давидово врѣмѣ, 3 Цар. 11; 18—22, прѣди Р. Х. 1030.

6. Фараонъ, тестъ-тъ Соломоновъ, 3 Цар. 3; 1. 7; 8. 9; 46, 24, прѣди Р. Х. 1010.

7. Сисакъ, кждѣ края на Соломоново-то царствіе, и прѣзъ Ровоамово-то, прѣди Р. Х. 975, 3 Цар. 14; 40. 14; 25. 2 Лѣт. 12; 2. Отгукъ нататѣкъ вече ся споменуватъ собственни-тъ имена на Египетски-тъ царіе. Виждѣ Сисакъ.

8. Зара, Египетско-Еѳіопскій царь на врѣмѣ-то Асово, прѣди Р. Х. 930, зовимъ отъ историцы-тъ Осорхонъ. Виждѣ Зара.

9. Сова, или Севехъ, свѣрѣменникъ Ахазовъ, прѣди Р. Х. 730, 4 Цар. 17; 4. Виждѣ Сова.

10. Оирака, Еѳіопскій-Египетскій царь, на царѣ Езекиево врѣмѣ, прѣди Р. Х. 720, 4 Цар. 19; 9. Иса. 37; 9. Той е Теархъ на Страбона, и Тиракълъ на Маневона. Виждѣ Оирака.

11. Фараонъ Нехао, на царѣ Іосіево врѣмѣ, прѣди Р. Х. 612, 4 Цар. 23; 29, 30, и др. 2 Лѣт. 35; 20—24, и др. Нехао сынъ Псаметиховъ. Виждѣ Нехао.

12. Фараонъ Вафрій, свѣрѣменникъ Навуходоносоровъ, и внукъ Нехаовъ; Иродотъ го нарича Априисъ. Той ся съзюи съ Седекійъ противъ Навуходоносора, прогони Ассирійци-тъ отъ Палестинѣ, прѣзъ Сидонъ и Тиръ, и върна ся въ Египетъ съ голѣмъ плячкъ. Види ся да не е никакъ съдѣйствувалъ за да прѣдвари напакосно-то разореніе на Іерусалимъ, Іер. 37; 1—5. 47; 1. Іез. гл. 29—32. Царува двадесетъ и петъ години, и слѣдъ безуспѣшныя си походъ противъ Киринейскъ войска-та му го свали отъ прѣстола, споредъ думи-тъ Іереміеви, Іер. 44; 30.

Фарезъ-Оза, 2 Цар. 6; 8. Виждѣ Оза.

Фаресъ (проломіе), Іудсвъ сынъ, и близнакъ на Заръ, Быт. 38; 29. 46; 12, праотець-тъ на Фаресовцы-тъ, Числ. 26; 20. Рув. 4; 12, 18. 1 Лѣт. 2; 4. 4; 1. 9; 4. Неем. 11; 4, 6. Мат. 4; 3. Лук. 3; 33.

Фарисей сж были една многобройна Еврейска секта. Тѣ ся съгласявали въ по-главни-тъ точки

на ученія-та си, но ся дѣлили на нѣколко партіи или школы върху нѣкои маловажны въпроси, като напр. школы-тъ или послѣдователи-тъ на Хиллела или на Шаммаѣ, които бѣхъ отлични раввини или учители. Име-то Фарисей е произведено отъ Еврейско-то *Фарисъ*, дѣлѣж, като че тѣ различахъ отъ други-тъ Евреи по дълбожъ-тъ си мѣдростъ и святость. Нѣй ги виждамы за пръвъ пѣтъ въ сектъ слѣдъ връщаніе-то на Евреи-тъ отъ плѣнъ-тъ. Относително ученія-та имъ ще кажемъ че, ако-и да сж почитали написаны-тъ Ветховъ-завѣтны книги, като источники на Еврейскъ-тъ религіѣ, тѣ сж отдавали голѣмъ и развижъ важность на прѣданія-та, които сж ся касаяли главно до външны-тъ обряды, като, мѣненіе, постеніе, дългомоліе, раздаване милостынѣ, отбѣгване всяко сношеніе съ язычници и мытари, и др. т. Виждѣ Мат. 6; 5. 9; 11. 23; 5. Мар. 7; 4. Лук. 18; 12. Тѣ были строги тълкователи на буквѣ-тъ на Моисеевыя законъ, но често нарушители на духа му чрѣзъ тѣзи прѣданія и философскы-тъ си тълкуванія. Виждѣ Мат. 5; 31, 43. 12; 2. 49; 3. 23; 23. Съ мнимъ-тъ си святость, и тѣсно прилѣпеніе о всяко външно благочестіе, тѣ ся спечелвали благоволеніе-то и вліяніе-то на простолудіе-то, особенно на жены-тъ. Като Стоици-тъ тѣ вѣрвали че сждба управлява всичко, но не толкозъ щото да заглуши свободжъ-тъ на чловѣческъ-тъ волѣж. Тѣ поддържали безсмертіе-то на душъ-тъ и бждѣще-то въскрѣсеніе на тѣло-то, Дѣян. 23; 8. Много пѣти Христосъ осжди Фарисей-тъ за гордость-тъ и сребролюбіе-то имъ, за тщеславіе-то имъ въ молитвъ, милостынѣ, десетъцы, и постеніе, Мат. 6; 2. 5. Лук. 18; 9, за лицемѣріе-то имъ въ покрываніе беззаконно-то си поведеніе подъ було-то на религіѣ-тъ, Мат. гл. 23. Лук. 16; 14. Іоан. 7; 48, 49. 8; 9. Съ вѣрны-тъ

си изобличенія, той още отъ рано си навлече ненавистъ-тъ имъ, Мат. 12; 14; тѣ усърдно търсахъ да го погубятъ. Но между тѣхъ е имало чловѣци правдоушни и благочестиви, като Іосифъ Аримавейскій, прѣстарѣлый Симеонъ, Никодимъ, и др., Мат. 27; 57. Лук. 2; 25. Іоан. 3; 1. Савлъ отъ Тарсъ бѣше Фарисей въ строгия смисълъ на думъ-тъ, Дѣян. 26; 5. Гал. 4; 14. Отличителны-тъ чѣрты на характера имъ, когато ся срѣщатъ и въ Християни, не сж по-малко отъ вратителны Христу.

Фарсинъ, раздѣляющы. Халдейска дума въ дѣйствиелно причастіе и въ множ. число, а Фересъ, отъ сжщій-тъ корень, е въ страдателно причастіе, и значи раздѣленъ, Дан. 5; 25, 28.

Фарумъ, 2 Лѣт. 3; 6, една страна която произвождаше чісто злато; вѣроятно значи Офиръ, или споредъ Гесеный, Истокъ.

Фарфаръ, рѣка въ Дамаскъ. Виждѣ Авапа.

Фасга, планинска цѣпь, свѣрхъ-та часть на Аваримскъ-тъ цѣпь, кѣмъ истокъ отъ Мъртво море; Нево бѣ единъ отъ върхове-тъ ѣ, Втор. 32; 49. 34; 1. Фасга ся намѣрваше въ южнѣ-тъ часть на Сионово-то царство, Числ. 21; 20. 23; 24; и по-послѣ влѣзе въ наслѣдіе-то на Рувимовцы-тъ, Ис. Нав. 12; 3. 43; 20.

Фегоръ, една гора на Моава, отдѣто Валаамъ разгледа племена-та на Израилъ, Числ. 23; 28. Вѣроятно лежи нѣколко мили на свѣро-истокъ отъ Мъртво море, но сега не може да ся отличи. Име-то на това мѣсто и на околность-тъ му има свѣрскъ съ единъ идолъ на Моавяны-тъ, Втор. 4; 8. Виждѣ Вааль.

Фелеаци-тъ вынжгы ся споменуватъ заедно съ *Херевцы-тъ*, като и единъ-тъ и други-тъ служехъ за тѣлохранители на царя, 2 Цар. 8; 18. 22; 23. Прѣдилага ся че тази дума, ако не е име-то

на нѣкое Еврейско или Филистимско семейство, означава *скороточы*; и така тѣ, види ся, сж служили като царскы пратеницы; сж-що както Хереоци-тѣ, име-то на които произхожда отъ еднѣ Еврейскѣ думѣ, която значи *отси-чати*, служежж като царскы пала-чи (джелати). Виж. Хереоци.

Феликсъ, единъ Римскый управитель на Іудеѣж, който най-на-прѣдъ былъ робъ, но отпослѣ ся освободилъ и вѣзвысилъ на чинъ отъ Клавдія Кесаря, отъ когото и пріелъ име-то Клавдіѣ. Той ся опи-сва отъ историкъ-тѣ Тацитъ като жестока, распустна и подла. Въ Іудеѣж той ся оженилъ за еднѣ Еврейскѣ Друзилліж, сестрѣ на Агриппѣж по-младый, който похы-тилъ отъ вторыя мѣжѣ Азиза. Апостолъ Павелъ, като го прово-дили отъ Лисіѣж въ главный-тѣ градъ Кесаріѣж до Феликса, по-слѣдній-тѣ го распыталъ и го на-мѣрилъ невиненъ. При всичко то-ва Феликсъ не го пустилъ, ако и да облекчилъ теглила-та му, за-щото ся надѣвалъ че пріятелѣ-тѣ на апостолъ-тѣ ще го избавятъ съ подкупъ. Между това Еврейка-та Друзиллія пожелала да чуетъ какъ Павелъ излага новѣ-тѣ вѣрѣж; повыкали го и той произнесълъ съ обыкновеніѣ-тѣ си смѣлость еднѣ вѣдущевенѣ рѣчи върху правдѣ-тѣ, вѣздържаніе-то и страшный-тѣ сждѣ. Феликсъ потрѣперилъ, но пакъ запрѣлъ Павла и заглушилъ убѣжденія-та си. Слѣдъ двѣ години, въ 60 г. слѣдъ Р. Х., Феликса по-выкали назадъ въ Римъ; той си отишълъ, и като искалъ да угоди на Еврей-тѣ оставилъ Павла въ оковы. Като пристигналъ въ Римъ, прѣ-дали го на сждѣ за лошо-то му управление, намѣрили го виновенъ, и той едвамъ ся оттервалъ отъ смѣртъ чрѣзъ посрѣдничество-то на брата си Палласа, който и той былъ царскый любимецъ, дѣян. 23; 26. гл. 24.

Фенинна, втора жена на Ел-

канъ, Самуиловый-тѣ бащѣ. Виж. Анна. Тѣхна-та исторія разясня-ва злины-тѣ отъ многоженство-то, 1 Цар. гл. 4.

Ферасимъ, една гора; вѣроя-тно сжца-та която другаде ся на-рича Вааль-Ферасимъ. Виж. Ва-аль-Ферасимъ.

Ферезейци, Быт. 45; 20, стари жители на Палестинѣж, които бѣ-хж ся смѣсили съ Ханаанцы-тѣ, или тѣ сами произхождажж отъ Ханаанъ. Тѣ вижда ся сж живѣли въ срѣдѣ-тѣ на Ханаанъ, Быт. 34; 30. Ис. Нав. 11; 3. 17; 45. Сжд. 4; 4, 5; но живѣяхж нѣкои отъ тѣхъ на еднѣ-тѣ и на другѣ-тѣ странѣж отъ Іорданъ, по планинскы-тѣ мѣ-ста както и по полета-та. На мно-го мѣста въ Св. Писаніе, Ханаан-ци-тѣ и Ферезейци-тѣ ся споменувать като главны-тѣ народности на странѣ-тѣж; като въ врѣме-то на Авраама и на Лота, Быт. 13; 7. Нѣкои остаткы отъ това племе сжществуважж въ Соломоново врѣ-ме, и той гы направи подданны ра-бы, 3 Цар. 9; 20. Виж. Ханаанци.

Фестъ, Порцій, прѣмникъ-тѣ на Феликса въ управление-то на Іудеѣж, въ 60 г. слѣдъ Р. Х. За да угоди на Іудей-тѣ, Феликсъ бѣ о-ставилъ Павла въ оковы въ Ке-саріѣж, главный-тѣ градъ на Па-лестинѣж, дѣян. 24; 27, и когато Фестъ пристигналъ въ Іеруса-лимъ, Іудейскы-тѣ голѣмци му по-дали жалбѣж и му ся молили да осжди Павла, или да го проводи въ Іерусалимъ, защото тѣ имали съза-клятіе на пѣть-тѣ да го убійжтѣ. Фестъ, обаче, отговорилъ че Рим-ляни-тѣ нѣмать обычай да прѣда-вать обвиняемый-тѣ на смѣртъ, прѣди да му ся не дозволи да о-правдае себе си за обвиненія-та нанесены противъ него; ꙗ обѣ-щаль ся на Іудей-тѣ да чуетъ обви-ненія-та имъ въ Кесаріѣж. Слѣдъ пѣть дни, когато вече чулъ обви-ненія-та на обвинители-тѣ и оправ-даніе-то на Павла, той му прѣд-ложилъ ако ще да иде въ Іеру-

салимъ и тамъ да ся сжди прѣдъ Еврейско-то съборище. Апостолъ Павелъ, обаче, не вѣспріелъ това прѣдложение, но ся отнесълъ до по-высокѣ-тѣ власти на Кесаря; и тѣй той ся избавилъ отъ тайны-тѣ прѣслѣдованія на Іудей-тѣ. Ко-гато царъ Агриппа и Верникія о-тишли въ Кесаріѣж да честитѣ на Феста за новѣ-тѣ му прави-тельствениѣ службѣж, той повы-калъ пакъ Павла и го испытвалъ и прѣдъ тѣхъ, зашто искалъ да направи едно изложеніе и да го испрати заедно съ него въ Римъ. Еврейскый-тѣ историкъ Іосифъ по-хвалява управление-то на Феста. Той умрѣлъ въ Іудеѣж, въ 62 г. слѣдъ Р. Х.

Фива, Христіанка отъ Кен-хрейж, источно-то Коринеско при-станище, носителка на Павлово-то посланіе до Римляны-тѣ, въ което той ѣж прѣпорѣчва на довѣріе-то имъ и на Христіанскѣ-тѣ имъ лю-бовь. Види ся, тя е была діаконка на церквѣ-тѣж и щедрѣ благотвори-телка. Павелъ дума, "тя е на мнози-на пристоявала, и на самага мене," Рим. 16; 4, 2. Който пристоява на еднѣ вѣренъ рабъ Христовъ, из-вършва голѣмо добро. Духъ Свя-тый прѣдставлява Фивины-тѣ дѣ-ла и характеръ достоинны за по-дражаніе. Такыя Израилскы май-кы вѣчно ще ся помнятъ.

Филадельфія, Лидійскый градъ, въ Малѣ Азіѣж, сѣдалище на еднѣ отъ седмѣ-тѣ Азіатскы церкви, високо хваленъ отъ Христа за вѣрность-тѣж ѣ, Отк. 3; 7—13. Фи-ладелфія носи име-то си отъ осно-вателя ѣ Атталъ Филадельъ, Пер-гамскый царъ. Лежала между рѣ-кѣ-тѣ Ермъ и горѣ-тѣ Тмолъ, 28 милі юго-источно отъ Сардисъ и често страдала отъ землетресенія. Днесъ тя е незначителенъ и злѣ-устроенъ градъ, съ населеніе 12,000 д. отъ които 1000 сж Грѣци Хри-стіани. Има пѣть церквы и шесть джаміи, една отъ които мѣстни-тѣ Христіани вѣрватъ да е церква-та,

въ коѣкто сж молили първобыт-ни-тѣ Христіани, до които Іоаннъ писа посланіе.

Филетъ, еретикъ, исключенъ отъ церквѣ-тѣж за дѣто отрицалъ въскрѣсеніе-то, и распростра-нявалъ невѣріе между хора-та, 2 Тим. 2; 17, 18. Вижѣ Именей.

Филимонъ, Колосскый бога-ташъ, въ Фригіѣж, до когото Па-велъ писа посланіе когато му испрати раба-тѣ му Онисима. По-воображенный отъ Павла Фили-монъ ся увѣщавалъ да пріеме Они-сима като "брата възлюбленъ." Павелъ бѣ тогазѣ затворенъ въ Римъ. Писмо-то му всеобщо ся слави по нѣжность-тѣж си, учти-вость-тѣж си, и по благородныя духъ, който дыша. Вижѣ Они-симъ и Посланіе.

Филиппи, градъ въ проконсул-скѣ Македоніѣж, тѣй нарѣченъ отъ Филиппа, Македонскый-тѣ царъ, който го поправилъ и украсилъ; пър-венъ ся выкаше Давоосъ. Като Рим-ско "поселеніе" основано отъ Ав-густа, той ся пользовалъ съ нѣкои особны привилегіи, които го пра-вяхж "първъ градъ на онѣзи частъ отъ Македоніѣж." Но нѣкои прѣд-полагать това израженіе въ дѣян. 16; 42, да значи че той е былъ пер-вый-тѣ градъ дѣто пѣтникъ-тѣ ся е спиралъ слѣдъ излизаніе-то си на пристанище-то му Неаполь, отъ който Филиппи е отстоялъ десетъ милі кмъ сѣверо-западъ. Тутъ ся случи прочута-та битка, въ коѣкто Октавій и Антоній поразихж Брута и Кассія, слѣдъ Р. Х. 42 г. Тутъ, за прѣвъ пѣть въ Европѣ, Павелъ проповѣдалъ евангеліе-то, слѣдъ Р. Х. 52. Лидія бѣ първо покрѣстена; и церква-та, която изникнѣ тутъ, ся отличавалъ по отличны-тѣ чѣрты на тѣзи великодушнѣж и чисто-сърдечнѣж Христіанкѣж. За изгонва-ніе-то имъ прѣдвѣщательныя духъ изъ еднѣ момѣж, Павелъ и Сила бѣхж хванжти, жестоко біени и затворени. Но оковы-тѣ-имъ чуде-сно ся развързжж, стражарѣ-тѣ

Апостолъ-тъ противопоставя тогавашнѣ-тъ лъжемѣдрость, т. е. языческѣ философіи, на мѣдрость-тъ Христовѣ и истиннѣ-тъ вѣрѣ на който философи-тъ и софисти-тъ гледали като на проста глупость, защото тя ся облягала не на краснорѣчіе-то и остроуміе-то на проповѣдници-тъ ѱ, но на силѣ-тъ Божіи и дѣйствіа-та на Святаго Духа въ сѣрдца-та и умо-ве-тъ на вѣрующы-тъ; и защото не задѣгвала и не лѣскала чело-вѣка, но смѣло го искавала за мятежникъ сѣщо Бога.

Както отъ влияніе-то на философи-тъ изникнѣхъ между Грѣцѣ-тъ нѣколко секты, както секта на Академици-тъ, Перипатетици-тъ, и Стоици-тъ, тъй и между Еврей-тъ ся породихъ нѣкои, както секты-тъ на Ессинци-тъ, Фарисей-тъ, и Саддукеи-тъ. Фарисей-тъ ся приличали до неидѣ си на Стоици-тъ, Саддукеи-тъ на Епикурейци-тъ, и Ессинци-тъ на Академици-тъ. Фарисей-тъ е гордѣ, тщеславецъ, хвалопрѣдѣ, като Стоикъ-тъ; Саддукеи-тъ отхвърля безсмертіе-то на душѣ-тъ и сѣществованіе-то на духове, и, като Епикурецъ-тъ, не му мысли за бждѣще-то; Ессинецъ-тъ е по-умѣренъ, по-простъ и по-набоженъ, и като такъвъ по-ближенъ до Академикъ-тъ.

Опасность-та за който Павелъ на врѣме-то си прѣдизвѣсти церквѣ-тъ, не е исчезнѣла. Высокомѣрный-тъ челоуѣчешкы умъ е естествено ся прилѣпѣ при безбожіе и сѣрде-нераскаинность, неприпознава откровеніе, отхвърля всичко що не иде на вкусъ-тъ му или пакъ му е непонятно. Истинска мѣдрость, напротивъ, е смиренна и послушна. "Който не пріеме царство-то Божіе като дѣте, нѣма да влѣзе въ него."

Финеевъ, І. Елеазаровъ сынъ, и внукъ на Аарона първосвященникъ-тъ. Ревнивий-тъ и рѣшителный-тъ му характеръ ясно ся ви-

жда въ чевръсто-то му пробужданіе развратныя Іудинъ князь и другарѣ-тъ му Мадіамѣ, на Моавскы-тъ полета, Числ. гл. 25. За тѣзи неговѣ смѣлѣ и своерѣменнѣ услугѣ, първосвященство-то бѣ обезпечено за домородство-то му, което тъй сѣщо вѣрно останѣ; и потомство-то му, оевѣнъ прѣвъ врѣме-то отъ Ілія до Садока, стояше на чело на священство-то до разрушеніе-то на храмъ-тъ. Финеевъ прѣдводительствовахе Израилско-то воинство въ напокошиѣ-тъ битвѣ съ Мадіамци-тъ, Числ. 31; 6. Псал. 106; 30, 31. Той бѣ вождъ-тъ на депутаціи-тъ, испратѣхъ да заяви прѣдъ задъ-Йорданскы-тъ племена за издигнѣтый-тъ имъ олтарь, Ис. Нав. 22; 5—34. На бащино си врѣме той ся постави надзирателъ надъ Левитѣ-тъ, Числ. 3; 32; и по-послѣ бѣ помазанъ за първосвященникъ, Ис. Нав. 24; 33; той съобщавахе волѣ-тъ Божіи относително наказаніе-то на Гавайци-тъ, Сжд. 20; 28.

II. Сынъ на първосвященника Ілія. Виж. **Офній**.

Финикия, Дѣян. 15; 3, въ обширенъ смѣслъ, означава тѣснѣтъ ивицѣ земѣ, която ся простираше почти по цѣло-то источно приморіе на Сръдиземно море, отъ Антиохіи до прѣдѣлы-тъ на Египетъ. Но собствена Финикия е лежала между градове-тъ Лаодикіи въ Сиріи и Тиръ, и обемала главно земѣ-тъ на Тиръ и Сидонъ. Прѣди завоеваніе-то ѱ отъ Іисуса Навина, Палестина ся владѣла отъ Ханаанци-тъ, Хамовы сынове, раздѣлены на единадесѣтѣ домородства, отъ които най-сильно-то е было на Ханаана, основатель-тъ на Сидонъ, и главѣ-тъ на истинскы-тъ Ханаанци, които Грѣци-тъ выкажъ Финикияны. Само тѣзи послѣдни-тъ останѣхъ самостоятелни подъ Іисуса Навина, Давида, Соломона, и послѣдующы-тъ царіе; но по-сѣтъ Ассирійскы-тъ и Халдейскы-тъ царіе ги покорихъ. Слѣдъ

това тѣ подпаднѣхъ едно подиръ друго подъ Персейци-тъ, Грѣцѣ-тъ, и Римляны-тъ.

Финикии-тъ бѣхъ богатѣ, развить, и силенъ народъ. Тѣ съставлявахъ сѣюзъ отъ търговскы градове, всякой отъ които съ окръжіе-то си ся управлявалъ отъ свой царъ. Прибрѣжіе-то на земѣ-тъ имъ бѣ гѣсто насадено съ паланки; и корабѣ-тъ имъ първенъ прѣплавахъ цѣло-то Сръдиземно море, и основахъ търговіи и поселенія дори до далечны-тъ приморія на Европѣ и Африкѣ. Произведенія-та на всичкы-тъ тогавъ познаты земѣ ся размѣнявахъ на тържища-та имъ, Іез. гл. 27. Картагенъ, ранний-тъ съперникъ на Римъ, бѣ Финикійско поселеніе; както бѣхъ Кадисъ и Оарсисъ въ Испаніи, Іез. 38; 13. Языкъ-тъ на Финикияны-тъ бѣ почти еднакъ съ Еврейскы, както ся вижда отъ имена-та на нѣколко Испанскы градове. Соломонъ длѣжи тѣмъ за помощь-тъ, който поднесохъ въ издиганіе-то на храмъ-тъ, и въ построеніе-то и управленіе-то на корабѣ-тъ му. Виж. **Тиръ**. Финикия лежеше между источно Сръдиземно приморіе и Ливанскы-тъ горы; и като добръ напоявана и плодovitа земля, тя произвождаше много и всякакви земледѣльческы произведенія. Жители-тъ ѱ бѣхъ Ваалови и Астартины поклонници.

Днесъ Финикия е въ рѣцѣ-тъ на Турцы-тъ. За повече отъ двадесѣтъ столетія, тя не е имала свои царіе и свое самоуправленіе. Име-то ѱ не ся срѣща въ книги-тъ на Еврейскѣ-тъ Библии; но само въ книги-тъ на Маккавей-тъ и въ Новыя Завѣтъ. Еврей-тъ всякога ѱ пишѣтъ Ханаанъ, Иса. 23; 44. Жена-та който Марко нарича Сирофиникиянкѣ, т. е. Финикиянкѣ отъ Сиріи, понеже Финикия тогавъ съставлявала часть отъ Сиріи, Мар. 7; 26, Матѣи ѱ зове Ханаанкѣ, Мат. 15; 22.

Финиково дърво. Исх. 15; 27. Това дърво по Еврейскы ся нарича *тамаръ*, възвышено, отъ правото, высоко-то, и безклонно-то му растеніе, и отъ това вижда ся да е по-забѣлжително отъ колкото кое-да-е друго дърво; понѣкога то расте до сто крака високо. Виж. **Оамаръ**.

Финиково-то дърво е едно отъ най-хубавы-тъ дървета въ растително-то царство. Стебло-то му е въобще пълно съ неравны чепове, които доставятъ лесини за да ся катери челоуѣкъ до върха му за плодъ, Пѣсн. 7; 7, 8. Тѣзи издадени части сѣ слѣды отъ паднѣлы листа; защото стебло-то не е твърдо като другы-тъ дървеса, но е пълно съ влакнастъ мѣхъ, около който е жилава-та кора, която състои отъ якы жилкы когато дърво-то е младо, но която постепенно ся вдървява и уягчава. На върхъ-тъ на корѣ-тъ израстватъ листа-та испърво подъ еднѣ покрывкѣ, но послѣ, отъ какъ израстѣтъ повече отъ покрывкѣ-тъ, тѣ ся разширяватъ на всякѣ странѣ отъ стебло-то, и колкото листа-та окапватъ толкова стебло-то ся издига на горѣ. Съ везеленыя си и пріятенъ върхъ, който постоянно ся стреми къмъ небе-

то, то представлява единъ образъ на душн-тж която напръдва въ благочестіе, Псал. 92; 42. Листа-та, когато дърво-то вече порастне за да дава плодъ, сж отъ шесть до осмь крака дългы; тж сж много широки когато ся растворятъ и ся употрѣбаватъ за покрывъ на кщцы и за подобны потрѣбности.

Плодъ-тж му расте подъ листа-та му на гроздове, тежкы понѣкога повече отъ петъ омы; вкусъ-тж му е сладкъ и приятенъ. Прилѣжни-тж туземци, казва Г. Гибонъ, въспѣвать, было въ стихове было въ прозж, триста и шестдесетъ-тж потрѣбности въ които стебло-то, клонове-тж, листа-та, жилкы-тж и плодъ-тж на туй дърво ся употрѣбаватъ. Една значителна часть отъ жители-тж на Египетъ, Арабіѣж и Персіѣж, ся хранятъ повече отъ неговия плодъ. Тж ся хвалятъ тоже за изцѣрительны тж му силы. Камилы-тж имъ ся хранятъ съ комычкы-тж на плодъ-тж му. Отъ листа-та му правятъ постелкы, кошницы, торбы, рогоскы и четкы; отъ клонове-тж или отъ стебло-то му, клеты и плетове за градины; отъ жилкы-тж на стебло-то му, нишкы, вѣжета и ортомы; отъ сокъ-тж му ся приготвлява едно спиритливо питіе; а трупъ-тж на дърво-то ся употрѣблява за гореніе. Казватъ още че отъ единъ видъ финиково дърво нарицаемо *phoenix farinifera*, ся изваждало брашно, което ся намира между жилкы-тж на стебло-то му и ся употрѣблявало за хранж.

Нѣкои части въ Палестинѣж, както и нѣкои съседны мѣста отъ Едомъ, ся описватъ отъ стары-тж да сж избоблювали съ финиковы дървеса. Иудея особенно ся представлява, върху нѣколко Веспасіановы монеты, чрѣзъ еднж неутѣшимж женж сѣдащж подъ едно финиково дърво съ надписъ, **IOVBA CAPTA**, Иудея поробена. Въ Втор. 34; 3 Иерихонъ ся нарича "градъ на финиковы дървеса;" и много

отъ тѣзи дървеса ся намиратъ още въ онжзи околностъ; но въобще тж сега сж рѣдки въ Палестинѣж. Да ся махатъ или да ся хвърлятъ по пѣтъ-тж финиковы кыткы или вѣйки, ся правило не само за въ честь на побѣдители-тж прѣзъ Грѣцкы-тж игры въ старо врѣме, но тоже и за въ честь на тържественно-то влизаніе на Сіонскыя Царь въ Иерусалимъ, Иоан. 12; 42, 43. То представлява тоже много по-славно-то му тържество на небе-то заедно съ людіе-то му, Отк. 7; 9.

Финикъ, Критико пристанище, днесъ зовимо Лутро, което гледа къмъ юго-истокъ. На пѣтъ отъ Кесаріѣж за Римъ, Павелъ не успѣ да влѣзе въ това пристанище, Дѣян. 27; 42.

Фисонъ, една отъ четыри-тж рѣкы, които напоявахъ Рай-тж, Быт. 2; 11, 12, която течеше прѣзъ Евилатскж-тж земѣж, дѣто ся намираше прѣвѣсходно злато. Като Едемскж-тж градинж, мѣстоположеніе-то ѣ точно не ся знае. Виж. Едемъ и Евфратъ.

Фихоль, титулъ на военачалника на Герарскыя царь, по Авраамово и Исааково врѣме, Быт. 21; 22. 26; 26.

Фригія, Мало-Азіатска область, която граничеше на сѣверъ съ Визинійж и Галатіѣж, на истокъ съ Каппадокіѣж, на югъ съ Ликиѣж, Писидіѣж, и Исавріѣж, и на западъ съ Мизіѣж, Лидіѣж, и Каріѣж. Тя ся wykаше още Пакатіанова Фригія, и Голѣма-Фригія, за различіе отъ Малж-Фригіѣж, която бѣ едно окръжіе отъ Мизіѣж, при Мраморно море, населено отъ Фригіѣцы слѣдъ Троянскж-тж войнж. Источна-та часть на Голѣмж-Фригіѣж ся казваше и Ликаонія. Тази страна бѣ издигнато поле, плодovitо въ жито и вино, и прочуто по хубавы-тж си говеда и овцы. Отъ градове-тж ѣ само Лаодикія, Иераполь, Колосса, и Писидійска Антиохія, ся споменуватъ въ Но-

вия Завѣтъ. Ап. Павелъ дваждѣ прѣминж прѣзъ Фригіѣж, за да проповѣда Слово-то Божіе, Дѣян. 2; 40. 46; 6. 48; 23.

Фуль, I. Ассирійскый царь, около 770 г. прѣди Р. Х., когато Ассирія за прѣвъ пѣтъ ся споменува въ Библиѣж-тж. Той навлѣзе въ Израилскж-тж земѣж, прѣзъ Манаймово-то царуваніе, но награденъ съ хылядж таланта сребро той ся оттегли, 4 Цар. 15; 19, 20. I Лѣт. 5; 26.

II. Иса. 66; 19, страна далечъ отъ Иудеѣж, свързана съ Лудъ, и прѣдполагана отъ Буркхарта да има слѣды въ Нилскыя островъ Филе, при прѣдѣлы-тж между Египетъ и Еѳіопіѣж.

Фуримъ, жребіѣ, Еврейскый праздникъ установенъ отъ Есѳиръ и Мардохея, прѣзъ царуваніе-то на Персіѣскый царь Ассуйра, за споменъ на чудесно-то избавленіе на Еврей-тж отъ злобы-тж Амановы помысли. Значеніе-то на това име излиза отъ жребіе-то, което ся хвърляло всѣкъдневно прѣдъ Амана отъ първы-тж мѣсець до дванадесетый-тж, додѣ ся случеше благопріятенъ день за погубваніе-то на Еврей-тж, които, въсползовани отъ суетвріе-то Аманово, намѣрихъж врѣме да обрѣжътъ кроежы-тж му срѣщо него, Прит. 16; 33. Есѳ. 3; 7. 9; 20—32. Този праздникъ ся прѣдшествувалъ съ единъ день постъ, и ся испращалъ съ четеніе книгж-тж Есѳиръ на всеуслишаніе въ съборище-то, и съ частны пирове, взаимны дарове, милостынкы, играніе, и пр. Нѣкои мыслятъ че този праздникъ ся загатва въ Иоан. 5; 1. Еврей-тж и до сега го празднуватъ прѣзъ Мартъ.

Фуртунатъ, I Кор. 16; 17, отишлъ отъ Коринѣж въ Ефѣсъ да посѣти Павла. Апостолъ-тж говори за Стефанина, Фуртуната и Ахайка като първы плодове на Ахайѣж, ѣ още като такыя-които были отредени да служатъ на църквж-тж и на святіѣ-тж. Тж занесли първото Парлово посланіе въ Коринѣж.

Футъ, Хамовъ сынъ, Быт. 40; 6, чіято потомци ся споменуватъ съ Еѳіопяны-тж и Лидіѣны-тж като Египетскы войницы, и съставляющы часть отъ Гогово-то войнство, Иер. 46; 9. Іез. 27; 40. 30; 5. 38; 5. Наум. 3; 9. Іосифъ гы зима за сжщы-тж Мавританцы, въ сѣвернж Африкж на западъ. Виж. Ливія.

Х.

Хавулъ, вѣроятно значи *неугодяющъ*, I. Име дадено отъ Хирама, Тирскый-тж царь, на едно окръжіе въ Сѣвернж Галилѣѣж, което обемало 20 градове, и което Соломонъ му далъ като запла-тж за помощь-тж му въ съгражденіе-то на храмъ-тж, 3 Цар. 9; 13; подъ това име ся подразумѣва незадоволствіе-то му съ подарѣкъ-тж.

II. Асировъ градъ, Ис. Нав. 49; 27. **Халахъ**, единъ градъ въ Ассиріѣж, съграденъ отъ Ассура или отъ Нимрода, Быт. 40; 41, 42. Той е былъ малко надалечъ отъ Ниневіѣж, и Ресенъ ся е намиралъ между тѣхъ.

Халванъ, една отъ съставны-тж части на теманъ-тж, който Еврей-тж сж горили на олтарь-тж въ скинійж-тж, Исх. 30; 34. Халванъ-тж е смола-та на едно растеніе, което расте въ Абиссиніѣж, Арабіѣж и Сиріѣж.

Халдеи или **Халдейци**. Съ това названіе ся разумѣватъ 1) народъ-тж Халдейскый, и подданици-тж Халдейскы въобще; 2) философи, естествоиспытатели, гледиачи, и другы, които ся занимавали особенно съ изученіе-то на Математикж-тж и звѣздоброичество, чрѣзъ което тж притязавали да прѣдсказватъ бѣдѣщы събытіѣ и сждбнж-тж на челоувѣцы роде-ны подъ извѣстны звѣзды.

Халдеи-тж сж были въ начало едно войнственно племе, което населявало Кюрдскы-тж горы на сѣверъ отъ Ассиріѣж и Месопотаміѣж,

Иер. 50; 17. Когато Ассирийскы-тъ монарси распространили завоеванія-та си къмъ сѣверъ и западъ, тогава и Халдеи-тъ подпаднаху подъ тѣхнѣ-тъ власть; но, подъ власть-тъ на свои-тъ побѣдители, Халдеи-тъ ся прѣобразили отъ едикъ грубѣ ордѣ въ единъ образованъ народъ. Едно животно и впечатительно описаніе за Халдейскы-тъ войнныя сръщамы въ книгѣ-тъ на пророка Аввакума, който може да е живѣлъ около вѣрме-то когато Халдейцы-тъ нашествували Палестинѣ и близни-тъ земли, Авв. 1; 6—11. За вѣрме-то, въ което Халдейцы-тъ сѣ прѣминжли въ Вавилоніѣ нищо сега не ся знае. Въ царуваніе-то на царъ Езекия, 713 г. прѣди Христа, споменува ся единъ Вавилонскій царъ, первый за когото четемъ слѣдъ Нимрода и Амарфала. Сто години по-послѣ ный намирамы Халдейцы-тъ владѣтели на Вавилонско-то царство. Като пръвъ царъ отъ новѣ-тъ Вавилонскѣ династіѣ въ исторіѣ-тъ ся являва Навополассаръ. Неговъ-тъ сынъ Навуходносоръ нашествувалъ Палестинѣ, споредъ прѣдреченіе-то отъ Іереміѣ и Аввакума, Езд. 5; 12. Иер. 39; 5. Навуходносора наслѣдилъ сынъ-тъ му Евилъ-Меродахъ, 4 Цар. 25; 27 и Іер. 52; 31. Слѣдъ него послѣдвали въ кратко вѣрме Периглиссаръ, Лаворосоарходъ, и Навонидъ или Валтасаръ, при когото тази имперія ся погълнѣла въ Мидо-Персійскѣ-тъ имперіѣ. Халдео-Вавилонска-та династія не ся вижда да ся е удѣржала повече отъ сто години.

Халдейскій языкъ. Виждъ Языкъ.

Халдея, первенъ страна-та отъ два-та брѣга на долиѣ Евфратъ, до Персійскій заливъ, съ главенъ градъ Вавилонъ. По-послѣ подъ това име ся разбирала цѣла Вавилонія. Виждъ Вавилонія. Халдея бѣ отечество Авраамово. Въ старо вѣрме тя ся наричала и зе-

мя-та Сенааръ, Быт. 11; 2. Иса. 11; 11. Зах. 5; 11.

Халевъ, І. Сынъ Іефоніевъ, отъ племе-то Іудово, който ся испрати съ по единъ человекъ отъ всѣхъ-тъ други племена, за да разгледа общаннѣ-тъ земѣ, Числ. гл. 13 и 14. Отъ дванадесетъ-тъ, Халевъ и Іисусъ работали вѣрно и искренно, и отъ всѣхъ-тъ вѣзрастны мѣжѣ само на тѣхъ е было позволено да влѣзѣтъ въ Ханаанъ, Числ. 14; 6—24, 38. 26; 63. Той е былъ единъ отъ князове-тъ опрѣдѣлены да раздѣлятъ завоеванѣ-тъ земѣ между племена-та, Числ. 34; 19. Хевронъ му ся далъ като награда на вѣрность-тъ му, споредъ обѣщаніе-то Божіе, Втор. 1; 36. Ис. Нав. гл. 14. Ако и на 85-годишенъ вѣзраст, той още задръжалъ силѣ-тъ си, и наскоро изгонилъ Енаковы-тъ сынове отъ наслѣдіе-то си. Той далъ часть отъ него и дщери-тъ си Ахсѣ на братовчедѣ си Гофоніила, който бѣше спечелилъ награда-тъ съ храбрость-тъ си въ прѣзѣманіе-то на Дефиръ, Ис. Нав. 15; 13—19. 21; 42. Тази страна за нѣколко вѣрме е носила име-то на Халева, 1 Цар. 30; 14.

II. Сынъ Оровъ чинто сынове населявали земѣ-тъ около Виедемъ, и пр., 1 Лѣт. 2; 50—55.

Халкидонъ, единъ скжпоцѣненъ камыкъ, който прилича на агатъ, Отк. 21; 19. Този камыкъ е разноцвѣтенъ; намира ся въ повече части на свѣтъ-тъ, ако и да носи названіе-то ся отъ градъ-тъ Халкидонъ (Кадж-кюй), въ Виеніѣ, сръщо Цариградъ; много ся употребява за чаши и други изящны съсѣды.

Халколиванъ, единъ металлъ съставенъ отъ сребро и злато, или отъ мѣдъ и злато, много лѣскавъ и скжпоцѣненъ, Іез. 4; 4. Отк. 4; 15. Вѣроятно отъ този или подобенъ металлъ сѣ были направени съсѣды-тъ, за които Ездра казва че бѣхъ отъ мѣдъ лѣскавъ и скжпоцѣни като злато, Ездр. 8; 27.

Халне, Иса. 40; 9, и Ханне, Іез. 27; 23, единъ отъ Нимродовы-тъ градове, Быт. 10; 10, отпослѣ нареченъ Ктесифонъ; той ся е намиралъ на источни-тъ брѣгъ на Тигръ сръщо Селевкиѣ, 20 миля подъ Багдадъ. Ктесифонъ е былъ едно зимно жилище на Партянскы-тъ царіе. Отъ него нищо не е останѣло сега, освѣтъ развалины-тъ на единъ палатъ и купове сметь.

Хамаамъ, може да е былъ сынъ на Верзелая, 2 Цар. 19; 37 и 3 Цар. 2; 7. Вѣроятно той придобы отъ Давида мѣсто-то при Виелеемъ нарицаемо Хамаамъ, Іер. 41; 17.

Хамелеонъ, Лев. 11; 30, единъ видъ пълзѣще животно. Тѣло-то му е около шесть прѣстіе дълго; нозіе-тъ му имать по петъ прѣстіе всѣка, наредены като два палца сръщо три прѣстіе; очи-тъ му ся въртятъ назадъ-напрѣдъ независимо едно отъ друго.

Това животно ся храни съ мухы, които лови съ дългы-тъ и лѣпкавы-тъ си языкъ. Тр може да ся надува съ въздухъ по волѣ-тъ си, и да промѣнява краскѣ-тъ си отъ синѣ на зеленѣ, на червенъ и дори на чернѣ когато ся разлутѣ.

Хамосъ, народно-то божество на Моавцы-тъ и Аммонцы-тъ, на което и Соломонъ съгради мѣсто

за поклоненіе въ Іерусалимъ, Чис. 21; 29. Сжд. 11; 24. 3 Цар. 11; 7. 4 Цар. 23; 13. Іер. 48; 7.

Хамъ, изгоренъ, черенъ, І. Единъ отъ Ноевы-тъ сынове, Быт. 5; 32. 7; 13. 9; 18. 10; 1. Нечестиво-то поведеніе на Хама накарало Ноя да го прокълне въ лице-то на сына му Ханаана, Быт. 9; 20—27. Хамъ былъ баща на Хуса, Мипраима, Фута, и Ханаана, т. е. прѣдѣдо на Хананейцы-тъ, южны-тъ Арабы, Египтяны-тъ, Египтяны-тъ, и общо на Африканцы-тъ, Быт. 10; 6—20.

II. Едно поетическо име на Египетъ, Пса. 78; 51. 106; 22.

III. Една неизвѣстна страна на Сузими-тъ, Быт. 14; 5.

Ханаанъ, І. Сынъ Хамовъ, и внукъ Ноевъ, Быт. 9; 18. Многобройно-то му потомство ся види да е населявало най-напрѣдъ Сидонъ, и оттамъ да ся е распространило въ Сиріѣ и въ Ханаанъ, Быт. 10; 15—19. 1 Лѣт. 1; 13—16. Евреи-тъ вѣрватъ че той е былъ заплетенъ съ бабѣ си въ безчестіе-то направено на Ноя, Быт. 9; 20—27. Това безчестіе е было причина на проклятіе-то, отъ което той и потомство-то му сѣ страдали, Ис. Нав. 9; 23, 27. 2 Лѣт. 8; 7, 8.

II. Земля-та населена отъ Ханаана и отъ потомство-то му, и отпослѣ дадена на Евреи-тъ. Тази земля въ разны вѣрмена ся е наричала съ разны имена, или отъ жители-тъ ѣ или отъ нѣкой обстоятелства свързаны съ исторіѣ-тъ ѣ: 1) "Ханаанска-та земля," отъ Ханаанъ, сынъ-тъ Хамовъ, който ѣхъ раздѣлил помежду сынове-тъ си, отъ които всякой станѣлъ глава на едно многобройно племе, и наипослѣ на единъ отличенъ народъ, Быт. 10; 15—20. 11; 31. Тази земля най-напрѣдъ не ся простирала никакъ на истокъ отъ Іорданъ. 2) "Обѣщанна-та земля," Евр. 11; 9, отъ обѣщаніе-то дадено на Авраама, че потомство-то ще ѣхъ при-

тяжава, Быт. 42; 7. 13; 15. 3) Понеже тѣзи ся наричахъ Евреи, земя-та въ коѣто тѣ живѣяхъ ся е наричала "Еврейска-та земя," Быт. 40; 15; и 4) "Израилска-та земя," отъ Израилъ-тѣ, или отъ потомство-то на Иакова, което ся населило тамъ. Това название често ся споменува въ В. Завѣтъ. То обема всичкѣ-тѣ земѣ на двѣ-тѣ страны на Иорданъ, коѣто Богъ бѣ далъ за наслѣдіе на Евреи-тѣ. По-послѣ, то често е означавало само земѣ-тѣ на 10-тѣ племена, Іез. 27; 47. 5) "Иудина-та земя." Тази земя най-напрѣдъ е обемала само странѣ-тѣ, коѣто е была дадена на племе-то Иудино. Слѣдъ отцѣплѣніе-то на 10-тѣ племена, земя-та, коѣто принадлежала на Иудѣ и на Вениамина, които образували едно отдѣлно царство, ся различавала по название-то, "Иудинѣ-тѣ или Иудейскѣ-тѣ земѣ;" послѣднѣ-то название ся е задржало прѣзъ сѣществованіе-то на вторий-тѣ храмъ, и подъ владѣніе-то на Римляны-тѣ. 6) "Свѣта земя." Това название ся види да ся е употребявало отъ Евреи-тѣ слѣдъ Вавилонско-то плѣненіе, Зах. 2; 12. 7) "Палестина," Ісх. 15; 14. Това име е произведено отъ име-то на Филистимяне-тѣ, които ся прѣселили отъ Египетъ въ приморіа-та на Срѣдиземно море. Испослѣ това име станѣло общо на всичкѣ-тѣ Израилевѣ странѣ, ако Филистимяни-тѣ и да населявали само една часть отъ неѣхъ. Языческы-тѣ писатели наричатъ Свѣтѣ-тѣ земѣ кога Палестинѣ, кога Сирийѣ, кога Финикійѣ.

Ханаанъ ся граничилъ на западъ отъ Срѣдиземно море, на сѣверъ отъ Ливанскѣ-тѣ горѣ и отъ Сирийѣ, на истокъ отъ Пустыниѣ Арабійѣ, и на югъ отъ Едомъ и отъ пустыни-тѣ Цинъ и Фаранъ. Най-гольма-та му дължина была около сто и осмдесетъ мили, а ерѣдня-та му широчина около шестдесетъ и петъ. Въ врѣме-то на Да-

вида, обширны княжества были присѣдинены за нѣколко врѣме на Свѣтѣ-тѣ земѣ. Тѣзи княжества сѣ были населены отъ сѣ-прѣдѣлны-тѣ и ближні-тѣ народы и ся простирали до Пустыниѣ Арабійѣ, и кѣмъ сѣверъ до Фансѣ на Евфратъ, сѣ всичкѣ-тѣ Сирийѣ помежду Ливанъ и Евфратъ.

Ханаанска-та земя ся е дѣлила разнѣ въ разны врѣмена. При Исуса Навина тя ся раздѣлила помежду дванадесетъ-тѣ племена, и въ царуваніе-то на Ровоама тя ся раздѣлила на двѣ-тѣ царства Израилево и Иудино. Отпослѣ Ханаанска-та земя прѣминувала едно слѣдъ друго въ рѣцѣ-тѣ на Вавилоняны-тѣ, Грѣцы-тѣ, Сирийцы-тѣ, и Римляны-тѣ. Въ врѣме-то на Исуса Христа та е была подъ власть-тѣ на послѣдні-тѣ, и е была раздѣлена на петъ области: Галилеѣ, Самаріѣ, Иудеѣ, Персеѣ, и Едомъ. Въ наше врѣме Палестина ся намира подъ владычество-то на Султанъ-тѣ, и ся управлява отъ пашы.

Ханаанска-та земя е естествен-но украсена съ горы и планины, съ поляны, съ рѣкы, и съ долины. Главны-тѣ гористы и планинысты мѣста сѣ Ливанъ, Кармилъ, Фаворъ, Галаадъ, Ермонъ, и др. Главны-тѣ потоци сѣ Иорданъ, Арнонъ, Сюръ, Явокъ, и Кисонъ. Езера-та сѣ Асфалтово езеро или Мрътво море, Тиверіадско езеро или Галилейско море, и Меромъ. Тѣзи сѣ описаны всѣко на мѣсто-то сп.

Относително до физическы-тѣ чѣрты на тѣзи земѣ, сѣверна-та граница минува прѣзъ высокы-тѣ горы Ливанъ и Ермонъ, на коѣто нѣкои върхове сѣ десетъ хыляды крака высокы. Наоколо по-лы-тѣ на Ермонъ извираетъ источици-тѣ на Иорданъ. Тази рѣка като мине прѣзъ Меромъ и Галилейско море, устремява ся кѣмъ югъ, и слѣдъ много криволиченія втича ся въ Мрътво море. Кори-то-то ѣ е твърдѣ дѣлко, и гла-

ва-та ѣ стоп двѣ хыляды крака високо надъ устѣ-то ѣ. Страна-та между Иорданскѣ-тѣ долины и Срѣдиземно море е въобще едно високо поле, простѣчено съ хълмове и дѣлбоки долины прѣзъ коѣто зимни-тѣ потоци текжѣ и ся втичатъ въ Иорданъ и въ море-то. Галилейско-то поле може да е деветстотинъ или хыляда крака по-высоко отъ равнинѣ-тѣ на Срѣдиземно море. Въ долнѣ Галилеѣ е голѣмо-то Іезраелско поле, което ся простира отъ горѣ-тѣ Кармилъ и Акко (Сенъ Жанъ д'Акръ) кѣмъ западъ до Фаворъ и Гелвудъ, и даже до Иорданъ кѣмъ истокъ. Отъ това поле нататѣкъ земя-та пакъ ся възвышава кѣмъ югъ, тѣй що-то гора-та Гаризинъ е 2,300 крака надъ море-то, Іерусалимъ 2,400, и Хевронъ 2,600. При крайморіе-то, подъ Кармилскѣ-тѣ горѣ, нами-рамы една плодovitѣ поляны, коѣто постепенно ся разширява кѣмъ югъ колкото отива кѣмъ Фаранскѣ-тѣ пустыниѣ. Страна-та отъ татѣкъ Иорданъ е планиниста, и има богаты пасбища и плодovitы долины. Още по-кѣмъ истокъ ся простира високо-то и безплодно-то поле на Пустыниѣ Арабійѣ.

Почва-та на Ханаанъ е въобще плодoносна и климатъ-тѣ умѣренъ. Есенни-тѣ дѣждове захватѣтъ да падатъ обыкновенно въ край-тѣ на Октоврій, и наскоро слѣдъ първы-тѣ дѣждове ся сѣе жито-то и ечимыкъ-тѣ. Дѣждъ-тѣ вали най-много по Декемврій, и продължава да вали отъ врѣме на врѣме до Априлій. Отъ Маій до Октоврій никакъ не вали дѣждъ. Зимѣ не става много студено, и не замръзува. Снѣгъ рѣдко пада повече отъ единъ кракъ, но градны бури често ся явяватъ зимѣ. Ечимыкъ-тѣ жьжѣтъ десетъ-петнадесетъ дѣля прѣди да пожьжѣтъ жито-то, и житны-тѣ произведе-нія узрѣватъ по нискы-тѣ мѣста по-рано отколкото по высокы-тѣ. Житна-та жьтва трае отъ Апри-

лій до Іуній. Гроздіе-то узрѣва прѣзъ Іулій, но гроздоберъ-тѣ ся продължава дори до Септемврій. Прѣзъ този мѣсець и прѣзъ Октоврій жѣга-та е голѣма, сушата ся увеличава, извори-тѣ прѣсхнуватъ и всичко живо и растително жѣлае дѣждѣтъ.

Едно врѣме Ханаанска-та земя е была много плодoносна. Тя е изобилувала съ маслины, смоковницы, лозія, нарове, и за неѣхъ ся говори въ Писаніе-то като за земѣ "дѣто тече млѣко и медъ." Днесъ тази земя е повечето пуста; войны-тѣ и лошо-то управленіе сѣ ѣхъ опустошили и обезплодородили, но пакъ нѣкои произведе-нія като царевинѣ-тѣ и гроздіе-то и днесъ потвърждаватъ думы-тѣ на Св. Писаніе за плодородіе-то ѣ. Вижъ Евренъ, Іудеѣ.

Завоеваніе-то на Ханаанъ. Тѣлководатели-тѣ на Св. Писаніе сѣ привождали разны доказателства за да оправдаѣтъ завоеваніе-то на Ханаанъ, и истребленіе-то на жители-тѣ му отъ Израилъ-тѣ. Тѣѣ сѣ поддържали че Ханаанска-та земя е была дадена подѣръ пото-тѣ на Сима и сынове-тѣ му, и че Хамови-тѣ сынове напоконѣ имъ ѣхъ похытили; че по-напрѣдъ Ханаанци-тѣ нападишли на Еврей-тѣ; че Авраамъ былъ владѣтель-тѣ на онѣзи земѣ прѣди стотинны години; че Ханаанейци-тѣ были едноплемени съ Египтяны-тѣ, и повинни за жестокости-тѣ на послѣдні-тѣ върху Еврей-тѣ. Тѣзи извинителны причины колко сѣ истинны нѣхъ не знаемъ и Св. Писаніе не споменува за тѣхъ, но казва че Еврей-тѣ отишли въ Ханаанскѣ-тѣ земѣ по Божіе повелѣніе. При завоеваніе-то на Ханаанъ Господъ искалъ да впечатли въ умове-тѣ на Израилъ-тѣ че, нечестіе-то е причина за наказаніе-то на Ханаанскы-тѣ народы, коѣто Господъ не можалъ вече да търпи, и коѣто той наказалъ за примѣръ на идолопоклонническы-

тѣ народы и на други подобны грѣшници. Такыя грѣхове, като грѣхове-тѣ на идолопоклонство-то, Евреи-тѣ трѣбаваше да отмахнѣтъ отъ себе си; тѣ трѣбаваше да по-стѣпятъ дѣломъ като прѣдстави-тели на Божіе-то правосѣдіе, а не да удовлетворяватъ похоти-тѣ си, и за тѣзи цѣль плѣнены-тѣ коры-сти ся унищожихъ. За завоеваніе-то на Ханаанъ ся повѣстуваше въ *Числ. гл. 21*; *Исусъ Навинъ*; и *Сжд. гл. 1*. Ханаанци-тѣ не ся съ-сыпахъ съвѣршенно; много отъ тѣхъ избѣгнѣхъ въ други земли; и останки отъ всички-тѣ Ханаан-скы народы останѣхъ въ Іудей, подвластны на Израиляны-тѣ, на които бѣхъ сѣти и примкы и тѣр-ніе въ очи-тѣ имъ.

Хананейци, потомци Ханаано-ви. Исперво тѣ живѣяли въ Ха-наанскѣ-тѣ земѣхъ, дѣто ся раз-множили и станѣли единъ силенъ народъ. Чрѣзъ търговѣхъ-тѣ и вой-нѣхъ-тѣ придобили голѣмы бо-гатства, и испратили поселенія по всички-тѣ острова и приморія на Сръдиземно море. Когато идо-лослуженія-та и гнусотїи-тѣ имъ ста-нѣли нетѣрпимы, Богъ прѣдалъ отечество-то имъ въ рѣцѣ-тѣ на Израиляны-тѣ, които го завоевахъ при Іисуса Навина. Въ Библиѣ-тѣ ся споменувать слѣдующы-тѣ Ха-наанскы племена.

4. *Евейци-тѣ* населявали сѣвер-нѣ-тѣ часть на Ханаанъ, при полы-тѣ на горѣ Ермонъ. *Виж. Ис. Нав. 11; 3*, дѣто ся расказва че тѣ съ вси-чкы-тѣ си войнства были поражени отъ Іисуса Навина. Израиляни-тѣ, обаче, не изгонили всички-тѣ изъ земли-тѣ имъ, *Сжд. 3; 2 Цар. 24; 7. 3 Цар. 9; 20*. Евейци е имало и въ сръднѣхъ Палестинѣхъ, *Быт. 34; 2. Ис. Нав. 19; 1, 7 и 11; 19*.

2. *Хананейци-тѣ*, въ тѣснѣнъ-тѣ смыслѣ на думѣхъ-тѣ, населявали полета-та кѣмъ западъ на Іорданъ, и единъ часть отъ полета-та по-край Сръдиземно море, *Чис. 13; 29. Ис. Нав. 11; 3*.

3. *Гергесейци-тѣ* живѣяли поме-жду земѣхъ-тѣ на Хананейцы-тѣ и земѣхъ-тѣ на Іевусейцы-тѣ; това ся види отъ редѣ-тѣ въ който тѣ ся споменувать въ *Ис. Нав. 24; 41*.

4. *Іевусейци-тѣ* населявали око-лость-тѣ на Іерусалимъ и самый-тѣ градъ, на който старо-то име е было Іевусъ, *Ис. Нав. 15; 8, 63 и 18; 28*. Вениаминци-тѣ, на които ся даде тази земля, не изгонили Іе-вусейцы-тѣ, *Сжд. 1; 21*. Давидъ бѣ първыи-тѣ който прѣвзѣ тѣхъ-дѣль-тѣ на Іевусъ, *2 Цар. 5; 6*.

5. *Аморейци-тѣ*, или *Аморрейци-тѣ* населявали, въ врѣме-то на Авра-ама, единъ область на югъ отъ Іе-русалимъ, на западнѣ-тѣ странѣ на Мрътво море, *Быт. 14; 7*. По-послѣ, тѣ ся размножили и ся рас-пръснѣли по планинѣхъ-тѣ въ юго-источнѣ-тѣ часть на Ханаанъ, и за това тя ся нарича "Аморрей-ска гора," *Вт. 19; 20*. Прѣди врѣ-ме-то на Моисея, Аморрейци-тѣ бѣхъ основали и въ источнѣ-тѣ часть на Іорданъ двѣ царства, Ва-санско-то на сѣверъ, и царство-то което исперво имало за границѣ на югъ бродѣ-тѣ Явокъ. Но при царѣ-тѣ си Сиона Аморрейци-тѣ прѣминѣли Явокъ, и прѣвзѣли отъ Аммонцы-тѣ и Моавцы-тѣ всечѣхъ-тѣ земѣхъ помежду Явокъ и по-токъ-тѣ Арнонъ; тѣхъ щото послѣд-ній-тѣ потокъ станѣлъ южна гра-ница на Аморрейцы-тѣ, *Чис. 21; 13, 14, 26 и 32; 33, 39. Вт. 4; 46, 47 и 31; 4*. Тѣзи земѣхъ, Израиляни-тѣ завладѣли по-послѣ, подиръ единъ побѣдѣ надъ Сиона. *Виж. Амор-рейци*.

6. *Хеттейци-тѣ*, или потомци на Хета, живѣяли по планинѣхъ-тѣ помежду Аморрейцы-тѣ. Въ врѣме-то на Авраама тѣ владѣли Хевронъ, и тойзи Еврейскый праотецъ ку-пилъ отъ тѣхъ за гробницѣ пе-щерѣхъ-тѣ Махпеллахъ, *Быт. гл. 23 и 25; 9, 10*. Когато Израиляни-тѣ влѣзли въ Ханаанскѣ-тѣ земѣхъ, Хеттейци-тѣ види ся да сѣхъ отишли да живѣятъ по-насѣверъ. Окол-

ность-та на Веилъ ся наирча "земя-та на Хеттейцы-тѣ," *Сжд. 1; 26*.

7. *Ферезейци* населявали разны части на Ханаанскѣ-тѣ земѣхъ. И-ме-то имъ значи полскы жители. Споредъ *Быт. 13; 7*, Ферезейци-тѣ заедно съ Ханаанцы-тѣ населява-ли земѣхъ-тѣ между Веилъ и Гай.

Освѣнъ тѣзи седмъ племена, и-мало и други отъ сѣщо-то колѣ-но, които населявали земѣхъ на сѣ-веръ отъ Ханаанъ. Тѣ сѣхъ были Арукеяни-тѣ, Арвадци-тѣ, Цема-рейци-тѣ, и Емаѣци-тѣ. Имало и други инородны племена вѣтрѣ въ прѣдѣлы-тѣ на Ханаанскѣ-тѣ земѣхъ. Такыя сѣхъ были Енакими-тѣ, Рафайми-тѣ или исполини-тѣ, и Амаличяни-тѣ.

Ханесъ, единъ Египетскый градъ, *Иса. 30; 4*, за който ся мы-сли да е сегашный-тѣ градъ Ех-несъ, въ сръднѣхъ Египетѣ на Нилъ.

Харголъ, въ *Лев. 11; 22*, единъ видъ скакалецъ.

Харранъ, старъ градъ въ сѣ-веро-западнѣ-тѣ часть на Месопо-таміѣхъ. Авраамъ, като оставилъ Уръ, отишълъ въ Харранъ, дѣто прѣживѣлъ до смърть-тѣхъ на бащѣ си. Авраамъ испратилъ да земѣтъ женѣ за Ісаака отъ Харранъ, и Іаковъ побѣгнѣлъ тамъ отъ гнѣвъ-тѣ на Ісава, *Быт. 11; 31, 32. 12; 5, 21. 27; 43. 28; 10. 29; 4*. Хар-ранъ ся опустошилъ отъ Асси-рійцы-тѣ въ врѣме-то на Езекиѣхъ, *4 Цар. 19; 12. Иса. 37; 12*, и тамъ, въ Римско врѣме, Партиани-тѣ по-разили и убили Краса, Римскый пѣлководецъ. Харранъ ся носи и днесъ това име, и е съграденъ покрай единъ рѣкавъ на Евфратъ, на 36° 52' сѣв. шир., и 39° 5' вост. дѣлж., въ единъ равнѣхъ пѣсчели-вѣхъ поляхъ. Въ Харранъ обита-ватъ сега само нѣкои скытници А-раби, които обычатъ мѣсто-то за сладкѣхъ-тѣхъ му водѣхъ.

Хасевъ, деветый мѣсець у Е-врей-тѣхъ, *Числ. 1; 4. Зах. 7; 4*.

Хацармавеоъ (*дворъ-та на смърть-тѣхъ*), третій-тѣ Іоктановъ

сынъ, *Быт. 10; 26. 1 Лѣт. 1; 20*. Той бѣ прародитель-тѣ на жите-ли-тѣ на днешнѣхъ-тѣ странѣхъ Ха-драмаутъ, область въ юго-источнѣхъ Арабіѣхъ. Тази область изобилува съ ливанъ и смирихъ, но климатъ-тѣ ѿ е нездравъ; оттука име-то ѿ.

Хевеъръ, Кенеецъ, отъ родѣ-тѣ на Овава Моисеевъ-тѣ тестъ. Той живѣялъ въ сѣвернѣхъ-тѣ часть на Ханаанъ, и види ся че е былъ че-ловѣкъ знаменитъ на свое-то врѣ-ме. Жена му Іаилъ умъртвила са-ма Сисарѣхъ, *Сжд. 4; 11, 17. 5; 24*.

Хевронъ, единъ отъ най-стары-тѣ Ханаанскы градове, съграденъ седмъ години прѣди Египетскый-тѣ градъ Танисъ, който былъ сто-лица на Долній Египетъ, *Числ. 13; 22*. Въ най-стары-тѣ врѣмена Хе-вронъ ся наричалъ Кыриаѣ-арва (*виж. Арва*) и Мамврїи, и тамъ было мѣстопрѣбываніе-то на Авраама, Ісаака, и Іакова, дѣто послѣ бѣхъ погребени, *Быт. 14; 13—21. 23; 2—19. 35; 27*. Подъ Іи-суса Навина и Халева Еврей-тѣ за-воевали Хевронъ отъ Хананейцы-тѣ и Енакими-тѣ, и послѣ го про-гласили Левитескый градъ за при-бѣжище, *Ис. Нав. 14; 13—15. 15; 13. 21; 11, 13. Сжд. 1; 10, 20*. Хе-вронъ былъ на Давида правител-ственно сѣдалище прѣвъ седмъ-тѣ години, когато той царувалъ само надъ Іудино-то племе, *2 Цар. 2; 3. 5*. Отъ онзи градъ Авессаломъ повдигнѣлъ вѣзстаніе-то противъ бащѣ си, *2 Цар. 15; 9, 10*. Той ся укрѣпилъ отъ Ровоама, и сръща-мы да ся споменува име-то му слѣдъ плѣненіе-то, *Пеем. 11; 25*, но въ Новый Завѣтъ не е станѣ-ло дума за него. Днесъ Хевронъ е беззиденъ градъ съ 8,000 жите-ли, отъ които нѣкои 600 сѣхъ Евреи, а остатькѣ-тѣ сѣхъ Турци и Араби. Градъ-тѣ е съзиденъ въ единъ дъл-бокъ долину и по близосѣднѣхъ-тѣхъ ѿ могилъ, на двадесетъ мили кѣмъ югъ отъ Іерусалимъ, и 2,600 крака надъ морскѣхъ-тѣхъ повърхность. Се-гашно-то му име *Ел-хлѣль* (прїя-

тель-ть) е име-то което Мохамеданци-тъ даватъ на Авраама, "Божій-тъ пріятель;" и тѣ ся гордѣхъ че пазятъ гробницѣ-тъ на патриарси-тъ, пещерѣ-тъ Махпеллахъ. Надъ онѣзи пещерѣ е създана една малка джамія, заградена съ единъ зидъ 60 крака високо, който обема едно пространство 150 крака широко и 200 кр. дълго. Явно е че този зидъ е останалъ отъ древность, и може да ся вѣрва че стои на сѣщомѣсто на старій-тъ гробъ. Други старовѣрменни останки сѣ ся упазили въ два каменни водоема, отъ които по-големий-тъ е 133 кр. дълъ и толкозъ широкъ, и 21 кр. дълбокъ. Единъ отъ тѣхъ може да былъ "водоемъ-тъ въ Хевронъ," дѣто Давидъ обѣщавъ убійцы-тъ на Исвосея, 2 Цар. 4; 12. Градъ-тъ има деветъ джаміи и двѣ синагоги. Улицы-тъ му сѣ тѣсны; къщи-тъ му каменни, съ плоски стрѣхи и малки сводове. Тамъ ся правятъ голѣмы количества стѣклени ламбы, гривны и прѣстени, както и кожаны чотуры, сухо гроздіе и петмезъ. Около градъ-тъ мѣста-та сѣ плодородны, и въ тѣхъ ставатъ хубавы лозя, маслиничцы, и дѣбела пѣша.

Хелвонъ. Общо ся е мисляло да е сегашный-тъ Халепъ. Но Хелвонъ ся споменува отъ Іезекиля, като мѣсто отъ което Дамаскови търговци доносяхъ вино въ Тиръ, Іез. 27; 18. Въ послѣдни вѣремена ся е намѣрила една долина въ Срѣщо-ливанъ близо до Дамаскъ, която тоже ся нарича Хелвонъ до днесъ, и тамъ расте най-добро гроздіе. Вѣроятно това е мѣсто-то споменжто отъ Іезекиля, отъ дѣто Дамаскови-тъ търговци доносяхъ въ Тиръ Хелвонско-то вино. Халепъ е много далечъ отъ Дамаскъ, и не е прочутъ за вино, или гроздіе.

Хелкавъ-ассуримъ, поле на позоръ-тъ, нѣкое мѣсто близо до Гаваонъ. То ся нарекло така отъ

едно сраженіе между нѣкои Давидовы и Исвосеявы юнацы, които ся сражили едни съ други прѣди да ся ударятъ двѣ-тъ непріятельскы войски, 2 Цар. 2; 16.

Хелкія, единъ вѣрентъ първо-священникъ въ вѣрме-то на Іосіахъ, 4 Цар. 22, 23 гл.

Хелкія е было сѣщо и име-то на башы-тъ на Іереміахъ и на Еліакима, 4 Цар. 18; 18. Іер. 1; 4.

Хереоци, I. Сѣплеменници на Филистимцы-тъ, за които са мисли да сѣ были едно поселеніе отъ островъ Критъ, 1 Цар. 30; 14. Іез. 25; 16. Соф. 2; 5.

II. Една часть отъ Давидовѣ-тъ тѣлопазителии стражъ. Хереоци-тъ въ този случай ся споменуватъ вѣскога съ Фелеоцы-тъ, 2 Цар. 8; 18. 15; 18. 20; 7. 1 Лѣт. 18; 17. Нѣкои прѣдиполагатъ че тѣ сѣ были чужденци, които Давидъ пріелъ въ службѣ когато е былъ между Филистимцы-тъ. Геоци-тъ които ся споменуватъ заедно съ тѣхъ въ 2 Цар. 15; 18, сѣ были несъмнѣнно чужденци. Други мыслятъ че тѣ были добыли това име отъ службѣ-тъ си — палачи и скороходци.

Хернеъ, единъ малкъ потокъ който ся втича въ Іорданъ. При този потокъ отишлъ Ілія и тамъ го хранили вранове-тъ, 3 Цар. 17; 3—5.

Херувими, или небесны сѣщества или символическы прѣдставленія за които ся говори на много мѣста въ Св. Писаніе. Херувими-тъ ся прѣдставятъ разнѣ; като живущы сѣщества, Іез. гл. 4. Отк. гл. 4; като образы везаны, и златны, позлатены, или дървены, Ісх. 36; 35 и 37; 7. Іез. 41; 25. Тѣ още ся прѣдставятъ като имѣющи по едно, по двѣ, или по чѣтыри лица, Ісх. 25; 20, Іез. 10; 14 и 41; 18, като имѣющи по двѣ, по чѣтыри, или по шесть крыліе, 3 Цар. 6; 27. Іез. 1; 6. Отк. 4; 8. Най-подробно-то описаніе на херувимъ-тъ го прѣдставя като живот но, съ образъ чловѣческый, крѣ

лато, пълно съ очи и отпрѣдъ и отзадъ, съ чѣтыри лица, львово, чловѣческо, говеждо и орлово, Іез. 4; 10 и гл. 41. Отк. гл. 4. Мысли ся че херувими-тъ прѣдставлятъ исполненіе-то на Божіихъ-тъ волѣхъ.

Хеттейци, потомци на Хета, Быт. 10; 15, едно Ханаанско племе, което обитавало около Хевронъ, по вѣрме-то на Авраама, Быт. 15; 20. гл. 23, и което было подчинено прѣвъ вѣрме-то на Израилско-то нашествіе, Ісх. 3; 8. Іис. Нав. 3; 10. Хеттейци-тъ, обаче, не были съвсѣмъ истребени. Урія былъ Хеттеянинъ, 2 Цар. 11; 3; между подданицы-тъ на Соломона имало и Хеттейци, 3 Цар. 9; 20; четемъ за "Хеттейскы царіе" на югъ, 3 Цар. 10; 29. 4 Цар. 7; 6. Хеттейци-тъ сѣ были извѣстни по име-то си до слѣдъ завръщаніе-то на Іудей-тъ отъ плѣненіе-то, Езд. 9; 1.

Хеттура, Авраамова-та жена, слѣдъ смъртъ-тъ на Саррѣ, Быт. 25; 1—6. Ако тя и да ся нарича "наложница," това може да бѣше за да ся различаватъ сѣнове-тъ ѳи и Исмаиль отъ Исаака, сынъ-тъ на обѣщаніе-то, Быт. 25; 6. 1 Лѣт. 1. 32. Гал. 4; 22, 30. Сынове-тъ ѳи станжхъ праотци на много Арабекы племена.

Хетъ (*умасъ*), сынъ Ханаановъ, отъ Хамово поколѣніе и прародитель-тъ на Хеттейцы-тъ, Быт. 10; 15. 23; 3, 5, 7, 10, 16, 18, 20. 25; 40. 27; 46. 49; 32. 1 Лѣт. 1; 43. Виж. Хеттейци.

Хіо, единъ островъ въ Архипелагѣ, помежду Лезбосъ и Самосъ, срѣщо Мало-Азіатскый-тъ брѣгъ. Този островъ е тридесетъ мили дълъ и десетъ широкъ. Ап. Павелъ прѣминжалъ прѣвъ Хіо когато отплувалъ отъ Митилинъ за Самосъ, Дѣян. 20; 15.

Хіуитъ, име-то на единъ идолъ на който Израилци-тъ ся поклоняли въ пустынь-тъ, Амос. 5; 26 и Дѣян. 7; 43. Твърдѣ вѣроятно е

че този идолъ е прѣдставялъ планетѣ-тъ Сатурнъ, на който источни-тъ народи сѣ ся поклоняли и сѣ приносили жертвы за умило-ственіе като на единъ зѣлъ духъ. Виж. Ремфанъ.

Хлѣбъ, дума която въ Писаніе-тъ стои често за *хранѣ* въобще, Быт. 3; 19. 18; 5. 28; 25. Ісх. 2; 20. Лев. 11; 3. Манна-та ся нарича *хлѣбъ* отъ небе-то, Ісх. 16; 4. Хлѣбъ, въ буквалный-тъ смѣслъ на думѣ-тъ, обыкновенно значи питы, направены отъ житно брашно; а ечимыкъ-тъ ся употребява отъ бѣдны-тъ и за храненіе на коніе-тъ. Жито-то ся е мѣлило за всѣкий день въ малкы каменны воденицы; брашно-то ся е правило на тѣсто въ дървены ношвы, и отпослѣ е възкисвало, Ісх. 12; 34. Ос. 7; 4. Сетиъ го правили на питы и го пекли.

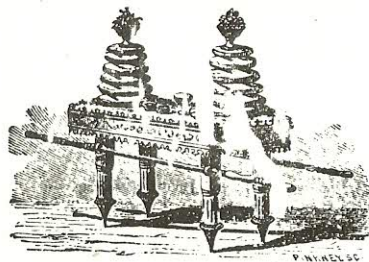
Стари-тъ Евреи сѣ пекли хлѣбъ-тъ по много начини: тѣ сѣ го пекли често подъ пепель-тъ, или на земѣ-тъ, или върху крѣпкы мѣдны или желѣзны блюда, или въ другъ видъ подницы. Араби-тъ и други источни народи, у които дърва-та не избилуватъ често, пекѣтъ хлѣбъ-тъ си между два огня направены отъ говежды лайна които горятъ бавно. Хлѣбъ-тъ е добръ, ако ся яде въ сѣщій-тъ день, но кора-та е черна или прѣгорѣла, и задръжа еднѣ миризмѣ на вещество-то съ което е былъ печенъ. Това изяснява Іез. 4; 9, 15.

Евреи-тъ, както и други источни народи, сѣ имали единъ видъ пещъ (тануръ), която има видѣ-тъ на единъ голѣмъ кѣрчагъ, отворенъ на върхъ-тъ. Тѣ клаждали огонь-тъ отвжтрѣ, и когато ся стопляла пещъ-та, тѣ размѣсвали брашно съ водѣ, и това тѣсто туряли на вѣншихъ-тъ ѳи странѣ. Такъвъ хлѣбъ ся е опичалъ въ едно мѣгновеніе на петуры, или тѣпки питкы, Лев. гл. 2. Хлѣбъ-тъ сѣ пекли още въ дупкы, ископаны въ земѣ-тъ и добръ измазаны отвжтрѣ съ хо-

расанъ. Огнь-тъ накладжали върху дюшеме-то на тѣзи пещь; и страны-тъ и като ся столпяли достаточно, тѣкы питы залѣпали върху тѣхъ, и тѣ скоро ся опичали. Въ голѣмы-тъ градове е имало общы пещи и хлѣбари, Іер. 37; 21. Ос. 7; 4.

Понеже Евреи-тъ вобще правяли хлѣбъ-тъ си тѣкѣ и на питы, тѣ не го рѣзали съ ножъ, го го чупяли, и оттова иде дѣто раженіе-то, толкова обыкновен- въ Писаніе-то "прѣломѣваніе (или чупяніе) хлѣбъ," означава яденіе, или сѣданіе на трѣпезъ-тъ. Въ учрежденіе-то на Господнѣ-тъ вечерѣ, Спаситель-тъ нашъ прѣломи хлѣбъ-тъ който бѣше освятилъ; оттова "прѣломѣвамъ хлѣбъ," и "ломѣніе хлѣбъ," въ Новый Завѣтъ сѣ употрѣбены за Господнѣ-тъ вечерѣ. Виж. Яденіе.

Хлѣбове на прѣдложеніе-то сѣ были хлѣбове приносены всякой сѣбботенъ день на Бога върху златнѣ-тъ трѣпезъ, която стояше въ свято-то мѣсто, Исх. 25; 30; дванадесетъ питы безквасенъ хлѣбъ, принесенъ съ соль и съ чистъ ливанъ, Лев. 2; 13. 24; 5—9. Хлѣбове-тъ на прѣдложеніе-то можали да ся ядѣтъ законно само отъ священники-тъ; при всяко това, Давидъ когато бѣше гладенъ и не ся намѣрваше другъ хлѣбъ зѣ нѣколко отъ тѣзи хлѣбове отъ священника Ахимелеха и гы наѣде безъ да ся съблазни, 1 Цар. 21; 4—6; и Спаситель-тъ нашъ зема него за примѣръ, за да оправдае

ученицы-тъ, които кжсахъ житны класове и гы адахъ въ сѣбботѣ, Мат. 12; 1—4.

Хова, едно мѣсто на сѣверъ отъ Дамаскъ, което ся посѣтило отъ Авраама, Быт. 14; 15. Това мѣсто сега е неизвѣстно.

Ховаръ, една рѣка на којто глава-та е въ Месопотаміѣ, и която тече първомъ къмъ юго-истокъ, послѣ къмъ югъ и юго-западъ и ся втича въ Евфратъ. Покрай плодосны-тъ брѣгове на тѣзи рѣкѣ Навуходоносоръ населилъ еднѣ часть отъ плѣнены-тъ Евреи, и тѣка Іезекииль видѣлъ свои-тъ видѣнія, Іез. 1; 3. 3; 15. 10; 15. 43; 3.

Ходатай, единъ който стои помежду двѣ страны или лица, като посредникъ за съобщеніе или примиріе. До колкото е чувствителенъ за виновность-тъ си и за святость-тъ и правосудіе-то на Бога, человекъ не дързае да влѣзе въ непосредственно съобщеніе съ едно сщество, отъ което има причинъ да го е страхъ. Израйляни-тъ показавъ дѣйствието на това чувство на Синайскѣ-тъ горѣ, Втор. 5; 23—31; и Богъ благоволи да постави Моисея ходатай помежду себе си и тѣхъ, да приеми и прѣдаде закона отъ еднѣ-тъ странѣ, и тѣхны-тъ общанія за покорность отъ другѣ-тъ. Въ качество-то си на ходатай той постѣпи и въ различни други случаи, Исх. 32; 30—32. Числ. гл. 14. Псал. 106; 23; и така быде исполнительъ на Божіѣ-тъ волѣ и образъ на Христа, Гал. 3; 19. Мессія е былъ въ всички-тъ вѣкове единственный-тъ истинскій ходатай между Бога и человека; и безъ него, Богъ е недостатчимъ и пояждающъ огнь, Іоан. 14; 6. Дѣян. 4; 12. Посредствомъ Христа, като Ангелъ на завѣта сѣ ставали всички-тъ съобщенія между небе-то и земѣ-тъ въ Вѣхозавѣтны-тъ врѣмена; и като Ходатай на Новый Завѣтъ, той върши всичко което е нужно за да примири съвършенно Бога съ

человѣка: Той поддържа честь-тъ на Бога като ся явява като нашъ Застѣпникъ съ кръвъ-тъ си съ който ни откупи; и чрѣзъ него-тъ сѣстрадателнѣ любови и посрѣдствомъ Духа Святаго, той ни располага и дава възможность да ся върнемъ къмъ Бога. Вѣрующій-тъ който ся е покаялъ е искупенъ отъ Христа, чрѣзъ которого приима прощеніе, благодать, и животъ вѣченъ. Въ тѣзи высокѣ службѣ Христосъ стои самъ, защото той е само и Богъ и человекъ, 1 Тим. 2; 5. Евр. 8; 6. 9; 13. 12; 24.

Ходатайство. То е това дѣто Іисусъ Христосъ ся явява прѣдъ небесный-тъ тронъ като застѣпникъ на люде-тъ си, и посрѣдствува чрѣзъ извършено-то си дѣло за да ся приемятъ молитвы-тъ имъ, и да ся оправдажѣтъ молителы-тъ въ негово-то лице, Іса. 53; 12. 1 Іоан. 2; 1. Рим. 8; 34. Евр. 7; 25. 9; 24. Христосъ е единственный-тъ Ходатай, който застѣпва за грѣшники-тъ и негово-то дѣло е съвършенно. Св. Духъ е писано че ходатайствува за вѣрующы-тъ, Рим. 8; 26, като всѣва святы желанія въ срдца-та имъ.

Ходеніе, вървѣжъ, обхожденіе, начинъ на живѣніе, или духовный характеръ, и различни-тъ отношенія на человекъ, Іез. 11; 20. Человекъ може да ходи или по Духъ или по плѣтъ, Рим. 8; 4; по Бога, или въ невѣдніе и грѣхъ, Быт. 3; 24. 1 Іоан. 1; 6, 7; въ огнь на печаль, Іса. 43; 2, или въ видѣлижъ, чистотѣ, и радостъ, която истия отъ благодать-тъ Христовѣ тукъ и на небе-то, Псал. 89; 45. Отк. 3; 4.

Ходологоморь, царъ на Еламъ, една область въ Персіѣ, който царувалъ въ врѣме-то на Авраама. Той подчинилъ подъ свои-тъ власть градове-тъ около Мрътво море; и когато жители-тъ имъ ся възбунили, той отишълъ съ четири съюзны царіе и разорилъ всякѣ-тъ странѣ южно и источно на

Иорданъ. Лотъ, Авраамовъ-тъ братанецъ, былъ между плѣнники-тъ, но него избавилъ Авраамъ, който на часть-тъ дигнѣлъ еднѣ силѣ отъ рабы-тъ си и отъ сѣсѣды-тъ си, прѣсѣдиль непріятель-тъ, ненадѣйно го нападижѣлъ, и го разбилъ, Быт. 14; 1—24. Сравни Псаломъ 110.

Хоразинъ, градъ въ Галилеѣ, недалече отъ Капернаумъ и Внесиджъ, на сѣверо-западный-тъ брѣгъ на Галилейско море. По мнѣніе-то на Геронима, този градъ е отстоялъ двѣ мили отъ Капернаумъ. Никаквы слѣды отъ името му не сѣ останжи. Вѣроятно е че той е былъ на мѣсто-то на нынешный-тъ Тель-Хумъ, на сѣверный-тъ брѣгъ на Галилейско море, три мили на сѣверо-истокъ отъ Капернаумъ. Іисусъ Христосъ е укорявалъ Хоразинъ за непокаяніе-то му, Мат. 11; 21 и Лук. 10; 13.

Хорейни-тъ, едно старо племе, което обитавало въ Сиръ, отѣто ся испадило отъ Едомцы-тъ, Быт. 14; 6. Втор. 2; 12, 22. За Хорейны-тъ ся мысли да сѣ живѣяли въ пещери, както онѣзи люде за които ся споменува въ книгѣ-тъ на Іова, гл. 30; 6, и да сѣ были раздѣлены на колѣна, Быт. 36; 20—30.

Хоривъ. Виж. Синай.
Хороиграніе или **Ликованіе.** Скачаніе-то на исцѣленный-тъ отъ Петра и Іоанна, Дѣян. 3; 8, е прилчало на Еврейско-то хороиграніе. Евреи-тъ сѣ играли хоро когато е трѣбовало да ся изрази религиозна радость и признателность. Понѣкога хороигранія сѣ ставали въ честь на нѣкой побѣдитель. Тѣй когато Давидъ ся връщаше отъ пораженіе-то на Голиаза "излазяхъ жены-тъ отъ всички-тъ Израйлены градове, та пѣяхъ и хоро играяхъ." Евреи-тъ сѣ играли хоро и за домашнѣ радость, напр. когато блудный-тъ сынъ ся върнѣлъ въ бащинъ-тъ си домъ, наловили ся роднины-тъ му да игражѣтъ хоро. Въ рели-

гиозны-тъ хоронграница, хоро-то е водилъ нѣкой отъ лѣкующы-тъ, а други-тъ слѣдвали като пѣяли сжщовременно религиозны пѣни; тѣхъ, напр., пророцица Маріамъ повела единъжъ Израилевы-тъ жены, Нех. 13; 20, 21, и царь Давидъ мжжю-тъ, 2 Цар. 6; 14. Псал. 150; 4. У Еврей-тъ хоронгранице-то е имало само религиозенъ характеръ; у тѣхъ мжжю и жены заедно никогато не сж играли хоро.

Хорма. Числ. 21; 1 3, единъ градъ на югъ въ Ханаанъ. При Хормъ непокорни-тъ Иудей были пораженн, на вторъ-тъ годинъ откакъ излѣзли изъ Египетъ, Числ. 14; 43. Този градъ по-послѣ быде опустошенъ и разоренъ, Сжд. 4; 16, 17; но Симеонови-тъ потомци изново ся поселихъ въ него, Ис. Нав. 19; 4, и Давидъ имъ прати единъ часть отъ корысти-тъ, които плѣни отъ Амаличанъ-тъ, 1 Цар. 30; 30.

Храмъ. една сграда освята на по-особенно Божіе присѣствие и посвятена за богослужение. Храмъ-тъ ся отличавъ отъ други-тъ здания, като мѣсто дѣто прѣбывавъ едно божество; нѣкый языческий храмъ ся има кумиръ-тъ, но истинный-тъ и живый-тъ Богъ обитава "между херувимы-тъ" въ Святая святыхъ въ Иерусалимъ. За това храмъ, въ прѣносенъ смыслъ, означава церквъ-тъ Христовъ, 2 Сол. 2; 1. Отк. 3; 12; небо, Псал. 41; 4. Отк. 7; 13; и душъ-тъхъ на вѣрный-тъ, въ който живѣе Духъ Святый, 1 Кор. 3; 16, 17. 6; 19. 2 Кор. 6; 16.

Слѣдъ като Давидъ бѣ извѣстенъ че Иерусалимъ е мѣсто-то, дѣто Господъ избра да построи домъ-тъ си, той почнъ да осжществява намѣреніе-то си съ приготвление единъ храмъ, който да съотвѣтствува на Божіе-то величіе. Но тази слава бѣ задржана за Соломона, неговый-тъ сынъ и наследникъ, който щѣше да бжде миролюбивъ и миренъ царь, а не

като башъ си Давида, който пролѣ толкозъ кръвъ въ воюване. Обаче, Давидъ ся нае да събира огромно злато, сребро, мѣдъ, желѣзо, и други вещества за това прѣдприятіе, 2 Цар. гл. 7. 1 Лѣт. гл. 22.

Мѣсто-то, върху което щѣше да ся въздигне тази величественна сграда, бѣ гора-та Моріа, Быт. 22; 2, 13, 2 Лѣт. 3; 1, на който връхъ-тъ бѣ изпърво неравенъ и страны-тъ несправилны. Кроежъ-тъ и образецъ-тъ на храмъ-тъ бѣхъ съставени отъ сжщій-тъ божественъ зодчій (архитекторъ) на скиній-тъхъ, т. е. Бога; и е былъ съграденъ по много прилично на палатъ-тъ Господень, но е былъ по-гольмъ отъ него. Съсжди-тъхъ за богослужение-то сж приличали на съсжди-тъхъ, които ся употребявахъ въ скиній-тъхъ, освѣщъ чѣ нѣкои сж были по-гольми, за да съотвѣтствуютъ на по-обширно-то здание на което принадлежахъ. Основы-тъ на този великолѣпный храмъ ся положихъ отъ Соломона въ 1011 год. прѣди Р. Х., около четыристотинъ и осмдесетъ години слѣдъ исходъ-тъ и съграждане-то на скиній-тъхъ; и ся свърши въ 1007 год. прѣди Р. Х. т. е. за седмъ и половинъ години. Той тържественно ся посвяти за кланіи-то на Іеовъ, който съзволи да го направи мѣсто за явленіе-то на слава-тъхъ си, 2 Лѣт. 5—7. Лице-то или входъ-тъ на храмъ-тъ бѣ на источни-тъхъ странъ, срѣщо Малиини-тъхъ горъ, отъ който здание-то прѣдставляваше великолѣпный изгледъ. Сжщій-тъ храмъ, земень въ тѣсный-тъ смыслъ на душъ-тъхъ, който обемаше притворъ-тъ, Святилище-то и Святая святыхъ, съставляваше малкъ часть отъ священни-тъхъ оградъ, и въредъ ся окръжяваше отъ обширны дворове, стаи, и вѣлагалища, които земены вкупъ бѣхъ попространны отъ истый-тъ храмъ. Въ обширный-тъ си смыслъ храмъ-тъ

включавъ всички тѣзи здания и дворища.

Отъ описанія-та, които имамы за Соломоновъ-тъ храмъ, намъ е съвсѣмъ невозможно да си съставимъ точно понятіе за части-тъ му. Ето защо ний не намирамы нито двама писатели да ся съгласяватъ въ описанія-та си. Слѣдующе-то може да ни даде общо понятіе за здание-то.

Истый-тъ храмъ е былъ седмдесетъ лакти дълъ. Притворъ-тъ былъ десетъ лакти, 3 Цар. 6; 3, Сиято-то мѣсто четыридесетъ лакти, ст. 17, а Святая святыхъ двадесетъ лакти, 2 Лѣт. 3; 8. Ширина-та на притворъ-тъ, на Сиято-то мѣсто, и на Святая святыхъ е была двадесетъ лакти, 2 Лѣт. 3; 3, а вышина-та на Сиято-то мѣсто и на Святая святыхъ тридесетъ лакти, 3 Цар. 6; 2; но притворъ-тъ е былъ много по-высокъ, не по-малко отъ сто и двадесетъ лакти, 2 Лѣт. 3; 4, или четири пкти по-высокъ отъ коихъ да е другъ часть на сградъ-тъ. Святая святыхъ ся отдѣлялъ отъ Святилище-то съ единъ непроницаемъ занѣжъ, Лук. 23; 43, и е была вѣроятно твърдъ-тъмна, 3 Цар. 8; 12, освѣтъ когато слава-та Господня іхъ плънула. До сѣвернъ-тъхъ, южнъ-тъхъ и западнъ-тъхъ странъ на домъ-тъхъ сж были прилѣпени единъ видъ постройки, състоицы отъ по три яруса (ката) отъ които всѣкой е былъ петъ лакти високъ, 3 Цар. 6; 10. Тѣхъ всяка отъ тѣзи постройки е была петнадесетъ лакти висока, а слѣдовательно достигала тъкмо до половинъ-тъхъ на стѣны-тъхъ на храмъ-тъ; тѣхъ щото е оставало достатъчно мѣсто за прозорцы, ст. 4.

Соломоновъ-тъ храмъ види ся да е былъ заобыколенъ отъ два голѣмы дворове: вжтрѣшній-тъ дворъ, или "дворъ-тъ на священни-тъхъ," 3 Цар. 6; 36. 2 Лѣт. 4; 9; външній-тъ дворъ, или дворъ-тъ на "Израиля," съ stai за священницы и Левиты, за дърва, елей, и д. т., 1 Лѣт. 28; 12.

Слѣдующе-то е описаніе на дворища-та на храмъ-тъхъ прѣвъ вѣрѣме-то на Иисуса Христа.

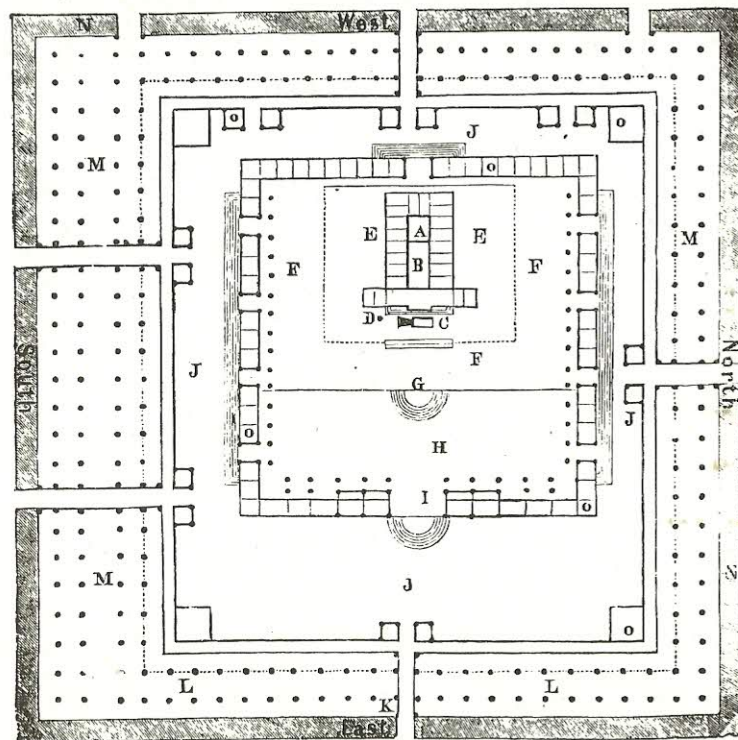
"Дворъ-тъ на язычници-тъхъ" ся е наричалъ така защото е было позволено да влизатъ въ него челоуѣци отъ кои да е народность. Главный-тъ входъ е былъ на истокъ прѣвъ Шушанскы-тъхъ врата, най-главны-тъхъ отъ всички-тъхъ порты на храмъ-тъхъ. Този дворъ е былъ външній-тъхъ и най-гольмый-тъхъ дворъ на храмъ-тъхъ; приказва ся да е захватвалъ повече отъ петдесетъ увраты пространство. Той въредъ е заграждалъ други-тъхъ дворове и храмъ-тъхъ. За да отиде челоуѣкъ въ храмъ-тъхъ, прѣвъ источны-тъхъ му или външны врата, трѣбвало да прѣмине първо прѣвъ този дворъ, послѣ прѣвъ женскый-тъхъ, Израилевъ-тъхъ и Священнический-тъхъ дворове. Този най-външенъ дворъ е былъ отдѣленъ отъ женскый-тъхъ съ единъ решеткъ три лакти высокъ, на който стѣлнове-тъхъ сж были написаны съ надписы, които сж обаждали че всѣкой язычникъ и всѣкой нечистъ, който прѣмине прѣвъ него, подлежалъ на смъртно наказание, Дѣян. 21; 28. Ефес. 2; 13, 14. Оттука Спаситель-тъхъ испяди онѣзи които продавахъ добытъкъ и доставяхъ жертвы на онѣзи, които дохаждахъ отъ далечъ, Мат. 21; 12, 13. Да не забравямы и красно-то каменопостеліе, и "притворы-тъхъ, на които стѣлнове-тъхъ подпирахъ величественны-тъхъ галеріи наоколо дворъ-тъхъ. Источный-тъхъ, западный-тъхъ и сѣверный-тъхъ притвори сж были отъ сжщъхъ величинъ, но южный-тъхъ отъ по-гольмъхъ. Соломоновъ-тъхъ притворъ, Иоан. 10; 23. Дѣян. 3; 41, е стоялъ на источнъ-тъхъ странъ или лице-то на този дворъ, и ся наричалъ така защото былъ съграденъ отъ Соломона върху единъ стѣнъ, която ся е издѣлала надъ доль-тъхъ Кедронъ.

"Женскый-тъхъ дворъ," нареченъ

въ Св. Писаніе “новый-тъ дворъ,” 2 Лѣт. 20; 5, и “внѣшній-тъ дворъ,” Іез. 46; 21, отдѣлялъ дворъ-тъ на язычницы-тъ отъ Израилевъ-тъ дворъ, и ся простиралъ по цѣлѣ-

тж источнѣ странѣ само на послѣдній-тъ. Той ся наричалъ женскій, защото той е былъ мѣсто-то назначено за кланіаніе на жены-тъ, на които было запрете-

ПЛАНЪ НА ХРАМА ВЪ ВРѢМЕ-ТО НА ХРИСТА.

A. Святая святыхъ.	I. Красны-тъ врата.
B. Свято-то мѣсто.	J. Язычническій-тъ дворъ.
C. Олтарь-тъ на всесъжженіи-та.	K. Источны-тъ врата.
D. Мѣдна-та умывалница.	L. Соломоновъ-тъ притворъ.
E. Священническій-тъ дворъ.	M. Царскій-тъ притворъ.
F. Израилевъ-тъ дворъ.	N. Внѣшняя-та стѣна.
G. Врата-та Никаноръ.	O. Разны-таи.
H. Женскій-тъ дворъ.	

но да отиватъ по на вѣтрѣ, освѣтъ когато сѣ шѣли да принесѣтъ жертвъ; въ послѣдній-тъ случай тѣмъ ся позволявало да влизать въ Израилевъ-тъ дворъ. Врата-та, прѣзъ които ся влизало отъ дворъ-

тъ на язычницы-тъ въ женскій-тъ дворъ, сѣ были “Красны-тъ врата” на храмъ-тъ, Дѣян. 3; 2; 10; тѣ наречены отъ Коринескѣ-тъ мѣдъ, сѣ коѣто сѣ были обкованы двойны-тъ врата, горній-тъ прагъ, и два-

та стѣла отъ страны-тъ. Поклонникъ-тъ е възлизалъ до неѣхъ по едиѣхъ широѣхъ лѣстницѣхъ. Въ този женскій дворъ, нареченъ “съкровище-то,” Спаситель-тъ изрече прѣдъ Еврей-тъ прочувствениѣхъ-тъ си рѣчь, коѣто ся расказва въ Іоан. 8; 4—20. Тукъ мытарь-тъ и и Фарисей-тъ възлѣзохъ да ся помолятъ, Лук. 18; 10—13, и хромы-тъ слѣдѣваше Петра и Іоанна, подиръ исцѣленіе-то си. Женскій-тъ дворъ е былъ обыкновенно-то мѣсто за кланіаніе-то на оубѣзи, които не сѣхъ приносили жертвъ, Дѣян. 3; 8. Отъ този дворъ, подиръ молитвы-тъ си, хромы-тъ ся вържъ съ два-та апостола прѣзъ Красны-тъ врата, дѣто лежеше, и прѣзъ священниѣхъ-тъ плетъ, въ дворъ-тъ на язычницы-тъ, дѣто подъ Соломоновъ-тъ притворъ Петръ проповѣдѣваше Христа распятаго. Въ сѣщій-тъ женскій дворъ Еврей-тъ туриѣхъ рѣжъ на Павла, коѣто го осѣждахъ че е осквернилъ храмъ-тъ, като въвелъ язычници извѣтрѣ святей-тъ плетъ, Дѣян. 21; 26—29.

Дворъ-тъ Израилевъ е былъ отдѣленъ отъ дворъ-тъ на жены-тъ съ едиѣхъ стѣнѣхъ тридесетъ и два лакти высоѣхъ извѣтъ, и двадесетъ и петъ извѣтрѣ. Причина-та, заѣщо вѣтрѣшны-тъ дворове сѣхъ стоели по-высоѣко отъ внѣшны-тъ, е была че колѣто ся отивало кѣмъ западъ толѣкоѣ скала-та, върху коѣто храмъ-тъ былъ положенъ, е ставала по-высоѣка. Въ този дворъ ся възлизало по петнадесетъ стѣпала, наредены на полокръженъ редъ, и прѣзъ великолѣпны-тъ врата Никаноръ. На тѣзи стѣпала Левити-тъ пѣяхъ Псалмы-тъ на стѣны-тъ. Дължина-та на дворъ-тъ отъ истоѣкъ кѣмъ западъ е была сто и осемдесетъ и седмъ лакти, а ширина-та му отъ сѣверъ кѣмъ югъ — сто и тридесетъ и петъ лакти. Тукъ Израилѣи-тъ стояхъ съ тѣржественно и благоговѣно мѣлчаніе коѣто жертвы-тъ горя-

хъ въ вѣтрѣшны-тъ дворъ, и богослуженіе-то ся извършваше въ Святилище-то, Лук. 1; 8—11, 21, 22.

По-навѣтрѣ отъ дворъ-тъ Израилевъ е былъ вѣтрѣшны-тъ или “Священническій-тъ дворъ,” сто и шестдесетъ и петъ лакти дълѣкъ, сто и деветнадесетъ лакти широѣкъ, и два и половина лакти по-высоѣкъ отъ околны-тъ дворъ, отъ коѣто былъ отдѣленъ съ стѣлоѣе и пармаклѣѣ. Тукъ стояхъ мѣдны-тъ олтарь, дѣто жертвы-тъ ся изгаряхъ, лѣино-то море, дѣто священниѣхъ-тъ ся мыяхъ, и десетъ-тъ мѣдны умывалници, дѣто мыяхъ това коѣто бѣше за всесъжженіе; и разни-тъ съѣжди за жертвоприношеніе, които сѣхъ изброени въ 2 Лѣт. гл. 4. Тукъ трѣбѣва да забѣлѣжимъ че, ако и да е было запрете-то на Израилѣи-тъ да влизать въ дворъ-тъ на Священниѣхъ-тъ, пакъ тѣ сѣхъ ся пуцали вѣтрѣ за тѣзи три нѣща: да турятъ рѣѣтъ-тъ си на животны-тъ, които принасяхъ, или да ги колятъ, или да движатъ часть отъ тѣхъ.

Отъ дворъ-тъ на Священниѣхъ-тъ до священниѣхъ-тъ притворъ ся е възлизало по дванадесетъ стѣпала, всяѣко едно половина лактъ висоѣко. Нѣй говорихмы по-горѣ за величинѣхъ-тъ на този притворъ, на Святилище-то и на Святая святыхъ. Отъ страны-тъ на врата-та на притворъ-тъ и срѣщо лице-то на храмъ-тъ сѣхъ были положени два-та стѣла Іахынъ и Воазъ, 2 Лѣт. 3; 17. Іез. 40; 49.

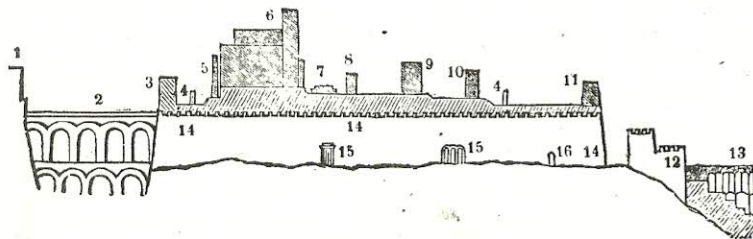
Соломоновъ-тъ храмъ упазилъ първобытны-тъ си блѣскъ за тридесетъ и три години; слѣдъ това врѣме той ся обра отъ Египетскій-тъ царь Сисака, 3 Цар. 14; 23, 26. 2 Лѣт. 12; 9; послѣ прѣтърпѣ разны оскверненія и грабежи отъ Азаила, Феглаѣ-Феласара, Сеннахирима, и др., 4 Цар. 12; 16, 18; и наконецъ слѣдъ едно сѣщѣствованіе отъ 416 год. съвършено ся разори отъ Вавилонскій-тъ

царь Навуходоносора, 588 прѣди Р. Х.

Петдесеть и двѣ години подиръ разрушеніе-то му, основанія-та на новый-тъ храмъ ся положижъ отъ Зоровавеля и Еврей-тъ които ся въсползоважъ отъ право-то дадено тѣмъ отъ Кыра и ся завържъ въ Иерусалимъ, Езд. 4; 4—4. 2; 4. 3; 8—10. И подиръ многобройны прѣпятствія, той ся свърши и освя-

новый-тъ храмъ-ся обра и оскверни отъ Антиоха Епифана, който прѣкрати всѣкыдневны-тъ жъртвоприношенія, принесе свинско мѣсо възъ олтарь-тъ, и съвършено спрѣ поклоняніе-то на Іеовж, 1 Мак. 4; 46, 47, и пр. Слѣдъ петъ години (465 г.), той ся поправи и очисти отъ Іудж Маккавея, който изново въдвори въ него Богослуженіе-то, и го освяти.

РАЗРѢЗЪ НА ХРАМЪ-ТЪ И ОКРѢЖНОСТЬ-ТЪ МУ ОТЪКЪМЪ ЮГЪ.

11, 14 е външна-та южна стѣна на храмовый-тъ дворъ; 1 е часть отъ църквы-тъ сграды на гора Сіонъ; 2 е мостъ-тъ Тиеропонъ, който свача Сіонъ съ южный-тъ притворъ на храмъ-тъ; 15, 15 сж порты които подземно наводять горѣ на дворъ-тъ; 16 сж врата на подземны постройкы; 12 е стѣна-тъ (кула-та) Офилъ; и 13 е мостъ-тъ на Череникама-тъ юницѣ надъ Кедронъ.

Ватрѣ, къмъ сѣверъ, е прѣдставень отчасти храмовый-тъ дворъ; 3 западный-тъ корридоръ; 4 святий-тъ пѣть; 5 высока-та стѣна отзадъ храмъ-тъ; 6 Святий-тъ Домъ; 7 голѣмъ-тъ олтарь на всесожженія-та; 8 покрыта колоннада въ священнический-тъ дворъ; 9 Врата-та Никаноръ отпрѣдъ Израилевъ-тъ дворъ; 10 Красны-тъ врата отпрѣдъ женскый-тъ дворъ; и 11 восточный-тъ корридоръ, Соломоновъ-тъ притворъ.

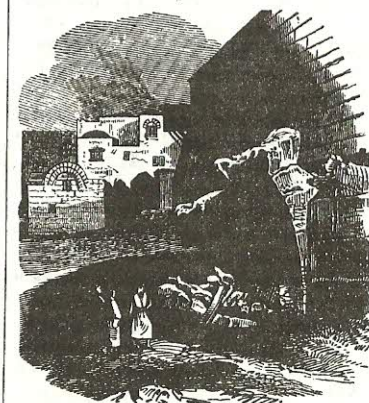
ти за двадесеть години, 516 прѣди Р. Х., Езд. 6; 45, 46. По ширижъ и высочинжъ този храмъ бѣше два пѣти по-голѣмъ отъ Соломоновъ-тъ. Велегласно-то плаченіе на людие-тъ при полаганіе-то основъ-тъ му, Езд. 3; 42, 43, ниский-тъ начинъ по който говорихъ за него, когато го сравнявахъ съ первый-тъ храмъ, Аг. 2; 3, бѣхъ причинени отъ долностъ-тъ му не по величинжъ, но по славж. Липсувахъ му петъ главны нѣща, които бѣхъ му прѣдали величіе, сир. ковчегъ-тъ и очистилище-то, божественно-то присѣствие или видима-та слава, священный-тъ огнь на олтарь-тъ, Уримъ-тъ и Фумимъ-тъ, и духъ-тъ на пророчество-то. Въ 470 г. прѣди Р. Х.

Продъ като погуби вси-тъ членове на Санхедринъ-тъ, освѣтъ двама, прѣзъ първж-тъ годинжъ на царуваніе-то си, 37 г. прѣди Р. Х. рѣши да заглади грѣхъ-тъ си съ възобновленіе-то и украшеніе-то на храмъ-тъ. Миръ-тъ съ който ся наслаждаваше, и разстроено-то състояние на сградж-тъ го укрѣпвахъ още повече въ това рѣшеніе. Слѣдъ двѣ годишно-то му приготвление вещевъ-та за дѣло-то, храмъ-тъ на Зоровавеля ся събори, 20 год. прѣди Р. Х., и четиридесеть и шесть години прѣди първж-тъ пасхж на Христово-то служеніе. Макарь че този храмъ бѣше сгоденъ за богослуженіе прѣзъ продълженіе на деветь и половинжъ години, пакъ още много работни-

ци и майстори на Христово врѣме бѣхъ занети съ граденіе външны-тъ му сграды. Присѣствие-то Спасителево въ този храмъ испълни прѣдсказанія-та въ Аг. 2; 9. Мал. 3; 4. Иродовъ-тъ храмъ бѣ много по-голѣмъ отъ Зоровавелевъ-тъ, както послѣдний-тъ е былъ по-голѣмъ отъ Соломоновъ-тъ; понеже второй-тъ храмъ бѣше седмдесеть лакти дългъ, шестдесеть широкъ, и шестдесеть высокъ, а този бѣ сто лакти дългъ, седмдесеть широкъ, и сто высокъ. Притворъ-тъ възлизаше на сто лакти высочинжъ, и ся простираше петнадесеть лакти навнѣ отъ деснж-тъ и лѣвж-тъ странж на здание-то. Всѣкий Еврейскый списатель възхваля красотж-тъ на храмъ-тъ и пышностъ-тъ на издѣліе-то. Той бѣ съграденъ отъ бѣль мраморъ, изящно издѣланъ, и отъ голѣмы каменіе, нѣкои отъ които сж были двадесеть и петъ лакти дългы, осмъ лакти высокы, и дванадесеть лакти дебели. За тѣзи каменіе, види ся, ся приказва въ Мар. 13; 4. Лук. 21; 5: "И когато издѣзуваше отъ храмъ-тъ, казува му единъ отъ ученицы-тъ му: Учителю, виждь, каквы каменіе и каквы здание!" Лука казва, "хубавы здания." Виждь описаніе-то на украшения-та на еднж отъ порты-та му въ членъ-тъ Лоза.

Тази величественна сграда, която единжъ ся издигаше като златна и снѣжна гора, и възбуждаше удивленіе и завистъ въ свѣтъ, ся исчезж во вѣкы. Както Іисусъ прѣдрече "нѣма да остане камыкъ на камыкъ, който да не ся съсыпъ," Мар. 13; 2, цѣло-то здание бѣ съборено отъ Римско-то войнство, подъ Тита, 70 г. слѣдъ Р. Х. Днесъ на мѣсто-то му стърчатъ двѣ Турскы джаміи, въ които до скоро не ся пущаше Евреинъ и Христіанинъ. И сега още подъ мѣсто-то, именуемо Ель-Харамъ сжществувать сводовыте пѣтеки и сводове отъ незнайно врѣме;

единъ голѣмъ и дълбокъ кладенецъ, и другы подобны, които показватъ че храмъ-тъ всякога ся е поилъ отъ изобилнж и непрѣстаннж водж. Извнѣ стѣны-тъ на дворъ-тъ на дневный-тъ храмъ ся сѣзиратъ тукъ-тамъ грамади каменіе, които безъ друго сж остали отъ стары стѣны.

ЧАСТЬ ОТЪ ЕДИНЪ СВОДЪ НА МОСТЪ-ТЪ МЕЖДУ ГОРЫ-ТЪ СІОНЪ И МОРИЖ.

Близко до юго-западный-тъ жгѣль ся намиратъ нѣколко голѣмы каменіи, които показватъ край-тъ на единъ сводъ, часть отъ великолѣпный-тъ мостъ, който въ древностъ е скачвалъ храмъ-тъ съ горж-тъ Сіонъ; малко по на сѣверъ е прочуто-то мѣсто дѣто Еврей-тъ отивать да плачжтъ. Тамъ има твърдѣ голѣмы камѣни, за които ся вѣрва да сж были часть отъ основаніе-то на древнй храмъ, и сж близко до мѣсто-то Святая святыхъ. Ето защо, ката Петъкъ и прѣзъ другы нѣкои дни, Еврей-тъ ся събиратъ тукъ да плачжтъ и рыдажтъ съ всякакви знакове на глжбочайшж горестъ, и да ся молятъ за пришествіе-то на Мессіж; прѣди, тѣ сж заплащали скжпо за това плачевно исключително право. Малко на югъ отъ

Харам-еш-Шериятъ ся намирахъ останки отъ единъ грамаденъ сводъ, четридесетъ и единъ кракъ широкъ — единъ отъ петъ-тъ или шесть-тъ сводове, които ся подпирали едно високо шоссе (насыпанъ пжтъ), което е свързвало горъ-тъж Сионъ съ южный-тъ дворъ на храмъ-тъ, 3 Цар. 10; 5. 4 Лѣт. 26; 16, 18. Нѣкои отъ камъни-тъ, които ся намирахъ въ тѣзи частъ на стѣнъ-тъж, сж отъ двадесетъ до двадесетъ и петъ крака дългы.

Въ врѣме-то на царіе-тъ, редовна стража Левиты постоянно е пазила храмъ-тъ, 4 Лѣт. гл. 26. 2 Лѣт. 23; 19. Прѣзь Римско-то владычество, единъ Римскый гарнизонъ е былъ установенъ въ крѣпкій-тъ Антоніевъ стѣлпъ, който съ различни-тъ си дворища и крѣпости ся допиралъ до дворъ-тъ на храмъ-тъ, и ся е съединявалъ съ него посредствомъ поверхностны и подземны проходы, Іоан. 18; 12. Дѣян. 4; 1. 5; 26. 21; 31—40.

Благочестиви-тъ Евреи сж отдавали голѣмо благоговѣніе и хранили голѣмъ любовь къмъ храмъ-тъ, Псал. 84. Всички-тъ хора сжщо по различни побужденія сж ся гордѣли съ него, и мнозина му сж отдавали слѣпъ идолопоклонническъ почестъ. За това когато врагове-тъ на Христа и послѣдователи-тъ му сж искали да разярътъ простолюдіе-то противъ тѣхъ, тѣ сж ги набѣждавали въ хуленіе храмъ-тъ, Мат. 26; 61. 27; 40. Іоан. 2; 19, 20. Дѣян. 6; 13. 21; 27—30.

Храна. Въ стары-тъ врѣмена чловѣци-тъ сж ся хранили само съ произведенія-та на своѣ-тъж си земѣж. Палестина е давала изобилно и животнъ и растителнъ хранъ; но на истокъ растителна-та храна ся употрѣбляла повече отколкото животна-та. Тамъ хлѣбъ-тъ е главна-та храна, а други-тъ храны сж бобъ, леща, лукъ, гроздіе, дървено масло, медъ, и козе и краवेशко млѣко. Съ тѣзи храны сж

ся хранили въ старо врѣме и Еврей-тъ, Быт. 25; 29—34. 4 Цар. 4; 38—41. Рыба-та е была обыкновенна-та храна въ мѣста-та, дѣто е успѣвало рыболовство-то, и много ся е употрѣблявала въ Египетъ, тамъ дѣто сж ставали и краставицы, дыни, прасъ и чесновъ лукъ, Числ. 11; 5. И днесъ още Египтяни-тъ употрѣбляватъ тѣзи хранъ.

Стари-тъ всѣкога сж употрѣбляли месны гозбы на пиршества, и въ такыя случаи гостоприимни-тъ патриарси закаляли ягне отъ стадо-то или теле отъ говеда-та, Быт. 18; 7. Лук. 15; 23. Богати-тъ сж яли месо по-често, и тѣмъ е было угодно да ядѣтъ тлѣсты и угоены агнета, ярета и юнцы, 1 Цар. 16; 20. Иса. 4; 11. 11; 6. Мал. 4; 2. Сиромаси-тъ сж яли скакалцы, кога сушены кога печены.

Вода-та е была най-ранно и най-общо питіе. Опиетелно вино ся е употрѣблявало още отъ най-стары-тъ врѣмена, Быт. 9; 20. 14; 18. 40; 1. Финиково вино и други нѣкои питія сж были познаты на стары-тъ, Руо. 2; 14. Мат. 27; 48.

Хрисоліотъ, единъ прозраченъ скжпоцѣненъ камыкъ, злато-цвѣтенъ и свѣткъвъ, Отк. 21; 20. Мнозина го мыслятъ да е камыкъ-тъ който сега наричамы топазъ.

Хрисопрасъ, десетый-тъ отъ онѣзи скжпоцѣнны каменіе, които украсявали основъ-тъ на небесный-тъ Іерусалимъ, както го е видѣлъ Евангелистъ Іоаннъ. Хрисопрасъ-тъ е жълто-зеленикавъ, както го показва име-то му, Отк. 21; 20.

Христіани. Най-първо въ Антиохіѣж съ това име распознавали онѣзи които вѣрували въ Іисуса че той е Мессія, подиръ Р. Х. 42 год., Дѣян. 11; 26. Види ся че Антиохійци-тъ давали това име на Іисусъ Христовы-тъ ученицы за отличіе, а не за приемѣхъ. Сами-тъ ученицы сж ся наричали по-между си “братія,” “вѣрни,” “святые,” “вѣрующы,” а язычници-тъ

сж ги наричали Назореи и Галилеяны. Само онзи е истиненъ Христіанинъ който сѣрдечно приима Христа за свой учитель, пжтеводитель и господаръ, за источникъ на животъ, силъ, и радость, за свой единичекъ Избавитель отъ грѣха и отъ ада, за свой Господъ и Богъ. Само онѣзи, които справедливо носятъ Христово-то име и подражаватъ Христовый-тъ примѣръ, ще участвуютъ наконецъ въ неговъ-тъж славаж.

Христосъ, помазаникъ. Тази дума е Гръцка, и съответствува на Еврейскъ-тъ Мессіѣж, помазанны-тъ или посвященный-тъ, която е была дадена по единъ особенъ начинъ на Спаситель-тъ. Виждь Мессія и Іисусъ.

Староврѣмни-тъ Евреи, поучени отъ пророцы-тъ, имахъ ясны и оупрѣдѣлены понатія за Мессіѣж; но Евреи-тъ подиръ пророцы-тъ забравихъ пророческы-тъ наставленія, и сежх да си съставятъ съсѣмъ кривы понатія за него, тѣи што когато той ся яви въ Іудеѣж, Евреи-тъ чакахъ да видѣтъ въ него нѣкой свѣтскый владытель и завоеватель, който да отхвърли Римско-то иго и да покори всичкий-тъ свѣтъ. Ето защо Еврей-тъ ся приемѣхъ на бѣдно-то състояние, на смиреніе-то, и на привидж-тъж слабость на Христа. Ныѣшны-тъ Евреи, още по-заблудени, съставятъ си за Мессіѣж още по-кривы идеи, съсѣмъ неизвѣстны на тѣхны-тъ праотцы.

Пророцы-тъ бѣхъ прѣдказали че Мессія ще е Богъ и чловѣкъ; възвышенъ и пониженъ; господаръ и рабъ; священникъ и жьртва; князь и подданикъ; подчиненъ на смъртъ-тъж и побѣдитель на смъртъ-тъж; богатъ и сиромасъ; царъ, завоеватель и славенъ, и пакъ оскърбенъ, огорченъ и прѣзрѣнъ. Всички-тъ тѣзи противности имаше да ся съединятъ въ лице-то на Мессіѣж, и дѣйствително тѣ ся съединихъ.

Въ книги-тъ на Н. Завѣтъ не ся казва за Іисуса Христа да е приелъ въикашно помазаніе. Помазаніе-то, за което пророцы-тъ и апостоли-тъ говорятъ, е вжтрѣшно, т. е. духовно чрѣвъ благодать-тъж на Духа Святаго; а въикашно-то помазаніе, съ което царіе, священники и пророцы ся помазвали, е было само бѣлтъж на вжтрѣшно-то.

Име-то Христосъ означава небесно-то му посланіе като Избавитель; и не трѣба да ся счита като едно просто названіе, чрѣвъ което Іисусъ да е различалъ отъ други чловѣцы съ исто-то име. Ный можемъ да разберемъ по-добрь силъ-тъж и значеніе-то на думъ-тъж Христосъ като ѣж замѣстимы съ “помазаникъ,” или съ Еврейскъ-тъ думъж “Мессіѣж.” Тѣи напр. въ Мат. 2; 4, дѣто четемъ, “Иродъ распытуваше стѣхъ (първосвященники-тъ и книжники-тъ) дѣ имаше да ся роди Христосъ” трѣба да разбирамы обшанный-тъ Мессіѣж. Петръ исповѣдалъ “Ты си Христосъ, Сынъ на Бога живаго.” Въ Лук. 4; 41 виждамы че и бѣсове-тъ исповѣдали сжщо-то.

Когато земемъ въ видъ отношеніе-то на Христа, като Богъ и чловѣкъ, къмъ божественно-то му дѣло като нашъ Пророкъ, Първосвященникъ и Царь; и къмъ смиренното му и славно-то му състояние; когато земемъ въ видъ че всички-тъ божественны свойства сж изявлены и въплотены въ него; и още, когато земемъ въ вниманіе всички-тъ му отношенія къмъ Божіи-тъ цѣли и повелѣнія, и къмъ прѣимушества-та, длѣжности-тъ, и службы-тъ на святыи-тъ, въ този и въ онзи свѣтъ, тогава ный радостно виждамы въ него все и въ все, Кол. 3; 11.

Хуза. Вжж. Іоанна.

Хунъ, 4 Лѣт. 18; 8. Другадъ ся нарича Веровай. Вжж. Веровай.

Хусай Архыецъ-тъ, Давидовъ-тъ пріятель. Като ся извѣсти за бу-

нж-тж подигиѣтж отъ Авессалома, и че царь Давидъ бѣше ся прину- дилъ да побѣдне отъ Иерусалимъ, той го посрѣщиѣ на върхъ Ма- слиненж-тж горж извѣнъ града, съ раздраны дрехы и съ прѣстъ на главж-тж си. Давидъ му каза че ако отидеше съ него да го при- дружи, той щѣше да му бѣде то- варъ, и посвѣтува го да ся вър- не въ свитж-тж на Авессалома и отъ тамъ да му послужа. Тогава Хусай ся върнѣ въ Иерусалимъ, дѣто станж свѣтнѣиѣ на Авесса- лома, и така сполучи да развали свѣтѣ-тѣ на Ахитофеля и да по- помогне Давиду, като му спечели врѣме да побѣдне. 2 Цар. 15; 32—37. 16; 16—19. гл. 17.

Хусанрисаанѣмъ. Единъ Ме- сопотамский царь, който угнѣтя- валъ Израиляны-тѣ осемъ години, между 1402 и 1394 г. прѣди Р. Х. и отъ когото гы избавилъ Гоео- нѣилъ, Сжд. 3; 8—10.

Хусъ, I. Най-старый сынъ на Хама, и баща на Пимрода, Севж, Евилж, Савтж, Раамж, Савтекж, повечето отъ които ся населили въ Честитж Арабиѣж, Быт. 10; 6—8.

II. Хусъ или Хусска земя. Земя- та населена отъ потомцы-тѣ Ху- совы. Това название ся види да е было приспособено най-малко на три различни страны:

1) Источный Хусъ, поито обе- малъ области-тѣ Персѣсѣ, Хуси- станъ и Сусіана, въ Персіѣж. Тази земя лежи на цѣтокъ отъ Тигръ. Въ неѣж ся мысли да е теклъ Гіонъ. Быт. 2; 13. Виж. Едемъ.

2) По мнѣніе-то на мнозина, Е- вреѣ-тѣ така сѣщо употрѣбавали *Хусъ* и *Хуссж* за да означаватъ южны-тѣ части на Арабиѣж, и край- брѣжіе-то на Червено море. Въ Хуссж-тж земѣж ся родилъ Ним- родъ, който ся населилъ въ Ме- сопотаміѣж, Быт. 10; 8. "Евѣопан- ка-та," който Моисей бѣ зель за жєнж въ пустыніж-тж, може да е была отъ родъ-тѣ на Хуса, Исх. 2; 16—21. Числ. 12; 4. 2 Лѣт. 21; 16.

3) По-обыкновенно Хусъ озна- чавя собствениѣ Евѣопіѣж, които лежи на югъ и на юго-истокъ отъ Египетъ, и която сега ся нарича Абисинія, Иса. 48; 1. 20; 3—5. Иер. 13; 23. Иез. 29; 10. Дан. 11; 43.

Хуѣайци, едно племе което обитавало въ странж-тж отвѣдъ Евѣратъ, и което было по-сетѣ прѣселено въ Самаріѣж, на мѣсто- то на Израиляны-тѣ които до то- гава ѣж населявали. Хуѣайци-тѣ обитавали испрво Хуссж-тж зе- мѣж, или Хусж, на истокъ. Про- чее, първо-то Хуѣайско селеніе е было въ Мидійскы-тѣ градове, кои- то покорилъ напоконъ Салмана- саръ.

Хыилъ, *живъ Богъ*, име-то на нѣкой си Вееилецъ, който съгра- дилъ пакъ Иерихонъ. Клѣтва-та на Исуса Навина, противъ оногова който въздигне изново Иерихонъ, постигнѣла Хыила, Ис. Нав. 6; 26. 3 Цар. 16; 34.

Хыннероѣ. Този градъ е былъ на западный-тѣ брѣгъ на Галилей- ско море, Числ. 34; 11. Втор. 3; 47. Ис. Нав. 11; 2 и 49; 35. 3 Цар. 15; 20. Той е былъ градъ Нефеали- мовъ заграденъ, и отъ негово-то име Галилейско-то море ся е на- ричало Хыннероѣ. По мнѣніе-то на Иеронима, Тиверіада държала мѣстоположеніе-то на Хыннероѣ.

Хырамъ, I. Тирский царь, кой- то проводилъ да честитѣ на Да- вида за възскачаніе-то му на прѣ- столъ-тѣ, и който му помогнѣлъ да съгради палатъ-тѣ си, 2 Цар. 5; 11. 1 Лѣт. 14; 4.

II. Единъ Тирский царь, който може-бы да е былъ сынъ на прѣ- жній-тѣ, и който тоже былъ прѣ- тель на Давида. При вѣцаряваніе- то на Соломона той проводилъ да му честитѣ, и послѣ му испра- тилъ голѣмж помощь за построе- ніе-то на храмъ-тѣ. Той приго- твилъ и му испратилъ дървета и каменіе, сѣдно голѣмо количе- ство злато, вмѣсто които пріель жито, вино и масло, заедно съ

двадесетъ града въ Галилеѣж, 3 Цар. 9; 26—28. 10; 11—22. 2 Лѣт. 8; 18. Иосифъ, Іудейский-тѣ исто- рикъ, расказва че Хырамъ и Соло- монъ си задавали единъ другому гатанкы; и че Хырамъ, слѣдъ като подобрилъ положеніе-то на сто- лицж-тж си Тиръ и на царство-то си, прѣзъ честито-то си царуваніе отъ тридесетъ и четири години, умрѣлъ на възрасетъ петдесетъ и двѣ години.

III. Единъ искусенъ художникъ отъ Тиръ, на когото майка му была Еврейка и баща му Тиря- нинъ. Вжтрѣшны-тѣ украшенія и сѣдове на Соломоновъ-тѣ храмъ были изработени подъ негово рѣ- ководство, 3 Цар. 7; 13, 14. 2 Лѣт. 2; 13, 44.

II.

Цапля, единъ видъ нечистж птицж. Лев. 11; 19. Втор. 14; 18. Виж. Птицы.

Цареѡанъ, 3 Цар. 4; 13. 7; 46, градъ който ся намира на запад- нж-тж странж на Іорданъ, набли- зо при Вееанъ и на сѣверъ отъ Сокхоѣ. Прѣзъ Израилево-то прѣ- минуваніе на Іорданъ събрана-та на купъ вода достигаше дори до Цареѡанъ, Ис. Нав. 3; 16. Виж. Заредъ.

Царство-то небесно сѣ двѣ думы употрѣбены въ Новый За- вѣтъ, за да означатъ царуваніе-то и управление-то на Исуса Христа. Обыкновенно бѣ за стары-тѣ про- роцы, когато описувахж харак- теръ-тѣ на Мессіѣж, Дан. 2; 44. 7; 13, 14. Мих. 4; 1—7, и даже кога говоряж за смиреніе-то и стра- данія-та му, да позагатватъ за снѣ- жж-тж, царуваніе-то и божество-то му. Евреѣ-тѣ забравяхж духо- вно-то значеніе на тѣзи думы; тѣ ся надѣвахж че Мессіѣ ще ся яви като свѣтскый царь който ще вла- дѣе надъ непріатели-тѣ си, ще възвѣрне Давидовъ-тѣ прѣстолъ на първо-то му величіе ч блескъ,

ще покори народы-тѣ, и ще на- гради пріатели-тѣ си и вѣрны-тѣ си рабы, всѣкого споредъ вѣр- ность-тж и заслугы-тѣ му. Это за- що ученицы-тѣ на Христа, прѣди да ся научатъ добръ за него, ся боряхж кой да занеме първо-то мѣсто въ царство-то му; и затова види ся Зеведеевы-ти сынове по- жєлахж двѣ-тѣ първы мѣста въ него, или най-близки-тѣ до дра- гий-тѣ си Господаръ. Тѣ напоконъ ся научихж че царство-то Хри- стово не бѣ отъ тойзи свѣтъ, Іоан. 18; 36, 37; че начало-то, духъ-тѣ, срѣдства-та и цѣль-та му сѣж ду- ховны и небесны. Но то ся прѣд- ставя и въ възнесенъ, видимъ видъ, видимж-тж церквж, Мат. 13; 47, и извѣрша на този свѣтъ най-голѣ- мы-тѣ свѣтскы благодѣнія; но истинско-то му господство е въ чєловѣчески-тѣ души. То обрѣща всѣкы които духомъ сѣж съеди- нени съ Христа, Главж-тж му и Царъ-тѣ му за да Го обычатъ, да му служатъ, и да ся наслажда- ватъ съ него вѣчно. Дѣло-то му на земѣж-тж бѣше да тури осно- вы-тѣ на това царство, Мат. 3; 2. Той възведе ученицы-тѣ си въ него додѣто бѣше оцє на земѣж-тж, а особенно слѣдъ възкрєсеніе-то и възнесеніе-то си, Іоан. 20; 22. Дѣян. 2; 32—36. Той е "глава на церквж- тж," за да направи царство-то си да вѣстѣржествува и господствува и тука на земѣж-тж, Дан. 7; 27. Еф. 1; 20—22. Това царство ще бѣде съвършенно на небе-то, Мат. 8; 11, и не ще има край, Лук. 4; 33, даже и когато ходатайско-то дѣло на Сына ся свѣрши, 1 Кор. 15; 28.

Царъ, царіе. Въ Св. Писаніе, сѣ думж царь всякога не ся под- разбира единъ който има голѣмъ степенъ власть или голѣмо про- странство земѣж. За много свѣсѣмъ малкы градове, или за грядове съ околны-тѣ имъ села, ся казва че имали царіе; и много чєловѣци ся выкатъ царіе въ Св. Писаніе,

който не еж друго освѣтъ главно-тари или народоначальници. Въ то-зи смелъ, напримѣръ, за Моисея е писано "той бѣше царь въ Ис-сурунъ," или Израиль, Втор. 33; 5; ако той и да бѣше главатаръ, или вождь на народа си, а не царь ка-то Давида или Соломона. Нека, прочее, никому не ся види чудно дѣто въ единъ толкова малкъ зе-мѣхъ като Ханаанъ Исусъ Навинъ порази тридесетъ и единъ царѣ, Ис. Нав 12; 9-24, освѣтъ мнозина други който безъсмыслино отъ него избѣгнѣхъ. Адониседекъ, самси той не много силенъ царь, спо-мнува седмдесетъ царѣ който той покорилъ и обезобразилъ. Виж. и 3 Цар. 4; 21. Тѣзи царѣ, въ много случаи, еж были както шейхъ-тѣ, диешны-тѣ главатары на Арабскы-тѣ племена.

Нараиляни-тѣ до Саула иѣмахъ царѣ, освѣтъ дѣто Анимелехъ Гедеоновый-тѣ сынъ началствува на Сихемъ и околность-тѣ му за три години съ тѣлѣхъ-тѣ царь, Сжд. 9; 6, 18. Тѣ ся управявахъ, най-напрѣдъ отъ старѣйшины, както въ Египетъ; послѣ отъ управите-ли отъ Бога отредены, както отъ Моисея и Исуса Навина; по-послѣ отъ сжди, както отъ Говонилъ, Гедеона и Самуила; и най-послѣ отъ царѣ, както отъ Саула, Да-вида и Соломона. Като Божіи лю-діе, по единъ особенъ начинъ, пра-вление-то имъ бѣше сжщественно богодержавно. Богъ бѣше законо-датель-тѣ имъ, и начальници-тѣ имъ отъ него ся опрѣдѣлявахъ; и още на тѣзи законы и начальници на-родъ-тѣ бѣ дѣлжентъ да ся повинувъ като на Господа. Въ всички съми-телны случаи по управление-то, отъ Господа ся допытвахъ въ духъ-тѣ на знаменито-то израженіе: "Го-сподь е Сждия нашъ; Господь е За-коноположитель нашъ; Господь е Царь нашъ, той ще ны спасе." Ис-каніе-то на Израиляни-тѣ да иматъ царь бѣше обидно за Господа, за-щото съ това тѣ искахъ да ся от-

търватъ отъ по-прямо то негово началство, 1 Цар. 8; 7, но пакъ и подъ царѣ-тѣ тѣ цѣлѣхъ да иматъ Него за Царь царей. Идолослуже-ніе-то ся считаше измѣна противъ царство-то. Законникъ-тѣ имъ бѣ-ше пакъ Свята та книга. При това още, единъ пророкъ или прѣсвѣ-щенникъ на Гоова имъ помаза царь, и тури коронъ на главѣхъ тѣхъ му и сквитръ въ рѣкѣхъ-тѣхъ му, Втор. 17; 15, 18-20. 1 Цар. 10; 1, 12; 12-15, 2 Цар. 1; 14, 21. 3 Цар. 1; 39, 4 Цар. 9; 1-6, 11; 12. Пса. 21; 3. Посредствомъ священнослужи-тели тѣхъ си, Господь даваше такы-ва наставленія за общонародны-тѣ работы отъ какыто имаше пуж-да; и тѣзи Божіи настоятели, чрѣзъ наставленія тѣхъ си, играяхъ най-важны роли въ народныхъ тѣхъ исторіяхъ. До когато народъ-тѣ и ца-рѣ-тѣ гледахъ на Господа, како на свой върховенъ Начальникъ, тѣ благоусѣвяхъ; но когато дигна-хъ главѣхъ противъ него тѣ ся о-пропастихъ. Отъ дѣтѣ царства, Іудѣ и Нараиль, подирне-то по-напрѣдъ отхвърли вѣрнопопдан-ство-то си Господу, 2 Лѣт. 13; 1-12, и за това-то по-напрѣдъ погынахъ, следъ като ся одержѣ за двѣстѣ и петдесетъ и четири години отъ смъртъ-тѣхъ на Соло-мона, между 975 и 721 г. прѣди Р. Х., съ деветнадесетъ царѣ отъ деветъ различни династіи. Іудѣ-но-то царство устоя триста и осемдесетъ и седмъ години следъ разцѣпленіе-то, между 975 и 588 год. прѣди Р. Х., подъ начал-ство-то на деветнадесетъ царѣ, всички-тѣ отъ Давидовъ-тѣ ди-настіи.

Слѣдующа-та таблица прѣдставя на единъ изгледъ Іудины-тѣ и На-рандевы-тѣ царѣ, споредъ Библей-скъ-тѣхъ исторіяхъ, съ годинѣхъ-тѣхъ прѣзъ който вѣсвой отъ тѣхъ ся е въцарилъ, и съ врѣме-то което е царувалъ. Виж. и дѣточислитель-нѣхъ-тѣхъ таблицъ на край-тѣ на кни-гѣхъ-тѣхъ.

Царѣ на цѣлѣй-тѣ народъ.

Саулъ	прѣди Р. Х. 1093	царувалъ 40 год.
Давидъ	" " " 1033	" 40 "
Соломонъ	" " " 1013	" 40 "

На Іудѣ	На Нараиль	Прѣди Р. Х.	Царуваніе
Говоамъ		975	17 год.
	Героовамъ	975	22 "
Авѣя		958	3 "
Аса		956	41 "
	Наданъ	954	2 "
	Васа	953	24 "
	Пла	930	4 "
	Зимрѣй	929	7 дни
	Амрѣй	929	12 год.
	Ахазъ	918	22 "
Иосафатъ		914	25 "
	Охозія	897	2 "
Иорамъ		896	12 "
	Иорамъ	893	8 "
Охозія		885	1 "
Говолия похитителъ		884	7 "
	Иуѣй	884	28 "
Иоасъ		878	40 "
	Иоахазъ	856	17 "
	Иоасъ	840	16 "
Амасія		839	29 "
	Героовамъ II	825	41 "
Озія		810	52 "
	(Междоцарствіе)	783	41 "
	Захарія	772	6 мѣс.
	Саллумъ	771	4 "
	Манасіамъ	771	10 год.
	Факея	761	2 "
	Факей	759	20 "
Иошамъ		758	16 "
Ахазъ		742	16 "
	(Междоцарствіе)	738	9 "
	Осія	730	9 "
Езекия		726	29 "
	(Самарія покорена)	721	" "
Манасія		697	55 год.
Амонъ		642	2 "
Іосія		640	31 "
Иоахазъ		609	3 мѣс.
Иоакимъ		609	11 год.
Иоакимъ		599	3 мѣс.
Седекія		599	11 год.
(Іерусалимъ покоренъ)		588	" "

Цафнаоъ-Мансахъ, спасение на египтянъ, Египетско име дадено Иосифу отъ Фараона, за въспоминание на спасение-то което станъ чръзъ него, Быт. 41; 45.

Церква. Гръцка-та дума *εκκλησία* означава събрание, было религиозно было друго, и понекога тя е тъй приведена, както въ Дѣян. 19; 32, 39. Въ Н. Завѣтъ тя общо означава едно богомолно събрание, или Еврейско, Дѣян. 7; 38, или Христіанско, Мат. 16; 18. 1 Кор. 6; 4. Прочее, церква означава:

1. Всемирнѣ-тѣ Христіанскѣ Церкви, или невидимѣ-тѣ церкви, состоящѣ отъ онѣзи на които имена-та сѣ написаны на небето които Богъ знае, но които нѣ можемъ навѣрно да знаемъ, Евр. 12; 23, или видимѣ-тѣ церкви состоящѣ отъ онѣзи които минувать на земѣ-тѣ за послѣдователи Христовы, Кол. 1; 24. 1 Тим. 3; 5, 15.

2. Единъ особенѣ-тѣ церкви или едно тѣло отъ вѣрующы, които сѣ събирать на едно мѣсто и сѣ молить вкупно; както Римскѣ-тѣ церкви, Коринѣскѣ-тѣ церкви, и пр., до които Ап. Павелъ е отправлялъ писма.

Цинъ, една пустыня на южны-тѣ прѣдѣлы на Ханаанъ, и на Западъ отъ Едомъ, Числ. 34; 3, 4. Тя е составляла часть отъ великѣ-тѣ пустынь Фаранъ, Числ. 13; 26, и на сѣверо-источнѣ-тѣ ѣ часть е былъ разложенъ градъ-тѣ Кадисъ-варни, достопамятенъ по смърть-тѣ на Маріамъ, по пращаніе-то на дванадесетъ-тѣ съгласители въ Ханаанъ, по роптаніе-то на Израиляны-тѣ, по камыкъ-тѣ които пустихъ водѣ, и по неправедный-тѣ гнѣвъ Моисеевъ, Числ. 13; 21. 20; 1—13. 27; 44.

Цѣлованіе. Цѣлувка-та понекога сѣ употребявала като знакъ толкъ за почитаніе колкото и на общъ, Быт. 29; 13. Рув. 1; 14. Дѣян. 20; 37. Понекога цѣлувахъ брадѣ-тѣ, 2 Цар. 20; 9; и, въ знакъ на

по-голѣмѣ-тѣ смиренность, крака-та, Лук. 7; 38. Прѣдъ идолы-тѣ или небесны-тѣ тѣла идолослужители-тѣ сѣ цѣлувахъ кѣмъ тѣхъ рѣжѣ-тѣ, 3 Цар. 19; 18. Іов. 31; 27. Ос. 13; 2. Израженіе-то "Цѣлуйте Сынъ-тѣ," Псал. 2; 12, може да сѣ изясни съ 1 Цар. 40; 1, дѣто Самуилъ въ знакъ на покорность цѣлунѣ Саула. Първи-тѣ Христіани, въ знакъ на миръ и любовь, сѣ поздравявахъ съ цѣлованіе, 1 Пет. 5; 14. Рим. 16; 46.

Цѣпочки, Числ. 31; 50. Иса. 3; 20. Видѣ широки гривны, които сѣ носили при глезены-тѣ.

Ч.

Чада. Да имаше нѣкой много чада сѣ считаше между Еврей-тѣ като знакъ на благословеніе, Псал. 127; 3—5, и бездѣтны-тѣ жены трѣсѣхъ всякакви срѣдства да отстранятъ безплодіе-то. Мѣжы-тѣ, които придружавать дѣтерожденіе-то, често сѣ споменувать въ Св. Писаніе, и Ап. Павелъ говори за тѣхъ като за плодъ на грѣхопаденіе-то, Быт. 3; 19; но увѣрава мѣжачи-тѣ сѣ въ рожбѣ че ако прѣбѣ-дѣтъ въ вѣрѣ, въ любовь, и въ святость тѣ пакъ ще можѣтъ да сѣ надѣвать Богу за спасеніе, 1 Тим. 2; 15.

Ново-родено-то отроче окъпвали и насолывали, и послѣ го повивали въ пелены, Іез. 46; 4 и Лук. 2; 7—11. Въ осмый-тѣ день го обрѣзвали и именовали. При отбиваніе-то на дѣте-то Еврей-тѣ имали обычай да правятъ угощеніе, Быт. 21; 8. Кърмилицы-тѣ на момичета-та често оставали да живѣютъ съ тѣхъ прѣзъ вѣчный-тѣ имѣ животъ, Быт. 24; 59 и 35; 8. Родители-тѣ на дѣца-та были длѣжни да ги поучавать въ Божій-тѣ законъ и въ народны-тѣ постановленія и обычай съ особенѣ-тѣ грѣхѣ, Втор. 6; 20—23. Отъ чада-та сѣ изискавало да почитать родители-тѣ си и да имѣ сѣ покорявать въ всичко,

Быт. 22; 21. Числ. 30; 5. Родители-тѣ имали надъ тѣхъ пълнѣ власть, и даже ги продавали на вѣременно робство когато осиромашивали и потѣвали въ дългове, Лев. 25; 39—41. 4 Цар. 4; 1. Мат. 48; 25.

Първородный-тѣ сынъ, освѣтъ други-тѣ права на първородство, прѣималъ и два дѣла отъ бащинъ-тѣ сѣ имотъ; други-тѣ сынове прѣимали всѣкой по единъ дѣлъ. Сынове-тѣ на наложницы-тѣ прѣимали дарове, и понекога равнѣ часть съ други-тѣ сынове, Быт. 21; 8—21. 25; 1—6. 49; 1—27. Сжд. 41; 1—7. Дѣщери не прѣимали дѣлъ отъ бащино-то сѣ наслѣдіе освѣтъ въ нѣкои особенны случаи, Числ. 27; 1—11.

Дума-та *сынъ* или *сынове* на Еврейскій сѣ употребява да означава разны отношенія: добротѣ сѣ наричать сынове Божіи, сынове на свѣтлинѣ-тѣ, на царство-то, и пр.; лоши-тѣ — сынове на Сатанѣ, на гнѣвъ-тѣ, на непокорство-то, и пр.

Чакаль-тѣ е колкото едно куче, сѣ вѣлѣхъ главѣ, съ лисичѣ опашкѣ, и жѣлтѣ. Той е свирѣпъ като вѣлкѣ и вѣвирливъ между хора-та като куче. Чакали-тѣ различать отъ лисичы-тѣ по това, че тѣ сѣ събирать на купове когато гонять свой-тѣ ловъ, и съ вѣяніе-то и лаяніе-то сѣ досаждаютъ всѣкому които ги чуе. Тѣ живѣхъ въ дупкы; обыкають около села-та; грабятъ кокошкы отъ кокошарницы-тѣ; хранятъ сѣ съ дивечъ, гущеры, насѣкомы, гроздіе, и пр.; и когато не можѣтъ да намѣрять нищо друго, тѣ ядѣтъ мешинѣ и вѣничко което е имало нѣкога животъ. Тѣ врѣвѣтъ по дирѣжъ-тѣ на керваны и войскы, пояждѣтъ тѣла-та на умрѣлы-тѣ, и даже ги отравятъ изъ гробове-тѣ имѣ за да ги ядѣтъ, Псал. 63; 10. Плач. 5; 18.

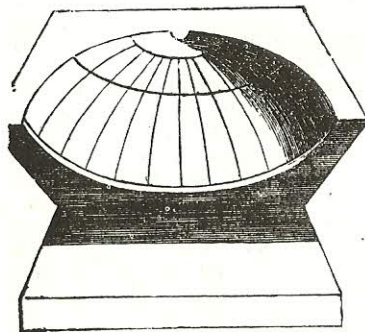
Чародѣйство. Источни-тѣ народи сѣ были любители на чаро-

дѣйство-то, вѣлшебничество-то, магійѣ-тѣ, сънотѣлкованіе-то, и на мнимы-тѣ прѣдвѣщанія за бѣдѣ-ще-то. Още отъ най-стары-тѣ врѣмена тѣзи суевѣрія сѣ были общы въ Египетъ и въ ближни-тѣ му земли, и за това Моисей въ законѣ-тѣ сѣ запрѣтилъ на Израиляны-тѣ, подѣ най-строго наказаніе, да сѣ допытвѣтъ до чародей-тѣ, вѣлшебники-тѣ, гадатели-тѣ и други такыва, Исх. 22; 18. Лев. 19; 26, 31. 20; 27. На Израиляны-тѣ е было зарѣчано да убивать съ каменѣ чародей-тѣ, прокобители-тѣ, гадатели-тѣ, омаяти-тѣ, обаятели-тѣ, бѣсовъпрошатели-тѣ, вѣлшебники-тѣ, и мѣртвовъпрошатели-тѣ, Втор. 18; 9—12. Пророчества-та сѣ пълны съ укороы противъ онѣзи Еврей, които сѣ ходили да сѣ свѣтвувать при лѣжливыхъ пророцы, Иса. 8; 19. 47; 11—14. Іез. 13; 6—9. Еврей-тѣ сѣ были приведени въ тѣзи суевѣрія още повече чръзъ сношеніе-то сѣ съ Халдейцы-тѣ, прѣзъ царуваніе-то на послѣдни-тѣ имѣ царѣ и Вавилонскій-тѣ плѣнъ, 2 Лѣт. 33; 6. Гледачи-тѣ сѣ гледали въ огонь, водѣ, земѣ и въздухъ; по хвърченіе-то на птицы-тѣ и по плѣнія-та имѣ; по жребіе, сѣнища, стрѣлы, облачы, чрева-та на животны-тѣ, и пр., Іез. 21; 21.

Часове. Дума-та часть, въ Св. Писаніе, значи единъ отъ дванадесетъ-тѣ равны части на които всѣкой день, отъ изгрѣваніе до захожданіе на слѣнце-то, сѣ дѣлеше, и които слѣдователно не бѣхъ еднакво дългы въ разны-тѣ години врѣмена, Мат. 20; 3—6. Іоан. 11; 9. Еврей-тѣ така дѣляхъ врѣме-то подиръ плѣненіе-то, Дан. 3; 6. 4; 19, а може-бы и по-рано. Третій, шестый и девятый бѣхъ часове-тѣ опрѣдѣлени за молитвѣ, Дѣян. 2; 15. 3; 1. 5; 9. Въ по-стары-тѣ врѣмена, обаче, день-тѣ дѣляхъ на чѣтыри части. Стари-тѣ Еврей, както и Гръци-тѣ, дѣляхъ нощъ-тѣ на три части или стражи: първа стража, Плач. 2; 19, срѣдня или

втора стража, Сжд. 7; 19, и утрення или третя стража, Исх. 14; 24. Когато обаче Еврей-тъ подпаднахъ подъ Римскъ-тъ власть, тѣ усвоихъ и Римско-то дѣленіе на нощъ-тъ на четыре стражи, именно, вечерня или първа стража, отъ кога заиде слънце-то; полунощна, или втора, до полунощ; попѣяніе на пѣтеля или третя стража, отъ полунощ напоконъ; и утрѣня или четвърта стража, до изгрѣваніе на слънце-то, Мат. 14; 25. Мар. 6; 48. 13; 33. Лук. 12; 38. На челоуѣка който спи една нощна стража прѣминува като единъ мигъ, Псал. 90; 4; однакожъ кѣсъ е челоуѣческый-тъ животъ въ сравненіе съ вѣчностъ-тъ.

ДРЕВЕНЪ КАМЕНЕНЪ СЪЛНЕЧЕНЪ ЧАСОВНИКЪ.

Часовникъ сълнечный, едно орждіе което много употребявали прѣди изобрѣтеніе-то на часовни-цы-тъ, и което показвало врѣмѣ-то на дѣни чрѣзъ вървежъ-тъ на сълнечнъ-тъ сѣнкъ. Сълнечный-тъ часовникъ на Ахаза, 2 Цар. 20; 11. Иса. 38; 1—9, ся вижда да е ималъ особенъ направъ или особенъ величинъ. Вѣроятно този часовникъ е былъ заеменъ отъ Вавилонъ или отъ Дамаскъ, 2 Цар. 16; 40. Възвръщаніе-то на сѣнкъ-тъ десетъ степени по часовникъ-тъ, което станъ за увѣреніе че щѣхъ да ся приложатъ петнадесетъ го-

дины на животъ-тъ на царъ Езе-кыѣж, ся вижда да е произтѣзло не чрѣзъ спирание и повръщаніе на земѣжъ-тъ въ обращеніе-то ѣ около ось-тъ си, но чрѣзъ нѣкое чудотворно прѣломеніе нѣ сълнеч-ны-тъ лучи. Слухъ-тъ на това съ-бытіе стигнало дори до Вавилонъ, 2 Лѣт. 32; 31.

Чаша. Тази дума ся употре-быва въ Св. Писаніе въ двѣ значе-нія, или въ сжщинско или въ прѣ-носно значеніе. Въ сжщинско зна-ченіе, тя означава единъ особенъ ссждъ за пїеніе, направенъ отъ рогъ или отъ нѣкой металъ, Быт. 40; 13. 44; 2. 4 Цар. 7; 26. Въ прѣ-носно значеніе, подъ име чашъ ся разумѣва дѣлъ-тъ, който Прови-деніе-то опрѣдѣлява въ животъ-тъ на всѣкой челоуѣкъ, Пс. 11; 6. 16; 5.

Чело, Іез. гл. 9. Отк. 7; 3. По-клонници-тъ на кумиры-тъ въ Ин-діѣж и днесъ още правятъ бѣлѣзы на чела-та си, за да ся различаватъ единъ отъ другъ. Така сжщо и робостажатели-тъ сж врѣзвали по-нѣкога бѣлѣзы въ чела-та на ро-біе-тъ си, за да си ги распознаватъ.

Челоуѣкоубійца. Виж. При-бѣжище.

Червено, видъ краска, която много ся е оцѣнявала отъ ста-ры-тъ, Исх. 25; 4. 26; 1. 31, 36. Приписва ся като достопохвално нѣщо на Саула, за дѣто обличаше Израилевы-тъ дѣщери въ червено, 2 Цар. 1; 24. Сила-та на тѣзи кра-скъ, ся загатнува въ Иса. 4; 18. Въ Отк. 17; 3, 4, червено-то ся зима за знакъ на распутство. Виж. Ба-грѣно.

Червено Море. Вижъ Море.

Черница. Подъ това име ся разбиратъ два вида дръвеса: 1) Обыкновенно-то черничево дърво, Лук. 17; 6, което ся обработва въ голѣмъ размѣръ за плода му и за листа-та му, съ които ся хра-нять бубы-тъ; и 2) Дива-та смо-кыня, Лук. 19; 4, която по Еврей-скы ся нарича *Шикма*, а по Араб-скы *Гомезз*. Закхей възлѣзе на ди-

вж смокынижъ за да види Спаси-тель-тъ когато прѣминуваше прѣзъ Іерихонъ, Лук. 19; 4. Тя расте вы-соко колкото букъ-тъ, и ражда плода си съвсѣмъ различно отъ други-тъ дръвеса. Отъ дѣнеръ-тъ ѣ покарватъ младочки, приличны

на грозденъ филизы, отъ краища-та на които ся подава плодъ-тъ. Дърво-то е вѣчно зелено и ражда нѣколко пжти прѣзъ години-тъ. По дѣхъ-тъ и видъ-тъ си плодъ-тъ му прилича на смоквы-тъ, само че той не е толкозъ вкусенъ кол-кото тѣхъ. Сравни Амос. 7; 14. Той е жълтъ, но бѣе малко на червено; извжтрѣ доста прилича на смок-въ-тъ. Това дърво ся намира всж-ду изъ Египетъ. Хора-та ся хра-нить много съ плода му.

Черница-та има голѣмо стебло, което ся расклонява на петъ или шесть голѣмы клонове; тя ся саж-покрай пжтъ-тъ или по кресто-пжтища-та; корени-тъ ѣ ся про-стиратъ на дълбоко въ земѣжъ-тъ, тѣй щото малко дръвеса стоятъ тѣй твърдо прикрѣпены въ земѣжъ-тъ както черница-та. Сила-та ко-ято може да каже, "Истергни ся, и насади ся въ море-то," и тя (чер-ница-та) да послуша, трѣбва да бѣде отъ Бога, Лук. 17; 6. Отъ 3 Цар. 10; 27. 1 Лѣт. 27; 28, и 2 Лѣт. 4; 15, стѣва видно, че това дърво е было толкозъ обыкновенно въ Па-лестинѣж колкото въ Египетъ; а отъ споменуваніе-то му наедно съ гроздіе-то въ Псал. 78; 47, и отъ

Давидово-то назначеніе единъ слу-жителъ, който да ся грыжи върху садове-тъ отъ тѣзи дръвеса, ся види че черница-та ся е цѣнила въ древностъ толкозъ колкото днесъ ся цѣни. Отъ Иса. 9; 10, ный на-мирамы че кересте отъ черничны дървета ся е употребявало за гра-дежъ; и, въпрѣкъ че е шупливо и гжбасто нагледъ, то е много трайно.

Д-ръ Шоу въ описаніе-то си Е-гипетскы-тъ катакомбы и муміи казва че муміини-тъ ковчези и ку-ти-тъ, които съдържали разны фи-гуры и были положены при нозѣ-тъ на всякъ муміѣж, были направи-все отъ черничево дърво, и запазени цѣли цѣлинички за не по-малко отъ три хиляды години.

Чернуха, едно растеніе което прилича на анита (укропъ), но има черны миризливы сѣмена, които ся употребяватъ за лѣкъ и по нѣ-кога ся рѣснетъ по хлѣбъ за да му придадѣтъ пріятенъ вкусъ, Иса. 28; 25.

Четверовластникъ точно о-значава управитель-тъ на четвр-тъ-тъ часть отъ еднъ държавъ или область, но въ Новый-тъ За-вѣтъ е единъ титулъ, който ся дава на онѣзи които управляватъ как-въ-годъ часть отъ едно царство или область, съ власть подчиненъ само на Римскы-тъ императоры. Тѣй Иродъ Великый и братъ му бѣхъ по едно врѣмѣ назначени отъ Антонія четверовластници на Іу-деѣж. Слѣдъ смъртъ-тъ си Иродъ Великый остави половинъ-тъ отъ царство-то си на Архелая съ ти-тулъ-тъ областенъ управитель, а друга-та половина ся раздѣли ме-жду други-тъ му двама сынове, Иродъ Антипъ и Филиппъ, съ ти-тулъ-тъ четверовластници. Виж. Иродъ I и II. И за Лисаній ся казва да е былъ четверовластникъ въ Авилініѣж, Лук. 3; 1. За Ирода Антипъ ся говори въ Мат. 14; 1. Лук. 3; 19. 9; 7. Дѣян. 13; 1 че былъ четверовластникъ. Като власть-та на четверовластници-тъ была схо-

дна съ царскъ-тъ власть, за това Иродъ ся нарича царь, Мат. 14; 9. Мар. 6; 14.

Числа, книга-та на Числа. Тази книга ся нарича Числа защото първы-тъ и три главы съдържаватъ исчисленія на Израилѣ-тъ и Левиты-тъ, направены подиръ освященіе-то на скиніѣ-тъ. Остатъкъ-тъ отъ книгъ-тъ съдържава едно повѣствованіе за отхожденіе-то на Израилѣ-тъ отъ Синай, и за скитанія-та имъ отпослѣ въ пустыні-тъ до пристиганіе-то имъ до Моавскы-тъ прѣдѣлы. Книга-та е написана отъ Моисея, на 1451 прѣди Р. Х., и е четвърта-та отъ книги-тъ му. Виж. **Исходъ**.

Чистъ и нечистъ. Въ Св. Писаніе тѣзи думы често ся употребяватъ въ обряденъ смыслъ; Моисеевъ-тъ законъ ги приспособява на нѣкои животны и на нѣкои чловѣцы въ извѣстны случаи, Лев. гл. 11—15. Числ. гл. 19. Вт. гл. 14. Още прѣди потопъ-тъ различавали чисти и нечисти животны, Быт. 7; 2, и този законъ ся е пазилъ и по врѣме-то на Христа, но Евангеліе-то е укидожило, Дѣян. 10; 9—16.

Еврей-тъ ставали нечисти по много начини, волю и неволю. За да ся очистятъ отъ обрядны-тъ нечистоти, тѣмъ было заповѣдано да ся окъпятъ по веднѣжъ или повече пѣти въ банѣ, и да приносятъ Богу жертвы.

Чръпъ, кжсове отъ счупены грѣнцы, Іов. 2; 8. Иса. 30; 14; образъ на недостойнство-то и непоостоянство-то чловѣческо, Псал. 22; 45. Прит. 26; 23. Развалины-тъ на много стары градове състоятъ повечето отъ чръпы; грѣнцы-тъ добръ глехосаны. По-едры-тъ чръпы бѣдни-тъ употребявали различно, Иса. 30; 14. Обыкновенно нѣщо е да намѣришь днесъ по источны кладенцы и извори такыя кжсове отъ счупены грѣнцы, употребяваны за піеніе водъ, или пакъ да срѣщнешъ че жаравъ и вжглица носятъ въ тѣхъ.

Чудо, или знаменіе, Дѣян. 2; 42, дѣло свѣрхестественно, което трѣба да ся отдава непосредственно на Бога. Чудо въ този смыслъ трѣба да ся отличава отъ чудесія-тъ които нѣкои правятъ съ измамъ, чрѣзъ тайны науки, или по такыя естественны закони които свѣтъ-тъ не знае. Исусъ Христовъ-тъ чудеса сж были такыя които самъ Богъ може да прави, и были направены общеизвѣстно, прѣдъ многобройны зрители, и пріятели и непріятели, истинность-та имъ можеше да ся испыта, и цѣль-та който сж имали е была свята. Тѣ ся подтверждаватъ отъ очевидцы достовѣрны, на които характеръ-тъ и поведеніе-то сж были безукоризнени, и тѣ ся още подтверждаватъ отъ учрежденія и днесъ сжществующы, прѣдопрѣдлены да увѣковѣчатъ память-тъ на чудотворца и на чудеса-та му. Христосъ е възбуждалъ кѣмъ могущественны-тъ си дѣла, като отрицаемы доказательства на него-во-то божество и посланіе, Мат. 9; 6. 11; 4, 5, 23, 24. Іоан. 10; 24—27. 20; 29, 31. Измамы-тъ на Египетскы-тъ магесницы и на лъжливы-тъ пророцы, въ стары-тъ и нынѣшны-тъ врѣмена, Втор. 13; 1. Мат. 24; 24. 2 Сол. 2; 9. Отк. 13; 13, 14, не бѣхъ могли да прѣтърпятъ горѣказанны-тъ опытанія за истинность-тъ на Христовы-тъ чудеса. Като е давалъ нѣкому силъ да прави чудеса, Богъ му е давалъ най-големо доказателство за истинъ-тъ който той е училъ, 3 Цар. 18; 38, 39. Чудотворство-то е Божій-тъ собственъ печатъ, който не ся прилага на лѣжы; и колкото хитро и да дѣйствува Сатана за да прѣльсти нѣкого, никой който искренно и усърдно търси да знае и да върши Божіѣ-тъ волѣ не ще бжде прѣльстенъ.

Понеже главна-та цѣль на чудеса-та е была да удостовѣрятъ откровеніе-то на Божіѣ-тъ волѣ, тѣзи могущественны дѣла прѣста-

нжали когато Канонъ-тъ на Св. Писаніе ся испълнялъ, и Христіанство-то вече ся утвърдило. Отъ свѣршкъ-тъ на първо-то столѣтіе слѣдъ възнесеніе-то Христово, малко чудеса сж станжли, които да не подлежатъ подъ съмнѣніе; а ще ся яви ли нѣкога случай за новы чудеса това само Богъ знае.

Слѣдующій-тъ листъ съдържа повечето чудеса споменжты въ Св. Писаніе, и не заключава свѣрхестественны-тъ видѣнія и откровенія, въ които Богъ е благоволявалъ да ся открыва на стары-тъ, нито онѣзи безбройны великы дѣла на провидѣніе-то му, които изявяватъ неговъ-тъ силъ толкова неуспоримо колкото самы-тъ чудеса. Виж. **Пророчество**.

Ветхо-завѣтны чудеса.

Сътвореніе-то на свѣта, Быт. гл. 1. Потопъ-тъ, и други чудеса отъносимы кѣмъ това велико събытіе, Быт. гл. 6—8.

Разрушеніе-то на Содомъ, и пр. Быт. гл. 19.

Исцѣленіе-то на Авимелеха, Быт. 20; 17, 18.

Горяща-та кѣпина, Исх. 3; 2—4. Моисеевъ-тъ жезлъ станжлъ змій, и пакъ жезлъ, Исх. 4; 3, 4, 7; 10. Моисеева-та ржка станжла прокажена, и послѣ пакъ исцѣлена, Исх. 4; 6, 7.

Вода-та обѣрижта въ кръвъ, Исх. 4; 9, 30.

Нилъ обѣрижъ въ кръвъ, Исх. 7; 20.

Жабы-тъ нанесены и отмахнжты, Исх. 8; 6; 13.

Скипы нанесены, Исх. 8; 17.

Мухы нанесены и отмахнжты, Исх. 8; 21—31.

Моръ на скотове-тъ, Исх. 9; 3—6.

Струпеи произведени, Исх. 9; 10, 11.

Градъ нанесенъ, и спренъ, Исх. 9; 23, 33.

Скакалци нанесени, и отмахнжты, Исх. 10; 13, 19.

Тъмнина нанесена, Исх. 10; 22.

Първородни избити, Исх. 12; 29. Червено море раздѣлено, Исх. 14; 21, 22.

Египтяни издавени въ море-то, Исх. 14; 26—28.

Вода-та на Меррѣ усладена, Исх. 15; 25.

Преперицы и манна испратены, Исх. гл. 16.

Вода изъ канарѣ-тъ, на Хоривѣ, Исх. 17; 6.

Амаликъ побѣденъ, Исх. 17; 11—13.

Стѣлпъ отъ облакъ, и огнь, Числ. 9; 15—23.

Маріамъ прокажена, Числ. 12; 10. Разрушеніе-то на Корея, и други, Числ. 16; 28—35, 46—50.

Аароновъ-тъ жезлъ напжпилъ, Числ. 17; 8.

Вода отъ канарѣ-тъ, въ Кадисѣ, Числ. 20; 11.

Исцѣляваніе чрѣзъ мѣдиж-тъ змій, Числ. 21; 8, 9.

Валаамова-та ослица говори, Числ. 22; 28.

Чума въ пустыні-тъ, Числ. 25; 1, 9.

Воды-тъ Іорданскы раздвоены, Исх. Нав. 3; 10—17.

Воды-тъ Іорданскы ся врѣщатъ на мѣсто-то си, Исх. Нав. 4; 18.

Іерихонъ прѣвзетъ, Исх. Нав. 6; 6—20.

Аханъ ся хваща, І. Нав. 7; 14—21.

Стѣнце-то и луна-та застанватъ, Исх. Нав. 10; 12—14.

Гедеоново-то руно вѣлнж орусено, Сжд. 6; 36—40.

Мадіамци-тъ побѣдени, Сжд. 7; 16—22.

Самсонови-тъ подвизи, Сжд. гл. 14—16.

Дагоновъ-тъ домъ съборенъ, Сжд. 16; 30.

Дагонъ пада прѣдъ ковчега, и пр. 1 Цар. гл. 5.

Възврѣщаніе-то на ковчега, 1 Цар. 6; 12.

Грѣмъ и дъждъ на жѣтвѣ, 1 Цар. 12; 18.

Іеровоамова-та ржка изсжнжла, и пр. 3 Цар. 13; 4, 6.

Олтарь-ть разсѣднхъ, 3 Цар. 43; 5.
Бездѣждіе и суша, 3 Цар. 17; 6.
Илія храненъ отъ вранове, 3 Цар. 17; 6.
Брашно и елей доставяны, 3 Цар. 17; 14—16.
Умрѣло дѣте съживено, 3 Цар. 17; 22, 23.
Всесъжженіе изгорено чрѣзъ огонь отъ небе-то, 3 Цар. 18; 36, 38.
Дѣждь отъ небе-то, 3 Цар. 18; 41—45.
Человѣци испоядени отъ небесенъ огонь, 4 Цар. 1; 10—12.
Воды-ть Іорданскы раздвоены, 4 Цар. 2; 14.
Вредителны воды излѣкуваны, 4 Цар. 2; 21, 22.
Дѣца раскѣснхъ отъ мечкы, 4 Цар. 2; 24.
Вода доставена, 4 Цар. 3; 16—20.
Елей доставенъ, 4 Цар. 4; 4—7.
Умрѣло дѣте съживено, 4 Цар. 4; 32—35.
Нееманъ исцѣленъ, 4 Цар. 5; 40, 44.
Проказа-та на Гіезія, 4 Цар. 5; 27.
Желѣзо да плува, 4 Цар. 6; 6.
Сирийци ослѣпени, и др., 4 Цар. 6; 18, 20.
Умрѣлъ человекъ съживенъ, 4 Цар. 13; 21.
Ассирийци поразени отъ ангель, 4 Цар. 19; 35.
Езекия исцѣленъ, 4 Цар. 20; 7.
Сѣнка вѣржта назадъ, 4 Цар. 20; 11.
Моръ вѣрзъ Израіля, 4 Лѣт. 21; 14.
Іона останхъ неповреденъ въ коремъ-ть на еднѣ рыбѣ, Іон. 1; 7, 2; 40.

Ново-завѣтны чудеса.

Звѣзда-та на Истокъ, Мат. 2; 3.
Слизаніе на Духъ Божій въ видѣ на гълѣбъ, Мат. 3; 16.
Христово-то постеніе и искушенія, Мат. 4; 1—11.
Много Христовы чудеса, Мат. 4; 23, 24, 8; 16, 44; 14, 36, 45; 30; Мар. 1; 34. Лук. 6; 17—19.

Прокажени очистени, Мат. 8; 3, 4. Лук. 17; 14.
Слуга-та на стотникъ-ть исцѣленъ, Мат. 8; 5—13.
Майка-та на Петровѣ-ть женѣ исцѣлена, Мат. 8; 14.
Бури утишены, Мат. 8; 23—26. 14; 32.
Бѣсове испждени, Мат. 8; 28—32. 9; 32, 33, 45; 22—28. 17; 14—18.
Разслабени исцѣлени, Мат. 9; 2—6. Мар. 2; 3—12.
Крѣвотеченіе исцѣлено, Мат. 9; 20—22.
Дѣщеря-та Іаирова съживена, Мат. 9; 18, 25.
Слѣпи добывать зрѣніе, Мат. 9; 27—30. 20; 35. Мар. 8; 22—25. Іоан. 9; 4—7.
Нѣми-ть проговорять, Мат. 9; 32, 33, 42; 22. Мар. 7; 33—35.
Чудеса отъ ученицы-ть, Мат. 10; 1, 8.
Множества нахранены, Мат. 14; 15—21, 15; 35—38.
Христосъ ходи по море-то, Мат. 14; 25—27.
Петръ ходи по море-то, Мат. 14; 29.
Христово-то прѣображеніе, и др. Мат. 17; 1—8.
Монета отъ уста-та на еднѣ рыбѣ, Мат. 7; 27.
Смоковница-та изсхнхъ, Мат. 21; 19.
Чудеса на распятіе-то, Мат. 27; 51—53.
Чудеса на въскрѣсеніе-то, Мат. 28; 1—7. Лук. 24; 6.
Уловеніе множество рыбы, Лук. 5; 4—6. Іоан. 21; 6.
Сынъ-ть на вдовицѣ-ть въскрѣсенъ, Лук. 7; 14, 15.
Чудеса прѣдъ Іоанновы-ть пратеницы, Лук. 7; 21, 22.
Чудеса отъ семидесятъ-ть, Лук. 10; 9, 17.
Болнава-та жена исцѣлена, Лук. 13; 11—13.
Краснчавъ исцѣленъ, Лук. 14; 2—4.
На Малха ухо-то исцѣлено, Лук. 22; 50, 51.

Вода прѣобѣржта въ вино, Іоан. 2; 6—10.
Сынъ-ть на велможѣ-ть исцѣленъ, Іоан. 4; 46—53.
Беспомощный страдалецъ исцѣленъ, Іоан. 5; 5—9.
Іисусъ ходи по море-то, Іоан. 6; 21.
Лазаръ въскрѣсенъ, Іоан. 11; 43, 44.
Христосъ иде при ученицы-ть си, Іоан. 20; 19, 26.
Чудеса по Петдесетницѣ-ть, Дѣян. 2; 4—11.
Чудеса отъ апостолы-ть, Дѣян. 2; 43, 5; 12.
Хромъ исцѣленъ, Дѣян. 3; 7.
Смѣръ на Ананійѣ и Савѣтрѣ, Дѣян. 5; 5, 10.
Много болни исцѣлени, Дѣян. 5; 15, 16.
Апостолы избавени отъ тѣмницъ, Дѣян. 5; 19.
Чудеса отъ Стефана, Дѣян. 6; 8.
Чудеса отъ Филиппа, Дѣян. 8; 6, 7, 13.
Еней исцѣленъ, Дѣян. 9; 34.
Сѣрна съживена, Дѣян. 9; 40.
Петръ избавенъ отъ тѣмницѣ-ть, Дѣян. 12; 6—10.
Елѣма ослѣпенъ, Дѣян. 13; 11.
Чудеса отъ Павла и Варнава, Дѣян. 14; 3.
Хромъ человекъ исцѣленъ, Дѣян. 14; 40.
Нечистъ духъ испжденъ, Дѣян. 16; 18.
Павелъ и Сила избавени, Дѣян. 16; 25, 26.
Особны чудеса, Дѣян. 19; 11, 42.
Евтихъ съживенъ, Дѣян. 20; 10—12.
Ухаживаніе отъ схида направено безвредно, Дѣян. 28; 5.
Попліевъ баша, и други исцѣлени, Дѣян. 28; 8, 9.

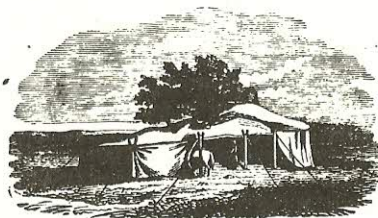
III.

Шатрораспѣваніе. Праздникъ-ть на шатры-ть, зовимъ и праздникъ-ть на шатрораспѣваніе и праздникъ-ть на сѣни-ть, зима име-то

си отъ шатры-ть или колибы-ть, въ конто людѣ-ть Израілеви обитавѣхъ прѣдъ пѣтешествіе-то си, и конто ся построявѣхъ отъ клонове и шумѣхъ вѣрзъ кѣщны-ть покрывы, въ дворовѣ-ть и на улицы-ть. Неимія описува какъ, по случай на единъ такъвъ праздникъ, Израіляни-ть събрали финиковы, маслинены и мирсенины вѣтвы, и др. т., отъ Маслинникѣ-ть горѣ. Тойзи праздникъ е былъ единъ отъ три-ть великы годишны праздники, въ конто веселкы-ть Израілеви мѣжѣ трѣбавало да присѣтсвувать, Втор. 16; 16. Той ся праздничувалъ осемь дни, и начувалъ отъ петнадесетый-ть день на седмый-ть мѣсець, т. е. подиръ петнадесетъ дни отъ новолуніе-то на Октомврий; особенно първый-ть и послѣдній-ть день ся е праздничувалъ тържественно, Лев. 23; 34—43. Неим. 8; 14—18. Този праздникъ былъ установенъ за въспоминаніе на чотыредесетгодишно-то пѣтуваніе на Израіля изъ пустыни-ть, Лев. 23; 42, 43, и, за да ся отдаде признателность и благодареніе за събираніе-то на жѣтѣ-ть; за това този праздникъ ся нарича и праздникъ-ть на жѣтѣ-ть, Нех. 23; 16, 34; 22. Обществены-ть жѣртвы сѣ ся състоели отъ два овна и чотыринадесетъ агнета за всякой отъ седмъ-ть дни, и въ приношеніе за грѣхъ по единъ ярецъ, ведно съ тринадесетъ юнцы за първый-ть день, дванадесетъ за второй-ть, одинадесетъ за третій-ть, десетъ за четвѣртый-ть, девѣтъ за пѣтый-ть, осемъ за шестій-ть, и седмъ за седмый-ть; а на осмый-ть день сѣ ся принасяли единъ юнецъ, единъ овенъ, и седмъ агнета, Числ. 29; 12—39. Въ свѣршѣ-ть на всякъ седмѣ годишъ ся прочиталъ Моисеевъ-ть законъ прѣдъ всѣмъ Израілемъ, Втор. 31; 10—13. Неим. 8; 18. Г-свѣнъ тѣзи обряды Еврей-ть попростъ захванѣли да изливѣтъ ежедневно водѣхъ съ виномъ възъ сутрен-

но-то жертвоприношение. Священники-то наливали ивкой съсждъ съ водж отъ Силоамскъ-тж кж-палнж, и прѣзъ портж-тж на водж-тж го занасяли въ храмъ-тж дѣто, посрѣдъ трѣбеніе-то на гржбы-тѣ и рогове-тѣ, го изливали възъ жертвж-тж на олтжрж-тѣ. Вѣроятно е Еврей-тѣ да сж правили това за въспоминаніе на изобилнж-тж водж, кождо Богъ даде на Израилци-тѣ прѣзъ пжтуваніе-то имъ изъ пустынж-тж; и може-бы като знакъ за очищеніе отъ грѣхове-тѣ, 1 Цар. 7; 6. Това ся придружвало съ пѣніе-то отъ Иса. 42: "Съ веселіе ще начерпете водж отъ источника-тѣ на спасеніе-то;" и внушавало думы-тѣ на Спасителя когато присжтствувадъ еднжж на еднжж такъвъ праздникъ, "Ако нѣкой е жедентъ, да дойде при мене и да пие," Іоан. 7; 37, 38. Первый-тѣ и осмый-тѣ день сж были сжботы посвящены Господу; прѣзъ тѣхъ е ставало свято съзваніе, и е было забранено да ся работи, Лев. 23; 29; Числ. 19; 42, 33; и понеже осмый-тѣ день на този праздникъ е былъ послѣдній-тѣ годишнъ праздникъ, той ся е считалъ за извъредно възжжъ и святъ.

Шатъръ, чадъръ. Още въ най-древни-тѣ врѣмена Источни-тѣ народи сж живѣли въ шатры, Быт. 4; 20, като сж ся поминували съ овчарство, тѣ трѣбовало да ся мѣстятъ отъ едно мѣсто на друго за да трѣсятъ пашж за стада-та си; за това шатри-тѣ имъ сж станжли необходимы, Иса. 38; 42.

Патріарси-тѣ Авраамъ, Исаакъ, и Іаковъ живѣяхъ въ шатры, Быт. 48; 4. Евр. 41; 9; и Еврей-тѣ прѣзъ пжтуваніе-то си отъ Египетъ за обѣтованнж-тж земжж, до завоеваніе-то на Хананъ все обитаважж въ подобны жилища. Виждъ **Шатрораспѣваніе.** Оттука израженіе-то, "Израилю, въ шатры-тѣ си всякой," и т. н., Сжд. 7; 8. 2 Цар. 20; 4. 4 Цар. 8; 21. И истинжж, както ся види и отъ Новый Завѣтъ, челоѡци-тѣ по Истокъ, мжжжіе, жены, и дѣца, живѣяхъ много на отворено небе. Това и днесъ съзирамы. За Мадіамцы-тѣ, Филистимцы-тѣ, Сирійцы-тѣ, Хамовы-тѣ потомцы, Агаряны-тѣ, и Хусійцы-тѣ (Еѡюпцж-тѣ) ся приказва въ Св. Писаніе да сж живѣли въ шатры. Но най-забѣлжжителный-тѣ по неустановено-то си и скитническо живѣніе народъ сж Араби-тѣ, които още отъ Исмаилово врѣме дори до днесъ живѣхъ въ шатры. Посрѣдъ голѣмы-тѣ прѣвраты, които прѣдадохъ толкови царства отъ ржцѣ-тѣ на едны въ ржцѣ-тѣ на други управители, тѣзи скытающы ся племена и до сега стоятъ въ шатры, неподчинени и дивы като прадѣдо имъ. Обаче не сж Араби-тѣ само които употрѣбляваж тжзи скромнж постройки, и други Азіятскы народи ѣж употрѣбляваж. Обыкновенно шатри-тѣ ставатъ като ся опжне дебело платно върху пржтіе, заврзаны съ вжжжя о-колове забиты въ земжж-тж. Божій-тѣ домъ и небо-то ся наричатъ шатъръ или скынія на Іеовж, Псал. 43; 4. 61; 4. 84; 4. Евр. 8; 2. 9; 41. Лордъ Линдсей дума, "Нѣщо плачевно ся съгледжаше въ утрѣино-то ни пжтуваніе. Колове-тѣ на шатры-тѣ гы извадихмы, и мжгновенно нѣколко дупкы, два или три куца пепелъ, и бѣлѣзи-тѣ на камилскы-тѣ колѣнѣ по пѣськж-тѣ, които наскоро ще исчезнжжъ, сж едничкы-тѣ джри отъ кжсоврѣменный ни домъ." Шатъръ

прѣсно ся зима по нѣкога за живущы-тѣ въ него, Авв. 3; 7. Зах. 42; 7.

Шатри-тѣ бываж разношарни; черни, като Кыдарскы-тѣ шатры, Псал. 420; 3. Пѣсн. 4; 3; чрвени, като отъ червено платно; жѣлти, като отъ блестятелно злато; бѣли, като отъ бѣло платно. Тѣ бываж и разнообразны, нѣкои сж кржгли, други длгнжсти, като дѣло-то на обжрижъ корабъ. Въ Сиріжж, шатри-тѣ обыкновенно ся правятъ отъ платно, което жены-тѣ тжчжтъ отъ козинж, Исх. 33; 26. Арабскы шатри сж отъ чернж козинж. И други народи употрѣбляваж малко или много сжщы-тѣ видове шатры. Приказва ся че Египтяни-тѣ и Маври-тѣ въ Аскалонѣ употрѣбляваж бѣлы шатры; и Д'Арвѡ споменува че шатъръ-тѣ на еднж Арабскый емиръ, който той посѣтилъ, ся отличавалъ отъ други-тѣ по бѣло-то си платно. Единъ Арабскый шейхъ (главатаръ) си има по нѣколко шатры, за себе си, за челядъ-тж си, слугы-тѣ си, и посѣтители-тѣ си; както прѣзъ патріаршескы-тѣ врѣмена Іаковъ е ималъ шатры за себе си, за Лїжж, за Рахылъ, и слугынн-тѣ имъ, Быт. 34; 33. Сжд. 4; 17. Въобще, еднж шатъръ е доста за еднж челядъ, и ако е голѣмъ той ся раздѣля съ завѣсы на нѣколко отдѣленія.

Шева, І. Сынъ Раамовъ, Быт. 40; 7. Мысли ся, че потомство-то му ся е поселило при Персійскыя заливъ. Виж. **Хусъ** и **Раама**.

ІІ. Сынъ Іоктановъ, и потомкж Симвовъ, Быт. 40; 28. Виж. **Савци**.

Шевна, настойникъ при царъ Езекиевъ-тѣ дворецъ, Иса. 22; 43, който послѣ станж царскый писаръ, 4 Цар. 48; 48, 37.

Шеминиѡ, (въ заглавія-та на Псал. 6, 42, и въ 4 Лѣт. 15; 24), значи *осмый-та*, и виждж ся да е было не нѣкое музикално орждіе, но *часть* въ музикж.

Шибболеѡ, *порой* или *класъ*. Въ еднж бой между Еѡремцы-тѣ

и Галаадцы-тѣ, първи-тѣ были разбиты и побѣднжли кѣмъ бродове-тѣ на Іорданъ. Галаадци-тѣ захванжли тѣзи бродове; и когато нѣкой си Еѡремецъ бѣжанецъ дойдеше до рѣкж-тж и искаше да ѣж прѣмине, тѣ го пытали, Еѡремецъ ли е. Ако речеше, не сѣмъ, тогазъ му думали рѣчи Шибболеѡ; а той казувалъ Сибболеѡ, споредъ Еѡремско-то нарѣчіе; тогазъ тѣ го убивали. Въ този бой паджли четыридесетъ и двѣ тысяцы Еѡремци, Сжд. гл. 42. Това происшествіе ясно ни доказва различія-та, които сж сжществували между нарѣчія-та на племена-та отъ сжщія народъ, и говорящы сжщій-тѣ языкъ тогазъ. За това никакъ не трѣбва да ся чудимъ ако въ по-послѣднѣ врѣме вижджжмы еднж и сжщж думж да ся пишж различно, споредъ произношеніе-то на разны-тѣ племена. Че това различіе е трајло послѣ, ся види отъ свойства-та на Галилейско-то нарѣчіе, по което бѣ узна-то че Петръ принадлежи на Галилежж, Мар. 14; 70.

Шифра и Фуа, двѣ бабы въ Египетъ, които отъ страхъ Божій, и вопрѣкы царскж-тж заповѣдъ, не убиважж Еврейскы-тѣ мжжжжы новорожденцы. Богъ, ако и да осжди неистинско-то извиненіе което дадохъ на царъ-тѣ, гы възнагради заради добринж-тжж, кождо сторнжж на Израилъ. Той имъ "направи кжщы," т. е. наспори гы съ многобройнж челядъ, Исх. 4; 45—21.

Шуахъ, сынъ Авраамовъ, отъ Хеттуржж, Быт. 23; 2. Единъ отъ трима-та прїатели, които посѣтижж Іова, Валдадъ, Шуахецъ-тѣ, вѣроятно бѣ потомецъ неговъ, Іов. 2; 41.

Шушанъ, (заглавіе Псал. 60); въ множ. число Шосанимъ (заглав. Псал. 43, 69); име-то на едно музикално орждіе, и буквално значи кремъ или кремове. Ако това орждіе ся нарича Шушанъ по при-

чинъ же прилича на кремъ-тъ, то-газъ той трѣбва да е кимвалъ. Или може да значи благозвучіе, поради пріятность-тъ който да-ва, или пакъ, споредъ мнѣніе-то на други, поради пріятность-тъ отъ думы-тъ на самъ-тъ пѣсьнъ, както въ заглавіе-то на Псал. 45.

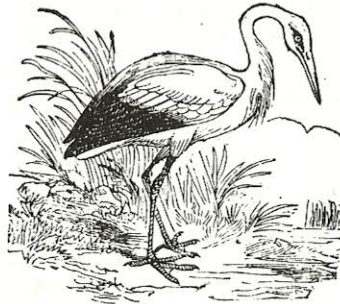
Шушанъ-Едуоъ, *кремъ на сви-дѣтельство*, Псал. 60. Виждь Шушанъ.

Щ.

Щерни. Щерни или водохранилища е имало въ Палестинѣ, и въ градове-тъ и на поля-та. Прѣзъ шесть мѣсецы въ годинъ-тъ тамъ никога не вали дъждъ, и рѣдко ся случва потоци-тъ и извори-тъ да не прѣсхнѣтъ. Населеніе-то повечето ся служало съ водъ-тъ, която падала въ дъждовно врѣме и която ся пазяла въ щерни. Чрѣзмѣрни водохранилища е имало въ Соломоновъ-тъ храмъ, вѣтрѣ въ храмъ-тъ и подъ храмъ-тъ, които сж ся пълняли чрѣзъ единъ водо-проводъ отъ Соломоновы-тъ водоемы. Както въ храмъ-тъ, така и въ всѣхъ кѣщѣхъ въ Иерусалимъ, голѣмъ или малкъ, и сега има по единъ или повече щерни. Вода-та ся събира въ тѣхъ прѣзъ дъждовны-тъ врѣмена, и ако ся пазі както трѣбва остава чиста и сладка цѣло лѣто и цѣлъ есенъ. Водоемы Палестинскы-тъ жители правили и на поле-то, за напояваніе на почвъ-тъ и за употрѣбленіе на пѣтицы-тъ, Пс. 84; 6; и при повечето главны градове е имало направены водохранилища, отъ които народъ-тъ е можалъ да си черпе безплатно. Много такыя водохранилища, и останки отъ други, сж останжли и до днешенъ день. **Виж. Вноеса, Силоамъ, Соломонови-тъ водоеми.**

Щитъ, видъ оржіе за забранъ. Богъ много пѣти ся нарича щитъ на народа си, Быт. 45; 4. Псал. 3; 42. 84; 41; както ся на-

ричатъ още царіе-тъ и великы-тъ мѣжіе, 2 Цар. 4; 21. Псал. 47; 9. **Виж. Оржія.**

Щъркъ или **Щъркель**. Еврейско-то му име значи *милость*, а Гръцко-то — *нѣжность*, види ся отъ нѣжность-тъ който показва къмъ родители-тъ си, които той не оставя, но ги храни и брани въ старость-тъ имъ. Знае ся че щъркели сж загынвали въ усилія-та си да избавятъ изъ пламъцы малкъ-тъ си рожбы. Въ Іер. 8; 7 ся загатва непогрѣшимый-тъ инстинктъ (нагонъ) на щъркель-тъ, като прѣлетна птица, и высоко-то му хвърченіе: “Щъркъ-тъ даже на небо-то знае опрѣдѣлены-тъ си врѣмена.” Моисей го туря между нечѣты-тъ птицы, Лев. 11; 19. Втор. 14; 48. Псалмопѣвецъ-тъ дума, “Елхы-тъ сж жилище на щъркъ-тъ,” Псал. 104; 47. Въ Европѣ, тази птица вѣе гнѣзда-та си по высокы кулы или развалины, по покрывы-тъ и комини-тъ на кѣщя-та; но въ Палестинѣ, понеже кѣщии-тъ покрыви сж плоски, тя прави гнѣзда-та си по высокы дървета.

Кълвуи-тъ и крака-та на щъркель-тъ сж дългы и червени. Храни ся съ пѣскы мышкы, гущеры, змѣи, жабы и наѣдомы. Перошникъ-тъ му навсѣдъ е бѣлъ, освѣнъ по краища-та на крыліе-тъ и бедра-та му; той не снося повече отъ четири яйца. Щъркели-тъ трѣвѣтъ за южны-тъ топлы страны прѣзъ Августъ за да прѣзимуватъ, и ся

завръщатъ въ нашенско прѣзъ пролѣтъ. Още нѣкои челоѣци въ Европѣ и Азіѣ ги държатъ на голѣмъ почестъ.

Ю.

Юбилей, Еврейскыи цѣлогодіи-шенъ праздникъ, който ся празнуваше единъжъ на всѣкы петдесеть години, и слѣдовательно който все ся падаше слѣдъ истеченіе-то на седмъ годишны седмицы, или седмъ пѣти по седмъ години, Лев. 25; 40. Име-то му юбилей, *трѣбienie* или *течение*, означава радостны-тъ трѣбны звѣнове, съ които ся прогласяваше настанваніе-то му. Прѣзъ тѣзи годинъ никой не сѣе и не жьнеше, но всѣкы ся задоволявахъ съ самораслы-тъ плодове на земѣ-тъ и дървя-та. Всѣкой ставаше пакъ ступанинъ на наслѣдіе-то си, было то продадено, заложено, или другоаче отчуждено; и Еврей-тъ въ робство, отъ всѣко състояние, ся освобождавахъ, и мѣжіе и жены и чада, Лев. 25. Първи-тъ девять дня ся провождахъ въ праздниства, прѣзъ които никой не работаше, и всѣкой носяше вѣнецъ на главъ-тъ си. На десетый-тъ день, който бѣше день за всеобщо умилоственіе, свѣтъ-тъ даваше заповѣдъ на трѣбачи-тъ да затрѣбятъ, и на часть-тъ роби-тъ ся обявяхъ свободни, и земѣ-тъ ся повръщахъ на наслѣдственны-тъ имъ стяжатели. Този законъ имаше добръ-тъ цѣль да покровителствува сиромасы-тъ отъ имоти-тъ, и да не оставя тѣзи подирни-тъ да утѣсняватъ първы-тъ, или да усвоиватъ всѣкы-тъ имъ земѣ чрѣзъ укупуваніе, залаганіе, или похыщеніе, да прѣкрятъя умножаваніе-то на домове-тъ; и да не позволява робіе-тъ, заедно съ жены-тъ и челядь-тъ си, да остоятъ за всегда въ робство. Той служаше да поддържа единъ степенъ равенство между Еврейскы-тъ семейства, да у-

вѣковѣчава раздѣленіе-то на земѣ-тъ и домородства-та споредъ първоначалны-тъ племена, и да дава случай на всѣко домородство да ся записва споредъ родословіе-то си. По този начинъ още на Еврей-тъ ся напомнише че Іеова е великый-тъ Стяжатель и Распоредитель на всѣкы нѣща, а тѣ сж негови пришелци. “Земѣ-та е моя; защото вы сте чужденци и пришелци при мене,” Лев. 25; 23. И тѣзи думы бѣхъ вынѣжы на умъ-тъ на Еврей-тъ и на живѣвшы-тъ между тѣхъ чужденцы; защото всѣка проданъ на земѣ ся смѣташе съразмѣрно съ число-то на години-тъ отъ продажбъ-тъ до юбилей-тъ. Отъ Ісайѣ ясно ся разбира че благости-тъ на този прѣимушественъ и важенъ праздникъ прѣдизображавахъ евангелскъ-тъ благодать, Іса. 61; 1, 2. Лук. 4; 17—21.

Виждте още за едно подобно учрежденіе подъ чл. **Сѣботна Година**.

Ювалъ, *музика*, сыи-тъ Дамеховъ и Адинъ, потомецъ Каиновъ, и изобрѣтатель-тъ на кытаръ-тъ и каваль-тъ, Быт. 4; 21.

Юница. На Израиляны-тъ было заповѣдано да заколятъ червеникавы юницы за народны-тъ грѣхове, по единъ впечатителенъ начинъ, който е описанъ въ Числ. 19; 1—10, и който пояснява невиннѣ-тъ и непорочнѣ-тъ жьртвъ въ лице-то на Іисуса Христа, Евр. 9; 13, 14. По упорство-то си тлѣста-та юница прѣдставлявала още разблудно-то упорство на Израилѣ, Іер. 46; 20. 50; 11. Ос. 4; 16.

Юпитеръ, върховный-тъ богъ на языческы-тъ Гръцы и Римляны, за когото сж казвали че ся родилъ въ Критъ. Характеръ-тъ що му приписва языческо-то баснословіе е една смѣсь на всичко кое-то е нечестиво, мръсно и звѣрско между челоѣческы-тъ прѣстѣпленія. При всячко това, обаче, него го описватъ като сжщество

съ благороденъ видъ и поведеніе. Листряни-тъ зехъ Варнавъ за Юпитера. Дѣян. 14; 12, 43. 49; 35. Виж. Меркурій.

Я.

Ябълка (Евр. *танпуатъ*), Пѣсн. 2; 3, 5. 7; 8. 8; 5. Іонил. 4; 12. Всички-тъ старѣ прѣводи тълкуватъ тѣзи рѣчъ *ябълкѣ*, и сѣща-та рѣчъ по Арабски и до днесъ значи *ябълкѣ*. Но мнозина отъ новы-тъ тълкователи сѣ мыслили че друго дърво и другъ плодъ сѣ по-прилични за тѣзи мѣста. Нѣкой прѣдполагатъ че е дюля, други кансія, други портокалъ-тъ, а други сѣ мыслили че тѣзи рѣчъ значи *кипро-то дърво*. Богата-та краска, благоуханна-та миризма и хубавата вънкашность на това дърво, и въ цвѣтъ-тъ и въ плодъ-тъ, сѣ-гласуватъ ся добръ съ горни-тъ стихове. Мысли-тъ на умны хора, добръ изразени, сѣ като “златны ябълки въ сребърны пѣстроты,” т. е. като узрѣли и златенъ плодъ, въ кошнички. сребърны и красиво направены, Прит. 25; 41.

Явокъ, единъ потокъ, сега ся зове *Зерка*, втича ся въ Іорданъ на срѣдъ-пѣтъ между Тиверіадско-то езеро и Мъртво море, далечъ по тридесетъ мили отъ морето и отъ езеро-то. Тече най-на-прѣдъ по единъ възвышенъ и пустъ странъ, и приема въ себе ся единъ вѣтъхъ отъ сѣверъ и другъ отъ югъ. Последня-та вѣтва е дѣлила Аммонцы-тъ отъ Израилы-ны-тъ. Источна-та часть на Явокъ бива прѣсушена лѣтъ. Кѣмъ западъ Явокъ тече прѣзъ единъ дѣлбокъ доль. При Фануиль, дѣто Іаковъ ся бореше съ Ангелъ-тъ, потокъ-тъ ся прѣгазваше, Быт. 32; 22. Този потокъ дѣлѣше владѣнія-та на Ога отъ царство-то на Сиона, Ис. Нав. 42; 2, 5, и послѣ минуаше прѣзъ единъ странъ, която по-сетѣ ся отреди за Гадово-то племе.

Яденіе. Еврей-тъ сѣ го сѣчати за оскверненіе да ядѣтъ съ друговѣрцы, или съ челоуѣцы обрядно нечисты, както съ Самаряны-тъ, Іоан. 4; 8, мытары-тъ, Мат. 9; 11, или съ иноплеменицы, Дѣян. 10; 28, Гал. 2; 12. Задружно-то яденіе и піеніе е было знакъ на взаимно довѣріе, и единъ залогъ на постоянно пріятелство. Обряди-тъ на гостепрѣимство-то сѣ ся считали за священны; и до днешенъ день, у Арабы-тъ, обѣжанецъ-тъ е безопасенъ, ако, като го гонятъ, пристигне да стѣпи даже въ шатѣръ-тъ на единъ непріятель. Да ся наруши гостепрѣимство-то ся е считало за голѣмо прѣстѣпленіе, Псал. 41; 8.

Да “изаде” челоуѣкъ словеса-та на единъ книгъ значи да усвои ученія-та и духъ-тъ на онѣзи книгъ, Іер. 45; 16. Іез. 3; 4. Іоан. 4; 14. Отк. 10; 9. Да яде челоуѣкъ отъ Христово-то тѣло и да піе отъ Христовъ-тъ кръвъ значи да приеме Христа за Спаситель, и чрѣзъ живъ вѣрхъ да ся напои съ божественъ истинъ и съ небесенъ животъ, Іоан. 6; 32—38.

Забѣлѣжителенъ е *начинъ-тъ*, по който Еврей-тъ сѣ сѣдали да ядѣтъ. Въ най-стары-тъ врѣмена-тъ сѣ яли *сѣдишкомъ*, Быт. 43; 33. 4 Цар. 9; 22. 20; 25. Пс. 428; 3, но съ врѣме-тъ добыли обичай, подобно на Персы-тъ, Халдейцы-тъ, Римляны-тъ, и пр. на яденіе да полѣгатъ на высоки одрове около трѣпезъ-тъ, Амос. 6; 4. Картина-та тука изяснява нѣкои тъмны точки по този прѣдмѣтъ. Въ неіхъ ще забѣлѣжите че три трѣпезы сѣ наредены така щото да оставятъ едно праздно мѣсто за прислужницы-тъ. Около трѣпезы-тъ сѣ наредены, не столове, но одрове, добръ послани, и по нѣкога богато украсени, Есѣ. 4; 6. 7; 4, 7. Кой-то стояли около трѣпезъ-тъ сѣ ся облѣгвали на лѣвый-тъ ся лѣкътъ, тѣй щото сѣ могли ся денѣж-тъхъ си рѣжж да посѣгатъ. Но-зіе-тъхъ си простирали кѣмъ вън-

кашиж-тъхъ часть на одѣра, така щото бѣше лесно за грѣшникъ-тъ да приближи Іисуса и да отрые нозіе-тъ му съ космы-тъхъ си, Лук. 7; 36—50. Іоан. 12; 3. И този обичай е далъ възможность на Спаситель-тъ да приближи ученицы-тъхъ си, кога сѣдѣли около трѣпезъ-тъхъ, изотзадъ и да омые нозѣ-тъхъ имъ на пасхалнѣ-тъхъ вечерѣхъ, Іоан. 13; 5—12. Този обичай тоже изяснява какъ Іоаннъ ся былъ облѣгнѣтъ на скутъ-тъ Іисусовъ, Іоан. 13; 23, 25.

Не е извѣстно, обаче, колко врѣме и до кога този обичай на яденіе е замѣстѣлъ първобытнѣ-тъхъ источенъ обичай, който и днесъ пакъ прѣобладава въ Палестинѣ и въ околности-тъхъ ѣ.

Яденія Еврей-тъхъ сѣ имали въобще двѣ, обѣдъ и вечерѣхъ, Лук. 14; 42. Іоан. 21; 12. Обыкновенно първо-то яденіе е было леко. То е сѣ-стояло отъ мѣло, сыреніе, хлѣбъ и оwoцѣя, и ставало по разны часове прѣди пладнѣтъ. Въ първы-тъхъ врѣмена на Еврейскъ-тъхъ исторіѣхъ, главно-то яденіе, което е съотвѣт-

ствовало съ обѣдваніе-то у насъ, ся е яло по пладнѣтъ, Быт. 43; 25. 3 Цар. 20; 46, а въ по-подирни-тъхъ врѣмена по-късно, и то ся е казвало “вечерѣ.” Еврей-тъхъ сѣ имали обичай да си омыватъ рѣцѣ-тъхъ прѣди да сѣдѣтъ на трѣпезъ-тъхъ, и това ся е изисквало отъ начинъ-тъхъ по който сѣ яли. Отпослѣ Фарисей-тъхъ захванѣли да считатъ омываніе-то като знакъ на благочестіе, Мар. 7; 2, 3. Лук. 11; 38. Благочестивы-тъхъ Еврей, не само на священны пиришества, но и на домашны-тъхъ си обѣды и вечерѣхъ, имали обичай да благодарятъ Подателя на венчы-тъхъ благости, и да просятъ благословеніе-то му, 1 Цар. 9; 43. Мат. 14; 19. 45; 36. 26; 26. Лук. 9; 46. Іоан. 6; 11. 4 Тим. 4; 3. У нѣкои домове е было обичайно, като сѣдѣтъ на трѣпезъ-тъхъ, да ся прочита двадесетъ и третій-тъхъ Псаломъ. Ясгія-та имъ бывали мѣсо, сыреніе, хлѣбъ, и оwoцѣя, и ставало по разны часове прѣди пладнѣтъ. Въ първы-тъхъ врѣмена на Еврейскъ-тъхъ исторіѣхъ, главно-то яденіе, което е съотвѣт-

ДНЕСНИ СИРІЙЦИ НА ТРЪПЕЗЪ.

чета; тѣ сж затопявали деснѣ-тѣ сж рѣжж въ блюдо-то, Прит. 19; 24. Домовладыка-та е ималъ обычай да отдѣля на чужденецъ гостѣ двоенъ дѣлъ отъ ястія-та, Быт. 43; 31. 4 Цар. 4; 1. 9; 22—24, и даже да пробере онова което е най-отборно и да му го подаде съ прѣгіе-тѣ си. Вижте Рув. 2; 14 и Иоан. 13; 26. Този обычай още владе въ Истокъ. Слѣдъ яденіе, Еврей-тѣ си омывали рѣцѣ-тѣ, 4 Цар. 3; 11.

Въ първы-тѣ врѣмена на Христіанскѣ-тѣ Церквѣ много прѣнія сж ставали по въпроса за яденіе-то, а особенно за яденіе-то жертвопринесено месо на идоли-тѣ. Нѣкои ново-обърнати Христіани, убѣдени че идолѣ-тѣ не е нищо, и че различіе-то между чисти и нечисти животны ся унищожи отъ Спасителя, яли безразлично всѣкакво месо, безъ да искали да знаѣхъ жертвоприносяно ли е было месо-то което ядали, или не; и като си купували месо на тържище-то, не гледали чисто ли е или нечисто споредъ Еврей-тѣ, или было ли е принесено въ жертвѣ на идоли. Други Христіани, обаче, по-слаби, по-придирчиви, и по-малко поучени вѣрвали че яденіе-то жертвоприносяно месо е святотатственно и осквернително.

Това разногласіе между ранни-тѣ Христовы послѣдователи имаше нуждѣ да ся разрѣши чрѣзъ боговъдохновеніе, и нѣмъ срѣщамы въ нѣколко отъ посланія-та на Ап. Павла наставленія и до единѣ-тѣ и до други-тѣ. Яденіе-то не ны правито по-добри нито по-лоши прѣдъ Бога, но по-добръ е человекъ да ся въздржи отъ яденіе, нежели да яде и да съблазни брата си, Рим. 14; 20—23. 1 Кор. гл. 8. 10; 19—33. Тит. 1; 15. Това начало има едно общо приспособленіе въ подобны случаи; и добро ще бѣде ако всѣкой ся въздржа отъ всичко което може да съблазни други-тѣ.

Язва, рана, всѣко зло нанесено отъ Бога на единъ народъ за наказаніе, каквото десетѣ-тѣ языы Египетскы въ Моисеево врѣме, Исх. 9; 14. Числ. 11; 33. 16; 46. 4 Цар. 4; 8. Отк. 11; 6.

Язирѣ. Числ. 21; 32, градъ на Амореи-тѣ, въ Галаадъ; посетилъ Левитскій градъ въ Гадовото племе. Лежалъ нѣкои петнадесетъ мили на сѣверъ отъ Есевонъ, близо до единъ потокъ, Числ. 32; 1. Ис. Нав. 21; 39. 1 Лѣт. 26; 31. Іер. 48; 32.

Язовецъ. едно малко невинно животно, отъ родѣ-тѣ на мечкы-тѣ, което прѣзъ всичкѣ-тѣ зимѣ е безчувствено. То живѣе въ студены-тѣ страны, а въ Палестинѣ не ся намира. Оттова нѣкои мыслятъ за “язовечкы-тѣ кожы,” споменжты въ Исх. 25; 5. 26; 14. Іез. 16; 10, и другагѣ, които сж ся употребявали за покрываніе-то на скинїи-тѣ и за обуца, че сж были кожы-тѣ не на това животно, но на единъ видъ морско тело отъ Червено-то море. Единъ пжтникъ забѣлѣжава че той е “видѣлъ части отъ кожѣ-тѣ на единъ голѣмъ рыбѣ, убитъ на брѣгъ-тѣ, която е была единъ прѣстъ на дебелинѣ, и ся е употребявала отъ Арабы-тѣ за опинцы.” Други мыслятъ да е было едно животно отъ видѣ-тѣ на ди-

вы-тѣ козы, кожы-тѣ на които Еврей-тѣ сж земали отъ Египетъ.

Языкѣ, едно отъ най-отличительны-тѣ дарованія отъ Бога на человека, необходимо за най-высоко-то наслажденіе и за улучшеніе-то на человекѣ-тѣ въ общественный-тѣ животѣ, и което трѣба да ся цѣни и употребява достойно за Божїи-тѣ славѣ и за добро-то на человекѣство-то. Първобытний-тѣ языкѣ, или словесната способность у человекѣ-тѣ, не е едно природно наращеніе, но е едно Божїе твореніе, една Божїя дарба. Адамъ и Ева знаяхъ да ся разговарятъ помежду си и съ Създатель-тѣ си. Почти двѣ хыляды години, “по всичкѣ-тѣ земѣ бѣше единъ языкѣ, и единъ гласъ,” Быт. 11; 1. Но около сто години слѣдъ потои-тѣ, споредъ общопріето-то лѣточисленіе, Богъ чудесно размѣсилъ языкѣ-тѣ на строители-тѣ на Вавилонскыя стѣлнѣ, и като распрѣснѣлъ разноязычны-тѣ домохадѣ по земѣ-тѣ, осуе-тилъ тѣхнѣ-тѣ цѣль за да даде прѣдннѣ на свои-тѣ цѣли. Сега има хыляды языки и нарѣчія да ся говорятъ по земѣ-тѣ; и, основающе ся на това многоязычіе, безвѣрници-тѣ отхвърлятъ Библейско-то ученіе за единство-то на человекѣскый-тѣ родѣ. Доказва ся обаче, че тѣзи языки иматъ голѣмы сходства единъ съ другъ; и колкото повече сравнителна-та языкословна наука ся вдѣлбочава въ изслѣдованія-та си, толкова повече тя открѣва и увеличава доказателства-та за единство-то на всичкы-тѣ человекѣ.

На изучающы-тѣ Св. Писаніе, единъ отъ най-важны-тѣ прѣдмѣты е характеръ-тѣ и исторія-та на стары-тѣ языки, на които свята-та книга е писана. За нѣкои бѣлѣжкы, върху старо-Гръцкый-тѣ языкѣ на Новый Завѣтъ, виж. **Гръція.** Еврейскый-тѣ языкѣ, на който Ветхый-тѣ Завѣтъ е писанъ, е единъ отъ сродны-тѣ языки които

въ старо врѣме сж говорили въ Западнѣ Азіи, и които сж извѣстни подъ общо-то име *Симитическы* языки, т. е. языки на Симовы-тѣ потомцы. Който ся научи Еврейскый, запознава ся и съ други-тѣ нему сродны языки.

Симитическы-тѣ языки сж главно три: Арамїйскый-тѣ, Еврейскый-тѣ и Арабскый-тѣ. 1. Арамїйскый-тѣ, който ся говорилъ въ Сирїи, Месопотамїи и Вавилонїи, заключава Сирїйскый-тѣ и Халдейскый-тѣ, които понѣкога ся наричатъ, единъ-тѣ Западно-Арамїйскый, другы-тѣ Источно-Арамїйскый. 2. “Еврейскый-тѣ или Хаанаанскый-тѣ языкѣ, Ис. 19; 18, ся говорилъ въ Палестинѣ, и, вѣроятно, съ малкы измѣненія, въ Финикїи и Финикїйскы-тѣ поселенія, както напримѣръ, въ Картагенъ и други мѣста. Останкы-тѣ отъ Финикїйскы-тѣ нарѣчія сж малко и обезобразены, но, до колкото можемъ сѣди отъ тѣхъ, тѣзи нарѣчія сж были твърдѣ сходны съ Палестинско-то нарѣчіе. Отъ наскоро-открытый-тѣ памятники на Моавскыя царѣ Миса става извѣстно че Моавско-то нарѣчіе е было еднакво съ Палестинско-то. 3. Арабскый-тѣ, на който много прилича Егїпескый-тѣ, обема въ нынѣшнѣ-тѣ врѣмена, много нарѣчія, и ся говори въ много страны; но, до колкото намъ е извѣстно, той ся говорилъ въ старо врѣме само въ Арабіи и Егїпїи.

Тѣзи языки различатъ отъ Европескы-тѣ языки по нѣкои отличительны свойства: тѣ ся пишѣтъ всичкы-тѣ, съ исключеніе само на Егїпескый-тѣ, отъ десно на лѣво, и книги-тѣ имъ захватѣтъ отъ онзи край дѣто наши-тѣ книги свѣршатъ; азбука-та имъ, освѣнъ Егїпескѣ-тѣ, състои само отъ съгласны, надъ или подъ които ся пишѣтъ гласны точицы; тѣ иматъ нѣколко гърлены съгласны, много мжчны за произно-

сяніе отъ Европейцы; корени-тъ на языкъ-тъ сж, вобще, троебуквенни глаголи, и ся изговарятъ, споредъ разны-тъ нарѣчія, съ однѣ или повече гласны; глаголи-тъ иматъ само по двѣ врѣмена — прѣминжло и бѣдѣще; и мѣстоименія-та въ падежны-тъ измѣненія сж слѣты повечето пѣти въ истж-тъ думж съ име-то или глаголж-тъ кѣмъ които ся относятъ. Тѣзи разны нарѣчія съставятъ въ сжщность единъ языкъ, на който първоначално-то отечество е Западна Азія. Че тѣ всички-тъ сж произлѣзли отъ единъ корень е явно, но да ся опрѣдѣли кое отъ тѣхъ е прѣтърпѣло най-малко промѣненія е мжучо. Языкъ-тъ на Ноя и сына му Симъ не е различалъ значително отъ языка на Адама и всички-тъ другы допотопни чловѣцы. Симъ и Еверъ, които сж были свѣрѣмненни съ Авраама, прѣдали, както имамы довольно, причины да вѣрвамы, языкъ-тъ си на Израилево-то племе; защото не можемъ да прѣдположимъ че при языкоразмѣсваніе-то ни една вѣтва отъ чловѣческо-то семейство незадржала първобытнѣй-тъ языкъ. Не е явно че и Симви-тъ потомци сж были между строители-тъ на Вавилонскѣй-тъ стѣлпъ, Быт. 10; 8—10. Отъ сжществующи-тъ стары рѣкописы, най-старѣ-тъ сж писани на Еврейскѣй языкъ. Той цвѣтъль, безъ никакво видимо вліяніе отъ другы языцы, въ Палестинѣ, до врѣме-то на Вавилонско-то плѣненіе; но скоро постѣ това той зель да отпада, и най-сетѣ ся замѣстилъ отъ единъ видъ Еврейско-Арамѣйско нарѣчіе, такова каквото ся говорило по врѣме-то на Спасителя между Евреи-тъ. Западно-Арамѣйскѣй-тъ бѣ цвѣтъль отдавна прѣди Еврейскѣй-тъ въ истокъ и сѣверъ на Палестинѣ, но по-сетѣ бѣ ся прѣнесъ още по-къмъ западъ, и по врѣме-то когато Христіанскѣй-тъ церкви въ Сиріѣ цвѣтъхъ той

бѣ много распространенъ. Той е сега, отъ нѣколко столѣтія насамъ, токо-речи мъртавъ языкъ. И Еврейскѣй-тъ языкъ, отъ двѣ хыляды години, е мъртъвъ языкъ, освѣн между единъ малкѣ кръжъ учены мжжѣ. За Арабскѣй-тъ писменность прѣди врѣме-то на Мухаммеда намъ твърдѣ малко е извѣстно. Но послѣдователи-тъ му сж распространили языкъ-тъ на Корана по много части на свѣта. Арабскѣй-тъ языкъ е сега языкъ-тъ на Арабіѣ, Сиріѣ, Египетѣ, и до единъ голѣмъ степенъ на Палестинѣ и на сѣверны-тъ Африканскы прѣкорія; а чеге ся и разбира ся всѣду дѣто Коранъ-тъ е занесенъ въ Турціѣ, Персіѣ, Индіѣ, и Тартаріѣ.

Останки-тъ на старѣй-тъ Еврейскѣй языкъ ся съдържатъ въ Вѣтхѣй-тъ Завѣтъ и въ открыты-тъ до сега твърдѣ малко Финикійскы думы и надписы. Останки-тъ на Арамѣйскѣй-тъ ся заключаватъ въ разнообразны книги. На Халдейскѣй имамы но единъ часть отъ книги-тъ на Данила и Ездры, Дан. 2; 4 до 7; 28. Езд. 4; 8 до 6; 18, и 7; 42—26, които сж най-стары отъ всички-тъ писменны памятницы на това нарѣчіе. На Сирійскѣй имамы значително число книги и рѣкописы. Най-старѣй-тъ образецъ на този языкъ дѣто имамы ся съдържа въ *Пешито-то*, или Сирійскѣй-тъ прѣводъ на Вѣтхѣй-тъ и Новый-тъ Завѣтъ, направенъ може-бы въ първо-то столѣтіе подиръ Христа. Множество писатели сж писали на това нарѣчіе, и много отъ списанія-та имъ може още да ся съхраняватъ, но малко отъ тѣхъ сж напечатаны до сега въ Европѣ. На Арабскѣй сжществуватъ множество разнообразны рѣкописы и книги, исторически, научны и другы. Едно добро запознаваніе съ този языкъ и съ ближни-тъ му нарѣчія спомага много за право-то разбира-ніе на Вѣтхо-Завѣтны-тъ писанія.

Яловость-та ся считаше на всякѣдъ въ Истокъ за явленіе много оскѣрбително, Быт. 16; 1. 30; 1—23. 1 Цар. 1; 6, 19. Иса. 47; 9. 49; 21. Лук. 1; 25, особенно между Еврейкѣй-тъ, които помняхъ общанный-тъ Мессіѣж, Быт. 3; 15, и желаюхъ да иматъ честь-тъ да му станжъ сродницы. Силата на това желаніе ся доказва отъ извѣрѣдны-тъ и често неоправдаемы-тъ мѣрки, които Еврейкѣй-тъ понѣкога сж прѣимали за тѣжъ цѣль, Быт. 46; 2. 49; 31. 38; 44. Втор. 23; 5—10.

Янохъ, упокоеніе, Нефеалимовъ градъ въ сѣвернѣ Палестинѣ, прѣвзѣтъ отъ Ассирійскѣй-тъ царь, 1 Цар. 15; 29. Мѣстоположеніе-то му не е добръ опрѣдѣлено.

Яремъ, хомоть, иго, символъ на подчиненіе и порабоженіе, 3 Цар. 12; 4, желѣзенъ яремъ — на жестоко прѣтѣсненіе, Втор. 28; 48. Обрядный-тъ законъ е былъ хомоть, отегчително ограниченіе, Дѣян. 15; 40. Гал. 5; 4. Отхвърляніе или прѣкратеніе на иго е означавало врѣменно или неограничено освобожденіе отъ порабоженіе, Иса. 58; 6. Іер. 2; 20, и понѣкога неприпознаваніе на законнѣ власть, Іер. 5; 5. Само Богъ може да прѣмахне яремъ-тъ наложенъ намъ отъ грѣхове-тъ ни, Плач. 4; 14, но иго-то да слугувашъ Христу е благо и леко, Мат. 11; 29, 30.

Ярость, гнѣвъ. Когато говорятъ по чловѣчески библейскѣй-тъ писатели приписватъ Богу ярость, гнѣвъ, и другы подобны страсти, защото нѣкои отъ Божіи-тъ промыслителнѣ дѣла сж такыва, които чловѣкъ бы извършилъ когато е раздразненъ отъ ярость и гнѣвъ. Трѣбва обаче да внимавамы да не отдадемъ Богу чловѣчески страсти и слабости.

Ясонъ, единъ сродникъ на Ап. Павла въ Солунѣ, у когото апостолъ-тъ е былъ на гости. Лицето му и домъ-тъ му быдохъ изложени на опасность, за да за-

щитатъ Павла отъ стѣнь-тъ, 52 г. слѣдъ Р. Х, Дѣян. 17; 5—10. Петъ години по-сетѣ, Ясонъ ся види да е былъ съ Павла въ Коринѣ, Рим. 16; 21.

Ясса или Иасса, градъ на сѣверѣ въ Моавско-то царство. Тамъ на-близо Моисей порази Снона, Числ. 21; 23. Ясса бѣше въ прѣдѣлы-тъ на Рувимово-то племе и Левитскѣй градъ, Ис. Нав. 21; 36. Въ Иса. 15; 4, и Іер. 48; 21, четемъ за него че бѣше пакъ въ рѣцѣ-тъ на Моавцы-тъ.

Ястребъ, една твърдо-крыла и хыщна птица. Отъ родъ-тъ на ястребы-тъ има разны видове въ Сиріѣ. Тѣ сж ся считали за нечисти у Іудей-тъ, Лев. 11; 16, и за свѣты у Грѣцы-тъ и Египтяны-тъ. Ястреби-тъ сж хвърченіе-то си по-ясняватъ мждро-то провидѣніе на Създателъ-тъ, Іов. 39; 26.

Ящеръ, —ица отъ родъ-тъ на гадове-тъ, Лев. 11; 30. По Моисеевъ-тъ законъ ящеръ-тъ и ящерица-та сж нечисти.

Оаанахъ, Ханаанскѣй царскѣй градъ, Ис. Нав. 12; 21, въ Иссахарово-то наслѣдіе, но опрѣдѣлено за Манассіѣж, Ис. Нав. 17; 11. 21; 25. Още ся намира едно мѣсто наречено Таанжъ на южнѣ-тъ границѣ на Ізраелско-то поле и четири мили на юго-истокъ отъ Магеддонъ, който обыкновенно ся споменувалъ наедно съ Оаанахъ, Сжд. 1; 27. 5; 19. 3 Цар. 4; 12.

Оаворъ, гора въ Галилеѣж, на сѣверо-источнѣ-тъ часть на Ізраелско-то поле. Тя ся състои отъ варовитъ камыкъ, и е конусообразна и гжесто обраснжла, най-паче по сѣвернѣ-тъ си часть, съ дѣбове и другы дрѣвеса и благоуханны растенія. Тя ся възвышава 1,300 кр. надъ поле-то при подножіе-то й което е около 600 кр. надъ повърхность-тъ на Срѣдиземно море. За часъ пѣтницѣ-тъ достига

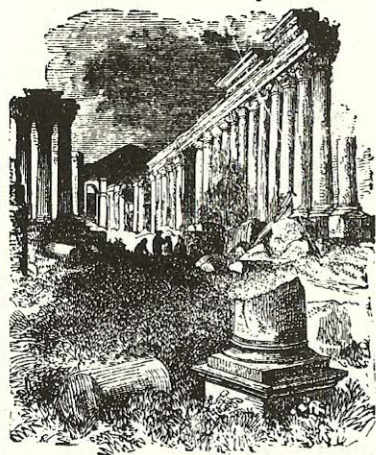
ГОРА ΘΑΒΟΡЪ ОТКЪМЪ ІЕЗРАЕЛСКО-ТО ПОЛЕ.

Върхъ-тъ ѝ по единъ лакатушнѣ пж-текѣ, които ся намира на сѣверо-западнѣ-тѣ ѝ частъ. На върхъ-тъ ѝ ся простира длъгнѣста полянкѣ, оградена съ единъ по-големъ, но не толко съ правилнѣ земѣ, около една миля околорѣтъ. Гора-та Θаворъ прѣдъставлява обширнѣ и краснѣ окрѣностъ. Виждѣ Іер. 46; 48. Общнѣ-тѣ чѣрты на тѣзи околнѣстѣ сѣмъ пакъ лѣва какъвто Назаретъ, който ся намира на западъ отъ неѣхъ, прѣстѣлява отъ высочинѣ-тѣ си. Виж. Назаретъ. Задъ издигнѣ-тѣ мѣста Срѣднѣ-земно-то море едвамъ ся сѣзира. На полянкѣ-тѣ доло, при подножѣ-то на горѣ-тѣ, извиратъ извори-тѣ на рѣкѣ-тѣ Кеонъ, и стѣрчатъ прочутѣ-тѣ въ Св. Исторіѣ села Ендоръ и Наинъ. О-свѣнъ плодовито-то Іезраелско поле и горы-тѣ Кармилъ, Гелвуде, и др. които ся издигатъ на прѣдѣлѣ-тѣ му, въ крѣгъ-тъ на зрѣніе-то ся заключавѣа и частъ отъ Галилейско-то море на сѣверо-истокъ; а пакъ къмъ сѣверъ Галилейскѣ-тѣ горы, съ градъ-тъ Сафедъ който увѣнчѣва еднѣ отъ тѣхъ, ни напомниватъ притѣ-тѣ, който, искатъ да кажѣтъ, тѣ да сѣмъ внушили, "Градъ на хѣлмъ не може ся укрѣе." Още по къмъ сѣверъ и

истокъ, снѣгоувѣнчаннѣй върхъ-ла Ермонъ открѣва видѣ-тъ на петдесетъ-тѣ мили пространство помежду имъ, Псал. 89; 41.

На върхъ-тъ на Θаворъ бѣлѣтъ расположенъ въ старо врѣме укрѣпенъ градъ, вѣроятно съ сѣмъ-то име, 1 Лѣт. 6; 77. Той сѣмъ-ществувалъ и бѣлѣтъ поставенъ подъ гарнизонъ въ врѣме-то на Христа, нѣщо което противорѣчи на прѣданіе-то че Θаворъ бѣлѣтъ мѣсто-то дѣто Христосъ ся прѣобразилъ. Развалины отъ дрѣвнѣи зидове ограждатъ върхъ-тъ; и тукъ-тамъ още ся намиратъ останки отъ тѣврдины и обиталища, едни построены прѣзъ крѣстоноснѣ-тѣ походы а други още по-отдавна. Θаворъ бѣлѣтъ на прѣдѣлѣ-тѣ Иссахаровѣ и Завулоновѣ, Іс. Нав. 19; 12, 22. Тукъ, прѣди да ся сражи съ Сисаръ, Вараково-то войнство расположи станъ-тъ си, Сѣд. 4; 6, 42, 44. По-послѣ тѣ бѣла осквернена съ идолопоклонство, Ос. 5; 1.

Θаддей. друго име на Апостола Іудѣ. Виж. Іуда II.

Θадморъ, финиково дѣрво, 3 Цар. 9; 18, градъ съграденъ отъ Соломона въ Сирійскѣ-тѣ пустынѣхъ,

на прѣдѣлѣ-тѣ на Пустынѣхъ Арабіѣхъ, къмъ Евфратъ, 2 Лѣт. 8; 4. Той бѣлѣтъ далечъ отъ всяко чело-вѣческо жилище, на единъ сазисъ верѣдъ еднѣ ужаснѣи пустынѣхъ; види ся че Соломонъ го е основалъ за да улесни търговѣ-тѣхъ съ Истокъ, като мѣсто изобилно съ водѣ, нѣщо отъ прѣ-голѣмъ важностъ въ Аравійскѣ-тѣ пустынѣхъ. Той бѣлѣтъ около сто и двадесетъ мили на сѣверо-истокъ отъ Дамаскъ, повече отъ полу-разстояніе-то между Дамаскъ и Евфратъ. Първо-то му име ся е пазило до врѣме-то на Александра, който расѣпири завоеванѣ-та си до тойзи градъ, който тогѣзъ промѣни името си на Палмира; и това име, като първо-то, значи "градъ-тъ на Финицѣ-тѣ." Въ 430 год. слѣдъ Р. Х. Θадморъ ся подчини на Римлянѣ-тѣ, и станѣ тѣхенъ союзникъ за сто и петдесетъ години. Прѣзъ трете-то столѣтіе той бѣлѣтъ сѣдѣлище-то на прочутѣ-тѣ царицѣ Зиновѣхъ, която царувала надъ околнѣ-тѣ области додѣ бѣде побѣдена и откарана плѣнница въ Римъ отъ Аврелиана. Когато Сарацинѣ-тѣ въстѣржествувахъ въ Истокъ, тѣ завладѣхъ този градъ, и възвѣрихъ старо-то му име. И до днесъ още ся нарича Θадморъ. Достоверно не ся знае кога е бѣлѣтъ разрушенъ; мысли ся, обаче, че туй ся е случило прѣзъ завоеваніе-то му отъ Сарацинѣ-тѣ.

За изгледъ-тъ му днесъ, Удъ и Давкиъ които го посѣтихъ въ 1751 год. тѣй ся изражаватъ: "На-да-ли можемъ ся въобрази нѣщо по-трогательно отъ този видъ. Толко съ многобройни Коринескѣ стѣлпове съ толкова малкѣ стѣнѣ или тѣврджъ сградѣ, прѣдставлявахъ най-романтическѣ видъ." Волней забѣлѣзва, "На мѣсто-то покрито съ тѣзи развалины, нѣмъ намирамы ту дворецъ, отъ който само дворѣ-тъ и зидове-тѣ сѣмъ останѣли; ту храмъ, на който перистилъ-тъ е полусѣборенъ; ту нѣкой портикъ,

галеріѣхъ, триумфаленъ аркъ. Ако отъ това поразително зрѣлище метнемъ очи къмъ земѣ-тѣ, намъ ся открѣва друго едно пакъ толко съ разнообразно. Дѣто и да погледнемъ, земѣ-та е порѣсена съ полузарѣты камане, съ строшенѣ архитравѣ, усакатенѣ фризѣ, обезобразенѣ релефѣ, истерѣты извай-сѣ, изрѣты гробища, и оскверненѣ съ прахъ олтари." Повече-то постройкѣ, чѣнто развалины по-горѣ описахъ, зиматъ начало-то си въ първѣ-тѣ три столѣтіѣ на Христѣанскѣ-тѣ ерѣ; когато купнища покритѣ съ прѣстѣ и трѣвѣ съдържатъ едничкѣ-тѣ въспоминанѣя за Соломоновъ-тъ Θадморъ. Градъ-тъ е бѣлѣтъ расположенъ при полѣ-тѣ на едно пусто бѣрдо хѣлмища; отворенѣ-тѣ му страны сѣмъ бѣлѣтъ отдѣленѣ отъ пустынѣхъ-тѣ сѣмъ зидѣ. Отъ начало такава е бѣло разстройство-то отъ врѣме-то, щото прѣдѣлѣ-тѣ му едвамъ можѣтъ ся различѣ.

Θалмай, I. Единъ исполнитъ, сынъ Енаковъ въ Хевронъ, Числ. 13; 22. Халевъ го испѣди съ братѣ-та му отъ Хевронъ, Іс. Нав. 13; 14. Виждѣ и Сѣд. 1; 10.

II. Гессурскѣй-тъ царъ. Давидъ ся ужени за дѣщерѣхъ му Маахъ, който станѣ майка на Авессаломѣ и Θамаръ. За да си отмѣсти зло-то сторено на сестрѣхъ си Θамаръ, Авессаломъ уби Амнона, и побѣгнѣ при дѣда си, при когото прибѣва три години, 2 Цар. 3; 3. гл. 13 и 14.

Θамаръ, финикъ, I. Една Хананка, майка на Фареса и Зарѣ.

II. Дѣщерѣ Давидова. Виж. **Θалмай.**

III. Дѣщерѣ Авессаломова, 2 Цар. 14; 27.

Θаммузъ, единъ Сирійскѣй кумиръ, който ся споменува въ Іез. 8; 14, дѣто ся казва че жени стояли да го оплакватъ. Въобще ся прѣдполага че Θаммузъ е сѣмъ-то Финикійско божество Адонисъ, и Египетско-то Озирисъ. Виснословъ

на-та смърть и възвръщаніе на Адониса, за които ся прѣдполага да сж прѣдставлявали отдалеченіе-то и връщаніе-то на слънце-то змиѣ и лѣтъ, сж ся празнували прѣз лѣтно-то слънцестояніе първо съ плачь и послѣ съ веселіи и непристойны пиршествя.

Оамна, втора жена на Исавовый-тъ сынъ Елифаза. Това име ся срѣща между имена-та на Исавовы-тъ племена, Быт. 36; 12, 22, 40. 1 Лѣт. 4; 36, 51.

Оамна, **Оамнаоъ**, или **Оамнаоа**, единъ древень Ханаанскій градъ, Быт. 38; 12—14, който, слѣдъ завоеваніе-то на Ханаанскъ-тъ земѣхъ, лежалъ на прѣдѣлы-тъ на Иудино-то и Даново-то наслѣдія, Ис. Нав. 13; 10. 19; 43. Той былъ за дълго врѣме подчиненъ на Филистимцы-тъ, и Самсенова-та жена была Оамнянка, Сжд. 14; 1—3. 2 Лѣт. 28; 48. Запустяло-то му мѣстоположеніе, днесъ именуемо Тибне, лежи три мили кѣмъ юго-западъ отъ Сораѣхъ.

Оамнаоъ-сарахъ, или **Оамнаоъ-аресъ**, Сжд. 2; 9, градъ въ Ефремовъ-тъ горѣхъ, жилище на Исуса Навина, и мѣсто-то дѣто този Евр. вождь бѣ закопанъ, Сжд. 49; 50. 24; 30. Мѣстность-та която сега ся нарича Тибне и който въобще ся прѣдполага Ис. Навинъ да бѣше избралъ, лежи на единъ неравнъ планинскъ странъ, на пѣтъ-тъ отъ Гоѣнъ за Антипатриджъ. Другы мыслятъ че Оамнаоъ-сарахъ былъ расположенъ върху мѣсто-то именуемо сега Кефъ-харисъ, което отстои деветъ мили кѣмъ югъ отъ Сихемъ.

Оанса, единъ важенъ градъ расположенъ на западный-тъ брѣгъ на рѣкѣ-тъ Евфратъ; той е былъ на сѣверо-источный-тъ край на Соломоновы-тъ владѣнія, 3 Цар. 4; 24. Понеже бродъ-тъ на Евфратъ тукъ е былъ послѣдній-тъ кѣмъ югъ, този градъ е былъ отъ голѣмъ важность за Соломона, който много е желалъ да привлѣ-

че источнѣ-тъ торговѣхъ кѣмъ Палестинѣхъ; затова и Оадморъ е былъ основанъ на пѣтъ-тъ за пустынѣхъ-тъ. Може-бы сжщій-тъ този градъ ся споменува въ 4 Цар. 13; 16, ако нѣкой и да прѣдполагать че тамъ дума-та е за другъ единъ градъ съ сжщо-то име не далечъ отъ Самаріѣхъ.

Оанфуа, I. Градъ Иудинъ, на юго-западъ отъ Хевронъ, Ис. Нав. 13; 34. Веѣъ-оанфуа, днесъ Теѣу, градъ между хѣлмови-тъ на сѣверо-западъ отъ Хевронъ, е друго едно мѣсто, Ис. Нав. 13; 53.

II. Градъ въ прѣдѣлы-тъ на Ефремово-то и Манассино-то наслѣдіе, Ис. Нав. 16; 8.

Кой отъ горни-тъ градове е градъ-тъ, чийто царъ ся споменува въ Ис. Нав. 12; 17, е неизвѣстно.

III. Потомъкъ Халеевъ, 1 Лѣт. 2; 43.

Оара, сынъ Нахоровъ, и баща на Аврама, Нахора и Аррана, Быт. 11; 24. Мѣстопребываніе-то му бѣ Уръ Халдейскій. При первъ-тъ поканъ на Авраама да ся прѣсели въ обѣтованнѣхъ-тъ земѣхъ, Оара и цѣло-то му домородство го придружихъ до Харранъ, въ Месопотаміѣхъ, около 1922 г. прѣди Р. Х. Быт. 11; 31, 32. Прѣзъ сжщъ-тъ годинѣхъ той умръ въ този градъ на двѣстѣ и петь годишенъ възраст. Св. Писаніе ясно казва, че Оара надиглъ въ идолопоклонство, или че смѣсвалъ до едно врѣме идолослуженіе-то съ клананіе-то истинному Богу, Ис. Нав. 24; 2, 44, и нѣкой си искать да кажътъ че и Авраамъ сторилъ сжщо-то нѣщо; но че послѣ Богъ, като милостивъ кѣмъ него, го убѣдилъ въ суежъ-тъ на идолослуженіе-то му, и че Авраамъ вразумилъ отъ си Оаръ.

Оаренсъ, I. Второй-тъ сынъ Іавановъ, Быт. 10; 4.

II. Тартиссоъ, древень градъ расположенъ между двѣ-тъ устія на Гвадалквиверъ, въ южнѣхъ Испаніѣхъ. Той былъ Финикіанско по-

селеніе, и най-прочутый-тъ торговскій градъ на западъ, съ който Еврей-тъ и Финикіани-тъ сж вѣртели торговѣхъ. Че Оаренсъ е лежалъ на западъ ся види отъ Быт. 40; 4, дѣто ся упоменува заедно съ Елиѣжъ, Киттимъ, и Доданимъ. Виждѣ и Пс. 72; 10. Споредъ Іез. 38; 13, той е былъ важно торговско мѣсто; споредъ Іер. 40; 9, той е изнасялъ сребро, а споредъ Іез. 27; 12. 23, сребро, желѣзо, олово (калай) и свинець (куршумъ) за Тирскы-тъ тържища. За Оаренсъ Іона влѣзе въ корабъ отъ Іоппѣхъ, Іон. 1; 3, 4. Въ Ис. 23; 1, 6, 10, този градъ ясно ся прѣдставлява като важно Финикійско прѣселеніе. Той ся упоменува между другы далечны страны въ Ис. 66; 19.

За назначеніе-то на Оарсійскы-тъ корабы, които бѣхъ построени въ Есіонъ-Гаверъ, 3 Цар. 9; 26. 22; 49. 2 Лѣт. 9; 21. 20; 36, има разны мнѣнія. Нѣкои мыслятъ че тѣзи корабы сж патували около Африкѣхъ за Испанскыя Оаренсы; другы казвать че е имало единъ Оаренсъ въ Индіѣхъ и другъ въ Испаніѣхъ; а другы прѣдполагать че "Оарсійскы корабы" значать голѣмы корабы като онѣзи, които патувахъ за Оаренсъ.

Оевда, единъ бунтовникъ Евреинъ, който отъ думы-тъ Гамалиловы (33 г. слѣдъ Р. Х.) ся видя да е былъ отъ прѣдидущее-то поколѣніе, Дѣян. 5; 36, 37, и затова не трѣба да ся смѣсва съ Оевдажъ (44 г. слѣдъ Р. Х.), който ся споменува отъ Іосифа. Слѣдъ смъртъ-тъ на Ирода Великий, много бунтове ся появили въ царство-то му.

Оевестъ, единъ Ефремскій градъ на сѣверо-истокъ отъ Сихемъ. Прѣзъ обсаджъ-тъ на този градъ Авимелехъ бѣде убитъ, Сжд. 9; 50—53. 2 Цар. 44; 21.

Оеглаоъ-Феласаръ бѣ Ассирійскій царъ, когото Ахазъ Иудинъ-тъ царъ повъка да му помогне срѣщо Сирийскы-тъ и Израилскы-тъ царѣ, 4 Цар. 16; 7—10.

Той ся отзываетъ на позывъ-тъ Ахазовъ, но зѣ отъ него тежкѣхъ данѣхъ што той го утѣсни, а го не подкрѣпи, 2 Лѣт. 28; 20, 21. Отъ Израилско-то царство Оеглаоъ-Феласаръ отвѣде въ плѣнъ жители-тъ на много градове, и настани ги въ разны мѣста изъ царство-то си. 740 год. прѣди Р. Х., 1 Лѣт. 5; 26. 4 Цар. 13; 29; тѣхъ ся испльнихъ прѣдричанія-та на пророка Исаѣхъ, Ис. 7; 17. 8; 4. Прѣдполага ся че Оеглаоъ-Феласаръ е Іаривъ, *защитникъ-тъ*, въ Ос. 5; 13. 10; 6. Той зацарува въ Ниневіѣхъ отъ 747 л. прѣди Р. Х. около 49 години, и ся наслѣди отъ сына си Салманасара.

Оекое, Іер. 6; 1, градъ въ прѣдѣлы-тъ на Иудѣхъ, днесъ разсыпанъ, положенъ върху единъ възвышенность, десетъ мили на югъ отъ Іерусалимъ. Оттукъ бѣ родомъ умната жена, която станъ дѣятелка на Іоава, 2 Цар. 14; 2, и пророкъ Амосъ, Ам. 1; 1. Прѣзъ крѣстовы-тъ походы населеніе-то му е было Христіанско. Пустыня-та Оекое, която ся споменува въ 2 Лѣт. 20; 20, е недалечъ отъ Мъртво-то море.

Оема, едно Исмаилово племе и окръжіе, въ сѣвернѣхъ-тъ часть на Пустыннѣхъ Арабіѣхъ, Быт. 23; 43. Оема ся споменува наедно съ Дедана, Ис. 21; 14. Іер. 23; 23, и ся славилъ по кербаны-тъ си, Іов. 6; 49. Още тази страна ся выка по Арабеку Оема.

Оеманъ, *1023*, градъ и окръжіе въ источный Едомъ, населенъ отъ Оемана, внукъ-тъ Исавовъ, Быт. 36; 41, 43, 42. Амос. 1; 12. Ав. 3; 3. Оеманини-тъ, Быт. 36; 34, както другы-тъ Едомяни сж ся славили по великѣхъ-тъ си мѣдрость, Іер. 49; 7, 20. Авд. ст. 8, 9. Сравни думы-тъ на Елифаза Оеманецъ-тъ, които сж написаны въ книгѣхъ-тъ на Іова.

Оеофилъ, *пріятель Божій*, единъ почтенъ человекъ комуто Евангелистъ Лука отправилъ евангеліе-то си, и Дѣянїя-та на Апостолы-тъ,

Дук. 4; 3. Дѣян. 4; 1. Види ся че той е былъ забѣлжителенъ чело-вѣкъ, живѣлъ е вѣнъ отъ Пале-стинѣ, и е оставилъ язычество-то за да пригърне Христѣанство-то.

Θεραφими. Виж. **Терафими.**

Θερса, прѣименъ, Пѣсн. 6; 4, Ха-наанскій градъ завоеванъ отъ Исуса Навина, Ис. Нав. 12; 24, кой-то градъ послѣ станъ столица на Израилскы-тъ царѣ отъ врѣме-то на Геровама до царуваніе-то на Амріа, който основа градъ-тъ Самаріѣ, който станъ столица на царство-то му, 3 Цар. 13; 21, 33, 46; 6, 23. 4 Цар. 13; 14, 16. Вѣроятно мѣстоположеніе-то му да е было дванадесетъ мили кмъ истокъ отъ Самаріѣ.

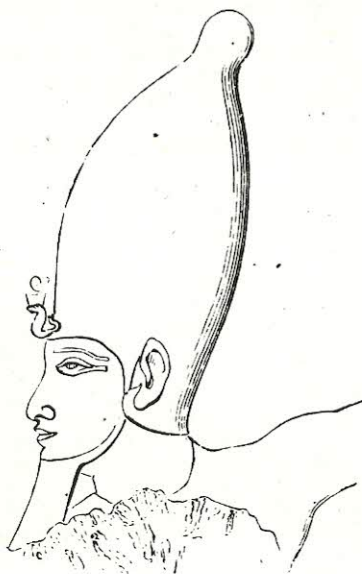
Θεσβιενъ, отъ Θεσви градъ въ наслѣдіе-то Нефеалимово, дѣто Иліа ся роди, 3 Цар. 17; 4.

Θивній, единъ безуспѣшенъ съперникъ на пѣлководца Амріа за Израилскы-тъ прѣстолъ, слѣдъ смърть-тъ на Илж, 3 Цар. 16; 21.

Θивы. Виж. **Аммонъ.**

Θидалъ, види ся да е былъ начальникъ-тъ на нѣколко племена който ся съедини съ Ходоллогомо-ра въ нашествіе-то на долъ-тъ Сидимъ, горж-тъ Сиръ, и др., но быде поразенъ отъ Авраама, Быт. 14; 1-16.

Θирака е былъ и Егѣпескый и Егѣпетскый царь. На чело на едиж храбрж войскж той ся опита да избави Езекиѣ, който бѣ нападнжтъ отъ Сеннахырима, 4 Цар. 19; 9, но прѣди прѣстиганіе-то му, Ассирійска-та войска бѣ поразена, Иса. 37; 36, 711 год. прѣди Р. Х. Види ся че той е Таракъ на Манеа, и Теархо на Страбона, третій-тъ и послѣдній-тъ царь на двадесѣтъ и петж-тъ или Егѣпескж династіѣ. Прѣдполага ся че той е Фараонъ за когото Исаѣа говори въ 30; 2, и че Иса. гл. 19 описува безнача-ліе-то, което настанжло слѣдъ ца-руваніе-то му. Θирака бѣ могуще-ственъ самодержецъ, който цару-ваше надъ Горній и Долній Егѣ-

петъ; завоеванія-та му ся про-стирахж далечъ въ Азіѣж и кмъ Гибралтаръ на западъ. Име-то и побѣды-тъ му сж забѣлжены върху древній-тъ храмъ въ Ме-динетъ-абу, въ Горній Егѣпетъ; отдѣто горне-то изображеніе е снѣто.

Θирасъ, Іаѣеовъ сынъ, който ся мысли за праотецъ на Θракіѣ-цы-тъ, Быт. 10; 2.

Θиатиръ, Лидійскый градъ, въ Малж-Азіѣж, и Македонско посе-леніе; въ старо врѣме ся нари-чалъ Пелопіа и Евиппіа, а днесъ Ак-Хисаръ. Той е былъ распо-ложенъ на Лидійскы-тъ и Мизійскы-тъ прѣдѣлы, на близо до рѣкж-тъ Ликъ, между Сардисъ и Пергамъ. Той е былъ сѣдалище-то на едиж отъ "седмъ-тъ церкви," Отк. 4; 14, 2; 18, 21. Както ся види отъ наскоро-открыты-тъ надписы въ Θиатиръ, той е былъ прочуть по искусство-то за вапсуваніе багряно; и днесъ още испраща за Смирнж, шестде-сетъ мили на юго-западъ, голѣмо

количество червено платно, Дѣян. 16; 14.

Θοгарма. Іаѣеовъ потомъкъ, Быт. 10; 3, който ся прѣдполага да е далъ име-то си на странж-тъ който послѣ ся нарече Армения, Іез. 38; 6. Θοгарма е была прочута по коніе-тъ и мѣскы-тъ (катъры-тъ) си; людіе-тъ ѣ, като нынѣшни-тъ Арменцы, сж были трудолю-бивъ, миролюбивъ, и търговскый народъ, Іез. 27; 14.

Θой. Емаескый царь въ Сиріѣж, който прати сына си при Давида за да го сърадва за побѣды-тъ му надъ Ададезера, царь-тъ на Совж, 2 Цар. 8; 9—11. 4 Лѣт. 18; 9.

Θола. 1. най-голѣмый-тъ сынъ Песахаровъ, и праотецъ-тъ на Θоловцы-тъ, Быт. 46; 13. Числ. 26; 23.

Н. Фуевъ сынъ отъ племе-то Песахарово, и Израилскы сждіа, въ Самаръ въ горж-тъ Ефремъ за двадесетъ и три години подиръ смърть-тъ Авимелеховж, Сжд. 40; 1, 2.

Θома. апостолъ-тъ, Мат. 10; 3, който въ Іоан. 20; 24, ся нарича Близнаецъ. Вѣроятно е да е былъ, като други-тъ апостолы, Галилея-нинъ; но мѣсторожденіе-то му, и

обстоятелства-та подъ които е былъ призванъ за апостолъ, не ся знаѣжтъ, Лук. 6; 43—45. Той е былъ челоуѣкъ искренно прѣда-денъ Христу, който съ готовность е дѣйствувалъ по свои убѣжденія и подъ влияніе-то на вжтрешны-тъ си побужденія, понеже за първъ пжтъ, когато му ся извѣсти за въскръсеніе-то Христово, той го неповѣрва, Іоан. 11; 16. 20; 23. Нѣ-кои отци ни казватъ че той пропо-вѣдвалъ въ Индіѣж; а други — въ Хусъ, при Каспійско-то море.

Въ Индіѣж ся намиратъ нѣкои Христѣани, които носятъ име-то Св. Θомовци, защото, тѣ приказ-ватъ, този апостолъ проповѣдвалъ тамъ евангеліе-то.

Θуваль, Іаѣеовъ сынъ, Быт. 10; 2, който ся прѣдполага да е прародитель-тъ на Тиварины-тъ, които населявахж сѣверо-источнж-тъ часть на Малж-Азіѣж. Тѣ бѣхж войнскый народъ, и търгувахж съ робіе и мѣдны ссждове по Тир-скы-тъ тържища, Иса. 66; 19. Іез. 27; 13. 32; 26. 38; 2. 39; 4.

Θуваль-Каннъ, Ламеховъ и Селлинъ сынъ, изобрѣтатель-тъ на ковачество-то, Быт. 4; 22.

Θумминъ. Виж. **Уримъ.**

ЛѢТОЧИСЛИТЕЛЬНЫЙ ПОКАЗАТЕЛЬ

на

БИБЛИИ-ТЖ. *

ПЕРІОДЪ I.

Отъ Сътвореніе-то на свѣтъ-тъ до Потопъ-тъ, 1656 години.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
4004.	Сътвореніе-то, ...	Быт. 1. 2; 4—7.
	Освященіе на Сѣботѣ-тъ, ...	Быт. 2; 4—3.
	Създаніе-то на Адама и Евѣ, вкрат- цѣ описано въ гл. 1, ...	Быт. 2; 8—25.
	Грѣхопаденіе-то, ...	Быт. 3; 4—13.
	Перво общаніе за Спаситель; испъ- жданіе-то отъ Едемскѣ-тъ гра- динѣ, ...	Быт. 3; 14—24.
4003—2. 3875.	Рожденіе на Каина и Авеля, ...	Быт. 4; 1, 2.
	Най-перво споменѣта жертва; Аве- лева-та жертва приета, ...	Быт. 4; 3—7.
	Каиново-то прѣстѣпленіе, и про- клятія, ...	Быт. 4; 8—15.
3875—3504.	Каинѣ гради Енохъ; потомци-тъ му; Ламехово-то словце, и др.	Быт. 4; 16—24.
3874.	Рожденіе на Сино, ...	Быт. 4; 25.
3769.	Рожденіе на Еноса; свѣтъ-тъ ся раз- лича отъ церквѣ-тъ, ...	Быт. 4; 26.
	Родословіе отъ Адама до Ноя; родъ- тъ на Мессіѣ, ...	Быт. гл. 5.
3074. 2468.	Адамъ умира на възраст 930 год. Нечестивость-та на свѣтъ-тъ; Богъ ся рѣшава да го истрѣби, слѣдъ 420 годишно отлаганіе. Ное про-	Быт. 5; 5.

*) Годнимъ-тъ, които тукъ показватъ вѣмѣ-то на събитія-та отъ Сътвореніе-то на свѣтъ-тъ до Исходъ-тъ на Израиляны-тъ изъ Египетъ, сѣ прісты отъ повечето Европейскы чисатели, и сѣ основаны върху Еврейскій-тъ текстъ на книгѣ-тъ Бытіе. Споредъ прѣводъ-тъ на Седмдесетъ-тъ вѣ-
ис-то сѣ по-дълго, т. е. отъ Сътвореніе-то до Потопъ-тъ сѣ 2256 години вмѣсто 1656, и отъ По-
топъ-тъ до Исходъ-тъ на Израиляны-тъ изъ Египетъ сѣ 1507 вмѣсто 857. Отъ Исходъ-тъ натагнъ
разлики-тъ сѣ сравнително незначителны. Тѣй вѣмѣ-то отъ Сътвореніе-то на свѣтъ-тъ до Рождество
Христово (четыри години прѣди общопріетѣ-тъ ерѣ), споредъ данни-тъ отъ Еврейскій-тъ текстъ сѣ
точно 4000 години, а споредъ данни-тъ отъ прѣводъ-тъ на Седмдесетъ-тъ сѣ 5107 години.

ПЕРІОДЪ I.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
2348.	повѣдва, 2 Пет. 2; 3; завѣтъ подновенъ съ него; той прави ковчегъ, както Богъ му заповѣда, . . .	Быт. гл. 6.
	Пое влиза въ ковчегъ-тъ; потопись-тъ, отъ създаване міра 1636, ...	Быт. гл. 7.

ПЕРІОДЪ II.

Отъ Потопъ-то до Исходъ-то изъ Египетъ, 857 години.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
2347.	Вода-та спада, Ное излиза изъ ковчегъ-тъ, ...	Быт. гл. 8.
	Богъ подновява завѣтъ-тъ си съ Ноемъ, Ное и сынове-тъ му; той предрича за тѣхъ, ...	Быт. 9; 1—17.
2233.	Вавилонъ; смѣшеніе на языцы-тъ; разсѣяніе на народы-тъ, ...	Быт. 9; 18—27.
	Родословія на Ноевы-тъ сынове; Пимродъ основава Вавилонско-то или Ассирійско-то царство, ...	Быт. 11; 1—9.
	Родословіе отъ Сима до Фаръ: родъ-тъ на Мессій, ...	Быт. гл. 10.
1908.	Смѣръть Ноева, ...	Быт. 11; 10—28.
1996.	Рождѣніе на Авраама въ Урѣ Халдейскій, ...	Быт. 9; 28, 29.
	Авраамъ ся оженва за Саръ; излиза изъ Урѣ и идолопоклонническы-тъ си родинны, Ис. Нав. 24; 2, . . .	Быт. 11; 26.
1922.	Фара, Лотъ, и Сара; смѣръть Фарина въ Харранъ, ...	Быт. 11; 27—32.
1921.	Авраамъ излиза изъ Харранъ, по заповѣдь Божію, съ Саръ и Лота, и отива въ Ханаанъ, ...	Виж. Дѣян. 7; 2—4.
	Готѣмы благословіи му ся общавать, ...	Быт. 12; 1—9.
1920.	Отива въ Египетъ; употребява измамъ, ...	Быт. 12; 10—20.
1918.	Връща ся въ Ханаанъ; Лотъ въ Содомъ, ...	Быт. 12; 1—9.
1917.	Общанія ся подновяватъ; Авраамъ отива въ Мамврий, (Хевронъ), . . .	Виж. Дѣян. 3; 23.
1913.	Нашествіе Ходоллогоморово; Лотъ	Рим. гл. 4.
		Гал. 3; 16.

ПЕРІОДЪ II.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1912.	ся плѣнява и освобождая; Мелхиседекъ благослава Авраама, ...	Быт. гл. 14.
1910.	Завѣтъ на Бога съ Авраама, ...	Быт. гл. 15.
1897.	Агаръ; рождѣніе на Исмаила, ...	Быт. гл. 16.
	Завѣтъ ся подновява; имена ся промѣняватъ; обрѣзаніе, ...	Быт. гл. 17.
	Авраамъ гощава ангелы, отъ които единъ-тъ е Ангелъ-тъ на Завѣта; Содомъ; Лотова-та жена; Лотово крѣвосмѣшеніе, ...	Быт. гл. 18. 19.
1896.	Авраамъ излиза изъ Хевронъ; употребява измамъ съ Авимелеха въ Гераръ, ...	Быт. гл. 20.
	Рождѣніе на Моавъ и Бенъ-Аммі, . .	Быт. 19; 37, 38.
	Рождѣніе на Исаака; Исмаиль ся испраща; завѣтъ съ Авимелеха, . . .	Быт. 21; 1—34.
1859.	Испытаніе на Авраамовъ-тъ вѣръ, . .	Быт. 22; 1—19.
	Смѣръть и погребеніе на Саръ, . . .	Быт. гл. 23.
1856.	Изброеніе на Нахоровъ-тъ челядь, Авраамъ испраща рабъ-тъ си въ Харранъ; Лаванъ го прима; женитба Исакова, ...	Быт. 22; 20—24.
1850.	Авраамъ ся оженва за Хеттуръ; дѣцата му отъ неѣхъ, ...	Быт. гл. 24.
1836.	Рождѣніе-то на Исава и Иакова; характеръ-тъ имъ, ...	Быт. 25; 1—6.
1821.	Авраамъ умира; Исаакъ и Исмаиль го погребаватъ въ нещеръ-тъ Махпеллахъ, ...	Быт. 25; 19—28.
1804.	Исавъ продава шрвородство-то си на Иакова, ...	Быт. 25; 7—11.
	Богъ потвърждава завѣтъ-тъ си съ Исаака въ Гераръ, ...	Быт. 25; 29—34.
	Исаакъ ся присторва; договоръ съ Авимелеха, ...	Быт. 26; 1—5.
1796.	Исавъ ся оженва за двѣ Хеттеянки, . .	Быт. 26; 6—33.
1773.	Смѣръть Исмаилова; потомци негови, . .	Быт. 26; 34, 35.
1760.	Иаковъ прима бащино-то си благословеніе, и побѣтва отъ Исава, . .	Быт. 25; 12—18.
	Иаковово видѣніе въ Лузъ; общанія-та на него продължаватъ; пристоеіе-то му у вуйка си Лавана, . .	Быт. 27. 28; 1—5.
	Исавъ ся оженва за единъ Исмаиловъ дѣщеръ, ...	Быт. 28; 10—22.
1753.	Иаковъ ся оженва за Лію и Рахиль, . .	Быт. 28; 1—14.
1752—1745.	Иакововы-тъ чада: Рувимъ, Симеонъ, Левій, и Иуда, отъ Лію; Данъ и Нефалимъ отъ Валъ, Рахилинъ-тъ рабынъ; Гадъ и Асиръ, отъ	Быт. 28; 6—9.
		Быт. 29; 15—30.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
	Зелѣжъ, Липпжъ-тжъ рабынѣжъ; Ис- сахаръ, Завулонъ, и Дина, отъ Липпжъ; Иосифъ отъ Рахыль, ...	Быт. 29; 31—35. 30; 1—24.
1745.	Иаковъ-тжъ договоръ съ Лавана; той ся разбогатѣва, ...	Быт. 30; 25—43.
1739.	Иаковъ като ся завръща въ Ханаанъ, гони ся отъ Лавана; сговоръ-тжъ между двамъ-та, ...	Быт. гл. 31.
	Иаково-то видѣніе въ Маханаймъ; той ся бори съ единъ ангелъ въ Фаузилъ; примирява ся съ Исава, и установява ся въ Сокхоетъ, ...	Быт. 32; 33; 1—17. Быт. 33; 18—20.
1736.	Иаковъ отива въ Салимъ, ...	Быт. 33; 18—20.
1732.	Рожденіе-то на сынове-тѣ на Іуджъ, Дина ся обезчестява отъ Сихема; Си- меонъ и Левій убивать Сихемцы-тѣ, Иаковъ ся прѣселва въ Веенлъ; очи- стюва домъ-тѣ си отъ идолы; объ- щанія-та къмъ него ся подновя- вать; име-то му ся промѣнява на Израиль, ...	Быт. 38; 1—5. Быт. гл. 34. Быт. 35; 1—15.
	Рахыль умира при рожденіе-то на Веніамина, ...	Быт. 35; 16—20.
1729.	Рувимъ съгрѣшава; Иаковъ живѣе при бащѣ си Исаака, ...	Быт. 35; 21—27.
	Исавови-тѣ потомци, ...	Быт. гл. 36.
1728.	Два-та Иосифовы сына; зависть-та на братія-та му къмъ него; Иосифъ ся продава на Исмаиляны и на Пе- тефрія въ Египетъ, ...	Быт. гл. 37.
1726.	Господь убива Пра и Авнана; крѣво- смѣшеніе на Іуджъ и Фамаръ; Фа- ресъ, прародитель Мессіевъ, ся ра- жда, ...	Быт. 38; 6—30.
1719.	Иосифъ произвѣденъ въ Египетъ, ис- кушаванъ, набѣденъ, и заперѣнъ, ...	Быт. гл. 39.
1718.	Фараоновъ-тѣ виночерпецъ и хлѣ- баръ ся заперать; Иосифъ тълкува сѣнища-та имъ, ...	Быт. гл. 40.
1716.	Исаакъ умира въ Мамврій, ...	Быт. 35; 28, 29.
1715.	Иосифъ тълкува Фараоновы-тѣ сѣни- ща; повышеніе-то му на чинъ Ви- зирскыи, ...	Быт. 41; 1—19.
1712, 1711.	Рожденіе-то на два-та Иосифовы сына, Манассія и Ефрема, ...	Быт. 41; 50—52.
1708.	Начало-то на семь-тѣ гладны години, Десеть-тѣ Иосифови братія идѣтъ да си купать жито; Симеонъ ся за- държа залогъ отъ Иосифа, ...	Быт. 41; 53—57. Быт. гл. 42.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1706.	Тѣ пакъ идѣтъ да купать жито; Ио- сифъ имъ ся исказва; и праща за бащѣ си, ...	Быт. гл. 43—45.
	Иаковъ пристига съ всичкжъ-тжъ си челядь; населва ся въ Гесенъ; Иа- ковъ ся прѣдставя прѣдъ Фара- она, ...	Быт. 46; 8—25. 47; 1—12.
1704—1701.	Иосифъ увеличава богатство-то на царь-тѣ съ продаваніе жито, ...	Быт. 47; 13—26.
1689.	Иаковъ благославя Ефрема и Ма- нассійжъ, ...	Быт. 47; 27—31. гл. 48.
	Иаковъ извѣстява що ще ся случи на сынове-тѣ му, особенно на Іуджъ; смерть-та му, ...	Быт. гл. 49.
	Иосифъ и братія-та му погребавать бащѣ си, ...	Быт. 50; 1—13.
1635.	Иосифъ ся показва благосклоненъ къмъ братія-та си, ...	Быт. 50; 14—21.
	Иосифъ прѣдрича врьщаніе-то на бра- тія-та си въ Ханаанъ; задѣлжава гъ да възнесѣтъ кости-тѣ му тамъ; смерть-та му, ...	Быт. 50; 22—26.
1577.	Израильяни-тѣ ся умножавать; новъ царь гъ притѣснява, ...	Исх. 1; 1—21.
1573.	Фараонъ заповѣдва мжжкы-тѣ дѣца да ся хвърлятъ въ рѣкжъ-тжъ, ...	Исх. 1; 22.
1571—1532.	Рожденіе-то, излаганіе-то на онас- ность, избавленіе-то, и младина-та на Мойсея, ...	Исх. 2; 1—40.
1531.	Моисей, като убива одного Египтя- нина побѣгва въ Мадіамъ, дѣто зе- ма за женжъ Сепфоржъ, дѣщеріжъ Ра- гуилова; рожденіе-то на Герсама, Израильяни-тѣ пшккать отъ пора- боженіе-то, ...	Исх. 2; 14—22. Исх. 2; 23—25. Псал. 88.
1491.	Богъ ся являва Моисею въ пламень огненъ, отъ срѣдъ кжпінжъ-тжъ; на- значава него и брата му Аарона да изведѣтъ Израильяны-тѣ изъ Е- гипетъ, ...	Исх. 3; 1; 4—17.
	Моисей трѣгва отъ Мадіамъ; посрѣ- ща Аарона; тѣ обявлявать посла- ніе-то си, ...	Исх. 4; 18—31.
	Моисей и Ааронъ искать отпущеніе- то на Израильяны-тѣ; Фараонъ от- рича, ...	Исх. гл. 5.
	Богъ подъ име-то Іеова, подновява общаніе-то си, ...	Исх. 6; 1—13.
	Потомци-тѣ на Рувима, Симеона, и	

ПЕРИОДЪ II.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1491.	Левія, отъ когото Моисей и Ааронъ происходятъ, ...	Исх. 6; 14—27.
	Моисей и Ааронъ повторомъ ся прашать; тѣ подтверждать съ чудо посланіе-то си; магесници-тѣ ги подражавать, ...	Исх. 6; 28—30. 7; 1—13.
	Фараонъ нерачи да пустне Израилы-тѣ; осмь язвы, ...	Исх. 7; 14—25. 8, 9, 10; 1—20.
	Пасха-та ся установява, ...	Исх. 12; 1—20.
	Девета-та язва, тридневна тьминна, На Израилы-тѣ ся заповѣда да поискать злато отъ Египтяны-тѣ; Фараонъ ся заплашва съ смѣртъ на пьрвородны-тѣ, ...	Исх. 10; 21—27. Исх. 11; 4—8. 10; 28, 29. 11; 9, 10.
	Иденіе-то на Пасхѣ-тѣ, въ сѣщій-тѣ день на мѣсецъ-тѣ, въ който Христосъ ся пожьртвова заради насъ; пораженіе-то на пьрвородны-тѣ, ...	Исх. 12; 21—30.
	Исходъ-тѣ на Израилъ изъ Египетъ, ...	Исх. 12; 31—36. и 40—42.

ПЕРИОДЪ III.

Отъ Исхода-тѣ до основаніе-то на царство-то, 396 години.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1491.	Пьрво пѣтуваніе Израилево, отъ Рамесей въ Сокхоѣ. Господъ заповѣда Моисею да посвяти Богу всяко пьрвородно. Иосифови-тѣ кости ся прѣмѣстовать, ...	Исх. 12; 37—39. 43—51. 13; 1—19. Числ. 33; 1—5.
	Второ пѣтуваніе за Еѣмъ. Израилы-тѣ ся оправить по пѣть-тѣ съ облаченъ и огнень стѣль, ...	Исх. 13; 20—22. Числ. 33; 6.
	Трете-то пѣтуваніе Израилево къмъ Піаироѣ. Фараонъ ги прѣстѣдва, ...	Исх. 14; 1—9. Числ. 33; 7.
	Четверто-то пѣтуваніе. Прѣминуваніе прѣзь Червено-то море. Виждь I Кор. 10; 1, 2. Пораженіе-то на Фараоново-то войнство. Пѣсьнъ Моисева. Мерра. Горчи-ва-та вода става сладка, ...	Исх. 14; 10. 15; 26. Числ. 33; 8.
	Пето пѣтуваніе. Елимъ, ...	Исх. 15; 27. Числ. 33; 9.

ПЕРИОДЪ III.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1491.	Шесто пѣтуваніе. Червено-то море, Седмо пѣтуваніе въ пустыни-тѣхъ Синѣ. Людіе-тѣ роштайтъ за хлѣбъ. Преперицы и манна. Прѣдписанія върху маниж-тѣ. Виждь Іоан. 6; 31, 49. Отк. 2; 17, ...	Числ. 33; 40. Исх. 16; 1—36. Числ. 33; 41.
	Осмо пѣтуваніе. Дофка, ...	Числ. 33; 42.
	Девето пѣтуваніе; Елусъ, ...	Числ. 33; 43.
	Десето пѣтуваніе; Рафидинъ. Вода излиза изъ канарж-тѣхъ въ Хоривъ, I Кор. 10; 4. Исусъ Навинъ разбива Амалика, а Моисей ся моли, ...	Исх. 17; 1—16. Числ. 33; 44.
	Единадесето пѣтуваніе въ Синай-скѣ-тѣхъ пустыни. Приготовленіе за пріеманіе на законъ-тѣ, ...	Исх. 19; 1—25. Числ. 33; 45.
	Нравственный-тѣ законъ ся дава. Разни закони, особенно сѣдебни. Ангелъ ся провозжда за ржководитѣль на Израилы-тѣ, ...	Исх. гл. 20—23.
	Людіе-тѣ ся обѣщавать че ще бѣдѣтъ послушни; крѣвь-та на завѣтъ-тѣ ся порѣсва потѣхъ. Моисей и други виждатъ славѣ-тѣхъ Божіихъ. Моисей остава на горѣ-тѣхъ четиридесеть дни и четиридесеть ноци, ...	Исх. гл. 24.
	Обрядный-тѣ законъ ся дава. Скъніята и сѣдове-тѣ ѣ, священници-тѣ и одежды-тѣ имъ, и т. н. Сѣбота-та повторомъ ся повѣлява да ся пазі. Дневно-то жьртвоприношеніе и каденіе, Рим. 8; 3. Отк. 8; 3, 4. Плочи-тѣ на законъ-тѣ ся даватъ Моисею, ...	Исх. гл. 25—31.
	Идолослуженіе-то на излѣно-то теле; строшеніе-то на плочи-тѣхъ; людіе-тѣ ся наказвать; скъніята ся вдига отъ станъ-тѣ. Моисей ходатайствува за людіе-тѣ, и проси да види славѣ-тѣхъ Божіихъ, ...	Исх. гл. 32, 33.
	Плочи-тѣ ся възобновлявать; име-то Господне ся прогласява; Богъ правизавѣтъ съ Израилъ. Моисей стои на горѣ-тѣхъ четиридесеть дни и четиридесеть ноци; лице-то му грѣе, ...	Исх. гл. 34.

1490.

Моисею ся заповѣда да постави скы-

ПРѢДИ Р. X.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1490.	ниіж-тѣ, и да іж помаже, и да о- святити Аарона и сынове-тѣ му, Іоан. 4; 14. 2; 19—21. Кол. 2; 9.	Исх. 40; 4—16.
	Скынія-та ся поставя. Слава-та Го- сподня іж испълнюва. Израилѣни- тѣ ся оправятъ отъ облакъ-тѣ, . . .	Исх. 40; 17—38.
	Закони върху разны жертвоприно- шенія и приносы, ...	Лев. гл. 1—7.
	Посвященіе-то на Аарона и сынове- тѣ му за священники, ...	Лев. гл. 8.
	Приношенія Аароновы. Огнь пояжда приношеніе-то, ...	Лев. гл. 9.
	Приноси-тѣ на князове-тѣ пріети, . .	Числ. гл. 7.
	Огнь пояжда Надава и Авіуда, . . .	Лев. гл. 10.
	Великій-тѣ день на умилостивле- ніе и отпускаемый-тѣ ярецъ, . . .	Лев. 16. Виждѣ Евр. 5; 1. гл. 9.
	Пасха-та второй пѣть ся празднува. На нѣкои ся позволява да іж пра- вятъ на второй-тѣ мѣсець, ...	Числ. 9; 1—14.
	Закони върху ястія и очищенія, . .	Лев. гл. 11—15.
	Разни закони, нравственни, обряди, и сѣдебни, ...	Лев. гл. 17—22.
	Саломіонъ-тѣ сынъ ся убива съ камъни за хуленіе, ...	Лев. 24; 10—16.
	Законъ върху праздниці, и пр., . . .	Лев. 23. 24.
	Пророческы обѣщанія и заплашванія, Закони върху оброчанія, посвѣщенія и десетъцы, ...	Лев. 26. Лев. 27.
	Пчисленіе-то на племена-та; редъ-тѣ имѣ, ...	Числ. 4. 2.
	Левити-тѣ ся назначаватъ на служ- бѣ въ скыніи-тѣхъ намѣсто перво- родны-тѣхъ; длѣжности-тѣ имѣ, . .	Числ. 3. 4.
	Установленіе-то на разны обряды. Законъ-тѣ на Назирейство-то. На- чинъ-тѣ на благословеніе-то, . . .	Числ. 5. 6.
	Посвященіе-то на Левиты-тѣ, въз- растъ-тѣ и врѣме-то на слугува- ніе-то имѣ, ...	Числ. 8.
	Употрѣбленіе на сребърны-тѣ трѣбы, Начинъ-тѣ по който облакъ-тѣ во- деше людѣ-тѣ, ...	Числ. 40; 4—40. Числ. 9; 15—23.
	Присиганіе-то на Іовора съ Моисее- въ-тѣхъ женъ и сынове-тѣ ѣ. Той свѣтѣва Моисея да постави сѣдѣи да му помагатъ, ...	Исх. 18; 4—26.
	Дванадесето пѣтуваніе Израилево. Пустиня-та Фаранъ. Редъ-тѣ на племена-та въ пѣтуваніе-то имѣ,	Числ. 40; 41, 42; 28. Виж. 33; 46.

ПРѢДИ Р. X.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1490.	Моисей моли Овава да придружи Израиля. Іоворъ ся връща въ Ма- діамъ, ...	Числ. 10; 29—32. Исх. 18; 27.
	Начинъ-тѣ на благословеніе-то при- диганіе-то и спираніе-то на ков- чегъ-тѣ, ...	Числ. 10; 33—36.
	Запаленіе-то въ Таверж. Людѣ-тѣ роптаѣтъ за месо; Моисей ся о- плакува отъ тежкѣ-тѣхъ си длѣж- ность; седмдесятъ старейшинъ ся назначаватъ за да му помагатъ като свѣтѣнны; преперицы гнѣв- но ся испращатъ, ...	Числ. 11; 4—34.
	Тринадесето пѣтуваніе Израилево. Асироеъ. Маріамъ става прока- жена, ...	Числ. 11; 35. (33; 47). 42; 45.
	Четыринадесето пѣтуваніе въ пу- стыни-тѣхъ Фаранъ. Свѣдѣтели ся испрождатъ да изгѣдѣтъ обѣтованіи-тѣхъ земѣ; десетина отъ тѣхъ доносятъ лошѣ отвѣтъ; Халевъ и Іисусъ Навинъ оста- ятъ върни, ...	Числ. 12; 46. гл. 13.
	Израиль роптае при отвѣтъ-тѣхъ на свѣдѣтели-тѣхъ; Богъ заплашва; Моисей ходатайствува; Израиль- ни-тѣ ся осаждаютъ на четыри- десетъ годишно странствованіе, .	Числ. 14; 4—39. Псал. 90.
	Людѣ-тѣ, като отиватъ противъ во- лѣ-тѣхъ Божіи, ся поражаватъ, .	Числ. 14; 40—45.
	Законъ върху приношенія; наруши- тель-тѣ на сѣботѣ-тѣхъ ся убива съ каменіе, ...	Числ. 15.
	Корей и др. вѣставатъ; землетръсеніе, огнь и язва ся налагаютъ. Первосвя- щенство-то Аароново ся доказва съ процвѣтеніе-то на жезлъ-тѣхъ му.	Числ. 16. 47.
	Работа-та и приходъ-тѣ на священ- ники-тѣхъ и Левиты-тѣхъ, ...	Числ. 18.
	Очистителна-та вода; какъ ся прави и употрѣблява, ...	Числ. 19.
1490—1452.	Слѣдующы-тѣ седмнадесетъ пѣтува- нія отъ 15-то до 31-то на Изра- илѣны-тѣхъ заключаватъ около три- десетъ и осмъ годишно-то имѣ странствованіе по разны мѣста изъ пустыни-тѣхъ, ...	Числ. 33; 49—35.
1452.	Тридесетъ и второ пѣтуваніе Изра- илево, Кадисъ. Смъртъ Маріамина,	Числ. 20; 1. 36; 36.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1432.	Людіе-тѣ мѣмрять за водѣ; Моисей и Ааронъ като прѣстѣпихъ, Богъ имъ обажда че нѣма да влѣзѣтъ въ Ханаанъ, ...	Числ. 20; 2—13.
	Едомъ отрича на Израилѣны-тѣ да прѣмнижѣ прѣзъ земѣж-тѣ му.	Числ. 20; 14—21.
	Тридесетъ и трете пѣтуваніе Израилево. Гора-та Оръ. Ааронъ ся поминува. Хананей напада Израилѣ, но ся поражава, ...	Числ. 20; 22 до 24; 3. 33; 37—40.
	Тридесетъ и четвѣрто пѣтуваніе. Салмона. Людіе-тѣ ропѣяжѣ; горителны змѣи налѣтъяватъ; мѣднѣ-та змѣя ся въсправя на върлижъ, ...	(Виж. Іоан. 3; 14). Числ. 21; 4—9. (33; 41).
	Тридесетъ и шето, тридесетъ и шесто и тридесетъ и седмо пѣтуваніе. Финонъ, Овоѣ, Іе-аваримъ, ...	Числ. 21; 10, 11. 33; 42—44.
	Тридесетъ и осмо пѣтуваніе. Девонъ-гадъ, ...	Числ. 33; 45.
	Израилѣци-тѣ ся спираѣтъ на Заредъ, Арнонъ, и Виръ, ...	Числ. 21; 42—48.
	Синонъ Амореѣцѣ-тѣ ги не пуца да прѣмнижѣ прѣзъ прѣдѣлы-тѣ му; пораженъ отъ Израилѣ, ...	Числ. 21; 21—32.
	Огъ, Васацкый-тѣ царъ, ги напада; но ся поражава отъ тѣхъ, ...	Числ. 21; 33—35.
	Тридесетъ и девето пѣтуваніе. Алмонъ-дивлаѣимъ, ...	Числ. 33; 46.
	Четыридесето пѣтуваніе. Аваримъ, ...	Числ. 21; 48—20. 33; 47.
	Четыридесетъ и първо пѣтуваніе. Моавовы-тѣ полета при Іорданъ. Случка-та съ Балаама и Балака, Лук. 1; 78. Отк. 22; 16. 1 Кор. 15; 25.	Числ. 22; 1—41. 33; 48. 23; 24.
	Четыридесетъ и второ пѣтуваніе; идолослуженіе-то на Ваал-фегора; ревниость Финеесова, ...	Числ. 25; 1—48. (33; 49).
	Трете прѣброшеніе на людіе-тѣ, ...	Числ. 26.
	Дѣщери-тѣ Салмадовы; закони по наследство-то, ...	Числ. 27; 1—41. 36.
	Закони върху приношеніа-та, обрѣчанія-та и др., ...	Числ. гл. 28—30.
1431.	Сѣчь-тѣ въ Мадіамъ; убиваніе-то на Балаама, ...	Числ. 31.
	Рувимово-то, Гадово-то и половина-та отъ Манассіино-то племе получаваѣтъ земѣж на истокъ отъ Іорданъ, ...	Числ. 32.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1431.	Повелѣнія кѣмъ Израилѣны-тѣ при влизаніе-то имъ въ Ханаанъ; описаніе на прѣдѣлы-тѣ на обѣтованѣж-тѣ земѣж; четыридесетъ и осмъ града за Левиты-тѣ, отъ които шестъ да бѣдѣтъ прибѣжищны градове; закони за убійство, ...	Числ. 33; 50—56. 34. 35.
	Моисей прави обзоръ върху исторіѣж-тѣ на Израилѣны-тѣ съ прибавленіе нѣкои новы подробности, ...	Втор. 4—4.
	Повтореніе на нравственны-тѣ за-конъ, съ силны увѣщанія кѣмъ людіе-тѣ, ...	Втор. 5—9. 10; 4—5, 10—22. 44.
	Повтореніе на обрядный-тѣ законъ, и постановленіе противъ идолослуженіе-то и пр., ...	Втор. 12—16. 17; 1.
	Повтореніе и истълкуваніе на сѣдебный-тѣ законъ. Пророчаніе за Христа, пророкъ-тѣ когото трѣба да чуѣжѣ, ...	Втор. 17; 2—20, 18—26.
	Моисей заповѣдва на Израилѣ да напишѣжѣ, слѣдъ влизаніе-то си въ Ханаанъ, законъ-тѣ на каменіе, и да изречѣжѣ благословія-тѣ и прокльѣтія-та му на горы-тѣ Гаризинъ и Геваль, ...	Втор. 27.
	Пророческы обѣщанія и кльѣтвы, ...	Втор. 28.
	Заключително въззваніе кѣмъ Израилѣны-тѣ, ...	Втор. 29. 30.
	Іисусъ Навинъ ся опрѣдѣля за прѣемникъ Моисеевъ, ...	Числ. 27; 12—23.
	Моисей насърдчава людіе-тѣ и Іисуса Навина; повѣрѣва на священницы-тѣ да четѣжѣ публично законъ-тѣ всякъ седмъ годинъ, ...	Втор. 31; 4—13.
	Божія порѣчка кѣмъ Іисуса Навина. Мойсей паписва пѣснь на свидѣтелство; допълнява законъ-тѣ, и прѣдава го на Левиты-тѣ, и прѣдърича прѣслушаніе-то Израилево, ...	Втор. 31; 14—29.
	Моисей изговарѣ пѣснь-тѣ си, и увѣщава Израилѣ да отправѣжѣ кѣмъ неѣж сѣрдца-та си, ...	Втор. 31; 30. 32; 4—47.
	Моисей възлиза горѣж-тѣ Нево за да види Ханаанскѣж-тѣ земѣж, и да умре, ...	Втор. 32; 48—52.
	Моисей пророческы благослава племена-та, ...	Втор. 33.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
4431.	Моисей изгльжда обѣтованіѣ-тѣ земѣ; смерть, погребеніе, и характеръ Моисеевъ, ...	Втор. 34.
	Заповѣдь Божія къ Моисею. Навина, ...	Ис. Нав. 1; 1—9.
	Провожденіе съгльдатели въ Иерихонъ; Раавъ гы пріима, ...	Ис. Нав. 2.
	Исусъ Навинъ подѣща Рувимовцы-тѣ и др. за дѣлности-тѣ имъ, Числ. 22; тѣ му ся общавать чеще го слушать. Наставленія къ Израїляны-тѣ върху прѣминуваніе-то на Іорданъ. Богъ насърдчава Исуса Навина, ...	И. Нав. 1; 10—18. 3; 1—13.
	Прѣминуваніе-то на рѣкѣ-тѣ Іорданъ; издиганіе-то на памятникъ; Ханаанцы-тѣ ся обладавать, отъ страхъ, ...	И. Нав. 3; 14—17. 4. 5; 1.
	Обрѣзаніе-то на людіе-тѣ въ Галгалъ; Пасха-та; манна-та прѣстава, ...	Ис. Нав. 3; 2—12.
	Военачальникъ-тѣ на сидж-тѣ Господнихъ ся явѣа Исусу Навину; чудесно-то прѣвзиманіе на градъ Іерихонъ; проклѣтіе вързъ оны който ся опыта да го възобнови, ...	Ис. Нав. 6; 1. 3; 13—15. 6; 2—27.
	Израїляны-тѣ ся разбивать поради съгрѣшеніе-то Аханово; Аханъ ся погубѣа, ...	Ис. Нав. 7.
	Гай ся прѣвзема съ хитрость, ...	Ис. Нав. 8; 4—29.
	Гаваонцы-тѣ сполучать съ коварство да свържатъ уговоръ съ Исуса Навина, ...	Ис. Нав. 9.
	Побѣдѣваніе-то на нѣколко царіе едины по другъ, ...	Ис. Нав. 10.
4430—4445.	Останжлы-тѣ побѣды, ...	Ис. Нав. 11.
4444.	Законъ-тѣ ся написува върху каменъ олтѣрь, Втор. 27, и прочита прѣдъ людіе-тѣ. Геваль и Гарицигъ, ...	И. Нав. 8; 30—35.
	Рувимовцы-тѣ и др. ся завръщатъ въ источнѣ-кѣ странѣ на Іорданъ; тѣ издигать за поменъ олтѣрь; Израїль ся обижда, и иска обясненія, ...	Ис. Нав. 22.
	Изброеніе-то на побѣды-тѣ, ...	Ис. Нав. 42.
	Незавоевана-та още земля, ...	Ис. Нав. 13; 1—6.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
4444.	Исусъ Навинъ раздѣля земѣ-тѣ; девѣть и половина племена пріимать дѣлове-тѣ си по жрѣбіе; Левити-тѣ не получавать земѣ, ...	Ис. Нав. 13; 7—14. 44; 4—5.
	Наслѣдіе-то Рувимово и др. на источнѣ-тѣ странѣ на Іорданъ, ...	И. Нав. 13; 15—33.
	Наслѣдіе-то Халево; Хевронъ (Кыріаѣтъ-арва), Ис. Нав. 21; 11, ...	И. Нав. 14; 6—15. 45; 43—49.
	Жрѣбіе-то Іудино, ...	И. Нав. 15; 1—12, 20—63.
	Жрѣбіе-то Ефремово и половина-та Манассево, ...	Ис. Нав. 16. 17.
	Поставленіе-то на скинѣ-тѣ въ Сило, ...	Ис. Нав. 18; 1.
	Жрѣбія-та на другы-тѣ племена; Исусъ Навиново-то наслѣдіе, ...	И. Нав. 18; 2—28. 49.
	Опрѣдѣленіе на градове-тѣ за пріѣзжаніе, ...	Ис. Нав. 20.
	Левитскы градове, ...	Ис. Нав. 21.
4427.	Приказаніе отъ Исуса Навина къ старѣйшины-тѣ на Израїля въ Сихемъ, ...	Ис. Нав. 23.
	Исусъ Навинъ ся обръща съ рѣчь къ племена-та и подновѣа за вѣтъ-тѣ, ...	И. Нав. 24; 1—28.
4426.	Смѣръть и погребеніе на Исуса Навина въ Сихемъ, ...	И. Нав. 24; 29—31.
	Погребеніе на кости-тѣ Іосифовы, и др.	И. Нав. 24; 32, 33.
	Побѣды Израїлевы по смѣръть-тѣ Исусъ Навиново, ...	Сжд. 4; 1—26.
4425.	Неподчинени отъ Израїля народи, Ангелъ Господень обличава Израїляны-тѣ за неизгонваніе-то имъ Ханаанцы-тѣ, ...	Сжд. 4; 27—36.
	Идопоклонство между Израїля, ...	Сжд. 2; 1—5.
4413.	Михей и истуканъ-тѣ му, ...	Сжд. 2; 6—13.
	Една чета Дановцы, като открадывать отъ Михея истуканъ-тѣ му, установѣа ся въ Лайш (по-сѣтиѣ, Данъ), и установѣа идопоклонство, ...	Сжд. 17.
4406.	Исторія-та на Левити-тѣ и наложницѣ-тѣ му; избиваніе-то на Веинаминовцы-тѣ въ Гавайѣ, ...	Сжд. 18.
	Плѣненіе-то на Израїляны-тѣ поради идопоклонство-то имъ, и избавленіе-то имъ отъ сждѣ-тѣ, ...	Сжд. 19. 20. 21.
4402—4394.	Осемъ годишно порабоженіе на источ-	Сжд. 2; 44—23. 3; 1—4.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1354—1336.	ны-тѣ Израилѣны подѣ власть-тѣ на Месопотамскія царѣ; Говонилѣ сѣдія, ...	Сѣд. 3; 5—11.
	Осмнадцѣтъ годишнѣ порабощеніе на источны-тѣ Израилѣны подѣ Моавцы-тѣ; Аодѣ сѣдія, ...	Сѣд. 3; 12—30.
1316—1296.	Порабощеніе-то на западны-тѣ Израилѣны подѣ Филистимцы-тѣ; Самегарѣ сѣдія, ...	Сѣд. 3; 31.
	Двадцѣтъ годишнѣ порабощеніе на сѣверны-тѣ Израилѣны подѣ Хаанацы-тѣ; Девора сѣдія; пѣснь Деворина и Варакова, ...	Сѣд. 4. 5.
1256.	Семдгодишнѣ порабощеніе на источны-тѣ и сѣверны-тѣ Израилѣны подѣ Мадіамцы-тѣ, ...	Сѣд. 6; 1—6.
	Исторія-та на Рувѣ, прародителка Мессіина, ...	Рув. гл. 1—4.
1219.	Гедѣонѣ сѣдія. Ангелѣ-тѣ на завітѣ-тѣ го посѣтѣва. Гедѣонѣ о-свобождава Израилѣ отѣ Мадіамцы-тѣ; нерачи да станѣ царѣ, ...	Сѣд. 6; 7—10. 7. 8.
1235—1232.	Похищеніе Авимелехово; Иовамова басня, ...	Сѣд. 9.
1232—1188.	Ола и Іанурѣ сѣдія, ...	Сѣд. 10; 1—5.
1206—1188.	Осмнадцѣтъ годишнѣ озлобленіе и утѣшеніе Израилѣво отѣ Филистимцы-тѣ и Аммонцы-тѣ; Іефай; обрѣчаніе-то му, ...	Сѣд. 10; 6—18. 11.
1187.	Галаадцы-тѣ поражаютѣ Ефремцы-тѣ, ...	Сѣд. 12; 1—6.
1182—1157.	Ивданѣ, Елонѣ, и Авдонѣ сѣдія, ...	Сѣд. 12; 7—15.
1156—1116.	Четыридѣсѣтъ годишнѣ утѣшеніе Израилѣво отѣ Филистимцы-тѣ, ...	Сѣд. 13; 1.
1156.	Рожденіе Самсонова, ...	Сѣд. 13; 2—25.
1155.	Рожденіе Самуилово; пѣснь Аннина, ...	Цар. 1. 2; 1—11.
1143.	Злина-та на Іліевы-тѣ сынове, ...	Цар. 2; 12—21.
1136—1117.	Призваніе на Самуила, ...	Цар. гл. 3.
	Женидѣба Самсонова; подвижи-тѣ му, ...	Сѣд. 14. 15; 1—19. 16; 1—3.
	Сѣдѣба надѣ Іліевѣ-тѣ домѣ, ...	Цар. 2; 22—25, 27—36.
1116.	Плѣненіе и смѣрть Самсонова, ...	Сѣд. 15—20. 16; 1—31.
	Филистимцы-тѣ дваждѣ разбиватѣ Израилѣ; взятіе на ковчегѣ-тѣ, и убиваніе-то на сынове-тѣ Іліевы; смѣрть Іліева, ...	Цар. 4; 19—22.
	Поставленіе-то на ковчегѣ-тѣ въ	

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
1116.	домѣ-тѣ на Дагона въ Азотѣ. Прѣнашеніе-то на ковчегѣ-тѣ въ Аккаронѣ, послѣ въ Веесемѣ, и оттамѣ въ Кыриаіаримѣ, дѣто стоише до врѣме-то когато Да-видѣ го прѣмѣсти, ...	Цар. 3. 6. 7; 1, 2.
1112.	Самуилѣ сѣдія; той побужда Израилѣны-тѣ кѣмѣ покаяніе; Филистимцы-тѣ сѣ побѣждаватѣ, ...	Цар. 7; 3—47.
1095.	Самуилѣ назначава сынове-тѣ сѣ сѣдія; растѣбно-то имѣ управленіе; Израилѣны-тѣ искатѣ царѣ; Богѣ заповѣда Самуилу да чѣе молѣбѣ-тѣ имѣ, ...	Цар. 8.

ПЕРІОДЪ IV.

Отѣ основаніе-то на царство-то до бунтѣ-тѣ на десѣтъ-тѣ племена, 120 години.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
	Царуваніе-то Саулово. 40 год.	
1095.	Самуилѣ на-самѣ помазва Саула въ Рамѣ и му прѣдизвѣстѣва три знаменія, ...	Цар. 9. 10; 1—16.
	Саулѣ сѣ избира и провѣзглашѣва царѣ, ...	Цар. 10; 17—27.
	Саулѣ избавлява Іавиѣ-Галаадѣ; припознава сѣ за царѣ; Самуилова рѣчь кѣмѣ Израилѣ, ...	Цар. 11. 12.
1093.	Саулѣ сѣ опълчѣва противѣ Филистимцы-тѣ; прѣслушѣва думы-тѣ Самуиловы и сѣ прѣдизвѣстѣ чѣе сѣ свадѣ отѣ царскыя сѣ прѣстѣль, ...	Цар. 13; 1—15.
	Филистимцы-тѣ сѣ поражаютѣ; смѣ-ля-та Саулова клѣтва турѣ въ опасностѣ живѣть-тѣ на Іонаана; людѣ-то го избавятѣ; Сауловы побѣды; семейство-то му, ...	Цар. 13; 16—23. 14.
1080.	Саулѣ поразѣва Амалічанѣ-тѣ; пожалѣва Агага и най-добры-тѣ плѣща отѣ грабежѣ-тѣ; Самуилѣ го за-плашѣва, ...	Цар. 15.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗЪ.
1064.	Самуиль скрытомъ помазва Давида, въ Вилеемъ, за царь Израилскій, Побѣда Давидова надъ Голиава; Ионаанъ възлюбва Давида, ...	1 Цар. 16; 4—43. 1 Цар. 17. 48; 4—4. Псал. 9.
1063.	Побѣды Давидовы. Саулово уныніе, и покушеніе-то му срѣщо Давидовыя животь, ...	1 Цар. 18; 5—9. 46; 14—23. 48; 10—16.
	Давидъ ся оженва за дѣщеріжъ Сауловъ; Саулъ посѣга на животь-тъ му; Давидъ побѣгва при Самуила въ Навіоѣ; Саулъ праща за даго доведжтъ, ...	1 Цар. 18; 47—30. 49; 4—3. Псал. 41. 1 Цар. 19; 4—24. Псал. 59.
1062.	Уговоръ Давидовъ съ Ионаана, ...	1 Цар. 20.
1061.	Давидъ побѣгва при Ахимелеха въ Нобъ (дѣто лѣжа-та му причинява смѣръ-тъ на священники-тъ отъ домъ-тъ Иліевъ), и послѣ при Анхуса въ Геѣ; присторва ся на лудъ, ...	1 Цар. 21. Псал. 56. 34.
	Давидъ побѣгва въ Одолламъ и ся присѣдинява отъ нѣколко неговы послѣдователи, ...	1 Цар. 22; 4. Псал. 412. 2 Цар. 22; 4, 2. 1 Лѣт. 11; 8—18. 2 Цар. 23; 13—17. 1 Лѣт. 11; 15—19.
	Давидъ отива въ Масѣж, оттамъ въ Ареѣ; избиваніе на священники-тъ отъ Саула, ...	1 Цар. 22; 3—19. Псал. 32, 109, 47, 440, 35 и 64. 1 Цар. 23; 4. 22; 20—23. 23; 6, 2—5, 7—12.
	Авіаѳаръ ся съединява съ Давида; Давидъ поразява Филистимцы-тъ, ...	Псал. 31. 1 Цар. 23; 43—23. Псал. 54. 1 Цар. 23; 24—28.
1060.	Саулъ гони Давида; едно нашествіе го заставя да ся вѣрне, ...	1 Цар. 23; 29. 24. Псал. 57, 58, 63.
1059.	Саулъ пристѣдѣва Давида; Давидъ пожалва Сауловыя животь; Саулъ признава грѣшнѣж-тъ си, ...	1 Цар. 23.
1058.	Смѣрът Самуилова; Давидъ и Наваль, Давидъ пакъ пощадява животь-тъ на Саула, ...	1 Цар. 26.
1057.	Давидъ побѣгва при Анхуса, ...	1 Цар. 27; 4—7. Пс. 134; нѣколко негови познайниці ся съединяватъ съ него, Давидъ ся ударва съ Амаличаны-тъ и ся заврѣща съ грабежъ-тъ въ Геѣ при Анхуса, ...

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗЪ.
1055.	Филистимцы-тъ ся приготавливаютъ за войнѣ, и потѣгяютъ къмъ Сунамъ; Давидъ ги придружава; Саулъ ся допытва до бѣсовъпрошательскъ-тъ въ Ендоръ, ...	1 Цар. гл. 28.
	Давидъ ся увольнява отъ Филистимскъ-тъ войскъ; на врѣщаніе въ Сиклагъ той ся присѣдинява отъ нѣколко свои челоуѣцы, ...	1 Цар. гл. 29. 1 Лѣт. 12; 19—22.
	На врѣщаніе-то си въ Сиклагъ Давидъ заварва градъ-тъ ограбенъ и разрушенъ отъ Амаличаны-тъ, и семейство-то му заплѣнено; той погва Амаличаны-тъ, и ги поразява, ...	1 Цар. гл. 30.
	Саулъ, разбитъ въ битвѣ-тъ при Гелгуе и сынове-тъ му убити, ся самоубива, ...	1 Цар. гл. 31. 1 Лѣт. 10; 4—14.
	Единъ Амаличанинъ притѣзва че убилъ Саула, и ся умѣртвава отъ Давида, ...	2 Цар. 1; 4—16.
	Плачь Давидовъ за Саула и Ионаана, ...	2 Цар. 1; 17—27.
	Царѣваніе Давидово, 40 год.	
1055.	Давидъ ся помазва въ Хевронъ за царь Іудинъ, ...	2 Цар. 2; 4—7.
	Исвосеѣй ся провѣзгласява за царь Израилскій, ...	2 Цар. 2; 8—11.
	Междоусобіе изниква; Давидъ ся укрѣпява; Авениръ и Исвосеѣй прѣдателскы ся убиватъ, ...	2 Цар. 3. 4. 2 Цар. 5; 4—3. 23; 8—12, 48—32. 5; 4, 5, 6—10. 1 Лѣт. 11; 4—3. 12; 23—40. 11.
1048.	Давидъ ся помазва царь надъ Израилъ; войнство-то му; истиква Іевусцы-тъ изъ твѣрдѣль-тъ Сіонъ, и ся населва тамъ, ...	2 Цар. 5; 11—25, 43—17. 1 Лѣт. 14; 4—17.
	Хырамъ Тирскій-тъ царь сѣртва Давида; Давидово-то семейство; дваждъ Давидъ поразява Филистимцы-тъ, ...	2 Цар. 6. Псал. 68; 432, 433, 96, 106. 1 Лѣт. 13; 1—4, 5—14.
1046.	Давидъ прѣмѣства ковчегъ-тъ отъ Кыріаѣаримъ въ Овидъ-Едомовъ-тъ домъ; Оза, като не Левитинъ, поразява ся за дѣто прострѣ рѣж-тъ си вързъ ковчегъ-тъ (Виж. Числ. 4; 15). По-послѣ Давидъ прѣняся ковчегъ-тъ въ Сіонъ, ...	1 Лѣт. гл. 15 и 16. Псал. 432).

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢЯ СЯ РАСКАЗВА.
4046.	Давиду ся запрѣтѣя да съгради храмъ-тъ; велики благословенія му ся общавать; молитва-та и славословіе-то му, ...	2 Цар. 7. 1 Лѣт. 17. Псал. 2, 15, 22, 16, 418, 440.
4041.	Побѣды Давидовы надъ Филистимцы-тъ, Моавцы-тъ, Сирійцы-тъ и Едомцы-тъ, ...	2 Цар. 8. 1 Лѣт. 18. Псал. 60, 108.
1038, 1037.	Милость Давидова къмъ Мемфивосея, ...	2 Цар. 9. 1 Лѣт. 10; 48. Псал. 20, 21.
1036—1034.	Давидъ поразява Аммонцы-тъ и Сирійцы-тъ, ...	2 Цар. 11. 1 Лѣт. 20; 4, 3. Псал. 51, 32, 33, 193.
4033.	Обсада на Раввѣ; Давидово прѣлюбоудѣство и убійство, ...	2 Цар. 12; 24, 25. 13; 1—22.
4031.	Рожденіе Соломоново; Аммонъ, най-старый-тъ сынъ Давидовъ, наслово сестрѣ си Фамаръ единичкѣ дщериѣ на бащѣ си Давида; Давидъ не наказа тѣзи обидѣ, ...	2 Цар. 13; 23—39.
4028.	Авессаломъ убива Аммона, и побѣтва, ...	2 Цар. 13; 23—39.
4028.	Авессаломъ ся довозжа въ Іерусалимъ, и вижда лице-то на бащѣ си, ...	2 Цар. 14.
1025.	Авессаломъ възбужда бунтъ противъ Давида, ...	2 Цар. 15; 1—12.
4024.	Давидъ и послѣдователи-тъ му побѣгъвать; Сидокъ и Авіагаръ ся връщать съ ковчегъ-тъ; Давидъ желаетъ Хусей да остане при Авессаломѣ за да прѣвѣрне свѣтъ-тъ Ахитофеловъ, ...	2 Цар. 15; 13—27. Псал. 3.
	Измѣничество Синово къмъ Мемфивосея; Семей кѣли Давида, ...	2 Цар. 16; 1—14. Псал. 7.
	Хусей разбива Ахитофеловъ-тъ съвѣтъ; Ахитофель ся обѣсва, ...	2 Цар. 16; 45—23. 17; 1—26.
	Давидъ ся снабдява съ хранѣ, най-наче отъ Верзелая, ...	2 Цар. 17; 27—29. Псал. 42, 43, 55, 4, 5, 62, 143, 144, 70, 71.
	Іовъ поразява и убива Авессаломѣ, Давидъ ся връща въ Іерусалимъ; Семей ся опроцава; Мемфивосея излага Синово-то измѣничество; признательность Давидова на Верзелая, ...	2 Цар. 18. 2 Цар. 19, 20; 3. 2 Цар. 20; 4, 2. 4—26.
4023.	Бунтъ Савеевъ въ Авель, ...	2 Цар. 21; 4—14.
4021.	Тригодишенъ глѣдъ, ...	

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢЯ СЯ РАСКАЗВА.
1019.	Послѣдні воюванія Давидовы съ Филистимцы-тъ; Давидова хвала къмъ Бога за побѣды-тъ му; врагове-тъ му ся побѣждавать, ...	2 Цар. 21; 45—22. 22; 2—51. 1 Лѣт. 20; 4—8. Псал. 48.
1018.	Давидъ гордо прѣброява Израиль; язва-та, ...	2 Цар. гл. 24. 1 Лѣт. гл. 21. 27; 23, 24.
1016.	Давидъ приготавлива вещества, и дава Соломону наставленія за съгражденіе-то на храмъ-тъ, ...	1 Лѣт. гл. 22.
	Въстаніе Адоніево; Соломонъ ся помазва и провъзгласява за прѣмникъ Давидовъ; Адонія ся подчинява, ...	3 Цар. гл. 4.
	Давидъ раздѣля священники-тъ и др. на отдѣленія, ...	1 Лѣт. 23—26.
	Распорѣжденіе на държавны-тъ чиновники, ...	1 Лѣт. 27; 1—22. 25—34.
1015.	Давидъ свѣква събраніе, и поощрява людіе-тъ и Соломона къмъ дѣло-то на храмъ-тъ; приносы на князеве-тъ и людіе-тъ; Давидово благодарствіе къмъ Бога; припознаніе Соломона за царь, ...	1 Лѣт. 28; 41—21. 29, 4—25. Псал. 72, 91, 145.
	Послѣдні порѣчка Давидова на Соломона; Давидъ му заповѣда да умѣртва Іовава и Семей; послѣдне слово Давидово; смѣръ Давидова, ...	3 Цар. 2; 4—9. 2 Цар. 23; 4—7. 1 Лѣт. 29; 26—30. 3 Цар. 2; 10, 11. Псал. 6, 8, 42, 49, 23, 24, 28, 29, 38—41, 61, 65, 69, 78, 86, 95, 101, 104, 120— 122, 124, 131, 133, 139.
	Давидови псалми, на които връме-то и случай-тъ за съчиненіе-то имъ сѣ неизвѣстны, ...	
	Четыридесеть годишно царуваніе Соломоново.	
1015.	Соломоновы всесѣженія въ Гаванъ; Богъ пыта Соломона, що иска да му даде; Соломонъ прѣдпочита мудрость; богатство и слава ся прибавять при другы-тъ му благости, ...	3 Цар. 2; 42. 3; 4—45. 2 Лѣт. 4; 4—12.
	Мудръ сѣдъ Соломоновъ, ...	3 Цар. 3; 45—28.
	Адонія и Іовъ ся умѣртвають; Соломонъ свая Авіагара отъ перво-	

ПРѢДЪ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
	свищенническѣ-тѣ му службѣ; и поведѣя на Семен да не оставя Иерусалимъ, ...	3 Цар. 2; 13—38.
1015.	Соломонъ приготавлива вещества и хора за съграждане-то на храмъ-тѣ, ...	3 Цар. 5; 1—48. 2 Лѣт. 2; 4—48.
1012.	Семей ся наказва съ смъртъ за отиваніе-то му въ Геєъ, ...	3 Цар. 2; 39—46.
	Соломонъ ся оженва за дъщеріѣ-тѣ Фараоновѣ, ...	3 Цар. 3; 1—3.
1011—1007.	Съграждане на храмъ-тѣ въ Иерусалимъ, ...	3 Цар. 6. 7. 2 Лѣт. 3. 4. 5; 1. 3 Цар. гл. 8. 2 Лѣт. 5; 2—44. 7; 1—4.
1004.	Освященіе на храмъ-тѣ, ...	6. 7; 3. 8. 10. Пс. 97, 97—100, 135, 136.
1002.	Други постройкы Соломоновѣ; Богъ направля завітъ съ Соломона, ...	3 Цар. 7; 1—12. 9; 1—9. 2 Лѣт. 7; 11—22.
	Стяжанія Соломоновѣ; Соломонъ извършва Давидовы-тѣ распорѣждания върху церковны-тѣ службы, ...	3 Цар. 9; 10—14, 15—25. 2 Лѣт. 8; 1—10, 12—16.
1001.	Соломонъ възвежда Фараоновѣ-тѣ дъщеріѣ въ новыя си дворецѣ, ...	3 Цар. 9; 24. 2 Лѣт. 8; 14. 3 Цар. 10; 1—28. 9; 26—28. 10; 14—29. 2 Лѣт. 1; 14—17. 9; 13—28.
	Величіе Соломоново, ...	3 Цар. 4; 29—33. 2 Лѣт. 9; 22.
993.	Мудрость Соломонова, ...	3 Цар. 4; 34. 10; 1—13.
	Соломонова слава: Савска-та царица посѣщава Соломона, ...	2 Лѣт. 9; 1—12, 23.
980—977.	Соломонъ ся увлича отъ жены-тѣ си въ идолопоклонство; Ададъ и Резонъ ся подигатъ противъ Соломона, ...	3 Цар. 11; 1—25.
977.	Ахія прѣдказва Иеровоаму раздѣленіе-то на царство-то; Соломонъ търси да убіе Иеровоама, който побѣгва въ Египетъ, ...	3 Цар. 11; 26—40.
	Соломонъ написва Еккліастъ, или Проповѣдникъ-тѣ, вѣроятно като изразеніе на покаяніе, ...	Екк. 4—12.

ПРѢДЪ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
975.	Смъртъ Соломонова; Ровоамъ ся въскачва на бащинъ-тѣ си прѣстолъ, ...	3 Цар. 11; 41—43. 2 Лѣт. 9; 29—31.
	По въшествіе-то Ровоамова, людіе-тѣ подъ началство-то на Иеровоама искатъ олекченіе на бремени-та си, ...	3 Цар. 12; 1—5. 2 Лѣт. 10; 4—5.
	По съвѣты-тѣ на млади-тѣ, намѣсто на старейшины-тѣ, Ровоамъ не рачи да удовлетвори народното желаніе, ...	3 Цар. 12; 6—15. 2 Лѣт. 10; 6—15.
	Десетъ племена вставатъ; Иудино-то и Вениаминово-то племе ся привязватъ на Ровоама и съставляватъ Иудино-то царство, ...	3 Цар. 12; 16—19. 2 Лѣт. 10; 16—19.
	Десетъ-тѣ племена провъзгласяватъ Иеровоама царь, и образуватъ Израилево-то царство, ...	3 Цар. 12; 20.

ПЕРИОДЪ V.

Отъ вставаніе-то на десетъ-тѣ племена до начало-то на Вавилонско-то плъненіе, 370 години. *

ЦАРСТВО ИУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
РОВОАМЪ царь 17 години, 3 Цар. 14; 21. 2 Лѣт. 12; 43.	975	ИЕРОВОАМЪ, царь 22 години; той ся установлява въ Сихемъ, 3 Цар. 12; 25.
Ровоамъ, ся приготавлива да нападне десетъ-тѣ племена, но ся въспира отъ Семайѣ, 3 Цар. 12; 21—24. 2 Лѣт. 11; 4—4.		
Ровоамъ укрѣпва царство-то си; священники-тѣ и Левити-тѣ ся събиратъ при него; Ровоамова семейство, 2 Лѣт. 11; 5—23.	974	Иерозоамъ поставя златны телета въ Данъ и Веѣиль, и ся обличава отъ челоуѣкъ Божій, 3 Цар. 12; 26—33. 43; 4—10. Слъганъ отъ единъ старъ пророкъ въ Веѣиль, челоуѣкъ-тѣ Божій прѣслушавъ слово-то Господне, и ся раскъснува отъ лъвъ, 3 Цар. 13; 41—32.

* Новы царіе ся напечатани съ прави началны буквы; и ако ся основатели на династіи — съ полегаты началны буквы.

ЦАРСТВО ІУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
Ровоамово и Іудино идолопоклонство. 3 Цар. 14; 22—24. 2 Лѣт. 12; 1.	973	Обожаваніе-то на тѣзи телета заето отъ Египетъ, дѣто Іеровоамъ бѣше живѣлъ.
Сисакъ Египетскій царь ограбѣ Іерусалимъ, 3 Цар. 14; 25—28. 2 Лѣт. 12; 2—12.	971	Іеровоамъ дваждѣ ся изобличава отъ пророцы, но пакъ ся не уклонява отъ идолопоклонство-то си.
Характеръ и смѣръ Ровоамова, 3 Цар. 14; 21. 29—31. 2 Лѣт. 12; 13, 14—16.		Тази Іеровоамова постѣшка виждаше ся да е политическа мѣдрость. Тя бѣ видъ поклоненіе подобно на оново въ Іерусалимъ, и привлѣче племена-та, но послѣ стана гибелна за царство-то.
АВІЯ, царь 3 години, 3 Цар. 15; 1, 2, 6. 2 Лѣт. 13; 1, 2.	958	
Авія поражѣва Іеровоама въ бой, 2 Лѣт. 13; 3—21.	957	Ахія изобличава Іеровоама, 3 Цар. 13; 33; 34. 14; 1—18.
Характеръ и смѣръ Авіева. АСА, царь 41 години, 3 Цар. 15; 3—10. 2 Лѣт. 13; 22. 44; 1.	956	
	954	Смѣръ Іеровоамова. НАДАВЪ царь 2 години, 3 Цар. 14; 19. 20. 15; 25, 26.
	953	Надавъ ся убива отъ Ваасж въ Гиввевонъ. ВААСА царь 24 години, 3 Цар. 15; 27—34.
Аса дига идолопоклонство-то, и укрѣпѣва царство-то си, 3 Цар. 15; 11—15. 2 Лѣт. 14; 2—8. 15; 16—18.	951	
Побѣда Асова надъ Еѳіопяны-тъ, 2 Лѣт. 14; 9—23.	944	
Подбужденъ отъ Азаріѣж, Аса направѣ тържественъ завѣтъ съ Бога, 2 Лѣт. 15; 1—15, 19.	942	
Аса подкупѣва Венадада, Сирійскій-тъ царь, за да нападне Ваасж, 3 Цар. 15; 16—22.	941	Вааса ся напада отъ Сирійскій-тъ царь по врѣме-то на съгражданіе-то Рамж, 2 Лѣт. 16; 1—6.
Аса, изобличенъ отъ Ананіѣж за упованіе-то му на Венадада, турѣ го въ тъмницѣ.		
Идолопоклонскій-тъ му уговоръ съ Сиріѣж, и затварѣніе-то на пророкъ-тъ, излѣзохж за него гибелны.	930	Вааса ся застрашава отъ Іиуѣ; смѣръ-та му. ИЛА царь 2 години, 3 Цар. 16; 1—8.

ЦАРСТВО ІУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
	929	Ила ся убива отъ Зимріѣж. ЗИМРИИ царь 7 дни; истрѣбѣва Ваасовѣя домъ. Амріѣ ся избира за царь. Зимріѣ ся самоумѣрѣва, 3 Цар. 16; 9—20. АМРИИ царь 42 години. Съгражданіе-то на градъ-тъ Самаріѣж, 3 Цар. 16; 21—26.
	918	Амріѣ умира. АХААВЪ царь 22 год. Іерихонъ ся възобновѣва отъ Хыила, който пожьнѣва плодъ-тъ на клѣтѣж-тъ Іисусъ Навиновж, 3 Цар. 16; 27—34. (3 Цар. 16; 25. Сравни Мих. 6; 26. 3 Цар. 16; 34. Іис. Нав. 6; 26.)
Смѣръ Асова. ІОСАФАТЪ, царь 25 години; благочестіе-то и благополучіе-то му, 3 Цар. 15; 23, 24. 22; 41—47. 2 Лѣт. 16; 11—14. 17. 20; 31—33. Сравни ст. 6 и 20; 33.	914	Иліѣ прѣдказѣва гладъ; съживѣва сынъ-тъ на вдовицѣж-тъ; испытаніе-то му съ Вааловы-тъ пророцы. Елисеѣ пророкъ, 3 Цар. 17—19.
Голѣма-та му грѣшка бѣ дѣто ся съюзи съ Ахаава, за чѣмъ-то дѣщеріѣж, Говеліѣж, той ожени сына си Іорама. Оттука походить-тъ му противъ Рамоѣж, който безъ малко щѣше да причини смѣръ-тъж му.	910	Венададъ обсажда Самаріѣж. Сиріѣж-тъ дваждѣ ся поражѣватъ. Ахаавъ ся застрашава, 3 Цар. 20.
	902	и
	901	Ахаавъ обсебѣва Навуеѣево-то лозіе. Иліѣ го заплашѣва, 3 Цар. 21.
Іосафатъ посѣщава Ахаава, и ведно съ него ся сражѣва съ Сиріѣж-тъ, 2 Лѣт. 18.	900	Ахаавъ отвѣрѣ войнѣж съ Сиріѣж, и ся убива, както Михей прѣдказѣва. ОХОЗИЯ царь, 3 Цар. 22; 1—35, 36—40, 51—53. (Ст. 39. Виж. Амос. 3; 15).
Іосафатъ ся обличава отъ Іиуѣ за съединеніе-то си съ Ахаава. Той посѣщава царство-то си, и увѣщава сѣдѣн-тъ и др. въ вѣрность, 2 Лѣт. 19. Пс. 82.	897	(Псал. 82 ся прилага тукъ отъ свидѣтельство-то на съдѣржаніе-то му).
Разбитіе на Моавцы-тъ и др. Іорамъ регентъ, 2 Лѣт. 20; 1—30. Псал. 115. 46.		
Іосафатъ ся съединява съ Охозіѣж. Обличенъ, и корабн-тъ му строшени, той не рачи да ся съедини за друго прѣдпріятіе, 3 Цар. 22; 48, 49. 2 Лѣт. 20; 35, 37.		
По-сетнѣ той ся съединява съ Іорама противъ Моавцы-тъ, и ся спасѣва чудесно, 4 Цар. 3. (Съ 2 Лѣт. 20; 13 срав. Іонл. 2; 16.)	896	Охозіѣ ся заплашѣва отъ Иліѣж, за дѣто, като ся разболѣлъ, прѣдѣлъ да попытѣтъ Ваалъ-зевува; умира. ІОРАМЪ, братъ му, царь 42 год., 4 Цар. 1. 3; 1—3.

ПЕРИОДЪ V.

ЦАРСТВО ИУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
	896	Илія възлиза на небе-то. Елисей ся припознава за неговъ прѣмникъ; чудоси-тъ му, 4 Цар. 2.
	897	Иорамъ ся съединява съ Иосафата и Едомскій-тъ царь, и разбива Моавяны-тъ, 4 Цар. 3; 1—27.
		Елисей увѣличава елей-тъ на вдовицѣ-тѣ; общава сынъ на Сунамянкѣ-тѣ, 4 Цар. 4; 1—17.
Иорамъ царува четири години ведно съ Иосафата, 4 Цар. 8; 16.	893	Нееманъ ся исцѣлява, 4 Цар. 5.
	892	Елисей направя желѣзо-то да исплава; открыва намѣреніе-то на Сирійскій-тъ царь, и поразява войскѣ-тѣ му съ слѣпотѣ, 4 Цар. 6; 1—23.
	891	Венададъ обсажда Самаріѣ; голѣмъ гладъ постѣдова; съ внезапно-то побѣгваніе на Сирійцы-тѣ, изобиліе наставя, 4 Цар. 6; 24—33. 7.
	890	Елисей съживява сынъ-тъ на вдовицѣ-тѣ; други чудеса, 4 Цар. 4; 18—44. 8; 1, 2.
Смѣртъ Иосафатова. ИОРАМЪ остая самъ, царь 4 години; нечестиво-то му и размирно царуваніе. Писмо-то което Илія написа прѣди възнесеніе-то си, ся донася на царь-тъ, 3 Цар. 22; 45, 50. 4 Цар. 8; 17—22. 2 Лѣт. 20; 34. 21; 1—18.	889	(4 Цар. 4; 42—44. Това е дванадесето Елисеево чудо; Илія направя само шесть).
Смѣртъ Иорамова. ОХОЗИЯ царь едижъ годинѣ; нечестиво-то му царуваніе, 4 Цар. 8; 23—27. 2 Лѣт. 21; 19, 20. 22; 1—4.	885	Върщаніе-то на Сунамянкѣ-тѣ. Азаилъ убива Венадада, и става, както Елисей прѣдказа, царь Сирійскій, 4 Цар. 8; 3—15.
Охозія ся съединява съ Иорама противъ Азаила и по-послѣго посѣщава въ Іезраель, 4 Цар. 8; 28, 29.	884	Иорамъ нараненъ въ бой съ Сирійцы-тѣ, отстѣпва въ Іезраель, 2 Лѣт. 22; 5, 6.
Охозія ся убива отъ Іууя, 2 Лѣт. 22; 7—9.		Іууя ся помазова царь, 4 Цар. 9; 1—13.
ІОУОДИЯ обсебва царскыя прѣстолъ за 6 години. Иоасъ, Охо-		Иорамъ ся убива отъ Іууя, 4 Цар. 9; 14—28.
		ІУУИЯ царь 28 години; убива Іезавель, Ахаавовы-тъ сынове,

ПЕРИОДЪ V.

ЦАРСТВО ИУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
зіевъ-тъ сынъ, ся избавя, 4 Цар. 11; 1—3. 2 Лѣт. 22; 10—12.		Охозіевы-тъ братія и Вааловы-тъ поклонницы, 4 Цар. 9; 30—37. 10; 4—31.
ІОАСЪ, царь 40 години, Говоля ся умѣртвава, 4 Цар. 11; 4—16. 12; 1. 2 Лѣт. 23—24; 3.	878	Азаилъ притѣснява Израіля, 4 Цар. 40; 32, 33.
Іоасъ поправка храмъ-тъ, 4 Цар. 12; 1—16. 2 Лѣт. 24; 4—14.	836	Смѣртъ Іиуева. ІОАХАЗЪ царь 17 години, 4 Цар. 10; 34—36. 13; 1, 2.
Смѣртъ Іодаева, 2 Лѣт. 24; 15, 16.	850	Исторія-та на Іонж, Іон. 1—4.
	849	Израіль ся прѣдава отъ Бога въ рѣцѣ-тъ на Азаила и Венадада, и ся избавя, 4 Цар. 13; 4—7.
	841	Іоасъ, Іоахазовъ-тъ сынъ започва да царува заедно съ бащѣ си, 4 Цар. 13; 10.
Іоасъ и людіе-тъ му ся увличать въ идолопоклонство; Захарія сынъ-тъ Іодаевъ ги изобличава, но ся убива отъ тѣхъ въ храмовый-тъ дворъ. Сирійци-тъ нашествувать Іудейѣ, 2 Лѣт. 24; 17—24. 4 Цар. 12; 17, 18.	840	Смѣртъ Іоахазова. ІОАСЪ, сынъ му, царь 16 години. Той отива при Елисее, който му обѣщава три побѣды. Азаилъ умира, 4 Цар. 13; 8, 9, 41, 44—49, 22—24.
Іоасъ ся умѣртвава отъ рабы-тъ си. АМАСІЯ царь 29 години, 4 Цар. 12; 19—21. 14; 1—6. 2 Лѣт. 24; 25—27. 25; 1—4.	839	
	838	Елисей умира. Едно мѣртво тѣло въ Елисеевъ-тъ гробъ оживява, 4 Цар. 13; 20, 21.
	836	Іоасъ трижъ надвива Сиріяны-тъ, 4 Цар. 13; 25.
Амасія наемва войскѣ отъ Израіляны-тъ за да му помогне противъ Едомцы-тъ, но по заповѣдъ-тъ на единый пророкъ, той ѣхъ връща, 2 Лѣт. 25; 5—10.	827	
Амасія поразява Едомцы-тъ и ся покланя на богове-тъ имъ, 2 Лѣт. 25; 11. 4 Цар. 14; 7. 2 Лѣт. 25; 12, 14—16.		Уволнени-тъ отъ Амасіѣ Израіляни войници оплѣняватъ на върщаніе-то си градове-тъ Іудины, 2 Лѣт. 25; 13.
Амасія прѣдизвиква бой съ Израілекий-тъ царь, и ся плѣнява отъ него, 4 Цар. 14; 8—14.	826	Іоасъ поразява Іудинъ-тъ царь и обира домъ-тъ Божій, 2 Лѣт. 25; 17—21.

ЦАРСТВО ІУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
	825	Смѣръ Іоасова. ІЕРОВОАМЪ II., царь 41 години; царува нечестиво, 4 Цар. 13; 12, 13. 14; 15, 16, 23, 24.
	822	Іероваамъ вѣстановлява прѣдѣлы-тѣ на Израїля, споредъ слово-то на пророка Іонж, 4 Цар. 14; 25—27.
Амасія ся убива. ОЗІЯ или А- ЗАРІЯ, ца 52 години; ца- рува добрі прѣзъ дни-тѣ За- харіевы, 4 Цар. 14; 17—22. 45; 1—4. 2 Лѣт. 25; 25. 26; 45.	810	•
	801	Първо Осіево отравяніе кѣмъ десетъ-тѣ племена, Ос. 1—3.
	793	Амосъ произнася сѣдѣжъ про- тивъ околны-тѣ народы, и противъ Израїля и Іудж. Амос. 1—9.
		(Съ Іонл. 1; 3, сравни 4 Цар. 16; 9. Съ 1; 6, сравни 4 Цар. 18; 8. Съ 1; 8, сравни 2 Лѣт. 26; 6. Съ 1; 14, сравни Числ. 20; 14. Съ 5; 27, сравни 4 Цар. 10; 32. 17; 6.)
При наращеніе-то на Осіевж-т. войскж, Іонлж прѣдказва па- деніе-то на Іудж, Іонл. 1—:	787	Смѣръ Іеровамова, 4 Цар. 14; 28, 29. Единадесетгодишно ме- ждуцарствіе.
	783	Състояніе-то на Израїля прѣзъ междуцарствіе-то. Осія про- изнася сѣдѣжъ, Ос. 4.
	772	ЗАХАРІЯ, царь шесть мѣсецы. Саллумъ го убива, 4 Цар. 15; 8—12.
	771	САЛУМЪ, царь единъ мѣсець. Манаймъ го убива, 4 Цар. 15; 43—45.
		МАНАИМЪ, царь 10 години, 4 Цар. 15; 46—48.
	769	Фуль, Ассирійскій-тъ царь, ся оттегля, прѣзъ подкупаніе, отъ походъ-тъ си срѣщу Из- раїля, 4 Цар. 15; 49, 20.
Озія заболѣва отъ проказж по- ради незаконно-то му вли- заніе въ священническж слу- жбж. Іованъ регентъ, 4 Цар. 45; 5. 2 Лѣт. 26; 46—23.	765	
	761	Смѣръ Манаймова. ФАКЫЯ царь 2 години, 4 Цар. 15; 24—24.

ЦАРСТВО ІУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
	759	Факыя ся убива отъ Факей. ФАКЕЙ царь 20 години, 45; 25—28.
Исаія ся назначава въ видѣніе на пророческж-тж службж. Той пророчествува върху цар- ство-то Христово, и сѣдѣжъ- тж която ще сполети людіе- тѣ за тежкы-тѣ имъ грѣхове, Иса. 1; 1. 6; 2—3.	758	Иса. 4; 4. Иса. 7—10; 4. Сравни 7; 1 съ 4 Цар. 46; 5. Иса. 4; 2—31. Вижь 7, 8, сра- внены съ 2 Лѣт. 28; 6—9. Иса. 6; 4, виж. Іоан. 42; 41. Иса. 6; 43, виж. 4 Цар. 25; 42. Иса. 2; 49, виж. Отк. 6; 45. 2 Лѣт. 27; 2, виж. 26; 49. Иса. 7; 8, виж. 4 Цар. 47; 24. Иса. 7; 46, виж. 4 Цар. 45; 29.
Смѣръ Осіева. ІОΘАМЪ царь 46 години; благоденствіе-то му, 4 Цар. 45; 6, 7, 32—33. 2 Лѣт. 26; 22, 23, 27; 1—6.	753	Михей обличава нечестивость- тж Іудинж, Мих. 1; 2. Іуда начва да ся оскѣрбява отъ Сирійж и Израїля.
Михей обличава нечестивость- тж Іудинж, Мих. 1; 2.		Іуда начва да ся оскѣрбява отъ Сирійж и Израїля.
Смѣръ Іоаямова, 4 Цар. 15; 36—38. 2 Лѣт. 27; 7—9.	742	Смѣръ Іоаямова, 4 Цар. 15; 36—38. 2 Лѣт. 27; 7—9.
АХАЗЪ царь 16 години, 4 Цар. 16; 1—4. 2 Лѣт. 28; 1—4.		АХАЗЪ царь 16 години, 4 Цар. 16; 1—4. 2 Лѣт. 28; 1—4.
Нашествіе Факеево и Расиново, Исаія пророчествува по слу- чай-тъ, и осѣжда вѣзнамѣ- рено-то Ахазово съюзниче- ство съ Ассирійж, 4 Цар. 46; 5. Иса. 7—9. 10; 1—4.		Нашествіе Факеево и Расиново, Исаія пророчествува по слу- чай-тъ, и осѣжда вѣзнамѣ- рено-то Ахазово съюзниче- ство съ Ассирійж, 4 Цар. 46; 5. Иса. 7—9. 10; 1—4.
Исаія прѣдказва съсыпаніе-то на Дамаскъ и на десетъ-тѣ племена, Иса. 47.		Иса. 47, вижъ 4 Цар. 46; 9. 48; 44.
Сиріяни-тѣ и Израїляни-тѣ о- пустошаватъ Іудж; послѣдни- тѣ повръщатъ плѣнницы-тѣ, по свѣтъ-тъ на Одида про- рокъ-тъ, 2 Лѣт. 28; 5—15.	740	Сиріяни-тѣ и Израїляни-тѣ о- пустошаватъ Іудж; послѣдни- тѣ повръщатъ плѣнницы-тѣ, по свѣтъ-тъ на Одида про- рокъ-тъ, 2 Лѣт. 28; 5—15.
Нападѣжъ отъ непріатели, А- хазъ наемва Феглаѣ-Феласа- ра Ассирійскій-тъ царь за да му помогне срѣщу тѣхъ. Ав- дія и Исаія, 4 Цар. 16; 6—9. 2 Лѣт. 28; 16, 21. 17—20. Авд. Иса. 4; 2—31. 28.		Феглаѣ-Феласаръ оплѣнява Га- лаадъ, Галилеѣж, и Нефали- мовж-тж земѣж, и завежда жители-тѣ имъ плѣнницы въ Ассирійж, 4 Цар. 45; 29. Иса. 5; 21, виж. 2 Цар. 5; 20.
Святотѣство и идолослуженіе Ахазово, 2 Лѣт. 28; 22—25. 4 Цар. 46; 40—48. Ос. 3, 6.	730	Факей ся убива отъ Осіѣж, 4 Цар. 45; 30, 31. Деветгодишно безначаліе. ОСИЯ царь 9 години. Ассирій- скій-тъ царь Салманасаръ

ЦАРСТВО ІУДИНО.	ПР. Р. Х.	ЦАРСТВО ИЗРАИЛЕВО.
Смѣръ Ахазова, 4 Цар. 16; 19, 20. 2 Лѣт. 28; 26, 27. Иса. 14; 28—32.	726	навлѣза въ державѣ-тѣ му, и го заставляя да му плаща дань, 4 Цар. 17; 1—3. Иса. 14; 28—32, противъ Филлистимцы-тѣ, виж. 2 Лѣт. 26; 6. Ахаавъ, който ги покори, умрѣ, но тѣ трѣбаваше още да испытать ядовиты-тѣ слонки на едик змѣѣ изъ ещѣ-то гнѣздо, Езекиѣж, 4 Цар. 18; 8.
ЕЗЕКИЯ царь 29 години, 4 Цар. 18; 1, 2. 2 Лѣт. 29; 1.		Иса. 13. Погибнѣніе-то на Моавцы-тѣ ся прѣдказва; тѣ ся уѣщавать да почиѣ пакѣ, плащаніе-то на дань-тѣ си, 16; 1.
Прѣобразованіе Езекиевы, 4 Цар. 18; 3—6. 2 Лѣт. 29; 2—36. 30, 31.	723	Осѣя ся напада и затвара въ тъмницѣ отъ Салманасара за неплащаніе-то дань-тѣ си. Пророкъ Осѣя прѣдказва плѣненіе-то на десѣть-тѣ племена, и побужда ги кѣмъ покаяніе, 4 Цар. 17; 4. Ос. 7—14.
Моавь ся застрашава, Иса. 15, 46.		Салманасаръ обезжда Самаріѣж. 4 Цар. 17; 5. 18; 9.
Михей подкрѣпѣва Езекиевы-тѣ прѣобразованія, Мих. 3—7. Виж. Іер. 26; 18. Мих. 3; 9.	721	Отвежданіе-то на десѣть-тѣ племена плѣнницы въ Ассиріѣж отъ Саргона, 4 Цар. 17; 6—23. 18; 10—12.
Езекиево блаженствіе, 4 Цар. 18; 7, 8.		
Пророчество върху връщаніе-то на десѣть-тѣ племена отъ плѣнѣ, наказаніе-то на Египетъ, и обращеніе-то къ Господу на Египетъ и Ассиріѣж, Иса. 18 и 19 гл.		

ПРОДЪЛЖЕНІЕ ОТЪ ПЕРІОДЪ V.

Исторія-та на Іудѣ до начало-то на Вавилонскыя плѣны.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
713.	Заплашваніе вързъ Тиръ, Иса. 23. Пророчество за Ассирійско-то нашествіе, ...	Иса. 10; 5. 14; 27.
714.	Прѣдказва ся разореніе-то и съвязаніе-то на Іудѣж, ...	Иса. 24. 26; 17, 18. 27.

ПРѢДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
713.	Исаія прѣдрича Ассирійско-то нашествіе и съсыпаніе-то на Вавилонъ. Сениахиримъ възлиза противъ Іудѣж, но укротенъ съ дань, връща ся, Исаія заплашва Египетъ, и увѣщава Іерусалимъ, Болѣзнь Езекиева, благодарителна-та му пѣснь. Исаія прѣдказва благословеніе-та на Христово-то царство, и сждбы-тѣ вързъ не-пріатели-тѣ на Сіона, ...	Иса. 22; 1—14. 21. 4 Цар. 18; 43—46. 2 Лѣт. 32; 4—8. Иса. 36; 1. 20. 29—31. 4 Цар. 20; 1—6, 8, 9—11, 7. Иса. 38. 2 Лѣт. 32; 24. Иса. 32—33.
712.	Иневія ся застрашава отъ Наума, Езекиѣж гордо показва на Вавилонскы-тѣ посланницы съкровища-та си; Исаія прѣдказва Вавилонскыя плѣны, ...	Наум. 1—3. 4 Цар. 20; 42—49. Иса. 39. 2 Лѣт. 32; 25, 26.
711.	Второ Сениахиримово нашествіе на Іудѣж; погубленіе на войска-тѣ му, ...	3 Цар. 18; 47—37. 19; 1—37. Ис. 44, 73, 75, 76. Иса. 36; 2, 41—22. 37; 4—38. 2 Лѣт. 32; 2—23. Иса. 40—66.
710—699.	Разны Исаевы пророчества, ...	Иса. 40—66.
697.	Богатство Езекиево; смѣръ-та му, МАНАССІЯ царь 55 години; ужасно-то му нечестіе; сждба ся произнася отъ Божіи пророцы, Исаія прѣдказва плѣненіе-то на Шевинѣж, ...	4 Цар. 20; 20, 21. 21; 4—16. 2 Лѣт. 32; 27—33. 33; 4—10. Иса. 22; 15—25.
678.	Язычници-тѣ, който бѣхъ прѣселени въ Самаріѣж вмѣсто Израилѣны-тѣ, пофдени отъ львовѣ; размѣсавать вѣры-тѣ, ...	4 Цар. 17; 24—41.
677.	Манассія ся отвежда плѣнникъ въ Вавилонъ отъ Ассирійскы-тѣ царь; обращеніе-то му къ Господу и връщаніе-то му въ Іерусалимъ; прѣмахва идолопоклонство-то, ...	2 Лѣт. 33; 41—47. 4 Цар. 21; 17—22. 2 Лѣт. 33; 48—23. 4 Цар. 21; 23—26.
642.	Смѣръ Манассіева. АМОНЪ царь 2 години; нечестіе-то му, ...	22; 1, 2. 2 Лѣт. 33; 24, 25. 34; 1, 2.
640.	Амонъ ся убива отъ рабы-тѣ си. ІОСИЯ царь 31 година, ...	2 Лѣт. 33; 24, 25. 34; 1, 2.
634.	Іосія сильно подава идолопоклонство-то, ...	2 Лѣт. 34; 3—7.
628.	Іеремія ся повѣква; той укорява Еврей-тѣ за грѣхове-тѣ имъ, ...	Іер. 4; 2. 3; 1—5.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
623.	Іосія прави приготовленія за поправленіе-то на храмъ-тъ. Той ся допытва до Олѣ пророчицъ-тъ по ради намѣренъ-тъ книгъ на законъ-тъ; заповѣдва да прочетъ-тъ тѣзи книгъ въ слушаніе-то на всякъя народъ, и подновява за-вѣтъ-тъ, ...	4 Цар. 22; 3—20. 23; 1—20. 2 Лѣт. 34; 8, 28—33.
622.	Сотонія увѣщава въ покаяніе, ...	Соз. 1, 2, 3.
612.	Тържественно Іосіино празднуваніе на пасхъ-тъ, ...	4 Цар. 23; 21—27. 2 Лѣт. 35; 1—19.
611.	Іеремія обличава въроотстѣпниче-ство-то на людіе-тъ, и оплаква на-ступающе-то плѣненіе, ...	Іер. 3—6.
610.	Аввакумъ прѣдказва сѣдѣжъ, ...	Авв. 1—3.
609.	Іеремія увѣщава людіе-тъ въ покая-ніе, оплаква приближающе-тъ зло-честины, ...	Іер. 7—10.
608.	Іеремія напомнюва на людіе-тъ за-вѣтъ-тъ Іосіинъ, ...	Іер. 11 и 12.
606.	Іосія смъртно ся ранява въ сраже-ніе-то си съ Египетскыя царь въ до-ль-тъ Магедонъ. Іеремія и лю-діе-тъ го оплакватъ. ІОАХАЗЪ царь три мѣсецы, ...	4 Цар. 23; 28—32. 2 Лѣт. 35; 20—27. 36; 1, 2.
	Іоахазъ ся свали отъ прѣстолъ-тъ и затвара въ Ривлѣжъ отъ Фараона-Нехао, и по-послѣ ся отивѣда въ Египетъ. ІОАКЫМЪ царь 11 год., ...	4 Цар. 23; 33—37. 2 Лѣт. 36; 3—5.
	Іеремія произнася разны прѣдказва-нія за плѣненіе-то и разрушеніе-то на Іерусалимъ, ...	Іер. 13—19.
	Іеремія прѣдрича сѣдѣжъ-тъ Пасхо-ровъ, Іер. 20), Селлумовъ, т. е. Іоахазовъ (второй), и Іоакимовъ, ...	Іер. 22; 1—23. Іер. 26.
608.	Іеремія ся хваща и прѣдава на сѣдѣжъ, ...	
606.	Іеремія прѣдказва пораженіе-то на Фараонъ-Нехаовъ-тъ войскъ отъ Навуходоносора, ...	Іер. 46; 1—12.
	Послушаніе-то на Рихавовцы-тъ къмъ бащъ си ся съпоставява съ не-послушаніе-то на Еврей-тъ, ...	Іер. 35.
	Іеремія прорича седмдесетгодишныи плѣнъ на Еврей-тъ, и послѣдую-щъ-тъ сѣдѣжъ вързъ Вавилонъ, ...	Іер. 25.
	Іеремія заповѣдва на Варуха да на-пише пророчества-та му на сви-тъкъ, и да ги прочете всенародно въ храмъ-тъ, ...	Іер. 36; 1—8, 45.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
606.	Навуходоносоръ прѣвзима Іеруса-лимъ, и туря Іоакима въ оковы, за да го заведе въ Вавилонъ, но послѣ го отпуща, налага му дань, и оплѣнява храмъ-тъ, ...	4 Цар. 24; 1. 2 Лѣт. 36; 6, 7.
	Навуходоносоръ повѣлява на начал-ника на скопцы-тъ да пробѣре и испрати въ Вавилонъ нѣконъ отъ царско-то семейство и отъ благо-родны-тъ, за да стоятъ въ царскъ-тъ палатъ (дворецъ). Между дру-гы-тъ Данилъ, Апанія, Мисаилъ и Азарія (наименовани отъ Асѣназа начальника, Валтасасаръ, Седрахъ, Мисахъ, и Авденаго) ся завеждатъ тамъ, ...	Дан. 1; 3, 4, 6, 7.
	Отъ това взятіе на Іерусалимъ и от-вежданіе първы-тъ плѣнники въ Вавилонъ ся смѣта седмдесетгоди-шныи-тъ плѣнъ, който ся продъл-жава до 536 год. прѣди Р. Х. ко-гато Кыръ издаде указъ за възвръ-щаніе-то на Еврей-тъ въ Палести-на и възобновленіе-то на храмъ-тъ.	

ПЕРІОДЪ VI.

Отъ Вавилонско-то плѣнскіе до края на Ветхыя Заветъ,
206 години.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
606.	Данилъ намира добръ приѣмъ въ Ва-вилонъ, ...	Дан. 1; 5, 8—17.
605.	Варухъ отъ ново прочита пророче-скыя свитѣкъ, който Іоакимъ из-гара, ...	Іер. 36; 9—32.
603.	Іоакимъ въстава противъ Навуходо-носора, ...	4 Цар. 24; 1.
	Данилъ прѣдъ Навуходоносора въ Вавилонъ, ...	Дан. 1; 18—21.
	Истѣлкува Навуходоносоровыи сѣнъ, Дан. 2 гл.; описва Вавилонскъ-тъ, 32 ст., Мидійско-Персійскъ-тъ, 32—39 ст., Македоно-Гръцкъ-тъ, 32—39 ст., и Римскъ-тъ имперіи,	

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
	33, 40—43 ст., и Мессіино-то царство, 34, 35, 44, 45 ст.	
599.	Смѣръ Іоакымова. ІОАХЫНЪ или ІЕХОНІА царь 3 мѣсеца, ...	4 Цар. 24; 5—9. 2 Лѣт. 36; 8, 9. Іер. 22; 24—30. гл. 23.
	Второ взятіе на Іерусалимъ отъ Навуходоносора. Іоакынъ и мнозина неговы подданныи ся завеждатъ въ Вавилонъ. СЕДЕКІЯ или МАТѢАНІА царь 11 години, ...	4 Цар. 24, 40—49. 2 Лѣт. 36; 40—42. Іер. 52; 1, 2. гл. 24.
597.	Прорицанія върху трагїе-то на плѣнъ-тъ, ...	Іер. 29.
	Прорицанія върху възвръщаніе-то на Еврей-тъ отъ плѣнъ-тъ имъ, ...	Іер. 30, 31.
595.	Прѣдказанія противъ околны-тъ народы. Іеремія заплашва лъжливыя пророкъ Ананїѣ, ...	Іер. 27, 28, 48, 49.
	Пророчества противъ Вавилонъ, ...	Іер. 50, 51.
	Іезекїлево видѣніе въ Вавилонъ; призваніе-то му, Іез. 1—3; 1—21. Той прорицава бѣды-тъ на Іерусалимъ, ...	Іез. 3; 22—27. гл. 1—7.
594.	Видѣнія на идолопоклонства-та, които дадохъ поводъ за плѣненіе-то, Разны пророчества противъ лъжливы-тъ пророцы, Іерусалимъ, и Еврейскыя народъ, ...	Іез. 8, 10, 11. Іез. 12—19.
593.	Пророчества отпавены къмъ Еврейскы-тъ старейшины, ...	Іез. 21—23. Іер. 37; 1, 2. 4 Цар. 24; 20. 2 Лѣт. 36; 13. Іер. 52; 3.
	Седекыевъ-тъ бунтъ и нечестіе, ...	
	Печестивость-та на священники-тъ и людіе-тъ (причина на плѣненіе-то, ст. 15, 16), съ едно кратко изложеніе на послѣдующы-тъ сѣдбы, ...	2 Лѣт. 36; 44—24.
590.	Третья обсада на Іерусалимъ отъ Навуходоносора, ...	4 Цар. 25; 1. Іер. 39; 1, 52; 4. 37; 3, 4.
	Іезекїль, въ Вавилонъ, прѣдрича разореніе-то на Іерусалимъ, ...	Іез. 24.
	Взятіе на градъ-тъ ся прѣдказва. Людіе-тъ по Іереміевы-тъ думы, отпущатъ рабы-тъ си, ...	Іер. 34; 4—10.
589.	Пророкъ Іеремія ся затваря въ тъмницѣ; прорицанія-та му тамъ, ...	Іер. 32, 33.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
589.	Іезекїль въ Вавилонъ, прорица противъ Египетъ, Іез. 29; 4—16, и противъ Тиръ, ...	Іез. 26. Виж. Иса. 23.
	Халдейцы-тъ вдигатъ обсада-тъ отъ Іерусалимъ за да встѣпятъ въ походъ противъ приближающъ-тъ Египетскыя войскы. Іеремія прѣдказва поражение-то на Филистимцы-тъ, ...	Іер. 37; 5. гл. 47.
	По отхожденіе-то на Халдейскы-тъ войскы, людіе-тъ ся пометѣтъ и изново порабощаватъ освобождены-тъ отъ тѣхъ рабы, за което Іеремія ги заплашва, и прорица немедленно-то връщаніе на Халдейцы-тъ, ...	Іер. 34; 41—22. 37; 6—19.
588.	Іеремія повторомъ ся затваря; той слѣдва да заплашва Седекыя; но ся хвърля въ тъмнищѣ-тъ ямѣ на Мелхїѣ, ...	Іер. 37; 41—21. гл. 21. 38. 39. 45—48.
	Іезекїль, въ Вавилонъ, пакъ пророчествува противъ Египетъ и Финїѣѣ, ...	Іез. 30; 20—26. гл. 31.
	Іерусалимъ ся прѣвзима. Седекыя ся отвѣжда въ Вавилонъ. Іеремія ся пуца отъ тъмнищѣ-тъ, ...	4 Цар. 25; 2, 4—7. Іер. 52; 5—7. 39; 2—7, 41—44.
	Навузарданъ изгаря домъ-тъ Господень, и отвѣжда людіе-тъ плѣнники, освѣтъ нѣколцина бѣдны за да обработватъ земѣ-тъ, ...	4 Цар. 25; 8—21. Іер. 52; 12—30. 39; 8—10. Іс. 74, 79, 83, 94.
	Іеремія оплаква запустѣніе-то на странѣ-тъ, ...	Плѣч. гл. 4—5.
	Годолїя ся опрѣдѣля управителъ. Іеремія и мнозина други му ся привязватъ, ...	4 Цар. 25; 22—24. Іер. 40; 4—16.
	Ісмаиль умъртѣва Годолїѣ, и ся опытва да отведе людіе-тъ при Аммонцы-тъ; Іоананъ го спира; людіе-тъ отъ боязнь къмъ Халдейцы-тъ, побѣгватъ въ Египетъ, вопрѣкы заповѣдъ-тъ Господнѣ, ...	4 Цар. 25; 25, 26. Іер. 41—43; 4—7.
	Іеремія прорица противъ Египетъ и идолопоклонцы-тъ Еврей, ...	Іер. 43; 8—13. 46; 43—28. гл. 44.
	Оглавленіе на плѣнства-та Навуходоносоровы, ...	Іер. 52, 28—30.
	Іезекїль прѣдказва съвършенно-то опустошеніе на Іудеѣ, ...	Іез. 33; 21—33.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
587.	Прѣдказанія противъ Аммонъ, Моавъ, Едомъ, Филистимскъ-тѣ земѣхъ, Тиръ, и Египетъ, ...	Іез. 23, 27, 28, 32.
	Іезекииль ся отправа съ рѣчь къмъ плѣнницы-тѣ, ...	Іез. 33; 4—20.
	Зли-тѣ управители ся заплашвать; общаніе за връщаніе-то на Еврей-тѣ; прѣдричанія за Мессіево-то царство, ...	Іез. 34—37.
	Пророчества за церквѣ-тѣхъ и непріатели-тѣхъ и, и за обръщаніе-то на Еврей-тѣ, ...	Іез. 38, 39.
580.	Навуходоносоръ исправа златъ образъ, ...	Дан. 3.
574.	Іезекиилево видѣніе на бждщия храмъ, ...	Іез. 40—48.
572.	Послѣдніе Іезекиилево прѣдказаніе, противъ Египетъ, ...	Іез. 29; 47—21. 30; 4—19.
569.	Даніилъ тълкува втория Навуходоносоровъ снѣхъ, ...	Дан. 4; 4—27.
568—563.	Сбжднуваніе-то на Навуходоносоровъ снѣхъ, прѣзъ обезуменіе-то, и оздравяніе-то му, ...	Дан. 4; 28—37.
561.	Евилъ-Меродахъ Вавилонскый царь, отпуща Іоахына, ...	1 Цар. 23; 27—30. Іер. 52; 31—34.
558.	Първо Даніилово видѣніе на звѣрове, ...	Дан. 7.
556.	Даніилово видѣніе на овенъ и ярецъ, Даніилова молитва за възобновленіе-то на Іерусалимъ. Пророчество за седмдесетъ-тѣ седмицы, ...	Дан. 8. Дан. 9. Пс. 102.
538.	Валтасарово пируваніе. Взятіе на Вавилонъ, ...	Дан. 5.
537.	Хвърляніе-то на Даніила въ ровъ-тѣхъ на львовете-тѣ, ...	Дан. 6.
536.	Кыръ повѣлява съ указъ възобновленіе-то на храмъ-тѣхъ, и завръщаніе-то на Еврей-тѣхъ въ отечество-то нмѣ, ...	2 Лѣт. 36; 22, 23. Езд. 4; 4—4. Пс. 126 и 85.
	Псалми които ся прѣдполагать да сѣ были написани прѣзъ бѣды-тѣхъ и утѣшенія-та на церквѣ-тѣхъ, особенно прѣзъ Вавилонско-то плѣненіе, ...	Пс. 40, 43—45, 25—27, 36, 37, 49, 50, 53, 67, 77, 80, 89, 92, 93, 123, 130, 137. Езд. 4; 5—11. 2. 3; 4—7.
	Завръщаніе на Еврей-тѣхъ. Кыръ повръща съсѣды-тѣхъ на храмъ-тѣхъ. Пзидганіе на олтарь, ...	Псал. 87, 407, 111—114, 116, 117, 123, 127, 128, 134.

ПРѢДИ Р. Х.	СБЫТИЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
535.	Основаніе на втория храмъ, подѣ прѣдстояніе-то на Зоровавеля, ...	Езд. 3; 8—13. Псал. 84 и 66.
534.	Граденіе-то на храмъ-тѣхъ ся спира отъ Самаряны-тѣхъ, ...	Езд. 4; 1—5, 24. Псал. 129.
520.	Послѣдніе Даніилово видѣніе въ Вавилонъ, ...	Дан. 10—12.
	Граденіе-то на храмъ-тѣхъ изново ся подхваща въ второ-то лѣто на Дарія Истаспа. Аггей и Захарія поощрять людіе-тѣхъ въ дѣло-то, и ги увѣщавать къмъ покаеніе, ...	Езд. 5; 1, 2. Агг. 1. 2. Зах. 1—6.
519.	Граденіе-то на домъ-тѣхъ Господень пакъ ся спира, и пакъ ся почва, ...	Езд. 5; 3—17. 6; 1—13. Псал. 138. Зах. 7, 8.
516.	Освященіе на втория храмъ, ...	Езд. 6; 14—22. Псал. 48, 81, 146—150.
485.	Съпротивленіе на Еврей-тѣхъ прѣзъ царуваніе-то Ксерксово, ...	Езд. 4; 6.
483.	Ксерксъ, или Ассуйръ, паряса царичъ-тѣхъ си Астинъ, ...	Есѣ. 1.
478.	Ксерксъ увѣнчава Есѣйръ за царичъ, Мардохей открыва съзаклятіе противъ Ассира, ...	Есѣ. 2; 1—20. Есѣ. 2; 21—23.
473.	Заговоръ Амановъ за погубленіе на Еврей-тѣхъ, и растройство-то му. Праздникъ-тѣхъ на Фуримъ-тѣхъ, ...	Есѣ. 3—10.
464.	Съпротивленіе прѣзъ царуваніе-то на Артаксеркса Дългорукый, ...	Езд. 4; 2—23.
458.	Ездра ся упълномощава да посѣти Іерусалимъ, ...	Езд. 7; 2—14.
457.	Ездра пристига въ Іерусалимъ, и накарва людіе-тѣхъ да оставять язычески-тѣхъ си жены, ...	Езд. 8. 10; 18—44.
445.	Послѣдны пророчества Захаріевы, ...	Зах. 9—14.
	Неемія получва пълномощіе отъ Артаксеркса за да посѣти Іерусалимъ, и възобнови стѣнѣ-тѣхъ му, ...	Неем. 1. 2; 4—8.
	Неемія пристига въ Іерусалимъ. Саннаваллатъ ся сили да му прѣчи въ дѣло-то. Строители-тѣхъ работятъ подѣ оржіе, ...	Неем. 2; 9—20. 3. 4.
	Неемія облѣкчава притѣсненны-тѣхъ съ лихонство Еврей, ...	Неем. 5.
	Еврей-тѣхъ довършвать стѣнѣ-тѣхъ, и ихъ освѣщавать, ...	Неем. 6. 12; 27—43.
433.	Неемія ся връща въ Персію, ...	Неем. 7; 4—4.

ПРЯДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
433.	Второ опълномощеніе на Нееміиѣ, и негово прѣбразованіе, ...	Неем. 7; 6—73. гл. 8—42. Псал. 4, 419.
428.	Малахія пророчествува противъ введенный-тъ развратъ прѣзъ второ-то Нееміево отсутствіе, ...	Мал. 1, 2, 3; 4—15.
около 400.	Друго Нееміево прѣбразованіе, ...	Неем. 43; 4—31.
	Послѣднее пророчество въ Ветхыи За-вѣтъ, ...	Мал. 3; 46—48. 4.
	Отдѣлы родословія, и др.	1 Лѣт. 1—9. Неем. 12; 40—26.

ПЕРІОДЪ VII.

Отъ свръшкѣ-тъ на Ветхыи Заветъ до Рождество Христово
396 години.

ПРЯДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.
336.	Александръ Великий възлиза на Македонскыи прѣ-столь.
332.	Слѣдъ съсыпаніе-то на Тиръ Александръ дохожда въ Іерусалимъ, дѣто Іаддуа первосвященникъ-тъ укро-тая гнѣвъ-тъ му и го спрѣятелява съ Еврей-тъ.
323.	Александръ умира въ Вавилонъ. Раздѣленіе на цар-ство-то му между чѣтыри-тъ му военачальники.
320.	Птоломей Сотиръ Египетскый царь завоевава Пале-стинѣ. Много Еврей ся отвѣждатъ плѣнники въ Египетъ и ся заселяватъ въ Александріѣ.
312.	Селевкъ ся провъзгласява царь на Сиріѣ и Пале-стинѣ.
301.	Палестина изново ся подчинява подъ Египетъ.
284.	Птоломей Филадельфъ наслѣдва бащѣ си Птоломей Сотира като царь Египетскый. Около това врѣме по неговѣ заповѣдъ ся почва въ Александріѣ прѣвозданіе-то на Ветхыи Заветъ на Гръцкый языкъ отъ седмдесетъ-тъ.
203.	Антиохъ III Великий Сирійскый царь завоевава Па-лестинѣ.
199.	Египтяни-тъ обратно завоеваватъ Палестинѣ.
198.	Антиохъ ѣх отняма отъ тѣхъ.
170.	Антиохъ Епифанъ прѣвзима съ пристѣпъ Іерусалимъ и осквернява храмъ-тъ.
163.	Іуда Маккавей освобождава Іерусалимъ, очисти храмъ-тъ, и учреждава праздникъ-тъ на освяще-ніе-то спомѣнѣно въ Іоан. 10; 22.

ПРЯДИ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.
461.	Іуда ся умъртвява, и по заповѣдъ-тъ на отечество-любивы-тъ Еврей ся наслѣдова отъ брата си Іона-ана, който по-послѣ ся припознава за первосвя-щенникъ.
444.	Іонаанъ ся умъртвява и наслѣдова отъ брата си Симона.
441.	Симонъ сполучва да отхвърли чуждо-то иго.
433.	Той ся наслѣдова въ первосвященство-то си отъ сына си Іоанна Иркана, който разори Самарянскыи храмъ на горѣ-тъ Гаризинъ.
429.	Аристовулъ наслѣдѣ бащѣ си Иркана и става царь-первосвященникъ.
407.	Помпей привзима Іерусалимъ и обръща Іудейѣ въ Римскѣ областъ.
63.	Красъ, Римскый военачальникъ обира храмъ-тъ.
34.	Антипатръ, опрѣдѣленъ отъ Юлія Кесаря за Іудей-скый Прокураторъ (управитель), поставя сына си Ирода за подуправитель на Галилеѣ.
40.	Парейни-тъ привзиматъ Іерусалимъ. Иродъ побѣгва въ Римъ, дѣто ся опрѣдѣля за царь Іудейскый.
37.	Иродъ освобождава Іерусалимъ отъ Парейны-тъ и царува тамъ 34 години.
27.	Августъ Кесаръ ся провъзгласява за Римскый импе-раторъ.
20.	Иродъ започва възобновленіе-то на храмъ-тъ.
4.	Іисусъ Христосъ ся ражда (чѣтыри години прѣди общопрѣтѣ-тъ ерѣ на рожденіе-то му). Иродъ умира въ первѣ-тъ годинѣ слѣдъ рождество Христово.

ПЕРІОДЪ VIII.

Отъ Рождество Христово до свръшкѣ-тъ на първо-то
столѣтіе.

СЛѢДЪ Р. Х.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ДѢ СЯ РАСКАЗВА.
	Рожденіе-то на Спасителя, (чѣтыри години прѣди общопрѣтѣ-тъ ерѣ),	Лук. 2; 4—46.
8.	Іисусъ посѣтява Іерусалимъ, ...	Лук. 2; 44—52.
14.	Тиверій наслѣдѣ Августа Кесаря.	
22.	Пилатъ ся испраща отъ Римъ за у-правитель на Іудейѣ, ...	Лук. 3; 4.
25.	Іоаннъ Кръститель започва служе-ніе-то си, ...	Мат. 3; 4.

СЛѢДЪ Р. X.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
26.	Исусъ ся крышава отъ Іоанна, . . .	Мат. 3; 43—47.
29.	Исусъ Христосъ ся распина, и въстава отъ мѣрты-тѣ, ...	Мат. 27. 28.
30.	Ананія и Сапфіра поразены съ смѣрть,	Дѣян. 5; 4—11.
31.	Мѣченичество и смѣрть Стефанова, и гоненіе на церквѣ-тѣ, ...	Дѣян. 6. 7.
36.	Обращеніе-то на Савла, ...	Дѣян. 9. 13; 9.
37.	Тиверій умира, и на мѣсто-то му дохажда Калигула.	
38.	Обръщаніе на язычницѣ-тѣ, ...	Дѣян. 10.
41.	Клавдій ся въцарява по смѣрть-тѣ на Каія Калигула.	
42.	Продъ Агриппа ся въцаря надъ Іудеѣ.	
44.	Продъ убива Іакова; Петръ ся освобождаетъ изъ затворѣ-тѣ отъ единѣ ангелѣ, ...	Дѣян. 12; 4—19.
54.	Слѣдъ Клавдій Кесаря Неронѣ възлиза на Римскыя прѣстола.	
63.	Павелъ ся закарва вързанъ въ Римѣ,	Дѣян. 26. 28.
65.	Начало на Еврейскѣ-тѣ войнѣ.	
67.	Римскыи-тѣ военачалникѣ вдига обсаджѣ-тѣ отъ Іерусалимѣ; това дава поводъ на Христіанѣ-тѣ да ся оттеглятъ въ Пеллѣ отвѣдъ Іорданѣ, както Христосъ зарѣчваше, . . .	Мат. 24; 46—20.
68.	Павелъ умира като мѣченикъ въ Римѣ по заповѣдъ Нероновѣ, . . .	2 Тим. 4; 6, 7.
69.	Веспасіанѣ ся провъзгласява императорѣ отъ войскѣ-тѣ си.	
70.	Іерусалимѣ ся обсажда и привзима отъ Тита Веспасіана, споредъ прѣдсказанія-та Христовы; около 1,100,000 Еврей погынѣватъ отъ гладѣ, мечѣ, огнѣ, и распятіе; освѣнѣ 97,000 душѣ продадени робіе, и много други погынѣжли другѣ въ Іудеѣ, ...	Лук. 19; 41—44.
71.	Іерусалимѣ, и храмѣ-тѣ му ся срыватъ съ земѣ-тѣ, ...	Мат. 24; 2.
79.	Веспасіанѣ умира, и Титѣ възлиза на прѣстола му. Херкуланеумѣ и Помпей погынѣватъ отъ изриваніе-то на вулканѣ Везувій.	
81.	Титѣ умира; Домиціанѣ става императорѣ.	
95.	Домиціанѣ испраца Іоанна на заточеніе въ островѣ Патмосѣ, ...	Отк. 1; 9.
96.	Іоаннѣ написува Откровеніе-то.	

СЛѢДЪ Р. X.	СЪБЫТІЕ ИЛИ РАСКАЗЪ.	ГДѢ СЯ РАСКАЗВА.
96.	Нерва наслѣдѣ прѣстола-тѣ на Домиціана.	
97.	Връщаніе Іоанново отъ заточеніе. Конецъ на Новыя Завѣтъ.	
98.	Нерва умира, и ся наслѣдѣ отъ Траіана.	
100.	Іоаннѣ, послѣдныи-тѣ апостолѣ, умира, на около стогодишнѣ възрастъ.	

ТАБЛИЦА

Патенис-то на Нудина чисто нарочно разориха Ассенин-те гръбъ Р. X. 721

На

МЪРКЫ, ТЕГЛИЛКЫ И МОНЕТЫ, КОИТО СЯ СПОМЕНУВАТЬ
ВЪ СВЯТО-ТО ПИСАНІЕ. *)

1. Мѣрки на двѣсинахъ.

	Енцз. Сточ.	Метри. Сточ.
Длань, 4 пярста, ...	0.12	0.08
Педа, 3 длані, ...	0.36	0.23
Лакць, 2 педы, ...	0.71	0.46
Сажень, 4 лакці, ...	2.85	1.83
Трэсь-та Ізекіілева, 6 лакці, ...	4.27	2.77
Попрыце, ілі стадій, 100 сажени, ...	281.62	184.94
Пяць сажботень, 6 попрыца, ...	1,707.71	1,109.62
Міль, 8 попрыца, ...	2,276.95	1,479.50

2. Мѣрки на жидкости.

	Окы.	Драй.	Дитр. Сточ.
Логъ, ...	0	400	0.32
Ингъ, 12 логъ, ...	3		3.83
Вагъ, 6 ина, ...	48		22.97
Коръ, или хоморъ, 40 вагъ, ...	480		229.68

3. Мѣрки на жита.

	Омы.	Драй.	Дыр.	Стоц.
Кавъ, ...	4			1.27
Гоморъ, десета часть на ефъ, ...	1	320		2.30
Мѣра, или Сата, 6 кавъ, ...	6			7.63
Ефа, 3 мѣры, ...	48			22.97
Коръ, или Хоморъ, 40 ефы, ...	480			229.68

4. Тезлишкы.

	Омы.	Драм.	Сточ.	Грам.	Сточ.
Гера, ...		0.23		0.71	
Сикль, 20 геры, ...		4.68		44.25	
Мнаса, или Литра, 100 сикли, ...	4	46.83		4,425.51	
Талант, 3000 сикли, ...	33	206.10		42,765.50	

5. Цена на Еврейскы тегилкы за злато и сребро.

	1. За сребро.	Гршя. Пары.	Франк. Сточ.
Сикль, ...		42 24	2,86
Мнаса, ...		1,268 46	286.46
Талантъ, ...		37,812 20	8,593.75
	2. За злато.		
Сикль, ...		201 27	45.83
Мнаса, ...		20,166 27	4,583.33
Талантъ, ...		605,000	137,500

²⁾ Някои списатели смятат тези мъжки и женски за по-големи, а някои си за по-малки от колкото са тука писани; но ний туримы основа което най-верно за най-верно.

6. Римскы и Греческы монеты, които ся споменуватъ
въ Новия Заветъ.

	Гр.	Пар. Сточ.	Фр. Сточ.
Лепта, ...		4.57	0.01
Кодрантъ, 2 лепты, ...		3.15	0.02
Ассарій, 4 кодранта, ...		12.60	0.07
Пѣнязь, или Динарій, 10 ассарія, ...	3	06	0.72
Дидрахма, 2 пѣнязя, ...	6	12	1.43
Статиръ, 4 пѣнязя, ...	12	24	2.86
Мнаса, 400 пѣнязя, ...	315	00	71.59

